

משנה תורה - ספר טהרה (מ)

והוא ספר עשירי - לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי
רבנו משה בן מיימון זצ"ל

[הלכות טומאת מת](#) • [הלכות פרה אדומה](#) • [הלכות טומאת צרעת](#) • [הלכות מטמאי משכב ומושב](#) • [הלכות שאר אבות הטומאות](#) • [הלכות טומאת אוכלין](#) • [הלכות כלים](#) • [הלכות מקואות](#)

הלכות טומאת מת

[פרק ראשון פרק שני פרק שלישי פרק רביעי פרק חמישי פרק ששי פרק שביעי פרק שמיני פרק תשיעי פרק עשירי פרק אחד עשר פרק שנים עשר פרק שלשה עשר פרק ארבעה עשר פרק חמשה עשר פרק ששה עשר פרק שבעה עשר פרק שמונה עשר פרק תשעה עשר פרק עשרים פרק אחד ועשרים פרק שנים ועשרים פרק שלשה ועשרים פרק ארבעה ועשרים פרק חמשה ועשרים](#)

הלכות פרה אדומה

[פרק ראשון פרק שני פרק שלישי פרק רביעי פרק חמישי פרק ששי פרק שביעי פרק שמיני פרק תשיעי פרק עשירי פרק אחד עשר פרק שנים עשר פרק שלשה עשר פרק ארבעה עשר פרק חמשה עשר](#)

הלכות טומאת צרעת

[פרק ראשון פרק שני פרק שלישי פרק רביעי פרק חמישי פרק ששי פרק שביעי פרק שמיני פרק תשיעי פרק עשירי פרק אחד עשר פרק שנים עשר פרק שלשה עשר פרק ארבעה עשר פרק חמשה עשר פרק ששה עשר](#)

הלכות מטמאי משכב ומושב

[פרק ראשון פרק שני פרק שלישי פרק רביעי פרק חמישי פרק ששי פרק שביעי פרק שמיני פרק תשיעי פרק עשירי פרק אחד עשר פרק שנים עשר פרק שלשה עשר](#)

הלכות שאר אבות הטומאות

[פרק ראשון](#) [פרק שני](#) [פרק שלישי](#) [פרק רביעי](#) [פרק חמישי](#) [פרק ששי](#) [פרק שביעי](#) [פרק שמיני](#) [פרק תשיעי](#) [פרק עשירי](#) [פרק אחד עשר](#) [פרק שנים עשר](#) [פרק שלשה עשר](#) [פרק ארבעה עשר](#) [פרק חמשה עשר](#) [פרק ששה עשר](#) [פרק שבעה עשר](#) [פרק שמונה עשר](#) [פרק תשעה עשר](#) [פרק עשרים](#)

הלכות טומאת אוכלין

[פרק ראשון](#) [פרק שני](#) [פרק שלישי](#) [פרק רביעי](#) [פרק חמישי](#) [פרק ששי](#) [פרק שביעי](#) [פרק שמיני](#) [פרק תשיעי](#) [פרק עשירי](#) [פרק אחד עשר](#) [פרק שנים עשר](#) [פרק שלשה עשר](#) [פרק ארבעה עשר](#) [פרק חמשה עשר](#) [פרק ששה עשר](#)

הלכות כלים

[פרק ראשון](#) [פרק שני](#) [פרק שלישי](#) [פרק רביעי](#) [פרק חמישי](#) [פרק ששי](#) [פרק שביעי](#) [פרק שמיני](#) [פרק תשיעי](#) [פרק עשירי](#) [פרק אחד עשר](#) [פרק שנים עשר](#) [פרק שלשה עשר](#) [פרק ארבעה עשר](#) [פרק חמשה עשר](#) [פרק ששה עשר](#) [פרק שבעה עשר](#) [פרק שמונה עשר](#) [פרק תשעה עשר](#) [פרק עשרים](#) [פרק אחד ועשרים](#) [פרק שנים ועשרים](#) [פרק שלשה ועשרים](#) [פרק ארבעה ועשרים](#) [פרק חמשה ועשרים](#) [פרק ששה ועשרים](#) [פרק שבעה ועשרים](#) [פרק שמונה ועשרים](#)

הלכות מקואות

[פרק ראשון](#) [פרק שני](#) [פרק שלישי](#) [פרק רביעי](#) [פרק חמישי](#) [פרק ששי](#) [פרק שביעי](#) [פרק שמיני](#) [פרק תשיעי](#) [פרק עשירי](#) [פרק אחד עשר](#)

הלכות טומאת מת

מְצוֹת עֲשֵׂה אַחַת. וְהוּא דִּין טְמֵאת מֵת: וּבְאוֹר מְצוֹה זֶה
בְּפָרְקִים אֱלוֹ:

הלכות טומאת מת - פרק ראשון

א הַמֵּת מִטְּמֵא בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׂא וּבְאֵהָל טְמֵאת שְׁבַעַה. וְטְמֵאת מַגֵּעַ וְאֵהָל מְפָרְשִׁין בְּתוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר [\(במדבר יט-יא\)](#) 'הַנִּגַּע בְּמֵת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם וְטְמֵא שְׁבַעַת יָמִים'. וְנֶאֱמַר [\(במדבר יט-יד\)](#) 'כָּל הַבָּא אֶל הָאֵהָל וְכָל אֲשֶׁר בָּאֵהָל יִטְמָא שְׁבַעַת יָמִים':

כסף משנה **המת מטמא במגע ובמשא ובאהל טומאת שבעה וטומאת מגע ואהל מפורשים בתורה.** כמ"ש רבינו וטומאת משא בפרק כ"ג ונזיר (דף נ"ו ע"ב) במשנה ובפרק תינוקת (דף ס"ט) ושנינו בפ"ב דאהלות דאפי' עצם כשעורה מטמא במשא:

ב טְמֵאת מִשָּׂא מִפִּי הַשְּׂמוּעָה. וְקָל וְחֹמֶר הַדְּבָרִים אִם נִבְלָה שֶׁהִיא טְמֵאת עֶרֶב וְאִינָה מְטֵמְאָה בְּאֵהָל מְטֵמְאָה בְּמִשָּׂא שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא יא-כח\)](#) 'וְהַנִּשָּׂא אֶת נִבְלָתָם' הַמֵּת לֹא כָּל שֶׁפָּן. וּמָה נִבְלָה שֶׁפִּמְגָעָה טְמֵאת עֶרֶב מִשָּׂאָה טְמֵאת עֶרֶב אִף הַמֵּת שֶׁפִּמְגָעוּ טְמֵאת שְׁבַעַה מִשָּׂאוֹ טְמֵאת שְׁבַעַה. אִין טְמֵאת מִשָּׂא בְּמֵת מִדְּבָרֵי סוּפְרִים אֶלָּא דִּין תוֹרָה. וְיִרְאָה לִי שֶׁשֶּׁתֵּק מִמְּנָה הַכְּתוּב כְּדָרָךְ שֶׁשֶּׁתֵּק מֵאִסוּר הַבֵּת לְפִי שֶׁאִסַּר בְּפִרוּשׁ אֶפְלוֹ בֵּת הַבֵּת. וְשֶׁתֵּק מֵאִסוּר אֶכִּילַת בָּשָׂר בְּחֻלָּב לְפִי שֶׁאִסַּר בְּפִרוּשׁ אֶפְלוֹ בְּשׂוּלוֹ. כִּךְ שֶׁתֵּק מְטֵמְאָת מִשָּׂא בְּמֵת לְפִי שֶׁטְמֵא בְּפִרוּשׁ אֶפְלוֹ טְמֵאת אֶהָלוֹ כָּל שֶׁפָּן מִשָּׂאוֹ:

כסף משנה **טומאת משא מפי השמועה וק"ו הדברים וכו'.** סיפרי פ' פרה על פסוק וכל אשר יגע על פני השדה ויש לתמוה דהא אין עונשין מן הדין וכן אמרו שם על פסוק הנוגע במת לכל נפש אדם בא ולימד על המת שמטמא במגע הא עד שלא יאמר יש לי בדין אם מטמא באהל לא יטמא [במגע] אלא אם אמרת כן ענשת מן הדין ואפשר לומר שמשם למדנו שאין עונשין מן הדין שזה בניין אב. ואם תאמר והרי בטומאת משא ובבת ובאיסור אכילת בשר בחלב ענשו מן הדין וי"ל שמאחר שבת הבת אינה אסורה אלא מחמת הבת שהיא אמה ממילא משמע שהיא אסורה ואין כאן עונשין מן הדין וכך אמרו בפרק הנשרפין (דף ע"ו) גבי איסור הבת וכי עונשין מן הדין גילוי מילתא בעלמא

הוא ופירש"י כמ"ש, ובשר בחלב מכיון שאסר בישולו הוי בכלל לא תאכל כל תועבה כל שתיעבתי לך הרי הוא בבל תאכל א"י דמשמע שלא אסרה תורה לבשל אלא כדי שלא יבוא לאכול ובמת משמע דגילוי מילתא בעלמא הוא שמאחר שמטמא במגע ובאהל ממילא משמע שמטמא במשא והתוסי בריש ב"ק גמגמו בהא דאין עונשין מן הדין: **אין טומאת משא במת מד"ס וכו'.** בא ללמדנו שלא נאמר דטומאת משא מדרבנן והא דמייתי לה מק"ו אסמכתא בעלמא הוא:

א טַמְאָת מַגַּע הָאֲמוּרָה בְּכָל מְקוֹם בֵּין בְּמַת בֵּין בְּשָׂר הַמְטַמְּאִים הוּא שְׁנַגַּע הָאָדָם בְּבָשָׂרוֹ בְּטַמְאָה עֲצָמָה. בֵּין בְּיָדוֹ בֵּין בְּרִגְלוֹ בֵּין בְּשָׂר בְּשָׂר וְאֶפְלוּ בְּלִשׁוֹנוֹ הֲרִי זֶה נְטֵמָא. וְכֵן נִרְאָה לִי שְׂאֵם נִגַּע בְּצַפְרָנִיו אוֹ בְּשֵׁנָיו נְטֵמָא פִּיּוֹן שְׂהֵם מְחַבְּרִים לַגּוֹף הֲרִי הֵם כְּגוֹף. אֲבָל אִם תִּחַב אָדָם טַמְאָה בְּכוּשׁ וְהַכְּנִיסָהּ לְתוֹךְ גְּרוֹנוֹ שֶׁל אָדָם טָהוֹר וְלֹא נִגְעָה בְּלִשׁוֹנוֹ. אוֹ שְׂהַכְּנִיסָהּ לְתוֹךְ מְעֵי שֶׁל אִשָּׁה מְלַמְטָה וְלֹא נִגְעָה בְּבָשָׂרָהּ. לֹא נְטֵמָא הַבּוֹלֵעַ מְשׁוּם מַגַּע זֶה שֶׁהֲרִי לֹא נִגְעָה בְּבָשָׂרוֹ. שְׁנַגְיַעַת פְּנִים אֵינָה נִגְיַעָה:

כסף משנה מ"ש ואפילו בלשונו. פ"ק דקידושין (דף כ"ה). ומ"ש וכן יראה לי שאם נגע בצפרניו או בשיניו נטמא. למד כן מדתנן בפרק שלישי דאהלות שאם נגע בצפרניו ובשיניו של מת נטמא ומשמע לרבינו דה"ה לטהור שנגע בטומאה בצפרניו ובשיניו דכיון דבמת חשיבי כגופו ה"ה דבחי חשיבי כגופו דמאי שנא. ומ"ש אבל אם תחב אדם טומאה בכוש וכו'. פרק יוצא דופן (דף מ"ב ע"ב) ואמר רבא דנהי דבמגע לא מטמא במשא מיהא מטמא וז"ש לא נטמא הבולע משום מגע כלומר אבל משום משא מטמא וכתבו רבינו לקמן בסמוך:

ד קרום שֶׁעַל הַמֶּכָּה הֲרִי הוּא כְּעוֹר הַבָּשָׂר לְעֵינָן מַגַּע טַמְאוֹת. וְכִשּׁוֹת שֶׁעַל הַקָּטָן אֵינָה כְּעוֹר הַבָּשָׂר. פִּי צָד. מִי שֶׁנִּגְעָה טַמְאָה בְּקָרוֹם מִכְתּוֹ נְטֵמָא כְּאֵלוֹ נִגְעָה בְּעוֹרוֹ. נִגְעָה בְּשַׁעַר הַדֶּק שֶׁעַל בָּשָׂר הַקָּטָן לֹא נְטֵמָא. וְכֵן אָדָם טַמְא שְׂהִיתָהּ בּוֹ מִכָּה וְנִגַּע הִטָּהוֹר בְּקָרוֹם מִכְתּוֹ הִטַּמְא נְטֵמָא. אִם הָיָה קָטָן טַמְא וְנִגַּע

הַטְהוֹר בְּכִשּׁוֹת שְׁלוֹ לֹא נִטְמָא בֵּין בְּטִמְאַת מֵת בֵּין בְּשֶׁאֵר טִמְאוֹת. וְכֵן לְכַלּוּכֵי צוּאָה אוֹ טֵיט וְכִיּוֹצֵא בָּהֶם מְדַבְּרִים שְׂאִין חוֹצְצִין עַל הַגּוֹף וְכֵן גְּלַדֵּי צוּאָה מִן הַדְּבָרִים שְׂחוֹצְצִין עַל הַגּוֹף אֵינָם כְּעוֹר הַבֶּשֶׂר לֹא לְטִמְא וְלֹא לְהִתְטַמֵּא :

ההראב"ד מי שנגעה טומאה בקרום וכו' עד נגעה בשיער הדק. א"א אמת שכך פי' בערוך כשות של קטן שיער הדק שעל בשר הקטן ודומה לכשות של קישות שבמסכת עוקצין וקשיא לי מה שאמרו אלו טהורין במת השינים והשיער והצפורן ובשעת חבורו הכל טמא ועוד אמרו בתוספתא דמקואות כשות של גדול שאינו מקפיד עליו אינו חוצץ ואם שיער הוא היכן מצינו שיער של אדם אם אינו קשור חוצץ בין מקפיד בין אינו מקפיד ועוד שיער דק של קטן כלום הוא מקפיד ואיך שנה סתם לא מטמא ולא מתטמא. ולי"נ שאותו כשות של קישות הוא אותו פרח השחור שהוא כעין דוחן הנמצא על הקישואין ואינו אוכל ולפיכך טהור ולענין אדם ג"כ שהוא כעין שחין דק או גרב דק והם ממראה הכשות קטן מסתמא מקפיד ובגדול אם מקפיד חוצץ עכ"ל :

כסף משנה קרום שעל המכה וכו' וכשות שעל הקטן וכו'. משנה פי"ט דמקואות (משנה ד'): **וכתב** הראב"ד א"א אמת שכך פירש בערוך וכו'. ולי נראה שמה שכתב הערוך שהוא שיער הדק שעל בשר הקטן אינו שיער ממש אלא כמין שיער הגדל על בשר הקטן ונקרא בערבי זגאב ובלשון לעז וילי"ו והוא נושר מאליו ולכך אמרו שאינו חשוב כגוף משא"כ בשיער ממש: **וכן לכלוכי צואה וכו' אינם כעור הבשר לא לטמא ולא להתטמא.** כך היא הגירסא הנכונה בספרי רבינו והיא תוספתא בפ"ו דמקואות וז"ל שאמרו חוצצין ושאמרו אין חוצצין לא טמאין ולא מיטמאין חוץ מקרום שעל המכה :

ה כָּשֶׁם שְׂאֵדָם מִתְטַמֵּא בְּנִגְיַעְתּוֹ בְּטִמְאַה כָּךְ הַכֵּלִים מִתְטַמְּאִים בְּנִגְיַעַת הַטִּמְאַה בָּהֶן. חוץ מְכֻלֵּי חָרָס שְׂאִינוֹ מִתְטַמֵּא אֶלָּא מֵאֲוִירוֹ כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת כֵּלִים. [וְזֶהוּ כָּלֵל גְּדוֹל בְּטִמְאַה. כָּל הַמְטַמֵּא אֶדָם בְּמַגַּע מְטַמֵּא כֵּלִים. וְכֵן שְׂאִינוֹ מְטַמֵּא אֶדָם בְּמַגַּע אֵינוֹ מְטַמֵּא כֵּלִים. וְאֵין אֶדָם וְכֵלִים מְקַבְּלִין טִמְאַה אֶלָּא מֵאֵב הַטִּמְאַה] :

כסף משנה כשם שאדם מתטמא בנגיעתו וכו' חוץ מכלי חרס וכו'. משנה ספ"ק דחולין (דף כ"ד ע"ב) ובפרק ב' דכלים: **וזהו כלל גדול בטומאה וכו'.** ואין אדם וכלים מקבלים טומאה אלא מאב הטומאה. בריש ב"ק (דף ב' ע"ב):

ו טַמְאָת מִשָּׂא הָאֲמוּרָה בְּכָל מְקוֹם בֵּין בְּמַת בֵּין בְּשָׂר כָּל הַמְטַמְּאִים בְּמִשָּׂא. הוּא שְׂשִׂיטָא הָאָדָם הַטַּמְּאָה אָף עַל פִּי שְׂלֵא נִגַע בָּהּ. אֲפֹלוּ הָיָה בֵּינוּ לְבִינָה אָבָן הוֹאִיל וְנִשָּׂא נְטֻמָּא. וְאֶחָד הַנוֹשֵׂא עַל רֵאשׁוֹ אוֹ עַל יָדוֹ אוֹ עַל שְׂאָר גּוּפוֹ. וְאֶחָד הַנוֹשֵׂא הוּא בְּעֶצְמוֹ אוֹ שְׂנִשְׂאָה אַחַר וְהִנִּיחָה לְמַעְלָה מְזָה הוֹאִיל וְנִשְׂאָת עָלָיו מִכָּל מְקוֹם נְטֻמָּא וְאֲפֹלוּ הִיָּתָה הַטַּמְּאָה תְּלוּיָה בְּחוּט אוֹ בְּשָׂעָרוֹ וְתָלָה הַחוּט בְּיָדוֹ וְהִגְבִּיחָה הַטַּמְּאָה כָּל שֶׁהוּא הָרִי זָה נוֹשֵׂא וְנְטֻמָּא :

כסף משנה **טומאת משא האמורה בכל מקום וכו' אפילו היה בינו לבינה אבן וכו'.** לכאורה נראה שטעם רבינו מהא דאמרינן בר"פ ר"ע (דף פ"ב ע"ב) דאמרינן דנדה מטמאה באבן מסמא ופי' אבן מסמא נתבאר שם ובר"פ דם הנדה (דף נ"ה) ברש"י ובתוס' וברבינו שמשון פ"ק דכלים (משנה ג') ובפ"ה דזבים ובפרק תינוקת ברש"י אבל קשה דבפרק תינוקת (דף ס"ט ע"ב) תנן הזב והזבה וכו' שמתו מטמאין במשא עד שימוק הבשר ואמרינן בגמרא מאי במשא אילימא במשא ממש אטו כל מת מי לא מטמא במשא אלא מאי במשא באבן מסמא משמע דמת שאינו זב אינו מטמא באבן מסמא ולכן נ"ל שאבן מסמא הוא שהכלים למטה ואבן גדולה מונחת עליהם והטמא יושב על האבן ומצד גודל האבן וכובדה אין הטמא נישא על הכלים ובכה"ג אינם טמאים אלא בזב וחביריו בלבד וכמ"ש רבינו בפ"ה מהלכות אלו ופי"ו מהלכות מטמאי משכב ומושב והוא מבואר במשנה פ"ו דעדות (משנה ג') ופי"ד דזבים וכדדריש לה בת"כ גבי זב וה"ה לחביריו וכן בפרק ר' עקיבא אמרו דנדה מטמאה באבן מסמא וה"ה לחביריה אבל כל שאר המטמאים במשא ואפילו מת אינם מטמאים כן וכמ"ש רבינו פ"ה מהלכות אלו. ומ"ש רבינו כאן אינו ענין לאבן מסמא דאבן מסמא היא מלמטה על המרכב או על המשכב ומ"ש רבינו הוא שהאבן מונחת על המטמא במשא והכלים מונחים עליה שהרי הם נישאים על הזב וזו היא ששנינו בפ"ה דזבים (משנה ב) גבי כלל שני דרבי יהושע אצבעו של זב (תחת האבן או) תחת הנדבך הטהור מלמעלה מטמא שנים ופוסל אחד הטמא מלמעלה והטהור מלמטה מטמא שנים ופוסל אחד דזב לענין זה לאו דוקא דה"ה לכל המטמאים במשא. ומ"ש ואחד הנושא על ראשו או על ידו או על שאר גופו. נלמד מהמשנה שכתבתי בסמוך. ומ"ש או שנשאה אחר והניחה למעלה מזה וכו' :

ז מְסִיט בְּכָל־ל נוֹשֵׂא הוּא. וְכָל דָּבָר שֶׁמְטַמֵּא בְּמִשְׁאָה מְטַמֵּא בְּהֶסֶט. כִּי־צָד. קוֹרָה שֶׁהִיא מִנְחַת עַל הַכֹּתֵל וְעַל צִדָּה מֵת אוֹ נִבְלָה וְכִי־צָא בָּהֶן. וּבָא הַטְּהוֹר לְקַצֵּה הַקּוֹרָה הַשְּׁנִי וְהַנִּידוֹ. כִּי־וְנָן שֶׁהַנִּיד אֶת הַטְּמֵאָה שֶׁבִּקְצָה הַשְּׁנִי טַמֵּא מִשּׁוּם נוֹשֵׂא. וְאִין צָרִיד לֹא־מֵר אִם מִשְׁדָּ אֶת הַקְּצָה הַשְּׁנִי כִּנְגַד הָאָרֶץ עַד שֶׁהִגְבִּיהַ הַטְּמֵאָה אוֹ שֶׁנָּרַר הַטְּמֵאָה עַל הָאָרֶץ. שְׁזָה נוֹשֵׂא וְדָאִי. וְזָה וְכָל כִּי־צָא בָּהּ הִיא טַמֵּאת הֶסֶט הָאֲמוֹרָה בְּכָל מְקוֹם :

כסף משנה **מסיט בכלל נושא הוא.** בפרק העור והרוטב (דף קכ"ד ע"ב) אטו נושא לאו מסיט הוא גם בפרק ר"ע הוזכר היסט משום משא ובסיפרי גבי מת למדו שמטמא בהיסט ק"ו מנבילה ובריש תוספתא דאהלות שהמסיט מטמא במת ואע"פ שבסוף פרשת פרה כתוב שם שאינו מטמא בהיסט לא חש לה רבינו מפני שהוא היפך התוספתא :

ח הַנוֹשֵׂא בְּתוֹךְ בֵּית הַסְּתָרִים נְטַמֵּא שְׂאָף עַל פִּי שְׂאִין הַנְּגִיעָה שֶׁם נְגִיעָה הַנוֹשֵׂא שֶׁם נוֹשֵׂא הוּא. אֶלֶּא אִם כִּן נִבְלַע הַטְּמֵאָה בְּתוֹךְ מַעְיֹו שֶׁמֵּאַחַר שֶׁהִגְיַעַה לְתוֹךְ בְּטָנוֹ אִינוֹ לֹא נוֹגַע וְלֹא נוֹשֵׂא. וְאִם טָבַל טְהוֹר וְאָף עַל פִּי שֶׁהַטְּמֵאָה בְּתוֹךְ מַעְיֹו :

כסף משנה **הנושא בתוך בית הסתרים וכו'.** בפרק יוצא דופן (דף מ"ב) כמ"ש בסמוך. ומ"ש א"כ נבלע הטומאה בתוך מעיו וכו'. שם. ומ"ש ואם טבל טהר ואע"פ שהטומאה בתוך מעיו. משנה בסוף נדה ואיתא בפרק בהמה המקשה (דף ע"א ע"ב) :

ט אִין מְטַמֵּא בְּמִשְׁאָה אֶלֶּא הָאָדָם בְּלִבָּד לֹא הַכֹּלִים. כִּי־צָד. הָרִי שֶׁהִיא מִנְחַת עַל יָדוֹ עֲשָׂרָה כֹּלִים זָה עַל גְּבִי זָה וְהַנִּבְלָה וְכִי־צָא בָּהּ בְּכָל־י הָעֲלִיּוֹן הָאָדָם טַמֵּא מִשּׁוּם נוֹשֵׂא נִבְלָה וְהַכֹּלִים שֶׁעַל יָדוֹ כִּלְוֹן טְהוֹרִים חוּץ מִכָּל־י הָעֲלִיּוֹן שֶׁנִּגְעָה בּוֹ הַטְּמֵאָה. וְכִן כִּי־צָא בָּזָה :

כסף משנה אין מתטמא במשא אלא האדם בלבד וכו'. תוספתא בריש אהלות ובתורת כהנים ובמשנה פ"ה דזבים (מ"ג) כל הנושא ונישא על המשכב טהור חוץ מן האדם:

י טמאת אהל אינה בשאר טמאות אלא במת בלבד. ובין שהאהל האדם או הפלי אפלו מחט שהאהילה על המת או שהאהל המת על האדם או על הפלים או שהיה המת עם האדם או עם הפלים תחת אהל אחד הרי אלו טמאים:

כסף משנה טומאת אהל אינה בשאר טומאות אלא במת בלבד. משנה פ"ק דכלים (מ"ד) חמור מכולם המת שהוא מטמא באהל מה שאין כולם מטמאין. ומ"ש ובין שהאהיל האדם או הכלי וכו'. בריש פ"ג דאהלות (משנה א'):

יא וטמאת אהל האמורה בכל מקום הוא שתטמא אותה טמאה האדם או הפלים באחת משלש דרכים אלו. אחד הבא בלו לאהל המת או הבא מקצתו הרי זה נטמא באהל אפלו הכניס ידו או ראשי אצבעותיו או חטמו לאהל המת הרי זה נטמא בלו. נגע במשקוף וצרף ידו עם המשקוף נטמא באלו בא מקצתו. * נגע באסקופה מטפח ולמטה קרוב לארץ טהור. ומטפח ולמעלה טמא. ויראה לי שדבר זה מדבריהם:

ההראב"ד נגע באסקופה מטפח ולמטה קרוב לארץ טהור ומטפח ולמעלה טמא. א"א מצאתי בתוס' דאהלות פ"ט בענין רבוע בארון פירוש בארון השוה רחב למטה כלמעלה הנוגע בשולים שלה ר"א מטמא ורבי יהושע אומר מטפח ולמטה טהור מטפח ולמעלה טמא שאין מעלים עליות הגבוה מן הארץ טפח ונ"ל שהוא כענין מה שאמרו א"א לר"ה שתתלקט במלקט וברהיטני והכא נמי אמרי' א"א שלא יהא בקרקע הבית גובה טפח לפיכך כל שהוא נוגע באסקופה בגובה טפח כאילו נוגע בקרקע עולם ולפי הלשון הזה טפח עצמו טמא ורישא דיהא מטפח ולמטה טהור והרב היוני פירש בתוספתא זה פירוש חשך ואפילה:

כסף משנה אחד הבא כלו לאהל המת או הבא מקצתו וכו'. בפ' ג' מינינים (דף מ"ג) ואיתיה בת"כ: נגע במשקוף וכו'. משנה פ"ב דאהלות נגע במשקוף טמא. ומ"ש וצירף ידו. איני יודע למה הצריך שיצרף ידו שמלשון המשנה

משמע דבנגיעה בעלמא טמא ואין צורך לצירוף יד ואפשר דמשמע לרבינו דלישנא דנגיעה לאו דוקא ואינו טמא א"כ צירף ידו או אפשר דנגיעה היינו צירף ידו שכתב רבינו וכאילו יהיב טעמא למה אם נגע טמא וצ"ע. **ומ"ש נגע באסקופה וכו'.** ג"ז שם במשנה וכו' יהושע ונראה מדברי רבינו שם דטעמא משום דכשטומאה בבית הוי הבית כקבר סתום ומטמא כל סביביו הילכך הנוגע באסקופה מטפח ולמעלה טמא כנוגע בכותל מכותלי הבית. מטפח ולמטה טהור כנוגע בקרקע עולם וזה הפך ממ"ש בשמו בסמוך לחד לישנא אצל צירף ידו ואפשר שכאן חזר בו ור"ש כתב רבי יהושע מטמא באסקופה מטפח ולמעלה משום דדרך הטומאה לצאת: **כתב הרשב"ד** נגע באסקופה מטפח ולמטה וכו'. א"א מצאתי בתוספתא דאהלות וכו'. כתב תוספתא זו מפני שנותנת טעם למה מטפח ולמטה טהור מטפח ולמעלה טמא:

יב אַחַד הַמֵּת מִיִּשְׂרָאֵל אוּ מִן הָעֲכוּוֹיִם מְטַמָּא בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׂא :

כסף משנה אחד המת מישראל או מן העכו"ם מטמא במגע ובמשא. בפרק הבא על יבמתו (דף ס"א) מסקנא דרבינא אפילו לרשב"י:

יג וְאִין הָעֲכוּוֹיִם מְטַמָּא בְּאַהֲלֵהּ וְדָבָר זֶה קִבְּלָהּ הוּא וְהָרִי הוּא אוֹמֵר בְּמִלְחָמָתָא מְדִין (במדבר לא-ט) 'כל נגע בקללי ולא הזכיר שם אהל. וכן העכו"ם אינו נעשה טמא מת אלא עכו"ם שנגע במת או נשא או האהיל עליו הרי הוא כמי שלא נגע. הא למה זה דומה לבהמה שנגעה במת או האהילה על המת. ולא בטמאת המת בלבד אלא בכל הטמאות כן אין העכו"ם ולא הבהמה מתטמאין בהן:

כסף משנה ומ"ש ואין העכו"ם מטמא באהל. שם לרשב"י ואע"ג דרבנן פליגי עליה פסק כמותו משום דמשמע שם דרבינא סבר כוותיה ועוד דבס"פ המקבל (דף קי"ד ע"ב) אמרי' דא"ל רבה לאליהו לאו כהן הוא מר מ"ט קאי בבית הקברות א"ל לא מתני מר טהרות דתניא רשב"י אומר קברי עכו"ם אינם מטמאין: **וכן העכו"ם אינו נעשה טמא מת וכו'.** בפרק בתרא דנזיר (דף ס"א ע"ב) אמרינן יצא העכו"ם שאין לו טומאה ובפרק לא יחפור (דף כ"ו) אמרינן דעכו"ם שישב בחלון ממעט בחלון אלמא לאו בר קבולי טומאה הוא וכן מפורש בתוספתא ריש אהלות. ודין בהמה מבואר בריש פרק ח' דאהלות שבהמה וחיה חוצצין מפני הטומאה:

יד ומדברי סופרים שיהיו העכו"ם כזבין לכל דבריהן. ואין לך בכל מיני נפש מה שמתטמא והוא חי או מטמא והוא חי חוץ מן האדם בלבד. והוא שיהיה מישראל. אחד גדול ואחד קטן מתטמאין בכל הטמאות אפלו בטמאת המת. שנקמר בה [\(במדבר יט-כ\)](#) 'איש אשר יטמא אחד האיש ואחד הקטן שהרי הוא אומר שם [\(במדבר יט-יח\)](#) 'ועל כל הנפשות אשר היו שם. אפלו קטן בן יומו שנגע או נשא או האהיל על המת נטמא והרי הוא טמא מת. והוא שנולד לתשעה. אבל בן שמונה הרי הוא כאבן ואינו מקבל טמאה :

כסף משנה ומדברי סופרים שיהיו העכו"ם וכו'. פרק בנות כותיים (דף ל"ד) : אחד גדול ואחד קטן כו'. משנה וגמרא בפרק קמא דערכין (דף ג') ובפרק יוצא דופן (דף מ"ג ע"ב) ושיעור לשון רבינו כך הוא אפילו בטומאת מת שנאמר בה איש מטמא אף הקטן משום שנאמר ועל כל הנפשות ומוקי לה שם שכלו לו חדשיו. ומ"ש אבל בן שמונה הרי הוא כאבן וכו'. בפרק לא יחפור (דף כ') בן שמונה הרי הוא כאבן וממעט בחלון :

טו המת אינו מטמא עד שתצא נפשו אפלו מגיד או גוסס. אפלו נשחטו בו שני הסימנים אינו מטמא עד שתצא נפשו שנקמר [\(במדבר יט-יג\)](#) 'בנפש האדם אשר ימות'. נשברה מפרקתו ורב בשרה עמה או שנקרע כדג מגבו או שהתז ראשו או שנחלק לשני חלקים בבטנו הרי זה מטמא אף על פי שעדין הוא מרפרף באחד מאיבריו :

כסף משנה המת אינו מטמא עד שתצא נפשו אפילו מגוייד או גוסס. משנה פרק קמא דאהלות (משנה ו'). ומה שכתב אפילו נשחטו בו ב' הסימנים כו'. בפרק מי שאחזו (דף ע' ע"ב) אמר שמואל שחט בו שנים [או רוב שנים] ורמז ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו אלמא חי הוא ובפרק העור והרוטב (דף קכ"א ע"ב) גבי בהמה שחט בה שנים או רוב שנים [ומפרכסת] מטמאה טומאת אוכלין אבל לא טומאת נבילה אבר ובשר הפורשים כפורש מן החי ובפרק ב' דחולין (דף ל') תניא שחט בה שנים או רוב שנים ועדיין היא מפרכסת הרי היא כחיה לכל דבריה. אך קשה דבפירקא קמא דאהלות (משנה שם) תנן הותזו

ראשיהם אף על פי שמפרכסים טמאים וקאמר עלה בסוף פירקא קמא דחולין (דף כ"ח) מאי הותזו ר"ל אמר הותזו ממש ר' אסי אמר [רבי מנין] כהבדלת עולת העוף וכו' לר' אלעזר בר"ש ומשמע התם דאפילו מאן דאמר הותזו ממש היינו שחיטת שני הסימנים וצריך לומר שרבינו מפרש דהותזו ממש היינו שנחתך כל הצואר משום דנשברה מפרקת ורוב בשר עמה הא לאו הכי אף על פי שנחתכו הסימנים אינו מטמא וזה נראה מדבריו בסוף פרק ד' משאר אבות הטומאה גבי הותזו ראשיהם דגבי שרץ ואף על גב דלמאי דאמר התם דא"ל ר' ירמיה לר' אסי כהבדלת העוף לרבנן ולא פליגיתו משמע דלחתיכת שני הסימנים קרי הותזו דהא רבנן לא ממעטי אלא דלא נימא דברוב שנים סגי אבל בכל השנים משמע דסגי למליקה ומדקאמר ולא פליגיתו משמע דמאן דאמר הותזו ממש בחתיכת שני הסימנים סגי וי"ל דאפילו תימא דלישנא קמא סבר הכי וכדמשמע מפירש"י ללישנא בתרא ליכא הכרע ואיכא למימר דהותזו ממש היינו הותזו לגמרי כפשטיה ועוד י"ל דאפילו ללישנא קמא בעינן הותזו כל הראש לגמרי וכפשטא דלישנא דברייתא דקתני אף מליקה הראש בעצמו והגוף לעצמו ודלא כפירש"י: **נשברה מפרקתו ורוב בשרה עמה וכו' עד סוף הפרק.** בסוף פרק קמא דחולין (דף כ': כ"א.):

הלכות טומאת מת - פרק שני

א הַנֶּפֶל אֶף עַל פִּי שְׂעֵדִין לֹא נִתְקַשְּׂרוּ אֵיבָרָיו בְּגִידֵין מְטֵמָא בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׂא וּבְאַהֲל כְּאָדָם גְּדוֹל שְׂמֵת שְׁנַאֲמַר (במדבר יט-יא) 'הַנֶּגַע בְּמֵת לְכֹל נֶפֶשׁ אָדָם'. וְכֵן כְּזֵית מִבֶּשֶׂר הַמֵּת בֵּין לַח בֵּין יָבֵשׁ כְּחֶרֶשׁ מְטֵמָא כְּמֵת שָׁלֵם. וְהַנֶּפֶל בְּבֶשֶׂר מְטֵמָא בְּכְזֵית. אֵיזְהוּ נֶפֶל זֶה הַבֶּשֶׂר שֶׁנִּמּוּחַ וְנִעְשָׂה לַח סְרוּחָה. וְהוּא שֶׁתְּקַרַּשׁ אוֹתָהּ הַלַּחַה הַנִּמְצָאת מִן הַמֵּת שֶׁאִם קָרְשָׁה בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא מִבֶּשֶׂרוֹ וְאִם לֹא קָרְשָׁה אֵינָה מְטֵמָא שְׂמָא כִּיחוּ וְנִיעוּ הוּא:

כסף משנה הנפל אע"פ שעדיין לא נתקשרו איבריו בגידין וכו'. בפרק כה"ג ונזיר (דף נ'). ומ"ש וכן כזית מבשר המת. משנה שם (דף נ"ט ע"ב) ומ"ש בין

לח בין יבש וכו'. משנה ריש פרק דם הנדה (דף נ"ד ע"ב) וכתנא קמא ואמרינן בגמרא (דף נ"ה) דלרבי יוחנן אם יבש כל כך עד שנפרד טהור ובפ"ג יתבאר: ומ"ש והנצל בבשר מטמא בכזית. משנה רפ"ב דאהלות (מ"א) ופרק כה"ג ונזיר (דף נ'): איזהו נצל וכו'. שם בגמרא:

ב אף על פי שהשעורין כִּלְם הִלְכָה לְמִשָּׁה מְסִינֵי הֵן אָמְרוּ חֲכָמִים תְּחִלַּת בְּרִיתוֹ שֶׁל אָדָם כְּזֵית וּלְפִיכָךְ שְׁעוֹר טְמֵאת בְּשָׂרוֹ כְּזֵית:

כסף משנה אף על פי שהשעורין x כולם הלכה למשה מסיני הן. בפירקא קמא דעירובין. ומה שכתב אמרו חכמים תחלת ברייתו של אדם כזית וכו'. בסיפרי זוטא:

ג איבר שֶׁנִּחְתַּד מִן הָאָדָם הַחַי הֵרִי הוּא כְּמַת שְׁלָם מְטֵמָא בְּמַנְעַ וּבְמִשָּׂא וּבְאֵהָל אֶפְלוֹ אֵיבָר קָטָן שֶׁל קָטָן בְּן יוֹמוֹ שֶׁהָאֵיבָרִים אֵין לָהֶם שְׁעוֹר שֶׁנֶּאֱמַר [\(במדבר יט-טז\)](#) 'כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחִלְלֵי חֲרָבִי וְהִדָּבַר יְדוּעַ שֶׁדִּין חִלְלֵי חֲרָבִי כְּדִין חִלְלֵי אֶבֶן אוֹ חִלְלֵי שְׂאֵר דְּבָרִים מִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמַדּוֹ שְׂלֵא בָּא זֶה אֶלָּא לְטֵמָא נוֹגַע בְּאֵיבָר שֶׁפְּלִטְתּוֹ הַחֲרָב. בְּמָה דְּבָרִים אָמְרוּרִים כְּשֶׁהָיָה הָאֵיבָר שְׁלָם כְּבָרִיתוֹ בְּשָׂר וְגִידִים וְעֶצְמוֹת שֶׁנֶּאֱמַר [\(במדבר יט-טז\)](#) 'אוֹ בְּעֶצֶם אָדָם' עֶצֶם שֶׁהוּא כְּאָדָם מַה אָדָם בְּשָׂר וְגִידִים וְעֶצְמוֹת אֵף אֵיבָר מִן הַחַי עַד שֶׁיִּהְיֶה כְּבָרִיתוֹ בְּשָׂר וְגִידִים וְעֶצְמוֹת. אֲבָל הַכְּלִיא וְהַלְשׁוֹן וְכִיּוֹצָא בְּהֵן אֵף עַל פִּי שֶׁהֵן אֵיבָר בְּפְנֵי עֶצְמוֹ הוֹאִיל וְאֵין בְּהֵן עֶצֶם הֵרִי הֵן כְּשֶׂאֵר הַבְּשָׂר. חֶסֶר מִן הָעֶצֶם שֶׁל אֵיבָר כֹּל שֶׁהוּא הֵרִי הָאֵיבָר כְּלוֹ טָהוֹר. חֶסֶר מִבְּשָׂרוֹ אִם נִשְׂאָר עָלָיו בְּשָׂר שֶׁרְאוּי לְעֹלוֹת בּוֹ אֲרוּכָה בְּחַי וְיִתְרַפָּא וְיִשְׁלָם. הֵרִי זֶה מְטֵמָא בְּמַנְעַ וּבְמִשָּׂא וּבְאֵהָל. וְאִם לֹא מְטֵמָא בְּמַנְעַ וּבְמִשָּׂא וְאֵינוֹ מְטֵמָא בְּאֵהָל. וּבְשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַחַי טָהוֹר. וְכֵן עֶצֶם בְּלֵא בְּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַחַי טָהוֹר:

כסף משנה אבר שנחתך מן האדם החי וכו'. משנה בפ"ב דאהלות (שם במשנה) ופכה"ג ונזיר (דף נ'). ומה שכתב אפילו אבר של קטן בן יומו שהאיברים אין להם שיעור. פ"ק דאהלות (משנה ז'). ומ"ש שנאמר כל אשר יגע על פני השדה וכו' והדבר ידוע וכו'. סיפרי פרשת חקת. ומ"ש מפי השמועה וכו'. פ' כה"ג (דף נ"ג נ"ד). ומ"ש בד"א כשהיה האבר שלם וכו'. בתוספתא דאהלות פ"ק ובסיפרי יליף לה מקרא ובס"פ העור והרוטב (דף קכ"ח ע"ב) תניא הכי לגבי בהמה ושרצים. ומ"ש אבל הכוליא והלשון וכו'. שם כר"ע. ודע דאמרינן התם בגמרא דר"ע לא מצרך בשר אלא אפילו ארכובה הנמכרת עם הראש שאין בה בשר כלל אלא גידים ועצמות מטמא וא"כ יש לתמוה על רבינו שהצריך בשר כיון דר"ע לא מצריך ועוד דרבי יוסי הגלילי קאי כוותיה והוה ל"י תרי לגבי רבי דמצריך וצ"ע: **חסר מן העצם של וכו'.** בפ"ב דאהלות (משנה ה') אלו שאם חסרו טהורים וכו' אבר מן החי שחסר עצמו וכתב ר"ש נראה שחסר עצמו לאו דליכא עצם כלל אלא אפילו חסר ממנו שאינו כברייתו ואפילו קולית גדולה שחסר משהו ממנה תו לא מטמאה משום אבר מן החי והשתא ניחא דלא תני שחסר בשרו דאי יש בו בשר הרבה וחסר מטמא לעולם עד שיחסר מכדי להעלות ארוכה וכן תנן נמי בעדיות פרק ו' וכו' מרובה טומאת עצמות מטומאת בשר שהבשר הפורש מן החי טהור ואבר הפורש מן החי והוא כברייתו טמא והיינו כברייתו שלא חסר העצם אך עומד שלם כמו שנברא עכ"ל. גם רבינו כתב שם התנו באבר מן החי שחסר עצמו לא אמר ג"כ שחסר בשרו לפי שאם חסר בשרו ונשאר עליו כדי לעלות ארוכה הנה הוא מטמא וכו' אולם אם נחסרו קצת העצמות מזה האבר ואע"פ שנשאר בשרו בכללו ובזה הבשר יותר מכזית הנה הוא לא יטמא מין ממיני הטומאה ואפילו הנשאר מן העצם האבר לא נדמהו עצם כשעורה מן המת וזהו ההפרש בין אבר מן החי ובין אבר מן המת לפי שאבר מן המת כזית בשר הפורש ממנו ועצם כשעורה הפורש ממנו טמא עכ"ל. ואע"פ שיש בו קצת ט"ס כוונתו נכרת שהוא כמ"ש כאן. **ומה שכתב אם נשאר עליו בשר שראוי לעלות בו ארוכה וכו'.** משנה בפירקא קמא דכלים (משנה ה'): **ובשר הפורש מן החי טהור.** משנה פרק ו' דעדיות (משנה ג'). **ומ"ש וכן עצם בלא בשר הפורש וכו'.** כן משמע שם במשנה:

ד איבר הפורש מן המת מטמא במגע ובמשא ובאהל כמת והוא שיהיה שלם כברייתו בשר וגידים ועצמות. חסר עצמו אם נשאר עליו בשר כזית מטמא כמת שלם. חסר הבשר ולא חסר העצם * אם נשאר עליו כדי לעלות ארוכה בחי מטמא כמת

שְׁלָם וְאִם לָאוּ הָרִי הוּא כְּשֶׁאֵר עֲצָמוֹת הַמֵּתִים שְׁאִין עֲלֵיהֶן
הַבְּשָׂר :

ההראב"ד אם נשאר עליו כדי לעלות לו ארוכה בחי מטמא כמת שלם וכו'.
א"א טעה בזה שאם חסר העצם אינו כמת שלם והמשנה הטעתו שראה מה
שאמרו ואלו אם חסרו טהורים כזית מן המת וכזית נצל וכו' אבר מן החי
שחסר העצם הוא סובר מדקאמר אבר מן החי מכלל דאבר מן המת חסרון
העצם לא כלום הוא ולא היא דאם חסרו טהורים לגמרי קאמר דוקא אבר מן
החי אבל אבר מן המת אע"פ שחסר העצם מטמא במגע ובמשא והוא עצמו
הולך על זה הדרך למטה בדף השני :

כסף משנה אבר הפורש מן המת וכו'. משנה שם ובעדיות רבי יהושע ורבי
נחוניא בן אלינתן. ומה שכתב והוא שיהיה שלם כברייתו. בספרי פרשת חקת
ובתוספתא דאהלות פרק קמא. ומה שכתב חסר עצמו אם נשאר עליו כזית
בשר מטמא כמת שלם. בפרק ב' דאהלות (משנה א') דכזית בשר מן המת
מטמא באהל והוא פשוט בכמה מקומות. ומה שכתב חסר הבשר ולא חסר
העצם אם נשאר עליו כדי לעלות ארוכה בחי וכו'. כך היא הגירסא בדברי
רבינו והדין בפרק קמא דכלים (מ"ה). ואם חסר קצת עצמו ולא נשאר בו כזית
בשר אבל יש בבשר הנשאר כדי לעלות ארוכה כתב רבינו בפרק שאחר זה
שמטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל ולא חשש רבינו לכתבו כאן מפני
שסמך על מה שכתב שם : כתב הראב"ד אם נשאר עליו כדי להעלות ארוכה
בחי מטמא כמת שלם וכו'. א"א טעה בזה שאם חסר העצם אינו כמת שלם
וכו'. ט"ס יש כאן שאין דברי הראב"ד ענין למ"ש רבינו אם נשאר עליו כדי
להעלות ארוכה בחי אלא למ"ש חסר עצמו אם נשאר עליו כזית בשר מטמא
כמת שלם ומ"מ איני מבין דברי הראב"ד שהשיג על רבינו שכתב ואם חסר
עצמו אם נשאר עליו בשר כזית מטמא כמת שלם והראב"ד סובר שאינו כמת
שלם אלא מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל ויש לתמוה עליו שהרי
שנינו ברפ"ב דאהלות (משנה א') שכזית מן המת מטמא באהל ואין סברא
לחלק בין כזית בשר הפורש מן המת לכזית בשר הפורש מאבר שפירש מן המת
וצ"ע :

ה מִחַ שְׁבִתוֹךָ הָעֵצִים הָרִי הוּא מְעֵלָה אַרוּכָה מִבְּחוּץ. לְפִיכֹךְ
קוּלִית הַמֵּת וְהוּא עֵצִים הַסְּתוּם מְשֻׁנֵּי קְצוֹתָיו אִם יֵשׁ בְּתוֹכָהּ
מִחַ כְּדֵי לְעֵלוֹת אַרוּכָה הָרִי זֶה כְּמֵת שְׁלָם. הָיָה בָּהּ מִחַ
הַמֵּתֵנְדִיד אִם יֵשׁ בּוֹ כְּזֵית הָרִי זֶה מְטַמֵּא בְּאֵהָל אֶף עַל פִּי

שְׁהֶעָצַם סָתוּם מְכַל צְדָדָיו טְמָאָה בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה בּוֹקֵעַת וַיּוֹרְדַת
כְּמוֹ שִׁיתְבָּאָר שְׁהַמַּח כְּבָשָׂר לְכָל דָּבָר :

כסף משנה מוח שבתוך העצם וכו' עד לכל דבר. בפרק העור והרוטב (דף קכ"ה) וכר"י ובתוספתא ריש אהלות שם שנינו מוח הרי הוא כבשר לכל דבר :

ו הַאִיבָר וְהַבָּשָׂר הַמְדַלְדְּלִים בְּאָדָם אֵף עַל פִּי שְׂאִין יְכוּלִין
לְחַזֵּר וְלַחְיּוֹת טְהוּרִים. מֵת הָאָדָם הָרִי הַבָּשָׂר טְהוּר וְהַאִיבָר
מְטַמָּא מְשׁוּם אִיבָר מִן הַחַי וְאִינוּ מְטַמָּא מְשׁוּם אִיבָר מִן הַמֵּת.
מֵה בֵּין אִיבָר מִן הַחַי לְאִיבָר מִן הַמֵּת. אִיבָר מִן הַחַי בָּשָׂר
הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ וְעָצָם הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טְהוּרִים וְאִיבָר מִן הַמֵּת בָּשָׂר
הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ וְעָצָם הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ כְּמַפְרָשִׁים מִן הַמֵּת הַשְּׂלֵם
וּמְטַמָּאִין בְּשַׁעוֹרָן :

כסף משנה האבר והבשר המדולדלים באדם וכו'. משנה בפרק העור והרוטב
(דף קכ"ט ע"ב) האבר והבשר המדולדלים באדם טהורים ופירש"י משום דכי
ימות כתיב ומשמע לרבינו דאפילו באינם יכולים לחזור ולחיות מיירי דאי
יכולים לחזור ולחיות פשיטא. ומ"ש מת האדם הרי הבשר טהור וכו'. שם
מת האדם הבשר טהור האבר מטמא משום אבר מן החי ואינו מטמא משום
אבר מן המת דברי ר"מ ור"ש מטהר ובגמרא ור"ש ממ"נ אי מיתה עושה ניפול
ליטמא משום אבר מן החי ואי אין מיתה עושה ניפול ליטמא משום אבר מן
המת ר"ש בעלמא קאי דקאמר תנא קמא וכו' אינו מטמא משום אבר מן המת
אלמא אבר מן המת בעלמא מטמא וכו' וכבר נתבאר שאבר מן המת מטמא
וא"כ קם ליה הלכה כר"מ: מה בין אבר מן החי לאבר מן המת וכו'. בפ"ו
דעדיות (משנה ג') וכר' יהושע דבכל חדא הוי רביס במקום יחיד כמבואר שם.
ומ"ש ואבר מן המת בשר הפורש ממנו ועצם הפורש ממנו וכו'. פשוט הוא :

ו וּבֵין אִיבָר מִן הַחַי בֵּין אִיבָר מִן הַמֵּת אֵין לָהּן שַׁעוֹר. אָמְרוּ
חֻכְמַיִם מְאֵתִים שְׂמוֹנָה וְאַרְבָּעִים אִיבָרִים יֵשׁ בְּאִישׁ כָּל אֶחָד
וְאֶחָד מֵהֶן בָּשָׂר וְגִידִים וְעָצָם וְאֵין הַשְּׂנִיִּם מִן הַמִּנְיָן. וּבְאִשָּׁה
מְאֵתִים וְאֶחָד וְחֻמְשִׁים. כָּל אִיבָר מֵהֶן שְׂפָרֵשׁ כְּבָרִיתוֹ בֵּין מִן
הַחַי בֵּין מִן הַמֵּת מְטַמָּא בְּמַגָּע וּבְמִשָּׂא וּבְאֶהֱל חוּץ מְשַׁלְטָה

איברים יתרות שבאשה שאינן מטמאין באהל. וכן אצבע יתרה שיש בה עצם ואין בה צפרן אם נספרת על גב היד עולה למנין רב האיברים ואם אינה נספרת על גב היד מטמאה במגע ובמשא ואינה מטמאה באהל וטמאתה מדברי סופרים. ואם הייה בה צפרן הרי היא כשאר האיברים. ומפני מה גזרו טמאה על אצבע שאינה נספרת גזרה משום הנספרת. ולמה לא טמאה באהל עשו לה הכר כדי להודיע שטמאתה מדבריהם משום גזרה כדי שלא ישרפו על טמאתה תרומה וקדשים :

כסף משנה ובין אבר מן החי ובין אבר מן המת אין להם שיעור. בפרק קמא דאהלות (משנה ז') האיברים אין להם שיעור : אמרו חכמים רמ"ח איברים יש באיש וכו'. שם. ומ"ש ובאשה רנ"א. בס"פ מומין אלו (דף מ"ה) אמרינן שתלמידי ר' ישמעאל בדקו ומצאו באשה רנ"ב ואמר להם באשה יש ארבע איברים יתירים ב' צירים וב' דלתות ואמרינן בתר הכי ר"א אומר כשם שצירים לבית כך צירים לאשה ר' יהושע אומר כשם שדלתות לבית כך דלתות לאשה וכו' ר"ע אומר כשם שמפתח לבית כך מפתח לאשה וכו' ולר"ע קשיא דתלמידי רבי ישמעאל דילמא אידי דזוטרא איתמוחי מתמח ומדמקשה לר"ע ולא מקשה לר"א ורבי יהושע משמע דס"ל דר"א ורבי יהושע מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי ולדברי שניהם רנ"ב איברים הוו באשה וכדרי' ישמעאל ור"ע מוסיף עוד מפתח והו"ל רנ"ג איברים באשה ולפיכך יש לתמוה על רבינו שכתב שאינם אלא רנ"א דהוי דלא כמאן ואפשר לומר שסובר רבינו דר"א ורבי יהושע פליגי ור"ע מוסיף אחד מינייהו ה"ל רנ"א באשה ופסק כמותו והא דלא מקשה גמרא מתלמידי ר' ישמעאל על ר"א ורבי יהושע אין הכרע דאיכא למימר דמשמע להו דתרי מינייהו ליכא למר צירים ולמר דלתות אי נמי איתנהו אלא דלא חשיבי איברים אבל דר"ע שלא הוזכר כלל קשיא. ומה שכתב כל אבר מהם שפירש וכו' מטמא במגע ובמשא ובאהל. בפ"ק דאהלות (משנה ח'). ומ"ש שפירש כברייתו. הוא ממ"ש לעיל שצריך שיהיה שלם כברייתו בשר וגידים ועצמות. ומ"ש חוץ מג' איברים יתרים שבאשה שאינן מטמאים באהל. בס"פ מומין אלו (דף מ"ה) האיברים יתירים שבאשה אמר רבא וכולם אין מטמאין באהל שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל דבר השוה לכל אדם : וכן אצבע יתירה וכו' עד תרומה וקדשים. שם ופרק בא סימן (דף מ"ט ע"ב) :

ח עֲצָמוֹת הַמֵּת שְׂאִין עֲלֵיהֶם בְּשָׂר אִם נִכְרַת בָּהֶן צוּרַת עֲצָמוֹת הָרִי אֵלֹה מְטַמְּאִין בְּמַגַּע וּבְמִשְׁאָא וּבְאֵהֶל כְּמַת שְׁלָם שְׂאֲנִי קוֹרָא בָּהֶם במדבר יט-טז 'עֲצָם אָדָם'. וְאֵלֹה הֵן הָעֲצָמוֹת שֶׁהֵן מְטַמְּאִין כְּמַת. הַשְּׂדֵרָה וְהַגְּלָגֶלֶת וְרַב בְּנֵינֹו וְרַב מְנִינֹו. הַשְּׂדֵרָה כִּיצַד. שְׂדֵרָה שֶׁהִיא שְׁלָמָה הָרִי הִיא כְּמַת שְׁלָם וְאִם חֲסָרָה אֶפְלוּ חֲלִיא אַחַת מְשֻׁמוֹנָה עֲשֶׂרָה חֲלִיּוֹת הָרִי הִיא כְּשֶׂאֶר הָעֲצָמוֹת. הַגְּלָגֶלֶת כִּיצַד. גְּלָגֶלֶת שֶׁהִיא שְׁלָמָה הָרִי הִיא כְּמַת וְאִם חֲסָרָה כְּסָלַע הָרִי הִיא כְּשֶׂאֶר הָעֲצָמוֹת. הִיּוּ בָּהּ נְקֻבִים קְטַנִּים כְּלָם מְצַטְרָפִין לְכֶסֶלַע. כָּל בְּנֵינֹו שֶׁל אָדָם הוּא שְׁתֵּי הַשּׁוֹקִים וְהִירְכִים וְהַצְּלָעוֹת וְהַשְּׂדֵרָה. וְרַב בְּנֵינֹו שֶׁל מֵת הָרִי הוּא כְּמַת שְׁלָם. כִּיצַד. כְּגוֹן שְׁתֵּי שּׁוֹקִיו וְיָרֵךְ אַחַת אִם חֲסָר רַב בְּנֵינֹו כָּל שֶׁהוּא הָרִי הֵן כְּשֶׂאֶר הָעֲצָמוֹת. רַב מְנִינֹו כִּיצַד. רַב מְנִינֹו עֲצָמוֹת כְּגוֹן שֶׁהִיּוּ קַכִּיָּה עֲצָם הָרִי אֵלֹה כְּמַת שְׁלָם. הִיּוּ קַכִּיָּד הָרִי הֵן כְּשֶׂאֶר הָעֲצָמוֹת. אֵף עַל פִּי שֶׁהִיָּה אָדָם זֶה יֵתֵר בְּאִיבְרִיו אוֹ חֲסָר בְּאִיבְרִיו אִין מְשֻׁגִיחִין בּוֹ אֶלָּא עַל מְנִינֹו רַב כָּל אָדָם אֶלָּא אִם כֹּן הִיָּתָה אֶצְבַּע שְׂיֵשׁ בָּהּ צַפְרָן אוֹ שֶׁהִיָּתָה נִסְפָּרַת עַל גַּב הַיָּד שֶׁהִיא עוֹלָה לְמְנִינֹו כְּמוֹ שְׂבֵאֲרָנוּ:

כסף משנה **עצמות המת שאין עליהם בשר וכו'.** משנה פ' כה"ג ונזיר (דף מ"ט ע"ב) ופרק שני דאהלות (מ"א) ובפ' כה"ג ונזיר (דף נ"ב) איבעיא לן אם צריך שתיהן שדרה וגולגולת או דילמא שדרה או גולגולת ובעי למפשט דאו או קתני ודחי ליה ויש לתמוה על רבינו שכתב הדין בפשיטות וכתב הר"י קורקוס ז"ל דאעפ"כ כיון דאשכחן שמאי דאמר בהדיא או שדרה או גולגולת אלא דדחי דילמא שאני שמאי דמחמיר לא שבקינן מאי דאשכחן בהדיא כיון דלא אשכחן בה פלוגתא ומנ"ל לחדושי פלוגתא וגם כי כל חלוקות המשנה או קתני ומסתמא הני הוו דכוותיהו עכ"ל. **ומ"ש ואם חסרה אפילו חוליא אחת.** בפ"ב דאהלות (משנה ג') וכב"ה. **ומ"ש ואם חסרה כסלע וכו'.** בפרק ב' דאהלות שם כמה הוה חסרון וכו' בגולגולת ב"ה אומרים כדי שינטל מן החי וימות ומפרש בפרק על אלו מומין (דף ל"ז ע"ב) דהיינו כסלע. **ומ"ש היו בה נקבים קטנים וכו'.** נלמד ממה שאמרו בפרק אלו טריפות (דף מ"ה) וכדברי התוספות שם: **כל בניינו של אדם וכו'.** בס"פ מומין אלו (דף מ"ה) ותוספתא פ"ג דאהלות: **כיצד כגון שתי שוקיו וירך א' וכו'.** בס"פ מומין אלו שם. **ומ"ש**

ואם חסר כל שהוא וכו'. פשוט הוא: רוב מניינו כיצד וכו'. פ"ב דאהלות (משנה א'). ומ"ש אע"פ שהיה אדם זה יתר באיבריו או חסר באיבריו וכו'. בס"פ מומין אלו (דף מ"ה). ומ"ש אא"כ היתה אצבע שיש בה צפורן או שהיתה נספרת ע"ג היד. נתבאר בפרק זה:

ט שְׂאָר עֲצָמוֹת הַמֵּת שְׂאִין בָּהֶן רֹב מְנִין וְלֹא רֹב בְּנֵין וְלֹא שְׂדֵרָה שְׂלֵמָה וְלֹא גְלִגְלַת שְׂלֵמָה אִם הָיָה בָּהֶן רִבְעַת הַקֶּבֶת הָרִי אֵלּוּ מְטַמְּאִים כְּמֵת בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׁא וּבְאַהֶל. הָיוּ פְּחוֹת מִרִבְעַת אֶפְלוּ עֶצֶם כְּשֶׁעוֹרָה מְטַמְּא בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׁא וְאִינוּ מְטַמְּא בְּאַהֶל:

כסף משנה שאר עצמות המת וכו' אם היה בהם רובע הקב. פ"ב דאהלות שם אלו מטמאים באהל וכו' רובע עצמות מרוב הבנין או מרוב המנין ופרק קמא דעדיות ב"ש אומרים רובע עצמות מן העצמים בין משנים בין מג' וב"ה אומרים רובע עצמות מן הגוייה מרוב הבנין או מרוב המנין שמאי אומר אפילו מעצם א' משמע דלסתם מתניתין דפ"ק דאהלות ולב"ה דפ"ו דעדיות רובע עצמות אינם מטמאים באהל אא"כ הם מרוב הבנין או מרוב המנין וקשה דא"כ מ"ש רבינו ששאר עצמות אע"פ שאין בהם לא רוב מנין ולא רוב בנין אם יש בהם רובע מטמאין באהל אתי דלא כב"ה ודלא כסתם מתניתין דאהלות והוא דבר תימה ומצאתי בפירוש המשנה לרבינו מוגה שכתב בריש פ"ב דאהלות אהא דתנן אלו מטמאים באהל רובע עצמות מרוב הבנין או מרוב המנין רוב בניינו ורוב מניינו של מת אע"פ שאין בהם רובע הנה אלו ג' שיעורים בעצמות הערומים מן הבשר אחד מהם שיהיו באלו העצמות רוב גודל הגוף אשר הוא עצמותיו ואע"פ שלא יהיה בהם רובע הקב. השני שיהיה בו רוב המנין והוא קכ"ה איברים ואף ע"פ שלא יהיה בהם רובע, והשלישי שיהיה בהם רובע עצמות או יותר אע"פ שלא יהיה בהם לא רוב בנינו ולא רוב מניינו הנה אלו העצמות יטמאו באהל הואיל ויש בהם רובע מ"מ כבר ביארנו ששורש זה כולו אמרו יתעלה בעצם אדם ואלו השיעורים הג' שיהיה בכל אחד מהם עצם אדם עד כאן לשון רבינו בפירוש המשנה המוגה ודבריו אלה הם כדבריו כאן אבל יש לתמוה שדברים אלו הם היפך פשוט לשון המשנה ונראה שרבינו מפרש דהא דקתני רובע עצמות מרוב הבנין או מרוב המנין לאו למימרא שצריך שאותו רובע יהיה מהעצמות שברוב הבנין או רוב המנין אלא ה"ק רובע עצמות שאין בהם לא רוב בנין ולא רוב מנין וכפי דקדוק דבריו פה הכי פירושא דמתניתין רובע עצמות שאין בהם מרוב הבנין ולא מרוב המנין כלומר אעפ"י שהוא משאר עצמות זולתם אבל קשה לפי זה מאי דאיתא בפי' כה"ג (דף נ"ב ע"ב) על משנה זו א"ר יהושע יכולני לעשות דברי ב"ש וב"ה

כאחד שב"ש אומרים משנים או מג' או מב' שוקים וירך א' או מב' יריכים ושוק א' וכי' וצ"ל שסובר רבינו מדאמר יכולני משמע שהיה יכול לפרש כן אבל לפי האמת אינו מפרש כן. ומ"ש אפילו עצם כשעורה וכו'. שם :

י הָיָה עֵצָם אֶחָד אֶפְלוּ יֵשׁ בּוֹ רִבְעֵי הָרִי זֶה מְטִמָּא בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׂא וְאִינוּ מְטִמָּא בְּאֵהָל. טִמְאַת עֵצָם אֶחָד הֶלְכָה מִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְפִי שְׁנֵאמַר [\(במדבר יט-יח\)](#) 'כָּל הַנוֹגֵעַ בְּעֵצָם' לְמַדּוּ מִפִּי הַשְּׂמוּעָה אֶפְלוּ עֵצָם כְּשֶׁעוֹרָה מְטִמָּא בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׂא. וּלְפִי שֶׁטִּמְאַתּוֹ הֶלְכָה הָרִי הוּא דִּין תּוֹרָה וְלֹא מִדְּבָרֵי סוּפְרִים :

כסף משנה היה עצם אחד אפילו יש בו רובע וכו'. במשנה שכתבתי בסמוך שמאי אומר אפילו מעצם אחד ומשמע דיחידאה הוא ולית הלכתא כוותיה ועוד דאמרו בפי' כה"ג שאני שמאי שמחמיר טפי משמע בהדיא דלית הלכתא כוותיה x : **טומאת עצם אחד הלכה מפי השמועה לפי שנאמר כל הנוגע בעצם למדו מפי השמועה אפי' עצם כשעורה וכו'.** בפי' כה"ג (דף נ"ג נ"ד). ומ"ש ולפי שטומאתו הלכה. שם ובפרק העור והרוטב (דף קכ"ו :) ובפ"ק דעירובין (דף ד') : ומ"ש הרי הוא מדין תורה ולא מד"ס. כלומר אפילו לפי שיטתו שסובר שכל הנלמד ביי"ג מדות נקרא ד"ס זה שהוא הל"מ נקרא דין תורה כמ"ש בהקדמתו לסדר זרעים :

יא מֵת שֶׁהֲרָקִיבוּ עֲצֻמוֹתָיו בְּקֶבֶר וְנִעְשׂוּ רֶקֶב. מְלֹא חֲפְנִים מְאוֹתוֹ רֶקֶב מְטִמָּא בְּמִשָּׂא וּבְאֵהָל כְּמֵת וְאִינוּ מְטִמָּא בְּמַגֵּעַ לְפִי שְׂאֵי אֶפְשָׁר לָגַע בְּכֻלּוֹ שֶׁהֲרִי אִינוּ גּוֹף אֶחָד. וְאֶפְלוּ גְבֻלוֹ בְּמִים אִינוּ חֲבוּר :

כסף משנה מת שהרקיבו עצמותיו בקבר וכו'. בפרק שני דאהלות ופרק כה"ג ונזיר (דף מ"ט ע"ב) תנן דמלא תרווד רקב מטמא באהל ובגמי (דף נ' ע"ב) וכמה שיעורו חזקיה אמר מלא פיסת היד ור' יוחנן אמר מלא חפניו ופסק כרבי יוחנן דאמרינן בגמרא דאתי כחכמים. **ומה שכתב שמטמא במשא ואינו מטמא במגע.** בפרק העור והרוטב (דף קכ"ו ע"ב) ותוספתא פ"ד דאהלות. **ומה שכתב ואפילו גבלו במים אינו חבור.** משנה בפרק ב' דאהלות שם :

יב דם המת מטמא כמת במגע ובמשא ובאהל. שְׁנֵאָמַר (במדבר יט-ג) 'בִּנְפֹשׁ הָאָדָם וְנֵאָמַר (דברים יב-כג) 'כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ'. וְכַמָּה שְׁעוּרוֹ רְבִיעִית. אֶפְלוּ תִמְצִית הַדָּם כָּל זָמַן שְׂיֵשׁ בּוֹ אֲדַמוּמִית מְטַמֵּא בְּאֵהָל הַמֵּת :

כסף משנה דם המת מטמא כמת במגע ובמשא ובאהל וכו' וכמה שיעורו רביעית. משנה בפי כה"ג (דף מ"ט ע"ב) ופרק ב' דאהלות שם: ומ"ש אפילו תמצית הדם וכו'. בר"פ התערובות (דף ע"ט ע"ב) ובפרק כיוסי הדם (דף פ"ז ע"ב) אמרינן דצללתא דדמא מטמא באהל והוא דאיכא רביעית ופירש"י צללתא דדמא אותם מים שהם מהדם עצמו כשהוא נקרש יש סביבותיו צלול כמים:

יג דם החי אֶפְלוּ דָם נְחִירָה הָרִי זֶה טְהוֹר כָּל זָמַן שֶׁהוּא חִי. נִתְעַרַב הַדָּם שְׂיִצָּא מִפְּנֵי בְּאֲחָרוֹנָה סָמוּךְ לְמִיתָה עִם הַדָּם שְׂיִצָּא מִפְּנֵי אַחַר שְׂמֵת וְכָל הַתְּעַרְבוֹת רְבִיעִית וְאִין יָדוּעַ כַּמָּה יֵצֵא מִחַיִּים וְכַמָּה יֵצֵא אַחַר מִיתָה. אֶפְלוּ חֲצִי רְבִיעִית מִחַיִּים וְחֲצִיָּה אַחַר מִיתָה הָרִי זֶה נִקְרָא דָם תְּבוּסָה וּמְטַמֵּא בְּמִשָּׂא וּבְמַגֵּעַ וּבְאֵהָל. אֶלָּא שְׂטַמְאָתוֹ מִדְּבָרֵי סוּפְרִים :

כסף משנה דם החי וכו'. נלמד ממה שיבא בסמוך: נתערב הדם וכו' אפילו חצי רביעית מחיים וחציה אחר מיתה וכו'. בפ"ב דאהלות שם וכו' עקיבא והוא דעת חכמים בפרק תינוקות (דף ע"א) והוא נקרא דם תבוסה. ומה שכתב אלא שטומאתו מד"ס. בפרק ט' דנדה (דף ס"ב ע"ב) ופרק הגוזל ומאכיל אמרו שאני דם תבוסה דרבנן:

יד הַרוּג שֶׁהָיָה מְטָל עַל הַמְּטָה וְדָמוֹ מְנִטֵּף כְּשֶׁהוּא חִי וְיֹרֵד לְגַמָּא וּמֵת וְהָרִי הַדָּם מְנִטֵּף אַחַר מוֹתוֹ וְיֹרֵד לְאוֹתָהּ גְּמָא. הָרִי כָּל הַדָּם שֶׁבָּה טְהוֹר שְׂטָפָה טְפָה רְאוּשׁוֹנָה רְאוּשׁוֹנָה בְּטָלָה כְּדָם שְׂיִצָּא מִחַיִּים. יֵצֵא מִפְּנֵי רְבִיעִית דָּם בְּלָבַד וְסָפֵק כְּלָה מִחַיִּים סָפֵק כְּלָה לְאַחַר מִיתָה הָרִי זֶה סָפֵק טְמֵאָה כְּשֶׁאֵר הַסְּפִקוֹת

וְהִנוּגַע בָּהּ בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד טָמֵא בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים טָהוֹר כְּמוֹ
שְׂפִית־בָּאֵר בְּמִקְוֹמוֹ :

כסף משנה הרוג שהי' מוטל על המטה ודמו מנטף וכו'. בסוף נדה (דף ע"א)
וכחכמים: יצא ממנו רביעית דם בלבד וכו'. שם וכחכמים:

טו הקבר כל זמן שהטמאה בתוכו מטמא במגע ובאהל כמת
דין תורה. שְׁנַאֲמַר (במדבר יט-טז) 'או במת או בעצם אדם או
בקבר'. ואחד הנוגע בגגו של קבר או הנוגע בכתליו. והוא
שִׁיְהִיָּה בְנוֹי וְסִתּוּם וְאַחַר כֵּן יִהְיֶה כֵּל מְטֵמָא בְּמִגַּע וּבְאֵהָל.
אֲבָל הַמַּעֲמִיד כְּלִים או אֲבָנִים וְכִיּוֹצֵא בָהֶן בְּצַדֵי הַמַּת וְכִסָּה
עָלָיו מְלַמְעָלָה בְּכִלִּים או בְּאֲבָנִים וְכִיּוֹצֵא בָהֶן זֶה הַכִּסּוּי הַמְטֵל
מְלַמְעָלָה נִקְרָא גּוֹלֵל וְאֵלּוּ הַצְּדָדִין הַמַּעֲמִידִין אֶת הַגּוֹלֵל שֶׁהוּא
נִשְׁעָן עָלֵיהֶן נִקְרָאִין דּוֹפֵק. וְשִׁנְיָהֶם הַגּוֹלֵל או הַדּוֹפֵק מְטֵמָאִין
בְּמִגַּע וּבְאֵהָל כְּקֶבֶר * וְטֵמְאָתָן מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים וְאֵינָן מְטֵמָאִין
בְּמִשָּׂא. לְפִיכֵן אִם גָּרַר הַגּוֹלֵל בְּחֻבְלִים עַד שֶׁכִּסָּה בּוֹ אֶת הַמַּת.
או גָּרָרוּ או שִׁמְטוּ מֵעַל הַמַּת. או שִׁגְרַר הַדּוֹפֵק עַד שֶׁהַעֲמִיד עָלָיו
הַגּוֹלֵל או שִׁמְטוּ בְּחֻבְלִים מִתַּחַת הַגּוֹלֵל הָרִי זֶה טָהוֹר. וְדְבָרִים
שֶׁסּוֹמְכִין אֶת הַדּוֹפֵק וְהֵם הַנִּקְרָאִין דּוֹפֵק דּוֹפְקִין הָרִי הוּ
טָהוֹרִין :

ההראב"ד וטומאתן מד"ס וכו'. א"א לא מחוור ובמסכת חולין גרסינן כל
אשר יגע על פני השדה להביא גולל ודופק דברי ר"ע ורבי ישמעאל דריש ליה
לעובר במעי אשה וגולל ודופק הלכתא גמירי לה ולר"ע מגע גולל ודופק מאשר
יגע ואהל מעל פני השדה דמשמע מאויר אבל משא אין בהם :

כסף משנה הקבר כל זמן שהטומאה בתוכו וכו' ואחד הנוגע בגגו של קבר
וכו'. משנה פרק ז' דאהלות ופרק כהן גדול ובספרי. ומה שכתב אבל המעמיד
כלים או אבנים וכו' ושניהם הגולל או הדופק מטמאין במגע ובאהל כקבר
ואינם מטמאין במשא וכו'. פרק ב' דאהלות: ומה שכתב וטומאתן מדברי
סופרים. דוקא בשכלים שכסה בהם הם כלי גללים וכיוצא בהם שאינם
מקבלים טומאה שאם לא כן אף מן התורה טמא טומאת שבעה אדם הנוגע
בהנך כלים המאהילים על המת: כתב הראב"ד א"א לא מחוור ובמסכת חולין

גרסינן כל אשר יגע על פני השדה וכו'. כלומר וכיון דרבי עקיבא יליף לה מקרא בפרק בהמה המקשה (חולין דף ע"ב) משמע דמדאורייתא היא ורבי ישמעאל הא אמר הלכתא גמירי להו ומיניה נשמע לרבי עקיבא דכי היכי דלרבי ישמעאל הוי דאורייתא הוא הדין דלרבי עקיבא נמי הוי דאורייתא אלא דלמר הוי מקרא ולמר הוי מהלכתא ורבינו סובר דכיון דלא מפורש בקרא משמע דקרא אסמכתא בעלמא. **ומה שכתב ואינם מטמאין במשא.** בפרק ב' דאהלות שם. **ומה שכתב לפיכך אם גרר הגולל וכו'.** תוספתא פרק ג' דאהלות וביאור דברי רבינו כך הם והוא שיהיה בנוי וסתום כלומר דהא דאחד הנוגע בגגו או הנוגע בכותליו טמא הני מילי בשהיה בנוי לאפוקי מעמיד כלים או אבנים וכו' שאינו טמא אלא הנוגע בגולל או בדופק עצמם לא הנוגע בצדדים שאינם מהגולל והדופק ועל פי זה הנוגע בדופק דופקין טהור כך נראה לי ליישב דברי רבינו וגם נראה לומר דה"ק הקבר וכו' מטמא דין תורה אבל המעמיד כלים וכו' טומאתן מדברי סופרים והתנה שיהיה סתום לאפוקי שלא יהא פתוח מן הצד: **ומה שכתב ודברים שסומכים את הדופק וכו'.** פרק ב' דאהלות:

טז שְׂדֵה שְׁנַחֲרֵשׁ בַּהּ קֶבֶר וְאָבְדוּ עֲצָמוֹת הַמֵּת בְּעֶפְרָה הִיא הַנִּקְרֵאת בֵּית הַפָּרֶס. וְעֶפְרָה מְטַמָּא בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׂא שְׂמָא יֵשׁ בָּהּ עֶצֶם כְּשִׁעוּרָה. וְאֵינָה מְטַמָּא בְּאֵהָל. וְכֵן כָּל אַרְצוֹת הָעֶכּוּ"ם עֶפְרֹן מְטַמָּא בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׂא מִפְּנֵי הָעֲצָמוֹת שְׂאִין נִזְהָרִין בָּהֶן. וְטִמְאַת בֵּית הַפָּרֶס וְאַרְץ הָעֶכּוּ"ם מִדְּבָרֵי סוּפְרִים כְּמוֹ שִׁיתְבָּאָר:

כסף משנה שדה שנחרש בה קבר וכו'. בסוף אהלות (פי"ח מ"ב): **וכן כל ארצות העכו"ם וכו'.** שם ובפרק שני (משנה ג'). **ומ"ש שטומאתם מד"ס.** בספ"ב דכתובות (דף כ"ח ע"ב) ופי' כה"ג:

הלכות טומאת מת - פרק שלישי

א אלו מטמאין במגע ובמשא ובאהל. המת אפלו נפל שלא נתקשרו איבריו בגידין. וכזית מבשר המת. וכזית נצל. ואיבר מן החי. ואיבר מן המת שיש עליהם בשר כראוי. והשדרה והגלגלת. ורב בנינו ורב מנינו. ורבע עצמות מכל מקום אף על פי שאין בהן לא רב בנין ולא רב מנין. ורביעית דם. ורביעית דם תבוסה. הכל שתים עשרה :

כסף משנה אלו מטמאין במגע ובמשא ובאהל וכו'. פ"ב דאהלות (מ"א) ופירוש נצל בשר המת שנימוח ונעשה כמין ליחה סרוחה. ומה שכתב אפילו נפל שלא נתקשרו איבריו בגידים וכו'. בפרק כה"ג עלה נ' :

ב ואלו מטמאין במגע ובמשא ואין מטמאין באהל. איבר מן החי שחסר בשרו ואין בו להעלות ארוכה. ואיבר מן המת שחסר בשרו או עצמו ולא נשאר בשר כדי להעלות ארוכה או שחסר העצם אף על פי שיש עליו בשר כדי להעלות ארוכה. והשדרה שחסרה ואין בה רבע עצמות. והגלגלת שחסרה ואין בה רבע עצמות. ועצם אפלו כשעורה. וארץ העכו"ם. ובית הפרס. הכל שבע :

כסף משנה ואלו מטמאים במגע ובמשא וכו'. (עין בפנים). כך היא הנוסחא הנכונה בדברי רבינו וכן מצאתיה בספר מוגה ודינים אלו מדתנן בפ"ב דאהלות אלו מטמאין במגע ובמשא ואינם מטמאים באהל אבר מן המת ואבר מן החי שאין עליהם בשר כראוי ובפ"ק דכלים (משנה ה') גבי אדם תנן פירש ממנו אבר שיש עליו בשר כראוי מטמא במגע ובמשא ובאהל שיעור הבשר כדי לעלות ארוכה ובפ"ו דעדיות תנן אבר שיש עליו בשר כראוי מטמא במגע ובמשא ובאהל חסר הבשר טמא חסר העצם טהור ופירש ה"ר עובדיה אם חסר מהבשר שהיה עליו ונשאר בו בשר שראוי שיעלה ארוכה מטמא משום אבר אבל אם חסר כל שהוא מהעצם שבאבר אינו מטמא משום אבר אבל טמא משום בשר וזהו באבר מן המת דאילו באבר מן החי אם חסר מהעצם כל שהוא טהור לגמרי כמו שנתבאר בפרק שקודם זה שאם חסר כל שהוא מהעצם אף על פי שכל הבשר קיים טהור לגמרי מפני שבשר הפורש מן החי טהור אבל אם חסר מבשרו אם נשאר מן הבשר כדי להעלות ארוכה מטמא במגע ובמשא ובאהל ואם לאו מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל. ובדין

אבר מן המת נתבאר שאם לא חסר העצם וחסר מהבשר אם הנשאר אין בו כדי להעלות ארוכה הרי הוא כשאר עצמות שהם מטמאים במגע ובמשא ואינם מטמאים באהל. ודין אבר מן המת שחסר העצם ונשאר בו בשר שאין בו כזית אבל יש בו כדי להעלות ארוכה שהוא מטמא במגע ובמשא נתבאר ממה שפירשנו במשנה דחסר העצם טהור משום אבר אבל מטמא משום בשר ודין הבשר הוא שאם אין בו כזית אם יש בו להעלות ארוכה מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל כמו שנתבאר במשנה פרק קמא דכלים שכתבתי בסמוך. כך צריך לפרש כפי נוסחא זו שמצאתי:

ג הגולל והדופק מטמאין במגע ובאהל כקבר ואינן מטמאין במשא. הרקב מטמא במשא ובאהל ואינו מטמא במגע. טמאת רבע עצמות באהל * וטמאת רביעית דם וטמאת איבר שאין עליו בשר כראוי בין מן המת בין מן החי יראה לי שכלן טמאתן אינן דין תורה שהרי אין הנזיר מגלח עליהן כמו שבארנו בנזירות ואין חיבין עליהן על ביאת המקדש. ועל טמא בטמאה של תורה חיב על ביאת המקדש. לפיכך אני אומר שכל טמאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אינה דין תורה:

ההראב"ד וטומאת רביעית וטומאת אבר שאין עליו בשר כראוי וכו'. א"א אף בזה טעה דאבר שאין עליו בשר כראוי היינו עצם כשעורה ואינו מטמא באהל. ובמגע דמטמא מקרא היא ובמשא דמטמא הלכתא היא שהנזיר מגלח עליו ורביעית דם באהל מקרא על כל נפשות מת לא יבא אבל על מגעו ומשאו אינו מגלח דלא כתיב ביה אלא ביאה ואין דנין מעצם כשעורה שהוא הלכה בנזיר וחצי קב עצמות וחצי לוג דם כמת שלם ניהו כעין שדרה וגולגולת ומש"ה מטמאין במגע ובמשא ובאהל ונזיר מגלח עליהם דכתיב וכי ימות מת עליו זהו מת שלם ונראה לי מה שדימו ביאת מקדש לטומאת נזיר בטומאת מת משום דבנזיר כתיב וטמא ראש נזרו ובמקדש כתיב את מקדש יי' טמא הכא מייתי קרבן על טומאתו והכא מייתי קרבן על טומאתו על מה שזה מביא זה מביא:

כסף משנה הגולל והדופק מטמאין במגע ובאהל וכו'. פרק ב' דאהלות (משנה ד') וכת"ק: הרקב מטמא במשא ובאהל ואינו מטמא במגע. כך היא הנוסחא הנכונה וכמו שנתבאר בפרק שקודם זה: ומ"ש טומאת אבר שאין עליו בשר

כראוי. כלומר ואין בו עצם כשעורה דאם כן טמא מן התורה: **כתב** הראב"ד א"א אף בזה טעה דאבר שאין עליו בשר כראוי וכו'. ויש לומר שכבר ימצא אבר שאין עליו בשר כראוי שעצם שבו לא יהא בו כשעורה כגון שהוא מנפל קטן וכדאמרינן בפרק כה"ג על הא דתנן (דף מ"ט ע"ב) על אלו טומאות הנזיר וכו' וכזית מן המת. **ומ"ש ורביעית דם באהל**. מקרא הוא על כל נפשות מת לא יבא י"ל שסובר רבינו דקרא אסמכתא בעלמא הוא שאם היה מן התורה היה הנזיר מגלח עליה. ומ"ש הראב"ד וחצי קב עצמות וחצי לוג דם כמת שלם נינהו וכו' וכן מ"ש ונ"ל מה שדימו ביאת מקדש לטומאת נזיר וכו'. אינו ענין להשיג על רבינו אלא ליתן טעם למה עצם כשעורה מטמא במגע ומשא ולא באהל ורביעית דם מטמא באהל ואינו מגלח על מגעו ועל משאו ולמה תלו חיוב טומאת מקדש בתגלחת נזיר:

ד אין רֶקֶב הַמֵּת מְטַמֵּא עַד שְׂיִקְבֵּר עֲרֹם בְּאֲרוֹן שֶׁל שֵׁשׁ או שֶׁל זְכוּכִית וְכִיּוֹצֵא בָהֶן וְיִהְיֶה כֻּלּוֹ שָׁלֵם. חֶסֶר מְמַנּוּ אֵיבָר או שְׂנִקְבֵּר בְּכִסּוּתוֹ או בְּאֲרוֹן שֶׁל יַעַץ או שֶׁל מִתְּכֶת אֵין רֶקֶב טָמֵא מִפְּנֵי שְׂרָקֵב הַכִּסּוּת או רֶקֶב הָעֵץ או חֲלוּדֹת הַמִּתְּכֶת תִּתְעַרֵּב בְּרֶקֶב גְּוִיָּתוֹ. וְרֶקֶב הַמְטַמֵּא שֶׁנִּתְעַרֵּב בּוֹ עֶפֶר כָּל שֶׁהוּא הָרִי הוּא בְּטַמְאָתוֹ. וְלֹא אָמְרוּ רֶקֶב אֶלָּא לְמַת בְּלִבָּד אֲבָל הָרוּג אֵין לוֹ רֶקֶב:

כסף משנה אין רֶקֶב הַמֵּת מְטַמֵּא עַד שִׁיקְבֵּר עֲרוֹם וכו'. בפכה"ג (דף נ"ח) ובפרק המפלת (דף כ"ז ע"ב). ומ"ש ויהיה כולו שלם. ג"ז שם: **ורֶקֶב הַמְטַמֵּא שֶׁנִּתְעַרֵּב בּוֹ עֶפֶר כֹּל שֶׁהוּא וכו'**. בפרק המפלת (נדה דף כ"ז) מלא תרווד רֶקֶב שֶׁנִּתְעַרֵּב בּוֹ עֶפֶר כֹּל שֶׁהוּא טָמֵא וכת"ק ואיתיה בתוספתא פ"ד דאהלות: **ולא אמרו רֶקֶב אלא למת בלבד וכו'**. בפרק המפלת עלה כ"ז:

ה קִבְּרוּ שְׁנֵי מֵתִים כְּאֶחָד או שְׁגִזְזוּ שְׁעָרוֹ או צִפְרָנָיו וקִבְּרוּם עִמּוֹ או שֶׁקִּבְּרוּ אִשָּׁה מְעַבְּרַת וְעַבְּרָה בְּמַעֲיָה אֵין לָהֶם רֶקֶב:

כסף משנה קִבְּרוּ שְׁנֵי מֵתִים כְּאֶחָד או שְׁגִזְזוּ שְׁעָרוֹ או צִפְרָנָיו וכו'. בפרק כה"ג (דף נ"א). ומ"ש או שקברו אשה מעוברת וכו'. שם בעי רבי ירמיה עובר במעי אשה וכו' את"ל כיון דסופו לצאת מיפרש פריש מינה דה"ל רֶקֶב הַמְטַמֵּא שֶׁנִּתְעַרֵּב בּוֹ רֶקֶב אַחֵר וכו' וכת"ק נתפרסם שדעת רבינו לפסוק כאת"ל:

ז טַחַן הַמֵּת עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה רֶקֶב אֵינוֹ מְטַמֵּא עַד שֶׁיִּרְקֵיב מֵאֱלִיוֹ :

כסף משנה טחן המת וכו'. שם :

ז טַחַנוּ כָּלֹו וְהִנִּיחוּ עַד שֶׁיִּרְקֵיב אוֹ שֶׁהִרְקֵיב מִקְצָתוֹ כְּשֶׁהוּא חַי וּמֵת וְהִרְקֵיב כָּלֹו הָרִי זֶה סַפֵּק. וְאִם נִטְמָא לְמֵלֵא חֲפְנִים מִרְקֵב זֶה הָרִי זֶה טַמֵּא בְּסַפֵּק :

כסף משנה ומה שכתב טחנו כולו והניחו עד שירקיב או שהרקיב מקצתו וכו'. שם בעיי ולא איפשיטו :

ח מֵלֵא חֲפְנִים וְעוֹד מֵעַפֵּר הַנִּמְצָא תַּחַת הַמֵּת אוֹ מֵעַפֵּר הַנִּמְצָא בְּקֶבֶר וְאִין יָדוּעַ מַה טִּיבוֹ אִם הוּא רֶקֶב שֶׁמְטַמֵּא בְּאֵהָל אוֹ אֵינוֹ אֶלֶּא עֶפֶר שֶׁנִּתְלַכְלַךְ בְּנֶצֶל הַמֵּת וְדָמוֹ. הָרִי זֶה מְטַמֵּא בְּמִשְׁאֵה וּבְאֵהָל שֶׁהָרִי יֵשׁ בְּמֵלֵא חֲפְנִים וְעוֹד מֵלֵא חֲפְנִים רֶקֶב. וְיִרְאֶה לִּי שְׂאָף זֶו טַמֵּאָה מִדְּבָרֵי סוּפְרִים :

כסף משנה מלא חפנים ועוד וכו'. זהו פירוש מה ששנינו בפרק ב' דאהלות מלא תרווד רקב ועוד עפר קברות טמא וכת"ק וכתב רבינו שם ועפר קברות הנזכר בכאן הנמצא בקבר עפר ובו לחות המת ודמו [נראית] ואינו יודע אם הוא הרקב הנזכר שהוא מטמא באהל או הוא עפר שנתערב בו הליחה והדם והוא אמרם בתוספתא מלא תרווד רקב ועוד תבוסה שנמצאת בקבר ואין ידוע מה טיבה זהו עפר קברות עכ"ל. ונ"ל דמיירי במת שנקבר ערום בארון של שיש וכן פירש רבי' שמשון ופשוט הוא דאלי"כ אין לו רקב. ואמרינן בפרק המפלת (דף כ"ז) שהטעם לפי שא"א למלא תרווד ועוד עפר קברות שאין בו מלא תרווד רקב ודברי רבינו מגומגמים שכתב שאינו יודע אם הוא רקב וסיים שהרי יש במלא חפנים ועוד מלא חפנים רקב והלא עיקר הספק אם הוא רקב אם לאו ומי מוציאנו מידי ספק זה ואפשר שמאחר שאנו רואים שנקבר זה ערום בארון של שיש מחזקינן ליה ברקב ואם תאמר אכתי ניחוש שמא דבר אחר מעורב בו הרי יש במלא חפנים ועוד מלא חפנים רקב ואיני יודע מנין לנו שא"א למלא תרווד ועוד וכו' שאין בו מלא תרווד רקב וצריך עיון, ומ"מ ביאור דברי רבינו שאם הוא עפר שנתלכלך בנצל המת ודמו אינו מטמא כלל שאין כאן כזית נצל ולפיכך מטילין אותו לחומרם שאם היה הדין שעפר

שנתלכלך בנצל המת ודמו מטמא נמצא שמה שאנו אומרים שהוא רקב היה להקל שלא יטמא במגע:

ט הַמֵּת שֶׁנִּשְׂרַף וְשִׁלְדוֹ קִיָּמָת וְהוּא הַשְּׂדֵרָה וְהַצְּלָעוֹת הֵרִי זֶה מִטְּמֵא כְּמֵת שָׁלֵם וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר אִם נִחְרָד. אָבֵל אִם נִשְׂרַף עַד שֶׁנִּתְבַּלְבְּלָה צוּרַת תִּבְנִיתוֹ טָהוֹר. וְכֵן שִׁפִּיר מְרַקֵּם שֶׁטָּרְפוּ בְּמַיִם טָהוֹר שֶׁהֵרִי נִתְבַּלְבְּלָה צוּרַתוֹ:

כסף משנה **המת שנשרף וכו'.** בפרק המפלת. **ומה שכתב וכן שפיר מרוקם וכו'.** שם ופסק כריש לקיש משום דר"י דפליג עליה אוקימנא כר"א דלית הלכתא כוותיה:

י בְּשֵׁר הַמֵּת שֶׁנִּפְרָד וְנִעְשָׂה כְּקִמַח טָהוֹר וְכֵן אֶפֶר הַשְּׂרוּפִין טָהוֹר וְכֵן הַתּוֹלְעִים הַנְּהוּיִן מִבֶּשֶׂר הַמֵּת בֵּין חַיִּים בֵּין מֵתִים טָהוֹרִין. וְכִבֵּר בְּאַרְנוֹ שֶׁהִמַּח כְּבֶשֶׂר בְּכָל מְקוֹם בֵּין בְּמֵת בֵּין בְּנִבְלָה וְשָׂרָץ:

כסף משנה **בשר המת שנפרד וכו'.** בר"פ דם הנדה (דף נ"ה) אמרינן דלר"י דוקא יבש כעצם טמא אבל איפריד איפרוכי טהור ולר"ל איפריד איפרוכי נמי טמא ואמרינן בגמרא דהיכא דאיקמח והוי עפרא לר"ל נמי טהור ומדברי רבינו שכתב ונעשה קמח נראה שהוא פוסק כר"ל והוא תימה היאך פוסק כר"ל במקום ר"י ועוד שבריש פ"ב כתב דיבש כחרס מטמא משמע דוקא כחרס שאינו עשוי ליפרד אבל אם יבש יותר מחרס הוא עשוי ליפרד וטהור אע"פ שלא נפרד והיאך פסק כאן בהיפך. וצ"ל שמ"ש כאן שנפרד ונעשה קמח לא שנפרד ממש קאמר אלא היינו לומר שהוא יבש כל כך עד שאילו יפרד יעשה כקמח טהור וזהו פירוש דאיפריד איפרוכי שאמר בגמרא שהוא טהור לר"י וכל שלא הגיע יבשותו לכך היינו יבש כחרס דטמא גם לר"י: **וכן אפר השרופים טהור וכן התולעים וכו'.** בפ"ב דאהלות וכחכמים:

יא עוֹר הָאָדָם כְּבֶשֶׂרוֹ וְאִם עֶבְדוֹ כָּל צָרְכוֹ אוֹ הֵלֵךְ בּוֹ כְּדִי עֲבוֹדָה הֵרִי זֶה טָהוֹר מִן הַתּוֹרָה. אָבֵל מִדְּבָרֵיהֶם מִטְּמֵא בְּכַזִּית כְּבֶשֶׂר הַמֵּת גִּזְרָה שְׁלֵא לְהַרְגִיל בְּנֵי אָדָם לְעֵבֵד עוֹרוֹת הָאָדָם וַיִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָהֶן:

כסף משנה **עור האדם כבשרו**. כך הוא הגירסא בדברי רבינו והוא משנה פרק העור והרוטב (דף קכ"ב). **ומ"ש ואם עבדו כל צרכו או שהלך בו כדי עבודה וכו'.** משנה וגמרא שם וכלישנא בתרא דעולא :

יב **עור הבא כנגד פניו של אדם כשיוֹלד בין שהיה חי ואמו חיה בין שנוֹלד מת ואמו מתה הרי זה טהור מפני שהוא כמו פֶּרֶשׁ או צוֹאָה וקיא וכיוצא בהן :**

כסף משנה **עור הבא כנגד פניו של אדם וכו'.** פ"ק דבכורות (דף ז):

יג **כל שבמת טמא חוץ מן השנים והשער והצפרן הואיל וגזעו מחליף.** ובשעת חבורן הכל טמא. כיצד. המת בחוץ ושערו בתוך הבית נטמא כל אשר בבית. וכן הנוגע בשערו או בשניו או בצפרניו כשהן מחברין נטמא. שערו העומד להגזז וצפרניו העומדים להנטל הואיל והן עומדין להנטל יש בהן ספק לפיכך הנוגע בהן הרי הוא ספק טמא. כל משקה היוצא מן המתים טהור חוץ מדמו. וכל מראה דמים מן המת טמא כמו שבארנו. ומפני מה לא גזרו על משקה המת כדרך שגזרו על משקין היוצאין מכל הטמאין מפני שהמת הכל בדלין ממנו לא גזרו על משקיו :

כסף משנה **כל שבמת טמא וכו' עד נטמא כל אשר בבית.** בפרק ג' דאהלות ואיתיה בפרק דם הנדה (דף נ"א). **ומ"ש הואיל וגזעו מחליף.** טעם זה אמרו בגמרא לשיער וצפורן אבל לשיניים נתנו טעם שלא נבראו עמו ורבינו קיצר כיון דלא נפקא לן מידי. **ומ"ש וכן הנוגע בשערו וכו'.** בסיפרי פרשת חקת והוא נלמד ממה שנתבאר בסמוך: **שערו העומד להגזז וכו'.** בפרק כהן גדול (דף נ"ח) בעיא דלא איפשיטא: **כל משקה היוצא מן המתים טהור חוץ מדמו וכו' עד לא גזרו על משקיו.** בפרק כיסוי הדם (דף פ"ז ופ"ח ע"ב) ואיתיה בתוספתא פ"ד דאהלות:

יד כָּבֵד שְׁנֵמוּחָה מְטִמְאָה בְּרִבְעֵית מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּדָם נִקְפָּה.
דָּם קָטָן שֶׁיֵּצֵא כָּלֹו אִם אֵין בּוֹ רִבְעֵית טְהוֹר אַף עַל פִּי שֶׁהוּא
כָּל דָּם שָׁבוּ :

כסף משנה **כבד שנימוחה וכו'.** פירקא בתרא דבכורות עלה נ"ה: **דָּם קָטָן**
שיצא כולו וכו'. פ"ב דאהלות וכחכמים:

טו וְאֵלוֹ אִם חָסְרוּ כָּל שֶׁהוּא טְהוֹרִים. רִבְעֵית דָּם. וְעֶצֶם
כְּשֶׁעוֹרָה. וְכִזְזֵית בְּשָׂר. וְכִזְזֵית נֶצֶל. וּמְלֵא חֲפְנִים רֶקֶב. וְאֵיבָר מִן
הַחֵי שֶׁחָסַר מֵעֲצָמוֹ כָּל שֶׁהוּא :

כסף משנה **ואלו אם חסרו כל שהוא טהורים וכו'.** פ"ב דאהלות:

הלכות טומאת מת - פרק רביעי

א רִבְעֵית דָּם הַבָּאָה מִשְׁנֵי מֵתִים טְהוֹרָה עַד שֶׁתִּהְיֶה כָּל
הַרְבִּיעֵית מִמֶּת אֶחָד. שֶׁדָּרָה שֶׁנִּגְמְרָה מִשְׁנֵי מֵתִים כְּגוֹן שֶׁהָיוּ
מִקְצַת הַחֲלִיּוֹת מֵאֶחָד וְתִשְׁלֹוּמֵן מִמֶּת אַחֵר וְכֵן הַגְּלָגֶלֶת שֶׁל שְׁנֵי
מֵתִים וְרִבַּע עֲצָמוֹת מִשְׁנֵי מֵתִים וְאֵיבָר מִן הַמֵּת מִשְׁנֵי מֵתִים
כָּל אֵלוֹ אֵינָן מְטִמְאִין בְּאֵהָל אֶלָּא בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׂא כִּשְׂאָר כָּל
עֲצָמוֹת :

כסף משנה **רביעית דם הבאה משני מתים טהורה וכו' עד כשאר כל העצמות.**
פרק ב' דאהלות וכחכמים:

ב אֵיבָר מִן הַחֵי מִשְׁנֵי אֲנָשִׁים טְהוֹר אֶפְלוּ מֵאִישׁ אֶחָד אִם
נִחְלַק לְשְׁנַיִם טְהוֹר :

כסף משנה אבר מן החי משני אנשים טהור. גם זה שם וכחכמים. ומ"ש ואפילו מאיש אחד אם נחלק לשנים טהור. ג"ז שם וכת"ק:

ג כְּזֵית בֶּשֶׁר מְשֻׁנֵי מֵתִים וְכִזְזֵית נֶצֶל מְשֻׁנֵי מֵתִים וּמְלֵא חֲפָנִים רֶקֶב מְשֻׁנֵי מֵתִים שְׁכָל אֶחָד מֵהֶן יֵשׁ לוֹ רֶקֶב הָרִי אֵלוֹ מְצֻטְרָפִין זֶה עִם זֶה. וְכֵן כְּחֻצֵי זֵית בֶּשֶׁר וְכְחֻצֵי זֵית נֶצֶל מְצֻטְרָפִין זֶה עִם זֶה. וּשְׂאֵר כָּל הַטְּמְאוֹת שְׂבִימַת אֵין מְצֻטְרָפִין זֶה עִם זֶה מִפְּנֵי שְׂלֵא שְׂוֹו בְּשִׁיעוּרֵיהֶן:

כסף משנה כזית בשר משני מתים וכו'. תוספתא פ"ד דאהלות. וכתב רבינו ומלא חפנים רקב משני מתים שכל אחד מהן יש לו רקב כלומר שנקבר כל אחד בפני עצמו דאילו נקברו יחד כבר נתבאר שנעשים גלגילון זה לזה והכי אוקימנא לה בגמרא בפרק כה"ג (דף נ"א): **וכן כחצי זית בשר וכחצי זית נצל מצטרפין זה עם זה ושאר כל הטומאות שבמת אין מצטרפין זה עם זה מפני שלא שוו בשיעוריהן.** כך היא הנוסחא הנכונה בדברי רבינו והיא תוספתא פ"ג דאהלות:

ד עֶצֶם כְּשִׁיעוּרָה שֶׁנֶּחֱלַק לְשָׁנַיִם מְטֻמָּא בְּמִשָּׂא. וְכֵן רִבַּע עֲצָמוֹת מֵת אֶחָד שֶׁנִּדְקְדְּקוּ וְאֵין בְּכָל אֶחָד מֵהֶם עֶצֶם כְּשִׁיעוּרָה מְטֻמָּאִין בְּאֵהֶל כְּאֵלוֹ לֹא נִדְקְדְּקוּ:

כסף משנה עצם כשעורה שנחלק לשנים וכו'. בפרק ב' דאהלות עצם כשעורה שנחלק לשנים ר"ע מטמא ור"י בן נורי מטהר ופסק כר"ע ומשמע לרבינו דע"כ לא מטמא אלא במשא אבל במגע מודה ר"ע והוא נלמד ממ"ש לקמן גבי כזית מן המת שחתכו לחלקים: **וכן רובע עצמות המת שנדקדקו וכו'.** בפ"ב דאהלות וכחכמים:

ה כְּזֵית מִן הַמֵּת שֶׁחֲתָכוּ לְחֻלְקִים וְרִדְדוּ וְדָבְקוּ מְטֻמָּא בְּאֵהֶל וּבְמִשָּׂא וְאֵינוֹ מְטֻמָּא בְּמִגַּע קִצְתוֹ אֶף עַל פִּי שֶׁחֲבָרוּ שְׂאֵין חֲבוּרֵי אֶדָם חֲבוּר:

כסף משנה כזית מן המת שחתכו לחלקים וכו'. נראה שזהו מה ששנינו בתוספתא פ"ד דאהלות חלב שהיה מפורד (וחתכו) [והתיכו] טהור שאין חיבורי אדם חיבור:

ז כזית חלב שלם שהתיכו טמא. הנה מפרד והתיכו טהור:

כסף משנה כזית חלב שלם שהתיכו וכו' עד טהור. תוספתא פ"ד דאהלות ומייתי לה בפרק כה"ג (דף נ" ע"ב):

ז שדרה שנגררו ממנה רב חליות שלה אף על פי ששלדה קימת אינה מטמאה באהל. ובזמן שהיא בתוך הקבר אפלו משפרת אפלו מכתתת מטמאה באהל מפני שהקבר מצרפה:

כסף משנה שדרה שנגררו ממנה רוב חליות שלה וכו'. בפרק כה"ג (דף נ"ב שם) והיא פ"ב דאהלות:

ח כל המטמאין באהל שנחלקו והכניסו בתוך הבית האהל מצרפן ומטמאין באהל:

ההראב"ד כל המטמאין באהל וכו'. א"א אע"פ שאין שם צירוף אהל:

כסף משנה כל המטמאין באהל שנחלקו וכו'. ריש פרק ג' דאהלות וכחכמים ואיתא פרק העור והרוטב (חולין דף קכ"ד ע"ב) וריש פרק ג' דעדיות (משנה א'): **כתב** הראב"ד כל המטמאין באהל וכו' האהל מצרפן א"א אף על פי שאין שם צירוף אהל עכ"ל. פי' שאם היה באויר ונגע בחצי זית בידו אחת ובחצי זית בידו אחרת או האהיל על כחצי זית וכחצי זית האהיל עליו טמא אף על פי שאין שם צירוף אהל ורבינו בסוף פרק זה כתבם אלא דהשתא כתב כלישנא דמתניתין כל המטמאין באהל שנחלקו והכניסו לתוך הבית ולאפוקי מרבי דוסא בן הרכינס דמטהר בהא:

ט עץ שיש עליו כזית בשר בידי שמים והכניס מקצתו לפנים מן הבית נטמא הבית. שני עצמות ועליהם כשני חציי זיתים

בְּשׂוֹר וְהִכְנִיס מִקְצָתוֹ לְפָנִים הַבַּיִת טָמֵא. וְאִם הָיָה הַבְּשָׂר תְּחֹבֵב
בְּעֲצָמוֹת בְּיַד אָדָם הַבַּיִת טָהוֹר שְׂאִין חֲבוּרֵי אָדָם חֲבוּר:

כסף משנה **עצם שיש עליו כזית בשר וכו' עד שאין חיבורי אדם חיבור.** שם
(דף מ"ח ע"ב):

ז מֵלֵא חֲפָנִים רָקֵב שְׁנֵת־פָּזָר בְּתוֹךְ הַבַּיִת הַבַּיִת טָמֵא:

יא רְבִיעִית דָּם שְׁנִבְלָעָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת הַבַּיִת טָהוֹר לְהֵבֵא וְכָל
שֶׁהָיָה בּוֹ בְּעֵת שְׁנִבְלָעָה הֶרְבִּיעִית בְּאֶרֶץ טָמֵא:

כסף משנה **(י-יא) מלא חפנים רקב וכו' עד הבית טהור להבא.** גם זה שם
וכתנא קמא ואיתיה בפרק המפלת (נדה דף כ"ז ע"ב): **ומה שכתב וכל שהיה
בו בעת שנבלעה וכו'.** נדה פרק האשה (דף ס"ב ע"ב):

יב כְּזֵית מִן הַמֵּת שְׂאֵבֶד בְּתוֹךְ הַבַּיִת וּבִקְשׁ וְלֹא נִמְצָא, הַבַּיִת
טָהוֹר. וְלִכְשִׁימְצָא הַבַּיִת טָמֵא לְמִפְרַע מֵעֵת שְׂאֵבֶד עַד שְׁנִמְצָא:

כסף משנה **כזית מן המת שאבד בתוך הבית וכו'.** תוספתא פרק רביעי
דאהלות וכתב הר"י קורקוס ז"ל ונראה הטעם דזית בשר מצוי שיאכלו אותו
חולדה או חתול ולכך תולין במידי דשכיח טובא כי האי אבל נמצא אין
אומרים אחר הוא זה אלא כאן נמצא וכאן היה עכ"ל:

יג רְבִיעִית דָּם שְׁנִשְׁפָּד בְּאֹוִיר אִם קָרַשׁ אוֹ שֶׁהָיָה בְּמִקּוֹם
אֲשֶׁבֶרן וְהוּא הַמִּקּוֹם הַנְּמוּד כְּמוֹ גָמָא וְהָאֵהִיל הַמְּאָהִיל עַל
מִקְצָתוֹ נְטֵמָא. * נִשְׁפָּד עַל הָאֵסְקָפָה בְּמוֹרֵד בֵּין לְפָנִים בֵּין לְחוּץ
הַבַּיִת טָהוֹר. שֶׁהָרִי לֹא נָח הַדָּם עַל הָאֵסְקָפָה. וְאִם הִיָּתָה
הָאֵסְקָפָה אֲשֶׁבֶרן אוֹ שֶׁקָרַשׁ הַדָּם עָלֶיהָ הַבַּיִת טָמֵא. רְבִיעִית
דָּם שְׁנִבְלָעָה בְּכִסוּת אִם מִתְּכַבֵּסֶת וְיוֹצְאָה מִמֶּנּוּ רְבִיעִית דָּם
הָרִי זֶה הַכִּסוּת מִתְּטַמְּאָה בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׂא וּבְאֵהֶל וְאִם לֹא אֵינָהּ
מִתְּטַמְּאָה בְּאֵהֶל וְהָרִי הִיא כְּכִסוּת שְׁנִגְעָה בְּמֵת שְׁכָל הַבְּלוּעַ
שְׂאִינּוֹ יָכוֹל לְצַאת טָהוֹר. כִּי־צַד מְשַׁעְרֵין אוֹתָהּ. מְכַבֵּסִין אוֹתָהּ

בְּמִים וּמְבִיא מִים כְּמִדְתָּן וְנוֹתָן לְתוֹכָן רְבִיעִית דָּם אִם הָיָה
מְרֵאִיָּהוּן שְׁוֶה אוֹ שֶׁהָיָה מִי הַכֶּבֶס אָדָם יוֹתֵר מִמֵּי הַמָּזֶג בְּיָדוֹעַ
שִׁיצָא מִמֶּנָּה רְבִיעִית :

ההראב"ד נשפך על האסקופה במורד בין לפנים בין לחוץ הבית טהור. א"א
זו המשנה קשה עלי ולשון המשנה כך הוא נשפך על האסקופה והיא קטפרס
בין בפנים בין בחוץ והבית מאהיל עליו טהור וקשיא לי מכדי קטפרס מפזרו
ומטהרו מאי שנא אסקופה דנקט אפילו בתוך הבית נמי כלים הבאים שם
לאחר שפיכה טהורים ואולי נאמר משום כלי דקודם שפיכה נקט לה שאם
נשפך בתוך הבית טמאים משעת כניסת הטומאה לבית אבל על האסקופה
אפשר שלא נכנס כולו בחבור אפילו שעה אחת מיהו תוספתא קשיא לי רבי
יוסי אומר זקנים הראשונים היו אומרים מקטפרס ולפנים טמא מקטפרס
ולחוץ טהור טעמייהו דזקנים לא ידענא מ"ש בפנים ומאי שנא בחוץ והא
מפוזר הוא ואולי נאמר דסבירא להו דכולי בית כאשבורן דמי וזה הוא
כשהמדרון כלפי פנים אבל כלפי חוץ לא וראוי לסמוך עליו ונ"ל דדוקא
רביעית דם שחלוקתו מטהרתו אף ע"פ שמאהיל על כולו אבל שאר טומאות
דמת אף ע"פ שנחלקו טמאים והטעם מפני שרביעית דם נקרא נפש שהוא
שיעור נפשו של קטן ואינו נפש אלא א"כ הוא מחובר :

כסף משנה רביעית דם שנשפך באויר וכו' עד שכל הבלוע שאינו יכול לצאת
טהור. משנה בפ"ג דאהלות (משנה ג') וכתב הרא"ש נשפך על האסקופה והיא
קטפרס בין מה שיש מן האסקופה תחת תקרת הבית בין מה שיש ממנה לחוץ
כולה מקום מדרון והדם נשפך על כולה נמצא מקצתו תחת האהל ומקצתו
חוץ לאהל הבית טהור דאין קטפרס חיבור אבל אם היה הדם מונח בגומא
ומקצתו מבפנים הבית טמא : **כתב** הראב"ד נשפך על האסקופה וכו' א"א זו
המשנה קשה עלי וכו'. ואני אומר שמה שפירש במשנה נכון הוא אך מה
שהקשה על התוספתא יש לתמוה דהא מסיים בה חזרו לומר קטפרס בין
מבפנים בין מבחוץ הבית טהור וצריך לומר דטעמא דמשנה ראשונה אתא
לפרושי : **כיצד משערין אותה וכו'.** תוספתא פרק ד' דאהלות ואיתא בנדה פרק
האשה :

יד הַמִּשָּׂא וְהַמָּגֵעַ וְהָאֵהָל שֶׁלֶּשָׁה שְׁמוֹת הֵם. וְכֹל שֶׁהוּא מִשָּׂם
אֶחָד מִצְטָרֵף וּמִטְמֵא. וּמִשְׁנֵי שְׁמוֹת אֵינּוּ מִצְטָרֵף וְטָהוֹר. כִּיצַד.
הַנוֹגֵעַ בְּכֶשֶׁי חֲצָאֵי זֵיתִים אוֹ שֶׁנִּשְׂאָ שְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים בְּבֵת
אֶחָת. אוֹ שֶׁהֶאָהֵל עַל כֶּשֶׁי חֲצָאֵי זֵיתִים. אוֹ שֶׁהֶאָהֵל עַל חֲצֵי

זֵית וְחֻצֵי זֵית אַחַר מְאָהֵיל עָלָיו. אוֹ שֶׁהָיָה הוּא וְחֻצֵי זֵית תַּחַת
הָאֵהָל וְהָאֵהֵיל בְּמִקְצֵת גּוֹפּוֹ עַל חֻצֵי זֵית אַחַר. אוֹ הָאֵהֵיל חֻצֵי
זֵית עַל מִקְצֵתוֹ. הַכֹּל טְמֵאִים מִפְּנֵי שֶׁהוּא שֵׁם אֶחָד. אָבֵל הַנוֹגֵעַ
בְּחֻצֵי זֵית אוֹ הַנוֹשֵׂא חֻצֵי זֵית וְדָבָר אַחַר מְאָהֵיל עָלָיו וְעַל כְּחֻצֵי
זֵית. אוֹ שֶׁהָאֵהֵיל עָלָיו חֻצֵי זֵית אַחַר. אוֹ שֶׁהָאֵהֵיל הוּא עַל חֻצֵי
זֵית אַחַר. וְכֵן הַנוֹשֵׂא כְּחֻצֵי זֵית וְנִגַּע בְּחֻצֵי זֵית אַחַר. הַכֹּל
טְהוֹרִים. שְׂאִין הַמִּגַּע מְצֻטָּרֵף עִם הַמִּשָּׂא לֹא בְּמַת וְלֹא בְּשֶׁאֵר
טְמֵאוֹת. וְלֹא הַמִּגַּע מְצֻטָּרֵף עִם הָאֵהָל וְלֹא הָאֵהָל מְצֻטָּרֵף עִם
הַמִּשָּׂא [לְפִי שְׂאִינוֹ שֵׁם אֶחָד]:

כֶּסֶף מִשְׁנָה הַמִּשָּׂא וְהַמִּגַּע וְהָאֵהָל ג' שְׁמוֹת הֵם וְכו' כִּיצַד הַנוֹגֵעַ בְּכֶשֶׁת חֻצֵי
זֵיתִים וְכו' עַד סוֹף הַפָּרָק. בְּרַפ"ג דְּאֵהָלוֹת (מִשְׁנָה א') וְכַחֲכַמִּים וְאֵיתָא בְּפָרָק
הַעוֹר וְהַרוֹטֵב (דף קכ"ד ע"ב) וַיֵּשׁ חֶסְרוֹן בְּסַפְרֵי רַבֵּינוּ וְהֵילֵךְ הַגִּירְסָא הַנְּכוֹנָה
כִּיצַד הַנוֹגֵעַ בְּכֶשֶׁת חֻצֵי זֵיתִים אוֹ שֶׁנִּשָּׂא שְׁנֵי חֻצֵי זֵיתִים בְּבֵית אַחַת אוֹ
שֶׁהָאֵהֵיל עַל כֶּשֶׁת חֻצֵי זֵיתִים אוֹ שֶׁהָאֵהֵיל עַל כְּחֻצֵי זֵית וְכַחֲכַמִּים זֵית [אַחַר]
מֵאֵהֵיל
עָלָיו:

הַלְכוֹת טוֹמְאוֹת מֵת - פָּרָק חֲמִישִׁי

א כָּל הַמֵּתֵי טְמֵאִין מִחַמַּת הַמֵּת בֵּין אָדָם בֵּין כְּלִים טְמֵאִים
טְמֵאוֹת שְׁבָעָה. כִּיצַד. אָדָם אוֹ כְּלִי שֶׁנִּגַּע בְּדַבְּרִים שְׁמֵטְמֵאִין מִן
הַמֵּת בְּמִגַּע. אוֹ שֶׁנִּשָּׂא בְּאֵהָל בְּאֶחָד מִדַּבְּרִים שְׁמֵטְמֵאִין
בְּאֵהָל. וְכֵן אָדָם שֶׁנִּשָּׂא דַבְּרִים שְׁמֵטְמֵאִין מִן הַמֵּת בְּמִשָּׂא. הַכֹּל
טְמֵאִים טְמֵאוֹת שְׁבָעָה שְׁנֵי אֶמְרָה (בְּמִדְבָר יט-יד) 'כָּל הַבָּא אֶל הָאֵהָל
וְכָל אֲשֶׁר בָּאֵהָל יִטְמָא שְׁבַעַת יָמִים':

כסף משנה כל המתטמאים מחמת המת וכו'. בריש אהלות לענין מגע ויליף לה בסיפרי מקראי:

ב אדם שנטמא במת וכלים שיגע בהן אדם זה טמאין טמאת שבעה שנתאמר [\(במדבר לא-כד\)](#) 'וכבסתם בגדיכם ביום השביעי וטהרתם'. אבל אדם שנגע באדם שנטמא במת. בין שנגע בו אחר שפרש ממטמאיו בין שנגע בו כשהוא עדין נוגע במת. הרי זה השני טמא טמאת ערב שנתאמר [\(במדבר יט-כב\)](#) 'והנפש הנגעת תטמא עד הערב'. זהו דין תורה אבל מדברי סופרים הנוגע במת ונגע באדם אחר ועדין הוא מחבר במת שניהן טמאין טמאת שבעה וכאלו נגע זה השני במת עצמו. במה דברים אמורים לענין תרומה וקדשים. אבל לנזיר ולעושה פסח בין בשעת חבור בין אחר שפרש אינו טמא אלא טמאת ערב כדין תורה:

כסף משנה אבל אדם שנגע באדם שנטמא במת וכו' וכאילו נגע זה השני במת עצמו. בפרק שלשה מינין [\(דף מ"א ע"ב\)](#) אמרין וטומאת חיבורין דאורייתא הא [אמר רב יצחק בר יוסף] א"ר ינאי לא אמרו טומאה בחיבורין אלא לתרומה וקדשים אבל לנזיר ועושה פסח לא ואי אמרת דאורייתא מאי שנא כאן בחיבורי אדם באדם כאן בחיבורי אדם במת ופירש"י כאן כלומר מי דמי ההוא בחיבורי אדם באדם שזה נוגע במת והוא בחבירו ומש"ה לא חשיבא ליה טומאה בחיבורין לענין נזיר ועושה פסח אבל קשה דבפ"ב דע"ז (דף ל"ז ע"ב) אמרו דהא דמדאורייתא דיקרב בדיקרב אינו טמא אלא טומאת ערב ה"מ שלא בחיבורין אבל בחיבורין טמא טומאת שבעה דכתיב הנוגע במת לכל נפש אדם יטמא שבעת ימים וכתוב כל אשר יגע בו הטמא יטמא והנפש הנוגעת תטמא עד הערב הא כיצד כאן בחיבורין כאן שלא בחיבורין ופירש"י בחיבורים בשעה שהיה נוגע במת בא חבירו ונגע בו שלא בחיבורין לאחר שפירש מן המת בא חבירו ונגע בו. כל אשר יגע בו הטמא יטמא משמע שבעת ימים כסתם טומאת המת. ולפיכך יש לתמוה על רבינו שכתב דאפילו בחיבורים אינו טמא אלא טומאת ערב מדאורייתא וכתב הר"י קורקוס ז"ל שטעם רבינו משום דבתר הכי איתא בגמרא אמר רבא לא אמינא לכו לא תתלו בוקי סריקי בר"נ וכו' ומאחר שאמר רבא כן ממילא נתבטל כל מה שאמרו תחלה משמיה דר"נ וההיא דרשא דדריש התם מדכתיב הנוגע במת

וגוי יטמא שבעת ימים וכתוב וכל אשר יגע בו הטמא יטמא דמשמע ליה יטמא שבעת ימים כסתם טומאת מת ליתא אלא יטמא עד הערב קאמר ע"כ. אבל קשה x לי דבס"פ כיצד הרגל (דף כ"ה ע"ב) יליף רבא מקרא דכל טומאות שאתם מטמאים במת לא יהיו פחותים מז'. וי"ל דשאני הכא דבחד קרא אמר יטמא שבעת ימים ובאידיך לא אמר אלא יטמא משמע דלאו שבעת ימים קאמר: **במה דברים אמורים לענין תרומה וקדשים**. נתבאר בסמוך:

ג כְּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמַת בֵּין בְּמַגֵּעַ בֵּין בְּאֵהָל הָרִי הֵן לְנוֹגַע בְּהֵן כְּנוֹגַע בְּמַת עֲצָמוֹ. מָה הַמַּת מְטַמְא הַנוֹגַע בּוֹ בֵּין אָדָם בֵּין כְּלִים טְמֵאָת שְׂבָעָה אֶף כְּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמַת הֵם וְהַכְּלִים אוֹ הָאָדָם שֶׁיִּגַע בְּהֵן טְמֵאִין טְמֵאָת שְׂבָעָה. שֶׁנֶּאֱמַר [\(במדבר יט-טז\)](#) 'בְּחֻלְל חָרֵב אוֹ בְּמַת'. מִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמַדּוֹ שֶׁהַחָרֵב כְּמַת * וְהוּא הַדִּין לְשָׂר כְּלִים. בֵּין כְּלִי מִתְכוֹת בֵּין כְּלִי שֶׁטֶף וּבְגָדִים. הָרִי הוּא אוֹמֵר [\(במדבר לא-ט\)](#) 'כֹּל הַרְג נֶפֶשׁ וְכֹל נֹגַע בְּחֻלְלִי וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שְׂזָה יָרָה חֵץ וְהָרַג אוֹ זָרֵק אֶבֶן וְהָרַג נְטֵמָא שְׂבָעַת יָמִים. אֵלֶּא הוֹרַג נֶפֶשׁ בְּחָרֵב וְכִיּוֹצֵא בָּהּ שֶׁנִּטְמְא בְּנִגְיַעְתּוֹ בְּכִלֵי שֶׁהָרַג בּוֹ שֶׁהָרִי נֹגַע הַכְּלִי בְּמַת. וּמִנִּין שֶׁאֶף הַכְּלִים הַנוֹגְעִין בְּאָדָם שֶׁנֹּגַע בְּכְלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמַת שֶׁטְמֵאִים טְמֵאָת שְׂבָעָה שֶׁהָרִי הוּא אוֹמֵר [\(במדבר לא-כז\)](#) 'וְכִבְּסִתֶּם בְּגָדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְטִהַרְתֶּם'. הָא לְמַדְתָּ שֶׁכָּל אָדָם הַטְּמֵא טְמֵאָת שְׂבָעָה מְטַמְא בְּגָדִים טְמֵאָת שְׂבָעָה:

ההראב"ד **והוא הדין לשאר כלים וכו'.** א"א אנו אין לנו אלא בחרב או בחבורין בשאר כלים וכל המקראות אינן אלא בחבורין:

כסף משנה **כלים שנטמאו במת וכו'.** פרק קמא דחולין (דף ג') ופרק כה"ג (דף נ"ד ע"ב) ובפ"ק דפסחים (דף י"ד) הכא בנר של מתכת שנטמא בטמא מת עסקינן דרחמנא אמר בחלל חרב חרב הרי הוא כחלל וה"ל אב הטומאה וסובר רבינו דלאו דוקא כלי מתכות אלא ה"ה לשאר כלים וכדעת ר"י שכתב ר"ש בפ"ק דאהלות והרמב"ן בפ"ב דבתרא וסמ"ג ולא כר"ת ורש"י שכתבו דלא אמרו אלא בכלי מתכות בלבד ודעת רבינו שהכלי נעשה כמת אפ"י לא נטמא אלא באהל והיינו לענין אם נגע באחרים אבל אם האהיל עליהם לא וכן דעת הרמב"ן בפרק הנזכר ובפ"י התורה על פסוק וכל אשר יגע על פני השדה ולקמן בסמוך אכתוב דמתניי היא: **וכתב** הראב"ד וה"ה לשאר כלים וכו'. א"א אנו

אין לנו אלא בחרב וכו'. הדבר מבואר שרבינו והראב"ד פליגי בפלוגתא דר"י ורבינו תם: **הרי הוא אומר כל הורג נפש וכו'.** בסיפרי פרשת חוקת:

ד נמצאת אומר אדם שנגע במת ואדם באדם אחר הראשון טמא טמאת שבעה והשני טמאת ערב. כלים הנוגעים במת וכלים בכלים שניהם טמאים טמאת שבעה אבל השלישי בין אדם בין כלים טמא טמאת ערב. כלים הנוגעים במת ואדם בכלים וכלים באדם שלשתן טמאין טמאת שבעה והרביעי בין אדם בין כלים טמא טמאת ערב:

כסף משנה נמצאת אומר אדם שנגע במת וכו' עד והרביעי בין אדם בין כלים טמא טמאת ערב. בריש אהלות:

ה במה דברים אמורים לענין תרומה וקדשים. אבל לחיב כרת על ביאת מקדש או על אכילת קדשים אינו חיב אלא השנים בלבד הראשון שנגע במת והשני שנגע בו כדין תורה שנקאמר **(במדבר יט-כב)** 'וכל אשר יגע בו הטמא יטמא'. אבל הנוגע בכלים שנגעו באדם או הנוגע באדם שנגע בכלים שנגעו במת פטור כמו שבארנו בהלכות ביאת מקדש. שהדברים האלו **א**ף על פי שהן דברי קבלה אינן דין תורה. שהרי לא נתפרשו בתורה. אלא זה שנטמא במת שהוא אב והשני הנוגע בו שהוא ראשון בין אדם בין כלים:

ההראב"ד **אע"פ שהם דברי קבלה אינם דין תורה וכו'.** א"א ראיתי זה האיש כל מה שיקשה עליו בדברי רבותינו יאמר מדבריהם הוא זה ואינו ד"ת והם אמרו ואינו כן שהרי כל הדי' שטמאים במת כולן מן המקראות בספרי אלא שזו הלכה תקועה בידם ומקובלת בפייהם שאין חייבין על ביאת מקדש בטומאת מת אלא בטומאה שהנזיר מגלח עליהם כמ"ש למעלה ובנזיר לא מצאנו שמגלח על מגע טומאת מת ואפי' על חרב הילכך אפילו אדם באדם שהוא מפורש בתורה אינו חייב קרבן על ביאת מקדש וזהו העיקר:

כסף משנה בד"א לענין תרומה וקדשים וכו'. ירושלמי פרק כה"ג וכו"י והביאו הר"ש פ"ק דאהלות (משנה ב') והרמב"ן בפרק לא יחפור: ועל מ"ש רבינו שהדברים האלו אע"פ שהם דברי קבלה אינם דין תורה שהרי לא נתפרשו בתורה. כתב הראב"ד א"א ראיתי זה האיש וכו'. ולי"נ דרבינו לטעמיה אזיל שכתב בס' המצות שלו שכל דבר שאינו מפורש בתורה אלא שהוא נדרש מן המקראות נקרא דברי סופרים כלומר שצריך שידרשוהו סופרים מהמקראות אף על פי שדין דין תורה והכא ה"ק שהדברים האלו אף על פי שהם דברי קבלה ומשפטן דין תורה מאחר שלא נתפרשו בתורה בהדיא אלא אתו מדרשא כדאיתא בספרי יש לחלק בינם למה שהוא מפורש בתורה ולומר שאין חייבין עליהם על טומאת מקדש וקדשיו. ומה שכתב הילכך אפילו אדם באדם שהוא מפורש בתורה אינו חייב קרבן על ביאת המקדש וכו'. בפרק כהן גדול בירושלמי פלוגתא דר"י ור' אבין בר חייה ופסק הראב"ד כר' אבין בר חייה ורבינו פסק כר"י. וא"ת מאחר שאדם הנוגע באדם שנגע במת אין הנזיר מגלח עליו היאך חייבים עליו על ביאת המקדש והא תנן בפרק הנזכר שכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אין חייבין על ביאת המקדש. כבר הקשו כן שם בירושלמי לר"י ותירצו לא נצרכה אלא לטומאות הפורשות מן המת כלומר שאין אותו הכלל אמור אלא לענין טומאות הפורשות מן המת בלבד לא לענין אדם שנגע באדם שנגע במת:

1 כְּלֵי חָרֶשׁ שֶׁנִּגְעוּ בְּמֵת אוֹ שֶׁהָיָה עִמּוֹ בְּאֶהָל טָמֵא. וְאִינוּ מְטַמְּא [לא אדם] וְלֹא כְּלֵי חָרֶשׁ אַחֵר וְלֹא שְׂאֵר כְּלִים שְׂאִין כְּלֵי חָרֶשׁ נֶעְשָׂה אֵב הַטְּמֵאָה לְעוֹלָם לֹא בְּמֵת וְלֹא בְּשְׂאֵר טְמֵאוֹת. וְזֶה דִּין תּוֹרָה אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא קִבְּלָה:

2 זֶה כָּלֵל גָּדוֹל בְּטְמֵאוֹת כָּל אֵב הַטְּמֵאָה מְטַמְּא אָדָם וּמְטַמְּא בְּגָדִים וְכִלִּים בֵּין כְּלֵי מִתְּכֹת בֵּין כְּלֵי שֶׁטֶף בֵּין כְּלֵי חָרֶשׁ. וְכֹל הַמְטַמְּא אָדָם וְכִלִּים בְּנִגְיָעָה הָרִי זֶה אֵב הַטְּמֵאָה. וְכֹל וְלֹד הַטְּמֵאוֹת מְטַמְּא אֲכָלִין וּמְשֻׁקִּין וְאִינוּ מְטַמְּא לֹא אָדָם וְכִלִּים לֹא כְּלֵי חָרֶשׁ וְלֹא שְׂאֵר כְּלִים וּבְגָדִים:

כסף משנה (ו-ז) כלי חרס שנגע במת וכו' ואינו מטמא אדם ולא כלי חרס אחר וכו' שאין כלי חרס נעשה אב הטומאה לעולם וכו' עד ולא שאר כלים ובגדים. בתוספתא בפרק י"ז דאהלות ובעירובין (דף ק"ד ע"ב) ופירש רש"י הטעם דלמדרס זב לא חזי ובטמא מת כתיב וחטאו וכלי חרס לאו בר חיטוי

הוא דכתיב ואותו תשבורו ובפרק ח' דכלים (משנה ד') תנן קדירה שהיא נתונה בתנור וכו' שאין כלי חרס מטמא כלים וכתב שם רבינו דבתורת כהנים מייתי לה מקרא ובסוף פירקא קמא דפסחים (דף כ') יכול יהיו כל הכלים מיטמאים מאויר כלי חרס תלמוד לומר וכל אשר בתוכו יטמא וסמך ליה מכל האוכל [אשר יאכל] אוכל מיטמא מאויר כלי חרס ואין כל הכלים מיטמאין מאויר כלי חרס וכתב רש"י ואשמעין קרא דאוכלים ומשקים הוא דמקבלי טומאה מולד הטומאה אבל כלי לא ומהאי פירוקא נפקא לן בכל דוכתא הא דקיימא לן דאין כלי ראשון מטמא כלי וכו'. ואדם נמי שאינו אב הטומאה כגון נוגע בנבילה או בשרץ אינו מטמא כלי כו'. אלמא ולד הטומאה אינו מטמא כלי וכן אדם לא מצינו לו טומאה בכל התורה אלא מאב הטומאה וכן מבואר בריש בבא קמא כמו שאכתוב בסמוך: זה כלל גדול בטומאות וכו'. בריש בבא קמא תנן אבות הטומאות השרץ וכו' תולדותיהן לאו כיוצא בהן דאילו אב מטמא אדם וכלים ואילו תולדה אוכלים ומשקים מטמא אדם וכלים אינו מטמא: וכל המטמא אדם וכלים בנגיעה וכו'. נתבאר בסמוך:

ח כָּל הַנוֹגֵעַ בְּאֵב הַנִּקְרָא רֵאשׁוֹן. וְהַנוֹגֵעַ בְּרֵאשׁוֹן נִקְרָא שְׁנִי. וְהַנוֹגֵעַ בְּשְׁנֵי נִקְרָא שְׁלִישִׁי. וְהַנוֹגֵעַ בְּשְׁלִישֵׁי נִקְרָא רְבִיעִי. וְהָרֵאשׁוֹן וְשְׁלֵמָה מִמֶּנּוּ כֻּלָּן נִקְרָאִין וְלֵד הַטְּמֵאָה:

כסף משנה כל הנוגע באב הוא הנקרא ראשון. פסחים עלה י"ד:

ט כָּל הַמֵּתֵטְמָא מִחֲמַת הַמֵּת טְמֵאת שְׁבַעָה בֵּין אָדָם בֵּין כָּלִים הוּא הַנִּקְרָא טְמֵא מֵת. וְהוּא אֵב מֵאֲבוֹת הַטְּמֵאוֹת לְעִנְיֵן טְמֵאת תְּרוּמָה וְטְמֵאת קִדְּשִׁים כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. לְמִנּוֹת מִמֶּנּוּ רֵאשׁוֹן וְשְׁנִי כְּדִי לְטַמֵּא אָדָם וְכָלִים בְּמַגֵּעַ כְּשֶׁאָר אֲבוֹת הַטְּמֵאוֹת. וְאִינוּ מְטַמֵּא בְּמִשָּׂא:

כסף משנה כל המתטמא מחמת המת טומאת שבעה וכו' כדי לטמא אדם וכלים וכו'. בריש כלים:

י כָּל הַמֵּתֵטְמָא מִחֲמַת הַמֵּת טְמֵאת עֶרֶב הוּא וְלֵד הַטְּמֵאָה וְהוּא הָרֵאשׁוֹן לְטְמֵאָה. וְאֶפְשָׁר שְׁיִהְיֶה הַרְבִּיעִי מִן הַמֵּת רֵאשׁוֹן לְטְמֵאָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ לְעִנְיֵן תְּרוּמָה וְקִדְּשִׁים:

כסף משנה כל המתטמא מחמת המת טומאת ערב וכו'. פשוט הוא. ומ"ש אפשר שיהיה הרביעי מן המת וכו' כמו שביארנו לענין תרומה וקדשים. לעיל בפרק זה:

יא * אדם או כלים שנטמאו במגע ארץ העכו"ם ובית הפרס או במשאן או במגע דם תבוסה וגולל ודופק או באהל. וכן אדם שנטמא במשא דם תבוסה הרי אלו כלין וכל פיוצא בהן אבות טמאות של דברי סופרים. וכן בגדים המתטמאין מחמת אלו טמאת שבעה כלין אבות הטמאות של דברי סופרים:

ההראב"ד אדם או כלים שנטמאו במגע ארץ העכו"ם כו' וגולל ודופק וכו'. א"א סמי מכאן גולל ודופק וכו' כמ"ש למעלה:

כסף משנה אדם או כלים שנטמאו במגע ארץ העכו"ם וכו': כתב הראב"ד אדם או כלים שנטמאו וכו' וגולל ודופק וכו' א"א סמי מכאן גולל ודופק כמ"ש למעלה עכ"ל. כלומר שבפי' ב' השיג על רבינו שכתב שגולל ודופק הם מד"ס וכבר כתבתי שם טעם רבינו:

יב האהל עצמו המאהיל על הטמאה אף על פי שלא נגעה בו טמאה הרי הוא טמא טמאת שבעה מן התורה והרי הוא כבגדים שנגעו במת שנקמר (במדבר יט-יח) ונהזה על האהל. בפה דברים אמורים בשהיה האהל בגד או שק או כלי עץ או עור אחד עור בהמה וחייה בין המתרין לאכילה בין האסורין לאכילה שנקמר (שמות מ-ט) ויפרש את האהל על המשכן אין קרוי אהל אלא ארוג ועור כמשכן. * אבל אם היה האהל נסרין של עץ כגון התקרה והמחצלת וכיוצא בהן. או שהיה עץ או של מתכות הרי זה טהור. ואין צריך לומר שאם היה בגון שהוא טהור. וכל מקום שנקמר הבית טמא אינו אלא אדם וכלים שבכל הבית. ואין לה יוצא מן העץ שהוא מתטמא טמאת אהלים אלא הפשתן בלבד:

ההראב"ד אבל אם היה האהל וכו' עד או של מתכת ה"ז טהור וכו'. א"א והוא שנעשה אהלים קבועים והכי איתא במתניי דאהלות פ"ח חוץ מפשתן שאפילו נעשה אהל קבוע מיטמא והא דקתני במתניי יריעה וסקורטיא וקטבליא וסדין ומחצלת מביאין את הטומאה וחוצצין אלמא לא מקבלין טומאה כשנעשו אהלים לא ביריעה וסדין של פשתן אלא בשאר בגדים שנעשים מן העץ כמו קנבוס וניישטא שעושים מהם בגדים שדינם כדין עצים שאין מקבלין טומאה במחובר :

כסף משנה האהל עצמו המאהיל על טומאה וכו'. בסיפרי ובפ"ק דאהלות גבי הא דאמר ר"ע יש לי חמישי : בד"א בשהיה האהל בגד או שק או כלי עץ. כלומר פשתן דוקא שנקרא עץ אבל שאר עצים לא כמו שביאר בסמוך. ומ"ש או עור אחד עור בהמה וחיה בין המותרים לאכילה בין האסורים לאכילה שנאמר ויפרוש את האהל על המשכן וכו'. בפרק במה מדליקין (דף כ"ח) : ומ"ש אבל אם היה האהל נסרים של עץ וכו'. שם והכי משמע ברפ"ז דכלים וכמ"ש רבינו שם : וכ"מ שנאמר הבית טמא וכו'. נלמד ממ"ש בסמוך : כתב הראב"ד אבל אם היה האהל וכו' עד או של מתכת ה"ז טהור א"א והוא שנעשה אהלים קבועים וכו' עד לא ביריעה וסדין של פשתן וכו' כך כתבו התוס' בפרק במה מדליקין : ואין לך יוצא מן העץ וכו'. משנה פרק במה מדליקין (דף כ"ז ע"ב) :

יג בגדים הנוגעים במת אף על פי שהן כמת לטמא אחרים שנגעו בו טמאת שבועה אינן כמת לטמא באהל ובמשא. שהמשא למת עצמו אינו מפרש כמו שבארנו. ובטמאת אהל הוא אומר [\(במדבר יט-ד\)](#) 'אדם כי ימות באהל'. לפיכך הנושא בגדים שנגעו במת ולא נגע בהן וכל המאהיל עליהן או שהאהילו עליו או שהיו עמו באהל הרי זה טהור. וכן האדם שנטמא במת והאהיל על הכלים הרי הן טהורין שאין טמא מת טמא אלא במגע בלבד :

כסף משנה בגדים הנוגעים במת אע"פ שהן כמת וכו' אינם כמת לטמא באהל. כבר כתבתי שכן דעת הרמב"ן ומתניתין היא כדבסמוך. אבל במה שכתב רבינו שאינו כמת לטמא במשא כתב שצריך עיון ותמהני עליו שנראה שדברי רבינו מתניתין היא בריש כלים אבות הטומאות השרץ וכו' וטמא מת וכו' הרי אלו מטמאים אדם וכלים במגע וכו' ואינם מטמאים במשא וכתב

שם רבינו לפי שבכל אותם המנויים בא בהם הנוגע ולא הנושא ומשמע דהוא הדין שאינו מטמא באהל וכל שכן הוא וכן דרשו בסיפרי והנוגע בכל טמא נפש אין טמא נפש מטמא אלא בנוגע. ומ"ש וכל המאהיל עליהם או שהאהילו וכו'. בספטי"ו דאהלות מאהיל על המת ומאהיל על הכלים הנוגע במת ומאהיל על הכלים טהורים :

יד הַמֵּת אֵינוֹ מְטַמֵּא מְשֻׁכָּב וּמוֹשָׁב מִתְחַתּוֹ וְלֹא מִדָּף מְעַל גִּבּוֹ אֶלָּא אֶחָד כָּלִי שְׂיָגַע בְּמֵת מְצִדּוֹ אוֹ שְׁהָיָה תְּחַתּוֹ אוֹ עַל גִּבּוֹ. כִּיצַד. עֲשָׂרָה בְּגָדִים זֶה עַל גִּבּוֹ זֶה וְהַמֵּת לְמַעַלָּה וְעֲשָׂרָה בְּגָדִים אַחֲרָיִם עַל גִּבּוֹ מִלְּמַעַלָּה. בְּגָד הַנוֹגֵעַ בּוֹ וְהַבְּגָד הַשְּׂנִי שְׂנַגַּע בְּבְּגָד שְׂנַגַּע בּוֹ שְׂנִיָּהוּן טְמֵאִים טְמֵאת שְׂבָעָה וְהַשְּׂלִישִׁי טְמֵא טְמֵאת עָרֵב בֵּין שָׁל מַעַלָּה בֵּין שָׁל מַטָּה. וְהַרְבֵּיעִי וּמִן הַרְבֵּיעִי וּלְמַטָּה וּמִן הַרְבֵּיעִי וּלְמַעַלָּה כֻּלָּן טְהוֹרִין. מַה שְּׂאִין כֵּן בְּטְמֵאֵי מְשֻׁכָּב וּמוֹשָׁב כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאָר בְּמִקּוּמוֹ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים שְׁכָל הַבְּגָדִים אוֹ הַכֵּלִים שְׂתַחַתּוֹ וְשָׁל מַעַלָּה מִמֶּנּוּ טְהוֹרִין בְּשֵׁלָא הִיָּתָה שֵׁם טְמֵאָה רְצוּצָה וְלֹא טְמֵאת אֶהֱל. אוֹ שְׁהָיָה מִבְּדִיל בֵּינוֹ וּבֵין הַכֵּלִים אָבֹן כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאָר בְּמִקּוּמוֹ :

כסף משנה **המת אינו מטמא משכב ומושב מתחתיו וכו'.** בפרק ששי דעדיות (משנה ב') ופרק ד' דזבים חומר בזב מבמת וכו' שהזב עושה משכב ומושב מתחתיו לטמא אדם ולטמא בגדים ועל גבי מדף לטמא אוכלים ומשקים מה שאין המת מטמא וכתב שם רבינו טמא מדף פירוש אילו השלכנו על הזב מאה או אלף כיסויין זה על גבי זה הכיסוי העליון טמא מדף ומטמא אוכלים ומשקין ואין חילוק בין הבגד הדבוק בגוף מלמעלה ובין הבגד העליון אשר כנגד הרקיע הכל טמא וכל הכלים אשר על הזב כולם ראשון לטומאה וביאור מדף חסר אות והוא כמו מנדף כלומר טומאתו נודפת למרחוק הרבה שאפילו היה בין האוכלים חציצה רבה יטמאה אפילו אחר אלף בגדים כאילו יעבור ריחו ויגיע עליהם ויטמאם כמו ריחו נודף עכ"ל. **ומה שכתב במה דברים אמורים שכל הבגדים או הכלים שתחתיו או שלמעלה ממנו טהורים וכו' או שהיה מבדיל בינו ובין הכלים אבן.** פרק בתרא דנדה (דף ס"ט) ועיין בפירוש המשנה פרק חמישי דזבים :

הלכות טומאת מת - פרק ששי

א עֲצָמוֹת הַדָּג וְעוֹרוֹ הָעוֹשֶׂה מֵהֶן כָּלִים אֵינָן מְקַבְּלִין טְמֵאָה כָּלֵל לֹא מִדְּבַרֵי תוֹרָה וְלֹא מִדְּבַרֵי סוֹפְרִים. וְכֵן יְרוּקָה שְׁעַל פְּנֵי הַמַּיִם וְכִיּוֹצֵא בָּהּ שְׁכָל מֵה שְׂבִיִּים טְהוֹר כְּמוֹ שִׁיתְבָּאָר בְּהִלְכוֹת כָּלִים. לְפִיכֵן הָעוֹשֶׂה אֶהֱל מְעוֹר הַדָּג אוֹ מִצְמָר שֶׁגָּדַל בַּיָּם. אֵין עֲצָמוֹ שֶׁל אֶהֱל זֶה מְקַבֵּל טְמֵאָה אִף עַל פִּי שֶׁמִּבִּיא אֶת הַטְּמֵאָה לְכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה תַּחְתָּיו כְּשֶׁאָר אֶהֱלִים :

כסף משנה עֲצָמוֹת הַדָּג וְעוֹרוֹ וכו'. בפרק י"ז דכלים כל שבים טהור ובתורת כהנים ממעט שאם עשה מהם כלים אינם מקבלים טומאה ויליף לה מדכתב או בגד או עור מה בגד מדבר הגדל ביבשה אף עור מדבר הגדל ביבשה. ומה שכתב וכן ירוקה שעל פני המים. למד כן ממה ששנינו כל שבים טהור :

ב כָּלִי גִלְלִים וְכָלִי אַבְנִים וְכָלִי אֲדָמָה אֵינָן מְקַבְּלִין טְמֵאָה לֹא מִדְּבַרֵי תוֹרָה וְלֹא מִדְּבַרֵי סוֹפְרִים בֵּין טְמֵאֵת מֵת בֵּין שְׂאָר הַטְּמֵאוֹת. וְכֵן כָּלִי עֵץ הָעֵשׂוּי לְנַחַת כְּגוֹן הַתְּבָה וְהַמְּגִדֵל וְהַפְּנִיָּת שֶׁהוּן מִחֲזִיקִין אַרְבָּעִים סָאָה בָּלַח וְיִהְיֶה לָהֶם שׁוּלִים אֵינָן מְקַבְּלִין טְמֵאָה כָּלֵל לֹא מִדְּבַרֵי תוֹרָה וְלֹא מִדְּבַרֵי סוֹפְרִים. וְאֵלוֹ הֵן הַיְקָרְאִין כָּלִי עֵץ הַבָּא בְּמִדָּה :

כסף משנה כלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה אינם מקבלים טומאה. הכי משמע ריש פרק י' דכלים ובפרק במה אשה (דף ס"ט ע"ב) ובמנחות פרק רבי ישמעאל (דף נ"ח): וכן כלי עץ העשוי לנחת וכו'. פרק ט"ו דכלים ומייתי לה בשילהי חגיגה (דף כ"ו): ויהיב טעמא משום דדומיא דשק בעינן שהוא מיטלטל מלא וריקן :

ג כָּלִי עֵץ פְּשׁוּטִיָּהֶם טְהוֹרִים מְקַבְּלִיהֶם טְמֵאִים. כָּלִי תַרְשׁ פְּשׁוּטִיָּהֶן טְהוֹרִין וּמְקַבְּלִיהֶן טְמֵאִין וְאֵינָן טְמֵאִין אֶלָּא מֵאוּרָן

או בְּהִסְט הַזָּב. אֶפְלוּ נָגַע כָּלִי חָרַשׁ בְּמֵת מִגְבוּ אֵינוֹ מִתְטַמֵּא. וְאִם נִכְנְסָה טְמֵאָה מִן הַטְּמָאוֹת בְּאֹוִירוֹ וְאָף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִגְעָה בּוֹ נִטְמָא. הִיָּה כָּלִי חָרַשׁ עִם הַמֵּת בְּאֵהֶל נִטְמָא שֶׁהָרִי הַטְּמֵאָה נִכְנְסָה בְּאֹוִירוֹ. וְאִם הִיָּה מְקַוֵּץ צָמִיד פְּתִיל הוּא וּמָה שֶׁבְּתוֹכוֹ טְהוֹר כְּמוֹ שֶׁנִּתְפָּרֵשׁ בַּתּוֹרָה. שְׂאִין טְמֵאָה נִכְנְסָה לוֹ אֲלֹא מִפְּתָחוֹ וּבְהִסְט הַזָּב. שֶׁהָרִי הוּא כְּמִי שֶׁנִּגְע בְּכֻלּוֹ :

כסף משנה כלי עץ פשוטיהם טהורים ומקבליהן טמאים וכו'. כלים רפ"ב ורפט"ו: כלי חרס פשוטיהם טהורים וכו'. רפ"ב דכלים. ומ"ש ואינם טמאים אלא מאוירן. שם וספ"ק דחולין (דף כ"ה). ומ"ש או בהיסט הזב. בפ"ק דנדה (דף ו') ובפרק הניזקין ובתורת כהנים פ' מצורע: היה כלי חרס עם המת באהל וכו' ואם היה מוקף צמיד פתיל וכו'. מבואר בתורה ואיתיה בפ"י דכלים. ומ"ש ובהיסט הזב וכו'. בתוספתא דכלים פרק ששי ותוספתא דזבים פ"ג ותורת כהנים:

ד העושה גולל מדבר שאינו מקבל טמאה כגון שהניח על גבי הקבר אבן או כלי אדמה או כלי עץ הבא במדה או כלי חרש המקוץ צמיד פתיל או עור הדג ועצמו וכיוצא באלו הנוגע בהן טמא טמאת שבעה משום נוגע בגולל. ואם פרשו מלהיות גולל או שהסיר את המת מתחתיהן הרי הן טהורין. וכן בהמה שפכתה ועשה אותה גולל הנוגע בה טמא טמאת שבעה כל זמן שהיא גולל. התיר הבהמה הרי היא טהורה כשאר הבהמות. וכן חבית שהיא מלאה משקין מקפת צמיד פתיל ועשה אותה גולל למת הנוגע בה טמא טמאת שבעה והחבית והמשקין טהורין:

כסף משנה העושה גולל מדבר שאינו מקבל טמאה וכו'. נלמד מדין בהמה ומדין חבית דבסמוך. ומ"ש וכן בהמה. בפט"ו דאהלות וכת"ק. ומ"ש שכפתה. משום דאלי"כ הרי היא הולכת x לכאן ולכאן ואין כאן גולל: וכן חבית שהיא מליאה משקין מוקפת צמיד פתיל וכו' עד טהורים. בספט"ו דאהלות:

ה קוֹרָה שְׁעֲשֵׂאָה גוֹלֵל לְקֶבֶר בֵּין עוֹמְדַת בֵּין מְטָה עַל צְדָה אֵין טָמֵא אֶלֶּא כְּנֶגֶד פֶּתַח הַקֶּבֶר בְּלִבָּד. וְהִנּוּגַע בְּקֶצֶה הַמִּנְחָה חוּץ לְקֶבֶר טְהוֹר. * עֲשֵׂה רֵאשָׁה גוֹלֵל לְקֶבֶר וְהָרִי הִיא עוֹמְדַת עַל הַקֶּבֶר כְּמוֹ אֵילָן הִנּוּגַע מִמֶּנָּה בְּאַרְבָּעָה טְפָחִים סָמוּךְ לְקֶבֶר טָמֵא מְשׁוּם גוֹלֵל וּמְאַרְבָּעָה וּלְמַעַלָּה טְהוֹר. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּזֶמֶן שֶׁהוּא עֲתִיד לְקַץ אוֹתָהּ. אֲבָל אִם אֵינוֹ עֲתִיד לְקַץ אוֹתָהּ כְּלָה גוֹלֵל:

ההראב"ד עשה ראשה גולל לקבר והרי היא עומדת על הקבר כמו אילן וכו'. א"א א"כ היינו עומדת אלא סיפא שהקורה שוכבת בקרקע וראשה נכנס לתוך הקבר נעשה לו גולל ורישא הטעם בזמן שהיא עומדת או מוטה על צדה וסומכת על הקבר כל הקורה צריכה לראשה התחתון שהוא גולל לקבר לפיכך כל שהוא כנגד הפתח של קבר טמא אבל כשהיא שוכבת אינו כן לפיכך מה שעתיד לקוץ אינו חיבור:

כסף משנה קורה שעשאה גולל לקבר וכו' עד כולה גולל. שם קורה שעשאה גולל לקבר בין עומדת בין מוטה על צדה אין טמא אלא כנגד פתח עשה ראשה גולל לקבר אין טמא אלא עד ד' טפחים ובזמן שהוא עתיד לגוד: **וכתב** הראב"ד על דברי רבינו והרי היא עומדת על הקבר כמו אילן א"א א"כ היינו עומדת וכו'. ורבינו מפרש העומדת ומוטה על צדה תרווייהו כשהקורה מוטלת לאורך הקבר אלא דעומדת היינו שהטילה על הקבר לרחבה וקתני שאם היתה ארוכה או רחבה יותר מהקבר אין טמא אלא כנגד הקבר דוקא והשאר טהור לפי שאינו צריך לגולל אבל כשהעמידה על הקבר כמו אילן אע"פ שמתוך שכולה עומדת על פתח הקבר היה ראוי לטמאה כולה אפילו כשעתיד לקוץ מתוך שאינו צורך לגולל ממנה אלא קצתה לא טימאו ממנה אלא עד ד' טפחים והוא שעתיד לקוץ:

ו שְׁתֵּי אַבְנִים גְּדוֹלוֹת שֶׁל אַרְבָּעָה אַרְבָּעָה טְפָחִים שְׁעֲשֵׂאָן גוֹלֵל הַמַּאֲהֵיל עַל גְּבֵי שְׁתֵּיהֶן טָמֵא. נִטְלָה אַחַת מֵהֶן הַמַּאֲהֵיל עַל גְּבֵי שְׁנֵיהֶן טְהוֹר מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לְטַמְּאָה דָּרֶךְ שְׁתַּצָּא בּוֹ:

כסף משנה שתי אבנים גדולות וכו'. תוספתא ספ"ג דאהלות. כתב הר"י קורקוס ז"ל נראה דמאהיל על שתיהן דקתני הכוונה על כל אחת משתיהן דכיון שגדולות הן כל אחת חשובה גולל בהיות חבירתה שם מונעת הטומאה

מלצאת אבל כל שניטלה האחת טהרה חבירתה ואין שם גולל עליה כיון שיש לטומאה דרך לצאת והיינו למאהיל שלא כנגד הקבר אלא כנגד כותל הקבר דכנגד הקבר תיפוק ליה משום קבר דמטמא כל מאהיל עליו ולכך אמרו המאהיל על גבי שתיהן טמא כלומר אפילו על אותה שאינה כנגד הקבר כי השתים גולל הן חשובות ולפי זה אם היו פחות מדי טפחים שאין טמא רק הנוגע על אותה שכנגד הקבר והאחרת בטלה ואי מיירי בששתיהן קצתן כנגד הקבר אפשר דנקט ארבעה טפחים משום סיפא דניטלה אחת מהן שאם היו פחות מדי אפילו ניטלה אחת טמאה הנשארת או אפשר דאורחא דמלתא נקט כי לעשות שתי אבנים גולל מסתמא גדולות ואין נראה לומר שאם היה פחות מדי כל אחת לא נחשבה גולל דאבן אחת בעינן אי"נ קטנות בנויות דהא מנא לן לומר כן עכ"ל:

ג גַּל שֶׁל צְרוּרוֹת שֶׁעֲשָׂאָהוּ גוֹלֵל לְקֶבֶר אֵין טָמֵא אֶלָּא סֵדֶר הַפְּנִימִי שֶׁהוּא צָרְכוֹ שֶׁל קֶבֶר. אֲבָל הַנוֹגֵעַ בְּשָׂאֵר הָאֲבָנִים טָהוֹר:

כסף משנה גל של צרורות וכו'. תוספתא דאהלות פרק ט"ו וכחכמים וכתב רבינו שמשון שעשה כמין כור ברזל בגל ונמצאת כיפת הגל גולל עד ד' טפחים בעובי הגולל סדר הפנימי היינו צרורות הנתונות על פתחו של קבר עכ"ל. וכתב הר"י קורקוס ז"ל ורבינו כתב לשון התוספתא אלא שהוסיף אבל הנוגע בשאר אבנים טהור ובחלוקה שבסמוך הזכיר מאהיל ונראה שכוונתו בזה הוא מפני שזה הגל הוא סדר על סדר וכשאמרו סדר הפנימי היינו התחתון הסמוך לקבר אבל אשר עליו הכל טהור ור"י סובר שכל גובה ארבעה טפחים טמא וכמו נוגע דקורה עומדת שהוזכר וכיון שכן קשה שהרי כל המאהיל על התחתון על העליון הוא מאהיל וא"א שיאהיל על התחתון לבדו (דכך כתב) דלענין נגיעה הוא דשייך לומר כן וכן גבי קורה עומדת כמו אילן כתב נוגע וכאשר תדקדק כן שבכ"מ שתופס נוגע לא שייך לומר האהיל עכ"ל:

ח אָרוֹן שֶׁהוּא חָקוּק בְּסַלַע וְהֵנִיחוּ בּוֹ הַמֵּת וְכִסּוּהוּ בְּגוֹלֵל הַנוֹגֵעַ בְּסַלַע בְּכָל מְקוֹם טָהוֹר וְהַנוֹגֵעַ בְּגוֹלֵל טָמֵא. לָמָּה זֶה דוֹמָה לְבוֹר גָּדוֹל מְלֵא מַתִּים וְאָבֹן גְּדוֹלָה עַל פִּיהָ שֶׁאֵין טָמֵא אֶלָּא כְּנֶגֶד חֻלְלָהּ. וְאִם בָּנָה נֶפֶשׁ עַל גְּבֵה הָרִי זֶה כְּקֶבֶר סְתוּם וּמְטָמֵא מִכָּל סְבִיבָיו. * הֵיטָהּ הָאָרוֹן הַחֲקוּקָה בְּסַלַע רְחֵבָה מְלֻמָּטָה וְצָרָה מְלֻמְעָלָה וְהַמֵּת בְּתוֹכָהּ הַנוֹגֵעַ בָּהּ מְלֻמָּטָן טָהוֹר וּמְלֻמְעָלָן טָמֵא שֶׁהָרִי הַצָּדָדִין מְלֻמְעָלָה סְמָכוֹ עַל גְּבֵי הַמֵּת

וְנַעֲשׂוּ כְּגֹלֶל. הֵיטָה הָאָרוֹן רְחֵבָה מְלֻמְעָלָה וְצָרָה מְלֻמְטָה הַנוֹגֵעַ בָּהּ מְכַל מְקוֹם טָמֵא. הֵיטָה שְׁוֵה הַנוֹגֵעַ בָּהּ מְטַפַּח הַסָּמוֹךְ לְקַרְקֵיתָהּ וְלֻמְעָלָה טָמֵא מְטַפַּח וְלֻמְטָה טָהוֹר. * נִקְבַּ אָרוֹן בְּסֻלַּע וְהַכְּנִיס הַמֵּת בְּתוֹכָהּ כְּמוֹ נֶגֶר הַנוֹגֵעַ בָּהּ מְכַל מְקוֹם טָהוֹר חוּץ מִמְּקוֹם פְּתִיחָה :

ההראב"ד היתה הארון החקוקה בסלע וכו'. א"א לא נראה כן מן התוספתא שהיא כחקוקה בסלע אלא בבנין שהרי אמרו ארון שהיתה חקוקה בסלע ומכוסה הנוגע בה מכל מקום טהור ואינו טמא אלא כנגד כיסויה בלבד למה זה דומה לבור גדול מלא מתים ואבן גדולה נתונה על פיו בלבד שאינו טמא אלא כנגד חללו בלבד היתה בנויה בכותלה של נפש אם היתה נראית בתוך של נפש הנכנס לתוכה טמא ואם לאו אינו טמא אלא כנגד כסויה ועוד אם בחקוקה מדבר כמ"ש הוא הרי דבריו סותרים זה את זה בתחלה אמר הנוגע בסלע מ"מ טהור ובסוף אמר היתה שוה מטפח ולמטה טהור מטפח ולמעלה טמא רישא במאי עסקינן לא בשוה ולא ברחבה וצרה אלא שמא רישא בחקוקה וסיפא בבנין כדקתני בתוספתא והוא אינו תופס לא לשון משנה ולא לשון תוספתא אבל קולט מעט מזה ומעט מזה ואינו מכויין אלא שקשה לי בין ברוחב בין בשוה וקצר אם בבנין אין ניצל מתורת גולל ודופק שמטמא במגע ובאהל ואולי נאמר שלא ניתנו גולל ודופק אלא לקבר והוא הנפש שבונין למת פעמים מכניסין לתוכו את המת בארונו ופעמים בלא ארון וכיסוי הנפש נקרא גולל ומה שהגולל סמוך נקרא דופק אבל הארון כסותו של מת הוא ואינו לא גולל ודופק ולא קבר סתום ואינו מטמא בארון של אבן אלא מי שמאהיל עליו כנגד הטומאה: **ניקב ארון בסלע וכו'.** א"א דבר זה כתב פירוש למה ששנו במשנה עשאו כמין גלוסקוס ובערוך גלוסקוס תיבה ואפשר שנפחתה מן הצד כפירושו:

כסף משנה ארון שהוא חקוק בסלע וכו' עד ומטמא מכל סביביו. תוספתא פ"י דאהלות ארון שהוא חקוק בסלע ומכוסה הנוגע בה מכ"מ טהור ואינו טמא אלא כנגד כיסויה בלבד למה זה דומה לבור גדול מלא מתים ואבן גדולה נתונה על פיו שאינו טמא אלא כנגד חללו בלבד היתה בנויה בכותלה של נפש אם היתה נראית כל שהיא לתוך הנפש x הכל טמא ואם לאו אינו טמא אלא כנגד כיסויה בלבד בנה הנפש על גבה הרי היא כקבר סתום ומטמאה מכל סביבותיה ופירש רבינו שמשון בפ"ט חקוק בסלע צור שמששת ימי בראשית שאינו מיטלטל. בכותלה של נפש שבנו אצלה נפש וכותל הנפש בנוי על גבה. אם היתה נראית שנראה כל שהוא הארון בתוך הנפש הנכנס לתוכה של נפש טמא ואם לאו שנשאר ע"פ הארון לחוץ וצד ארון של צור נכנס בבנין אינו

טמא אלא כנגד כיסויה של ארון בלבד ותוך הנפש טהור בנה הנפש על גבה על הארון עצמה שכולה כנפש הרי היא הנפש כולה כקבר סתום עכ"ל. ואיני יודע למה השמיט רבינו הבבא האמצעית: **היתה הארון החקוקה בסלע רחבה מלמעלה וכו' עד הנוגע בה מ"מ טמא**. פ"ט דאהלות. ומ"ש היתה שוה וכו'. שם וכרב יהושע: **וכתב הראב"ד היתה הארון החקוקה בסלע רחבה מלמטה וכו' א"א לא נראה כן מן התוספתא שהיא כחקוקה בסלע וכו'.** ולדעת רבינו י"ל שהוא סובר דאדרבה רישא דתוספתא גילתה דמתניתין מיירי בחקוקה וכ"כ בפירוש המשנה שמהתוספתא למד לומר דמתניתין מיירי בחקוקה בסלע וכ"כ ג"כ הר"ש והרא"ש ועוד שאם מיירי בבנין קשה מה שהקשה הראב"ד לעצמו שאין ניצל מתורת גולל ודופק. ומה שהקשה הראב"ד לרבינו שדבריו סותרים את דבריו י"ל דברי שא שכתב הנוגע בסלע מ"מ טהור שהוא חקוק מלמעלה והכניס בו המת וכסהו למעלה בגולל ואין לו דין קבר סתום לטמא סביביו כיון שאין שם בנין הילכך אינו מטמא אלא א"כ נגע בגולל ובסיפא מיירי שאין הארון פתוח מלמעלה אלא מצדו לארכו והכניס המת דרך שם והוא סתום מעצמו מלמעלה ומלמטה ובזה שיך לחלק בין רחבה מלמטה וצרה מלמעלה רחבה מלמעלה וצרה מלמטה לכשהיא שוה למטה ולמעלה וכל זה אינו ענין לרישא שפתחו מלמעלה וזה סתום מלמעלה ולענין טעם למה חילקו בו בין רחבה מלמטה וצרה מלמעלה לרחבה מלמעלה וצרה מלמטה לכשהיא שוה י"ל דלעולם מלמעלה טמא מפני שהוא כגולל וכשהיא רחבה מלמטה לא מחשיב למטה כארון וכשהיא צרה למטה מחשיב למטה כארון וכשהיא שוה מטפח ולמעלה מחשיב כארון מטפח ולמטה לא מחשיב כארון אלא כקרקע עולם לר' יהושע דהלכתא כוותיה: **ניקב ארון בסלע והכניס המת כמין נגר**. שם העשוי כמין גלוסקוס הנוגע בה מ"מ טהור חוץ ממקום פתיחתה ופירש רבינו גלוסקוס הוא כמין נגר וכו' אבל אשר יתאמת אצלי לפי הענין שזאת התמונה היא כמו תיבה מן הצד כאילו הוא נוקב בעצם האבן מקום יכנס ממנו המת ונועל זה השער ולזה כנגד פתיחתה טמא על דמיון מה שביארה התוספתא בבור מלא מתים לפי שזאת התמונה הוא בור על הצד הזה עכ"ל: **וכתב הראב"ד ניקב ארון בסלע וכו'.** א"א דבר זה פירוש למה ששנו במשנה וכו': **והא דתנן תו התם העשוי כמין קמטרא הנוגע בה מ"מ טמא והשמיטו רבינו לפי שהוא נכלל במה שנתבאר:**

ט מַעֲרָה שֶׁהַקֶּבֶר בְּתוֹכָהּ וְחָצֵר לְפָנֶי הַמַּעֲרָה. בְּזִמְן שֶׁהַחֲצֵר לְאֹוִיר הָעוֹמֵד לְתוֹכָהּ טָהוֹר וּבְלִבָּד שְׁלֵא יִגַּע בְּמִשְׁקוֹף הַמַּעֲרָה. וּבְזִמְן שֶׁהַחֲצֵר מְקֻרָה * אִם הָיָה בָּהּ [מְגֵלָה בְּצַד הַמַּעֲרָה] אֲרֻבָּעָה טְפָחִים עַל אֲרֻבָּעָה טְפָחִים אִזּו יִתֵּר הַנִּכְנָס לְשֵׁם טָהוֹר. הֵיטָה

פְּחוּתָהּ מֵאַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה הַנִּכְנָס לְשָׁם טָמֵא וְאֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִגַּע בְּפֶתַח הַמְּעָרָה :

ההראב"ד אם היה בה מגולה בצד המערה ארבעה טפחים וכו'. א"א אני לפי טעותו הגהתי אבל לשון המשנה ולשון התוספתא אין שם חצר מקורה אלא שפתחה באויר ואין כאן קירווי אלא שפתחה למעלה או מן הצד ומן הצד קרוי פתחה לאויר :

כסף משנה מערה שהקבר בתוכה וכו'. פט"ו דאהלות חצר הקבר העומד בתוכה טהור עד שיהיה בה ארבע אמות כדברי ב"ש וב"ה אומרים ארבעה טפחים וכתב רבינו בפירוש המשנה כבר התבאר שזה החצר מקורה ופתח המערות אשר בס הקברות פתוח אצל זה החצר והיא אשר תקרא חצר הקבר ומי שעמד בה הוא טהור לפי שאם היה בה פחות מדי על ד' הנה הוא מתקרב אל פי המערה ויטמא וכו' ואם היה זה החצר מגולה הנכנס לתוכה טהור באי זהו ענין אם לא שיגע בפתח המערה. ובתוספתא [איזה היא חצר הקבר זו הגת שהמערות פתוחות לתוכה אם יש בה כשיעור הנכנס לשם טמא בד"א בזמן שאינה פתוחה לאויר אבל] בזמן שפתוחה לאויר אפילו אינו מרוחק מן השקוף אפילו כל שהוא טהור ובלבד שלא יגע בשקוף ומפרש רבינו אינה פתוחה לאויר היינו שהיא מקורה. ומ"ש הראב"ד אם היה בה מגולה לצד המערה וכו'. טעמו משום דאלי"כ הרי הטומאה יוצאת מפתח המערה לחצר ע"י הקירווי וטעם רבינו נראה שהוא מפני שאין דרך טומאה זו לצאת ולפיכך כל שאינו מתקרב לפתח המערה פחות מדי טפחים טהור כל שאינו נוגע בשקוף. ומ"ש לפי טעותו הגהתי. נראה שהטעם שנוסחתו בדברי רבינו היתה כמ"ש בספרי הדפוס ובזמן שהחצר מקורה אם היה בה ד' טפחים על ד' טפחים והנוסחא האמיתית אם היה בה מגולה בצד המערה ד' טפחים על ד' טפחים וכן מצאתי בספרי כתיבת יד והוא כמ"ש הראב"ד שהגיה: **ודע** דבס"פ משוח מלחמה (דף מ"ד) קאמר על ב"ה בד"א שפתחה מן הצד אבל פתחה מלמעלה ארבע אמות ולא ידעתי למה השמיטו רבינו:

הלכות טומאת מת - פרק שביעי

א בית סתום שְהִמַת בְּתוֹכוֹ או שְהִיָה לו פֶּתַח [ויפָרַץ אֶת פְּצִימִיו] וּסְתָמוּ מִטְמֵא מְכֹל סְבִיבָיו וְהִנּוּגַע בּוּ מֵאַחוּרָיו אוּ מִגְּגוֹ טְמֵא שְׂבָעָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּקֶבֶר סְתוּם. נִפְתַּח בּוּ פֶּתַח אֶפְלוֹ סְתָמוֹ אִם לֹא פָּרַץ פְּצִימִיו הִנּוּגַע בּוּ מֵאַחוּרָיו וּמִגְּגוֹ טְהוֹר וְאִין טְמֵא אֶלֶּא כְּנֶגֶד הַפֶּתַח. וְכַמָּה יִהְיֶה שְׁעוֹר הַפֶּתַח. שְׁלֵם הִמַת פֶּתַחוֹ בְּאַרְבָּעָה טְפָחִים. וּכְזֵית מִן הִמַת פֶּתַחוֹ בְּטַפַּח. וְגָדוֹל מְכַזֵּית הָרִי הוּא כִּמַת וּפֶתַחוֹ בְּאַרְבָּעָה :

כסף משנה בית סתום שהמת בתוכו או שהיה לו פתח ופרץ את פצימיו וכו' (עיינן בפנים) כך היא הגירסא הנכונה בדברי רבינו וכך מצאתיה בספר מוגה. והדין תוספתא ספיי' דאהלות וברייתא בפ"ק דבתרא (דף י"ב): **וכמה יהא שיעור הפתח וכו'.** פ"ג דאהלות ומסיים בה להציל הטומאה על הפתחים אבל להוציא [את] הטומאה בפותח טפח :

ב הִמַת בְּתוֹךְ הַבַּיִת וּבּו פֶּתַחִים הִרְבֵּה בְזִמְן שְׂכַלְסֵם נְעוּלִים כָּלֵם טְמֵאִים וְהִיוּשֵׁב בְּצַד כָּל פֶּתַח מֵהֵן תַּחַת הַתְּקָרָה הַיּוֹצֵא עַל הַפֶּתַח נְטֵמָא. נִפְתַּח אֶחָד מֵהֵן אוּ שְׁחָשַׁב לְהוֹצִיאוֹ בְּאֶחָד מֵהֵן וְאִף עַל פִּי שְׁחָשַׁב אַחַר שְׁמַת הַמַת אֶפְלוֹ חָשַׁב לְהוֹצִיאוֹ בְּחִלּוֹן שֶׁהִיא אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה הִצִּיל עַל הַפֶּתַחִים כֵּלָן וְאִין טְמֵא אֶלֶּא כְּנֶגֶד הַפֶּתַח שֶׁנִּפְתַּח אוּ שְׁחָשַׁב עָלָיו וְהִשְׁאָר טְהוֹרִין מִפְּנֵי שֶׁהוּ נְעוּלִין וְהָרִי אִין הַבַּיִת כְּקֶבֶר סְתוּם. וְכֵן אִם הִתְחִיל לְחַתֵּר פֶּתַח לְהוֹצִיאוֹ בּוּ מִשִּׁיחַתֵּר אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה הִצִּיל עַל הַפֶּתַחִים כֵּלָן. הָיָה שֶׁם פֶּתַח סְתוּם וְחָשַׁב לְהוֹצִיאוֹ וְהִתְחִיל לְפֶתַחוֹ מִשִּׁיחַתֵּר לְפֶתַח הִצִּיל עַל הַפֶּתַחִים כֵּלָן. הָיוּ בּו חִלּוֹנוֹת הִרְבֵּה וְכֵלָן מִגְּפוֹת כֵּלָן טְהוֹרוֹת. נִפְתַּחוּ כֵּלָן טְמֵאוֹת וְלֹא הִצִּילוֹ עַל הַפֶּתַחִים. **א** פֶּתַח קָטָן בְּתוֹךְ פֶּתַח גָּדוֹל הַמְּאַהִיל עַל גְּבִי שְׁנִיָהֶם טְמֵא. חָשַׁב לְהוֹצִיאוֹ בְּקָטָן טְהוֹר קָטָן אֶת הַגָּדוֹל. **א** הָיוּ שְׁנִיָהֶן מִתְּאִימִין הַמְּאַהִיל עַל גְּבִי שְׁנִיָהֶם טְמֵא. חָשַׁב לְהוֹצִיאוֹ בְּאֶחָד מֵהֵן טְהוֹר אֶת חֲבֵרוֹ. הָיָה לַבַּיִת פֶּתַח אֶחָד לְצִפּוֹן וּפֶתַח לְדָרוֹם וְחָשַׁב לְהוֹצִיאוֹ בְּצִפּוֹנִי וְאַחַר כֵּן בָּאוּ אֲחֵיו אוּ קְרוּבָיו

וְאָמְרוּ אֵין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ אֶלָּא בְּדְרוֹמֵי טְהַר דְּרוֹמֵי אֶת
הַצְּפוֹנִי. וּבְלִבְד שְׁלֵא יַעֲרִים. וְאִם הָעָרִים שְׁנֵיהֶן טְמֵאִים:

ההראב"ד פתח קטן בתוך פתח גדול וכו'. א"א נראה לי בצד הפתח קאמר:
היו שניהם כו' חשב להוציאו באחד משניהן טיהר את חבירו וכו'. א"א כך
היא התוספתא ולא ידעתי מה בין זה לזה ואולי מתאימין שמזוזה אחת
מפסקת ביניהם ואין שם בנין אחר ושניהן ננעלים באותה מזוזה וקמ"ל אף
ע"פ ששניהם דומים לפתח אחד טיהר האחד את חבירו:

כסף משנה המת בתוך הבית וכו'. בפ"ז דאהלות המת בבית ובו פתחים הרבה
כולם טמאים נפתח אי מהם הוא טמא וכולן טהורים חשב להוציאו באחד
מהם או בחלון שהוא ארבעה על ארבעה טפחים הציל על כל הפתחים בש"א
והוא שחשב עד שלא ימות המת וב"ה אומרים אף משמת היה סתום ונמלך
לפתחו בש"א כשיפתח ארבעה טפחים וב"ה אומרים כשיתחיל ומוודים בפותח
בתחלה עד שיפתח ארבעה טפחים ופ"י רבינו כאשר היו הפתחים כולם נעולים
הנה יהיה הבית כולו כקבר ולזה יטמא כל מה שיגע בו וזה לשונם בית סתום
מטמא כל סביביו וכאשר נפתח אחד מהפתחים או חשב להוציא המת מפתח
ידוע ואע"פ שלא נפתח עדיין או שהיה בכלל הפתחים פתח בנוי נוחשב להרוס
הבנין ההוא ולהוציא המת ממנו והתחיל להרוס] הנה הציל על כל הפתחים כולן וכאשר
היה בהם פתח נעול הנה אשר ישב תחת המשקוף היוצא על זה הפתח לא
יטמא וזהו ענין היות הפתח כבר הציל מן הטומאה כמו שביארנו בפ"ג וסבת
זה היות הבית יוצא מדין קבר ונשאר בית ואינו מטמא כל סביביו וכו' וענין
פותח בתחלה לפתוח פתח בא' הכתלים במקום שלא היה שם פתח ויחשוב
להוציאו בו עכ"ל. והר"ש והרא"ש פירשו דטעמא דכולם טמאים משום דסוף
טומאה לצאת בחד מינייהו ולא ידענא בהי מינייהו הילכך חשיבי כולהו
כפתוחים. ומ"ש בזמן שכולם נעולים. בתוספתא פ"ח דאהלות. ומ"ש ואע"פ
שחשב אחר שמת המת. כב"ה. ומ"ש וכן אם התחיל לחתור פתח וכו'. זהו
ששנינו ומוודים בפותח בתחלה עד שיפתח ד' טפחים. ומ"ש היה שם פתח
סתום וכו'. ג"ז כב"ה: היו בו חלונות הרבה וכו'. תוספתא פ"ח דאהלות. וכתב
הר"י קורקוס ז"ל מ"ש דחלונות לא הצילו על הפתחים היינו דלא חשב כלל
שמן הסתם אין דרך להוציא המת דרך חלונות שאם חשב להוציאו משם כבר
נתבאר שחלון ד' מציל וכ"ש אם פתח בכוונה להוציאו משם וזהו שכתב נפתחו
דהיינו מאליהן ומחשבה אין כאן עכ"ל. ולי נראה דמיירי בחלונות שאין בהם
ארבעה משי"ה לא הצילו על הפתחים וכולן טמאות וכדתנן גבי המת פתחו
בארבעה טפחים להציל טומאה על הפתחים אבל להוציא את הטומאה בפותח
טפח ובהכי ניחא מאי דקתני כשהן מוגפות כולן טהורות שאם היה בהן

ארבעה אע"פ שהן מוגפות היה להן להיות טמאות: **פתח קטן בתוך פתח גדול וכו' עד ואם הערים שניהם טמאים**. תוספתא פ"ח דאהלות: **וכתב הראב"ד** פתח קטן בתוך פתח גדול המאהיל ע"ג שניהם טמא א"א נ"ל בצד הפתח קאמר עכ"ל. וכתב עוד היו שניהם מתאימים וכו'. א"א כך היא התוספתא וכו' וקמ"ל אע"פ ששניהם דומים לפתח א' טיהר א' את חבירו עכ"ל. ונראה דוחק מה שפירש בתוך הפתח דהיינו בצד הפתח ואפשר דה"ק שפתח פתח גדול ביותר בכותל ובתוך הפתח הגדול בנה וסתם קצת ממנה מלמעלה ומלמטה ומן הצד ונשאר פתח קטן בצד הפתח הגדול ושניהם מתאימים היינו שהשאיר הפתח הגדול כמות שהוא אלא שחלקו באמצע במזוזה וקתני בתרווייהו שהמאהיל על שניהם טמא ומשמע לי דהיינו לומר שאם האהיל על אי זה משניהם טמא וברישא אשמעינן דלא תימא דפתח קטן בטל לגבי פתח גדול ואם האהיל עליו לא נטמא וכן אם חשב להוציאו בקטן לא טיהר את הגדול קמ"ל ובסיפא אשמעינן שאע"פ שנראה שהוא פתח אחד טיהר א' את חבירו וכמ"ש הראב"ד ורבינו שמשון בפ"ח דאהלות הביא תוספתא זו ופירש פתח קטן בתוך פתח גדול כגון אותם שערים גדולים שבשער עצמו עושים דלת או חלון קטן לפי שאין רוצים כל שעה לפתוח לו שער הגדול לכל איש הנכנס ויוצא כי אם לצורך סוסים וחמורים הטעונים משאות. מתאימין כגון פתח שיש לו שתי דלתות אחת מימין ואחת משמאל עכ"ל:

ג **בְּתֵימֵי הַפְּתוּחִין לְאַכְסְדְּרָה וְהַמֵּת בְּאַחַד מֵהֶן אִם הָיָה דִּרְכוֹ שֶׁל מֵת לְצֵאת בְּאַכְסְדְּרָה * הָרִי הַבַּיִת שֶׁעַר וְהַבְּתִים טְמֵאִים וְאִם לָאוּ בַּיִת שֶׁעַר טְמֵא וְהַבַּיִת טָהוֹר. * הַחֶדֶר שֶׁלְּפָנִים מִן הַבַּיִת מוּגָף וְנִכְנְסָה טְמֵאָה לְפָנִים דֶּרֶךְ חֲלוֹן הַבַּיִת הַחִיצוֹן טָהוֹר מִפְּנֵי שֶׁהַטְּמֵאָה חוֹזְרֶת וְיוֹצֵאת דֶּרֶךְ הַחֲלוֹן שֶׁנִּכְנְסָה בּוֹ:**

ההראב"ד **הרי הבית שער והבתים טמאים ואם לאו בית שער טמא והבית טהור**. א"א בתוספתא טהורים וכן עיקר שאם יש לאותו הבית דרך לחצר מצד אחד ופתח הבתים שהן לאכסדרה מוגפים כולן טהורין והאכסדרה טהורה ואם לאו בית שער טמא שעתיד לצאת והבתים טהורים ובאכסדרה מקורה עסיקינן והוא הבית שער: **החדר שלפנים מן הבית מוגף ונכנסה טומאה וכו'.** א"א פי' נכנס המת לחדר דרך חלון שפתוח לו מאחוריו והבית החיצון טהור אע"פ שדרך החדר על הבית אפ"ה טומאה זו במקום שנכנסה נותנין לה דרך לצאת:

כסף משנה בתים הפתוחים לאכסדרה וכו'. תוספתא שם בתים הפתוחים

לאכסדרה והמת בא' מהם אם היה דרכו של מת לצאת בחצר בית שער כל הבתים טהורים ואם לאו בית שער טמא וכל הבתים טהורים ורבינו שמשון הביא תוספתא זו בפ"ז דאהלות ופירש בתים הפתוחים לאכסדרה שיש לפני הבתים אכסדרה והאכסדרה פתוחה מכל צדדיה ויש לבתים בית שער מצד אחד. לצאת בחצר לאכסדרה חצר קרי לה שמצד האכסדרה היה דרכו לצאת ולא דרך בית שער. כל הבתים טהורים כלומר כל פתחי הבתים טהורים על המאהילים עליהם שדרך חצר יוציאו את המת ולא דרך בית שער. ואם לאו שאין דרכו של מת לצאת לחצר אלא מבית שער בית שער טמא וכל הבתים טהורים כלומר כל פתחי הבתים עכ"ל. ולפ"ז כי קתני בית שער כל הבתים טהורים ה"ק בית שער וכל הבתים טהורים ובספרי רבינו מצאתי אם היה דרכו של מת לצאת באכסדרה הרי הבית שער טמא והבתים טהורים ולפ"ז צ"ל דלאכסדרה קרי בית שער וקשה לגירסא זו דכיון דקתני אם היה דרכו של מת לצאת באכסדרה ה"ל למיתני ואם לאו. ומצאתי נוסחא אחרת בדברי רבינו שכתוב בה אם היה דרכו של מת לצאת בחצר הרי הבית שער והבתים טמאים ואם לאו בית שער טמא והבתים טהורים וזאת היתה נוסחת ספרי רבינו שביד הראב"ד וכתב עליה א"א בתוספתא טהורים וכן עיקר וכו' ולפי גירסא זו שגורס הבתים טמאים נ"ל שצריך לגרוס אם היה דרכו של מת לצאת באכסדרה א"נ דלאכסדרה קרי חצר כדברי רבינו שמשון וה"ט משום דכיון דדרכו לצאת דרך שם אע"פ שהבית שהמת שם פתחו נעול חשבינן כאילו הוציאוהו שם ולפיכך אכסדרה טמאה וכן שאר בתים הפתוחים לה טמאים אם אין דלתותיהם נעולות וטעמא משום דכיון דחשבינן כאילו המת באכסדרה הרי הטומאה נכנסת לבתים הפתוחים ע"י תקרת האכסדרה שמביאה את הטומאה להם אבל אם היו נעולים אין טומאה נכנסת להם. ואם לאו כלומר אם אין דרכו של מת לצאת באכסדרה כגון שיש לבית פתח ממקום אחר והם רוצים להוציאו באותו פתח הבתים טהורים אפילו הם פתוחים והוא שיהיה פתח הבית שהמת בו נעול ואע"פ כן אכסדרה טמאה לפי שהיא טפילה לבית: **החדר שלפנים מן הבית מוגף וכו'.** תוספתא פ"ח דאהלות: **וכתב** הראב"ד פי' נכנס המת לחדר וכו' והוא שיהא הפתח שבין בית לחדר מוגף שאילו היה פתוח הא ודאי שהיה טמא גם הבית החיצון. ורבינו שמשון הביא תוספתא זו בפ"ד דאהלות ופי' מוגף סגור ואין יכול ליכנס ממנו לבית. לפנימי לחדר שלפנים מהבית נכנסה הטומאה דרך חלון וכו' דכיון דהדלת מוגף אין טומאה נכנסת ממנו לבית ואי משום דסופה לצאת דרך פתח לבית ולא דרך חלון כדאמרן שאין חלונות מצילים על הפתחים הכא כיון דדרך החלון באה הטומאה כדרך שנכנסה יוצאה עד כאן לשונו:

ד * אין הקבר מטמא מכל סביביו עד שיהיה שם חלל טפח על טפח על רום טפח. אפלו הגביה הבנין על גבי חלל טפח עד לרקיע הכל טמא לפי שהכל כקבר. היתה טמאה רצוצה ולא היתה שם חלל טפח טמאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ואין טמא אלא הנוגע כנגד הטמאה מלמעלה או המאהיל עליה מלמעלה או הנוגע כנגדה מלמטה או מה שהאהיל עליו מלמטה אבל הנוגע בצדי הבנין טהור :

ההראב"ד אין הקבר מטמא מכל סביביו עד שיהא שם חלל טפח על טפח וכו'. א"א דבריו סתומים ואולי כוונתו אינה מיושרת כי זה הענין שלש מדות יש בו שאם יש במקום הטומאה טפח מרובע אע"פ שהטומאה ממעטת החלל והרי הוא כטומאה רצוצה ובוקעת ועולה ומטמאה באהל כמו כן מטמא כל סביביו במגע וזהו קבר סתום ואם יש שם טפח פנוי חלל אינו מטמא באהל אבל מטמא כל סביביו במגע ואם אין במקום הטומאה טפח מרובע זו היא טומאה רצוצה שבוקעת ועולה ומטמאה באהל ואינה מטמאה במגע מצדיה וזו הרצוצה אם היא בכותל שבין שני בתים או במעזיבה שבין בית לעליה רואים לאיזה צד היא יותר קרובה ובוקעת לאותו צד ומטמא כל מה שיש באותו אהל ודברים הללו מתבררים מן המשנה מארונות דר"א בר צדוק דברכות ומבית שפרץ את פצימיו דב"ב דוק ותשכח :

כסף משנה אין הקבר מטמא מכל סביביו וכו'. ברפ"ו דאהלות תנן נפש אטומה הנוגע בה מן הצדדין טהור מפני שטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת אם היה מקום הטומאה טפח על טפח על רום טפח הנוגע בה מכ"מ טמא מפני שהיא כקבר סתום ופירש שם רבינו נפש הוא הבנין שבונים על הקבר וכו' ואוטם הוא הדבר המקשיי אשר אין חלל בתוכו ולא פתח אמרו נפש אטומה ירצה בו שיהיה זה הבנין על עצם הטומאה ולא יהיה המת בארון עד שיהיה שם חלל טפח. ומ"ש אפילו הגביה הבנין וכו'. ריש פ"ז דאהלות הטומאה בכותל ומקומה טפח על טפח כל העליות שעל גבה אפילו הן עשר טמאות. ומ"ש הראב"ד לחלק כשיש במקום הטומאה טפח בין כשהטומאה ממעטת החלל לכשאינה ממעטת נ"ל שטעמו מפני שהוא מפרש מה ששנינו אם היה מקום הטומאה טפח על טפח וכו' אנפש אטומה דרישא קאי לומר שגם בסיפא מיירי כלומר שאין שם טפח פנוי שהטומאה ממעטת החלל דיקא נמי דקתני אם יש במקום הטומאה טפח על טפח ולא קתני אם יש שם טפח על טפח דהוה משמע שאין הטומאה ממעטת חלל הטפח וקאמר דהנוגע בה מכ"מ טמא כלומר מלבד שהיא בוקעת ועולה וכו' כדקתני רישא הנוגע בה

מכ"מ טמא ובהכי ניחא ליה מה שאמרו בפרק מי שמתו (דף י"ט) גבי הא דאמר רבי אליעזר ברבי צדוק מדלגים היינו ע"ג ארונות וכו' אהל שיש בו חלל טפח חוצץ מפני הטומאה ושאין בו חלל טפח אינו חוצץ והוא היפך מה שכתבתי בסמוך ששנינו בריש פ"ז דאהלות ובמה שחידש מדה שלישית ניחא ליה והדבר פשוט הוא שאין דעת רבינו כן כמבואר בדבריו פה ובפ"י המשנה שכתבתי דכל שאין שם טפח על טפח על רום טפח פנוי טומאה רצוצה היא והנוגע מן הצדדין טהור וזהו פשט המשנה וההיא דמדלגין היינו ע"ג ארונות לא מכרעא לחדש מדה שלישית שהרי התוס' תירצוה בלא חידוש מדה שלישית ורבינו בפרק י"ב כתב דארונות של עץ שמניחים בהם את המת אינם כקבר אבל אם יש בין כיסוי הארון והמת גובה טפח חוצץ והעומד על גבי הארון טהור מן התורה וכו'. ומ"ש עוד הראב"ד וזו הרצוצה אם היא בכותל שבין שני בתים וכו' מבואר במשנה פ"ו דאהלות. ומ"ש ואם יש שם טפח פנוי חלל אינו מטמא באהל רבינו חולק על זה ומההיא דארונות אין ראיה לפי מ"ש רבינו בפרק י"ב:

ה זֶה כָּלֵל גָּדוֹל בְּטֹמְאֵת מֵת שֶׁכֵּל דָּבָר הַמְטַמֵּא בְּאֵהָל מִן הַמֵּת אִם הָיָה רְצוּץ שְׁאִין לוֹ חֲלָל טַפַּח הָרִי הַטְּמֵאָה בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה עַד לָרְקִיעַ בּוֹקֵעַת וְיֹרְדַת עַד הַתְּהוֹם וְאִינָה מְטַמֵּאָה מִן הַצְּדָדִין. כִּיצַד. כָּרִי שֶׁל תְּבוּאָה אוֹ גֵּל שֶׁל אֲבָנִים וְכִזְיַת מִן הַמֵּת בְּתוֹכוֹ וְכֵלִים בְּצַד הַטְּמֵאָה וְאִינָן נוֹגְעִין בָּהּ כֵּלִים טְהוֹרִין וְכֵל כֵּלִי שֶׁבְתוֹךְ הַגֵּל מְכוּן כְּנֶגֶד הַטְּמֵאָה מְלַמְעָלָה אוֹ מְלַמְטָה טְמֵא שֶׁהַטְּמֵאָה בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה וּבּוֹקֵעַת וְיֹרְדַת. וְאִם הָיָה מְקוֹם הַטְּמֵאָה חָלוּל טַפַּח עַל טַפַּח עַל רוּם טַפַּח הוּא כְּקֶבֶר סְתוּם וּמְטַמֵּא מְכַל סְבִיבֵיו :

כסף משנה זה כלל גדול בטומאת מת וכו' כיצד כרי של תבואה וכו'. בפרק ט"ו דאהלות ובפ"ז:

ו בֵּית שְׂמֵלָאוֹ עֶפֶר אוֹ צְרוּרוֹת הָרִי זֶה בְּטֵל הַבֵּית וְהָרִי הוּא כְּגֵל שֶׁל עֶפֶר אוֹ צְרוּרוֹת וְאִם הָיְתָה טְמֵאָה בְּתוֹךְ הָעֶפֶר בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה בּוֹקֵעַת וְיֹרְדַת וְכֵלִים שֶׁבְצִדֶיהָ בְּתוֹךְ הָעֶפֶר טְהוֹרִים :

כסף משנה בית שמלאו עפר וכו'. גם זה שם :

טְמֵאָה שֶׁהִיא רְצוּצָה בְּכֶתֶל וְסִמָּךְ סֶכֶה לְכֶתֶל הַסֶּכֶה טְמֵאָה
שֶׁהָרִי נֶעֱשֶׂה הַכֶּתֶל צַד מְצַדֵי הָאֵהֶל. וְאָף עַל פִּי שֶׁהֶצְדָדִין
טְהוּרִים לְנוֹגַע אֵלּוּ לֹא הָיָה עֲלֵיהֶן אֵהֶל אֲבָל מִשְׁנַעֲשֶׂה עֲלֵיהֶן
אֵהֶל הָאֵהֶל כָּלּוּ טְמֵא שֶׁהָרִי הַטְּמֵאָה בְּתוֹכוֹ :

ההראב"ד **טומאה שהיא רצוצה לכותל וסמך סוכה לכותל הסוכה טמאה**
וכו'. א"א בחיי ראשי אין דרך המשנה כדבריו דתנן פ"ז נפש אטומה הנוגע מן
הצדדין טהור מפני שטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת אם היה מקום
הטומאה טפח על טפח הנוגע בה מכל מקום טמא מפני שהוא כקבר סתום
סמך לה סוכות טמאות ור"י מטהר הנה שאין הסוכה טמאה אלא שיש
במקום הטומאה טפח על טפח שנעשית הסוכה דופן הקבר ומטמאה במגע
מכל סביביה ולא באהל אלא א"כ הקבר פתוח אליה או שתהא הסוכה סתומה
שלא יהא לה פתח כי אז נעשית כגולל לקבר אבל בנפש אטומה כיון שהנוגע
בנפש מן הצדדין טהור אף הסוכה הסמוכה לה טהורה במגעה ובאהלה
מתוכה בין שיש לה פתח לסוכה בין שאין לה שאם אין קבר אין גולל ונפש
אטומה אינה קבר אבל המאהיל על גבה כנגד הנפש יש חילוק שאם יש פתח
לסוכה הכל טהור כל אהלה וכל מגעה מפני שהיא בית בפני עצמה וחוצץ ואם
אין לה פתח אותו המאהיל טמא שהרי טומאה בוקעת ועולה ויסודי הדברים
הללו בתוספתא דאהלות פרק ג' והמבין יראה ויבין :

כסף משנה **טומאה שהיא רצוצה בכותל וכו'.** פ"ז דאהלות בסוף המשנה
שכתבתי בסמוך סמך לה סוכות טמאות ור"י מטהר וידוע דהלכה כת"ק:
וכתב הראב"ד א"א בחיי ראשי אין דרך המשנה כדבריו וכו'. וי"ל דאי מהא
לא איריא שרבינו מפרש דסמך לה סוכות טמאה ארישא קאי דקתני נפש
אטומה הנוגע בה מן הצדדין טהור ומשום דמסיים בה ר"י מטהר קתני לה
דאילו בהיה בה טפח על טפח לא פליג ר"י. ומ"ש ויסודי הדברים הללו
בתוספתא דאהלות פ"ג הוא מדקתני התם העושה סוכתו על פתחו של קבר
המאהיל עליה טמא וכו' אמר ר"ש וכו' אם סוכה שיש לה טפח הרי היא
חוצצת על גבה אם סוכה שאין לה פתח זהו גולל עצמו ורבינו סובר שאין זה
ענין למשנתנו דהתם לענין מאהיל על הסוכה אם הוא טמא ומתניתין לענין
הנכנס באותה סוכה אם טמא :

הלכות טומאת מת - פרק שמיני

א שְׂדֵה שְׂאֵבֶד קֶבֶר בְּתוֹכָהּ עֶפְרָה מְטַמָּא בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׁא כְּבִית הַפָּרֶס שְׂמָא נְדוּשׁ הַקֶּבֶר בָּהּ וַיְהִיו עֲצָמוֹת כְּשִׁעוּרָה בְּתוֹךְ עֶפְרָה. וְכָל הַשְּׂדֵה כְּלָה הַמֵּאֲהִיל עָלֶיהָ נְטֻמָּא. וְאִם הָעֵמִיד בְּתוֹכָהּ אֵהָל נְטֻמָּא כָּל מָה שֵׁישׁ בְּאֵהָל שְׂמָא הָאֵהָל שֶׁהָעֵמִיד בְּאוֹתָהּ שְׂדֵה עַל הַקֶּבֶר הוּא מֵאֲהִיל:

כסוף משנה שדה שאבד קבר בתוכה כו' וכל השדה כולה המאהיל עליה נטמא ואם העמיד בתוכה אהל נטמא כל מה שיש באהל. x משנה בסוף אהליות ומטמא במגע ובמשא ובאהל:

ב בְּנֵה בֵּית וְעַלְיָה עַל גִּבּוֹ אִם הָיָה פְתֻחָהּ שֶׁל עָלֶיהָ כְּנֻגַד פְּתֻחָהּ שֶׁל בֵּית הָעַלְיָה טְהוּרָה שְׂאֵפִילוֹ ^[הִיָּה] הַקֶּבֶר תַּחַת מִשְׁקוֹף הַבֵּית הָעַלְיָה טְהוּרָה שְׁהָרִי הוּא אֵהָל עַל גִּבֵּי אֵהָל כְּמוֹ שִׁיתְבָּאָר. וְאִם לֹא הָיָה מְכוּוֹן אָף הָעַלְיָה טְמֵאָה שְׂמָא אֲסֻקְפַת עָלֶיהָ עַל הַקֶּבֶר וְהָרִי הָעַלְיָה מֵאֲהִילָה עַל הַקֶּבֶר:

ג וְשְׂדֵה זֹו מִתֵּר לְזֹרַע בְּתוֹכָהּ כָּל זֶרַע לְפִי שְׂאִין שְׂרָשֵׁי זְרָעִים מְגִיעִים עַד לְקֶבֶר. אָבֵל אֵין נוֹטְעִין בְּתוֹכָהּ אֵילָנִי מֵאֲכָל מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׂרָשִׁים מְגִיעִין עַד לַמֵּת. הַתְּלוּלִיּוֹת הַקְּרוּבוֹת לְעִיר הַסְּמוּכָה לְבֵית הַקְּבָרוֹת אוֹ לְדָרְךְ בֵּית הַקְּבָרוֹת אֶחָד מִדְּשׁוֹת וְאֶחָד יְשָׁנוֹת הָרִי אֵלוֹ בְּחֻזְקַת טְמֵאָה מִפְּנֵי שֶׁהַנְּשִׁים קוֹבְרוֹת שָׁם אֶת הַנְּפָלִים וּמִכִּי שְׁחִין קוֹבְרִין שָׁם אֵיבְרִיהֶן. אָבֵל הַרְחוֹקוֹת הַמִּדְּשׁוֹת טְהוּרוֹת וְהַיְשָׁנוֹת טְמֵאוֹת שְׂמָא הִיוּ קְרוּבוֹת מְעִיר שְׁחָרְבָה אוֹ מִדָּרְךְ שְׂאֵבֶדָה. וְאִי זֶהוּ תֵּל קְרוֹב כָּל שְׂאִין שָׁם תֵּל אַחַר קְרוֹב יוֹתֵר מִמֶּנּוּ. וַיִּשָּׁן שְׂאִין אָדָם זוֹכְרוֹ:

ההראב"ד אבל אין נוטעין בתוכה אילני מאכל מפני שהשרשים מגיעין עד למת וכו'. א"א המשנה אמרה אינה נטעת כל נטע ואין מקיימין בה אילנות

חוץ מאילן סרק והטעם אילני מאכל אדם נמשך ועושה דירתו ביניהם מה שאין כן באילני סרק מכל מקום לכתחלה אינה נטעת כל נטע:

כסף משנה (ב-ג) בנה בה בית ועליה על גביו וכו' עד שהשרשים מגיעים עד

למת. גם זה משנה בסוף אהללות: **וכתב** הראב"ד א"א המשנה אמרה אינה נטעת וכו' משיג על רבינו שכתב אין נוטעים בתוכה אילני מאכל משמע דאילן סרק נוטעין ומתניתין קתני אינה נטעת כל נטע ועוד שמשמע מדבריו שאילן מאכל אין נוטעין אבל מותר לקיימו ומתניתין קתני דאין מקיימין ולדעת רבינו י"ל שהוא מפרש דחוץ מאילן סרק קאי אאין נוטעין וכן משמע מדבריו בפירוש המשנה וכן פירש ה"ר עובדיה וכן פירש רבינו שמשון בחד לישנא ומפרש דמאי דקתני אין מקיימין בה אילנות לא לאסור לקיים בה אילנות הנטועים אתא אלא טעם למה אינה נטעת כל נטע היא כלומר מפני שאין ראוי להקים בה אילן פירותיו מאחר שפירותיו ספק טמאים ויותר נכון לומר שרבינו לא היה גורס ואין מקיימין בה אילנות אלא הכי גריס ואינה נטעת כל נטע חוץ מאילן סרק. ורצה עוד הראב"ד לסתור טעם רבינו שאם הטעם מפני שהשרשים מגיעים עד למת ויטמאו הפירות אם כן לא היה להם למנוע מליטע בה אילן סרק אבל לפי הטעם שאדם נמשך ועושה דירתו ביניהם לפעמים עושה דירתו באילן סרק ולפיכך אסרו לנטעו לכתחלה אבל לטעם רבינו לא ה"ל לאסור ליטע אילן סרק. ולפי מה שכתבתי שמפרש או שגורס רבינו אין כאן השגה: **התלוליות הקרובות לעיר וכו' עד שאין אדם זוכרו.** פי"ו דאהלות ופי"ב דכתובות (דף כ'): וכו"ל לגבי ר"מ ודברי רבינו כפי ר"ח והתוספות הכריחו כן מן הסוגיא וכך היא בתוספתא פי"ז. וסובר רבינו שמה שאמרו בגמרא עד חמשים אמות אזלא וכו' לר"מ איתמר לפיכך השמיטו רבינו:

ד שְׂדֵה בּוֹכִים וְהוּא הַמָּקוֹם הַקָּרוֹב לְבֵית הַקְּבָרוֹת שֶׁהַנְּשִׂים יוֹשְׁבוֹת שָׁם וּבּוֹכוֹת. אָף עַל פִּי שֶׁעֲפָרָה טָהוֹר שֶׁהָרִי לֹא הִחְזָקָה שָׁם טְמֵאָה * אֵין נוֹטְעִין אוֹתוֹ וְאֵין זוֹרְעִין אוֹתוֹ. שֶׁלֹּא לְהַרְגִּיל רָגַל אָדָם לְשָׁם שֶׁמָּא יֵשׁ שָׁם טְמֵאָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא קָרוֹב לְבֵית הַקְּבָרוֹת כְּבָר נִתְיָאֲשׁוּ בְּעַלְיוֹ מִמֶּנּוּ לְפִיכָךְ אֶפְשָׁר שֶׁיִּבּוֹא אָדָם וְיִקְבֹּר בּוֹ מִפְּנֵי זֶה חֲשָׁשׁוֹ לוֹ. וְעוֹשִׂין מְעַפֵּר מְקוֹם זֶה תַּנּוּרִים לְקַדֵּשׁ שֶׁהָרִי לֹא הִחְזָקָה שָׁם טְמֵאָה:

ההראב"ד אין נוטעין אותו כדי שלא להרגיל רגל אדם וכו'. א"א שלנו יפה

משלו שלא ללכלך בגדי המתקבצים שם בעפר התיחוח:

כסף משנה שדה בוכין וכו' עד שהרי לא הוחזקה שם טומאה. פי"ח דאהלות זולת הטעם שנתן שהוא בפירקא קמא דמועד קטן (דף ה' ע"ב) טעמא מאי אמר אבימי משום יאוש בעלים נגעו בה ודברי רבינו בפירושה מבוארים בדבריו והראב"ד כתב שלנו יפה משלו וכו' דבריו ע"פ דברי רבינו שמשון שכתב משום יאוש בעלים וכו' שהבעלים מתייאשים ממנה וה"ל מצר שהחזיקו בו רבים שאסור לקלקלו אבל קשה שלפי זה אינו ענין לטומאה ולא היה לתנא לשנותו לענין טומאה. ומה שכתב שלא להרגיל רגל אדם שם. תוספתא פרק י"ו:

ה * קָבֵר הַנִּמְצָא מֵתָר לְפָנָיו וְאִם פָּנָיו מְקוּמוֹ טָמֵא וְאָסוּר בְּהִנָּה עַד שְׂיִבְדֹק כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאֵר. וְקָבֵר הַיְדוּעַ אָסוּר לְפָנָיו וְאִם פָּנָיו מְקוּמוֹ טָהוּר וּמֵתָר בְּהִנָּה:

ההראב"ד קבר הנמצא מותר לפנותו ואם פנהו מקומו טמא. א"א זו הפסקא איני מוציא אותה מכוונת בדברים והתוספתא ומסכת שמחות אינן מכוונות והנוסחא שכתב אינה משוה עם התוספתא גם בעצמה אינה מיושרת ומה יש בין קבר המזיק לקבר הנמצא ומ"ש אסור בהנאה עד שיבדוק לא ידעתי מהו עד שיבדוק שאני אומר שאפילו בדק ולא מצא שכונת קברות אע"פ שנטלו ואת תבוסתו אפ"ה מקומו טמא במגע ואסור בהנאה והטומאה אינה אלא כדי להרחיק אדם מן ההנאה והנוסחא המדוייקת קבר הנמצא מותר לפנותו ומקומו אסור בהנאה [וטמא] והידוע אסור לפנותו ומקומו טמא ואסור בהנאה והמזיק את הרבים מפנין אותו ומקומו טהור ומותר בהנאה:

כסף משנה קבר הנמצא מותר לפנותו וכו'. בפרק נגמר הדין (דף מ"ז ע"ב) נמצאת אומר ג' קברות הן וכו' קבר הנמצא מותר לפנותו פינהו מקומו טהור ומותר בהנאה קבר הידוע אסור לפנותו פינהו מקומו טמא ואסור בהנאה קבר המזיק את הרבים מותר לפנותו פינהו מקומו טהור ואסור בהנאה ומקשה בגמרא וקבר הנמצא מותר לפנותו דילמא מת מצוה היה ומת מצוה קנה מקומו ומשני שאני מת מצוה דקלא אית ליה ופירש"י קבר הנמצא כגון שהוא חדש ויודע בעל השדה שלא צוה מעולם לקוברו שם ובגזילה נקבר שם. קבר הידוע שנקבר שם מדעת בעל השדה. קבר המזיק את הרבים שקבור במקום הילוך רבים ומיטמאים באהלו. מותר לפנותו שלא קנה את מקומו. מקומו טהור אע"פ שגזרו טומאה על הקברות ואע"פ שנטלו משם לא גזרו על זה ובהנאה נמי מותר ואע"ג דאיסורא דאורייתא הוא דאין תורת כלי עליו. מקומו טמא גזירה דרבנן היא שגזרו טומאה עולמית על הקבר כדי שלא יפנוהו. קבר המזיק את הרבים ניתן רשות לפנותו מפני נזקן של רבים. פינהו

מקומו טהור דלא גזור עליה מפני הנזק ומיהו אסור בהנאה דאיסורא דאורייתא הוא ולא פקעא עכ"ל. ובתוספתא פ"ז דאהלות שנויה בסגנון אחר נמצאת אומר ג' קברות הן קבר הנמצא מפנין אותו פינהו מקומו טהור ואסור בהנאה קבר המזיק את הרבים מפנין אותו פינהו מקומו טמא ואסור בהנאה קבר הידוע אין מפנין פינהו מקומו טהור ומותר בהנאה ובמסכת שמחות פ"ד נמצאת אומר שלשה קברות הן קבר הנמצא בתחילה מותר לפנותו ואם פינהו מקומו אסור בהנאה קבר הידוע אסור לפנותו ואם פינהו מקומו טמא ובירושלמי סוף נזיר (פ"ט הל' ג') שנויה בסגנון אחר נמצאת אומר שלשה מיני קברות הן קבר הנמצא מפנין אותו פינהו מקומו טמא ואסור בהנאה קבר הידוע אין מפנין אותו פינהו מקומו טהור ומותר בהנאה קבר שהוא מזיק את הרבים מפנין אותו פינהו מקומו טמא ואסור בהנייה הורה רבי אבא בר כהן בכפר עקביה מקומו מותר בהנייה מהו פליג כאן בשקדם הוא את העיר כאן בשקדמתו העיר וכתב הרשב"א בתשובה שגירסת הירושלמי משובשת דהיאך אפשר להחמיר בקבר הנמצא ולטמאו ולאסרו בהנייה יותר מקבר הידוע ואפי' תמצא לומר דבנמצא יש לחוש למת מצוה א"כ היאך אמרו שמותר לפנותו ועוד היאך אפשר לומר שיהא הנמצא מותר לפנותו ויהיה טמא ואסור בהנאה והידוע אסור לפנותו וטהור ומותר בהנאה וכי את שאסור לפנותו מותר בהנאה ואת שמותר לפנותו אסור בהנאה כלפי לייא ומיהו בקבר המזיק אפשר ליישב כגירסת הירושלמי ובדוחק שמותר לפנותו כדי שלא יצטרכו הרבים להתרחק ממנו ומ"מ לא לטהר מקומו כדי שלא יבאו להשתמש בו וליהנות ממנו והנאתו דאורייתא וכדמוקי לה התם בשקדם הקבר את העיר ונעשה שם ברשות וכי קתני בגמרין מקומו טהור ומותר בהנאה בשקדמה העיר לקבר ונעשה שם שלא כדין ולפיכך מקומו טהור שלא גזרו חכמים טומאה על זה וכן לא ירד בו איסור דאורייתא דשלא כדין נעשה שם עכ"ל. ואין דבריו נוחים לי שמ"ש דהיאך אפשר להחמיר בקבר הנמצא יותר מקבר הידוע זה הוא ע"פ מה שפירש רש"י בקבר הנמצא וקבר הידוע אבל לפי מה שנפרש בו לדעת רבינו ניחא ומה שתמה וכי את שאסור לפנותו מותר בהנאה ואת שמותר לפנותו אסור בהנאה נאמר בו טוב טעם ודעת ומה שרצה להעמיד דברי גמרא דידן בשקדמה העיר לקבר יש לתמוה דא"כ לא הוה שתיק גמרא דידן מלפלוגי בהכי וכן מ"ש ואפילו את"ל דבנמצא יש לחוש למת מצוה וכי הוא דבר תמוה איך יעלה על הדעת לומר כן שהרי אמרו בגמרא מת מצוה קלא אית ליה. ולי נראה דה"פ הירושלמי לדעת רבינו קבר הנמצא היינו שלא היו יודעים שהיה שם קבר מותר לפנותו דכיון שלא היו יודעים בו מסתמא נקבר שם שלא מדעת בעל השדה וכיון דלאו מת מצוה הוא לא קנה מקום קברו ואם פינהו מקומו טמא כלומר השדה שסביבותיו טמא דחיישינן שמא

בית הקברות הוא עד שיובדק כמו שיתבאר בפרק שאחר זה ואסור בהנאה כלומר השדה שסביבותיו אסור בהנאה כל זמן שלא נבדק דכיון דמספקינן ליה בבית הקברות דיינינן ליה כבית הקברות שאין נוהגין בהן קלות ראש אין מרעים בהם בהמה וכו' כדאיתא פרק בני העיר (דף כ"ט) ולדברים אלו קורא רבנו איסור הנאה שהרי כתב בסוף הלכות אבל בתי הקברות אסורים בהנאה כיצד אין אוכלין בהם וכו' כללו של דבר אין נאותין בהם ולא נוהגין בהם קלות ראש ובמצא ג' איירי שצריך לבדוק מן האחרון כ' אמה ואע"פ שמותר לפנותו פיננו המת שאני שאינו אלא מדרבנן מפני כבוד המת. קבר הידוע שאין שם אלא הוא לבדו ומסתמא נקבר שם מדעת בעל השדה אסור לפנותו כיון שמדעת בעל השדה נקבר שם ומקומו טהור ומותר בהנאה מאחר שידוע שאין שם קברים אחרים השדה שסביבותיו טהור ומותר בהנאה כלומר שלא נאסר לאכול ולשתות בו ולנהוג בו קלות ראש. קבר המזיק את הרבים כגון שהוא סמוך לרשות הרבים ומתטמאים העוברים בר"ה מפנין אותו אפילו אם נקבר ברשות בעל השדה כדי שלא יזיק את הרבים ומקומו כלומר השדה שסביבותיו טמא ואסור בהנאה מטעם שנתבאר גבי קבר הנמצא ודברי רבינו כגירסת הירושלמי ונ"ל שהיה רבינו גורס בגמרא דידן פרק נגמר הדין כגירסת הירושלמי דאל"כ לא הוה שביק גירסת גמרא דידן מפני הירושלמי ועי"ל דאסור בהנאה דקתני אקבר גופיה קאי וכגון שהוא קבר בנין הא לאו הכי מותר בהנאה והכי מוקי לה בפרק נגמר הדין ורבינו סמך על מ"ש בסוף הלכות אבל דקבר אינו אסור בהנאה אא"כ הוא של בנין והא דקתני גבי קבר הידוע פינהו מותר בהנאה אפילו בקבר של בנין שרי דכיון דידוע שלא נקבר שם אלא הוא לבדו מסתמא על דעת לפנותו נקבר שם שאין לך מי שרוצה לקבור מתו לבדו בשדה אחר וכיון דעי"ד לפנותו נקבר שם הוה ליה כאילו לא היה שם קבר מעולם לענין זה: **והראב"ד** כתב על דברי רבינו זו הפיסקא איני מוצא אותה מכוונת וכו': **ומ"ש** שגירסת רבינו אינה מיושרת ומה יש בין קבר המזיק לקבר הנמצא כלומר שלגירסת רבינו שניהם שוים ואמאי מני להו בתרתי לערבינהו וליתנינהו י"ל שאם הקושיא קושיא אינה על רבינו אלא על הירושלמי שממנו העתיק רבינו דבריו ולירושלמי י"ל דמשום דבקבר המזיק בעי לפלוגי בין שקדם הוא את העיר לקדמתו העיר תנייה בלחודיה ושייך שפיר למיתני ג' קברות הן ועי"ל דאע"ג דלישנא דמיתני בתרווייהו שוה אין דינם שוה דמפנין דקתני בקבר הנמצא היינו לומר שרשאי לפנותו אבל מפנין דקתני בקבר המזיק היינו שצריך לפנותו עכ"פ כדי שלא יזיק את הרבים והכי דייקא לשון רבינו דבקבר הנמצא כתב מותר לפנותו ובקבר המזיק כתב מפנין אותו כלומר עכ"פ מפנין אותו כדי שלא יזיק את הרבים: **ומ"ש** לא ידעתי מהו עד שיבדוק שאני אומר שאפילו בדק ולא מצא שכונת קברות אע"פ שנטלו ואת תבוסתו אפ"ה מקומו מטמא במגע ואסור בהנאה והטומאה אינה

אלא כדי להרחיק אדם מן ההנאה. אע"פ שרש"י כתב בפרק נגמר הדין שאע"פ שניטל המת הקבר טמא שגזרו טומאה [עולמית] על הקבר כדי שלא יפנהו רבינו אינו מודה בזה שאחר שנטלו ואת תבוסתו היכן מצינו שמקום הקבר אסור בהנאה דהא אמרינן בפרק נגמר הדין דקבר של בנין הוא דאסור בהנאה אבל אם אינו של בנין מותר דקרקע עולם אינה נאסרת. ולדברי הראב"ד שהוא אסור בהנאה אינו אלא מדרבנן ולמה יחמירו בו עוד לטמאותו כדי להרחיקו מההנאה. ומ"ש והנוסחא המדוייקת קבר הנמצא מותר לפנותו ומקומו אסור בהנאה וטהור והידוע אסור לפנותו ומקומו טמא ואסור בהנאה והמזיק את הרבים מפנין אותו ומקומו טהור ומותר בהנאה. נוסחא זו שכתוב בה בקבר הנמצא טהור ט"ס הוא שהרי הוא ז"ל כתב שהטומאה אינה אלא כדי להרחיק את האדם מן ההנאה ומאחר שכתב דקבר הנמצא אם פינהו מקומו אסור בהנאה על כרחנו צריך לגרוס וטמא וכן מצאתי בספר מוגה: ואני תמה על מ"ש שהנוסחא המדוייקת היא כמ"ש שאינה לא כגירסת גמרא דידן ולא כגירסת הירושלמי ולא כגירסת התוספתא ולא כגירסת מסכת שמחות:

1 קָבֵר שֶׁהוּא מְזִיק אֶת הַרְבֵּים מִפְּנֵין אוֹתוֹ וּמְקוֹמוֹ טָמֵא וְאָסוּר בְּהִנָּה:

2 הפוגע במת מצוה אם מצאו בתוך התחום מביאו לבית הקברות. מצאו חוץ לתחום אפלו בתוך שדה פרכום קנה מקומו ויקבר במקום שנמצא. מצאו על המצר מסלקו לצדדין. שדה בור מצד זה ושדה ניר מצד זה קוברו בשדה בור. שדה ניר ושדה זרע קוברו בשדה ניר. שדה זרע ושדה פךרם קוברו בשדה זרע. שדה אילן ושדה פךרם קוברו בשדה פךרם מפני אהל הטמאה. היו שניהן שוין קוברו לאי זה צד שירצה:

כסף משנה הפוגע במת מצוה אם מצאו בתוך התחום. ירושלמי פרק כה"ג ונזיר (הלכה א'). ומ"ש מצאו חוץ לתחום אפי' תוך שדה כרכום עד לאיזה צד שירצה וכו'. בס"פ מרובה (דף פ"א ע"ב) ובאבל רבתי (פ"ד) ובירושלמי פכה"ג. ומ"ש רבינו קוברו בשדה כרם. גירסת ספרים דידן באבל רבתי קוברו בשדה אילן ובירושלמי פ' כה"ג שנויה במחלוקת דהכי איתא התם שדה כרם ושדה אילן אית תנויי תני קוברו בשדה כרם אית תנויי תני קוברו בשדה אילן מ"ד [קוברו] בשדה כרם אבל בשדה אילן לא מפני אהל הטומאה כלומר ובשדה כרם ליכא למיחש אטומאה דכרמים שלהם היו גפנים שפלים סמוך לארץ

הנקראים רוגליות. מ"ד בשדה אילן אבל בשדה כרם לא מפני הכשר בצירה. ופסק רבינו כמ"ד בשדה כרם מפני שיותר ראוי לחוש לאהל הטומאה שהוא כולל מלהכשיר בצירה שהוא פרטי:

ח לְמַפְרַע. וְאִם בָּא אַחֲרֵי וְאָמַר בְּרִי לִי * שְׁלֵא הָיָה כָּאן קֶבֶר אֲפִלוּ קִדְּם לְעֶשְׂרִים שָׁנָה אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא מְשַׁעֵת מְצִיָּאָה וְאֵילָךְ:

ההראב"ד שלא היה כאן קבר וכו'. א"א זו התוספתא אינה משוה עם המשנה מבוי שנמצא בו שרץ מטמא למפרע עד שיאמר בדקתי את המבוי וכו' או עד שעת הכבוד. עד שעת הכבוד מיהא מטמא ואע"פ שבשעת הכבוד לא היה בו שרץ דאמרינן עם סילוק ידיו נפל בו השרץ והכי נמי נימא ליום א' או לב' ימים אחר ראייתו של זה נקבר המת שם:

כסף משנה קבר הנמצא וכו' עד משעת מציאה ואילך. תוספתא בפרק רביעי דטהרות: וכתב הראב"ד א"א זו התוספתא אינה משוה עם המשנה וכו' ואפשר לומר דלא דמו דנפילת שרץ לית ליה קלא כמו קבורת מת:

ט כָּל הַמוֹצֵא קֶבֶר אוֹ מֵת אוֹ דָּבָר שֶׁמְטַמֵּא בְּאֵהָל מִן הַמֵּת. חֵיב לְצִיָּן עָלָיו כְּדֵי שְׁלֵא יְהִיָּה תַקְלָה לְאַחֲרִים. וּבְחִלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד הָיוּ יוֹצְאִין מִבֵּית דִּין לְצִיָּן עַל הַקְּבָרוֹת. אֵין מְצִיָּנִין עַל כְּזוּת מְצַמְצָם מִן הַמֵּת לְפִי שְׁסוּפּוֹ יַחֲסֵר בְּאֶרֶץ. וּבַמָּה מְצִיָּנִין, בְּסִיד. מְמַחָה וְשׁוֹפֵד עַל מְקוֹם הַטְּמֵאָה. אֵין מְעַמִּידִין אֶת הַצִּיּוֹן עַל גְּבֵי הַטְּמֵאָה אֶלָּא יְהִי עוֹדֵף מְכָאן וּמְכָאן בְּצִדֵי הַטְּמֵאָה שְׁלֵא לְהַפְסִיד אֶת הַטְּהָרוֹת. וְאֵין מְרַחֲקִין אֶת הַצִּיּוֹן מִמְּקוֹם הַטְּמֵאָה שְׁלֵא לְהַפְסִיד אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאֵין מְצִיָּנִין עַל הַנְּדָאוֹת שֶׁהָיָה הוֹ יְדוּעִין לְכָל אֶלָּא עַל הַסְּפִקוֹת. כְּגוֹן שְׁדָה שְׁאֵבַד בָּהּ קֶבֶר וְהַסְּכָכוֹת וְהַפְּרָעוֹת:

כסף משנה כל המוצא קבר או מת וכו'. [משנה וגמרא] פ"ק דמועד קטן (דף ב'): אין מצינין על כזית מצומצם וכו'. שם (דף ה' ע"ב). ובמה מצינין בסיד וכו'. פ"ה דמעשר שני: אין מעמידין את הציון ע"ג הטומאה וכו' עד והפרעות. פ"ק דמועד קטן (דף ה' ע"ב) ופירש"י שלא להפסיד את הטהרות שאם הטומאה

ממש תחת הציון אינו מרגיש עד שבא אצל הציון פתאום ויטמאו הטהרות שהרי הטומאה תחת הציון אלא עושין הציון סמוך לטומאה ברחוק כל שהוא כשבא על הציון מרגיש מן הטומאה ואינו הולך עליה. אין מרחיקין את הציון ממקום טומאה יותר מכל שהוא שלא להפסיד ארץ ישראל שכשרואה סימן מיד פורש ונמצא ארץ ישראל בטומאה שלא לצורך :

2 **מָצָא שְׂדֵה מְצִינָת וְאִין יְדוּעַ מַה טִּיבָה. אִם אִין בְּה אֵילָנוֹת בְּיָדוּעַ שְׂאָבֵד בְּה קָבֵר. יֵשׁ בְּה אֵילָנוֹת בְּיָדוּעַ שְׂנַחֲרֵשׁ בְּה קָבֵר כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאָר :**

כסף משנה **מצא שדה מצויינת וכו'.** שם אמרינן דשדה שנחרש בה קבר לא בעי ציון הואיל ואינה מטמאה באהל ומקשי והא תניא מצא שדה מצויינת ואינו יודע מה טיבה יש בה אילנות בידוע שנחרש בה קבר אין בה אילנות בידוע שאבד בה קבר וכו' אמר ר"פ כי תניא ההיא בשדה שאבד בה קבר דציינוה ופירש"י ואינו יודע מה טיבה אם הוא שדה שנחרש בה קבר ויכול לילך בניפוח (דאינו מטמא באהל) ואם מפני שנאבד בה קבר ואינו יכול ליכנס בה בנפיחה דמטמא באהל. יש בה אילנות בידוע שנחרש השדה לצורך האילנות ויכול להלך שאינה מטמאה באהל אלמא מדקתני בה מצא שדה מצויינת (משמע) דמציינין בית הפרס שנחרש. אר"פ לעולם בית הפרס שנחרש לא בעי ציון והאי דקתני בידוע שנחרש בה קבר בשדה שאבד בה קבר וציינה לאלתר. יש בה אילנות בידוע שנחרש כו' לא בעי ציון אין בה אילנות בידוע שאבד בה קבר ולא נחרש עכ"ל. ומקשה התם וליחוש דילמא אילנות מגואי וקבר מאבראי ומשני בעומדים על הגבולים ודילמא טומאה מגואי ואילנות מבראי במסובכין ואבע"א הא אמרן אין מרחיקין ציון ממקום טומאה שלא להפסיד את א"י. ופירש"י וליחוש דילמא אילנות מגואי וטומאה מאבראי ולא נחרש במקום טומאה מבחוץ לאילנות אלא בין האילנות והוי שדה שאבד בו קבר ולא נחרש ואמאי קאמר בידוע שנחרש בו קבר. בעומדים האילנות על הגבולים של ר"ה דודאי ליכא טומאה מאבראי דלא קברי אינשי בר"ה אלא בין האילנות הויא טומאה ונחרש בשביל האילנות. ודילמא טומאה מגואי ולא בין האילנות ולא נחרש במקום טומאה. מסובכין שאינם עומדים בשורה אחת סביב הגבולים אלא מעורבין בכל השדה דודאי נחרש כל השדה בשביל האילנות. הא אמרן אין מרחיקין ציון ממקום טומאה וכיון שסמוך לאילנות הציון ודאי טומאה בין האילנות היא ונחרש בשביל האילנות עכ"ל. ולא כתב רבינו דדוקא בעומדים על הגבולים ובמסובכים משום דסמיך אואיבעית אימא דלפ"ז ברייתא בכל גווני מיתניא ותשלום דין זה כתב רבינו בפ"י :

יא מָצָא אָבֶן מְצִינַת תַּחְתֵּיהָ טָמֵא. הָיוּ שְׁתֵּים אִם יֵשׁ סִיד בְּיַנְיָהֶם בְּיַנְיָהֶם טָמֵא. וְאִם אֵין סִיד בְּיַנְיָהֶן אֶלָּא עַל רְאִשֵׁיהֶן * אִם יֵשׁ חֶרֶשׁ בְּיַנְיָהֶן טְהוֹר שְׁאֵין זֶה אֶלָּא בְּנֵין. וְאִם אֵין חֶרֶשׁ בְּיַנְיָהֶן וְהָיָה הַסִּיד מְרֻדָּד עַל רְאִשֵׁיהֶן מְכָאן וּמְכָאן הָרִי זֶה צִיּוֹן וְטָמֵא. מְצָא מְצָר אֶחָד מְצִין. הוּא טָמֵא וְכָל הַשְּׂדֵה טְהוֹרָה. וְכֵן שְׁנֵיָהּ וְכֵן שְׁלִישִׁית. מְצָא אַרְבָּעָה מְצָרִיָּה מְצִינִין. הוּן טְהוֹרִין וְכָל הַשְּׂדֵה כְּלָה טָמֵאָה שְׁאֵין מְרַחֲקִין הַצִּיּוֹן מִמְקוֹם הַטָּמֵאָה :

ההראב"ד **אם יש חרש ביניהם טהור וכו'.** א"א אנן חורש גרסינן ואם יש שם חורש אע"פ שיש שם סיד אם היה הסיד משופע ביניהם טהור דאמרין אגב חרישה נפל הסיד באמצע ואין שם טומאה אבל אם אין שם סיד לעולם ביניהן טהור אע"פ שאין שם חורש שלא הצריכו חורש אלא בשיש ביניהם סיד וכן היא הסוגיא במועד קטן :

כסף משנה **מצא אבן אחת וכו' עד הרי זה ציון וטמא.** ג"ז שם (דף ו') אמר רב יהודה מצא אבן מצויינת תחתיה טמא שתיים אם יש סיד ביניהן ביניהן טמא ואם אין סיד ביניהם ביניהם טהור ואע"ג דליכא חורש והתניא מצא אבן אחת מצויינת תחתיה טמא שתיים אם יש חורש ביניהם ביניהם טהור ואם לאו ביניהן טמא אמר ר"פ הכא כשהסיד שפוך אל ראשיהם ומרודד לכאן ולכאן אי איכא חורש ביניהם ביניהן טהור דאימור מחמת חורש הוא דאיכאפל ואי לא סיד דביני וביני הוא וטמא ופירש"י אבן אחת מצויינת שיש סיד על גבה דאינו צריך להרחיק הציון מן האבן לפי שהאבן גבוה על גבי קרקע ורואה את הציון מיד קודם שיהא נוגע בו אבל בשדה מרחיקין לה ציון בסמוך דזימנין דלא חזי ציון עד דאתי ונגע ומאהיל. שתיים מצויינות תחתיהן טמא אבל ביניהן אם יש סיד ביניהם על הארץ טמא דמשום ציון הוא. אע"ג דליכא חורש שלא חרש ביניהם מעולם טהור כי ליכא סיד. אם אין חורש ביניהם טמא ואע"ג דליכא סיד לפי שציין את האבנים שמכאן ומכאן לא חשש לציין בנתיים. הכא דקתני כי ליכא חורש טמא כגון סיד שפוך על ראשי אבנים ומרודד לכאן ולכאן ביניהם דאי איכא חורש מחמת חורש הוא דאיכאפל שנקלף מן האבנים ונפלו שם ביניהם וטהור ואי לא סיד דביני ביני הוא ומחמת ציון נעשה שם להודיע שיש גם ביניהם טומאה עכ"ל. והתוס' גרסי אע"ג דליכא חרס וזו היא גירסת רבינו ומפרש דביש חרש ביניהם מוכיח שאינו ציון קבר אלא בנין היא שכן דרך לשום חרשים הנקראים שוקף בבנין : **כתב** ההראב"ד אם יש חרש ביניהם טהור וכו'. א"א אנן חורש גרסי' וכו'. גירסתו גירסת רש"י וכבר כתבתי שגירסת רבינו כגירסת התוס' : **מצא מצר**

אחד מצויין וכו' עד סוף הפרק. ג"ז שם. ופירש"י שאין מרחיקין ציון ממקום טומאה ולהכי ציין כל ד' מצריה דיהא כל השדה נטמאת ובציון דמצר אחד לא סגי לכולה דאין מרחיקין ציון ממקום טומאה:

הלכות טומאת מת - פרק תשיעי

א מי שְהָיָה חוֹפֵר בְּשָׂדֵה וּמְצָא מֵתִים רַבִּים בְּגִמְא אַחַת זֶה עַל גֵּב זֶה אוֹ זֶה בְּצַד זֶה אוֹ שְׂמָצָא הַרוּגִים אוֹ שְׂמָצָא מֵת יוֹשֵׁב אוֹ רֵאשׁוּ בֵּין בְּרַפְיוֹ אֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא מְקוּם זֶה בֵּית הַקְּבָרוֹת הָיָה אֲלֵא נוֹטֵל הַמֵּת שְׂמָצָא וְנוֹטֵל כָּל הָעֶפֶר הַתְּחוּם שֶׁתְּחַתְּיוּ וְחוֹפֵר בְּבִתּוּלַת קַרְקַע שְׁלֹשׁ אַצְבָּעוֹת וּמוֹצִיא הַכֹּל וְשָׂאָר הַשָּׂדֵה בְּחִזְקַת טְהָרָה כְּשֶׁהֵיטָה קִדְּם שְׂיִמְצָא. וְעֶפֶר זֶה עִם שְׁלֹשׁ אַצְבָּעוֹת שְׁחוֹפֵר הוּא הַנִּקְרָא תְּבוּסַת הַמֵּת:

כסף משנה מי שהיה חופר בשדה ומצא מתים וכו'. בסוף נזיר (דף ס"ד ע"ב) ואהליות פט"ז מ"ג שנינו המוצא מת בתחילה מושכב כדרכו נוטלו ואת תבוסתו מצא שנים נוטלן ואת תבוסתן שלשה אם יש בין זה לזה מארבע אמות ועד שמנה (כמלוא x מטה וקובריה) הרי זו שכונת קברות ובגמי אמר רב יהודה המוצא פרט למצוי מת פרט להרוג מושכב פרט ליושב כדרכו פרט לשראשו מונח בין ירכותיו וכו' וכל הני מ"ט לא אמרינן דילמא עכו"ם הוא וכתב רבינו שם מה שאמר המוצא לא שיהיה מגולה בלתי שיחפש אחריו ויחפור ואומרו מת לא שיהיה הרוג ואומרו מושכב לא שימצאנו יושב ואמר כדרכו לא שיהיה ראשו בין ירכותיו לפי שכל זמן שיהיה בו דבר מאלו אינו עושה שכונת קברות עכ"ל וכתבו התוס' אמרינן דילמא עכו"ם הוא דישראל אין קוברין בענין זה ומשמע לרבינו דלא אימעטו הני אלא מדין שכונת קברות אבל לא מדין תבוסה ובס"פ המוכר פירות (דף ק"ב) תניא מצאן רצופין ואין ביניהם מד' אמות ועד ח' יש להם תבוסה ואין להם שכונת קברות. ומ"ש רבינו דה"ה למצא מתים רבים בגומא אחת. משום דישראל אין קוברין בענין

זה. ומ"ש ועפר זה עם ג' אצבעות שחופר הוא הנקרא תבוסת המת. שם בגמרא:

ב שָׂדֶה שְׁנֵהָרְגוּ בּוֹ הַרוּגִים מְלַקֵּט כָּל הָעֲצָמוֹת שְׂבֵה וְהָרִי הִיא טְהוֹרָה. וְכֵן הַמִּפְנֵה קִבְרוּ מִתּוֹךְ שְׂדֵהוּ מְלַקֵּט כָּל הָעֲצָמוֹת עֶצֶם עֶצֶם וְהָרִי הִיא טְהוֹרָה. וְכֵן בּוֹר שְׁמִטִּילִים בְּתוֹכוֹ נְפִלִים אוֹ הַרוּגִים מְלַקֵּט כָּל הָעֲצָמוֹת שְׁבוּ עֶצֶם עֶצֶם וְהָרִי הוּא טְהוֹר:

כסף משנה שדה שנהרגו בה הרוגים וכו' וכן המפנה קברו וכו' וכן בור שמטילין בתוכו נפלים וכו'. פי"ו דאהלות. ומ"ש מלקט כל העצמות עצם וכו'. פי" שאין להם תבוסה:

ג הָיָה חוֹפֵר וּמָצָא מֵת מְשֻׁכָּב כְּדָרְךְ שְׁקוּבְרִין הַמֵּתִים נוֹטְלוּ וְאֵת תְּבוּסָתוֹ. וְכֵן אִם מָצָא שְׁנַיִם נוֹטֵל כָּל אֶחָד מֵהֶן וּתְבוּסָתוֹ עִמּוֹ וְכֹל הַשְּׂדֵה טְהוֹרָה. מָצָא שְׁלֹשָׁה מֵתִים כָּל אֶחָד מֵהֶן מִטֵּל כְּדָרְךְ הַנְּקֻבְרִין אִם יֵשׁ בֵּין זֶה לְזֶה מְאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנֶה כְּמִלּוֹא מִטָּה וְקוּבְרִיָּה הָרִי זֶה חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא בֵּית הַקְּבָרוֹת הוּא זֶה * וְצָרִיד לְבַדֵּק מִן הָאֲחֵרוֹן עֶשְׂרִים אֲמָה שֶׁהֵן כְּשֵׁתֵי מְעָרוֹת וְחָצֵר שְׁפִינִיָּהוּ. * וְאִם לֹא מָצָא שָׁם מֵת אַחֵר הָרִי אוֹתָן הָעֶשְׂרִים שְׁבָדַק טְהוֹרוֹת אֵף עַל פִּי שֶׁהֵן שְׁכוּנַת קְבָרוֹת. מָצָא מֵת אֶחָד בְּסוֹף עֶשְׂרִים אֲמָה צָרִיד לְבַדֵּק מִמֶּנּוּ עֶשְׂרִים אֲמָה אַחֵרוֹת לְפִי שְׁרִגְלִים לְדַבָּר. וְאִם הָיָה אֶחָד מֵאלוֹ שְׁמָצָא בְּתַחֲלָה אוֹ בְּסוֹף הַרוּג אוֹ יוֹשֵׁב אוֹ מְשֻׁכָּב שְׁלֹא כְּדָרְכּוֹ שְׂיֵהִיָּה רְאִשׁוֹ בֵּין יַרְכוּתָיו אֵינּוּ בּוֹדֵק עֶשְׂרִים אֲמָה אֶלָּא נוֹטֵלָן וְאֵת תְּבוּסָתָן בְּלִבָּד שְׁחִזְקָתָן עִכּוּ"ם:

ההראב"ד וצריך לבדוק מן האחרון עשרים אמה וכו'. א"א זה שיבוש אלא מן הראשון דבר זה מפרש לה בגמרא דהמוכר פירות איך הוא בא לחשבון זה: **ואם לא מצא שם מת אחר וכו'.** א"א דבר זה לא ידעתי מהו ואם הוא שכונת קברות איך הוא טהור ואם יאמר על אותן י"ב אמות שיש משמונה עד עשרים שבדק ולא מצא א"כ לא היה לו לומר אותן העשרים שבדק כי השמונה ודאי טמאות:

כסף משנה היה חופר ומצא מת מושכב וכו' עד לפי שרגלים לדבר. משנה בסוף נזיר (דף ס"ד ע"ב) ופטי"ז דאהלות: וצריך לבדוק מן האחרון כ' אמה. כתב הראב"ד זה שיבוש אלא מן הראשון וד"ז מפרש לה בגמרא דהמוכר פירות איך הוא בא לחשבון זה עכ"ל. באמת כדברי הראב"ד נראה שם בגמרא (דף ק"ב) ואפשר שגירסא אחרת היתה לרבינו בגמרא ומצאתי כתוב רבינו הלך לשיטת רבו ו' מיגש: **ואם לא מצא שם מת אחר הרי אותן העשרים שבדק טהורות.** כתב הראב"ד ואם לא מצא שם מת אחר וכו' א"א דבר זה לא ידעתי מהו וכו' ולי נראה שדעת רבינו שכל העשרים טהורות ומאי דקרי להו שכונת קברות אין פירושו כמו מה ששנינו במשנה מצא ג' אם יש בין זה לזה מד' אמות ועד ח' הרי זה שכונת קברות שפירושו ה"ז בית הקברות אבל שכונת קברות שכתב כאן רבינו פירושו שכי' אמות אלו שכנים לקברות ואעפ"כ הן טהורות ע"פ מה שפירש שהכי הם נמדדים מהאחרון ובגמרא (דף ס"ה) ע"ב אמרו עלה דמתניתין בדק מעשרים אמה ולא מצא מאי אמר רב מנשיא בר ירמיה אמר רב שכונת קברות מ"ט אמר ר"ל עילה מצאו וטהרו את איי ומדמסיים וטיהרו את איי משמע דה"ק אותם קברות הם שכונת קברות וחוצה להם טהור וכך פירש"י: **ואם היה אחד מאלו שמצא וכו'.** בסוף נזיר (דף ס"ה):

ד העכו"ם אין להם טמאת קברות הואיל ואינן מטמאין באהל הרי הנוגע בקברן טהור עד שיגע בעצמה של טמאה או ישאנה:

כסף משנה העכו"ם אין להם טומאת קברות וכו'. נלמד ממה שכתבתי בסמוך שאמרו בסוף נזיר וכל הני מ"ט לא אמרינן דילמא עכו"ם הוא. ומ"ש שאינם מטמאים באהל. נתבאר בפ"א:

ה ית שחסר איבר שאם ינטל מן החי ימות אין לו תבוסה ולא שכונת קברות. ומתים הנמצאים גלויים על פני השדה אין להם שכונת קברות ולא תבוסה אלא מלקט עצם ועצם והכל טהור. והנקבר שלא ברשות יש לו תבוסה ואין לו שכונת קברות:

כסף משנה מת שחסר אבר וכו'. בסוף נזיר מת שחסר אין לו תבוסה ולא שכונת קברות. ומ"ש אבר שאם ינטל מן החי ימות. תוספתא בפ"א דאהלות:

ומתים הנמצאים גלויים וכו'. הוא ממה שאמרו בפרק בתרא דנזיר פרט למצוי: **והנקבר שלא ברשות וכו'.** בתוספתא פי"ו וכרשב"ג וצריך טעם למה פסק כיחידאה דאף על גב דקי"ל כ"מ ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו כבר כתבו המפרשים דבמשנתנו אמרו ולא בברייתא וי"ל שרבינו אינו סובר כן אלא דה"ה בברייתא:

1 **אחד המוצא שלשה מתים כדרך בבתולה או שמוצא שלשה כוכין או כוץ ונקיע ומערה הרי זו שכוונת קברות. מוצא שנים ואחד הנה ידוע יש להם תבוסה ואין להם שכוונת קברות שהקבר הידוע אינו עושה שכוונה. ולא אמרו אלא המוצא שלשה בבתולה הוא שצריך בדיקה. כיצד בודק העשרים אמה שאמרנו. חופר עד שהוא מגיע לסלע או לבתולה. והיא הקרקע שגראית שאינה עבודה. העמיק אפלו מאה אמה ומצא חרש הרי זו כבתולה וצריך להעמיק עד שיגיע לבתולה. הגיע למים הרי זו כבתולה:**

כסף משנה **אחד המוצא ג' מתים כדרכן בתחילה כו'.** תוספתא פ"א דאהלות: **מצא שנים ואחד היה ידוע וכו'.** בסוף נזיר (דף ס"ח) מצא שלשה האחד ידוע ושנים תחילה או שנים תחילה ושנים ידועים אין להם תבוסה ואין להם שכוונת קברות ורבינו גורס יש להם תבוסה וכך היא גירסת תוספתא: **כיצד בודק העשרים אמה שאמרנו וכו'.** בפרק י"ו דאהלות: **העמיק אפילו מאה אמה ומצא חרש וכו'.** תוספתא פי"ו דאהלות. **ומ"ש הגיע למים ה"ז כבתולה. שם:**

2 **אינו צריך לחפור תלם אחד מתחלת העשרים עד סוףן אלא חופר אמה על אמה ומניח אמה וחופר אמה על אמה ומניח אמה וכן עד סוףן שאין בין קבר לקבר פחות מאמה:**

כסף משנה **אינו צריך לחפור תלם אחד מתחילת העשרים ועד סופן וכו'.** משנה פרק ט"ז דאהלות:

ח הָיָה בּוֹדֵק וְהִגִּיעַ בְּתוֹךְ הָעֲשָׂרִים לְנֹהֵר אוֹ לְשְׁלוּלִית אוֹ לְדָרֵךְ הָרַבִּים יַפְסִיק וְאִינוֹ צָרִיךְ לְבַדֵּק שְׁהָרִי נִפְסָקָה שְׁכוּנַת הַקְּבָרוֹת :

ט הַמוֹצֵא עֶפֶר זֶה שֶׁל בְּדִיקָה טְהוֹר אֵלָּא אִם כֵּן מְצָא טְמֵאָה בְּמָקוֹם שְׁחָפֵר. **א** אָבֵל קֹדֶם שְׂיִמְצָא אוֹכֵל בְּתֵרוּמָה. וְהַמְּפָקֵחַ בְּגַל אִינוֹ אוֹכֵל בְּתֵרוּמָה שְׁהָרִי יוֹדֵעַ וְדָאִי שְׁהַמֵּתִים שֶׁם תַּחַת הַגַּל אֵלָּא שְׂאִינוֹ מְכִיר מְקוֹמָן :

ההראב"ד **אבל קודם שימצא אוכל בתרומה וכו'.** א"א המשנה אמרה בדמע ולא בתרומה ודאית :

כסף משנה **(ח-ט) היה בודק והגיע בתוך העשרים לנהר וכו' עד אינו אוכל בתרומה.** משנה שם : **כתב** הראב"ד אבל קודם שימצא אוכל בתרומה א"א המשנה אמרה בדמע ולא בתרומה ודאית עכ"ל. טעמו שהוא ז"ל מפרש דמע לשון מדומע תרומה שנתערבה בחולין ורבינו מפרש שהתרומה נקראת דמע דכתיב מלאתך ודמעך וכן פירש בפירוש המשנה שם :

ג גַּל טְמֵא שֶׁנִּתְעַרַב בְּשָׁנֵי גָלִין טְהוֹרִין בְּדֵק אֶחָד מֵהֶן וּמְצָאוֹ טְהוֹר הוּא טְהוֹר וְהַשְּׁנַיִם טְמֵאִין. בְּדֵק שְׁנַיִם וְנִמְצָאוּ טְהוֹרִים הֵן טְהוֹרִים וְהַשְּׁלִישִׁי בְּחִזְקַת טְמֵא. בְּדֵק שְׁלֹשָׁתָן וּמְצָא טְהוֹר כָּלֶן בְּחִזְקַת טְמֵאָה עַד שְׂיִבְדֵּק שְׁלֹשָׁתָן עַד שְׂיִגִּיעַ לְסַלֵּעַ אוֹ לְבַתּוּלָה וַיְהִיו שְׁלֹשָׁתָן טְהוֹרִין :

כסף משנה **גל טמא שנתערב וכו'.** משנה בפ"ט דנדה (דף ס"א) וכחכמים :

יא בּוֹר שֶׁמְטִילִין לְתוֹכוֹ נִפְלִים הַמְּאָהִיל עָלָיו טְמֵא דִין תּוֹרָה אַף עַל פִּי שְׁחִלְדָּה וּבִרְדָּלָס מְצוּיִין שֶׁם אִין סַפֵּק מוֹצִיא מִיַּדִּי וְדָאִי. אָבֵל אִם הַפִּילָה שֶׁם אִשָּׁה נִפְל וְאִין יָדוּעַ אִם הַפִּילָה דְּבָר הַמְּטֵמֵא אוֹ לֹא הַפִּילָה הוֹאִיל וְחִלְדָּה וּבִרְדָּלָס מְצוּיִין שֶׁם הָרִי סַפְקוֹ טְהוֹר :

כסף משנה בור שמטילים לתוכו נפלים וכו'. פירקא קמא דפסחים עלה ט' ופרק כל הצלמים (דף מ"ב) ופרק כל היד (דף ט"ו) ודלא כתירוץ שני להחמיר:

יב * דְּבַר יְדוּעַ שְׁכַל אֱלוֹ הַטְּמְאוֹת וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן שֶׁהֵן מְשׁוּם סַפֵּק הָרִי הֵן שֶׁל דְּבַרְיָהֶן. וְאִין טְמֵא מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא מִי שֶׁנִּטְמָא טְמֵאת וְדַאי אֶבֶל כָּל הַסַּפְּקוֹת בֵּין בְּטְמֵאוֹת בֵּין בְּמֵאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת בֵּין בְּעַרְיּוֹת וְשִׁבְתוֹת אִין לָהֶם אֶלָּא מִדְּבַרֵי סוּפְרִים [וְאִף עַל פִּי כּוֹ דְּבַר שְׁחִיבִין עַל זְדוּנוֹ כֶּרֶת סַפְקוֹ אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה. שְׁהָרִי הַעוֹשֶׂה אוֹתוֹ חַיֵּב אֶשֶׁם תְּלוּי] כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּהִלְכוֹת אֲסוּרֵי בִיָּאָה וּבְכַמָּה מְקוֹמוֹת :

ההראב"ד דבר ידוע שכל אלו הטומאות וכו'. א"א זהו שיבוש גדול שהרי אמרו בכמה מקומות ספיקא דאורייתא לחומרא וספיקא דרבנן לקולא וזו ספיקא דאורייתא היא אבל היה לו לומר משום דהו"ל ספק ספיקא ואפילו בדאורייתא לקולא:

כסף משנה דבר ידוע שכל אלו הטומאות וכו'. כתב הראב"ד זהו שיבוש גדול שהרי אמרו בכמה מקומות וכו'. וי"ל שרבינו סובר שמה שאמרו ספיקא דאורייתא לחומרא מדרבנן בעלמא הוא שהחמירו בספיקא וכתב הר"ן בספ"ק דקידושין ובתשובה סימן נ' שהביא ראיה לדבריו מדאמרין פרק עשרה יוחסין התורה אמרה לא יבוא ממזר ממזר ודאי הוא לא יבא הא ממזר ספק יבא וכן דעת הרמב"ן ואע"פ שהביא שם טענות החולקין על רבינו מ"מ זהו דעת רבינו ויש ראיה לדבריו וכיון שכן אין בדברי רבינו שיבוש ואחד מהטענות שכתב שם שטענו על רבינו הוא מדחייב רחמנא אשם תלוי ודבר זה יישבו רבינו שמצאתי כתוב בספר ישן בסוף פרק זה כלשון הזה ואף על פי כן דבר שחייבים על זדונו כרת ספיקו אסור מן התורה שהרי העושה אותו חייב אשם תלוי עכ"ל. ויש לתמוה על הראב"ד שבסוף הלכות כלאים הודה לדברי רבינו וכאן כתב שהוא שיבוש גדול. ומ"ש דהו"ל משום דהוי ספק ספיקא יש לומר שאפ"י בנדע שהפילה שם נפל ואין ידוע אם הפילה דבר טמא הוי ספק ספיקא [אבל] דינים אחרים נזכרו בפרק זה שאין בהם אלא ספק אחד והם טהורים ועי"ל דאפ"י הא דאין ידוע אם הפילה דבר המטמא לא חשיב ספק ספיקא משום דרוב מפילות דבר המטמא הן מפילות:

הלכות טומאת מת - פרק עשירי

א איזהו בית הפרס זה המקום שנחרש בו קבר. שהרי נתדקדקו עצמות המת בתוך העפר ונתפרסו בכל השדה. וגזרו טמאה על כל השדה שנחרש בה הקבר אפלו חרש על גבי הארון ואפלו היה משקע ברבדיו ובאבנים. ואפלו היה על גבי הארון רום שתי קומות הואיל וחרש על קבר הרי זה עושה בית הפרס. עד כמה היא נעשית בית הפרס. מאה אמה על מאה אמה ממקום הקבר:

כסף משנה איזהו בית הפרס וכו'. פרק י"ז דאהלות. ומ"ש אפילו חרש ע"ג הארון וכו' עד ה"ז עושה בית הפרס. תוספתא שם: עד כמה היא נעשית בית הפרס וכו'. משנה פי"ו דאהלות:

ב כל המרבע שהוא בית ארבעת סאין הרי הוא בית הפרס ועפרו מטמא במגע ובמשא כמו שבארנו ואינו מטמא באהל. וכן המאהיל על בית הפרס הנה טהור:

ג התחיל לחרש את הקבר והיה חורשו והולך וקדם שיגמר מאה אמה נער את המחרשה או שהטיח בסלע או בגדר. עד שם הוא עושה בית הפרס בלבד והשאר טהור שהרי לא הגיע אליו במשך המחרשה. חרש כמו חמשים אמה או יתר וחרש וחרש עד שהשלים המאה הכל בית הפרס. היה חורש והולך חוץ למאה אמה ממאה אמה ולחוץ טהור שאין עצמות קבר מגיעות ליתר ממאה:

כסף משנה התחיל לחרוש את הקבר וכו'. עד שאין עצמות הקבר מגיעות ליתר ממאה. בפרק י"ז דאהלות:

ד חֲזַקת הָעֲצָמוֹת הַמְכֻסּוֹת שֶׁהֵן שֶׁל אָדָם עַד שְׂיִוְדַע שֶׁהֵן שֶׁל בְּהֵמָה וְחֲזַקת הָעֲצָמוֹת הַמְגֻלּוֹת שֶׁהֵן שֶׁל בְּהֵמָה עַד שְׂיִוְדַע שֶׁהֵן שֶׁל אָדָם. * הִיָּה שֵׁם חֲרִיץ מְלֵא עֲצָמוֹת אָדָם. אוּ שֶׁהֵיוּ עֲצָמוֹת אָדָם צְבוּרוֹת עַל גְּבִי קַרְקַע וְחָרַשׁ עֲצָמוֹת אֱלוֹ עִם הַשָּׂדֶה. אוּ שֶׁחָרַשׁ שָׂדֶה שְׂאֵבֵד בָּהּ [אוּ שֶׁנִּמְצָא בָּהּ] קֶבֶר. הֲרִי זֶה אֵינוֹ עוֹשֶׂה בֵּית הַפָּרֶס שֶׁלֹּא גָזְרוּ טְמֵאָה אֶלָּא עַל שָׂדֶה שֶׁנִּחְרַשׁ בָּהּ קֶבֶר וְנִדְאִי. וְכֵן הַחֹרֵשׁ אֶת הַמַּת בְּשָׂדֶה אֵינוֹ עוֹשֶׂה בֵּית הַפָּרֶס שֶׁכָּל אֱלוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְצוּי הוּא וְלֹא גָזְרוּ אֶלָּא בְּקֶבֶר שֶׁנִּחְרַשׁ שֶׁהוּא דָּבָר הַמְצוּי :

ההראב"ד **היה שם חריץ מלא עצמות וכו'.** א"א זה פי' מלא טמיא :

כסף משנה **חזקת העצמות המכוסות וכו'.** תוס' ספיי"ו דאהלות: **היה שם חריץ מלא עצמות אדם וכו'.** פרק י"ו דאהלות החורש מלא טמיא מצבירת העצמות משדה שאבד קבר בתוכה או שנמצא בה קבר וכו' אינו עושה בית הפרס ואיני יודע למה השמיט רבינו שנמצא בה קבר אח"כ מצאתיו בספר מוגה: **וכתב** הראב"ד היה שם חריץ מלא עצמות וכו'. א"א זהו פי' מלא טמיא ופשוט הוא: **וכן החורש את המת וכו'.** תוספתא בפרק י"ו דאהלות:

ה **החורש את הקבר בשדה שאינה שלו אינו עושה בית הפרס שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו.** אפלו שתף או אריס או אפוטרופוס אינו עושה בית הפרס. חרש קבר בשדה שלו ושל חברו כפאחד. שלו עושה בית הפרס ושל חברו אינו עושה בית הפרס:

כסף משנה **החורש את הקבר בשדה שאינה שלו וכו'.** בפיי"ו דאהלות. ומ"ש אפי' שותף וכו' עד ושל חברו אינו עושה בית הפרס. תוספתא בפרק הנזכר:

ו **לעכ"פ** **שחרש קבר בשדהו אינו עושה בית הפרס שאין בית פרס לעכ"פ:**

ז שְׂדֵה בַּיִת פָּרֶס לְמַעַלָּה וְשְׂדֵה טְהוֹרָה לְמַטָּה וְשָׁטְפוּ גְשָׁמִים מֵעַפְר בַּיִת הַפָּרֶס לְטְהוֹרָה. אֲפֹלוּ הִיְתָה אֲדָמָה וְהַלְבִּינָה אוּ לְבָנָה וְהֶאֱדִימָה טְהוֹרָה שְׂאִין בַּיִת פָּרֶס עוֹשֶׂה בַּיִת פָּרֶס. וְלֹא גִזְרוּ טַמְאָה אֶלָּא עַל גּוֹשׁ כְּבָרִיתוֹ :

כסף משנה (ז-ז) עכו"ם שחרש קבר וכו' עד שאין בית הפרס עושה בית פרס. משנה בפרק הנזכר :

ח בַּיִת הַפָּרֶס הִזָּה מִתֵּר לְנִטְעַ בּו כָּל נִטְעַ לְפִי שְׁהַשְׂרָשִׁים יוֹרְדִים לְמַטָּה מִשְׁלֶשָׁה. * וְלְמַטָּה מִשְׁלֶשָׁה בְּבֵית הַפָּרֶס טְהוֹר שְׁהָרִי הַקָּבֶר נִפְרָס עַל פְּנֵי הַשְּׂדֵה. אֲבָל אֵין זוֹרְעִין בְּתוֹכָהּ אֶלָּא זֶרַע הַנִּקְצָר. וְאִם זֶרַע וְעֶקֶר צוֹבֵר אֶת גְּרָנוֹ בְּתוֹכוֹ וְכוֹבֵר אֶת הַתְּבוּאָה בְּשִׁתֵּי כְּבָרוֹת. וְאֶת הַקִּטְנִיּוֹת בְּשִׁלְשָׁה כְּבָרוֹת. שְׂמָא יֵשׁ בָּהוֹן עֶצֶם כְּשַׁעוֹרָה. וְשׁוֹרֵף אֶת הַקֶּשׁ וְאֶת הַעֲצָה שֶׁם גִּזְרָה שְׂמָא יְהִיָּה בָּהוֹן עֶצֶם כְּשַׁעוֹרָה. וְאִם תִּתִּיר לוֹ בְּהִנָּה מוֹצִיאֻ וּמוֹכְרוֹ וְנִמְצָא מְרַגֵּיל אֶת הַטַּמְאָה :

ההראב"ד ולמטה מג' בבית הפרס טהור וכו'. א"א אין צורך לזה הטעם שהנוטע אין דעתו לעקור ואם תהיה הטומאה טמונה תחתיו אין בכך כלום :

כסף משנה בית הפרס הזה מותר לנטוע בו כל נטע עד ושורף את הקש ואת העצה. משנה פי"ח דאהלות וכחכמים : וכתב הראב"ד ולמטה מג' בבית הפרס טהור וכו' א"א אין צורך לזה הטעם וכו'. אין בזה השגה על רבינו שפירושו ג"כ נכון :

ט שְׂדֵה שְׁהַחֲזָקָה שֶׁהִיא בַּיִת הַפָּרֶס. * אֲפֹלוּ הִיא בַּיִת אֲרַבְעָה כּוֹרִין וְאֲפֹלוּ מְשׁוֹכָה מִמְּקוֹם הַטֵּיט הַרְדָּ שְׂאִינוֹ נֶחְרַשׁ וְלֹא נַעֲשֶׂה בַּיִת הַפָּרֶס. וְאֲפֹלוּ שְׂדֵה טְהוֹרָה מִקְפָּת אוֹתָהּ מֵאֲרַבַּע רוֹחוֹתֶיהָ. הָרִי הִיא בְּחֻזְקָתָה :

ההראב"ד אפילו היא בית ארבעה כורין וכו'. א"א ספרו היה משובש בכאן ולשון התוספתא ואפילו היא משוכה ממקום הטומאה ואפילו טהורה

מקיפתה וכו' ובשדה שאבד בה קבר היא שנויה משוכה ממקום הטומאה פי
שראשה א' נמשך ונכנס לשדה טהרה אפילו הכי טמאה :

כסף משנה שדה שהוחזקה שהיא בית הפרס וכו' עד הרי היא בחזקתה.
תוספתא בפרק י"ו דאהלות: **וכתב** הראב"ד ספרו היה משובש בכאן וכו'.
וגירסת רבינו ממקום הטיט וגירסת ספרים דידן בתוספתא כגירסת הראב"ד.
והר"י קורקוס ז"ל תמה על הראב"ד שכתב דבאבד מיירי שהרי אותו פרק
קודם דין זה ואחריו מיירי שנחרש ותו דבאבד מאי אפילו בית ד' כורין מאי
רבותא כי בשדה שאבד לא נזכר שיעור אלא כ"מ שהוא בספק הקבר גם מה
שפירש בלשון אפילו משוכה ממקום הטומאה הוא דוחק בלשון ותו דמאי
קמ"ל ואם מסופקים אם הקבר שם כי נכנס למקום טהרה מאי הוי וגם
החלוקה האחרת דהיינו טהורה מקצתה מאי קאמר כל בית הפרס שאבד בה
קבר כך הוא כי המקום שמסתפקים בו טמא והשאר גם כל סביבותיו טהור
עכ"ל:

**מְצָא שְׂדֵה מְצִינָת וְאִין יוֹדֵעַ מַה טִּיבָהּ. אִם יֵשׁ בָּהּ אֵילָן בְּיָדוֹעַ
שֶׁנֶּחֱרַשׁ קֶבֶר בְּתוֹכָהּ. אִין בָּהּ אֵילָן בְּיָדוֹעַ שֶׁאֲבַד קֶבֶר בְּתוֹכָהּ
כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. וְהוּא שְׂיִהֵיָה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם זָקֵן אוֹ תַלְמִיד חָכֵם.
* שְׂאִין כָּל אָדָם בְּקִיָּאִין בְּכַךְ וְיוֹדְעִין שֶׁמִּתֵּר לְנִטְעַל בְּזוֹ וְאָסוּר
לְנִטְעַל בְּאַחֶרֶת:**

ההראב"ד שאין כל אדם בקיאים בכך וכו'. א"א לא כי אלא שאין הכל זריזים
לקוץ ממנה האילנות שהרי אין מקיימין בה אילני מאכל ואין בה אילנות
דקאמר שרואין שנקצצו ממנה בידוע שלכך נקצצו:

כסף משנה מצא שדה מצויינת וכו'. תוספתא פרק י"ו דאהלות ואיתא בפ"ק
דמועד קטן (דף ה' ע"ב) ויש בספרים שלנו בדברי רבינו חסרון וכך היא
הנוסחא הנכונה אם יש בה אילן בידוע שנחרש (בה) קבר בתוכה אין בה אילן
בידוע שאבד קבר בתוכה והטעם משום דתנן שדה שנחרש בה קבר ניטעת
ושדה שאבד בה קבר אינה ניטעת ואין מקיימין בה אילנות. **ומ"ש והוא**
שיהיה באותו מקום זקן או ת"ח. שם א"ר יהודה בד"א בזמן שיש שם חכם
או ת"ח שאין כל אדם בקיאים בכך וידוע שכ"מ שא"ר יהודה במה דברים
אמורים אינו לפרש: **וכתב** הראב"ד שאין כל אדם בקיאים בכך ויודעים
שמותר לנטוע בזו וכו' א"א לא כי אלא שאין הכל זריזין וכו'. ואיני יודע למה
דחה פי' רבינו שפירושו דאין בה אילנות הוא כפשוטו:

יא המהלך בבית הפרס על גבי אבנים שאין מתנדנדין תחת רגלי אדם בשעה שמהלך עליהן. או שנכנס לה והוא רוכב על גבי אדם ובהמה שפחון יפה. הרי זה טהור. אבל אם הלך על גבי אבנים שמזדעזעין בשעת הלוך. אף על פי שנשמר ולא נתנדנד הרי זה טמא כמי שהלך על העפר עצמו. וכן אם הלך על גבי אדם שפחו רע עד שתהיינה ארכבותיו נוקשות זו לזו ושוקיו מרעידות כשהוא נושאן. או על גבי בהמה שפחה רע עד שתטיל גללים בשעת רכיבה. הרי זה טמא וכאלו הלך ברגליו:

כסף משנה המהלך בבית הפרס על גבי אבנים וכו' עד על גבי אדם שכחו רע. בפ"ח דאהלות. ומה שכתב עד שתהיינה ארכבותיו נוקשות זו לזו וכו' עד בשעת רכיבה. במציעא פרק המקבל (דף ק"ה ע"ב):

יב המטהר בית הפרס צריך לטהרו במעמד שני תלמידי חכמים. וכיצד מטהרין אותו. כונס את כל העפר שהוא יכול להסיטו מעל כל פני השדה ונותנו לתוך כברה שנקביה דקין. וממחה ומוציא כל עפרם כשעורה הנמצא שם. ויטהר. וכן אם נתן על גביו שלשה טפחים עפר ממקום אחר או שנטל מעל כל פניו שלשה טפחים הרי זה טהור. נטל מחציו אחד שלשה טפחים ונתן על חציו האחר שלשה טפחים הרי זה טהור. נטל מעל פניו טפח ומחצה ונתן עליה טפח ומחצה עפר ממקום אחר. לא עשה כלום. וכן אם עזקו ובידק בשעת עזוק מלמטה ומלמעלה לא עשה כלום. רצפו באבנים שאינן מתנדנדין מהלוך אדם הרי זה טהור:

כסף משנה המטהר בית הפרס צריך לטהרו במעמד של שני ת"ח. תוספתא פ"ו דאהלות: וכיצד מטהרין אותו וכו' עד ונתן על חציו האחר ג' טפחים ה"ז טהור. בפ"ט דאהלות: נטל מעל פניו טפח ומחצה וכו'. שם וכת"ק: רצפו באבנים. גם זה שם:

הלכות טומאת מת - פרק אחד עשר

א אֶרֶץ הָעֶכּוּ"ם בְּתַחֲלָה גָזְרוּ עַל גּוֹשָׁה בְּלֶבֶד כְּבֵית הַפָּרֶס וְלֹא הָיוּ מְטַמְּאִים אֶלָּא הַמְהַלֵּךְ בָּהּ אוֹ נוֹגֵעַ אוֹ נוֹשֵׂא מֵעַפְרָה. חֲזְרוּ וְגָזְרוּ עַל אֲוִירָה שְׂיִטְמָא וְאִף עַל פִּי שְׂלֵא נִגַּע וְלֹא נִשָּׂא אֶלָּא כִּיּוֹן שֶׁהַכְּנִיס רֹאשׁוֹ וְרִבּוֹ לְאֲוִיר אֶרֶץ הָעֶכּוּ"ם נְטֵמָא. וְכֵן כָּלִי חָרֵשׁ שֶׁהַכְּנִיס אֲוִירוֹ לְאֶרֶץ הָעֶכּוּ"ם וְשָׁאָר כָּלִים שֶׁהַכְּנִיס רִבֵּם לְאֲוִיר אֶרֶץ הָעֶכּוּ"ם נְטֵמָאוּ:

כסוף משנה ארץ העכו"ם בתחילה גזרו על גושה בלבד וכו'. בספ"ק דשבת (דף ט"ו ע"ב): וכן כלי חרס וכו'. תוספתא בפיי"ח דאהלות:

ב טֵמְאָת אֲוִיר אֶרֶץ הָעֶכּוּ"ם לֹא עָשׂוּ אוֹתָהּ כְּטֵמְאָת עַפְרָה אֶלָּא קָלָה הִיא מִמֶּנָּה. שְׁעַל טֵמְאָת עַפְרָה שׁוֹרְפִין תְּרוּמֹת וְקִדְשִׁים. וְהַמְתַּטְמָא בְּגוֹשָׁה טֵמָא טֵמְאָת שְׁבַעַה וְצָרִיךְ הַזִּיגָה שְׁלִישִׁי וְשְׁבִיעִי. אֲבָל הַנְּטֵמָא בְּאֲוִירָה אֵין צָרִיךְ הַזִּיגָה שְׁלִישִׁי וְשְׁבִיעִי אֶלָּא טְבִילָה וְהָעֶרֶב שְׁמֶשׁ. וְכֵן תְּרוּמָה וְקִדְשִׁים שֶׁנְּטֵמָאוּ מִחַמַּת אֲוִירָה תּוֹלִין לֹא אוֹכְלִין וְלֹא שׁוֹרְפִין:

כסוף משנה טומאת אויר ארץ העכו"ם לא עשו אותה כטומאת עפרה וכו' שעל טומאת עפרה שורפים תרומה וקדשים. בפרק קמא דשבת שם. ומ"ש והמתטמא בגושה טמא טומאת שבעה וצריך הזייה שלישי ושביעי אבל הנטמא באוירה אינו צריך הזייה שלישי ושביעי וכו'. בפרק כהן גדול (דף נ"ד נ"ה). ומ"ש וכן תרומה וקדשים שנטמאו מחמת אוירה תולין וכו'. בפ"ק דשבת:

ג עֵפֶר אֶרֶץ הָעֶכּוּ"ם וְעֵפֶר בֵּית הַפָּרֶס מְטַמְּאִין בְּמַגָּע וּבְמִשָּׂא כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְנוּ. וְכַמָּה שְׁעוֹרָן כְּחוֹתֵם הַמְרַצוּפִין וְהוּא כְּפִיקָה גְדוֹלָה שֶׁל סְקָאִין. עֵפֶר בֵּית הַפָּרֶס וְעֵפֶר חוּצָה לְאֶרֶץ שְׂבָא

בְּיָרֵק. אִם יֵשׁ בְּמִקּוֹם אֶחָד כְּחוֹתֶם הַמְרָצוּפִין מְטֵמָא וְאִם לֹא
אֵינוֹ מְצֻטְרָף. שְׁלֹא גָזְרוּ אֶלָּא עַל גּוֹשׁ כְּבָרִיתוֹ. מַעֲשֵׂה שְׁהִיּוּ
אֲגָרוֹת בָּאוֹת מְחוּצָה לְאֶרֶץ לְבַנֵּי כְּהֲנִים גְּדוֹלִים וְהִיּוּ בְּהֵן
כְּסָאָה וְכְסָאֲתִים חוֹתְמוֹת וְלֹא חָשׂוּ לָהֶן מְשׁוּם טְמֵאָה לְפִי
שְׁלֹא הָיָה בְּחוֹתֶם מִהֵן כְּחוֹתֶם הַמְרָצוּפִין :

כסף משנה עפר ארץ העכו"ם וכו'. פרק ב' דאהלות. ומה שכתב וכמה שיעורן
כחותם המרצופין. שם פרק י"ז. ומה שכתב והוא כפיקה גדולה של סקאין.
בבכורות פרק הלוקח בהמה (דף כ"ב) פי' פיקה אבלי"ו. של סקאים של עושה
סקים: עפר בית הפרס ועפר חוצה לארץ שבא בירק וכו'. בפ"ז דאהלות
וכחכמים:

ד הַמְבִיָּא תַנּוּרִים וְסַפְלִין וְכֵלֵי חָרֶשׁ מְחוּצָה לְאֶרֶץ עַד שְׁלֹא
הִסְקוּ טְמֵאִים מְשׁוּם אֶרֶץ הָעֶכוּ"ם. מִשְׁהִסְקוּ טְמֵאִים מְשׁוּם
כְּלֵי חָרֶס שֶׁנִּטְמָא בְּאֶרֶץ הָעֶכוּ"ם שְׁאֵינוֹ מְטֵמָא אָדָם וְכֵלִים
כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְנוֹ :

כסף משנה המביא תנורים וכו'. תוספתא דאהלות פרק י"ז:

ה הַמְהַלֵּךְ בְּאֶרֶץ הָעֶכוּ"ם בְּהָרִים וּבְסַלְעִים טְמֵא טְמֵאָת
שְׂבָעָה. בְּיָם וּבְמִקּוֹם שְׁהִים עוֹלָה בְּזַעְפוֹ טְהוּר מְשׁוּם נוֹגַע בְּאֶרֶץ
הָעֶכוּ"ם וְטְמֵא מְשׁוּם אֲוִירָה. הַנִּכְנָס לְאֶרֶץ הָעֶכוּ"ם בְּשָׂדֵה
תְּבָה וּמִגְדָּל הַפּוֹרְחִין בְּאֲוִיר טְמֵא. שְׂאֵהֶל זְרוּק אֵינוֹ קָרוֹי
אֵהֶל :

כסף משנה המהלך בארץ העכו"ם וכו' עד טהור. משנה בפ"ח דאהלות
המהלך בארץ העכו"ם בהרים ובסלעים טמא בים ובשונית טהור איזהו שונית
כ"מ שהים עולה בזעפו ופי' רבינו שכח גזירה זו שגזרו על ארץ העכו"ם
טומאה אינה על הרריה ועל אבניה כי לא יקברו שם מת כלל אבל הוא טמא
להשתפך בהם עפר ארץ העכו"ם (והים והשונית גושה טהור לפי שלא יקברו
בה מתים) וכו' וענין אמרו טהור שלא תחייבהו דיני טומאת מת ר"ל הזאת
שלישי ושביעי ואין שורפין תרומה וקדשים שנכנסו לשם לפי שזהו דין אוירה
ר"ל שהגזירה היא אגושה לשרוף ואוירה לתלות ואין צריך אלא טבילה ולא

הערב שמש עכ"ל. ומ"ש וטמא משום אוירה. נלמד ממה שיבא בסמוך: הנכנס לארץ העכו"ם בשידה תיבה ומגדל וכו'. בפ"ק דגיטין (דף ח' ע"ב) ובפרק בכל מערבין (דף ל'): פלוגתא ופסק כרבי מחבירו ועוד דבשילהי חגיגה (דף כ"ה) מוקי סתם מתני' כרבי דאמר אהל זרוק לאו שמיה אהל ופירש ר"ש אהל מיטלטל ונזרק כזה לא שמיה אהל להפסיק בין אוירה:

1 סוּרְיָא עֶפְרָה טָמָא כְּחוּצָה לְאַרְץ וְאוּרָה טְהוּרָא. לֹא גָזְרוּ עַל אוּרָה. לְפִיכָךְ אִם הִיְתָה סְמוּכָה לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל שָׁפָה בְּשָׁפָה וְלֹא הָיָה מִפְסִיק בְּיַנְיָהוּן לֹא אֶרֶץ הָעֶכּוּיִים וְלֹא בֵּית הַקְּבָרוֹת וְלֹא בֵּית הַפָּרֶס הָרִי זֶה יָכוֹל לְהַכְנִיס לָהּ בְּטְהָרָה בְּשִׂדָּה תְּבָה וּמְגֻדָּל וְהוּא שְׁלֵא יִגַע בְּגוּשָׁה. * וְכֵן אֶרֶץ הָעֶכּוּיִים הַסְּמוּכָה לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְאִין בְּיַנְיָהוּן מְקוֹם טָמָא הָרִי זֶה נִבְדָּקָת וְטְהוּרָה:

ההראב"ד וכן ארץ העכו"ם הסמוכה לארץ ישראל וכו'. א"א אני לא מצאתי בתוספתא אלא מובלעות:

כסף משנה סוריא עפרה טמא כחוצה לארץ ואוירה טהור וכו'. בפרק קמא דגיטין (דף ח' ע"ב). ומ"ש לפיכך אם היתה סמוכה לארץ ישראל וכו'. בפ"ח דאהלות. ומ"ש בשידה תיבה ומגדל. בפרק קמא דגיטין (דף ח' ע"ב). ומ"ש שלא יהא מפסיק ביניהם בית הפרס. היינו שדה שאבד קבר בתוכה שהוא מטמא באהל דאילו שדה שנחרש בה קבר מאחר שאינה מטמאה באהל כי מפסיק מאי הוי: ומה שכתב וכן ארץ העמים הסמוכה לארץ ישראל וכו': כתב הראב"ד א"א אני לא מצאתי בתוספתא אלא מובלעות עכ"ל. ויש לתמוה שהרי בתוספתא דאהלות פרק י"ח שנינו ארץ העכו"ם אם יכול ליכנס בטהרה טהורה וכמה תהא סמוכה ויהא יכול ליכנס בטהרה רשבי"ג אומר אפי' תלם אחד הרי זה מפסיק וזה מבואר בדברי רבינו ומשמע לרבינו שאע"פ ששנינו טהורה היינו לענין שלא גזרו עליה אבל מ"מ צריכה בדיקה. ומובלעות שכתב הראב"ד, שם בפי' הנזכר וכתבה רבינו בס"פ זה:

2 מְקוֹם שֶׁשָׁכְנוּ בּוֹ עֶכּוּיִים בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל הָרִי זֶה מְטַמֵּא כְּאַרְץ הָעֶכּוּיִים עַד שֶׁיִּבְדֵּק שְׂמָא קְבָרוֹ בּוֹ נִפְלִים:

כסף משנה מקום ששכנו בו עכו"ם. בפ"ח דאהלות. ומ"ש ותרומה וקדשים וכו' תולין וכו'. בפ"ח דאהלות בתוספתא וכת"ק:

ח ויתרומה וקדשים שנטמאו מחמת מדור העכו"ם תולין לא אוכלין ולא שורפין. וכמה ישהו במקום ויהיה צריך בדיקה. ארבעים יום כדי שתתעבר אשה ותפיל נפל שמטמא. אפלו איש שאין עמו אשה אם שהה ארבעים יום מדורו טמא עד שיבדק. גזרה משום מדור שתהיה בו אשה. אפלו עבד וסריס או אשה או קטן בן תשע שנים ויום אחד עושה מדור העכו"ם:

כסף משנה וכמה ישהו במקום וכו'. פי"ח דאהלות. ומ"ש אפילו עבד וסריס [או אשה] או קטן בן ט' שנים ויום אחד. תוספתא פי"ח דאהלות וכתוב בספרי רבינו או אשה ונוסחת התוספתא או שפחה ואיני יודע מאי קמ"ל דכיון דגזרו על איש אעפ"י שאין עמו אשה ואפי" הוא סריס וכו' ממילא משמע דגזרו על אשה אעפ"י שאין עמה איש ולגירסת התוספתא קשה מאי איריא שפחה דנקט:

ט מדור עכו"ם שהיה בו עבד (מישראל) או אשה או קטן בן תשע משמרין אותו שלא יקברו שם נפל אינו צריך בדיקה. ואת מה הן בודקין את הביבין העמקים ואת המים הסרוחין. וכל מקום שהחזיר והחלדה יכולין להוליך משם הנפל אינו צריך בדיקה מפני שהן גוררין אותם משם. * מדור העכו"ם שחרב הרי הוא בטמאתו עד שיבדק:

ההראב"ד מדור העכו"ם שחרב הרי הוא בטומאתו עד שיבדק וכו'. א"א במשנה שנינו רשב"ג אומר עיר של עכו"ם שחרבה אין בה משום מדור העכו"ם ואין עליו מחלוקת ואולי יש הפרש בין עיר שחרבה למדור שחרב:

כסף משנה מדור עכו"ם שהיה בו עבד או אשה וכו'. משנה שם. ומ"ש או קטן בן ט' שנה. בתוספתא ואיני יודע למה הצריך שיהא בן ט' שנים ואפשר שהטעם שמאחר שפחות מכאן אין ביאתו ביאה אינו יודע לשמור מביאה דוגמא לדבר מה שאמרו לענין יחוד קטנה היודעת טעם ביאה ומאחר שאינו יודע לשמור מביאה הי"ה דאינו יודע לשמור אם קברו שם נפל: ואת מה הן בודקין וכו'. כך היא הגירסא הנכונה והדין משנה שם. ועל מ"ש מדור העכו"ם שחרב. כתב הראב"ד מדור העכו"ם שחרב הרי הוא בטומאתו עד שיבדק א"א במשנה שנינו רשב"ג אומר עיר של עכו"ם שחרבה אין בה משום

מדור העכו"ם ואין עליו מחלוקת ואולי יש הפרש בין עיר שחרבה למדור שחרב עכו"ל. ואיני יודע איך נתפייס הראב"ד בזה שעדיין יקשה על רבינו למה השמיט דין עיר עכו"ם שחרבה וגם מהיכן הוציא לחלק בין עיר עכו"ם שחרבה למדור העכו"ם שחרב ועוד היאך אפשר לטמא במדור ולטהר בעיר והרי בכלל העיר מדור ואיך יטהר ולכן נראה לי שרבינו סובר שמאחר שדין עיר שנויה בשם רשב"ג משמע דרבנן פליגי עליה והלכתא כוותייהו וכ"פ בפ"י המשנה שאין הלכה כרשב"ג וכתב רבינו שם שטעם רשב"ג מפני שהב"ח יחפרו בה תמיד ומוציאין מה שיש שם ולפי"ז הדבר ברור דרבנן פליגי עליה ממה שנתבאר בספ"ט בור שמטילין לתוכו נפלים המאהיל עליו טמא דין תורה אע"פ שחולדה וברדלס מצוי שם מפני שכך היא לשון התוספתא ומשמע לרבינו שהם דברי חכמים שחלקו על רשב"ג ואע"ג דרשב"ג נקט עיר וחכמים נקטו מדור הכל אחד דמדור היינו עיר אי"נ דמדור הוא בית אחד ושינתה התוספתא ורבינו לכתוב מדור במקום עיר לרבותא דאפילו מדור אחד טמא כ"ש עיר שיש בה מדורות הרבה. וא"ת אפילו תימא דפליגי רבנן עליה הא קי"ל כ"מ ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו י"ל דשאני הכא דגמרא בפ"ק דפסחים (דף ט"ו) ובפרק כל הצלמים (דף מ"ב) ובפרק כל היד (דף ט"ו) אמרו בחד תירוצא דלא כרשב"ג ואי הוה סבר גמרא דהלכה כוותיה לא הוה אמר תירוצא סתם דלא כהלכתא כך נ"ל לדחוק לדעת רבינו :

2 האיצטווניות אין בָּהֶן מְשׁוּם מְדוֹר עֲכוּוֹיִם לְפִי שְׁהִיא גְלוּיָהּ וְאִין בָּהּ מְקוּם לְהִטְמִין הַנְּפִלִים. וְעֲשָׂרָה מְקוּמוֹת אִין בָּהֶם מְשׁוּם מְדוֹר עֲכוּוֹיִם לְפִי שְׁאִין דִּירְתָן קְבוּעָה לֹא גָזְרוּ עֲלֵיהֶן טְמֵאָה. וְאֵלוּ הֵן הָעֲשָׂרָה מְקוּמוֹת אֲהֲלֵי הָעֲרַבִּים וְהַסְּכּוֹת וְהַצְּרִיפִין וְהַבְּרַגְנִין * וְהַתְּקָרָה שְׁעַל גְּבֵי הָעַמּוּדִים וְאִין לָהּ דְּפָנוֹת וְהֵן בְּתֵי הַקִּיץ וּבֵית שְׁעַר וְאֲוִירָה שֶׁל חָצַר וְהַמְּרַחץ וּמְקוּם שְׁעוֹשֵׁין בּוֹ הַחֲצִים וְכֻלֵּי הַמְּלַחְמָה וּמְקוּם הַלְּגִיוֹנוֹת :

ההראב"ד **והתקרה שע"ג העמודים וכו'.** אי"א זהו פי' האלקטיות :

כסף משנה **האיצטווניות אין בהם משום מדור העכו"ם וכו'.** ודברים אלו משנה פי"ח דאהלות ופירש שם רבינו אצטוונית [הוא] מקום וכו' ואין לו כותל והוא מין ממיני הכרמלית וכו'. צריפין מין ממיני האהלים וכו' והוא מחודד ואין לו גג וכו'. מקום החצים המקומות שיעשו בו החצים. לגיונות מרוצות הפרשים לפי שאלו המקומות אין בהם יישוב ולא יקברו בו ואמנם יעמדו בו בזמן מהזמנים מעט ולזה לא גזרו עליהם: **כתב** הראב"ד והתקרה שע"ג

העמודים וכו' א"א זה פירוש האלקטיות עכ"ל. ופשוט הוא וכו' רבינו בפירוש המשנה :

יא החנות אין בה משום מדור עכו"ם אלא אם כן הנה דר בתוכה. חצר שהיא טמאה משום מדור העכו"ם הרי בית שער שְׁלָהּ וְאוֹרָה טְמֵאִין כְּמוֹהָ. וְאִין מְדוֹר הָעֲכוּ"ם וְלֹא בֵּית הַפָּרֶס בְּחוּצָה לְאַרְץ :

כסף משנה החנות אין בה משום מדור העכו"ם אלא אם כן הנה דר בתוכה. תוספתא בסוף אהלות : חצר שהיא טמאה משום מדור העכו"ם וכו'. שם בית שער ואויר החצר בזמן שהם מעורבים במדור העכו"ם טמאים משום מדור העכו"ם אם אינן מעורבים וכו' אינן טמאים וכו' ונראה שרבינו מפרש שהכוונה שבזמן שהחצר טמאה בית שער והאויר טמא. ומ"ש בסמוך בית שער ואוירה של חצר אינן טמאים היינו שידוע שלא דרו בחצר ואינה טמאה הילכך אף על פי שדרו בבית שער או באמצע החצר דירת עראי היא זו ואינם טמאים טומאת עצמם לבדם אבל כל שהחצר טמאה גם אוירה ובית שער טמאים ונמשכים אחריה עכ"ל הר"י קורקוס ז"ל ויש לגמגם במה שאמר אף על פי שדרו וכו' באמצע החצר דירת עראי היא זו שאם דירה באמצע החצר דירת עראי היא וטהור היכי משכחת חצר שיהיה טמא משום מדור הטמא וצ"ל דבשדר עכו"ם בבית גם החצר טמא משום מדור העכו"ם אבל כשלא דר אלא בחצר דירת עראי היא וטהור : ואין מדור העכו"ם ולא בית הפרס בח"ל. גם זה שם ואם תאמר היכי שייך לומר כן והרי ח"ל כולה טמאה יותר מטומאת מדור העכו"ם ואין לומר דמשום מובלעות הוא דתני הכי דהא משמע התם דאשקלון מהמובלעות ויש בה משום מדור העכו"ם וי"ל דאיצטריך משום כהנים דבח"ל דדוקא בארץ ישראל גזור עכ"ל רבינו שמשון וכתב הר"י קורקוס ז"ל ולדעת רבינו נראה דמובלעות הוא דאיצטריך למיתני הכי ולהו נ"מ ולכך סמך לו דין מובלעות לפרש דלהכי נ"מ דאלי"כ אמאי שבקיה עד הכא גבי דין ארץ העכו"ם הוה ליה לכתבו מה שייך למדור העכו"ם אלא ודאי כדכתיבנא והיא דאשקלון יש בה משום מדור העכו"ם לא חשש לה עכ"ל ואני מצאתי כתוב ואין מדור העכו"ם וכו' היינו דאין לו תקנה כמו שאמר למעלה פ"ו מטהר בית הפרס לפני שני ת"י ובחוץ לארץ אין תיקון וגם במדור העכו"ם אמר למעלה שבודקין אותו ובחוצה לארץ אין תיקון עכ"ל :

יב עִירוֹת הַמְּבֻלְעוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. כְּגוֹן סִיסִית וְחִבְרוֹתֶיהָ.
[אֲשַׁקְלוּ וְחִבְרוֹתֶיהָ]. אֵף עַל פִּי שְׁפִטוֹרוֹת מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת וּמִן הַשְּׁבִיעִית
אֵין בָּהֶן מְשׁוּם אֶרֶץ הָעֶכּוּ"ם. וְחִזְקַת דְּרָכִים שֶׁל עוֹלֵי בְּבֵל
טְהוּרוֹת אֵף עַל פִּי שֶׁהֵן מְבֻלְעוֹת בְּאֶרֶץ הָעֶכּוּ"ם :

כסף משנה עיירות המובלעות בארץ ישראל וכו'. עד סוף הפרק תוספתא
בסוף אהלות שם :

הלכות טומאת מת - פרק שנים עשר

א טֶפַח עַל טֶפַח מְרַבֵּעַ עַל רוּם טֶפַח מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה וְחוֹצֵץ
בְּפָנֵי הַטְּמֵאָה דִּין תּוֹרָה. שְׂאִין קְרוּי אֵהֶל אֶלָּא טֶפַח עַל טֶפַח
בְּרוּם טֶפַח אוֹ יִתֵּר עַל זֶה. כִּיצַד. כְּזִית מִן הַמֵּת מִנַּח לְאוּר
וּבְצַדוֹ כְּלִים כְּגוֹן מַחֲטִין וְצִנּוֹרוֹת וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן וְאֵינָן נוֹגְעִים
בְּטְמֵאָה. אִם הֶאֱהִיל עָלֵיהֶן אֵהֶל שְׂיֵשׁ בּוֹ טֶפַח עַל טֶפַח וְהָיָה
גְבוּהָ מֵעַל הָאֶרֶץ טֶפַח הָרִי זֶה מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה לְכָלִים
וְטְמֵאִין. הֵיוּ כְּלִים אַחֲרַיִם עַל גְּבֵי אֵהֶל זֶה שְׂיֵשׁ בּוֹ טֶפַח עַל טֶפַח
הָרִי הֵן טְהוּרִין. מִפְּנֵי שֶׁהָאֵהֶל חוֹצֵץ בֵּינָם וּבֵין הַטְּמֵאָה. הִנֵּה
לְמִדַּת שְׂכָשֵׁם שֶׁהָאֵהֶל מְטַמֵּא כָּל שֶׁתַּחְתּוֹ מְצִיל כָּל שְׁחוּצָה לוֹ
וְחוֹצֵץ בֵּין הַטְּמֵאָה וּבֵין כְּלִים שֶׁעַל גְּבֵיו. וְכֵן אִם הִיְתָה הַטְּמֵאָה
עַל גְּבֵיו וְכָלִים תַּחְתּוֹ הַכְּלִים טְהוּרִין. שֶׁהָאֵהֶל חוֹצֵץ בְּפָנֵי
הַטְּמֵאָה. הָיָה הָאֵהֶל פְּחוֹת מְרוּם טֶפַח אוֹ פְּחוֹת מְטֶפַח עַל
טֶפַח. אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא גְבוּהָ כַּמָּה טְפָחִים הַכְּלִים שֶׁבְּצַד הַטְּמֵאָה
טְהוּרִים וְכָלִים שֶׁלְּמַעַלָּה מֵאֵהֶל זֶה כָּל שֶׁכִּנְגַד הַטְּמֵאָה טְמֵא
מִפְּנֵי שֶׁהֶאֱהִילוּ עַל הַטְּמֵאָה וְאֵין שָׁם אֵהֶל לְחַץ בְּפָנֵי הַטְּמֵאָה.
וְכֵן אִם הִיְתָה טְמֵאָה עַל גְּבֵי אֵהֶל זֶה וְכָלִים תַּחְתּוֹ כָּל שֶׁכִּנְגַד

הַטְמָאָה טְמֵא שְׁהָרִי הָאֵהִילָה עֲלֵיהֶן וְאִין שָׁם אֵהֵל שְׁיַחֵץ בְּפָנֵי
הַטְמָאָה שְׁכָל פְּחוֹת מְרוֹם טַפַּח כְּנֻגִיעָה הוּא חָשׁוּב. וְטְמָאָה
שְׁתַּחֲתִּיּוֹ טְמָאָה רְצוּצָה הִיא כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ. בְּמָה דְּבָרִים
אֲמוּרִים כְּשֶׁלֹּא הָיָה הָאֵהֵל אָדָם אוֹ כְּלִים. אָבֵל אָדָם אוֹ כְּלִים
שְׁנַעְשׂוּ אֵהֵל עַל הַטְמָאָה בֵּין שְׁהִיּוּ הוּ עֲצָמֹן אֵהֵל בֵּין שְׁהִיּוּ
עֲמוּדֵי הָאֵהֵל אֲפֹלוּ הָיוּ כְּלִים שְׂאִין מְקַבְּלִין טְמָאָה כָּל עֵקֶר הָרִי
אֵלוּ מְבִיאִין אֶת הַטְמָאָה וְאִינָן חוֹצְצִין בְּפָנֵי הַטְמָאָה. כִּיצַד.
לוֹחַ שְׁהָיָה מִנַּח עַל גְּבִי אַרְבָּעָה בְּנֵי אָדָם אוֹ עַל גְּבִי אַרְבָּעָה כְּלִים
אֲפֹלוּ כְּלֵי אֲבָנִים וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן מְכֻלִּים שְׂאִין לְמִינָן טְמָאָה. וְאִין
צָרִיד לֹאמַר אִם הָיָה מִנַּח עַל אַרְבָּעָה שְׁפוּדִין אוֹ אַרְבָּעָה קָנִים
שְׁגִבּוּהֵין טַפַּח. וְהִיתָה טְמָאָה וְכְלִים תַּחֲתֵיּוֹ הַכְּלִים טְמָאִים.
וְאִם הָיוּ כְּלִים עַל גְּבִיּוֹ אֲפֹלוּ שְׁלֵא כְּנֻגַד הַטְמָאָה טְמָאִים. וְאִם
הִיתָה טְמָאָה עַל גְּבִי לוֹחַ וְכְלִים תַּחֲתֵיּוֹ כָּל כְּלִים שְׁתַּחֲתִּיּוֹ הַלוֹחַ
טְמָאִין. אָבֵל אִם הַלוֹחַ הָיָה מִנַּח עַל גְּבִי אַרְבָּע אֲבָנִים אוֹ עַל גְּבִי
בְּהֵמָה וְחִתָּה. וְהִיתָה טְמָאָה תַּחֲתֵיּוֹ הָרִי הַכְּלִים שְׁעַל גְּבִיּוֹ
טְהוּרִין :

ההראב"ד **טפח על טפח מרובע וכו'.** א"א לא בירר את דבריו דחלל טפח פנוי
בעינן להביא את הטומאה ולחוץ בפני הטומאה שאל"כ הטומאה ממעטת את
החלל טפח טומאה רצוצה היא ואינה מביאה ואינה חוצצת :

כסף משנה **טפח על טפח וכו'.** משנה פ"ג דאהלות ומימרא דרבא פרק מי
שמתו (דף י"ט ע"ב) ופירוש מרובע כתב רבינו בפירוש המשנה למעט כל
שהמקום ארוך וקצר אפילו שיש בתשבורתו טפח על טפח אינו אהל : **כתב**
הראב"ד א"א לא בירר את דבריו דחלל טפח פנוי בעינן וכו'. וי"ל שרבינו
העתיק לשון המשנה כמות שהוא וכבר נודע שזה הוא דרכו ועוד שלקמן בפרק
זה ביאר רבינו שכתב גבי ארונות של עץ אם יש בין כיסוי הארון והמת טפח
חוצץ וגם בפ"ז כתב כמה פעמים אם יש לו חלל טפח ואם אין שם חלל טפח
ולשון חלל הוא המקום פנוי : **היה האהל פחות מרום וכו'.** בפ"ז דאהלות נפש
אטומה הנוגע בה מן הצדדים טהור מפני שטומאתו בוקעת ויורדת ואיכא
בכמה דוכתי. **בד"א בשלא היה האהל אדם או כלים וכו'.** בפ"ו דאהלות :

ב הִיְתָה טְמֵאָה עַל גִּבּוֹ הַרִי כָּל הַכֵּלִים שֶׁתַּחֲתָיו טְהוֹרִין מִפְּנֵי שֶׁהָאֵהָל חוּצָץ בְּפָנֵי הַטְּמֵאָה. * וְכֵלֵי גִלְלִים וְכֵלֵי אַבְנִים וְכֵלֵי אֲדָמָה הַבָּאִים בְּמִדָּה הַרִי הֵם כְּאֵהָלִים וְאִינָם כְּכֵלִים וּלְפִיכָךְ חוּצָצִים בְּפָנֵי הַטְּמֵאָה :

ההראב"ד **וכלי גללים וכלי אבנים וכו'.** א"א אפילו של עץ והם באים במדה כדאיתא פרק יש מביאין וחוצצין :

כסף משנה **ומה שכתב וכלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה הבאים במדה הרי הם כאהלים ואינם ככלים ולפיכך חוצצים בפני הטומאה.** כך מצאתי בדברי רבינו בספר מוגה וכך היתה נוסחת הראב"ד בדברי רבינו שכתב א"א והלא אפילו של עץ והם באים במדה כדאיתא פרק יש מביאין וחוצצין עכ"ל. וי"ל שגם רבינו סובר כן שהרי בפ"ג כתב דכלי עץ הבאים במדה מביאין וחוצצין וכמו ששנינו וכאן איידי דפתח בכלי אבנים סיים בהו לומר שאף ע"פ שאין מינם מקבל טומאה אינם חוצצים אלא אם כן באים במדה ולא למעט כלי עץ אתא וסמך על מה שכתב בפרק י"ג :

ג נָסַר שֶׁהוּא נְתוּן עַל פִּי תַנּוּר חֲדָשׁ וְעוֹדֵף מְכַל צְדָדָיו בְּפוֹתַח טֶפַח. הִיְתָה טְמֵאָה תַּחַת הַנָּסַר כְּלִים שֶׁעַל גִּבּוֹ טְהוֹרִין. טְמֵאָה עַל גִּבּוֹ כְּלִים שֶׁתַּחֲתָיו טְהוֹרִים מִפְּנֵי שֶׁתַּנּוּר חֲדָשׁ אִינוֹ כְּכֵלִים לְעֻנְיָן זֶה. וְאִם הָיָה יָשׁוּן הַכֵּל טֵמֵא :

כסף משנה **נסר שהוא נתון על פי תנור חדש וכו'.** בפ"ב דאהלות פירש דתנור חדש כל זמן שלא הוסק אינו כלי וחשיב כאבן וישן דהיינו שהוסק הוי כלי ויש בספרי הדפוס חסרון וכך היא הנוסחא הנכונה היתה הטומאה תחת הנסר כלים שעל גביו טהורים טומאה על גביו כלים שתחתיו טהורים :

ד נָסַר שֶׁהוּא נְתוּן עַל פִּי שְׁנֵי תַנּוּרִים אֶפְלוּ יִשְׁנִים וְעוֹדֵף מִחוּצָה לְתַנּוּר זֶה וּמִחוּצָה לְתַנּוּר זֶה וְהִיְתָה טְמֵאָה תַּחֲתָיו בֵּין שְׁנֵי הַתַּנּוּרִים בֵּינֵיהֶן בְּלֶבֶד טֵמֵא. * אֲבָל כְּלִים שֶׁתַּחַת שְׁתֵּי הַקְּצוּוֹת שְׁחוּצָה לְתַנּוּרִים טְהוֹרִים שֶׁהַרִי הֵן כְּשְׁנֵי אֵהָלִים זֶה בְּצַד זֶה. וְכֵן נָסַר שֶׁהוּא נְתוּן עַל פִּי תַנּוּר אֶפְלוּ יָשׁוּן וְיוֹצֵא מִזֶּה טֶפַח וּמִזֶּה

טַפַּח אֶבֶל לֹא מִן הַצְדָדִין וְטִמְאָה בְּצַד זֶה כְּלִים שְׂבִי צַד הַשְּׂנִי
טְהוּרִין :

ההראב"ד אבל כלים שתחת שתי הקצוות וכו' שהרי כו'. א"א אין הטעם
הזה מספיק והמשנה מדברת בעודף מכל צדדיו מעתה הכל תחת אהל אחד
הוא והוא מוסיף וגורע ומסבב את הענינים לפנים אחרים ולשון המשנה נתון
על שני תנורים טומאה ביניהם הם טמאים משמע שהתנורים עצמן טמאים.
ובתוספתא ר"י בן נורי מטהר בתנור אלמא תנא קמא תנורים עצמן מטמא
וכ"ש כלים שתחת הנסר מכל צדדיו ובתוספתא נתון על שני תנורים ישנים
וחדש באמצע וכו' והאי מילתא יתירא אשמעינן סיפא דלא שדינן האי נסר
לתנור חדש לטהר אלא הכל טמא :

כסף משנה נסר שהוא נתון ע"פ שני תנורים וכו'. נראה שזהו פי' מה ששנינו
שם נתון ע"פ שני תנורים טומאה ביניהם הם טמאים. והראב"ד כתב שהרי
הם כשני אהלים זה בצד זה וכו' א"א אין הטעם הזה מספיק וכו'. מ"ש
והמשנה מדברת בעודף מכל צדדיו באמת פשט המשנה כך הוא דקתני בריש
פרק י"ב דאהלות נסר שהוא נתון ע"פ תנור חדש ועודף מכל צדדיו בפותח
טפח טומאה תחתיו כלים שעל גביו טהורים וכו' ובישן טמא וכו' נתון על פי
שני תנורים טומאה ביניהם הם טמאים ר"י בן נורי מטהר ומשמע דנתון על
שני תנורים דקתני בסיפא בעודף מכל צדדיו פותח טפח היא דומיא דרישא
ועוד דבתר הכי קתני דין נסר שהוא נתון על גבי תנור ישן יוצא מזה ומזה טפח
אבל לא מן הצדדיו טומאה בצד זה כלים שבצד השני טהורים משמע דעד
השתא לא איירי אלא בעודף מכל צדדיו פותח טפח גם מה שהכריע מדקתני
הם טמאים גם מה שהכריע מדקתני בתוספתא רבי יוחנן בן נורי מטהר בתנור
דברים נכונים הם. ומ"ש ובתוספתא נתון על שני תנורים וחדש באמצע וכו'
בא להכריע שאין הדבר כמ"ש דנתון על שני תנורים ישנים אין טמא אלא
ביניהם שהרי בתוספתא טמאו אפילו בחדש באמצע ועפ"ז כבר אפשר ליישב
דברי רבינו בדוחק : **וכן נסר שהוא וכו'.** גם זה שם :

ה אָדָם שֶׁנֶּשְׂא כָּלִי כְּגוֹן מְרַדְעֵת וְכִיּוֹצֵא בּוֹ וְהֶאֱהִיל צַד הַכְּלִי
הָאֶחָד עַל הַטִּמְאָה אִם הָיָה בְּהֶקְפּוֹ טַפַּח אָף עַל פִּי שְׂאִין בְּרַחְבּוֹ
אֶלָּא רַחַב אֶצְבְּעוֹ שְׁלִישׁ הָרִי זֶה מְטַמֵּא אֶת הַנוֹשֵׂא וּמְבִיא לוֹ
טִמְאָה מִדְּבָרֵיהֶם שְׁגָזְרוּ עַל שְׂיֵשׁ בְּהֶקְפּוֹ טַפַּח מְשׁוּם שְׂיֵשׁ
בְּרַחְבּוֹ טַפַּח. אֶבֶל אֵינוֹ מְבִיא אֶת הַטִּמְאָה לְכָלִים שֶׁתַּחְתּוֹ

וְלִשְׂאֵר אָדָם שְׂיֵאָהִיל עֲלֵיהֶן וְעַל הַטְּמֵאָה עַד שְׂיֵהָיָה בּוֹ רֹחַב
טַפַּח :

כסף משנה אדם שנשא כלים וכו'. ריש פרק ט"ז דאהלות וכרבי עקיבא
שומר אני אתקן שיהיו דברי חכמים קיימים. ומה שכתב גזרו על שהיקפו
טפח וכו'. בפירקא קמא דשבת (דף י"ז):

אָרוֹנוֹת שֶׁל עֵץ שְׂמֵנִיחִין בְּהֶן אֶת הַמֵּת אֵינָן כְּקֶבֶר (אָבֵל) אִם
יֵשׁ בֵּין כְּסוּי הָאָרוֹן וְהַמֵּת גְּבֵה טַפַּח חוּצָץ וְהַעוֹמֵד עַל גְּבֵי
הָאָרוֹן טְהוֹר מִן הַתּוֹרָה. וְאִם עַל פִּי שָׁרֵב אָרוֹנוֹת יֵשׁ בְּהֶן חֲלָל
טַפַּח הוֹאִיל וַיֵּשׁ שְׂאִין שָׁם חֲלָל טַפַּח גְּזָרוּ עַל כָּל הָאָרוֹנוֹת
שְׂאִינָן חוּצָצִין וְשְׂיֵהָיָה הַמְּהַלֵּךְ עַל גְּבֵי הָאָרוֹן כְּנוֹגֵעַ בַּמֵּת אוֹ
בְּקֶבֶר :

ההראב"ד ארונות של עץ וכו'. א"א זה המחבר דלה מים מבורות עמוקים
אלא שהמים עכורים כי הוציא דבר זה ממלתיה דר"א בר' צדוק דאמר מדלגין
היינו על גבי ארונות של מתים וכו' ומאותה השמועה בנה זה הבנין וטעה כי
הארונות שהיו עומדים בשדה של אבן היו ובמקום קברות היו ויש עליהם
תורת גולל ודופק וקבר סתום אלא שאין הכהנים מוזהרים אלא על הטומאה
שהנזיר מגלח עליה וקי"ל שאינו מגלח אלא על גופו של מת לא על קבר ולא
על גולל ודופק ואם אין בה חלל טפח גופו של מת הוא מפני שהיא בוקעת
ועולה :

כסף משנה ארונות של עץ וכו'. בפרק מי שמתו (דף י"ט ע"ב) א"ר אלעזר בר'
צדוק מדלגים היינו ע"ג ארונות ואמרין התם מפני שרוב ארונות יש בהם
חלל טפח וחוצץ בפני הטומאה וקשה דאדרבא פותח טפח מטמא יותר
דמטמא כל סביביו וכמ"ש בפ"ז ולזה כתב רבינו דהני מילי בקבר אבל א
בארונות של עץ אין דינם כקבר סתום ולכך פותח טפח הוי אהל וחוצץ ככל
אהלים החוצצים בפני הטומאה דבקרא קבר כתיב: וכתב הראב"ד א"א זה
המחבר דלה מים מבורות עמוקים וכו'. אע"פ שהתוספות שם כתבו כדבריו
מ"מ אינו כדאי פ"י זה להטעות למי שפירש פ"י אחר ולומר עליו שטעה ואין
לומר שטעמו מפני שאין דרך להניח מתים בארונות של עץ מגולים על פני
השדה שג"כ ארונות של אבן אין דרך להניח המת בתוכן והם מגולים על פני
השדה וצ"ל שהיו מניחים הארונות מגולים בעוד שהיו חופרים הקברות
ולפעמים היו רבים שהיו תופסין כל הדרך והיו צריכים לדלג עליהם: ומ"ש

הראב"ד והתוס' שאין הכהנים מוזהרים אלא על טומאה שהנזיר מגלח עליה.
הוא בתוספתא דמכות :

ז קוֹרָה שֶׁהִיא נְתוּנָה מִכֶּתֶל לְכֶתֶל וְהִטְמְאָה תַּחְתֶּיהָ אִם יֵשׁ בָּהּ פּוֹתַח טֶפַח מְבִיָּאָה אֶת הִטְמְאָה תַּחַת כֶּלֶה וְכָל הַכֵּלִים אוֹ אָדָם שֶׁתַּחְתֶּיהָ טְמֵאִים אֵף עַל פִּי שְׂאִין כֶּלֶה שָׁוָה וּקְצָתוֹ פְּחוּתָה מִטֶּפַח מִפְּנֵי שֶׁקְצָתָהּ מְקַצֶּת אֶהֱל הוּא. וְאִם אֵין בָּהּ פּוֹתַח טֶפַח טְמֵאָה בּוֹקֶעַת וְעוֹלָה בּוֹקֶעַת וְיִוֶּרְדֶּת כָּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. כִּמָּה יִהְיֶה בְּהֶקְפָּה וְיִהְיֶה בָּהּ פּוֹתַח טֶפַח. בְּזָמַן שֶׁהִיא עֲגֻלָּה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים וּבְזָמַן שֶׁהִיא מְרַבֶּעַת אַרְבָּעָה טְפָחִים :

כסף משנה קורה שהיא נתונה מכותל עד ארבעה טפחים. בריש פרק י"ב דאהלות. ומה שכתב אף על פי שאין כולה שוה וכו'. כתב הר"י קורקוס דדייק כן רבינו מדקתני מביאה את הטומאה תחת כולה דאי לא כן ליתני מביאה את הטומאה ותו לא. ומה שכתב בזמן שהיא עגולה שלשה טפחים. דכל שיש ברחבו טפח יש בהיקפו שלשה טפחים כדתנן בעירובין פירקא קמא (דף י"ג ע"ב) שכן מצינו בדברי הימים בים שעשה שלמה עשר באמה משפתו אל שפתו עגול סביב וקו שלשים באמה יסוב אותו :

ח סָאָה שֶׁהִיא מְטָה עַל צִדָּהּ בְּאֹוִיר אֵינָה מְבִיָּאָה אֶת הִטְמְאָה תַּחַת כֶּלֶה עַד שֶׁיִּהְיֶה בְּהֶקְפָּה אַרְבָּעָה טְפָחִים וּמִחְצָה בְּקֵרוֹב. כְּדִי שֶׁיִּהְיֶה גְבוּהַ הַצִּד הָעֲלִיּוֹן טֶפַח וּמִחְצָה וְיִהְיֶה הַטֶּפַח עַל טֶפַח מִמֶּנָּה גְבוּהוֹ מֵעַל הָאָרֶץ טֶפַח. לְפִיכֵן אִם הִיָּתָה גְבוּהָ מֵעַל הָאָרֶץ חֲצִי טֶפַח וְהָיָה בְּהֶקְפָּה שְׁלֹשָׁה מְבִיָּאָה אֶת הִטְמְאָה. וְכֵן עֲמוּד עָגֹל שֶׁהוּא מְטָל לְאֹוִיר וּמִנְּחַ עַל הָאָרֶץ אֵינוֹ מְבִיָּא טְמֵאָה תַּחַת דָּפְנוֹ עַד שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ הֶקֶף כ"ד טְפָחִים וְאִם אֵין בְּהֶקְפּוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה טְפָחִים טְמֵאָה בּוֹקֶעַת וְעוֹלָה בּוֹקֶעַת וְיִוֶּרְדֶּת. זֶה שֶׁהֲצִרִיכוּ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה טְפָחִים עַל הָעֶקְרִין שְׁשׁוּמְכִים עֲלֵיהֶן חֲכָמִים בְּחֻשְׁבוֹן כָּל הַמְשַׁפְּטִים. שְׁכָל שֵׁישׁ בְּהֶקְפּוֹ שְׁלֹשָׁה יֵשׁ בּוֹ רַחֵב טֶפַח. וְכָל טֶפַח עַל טֶפַח בְּרַבּוּעַ יֵשׁ בְּאַלְכֶסוֹנוֹ טֶפַח וּשְׁנֵי חֲמֻשִׁין. לְפִיכֵן אִם הָיָה בְּהֶקֶף הָעֲמוּד עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה

טַפְּחִים נִמְצָא תַּחַת כָּל דָּפְנוּ טַפַּח עַל רוּם טַפַּח מְרַבֵּעַ וַיִּתֵּר
מֵעֵט. שְׁחֻשְׁבוֹנוֹת אֵלוּ בְּקֵרוֹב הֵן :

ההראב"ד לפיכך אם היתה גבוהה מעל הארץ וכו'. א"א ק"ל אם זה הגבהות שאמרו אויר הוא היאך אויר מצטרף לרום טפח והתוספתא לא אמרה גבוהה מעל הארץ אלא אם היתה גבוהה חצי טפח ואולי הגבהות אינו אויר אלא שהיתה עבה מתחתיה א"נ כשמחשב ההיקף מבפנים הוא מחשב וכשהסאה דפנה דק צריך שיהא ההיקף מבפנים ד' טפחים ומחצה אבל אם דפנה עבה חצי טפח די לה בהיקף שלשה טפחים ושמעינן מרישא דרואין חללה של סאה כאילו הוא מלא לחשבו ברום טפח וברוחב טפח להביא את הטומאה תחת כולה וכל מה שאמרת בגבוהה חצי טפח שהוא בעובי הדופן ולא באויר לא אמרת אלא למי שסובר דבעינן טפח על טפח ועובי טפח להביא את הטומאה אבל למי שאינו מצריך עובי טפח אפילו גבוהה באויר קאמר וזה עיקר : **לפיכך אם היה בהיקף העמוד וכו'.** א"א מה הועיל זה האיש בצורותיו ולא האיר ולא הצהיר מה צורך לעשרים וארבעה טפחים ולמה שנה דברו מן הסאה ומה הפרש בין סאה לעמוד גם לא פירש זה העמוד אם הוא שוכב או זקוף ואם הוא חלול או גולם אטום. עתה אפרש זה העמוד שוכב שהלשון מוכיח שאמר מוטל ובתוספתא רבי יוסי אומר היקפו עשרים וחמשה שאין לך כ"ה טפחים שאין הקרקע אוכל בו טפח וכו' ש"מ בשוכב עסקינן ובחלול עסקינן ואם יש בהיקפו כ"ד טפחים הרי ברחבו ח' טפחים עגולים שהם ששה מרובעים טול שני טפחים לדפנות טפח מכאן וטפח מכאן נשארו חלל ד' טפחים מרובעים והם אהל ומפרש בתוספתא והצר שלו נידון בשיפועי אוהלים פי' המקום צר שבו שהוא מתקצר בעיגולו וכיון שיש בו ד' טפחים חלל נעשה אהל ונותנים לו שיפוע אבל אם לא היה אהל אין נותנין לו שיפוע דתנן שיפועי אהלים כאוהלים וזו הטומאה עומדת תחת אמצעיית של עמוד שהוא מקום צר שלו בינו ובין הארץ ואם לא נחשב אותו הצר לשיפוע אהל הרי הטומאה רצוצה תחת הצר של עמוד והיא בוקעת ועולה ואינה הולכת לדפנות. אלא דקשיא לי אם זה העמוד חלול הוא מ"ש מן האדם שהוא חלול והצד העליון מביא את הטומאה אע"פ שאין בעביו ח' טפחים ולפיכך נראה שהוא אטום וכשהוא עבה שמונה טפחים רואין אותו כאילו הוא חקוק ארבעה טפחים חוץ מכותליו ונעשה הצד העליון אהל ומביא את הטומאה תחת דפנו והצר שלו נדון בשיפוע אהל ואם היה פחות מכאן אין רואין אותו כחקוק ואין שם דופן העליון שידון כאהל ויהיה הצר שלו נדון בשיפוע אהל אבל ענין הסאה אינו כן מפני שהיא חלולה ויש לה דופן העליון וכשעלה עד ארבע אצבעות בין עובי דפנה שהוא אצבע ושלוש אצבעות מחללה כבר עלה מן הקרקע טפח ויש עליו אהל טפח מן הדופן העליון ואע"פ שהוא עקום אין בכך כלום ועוד נוכל לומר בענין העמוד

לעולם בחלול ודקא קשיא לך אדם שהוא חלול אפשר שיש הפרש בין דבר המקבל טומאה לדבר שאינו מקבל טומאה דדבר שאינו מקבל טומאה אע"פ שהוא חלול ויש לו צד העליון טפח לעולם הוא חוצץ את הטומאה ויש למבין טעם בזה וסימן לדבר כוורת וסבורים אנו לומר שהיא של חרס שאינה מטמאה מגבה דהויא לה כדבר שאינו מקבל טומאה :

כסף משנה **סאה שהיא מוטה על צדה באויר וכו'.** תוספתא דאהלות פייג פיי סאה זו הוא חלולה וכשהיקפה ד' טפחים וחצי כשתתן קו באמצעה יהיה רחבו של קו טפח ומחצה שהם שש אצבעות וגבהו שלש אצבעות וכשאנו מגביהין הקו אצבע למעלה מאמצעה נמצא גבהו ד' אצבעות שהוא טפח ומתוך שכשעלה אצבע למעלה הוא שמתקצר ועולה נמצא מתקצר מרחבו אצבע מכאן ואצבע מכאן נשאר גם ברחבו טפח הרי בקו זה טפח על טפח מרובע: **ומ"ש לפיכך אם היתה גבוהה מעל הארץ חצי טפח וכו'.** מבואר שנמצא צד העליון גבוה מן הארץ טפח ומחצה וכשאנו מגביהים אצבע למעלה מאמצע גבהה נמצא ששם הוא טפח על טפח: **וכתב** הראב"ד ק"ל אם זה הגבהות שאמר אויר הוא וכו'. איני יודע מי הכניסו במבוכה זו ודברי רבינו מבוארים ע"פ מ"ש: **וכן עמוד וכו'.** משנה פ"ב: **לפיכך אם היה בהיקף וכו':** **כתב** הראב"ד מה הועיל זה האיש בצורותיו ולא האיר ולא הצהיר מה צורך לכ"ד טפחים וכו'. אין דברים אלו השגה על רבינו שדרך רבינו בספר הזה להעתיק הדברים מהמשנה והתוספתא והגמרא לא לפרשה שכן קראו חיבור לא פירוש כ"ש שמתוך דבריו נעמוד על פירושן כי אין ספק דבשוכב מיירי דזקוף לא מיקרי מוטל אלא עומד גם סתם עמוד אינו חלול אלא אטום ולטמא מה שתחת דופןו מכאן ומכאן מבחוץ ולא משכחת שיהיה לו אהל טפח אא"כ היקפו כ"ד טפחים שנמצא רחבו שמונה טפחים שכל שיש ברחבו טפח יש בהיקפו ג' טפחים ונמצא שיכול אדם לרבע תחת דפנו שמכאן ומכאן טפח על טפח ברום טפח שהרי כשיש כאן ריבוע של ח' על ח' אם תעשה בתוכו אהל של ח' נמצאו הזויות עודפים ח' חומשים לכל קרן דכל אמתא בריבועי אמתא ותרי חומשי באלכסונה נמצא האלכסון עודף על הרוחב י"ו חומשים תן מהם מחצה לקרן זה ומחצה לקרן זה הרי לכל אחד ח' חומשים ואם באת לעשות בקרן שחוץ לעיגול ריבוע של טפח על טפח נמצא אלכסונו עודף על רחבו שני חומשים ונמצא מדת אלכסונו ז' חומשים לא נשתייר לנו יותר על הצורך אלא חומש אחד ומשום חומש אחד לא דק ועוד דכל אמתא בריבועה אמתא ותרי חומשי אינו מכוון לגמרי שחסר מתוכו מעט ואע"פ שסמוך לארץ אין בו טפח על טפח מ"מ חשיב כשיפועי אהלים:

הלכות טומאת מת - פרק שלשה עשר

א כֹּל טֶפַח עַל טֶפַח בְּרוּם טֶפַח קְרוּי אֶהֱל כָּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. וְחוּצָץ בְּפָנֵי הַטְּמֵאָה וּמְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה בֵּין שְׁעֵשְׂאָהּ לְהֶאֱהִיל בֵּין שְׁנַעֲשָׂה מֵאֱלוֹ אֶפְלוֹ הָיָה שְׁלֹא בְיַד אָדָם הָרִי זֶה מְבִיא וְחוּצָץ. כִּיצַד. אֶחָד חוֹר שְׁחָרְרוּהוּ מִיָּם אוֹ שְׂרָצִים אוֹ שְׂאֲכָלְתּוּ מְלַחַת אוֹ שְׂצֶבֶר אֲבָנִים אוֹ קוֹרוֹת וְנַעֲשָׂה בָּהֶן חֲלַל טֶפַח הָרִי זֶה אֶהֱל וּמְבִיא וְחוּצָץ:

כסף משנה כל טפח על טפח ברום טפח קרוי אהל וכו'. כיצד אחד חור שחררוהו מים וכו'. פרק י"ג דאהלות:

ב בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהָיָה הָאֶהֱל חֲזַק וּבְרִיא. אֲבָל אֶהֱל רְעוּעַ אֵינוֹ מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה וְאֵינוֹ חוּצָץ בְּפָנֵי הַטְּמֵאָה מִן הַתּוֹרָה. אֲבָל מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה וְאֵינוֹ חוּצָץ. כִּיצַד. שְׂרִיגֵי הָאֵילָנוֹת הַסּוֹכְכִים עַל הָאָרֶץ וְהֵן הַנִּקְרָאִים סְכָכוֹת. וְאֲבָנִים הַיּוֹצְאוֹת מִן הַגֶּדֶר הַסּוֹכְכוֹת עַל הָאָרֶץ וְהֵן הַנִּקְרָאִין פְּרָעוֹת אִם יְכוֹלִין לְקַבֵּל מַעֲזִיבָה בִּינוֹנִית וְהֵן עוֹמְדִין הָרִי אֵלוֹ מְבִיאִין וְחוּצָצִין מִן הַתּוֹרָה. * וְאִם אֵינָן רְאוּיִין לְקַבֵּל מַעֲזִיבָה בִּינוֹנִית אֲלָא הֵן נוֹפְלִים הָרִי אֵלוֹ מְבִיאִין מִדְּבָרֵיהֶם וְאֵינָן חוּצָצִין. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בָּהֶן:

ההראב"ד ואם אינם ראויים לקבל מעזיבה בינונית. אי"א ק"ל מאי דאמרי בתוספתא פרעות היוצאות מן הגדר היו נתונות ע"ג הגדר רואין אותן כאילו אבנים כבושות עליהן התרפו רואין אותן כאילו הן של מתכת ועוד שנינו במשנה פרק יש מביאין וחוצצין העוף ששכן מביא וחוצץ ועוף מי מקבל שום מעזיבה. אלא לא אמרו מקבל מעזיבה אלא בסככות ופרעות שהן מובדלות זו מזו ויש מעט אויר ביניהם וזו היא הגריעות שבהן ואפילו שיכולים לקבל מעזיבה אינם אלא מדבריהם לא להביא ולא לחצוץ ובזמן שהן דבוקות אפילו

התרפו מביאין וחוצצין מן התורה וחייבין עליהן על ביאת מקדש תמצא כל זה בתוספתא דאהלות ובסיפרא :

כסף משנה בד"א שהיה האהל חזק ובריא וכו' כיצד שריגי האילנות וכו'. בפ"ח דאהלות בכלל המביאים את הטומאה וחוצצין בפני הטומאה הסככות והפרעות שהם יכולים לקבל וכו' מעזיבה בינונית אלו הן הסככות אילן שהוא מיסד על הארץ ופרעות היוצאות מן הגדר. ומ"ש ואם אינם ראויים לקבל מעזיבה בינונית הרי אלו מביאים מדבריהם ואינם חוצצין. בפרק תינוקת (דף ס"ח ע"ב) אמרו סככות ופרעות מדאורייתא אהל מעליא בעינן ורבנן הוא דגזרו וגם בפרק דם הנדה ובפ"ק דמ"ק (דף ה' ע"ב) מוכיח דסככות ופרעות הוו דרבנן וסובר רבינו דע"כ מתניתין דקתני מביאין וחוצצין אהל דאורייתא הוה דאי מדרבנן בשלמא מביאין דהוי חומרא ניחא אלא חוצצין דהוי קולא איך יקלו חכמים לטהר מה שהוא טמא מן התורה ועוד שכל אותם השנויים במשנה אהל מדאורייתא וא"כ כשיכולים לקבל מעזיבה בינונית הוי אהל דאורייתא וההיא דנדה דקאמר שהם דרבנן היינו באין יכולים לקבל מעזיבה בינונית שאינו אהל מאחר שהוא רעוע אלא חכמים גזרו בו לחומרא דהיינו להביא אבל לא לחוץ בפני הטומאה ופי"א אם יכולים לקבל מעזיבה בינונית לדעת רבינו היינו שהוא חזק ויש בו כח לקבל מעזיבה לא קלה ולא כבדה אלא ממוצעת בין הכבדות והקלות ואם אינם יכולים היינו שהם רעועים ואין בהם כח לקבל בינונית שאפילו שהם יכולים לקבל רכה דהיינו קלה לאו כלום הוא וז"ש רבינו יכולים לקבל והם עומדים ואם אינם וכו' והם נופלים וכן כתב בפירוש המשנה : כתב הראב"ד ואם אינן ראויים לקבל מעזיבה בינונית א"א קשה לי מאי דאמרינן בתוספתא וכו'. כוונת הראב"ד פה להקשות על רבינו שכתב שהטעם שצריך שיהיו מקבלים מעזיבה בינונית הוא מפני שהאהל שמביא וחוצץ צריך שיהיה חזק ובריא והרי אמרו בתוספתא שאע"פ שהתרפו דהיינו שנתקלקלו והרקיבו רואים אותן כאילו הן של מתכת. וכן שנינו שעוף ששיכן מביא וחוצץ ולכך העלה שאין הטעם מפני שצריך שיהא אהל בריא וחזק אלא שיהיו דבוקות ולא יהיו מובדלות זו מזו שאם היו דבוקות אע"פ שנתקלקלו והרקיבו ואין בהם כח לקבל מעזיבה רואין אותן כאילו הן של מתכת ולדעת רבינו י"ל דההיא דהתרפו ל"ק דהתם מיירי להביא טומאה מדבריהם וההיא דעוף ששיכן דמיתניא גבי הנך שמביאין וחוצצין י"ל דאה"נ שצריך שיהיה ראוי לקבל מעזיבה בינונית ולא תיקשי לן עוף מי מקבל שום מעזיבה שיש עופות גדולים שהם ראויים לקבל ועי"ל שרבינו כתב בפירוש המשנה דאיירי בעוף קשור בכותל דהשתא מקבל הוא מעזיבה :

ג אֱלֹהֵי מִבְּיֵאֵן וְחוּצָאֵן. כָּלִי עֵץ הִבָּא בְּמִדָּה. וְכֵן כָּלִי אֲבָנִים כָּלִי גִלְלִים כָּלִי אֲדָמָה הִבָּאֵן בְּמִדָּה. * וּפְשׁוּטֵי כָלִי עוֹר וִירִיעָה וְסֻדִּין וּמִפָּץ וּמִחֻצָּלַת שֶׁהֵן עֲשׂוּיֵין אֱהָלִים. וּבְהִמּוֹת אוֹ חִיּוֹת בֵּין טְמֵאוֹת בֵּין טְהוֹרוֹת וְהוּא שֶׁיְהִיָּה רֵאשׁ זוֹ בֵּין רְגְלֵי זוֹ וְהִיוּ כְּלוֹ דְבוּקוֹת. וְהַעוֹף שֶׁשָּׁכֵן. וְהַחוּטֻט בְּשִׁבְלִים מְקוֹם לְקַטֵּן לְהַצִּילוֹ מִן הַשֶּׁמֶשׁ. וְאֶכְלִין שְׂאִיָּן מִכְשָׁרִין כְּדִי שֶׁלֹּא יִטְמָאוּ. וְיִרְקוֹת הַמֵּתִקְיָמִין בְּיָמוֹת הַחֲמָה וְהַגְּשָׁמִים הֵרִי הֵן כְּאֵילָנוֹת וּמִבְּיֵאֵן וְחוּצָאֵן. וְאֱלוֹ הֵן. הָאֲרוּס וְהַקִּיסוּס וְיִרְקוֹת חֲמוֹר וְדִלְעַת וְנִיט. וְכֵן הַסְּכָכוֹת וְהַפְּרָעוֹת וְהַזִּיזִין וְהַגְּזוֹרוֹת וְהַשׁוֹבְכוֹת וְהַשְּׁקִיפִין וְהַסְּלָעִים וְהַנְּחִירִים וְהַשְּׁנִינִין. כָּל אֱלוֹ מִבְּיֵאֵן וְחוּצָאֵן:

ההראב"ד ופשוטי כלי עור. א"א היא סקורטיא וקטבליא:

ד וְאֱלוֹ מִבְּיֵאֵן וְלֹא חוּצָאֵן. הָאָדָם. וְכָלִי עֵץ שְׂאִיָּן בָּאֵין בְּמִדָּה מִפְּנֵי שֶׁהֵן כְּכֹל הַכְּלִים וּמִתְטַמְּאֵין. וּפְשׁוּטֵי כָלִי עוֹר וִירִיעָה וְסֻדִּין וּמִפָּץ וּמִחֻצָּלַת שְׂאִיָּן עֲשׂוּיֵין אֱהָלִים אֶלֶּא מִתּוֹחִין בְּלֶבֶד וְאֵין לָהֶן שְׁפּוּעַ וְאֵין שֶׁם כְּתָלִים. וּבְהִמּוֹת וְחִיָּה שְׁמִתּוֹ. וְאֶכְלִין טְמֵאִין אוֹ מִכְשָׁרִין. שֶׁדָּבָר טְמֵא אֵינּוּ חוּצָא. וְרַחֲמִים שֶׁל יָד שֶׁהֵרִי הִיא בְּכָלִל * כָּלִי אֲבָנִים. כָּל אֱלוֹ מִבְּיֵאֵן וְאֵין חוּצָאֵן:

ההראב"ד כלי אבנים כל אלו מביאין ואינן חוצצין. א"א אולי סובר זה המחבר שאין שום כלי חוצץ בפני הטומאה ואפילו כלי גללים ואבנים ואדמה מפני שמצא פ"ו אדם וכלים נעשים אוהלים ליטמא אבל לא ליטהר וכו' היה נתון על ד' כלים אפילו כלי גללים וכלי אבנים וכו' טומאה תחתיו כלים שעל גביו טמאים ואינו כן שלא אמרו אלא שלא נעשה אהל ולא מעמיד אהל אבל בחור או בחלון שבין בית לבית או בין בית לעלייה כל דבר שאינו מקבל טומאה חוצץ שלא תעבור הטומאה לצד שני דוק ותשכח:

ה וְאֵלוּ לֹא מְבִיאִין וְלֹא חוֹצְצִין. הַזְרָעִים וְהַיְרָקוֹת הַמְחֻבְרִין לְקֶרֶקַע. חוּץ מִן הָאֲרְבַּע יְרָקוֹת שְׁמַנִּינוּ. וְכַפֵּת הַבָּרָד וְהַשֶּׁלֶג וְהַכְּפֹר וְהַגְּלִיד וְהַמֶּלַח. וְהַדּוֹלֵג מִמְּקוֹם לְמְקוֹם. וְהַקּוֹפֵץ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם. וְהַעוֹף הַפּוֹרֵחַ. וְטִלִּית הַמְנַפֶּנֶת. וְסַפִּינָה שֶׁהִיא שְׂטָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם. כָּל אֵלוּ לֹא מְבִיאִין וְלֹא חוֹצְצִין שְׂאֵף עַל פִּי שֶׁהֶאֱהִילוּ אֵינּוּ אֶהֱל הַמֵּתִקִּים :

ו קָשֶׁר אֶת הַסַּפִּינָה בְּדָבָר שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַעֲמִידָהּ. כָּבֵשׁ כָּנֹף הַטִּלִּית בְּאֶבֶן הַרִי זֶה מְבִיאָה אֶת הַטְּמֵאָה :

כסוף משנה (ג-ו) אלו מביאין וחוצצין וכו' עד כבש כנף הטלית באבן הרי זו מביאה את הטומאה. בפ"ח דאהלות. ומה שכתב הבאים במדה. נתבאר בפרק ו'. כתב רבינו שמשון ד' ירקות במחוברים איירי דומיא דסיפא דאי בתלושין אי הוכשרו לא חייצי ואי לא הוכשרו היינו אוכלים טהורים וכ"כ בתוספות פ"ק דסוכה (דף י"ג ע"ב) בד"ה ירקות: **כתב** הראב"ד ופשוטי כלי עור א"א זו היא סקורטיא וקטבליא: **ועל מ"ש רבינו ורחיים של יד שהרי היא בכלל כלי אבנים:** כתב הראב"ד כלי אבנים כל אלו מביאין ואין חוצצין א"א אולי סובר זה המחבר שאין שום כלי חוצץ בפני הטומאה וכו'. כתב שסובר כן רבינו ממ"ש גבי המביאים וחוצצין כלי אבנים כלי גללים כלי אדמה הבאים במדה משמע שאם אינם באים במדה אינן חוצצין וגבי מביאין ולא חוצצין כתב ורחיים של יד שהרי הוא בכלל כלי אבנים משמע בהדיא שסובר דאפי' כלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה אינם חוצצין אם אינם באים במדה ורבינו אינו סובר חילוק זה שחילק הראב"ד שהרי בפ"י המשנה דאהלות פ"ח גבי הא דתנן דרחיים של אדם [שהוא רחיים של יד] מביא ואינו חוצץ כתב שהוא ג"כ אם היה על ארובה שבין בית לעליה או בחלון שבין ב' בתים שהוא אינו חוצץ אם לא שם אותו כמו אבן האבנים שהם חוצצין לפי שמתנאי הדברים החוצצים שלא יהיה דעתו לפנותו. ולענין מ"ש הראב"ד שלא אמרו אלא שלא נעשה אהל ולא מעמיד אהל אבל בחור או בחלון שבין בית לבית וכו'. י"ל שרבינו סובר שמאחר ששנינו שאפילו כלי גללים מביאים ולא חוצצין בכל גווני משמע שאינם חוצצין אפילו בחור או בחלון שבין בית לבית וכ"כ הוא ז"ל בפירוש המשנה פ"ו דאהלות ויש קצת סעד לפירושו ממה שמנו בכלל המביאים ואינם חוצצים רחיים של אדם שאלו יותר ראויים לחוץ בין בית לבית מלהיות אהל: **ומ"ש והוא שיהיה ראש זו בין רגלי זו ויהיו כלן דבוקות.** ז"ל רבינו בפ"י המשנה [בתנאי] שיהי' ראש כל בהמה בין רגלי האחרת ויתחברו

כולן ויהיו עומדות ולא הולכות וכן נתבאר בתוספתא עכ"ל: ומ"ש גבי מביאין ולא חוצצין האדם. בפ"ו דאהלות אדם וכלים נעשים אהלים לטמא אבל לא לטהר:

ז נָסַר שֶׁהוּא צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם וְטַמְאָה תַּחַת צְדוֹ הָאֶחָד. הָרִי הַכֵּלִים שֶׁתַּחַת צְדוֹ הַשְּׁנַי טְהוֹרִים. שֶׁהָרִי כְּבֹר בְּאֶרְנוֹ שֶׁהַסְּפִינָה הַשְּׁטָה אֵינָה מְבִיָּאָה הַטַּמְאָה:

כסף משנה נסר שהוא צף על פני המים וכו'. תוספתא פ"ט דאהלות:

ח אֵלוֹ חוֹצְצִין וְלֹא מְבִיָּאִין. מְסַכֶּת פְּרוּסָה. * וְחִבְלֵי מָטָה. וְהַמְשַׁפְּלוֹת. וְהַסְּרִיגוֹת שֶׁבַחֲלוֹנוֹת. כִּיצַד הֵן חוֹצְצִין. שְׂאֵם הָיָה חֲלוֹן בֵּין שְׁנַי בָּתִּים וְהַטַּמְאָה בְּבֵית אֶחָד וְהָיָה אֶחָד מֵאֵלוֹ מְתוּחַ בְּחֲלוֹן זֶה וְסִתְּמוֹ אָף עַל פִּי שְׂיֵשׁ בִּינֵיהֶן אֲוִיר הָרִי אֵלוֹ חוֹצְצִין וְלֹא תִכְנַס טַמְאָה לְבֵית שְׁנֵי. וְהוּא שְׂאֵם יְהָיָה שֶׁם בְּסְרִיגוֹת אֵלוֹ אוֹ בְּעֵינֵי הַמְשַׁפְּלוֹת אוֹ בֵּין חֶבֶל לְחֶבֶל פּוֹתַח טַפַּח שְׂאֵם הָיָה שֶׁם פּוֹתַח טַפַּח תִּכְנַס בּוֹ הַטַּמְאָה כְּמוֹ שֶׁתִּבְּאֵר:

ההראב"ד וחבילי מטה והמשפלות. א"א מרזבלין:

כסף משנה אלו חוצצין ולא מביאין וכו'. משנה בפ"ח דאהלות: כתב הראב"ד וחבילי מטה והמשפלות א"א מרזבלין:

הלכות טומאת מת - פרק ארבעה עשר

א אֵין טַמְאָה נִכְנָסֶת לְאֶהֱל וְלֹא יוֹצְאָה מִמֶּנּוּ בְּפָחוֹת מִטַּפַּח עַל טַפַּח. כִּיצַד. חֲלוֹן שְׁבִין בֵּית לְבֵית אוֹ שְׁבִין בֵּית לְעֻלְיָה. אִם יֵשׁ

בו טַפַּח עַל טַפַּח מְרַבֵּעַ וְהִיָּתָה טַמְאָה בְּאֶחָד מֵהֶן הַבַּיִת הַשְּׁנִי טַמָּא. אֵין בְּחִלּוֹן פּוֹתַח טַפַּח אֵין הַטַּמְאָה יּוֹצֵאָה מִמֶּנּוּ וְלֹא נִכְנָסֶת לָאֵהֶל הַשְּׁנִי. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּחִלּוֹן שְׁעָשָׂה אוֹתוֹ הָאָדָם לְתַשְׁמִישׁ. אָבֵל חִלּוֹן שְׁעָשָׂה אוֹתוֹ הָאָדָם לְאוֹרָה כְּדִי שְׂיִכְנֶס מִמֶּנּוּ הָאוֹר שְׁעוּרוֹ כְּפוֹנְדִּיּוֹן וְהַטַּמְאָה יּוֹצֵאָה מִמֶּנּוּ. כִּיצַד. הִיָּתָה טַמְאָה בַּבַּיִת וּבָא אָדָם וְנִסְמַךְ לְחִלּוֹן זֶה שֶׁל מְאוֹר אוֹ שֶׁהֵנִיחַ בוֹ כְּלִי אוֹ שֶׁהֶאָהִיל עָלָיו אֵהֵל בְּצַד הַכֶּתֶל נְטֻמָּא כָּל שְׂבָאֵהֶל שֶׁהַטַּמְאָה יּוֹצֵאָה לוֹ. וְחִלּוֹן הָעָשׂוּי לְאוֹרָה הוּא שְׂאֵין עָלָיו תִּקְרָה אֶלָּא גְלוּי הוּא לְשִׁמְשׁ :

כסף משנה אין טומאה נכנסת לאהל וכו' בד"א בחלון שעשה אותו האדם לתשמיש וכו'. בפרק י"ג דאהלות. ומה שכתב שיעורו כפונדיון. לשון המשנה שיעורו מלא מקדח גדול של לשכה ובפי"ז דכלים תנן דהיינו כפונדיון האיטלקי. ומ"ש וחלון העשוי לאורה הוא שאין עליו תקרה וכו'. זה הוא פי רבינו במה ששינונו בפרק י"ג חלון שהוא לאויר שיעורו מלא מקדח :

ב חִלּוֹן הַנְּעָשָׂה שֶׁלֹּא בִּידֵי אָדָם כְּגוֹן שְׁחַרְרוּהוּ מִיָּם אוֹ שְׂרָצִים אוֹ שְׂאֲכָלְתוּ מְלַחַת אוֹ שֶׁהָיָה חִלּוֹן פְּקוּק וְנָטַל הַפְּקָק אוֹ שֶׁהִיָּתָה בוֹ זְכוּכִית וְנִשְׁבְּרָה שְׁעוּרוֹ מְלֹא אֲגָרוֹף וְהוּא כְּרֹאשׁ גְּדוֹל שֶׁל אָדָם. וְהוּא שֶׁלֹּא חָשַׁב עָלָיו לְתַשְׁמִישׁ אָבֵל אִם חָשַׁב עָלָיו לְתַשְׁמִישׁ שְׁעוּרוֹ בְּפוֹתַח טַפַּח. חָשַׁב עָלָיו לְמְאוֹר שְׁעוּרוֹ כְּפוֹנְדִּיּוֹן שֶׁהַמְּחַשְׁבָּה כָּאֵן כְּמַעֲשָׂה :

כסף משנה חלון הנעשה שלא בידי אדם וכו'. בפרק י"ג דאהלות. ומה שכתב והוא כראש גדול של אדם. בפרק י"ז דכלים. ומה שכתב או שהיה חלון פקוק ונטל הפקק או שהיתה בו זכוכית ונשברה. תוספתא דאהלות פרק י"ד. ומה שכתב והוא שלא חשב עליו לתשמיש וכו'. בפרק י"ג דאהלות :

ג מְאוֹר שֶׁהִתְחִיל לְסַתְּמוֹ וְלֹא הִסְפִּיק לְגַמְרוֹ מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ טִיט אוֹ שֶׁקָּרְאוּ חֲבֵרוֹ אוֹ שֶׁחֲשָׁכָה לִילֵי שַׁבָּת וְנִשְׁאַר מִמֶּנּוּ מַעַט.

אם נשאר ממנו רום אצבעים על רחב הגודל מביא את הטמאה. פחות מכאן הרי הוא כסתום :

כסף משנה מאור שהתחיל לסתמו וכו'. גם זה שם. ומה שכתב מפני שלא היה לו טיט לגומרו או שקראו חבירו או שחשכה לילי שבת. פי"ד דתוספתא דאהלות :

ד חלון גדול העשוי לאורה והיה בה שבכה וכיוצא בה. אם יש שם במקום אחד ממנה כפונדיון מביא את הטמאה ומוציא את הטמאה. היו נקבי השבכה דקים ואין באחד מהן כפונדיון הרי זו כסתומה. וכן חלון העשויה לתשמיש ובה סככות ורפפות אם יש במקום אחד טפח על טפח מרבע מביא ומוציא ואם לאו הרי היא כסתומה :

כסף משנה חלון גדול העשוי לאורה וכו'. בפרק י"ג דאהלות שנינו הסריגות והרפפות מצטרפות כמלא מקדח כדברי ב"ש וב"ה אומרים עד שיהא במקום אחד מלא מקדח : וכן חלון העשויה לתשמיש ובה סככות ורפפות וכו'. נלמד מהדין הקודם :

ה חלון שהיא גלויה לאויר שעורה כפונדיון מפני שאינה עשויה אלא לאורה כמו שאמרנו. בנה בית חוצה לה ונעשית חלון זו תחת תקרה והרי היא בין שני בתים שעורה בפותח טפח. נתן את התקרה באמצע החלון התחתון שתחת התקרה שעורו בפותח טפח. והעליון שלמעלה מן התקרה שעורו כפונדיון מפני שהיא גלויה לאויר :

כסף משנה חלון שהיא גלויה לאויר וכו' עד מפני שהוא גלוי לאויר. פי"ג דאהלות שם :

ו החר שבדלת או ששיר בה החרש מקום פתוח מלמעלה או מלמטה או שהגוף את הדלת ולא גמר להדקה ונשאר אויר בין שתי הדלתות. או שסגר הדלת ופתחו הרוח. בכל אלו אם היה

הפֹּתַח כְּאֶגְרוֹף הַטְּמָאָה יוֹצֵאָה מִמֶּנּוּ וְנִכְנְסָתָ לָהּ בְּמָקוֹם פְּתוּחַ
זֶה. וְאִם הָיָה פְּחוֹת מִכְּאֶגְרוֹף הָרִי הוּא כְּסֻתּוֹם :

כסף משנה החור שבדלת וכו' עד הרי הוא כסתום. שם וכו"ע :

ז **ז** הַעוֹשֶׂה חוֹר בַּפֶּתַל כְּדִי לְהַנִּיחַ בוֹ קֶנֶה אוֹ מִסְמֵר גָּדוֹל אוֹ
לְרֵאוֹת מִמֶּנּוּ הָעוֹבְרִים וְהַשְּׁבִים אוֹ לְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ. הָרִי זֶה
כְּחֵלוֹן הָעֲשׂוּיָה לְתַשְׁמִישׁ וְשִׁעוּרָה בְּפֹתַח טַפַּח :

ההראב"ד **העושה חור בכותל.** א"א זה עושה פירוש לאספתי ששנינו במשנה
והרב היוני פירש בו חרב אשפד"א בלע"ז וחיי ראשי פירוש זה מן הדברים
שאינן הדעת מקבלתו ומה ענין חרב עם קנה ונר גם מסמר אין בו משמעות
ולמה הוציאו בלשון אספתי וכמה מסמרות הוזכר במשנה אבל העיקר כאשר
מצאתי אותו בלשון התוספתא לקנה ולאצבתי ולנר וכולם מענין המנורה קנה
קני מנורה אצבית מלקחיה תרגום צבתהא לנר כמשמעו ולא מימנעי רבנן
למכתב פ"א תחת בי"ת הפקר הבקר :

כסף משנה **ומ"ש העושה חור בכותל.** שם העושה מקום לקנה ולאספתי ולנר
שיעורו כל שהוא כדברי בית שמאי בית הלל אומרים בפותח טפח לזון את
עיניו ולדבר עם חבירו ולתשמיש בפותח טפח ופירש שם רבינו יאמר שמי
שניקב בכותל נקב עובר להגביה בו קנה לענין מה או מסמר ינעול בו הפתח
הוא אשר יקרא אספתי וכו' או לשום שם כלי ישימו עליו נר או להשקיף ממנו
מי שילך מביתו או לקרות ממנו מי שירצה הנה שיעור זה הנקב פותח טפח
עכ"ל : **וכתב** הראב"ד העושה מקום בכותל וכו'. א"א זה עשה פירוש לאספתי
ששנינו וכו'. מה שתמה על פי הרב היוני נתיישב בדברי רבינו שמשון שפירש
קנה של גרדי אספתי חרב ויש לאורגים כלי שנקרא חרב עכ"ל. ומה שהקשה
על פי רבינו למה הוציאו בלשון אספתי י"ל שמפני שהמסמר שעושין לנעול
בו הפתח הוא משונה משאר מסמרים בעביו ואפשר שגם בתבניתו הוא משונה
ייחדו לו שם אחר ולפי הראב"ד ניחא שכל שלשת הדברים הם מיוחדים
למנורה וגם כי כתב ר"ש שיי"ג במשנה עצמה לאצבתי אבל איני יודע מה ענין
לקנה מנורה בחור שבכותל הלא במנורה עצמה הם מונחים :

הלכות טומאת מת - פרק חמשה עשר

א חלון תשמיש שסתמה כלה **א** או סתמה עד שנשאר בה פחות מטפח אם בדבר החוצץ בפני הטמאה סתם הרי זה חוצץ והוא שיהיה דבר שאין דעתו לפנותו. לפיכך אם סתם החלון או מעטו באכליו שאינו מכשרין אינו חוצצין שאף על פי שאין מקבלין טמאה והרי הן טהורין דעתו לפנותו. היו סרוחין הרי אלו חוצצין. וכן תבן סרוח חוצץ ושאינו סרוח אינו חוצץ מפני שדעתו לפנותו. תבואה שגדלה וסתמה את החלון או מעטתו אינה חוצצת לפי שדעתו לפנותה שמה תפסיד הכתל. הנה עקרה רחוק מן הכתל ונטה ראשו וסתם הרי זו חוצצת. וכן כל כיוצא בזה:

ההראב"ד או סתמה עד שנשאר בה פחות מטפח. א"א פחות מטפח לכזית מן המת אבל למת שלם או ליותר מכזית דיו אם מיעטו לפחות מארבעה:

כסף משנה חלון תשמיש שסתמה וכו'. בפיי"ג ממס' אהלות אלו ממעטים את הטפח וכו' ואלו שאינם ממעטים וכו' ובפרק לא יחפור (דף כ') מוכח דתרתיה בעינן שלא יהא מקבל טומאה ושלא יהא דעתו לפנותו. ומ"ש לפיכך אם סתם החלון או מיעטו באוכלים שאינם מוכשרים וכו' עד וכן כל כיוצא בזה. שם:

ב חבית שהיא מלאה גרוגרות סרוחין שאינו מכשרין ולא ראויין לאכילה ומנחת בחלון ופי החבית כלפי הטמאה שהרי החבית טמאה. וכן קפה שהיא מלאה תבן סרוח שאינו ראוי לא למאכל בהמה ולא לטיט ולא להסקה ומנחת בחלון. אם יכולין הגרוגרות והתבן לעמד בפני עצמן כשינטל הכלי שהן בו הרי אלו חוצצין ואם לאו אינו חוצצין. עשבים המרים שאינם ראויין לבהמה. ומטלניות שאין בהן ג' על ג' שהיו מטנפים וקשים כדי שלא יהיו ראויין אפלו לקנח הדם מן השריטה. והאיבר והבשר המדלדלים בבהמה טמאה והוא שתהיה כחוששה שאינה ראויה להמכר לעכו"ם וקשורה כדי

שְׁלֹא תִבְרַח. וְהַעוֹף טָמֵא שֶׁשָּׁכַן בַּחֲלוֹן וְהוּא שְׂיֵהָיָה מְשָׁרֵט שְׂהָרִי אֵינוֹ רָאוּי אֶפְלוּ לְתִינוּק לְשַׁחַק בּוֹ. וְעִכּוּ"ם כְּפוּת שֶׁהוּא מֵאֲסוּרֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁאֵין אַחַר יָכוֹל לְהַתִּירוֹ. וּבֵן שְׁמוֹנֶה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת שְׂהָרִי אֲסוּר לְטַלְטְלוֹ. וְהַמֶּלֶח הַמְעַרְב בְּקוֹצִים שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לֹא לְאַכִּילָה וְלֹא לְעִבְדָּה וְהוּא שְׂיֵהָיָה מִנַּח עַל הַחֶרֶשׁ כְּדִי שֶׁלֹּא יִזְיק אֶת הַכֶּתֶל. כָּל אֵלוֹ מִמַּעֲטִין בַּחֲלוֹן שְׂהָרִי אֵינָן מְקַבְּלִין טָמְאָה וְאֵין דַּעְתּוֹ לְפְנוּתָן * מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן רָאוּיִן לְמִלְאָכָה. וְכֵן סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁבָּלָה וְהָיָה מִנַּח בַּחֲלוֹן אִם גָּמַר שְׂתֵהָיָה שָׁם גְּנִיזָתוֹ הָרִי זֶה מִמַּעַט בַּחֲלוֹן. אָבֵל הַשֶּׁלֶג וְהַבָּרָד וְהַכֶּפֹּר וְהַגְּלִיד וְהַמַּיִם אֵינָן מִמַּעֲטִין בַּחֲלוֹן שְׂהָרִי הֵן רָאוּיִן וּמְקַבְּלִין טָמְאָה :

ההראב"ד מפני שאינם ראויים למלאכה. א"א דוקא למעט בחלון אבל אם סתמו לגמרי אע"פ שדעתו לפנותו סותם דוק ותשכח :

כסף משנה ומ"ש חבית שהיא מליאה גרוגרות וכו' עד ואם לאו אינם חוצצין. בפ"ו דאהלות ונתבאר בפרק לא יחפור (דף י"ט). ומ"ש עשבים המרים וכו' עד שהרי הם ראויים ומקבלים טומאה. גם זה שם : כתב הראב"ד או סתמה עד שנשאר בה פחות מטפח א"א פחות מטפח לכזית מן המת וכו'. ואין זה השגה על רבינו דלישנא דמתניתין דפ"ג דאהלות נקט דקתני אלו ממעטין את הטפח וסמך התנא על מה ששנה בפ"ד דאהלות כזית מן המת פתחו בטפח והמת פתחו בד' טפחים וגם רבינו סמך על מ"ש כן בפ"ז :

ג מעט את הטפח בפחות מכזית מבשר המת. בפחות מכזית מבשר נבלה. או בעצם פחות מכשעורה מן המת. או בפחות מפעדשה מן השרץ. הרי אלו חוצצין שכל אלו טהורין * ואינן חשובין אצלו לפיכך אין דעתו לפנותן. וכן פחות מכביצה אכלים שאינן מכשרין אינן חשובין אצלו ואין דעתו לפנותן ולפיכך ממעטין את הטפח :

ההראב"ד אינן חשובין אצלו ואין דעתו לפנותן. א"א אומר אני דלחלון שהוא ד' על ד' אם בא למעטו צריך שיבטל בו אותו המיעוט אבל לחור של טפח אם בא למעטו אע"פ שאינו מבטל המיעוט:

כסף משנה מיעט את הטפח בפחות מכזית וכו'. בפ"ג דאהלות:

ד סתם החלון בכלי חרש והיה פיו לחוץ הרי זה חוצץ לפי שאינו מטמא מגבו והרי הוא טהור. וצריך להיות כלי חרש זה מאוס ונקוב עד שלא יהיה ראוי אפלו להקיש בו דם. כ"י שלא תהיה דעתו לפנותו:

כסף משנה סתם החלון בכלי חרש וכו'. פי לא יחפור שם. ומ"ש וצ"ל כלי חרש זה מאוס ונקוב וכו'. נלמד שם מהסוגיא: ועל מ"ש רבינו x מפני שאינם ראויים למלאכה: כתב הראב"ד א"א דוקא למעט בחלון וכו'. כן הכריחו התוס' בפרק לא יחפור עלה כ' ואין כן דעת רבינו שהרי כתב בפירוש אם סתם החלון או מיעטו: ועל מ"ש רבינו x וכן פחות מכביצה אוכלים שאינם מוכשרים וכו': כתב הראב"ד אומר אני דלחלון שהוא ד' על ד' וכו'. אין דבריו מוכרחים והר"י קורקוס ז"ל כתב על דבריו בשום מקום לא מצאתי שהוזכר שיעור ד' להביא טומאה רק להוציא ולהציל על שאר הפתחים ואם כוונתו כאן בחלון ד' ובא למעטו עד שלא ישאר טפח כי אז חשוב ואינו מתמעט עד שיבטל המיעוט ואותו נקרא חלון והיינו כל הנהו דלא יחפור דחלון הוזכר שם אבל טפח חור הוא ואין צריך לבטל המיעוט והיינו ההיא מתניתין דאהלות כי שם לא אמרו חלון אלא אלו ממעטים בטפח אם זאת כוונת הראב"ד לא מצאתי מי שחילק בו ובתוס' אחרון טפח מפרשי ההיא דלא יחפור ורש"י כתב בהדיא אם יש טפח בחלון בין בית לבית גם רבינו שמשון והרמב"ם כד פירשהו וכולם חלון נקראים וכמו שכתב חלון שהוא לאויר שיעורו כמלא מקדח לתשמיש שיעורו בטפח ולא מצאתי מקום מאין חילק כן עכ"ל:

ה היה בבית מת או רבע עצמות וכיוצא בהן מעצמות המטמאות באהל ומעט החלון של בית זה בעצם פחות מכשעורה אינו מעוט שהעצם מצטרף לעצמות. וכן אם היה שם מת או כזית מבשר המת ומעט החלון בפחות מכזית מבשר המת אינו מעוט לפי שהבשר מצטרף לבשר. אבל עצם פחות מכשעורה ממעט על ידי כזית בשר. ופחות מכזית בשר

מִמַּעַט עַל יְדֵי רִבַּע עֲצָמוֹת וְכִיּוֹצֵא בָהֶן. מַעַט אֶת הַטֶּפַח בְּשֵׁתֵי
וְעָרַב הַמְּנַגְעִין אוֹ בְּגוֹשׁ מִבֵּית הַפָּרֶס אֵינּוּ מַעוּט שֶׁדָּבָר טָמֵא
אֵינּוּ חוֹצֵץ. עֲשֵׂה לְבָנָה מֵעֶפֶר בֵּית הַפָּרֶס הָרִי זֶה טְהוֹרָה
וּמִמַּעֲטָת. שְׁלֵא אָמְרוּ אֶלֶּא גּוֹשׁ כְּבָרִיתוֹ. נִסְתַּם הַטֶּפַח * אוֹ
נִתְמַעַט בְּקוּרֵי עֶכְבִּישׁ אִם הָיָה בָּהּ מִמָּשׁ הָרִי זֶה חוֹצֵצֵת וְאִם
אֵין בָּהּ מִמָּשׁ אֵינָה חוֹצֵצֵת :

ההראב"ד או נתמעט בקורי עכביש. א"א זה כתב במקום והכבי שאין בו
ממש ובמסכת כלים פרק שביעי שפופרת הקנה שחתכה לקבלה טהורה עד
שיוציא את הכבי והיא אותה יריעה שנמצאת בתוכה :

כסף משנה היה בבית מת וכו'. עד סוף הפרק. בפייג דאהלות שם וכחכמים :
ועל מ"ש רבינו או נתמעט בקורי עכביש. כתב הראב"ד א"א זה במקום הכבי
שאין בה ממש עכ"ל. ופשוט הוא שזו היתה כוונתו ואע"פ שלשון כבי נאמר
בפרק י"ז דכלים על מה שנמצא בתוך שפופרת של קנה לפי שאין דרך לשום
בחלון מה שבתוך הקנה ועוד דלא שייך למימר בה שאין בה ממש לכך פירש
רבינו שהוא קורי עכביש שדרכן להמצא בחלונות והם דומים ליריעה לבנה
שבתוך הקנה ויש מהם דקים יותר מחוט ריר תולעת המשי וזהו שאין בו
ממש :

הלכות טומאת מת - פרק ששה עשר

א אַרְבֵּה שֶׁהִיא בְּאֶמְצַע תִּקְרַת הַבַּיִת בֵּין שְׁיֵשׁ בָּהּ פּוֹתַח טֶפַח
בֵּין שְׁאִין בָּהּ פּוֹתַח טֶפַח וְהִיתָה טְמֵאָה תַּחַת תִּקְרַת הַבַּיִת כְּנֶגֶד
אַרְבֵּה טְהוֹר שֶׁהִרִי הוּא גְלוּי לְאֹוִיר וְשָׂאֵר הַבַּיִת טָמֵא. הִיתָה
טְמֵאָה כְּנֶגֶד אַרְבֵּה בְּלֶבֶד כָּל הַבַּיִת טְהוֹר. הִיתָה מְקֻצֵּת
הַטְּמֵאָה תַּחַת הַתִּקְרָה וּמְקֻצֵּתָה תַּחַת אַרְבֵּה * אִם הָיָה בְּאַרְבֵּה
פּוֹתַח טֶפַח הַבַּיִת כָּלוּ טָמֵא וְכֶנֶגֶד כָּל הָאַרְבֵּה טָמֵא. אֵין בָּהּ

פּוֹתַח טַפַּח אִם יֵשׁ בְּטַמְאָה כְּדִי שְׁתַּחֲלֵק וַיִּמָּצֵא כְּשַׁעוֹר תַּחַת
הַתְּקָרָה וְכַשְּׁעוֹר תַּחַת הָאֲרֵבָה הַכֹּל טָמֵא. וְאִם לֹא הַבַּיִת טָמֵא
וַיִּכְנָגְד הָאֲרֵבָה טְהוֹר. הִיא בְּאֲרֵבָה פּוֹתַח טַפַּח וְנָתַן אָדָם רְגְלוֹ
מִלְמַעְלָה עַל הָאֲרֵבָה נַעֲשֶׂה הַכֹּל אֶהֱל אֶחָד. וּבֵין שְׁהִיתָה
הַטַּמְאָה תַּחַת הַתְּקָרָה בְּלִבָּד אוֹ תַּחַת הָאֲרֵבָה בְּלִבָּד הַכֹּל טָמֵא
הַבַּיִת וּמֵה שְׁכַנְגָד אֲרֵבָה. וְהָאָדָם שְׁעָרַב אֶת הַטַּמְאָה טָמֵא מִפְּנֵי
שְׁנַעֲשֶׂה אֶהֱל עַל הַטַּמְאָה. אִין בְּאֲרֵבָה פּוֹתַח טַפַּח וְהִיתָה
הַטַּמְאָה תַּחַת הַתְּקָרָה זֶה שְׁנָתַן רְגְלוֹ מִלְמַעְלָה טְהוֹר שְׁאִין
טַמְאָה יוֹצֵאת לוֹ בְּפָחוֹת מִטַּפַּח. הִיתָה הַטַּמְאָה תַּחַת הָאֲרֵבָה
אִם טַמְאָה קִדְמָה אֶת רְגְלוֹ טָמֵא שְׁהָרִי הָאֶהֱל עַל הַטַּמְאָה.
אִם רְגְלוֹ קִדְמָה אֶת הַטַּמְאָה טְהוֹר שְׁהָרִי רְגְלוֹ מְקַצֵּת הָאֶהֱל
וְאִין טַמְאָה יוֹצֵאת לוֹ :

ההראב"ד אִם הִיא בִּארְוֵבָה פּוֹתַח טַפַּח הַבַּיִת כּוֹל טַמֵּא וְכַנְגָד כֹּל הָאֲרֵבָה
טַמֵּא. אִ"א כַּמְדוּמָה אֲנִי שֵׁשׁ כַּאֲן שִׁיבוֹשׁ הַמְשַׁנָּה לֹא אִמְרָה כֵּן שֵׁאִם יֵשׁ בַּה
פּוֹתַח טַפַּח כִּ"ש שְׁכַנְגָד אֲרֵבָה טְהוֹר אֲבַל לִשׁוֹן הַמְשַׁנָּה מְקַצֵּת הַטוּמָאָה בַּבַּיִת
וּמְקַצֵּת תַּחַת אֲרֵבָה הַבַּיִת טַמֵּא וְכַנְגָד הַטוּמָאָה טַמֵּא אֲבַל לֹא מֵה שְׁכַנְגָד
אֲרֵבָה דְכִ"ש הוּא וְהִ"מ שֵׁשׁ בַּה פּוֹתַח טַפַּח אֲבַל כְּשֵׁאִין בַּה פּוֹתַח טַפַּח וּמְקַצֵּת
טוּמָאָה בַּבַּיִת וּמְקַצֵּת תַּחַת אֲרֵבָה חֲלָקוֹ בַּה רִ"מ וְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי דְרִ"י
אִמְרָ אִף כַּנְגָד הַטוּמָאָה טְהוֹר וְרִ"מ סַבַּר כַּנְגָד הַטוּמָאָה טַמֵּא וְרַבִּי יוֹסִי אִמְרָ
אִם יֵשׁ בַּטוּמָאָה כְּדִי שְׁתַּחֲלֵק וְכוּ' הַכֹּל טַמֵּא וְאִם לֹא הַבַּיִת טַמֵּא וְכַנְגָד
הַטוּמָאָה טְהוֹר וְלַעוֹלָם כֹּל מֵה שְׁכַנְגָד אֲרֵבָה שֶׁלֹּא כַּנְגָד הַטוּמָאָה טְהוֹר לְדַבְרֵי
הַכֹּל וְזֶהוּ הָעִיקָר :

כסף משנה אֲרֵבָה שֶׁהִיא בִּאֲמַצֵּעַ תְּקֵרַת הַבַּיִת וְכוּ'. מִשְׁנָה רַפ"י דֵּאֵהֱלוֹת
(מִשְׁנָה א'). וְעַל מִ"ש כַּנְגָד אֲרֵבָה טְהוֹר, מִ"כ וְאֵע"פ שֵׁאִין בִּארְוֵבָה פּוֹתַח טַפַּח
לֹא אִמְרִינָן דְהוּי כְּלָבוֹד דְשֵׁאֲנִי טוּמָאָה דְהַכִּי גַמִּירִי לֵה. וּמִ"ש אִם יֵשׁ בַּטוּמָאָה
כְּדִי שְׁתַּחֲלֵק וְכוּ'. שֵׁם כְּרַבִּי יוֹסִי וַיֵּשׁ כַּאֲן חֲסָרוֹן בְּסַפְרֵי הַדְּפוּס וְכַךְ הִיא
הַנוֹסַחָה הַנְּכוֹנָה אִם יֵשׁ בַּטוּמָאָה כְּדִי שְׁתַּחֲלֵק וַיִּמָּצֵא כְּשֵׁעוֹר תַּחַת הַתְּקָרָה
וְכַשֵּׁעוֹר תַּחַת אֲרֵבָה הַכֹּל טַמֵּא וְאִם לֹא הַבַּיִת טַמֵּא וְכַנְגָד הָאֲרֵבָה טְהוֹר.
וְעַל מִ"ש רַבִּינוֹ אִם הִיא בִּארְוֵבָה פּוֹתַח טַפַּח וְכוּ' וְכַנְגָד כֹּל הָאֲרֵבָה טַמֵּא:
כְּתַב הָרַאב"ד אִ"א כַּמְדוּמָה אֲנִי שֵׁשׁ כַּאֲן שִׁיבוֹשׁ וְכוּ'. וְדַבַּר פְּשוֹט הוּא וְנִ"ל
שׁוּדָאִי יֵשׁ כַּאֲן טִ"ס וְצָרִיךְ לְכַתּוֹב וְכַנְגָד הַטוּמָאָה בְּמִקּוֹם וְכַנְגָד כֹּל הָאֲרֵבָה.
וַיֵּשׁ לִישֵׁב הַגִּירָסָא בְּדוּחַק דְהִ"ק אִם יֵשׁ בִּארְוֵבָה פּוֹתַח טַפַּח הַמֵּאֵהֱל עַל

מקצת הטומאה כמאהיל על כולה: **היה בארובה פותח טפח ונתן אדם רגלו מלמעלה וכו'.** שם ומ"ש **אין בארובה פותח טפח וכו' עד ואין טומאה יוצאת לו.** גם זה שם וכחכמים ויש פה בספרי הדפוס חסרון וכך הגירסא הנכונה היתה הטומאה תחת הארובה אם טומאה קדמה את רגלו טמא שהרי האהיל על הטומאה אם רגלו קדמה את הטומאה טהור שהרי רגלו מקצת האהל. וביאור הדבר דבסיפא חשיב כסתום כיון שנסתם קודם שבאה הטומאה אבל אם קדמה הטומאה כשפשט רגלו שם נטמא קודם שסתם הנקב:

ב הִיָּה כְּזֵית מִן הַמֵּת בְּפִי הָעוֹרֵב וְהֶאֱהִיל עַל גְּבִי אַרְבֵּה עַד שֶׁנִּמְצָא כְּזֵית בְּאֹיֵר אַרְבֵּה אֶף עַל פִּי שְׂאִין בָּהּ פּוֹתֵחַ טַפַּח הַבַּיִת טַמָּא:

כסף משנה **היה כזית מן המת בפי העורב וכו'.** תוספתא בפרק י"א דאהלות וכת"ק ואע"פ שכבר נתבאר שאפילו טומאה למטה כל שהיא כנגד ארובה הבית טהור הכא שאני כיון שהאהיל כנגד ארובה נטמא הכל כי נתערבה הטומאה משא"כ שם שאין שום אהל כנגד ארובה לערב הטומאה:

ג בַּיִת וְאַרְבֵּה בְּאִמְצַע תִּקְרַת הַבַּיִת וְעֲלֶיהָ עַל גְּבִיו. וְאַרְבֵּה אַחֲרַת יֵשׁ בְּאִמְצַע תִּקְרַת הָעֲלִיָּה וְהֶאֱרִבּוֹת מְכֻוֹנוֹת זֹו לְמַעְלָה מִזֹּו. בֵּין שְׂיֵשׁ בְּאַרְבּוֹת פּוֹתֵחַ טַפַּח בֵּין שְׂאִין בָּהֶן פּוֹתֵחַ טַפַּח. וְטַמְאָה בַּבַּיִת. כְּנֶגֶד הָאַרְבּוֹת טְהוֹר וְהַשְּׂאֵר טַמָּא. הִיָּתָה טַמְאָה כְּנֶגֶד אַרְבּוֹת הָרִי הַבַּיִת כְּלוּ טְהוֹר. הִיוּ בְּאַרְבּוֹת פּוֹתֵחַ טַפַּח וְהַטַּמְאָה בֵּין תַּחַת תִּקְרַת הַבַּיִת בֵּין כְּנֶגֶד אַרְבּוֹת וְנָתַן דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טַמְאָה בֵּין לְמַעְלָה מֵאַרְבַּת הַבַּיִת בֵּין לְמַעְלָה מֵאַרְבַּת הָעֲלִיָּה הַכֹּל טַמָּא שְׂאִין דָּבָר טַמָּא חוּצָא. נָתַן דָּבָר שְׂאִינוֹ מְקַבֵּל טַמְאָה עַל אַרְבַּת הַבַּיִת הַבַּיִת טַמָּא וְהָעֲלִיָּה טְהוֹרָה. נָתַנוּ עַל אַרְבַּת הָעֲלִיָּה הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה טַמְאִים וְכִנְגְדוֹ מְלַמְעָלָה וְלִשְׁמִים טְהוֹר. אִין בְּאַרְבּוֹת פּוֹתֵחַ טַפַּח וְהַטַּמְאָה תַּחַת תִּקְרַת הַבַּיִת וְנָתַן בֵּין דָּבָר הַמְקַבֵּל טַמְאָה וּבֵין דָּבָר שְׂאִינוֹ מְקַבֵּל טַמְאָה בֵּין עַל אַרְבַּת הַבַּיִת בֵּין עַל אַרְבַּת הָעֲלִיָּה אִין טַמָּא אֶלָּא הַבַּיִת שְׂאִין טַמְאָה יוֹצֵאת לְעֲלִיָּה בְּפִחוֹת מְטַפַּח.

הִיְתָה הַטְּמֵאָה כְּנֶגֶד אַרְבּוֹת וְנָתַן דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טְמֵאָה בֵּין לְמַעַלָּן בֵּין לְמַטָּן הַבַּיִת וְהֶעֱלִיָּה טְמֵאִין שֶׁהָרִי עָרַב אֶת הַטְּמֵאָה. נָתַן דָּבָר שֶׁאֵינּוּ מְקַבֵּל טְמֵאָה בֵּין לְמַעַלָּן בֵּין לְמַטָּן אֵינּוּ טְמֵא אֶלָּא הַבַּיִת. וְכָל אֱלוֹ הַדִּינִין בְּעוֹשֶׂה אַרְבָּה אֲבָל תִּקְרָה שֶׁנִּפְחָתָה מֵאֲלֵיהָ שְׁעוֹרָה מְלֵא אֶגְרוֹף כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ :

כסף משנה בית וארובה באמצע תקרת הבית וכו' עד אין טמא אלא הבית. משנה פרק י' דאהלות. ומ"ש הכל טמא שאין כלי טמא חוצץ. הוא על פי מה שנתבאר בפרק י"ב ופי"ז גבי אדם וכלים שנעשו אהל על הטומאה שאם היו כלים על גביו אפילו שלא כנגד הטומאה טמאים ואם היתה טומאה על גביו וכלים תחתיו כל כלים שתחתיו טמאים. ומה שכתב גבי אין בארובות פותח טפח היתה הטומאה כנגד ארובות וכו' הבית והעלייה טמאים. בקדמה טומאה מיירי וכדדייק לישנא דהיתה טומאה שאם קדם הדבר שנתן לטומאה לא דומיא דמאי דכתב אם רגלו קדמה את הטומאה טהור. ומ"ש וכל אלו הדינין בעושה ארובה וכו' כמו שביארנו. בפ"ד :

ד הפוחת את המעזיבה עד שעשה ארבה בתוך תקרת הבית כדי שתכנס בה רגל הערש והיתה רגל הערש סותמת את הארבה. אם יש בה פותח טפח וטמאה בבית אף העלייה טמאה. שאין כלי המקבל טמאה חוצץ. ואם אין בה פותח טפח העלייה טהורה והרגל שלמטה טמאה ככלים המאהילים. נפחתה המעזיבה מאליה שעורה מלא אגרוף כמו שביארנו :

כסף משנה הפוחת את המעזיבה וכו'. בפ"ב דאהלות סנדל של עריסה שפחתה בתוך הבית אם יש שם פותח טפח הכל טמא ואם לאו מונים בו כדרך שמונין במת ושינה רבינו לשון המשנה וכתב הפוחת את המעזיבה כלומר שאם נפחתו מאליה תניא בתוספת' ששיעורה מלא אגרוף וביאור המשנה כ' רבינו שם עריסי' היא המטה מלשון ערשו ערש ברזל [סנדל של עריסה הוא דומה לעטרה של פתח אשר יעשה מברזל וזה שיעשה מברזל] טבעת יכניסו בו סנדל זה עד שהוא נראה בבית אם היה אותו הנקב טפח על טפח הכל טמא ר"ל העלייה וכל הכלים שבה ואם לא היה באותו נקב טפח על טפח העלייה טהורה וזה הסנדל יטמא בהיותו מאהיל על הטומאה הוא והמטה שנוגעת בו טמאים טומאת ז' והתינוק טמא טומאת ערב דמיירי שהטומאה תחת הפתח וקדמה טומאה לסנדל וא"ת כשאין בו פותח טפח למה עלייה טהורה מ"ש ממה שנתבאר

בפרק זה אין בארובות פותח טפח והיתה טומאה כנגד ארובות ונתן דבר שהוא מקבל טומאה העלייה והבית טמאים שהרי עירב הטומאה ותירץ הר"י קורקוס ז"ל שכל דבר שנכנס בעובי המעזיבה וממלא הפחת ויושב שם מהתקרה הוא חשיב ואין אומרים בו עירב את הטומאה ולפיכך דייק רבינו לכתוב והיתה רגל הערס סותמת את הארובה. ומ"ש נפחתה המעזיבה מאיליה וכו' כמו שביארנו. בפ"ד :

ה אַרְבֵּה שְׁבִתוֹךְ תִּקְרַת הַבַּיִת וְקִדְרָה מִנַּחַת עַל הָאָרֶץ וּמְכוּנָתָה כְּנֶגֶד אַרְבֵּה שְׁאֵם תִּעְלֶה תִּצָּא בְּצִמְצוּם מִן הָאָרֶבֶה וְהִיְתָה טְמֵאָה תַּחַת הַקִּדְרָה רְצוּצָה בֵּינָה וּבֵין הָאָרֶץ אוֹ שְׁהִיְתָה הַטְּמֵאָה בְּתוֹךְ הַקִּדְרָה * אוֹ עַל גְּבֵה טְמֵאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה בּוֹקְעַת וְיִוְרְדַת וְאִין טְמֵא אֶלָּא כְּנֶגְדָּה וְהַבַּיִת כְּלוּ טְהוֹר. הִיְתָה הַקִּדְרָה גְּבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח וְטְמֵאָה תַּחְתֶּיהָ אוֹ תַּחַת תִּקְרַת הַבַּיִת הַבַּיִת כְּלוּ טְמֵא וְתַחַת הַקִּדְרָה טְמֵא שְׁהִרִי הוּא אֶהֱל אֶבֶל תּוֹךְ הַקִּדְרָה וְגֵבֵה טְהוֹר שְׁאִין כְּלִי חָרֵשׁ מִטְּמֵא מִגְּבוּ וְהִרִי אֲוִיר הַקִּדְרָה גְּלוּי לְאֲוִירוֹ. אִם הִיָּה כְּלִי בְּתוֹכָהּ אוֹ לְמַעְלָה עַל גְּבֵה טְהוֹר. הִיְתָה טְמֵאָה בְּתוֹכָהּ * אוֹ עַל גְּבֵה הַבַּיִת כְּלוּ טְהוֹר שְׁהִרִי הַטְּמֵאָה כְּנֶגֶד אַרְבֵּה בְּלֶבֶד. הִיְתָה הַקִּדְרָה תַּחַת הָאָרֶבֶה וְהָאָרֶבֶה גְּדוּלָּה מִן הַקִּדְרָה שְׁאֵם תִּעְלֶה הַקִּדְרָה וְתִצָּא מִן הָאָרֶבֶה נִמְצָא בֵּינָה וּבֵין שְׁפִתֵי הָאָרֶבֶה פּוֹתַח טַפַּח. אֶף עַל פִּי שְׁהַקִּדְרָה גְּבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח וְטְמֵאָה בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גְּבֵה אוֹ תַּחְתֶּיהָ הַבַּיִת טְהוֹר. הִיְתָה הַקִּדְרָה מִנַּחַת בְּצַד אֶסְקַפַּת הַבַּיִת שְׁאֵם תִּעְלֶה נִמְצָא מִמֶּנָּה פּוֹתַח טַפַּח לְפָנִים מִן הַמִּשְׁקוּף. וְהִיְתָה טְמֵאָה רְצוּצָה תַּחְתֶּיהָ אוֹ בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גְּבֵה טְמֵאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה בּוֹקְעַת וְיִוְרְדַת. הִיְתָה גְּבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח וְטְמֵאָה תַּחְתֶּיהָ אוֹ בַּבַּיִת. תַּחְתֶּיהָ וְהַבַּיִת טְמֵא שְׁהַכֵּל אֶהֱל אֶחָד * וְתוֹכָהּ וְגֵבֵה טְהוֹר. הִיְתָה הַטְּמֵאָה בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גְּבֵה הַבַּיִת טְמֵא מִפְּנֵי שְׁהִיא נּוֹגַעַת בַּמִּשְׁקוּף טַפַּח וְכֵן תַּחְתֶּיהָ טְמֵא מִפְּנֵי שְׁהַטְּמֵאָה יּוֹצֵאָה לְתַחְתֶּיהָ מִן הַבַּיִת שְׁהַכֵּל אֶהֱל אֶחָד. לְפִיכֵךְ אִם לֹא הִיְתָה נּוֹגַעַת בַּמִּשְׁקוּף בְּפּוֹתַח טַפַּח אוֹ שְׁהִיְתָה

בְּצֵד הַמִּשְׁקוֹף וְטֻמְאָה תַּחְתִּיָּה אֵין טָמֵא אֶלָּא תַּחְתִּיָּה אָבֵל הַבַּיִת טְהוֹר :

ההראב"ד או על גבה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. א"א לא יורדת עד התהום כטומאה רצוצה שהרי זו אינה רצוצה שהרי היא בתוך הקדרה או על גבה אלא בוקעת את הקדרה ומטמאה כלים שתחתיה בינה ובין הארץ מפני שהוא כלי טמא ואין כלי טמא חוצץ מ"מ כיון שאין על גבה טפח על טפח שהרי פתוחה לאויר אינו מביא את הטומאה לצדדין אבל מטמא מה שתחתיו עד הארץ: **או על גבה הבית כולו טהור**. א"א זה המחבר משבש את המשנה מדעתו והוא דעת משובשת והמשנה אמרה בתוכה או על גבה בכלי טמא וכן עיקר לפי שהוא כלי טמא ואינו חוצץ ובוקעת הטומאה לתחתיה כאילו היא פתוחה מלמטה וכיון שהיא גבוהה מן הארץ טפח ואינה רוצצת נעשית היא עצמה אהל טפח להביא את הטומאה לבית שהכלי הטמא מביא את הטומאה ואינו חוצץ: **ותוכה וגבה טהור**. א"א זה האיש מפרש במקומות שאין להם צורך ומניח המקומות הצריכים ולמה לא פירש כאן תוכה וגבה למה טהור והלא המשקוף מאהיל עליה כטפח ואומר אני שזאת הקדירה צרה מפיה ויש לה כוליא טפח כאותה ששנינו ואת התנור ג' מן הכוליא שהן ד' מן השפה דכוליא דתנור טפח וכן דרך רוב הקדרות וזאת הקדירה הכוליא שלה נכנסת תחת השקוף אבל פיה מבחוץ לפיכך אין הטומאה נכנסת לה אבל כשהטומאה בתוכה או על גבה הכל טמא מפני שהוא כלי טמא וכאילו היא פתוחה תחת השקוף כטפח:

כסף משנה **ארובה שבתוך תקרת הבית וכו'**. בפרק י' דאהלות ארובה שהיא בתוך הבית וקדרה נתונה תחתיה שאם תעלה ואין שפתותיה נוגעות בארובה טומאה תחתיה בתוכה או על גבה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת פי' ארובה שהיא לאויר וקדרה נתונה תחתיה בארץ מכוונת כנגדה שאם תעלה וכו' כלומר שאינה רחבה יותר מהארובה עד שתהא מגעת אפילו כל שהוא בתקרה עד שלא תהא יכולה לצאת טומאה תחתיה רצוצה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת כדן כל טומאה רצוצה אע"ג דאין כלי חרש מיטמא מגבו הכא דטומאה בוקעת תוכה נמי טמא והוא הדין כשהטומאה בתוכה או על גבה דכיון דקיי"ל דכלים נעשין אהלים לטמא אבל לא לטהר רואין הטומאה כאילו היא תחתיה ובוקעת ועולה בוקעת ויורדת והבית טהור מאחר שאינה נוגעת אפילו כל שהוא בתקרה. **ומ"ש היתה הקדרה גבוהה מן הארץ טפח וכו'**. שם היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמא תוכה וגבה טהור בתוכה או על גבה הכל טהור זו היא גירסת רבינו וה"פ מאחר שהיא גבוהה מן הארץ טפח הוי שוליה וגג הבית אהל הילכך

טומאה תחת אחת מהם תחת שניהן טמא תוכה וגבה טהור מפני שאינו תחת אהל ואם היתה הטומאה בתוכה או על גבה הכל טהור כלומר תחתיה והבית טהור שמאחר שהיא גבוהה מן הארץ טפח הצילה על כל מה שתחתיה כך פירוש המשנה לפי גירסת רבינו אבל קשה כשהיא גבוהה טפח וטומאה בתוכה או על גבה אמאי תחתיה והבית טהורים הא קי"ל כלים אפילו כלי גללים שאין במינם קבלת טומאה נעשים אהלים לטמא אבל לא לטהר וא"כ גם תחתיה והבית טמאים וכבר השיגו הראב"ד וכתב שהגירסא הכל טמא וקי"ל דלדידיה מי ניחא מאי דקתני בגבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה תוכה וגבה טהור הא מזה הטעם בעצמו היה להם להיות טמאים ואפשר דשאני הכא שאהל הכלי ואהל הבית כחד חשיבי הילכך לא מפלגינן בינייהו וכיון דאהל שתחת הכלי מיעוטא היא הוי טפילה לאהל הבית ודינו כמוהו. ומה שנתן רבינו טעם שאין כלי חרס מטמא מגבו היינו לומר דאילו היה מיטמא מגבו לא היה לו דין אהל כלל. **ומ"ש היתה הטומאה בתוך הקדרה וכו': כתב** הראב"ד טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת א"א לא יורדת עד התהום כטומא' רצוצה וכו'. וא"ת תינח כשהיא בתוכה או על גבה אבל כשהטומאה תחתיה הרי היא רצוצה ולמה לא תרד עד התהום ודוחק לומר דלצדדין קתני ואפשר דכיון דקי"ל דאין כלי טמא חוצץ אעפ"י שהטומאה תחתיה הוה ליה כאילו היא מגולה: **ועל מ"ש רבינו היתה הקדרה גבוהה מן הארץ טפח וכו' היתה טומאה בתוכה או על גבה הבית כולו טהור.** כתב הראב"ד א"א זה המחבר משבש המשנה מדעתו וכו'. אני אומר שגירסת רבינו במשנה היתה בתוכה או על גבה הכל טהור ולענין מה שהקשה הרב ר' אברהם בן דוד שהעיקר הוא הכל טמא לפי שהוא כלי טמא ואינו חוצץ ובוקעת הטומאה לתחתיה ואינו חוצץ רבינו בפירוש המשנה כתב שטעם שהבית טהור לפי שהטומאה כנגד ארובה וכן תחת הקדרה טהור לפי שהיא אהל להיותה גבוהה טפח אמנם יטמא כנגד הטומאה לבד עד לרקיע וכן מוכיח בתוספתא שאמרו בה כנגדו עד לרקיע טמא משמע שהשאר טהור ומכ"מ קשה שמאחר שאפילו כלי גללים נעשה אהלים לטמא אבל לא לטהר לא עדיפא קדרה מינייהו וצ"ע: **היתה הקדרה תחת הארובה וכו'.** תוספתא דאהלות פרק י"א: **היתה הקדרה מונחת בצד אסקופת הבית כו' עד אבל הבית טהור.** משנה סוף פ"י דאהלות היתה נתונה בצד האסקופה שאם תעלה והיא נוגעת בשקוף פותח טפח טומאה תחתיה או בתוכה או על גבה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמא תוכה וגבה טהור תוכה או על גבה הכל טמא. שאם תעלה אינה נוגעת בשקוף פותח טפח או מודבקת בשקוף טומאה תחתיה אין טמא אלא תחתיה ומצאתי בפירוש משניות מוגה שכתב שם רבינו ז"ל אסקופה שם המשקוף התחתון והוא גבוה מהארץ מעט ושקוף שם המשקוף העליון הנכחי אליו והוא אשר

נקרא בלשון הכתוב משקוף וענין אמרו שאם תעלה נוגעת בשקוף פותח טפח שאילו חשבנו שהוגבה ביושר יהיה מפי הכלי פותח טפח נכנס תחת השקוף וכשתהיה ההנחה והיא דבקה בארץ באי זה מקום שתהיה הטומאה מזה הכלי יטמא מה שהיא נכחי לטומאה לבד לפי שהטומאה לא הראתה פעולתה באהל כפי מה שהקדמנו אולם אם היתה גבוהה טפח הנה היא תאהיל ויטמא הבית מסבת פותח טפח אשר ממנה נכנס תחת המשקוף העליון הנכחי אליו וכן אם היתה טומאה בתוכה או על גבה תחתיה טמא לפי שהבית יטמא להגעת הטומאה תחת השקוף ותצא טומאה מהבית אל תחת הקדרה להיותה נכחית בטפח לתחת המשקוף ויטמא תחת הקדרה ג"כ והוא אמרו הכל טמא ואם היה זה הכלי אין ממנו תחת המשקוף אלא פחות מטפח או תהיה נכחית לשטח המשקוף מבחוץ עד שאילו עלתה ביושר ידבק צדה בצד השקוף וזהו אומרו או מודבקות לשקוף הנה היא אז אין חיבור בינה ובין הבית ויהיה דינה דין אהל בפני עצמו עכ"ל. ורישא קשיא שאם תעלה והיא נוגעת בשקוף פותח טפח למה לא יטמא הבית כיון שהשקוף מאהיל על הטומאה וצ"ל דמיירי כשאין הטומאה נכחית לשקוף אלא נכחית לאויר וה"ר עובדיה פירש בענין אחר: ועל מ"ש רבינו היתה גבוהה מן הארץ טפח וכו' ותוכה וגבה טהור וכו'. כתב הראב"ד א"א זה האיש מפרש במקומות שאין להם צורך וכו' ואומר אני שזאת הקדרה צרה מפיה ויש לה כוליא טפח וכו'. באמת דברי הראב"ד נכונים ושפתים ישק וכן פירש ר"ש והרא"ש ומכ"מ אין זה תפיסה על רבינו מפני שרבינו בספר הזה מחבר לא מפרש וכתבו הר"ש והרא"ש בוקעת ועולה והבית טהור וכגון שהטומאה מן המשקוף ולחוץ דאי בטפח המשוך לפניה היה הבית טמא תוכה וגבה טהור דנצולת עם דופן הבית:

1 קורות הבית והעליה שאין עליהם מעזיבה והן מכוונות קורה כנגד קורה ואויר כנגד אויר * ובכל קורה מהן פותח טפח וביניהן אויר פותח טפח וטמאה תחת אחת מהן. תחתיה בלבד טמא. היתה הטמאה בין התחתונה לעליונה בין שתיהן בלבד טמא. היתה הטמאה על גבי העליונה כנגדו עד לרקיע טמא. היו הקורות העליונות מכוונות כנגד האויר שבין הקורות התחתונות וטמאה תחת אחת מהן תחת כלם טמאה. * היתה הטמאה על גבי קורה העליונה כנגד הטמאה עד לרקיע טמא. אין בקורות פותח טפח בין שהיו מכוונות זה על גבי זה ובין שהיו העליונות כנגד אויר התחתונות והיתה הטמאה

תַּחְתִּיָּהוּ אוֹ בִּינִיָּהוּ אוֹ עַל גְּבִיָּהוּ טַמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת
וְיֹרֶדֶת וְאִינָה מְטַמְאָה אֶלָּא כְּנִגְדָּה בְּלִבָּד * לְפִי שְׁכָל טַמְאָה
שְׂאִינָה תַּחַת פּוֹתַח טַפַּח בְּרוּם טַפַּח הָרִי הִיא כְּרֻצוּצָה. * בֵּית
שְׁנִסְדֵּק גָּגוּ וְכַתְלָיו וְנַעֲשָׂה שְׁנֵי חֲלָקִים וְהִיָּתָה הַטַּמְאָה בְּחֻצּוֹ
הַחִיצוֹן שֶׁהַפְּתַח בּוֹ הַכְּלִים שֶׁבְּחֻצּוֹ הַפְּנִימִי כֻלָּם טְהוֹרִין. הִיָּתָה
טַמְאָה בְּחֻצּוֹ הַפְּנִימִי אִם הָיָה רַחֵב הַסְּדֵק כְּחוּט הַמְּשֻׁקְלָת
כְּלִים שֶׁבְּחֻצּוֹ הַחִיצוֹן טְהוֹרִין. וְאִם הָיָה פְּחוּת מְכָאן הָרִי הוּ
טַמְאִין :

ההראב"ד ובכל קורה מהן פותח טפח וביניהן אויר. א"א אע"פ שאין ביניהן
אויר טפח לפי שאין הטומאה עוברת לקורה הואיל ויש שם אויר דוק ותשכח :
היתה הטומאה על גבי קורה העליונה. א"א וכן על גבי קורה התחתונה : לפי
שכל טומאה שאינה תחת פותח טפח ברום טפח הרי היא כרצוצה. א"א כמה
זה לשון מקולקל אלא שאין חוצץ לפני הטומאה ואינו נעשה אהל להביא את
הטומאה אלא בטפח מרובע ולא אמרינן חבוט רמי אלא כשיש בקורה רוחב
טפח : בית שנסדק וכו'. א"א כמה קלקל עלינו את הענין כי הוא מפרש
השיעורין שבמשנה לטהרה והם אינם אלא לטומאה ומפני זה השיבוש סיבב
פירוש המשנה לדרך אחרת ובתוספתא כותל שנסדק והוא כותל הבית שהוא
לצד החצר ויש לפניו תקרה עודפת ואין פתח לזה הבית זולתי זה הסדק א"נ
יש לו פתח אחר אבל אין פתח מציל אלא על פתחים מגופים אבל על הסדק
שהוא פתוח ועל החור שהוא פתוח אינו מציל ב"ש סברי אינו מוציא את
הטומאה עד שיהא בו ד' טפחים ואפילו לכזית לפי שאין לסדק תואר פתח
ובה"א כעובי חוט המשקולת אע"פ שאין בו טפח מפני שהוא ארוך וסופו
להיות גדול והולך ורבי יוסי אומר משום ב"ה בפותח טפח כדין חור שבין בית
לבית לכזית :

כסף משנה קורות הבית והעליה וכו'. משנה פרק י"ב דאהלות : ועל מ"ש
רבינו וביניהם פותח טפח. כתב הראב"ד א"א אע"פ שאין ביניהם אויר טפח
וכו'. נראה מדבריו שהבין בדברי רבינו שמ"ש וביניהם אויר פותח טפח באויר
שבין קורה לקורה שבצדה מיירי ומפני כך הקשה עלה שמה צורך שיהיה
באויר פותח טפח אפילו אין באויר פותח טפח אין הטומאה עוברת מקורה
לקורה הואיל ויש שם אויר ולי נראה שזה דבר פשוט ולא דיבר רבינו אלא
באויר שבין קורה לקורה שעליה מיירי ומשום דבעי למיתנא היתה הטומאה
בין התחתונה לעליונה בין שתיהם בלבד טמא הקדים לומר דהיינו דוקא
כשיש בין תחתונה לעליונה פותח טפח שאילו לא היה ביניהם פותח טפח

היתה טומאה בוקעת ועולה ולא היתה מטמאה אלא כנגדה בלבד : ועל מ"ש רבינו גבי היו הקורות העליונות מכוונות כנגד האויר שבין קורות התחתונות היתה הטומאה ע"ג קורה העליונה כנגד הטומאה עד לרקיע טמא: כתב הראב"ד א"א וכן על גבי קורה התחתונה עכ"ל. והדין עמו שמאחר שאחד התחתונה ואחד העליונה הן לאויר כך לי שהיתה הטומאה על התחתונה כמו שהיתה על העליונה וכך הוא לשון המשנה היו העליונות כבין התחתונות וטומאה תחת אחת מהן תחת כולן טמא על גביהן כנגדו עד הרקיע טמא ולא חילקנו בין שתהיה על גבי העליונה לשתהיה ע"ג התחתונה ורבינו דנקט ע"ג קורה העליונה צ"ל דל"ד אלא איידי דנקט בבבא קמייתא ע"ג העליונה נקטה נמי הכא : ומ"ש אין בקורות פותח טפח וכו'. תוספתא פ"ג דאהלות והוא נלמד ממתני' סוף פ"ד דאהלות : ועל מ"ש רבינו לפי שכל טומאה שאינה תחת פותח טפח: כתב הראב"ד א"א כמה לשון זה מקולקל וכו'. וי"ל דרבינו לישנא קלילא נקט וקיצר במקום שהיה לו להאריך ולומר דלא אמרינן חבוט רמי אלא כשיש בקורה רוחב טפח אלא שסמך על מ"ש בפ"ה מהלכות סוכה גבי היה הסיכוך מדובלל: בית שנסדק וכו'. משנה פ"א דאהלות. ומ"ש אם היה רוחב הסדק כחוט המשקולת. שם בה"א כל שהוא ומפרש בתוספתא פרק י"ב דהיינו כחוט המשקולת: וכתב הראב"ד א"א כמה קלקל עלינו את הענין וכו' ובתוספתא כותל שנסדק והוא כותל הבית וכו'. כלומר מדלא פירשה כדמפרש רבינו מאי דתנן הבית שנסדק דהיינו גג וכותליו אלא לכותל לבדו שנסדק קרי במתניתין הבית שנסדק וע"פ זה פירש השיעורים שבמתניתין לטומאה וכמו שמבואר בדבריו ודברי רבינו ופירושו מרווח בפ"י דמתני' וכך פירשו רבינו שמשון והרא"ש וז"ל הרא"ש בית שנסדק כגון שפתחו במזרח ואחוריו לצד מערב ונסדק כל גג הבית מצפון לדרום מעבר לעבר:

אֲכַסְדָּרָה שֶׁנִּסְדָּקָה וְטִמְאָה בְּצַד אֶחָד הַכְּלִים שֶׁבְּצַד הַשְּׁנַי
טְהוּרִין שֶׁהָרִי הִיא שְׁנֵי אֲהָלִים זֶה בְּצַד זֶה וְאוֹיֵר בִּינֵיהֶן שֶׁהָרִי
הַסְּדָק בְּכָל הַתְּקָרָה. נָתַן רַגְלוֹ אוֹ קָנָה מְלַמְעָלָה עַל הַסְּדָק *
עָרַב אֶת הַטִּמְאָה. נָתַן אֶת הַקָּנָה בְּאַרְץ כְּנָגַד הַסְּדָק וְאַפְלוּ כְּלֵי
גְדוֹל אֵינוֹ מְעָרַב אֶת הַטִּמְאָה עַד שִׁיְהִיָּה גְבוּהַ טַפַּח תַּחַת
הַסְּדָק. הָיָה אָדָם מְטַל עַל הָאָרֶץ תַּחַת הַסְּדָק מְעָרַב אֶת
הַטִּמְאָה שֶׁאָדָם חָלוּל הוּא וְהֵצַד הָעֲלִיּוֹן הָרִי הוּא כְּאֶהֱל שְׁיִשׁ
בּוֹ גְבוּהַ טַפַּח. וְכֵן אִם הָיוּ תַּחַת הַסְּדָק כְּלִים מְקַפְּלִין מְנַחֲיִין עַל
הָאָרֶץ זֶה עַל גֵּב זֶה וְהָיָה הָעֲלִיּוֹן גְבוּהַ מְעַל הָאָרֶץ טַפַּח עָרַב אֶת

הַטְּמָאָה וְכָל הַכֵּלִים שֶׁלְמִטָּה מִמֶּנּוּ הָרִי הוּן כְּכֵלִים שֶׁתַּחַת
הָאֵהָל:

ההראב"ד **אכסדרה שנסדקה וכו'.** א"א שנסדקה גגה וזה אין לו שיעור שאין הטומאה מעברת הקורות אפי' בפחות מטפח ונראה לי מה שאמרו בבית שנסדק שאם היתה הטומאה מבחוץ והכלים מבפנים טהורים אע"פ שיש בסדק כשיעורים הללו דוקא בסדק מפני שסופו להבנות אבל חור אחד דברי הכל בטפח בין בחוץ בין לפנים: **עירב את הטומאה.** א"א כמה שיבושין נשתבש בדברים הללו שלא נאמרו על מי שנתן רגלו למעלה מן הסדק שאין הרגל חלול ואין צורך לחללו שהרי דבר המקבל טומאה מביא את הטומאה ולא הוצרכו לחללו אלא לאדם שהוא חוצץ את הטומאה תחתיו ואין שם חלל טפח להביא את הטומאה חוץ ממקומה ועל זה אמרו אדם חלול הוא והצד העליון מביא את הטומאה:

כסף משנה **אכסדרה שנסדקה וטומאה בצד אחד וכו'.** משנה פרק י"א דאהלות פירוש כל אכסדרה היא פרוצה מרוח ד' וסתומה משלש רוחות ונסדקה התקרה מהרוח הפרוץ עד הכותל הפנימי מעבר לעבר הבי'. **ועל מ"ש רבינו עירב את הטומאה.** כתב הראב"ד א"א כמה שיבושים נשתבש וכו'. דברי רבינו פשוטים וכך פירשה הר"ש והרא"ש ואין דברי הראב"ד מובנים לי ואפשר דלטעמיה אזיל שפירש שהסדק הוא בכותל לא בגג ומשיג על רבינו שכתב נתן רגלו וכו' למעלה על הסדק ועדיין דברי הראב"ד צריכים עיון: **היה אדם מוטל על הארץ וכו'.** שם וכב"ה: **וכן אם היו תחת הסדק וכו'.** גם זה שם:

הלכות טומאת מת - פרק שבעה עשר

א זיז שֶׁהוּא יוֹצֵא מִפֶּתַח הַבַּיִת וּפָנָיו לְמִטָּה. וְהָיָה גְבֵהוּ מֵעַל הָאָרֶץ שְׁנַיִם עָשָׂר טַפַּח אוֹ פָּחוֹת מִכָּאן הָרִי זֶה מְבִיא אֶת הַטְּמָאָה בְּכָל שְׁהוּא. וְדָבָר בְּרוּר הוּא שְׁאִינוּ מְבִיא אֶלָּא מִדְּבָרֵיהֶם. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּהִבָּאת הַטְּמָאָה כְּזוֹ שְׁאִינָהּ בְּאֵהָל

טַפַּח הַבְּרִיא אֵינָה אֶלָּא מְדַבְּרִיהֶם. הָיָה גְבוּהָ יִתֵּר מִיִּיב טַפַּח אוֹ שֶׁהָיוּ פָּנָיו לְמַעַלָּה. וְכֵן הָעֵטְרוֹת וְהַפְּתוּחִים הַיּוֹצְאוֹת מִן הַבְּנִין אֵין מְבִיאִין אֶלָּא בְּפוֹתַח טַפַּח. וְכֵן זִיז שְׁעַל גְּבִי הַפְּתַח הַיּוֹצֵא מִן הַמְּשָׁקוֹף וְאֶפְלוֹ הָיָה קָנָה בְּצַד הַמְּשָׁקוֹף בְּרַחֵב הַפְּתַח אֵינוֹ מְבִיא אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה בּוֹ פּוֹתַח טַפַּח :

ההראב"ד זיז שהוא יוצא מפתח הבית וכו' עד א"כ היה בו פותח טפח. א"א תמה אני איך הוא מוציא את הדברים מפשטן ובזיז היוצא מע"ג הפתח עד י"ב טפחים אמרו שמביא את הטומאה בכל שהוא יותר מכאן בטפח אבל בקנה היוצא מע"ג הפתח החמירו אפי' גבוה מאה אמה מביא הטומאה בכל שהוא מפני שהקנה מיטלטל ונראה שניתן שם להאהיל תחתיו וזיז אינו מיטלטל ואינו אלא לבנין וכך סייע רבי את דברי רבי יהושע בתוספתא :

כסף משנה זיז שהוא יוצא מפתח הבית וכו'. פי"ד דאהלות הזיז מביא את הטומאה בכל שהוא הגיזרה והגבלית בפותח טפח איזהו הזיז שפניו למטה והגיזרה שפניה למעלה ובמה אמרו הזיז מביא את הטומאה בכל שהוא בזיז שהוא גבוה מן הפתח ג' נדבכין שהם י"ב טפח יתר מכאן מביאה את הטומאה בפותח טפח העטרות והפיתוחים מביאים את הטומאה בפותח טפח וכו' זיז שע"ג הפתח מביא את הטומאה בפותח טפח וכו' קנה שע"ג הפתח אפילו מאה אמה מביא את הטומאה כל שהוא דברי רבי יהושע ר"י בן נורי אומר אל יחמיר זה מן הזיז ופירש שם רבינו זה הזיז אשר יביא את הטומאה בכל שהוא כבר התבאר לך צורתו ותנאו וזה שיהיה לו תוספת אל מה שימשך לארץ ויהיה בינו ובין הארץ גבוה י"ב טפחים והוא יוצא מצד פתח [הבית] ונחשוב זה הקנה הנוסף שהוא כבר הגיע לארץ וכלל הטומאה אשר תחתיו לצד הארץ וכו'. [זיז] שעל גבי הפתח ר"ל שיהיה יוצא מהמשקוף ולהיותו למעלה מי"ב טפחים יצטרך שיהיה בו פותח טפח ואז יביא את הטומאה לבית : **וכתב** עוד אר' יהושע להיות הקנה משוך על אורכו ודבוק לכותל אע"פ שהוא למעלה מי"ב טפחים הנה הוא יביא את הטומאה לבית בכל שהוא ואמר ר"י בן נורי שלא תהיה זו חמורה מהזיז אשר לא יביא את הטומאה כאשר היא למעלה מי"ב טפחים אלא בפותח טפח כמו שקדם והלכה כר"י בן נורי עכ"ל : **והראב"ד** כתב על דברי רבינו כאן תמה אני איך הוא מוציא הדברים מפשטן וכו'. נראה מדבריו שהוא תמה על רבינו למה פסק כר"י ב"נ והו"ל לפסוק כר' יהושע מפני שרבי סייע אותו דתניא בתוספתא רבי אומר החמירו בקנה יותר מבזיז שקנה מיטלטל וזיז אינו מיטלטל, ולדעת רבינו י"ל שהוא סובר שרבי לא בא אלא ליתן טעם לדברי רבי יהושע ואפשר דליה לא ס"ל ומאחר דמילתא דרבנן היא פסק כר"י בן נורי דמיקל. ויש לתמוה על הראב"ד למה

קראו מוציא דברים מפשטן לפי שפסק כר"י בן נורי וצ"ל דמשום דאע"פ שאפשר לומר דרבי לא בא אלא ליתן טעם לדברי ר' יהושע ואפשר דאיהו סבר כר"י בן נורי פשטא דמילתא היא דכרבי יהושע ס"ל לכך קראו מוציא הדברים מפשטן. ועטרות הם אבנים הבולטים מן הקיר כמין כיפה. ופיתוחים הם סיוד וכיור שעושים לנוי. **ומ"ש רבינו ודבר ברור הוא וכו'.** בפי מי שמתו (יט:) ד"ת אהל כל שיש בו חלל טפח חוצץ וכו' אין בו חלל טפח אינו חוצץ :

ב זיז שְהוּא סוֹבֵב אֶת כָּל הַבַּיִת וְאוֹכֵל בַּפֶּתַח טַפַּח מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה. הָיָה אוֹכֵל בַּפֶּתַח פְּחוֹת מְטַפֵּחַ וְטְמֵאָה בַּבַּיִת כְּלִים שֶׁתַּחְתּוֹ טְמֵאִין. * טְמֵאָה תַּחְתּוֹ אֵינוֹ מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה לַבַּיִת. וְכֵן בְּחֶצֶר שֶׁהִיא מְקַפֶּת אַכְסְדָּרָה :

ההראב"ד **טומאה תחתיו אינו מביא את הטומאה לבית.** א"א דוקא בזיז שהוא למעלה משנים עשר טפחים :

כסף משנה **זיז שהוא סובב את כל הבית וכו'.** בפרק י"ד דאהלות זיז שהוא סובב את כל הבית ואוכל בפתח ג' אצבעות פירוש זיז שהוא רחב טפח וסובב כל כתלי הבית מבחוץ וכנגד הפתח אוכל שלש אצבעות ועל שאר הפתח אין זיז שאם היה אוכל כנגד הפתח טפח היה הבית טמא לד"ה וידוע דהלכה כרבי יהושע. טומאה בבית כלים שתחתיו טמאים טומאה תחתיו ר"א מטמא את הבית ורבי יהושע מטהר: **וכתב** הראב"ד טומאה תחתיו אינו מביא את הטומאה לבית א"א דוקא בזיז שהוא למעלה מיי"ב טפחים עכ"ל. כלומר שאילו לא היה למעלה מיי"ב טפחים היה מביא את הטומאה בכל שהוא כמו שנתבאר ופשוט הוא והטעם כשטומאה בבית כלים שתחתיו טמאים משום דדרך הטומאה לצאת. **ומ"ש וכן בחצר שהיא מוקפת אכסדרה.** שם במשנה פירוש כי כאשר היה הבית מוקף באכסדראות ואכסדרה אוכלת בפתח שלש אצבעות טומאה בבית כלים שבאכסדרה טמאים טומאה באכסדרה רבי יהושע מטהר הבית :

ג חֲלוֹן הָעֲשׂוּיָה לְתַשְׁמִישׁ וְזִז יוֹצֵא עַל גְּבִי הַחֲלוֹן אֶפְלוֹ הָיָה כְּרֹחַב אֶגּוֹדֵל מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה. וְהוּא שְׂיֵהִיָּה גְבוּהַ מְעַל הַחֲלוֹן רוּם אֶצְבָּעִים אוֹ פְּחוֹת. הָיָה לְמַעְלָה מְאֶצְבָּעִים אֵינוֹ מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ בוֹ רֹחַב טַפַּח. זִז זֶה שֶׁעַל גְּבִי הַחֲלוֹן הָעֲשׂוּיָה לְמַאֲוֵר מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה בְּכָל שֶׁהוּא וְאֶפְלוֹ גְבוּהַ כָּל

שְׁהוּא. * בְּנִין הַיּוֹצֵא לְפָנֵי הַחֲלוֹן שֶׁהַמְשַׁקֵּף נִסְמָךְ עָלָיו בְּשָׁעָה
שֶׁמְשַׁקֵּף אֵינוֹ מְבִיא אֶת הַטְּמָאָה. הָיָה בּוֹ זֵיז רֹאֵין אֶת הַבְּנִין
כְּאִלוֹ אֵינוֹ וְהַזֵּיז הָעֲלִיּוֹן מְבִיא אֶת הַטְּמָאָה. וְכִיצַד מְבִיאִין כָּל
הַזֵּיזִין הָאֵלוֹ טְמָאָה. שְׂאֵם הַיְתָה טְמָאָה תַּחַת אֶחָד מֵהֶן אוֹ
בְּבֵית הַכֹּל טְמָא בֵּין בְּבֵית בֵּין תַּחַת הַזֵּיז :

ההראב"ד בנין היוצא לפני החלון. א"א זו הפיסקא לא נמצאת לא במשנה
ולא בתוספתא אולי כתבה תחת הבטח שהוא שנוי פי"ב ואין מפרשין כן ולשון
התוספתא אבטי והוא הבטח האמור במשנה שאינו מביא את הטומאה ובזיז
יש עליו מחלוקת וזה המחבר הפליגו לדברים אחרים שלא מן הענין והם
עצמם מאין טעם והרב היוני ג"כ פירש בו סברא רחוקה בעבור שראה
בתוספתא אבטי ופירש אינו מביא את הטומאה חוצץ והם דברים זרים ואין
הדעת מיושבת עליהן אמרתי אחר שאין להם קבלה אענה אף אני חלקי גם לי
לבב כמוהם. הבטח מלה מורכבת היא ונקראת על שם מלאכתה והיא
ממלאכת התנור כשהוא צריך טפלה מוציאין ממנה זיז לקבל עליו את הטיט
שטופלין בו ומפני אסיפת הטיט ששם פעמים שמותיר והוא בולט ממנו טפח
ונשאר שם עם הזיז שלא לצורך ושלא בכוונה ואותו הטיט אינו מביא טומאה
אף למה שתחתיו לפי שמתחלה לא בא בשום כוונה שלא היו יודעין שיותר
ועל הזיז נחלקו רבי אליעזר סבר כיון שאינו בא אלא בשביל הטיט דינו כמוהו
ורבי יהושע סבר הזיז מיהא בכוונה בא שם הילכך מביא ומודים שאם נתנו
שם את הטיט הרבה על דעת שיותר שהוא מביא. פירוש בטח בית טיחה
מקום קבוץ הטיט :

כסף משנה חלון העשויה לתשמיש וכו'. פי"ד דאהלות. ומ"ש אפילו היה
כרוחב אגודל. שם בתוספתא, ומ"כ פי' אפילו לא היה לצד חוץ אלא גודל
וכשהזיז אינו גבוה אלא רום אצבעיים עשוי לנוי החלון ומצטרף אהלו עם
החלון. ומ"ש ואפי' גבוה כל שהוא: בנין היוצא לפני החלון וכו'. בפרק י"ב
דאהלות הבטח אינו מביא את הטומאה היה בו זיז ר"א אומר אינו מביא את
הטומאה [רבי יהושע אומר] רואין את הבטח כאילו אינו והזיז העליון מביא את
הטומאה. ומ"ש היה בו זיז וכו'. שם ורבי יהושע: וכתב הראב"ד א"א זאת
הפיסקא לא נמצאת וכו'. וזה לשון רבינו בפירוש המשנה בטח הוא בנין היוצא
מהכותל לפני החלון כי כאשר ישקיף מהארובה הוא נסמך עליו ולזה יקרא
בטח וכתב הרא"ש הטעם מפני שהוא מודבק לחלון ואין אויר שתכנס בו
טומאה ורבינו שמשון בשם הערוך פירש בו פי' אחר: וכיצד מביאין כל הזיזין
האלו טומאה וכו'. פשוט הוא :

ד * שְׁנֵי זִיזִין זֶה עַל גַּב זֶה וַיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד מֵהֶן פּוֹתַח טַפַּח וּבִינֵיהֶם פּוֹתַח טַפַּח וְטַמְאָה תַּחַת הַתַּחְתּוֹן תַּחְתּוֹ בְּלִבָּד טַמְא. הִיְתָה טַמְאָה בֵּינֵיהֶן בִּינֵיהֶם בְּלִבָּד טַמְא. הִיְתָה עַל גַּב הָעֲלִיּוֹן כְּנִגְדּוֹ עַד הָרְקִיעַ טַמְא. הִיְתָה הָעֲלִיּוֹן עוֹדֵף עַל הַתַּחְתּוֹן פּוֹתַח טַפַּח וְטַמְאָה תַּחַת הַתַּחְתּוֹן אוֹ בֵּינֵיהֶן תַּחְתֵּיהֶן וּבִינֵיהֶן טַמְא. הִיְתָה עַל גַּב הָעֲלִיּוֹן כְּנִגְדּוֹ וְעַד הָרְקִיעַ טַמְא. הִיְתָה הָעֲלִיּוֹן עוֹדֵף עַל הַתַּחְתּוֹן פְּחוֹת מְטַפַּח וְטַמְאָה תַּחְתֵּיהֶם תַּחְתֵּיהֶם וּבִינֵיהֶן טַמְא. הִיְתָה הַטַּמְאָה בֵּינֵיהֶם אוֹ תַּחַת הַמּוֹתֵר בֵּינֵיהֶן וְתַחַת הַמּוֹתֵר טַמְא אֲבָל תַּחַת הַתַּחְתּוֹן טְהוֹר. יֵשׁ בְּכָל אֶחָד מֵהֶן פּוֹתַח טַפַּח וְאִין בִּינֵיהֶם פּוֹתַח טַפַּח וְטַמְאָה תַּחַת הַתַּחְתּוֹן * תַּחְתּוֹ בְּלִבָּד טַמְא. הִיְתָה בֵּינֵיהֶן אוֹ עַל גַּב הָעֲלִיּוֹן כְּנִגְדּוֹ הַטַּמְאָה עַד לָרְקִיעַ טַמְא. אִין בָּהֶן פּוֹתַח טַפַּח בֵּין שְׁנֵי בִינֵיהֶם פּוֹתַח טַפַּח וּבֵין שְׁנֵי בִינֵיהֶם פּוֹתַח טַפַּח. בֵּין שְׁהִיְתָה הַטַּמְאָה תַּחַת הַתַּחְתּוֹן אוֹ בֵּינֵיהֶן אוֹ עַל גַּב הָעֲלִיּוֹן. * טַמְאָה בּוֹקֶעַת וְעוֹלָה בּוֹקֶעַת וְיּוֹרְדָת שְׁהָרִי הִיא רְצוּצָה. וְכֵן שְׁתֵּי יְרִיעוֹת שְׁהוֹן גְּבוּהוֹת מִן הָאָרֶץ פּוֹתַח טַפַּח זֶה עַל גַּב זֶה. כְּלִים אוֹ בְּגָדִים אוֹ לוּחוֹת שֶׁל עֵץ שְׁהוֹן מִנְחִין זֶה עַל גַּב זֶה וְטַמְאָה רְצוּצָה בֵּינֵיהֶן * אִם הִיְתָה הַטַּמְאָה גְּבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח הָרִי הַכְּלִי שְׁעָלֶיהָ מְלַמְעָלָה מֵאֵהִיל עַל חֲלָל הַטַּפַּח * וּמִבִּיא אֶת הַטַּמְאָה לְכָל הַכְּלִים שְׁתַּחְתּוֹ. הִיוּ טַבְלִיּוֹת שֶׁל שֵׁשׁ אֶפְלוֹ גְּבוּהוֹת מִן הָאָרֶץ אֶלֶף אַמָּה טַמְאָה בּוֹקֶעַת וְעוֹלָה בּוֹקֶעַת וְיּוֹרְדָת מִפְּנֵי שְׁהוֹן כְּקַרְקַע:

ההראב"ד שני זיזין זה על גב זה וכו' תחת התחתון תחתיו בלבד טמא. א"א חסר מכאן עיין המשנה: תחתיו בלבד טמא. א"א הנוסחא נסוחא מן האחרת: טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. א"א זה הטעם שיבוש אלא שאין שם כדי שיביא את הטומאה לצדדין: אם הטומאה גבוהה מן הארץ. א"א זה שיבוש ראוי להיות אם היתה מן הארץ גבוהה הכלי: ומביא את הטומאה לכל הכלים שתחתיו. א"א ראיתי שלא פירשו לא הוא ולא הרב היוני ז"ל כפי זה המשנה ומה הוא הפרש שיש בין סגוס עבה ולקפולין זו על גב זו ולטבלאות של עץ מונחות זו על גב זו שהסגוס הואיל וכלי אחד הוא אין רואין הצד

העליון אע"פ שגבוהה מן הארץ טפח שיהא כאהל ויטמא מה שתחתיו באהל
אלא נדון כטומאה רצוצה ובוקעת כנגדו ולא יותר אבל כשהוא שני כלים
אע"פ שדבוקים זה בזה העליון שהוא גבוה טפח מן הארץ נעשה אהל ומביא
וכן הטעם לאדם שהוא נתון על המת לפי שהוא חלול נעשה כשתי טבלאות :

כסף משנה שני זיזין זה ע"ג זה וכו' וכן שתי יריעות שהן גבוהות מן הארץ
פותח טפח זו ע"ג זו. פי"ד דאהלות : כתב הראב"ד תחת התחתון תחתיו בלבד
טמא א"א חסר מכאן עיין המשנה עכ"ל. ואני אומר ספר מוטעה נזדמן
להראב"ד בדברי רבינו ובנוסחא הנכונה אין שום חסרון וכך היא היה העליון
עודף על התחתון פותח טפח וטומאה תחת התחתון או ביניהם תחתיהם
וביניהן טמא היתה ע"ג העליון כנגדו ועד הרקיע טמא היה העליון עודף על
התחתון פחות מטפח וטומאה תחתיהם תחתיהם וביניהם טמא היתה
הטומאה ביניהם או תחת המותר ביניהם ותחת המותר טמא אבל תחת
התחתון טהור וזו הבבא האחרונה פלוגתא דר"א ורבי יהושע וידוע דהלכה
כרבי יהושע : כתב עוד הראב"ד תחתיו בלבד טמא א"א הנוסחא נסוחא מן
האחרת עכ"ל. מכאן נראה שמ"ש בהשגה שקודם זו חסר מכאן היינו שהיה
בנוסחתו בדברי רבינו שני זיזין זה ע"ג זה וכו' טומאה תחת העליון ביניהם
בלבד טמא והשתא קאמר שמ"ש בסיפא גבי יש בכל אחד מהן פותח טפח ואין
ביניהן פותח טפח וטומאה תחת התחתון תחתיו בלבד טמא נוסחא זו נכונה
מהאחרת כלומר מהנוסחא שכתב לעיל שיש בה חסרון. שנסוחא פירושה
נכונה ואפשר דגרסינן נכוחה או נכונה : ועל מ"ש רבינו אין בהם פותח טפח
וכו'. טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת שהרי היא רצוצה. כתב הראב"ד
א"א זה הטעם שיבוש אלא שאין שם כדי שיביא את הטומאה לצדדין עכ"ל.
טעמו משום דלא מיקרי רצוצה אלא כשאין שם חלל גבוה טפח אבל הכא הרי
יש שם חלל גבוה טפח אלא שלפי שאין בגגה רוחב טפח אינה מביאה את
הטומאה לצדדין ולדברי רבינו י"ל שמאחר שאין בגגה טפח על טפח על רום
טפח טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת כל שחסר אחד מאלו דינה כרצוצה
ושפיר מיקריא רצוצה : כלים או בגדים וכו' עד מפני שהם כקרקע. פט"ו
דאהלות : כתב הראב"ד ומביא את הטומאה לכל הכלים שתחתיו ראיתי שלא
פירשו לא הוא ולא הרב היוני וכו'. ואני אומר אין ספק שפירושו אמיתי ואין
תפיסה על רבינו למה לא פירש שרבינו ז"ל בספר הזה מחבר לא מפרש ויש
כאן ט"ס וצריך לכתוב של שיש במקום שלשתן. גם חסר בדפוס תיבת אלף
וכך היא הנוסחא אפילו גבוהות מן הארץ אלף אמה וכן מבואר בתוספתא
וטעם החילוק בין לוחות עץ לטבליות של שיש דשל עץ לא בטילי אגב קרקע
וכמאן דליתנהו דמי ומקומם חשיב חלל אבל שיש כקרקע הוא חשיב שהרי
מין קרקע הוא : ועל מ"ש רבינו אם היתה הטומאה גבוהה מן הארץ : כתב
הראב"ד זה שיבוש ראוי להיות אם היתה מן הארץ גבוה הכלי עכ"ל. טעמו

דאכלי או לוח העליון הוא דקפדינן שיהא גבוה מן הארץ טפח ולשון המשנה כד היא עד שתהא העליונה גבוה מן הארץ פותח טפח וא"כ אפילו אין הטומאה גבוהה מן הארץ טפח אם הכלי או הלוח העליון גבוה מן הארץ טפח מביא את הטומאה וגם רבינו כתב כן בסוף פי"ו ולכן צריך לומר שסמך כאן על מ"ש שם וה"פ אם היה הלוח או הכלי העליון שהטומאה מלמטה גבוה מן הארץ טפח :

ה לוחות של עץ שהן נוגעות זה בזה בקרנותיהן והן גבוהות מן הארץ טפח וטמאה תחת אחת מהן כלים שתחת השנייה טהורין לפי שאינה נוגעת בחברתה בפותח טפח והנוגע בלוח זו השנייה פנוגע בכלים שנגעו באהל המת. אבל כל הכלים שאמרנו שמביאין את הטמאה ואינן חוצצין אם האהל הכלי על המת כל כלים שעל גביו טמאים כמו שבארנו. וטמאתן משום כלים המאהילין על המת ואף הכלים שעל גביו שאינן פנוגד הטמאה טמאים משום כלים שנגעו בכלים שהאהילו על המת :

כסף משנה לוחות של עץ שהן נוגעות זו בזו בקרנותיהם והם גבוהות מן הארץ פותח טפח טומאה תחת אחת מהן הנוגע בשניה טמא טומאת שבעה כלים שתחת הראשונה טמאים שתחת השניה טהורים ופירש רבינו הנוגע בשניה טמא טומאת שבעה לפי שהיא חלק מאהל המת וכלים שתחתיה טהורים לפי שלא יגיעו בינה ובין הטבלא אשר תחתיה הטומאה פותח טפח עד שתביא לה טומאה ואמנם ימשש זוית לזוית לבד עד כאן לשונו. וכתב ר"ש הנוגע בשניה טמא טומאת שבעה ואע"ג דתנן בריש מכילתין כלים הנוגעים במת וכלים בכלים טמאים [טומאת שבעה] והשלישי בין אדם בין כלים טמא טומאת ערב הא תנן התם אין האהל מתחשב הילכך טבלא שטומאה תחתיה אינו מן המנין עכ"ל. ויש לתמוה על רבינו שכתב כאן והנוגע בלוח זו השניה כנוגע בכלים שנגעו באהל המת וע"פ מה שנתבאר בפ"ה מהלכות אלו אינו טמא אלא טומאת ערב ומתניתין קתני טמאים טומאת שבעה ואפשר דה"ק הוי כנוגע בכלים שנגעו באהל המת בעודם מאהילים על המת דהוי בחיבורין דכה"ג טמאים טומאת שבעה : **אבל כל הכלים שאמרנו שמביאין את הטומאה ואינם חוצצין וכו'.** זה נלמד ממה ששינו בריש פי"ז דאהלות ובפרק ח' :

1 חֲבִית שְׁהִיא יוֹשֶׁבֶת עַל שׁוּלְיָהּ בְּאֹוִיר וְכִזְזִית מִן הַמֵּת נָתוּן בְּתוֹכָהּ אוֹ תַחְתֶּיהָ כְּנֶגֶד אֹוִירָה טְמֵאָה בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה בּוֹקֵעַת וְיֹוֹרֶדֶת. וְהַחֲבִית טְמֵאָה שְׁהָרִי הַטְּמֵאָה בּוֹקֵעַת מִתַּחְתֶּיהָ וְנִטְמָאת אֹוִירָה. הִיתָה הַטְּמֵאָה תַחַת עֲבִי דְפָנָה טְמֵאָה בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה בּוֹקֵעַת וְיֹוֹרֶדֶת וְהַחֲבִית טְהוֹרָה. וְלָמָּה הַחֲבִית טְהוֹרָה שְׁהָרִי אֵין הַטְּמֵאָה בּוֹקֵעַת בְּאֹוִירָה אֶלָּא בְּדָפְנָה וְאֵין כָּלִי חֶרֶשׁ מִטְּמֵא אֶלָּא מְאֹוִירוֹ. הִיתָה מְקַצֵּת הַטְּמֵאָה תַחַת עֲבִי דְפָנָה וּמְקַצֵּתָהּ תַחַת אֹוִירָה טְמֵאָה בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה בּוֹקֵעַת וְיֹוֹרֶדֶת. הִיָּה בְּדָפְנוֹת פּוֹתַח טַפַּח כְּלָה טְמֵאָה וְכֶנֶגֶד פִּיהָ טְהוֹר שְׁהָרִי הַטְּמֵאָה פְּשֻׁטָה בְּדָפְנוֹת בְּלֶבֶד. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים בְּחֲבִית טְהוֹרָה. אֲבָל אִם הִיתָה טְמֵאָה אוֹ גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח אוֹ מְכֶסֶה אוֹ כְּפוּיָה עַל פִּיהָ וְהִיתָה טְמֵאָה תַחְתֶּיהָ אוֹ בְּתוֹכָהּ * אוֹ עַל גְּבֵה הַכֵּל טְמֵא וְכָל הַנוֹגֵעַ בָּהּ כֵּל טְמֵא. הִיתָה מְקַפֵּת צְמִיד פְּתִיל וְנִתּוּנָה עַל גְּבִי הַמֵּת הָאֶכְלִים וְהַמְשַׁקִּין שְׁבִתוֹכָה טְהוֹרִין וְהַכְּלִים שְׁעַל גְּבֵה טְמֵאִים. חֲבִיּוֹת שְׁהֵן יוֹשְׁבוֹת עַל שׁוּלְיָהֶן אוֹ מִטּוֹת עַל צְדִיָּהֶם בְּאֹוִיר וְהֵן נוֹגְעוֹת זֹו בְּזֹו בְּפוֹתַח טַפַּח וְטְמֵאָה תַחַת אַחַת מֵהֵן טְמֵאָה בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה בּוֹקֵעַת וְיֹוֹרֶדֶת מִפְּנֵי שְׁהִיא רְצוּצָה. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים בְּטְהוֹרוֹת. אֲבָל אִם הִיָּו טְמֵאוֹת אוֹ גְבוּהוֹת מִן הָאָרֶץ פּוֹתַח טַפַּח וְטְמֵאָה תַחַת אַחַת מֵהֵן תַחַת כָּלֵן טְמֵא שְׁהָרִי הַכֵּל אֶהֱל אֶחָד :

ההראב"ד או על גבה הכל טמא. א"א חסר מכאן ואומר אני שכן צריך לפרש ולא הכל הכל ממש אלא שנוספת לה טומאה בכל אחת מאלו שאם היתה הטומאה תחת דפנה מבחוץ טהורה כל מה שבתוכה טהור שהצד הפנימי של עובי הדופן חוצץ ועכשיו שהיא טמאה אינו חוצץ מכל מקום כנגד פיה טהור שאין עליו אהל ואם היתה גבוהה מן הארץ טפח כל מה שתחתיה טמא וברצוצה אין טמא אלא כנגד הטומאה מכוסה או שכפאה על פיה הרי היא מה שכנגד פיה טמא וכל מה שבתוכה טמא הרי שהטומאה נוספת לה בכל אלו :

כסף משנה **חבית שהיא יושבת על שוליה באויר וכו' עד הכל טמא. פי"ט**

דאהלות חבית שהיא יושבת על שוליה באויר וכזית מן המת נתון תחתיה או בתוכה כנגד קרקרותיה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת והחבית טמאה תחת דפנה מבחוץ טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת והחבית טהורה בתוכה ותחת דפנה אם יש בדפנות פותח טפח הכל טמא וכנגד פיה טהור ואם לאו טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת פי' קרקרותיה שוליה המחודדים ואתחתיה קאי והוא הדין לזית נתון בתוכה או תחתיה כנגד קרקרותיה וחבית זו של חרס היא ולדעת רבינו רחבה שוה מלמעלה למטה כמו חביות שלנו וע"פ הדברים האלה פירש שם וז"ל אמרו כנגד קרקרותיה ירצה שתהיה הטומאה תחתיה ממה שימשך לחללה לא שתהיה תחת עובי x הדפנות וכו' וכאשר היתה טומאה כנגד קרקרותיה אין לפי מה שהשרשנו שיהיה כל מה שהוא נכחי לטומאה מאויר החבית (ומעת שנטמא אוירה נעשית החבית) טמאה לא שכלי חרס יטמא מגבו אבל להיותו מטמא מאוירו וזאת החבית כבר נטמאה אוירה בזה המין מהטומאה אשר יטמא כל מה שיהיה נכחי אליו וכו' ואם היתה הטומאה תחת דפנה מבחוץ והוא שתהיה תחת עובי (החרס) [הגג] ולא יהיה ממנו כלל תחת שוליה ממה שימשך לאוירה הנה החבית טהורה שכלי חרס אינו מטמא מגבו והטומאה בעת שעברה למעלה לא תכנס באוירה לפי שהיא תחת הדופן. ואמרו בתוכה ותחת דפנה הוא שתהיה מקצת הטומאה תחת דפנה ומקצתה תחת שוליה לשון התוספתא כזית מן המת מקצתו נתון תחת דפנה ומקצתו נתון תחת קרקרותיה כל שכנגד הטומאה בין מלמעלה בין מלמטה טמא וכל שאינו כנגד הטומאה בין מלמעלה בין מלמטה טהור ואם יש בדפנה פותח טפח הכל טמא וענין הכל טמא שיהיה כל מה שיגע בחבית טמא ואפילו מה שלא יהיה נכחי לטומאה אבל בהיות עובי (חרסה) [גגה] טפח כבר התפשטה הטומאה בכולה ר"ל כל מקיפה ולזה היה כנגד פיה טהור ר"ל מה שימשך לאוירה לפי שהטומאה כבר התפשטה והראת פעולתה ברוב נכחיותה. ומ"ש רבינו בד"א בחבית טהורה וכו'. במשנה הנזכרת ופי' שם רבינו אולם אם כבר נטמאת מקודם באחת הטומאות שיהיה כלי טמא וכלי טמא אינו חוצץ או אם יהיה גבוה על הארץ טפח שהוא אהל או יהיה הטומאה תוכה ועליה כיסוי שיהיה כמו קבר סתום או תהיה כפויה על הטומאה כל מה שיגע באחד מאלו הענינים טמא והוא אמרו הכל טמא ר"ל תוכה וגבה ודפנה ובכלל כל מי שיגע בו [הטומאה הוא] טמא לסבה שזכרנו עכ"ל:

כתב הראב"ד או על גבה הכל טמא א"א חסר מכאן ואומר אני שכן צריך לפרש לא הכל הכל ממש וכו'. טעמו במ"ש חסר מכאן לומר שלא הוה ליה לרבינו לסתום ולכתוב הכל טמא אלא לפרש וכבר כתבתי שאין זה תפיסה על רבינו שאינו בספר הזה מפרש אלא מחבר ומכ"מ מתוך לשונו של רבינו נראה לי שמה ששינו הכל טמא לכל החלוקות קאי דבכל חלוקה מהם הנוגע בכ"מ

ממנה טמא מפני שהיא כקבר סתום וזה מבואר בלשונו בפ"י המשנה שכתב שיהיה כמו קבר סתום ולזה נתכוון במ"ש כאן וכל הנוגע בה כולו טמא: היתה מוקפת צמיד פתיל וכו'. תוספתא דאהלות פ"י ויש לתמוה אמאי לא אמרינן טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ומטמאה כל מה שבתוכה וצ"ע: חביות שהן יושבות על שוליהן וכו'. משנה פט"ו דאהלות ועיין בדברי רבינו בפ"י המשנה ויש פה חסרון בספרי הדפוס וכך היא הנוסחא הנכונה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת מפני שהיא רצוצה בד"א בטהורות אבל אם היו טמאות או גבוהות מן הארץ טפח וטומאה תחת אחת מהן תחת כולן טמא שהרי הכל אהל

הלכות טומאת מת - פרק שמונה עשר

א אדם שהאֵהיל בידו אחת על המת והאֵהיל בשנייה על הכלים או שנגע במת והאֵהיל על הכלים אם יש בידו פותח טפח הכלים טמאין ואם לאו טהורין. וכן שני בתים ובהם שני חצאי זיתים ופשט ידו לבית זה וידו השנייה לבית השני אם יש בידו פותח טפח ערב את הטמאה ונעשה הכל פאהל אחד ונטמא הוא והבתים. ואם לאו אינו מביא את הטמאה:

כסף משנה אדם שהאֵהיל בידו אחת וכו'. וכן שני בתים וכו'. בספ"ו דאהלות והטעם על פי מה שקדם שהאדם שנטמא במת יטמא הכלים שנגע בהם אבל באהל אינו מטמא אותם שאין מטמא באהל אלא מת עצמו אבל אם בשעה שנוגע במת או מאהיל עליו מאהיל גם על הכלים בידו אם יש בה פותח טפח שהוא שיעור אהל להביא הטומאה הנה נטמאו מפני היותם עם המת תחת אהל אחד שהאדם נעשה אהל להביא את הטומאה:

ב אדם שהשקיף בעד החלון והאֵהיל על הטמאה מביא את הטמאה לבית ונטמא כל הבית. ה"ה מטל על האסקופה

וּמְקַצְתּוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת וּמְקַצְתּוֹ בַּחוּץ וְהֶאֱהִילָה טַמְאָה עַל
מְקַצְתּוֹ שֶׁבַּחוּץ הַבַּיִת טָמֵא. מִפְּנֵי שֶׁהָאָדָם חָלוּל וַיֵּשׁ בּוֹ גְּבֵה
טָפַח וְכִיּוֹן שֶׁהֶאֱהִילָה טַמְאָה עָלָיו הָרִי זֶה כְּמֵאֵהִיל עָלֶיהָ
וּמֵבִיא אֶת הַטַּמְאָה. וְכֵן אִם הִיְתָה טַמְאָה בַּבַּיִת וְהֶאֱהִילוּ
טְהוּרִין עַל מְקַצְתּוֹ שֶׁבַּחוּץ הָרִי אֵלּוּ טַמְאִין מִפְּנֵי שֶׁהוּא
כְּמֵאֵהִיל עַל הַטַּמְאָה וְהָאָדָם מֵבִיא וְאֵינּוּ חוֹצֵץ כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ :

כסף משנה אדם שהשקיף וכו' עד מביא ואינו חוצץ. פרק י"א דאהלות
וכב"ה. ויש בספרי הדפוס ט"ס בדברי רבינו שכתוב בצד החיצון וצריך
למוחקו ולכתוב במקומו בעד החלון :

ג נושאי המת שעברו בו תחת האכסדרה והגיף אָחַד מֵהֵן אֶת
הַדָּלֶת וְסָמְכוּ בְּמִפְתַּח כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְמֵא הַבַּיִת. וְכֵן אִם הָיָה אָדָם
מִבְּפָנִים אוֹ מִבַּחוּץ סוֹמֵךְ הַדָּלֶת. אִם יָכוֹל הַדָּלֶת לַעֲמֹד בְּפָנֵי
עֲצָמוֹ הַבַּיִת טְהוֹר. וְאִם לֹא הַבַּיִת טָמֵא לְפִי שֶׁנִּמְצָא הָאָדָם
הוּא שֶׁחָצַץ בְּפָנֵי הַטַּמְאָה וְהָאָדָם וְהַכִּלִּים מֵבִיאִין וְאֵינָן חוֹצְצִין
כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ :

כסף משנה נושאי המת וכו'. פ"ו דאהלות. ומ"ש וכן אם היה אדם מבפנים
או מבחוץ וכו'. כ"כ בפי' המשנה ופשוט הוא :

ד תנור שהוא עומד בתוך הבית ועינו קמורה לחוץ והֶאֱהִילוּ
נושאי המת על עינו הקמורה התנור טָמֵא וְהַבַּיִת טְהוֹר. *
שֶׁהָרִי אֵין הַתְּנוֹר גְּבוּהָ מֵעַל הָאָרֶץ כְּדֵי שֶׁיָּבִיא טַמְאָה לַבַּיִת.
מְגִדֵּל הַבָּא בְּמִדָּה שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַפֶּתַח וְנִפְתַּח לַחוּץ טַמְאָה
בְּתוֹכוֹ הַבַּיִת טְהוֹר. טַמְאָה בַּבַּיִת מֵה שֶׁבְּתוֹכוֹ טָמֵא שֶׁהָרִי הוּא
פְּתוּחַ בְּתוֹךְ הַפֶּתַח וְדָרֵךְ הַטַּמְאָה לְצֵאת וְאֵין דָּרְכָה לְהַכְנִס.
הִיְתָה מוֹכְנֵי שְׁלוֹ מְשׁוּכָה לְאַחוּרָיו וְיוֹצֵאת פְּחוֹת מְטַפַּח וְאֵינָה
נִשְׁמָטֶת וְטַמְאָה שֶׁם בְּתוֹכָהּ כְּנֶגֶד הַקּוֹרוֹת הַבַּיִת טְהוֹר שֶׁאֵף עַל
פִּי שֶׁהִיא יוֹצֵאת אֵינָה נִשְׁמָטֶת וְאֵינָה יוֹצֵאת טָפַח. וְהוּא שֶׁיְהִיָּה

בָּה טַפַּח עַל רוּם טַפַּח חָלוּל. אָבֵל אִם אֵין בְּמוֹכְנֵי חָלַל טַפַּח הָרִי
הַטְּמֵאָה רְצוּצָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת וְהַבַּיִת טָמֵא. הָיָה הַמְּגִדֵּל עוֹמֵד
בְּתוֹךְ הַבַּיִת וְהַטְּמֵאָה בְּתוֹכוֹ אוֹ בְּתוֹךְ הַתְּבָה שְׁלוֹ אָף עַל פִּי
שְׂאִין בִּיצִיאָתוֹ פּוֹתַח טַפַּח הַבַּיִת טָמֵא. טְמֵאָה בְּבַיִת מֵה
שְׁבִתוֹכוֹ טְהוֹר שְׂדֵרְךָ הַטְּמֵאָה לְצֵאת וְאֵין דְּרָכָה לְהַכְנִיס :

ההראב"ד שאין התנור גבוה מעל הארץ. א"א זה הטעם אינו כלום שב"ש
למה מטמאים את הכל ועוד שהתוספתא מפרשא שאין התנור טמא אלא בעין
גבוה טפח ורוחב טפח אלא הטעם לב"ש מפני שהמת מתאהל על אויר עינו של
תנור והעין מביא טומאה לתנור והתנור כיון שהוא טמא אינו חוצץ וכאילו
נכנסה הטומאה לאויר הבית וב"ה סברי דיו לאויר העין שיטמא את התנור
אבל לא נחשוב אויר העין כאויר הבית ור"ע סבר הכל טהור ואויר העין כאויר
התנור למי שמאהיל עליו ואם נתן על אויר העין נסר שהוא רחב וארוך אע"פ
שאין בקימורו רוחב טפח בקעה טומאה את הנסר שאין הנסר מציל אלא
בצמיד פתיל ועוד שהנסר משופע ועולה ומקבל טומאה ואינו חוצץ ומביא את
הטומאה לתנור. תוספתא :

כסף משנה תנור שהוא עומד בתוך הבית וכו'. ריש פ"ה דאהלות וכב"ה דתנן
תנור שהוא עומד בתוך הבית ועינו קמורה לחוץ והאהילו עליו קוברי המת
בש"א הכל טמא ובה"א התנור טמא והבית טהור ר"ע אומר הכל טהור ופי'
רבינו עין התנור הוא הנקב אשר בשפלות מהארץ אשר ישליכו ממנו האש
ומוציאים ממנו האפר. וקמורה מקובבת והוא שיהיה התנור כולו תחת הבית
והנקב הקמור בולט לחוץ והאהילו נושאי המת במת על זה הקובב אמרו ב"ש
כבר נדבק האהל בזאת הקובב ונכנסה הטומאה לבית מעליוני התנור כמו אם
היתה טומאה תחת זה הקובב ובה"א שהתנור לבד הוא אשר יטמא כי האהיל
המת על מקצתו ור"ע אומר שהתנור טהור שאין האהל על עצם התנור אלא
על הקובב היוצא ממנו ואין הלכה כר"ע עכ"ל. והרא"ש כתב מיירי כשיש בעין
טפח על טפח דאי לאו הכי אפילו טומאה בעין טהור התנור כדתנן פ"ח דכלים
בש"א הכל טמא דחזינן לטומאה כאילו היא בתוך העין ויוצאה דרך פי התנור
לבית וב"ה לא מחמרי כולי האי להביא טומאה לבית אבל התנור טמא ורבינו
שמשון פירש דבאין בעין פותח טפח איירי דאי יש בו פותח טפח למה לא תכנס
לבית דלא דמי להני דאמרן בפירקין דאין דרך הטומאה ליכנס דהכא הרי
נכנסת לתנור ולמה לא תכנס לבית דרך פתח פיו ועוד דגבי מגדל אוקימנא
דלתותיו מגופות וכאן פיו של תנור פתוח ולא מסתבר כלל לחלק בין טומאה
עוברת לטומאה עומדת אלא בדלית ליה פותח טפח איירי כן מוכח בתוספתא
וסברי ב"ש דנכנסת טומאה לכלי דרך נקב קטן וכו' וב"ה סברי דנכנסת

טומאה לכלי דרך נקב קטן ולא לטמא הבית עכ"ל. ומ"ש רבינו שהרי אין התנור גבוה מעל הארץ וכו'. נראה לי מתוך דבריו שמפרש דמיירי שהתנור משוקע בקרקע הבית הילכך נמצא דלענין זה אינו אהל אחד עם הבית כדי שיביא לו טומאה שנכנסה לו דרך עינו. והראב"ד כתב זה הטעם אינו כלום שב"ש למה מטמאין את הכל וכו'. על מ"ש הראב"ד שהתוספתא מפרשא שאין התנור טמא אלא בעין גובה טפח ורחב טפח יש לתמוה שרבינו שמשון כתב דבתוספתא מוכח דבדלית בעין פותח טפח מיירי ונראה שהם חולקין בפירוש התוספתא דקתני אמר רבי יוסי בא רבי יוחנן בן נורי אצל רבי חלפתא א"ל מה אתה [אומר] בעין של תנור א"ל טמא א"ל אף אני אומר כן אלא שעקיבא מטהר עין של תנור שיש בה גובה טפח ואין בה רוחב טפח [יש בה רוחב טפח] ואין בה גובה טפח טהורה. רבינו שמשון מפרש דברי שא מייירי בעין של תנור דמתניתין ובסיפא מפרש דפלוגתייהו בדלית ביה פותח טפח דאילו הוה ביה פותח טפח מודה ר"ע דטמא והראב"ד מפרש סיפא דה"ק ע"כ לא פליגי אלא בדאית ליה פותח דאי לית ביה פותח מודו כ"ע דטהור. ומ"ש הראב"ד בסוף דבריו ואם נתן על אויר העין נסר שהוא רחב וארוך וכו' הוא תוספתא ופירושה: **מגדל הבא במדה וכו' עד כלים שבתוכו טהורים.** פ"ד דאהלות כלשון רבינו והנה יש בספרי הדפוס חסרון בדברי רבינו וכך צריך לכתוב אצל מ"ש ונפתח לחוץ טומאה בתוכו הבית טהור. והתנה במגדל הנזכר בפרק זה שיהא בא במדה דהיינו שיהא מחזיק מ' סאה שהם כוריים ביבש ולזה יהיה חוצץ בפני הטומאה אבל אם היה פחות מזה הנה הוא יקבל טומאה כשאר כלים המקבלים טומאה ולא יציל על כלים שבתוכו. ומ"ש שהוא עומד בתוך הפתח ונפתח לחוץ. מיירי שהמגדל ממלא כל הפתח ואין פותח טפח מכל צד למעלה ולמטה ומן הצדדין נמצא שאין מקום לצאת הילכך הטומאה בוקעת ויוצאת דרך דופני המגדל: ומ"ש היתה מוכני שלו וכו'. ז"ל המשנה שם היתה מוכני שלו משוכה לאחרי ג' אצבעות טומאה שם כנגד הקורות הבית טהור בד"א בזמן שיש שם פותח טפח ואינה יוצאת והמגדל בא במדה ופי' שם רבינו הגלגל שבזה המגדל יקרא מוכני והנה זה המוכני חוץ מאחורי המגדל בתוך הבית ג' אצבעות והטומאה באותם שלש אצבעות. ופירוש תחת הקורות שהטומאה במה שיוצא לחוץ שהוא תחת קורות הבית בד"א בזמן שיש בה פותח וכו' כי מה שאנו אומרים שאין הטומאה יוצאה לבית לפי שאין המוכני יוצא אלא ג' אצבעות שהוא פחות מטפח ואנו צריכים הטומאה טפח ואמנם זה בג' תנאים התנאי האחד שיהיה שם פותח טפח כי לא הוצרכנו להבאת הטומאה טפח אלא בזמן שיהיה במקום הטומאה פותח טפח אבל כשאין שם פותח טפח יוצאה ובוקעת ואין צריך לטפח ועוד תנאי שני שזה המוכני לא יהיה יוצא מאחר המגדל לגמרי אלא שיהיה לו דבר שיהיה מונע אותו מלצאת טפח ועוד תנאי ג' שיהא בא במדה דהיינו שיחזיק מ' סאה בלח שהם כוריים

ביבש : ומ"ש היה המגדל עומד בתוך הבית וכו'. פיי כי אמרינן טומאה בבית מה שבתוכו טהור מיירי בשדלת המגדל מוגף שהמגדל מציל וחוצץ לפי שאינו מקבל טומאה דכלי הבא במדה הוא וכשטומאה בתוכו הבית טמא אע"ג שדלת המגדל מוגף לפי שדרך הטומאה לצאת וכיון שהיא בתוך הבית כל מה שבבית טמא אבל אם היה דלת המגדל פתוח אפילו בטומאה בבית טמא היה טמא מה שבתוך המגדל שהרי הטומאה במגדל דרך פתחו שהוא בתוך אהל הבית :

ה * כלים שְׁבִין הַמְּגֹדֵל וּבֵין הָאָרֶץ שְׁבִינוּ וּבֵין הַכֶּתֶל וְשְׁבִינוּ וּבֵין הַקּוֹרוֹת אִם יֵשׁ שֵׁם פּוֹתַח טַפַּח טְמָאִים וְאִם לֹא טְהוֹרִים שְׁהָרִי אָנוּ רוֹאִים אֶת הַקּוֹרוֹת כְּאֵלוֹ הֵן יוֹרְדוֹת וְסוֹתְמוֹת :

ההראב"ד כלים שבין המגדל ובין הארץ שבינו ובין הכותל וכו' אם יש שם פותח טפח טמאים ואם לאו טהורים. א"א לא כל הענינים שוים כשהכלים בינו ובין הארץ או בינו ובין הקורות די להם באותו פותח טפח להביא טומאה לכלי שבאמצע אבל כשהכלים בינו ובין הכותל לא תביא להם טומאה באותו חלל טפח בלבד עד שיהא ג"כ פותח טפח או מלמעלה או מלמטה :

כסף משנה ומה שכתב כלים שבין המגדל ובין הארץ וכו'. פירוש אם יש טפח בין מגדל לכותל או בין גג מגדל לקורות או בין שולי המגדל לארץ הכלים טמאים מטומאת הבית שהטומאה נכנסת לכלים דרך הפתח וכשאינן שם טפח המגדל חוצץ בפני הטומאה שלא תגיע לכלים כי כאשר היה זה המגדל בתוך הבית הנה הוא כמו בית בבית וכלים שבינו לבין הארץ ושבינו לבין הכותל לא יטמאו אם לא היה שם פותח טפח וכן בינו לבין הקורות ונוסחת התוס' שאנו רואים את הקורות כאילו יורדות וסותמות ד"ה אין טומאה נכנסת לאהל ולא יוצאה ממנו בפחות מטפח ואמרו טומאה שם ר"ל בין הכותל ואחורי מגדל או בין גג הבית וגג המגדל או בין קרקעית המגדל והארץ הנה הבית כולו טמא לפי שהטומאה בתוך הבית לא יציל עליה האהל שהשורש אצלנו אם היה אהל לתוך אהל והיתה טומאה תחת הפנימי החיצון טמא והוא מאמר התוספתא צמיד פתיל ואהלים מצילים על הטהורים מליטמא ואין מצילים על הטמאים מלטמא :

י הִיְתָה טְמֵאָה תַּחַת הַמְּגֹדֵל בֵּינוּ וּבֵין הָאָרֶץ אוּ בֵּינוּ וּבֵין הַקּוֹרוֹת אוּ בֵּינוּ וּבֵין הַכֶּתֶל בֵּין שְׁיֵשׁ שֵׁם חָלַל טַפַּח בֵּין שְׂאִין

שֵׁם הַבַּיִת טָמֵא. הָיָה עוֹמֵד בְּאֹוִיר וְטָמְאָה בְּתוֹכוֹ כְּלִים שֶׁבְּעָבְיוֹ
טְהוּרִים. טָמְאָה בְּעָבְיוֹ כְּלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ טְהוּרִים:

כסף משנה ומ"ש היה עומד באויר וכו'. פירוש כלים שבעביו שיש חדרים
עוברים בעביו בין שתי הלוחות: **כתב** הראב"ד כלים שבין המגדל וכו' אם יש
שם פותח טפח כו' א"א לא כל הענינים שוים וכו'. ואני אומר דברים נכונים
הם ורבינו לא חשש לפרש מפני שדבר פשוט הוא ואין דרכו בספר זה כי אם
להעתיק המשנה כלשונה:

ז כָּל שְׁפוּעֵי אֱהָלִים כְּאֱהָלִים. כִּיצַד. אֱהָל שֶׁהוּא שׁוֹפֵעַ וַיּוֹרֵד
וְכָלָה עַד כְּאֶצְבַּע וְטָמְאָה בְּאֱהָל כְּלִים שֶׁתַּחַת הַשְּׁפוּעַ טָמְאִים.
טָמְאָה תַּחַת הַשְּׁפוּעַ כְּלִים שֶׁבְּאֱהָל טָמְאִים. הַטָּמְאָה **ז** מֵתוֹךְ
הַשְּׁפוּעַ הַנוֹגֵעַ בּוֹ מֵתוֹכוֹ טָמֵא טָמְאָת שְׁבָעָה וְהַנוֹגֵעַ בְּשְׁפוּעַ
מֵאַחֲרָיו טָמֵא טָמְאָת עָרֵב, נֶעֱשָׂה הַשְּׁפוּעַ מֵאַחֲרָיו כְּאֵלוֹ הוּא
כְּלִי שֶׁנֹּגַע בְּאֱהָל. הֵיטָה הַטָּמְאָה עַל אַחֲרֵי הַשְּׁפוּעַ הַנוֹגֵעַ בּוֹ
מֵאַחֲרָיו טָמֵא טָמְאָת שְׁבָעָה וְהַנוֹגֵעַ בְּשְׁפוּעַ בְּתוֹכוֹ טָמֵא טָמְאָת
עָרֵב. כְּחֻצֵי זֵית מֵתוֹכוֹ וְכְחֻצֵי זֵית מֵאַחֲרָיו הַנוֹגֵעַ בּוֹ בֵּין מֵתוֹכוֹ
בֵּין מֵאַחֲרָיו טָמֵא טָמְאָת עָרֵב. וְהֵאֱהָל עֲצָמוֹ טָמֵא טָמְאָת
שְׁבָעָה:

ההראב"ד תוך השיפוע הנוגע בו וכו'. א"א איני יודע מה ראה לפרש מתוכו
מתוך השיפוע ולפי דבריו שיחשוב אחוריו ככלי שני לגבי תוכו ואם כן באהל
עצמו אמר כן אבל לא בשיפוע ולא באהל אין נחת בפירושו שיחשבו כשני כלים
למנות בהן ראשון ושני ואני אומר שאין שנים טמאים טומאת שבעה בשום
דבר אלא או בחרב או בחיבורין או חבור אדם באדם או חבור אדם במת
וחיבור לאדם במת הוא העיקר מן התורה ועל זה הדרך אני מפרש את המשנה
כשהטומאה בתוך האהל הנוגע בו מתוכו טמא אפילו יהפך מן האהל מתוכו
לחוץ טמא שבעה מפני שהוא בחיבורין אבל נגע מבחוץ טמא טומאת ערב
שאינה חיבורים ואף על פי שאין אומרים כן בשאר כלים שאין הצדדים
נחלקים גבי אהל שאינו עשוי אלא לתוכו וכשהטומאה מבחוץ טמא שבעה
שזה חיבור אבל נגע מבפנים טמא טומאת ערב שאינה חבורים וכשהטומאה
כחצי זית בפנים וכחצי זית מבחוץ אין הנוגע באהל חיבור לטומאה לא בפנים

ולא בחוץ אבל האהל מכל מקום טמא שבעה זה הדרך ערב לי והוא הישר לכל מבין :

כסף משנה כל שיפועי אהלים כאהלים וכו'. כאן יש בספרי רבינו חסרון הניכר והוא ט"ס וכך היא הגירסא הנכונה כל שיפועי אהלים כאהלים כיצד אהל שהוא שופע ויורד וכלה עד כאצבע וטומאה באהל כלים שתחת השיפוע טמאים טומאה תחת השיפוע כלים שבאהל טמאים. הטומאה מתוך השיפוע הנוגע בו מתוכו טמא טומאת שבעה והנוגע בשיפוע מאחריו טמא טומאת ערב נעשה השיפוע מאחריו כאילו הוא כלי שנגע באהל היתה הטומאה על אחורי השיפוע הנוגע בו מאחריו טמא טומאת שבעה והנוגע בשיפוע בתוכו טמא טומאת ערב כחצי זית מתוכו וכו'. ודינים אלו משנה פרק שביעי דאהלות פי' אע"ג דקי"ל דאין חשיב אהל להביא את הטומאה עד שיהא טפח על טפח ברום טפח מרובע לא בעינן שיהא בו טפח על טפח מכל צד אלא אהל משופע ויורד וכלה עד כאצבע הואיל ויש באמצעיתו טפח על טפח אף במקום שאין בו טפח על טפח אלא כאצבע חשיב אהל ומביא את הטומאה תחת כולה הואיל והוא אהל אחד ולשון המשנה אהל שהוא שופע ויורד וכלה עד כאצבע ופי' ר"ש וכלה עד כאצבע למעלה לצד הגג אבל רבינו פירש שם ששופע וכלה לצד מטה ששם אינו אלא כאצבע ולישנא דמתניתין דייקא דקתני ויורד : **ומה שכתב הנוגע בו מתוכו טמא טומאת ז' וכו'.** באהל של פשתן מיירי שהוא מקבל טומאה אע"ג שהוא נטוי לאהל ותורת בית עליו לענין לחוץ בפני הטומאה וכיון שהוא מקבל טומאה וגם חוצץ בפני הטומאה אין ברו כתוכו הילכך צד פנימי וצד חיצון חשובים כשני כלים צד שכלפי הטומאה כנוגע במת וצד שני הוי ככלים בכלים הילכך הנוגע בו מתוכו אחר שפינה המת משם טמא טומאת ז' דהוה ליה כלים באדם ומאחריו טמא טומאת ערב דהוה ליה כלים בכלים ואדם בכלים וע"כ צריך לפרש דמיירי אחר שפינה המת משם דאילו בעוד המת שם אפילו הנוגע מאחריו טמא טומאת ז' כדתנן אין האהל מתחשב כך פירש ר"ש וע"פ זה נפרש לדעת רבינו לענין השיפוע ומה שאחריו וק"ל. **ומ"ש כחצי זית מתוכו וכו'.** כחצי זית מתוכו וכחצי זית מאחריו מצטרפין לטמא את האהל טומאת ז' כדתנן בפרק ט"ז דאהלות כוש שהוא תחוב באהל וכחצי זית מתחתיו וכחצי זית מעל גביו אע"פ שאינם מכוונים טמא אבל הנוגע בו בין מתוכו בין מאחריו אין בו אלא טומאת ערב כיון דליכא כזית בצד אחד א"א לכל צד ליחשב אלא כלים בכלים : **וכתב הראב"ד א"א איני יודע מה ראה לפרש מתוכו מתוך השיפוע וכו'.** ורבינו בפירוש המשנה נותן טעם לדבריו וכתב שהוצרך לפרש כן מפני ששנינו בתוספתא כחצי זית מתוכו כחצי זית מאחריו הנוגע בו בין מתוכו בין מאחריו טמא טומאת ערב ואמר על כל זה והאהל עצמו טמא טומאת ז' למדך בכאן שהדבור אמנם הוא על השיפוע עכ"ל :

ח הָיָה כָּנֶף הָאֵהָל מְרֻדָּד עַל הָאָרֶץ וְטִמְאָה תַּחַת כָּנֶף הָאֵהָל הַפְּרוֹשׁ עַל הָאָרֶץ אוֹ עַל גִּבֵּי הַכָּנֶף. טִמְאָה בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה בּוֹקֵעַת וְיֹרֶדֶת:

הלכות טומאת מת - פרק תשעה עשר

א * כְּוִרַת שְׁהִיא מְטַלֶּת בְּאָרֶץ וְהִיא בְּתוֹךְ פֶּתַח הַבַּיִת וּפִיָּהּ לְחוּץ וְכִזְיַת מִן הַמַּת נִתּוֹן תַּחְתֵּיהָ אוֹ עַל גִּבָּהּ מִבְּחוּץ. כָּל שֶׁהוּא כֹּנֶגֶד הַזֵּית בְּתַחְתֵּיהָ אוֹ בְּגִבָּהּ טִמְאָה וְכָל מָה שֶׁבְּאֹוִיר תּוֹכָה טְהוֹר חוּץ מִכְּלִי שֶׁהוּא כֹּנֶגֶד הַטִּמְאָה וְהַבַּיִת טְהוֹר. הֵיטָהּ הַטִּמְאָה בְּבַיִת אֵין טִמְאָה אֶלָּא הַבַּיִת אֶבֶל כְּלִים שֶׁבְּתוֹכָה תַּחְתֵּיהָ אוֹ עַל גִּבָּהּ טְהוֹרִים. הֵיטָהּ הַטִּמְאָה בְּתוֹכָה הַכֹּל טִמְאָה כָּל שֶׁבְּבַיִת וְכָל שֶׁבְּתוֹכָה וְכָל שֶׁעַל גִּבָּהּ * וְכָל שֶׁתַּחְתֵּיהָ כֹּנֶגֶד הַטִּמְאָה כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְנוּ. הֵיטָהּ גְּבוּהָהּ מִן הָאָרֶץ טַפַּח וְטִמְאָה תַּחְתֵּיהָ אוֹ בְּבַיִת אוֹ עַל גִּבָּהּ הַכֹּל טִמְאָה כָּל שֶׁבְּבַיִת וְכָל שֶׁתַּחְתֵּיהָ וְכָל שֶׁעַל גִּבָּהּ אֶבֶל כָּל שֶׁבְּאֹוִיר תּוֹכָה טְהוֹר * חוּץ מִכְּלִי שֶׁהוּא כֹּנֶגֶד הַטִּמְאָה. הֵיטָהּ הַטִּמְאָה בְּתוֹכָה הַכֹּל טִמְאָה כָּל שֶׁבְּתוֹכָה וְכָל שֶׁבְּבַיִת וְכָל שֶׁתַּחְתֵּיהָ וְכָל שֶׁעַל גִּבָּהּ. שֶׁהַכְּלִים אוֹ הָאָדָם שֶׁנִּעְשׂוּ אֵהָל עַל הַטִּמְאָה * אוֹ שֶׁהֵיטָהּ הַטִּמְאָה עַל גִּבֵּיהֶן מְבִיאִין וְלֹא חוֹצְצִין כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְנוּ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּזִמְנוֹ שֶׁהִיא כְּלִי וּמְחַלְחֶלֶת. * אֶבֶל אִם הֵיטָהּ פְּחוּתָהּ וְסַתֵּם הַמְּקוֹם הַנִּפְתָּח בְּקֶשׁ שֶׁהָרִי אֵינָהּ כְּלִי. אוֹ שֶׁהֵיטָהּ אֶפּוּצָה עַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּהּ חֲלָל טַפַּח אֶלָּא אֲטוּמָה כְּדִי שֶׁלֹּא יִמָּצֵא בָּהּ חֲלָל טַפַּח בְּמְקוֹם אֶחָד. הֵיטָהּ גְּבוּהָהּ מִן הָאָרֶץ טַפַּח וְטִמְאָה תַּחְתֵּיהָ אוֹ בְּבַיִת. הָרִי הַבַּיִת וְכָל שֶׁתַּחְתֵּיהָ טִמְאִין מִפְּנֵי שֶׁהוּא אֵהָל אֶחָד וְתוֹכָה וְגִבָּהּ טְהוֹר מִפְּנֵי שֶׁהוּא אֵהָל שֶׁל עֵץ וְאֵינּוּ כְּלִי. הֵיטָהּ

טְמֵאָה בְּתוֹכָהּ אֵין טָמֵא אֶלָּא תוֹכָהּ. הִיתָה עַל גְּבֵהַ כְּנִגְדּוֹ עַד לְרִקִיעַ טָמֵא. הִיתָה מְנַחֶת עַל הָאָרֶץ וּפִיָּהּ לְחוּץ וּכְזֵית מִן הַמֶּת נִתּוֹן תַּחְתֶּיהָ * כְּנִגְדּוֹ עַד הַתְּהוֹם טָמֵא. הִיתָה עַל גְּבִיּוֹ כְּנִגְדּוֹ עַד הָרִקִיעַ טָמֵא. הִיתָה טְמֵאָה בְּבֵית אֵין טָמֵא אֶלָּא הַבַּיִת בְּלִבָּד. הִיתָה טְמֵאָה בְּתוֹכָהּ אֵין טָמֵא אֶלָּא תוֹכָהּ :

ההראב"ד **כוורת שהיא מוטלת.** א"א אין הענין מתפרש אלא בכוורת של חרס שאינה מטמאה מגבה: **וכל שתחתיה כנגד הטומאה.** א"א זה שיבוש שאף מה שאינו כנגד הטומאה טמא שהכלי טמא אינו חוצץ והצד העליון מביא את הטומאה לכל מה שתחתיו: **חוץ מכלי שהוא כנגד הטומאה.** א"א גם זה שיבוש שהכלי שבתוכה טהור שאין כאן רצוצה: **או שהיתה הטומאה על גביהן מביאין.** א"א אין כאן טעם שהרי בכוורת של חרס עסקינן שהוא חוצץ ולא נתחוור אצלי טעם המשנה טעם ברור: **אבל אם כו' מפני שהוא אהל של עץ.** א"א אין טעם ולא ריח בזה הפירוש ויש כאן פתיות גדולה: **כנגדו עד התהום טמא.** א"א כאן צריך טעם מפני מה אינה בוקעת למעלה כלמטה שהרי היא רצוצה ואני מפרש כל שאין לה טפח ממקום אחר שהיא אפוצה כגון שנשברו דפנות הכוורת עד שלא נשאר שום דופן [שם] שאינו כלי שיהא ראוי להשתמש כוורת אלא שיש פותח טפח בין עובי השולים והדפנות כדי להביא את הטומאה והקושיא במקומה:

כסף משנה **כוורת שהיא מוטלת בארץ וכו'.** פ"ט דאהלות בפרק זה קשה היאך כוורת חוצצת הרי נטמאת ואין כלי טמא חוצץ והראב"ד העמידה בשל חרס שאינו מיטמא מגבו ורבינו העמידה במחזקת מ' סאה שכתב שם תחילת מה שתבין בזה הפרק שהדבור הוא בכוורת גדולה המחזקת מ' סאה או יותר אשר כבר קדם המאמר שהיא לא תטמא ושהיא חוצצת בפני הטומאה וכאשר תטמא יאמר הנה תוכה טמא או גבה טמא או הכל טמא לא תחשוב שענין זה הטמאות בעצמה אמנם זה ענין הטמאות הכלים אשר בתוכה או על גבה עכ"ל. והילך לשון המשנה כוורת שהיא בתוך הפתח ופיה לחוץ וכזית מן המת נתון תחתיה או על גבה מבחוץ כל שהוא כנגד הזית תחתיה וגבה טמא וכל שאינו כנגד הזית תוכה והבית טהור בבית אין טמא אלא הבית בתוכה הכל טמא פירוש במוטה על צדה איירי ומקצתה בפנים ומקצתה בחוץ. וק"ל על מה דתנן בנתון תחתיה או על גבה מבחוץ כל שהוא כנגד הזית תחתיה וגבה טמא דבשלמא כשהטומאה תחתיה שיהא גבה טמא ניחא דכיון שאינה גבוהה מהארץ טפח ה"ל טומאה רצוצה ובוקעת ועולה אבל כשהטומא' על גבה למה תחזור הטומאה לירד למטה לטמא תחתיה הרי הכוורת חוצצת בפניה וי"ל שלקמן בפרק זה אבאר דכלים אע"פ שהם אינם מקבלים טומאה כשהטומאה

תחתיהן או על גביהן נעשים אהלים לטמא אבל לא לטהר כמו שנתבאר בפיי"ב: **ועל מ"ש רבינו וכל מה שבאוויר תוכה טהור חוץ מכלי שהוא כנגד הטומאה והבית טהור**. לישנא דמתניתין דייק דקתני וכל שאינו כנגד הזית תוכה והבית טהור דמשמע מינה דתוכה אינו טהור אלא מה שאינו כנגד הזית אבל קשה שמאחר שהטומאה בקעה ונכנסה לכוורת לטמא מה שכנגד הזית למה לא תתפשט הטומאה בכל הכוורת והל"ל בתוכה טמא וגבה טהור דכיון שנכנסה הטומאה בכוורת שהוא אהל חוץ הכוורת בפניה שלא תבקע ותעלה וי"ל שמאחר שעצם הזית אינו בתוכה אינה מתפשטת בכל הכוורת וכן אינה מעכבת עליה מלבקוע ולעלות. **ומ"ש היתה הטומאה בבית אין טמא אלא הבית**. דכיון דפיה לחוץ אין הטומאה עוברת לכלים שבתוכה או על גבה מבחוץ וכן אינה עוברת לכלים שתחתיה מבחוץ כיון שאינה גבוהה מן הארץ טפח. **ומ"ש בתוכה הכל טמא**. מפני שהכוורת חללה בתוך הבית הרי הטומאה בתוך הבית ולא ימנענה הכוורת מלטמא הבית כמו שנתבאר בתוספתא שאין אהלים מצילים על הטמאים מלטמא וכמו שנתבאר פרק י"ח גבי היתה הטומאה תחת המגדל ותחתיה ועל גבה טמאים כנגד הטומאה דכיון דאין כלי חוץ בפני הטומאה רואים את הטומאה כאילו היא על גבה והא תנן ברישא דכשהטומאה על גבה מבחוץ כל שהוא כנגד הבית תחתיה וגבה טמא ופשיטא דהכא כשהטומא' חוץ לבית מיירי כמו ברישא ופשיטא נמי שמ"ש כנגד הטומאה לא קאי אלא לכל שעל גבה וכל שתחתיה בלבד: **ועל מ"ש רבינו היתה הטומאה בתוכה וכו' וכל שתחתיה כנגד הטומאה: כתב הראב"ד** זה שיבוש שאף מה שאינו כנגד הטומאה טמא וכו'. והשגה זו אינו אלא לפי מה שהעמיד הוא ז"ל פרק זה בכוורת של חרש שאינה מטמאה מגבה אבל מתוכה טמאה היא אבל לרבינו שהעמידה בכוורת מחזקת מי סאה שאינה מקבלת טומאה כלל והיא חוצצת ל"ק מידי. **ומ"ש רבינו היתה גבוהה מן הארץ טפח כו'**. ז"ל המשנה (פ"ט מ"ג) היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית או על גבה הכל טמא אלא תוכה ובתוכה הכל טמא הטעם משום דכיון שהיא אהל על הארץ רואין אותה כאילו נתחברה עם גג הבית והיה הכל גג אחד הילכך טומאה תחתיה או בבית כל שתחתיה וכל שבבית פשיטא דטמא שהרי הטומאה והכלים תחת אהל אחד וכיון דקי"ל דכלים נעשים אהלים לטמא אבל לא לטהר א"כ כלים שע"ג רואים אותם כאילו הם תחתיה ונמצא שהם והטומאה תחת אהל אחד ומש"ה כל כלים שע"ג טמאין ותוכה טהור משום דפיה לחוץ ומ"מ כלים שבתוכה כנגד הטומאה טמאים משום דכלים אינם נעשים אהלים לטהר ואילו לא היה שם כוורת היה כל שכנגד הטומאה טמא אינו בדין שתציל הכוורת על כלים שכנגד הטומאה. **ומ"ש ובתוכה הכל טמא**. תוכה והבית פשיטא שטמאים שהרי הוא כאילו שניהם גג אחד וכלים שתחתיה ג"כ טמאים שכיון שהיא גבוהה מהארץ טפח שהוא אהל הוי כאילו

היא וגג הבית אהל אחד וכיון שאמרנו שעברה טומאה לבית וכל מה שבבית טמא א"כ גם כל מה שתחתיה טמא וכל כלים שע"ג ג"כ טמאים משום דכלים נעשים אהלים לטמא כמו שנתבאר בפ"ב: **ועל מ"ש רבינו אבל כל שבאור תוכה טהור חוץ מכלי שהוא כנגד הטומאה.** כתב הראב"ד א"א גם זה שיבוש שהכלי שבתוכה טהור שאין כאן רצוצה עכ"ל פי' דבריו כי כשהטומאה רצוצה אז בוקעת כנגדה אבל כשאינה רצוצה אין חילוק בין כנגדה לשלא כנגדה וכיון שע"י האהל מתפשטת הטומאה אם נכנסת לתוכה הכל טמא וכיון שאינה נכנסת הכל טהור וטעם רבינו דלגבי מה שכנגד הטומאה חשבינן לכוורת כמאן דליתא ונמצא כלי זה מאהיל על הטומאה. **ועל מ"ש רבינו או שהיתה טומאה על גביהן מביאין ולא חוצצין.** כתב הראב"ד א"א אין כאן טעם וכו'. אין תלונתו על רבינו כי אם על המשנה דקתני ברפ"ו (משנה א') דאדם וכלים אפילו כלים שאינם מקבלים טומאה נעשים אהלים לטמא אבל לא לטהר וברפ"ח (משנה א') קתני דכלים שאינם מקבלים טומאה חוצצין וליישב זה נאמר דחוצצין דרפ"ח מיירי בפותח שבין בית לבית וטומאה בא' מהן אבל כשהטומאה תחתיהן או על גביהן נעשים אהלים לטמא אבל לא לטהר כדתנן רפ"ו וכן פירש הרא"ש, וכך הם דברי רבינו כאן אע"פ שבפירוש המשנה לא פירש כן: **ומה שכתב רבינו בד"א בזמן שהיא כלי וכו'.** ג"ז שם במשנה פרק ט' (מ"ב) היתה פחותה שנפחתה ונתבטלה מתורת כלי הרי היא חוצצת ומצלת על מה שתחתיה ועל גבה ופקוקה בקש לרבותא נקט אע"פ שסתם כל הפחת בקש אין שם כלי עליה או אפוצה כלומר מליאה קש וכיוצא בו עד שלא נשאר בה חלל טפח שוב אין לה דין כלי והילכך תוכה וגבה טהור וחוצצת: **ועל מ"ש רבינו אבל אם היתה פחותה וסתם מקום הנפחת וכו' ותוכה וגבה טהור מפני שהוא אהל של עץ:** כתב הראב"ד אין טעם ולא ריח בזה הפירוש ויש כאן פתיות גדולה עכ"ל. יראה שטעמו משום דקשיא ליה מ"ש מפני שהוא אהל של עץ דמה לנו אם יהיה של עץ או של דבר אחר ולא היה לו ליתן טעם אלא מפני שאינו כלי. וי"ל שהוצרך רבינו לומר מפני שהוא אהל של עץ לומר שאינו מקבל טומאה שאילו היה מדבר ארוג או מנסרות נטמא האהל עצמו כדאיתא בפרק במה מדליקין ואין דבר טמא חוצץ וכן אם היה כלי אע"פ שאינו מקבל טומאה לא היה חוצץ כמו שנתבאר פ"ב אבל מאחר שהוא אהל של עץ שאינו מקבל טומאה וגם אינו כלי הרי הוא חוצץ ולפיכך תוכה וגבה טהור: **היתה מונחת על הארץ ופיה לחוץ וכו'.** גם זה שם במשנה וטעמא משום דכיון דלאו כלי הוא כמו שקדם הילכך כזית מן המת נתון תחתיה כנגדו עד התהום טמא דטומאה רצוצה היא ובוקעת ויורדת ועל גבה אף כנגד הזית טהור דכיון דלאו כלי היא חוצצת על גבה כנגדו עד הרקיע טמא ותחתיה טהור דחוצצת היתה הטומאה בבית אין טמא אלא הבית בלבד דכיון דאינה גבוהה טפח אין הטומאה נכנסת תחתיה היתה טומאה בתוכה אין טמא אלא תוכה

דכיון דאינה גבוהה טפח אין הטומאה יוצאת מתוכה לבית ומצלת על תחתיה וגבה כיון דלאו כלי היא וכאן איחר רבינו המשנה המוקדמת מפני שרצה לסמוך היתה גבוהה מהארץ טפח דאינו כלי להיתה גבוהה מהארץ טפח דהיתה כלי: ועל מ"ש וכזית מן המת נתון תחתיה כנגדו עד הנהום טמא. כתב הראב"ד א"א כאן צריך טעם וכו'. כלומר שאין זה כדאי לתרץ הקושיא ולי נראה שהטעם שמאחר שהיה בה חלל טפח אע"פ שעכשיו היא אפוצה אהני לה מה שהיה בה חלל טפח קודם לענין שלא תבקע למעלה ואהני לה מה שהיא עתה אפוצה לענין שתבקע למטה. א"נ מיירי בשיש בה חלל טפח על טפח על רום טפח אלא שאינו במקום אחד והכי דייק לישנא דמתניי ומש"ה דיה שתבקע למטה ואינה כדאי שתבקע למעלה ובפחותה ופקוקה בקש יש שם פותח ופקוקה בקש ולענין שתבקע ותרד למטה חשובה כסתומה ולענין שלא תבקע ותעלה למעלה לא חשובה כסתומה:

ב כְּזֵית מִן הַמֵּטְלֵת בְּאֶרֶץ בְּתוֹךְ הַפֶּתַח וּפִיָּהּ לְפָנִים וְהִיא כְּלִי שְׁלֵם וְחִלּוּלָהּ וְכִזְזִית מִן הַמֵּת נִתּוֹן תַּחְתֶּיהָ אוֹ עַל גְּבֵה מִבְּחוּץ כָּל שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַזֵּית בְּתַחְתֶּיהָ אוֹ עַל גְּבֵה טָמֵא. וְכֹל מֶה שֶׁבְּאֵוִיר תּוֹכָה טָהוֹר חוּץ מִכְּנֶגֶד הַטָּמֵא. וְהִבֵּית טָהוֹר. הִיָּתָה טָמֵאָה בְּתוֹכָה אוֹ בְּבֵית הַכֹּל טָמֵא. הִיָּתָה גְבוּהָה מִן הָאֶרֶץ טָפַח וְטָמֵאָה תַּחְתֶּיהָ * אוֹ בְּתוֹכָה אוֹ עַל גְּבֵה אוֹ בְּבֵית הַכֹּל טָמֵא כָּל שֶׁבְּבֵית וְכֹל שֶׁתַּחְתֶּיהָ מִפְּנֵי שֶׁהִיא וְהִבֵּית כְּאֵהֶל אֶחָד. וְכֹל שֶׁעַל גְּבֵה וְכֹל שֶׁבְּתוֹכָה טָמֵא שֶׁהַכְּלִי מְבִיא אֶת הַטָּמֵאָה וְאִינוֹ חוֹצֵץ כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. הִיָּתָה פְּחוּתָהּ וּפְקוּקָה בְּקֶשׁ אוֹ אֶפּוּצָה וּגְבוּהָה מִן הָאֶרֶץ טָפַח וְטָמֵאָה תַּחְתֶּיהָ אוֹ בְּבֵית אוֹ בְּתוֹכָה הַכֹּל טָמֵא חוּץ מֵעַל גְּבֵה. הִיָּתָה טָמֵאָה עַל גְּבֵה כְּנֶגְדּוֹ בְּלִבָּד עַד לְרִקִיעַ טָמֵא אֲבָל תּוֹכָה טָהוֹר וְתַחְתֶּיהָ וְהִבֵּית כָּל מֶה שֶׁבִּהֶן טָהוֹר מִפְּנֵי שֶׁאִינָהּ כְּלִי חוֹצֵץ. הִיָּתָה מְנַחֵת עַל הָאֶרֶץ וּפִיָּהּ לְפָנִים וְכִזְזִית מִן הַמֵּת נִתּוֹן תַּחְתֶּיהָ כְּנֶגְדּוֹ עַד הַתְּהוֹם טָמֵא. הִיָּתָה עַל גְּבֵה כְּנֶגְדּוֹ עַד לְרִקִיעַ טָמֵא. הִיָּתָה הַטָּמֵאָה בְּתוֹכָה אוֹ בְּבֵית תּוֹכָה וְהִבֵּית טָמֵא:

ההראב"ד או בתוכה או על גבה. א"א דברים אלו כבדים הן ואין לנו על מה שנסמוך ואם נמצא חוט אחד שנוכל להתלות בו נתלה בו כי מעל גבה

והטומאה מבחוץ איך תבא לתחתיה אע"פ שגבוהה מן הארץ טפח והיא כלי והלא היא של חרס. ומצאתי חוט של שתי להתלות שהרי אמרו המאהיל על הטומאה של שרצים טהור פירוש ספק נגע וספק לא נגע טהור דהוה ליה כנזרק והנזרקין ספיקן טהור שאין לך דבר שמטמא מלמעלה ומלמטה אלא כזית מת וכזית נצל ומלא תרווד רקב פירוש וכיון שאהלן מלמעלה ומלמטה טמא הילכך זריקת ספיקן טמא שהרי אהלן על הכלים מאויר הם מטמאין ראה זה מצאתי ואולי על זה הדרך הלכו ואמרו אם הטומאה על גבה והכוורת תחתיה וכלים תחת הכוורת ויש שם פותח טפח תחת הכוורת הכל תחת אויר הטומאה וכיון שהוא כלי אינו מפסיק האויר ומביא לצדדין אבל כשאינה כלי קרקע עולם הוא ומפסיק האויר ועם כל זה נשאר לנו קושיות בזה הפרק:

כסף משנה **כוורת המוטלת בארץ בתוך הפתח ופיה לפניו וכו'.** דין בבא זו כדין בבא ראשונה אלא ששם בבית אין טמא אלא הבית וכאן הכל טמא והטעם מבואר לפי ששם בבית פיה לחוץ וכאן פיה לפניו. ועוד יש חילוק אחר דהכל טמא דקתני במתני' הכא הוי כל מה שבבית וכל מה שתחתיה וכל מה שעל גבה הכל ושם אין תחתיה ועל גבה טמא אלא כנגד הטומאה וגם בזה הטעם משום דכיון דהכא פיה לפניו הוי כאילו פיה וגג הבית אהל אחד וכיון דכלים נעשו אהלים לטמא כלים שתחתיה ושעל גבה רואים כאילו הם בתוכה: ומ"ש היתה גבוהה מן הארץ טפח וכו'. גם זה שם וכמבואר בדברי רבינו הטעם: ומ"ש היתה פחותה ופקוקה בקש וכו'. גם זה שם במשנה והטעם מפני שכבר נתבאר דהיכא דפיה לפניו וגבוהה מן הארץ טפח שוליה וגגה וגג הבית הכל אהל אחד והילכך טומאה באחד מהם כלים שבכולם טמאים ומ"מ טומאה באחד מהם כלים שעל גבה טהורים וכן אם הטומאה על גבה כלים שבכולם טהורין משום דכיון דאינה כלי חוצץ גגה בין מה שעל גבה למה שתחתיה. ומ"ש היתה מונחת על הארץ וכו'. גם זה במשנה שם בבא זו שוה לאידך בבא דהיתה מונחת על הארץ ופיה לחוץ אלא ששם טומאה בבית אין טמא אלא הבית בתוכה אין טמא אלא תוכה וכאן בתוכה או בבית תוכה והבית טמאים והטעם מבואר משום דשם פיה לחוץ וכאן פיה לפניו: ועל מ"ש רבינו גבי כוורת המוטלת בארץ וכו' היתה גבוהה מהארץ טפח וטומאה תחתיה או בתוכה או על גבה או בבית הכל טמא וכו'. כתב הראב"ד דברים אלו כבדים וכו' כי מעל גבה והטומאה מבחוץ איך תבא לתחתיה וכו'. לדעת רבינו אין כאן קושיא אע"פ שהעמידה בכוורת מחזקת ארבעים סאה שאינה מקבלת טומאה כלל אף על פי כן טומאה על גבה טמא תחתיה מדתנן ברפ"ו דאפי' כלי גללים נעשים אהל לטמא אבל לא לטהר וכמו שנתבאר:

ג כְּוֹרֵת שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַבַּיִת וְהִיא מְמַלְאָה אֶת כָּל גְּבֵה הַבַּיִת וּפִיָּה לְמַעַלָּה לְקוֹרוֹת הַבַּיִת וְאִין בֵּינָה לְבֵין הַקּוֹרוֹת פּוֹתַח טַפַּח וְטַמְאָה בְּתוֹכָהּ הַבַּיִת טַמָּא. טַמְאָה בַּבַּיִת מֵה שְׁבִתוֹכָה טְהוֹר. שְׂדֵרְךָ הַטַּמְאָה לְצֵאת לְתוֹךְ הַבַּיִת בְּפָחוֹת מְטַפַּח וְאִין דְּרַכָּה לְהַכְנִס. בֵּין שְׁהִיתָה מְטָה עַל צְדָה וּפִיָּה לְכַתֵּל וּבֵינוּ וּבֵין הַכַּתֵּל פָּחוֹת מְטַפַּח בֵּין שְׁהִיתָה כְּוֹרֵת אַחַת בֵּין שְׁהִיוּ שְׁתֵּי זֶה עַל גְּבֵי זֶה וְאִין בֵּין הָעֲלִיוֹנָה לְקוֹרוֹת אוֹ לְכַתֵּל פּוֹתַח טַפַּח. הִיתָה עוֹמְדַת בְּתוֹךְ הַפְּתַח וּפִיָּה לְמַעַלָּה וְאִין בֵּינוּ לְבֵין הַמְּשַׁקּוֹף פּוֹתַח טַפַּח וְטַמְאָה בְּתוֹכָהּ הַבַּיִת טְהוֹר. טַמְאָה בַּבַּיִת מֵה שְׁבִתוֹכָה טַמָּא שְׂדֵרְךָ טַמְאָה לְצֵאת וְאִין דְּרַכָּה לְהַכְנִס :

כסף משנה **כוורת שהיא בתוך הבית וכו'.** גם זה שם במשנה פ"י טומאה בתוכה הבית טמא דאפילו אם היתה מוקפת צמיד פתיל אין צמיד פתיל לטומאה אבל אם טומאה בבית מה שבתוכה טהור שאין הטומאה נכנסת לה כיון שאין בין פיה לתקרה פותח טפח שדרך הטומאה לצאת לתוך הבית בפחות מטפח בין עומדת כדאמרן בין מוטה על צדה ואין בין פיה לכותל פותח טפח בין אחת כדאמרן בין שתיים זו על גב זו ואין בין פי התחתונה לשולי העליונה פותח טפח וכן אין בין פי העליונה לקורות פותח טפח : **היתה עומדת בתוך הפתח ופיה למעלה וכו'.** פ"י הבי"ע בשהכוורת ממלאה את כל הפתח ואין פותח טפח מכל צד למעלה ולמטה ומן הצדדים ואין מקום לטומאה לצאת הילכך הטומאה בוקעת ויוצאת דרך דופני הכוורת מידי דהוה אפתחי הבית בזמן שהם נעולים :

ד כְּוֹרֵת חֲלוּלָה שֶׁהִיא כְּלִי שְׁלֵם וְהִיתָה מְנַחֶת עַל צְדָיָהּ בְּאֹיֹר וּכְזֵית מִן הַמַּת נְתוּן תַּחְתֵּיהָ אוֹ עַל גְּבֵה כָּל שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַזֵּית בְּתַחְתֵּיהָ וּבְגֵבָה טַמָּא. וְכָל מֵה שֶׁבְּאֹיֹר תּוֹכָה טְהוֹר אֲלָא כְּנֶגֶד הַטַּמְאָה. וְכָל שֶׁאִינוּ כְּנֶגֶד הַטַּמְאָה בְּתוֹכָה טְהוֹר. הִיתָה טַמְאָה בְּתוֹכָה הַכָּל טַמָּא כָּל מֵה שְׁבִתוֹכָה וְכָל שֶׁכְּנֶגֶד הַטַּמְאָה לְמַעַלָּה עַל גְּבֵה אוֹ לְמַטָּה תַּחְתֵּיהָ. הִיתָה גְּבוּהָה מִן הָאֶרֶץ טַפַּח וְטַמְאָה תַּחְתֵּיהָ אוֹ עַל גְּבֵה כָּל שֶׁתַּחְתֵּיהָ טַמָּא וְכָל שֶׁעַל גְּבֵה טַמָּא. אֲבָל כָּל שְׁבִתוֹכָה טְהוֹר חוּץ מְכֵלִי שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַטַּמְאָה. הִיתָה

טְמֵאָה בְּתוֹכָהּ הַכֹּל טָמֵא כָּל מֵה שֶׁבְּתוֹכָהּ וְכֹל שֶׁתַּחְתִּיהָ וְכֹל שֶׁלְמַעַלָּה עַל גְּבֵה שֶׁהַכֹּלִים מְבִיֵּאִין וְאֵינָן חוֹצְצִין כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. לְפִיכֵן אִם הִיְתָה כְּוֶרֶת זֶה הַמְּטָלֶת עַל הָאָרֶץ פְּחוּתָהּ וּפְקוּקָה בְּקֶשׁ אוֹ שֶׁהִיְתָה בָּאָה בְּמִדָּה וּכְזֵית מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתִּיהָ כְּנִגְדּוֹ עַד הַתְּהוֹם טָמֵא. עַל גְּבֵה כְּנִגְדּוֹ עַד לָרְקִיעַ טָמֵא. בְּתוֹכָהּ אֵינּוּ טָמֵא אֶלָּא תוֹכָהּ. הִיְתָה גְבוּהָה טֶפַח מֵעַל הָאָרֶץ וְטָמֵאָה תַּחְתִּיהָ תַּחְתִּיהָ בְּלִבָּד טָמֵא. בְּתוֹכָהּ תוֹכָהּ בְּלִבָּד טָמֵא. עַל גְּבֵה כְּנִגְדּוֹ עַד לָרְקִיעַ טָמֵא. שֶׁכֶּבֶר בְּאַרְנוּ שֶׁכָּלִי עַץ הַבָּא בְּמִדָּה כְּאֵהֶל הוּא חָשׁוּב לֹא כְּכֹלִים וּלְפִיכֵן חוֹצֵץ :

כסף משנה **כוורת חלולה שהיא כלי שלם וכו'.** ג"ז שם במשנה דינא דהאי בבא כדינא דבבא קמייתא שבפרק זה אלא דהתם מיירי בשמקצתה בתוך פתח הבית והכא מיירי באויר ומפני שהוא תחלת ענין לבבות שכל הכוורת היא באויר התנה שיהא חלולה: **היתה גבוהה מן הארץ טפח וכו'.** גם זה שם ודין בבא זו כדין בבא שנייה שבראש הפרק אלא דהתם איירי בשקצתה תוך הבית והכא מיירי בכולה באויר: **לפיכך אם היתה כוורת זו המוטלת על הארץ וכו'.** ג"ז שם ודין זו כדין בבא דלעיל המתחלת היתה מונחת על הארץ ופיה לחוץ אלא שכאן כולה באויר: **ומ"ש רבינו או שהיתה באה במדה.** ק"ל דמשמע דעד השתא מיירי באינה באה במדה וזה אינו שכבר כתבתי בראש הפ' דברי רבינו שכתב שכל פרק זה מיירי בבאה במדה ונראה שהטעם מפני שבבבות שכתב עד עתה דמיירי בשהכוורת עומדת באויר לא איצטריך שתהא באה במדה דאפילו באינה באה במדה מיירי כתב בבבא זו שאם היא באה במדה אפילו אינה פחותה ופקוקה בקש נמי ועוד דרבינו לישראל דמתני' נקט ששנו בבבא זו ובבבא דגבי כוורת שהיא כלי שני או מחזקת מ' סאה כתבה גם רבינו ואפשר שהטעם ששנה כן התנא הוא מהטעם שכתבתי בסמוך:

ה כְּוֶרֶת שֶׁהִיא כְּלִי שָׁלֵם וְהִיא יוֹשֶׁבֶת עַל שׁוּלְיָהּ לְאוֹיֵר וְטָמֵאָה תַּחְתִּיהָ אוֹ בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גְּבֵה. טְמֵאָה בּוֹקֶעֶת וְעוֹלָה בּוֹקֶעֶת וְיּוֹרְדֶת. אֲבָל אִם הִיְתָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח אוֹ מְכֻסָּה אוֹ כְּפוּיָה עַל פִּיהָ וְטָמֵאָה תַּחְתִּיהָ אוֹ בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גְּבֵה הַכֹּל טָמֵא כָּל שֶׁבְּתוֹכָהּ וְכֹל שֶׁתַּחְתִּיהָ וְכֹל שֶׁעַל גְּבֵה אִם הִיְתָה הַטָּמֵאָה לְמִטָּה. שֶׁהַכֹּלִי הַמְּאֵהִיל מְבִיֵּא אֶת הַטָּמֵאָה וְאֵינּוּ חוֹצֵץ כְּמוֹ

שְׁבֹאֲרָנוּ. לְפִיכֹךְ אִם הִיְתָה פְּחוּתָה וּפְקוּקָה בְּקֶשׁ אוּ בְּאָה בְּמִדָּה טְמֵאָה תַּחֲתִיָּה אוּ בְּתוֹכָה אוּ עַל גְּבֵה טְמֵאָה בּוֹקֶעַת וְעוֹלָה בּוֹקֶעַת וְיִוְרְדָת. וְאִם הִיְתָה גְבוּהָה טְפַח וְטְמֵאָה תַּחֲתִיָּה תַּחֲתִיָּה בְּלִבֵּד טְמֵא. הִיְתָה טְמֵאָה בְּתוֹכָה אוּ עַל גְּבֵה כְּנִגְדוֹ עַד לְרַקִּיעַ טְמֵא וְכָלִים שְׁתַּחֲתִיָּה טְהוֹרִין מִפְּנֵי שֶׁהִיא אֶהֱל וְחוֹצֶצֶת :

כסף משנה **כוורת שהיא כלי שלם וכו'.** גם זה שם במשנה ופיי על גבה היינו שהטומאה מאהלת חוץ למעלה מפיה טומאה בוקעת וכו' דכיון דקיי"ל דכלים נעשים אהלים לטמא אבל לא לטהר כשהיתה בתוכה או על גבה רואין אותה כאילו היא תחתיה וכשהיא תחתיה הרי היא רצוצה ובוקעת ועולה. **ומה שכתב אבל אם היתה גבוהה מן הארץ טפח או מכוסה וכו' עד וחוצצת.** גם זה שם במשנה וכתנא קמא והכל מבואר ע"פ השרשים הקודמים: **וראיתי להעתיק פה מה שכתבתי בפירוש משניות פ"ט דאהלות שהיא פרק זה דכוורת ומה שקשה לי בקצת בבות אלו וישמע חכם ויוסיף לקח:** [מ"א] **כוורת שהיא בתוך הפתח ופיה לחוץ וכו'.** הראב"ד בהשגות פיי"ט מהלכות טומאת מת פירש פרק זה בכוורת של חרס ונדחק מאד בכמה מקומות מפרק זה כמבואר שם בדבריו, ורבינו שמשון והרא"ש פירשו דכוורת של עץ מיירי ומחולחלת דקתני היינו שדרך הכוורת שעושין לה נקבים בדפנותיה מקום יציאת וכניסת הדבורים ופעמים פוקקין אותן בקש ואותו הפקק אינו תקוע בחוזק אלא רפוי וכיון שהוא רפוי חשיב כפתוח להוציא ממנה הטומאה אבל להכניס לה טומאה חשיב כסתום דבכל דוכתא טומאה יוצא בקל יותר ממה שנכנסת ואע"פ שפירושם נכון מכל מקום נדחקו במאי דקתני רישא וכל שאינו כנגד הזית תוכה והבית טהור דהאי תוכה הוי כמו ותוכה בוי"ו כמבואר בדברי רבינו שמשון וגם מחולחלת דנקט גבי פיה לפני כמבואר בדברי הרא"ש דלא נפקא לן מידי בפיה לפני בין במחולחלת לשאינה מחולחלת כיון דפיה לפני והטומאה יוצאה דרך פיה לבית אלא אגב דתנא ברישא מחולחלת בהדי כלי תני נמי הכא והרמב"ם ז"ל פירשה ג"כ בכוורת של עץ כמבואר בדבריו בפירוש המשנה. וראיתי לבאר פרק זה ע"פ פירושו אחת לאחת למצוא חשבון ולא אביא כל מ"ש הוא עצמו ז"ל בפיי המשנה שלא לכפול הדברים: **כוורת שהיא בתוך הפתח ופיה לחוץ.** במוטה על צדה איירי ומקצתה בפנים ומקצתה בחוץ. **כזית מן המת נתון תחתיה או על גבה מבחוץ כל שהוא כנגד הזית תחתיה וגבה טמא.** כשהטומאה תחתיה כיון דרצוצה היא פשיטא דבוקעת ועולה בוקעת ויורדת וכשהיא על גבה כיון דקיי"ל דכלים אינם חוצצים בפני הטומאה אי"כ כשהיא ע"ג רואין אותה כאילו היא תחתיה ובוקעת ועולה

בוקעת ויורדת וכיון דבוקעת ועולה א"כ מה שבתוכה כנגד הטומאה טמא וכ"כ הרמב"ם פה ובחיבור פ"י מהלכות טומאת מת. וסיפא דמתניי נמי דיקא דקתני וכל שאינו כנגד הזית תוכה והבית טהור משמע בהדיא דאין תוכה טהור אלא מה שאינו כנגד הזית דוקא. בבית אין טמא אלא הבית. דכיון דפיה לחוץ אין הטומאה עוברת לכלים שבתוכה או ע"ג מבחוץ וכן אינה עוברת לכלים שתחתיה מבחוץ כיון שאינה גבוהה מן הארץ טפח. בתוכה הכל טמא. תוכה פשיטא דטמא והבית טמא משום דכוורת אינה חוצצת בפני הטומאה ועברה הטומאה לבית. ותחתיה וע"ג כנגד הטומאה טמאים משום דכיון דאין כלים חוצצין רואין את הטומאה כאילו היא ע"ג וכן תנא ברישא דכשהיא על גבה כל שהוא כנגד הזית תחתיה וגבה טמא ובזה נסתלק מה שהשיג הראב"ד על מ"ש הרמב"ם פ"י מהלכות טומאת מת היתה הטומאה בתוכה טמא כל שבבית וכל שבתוכה וכל שעל גבה וכל שתחתיה כנגד הטומאה כמו שביארנו עכ"ל ומתוך מ"ש נתבאר דכנגד הטומאה שכתב קאי בין לכל שע"ג בין לכל שתחתיה. ומ"ש הרמב"ם כמו שביארנו רומז למ"ש ברישא כזית מן המת נתון תחתיה או ע"ג מבחוץ כל שהוא כנגד הזית בתחתיה או בגבה טמא: [מ"ב] היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית או ע"ג הכל טמא אלא תוכה. הטעם משום דכיון שהיא אהל על הארץ רואין אותה כאילו נתחברה עם גג הבית והיה הכל גג אחד והילכך טומאה תחתיה או בבית כל שתחתיה וכל שבבית פשיטא דטמא שהרי הטומאה והכלים תחת אהל אחד. וע"ג לכאורה נראה דטעמא משום דכיון דקיי"ל דכלים נעשים אוהלים לטמא אבל לא לטהר א"כ כלים שע"ג רואין אותן כאילו הן תחתיה ונמצא שהן והטומאה תחת אהל אחד ומש"ה גם כל כלים שע"ג טמאים. ותוכה טהור משום דפיה לחוץ ומ"מ כלים שבתוכה כנגד הטומאה טמאים וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"י מהלכות טומאת מת וטעמא משום דכיון דכלים אינם נעשים אוהלים לטהר ואילו לא היה שם כוורת היה כל שכנגד הטומאה טמא א"כ אינו בדין שתציל הכוורת על כלים שבתוכה כנגד הטומאה ובזה נסתלקה השגת הראב"ד גם על דין זה. בתוכה הכל טמא. תוכה והבית פשיטא שטמאים שהרי הוא כאילו שניהם תחת גג אחד וכלים שתחתיה ג"כ טמאים שכיון שהיא גבוהה מהארץ טפח שהוא אהל הוי כאילו היא וגג הבית אהל אחד וכיון שאמרנו שעברה טומאה לבית וכל שבבית טמא א"כ גם כל שתחתיה טמא וכל כלים שעל גבה טמאים משום דכלים נעשים אוהלים לטמא וכדתנן רפ"ו היתה טומאה תחתיה כלים שע"ג טמאים: [מ"ג] בד"א בזמן שהיא כלי מחולחלת היתה פחותה. שנפחתה ונתבטלה מתורת כלי אז היא חוצצת ומצלת על מה שתחתיה ועל גבה. ופקוקה בקש. לרבותא נקט אע"פ שסתם כל הפחת בקש אין שם כלי עליה. אפוצה. כלומר מליאה קש וכיוצא בו עד שלא נשאר בה חלל טפח שוב אין לה דין כלי והילכך כזית

מן המת נתון תחתיה כנגדו עד התהום טמא דטומאה רצוצה היא ובוקעת ויורדת ועל גבה אף כנגד הזית טהור דכיון דלאו כלי הוא חוצצת. על גבה כנגדו עד הרקיע טמא ותחתיה טהור דחוצצת. בבית אין טמא אלא הבית. דכיון דאינה גבוהה טפח אין הטומאה נכנסת תחתיה. בתוכה אין טמא אלא תוכה. דכיון דאינה גבוהה טפח אין הטומאה יוצאת מתוכה לבית ומצלת על תחתיה וגבה כיון דלאו כלי היא: [מ"ד] היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמא. דמביאין טומאה מזה לזה. תוכה וגבה טהור. דלאו כלי היא וחוצצת: [מ"ה] בד"א בזמן שפיה לחוץ היה פיה לפניו וכו'. דין בבא זו כדין בבא ראשונה אלא ששם בבית אין טמא אלא הבית וכאן הכל טמא והטעם מבואר לפי ששם פיה לחוץ וכאן פיה לפניו. ועוד יש חילוק אחר דהכל טמא דקתני הכא הוי כל מה שבבית וכל מה שבתוכה וכל מה שתחתיה וכל מה שע"ג הכל ושם אין תחתיה וע"ג טמא אלא כנגד הטומאה וגם בזה הטעם דכיון דהכא פיה לפניו הוי כאילו פיה וגג הבית אהל וכיון דכלים נעשים אהלים לטמא כלים שתחתיה ושע"ג רואים אותה כאילו הם בתוכה: [מ"ו] היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית או בתוכה או ע"ג הכל טמא. טעמא משום דכיון דגבוהה מן הארץ טפח רואין כאילו שוליה וגג הבית אהל וכן רואים כאילו פיה וגג הבית אהל אחד והילכך טומאה תחת אחד מהם כלים שבכולם טמאים וע"ג כיון דכלי היא הא אמרן דנעשה אהל לטמא אבל לא לטהר: [מ"ז] במה דברים אמורים בזמן שהיא כלי וכו'. בבא זו שוה לאידך בבא דקתני בה נמי בד"א בזמן שהיא כלי וכו' אלא ששם טומאה בבית אין טמא אלא הבית בתוכה אין טמא אלא תוכה וכאן בתוכה או בבית תוכה והבית טמאים והטעם מבואר משום דשם פיה לחוץ וכאן פיה לפניו: [מ"ח] היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית או בתוכה הכל טמא אלא גבה על גבה כנגדו עד הרקיע טמא. כבר נתבאר דהיכא דפיה לפניו וגבוהה מן הארץ טפח שוליה וגבה וגג הבית הכל אהל אחד והילכך טומאה באחד מהם כלים שבכולם טמאים אבל אם טומאה באחד מהם כלים שעל גבה טהורים וכן אם טומאה על גבה כלים שבשאר מקומות טהורים משום דכיון דאינו כלי חוצץ גגה בין מה שעל גבה למה שתחתיה: [מ"ט] היתה ממלאה את כל הבית ואין בינה לבין הקורות פותח טפח. כלומר אם היתה כוורת בתוך הבית והיא ממלא את כל גובה הבית ופיה למעלה לקורות הבית ואין בינה לבין הקורות פותח טפח טומאה בתוכה הבית טמא דאפילו אם היתה מוקפת צמיד פתיל אין צמיד פתיל לטומאה אבל אם טומאה בבית מה שבתוכה טהור שאין הטומאה נכנסת לה כיון שאין בינה לתקרה טפח. שדרך הטומאה לצאת לתוך הבית בפחות מטפח. ואין דרכה ליכנס בפחות מטפח. בין עומדת כדאמרן. בין מוטה על צדה ואין בין פיה לכותל פותח טפח. בין אחת כדאמרן. בין שתים זו על גבי זו ואין בין פי התחתונה לשולי העליונה

פותח טפח וכן אין בין העליונה לקורות פותח טפח : [מ"י] היתה עומדת בתוך הפתח. ופיה למעלה. ואין בינה לבין המשקוף פותח טפח טומאה בתוכה הבית טהור. שהטומאה יוצאת דרך הפתח לחוץ. טומאה בבית מה שבתוכה טמא. הב"ע שהכוורת ממלא כל הפתח ואין פותח טפח מכל צד למעלה ולמטה ומן הצדדין ואין מקום לטומאה לצאת הילכך הטומאה בוקעת ויוצאת דרך דופני הכוורת מידי דהוה אפתחי הבית בזמן שהן נעולים : [מ"א] היתה מוטה על צדה באויר וכו'. דינא דהאי בבא כדינא דבבא קמייתא דריש פירקין אלא דהתם מיירי בשקצתה בתוך פתח הבית והכא מיירי בשכולה באויר : [מ"ב] היתה גבוהה מן הארץ טפח וכו'. גם דינא דהאי בבא כדינא דבבא תניינא דר"פ אלא דהתם מיירי בשקצתה בתוך הפתח והכא מיירי בשכולה באויר : בד"א בזמן שהיא כלי היתה פחותה ופקוקה בקש או מחזקת מ' סאה כדברי חכמים וכו'. דכיון שאינה כלי שהיא פחותה או שהיא מחזקת ארבעים סאה שאין דין כלי עליה. טומאה תחתיה וכו' טומאה בוקעת ועולה וכו'. שכלי עץ הבא במדה כאהל הוא חשיב לא ככלים ולפי שהיא כאויר ל"ש לן בין אפוצה לשאינה אפוצה דלעיל לא הזכיר אפוצה אלא משום דבפיה לפני כשאינה אפוצה. כתב הרא"ש כולי פירקין עד השתא איירי נמי במחזקת ארבעים סאה מדמצלת על מה שבתוכה אלא אשמעינן השתא דרבנן פליגי את"ק וסברי דמחזקת ארבעים סאה בנפחתה שבטלה מתורת כלי דמצלת תחתיה ותוכה וע"ג ובהנך בבי דלעיל נמי מצי למיתני או מחזקת ארבעים סאה כדברי חכמים אלא דבלאו הכי תני תרתי פחותה ואפוצה אבל הכא דלא תנא אלא פחותה תנא או מחזקת למיתני תרתי כי הני בבי דלעיל : [מ"ג] היתה יושבת על שוליה והיא כלי וכו'. על גבה היינו שהטומאה מאהלת חוצה לה למעלה מפיה. טומאה בוקעת וכו' דכיון דקי"ל דכלים נעשים אהלים לטמא אבל לא לטהר כשהיא בתוכה או על גבה רואין אותה כאילו היא תחתיה וכשהיא תחתיה הרי היא רצוצה ובוקעת ועולה וכו' : היתה גבוהה מן הארץ טפח וכו'. גם זה מהטעם הנזכר שכלים נעשים אהלים לטמא אבל לא לטהר וכדתנן ברפ"ו גבי אהל שהיה נתון על ארבעה כלים טומאה על גביו כלים שתחתיו טמאים טומאה תחתיו כלים שעל גביו טמאים : [מ"ד] בד"א בזמן שהיא כלי היתה פחותה ופקוקה בקש וכו'. לרבנן כשאינה גבוהה מהארץ טפח אין חילוק בין אם היא כלי ובין אינה כלי אלא לרבי אלעזר ורבי שמעון הוא דיש חילוק וכן לרבנן כשגבוהה טפח : ואיכא למידק במשנה שלישית כשהיתה פחותה ופקוקה בקש וכו' וכזית מן המת נתון כנגדו עד התהום טמא וכן במשנה ז' וכן במשנה י"ג ולמה לא יהיה ג"כ כנגדו עד הרקיע טמא שהרי טומאה רצוצה היא ובוקעת ועולה בוקעת ויורדת וכבר השיג הראב"ד כן. ואפשר לומר דלא מיקרי רצוצה אלא כשהיא בתוך קרקע או בנין אבל כשהיא בתוך עץ וכיוצא בו שאינו כלי אין לה דין טומאה רצוצה והא דהכא כנגדו עד

התהום טמא היינו מפני שהיא מונחת על הקרקע והיא רצוצה בוקעת למטה בקרקע כדין קרקע ואינה בוקעת למעלה בכורת אבל קשה ממתניתין דהיתה יושבת על שוליה דקתני בטומאה תחתיה טומאה בוקעת ועולה וכן קתני נמי בהיתה פחותה וכו' ולפי טעם זה לא היה לה לבקוע ולעלות וצריך עיון: **ואיכא** למידק תו הבי'ע אי בכורת שאינה מחזקת ארבעים סאה בבבא קמייתא ובבבא חמישית ובבבא י"א אמאי כל שאינו כנגד הזית תוכה והבית טהור הא כיון דכלי עץ מיטמא מגבו נטמאת כורת זו והיאך תציל על מה שבתוכה וכן יקשה בבבא שניה ובבבא י"ב אמאי הכל טמא אלא תוכה ומפני כך העמידה רבינו שמשון והרא"ש במחזקת מ' סאה שאינה מקבלת טומאה ולפיכך מצלת על מה שבתוכה וכן העמידה ג"כ הרמב"ם בפירוש המשנה אבל קשה על זה ממה שכתב בחיבור פרק י"ט מהלכות טומאת מת שכלי עץ הבא במדה כאהל הוא חשיב לא ככלים ולפיכך חוצץ א"כ דין כורת המחזקת ארבעים סאה כדין כורת שהיא פחותה ופקוקה בקש או אפוצה וכדברי חכמים דתנן גבי היתה מוטה על צדה באויר וא"כ היאך פסק הרמב"ם ככל הני סתמי מתניי דהאי פירקא הא כיון דבמחזקת ארבעים סאה מיירי על כרחיך דאלי"כ לא היתה מצלת על מה שבתוכה וכדאמרן ואיהו ז"ל ס"ל במחזקת מ' סאה שדינה שוה לפחותה או אפוצה שהיא חשובה כאהל ולא ככלי א"כ כי אינה פחותה או אפוצה כפחותה או אפוצה דמי והיאך חילק ביניהם. ויש לומר דלעולם בכורת המחזקת ארבעים סאה ואע"פ שכתב הרמב"ם דכלי עץ הבא במדה אינו ככלים לאו למימרא שלא יהא לו דין כלי כלל ויהיה דינו שוה לגמרי לפחותה או אפוצה אלא לענין לחוץ בפני הטומאה דוקא הוא דקאמר דאינו ככלי דאילו כלי שאינו בא במדה אפילו גבוה טפח אינו אהל לטהר שאינו חוצץ והבא במדה חוצץ כשהוא גבוה טפח דהוי אהל אבל כשאינה גבוהה מהארץ טפח דין כלי יש לה לקצת דברים ולישנא דהרמב"ם דייק הכי שכתב שכלי עץ הבא במדה כאהל הוא חשוב לא ככלים ולפיכך חוצץ. משמע בהדיא דדוקא ביש לה דין אהל דהיינו שהיא גבוהה מהארץ טפח הוא דקאמר דאינה ככלים אבל באינה גבוהה מהארץ טפח דין כלים יש לה לקצת דברים ואינה חוצצת. והשתא כל בבי דהאי פירקא דמיירי בשאינה גבוהה מן הארץ טפח ניחא דאע"ג דמחזקת ארבעים סאה דין כלי שאינו בא במדה יש לה לענין זה ובבי דמיירי בהיתה גבוהה מהארץ טפח דמשמע דיהיב לה דין כלי שאינו בא במדה לומר דאינה נעשית אהל לחוץ בפני הטומאה צריך ליישב דבבא שנייה דקתני דעל גבה הכל טמא אלא תוכה לא מטעמא דפרישית לעיל היא אלא כשהיא על גבה בחלק שיש ממנה תחת הבית מיירי ומשום הכי הבית טמא שהרי טומאה באויר הבית ועברה הטומאה תחתיה כיון שהיא גבוהה טפח וע"ג מה שהוא תחת גג הבית פשיטא שהרי הטומאה והכלים תחת אהל אחד ואם כן הא דקתני הכל טמא אלא תוכה היינו לומר דתחתיה והבית ועל

גבה טמא ומיהו לאו בחד גוונא דתחתיה והבית כל מה שבהם טמא ועל גבה קצתו דהיינו מה שהוא בתוך הבית טמא ומה שהוא חוצה טהור. וכן צריך לפרש בבבא ששית דעל גבה דקתני היינו דוקא שהטומאה בחלק שהוא בתוך הבית והכל טמא דקתני היינו לומר דגם על גבה טמא מיהו לאו כל גבה אלא דוקא בחלק שממנו בתוך הבית והא דקתני בבבא שמינית הכל טמא אלא גבה היינו חלק גבה שהוא חוץ לבית דאילו החלק שהוא בתוך הבית פשיטא דטמא אבל קשה על פירוש זה מאי דקתני בבבא י"ב היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או על גבה הכל טמא אלא תוכה וכשהיא תחתיה או על גבה אמאי הכל טמא הא כיון דבמחזקת ארבעים סאה עסקינן הרי היא נעשית אהל וחוצצת בפני הטומאה וטומאה תחתיה כלים שעל גבה טהורים וכן טומאה על גבה כלים שתחתיה טהורים ואפשר דהאי מתניתין מיירי באינה מחזקת ארבעים סאה מדקתני בתר הכי או מחזקת ארבעים סאה מכלל דמתניי דקמה בשאינה מחזקת ארבעים סאה עסקינן אבל קשה אי"כ אמאי מצלת על מה שבתוכה הא כיון דאינה באה במדה טומאה תחתיה על גבה נטמאת היא עצמה והיאך תציל על מה שבתוכה וצריך עיון: **תו** איכא למידק בפירוש הרמב"ם בבבא קמייתא דכזית מן המת נתון תחתיה ובתוכה כנגד הטומאה טמא וכיון דבקעה הטומאה ועברה בתוכה למה לא יתפשט בכולה ומאי שנא מדין חבית שהיא יושבת על שוליה שבסוף פרק זה דקתני טומאה תחתיה כנגד קרקרותיה טומאה בוקעת ועולה והבית טמא וצ"ע:

1 גַּמְלָה שְׁהוּא עוֹמֵד בְּאֵוִיר טַמְאָה תַּחְתָּיו כְּלִים שְׁעַל גְּבִיו טְהוֹרִים. טַמְאָה עַל גְּבִיו כְּלִים שְׁתַּחְתָּיו טְהוֹרִין. הֲיָה רוֹבֵץ וְטַמְאָה תַּחְתָּיו הֲרִי זֹו בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה בּוֹקֵעַת וְיֹוֹרְדָת. וְכֵן אִם הִיְתָה טַמְאָה רְצוּצָה תַּחַת רִגְלוֹ אוֹ עַל גְּבִי רִגְלוֹ הֲרִי זֹו בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה וּבּוֹקֵעַת וְיֹוֹרְדָת. כְּבָר בְּאֵרְנוּ בְּנִזְיֹוֹת שְׁאִם הֲיָה הַנְּזִיר וּכְזִית מִן הַמֵּת תַּחַת הַגְּמָל אוֹ תַּחַת הַמָּטָה וְכִיּוֹצֵא בָּהּ מְשָׁאֵר הַכְּלִים אֶף עַל פִּי שְׁנִטְמָא טַמְאָת שְׂבָעָה אֵינוֹ מְגַלַּח. וּמִשָּׁם אִתָּה לְמִד שְׁכַל אֵלוֹ הַהֲלָכוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּטַמְאָת אֲהֲלִים הַנְּעֻשִׁים מִן הָאָדָם אוֹ מִן הַבְּהֵמָה אוֹ מִן הַכְּלִים הַכֹּל מְדַבְּרִי סוּפְרִים. מִהֵן דַּבְּרִי קַבְּלָה. וּמִהֵן גְּזֵרוֹת וְהִרְחָקוֹת. וּלְפִיכֹךְ אֵין הַנְּזִיר מְגַלַּח עָלֶיהֶן וְאֵין חִיָּבִין עָלֶיהֶן כְּרַת עַל בִּיאַת מְקַדָּשׁ אוֹ אֲכִילַת קִדְשָׁיו. וְאֵין הַדְּבָרִים כְּלָן אֲמוּרִין אֶלָּא לְעִנְיָן טַמְאָת תְּרוּמָה וְקִדְשִׁים בְּלִבְד כְּמוֹ שְׂבָאֵרְנוּ:

כסף משנה גמל שהוא עומד באויר וכו'. תוספתא באהלות פי"ג ופירושה דכשהוא עומד הוא אהל וחוצץ. ומ"ש או על גבי רגלו. ז"ל התוספתא טומאה תחת רגלו או על גבי רגלו והיא רצוצה והתנה שיהא באויר שאם היא תחת אהל כל כלים שתחת האהל טמאים אבל קשה למה לא נאמר גמל חלול הוא והצד העליון מביא את הטומאה כמבואר בפ"י"ח וצ"ע: **כבר ביארנו בנזירות**. פי"ז. ומ"ש ומשם אתה למד וכו'. כבר כתב כיוצא בזה בפרק ג' ובפ"ה והוא בתוספתא דאהלות פי"ט:

הלכות טומאת מת - פרק עשרים

א שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים מְצִילִין בְּאֵהָל הַמֵּת. צָמִיד פְּתִיל. וְאֵהָלִין. וּבְלוּעִין. הַבְּלוּעִין מְצִילִין עַל הַטְּהוּרִים שֶׁלֹּא יִתְטַמְּאוּ וּמוֹנְעִין הַטְּמֵאָה שֶׁלֹּא תֵצֵא וּתְטַמֵּא. אֲבָל צָמִיד פְּתִיל וְאֵהָלִין מְצִילִין עַל הַטְּהוּרִים שֶׁלֹּא יִתְטַמְּאוּ וְאֵינָן מוֹנְעִין אֶת הַטְּמֵאָה שֶׁלֹּא תֵצֵא וּתְטַמֵּא אֶת אֲחֵרִים. כִּיצַד. בֵּית טָמֵא שְׂיֵשׁ בּוֹ כְּלֵי מְקוֹף צָמִיד פְּתִיל. כָּל שֶׁבְּתוֹךְ הַכְּלֵי טְהוּרִים. וְכֵן אִם הָיָה שָׁם אֵהָל בְּתוֹךְ הַבֵּית כָּל הַכְּלֵים שֶׁבְּתוֹךְ הָאֵהָל טְהוּרִין. אֲבָל אִם הָיָה כְּזֵית מִן הַמֵּת נִתּוּן בְּכֵלִים וּמְקוֹף עָלָיו בְּצָמִיד פְּתִיל וְהַכְּנִיסוּ לַבֵּית הַבֵּית טָמֵא. * וְכֵן אֵהָל בְּתוֹךְ אֵהָל וּכְזֵית מִן הַמֵּת בְּאֵהָל הַפְּנִימִי כָּל הַכְּלֵים שֶׁבְּאֵהָל הַחִיצוֹן טָמֵאִים:

ההראב"ד וכן אהל בתוך אהל. א"א דוקא באהל שהוא מקבל טומאה אי נמי באהל הפנימי שאין לו דרך לצאת אלא על החיצון:

כסף משנה שלשה דברים מצילין באהל המת וכו'. תוספתא פי"ו דכלים אלא שיש בה חסרון הניכר: ומ"ש כיצד בית טמא שיש בו וכו'. פי"ח דכלים מתניי דבית שאור מוקף צמיד פתיל ומפורש הוא בתורה. ומ"ש וכן אם היה שם אהל וכו'. בפ"ד דאהלות בדין מגדל ופי"ט דאהלות בדין כוורת. ומ"ש אבל אם היה כזית מן המת וכו'. בספ"ח דאהלות שתי חביות וכו': ועל מ"ש רבינו

וכן אהל בתוך אהל וכו'. כתב הראב"ד דוקא באהל שהוא מקבל טומאה וכו'. כלומר שאם האהל הפנימי היה לו פתח לחוץ שלא על החיצון טהור החיצון שהטומאה יוצאה דרך אותו פתח שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה ליכנס והבי"ע בשאין לו דרך אלא על החיצון אי"נ כשאהל הפנימי הוא עשוי מדבר המקבל טומאה שאז אע"פ שיש לו פתח לחוץ שלא על החיצון טמא אף החיצון מפני שאין דבר טמא חוצץ. ודברי רבינו יתבארו בפרק זה גבי חלק הבית במחיצה מכלפי ארצו:

ב אָבֵל הַבְּלוּעִין מְצִילִין עַל הַטְּהוֹרִים וּמוֹנְעִין אֶת הַטְּמֵאָה. כִּיצַד. כָּלֵב שֶׁאָכַל בְּשָׂר הַמֵּת וְנִכְנַס לַבַּיִת הַבַּיִת טָהוֹר. בָּלַע טִבְעַת אֶפְלוֹ אָדָם שֶׁבָּלַע טִבְעַת וְנִכְנַס לְאֵהָל הַמֵּת אֵף עַל פִּי שְׁנֵטְמָא טְמֵאָת שְׂבָעָה הַטִּבְעַת טְהוֹרָה. וְכֵן כָּל הַבְּלוּעִין בְּחִיָּה וּבְהֵמָה וּבְעוֹפוֹת וּבְדָגִים מְצִילִין כָּל זְמַן שֶׁהוּן חִיִּין. וְאִם מֵתוּ וּבְשָׂר הַמֵּת בְּתוֹךְ מַעֲיָהוּן אוֹ הַכְּלִים. הָרִי הוּן כְּמוֹ שְׂאִינוֹ בְּלוּעַ:

כסף משנה ומה שכתב אבל הבלועים מצילים וכו' עד את הטומאה וכו'. בפרק בהמה המקשה (דף ע"א) על מימרא דרבא למדו מן הכתוב דטומאה בלועה אינה מטמאה. ומה שכתב כיצד כלב שאכל בשר המת וכו'. תוספתא דאהלות פרק י"ב ובמשנה בפרק ח' דכלים תרנגול שבלע את השרץ ונפל לאויר התנור טהור. ומ"ש בלע טבעת וכו'. בסוף מקואות בלע טבעת טהורה נכנס לאהל המת הזה ושנה וטבל והקיא הררי היא כמות שהיתה וכך הם פי' דברי רבינו אע"פ שהם סתומים: **וכן כל הבלועים וכו'.** תוספתא באהלות פי"ב וכן מתבאר בפרק העור והרוטב (דף קכ"א ע"ב) גבי שחט בה שנים או רוב שנים ועדיין היא מפרכסת דבעי רבי זירא מהו שתציל על הבלועים שבתוכה: **ואם מתו ובשר המת בתוך מעיהם.** שם ופי"א דאהלות. ומה שכתב או הכלים. כך צריך לגרוס ולא כספרים דגרסי או בכלים:

ג נְשַׁחַט רֹב אֶחָד בְּעוֹף וְרֹב שְׁנַיִם בְּבְהֵמָה אֵף עַל פִּי שֶׁעָדִין הוּן מְפָרְכְּסִין הָרִי הוּן כְּמֵתִים וְאִינָן מְצִילִין עַל הַכְּלִים הַבְּלוּעִים וְלֹא מוֹנְעִין אֶת הַטְּמֵאָה שֶׁבְּתוֹךְ מַעֲיָהוּן שְׁלֹא תִטְמָא:

כסף משנה וכן מ"ש נשחט רוב א' וכו'. בפרק העור והרוטב עלה קכ"א:

ד וְכִמָּה תִשָּׂהָא הַטְּמָאָה בְּמַעֲיָהּ וְתִהְיֶה מְטַמְּאָה כְּשִׁימוּתוֹ. בְּכָל־בְּשָׂרָה שֶׁלְּשָׂה יָמִים מֵעַתְּ לַעַת. וּבִשְׂאָר חֲיָה וּבְהִמָּה וְעוֹפוֹת וְדֹגִים יוֹם אֶחָד מֵעַתְּ לַעַת. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁנִּשְׂאָר בְּשָׂר הַמֵּת בְּתוֹךְ מַעֲיָהּ. אֲבָל זָאֵב שֶׁבִּלַּע תִּינוֹק וְהִקְיָאוּ דְרָךְ בֵּית הָרַעִי. הַבְּשָׂר טְהוֹר וְהַעֲצָמוֹת בְּטַמְּאָתוֹ:

כסף משנה **וכמה תשהא הטומאה במעיהן וכו'.** פי"א דאהלות ופסק כר"י בן בתירא ולא כר"ש דאמר כדי שתפול לאור ותשרף דזוטר שיעורא טובא: **בד"א** וכו' **אבל זאב שבלע תינוק וכו'.** במנחות פרק רבי ישמעאל (דף ס"ט): ובפי"ג דתענית (דף כ"א): ויהיב בגמרא טעמא לעצמות מפני שהם קשים אינם מתעכלים ודברי רבינו הם דלא כפירש"י ז"ל:

ה אִין הַבְּלוּעִין נִצְלִין אֶלָּא בְּבֶטֶן נֶפֶשׁ הַחַיָּה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. אֲבָל הַבְּלוּעִין בְּגוּף הַכֶּלִּים **א** וְהָאֲבָנִים אִינן נִצְלִין. כִּיצַד. כּוֹשׁ שֶׁנִּבְלָעָה בּוֹ הַצִּנּוֹר שֶׁל מִתְּכָת. וּמִלְמַד שֶׁנִּבְלָע בּוֹ הַדְּרָבֵן. וּלְבִנְהָ שֶׁהִיָּתָה טִבְעַת מְבִלְעַת בְּתוֹכָהּ. וְנִכְנָסוּ לְאַהֲלֵה הַמֵּת. נִטְמָאוּ אִף עַל פִּי שְׂאִין נִרְאִין וְהָרִי הוּא מְחַפֵּין שְׂאִין הַבְּלוּעִין בְּכֶלִים מְצִילִין אֶלָּא בְּצִמִּיד פְּתִיל. וְכֵן מַחֵט אוֹ טִבְעַת שֶׁהִיוּ מְבִלְעִין בְּטַפְּלַת הַתֵּנוֹר וְנִטְמָא הַתֵּנוֹר בְּאַהֲלֵה הַמֵּת אוֹ שֶׁנֶּפֶל שָׂרָץ לְאֹוִירוֹ נִטְמָאוּ הַכֶּלִּים שֶׁבְּתוֹךְ הַטַּפְּלָה. וְאִם הָיָה הַתֵּנוֹר מְקוֹף צִמִּיד פְּתִיל הוֹאִיל וְהַתֵּנוֹר טְהוֹר אִף הַכֶּלִּים הַמְּבִלְעִין בְּטִיט שֶׁעַל גְּבִין טְהוֹרִים. וְכֵן חֲבִית הַמְּקֻפָּת צִמִּיד פְּתִיל וְהִיָּתָה מַחֵט אוֹ טִבְעַת בְּמַגּוּפַת הַחֲבִית מְצֻדָּה. הָרִי אֵלּוֹ טְמָאִין וְאִין מְצִילִין בְּאַהֲלֵה הַמֵּת. הִיוּ בְּמַגּוּפַת הַחֲבִית כְּנֻגַד פִּיָּה אִם הִיוּ נִרְאִין לְתוֹךְ הַחֲבִית וְאִינן יוֹצְאִין לְאֹוִירָה טְהוֹרִין. וְאִם יִצְאוּ לְאֹוִירָה טְמָאִין. שְׂאִין כְּלֵי חָרֵשׁ הַמְּקוֹף צִמִּיד פְּתִיל מְצִיל עַל הַכֶּלִּים שֶׁבְּתוֹכּוֹ כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. וְאִם יֵשׁ תַּחְתִּיָּהּ כְּקִלְפַת הַשּׁוּם אִף עַל פִּי שֶׁהוּא שׁוֹקֵעִין לְתוֹךְ אֹוִירָה הָרִי אֵלּוֹ טְהוֹרִין:

ההראב"ד **והאבנים אינן ניצלין כיצד.** א"א הרבה עיינתי וחשבתי ולא נתברר לי דבר זה ראייה ברורה לא מן המשנה ולא מן התוספתא לא ממשנת כלים

והתוספתא ולא ממשנת אהלות והתוספתא כי כל מה שהביא ממשנת כלים היא ותחילת המשנה טבעת או מחט שנמצאו בנחושתו של תנור נראין אבל לא יוצאין אם אופה את הבצק והוא נוגע בהן טמא פירוש טמא התנור ובמחט טמא מת מיירי כיון שהוא נראה כל כך שהבצק נוגע בו כמו שיוצא לאויר התנור אבל אם שוקע שאין הבצק נוגע בו אע"פ שראשו נראה אינו יוצא לאויר התנור ובבצק הבינוני שאינו לא רך ולא קשה שהרך אפי' שוקע נוגע בו והקשה אפי' הוא שוה לנחושתו של תנור אינו נוגע נמצא בטפלת התנור מוקף צמיד פתיל בטמא טמאים ובטהור טהורים פירוש על הנראים ועל היוצאים קאי ובמחט וטבעת טהורים שאם נכנס התנור לאהל המת אע"פ שהוא מוקף צמיד פתיל אם התנור ראוי לקבל טומאה אין התנור מוקף מציל אותם שהרי אמרו אין כלי חרס מציל אלא על אוכלין ומשקין וכלי חרס מפני תנורו של ע"ה שהוא טמא אבל אם הוא טהור שלא הוסק טהורים שהרי על גב ע"ה נמי טהור ולפיכך ניצלים עם התנור בצמיד פתיל נמצא במגופת החבית מצדיה טמאים כנגד פיה טהורים פירוש מצידי החבית אין החבית מצלת אותן בצמיד פתיל לפי שאינו חבור לחבית שאין צורך לצידי החבית במגופה אבל כנגד פיה ניצלין שהרי צורך המגופה לפיה של חבית. ויש כאן קושיא גדולה לפי מה שפירשנו והרי אמרו שאין כלי חרס מציל אלא על אוכלין ומשקין וכלי חרס ואולי נאמר שאני מגופה מטפלה שהטפלה כגופה של חבית והיא טמאה על גב ע"ה אבל המגופה אינה כחבית וכלי טהור הוא בשאין לו תוך ומכח עצמה היא מצלת שלא גזרו עליה משום כליו של ע"ה ואפילו יש לה תוך. נראים בתוכה אבל לא לאוירה טהורים שוקעים בתוכה ותחתיהם כקליפת השום טהורים נראה לי מאחר שאינם יוצאים לאויר החבית טהורים שנצלים בצמיד פתיל של חבית ושל מגופה כמו שפירשנו אבל אם היו יוצאים לאוירה נחשבים ככלי החבית ואינה מצלת על כלים שבתוכה אלא על כלי חרס אבל אם היו שוקעים בתוך החבית ותחתיהם טיט כקליפת השום שהם נחבאים במגופה אע"פ שהכלים עומדים בתוך התנור טהורים לפי שהם כלי המגופה ולא כלי החבית ואולי בזה החוט יש לי לתלות דמשמע מהכא טעמא דאיכא צמיד פתיל הוא דניצלין הא משום דנבלעין במגופה לא והמשנה שהביא כוש שבלע צנורא ומלמד שבלע את הדרבן וכו' יכול אני לומר שנראים ואינן יוצאים דאיירי ברישא במחט וטבעת ומשנת ספוג קשיא ליה דתנן בהאי פירקא ספוג שבלע משקין טמאים ונפל לאויר התנור טמא שסוף המשקין לצאת אלמא בלוע שאין סופו לצאת טהור וכוש שבלע צנורא היאך סופו לצאת אלא ע"י אדם ואולי כיון שיוכלו לצאת בידי אדם סופו לצאת קרינא ביה מכל מקום מה שפירש בטמא טמאים ובטהור טהורים והסוגיא שכתב על זה אינה כלום וסותרת את דבריו בין תבין :

כסף משנה אין הבלועים ניצלים וכו' אבל הבלועים בגוף הכלים וכו' כיצד כוש שנבלעה בו הצינור של מתכת וכו'. פ"ט דכלים. ומ"ש וכן מחט או טבעת שהיו מובלעים בטפילת התנור וכו' עד אע"פ שהם שוקעים לתוך אוירה הרי אלו טהורים. בפ"ט דכלים מחט או טבעת שנמצאו בנחושתו של תנור אבל לא יוצאים אם אופה את הבצק והוא נוגע בהם טמא באיזה בצק אמרו בבצק הבינוני נמצאו בטפילת התנור מוקף צמיד פתיל אם בטמא טמאים אם בטהור טהורים נמצאו במגופת החבית מצדיה טמאים מכנגד פיה טהורים נראים בתוכה אבל לא לאוירה טהורים שוקעים בתוכה ותחתיהם כקליפת השום טהורים. ועל מ"ש אבל על הבלועים בגוף הכלים והאבנים אינם ניצלים כיצד כוש שנבלעה בו הצינור של מתכת וכו'. כתב הראב"ד הרבה עינתני וכו'. על מ"ש רבינו שהנבלעים בגוף הכלים והאבנים אינם ניצולים הוקשה לו מדתנן במחט או טבעת שנמצאת בטפילת התנור מוקף צמיד פתיל אם בטהור טהורים וכן מדתנן נמצאו במגופת החבית מכנגד פיה טהורים וכן בנראים לתוכה אבל לא לאוירה ותירץ דהנך הוו טהורים מטעם מוקף צמיד פתיל ויישב מה שקשה על זה מדקיימא לן שאין כלי חרס מציל אלא על האוכלים ועל המשקים ועל כלי חרס וזהו שסיים וכתב אולי בזה החוט יש לי להתלות וכו' כלומר בזה החוט שחלקתי דהנך מטעם צמיד פתיל הוא דטהורים אבל אם לא היה צמיד פתיל אע"פ שהם מובלעים אינם ניצולים, אחר זה כתב שמה שרצה רבינו להוכיח שהנבלעים בגוף הכלים והאבנים אינם ניצולים ממתניתין דכוש [שבלע את הצנורא ומלמד] שבלע את הדרבן וכו' יש להקשות עליה ממתני' דספוג וכו' וכוש שבלע את הצנור היאך סופו לצאת וכו' ואולי יש לתרץ זה דכיון שיוכלו לצאת בידי אדם סופו לצאת קרינא ביה. ומ"ש יכול אני לומר שנראין ואינם יוצאין דאיירי ברישא במחט וטבעת קשיא ליה לא הבנתי דבריו דהתם מיירי במחט וטבעת טמאים אם יטמאו התנור אם לא ונדון דידן בכלי טהור הבלוע אם ינצל מהטומאה ומה ענין זה לענין זה וצ"ע: ומ"ש מ"מ מה שפירש בטמא טמאים ובטהור טהורים והסוגיא שכתב על זה אינה כלום כלומר שהראב"ד פירש שבטמא היינו שהתנור ראוי לקבל טומאה אע"פ שהוא מוקף צמיד פתיל טמאים ובטהור שאינו ראוי לקבל טומאה כגון שהוא תנור שלא הוסק ורבינו פירש בטהור היינו שהוא מוקף צמיד פתיל וטמא היינו שאינו מוקף צמיד והראב"ד הקשה על זה שאפילו הוא מוקף צמיד פתיל אינו מציל אלא כלי חרס ולפיכך כתב כאן שהפירוש וההילוך שהולך בזה אינו כלום ועוד שהוא סותר דבריו שפסק בפכ"ג שצמיד פתיל אינו מציל אלא על כלי חרס וכאן כתב שהוא מציל על מחט וטבעת, ורבינו בפ"י המשנה כתב וז"ל והוא שתהיה הטבעת או המחט טהורה ויהיה בעצם הטפילה שיטפילו על קרקע התנור והטיט עליו ותחתיו והיה התנור מוקף צמיד פתיל ונתון באהל המת הנה נטמא התנור בכללו

ונטמאת הטבעת או המחט אשר בתוכה ואם היה התנור טהור כו' (שהיה הצמיד פתיל כראוי) הנה הטבעת והמחט ג"כ טהורים ולא יטמאו באהל המת שהם בגוף הבנין וזה הבנין כולו טהור עכ"ל. ביאור דבריו דשאני הכא דמגו דמהני צמיד פתיל לתנור מהני נמי להם ובטלים אגב התנור וזה הטעם בעצמו לנמצאו במגופת החבית כנגד פיה אבל כשנמצאו מצדה מאחר שאין לחבית צורך במגופה שבצדיה ה"ל כבלועים בלבינה שאינם ניצולים וכן פי' ר"ש. וכתב עוד תניא בתוספתא אין במשמע אלא בזמן שהיא בתוך החבית ומנין אפילו בתוך המגופה למעלה מאוירה של חבית תלמוד לומר כלי ובכן נסתלקה הקושיא הגדולה שהוקשה להראב"ד שהרי מבואר בתוספתא זו כמ"ש:

ו כָּל הַבְּלוּעִין בְּקִרְקַעִיתוֹ שֶׁל בַּיִת הָרִי הֵן טְמֵאִין וְאִין נִצְלִין. שְׁקִרְקַע הָאֵהֶל כְּמוֹהוּ עַד הַתְּהוֹם מֵה שְׁאִין כֵּן בְּכַתְּלֵיו כְּמוֹ שְׁיִתְבָּאֵר. כִּיצַד. הַטְּמֵאָה בַּבַּיִת וְכֻלָּים הַטְּמוּנִים בְּקִרְקַעִיתוֹ אֶפְלוּ תַּחַת מְאָה אִמָּה טְמֵאִים. אִם יֵשׁ בְּמִקּוּמָן טַפַּח עַל טַפַּח טְהוֹרִין שְׁהָרִי הֵן תַּחַת אֵהֶל אֶחָד. לְמָה זֶה דוֹמָה לְעֵלְיָה שְׁעַל גְּבֵי הַבַּיִת וְטְמֵאָה בְּעֵלְיָה שְׁהַבַּיִת טְהוֹר. וְכֵן אִם חָלַק הַבַּיִת בְּמַחְצָה מְכַלְפֵי אֶרְצוֹ וְהִיתָה הַטְּמֵאָה בֵּין הַמַּחְצָה וְהָאֶרֶץ כְּלִים שְׁבַבַּיִת לְמַעְלָה מִן הַמַּחְצָה טְמֵאִין * שְׁאִין הָאֵהֶלִים מוֹנְעִין הַטְּמֵאָה כְּמוֹ שְׁבַאֲרֵנוּ. הִיתָה הַטְּמֵאָה לְמַעְלָה מִן הַמַּחְצָה כְּלִים שְׁבִין הַמַּחְצָה וְהָאֶרֶץ טְהוֹרִין שְׁהָאֵהֶל מְצִיל. וְאִם אִין בֵּין הַמַּחְצָה וְהָאֶרֶץ גְּבַה טַפַּח הָרִי הֵן כְּטְמוּנִים בְּקִרְקַע הַבַּיִת וְטְמֵאִים:

ההראב"ד שאין האהלים מונעין את הטומאה כמו שביארנו. א"א אני לא ידעתי אנה נתבאר דבר זה והלא דבר ידוע הוא שהאהל חוצץ אם אינו מקבל טומאה אבל טעם המשנה מפני שדרך הטומאה לצאת משם ואין דרכה ליכנס שם ואדם גדול טעה בזה:

כסף משנה כל הבלועים בקרקעיתו של בית וכו'. פרק ט"ו דאהלות. ועל מ"ש רבינו שאין האהלים מונעים את הטומאה כמו שביארנו. כתב הראב"ד אני לא ידעתי אנה נתבאר דבר זה וכו'. וי"ל שמה שאמר רבינו כמו שביארנו היינו מ"ש לעיל בפרק זה וכן אהל בתוך אהל וכזית מן המת באהל הפנימי כל הכלים שבאהל החיצון טמאים ובענין הדין שכתב רבינו שאין האהלים

מונעים את הטומאה כתב בפירוש המשנה (פ"ח מ"ו) דהיינו מדתניא בתוספת' צמיד פתיל ואהלים מצילים על הטהורים מליטמא ואין מצילים על הטמאים מלטמא ודבר תימה הוא דהא קי"ל שהאהל חוצץ בפני הטומאה וצ"ל שאם היה חוצץ על פני כל הבית אה"נ שלא היתה עוברת הטומאה למעלה אבל הבי"ע כשלא היה החצץ על פני כל הבית שהטומאה עולה דרך המקום שאין בו חצץ ומתפשטת למעלה בכל הבית אי נמי כשאין מקום לטומאה לצאת כי אם דרך למעלה מהחצץ דומיא דאהל בתוך אהל דלעיל וצ"ע:

ז ביב שהוא קמור תחת הבית ויש בו פותח טפח ויש בפתחו שהוא חוץ לבית פותח טפח והיתה טמאה בתוכו הבית טהור. היתה טמאה בבית מה שבתוכו טהור. היתה בו פותח טפח ואין ביציאתו פותח טפח והיתה טמאה בתוכו הבית טמא. טמאה בבית מה שבתוכו טהור שאין דרכה של טמאה להכנס. אין בו פותח טפח ואין ביציאתו פותח טפח טמאה בתוכו הבית טמא כאלו היא בתוך הבית. טמאה בבית מה שבתוכו טמא מפני שהן ככלים הטמונים בקרקע וקרקע הבית כמוהו עד התהום:

כסף משנה ביב שהוא קמור תחת הבית וכו'. פ"ג דאהלות:

ח שתי חביות וכחצי זית בכל אחד ומקפות צמיד פתיל ומנחות בתוך הבית הן טהורות שאין חצי שעור מטמא. והבית טמא שהרי יש בבית כזית ואין צמיד פתיל לטמאה. ואין מטמאות מחמת הבית שהרי הן מקפות צמיד פתיל. נפתחה אחת מהן היא והבית טמאין וחברתה טהורה. וכן שני חדרים שהן פתוחים זה לזה ולבית וכחצי זית בפנימי או באמצעי וכחצי זית בחיצון החיצון טמא והפנימי והאמצעי טהורין. כחצי זית בפנימי וכחצי זית באמצעי הפנימי טהור והאמצעי והחיצון טמאים שדרך הטמאה לצאת ואין דרכה להכנס:

כסף משנה שתי חביות וכחצי זית בכל אחת וכו' עד וכן שני חדרים וכו'. פ"ח דאהלות. ומ"ש אין צמיד פתיל לטומאה. תוספתא דכלים פ"ו. ומ"ש וכחצי זית בפנימי או באמצעי וכו'. בתוספתא פ"ט דאהלות:

הלכות טומאת מת - פרק אחד ועשרים

א מנין לצמיד פתיל שמציל באהל המת שנאמר [\(במדבר יט-טו\)](#) 'וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא הא יש צמיד פתיל עליו טהור. ומפי השמועה למדו שאין הכתוב מדבר אלא בכלי חרש בלבד כלי שאינו מטמא אלא דרך פתחו. לפיכך אם היה פתחו סתום ומקף צמיד פתיל הציל על כל שבתוכו. קל וחמר לכל הכלים שאין מקבלין טמאה שיצילו בצמיד פתיל והם כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה וכלי עצמות הדג ועורו ועצמות העוף וכלי עץ הבא במדה ונסרים של עץ שהן פשוטין ואינן כלים וגלמי כלי מתכת. כל אלו מצילין בצמיד פתיל. אם הדברים שבתוך הכלי המקף נצלו קל וחמר לבלועין ולכלים שתחת האהלים. מה בין אהלים לכלים שמצילין בצמיד פתיל. שהכלים אינן מצילין אלא בצמיד פתיל והאהלים מצילין בכסוי בלבד:

כסף משנה מנין לצמיד פתיל וכו'. סוף פ"ק דחולין (דף כ"ה) ובספרי פרשת חוקת. ומ"ש לכל הכלים שאינם מקבלים טומאה שיצילו בצמיד. בפ"י דכלים. ומ"ש ונסרים של עץ וכו'. בפ"ה דאהלות אם היה נסר חלק או סרידה שאין לה אגפים טהור. ומ"ש וגולמי כלי מתכות. בתוספתא דכלים פ"ז: מה בין אהלים וכו'. בספרי פרשת חוקת כלים מצילים בצמיד פתיל ואהלים בכיסוי:

ב * משפך שפכהו מציל בכסוי אף על פי שקצתו נקוב נקב קטן
הרי הוא כסתום:

ההראב"ד **משפך שכפהו**. א"א תוספתא דכלים משפך אפילו טהור אינו מציל בכיסוי דברי ר"מ וחכ"א מציל ומכאן לא למדנו אע"פ שהוא מנוקב ולא סתמו אלא בשסתם הנקב שהרי שנינו במשנתנו אע"פ שהכלי מנוקב מציל עד השיעור המפורש במשנה ודוקא שלא נעשה נקב בידי אדם אבל אם נעשה בידי אדם אפילו בכל שהוא טמא כל מה שבתוכו ומשפך ודאי בידי אדם הוא ובאמת כשסתמו הוא ואני אומר ג"כ ע"י צמיד פתיל ולפנים אפרש יותר מזה:

כסף משנה **משפך שכפהו וכו'**. כתב הראב"ד א"א תוספתא דכלים משפך אפילו טהור וכו'. מ"ש הראב"ד וכמאן לא למדנו אע"פ שהוא מנוקב ולא סתמו י"ל שטעם רבינו הוא משום דאי בשסתם הנקב מאי טעמא דרבי מאיר דאמר אינו מציל אף על פי שהראב"ד בהשגה שאחר זו כתב שטעם רבי מאיר מפני שהוא עומד דרך תשמישו בחבית סובר רבינו שאין זה כדאי לומר שאינו מציל. ומ"ש ומשפך ודאי בידי אדם הוא י"ל דמשפך בתחילת עשייתו עושין אותו בענין שישאר נקוב ולא מיקרי בידי אדם אלא היכא שנעשה שלם ואחר כך מנקבין אותו:

א כָּל הַכֵּלִים הַמְצִילִין בְּצָמִיד פְּתִיל אִם הָיוּ בְּהֵן טָפַח עַל טָפַח עַל רוּם טָפַח וּכְפָאָן עַל פִּיהֶם עַל הָאֲרָץ אֶף עַל פִּי שְׁלֵא מֵרַח בְּצָמִיד פְּתִיל מִן הַצְּדָדִין הָרִי אֵלוּ מְצִילִין כָּל מָה שֶׁתְּחַתִּיהֶן עַד הַתְּהוֹם מְפָנִי שֶׁהֵן כְּאֵהֶל וְהָאֵהֶל מְצִיל. אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה הַכֵּלִי כְּלִי חֶרֶשׁ שְׁאִין אֶהְלִי כְּלִי חֶרֶשׁ מְצִילִין. * כִּיצַד. חֲבִית שְׁכַפוּיָהּ עַל פִּיהָ אֶף עַל פִּי שְׁמֵרְחָהּ בְּטֵיט מִן הַצְּדָדִין כָּל מָה שֶׁתְּחַתִּיהָ טָמֵא. שְׁנַאֲמַר [\(במדבר יט-טו\)](#) 'צָמִיד פְּתִיל עֲלִיוּ וְלֹא צָמִיד פְּתִיל עַל גְּבוּ. הַדְּבִיק פִּיהָ לְכַתֵּל וּמֵרְחָהּ מִן הַצְּדָדִים מְצַלֵּת עַל כָּל מָה שֶׁבְּתוֹכָהּ וְעַל כָּל שֶׁכְּנֻגָּהּ בְּכַתֵּל. וְאִם לֹא מֵרַח מִן הַצְּדָדִין אֵינָהּ מְצַלֵּת שְׁאִין כְּלִי חֶרֶשׁ מְצִיל מְשׁוּם אֵהֶל כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. * אֲבָל שְׁאֵר כָּל הַכֵּלִים הַמְצִילִין בְּצָמִיד פְּתִיל שֶׁהֵיוּ פְּיֹתֵיהֶן דְּבוּקוֹת בְּדָפְנֵי חֲבִית מְצִילִין בְּלֹא צָמִיד פְּתִיל מְפָנִי שֶׁהֵן מְצִילִין מְשׁוּם אֵהֶל. לְפִיכֵךְ צָרִיךְ שִׁיְהִיָּהּ בְּדָפְן הַכֵּלִי טָפַח שְׁאִין הַכֵּלִים מְצִילִין עִם דְּפָנוֹת אֵהֶלִים עַד שִׁיְהִיָּהּ לָהֶן דָּפְן [טפח]. הָיָה לְכֵלִי דָּפְן חֲצִי טָפַח וְהָיָה יוֹצֵא מִדָּפְן הָאֵהֶל שְׁפָה חֲצִי טָפַח וְהַדְּבִיק זֶה לְזֶה.

אָפּ עַל פִּי שְׁיֵשׁ שָׁם חֲלַל טַפַּח אֵינוֹ מְצִיל עַד שְׁיֵהָיָה טַפַּח מִמָּקוֹם אַחַד :

ההראב"ד כיצד חבית שכפויה. א"א אמת כך היא שנויה בספרי אבל תוספתא דכלים חולקת עליהם דתניא חבית שכפאה על הכותל ומירח שפתותיה עם הכותל מצלת על כל מה שבתוכה ועל כל מה שכנגדה בכותל כפאה על הקרקע ומירח שפתותיה עם הקרקע מצלת על כל מה שבתוכה ועל מה שכנגדה בקרקע והמשנה כמו כן כך מוכיח דתנן פ"ק אלו כלים מצילין בצמיד פתיל כלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה וכלי חרס וכלי נתר ועצמות הדג ועורו ועצמות חיה שבים ועורם וכלי עץ הטהורים מצילין בין מפייהם בין מצדיהם בין יושבים על שוליהן היו כפויים על פיהם מצילין כל מה שתחתיהם עד התהום ר"א מטמא על הכל מצילים חוץ מכלי חרס שאינו מציל אלא על אוכלין ומשקין וכלי חרס כל זה במשנה ובתוספתא ואיך ידחו ואני אומר מה ששנו בסיפרי שמירח מן הצדדין אינו מציל כשלא מירח שפתיה עם הקרקע אלא שנתן הטיט סביב סביב דדינו כעל גבה גם מה שאמר שכל הכלים המצילים בצמיד פתיל אם כפה על פיהם מצילין בלא צמיד פתיל אין לו שורש שכל המשנה שכתבתי ע"י צמיד פתיל היא שנויה בתחילתה ודבר פסוק הוא בספרי שכל הכלים צריכין צמיד פתיל וכשהם כפויים איך יצאו מתורת כלים אבל משפך אפילו טהור שכתבתי למעלה הוא הטעהו והוא כתב שכפהו ואינו אלא עומד על פי החבית כדרכו ומוקף צמיד פתיל עם שפתי החבית ונקבו סתום בטיט ר"מ סבר כיון שהוא עומד כדרך תשמישו בחבית אינו מציל וחכ"א מציל זהו העיקר ולפיכך נחלקו במשפך : **אבל שאר כל הכלים**. א"א אני אין לי אלא כל הכלים מצילין עם דפני אהלים אלא שלא נתברר אם ע"י מירוח מפני שדפנו של אהל מחשבו כאהל ודי לו בכיסוי ומסתברא דבכיסוי סגי ליה עם דפנו של אהל כדמפרש ואזיל במתני' הבור והדות וכפישה נתונה עליו טהור ולא קתני מירוח ונ"ל דוקא עם דפנו שהדופן של אהל נעשה ג"כ דפנו של כלי אבל אם עשאו לדופן האהל קרקע עולם לא אלא ע"י מירוח שהרי שנו בתוספתא חבית שכפאה על הכותל מירח שפתותיה עם הכותל מציל מירח אין לא מירח לא מפני שהכותל עשאו קרקע עולם :

כסף משנה כל הכלים המצילים וכו'. במשנה פ"י דכלים גבי כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה וכו' קתני היו כפויין על פיהן מצילין כל שתחתיהן עד התהום רבי אלעזר מטמא וידוע דהלכה כת"ק. ומה שהצריך שיהיה בהם טפח על טפח טעמא שמאחר שהוא מציל מטעם שהוא אהל אינו אהל פחות מטפח ואיתא בתוספתא דכלים פ"ז. **ומ"ש רבינו אא"כ היה הכלי כלי חרס וכו' כיצד חבית שכפויה על פיה וכו'**. כתב הראב"ד אמת כך היא שנויה

בספרי וכו'. והנה רבינו בריש פ"י דכלים אמתניתין דאלו כלים מצילים בצמיד פתיל וכו' היו כפויין על פיהם מצילין כל שתחתיהם עד התהום כתב וזה אצלנו א"א בכלי חרס שהוא אם כפה כלי חרס על פיו לא יציל מה שתחתיו לפי שהוא יטמא דרך פתחו באמת ואפילו ידביקהו ע"ה בטיט והדומה לזה לא יציל שאינו לא אהל ולא מוקף צמיד פתיל ונוסחת ספרא חבית שכפאה על פיה ומרחה בטיט מן הצדדים טמאה שנאמר צמיד פתיל עליו ולא צמיד פתיל על גבו וזה נכנס תחת אמרם בספרא בטומאת כלי חרס אמר וכל כלי חרס לרבות האהלים שהאהל של חרס יטמא ולא יציל מה שתחתיו כמו שיצילו האהלים וכו' ומאחר שראה רבינו ספרי וספרא מסכימים לדעת אחת וגם דרשי לה מקראי פסק כן ומתניתין תתפרש על פי זה דכי קתני היו כפויים על פיהם מצילים כל שתחתיהם עד התהום אשאר מיני כלים השנויים במשנה חוץ מכלי חרס ואע"ג דתוספתא פליגא לא חש לה רבינו במקום סיפרא וספרי ודרשת קראי. ומ"ש הראב"ד ואני אומר מה ששנו בספרי שמירח מן הצדדים אינו מציל כשלא מירח שפתיה עם הקרקע וכו' ק"ל לפי דעתו שכל הכלים צריכים צמיד פתיל למה שנו דין זה בחבית יותר מבשאר כלים ולפי דבריו הכי הו"ל למיתני כלי שכפאו על פיו ומרחו בטיט ומדנקט חבית משמע שדין זה מיוחד בכלי חרס: ומ"ש עוד הראב"ד גם מ"ש שכל הכלים המצילים בצמיד פתיל אם כפה על פיהם מצילין בלא צמיד פתיל אין לו שרש שכל המשנה שכתבתי ע"י צמיד פתיל היא שנויה בתחילתה. וי"ל דסבר רבינו שאם כדברי הראב"ד הו"ל למיתני מצילין בין מפיחן בין מצדיהן וכו' בין כפויים על פיהם ור"א מטמא בכפויים על פיהם ומדלא צירף היו כפויין בהדי הנך משמע דמלתא באנפי נפשה היא ואפילו בשאינו מוקף צמיד פתיל מציל: ומ"ש ודבר פסוק הוא בסיפרי שכל הכלים צריכים צמיד פתיל וכשהם כפויים איך יצאו מתורת כלים י"ל דאין למדים מן הכללות ועוד י"ל דהתם לא אתא אלא לומר דלא תימא שאין מציל בצמיד פתיל אלא כלי חרס כדכתיב בקרא אלא כל הכלים דינם ככלי חרס מרביא דקרא ועוד י"ל דהתם מיירי כשהם מצילין מתורת צמיד פתיל וכשהם כפויין על פיהם אינם מצילין מתורת צמיד פתיל אלא מתורת אהל: ומ"ש אבל משפך אפילו טהור שכתבתי למעלה הוא הטעהו. כבר כתבתי דמתניתין יליף לה רבינו ולא הוצרך ללמדו ממשפך. ומ"ש ר"מ סבר כיון שהוא עומד כדרך תשמישו בחבית אינו מציל לא ירדתי לסוף טעם זה: ומ"ש רבינו הדביק פיה לכותל ומירחה מן הצדדים מצלת וכו'. בתוספתא דכלים פ"ז: ועל מ"ש רבינו אבל שאר כל הכלים המצילין בצמיד וכו'. כתב הראב"ד א"א אין לי אלא כל הכלים מצילים וכו' טעמו לומר דדוקא כשהכלי כפוי על בור ודות הוא דלא בעינן מירוח אבל כשהוא כפוי לכותל צריך מירוח והביא ראיה מהתוספתא ולאפוקי מדברי רבינו שכתב שאם היו דפנות הכלים דבוקות לדופני הבית מצילים בלא צמיד פתיל ולדעת

רבינו י"ל דמירח דקתני לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט. א"נ דמשום דבעא למיתני סיפא ר"א אומר כפוי על פיו אינו מציל נקט רישא ומירח לאשמועינן דאפילו בהכי פליג ר"א אבל לת"ק בלא מירוח נמי מציל: ומ"ש שאין הכלים מצילים וכו' עד שיהיה טפח ממקום אחד. משנה פ"ה דאהלות:

ד כָּשֶׁם שְׁמַצִּילִין מִבְּפָנִים עִם דְּפָנוֹת הָאֵהָל כֶּךָ מַצִּילִין חוּץ לָאֵהָל אִם סָמְכוֹן לָאֵהָל שְׁהָרִי הָאֵהָל נַעֲשֶׂה כְּסוּי מְכַל מְקוֹם. כִּיצַד. כָּלִי מַחֵם שְׁיֵשׁ לוֹ דָּפוֹן טַפַּח שְׁהַנִּיחוֹ עַל גְּבִי יִתְדוֹת חוּץ לָאֵהָל וְסָמַךְ פִּיּוֹ לְדָפוֹן הָאֵהָל וְהִיתָה טַמְאָה תַּחְתָּיו כְּלִים שְׁבִתוּכוֹ טְהוֹרִין. וְאִם הָיָה סָמוּךְ לְכַתֵּל חָצֵר אוֹ לְכַתֵּל גֶּנֶז אֵינוֹ מַצִּיל לְפִי שְׁאִינָן כַּתֵּל אֵהָל. וְלִפְיֶכָךְ כְּלִים שְׁבִתוּךָ הַכָּלִי טַמְאִים שְׁהָרִי הָאֵהָלוֹ עַל הַטַּמְאָה:

כסף משנה **כשם שמצילין וכו' עד (שיהיה טפח) [שהרי האהילון] על הטומאה.**
שם:

ה קוֹרָה שְׁיֵשׁ בָּהּ פּוֹתֵחַ טַפַּח וְהִיא נְתוּנָה מְכַתֵּל לְכַתֵּל וְטַמְאָה תַּחְתָּיהָ וְקִדְרָה תְּלוּיָה מִן הַקּוֹרָה וְהִיתָה הַקּוֹרָה נוֹגַעַת בְּפִי הַקִּדְרָה כְּלָה וּמְכַסָּה אוֹתָהּ כְּלִים שְׁבִבְקִדְרָה טְהוֹרִים שְׁהָרִי הֶצְלוּ בְּכִסּוּי הָאֵהָל לָהֶם. וְאִם לֹא הָיָה פִי הַקִּדְרָה מְכַסָּה בַקּוֹרָה אֶלָּא בִּינֵיהֶם רֹוח. כָּל מָה שְׁבִבְקִדְרָה טַמָּא וְהַקִּדְרָה עֲצֻמָּה טַמְאָה:

כסף משנה **קורה שיש בה וכו'.** משנה ספ"ה דאהלות קורה שהיא נתונה מכותל לכותל וקדרה תלויה בה טומאה תחתיה כלים שבקדרה ר"ע מטהר וחכמים מטמאין ובתוספתא פ"ו קורה שהיא נתונה מכותל לכותל וקדרה תלויה בה וכו' היה פיה למעלה מודבק לקורה הרי זה מצלת משוכה הימנו בפותח טפח אינה מצלת פחות מטפח רבי עקיבא אומר מצלת וחכמים אומרים אינה מצלת וידוע שהלכה כחכמים וזהו שכתב רבינו והיתה הקורה כולה כלומר שלא תהא משוכה ממנה אפילו פחות מטפח: **וכתב** הר"י קורקוס ז"ל ידוע דבקורה טפח מיירי כי אז מכוסה טהורה ואינה מכוסה טמאה כי הקורה שיש בה טפח נקראת אהל להביא הטומאה לקדרה ולכלים שבתוכה וכלי חרס אינו מטמא מגבו וגם דבכה"ג אפי' אין טומאה תחת הקדירה עצמה

הקורה מביאה טומאה לה וטומאה תחתיה היינו תחת הקורה ולכך כתב רבינו וטומאה תחתיה וקדרה תלויה בה היפך מלשון המשנה עכ"ל. והא דקתני בתוספת' אם אין בין פיה לקורה פותח טפח ה"ז מצלת אם יש בין פיה לקורה פותח טפח אינה מצלת אליבא דרבי עקיבא היא ולית הלכתא כוותיה:

1 בור שבתוך הבית וטמאה בבית וכלים בבור אם היה מכסה בנסר חלק * או בכלי המציל שיש לו דפן טפח הרי כל מה שבבור טהור. היה לבור בנך סביב לפיו גבוה טפח על הארץ. בין שפסחו בכלי המציל שיש לו דפן בין שלא היתה לו דפן הרי זה מציל שהרי יש לו דפן טפח ממקום אחר:

ההראב"ד או בכלי המציל שיש לו דופן. א"א במשנה אינו כן אלא אם היתה באר חלקה וכפישה נתונה עליו טמא כלומר שאינה מצלת מה שבבור אם יהיה נסר חלק וסרידה שאין לה גפיים פירוש דפנות טהור משמע אפילו בור חלקה שאין לה דפנות יוצאות והטעם לפי שאין אלו כלים והרי הן כבניין עליו שאין מצריכין דפני כלים או דפני אהלים אלא בזמן שהן כלים כמו כפישה שהוא כלי של אבן ואין לה דפנות טפח:

כסף משנה בור שבתוך וכו'. פ"ה דאהלות שם: כתב הראב"ד א"א במשנה אינו כן אלא אם היתה באר חלקה וכו'. טעמו לומר שבמתניתין קתני היה נסר חלק או סרידא שאין לה גפיים טהור משמע דבאר חלקה שכפה עליה כלי שאין לו דפנות יוצאות טהור כמו אם כפה עליה נסר והטעם מפני שהכלי שאין לו דפנות אין שם כלי עליו והרי הוא כנסר חלק ורבינו כתב אם היה מכוסה בנסר חלק או בכלי המציל שיש לו דופן הרי כל מה שבבור טהור משמע שאם היה מכוסה בכלי שאין לו דופן טמא וזה היפך מה שנתבאר. וי"ל שדברי רבינו כך פירושם אם כסהו בכלי שיש לו דופן טפח הרי כל מה שבבור טהור הא אם כסהו בכלי שיש לו דופן פחות מטפח כל מה שבבור טמא אבל אם כסהו בכלי שאין לו דפנות כלל לא איצטריך רבינו לפרושי דבכלל נסר חלק הוא:

2 חדות הפנוי בתוך הבית ומגורה בתוכו והפרח שלה יוצא ומכסה פי החדות ונתן כלי המציל באהל המת על פי החדות והרי הוא נשען על פרח המגורה. רואין אם תנצל מגורה והכלי המציל עומד הרי זה מציל על כל שבחדות. וכלים שבין שפת הכלי ושפת החדות טהורים עד התהום. ואף המגורה טהורה.

אף על פי ששפּת הפּרר נראָה בּין הפּסוּי וְהַחֲדוֹת. וְאִם לֹא הַכֵּל
טָמֵא :

ח הַחֲדוֹת הַבְּנוּי בְּתוֹךְ הַבַּיִת וְכֻלֵּי הַמְצִיל נִתּוּן עַל פִּי וְהִיָּתָה
טָמֵאָה בֵּין שְׂפַת הַכֵּלִי וְשְׂפַת הַחֲדוֹת אוֹ בְּתוֹךְ הַחֲדוֹת הַבַּיִת
טָמֵא. שְׂאִין הָאֵהֶל שְׁבֵתוֹךְ הַבַּיִת מוּנַע הַטָּמֵאָה כְּמוֹ שְׁבֵאֲרָנוּ.
הִיָּתָה טָמֵאָה בַּבַּיִת כְּלִים שְׁבֵכְתֵלֵי הַחֲדוֹת אִם יֵשׁ בְּמִקּוֹמָן טַפַּח
עַל טַפַּח עַל רוּם טַפַּח טְהוֹרִים. וְאִם לֹא טָמֵאִים. וְאִם הָיוּ
כְּתֵלֵי הַחֲדוֹת רְחֹבִים מְשַׁל בַּיִת בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טְהוֹרִים. מִפְּנֵי
שְׂאִינָן מִכְּתֵלֵי הַבַּיִת. וְכִשֵּׁם שְׁמִצִּיל הַחֲדוֹת בְּתוֹכוֹ כָּךְ מְצִיל
בְּכְתָלָיו. כְּבָר בְּאֲרָנוּ שֶׁהַתְּנוּר הִיָּשֵׁן הָרִי הוּא כְּכֹל הַכֵּלִים שֶׁהוּן
מְבִיאִים אֶת הַטָּמֵאָה וְאִינָן נַעֲשִׂין אֲהֵלִים וּמִפְּנֵי זֶה אִינוּ מְצִיל
עַל מֵה שְׁבֵתוֹכוֹ אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה מִקּוֹף צְמִיד פְּתִיל כְּשֶׁאָר כְּלִים
הַמְצִילִים. וְכֵן בְּאֲרָנוּ שֶׁהַתְּנוּר הַחֲדָשׁ אִינוּ כְּכֵלִים לְעֲנָן זֶה
אֶלָּא נַעֲשֶׂה אֲהֵל. וְלִפְיֵךְ מְצִיל עַל מֵה שְׁבֵתוֹכוֹ בְּכִסּוּי בְּלִבָּד
בְּלֹא צְמִיד פְּתִיל כְּאֲהֵלִים. וְכִסּוּי הַתְּנוּר הוּא נִקְרָא סְרִידָא :

כסוף משנה (ז-ח) החדות הבנוי וכו' עד כך מציל בכותליו. פרק י"א דאהלות
וכבית הלל: **כבר ביארנו וכו' :**

ט תְּנוּר יָשֵׁן בְּתוֹךְ הַחֲדָשׁ וְסְרִידָא עַל פִּי הַחֲדָשׁ וְהָרִי הַכִּסּוּי
נִשְׁעָן עַל פִּי הַתְּנוּר הִיָּשֵׁן רוֹאִין אִם כְּשִׁינְטֵל הִיָּשֵׁן תַּפּוּל
הַסְרִידָא לֹא הִצִּיל וְכֹל שְׁבֵתוֹכוֹ טָמֵא. וְאִם לֹא הַכֵּל טְהוֹר. הָיָה
הַחֲדָשׁ בְּתוֹךְ הִיָּשֵׁן וְהַסְרִידָא מִנַּחַת עַל פִּי הִיָּשֵׁן. אִם יֵשׁ בֵּין
הַחֲדָשׁ וְהַכִּסּוּי פְּחוֹת מְטַפַּח * כֹּל שְׁבֵתוֹךְ הַחֲדָשׁ טְהוֹר וְכֹאֵלוּ
הַסְרִידָא מִנַּחַת עַל פִּי :

ההראב"ד כל שבתוך החדש טהור וכאילו. א"א אין הטעם שלו מספיק [אלא]
לפירושו ולא לפי הרב היוני ז"ל מה שפירש בו כי הוא מפרש טעם הרישא
כיון שהפתיל מתנוודד בנפילת הסרידא אינו צמיד פתיל הרי הסיפא אינו נופל
ולמה לא הציל אף מה שבישן ומה בין פותח טפח לשאין בו הואיל והוא מוקף

מבחוץ על כן נראה לי דרך זה המחבר טעם הרישא לפי שהכיסוי שהוא מציל משום אהל נסמך על דבר המקבל טומאה והרי התנור ישן אינו מציל בלא צמיד פתיל כדמפרשינן לעיל והסיפא אע"פ שנסמך לגמרי על הישן כיון שנתן החדש בתוך הישן הרי ביטל חללו של ישן והכיסוי חושבין אותו לחדש ואם אין בין הכיסוי והחדש טפח הרי הוא כסתום ומציל לעצמו:

כסף משנה **תנור ישן בתוך החדש וכו' עד כל שבתוך החדש טהור.** פ"י דכלים: **וכתב** הראב"ד א"א אין הטעם שלו מספיק לא לפירושו ולא לפירוש הרב היוני כו'. נראה לי שט"ס יש בהשגה זו וצריך להגיה אין הטעם שלו מספיק אלא לפירושו ולא לפי הרב היוני כי גירסת רבינו במשנה זו ופירושו בה נכון והסכים הרא"ש לדבריו וגם הראב"ד מסכים כן:

ב **סרידא** שֶׁל חֶרֶס שֵׁישׁ לָהּ שְׁפָה וְהִיא עוֹדֶפֶת עַל פִּי הַתְּנֹר וּמִקְפֶּת צָמִיד פְּתִיל אֶפְלוּ הִיְתָה טְמֵאָה תַּחְתִּיהָ אוֹ עַל גְּבֵה הַכֵּל טָמֵא. אֲבָל כְּנֶגֶד אֲוִירוֹ שֶׁל תְּנֹר טָהוֹר. הִיְתָה טְמֵאָה כְּנֶגֶד אֲוִירוֹ שֶׁל תְּנֹר מְכֻנָּגָדוֹ עַד לְרִקְיעַ טָמֵא וְכָל מֵה שֶׁבְּתוֹכוֹ טָהוֹר:

כסף משנה **סרידא של חרס שיש לה שפה וכו'.** פ"יב דאהלות כלומר שאין לה שפה אינה מקבלת טומאה דהוי פשוטי כלי חרס וטומאה תחתיה או על גבה טומאה בוקעת ועולה:

יא **קדרה** שֶׁכִּפְּאָה עַל פִּי הַחֲבִית וּמֵרַח דְּפָנוֹתֶיהָ עִם הַחֲבִית מִצֻּלַת עַל כָּל מֵה שֶׁבְּתוֹכָהּ וְעַל מֵה שֶׁבִּינָהּ וּבֵין שְׂפֹתוֹת הַחֲבִית. הוֹשִׁיבָה עַל פִּי הַחֲבִית כְּדֶרְכָּהּ וּמֵרַח אֵינָה מִצֻּלַת מִפְּנֵי שֶׁהַקְּדֵרָה מִתְּטַמָּא מֵאֲוִירָה וְאֵין כָּלִי כָּלִי טָמֵא מִצִּיל כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ:

כסף משנה **קדרה שכפאה ע"פ החבית וכו'.** תוספתא פ"ז דכלים:

הלכות טומאת מת - פרק שנים ועשרים

א שוּלֵי הַמַּחְצִין וְשׁוּלֵי קַרְקָעוֹת וְהַכֵּלִים **א** וְדַפְנוֹתֶיהֶן מֵאַחוּרֵיהֶן אֵין מְצִילִין בְּצַמִּיד פְּתִיל בְּאֵהָל הַמֵּת. קַרְסָמוֹן וְשָׁפוֹן וְעֶשְׂאָן כֵּלִים מְצִילִין בְּצַמִּיד פְּתִיל. שְׂאִין מְצִיל בְּצַמִּיד פְּתִיל אֲלָא כֵּלִים:

ההראב"ד ודפנותיהן מאחוריהם וכו' כלי חרס שנתן בו. א"א לשון התוספתא אינו כן אלא כך כפישה שנתן בה טיט עד חציה והשקיע בה את הכלים רבי יהודה אומר אינה מצלת וחכ"א מצלת פי' כפישה כלי של אבן ואינו מקבל טומאה ואם נתנה ע"פ החבית ומירח בה את הטיט היתה מצלת כל מה שבתוכה והוא לא עשה כן אלא שנתן בה טיט וכפה את החבית לתוכה עד ששקע פיה בטיט ר"י אומר אינה מצלת שאין זה דרך צמיד פתיל וחכ"א מצלת ומ"ש הוא טעות הוא בידו שהחבית אטומה עד חציה טמאה היא אינה מצלת ואפילו אטומה כולה טמאה היא והכי איתא בתוספתא:

כסף משנה שולי המחצין וכו'. תוספתא פי' דכלים. ופירוש מחצין כלי חרס והוא מלשון הגת והמחץ:

ב כָּלֵי חֶרֶשׁ שֶׁנָּתַן בּוֹ טֵיט עַד חֲצִיו לֹא בְּטָלוּ. וְאִם הִשְׁקִיעַ בּוֹ אֶת הַכֵּלִים מְצִיל:

כסף משנה כלי חרס שנתן בו טיט עד חציו וכו'. כתב הראב"ד א"א לשון התוספתא אינו כן וכו'. וי"ל שאינו טעות בידו שהוא ז"ל מפרש דהבי"ע בשהקיפו צמיד פתיל וקסבר ר"י שאינו מציל משום דכיון שנתן בו טיט עד חציו ביטלו מתורת כלי ושוב אינו מציל בצמיד פתיל דהו"ל כלבינה שבלעה את הטבעת שאינה מצלת וחכ"א שלא נתבטל מתורת כלי ואע"פ שהשקיע כלים בטיט שבתוכו אם פי הכפישה צמיד פתיל הציל על הכלים שבתוכה אע"פ שהם שקועים בטיט:

ג כָּלֵי חֶרֶשׁ מְצִיל בְּצַמִּיד פְּתִיל עַד שֶׁיִּנְקַב בְּמוֹצֵיא רְמוֹן. **א** וּבְגָדוֹל עַד שֶׁפָּחַת רְבוּ. כִּיצַד. כָּלֵי גָדוֹל שֶׁנִּפְחַת ^[חציו] וְהַקִּיפוּ צַמִּיד פְּתִיל וְסָתַם מְקוֹם הַפָּחַת בְּצַמִּיד פְּתִיל הָרִי זֶה מְצִיל אֶף

על פי שְׁאִינוֹ חָשׁוּב כְּלִי לְעִנּוּן טְמֵאָה. אָבֵל כְּלִי הַמֶּקֶף צָמִיד פְּתִיל שֶׁהָיָה נָקוּב אוֹ סְדוּק וְלֹא סָתַם הַנֶּקֶב נְטֵמָא וְאִינוֹ מְצִיל. וְכַמָּה יְהִיָּה בְּנֶקֶב. אִם הָיָה כְּלִי הֶעֱשׂוּי לְאֶכְלִים שְׁעוּרוֹ בְּמוֹצֵיא זֵיתִים. הָיָה עֲשׂוּי לְמִשְׁקָה שְׁעוּרוֹ בְּכוֹנֵס מִשְׁקָה. הֶעֱשׂוּי לְכָד וְלְכָד מְטִילִין אוֹתוֹ לְחֻמְרָא. וּמְשִׁינְקֵב בְּכוֹנֵס מִשְׁקָה אִינוֹ מְצִיל עַד שִׁסְתָּם הַנֶּקֶב אוֹ עַד שִׁמְעֵטְנוּ:

ההראב"ד ובגדול עד שיפחת. א"א יש מפרשים בהיפך כיצד כלי גדול שלא נפחת רובו אלא במוציא רמון:

כסף משנה כלי חרס מציל בצמיד פתיל עד שינקב וכו'. בסוף פרק המצניע: **וכתב** הראב"ד ז"ל ובגדול עד שיפחת רובו א"א יש מפרשים בהיפך כלי גדול שלא נפחת רובו אלא במוציא רמון עכ"ל. טעמו דלישנא דגמרא בפרק הנזכר אמר רב אסי שמעתי כלי חרס שיעורו במוציא רמון וכו' והא רבא הוא דאמר מוקף צמיד פתיל עד שיפחת רובו ל"ק הא ברברבי הא בזוטרי ופירש"י עד שיפחת רובו דכל כלי פתוח כתיב דרך פתח נכנסת לו טומאה ולא דרך נקביו אלא במוקף צמיד פתיל שאם ניקב במוציא רמון אינו מציל ברברבי ברוב בזוטרי במוציא רמון בטל ליה מכלי. והתוספות כתבו שר"י הקשה על פי זה ופירש רברבי במוציא רמון ובזוטרי שמוציא רמון הוא יותר מרוב סגי ברוב ודברי רבינו כפירש"י ודברי הראב"ד כר"י. ומ"ש **כיצד כלי גדול וכו'**. דבריו כפי' ר"ת בפרק הנזכר ולאפוקי מפרש"י. ויש בספרי רבינו בדפוס ט"ס שכתוב שנפחת רובו וצריך למוחקו ולכתוב במקומו חציו וכן מצאתי בספר מוגה. ומ"ש **וכמה יהיה בנקב וכו'**. פ"ט דכלים:

ד תנור שְׁהִיָּתָה סְרִידָא עַל פִּיו וּמְקָף צָמִיד פְּתִיל וְנָתוּן בְּאֵהָל הַמַּת וְנִסְדָּק הַתְּנׁוֹר. אִם הָיָה הַסְּדָק מְלֵא פִי מְרִדֵּעַ שֶׁהוּא הֶקֶף טַפַּח נְטֵמָא הַתְּנׁוֹר וְאָף עַל פִּי שְׁאִין הַמְרִדֵּעַ יָכוֹל לְהַכְּנִס בְּסְדָּק אֶלָּא הָרִי הוּא כְּמוֹתוֹ בְּשׁוּה. פְּחוֹת מְכָאן הַתְּנׁוֹר טְהוֹר. נִסְדָּקָה הַסְּרִידָא שֶׁעַל פִּיו כְּמֵלֵא פִי מְרִדֵּעַ נִכְנָס הָרִי זֶה טְמֵא. פְּחוֹת מְכָאן נִצַּל בְּצָמִיד פְּתִיל. הָיָה הַסְּדָק עָגוּל אִין רוֹאִין אוֹתוֹ אֶרְדֵּי אֶלָּא שְׁעוּרוֹ כְּמֵלֵא פִי מְרִדֵּעַ נִכְנָס:

ה תנור המקף צמיד פתיל שנקב נקב בעינו של תנור הטוחה אם היה הנקב מלא כוש נכנס ויוצא כשהוא דולק הרי זה נטמא. ואם היה הנקב פחות מזה נצל:

ו נקב התנור מצדו שעורו מלא כוש נכנס ויוצא שלא דולק. וכן מגופת החבית שנקבה שעורה כדי שתכנס מצה שניה של שיפון בנקב. וחצבים גדולים שנקבו שעורן כדי שתכנס מצה שניה של קנה. פחות מכאן טהורין. במה דברים אמורים בזמן שנעשו לין. אבל אם נעשו לשאר המשקין אפלו נקבו בכל שהו נטמאו. ואין הצמיד פתיל מועיל להם עד שיסתם הנקב. ואף בזמן שנעשו לין לא אמרו אלא שנקבו שלא בידי אדם. אבל אם נעשו בידי אדם אפלו כל שהו טמאים. ואין נצלן עד שיסתם הנקב:

כסף משנה (ד-ו) תנור שהיתה סרידה על פיו וכו' עד ואינם ניצולים עד שיסתם הנקב. שם:

ז חבית שהיא מלאה משקין טהורין ומניקת של חרס בתוכה והחבית מקפת צמיד פתיל ונתונה באהל המת. החבית והמשקין טהורין והמניקת טמאה. מפני שקצתה האחת בתוך החבית המקפת והקצה השני פתוח לאהל המת ואינו סתום. אף על פי שהיא עקמה * אין העקם כסתום:

ההראב"ד אין העקום כסתום. א"א ראיתי זה האיש משנה את המליצות ומסבב אותם לעניינים אחרים ומתוך כך הוא משתבש והמשנה כך היא במסכתא כלים חבית מלאה משקין טהורים ומניקת בתוכה מוקפת צמיד פתיל ונתונה באהל המת בית שמאי אומרים החבית והמשקין טהורים ומניקת טמאה ובית הלל אומרים אף מניקת טהורה חזרו בית הלל להורות כבית שמאי זהו נוסח המשנה והיא על דרך המחלוקת שבמסכתא אהלות שרבי יהושע אומר בושנו מדבריכם ב"ש ובאמת ובברור המניקת זו של מתכת היא שהיא ראויה לקבל טומאה אע"פ שאין לה בית קבול אם לא שהצמיד

פתיל מצילו ובייש גזרו על החבית שלא תציל אלא על עצמה שהיא של חרס ועל משקין שבתוכה משום חבית של עם הארץ אבל לא על כלי שטף ומשייה מניקת טמאה אע"פ שהיא מוקפת צמיד פתיל וע"כ זו המניקת כולה תחת הצמיד פתיל היא שאם היה של חרס וראשה אחד לחוץ ופתוח כאשר כתב היאך החבית והמשקין טהורין והמניקת טמאה אדרבא איפכא מסתברא מניקת טהורה שאין לה בית קבול וכלי חרס שאין לה בית קבול טהור והחבית והמשקין טמאין שהטומאה נכנסה דרך פתחה של מניקת שהרי אמרו פתח העשוי בידי אדם אפילו כל שהוא מביא הטומאה בצמיד פתיל הילכך כל מה שכתב שיבוש הוא:

כסף משנה חבית שהיא מלאה משקין טהורים וכו' גם זה שם: וכתב הראב"ד א"א ראיתי את האיש הזה משנה את המליצות וכו'. באמת כי ר"ש והרא"ש פירשו כפי הראב"ד ורבינו לא נ"ל פירוש זה משום דהיינו דבייש ובייה בפ"ה דאהלות אם כלי חרס מציל על הכל ותרתי למה לי ולפיכך פירשה בענין אחר ומה שהקשה עליו הראב"ד היאך החבית והמשקין טהורים ומניקת טמאים אדרבה איפכא מסתברא י"ל שמ"ש שאין העקום כסתום היינו לענין שתקבל המניקת טומאה אבל החבית חשובה כסתומה ע"י עקום המניקת וקל להבין טעם החילוק. ומ"ש דמניקת טהורה מפני שאין לה בית קיבול, י"ל שמניקת זו היא עקומה ובמקום העיקום היא זקופה ביותר ומפני כך מתעכבים שם טפות יין וה"ל בית קיבול:

ח חבית המקפת צמיד פתיל שנקבה מצדה וסתמו שְמרים את הנקב הציל. אגף חצי הנקב וסתם חציו הרי זה ספק אם הציל אם לא הציל. סתם את הנקב בזמורה עד שימרח מן הצדדיו. סתמו בשני קסמים עד שימרח מן הצדדיו ובין זמורה לחברתה. וכן נסר שנתון על פי התנור ומרח מן הצדדיו [הציל. היו שתי נסרים עד שימרח מן הצדדיו ובין] נסר לחברו. חבר את שני הנסרים במסמרים של עץ וכיוצא בהן או שלפף עליהן שוגמין אין צריך למרח מן האמצע. במה מקיפין. בסיד. ובחריסית. ובגפסין. בזפת. ובשענה. בטיט. ובצואה. ובחמר. ובכל דבר המתמרח. ואין מקיפין לא בבעץ ולא בעופרת מפני שהוא פתיל ואינו צמיד. ומקיפין בדבלה שמנה שלא הכשרה ובבצק שנלושה במי פרות כדי שלא יטמא. שדבר טמא אינו חוצץ:

כסף משנה חבית המוקפת צמיד פתיל וכו'. בפרק עשירי דכלים. ומה שכתב אגף חצי הנקב וכו'. בפרק הגוזל קמא (בבא קמא דף ק"ה) מייתי האי מתניי חבית שניקבה וסתמוה שמרים הצילה וקאמר עלה בעי רבא אגף חצייה מהו אמר ליה רב יימר לרב אשי ולא משנתנו היא זו וכו' פקוקה בזמורה עד שימרח היו שתים עד שימרח מן הצדדין ובין זמורה לחבירתה טעמא דמירח הא לא מירח לא אמאי ותיהוי כי אגף חצייה הכי השתא התם אי לא מירח לא קאי אגף חצייה במידי דקאי קאי ודעת רבינו כדברי התוספות והרשב"א שכתבו בסוף פרק המצניע דאגף חצייה וסתמוה שמרים קא מיבעיא ליה אי חשיבא סתימא או לא ולא איפשיטא. ומה שכתב סתם את הנקב בזמורה וכו' עד אינו צריך למרח מן האמצע. פרק עשירי דכלים שם: במה מקיפין וכו'. שם:

ט מגופת החבית שנתחלחלה אף על פי שאינה נשמטת אינה מצלת שהרי נתרעע הצמיד. הפדור והפקעת של גמי שנתן על פי החבית ומרח מן הצדדין לא הציל עד שימרח על כל הפדור ועל כל הפקעת ממטה למעלה. וכן במטלת של בגד שקשרה על פי הכלי. היתה של ניר או של עור וקשרה במשיחה. אם מרח מן הצדדין הציל:

הראב"ד מגופת החבית. א"א כן פירש הרב היוני ז"ל ולפי לשון המשנה נ"ל בה פירוש אחר. לשון המשנה מגופת החבית המחולחלת ואינה נשמטת מצלת דברי ר"י וחכ"א אינה מצלת פירוש המגופה חלולה ופי החבית נכנס בה והיא מהודקת שאינה נשמטת מאיליה רבי יהודה אומר מצלת בלא מירוח וחכ"א אינה מצלת שדרך תשמישה הוא זה כך נראה לי האמת ואם כדבריהם היה לו לומר מירוח שנתחלחל כי המירוח לא נקרא מגופה:

כסף משנה מגופת החבית שנתחלחלה וכו' עד אם מירח מן הצדדין הציל. שם וכחכמים: כתב הראב"ד מגופת החבית א"א כך פירש הרב היוני ולפי לשון המשנה נ"ל בה פירוש אחר וכו'. ומה שכתב אם כדבריהם הול"ל מירוח שנתחלחל וכו'. יש לומר דלאו בכל מירוח שנתחלחל אמר ר"י דמצלת אלא במגופת החבית שפי החבית נכנסת בתוכה ואינה נשמטת מאליה (עיין בתוספות יום טוב שם):

2 חַמַּת שֶׁל עוֹר הַדָּג אִו הַנִּיָּר שֶׁהַלְבִּישׁ בָּהֶן אֶת הַחֲבִית **1** וְצָרְרָה מִלְמַטָּה הָרִי זֹו מִצָּלָת. וְאִם לֹא צָרְרָה אָף עַל פִּי שְׁמִירַח מִן הַצְדָדִין לֹא תִצִּיל:

ההראב"ד **וצררה מלמטה.** א"א זו התוספתא משובשת נמצאת ואין ללמוד ממנה והיא מתוכה נפרכת שהרי אמרו צמיד פתיל על פיה ולא על גבה ואם הלבשיה וצררה למטה היאך המירוח על פיה ואם מירוח כנגד פיה הרי הנייר מפסיק ואין זה צמיד פתיל:

כסף משנה **חמת של עור הדג וכו'.** כתב הראב"ד א"א זאת התוספתא משובשת וכו'. מה שכתב שהתוספתא משובשת נראה דהיינו משום דקתני בה עור הדג והנייר שהלביש בה את החבית וצררן למטה אף על פי שמירח בטיט מן הצדדין אינן מצילין ומשמע דפליגא אמתניי דקתני היתה של נייר או של עור וקשרה במשיחה אם מירח מן הצדדין הציל ורצה הראב"ד לומר שמאחר דאתיא דלא כמתניתין הרי היא משובשת ואין למידין ממנה ולמה פסקה רבינו ויש לומר שאף על פי שבבא אחת תהא משובשת למה לא נלמוד מבבא אחרת. ומה שכתב ומתוכה נפרכת שהרי אמרו צמיד על פיה ולא על גבה וכו'. יש לומר דכשהכניס החבית דרך פיה בחמת שנמצא פי החמת לצד שולי החבית וצררה מלמטה היינו כעין מה שכתב בסמוך היתה של נייר או של עור וקשרה במשיחה הרי זו מצלת כלומר והוא שימרח מן הצדדין כדבסמוך ואם לא צררה לא הציל כדבסמוך ואיצטריך לאשמועין חמת כיון שהוא כלי ועוד שהלביש בה את החבית הרי היא מהודקת ולא תיבעי צרירה קא משמע לן:

יא **1** חֲבִית זְפוּתָה שְׁנִתְקַלְף הַחֶרֶס מִלְמַעְלָה וְהִזְפֹּת שְׁלָה עוֹמֵד וְנָתַן הַפְּסוּי עַל הַזְּפֹת וְדָחַקוּ עַד שֶׁיִּדְבַּק בְּזָפֹת. וְנִמְצָא הַזְּפֹת עוֹמֵד בֵּין הַפְּסוּי וּבֵין קַרְקַע הַחֲבִית הָרִי זֶה מִצִּיל. וְכֵן בְּכָלִי הַמְרִיס וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן מְדַבְּרִים הַמְתַּמְרָחִין שֶׁהִיָּה הַמְתַּמְרָח בֵּין הַפְּסוּי וּבֵין הַכָּלִי כְּמוֹ זֶר הוֹאִיל וְהַכֹּל דְּבוֹקִין הָרִי זֶה מִצִּיל:

ההראב"ד **חבית זפותה.** א"א אף זו לא נראה לי כפירושם שאני מוצא בלשון המשנה יקלף את הזפת קליפה לזפת ושבירה לחרסים על כן נ"ל שאין כאן שבירת חרס אלא שנתקלפה הזפת מן החרס ועומדת לעצמו ר' יהודה סבר כיון שנעשה הזפת דופן החבית ועכשיו בשזפתה עומדת לעצמה אין מירוח החבית חשוב בלא מירוח הזפת וחכמים אומרים מועיל:

כסף משנה חבית זפותה וכו' עד סוף הפרק. משנה פרק י' דכלים וכחכמים :
וכתב הראב"ד א"א אף זו לא נ"ל כפירושם וכו'. כלומר שרבינו פירש שנשבר
החרס שלצד פי החבית והזפת עומד והראב"ד משיג עליו שלא מצינו בחרס
לשון קילוף אלא לשון שבירה ובזפת הוא שמצינו לשון קילוף בסוף ע"ז (דף
ע"ד ע"ב) גבי גת של עכו"ם יקלוף את הזפת ולפיכך פי שאין כאן שבירת חרס
אלא שנתקלפה הזפת מן החרס וכו' ולדעת רבינו יש לומר דמדקתני והזפת
שלה עומד ממילא משמע שהחרס שלה אינו עומד אלא נשבר קצתו והלך לו
ולשון קילוף שייך שפיר כשנקלף החרס מהזפת כמו שנקלף הזפת מהחרס :

הלכות טומאת מת - פרק שלשה ועשרים

א כָּל הַפְּלִיּוֹת הַמְּצִילִים בְּצִמִּיד פְּתִיל מְצִילִין עַל כָּל מָה שֶׁבְּתוֹכוֹ
בֵּין אֶכְלִין בֵּין מִשְׁקִין בֵּין בְּגָדִים וְכֵלֵי שֶׁטָּף. זֶהוּ דִּין תּוֹרָה. אָבֵל
מְדַבְּרֵי סוּפְרִים שְׂכָלֵי חָרָס הַמְּקוֹף צִמִּיד פְּתִיל אֵינוֹ מְצִיל אֶלָּא
עַל הָאֶכְלִין וְעַל הַמִּשְׁקִין וְעַל כָּלֵי חָרָס אַחֲרֵים שֶׁהָיוּ בְּתוֹכוֹ.
אָבֵל אִם הָיוּ בְּתוֹךְ כָּלֵי חָרָס הַמְּקוֹף כָּלֵי שֶׁטָּף אוֹ בְּגָדִים הָרִי
אֵלוֹ טִמְאִים. וּמִפְּנֵי מָה אָמְרוּ שֶׁלֹּא יֵצִיל עַל הַכֹּל כֶּשֶׁאֵר כָּלִים
הַמְּצִילִין. מִפְּנֵי שֶׁשְּׂאֵר הַפְּלִיּוֹת הַמְּצִילִין אֵין מְקַבְּלִין טִמְאָה
וְכֵלֵי חָרָס מְקַבְּלִין טִמְאָה וְכֵלֵי טִמְאָה אֵינוֹ חוֹצֵץ. וְכֹל כָּלֵי עֵם
הָאֶרֶץ בְּחִזְקַת טִמְאָה כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. וְלָמָּה לֹא אָמְרוּ כָּלֵי חָרָס
שֶׁל עֵם הָאֶרֶץ לֹא יֵצִיל עַל הַכֹּל וְשֶׁל חֵבֵר יֵצִיל עַל הַכֹּל שֶׁהָרִי
הוּא טָהוֹר. מִפְּנֵי שֶׁאֵין עִם הָאֶרֶץ טִמְאָה בְּעֵינֵי עֲצָמוֹ, שֶׁאֹמֵר
הוֹאִיל וְכֵלֵי חָרָס מְצִיל עַל הַכֹּל אֶחָד אֲנִי וְאֶחָד הַחֵבֵר, וְלִפְיֶכָּךְ
חָשׂוּ וְגִזְרוּ שֶׁלֹּא יֵצִיל עַל הַכֹּל. וְלָמָּה אָמְרוּ מְצִיל עַל הָאֶכְלִין
וְעַל הַמִּשְׁקִין וְעַל כָּלֵי חָרָס. מִפְּנֵי שֶׁאֵלוֹ הַשְּׁלֵשָׁה טִמְאִים הֵן עַל
גְּבֵי עִם הָאֶרֶץ בֵּין קֹדֶם שֶׁהָיוּ בְּאֵהָל הַמֵּת בֵּין אַחַר שֶׁהָיוּ שָׁם
תַּחַת צִמִּיד פְּתִיל. וְלַעוֹלָם לֹא יִשְׁאַל הַחֵבֵר מֵעַם הָאֶרֶץ לֹא

אֶכְלִין וְלֹא מִשְׁקִין וְלֹא כָּלִי חֶרֶס אֲלֵא עַל דַּעַת שֶׁהוּ טִמְאִין שְׁהָרִי אֵין לָהּ טְהָרָה לְעוֹלָם וְלֹא יָבֹא בָּהּ לַיְדֵי תַקְלָה. אֲבָל כָּלִי שֶׁטָּף שׂוֹאֵל אוֹתָם הַחֶבֶר מֵעַם הָאָרֶץ וּמִטְבִּילָן מִפְּנֵי מַגַּע עִם הָאָרֶץ וּמַעְרִיב שְׁמֵשׁוֹ וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ בְּטְהָרוֹת לְפִיכָךְ חָשׁוּ חֲכָמִים שֶׁמָּא יִשְׂאֵל מִמֶּנּוּ כָּלִי שֶׁטָּף שֶׁכָּבֵר הִיָּה תַחַת צְמִיד פְּתִיל בְּכָלִי חֶרֶס שְׁלוֹ. שְׁהָרִי עִם הָאָרֶץ הִזָּה מְדַמָּה שֶׁנִּצַּל וְהָרִי הוּא טִמְא טִמְאָת שְׁבַעָה וַיִּטְבִּיל הַחֶבֶר וַיַּעְרִיב שְׁמֵשׁוֹ וַיִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּטְהָרוֹת וַיָּבֹא לַיְדֵי תַקְלָה. וּמִפְּנֵי זֶה גָזְרוּ שֶׁלֹּא יִצִּיל כָּלִי חֶרֶס עַל כָּלִי שֶׁטָּף שֶׁבְּתוֹכוֹ :

כסף משנה כל הכלים המצילים בצמיד פתיל וכו' עד ומפני זה גזרו שלא יציל כלי חרס על כלי שטף שבתוכו. בפ"ה דאהלות ופ"ק דעדיות (משנה י"ד). ומ"ש ולמה לא אמרו כלי חרס של עם הארץ לא יציל על הכל וכו'. פרק חומר בקדש (חגיגה דף כ"ב) :

ב אָדָם שֶׁהָיָה נְתוּן בְּתוֹךְ הַחֲבִית וּמִקְפֶּת צְמִיד פְּתִיל טְהוֹר. וְאִפְלוּ עֲשָׂאָה גוֹלֵל לְקָבֵר. וַיִּרְאָה לִי שֶׁזֶה שְׁלֵא גָזְרוּ עַל כָּלִי חֶרֶס שֶׁלֹּא יִצִּיל עַל הָאָדָם. מִפְּנֵי שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁאֵינּוּ מְצוּי וְכָל דָּבָר שֶׁאֵינּוּ מְצוּי לֹא גָזְרוּ בּוֹ :

כסף משנה אדם שהיה נתון בתוך החבית וכו'. תוספתא דאהלות פרק ט"ו :

ג כָּלִי חֶרֶס שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשִׁין בָּהּ בְּאִפְרָה הַפָּרָה אוּ בְּקִדְשִׁים עֲמִי הָאָרֶץ נֶאֱמָנִים עַל טְהָרְתָם. מִפְּנֵי שֶׁהוּ נִזְהָרִים בָּהּ הַרְבֵּה וּלְפִיכָךְ יִצִּילוּ עַל הַכֹּל בְּצְמִיד פְּתִיל אֵף עַל פִּי שֶׁהוּ שֶׁל חֶרֶס :

כסף משנה כלי חרס שמשתמשין בהן באפר הפרה וכו'. פרק ה' דאהלות היה כלי טהור לקדש ולחטאת הכל טהור שהכל נאמנים על החטאת :

ד אֲרֵבָה שֶׁבִּין בַּיִת לְעֵלְיָהּ וְטִמְאָה בַּבַּיִת וּקְדָרָה נְתוּנָה עַל פִּי הָאֲרֵבָה וּנְקוּבָה בְּכוֹנֵס מִשְׁקָה. הַקְדָּרָה טִמְאָה וְהֵעֲלִיָּה טְהוֹרָה.

הִיְתָה שְׁלֵמָה כָּל שְׁבַעֲלֵיהָ מֵאֲכָלֶיךָ וּמִשְׁקִיךָ וְכָלִי חֶרֶס טְהוֹר.
אָבֶל אָדָם וְכָלִי שְׁטוֹף שְׁבַעֲלֵיהָ טְמֵאִים שְׂאִין כָּלִי חֶרֶס חוֹצֵץ
אֲלֵא עַל הָאֲכָלִים וְעַל הַמִּשְׁקִין וְכָלִי חֶרֶס. וְכָל שְׁבַעֲלֵיהָ טְהוֹר
כְּאֵלוֹ הוּא תַּחַת צְמִיד פְּתִיל בְּכָלִי חֶרֶס. וְטְמֵאוֹ הָאָדָם שְׁבַעֲלֵיהָ
זוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא דָּבָר הַמְּצוּי. לְפִיכֵן אִם הָיָה בְּעֵלְיָהּ זֶה כָּלִי
מִתְכוֹת וְכִיּוֹצֵא בּוֹ מֵלֵא מִשְׁקִין הַכָּלִי טְמֵא טְמֵאת שְׁבַעָה
וְהַמִּשְׁקִין טְהוֹרִין. הִיְתָה בָּהּ אִשָּׁה לְשָׂה בְּעֶרְבָה שֶׁל עֵץ הָאִשָּׁה
וְהַעֲרָבָה טְמֵאִין טְמֵאת שְׁבַעָה וְהַבָּצֵק טְהוֹר כָּל זֶמַן שֶׁעוֹסְקֶת
בּוֹ. פִּרְשָׁה וְחִזְרָה וְנִגְעָה בּוֹ טְמֵאתוֹ. וְכֵן אִם פָּנָה הַבָּצֵק אוֹ
הַמִּשְׁקִין לְכָלִי אַחֵר מְכָלִי שְׁטוֹף שְׁבַעֲלֵיהָ נְטֵמָאוֹ בְּמַגַּע הַכָּלִי
הָאַחֵר. הָיָה עַל פִּי אֶרְבָּה זֶה שְׂאֵר כָּלִים הַמְּצִילִים בְּצְמִיד פְּתִיל
שְׂאִין מְקַבְּלִין טְמֵאָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ וּלְפִיכֵן אִין מַגַּע עִם הָאֶרֶץ
מִטְמֵא אוֹ שֶׁהָיָה כָּלִי חֶרֶס הַטְּהוֹר לְפָרָה אֲדָמָה אוֹ לְקֹדֶשׁ
שֶׁהַכֹּל נֶאֱמָנִין עַל טְהוֹרָתוֹ. הֵרִי זֶה מְצִיל עַל כָּל מֵה שְׁבַעֲלֵיהָ.
הָיָה אֶהֱל נְטוּי בְּעֵלְיָהּ וּמְקַצְתוֹ מְרַדֵּד עַל הָאֶרְבָּה שְׂבִין בֵּית
לְעֵלְיָהּ הֵרִי זֶה מְצִיל וְאֵף עַל פִּי שְׂאִין גָּגוֹ עַל הָאֶרְבָּה **¶** שֶׁהָאֶהֱל
מְצִיל בְּכֶסוּי כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ:

ההראב"ד **שהאהל מציל בכיסוי.** א"א אין זה הטעם כלום אלא שחושבין
המרודד מן האהל כשפועי אהלים:

כסף משנה **ארובה שבין בית לעלייה וכו' עד הרי זה מציל על כל מה**
שבעלייה. פ"ה דאהלות וכב"ה. ומ"ש פירשה וחזרה ונגעה בו טמאתו.
תוספתא דאהלות פ"ה: **היה אהל נטוי בעלייה וכו'.** פ"ז דאהלות וכתב יוסי
לגבי ר"ש: **וכתב** הראב"ד **שהאהל מציל בכיסוי א"א אין זה הטעם כלום וכו':**

הלכות טומאת מת - פרק ארבעה ועשרים

א בית שחלקו בקנקנים טהורות מן הארץ ועד הקורה וטמאה בחציו האחד אם היה פי הקנקנים כלפי הטהורה הרי אלו מצילות. ואם היו כלפי הטמאה אינם מצילות. טחן בטיט בין מבפנים בין מבחוץ רואין אם יכול הטיט לעמד בפני עצמו מציל ואם לאו אינו מציל והרי הכל אהל אחד:

כסף משנה בית שחלקו בקנקנים טהורות וכו'. תוספתא פ"ז דאהלות והטעם משום דקי"ל כלי חרס אינו מיטמא מגבו אלא מתוכו וקי"ל כלי טמא אינו חוצץ בפני הטומאה. ומה שכתב טחן בטיט וכו'. שם ובמשנה פ"ו:

ב בית שחלקו בנסרים או ביריעות אם חלקו מן הצדדין או מכלפי הקורות והיתה הטמאה בבית. כלים שביין המחצה וביין הכתל או שביין המחצה והקורות טהורין. היתה הטמאה בין מחצה לכתל או בין מחצה לקורות כלים שבבית טמאין. שאין המחצה מונעת הטמאה שלא תצא ותטמא כמו שבארנו באהל שבתוך הבית. היו הכלים בתוך עבי המחצה עצמה * בין שהיתה הטמאה לפנים מן המחצה או שהיתה בתוך הבית אם היה מקום הכלים טפח על טפח טמאים ואם לאו טהורין. וכבר בארנו כיצד דין הבית אם חלקו מכלפי ארצו:

ההראב"ד בין שהיתה הטומאה. א"א זה אי אפשר אלא אם הטומאה והכלים בחצץ ויש במקום הטומאה חלל טפח מביא את הטומאה לכלים שבצדה ואם לאו טהורין אבל מה שבבית מכל מקום טמא שדרך טומאה לצאת דרך הבית ולשון המשנה אם יש פותח טפח ואם על מקום הכלים לא היה אומר כך אלא אם יש במקומו טפח על טפח על רום טפח כמו שאמרו בכמה מקומות ועוד דאדרבה אם היה מקום הכלים טפח על טפח אז היו טהורים:

כסף משנה בית שחלקו וכו' עד ואם לאו טהורים. משנה פט"ו דאהלות. ועל מ"ש רבינו היו הכלים בתוך עובי המחיצה וכו' בין שהיתה הטומאה לפנים וכו'. כתב הראב"ד א"א זה א"א אלא אם הטומאה והכלים בחצץ וכו'. ובאמת דברי רבינו צ"ע ולא מצאתי לו מקום להשען בו אלא אם נאמר דכשאר במקום הכלים טע"ט בטלו לגבי הבניין והרי הם כמו הכותל עצמו

שאינו בדין קבלת טומאה וכשיש במקומם טפח על טפח אינם בטלים לגבי הכותל ומקבלי טומאה וכשהטומא' לפנים מהמחיצה בדרך יציאתה פוגעת בכלים ומטמאתן ואפי' כשהיא בבית מתפשטת הטומא' גם במה שבתוך הכותל אף על פי שאינה עוברת לפנים מהמחיצה כמו שמצינו בכותל שבין שני בתים טומאה באחד מהם וכלים בכותל ואע"פ ששם שנינו מחציה וכלפי טהרה טהורים התם שאני שהם שני בתים אבל הכא שהוא בית אחד אלא שחצו לא:

ג בית שהוא מלא תבן ואין בינו לבין הקורות פותח טפח. טמאה בפנים בין בתוך התבן בין שהיתה בין תבן לקורות כל הכלים שפנגד יציאת הטמאה במלואו של פתח טמאים. היתה טמאה חוץ לתבן במלואו של פתח כלים שבפנים אם יש במקומן טפח על טפח על רום טפח טהורין ואם לאו טמאין. ואם יש בין תבן לקורות פותח טפח בין כד ובין כד טמאין שאין התבן חוצץ מפני שסתם תבן דעתו לפנותו:

כסף משנה בית שהוא מלא תבן וכו' עד מפני שסתם תבן דעתו לפנותו. משנה פט"ו דאהלות:

ד כותל שבין שני בתים וטמאה בתוך הכותל. בית הקרוב לטמאה טמא והקרוב לטהרה טהור. היתה מחצה למחצה שניהן טמאין. היתה הטמאה באחד משני הבתים והכלים בתוך הכותל מחציו וכלפי טמאה טמאים מחציו וכלפי טהרה טהורין מחצה למחצה טמאין. וכן מעזיבה שבין הבית והעליה והטמאה בתוך מעזיבה. מחציו ולמטה הבית טמא והעליה טהורה מחציה ולמעלה העליה טמאה והבית טהור מחצה למחצה שניהן טמאין. היתה טמאה באחד מהן וכלים בתוך המעזיבה מחציה וכלפי טמאה טמאין מחציה וכלפי טהרה טהורין מחצה למחצה שניהן טמאין. היתה המעזיבה לאויר וטמאה בתוכה מחציה ולמטה הבית טמא והעומד מלמעלה אפלו כנגד הטמאה טהור שהרי פשטה הטמאה בכל הבית.

הִיְתָה הַטְּמֵאָה מְחֻצָּה וּלְמַעַלָּה הַבַּיִת טָהוֹר וְהָעוֹמֵד מְלַמְעָלָה
כְּנֶגֶד הַטְּמֵאָה טָמֵא. מְחֻצָּה לְמַחְצָה הַבַּיִת טָמֵא וְהָעוֹמֵד
מְלַמְעָלָה כְּנֶגֶד הַטְּמֵאָה טָמֵא * שְׁהָרִי אִי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם :

ההראב"ד **שהרי אי אפשר לצמצם.** א"א מחלוקת ר"מ ור"ש בתוספתא ור"מ
מטמא והוא פסק כרבי מאיר משום דחזא מתניתין במעזיבה שבין בית
לעלייה מחצה למחצה הרי הן טמאין ואולי אינו דומה דהתם טומאה היכא
שדית ליה אי להכא טמא אי להכא טמא הילכך שניהם טמאים אבל מעזיבה
שהיא לאויר אי שדית לה לחוץ ליכא טומאה הילכך הבית טהור כרבי שמעון
דרבי מאיר ור"ש הלכה כר"ש ועוד דספיקא לקולא :

כסף משנה **כותל שבין שני בתים וכו' עד מחצה למחצה שניהם טמאים.** פ"ו
דאהלות: **היתה המעזיבה לאויר וכו'.** תוספתא פ"ז דאהלות: **ומ"ש גבי
מחצה על מחצה העומד מלמעלה כנגד הטומאה טמא.** שם ר"מ מטמא ור"ש
מטהר ויש לתמוה למה פסק כר"מ במקום ר"ש. וכבר השיגו הראב"ד וכתב
א"א מחלוקת ר"מ ור"ש הוא בתוספתא וכו'. וי"ל שטעמו של רבינו משום
דמסתבר טעמיה דכיון דטומאה רצוצה היא הרי היא בוקעת ועולה ומה לנו
אם היא לאויר ולא טיהרו לעומד מלמעלה כשהטומא' מחציה ולמטה אלא
מפני שהטומאה פשטה בכל הבית ושוב אינה בוקעת ועולה. ועי"ל דכיון דבפי'
מי שהוציאוהו (מו:) לא איפשיטא לן ר"מ ור"ש הלכה כמאן מינייהו נקטי'
כדברי המחמיר. ומ"ש הראב"ד דר"מ ור"ש הלכה כר"ש איני יודע מנין לו
דהא בפרק מי שהוציאוהו לא איפשיטא. גם מ"ש דספיקא לקולא קשה דהא
קי"ל ספק טומאה ברה"י טמא ואפשר לומר שהראב"ד סובר דטומאה כזו
שהיא במעזיבה אינה אלא מדרבנן. ועי"ל שהטעם שפסק רבינו כר"מ הוא
מפני שהוא ז"ל [סבר] דפלוגתייהו באי אפשר לצמצם או לא וכיון דבעלמא
קי"ל כמ"ד א"א לצמצם הכא נמי הכי נקיטינן. ודרך זה נראה יותר בדברי
רבינו שתלה הדבר בא"א לצמצם :

ה וכן כִּתְּלֵי הַמְּשֻׁמֵּשׂ אֶת הַבַּיִת יִדּוֹן מְחֻצָּה לְמַחְצָה. פִּיצֵד. כִּתְּלֵי
שֶׁהוּא לְאוֹיֵר וְגַג הַבַּיִת סָמוּךְ לְכִתְּלֵי וְאִינוּ מְרַכְּבִים עַל הַכִּתְּלֵי
וְטְמֵאָה רְצוּצָה בְּתוֹךְ הַכִּתְּלֵי הִיְתָה מְחֻצָּה וּלְפָנִים הַבַּיִת טָמֵא
וְהָעוֹמֵד מְלַמְעָלָה עַל רֹאשׁ הַכִּתְּלֵי טָהוֹר כְּעוֹמֵד עַל גַּג הַבַּיִת.
הִיְתָה מְחֻצָּה וְלַחוּץ הַבַּיִת טָהוֹר וְהָעוֹמֵד מְלַמְעָלָה כְּנֶגֶד
הַטְּמֵאָה טָמֵא שְׁהָרִי לֹא פִּשְׁטָה הַטְּמֵאָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת. הִיְתָה

הַטְּמָאָה מִחֻצָה לְמַחְצָה הַבַּיִת טָמֵא וְהַעוֹמֵד מִלְּמַעְלָה טָהוֹר
שֶׁהָרִי פִּשְׁטָה הַטְּמָאָה בַּבַּיִת. נֹטֵל מִהַכֶּתֶל מִבְּפָנִים אוֹ שֶׁהוֹסִיף
בַּכֶּתֶל מִבְּחוּץ עַד שֶׁנִּמְצְאָת הַטְּמָאָה מִחֻצֵי כֶּתֶל וּלְפָנִים הַבַּיִת
טָמֵא. נֹטֵל מִבְּחוּץ אוֹ שֶׁהוֹסִיף בְּעֵבֵי הַכֶּתֶל מִבְּפָנִים עַד
שֶׁנִּמְצְאָת הַטְּמָאָה מִחֻצֵי כֶּתֶל וְלַחוּץ הַבַּיִת טָהוֹר. הֵיִתָּה
הַטְּמָאָה נִתּוֹנָה עַל גְּבֵי הַכֶּתֶל אֲפֹלוּ מִחֻצֵּי וּלְפָנִים הַבַּיִת טָהוֹר :

כֶּסֶף מִשְׁנָה וְכֵן כּוֹתֵל הַמִּשְׁמֵשׁ אֶת הַבַּיִת וכו'. משנה פ"ו דאהלות וכחכמים.
ומ"ש ואינו מורכב על הכותל. כלומר שאם היה מורכב על הכותל אפילו היתה
הטומאה מחציו ולחוץ הבית טמא שהטומא' פושטת בבית מאחר שהכותל
מגוף הבית. ואיכא למידק כשהיתה הטומא' מחצה למחצה אמאי העומד
מלמעלה טהור ומאי שנא ממ"ש בסמוך גבי טומאה במעזיבה שאם היתה
מחצה למחצה העומד מלמעלה טמא משום דא"א לצמצם וצ"ל דסבר רבינו
דטפי שייך לומר בכותל שתכנס טומאה לבית ולא תתפשט למעלה ממאי
דשייך לומר במעזיבה וצריך טעם למה x: **נטל מהכותל מבפנים וכו'.**
תוספתא פ"ז דאהלות אלא שהיא כתובה בשיבוש: **היתה הטומאה נתונה על
גבי הכותל וכו'.** תוספתא פ"ז דאהלות וכת"ק:

1 בַּיִת הַמִּשְׁמֵשׁ אֶת הַכֶּתֶל יִדוֹן כְּקַלְפַת הַשּׁוּם. כִּיצַד. הַחוּפֵר
שְׁנֵי כּוֹכִים אוֹ שְׁתֵּי מְעָרוֹת זֶו בְּצַד זֶו עַד שֶׁנִּמְצְאוּ שְׁנֵי בְּתִים
חִפּוּרִים בְּקֶרֶקַע וְנִעְשָׂה בֵּינֵיהֶן כֶּתֶל הַמְּבַדִּיל בֵּין שְׁנֵיהֶן וְהֵיִתָּה
טְמָאָה בְּבִתִּים וְכֻלִּים בְּכֶתֶל אִם יֵשׁ עֲלֵיהֶן כְּקַלְפַת הַשּׁוּם
טָהוֹרִין. הֵיִתָּה טְמָאָה בְּכֶתֶל זֶה וְכֻלִּים בְּבִתִּים אִם יֵשׁ עֲלֵיהֶן
כְּקַלְפַת הַשּׁוּם טָהוֹרִים. הִנֵּה לְמִדַּת שְׁכֶתֶל בְּנִין נִדוֹן מִחֻצָה
לְמַחְצָה וְכֶתֶל הַסֵּלַע אוֹ שֶׁנִּעְשָׂה מִגּוֹשׁ הָאֶרֶץ כְּשִׁיחֵפֵר מִכָּאן
וּמִכָּאן נִדוֹן כְּקַלְפַת הַשּׁוּם :

כֶּסֶף מִשְׁנָה בַּיִת הַמִּשְׁמֵשׁ אֶת הַכּוֹתֵל וכו'. משנה פ"ו דאהלות:

2 כֶּתֶל שֶׁחֻצֵי עֵבִיו בְּנִין וְחֻצֵי סֵלַע נִדוֹן מִחֻצָה לְמַחְצָה:

כֶּסֶף מִשְׁנָה כּוֹתֵל שְׁחֻצֵי עֵבִיו בְּנִין וכו'. תוספתא פ"ז דאהלות:

ח טמאה שהיתה בין קורות הבית אפלו אין תחתיה אלא כקליפת השום הבית טהור * ורואין את הטמאה כאילו היא רצוצה בארץ ומטמאה כנגדה בלבד. ואם יש במקומה טפח על טפח הכל טמא. וכן אם היתה נראית בתוך הבית בין כך ובין כך הבית טמא. * שני פתחים זה על גבי זה וטמאה בכתל שביניהן אם נראית שהיא לתוך אחת מהן הוא טמא וחברו טהור ואם לאו נדונין מחצה למחצה:

ההראב"ד ורואים את הטמאה. א"א תמה אני למה לא הזכירו במשנה למעלה במעזיבה טומאה רצוצה כמו שהזכיר בכאן ומחצי מעזיבה ולמטה ומחציה ולמעלה אם רצוצה היא מה לי למעלה או למטה והלא דבר פשוט הוא בוקעת ועולה בוקעת ויורדת כמ"ש בטומאה שבין הקורות שהרי קורות מחצי מעזיבה ולמטה הן ואפילו הכי אם אין במקומה טפח רצוצה היא ואינה מטמאה אלא כנגדה ולשון המשנה טומאה בין הקורות ותחתיהן כקליפת השום אם יש שם פותח טפח הכל טמא ואם אין שם פותח טפח רואין את הטומאה כאילו הוא אוטם. ולזה הלשון ענין המשנה שיש במקום הטומאה מקום רחב שאין רצוצה כלל אבל אם יש באותו קליפת השום שתחתיה פתח פתוח בטפח הטומאה יוצאת לבית ואם לאו רואין את הטומאה כאילו היא סגורה לגמרי שאין פתוח כלל והבית טהור שהרי יש במקום הטומאה חלל טפח. ומה שאמר במעזיבה מחציו ולמטה או מחציו ולמעלה בטומאה רצוצה שהיא בוקעת ובקיעתה במקום הסמוך לה: **שני פתחים זה ע"ג זה.** א"א גם זו התוספתא לא ידעתי את טעמה והלא טומאה רצוצה היא (והלא היא) נראית לתוך הפתח שני שהיא בולטת מעט:

כסף משנה טומאה שהיתה בין קורות הבית וכו'. משנה פ"ו דאהלות טומאה בין הקורות ותחתיהן כקליפת השום אם יש שם פותח טפח הכל טמא אין שם פותח טפח רואים את הטומאה כאילו היא אוטם היתה נראית בתוך הבית בין כך ובין כך הבית טמא ופירש שם רבינו תחת הקורות הוא שתהיה הטומאה בעצם הקורות לא בעצם הבנין ואמרו כקליפת השום [הוא הפלגה והכוונה] שאפילו המחיצה דקה מאד ימנע בינה ובין הבית כאשר לא יהיה בעמידתו טפח על טפח ולא תטמא הבית אבל נחשוב הטומאה כאילו היא במקום סתום אשר לא תטמא זולת מה שיהיה כנגדה לבד בעליונות ושפלות וכו' ואמנם התחייב זה הדין להיות הטומאה בתוך הקורה אמנם אם היתה בעצם הבנין הדין בו מחצה על מחצה כמו שקדם בהלכה שלפני זו וכן אם היתה הטומאה בתוך האבן יהיה הדין בה כמו היותה בתוך הקורה ואע"פ

שהיה [המשקוף] אשר בין הבית והעלייה סלע או הדומה לו מן האבנים ובתוספתא אמרו של בניין ידון מחצה על מחצה ושל סלע כקליפת השום וענין נראית שיהיה זאת המחיצה אשר על הטומאה ספירי כמו הזכוכית והשוהם והדומה להם כל הבית טמא ואפילו לא יהיה במקום הטומאה טפח על טפח עכ"ל. ועל מ"ש רבינו ורואין את הטומאה כאילו היא רצוצה בארץ וכו': כתב הראב"ד תמה אני למה לא הזכירו במשנה למעלה במעזיבה וכו'. וליישב דעת רבינו נאמר דאין כל המקומות שוים שהרי שנינו בתוספתא של בנין ידון מחצה על מחצה ושל סלע כקליפת השום וכך מפורש במשנה פ"ו דאהלות והשתא ילפינן לחלק ממעזיבה לקורה דכשם שחילקו בין כותל סלע לכותל בנין כך חילקו בין מעזיבה לקורה דמעזיבה היינו בנין ודינה ככותל בנין שחילקו בה בין כשהטומא' מחציה ולפנים לכשהיא מחציה ולחוץ וכך חילקו במעזיבה בין מחציה ולמעלה למחציה ולמטה וכשהטומאה בין הקורות דינה כמו כשהיא בכותל סלע נידון כקליפת השום וחילוק זה כתבו רבינו בפירוש משנה זו בטומאה בין הקורות ולא נאמר במעזיבה שהטומאה שבתוכה היא רצוצה ובוקעת ועולה בוקעת ויורדת מפני שהמעזיבה עשויה ליסתר והוא הטעם לכותל בנין אבל הקורה אינה עשויה ליבקע ולפיכך דינה כאילו היא טמונה בארץ והשתא מתניתין הכי פירושה טומאה בין הקורות פ"י שהטומאה בתוך קורות הבית מובלעת בתוכם אפילו אין תחתיה אלא כקליפת השום אם יש שם פותח טפח כלומר שהקורה רחבה טפח שהוא שיעור להביא טומאה הכל טמא כלומר כל הבית טמא שע"י אותו טפח על טפח נתפשטה טומאה בכל הבית ואם אין בקורה טע"ט אינה מביאה טומאה לבית ואינה מטמאה אלא כנגדה בין למעלה בין למטה והיינו רואים את הטומאה כאילו אוטם כלומר כאילו רצוצה בארץ ולמה שפ"י הראב"ד דמאי דקתני יש שם פותח טפח אם יש באותו קליפת השום שתחתיה פתח פתוח בטפח הטומאה יוצאת לבית ק"ל דהיינו מאי דקתני בסיפא היתה נראית בתוך הבית. וכן מ"ש עוד הראב"ד ומ"ש במעזיבה מחציו ולמטה או מחציו ולמעלה בטומאה רצוצה שהיא בוקעת ובקיעתה למקום הסמוך לה ק"ל הרי אמרו טומאה רצוצה בוקעת ועולה עד לרקיע בוקעת ויורדת עד התהום ולא אמרו שאינה בוקעת אלא למקום הסמוך לה ואפש"ל דהתם לא נחתי אלא לומר דאינה מטמאה אלא כנגדה ובהא דמעזיבה לימדונו שבקיעתה למקום הסמוך לה. ומ"ש רבינו וכן אם היתה [נראית בתוך] הבית וכו'. במשנה הנזכרת היתה נראית בתוך הבית בין כך ובין כך הבית טמא ופשטה דברישא קאמר שאם אין הטומאה נראית בתוך הבית דהיינו שיש תחתיה כקליפת השום הוא דמפלגינן בין יש שם פותח טפח לאין שם פותח אלא אם היתה נראית בתוך הבית דהיינו שאין תחתיה כקליפת השום בין כך ובין כך כלומר בין שיש שם פותח טפח בין שאין שם פותח טפח הבית טמא שכיון שהיא נראית בתוך הבית הרי היא

בתוך הבית ורבינו כ' בפיהמ"ש ענין נראית שיהיה זאת המחיצה ספיריי כמו הזכוכית והשוהם והדומה להם עכ"ל: **ב' פתחים זה על גב וכו'.** תוספתא פ"ג: **כתב** הראב"ד א"א גם זו התוספתא לא ידעתי את טעמה והלא טומאה רצוצה היא והלא היא נראית לתוך הפתח השני שהיא בולטת מעט עכ"ל. ובמה שהקדמתי לעיל דטומאה שבבנין לית לה דין טומאה רצוצה ניחא:

הלכות טומאת מת - פרק חמשה ועשרים

א עמוד העומד בתוך הבית וטמאה רצוצה תחתיו. טמאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. ואינו מטמא אלא כנגד הטמאה בלבד. ואם היה פרח יוצא מעמוד זה וכלים תחת הפרח הכלים טהורים שאינו מטמא אלא כנגד הטמאה:

כסף משנה עמוד העומד בתוך הבית וכו'. בפ"ו דאהלות ולשון רבינו כלשון התוספתא:

ב [ואם יש במקום הטמאה] טפח על טפח על רום טפח הרי הוא כקבר סתום ומטמא מכל סביביו. * והבית כלו טמא שהרי האהיל על הקבר:

ההראב"ד והבית כולו טמא. א"א זה אינו אלא בשאין שם חלל טפח פנוי אבל יש שם חלל טפח פנוי אינו מטמא באהל וי"ל שמטמא כל סביביו ויש דברים מסייעים לזה מ"מ בשיש שם טפח פנוי אינו מטמא באהל ממעשה דר"א ברבי צדוק שהיו מהלכין על גבי ארונות של מתים דוק ותשכח:

כסף משנה טפח על טפח וכו'. זה מתבאר ממה שיבא: **כתב** הראב"ד והבית כולו טמא א"א זה אינו אלא בשאין שם חלל טפח פנוי וכו'. לטעמיה אזיל שכתב בפ"ז מהלכות אלו על בבת אין הקבר מטמא מכל סביביו עד שיהיה שם חלל טפח על טפח על רום טפח וכו' ועיין במ"ש שם:

ג טמאה שבתוך הכתל ומקומה טפח על טפח על רום טפח כל העליות הבנויות על כתל זה אפלו עשר טמאות. שהרי הכתל כלו קבר סתום עד סופו והוא כתל העליות וכל עליה מהן מאהלת על הקבר. בנה בית בצד הכתל מכאן ובית מכאן ובנה עליה על גבי שני הבתים עד שנמצא ראש הכתל הטמא הוא באמצע קרקע העליה. הרי העליה טמאה שהרי האהילה על הקבר. והעליה השניה הבנויה על גבה טהורה מפני שהן זו על גבי זו * ואין הכתל הטמא כתלה :

ההראב"ד ואין הכותל הטמא כותלה. א"א השמיט סוף המשנה דומה שלא נתגלת לו כותל שני טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ואית דגרסי כותל שנית נאמר שאם היתה הטומאה בכותל העלייה השנית שעל גבי העלייה הגדולה טומאה בוקעת ויורדת לעלייה גדולה והיא אחת מן הצדדין שעולים למעלה למעלה והם כותלי כל העליות מן הגדולה ומן הקטנות שעל גבה והטומאה פושטת ממנו לכולן כמו שאמר בתחלה שכיון שהיא מן הצד אין העלייה הגדולה מפסקת ואינה מצלת את עצמה ולא את הקטנות שעל גבה ומה שפירש בה הרב היוני הבל ורעיון רוח :

כסף משנה טומאה שבתוך הכותל וכו' עד ואין כותל הטמא כותלה. פ"ז דאהלות: כתב הראב"ד השמיט סוף המשנה וכו'. ויש לומר שרבינו פ"י במשנה כותל שנית יקרא כותל שנתנוהו על כותל אחר והיו שני כותלים קרובים מאד והיתה הטומאה דחוקה ביניהם עכ"ל ולא הוצרך רבינו לכותבו כאן מפני שכבר נתבאר בדבריו כמה פעמים שטומאה רצוצה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת :

ד * חר גדול שבעבי הכתלים שדרך בני אדם לעשותו לתשמיש. והוא הנקרא פרדסיק. שהיתה טמאה מנחת בתוכו ויש עליו דלתות סגורות. * הבית טהור. היתה הטמאה רצוצה בקרקעיתו או בכתליו או בגגו רואין את כל החר כלו * כאילו הוא אטום ורואין מקום הטמאה אם הוא בחצי עבי הכתל שלפני הבית טמא. ואם היתה טמאה מחצי כתל ולחוץ הבית טהור. מחצה למחצה הבית טמא :

ההראב"ד **חור גדול**. א"א מצאתי נוסחא וכתוב בה תיבה שעשה פרדסקין טמאה עד שיקבע אותה במסמר ולפי זו הנוסחא אין זה הפירוש מתקבל אבל נראה שזו התיבה היא כמו אותה של רופאים שעשויה בתים בתים והיא עשויה לנחת ואעפ"י שאינה מחזקת ארבעים סאה ואמרו שהיא טמאה עד שיקבעה בכותל במסמר (ואם קבועה וטומאה באחד מהן מאותן הבתים וכו'): **הבית טהור**. א"א אינו כן בתוספתא אלא טמא מפני שדרך טומאה לצאת משם ולא ליכנס שם: **כאילו הוא אטום**. א"א נראה בשאין בה חלל טפח באותה פרדסקא (ונפתח לבית והטומאה בבית ונפתח הוא והבית):

כסף משנה **חור גדול וכו'**. תוספתא דאהלות פ"ז אלא ששם שנוי הבית טמא וכן השיגו הראב"ד א"א אינו כן בתוספתא אלא טמא מפני שדרך טומאה לצאת משם ולא ליכנס שם עכ"ל. ובאמת נראה שיש ט"ס בדברי רבינו וצריך להגיה הבית טמא ואם נוסחתו היתה הבית טהור צריך להעמידה כשהחור הזה אינו פתוח לצד פנים אלא לצד חוץ. **ועל מה שכתב רבינו חור גדול שבעובי הכתלים**. כתב הראב"ד מצאתי נוסחא וכתוב בה וכו' ולפי זו הנוסחא אין זה הפ"י מתקבל וכו'. ולדעת רבינו י"ל שאין סותר פירושו שגם לפי זה פרדסק פ"י שהוא נעשה לתשמיש בין בכותל בין בתיבה. **ועל מ"ש רבינו רואים את החור כולו כאילו הוא אטום**. כתב הראב"ד א"א נראה בשאין בה חלל טפח וכו'. ולא הבנתי דברי הראב"ד וצ"ע:

ה שְׁנֵי פְּרִדְסָקִין זֶה בְּצַד זֶה אוּ זֶה עַל גַּב זֶה וְטִמְאָה מִנְּחַת בְּאַחַת מֵהֶן וְנִפְתַּח. הוּא וְהַבֵּית טָמֵא וְחִבְרוּ טָהוֹר. הֵיטָה טִמְאָה רְצוּצָה בְּתוֹךְ הַבְּנִין רוֹאִין אֶת הַפְּרִדְסָקִין כְּאִלוֹ הֵן אֲטוּמִין וְיִדּוֹן מְחַצָּה לְמְחַצָּה:

כסף משנה **שני פרדסקין זה בצד זה וכו'**. משנה סוף פ"ו דאהלות פ"י פרדסק חלון שהוא בתוך הכותל הנקרא בערבי בזאנא ובלשון לעז אלמאריו: **ומ"ש היתה טומאה רצוצה בתוך הבנין וכו'**. זה פירוש על מה שסיים בה במשנה הנזכרת ורואין את הפרדסקין כאילו הם אוטם ידון מחצה למחצה להביא את הטומאה לבית ומוכיח כפ"י זה בתוספתא ומה שאנו מחשבין אותו כאטום התועלת הוא כדי לידון מחצה על מחצה שנכנס גם חלל הפרדסקין מחשבון החצי כאילו היה בנוי כולו:

ז כְּזִית מִן הַמֵּת מְדַבֵּק בְּאַסְקָפָת הַבַּיִת מִבְּחוּץ הַבַּיִת טָהוֹר.
הָיָה רְצוּץ תַּחַת הָאַסְקָפָה יְדוֹן מְחָצָה לְמְחָצָה. הָיָה מְדַבֵּק
לְמִשְׁקוֹף הַבַּיִת טָמֵא:

כסף משנה **כזית מן המת מודבק וכו'.** ספיי"ב דאהלות:

ז כָּלֵב שֶׁאֵכֵל בְּשֵׁר הַמֵּת וּמֵת בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים וְהָרִי הוּא מְטֹל
עַל הָאַסְקָפָה רוֹאִין חֲלָל הַטְּמֵאָה מְגוּפוֹ אִם הוּא כְּנֶגֶד הַמִּשְׁקוֹף
וְלִפְנֵי הַבַּיִת טָמֵא וּמְכַנְּגֵד הַמִּשְׁקוֹף וְלַחוּץ הַבַּיִת טָהוֹר:

כסף משנה **כלב שאכל בשר המת וכו'.** פיי"א דאהלות ואפליגו בה תנאי ופסק
כ"י יוסי ואיתא בפרק העור והרוטב (דף קכ"ו) ואוקמוה התם בתרי אוקימתי
ורבינו לא הזכיר שום אחת מהם: **וכתב** הר"י קורקוס ז"ל דסבר רבינו דע"כ
לא אוקימנא הכי אלא להעמיד ר' יוסי טמונה אינה בוקעת כדמוכח התם (דף
קכ"ה ע"ב) במתניתין דתיבת המגדל וכיון דאנן קיימא לן דטומאה טמונה
בוקעת נקטינן דאפילו לא יהיה בצוארו בוקעת וכיון שכן אזלינן בתר חלל
הטומאה מגופו ובמשנה כתב רבינו שהולכים אחר מקום האסטומכא עכ"ל:

ח הָאִשָּׁה שְׂמֵת עֵבֶרָה בְּתוֹךְ מַעֲיָה אִם נַעֲשִׂית רֹאשׁ הַנֶּפֶל
כְּפִיקָה שֶׁל שְׂתֵי כַּיּוֹן שֶׁנִּפְתַּח הָרֶחֶם עַד שֶׁנֶּרְאָה הָרֹאשׁ נְטָמֵא
הַבַּיִת מְפִי הָעֵבֶר אִף עַל פִּי שְׁעָדִין לֹא יֵצֵא:

כסף משנה **האשה שמת עוברת וכו'.** משנה בפ"ז דאהלות האשה שהיא
מקשה לילד והוציאוה מבית לבית הראשון טמא בספק והשני טמא בודאי
אמר ר"י אימתי בזמן שהיא ניטלת באגפיים אבל אם היתה מהלכת הראשון
טהור שמשנפתח הקבר אין פנאי להלך אין לנפלים פתיחת קבר עד שיעגילו
ראש כפיקה ובריש פרק שלישי דבכורות (דף כ"ב) איפליגו אי פיקה של שתי
או של ערב קאמר ומסקנא דשל שתי קאמר:

ט הָאִשָּׁה שֶׁמְקַשָּׁה לִילָד וַיֵּצֵאָה מִבַּיִת לְבַיִת וְהַפִּילָה נֶפֶל מֵת
בְּבַיִת שְׁנֵי הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן טָמֵא בְּסָפֵק. שְׂמָא כְּשֶׁהִיָּתָה בּוֹ יֵצֵא
רֹאשׁוֹ שֶׁל נֶפֶל הַזֶּה. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁלֹּא הָיָה רֹאשׁ הַנֶּפֶל

כְּפִיקָה שֶׁל שְׁתֵּי. אָבֵל אִם הֶעֱגִיל רֹאשׁ הַנֶּפֶל כְּפִיקָה הַבַּיִת
הָרֵאשׁוֹן טְהוֹר שְׁאֵלוֹ נִפְתַּח רְחֻמָּה שָׁם לֹא הִיָּתָה יְכוּלָה לְהִלָּךְ
עַל רִגְלֶיהָ. לְפִיכָךְ אִם הִיָּתָה נְטֹלֶת בְּאַגְפֵּיִים וְהוֹצִיאֹהָ מִבַּיִת
לְבַיִת הַבַּיִת הָרֵאשׁוֹן טָמֵא בְּסַפֵּק אֵף עַל פִּי שְׁהֶעֱגִיל רֹאשׁ הַנֶּפֶל
כְּפִיקָה שֶׁל שְׁתֵּי :

כסף משנה האשה שמקשה לילד וכו'. פרק ז' דאהלות וכתבתיה בסמוך :

י הָאִשָּׁה שֶׁהִפִּילָה שְׁלֵיָא הַבַּיִת טָמֵא וְדַאי. חִזְקָה הוּא שְׁאִין
שְׁלֵיָא בְּלֹא וָלֵד :

כסף משנה האשה שהפילה שליא וכו'. משנה פרק המפלת (נדה דף כ"ו) :

יא מִי שֶׁיִלְדָה שְׁנֵי יְלָדִים אֶחָד חַי וְאֶחָד מֵת. * אִם הֵמֶת יָצָא
רֵאשׁוֹן הַחַי טְהוֹר שְׁהָרִי לֹא נָגַע בּוֹ מִשְׁיָצֵא לְאֹוִיר הָעוֹלָם. וְאִם
הַחַי יָצָא רֵאשׁוֹן הָרִי הוּא טָמֵא שְׁהָרִי אִי אֶפְשָׁר שְׁלֹא יִגַע בּוֹ
הֵמֶת מִשְׁיָצֵא לְאֹוִיר הָעוֹלָם מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְגַּלְגֵּל אַחֲרָיו כְּאֶבֶן
שְׁאִין בּוֹ רוּחַ חַיִּים כְּדִי לְהַעֲמִיד עֲצָמוֹ :

ההראב"ד **אם המת יצא ראשון החי טהור.** א"א אני לא הסכמתי לזה
הפירוש וטמא וטהור האמור במשנה בפסקא זו על הבית הראשון נאמר כעין
הפסקא הראשונה ושתייהן באהלות פ"ז וכבר פירשתי אותם פ"י מבואר ואיך
אפשר בראשון מת ושני חי שיהא הולד טהור והרי האשה טמאה ותטמא את
הולד טומאת ערב והיינו שנים טמאים במת אדם במת אדם באדם השני
טמא טומאת ערב ותו לא מידי ועוד טמא ממגע אמו שהיא טמאה טומאת
לידה כטומאת נדה הלכך לא אפשר :

כסף משנה **מי שילדה שני ילדים וכו'.** פרק שביעי דאהלות וכתב שם רבינו
ההפרש בין יציאת החי תחלה וכו' : **וכתב** הראב"ד א"א אני לא הסכמתי לזה
הפירוש וכו' ואיך אפשר בראשון מת וכו'. ובקושיא שניה איכא למימר דמאי
טהור דקאמר מטומאת מת אבל קושיא קמייתא היא חזקה ואפשר לומר
דהכא במאי עסקינן בשהקיפו הרחם בפשוטי כלי עור שאינם מקבלים טומאה
שנמצא שלא נגע העובר המת באשה אלא בכלים :

יב הָאִשָּׁה שֶׁיָּלְדָה וְלָד מֵת אָפְלוּ נֶפֶל קָטָן כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ הָרִי
הִיא טְמֵאָה טְמֵאָת ז'. מֵת עֵבֶרָה בְּתוֹךְ מַעֲיָה וּפְשֻׁטָה הַחֲזִיָּה אֶת
נְדָה וְנִגְעָה בּוֹ הַחֲזִיָּה טְמֵאָה ז' וְהָאִשָּׁה טְהוֹרָה עַד שֶׁיֵּצֵא הַנֶּלֶד.
וְטְמֵאָת הַחֲזִיָּה מִדְּבָרֵיהֶם גִּזְרָה שְׁמָא תִּגַּע בּוֹ מִשִּׁיֵּצֵא לְפָרוֹזְדוֹר.
אָבֵל מִן הַתּוֹרָה אֵין מִגַּע בֵּית הַסֵּתֶרִים מִגַּע הוֹאִיל וְהוּא בְּתוֹךְ
הַמַּעֲיָם הַנוֹגַע בּוֹ טְהוֹר. וְכֵן הַבּוֹלֵעַ טְבַעַת טְמֵאָה וְחֹזֵר וּבֹלֵעַ
אֲחֵרִיָּה טְבַעַת טְהוֹרָה אָף עַל פִּי שֶׁנִּגְעוּ זֶז בְּזוֹ בּוֹדֵאֵי בְּתוֹךְ מַעֲיוֹ
אֵינוֹ מִגַּע וְהַטְמֵאָה בְּטְמֵאָתָהּ וְטְהוֹרָה בְּטְהוֹרָתָהּ : סְלִיקוּ לְהוֹ
הַלְכוֹת טְמֵאָת מֵת

כסף משנה האשה שילדה ולד מת אפילו נפל קטן כמו שביארנו וכו'. משנה
פרק בהמה המקשה (דף ע"א). ומ"ש וכן הבולע טבעת טמאה וכו'. שם :
נשלמו הלכות טומאת מת

הלכות פרה אדומה

יש בכללן שתי מצות. וזה הוא פֶּרֶטוֹן :

(א) דִּין פָּרָה אֲדֹמָה. (ב) דִּין טְמֵאָת מִי נְדָה וְטְהוֹרָתוֹ :

ובאור מצות אלו בפֶּרֶקִים אלו :

הלכות פרה אדומה - פרק ראשון

א מִצּוֹת פָּרָה אֲדָמָה שֶׁתִּהְיֶה בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים אוּ בֵּת אַרְבַּע. וְאִם הִיְתָה זִקְנָה כְּשֶׁרָה אֶלָּא שְׂאִין מִמֵּתִינִין לָהּ שְׂמָא תִּשְׁחִיר וְתִפְסֵל. וְאִין לֹקְחִין עֵגְלָה * וּמְגַדְלִין אוֹתָהּ שְׁנָאֲמַר (במדבר יט-ב) וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה' וְלֹא עֵגְלָה. לֹא מִצְאוּ אֶלָּא עֵגְלָה פּוֹסְקִין עֲלֶיהָ דָּמִים וְתִהְיֶה אֶצֶל בְּעַלְיָה עַד שֶׁתִּגְדִּיל וְתַעֲשֶׂה פָּרָה. וְלֹקְחִין אוֹתָהּ מִתְרוֹמַת הַלְשָׁכָה :

ההראב"ד ומגדלין אותה שנאמר ויקחו אליך פרה. א"א לא מן השם הוא זה אלא שאין מקדישין מחוסר זמן למזבח וזו קרויה חטאת וכשם שאין מקדישין בעלת מום כך אין מקדישין אותה מחוסרת זמן ואמור רבנן לילה לקדושה יום להרצאה ליל שמיני מקדישין אבל לא יום שביעי :

כסף משנה מצות פרה אדומה שתהיה בת שלש שנים וכו'. בריש פרה וכחכמים : ואין לוקחין עגלה ומגדלים אותה וכו'. ספרי זוטא : כתב הראב"ד א"א לא מן השם הוא זה אלא שאין מקדישין מחוסר זמן למזבח וכו'. ואין זה מוכרח דאי משום הא כבר היה אפשר שיקחו אותה עגלה ולא יקראו עליה שם עד שתעשה פרה ולישנא דספרי זוטא מבואר כדברי רבינו דקתני ויקחו אליך פרה שלא יקחו עגלה ויגדלוה : לא מצאו אלא עגלה וכו'. שם : ולוקחין אותה מתרומת הלשכה. פרק רביעי דשקלים :

ב זֶה שְׁנָאֲמַר בַּתּוֹרָה (במדבר יט-ב) 'תְּמִימָה' תְּמִימַת אֲדָמִימוֹת לֹא תְּמִימַת קוֹמָה אֶלָּא אִם הִיְתָה נִנְסָה כְּשֶׁרָה כְּשָׂאָר הַקִּדְשִׁים. הָיוּ בָּהּ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת לְבָנוֹת אוּ שְׁחוֹרוֹת בְּתוֹךְ גִּמְא אַחַת אוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵי כּוֹסוֹת וְהָן מִנְחוֹת זוּ עַל זוּ פְּסוּלָה :

כסף משנה זה שנאמר בתורה תמימה וכו'. ספרי (דף ב'). ומ"ש אם היתה ננסת כשירה. פ"ב דפרה : היו בה שתי שערות וכו'. בפ"ב דפרה היו בה שתי שערות בתוך גומא אחת פסולה ר"י אומר אפילו בתוך כוס אחד היו בתוך שני כוסות והם מוכיחות זו את זו פסולה ר"ע אומר אפילו ד' אפילו ה' והן מפוזרות יתלוש ר"א אומר אפילו חמשים רבי יהושע בן בתירא אומר אפילו אחת בראשה ואחת בזנבה פסולה ופסק רבינו כת"ק ופירש שם רבינו בתוך

גומא אחת בתוך חפירה אחת ירצה שתהיה צמיחתו אחת וכו' וכוס הוא עיגול מן הגשם יש בה כלל מן השיעור בשטח אחד והם מוכיחות זו את זו תורה אחת על חבירתה והוא שתהיה האחת קרוב מהאחרת ונכחית אליה בשטח אחד עכ"ל. ולא נתבאר בדבריו כמה הוא שיעור כוס אחד וק"ל שרבינו כתב תחלה בתוך גומא אחת והיינו כת"ק והיאך כתב אחר כך או בתוך שני כוסות דהיינו כר"י ונמצא שהוא כמזכה שטרא לבי תרי ומצאתי לרבינו שמשון שכתב (x ר"י אומר לתוך כוס אחד גרסינן ולא גרסינן אפילו ובמקום שהיה שונה ת"ק גומא היה שונה ר"י כוס) וגומא וכוס אחד הוא אלא שחייב אדם לומר כלשון רבו שרבו של ר"י היה קורא לגומא כוס והכי מוכח בתוספתא עכ"ל. ואם היה דעת רבינו כן לא הי"ל לפתוח בלשון גומא ולסיים בלשון כוסות ואפשר שכתב כן ללמדנו דהיינו גומא היינו כוס וה"ק אפילו הן בשתי גומות פסולה אם הם מוכיחות זו את זו :

ג הָיוּ בָּהּ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת עֶקְרוֹן מֵאֲדִים וְרֵאשׁוֹן מִשְׁחִיר עֶקְרוֹן מִשְׁחִיר וְרֵאשׁוֹן מֵאֲדִים הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הָעֶקֶר. וְגוֹזֵז בְּמִסְפְּרִים אֶת רֵאשׁוֹן הַמִּשְׁחִיר וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוֹם גְּזָה בְּקִדְשִׁים שְׂאִין כְּפִנְתּוֹ לְגֹז :

כסף משנה היו בה שתי שערות עיקרון מאדים וכו'. פרק ב' דפרה וכת"ק. ומ"ש וגוזז במספרים וכו'. תוספתא סוף פ"ק דפרה :

ד וְצָרִיךְ שִׁישָׁאֵר מִן הַמֵּאֲדִים כְּדִי שְׂיִנְטֵל בְּזוּג שְׂכָל שְׁעָרָה שְׂאִינָה נְטֻלָּת בְּזוּג הָרִי הִיא כְּאֵלוֹ אֵינָה. לְפִיכָךְ אִם הָיוּ בָּהּ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת לְבָנוֹת אוֹ שְׁחֹרוֹת שְׂאִינָן נִלְקָטִין בְּזוּג הָרִי זוּ כְּשָׂרָה :

ההראב"ד וצריך שישאר מן המאדים וכו'. א"א זה אינו מחזור שהרי אני רואה במשנה ר"ע אומר אפילו ד' וה' והן מפוזרות יתלוש אלמא לא בעי שיורא ואי איתא למילתא כשהן בגומא אחת איתא :

כסף משנה וצריך שישאר מן המאדים וכו'. בפ"ו דנדה (נב:) שתי שערות האמורות בפרה ונגעים איפליגו תנאי בשיעורם ואמרינן בגמ' דהלכה כדברי כולם להחמיר וסובר רבינו שניטלות בזוג הוא השיעור המועט שבכולן ולפיכך בפ"ב מהל' טומאת צרעת גבי שיעור שיער לבן ובפ"א גבי שיעור שיער צהוב כתב ששיעורן כדי שיהיו ניטלות בזוג שזהו להחמיר ששיער לבן ושיער צהוב הם סימני טומאה ובשיעור מועט הם מטמאים וכן פסק כאן לענין פיסול ב'

שערות שחורות או לבנות ששיעורו בניטלות בזוג להחמיר אבל בשיער שחור שהוא סימן טהרה כתב בפ"א מהל' הנזכרות שאינו מציל עד שיהיה בהם כדי לכוף ראשן לעיקרן שזהו להחמיר שאינם מצילים עד שיהיו ארוכים אבל יש לתמוה שפסק כאן שצריך שישאר מהמאדים כדי שינטל בזוג ומאחר ששיעור זה הוא להכשיר ה"ל לפסוק כדי לכוף ראשון לעיקרן שהוא השיעור הארוך והוא להחמיר. וכתב הר"י קורקוס ז"ל ואפשר שסובר רבינו דלא אמרינן הלכה כדברי כולן להחמיר אלא לגבי בן או בת אבל לענין פרה נקטינן כר"ע דאמר כדי שיהיו ניטלות בזוג ועוד שמ"ש לפרה היינו לפסול ב' שערות שחורות ובזה הלכה להחמיר אבל בעיקרן מאדים די לנו שנצריך השיעור המועט שלא יחשוב כמאן דליתיה אלא כל שיש שיעור שאנו קורים אותו שיער בקצת מקומות סגי כי לא נתמעט אלא מה שחשיב כאילו אינו דאטו אם מתחלה היו שיעור זה מי נימא דלא חשיבי שיער ודאי שיער הוי וז"ש רבינו שכל שיערה וכו' הרי היא כאילו אינה כלומר אבל נטילה בזוג אע"פ שאינה שיערה גמורה לכל דבר מכ"מ לא חשיבא כאילו אינה שהרי מחמירים בשבילה: **וכתב** הראב"ד וצריך שישאר א"א אינו מחוור וכו'. ואני אומר דודאי לא איירי אלא כשהן בתוך גומא אחת או לתוך כוס אחד שהן מוכיחות זו את זו כמ"ש לעיל בסמוך דאילו כשאינן בתוך גומא אחת וכו' אינן פוסלות אפילו היו ארוכות ומאי דקתני במתניתין יתלוש נראה לי דלאו לעכובא אלא מפני מראית העין:

ה הָיוּ קַרְנֵיהָ או טַלְפֵיהָ שְׁחֹרִים יְגוּד. גִּלְגַּל הָעֵין וְהַשְּׁנִים וְהַלְשׁוֹן אֵין מְרַאֲיָהוּ פּוֹסְלִים בְּפֶרֶה:

כסף משנה היו קרניה או טלפיה שחורים וכו' עד אין מראיהן פוסלין בפרה. פ"ב דפרה ופ"י יגוד יחתוך כמו גודו חנינא ומפרש בפרק מומין אלו (דף מ"ד) דהא דיגוד היינו דוקא מעילוי זכרות אבל אם השחרות מגיע לזכרות אין לה תקנה שאם יחתוך שם עשאה בעלה מום ולא חשש רבינו לבאר זה מפני שסמך על מה שאמר שכל המומין הפוסלין במוקדשין פוסלין בה:

ו הִיָּתָה בָּהּ יִבְלֵת וְחִתְּכָה. אָף עַל פִּי שְׂצָמַח בְּמִקוֹמָהּ שֵׁעָר אָדָם פְּסוּלָה:

הראב"ד שיער אדום פסולה. א"א נ"ל הטעם לפי שאינו עולה בו אדמימות גמורה אבל הוא שיער לקוי:

כסף משנה ומ"ש היתה בה יבלת וכו'. בפרק ב' שם כר' יהודה לגבי רבי שמעון: כתב הראב"ד היתה בה יבלת וחתכה אעי"פ שעלה בה שיער אדום פסולה אי"א נ"ל הטעם וכו':

ז כל המומין הפוסלין בקדשים פוסלין בכרה שנתאמר **(במדבר יט-)**
ב 'אשר אין בה מום'. היתה יוצא דפן או מחיר או אתנן או טרפה או שנתרבעה פסולה. שכל הפוסלין את הקדשים למזבח פוסלין את הפרה ואף על פי שהיא כקדשי בדיק הבית הואיל וקראה הכתוב חטאת. ומתר לקח אותה מן העכו"ם ואין חוששין שמה רבעה העכו"ם שאינו מפסיד בהמתו. יתרה פרה על הקדשים שהעבודה פוסלת בה שנתאמר **(במדבר יט-ב)** 'אשר לא עלה עליה עלי ובעגלה ערופה אומר **(דברים כא-ג)** 'אשר לא עבד בה אשר לא משכה בעלי מה על האמור בעגלה עשה שאר עבודות בעל אף על האמור בכרה יפסל בה שאר עבודות בעל. אלא שהעל פוסל בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה ושאר עבודות אין פוסלות אלא בשעת עבודה. כיצד. קשר עליה העל אף על פי שלא חרש בה פסולה. הכניסה לדוש אינה נפסלת עד שיידוש בה. וכן כל פיוצא בזה. רכב עליה. נשען עליה. נתלה בזנבה. ועבר בה את הנחר. קפל עליה את המוסרה. נתן טליתו עליה. נתן עליה כסות של שקים. פסולה. קשרה במוסרה אם היתה מורדת וצריכה שמירה כשרה ואם לאו פסולה שכל שמירה שאינה צריכה משוי הוא. עשה בה סנדל שלא תחלק. פרש טליתו עליה מפני הזבובין. כשרה. זה הכלל כל שהוא לצרכה כשרה לצרף אחר פסולה. נעשית בה מלאכה מאליה או שעלה עליה על מאליו. אם לרצונו פסולה שנתאמר אשר לא עבד בה שאם עבד בה לרצונו הרי זה כמי שעבד בה. לפיכך אם שכן עליה העוף כשרה. עלה עליה זכר פסולה. ***** ואין צריך לומר שהמעברת פסולה. הכניסה לרבקה ודשה מאליה כשרה.

הַכְּנִיסָה כְּדֵי שְׁתִּינַק וְתִדּוּשׁ פְּסוּלָה שְׁהָרִי עֲשֶׂה לְרִצּוֹנוֹ. וְכֵן כָּל כְּיוֹצֵא בְּזֶה :

ההראב"ד ואצ"ל שהמעוברת פסולה. א"א אומר אני שר"א שמכשיר במעוברת מודה שאם עלה עליה זכר שהיא פסולה שהמעוברת תובעת זכר היא וצריכה היא אבל עלה עליה זכר שלא בשעת תביעתה צער הוא לה ומשא וחכמים שהם פוסלים במעוברת משום חשש דשלא לרצונה הם פוסלים :

כסף משנה ומ"ש כל המומין וכו'. שם. **ומ"ש היתה יוצא דופן וכו'.** גם זה שם וכת"ק. **ומ"ש או טריפה.** פ"ק דחולין (דף ט'). **ומ"ש או שנרבעה.** פ"ב דע"ז. **ומ"ש שכל הפוסלים את הקדשים.** בפ"ב דפרה. **ומ"ש ואע"פ שהיא כקדשי בדק הבית וכו'.** בפ"ק דחולין (דף י"א) אמר דטרפות פוסל בה דחטאת קרייה רחמנא ובפ"ב דע"ז (דף כ"ב) אמרו דרביעה פוסלת בה משום דחטאת קרייה רחמנא: **ומותר ליקח אותה מן העכו"ם וכו'.** בפרק שני דפרה וכחכמים ואיתא בפרק אין מעמידין: **יתירה פרה על הקדשים וכו'.** בפרק בתרא דסוטה (דף מ"ו) ובתוספתא פ"ק דפרה: **רכב עליה וכו'.** בפ"ב דפרה. **ומ"ש נתן עליה כסות של שקין פסולה.** ברפ"ב דע"ז (דף כ"ג) ובפ"ב דסוטה (דף מ"ו) אמר רב יהודה אמר רב הניח עליה עורה של שקין פסלה ופי' רש"י עורה של שקין אגודה של שקין פסלה ואע"ג דלאו עול וכו' כדכתיב בפרשה דמלאכת עול האמורה בה אשר לא עלה עליה לחודה ואפילו שלא משכה: **קשרה במוסרה אם היתה מורדת.** בר"פ במה בהמה (דף נ"ב) וכאוקימתא דרבינא דבתרא הוא: **עשה לה סנדל וכו'.** בפ"ב דפרה: **נעשית בה מלאכה מאליה וכו'.** בפ"ב דפסחים (דף ל') ופי"ב דמציעא (דף כ"ו ע"ב) בעינן עובד דומיא דעבד מה עבד דניחא ליה אף עובד דניחא ליה. **ומ"ש לפיכך אם שכן עליה עוף כשירה עלה עליה זכר פסולה.** פ"ב דפרה. **ומ"ש ואצ"ל שהמעוברת פסולה.** שם (דף צ"ד) ר' אליעזר אומר פרת חטאת המעוברת כשירה וחכמים פוסלים וידוע דהלכה כחכמים ומפיק לה רבינו מדין עלה עליה זכר דפסולה ולא איצטריך תנא למתני מעוברת אלא משום ר"א: **והראב"ד כתב א"א** אומר אני שר"א שמכשיר במעוברת מודה וכו'. כלומר משיג על רבינו שסובר שמי שפוסל במעוברת פוסל בעלה עליה זכר ומי שמכשיר במעוברת מכשיר בעלה עליה זכר ואין דבריו מוכרחין ומ"מ לשון ואין צ"ל שכתב רבינו אינו נוח לי דכיון דמעוברת לא מיפסלה אלא משום דעלה עליה זכר ל"ש למיתני ואצ"ל דהיא היא: **הכניסה לרבקה וכו'.** ברפ"ב דע"ז (דף כ"ג) ובפ"ב דמציעא (דף ל') ופי"ב דפסחים :

ח פָּרָה שְׁנוּלָד בָּהּ פְּסוּל תִּפְדָּה. וְכֵן אִם מֵתָה תִּפְדָּה מִפְּנֵי עוֹרָה.
אָבֵל לֹא לְהֶאֱכִיל בְּשָׂרָהּ לְכָל־בָּיִם :

כסף משנה פרה שנולד בה פיסול תפדה וכן אם מתה תפדה. בתוספתא פירקא קמא דפרה ומייתי לה פירקא קמא דשבועות (דף י"א ע"ב) ופריך עלה מתה תפדה וכי פודין את הקדשים להאכילן לכלבים ומשני משום עורה :

ט נִשְׁחָטָה לְשֵׁם חֲלִין תִּפְדָּה וְאִינָה מְכַפֶּרֶת. נִשְׁחָטָה עַל גַּב מַעֲרַכְתָּהּ אֵין לָהּ פְּדִיוֹן עוֹלָמִית :

כסף משנה נשחטה לשם חולין וכו'. שם נשחטה תפדה שחטה על גב מערכתה אין לה פדייה עולמית ופירש"י נשחטה תפדה שנשחטה חוץ למקומה ורבינו מפרש נשחטה לשם חולין ויש לתמוה על מ"ש רבינו ואינה מכפרת דהא לא כתיב בה כפרה ואין לומר שטעמו משום דחטאת קרייה רחמנא דהא חטאת ששחטה לשם חולין כשירה כמו שפסק בפרק ט"ו מפסולי המוקדשין. וי"ל שמאחר שלא עלתה לבעלים שייך לומר בה אינה מכפרת. ועוד י"ל שרמז למה שאמרו בסוף מועד קטן (דף כ"ח) למה נסמכה פרשת פרה וכו' לומר לך מה פרה מכפרת אבל מכל מקום קשה מי הכניסו לרבינו לכתוב דבר שלא הוזכר לא בגמרא ולא בתוספתא. ועוד מאי קמשמע לן דאינה מכפרת פשיטא ואפשר דמשום דבאידיך בבא קאמר תפדה מפני עורה כלומר דאין בה הנאה אלא בעורה בלבד קאמר דהאי אינה מכפרת וכיון שכן אף בשרה מותר בהנאה וצריך עיון :

י לְקַחוּ פָּרָה וּמִצָּאוּ אַחֲרֶיהָ נָאָה מִמֶּנָּה הֲרִי זֹו תִּפְדָּה שְׁלֹא בְּמוֹס :

כסף משנה לקחו פרה ומצאו אחרת נאה ממנה וכו'. גם זה שם :

יא אֵף כֹּהֵן הִדְיוּט כָּשֶׁר לְשִׁרְפֵת הַפָּרָה שְׁנֵאמַר [\(במדבר יט-ג\)](#) וּנְתַתֶּם אֹתָהּ אֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְעִדְיוֹ אֶהְרֹן הִיָּה קִזְם. וּמִפִּי הַשְּׂמוּעָה לָמְדוּ זֹו נַעֲשִׂית בְּאֶלְעָזָר וּשְׂאָר כָּל הַפְּרוֹת בֵּין בְּכֹהֵן גָּדוֹל בֵּין בְּכֹהֵן הִדְיוּט :

כסף משנה אף כהן הדיוט כשר וכו'. ומ"ש ומפי השמועה למדו וכו'. בפרק טרף בקלפי (דף מ"ו ע"ב) ונתתם אותה אל אלעזר אותה לאלעזר ולא לדורות לאלעזר איכא דאמרי לדורות בכ"ג וא"ד לדורות בכהן הדיוט ובפ"ד דפרה (משנה א) תנן ושלא בכ"ג פסולה ר' יהודה מכשיר. ויש לתמוה למה פסק דלא כת"ק ואפשר שהטעם משום דבפרק טרף בקלפי משמע דלמ"ד בכהן הדיוט ניחא טפי ועוד דתניא בספרי אותה אל אלעזר זאת נעשית באלעזר ושאר כל הפרות בכ"ג דברי ר"מ רבי יוסי ורבי יהודה ור"ש וראב"י אומרים זאת נעשית באלעזר ושאר כל הפרות בין בכ"ג בין בכהן הדיוט x והכי איתא בתוספתא פ"ג דפרה דהשתא כיון דסתם מתניי ר"מ יחידאה הוא דכמה רבים פליגי עליה לית הלכתא כוותיה ובפ"ג דפרה איכא סתמא אחרינא דלא כר"מ דקתני מפרישין כהן השורף את הפרה ודייק שם רבינו מדלא קתני מפרישין כ"ג השורף את הפרה שכשירה בכל כהן :

יב וְהַעוֹשָׂה אוֹתָהּ לֹבֵשׁ אַרְבָּעָה כְּלִים שֶׁל כַּהֵן הַדְּיוֹט. בֵּין שְׁעִשְׂאָהּ כַּהֵן הַדְּיוֹט בֵּין שְׁעִשְׂאָהּ כַּהֵן גָּדוֹל :

כסף משנה ומ"ש והעושה אותה לבוש ד' כלים של כהן הדיוט. בפ"ד דפרה ובכלי לבן היתה נעשית. ובתוספתא יליף לה בג"ש וכתבה רבינו שם :

יג כָּל הָעוֹסְקִין בַּפָּרָה מִתְחַלְּהָ וְעַד סוֹף שְׁהִיו טְבוּלֵי יוֹם כְּשֵׁרִים לְמַעֲשֵׂה הַפָּרָה וּלְקַדְּשׁ וּלְהַזִּזוֹת מֵאַפְרָה וְאַף עַל פִּי שְׁעִדְדִין לֹא הֶעָרִיב שְׁמֶשֶׁן. שְׁזָה שְׁנֶאֱמַר בְּכֹל הַפָּרָשָׁה (במדבר יט-ט) 'אִישׁ טָהוֹר' הוּא הַטָּהוֹר לְמַעֲשֵׂר שְׁנֵי אָף עַל פִּי שְׁאִינוּ טָהוֹר לְתֵרוּמָה עַד שְׁיַעְרִיב שְׁמֶשׁוֹ הָרִי זֶה טָהוֹר לְפָרָה :

כסף משנה כל העוסקים בפרה וכו'. בפרק טרף בקלפי (דף מ"ג ע"ב) ובפי הערל והזה הטהור על הטמא טהור מכלל שהוא טמא לימד על טבול יום שכשר בפרה ופרש"י הטהור שטהרתי לך כאן מכלל שהוא טמא לדבר אחר כגון טבול יום שטמא לתרומה דאי ס"ד טהור ממש לשתוק קרא מיניה ואנא ידענא דטמא אסור בפרה דהא חטאת קרייה רחמנא אלא מאי טהור טהור כל דהו ואשכחן טבול יום דאיקרי טהור דכתיב ורחץ במים וטהר :

יד הצדוקין היו אומרים שאין מעשה הפרה כשר אלא במערבי שמש. לפיכך היו בית דין בבית שני מטמאין את הכהן השורף את הפרה בשרץ וכיוצא בו וטובל ואחר כך עוסק בה כדי לבטל דברי אלו הזדים שמורים מהעולה על רוחם לא מן הקבלה. וכן כל הכלים שמכניסין לתוכם אפר הפרה כלם טבולי יום:

כסף משנה הצדוקים היו אומרים וכו' הילכך היו ב"ד בבית שני מטמאין את הכהן וכו'. פי"ג דפרה ואיתא בפרק חומר בקדש (ד' כ"ג): וכן כל הכלים וכו'. נלמד ממה שיבא בסמוך:

טו החותך שפופרת של קנה להניח בה אפר חטאת יטמא אותה ויטבילה ואחר כך יניח בה. והחותכה והמטבילה טעון טבילה מפני שעשאוה כטמא מת בשביעי שלו ולפיכך אינה צריכה הזאה שלישי ושביעי אלא מטמאה כדי להראות לצדוקין ומטבילה ונותן בה:

כסף משנה החותך שפופרת של קנה וכו'. פרק חמישי דפרה וכו' וכו'. ומה שכתב שעשאוה כטמא מת בשביעי שלו וכו'. בפרק חומר בקדש:

הלכות פרה אדומה - פרק שני

א מעלות יתרות עשו בטהרת פרה אדמה והרחקות גדולות הרחיקו מטמאת המת בכל מעשיה. מפני שהיא כשרה בטבולי יום חשו שמה יבואו לזלזל בה. ומפני זה כשמפרישין הכהן השורף אותה מפרישין אותו ללשכה מוכנת בעזרה. ובית אבן

הִיְתָה נִקְרָאת מִפְּנֵי שְׁכָל כְּלִי כְּלִי אֲבָנִים שְׂאִין מִקְבָּלִין טִמְאָה. וּבְכָלֵי הָאֲבָן הָיָה מְשִׁתְּמֵשׁ כָּל שְׁבַעַת יְמֵי הַהִפְרָשָׁה. וְלֹא הָיוּ נוֹגְעִין בּוֹ אַחֲיוּ הַכֹּהֲנִים כְּדִי לְהִרְבּוֹת בְּטַהֲרָתוֹ :

כסף משנה מעלות יתרות עשו בטהרת פרה אדומה וכו'. מתבאר לקמן והוא בפ"ק דיומא (דף ב') ובפ"ג דפרה וריש פרק פרת חטאת. ומה שכתב מפרישין אותו ללשכה מוכנת בעזרה ובית אבן היתה נקראת וכו'. שם. ומ"ש ולא היו נוגעין בו אחיו הכהנים וכו'. פ"ק דיומא (דף ח' ע"ב) :

ב שְׁבַעַת יְמֵים קָדָם שְׁרִפַּת הַפָּרָה מִפְּרִישֵׁין כֹּהֵן הַשּׁוֹרֵף אוֹתָהּ מִבֵּיתוֹ. כְּשֵׁם שְׁמִפְּרִישֵׁין כֹּהֵן גָּדוֹל לְעִבּוֹדַת יוֹם הַכְּפוּרִים. וְדָבָר זֶה קִבְּלָה מִמִּשָׁה רַבֵּנוֹ. וְכֵן מִפְּרִישֵׁין אוֹתוֹ מֵאֲשֶׁתוֹ שְׂמָא תִמְצֵא נִדָּה וְיִהְיֶה טִמְא שְׁבַעַת יְמֵים :

כסף משנה שבעת ימים קודם שריפת הפרה וכו'. ברפ"ג דפרה ובריש יומא. ומ"ש וכן מפרישין אותו מאשתו וכו'. נלמד ממה ששנינו בברייתא בריש יומא גבי פרישת כהן גדול ז' ימים קודם יוה"כ :

ג הַלְשָׁכָה שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בָּהּ כָּל שְׁבַעַת צְפוּנִית מְזַרְחִית הִיְתָה. כְּדִי לְהִזְכִּירוֹ שֶׁהִיא כְּחֻטָּאת הַנְּשַׁחֲטָת בַּצֶּפּוֹן אֵף עַל פִּי שֶׁהִיא נִשְׁחָטָת בַּחוּץ :

כסף משנה הלשכה שהיה יושב בה כל ז' צפונית מזרחית היה וכו'. בפ"ג דפרה שם ובריש יומא. ונראה שרבינו מפרש שהטעם להזכירו שלא יקל בה מפני שהיא נשחטת בחוץ :

ד כָּל יוֹם וְיוֹם מְשַׁבְּעַת יְמֵי הַהִפְרָשָׁה מִזֵּין עָלָיו מִי חֻטָּאת. שְׂמָא נְטִמָּא לָמַת וְהוּא לֹא יָדַע. חוּץ מִיוֹם רְבִיעֵי לְהִפְרָשָׁה שְׂאִין צָרִיד הַזָּאָה לְפִי שְׂאִי אֶפְשָׁר שְׁלֹא יִהְיֶה לֹא שְׁלִישֵׁי לְטִמְאָתוֹ וְלֹא שְׁבִיעֵי. שְׂאִין הַזָּאָה בְּשִׁבְעֵי עוֹלָה מְשוּם הַזָּאת שְׁבִיעֵי עַד שְׁיִנְזָה בְּשִׁלִּישֵׁי מִלְּפָנֶיהָ. וּמִן הַדִּין הָיָה שְׂאִין צָרִיד הַזָּאָה אֶלָּא בְּשִׁלִּישֵׁי

וּשְׁבִיעֵי לְהַפְרָשָׁה בְּלִבָּד וְזֶה שְׁמֵזִין יוֹם אַחַר יוֹם מֵעֵלָה יִתְּרָה
עָשׂוּ בַּפֶּרָה :

כסף משנה כל יום ויום משבעת ימי ההפרשה מזין עליו וכו'. בפ"ג דפרה
ודלא כר' יוסי דיחידאה הוא ועוד דבפ"ק דיומא סבר רבא דלא כוותיה. ומה
שכתב חוץ מיום רביעי להפרשה וכו' עד והד' אינו צריך הזאה. בפ"ק דיומא
עלה ח' :

ה בַּרְבִּיעֵי בַּשַּׁבָּת הָיוּ מִפְּרִישֵׁין אוֹתוֹ כְּדִי שְׁיַחֲוֹל רְבִיעֵי שְׁלוֹ
לְהִיּוֹת בַּשַּׁבָּת. שְׁהַהֲזִיגָה אֵינָה דוֹחָה שַׁבָּת וְהַרְבִּיעֵי אֵין צָרִיךְ
הֲזִיגָה :

ו בְּכָל יוֹם וְיוֹם מִימֵי הַהַפְרָשָׁה שְׁמֵזִין עָלָיו בְּהֵם. מֵזִין מֵאֶפֶר
פָּרָה מִן הַפְּרוֹת שֶׁנִּשְׂרָפוּ כְּבָר. וְאִם לֹא הָיָה שָׁם אֶלָּא אֶפֶר פָּרָה
אַחַת בְּלִבָּד מֵזִין מִמֶּנּוּ עָלָיו כָּל הַשָּׁשָׁה :

כסף משנה בכל יום ויום מימי ההפרשה וכו'. בפרק ג' דפרה. ומ"ש ואם לא
היה שם אלא אפר פרה אחת בלבד וכו'. גם זה שם :

ז כְּשֶׁמֵּזִין עָלָיו בְּימֵי הַהַפְרָשָׁה אֵין מִזָּה עָלָיו אֶלָּא אָדָם שְׁלֹא
נִטְמָא בְּמַת מַעוֹלָם שְׁהַמְזָה צָרִיךְ שְׁיִהְיֶה טְהוֹר. וְאִם תִּאֲמַר
יָזָה עָלָיו אִישׁ שֶׁנִּטְמָא וְהִזָּה עָלָיו. שְׁמָא זֶה שְׁהִזָּה עָלָיו לֹא הָיָה
טְהוֹר מִטְמְאָת מַת. וְכֵן הַכֹּלִים שֶׁמִּמְלֵאִין בָּהֶן וּמְקַדְּשִׁין לְהַזּוֹת
עַל הַכֹּהֵן הַשּׁוֹרֵף כֻּלָּם כְּלֵי אֲבָנִים הָיוּ שְׂאִין מְקַבְּלִין טְמֵאָה. וְכָל
אֵלוֹ הַדְּבָרִים מַעֲלוֹת יִתְרוֹת הֵן שְׁעָשׂוּ בָּהֶן. וְכִיצַד יִמָּצֵא אִישׁ
שְׁלֹא נִטְמָא בְּמַת מַעוֹלָם. חֲצֵרוֹת הָיוּ בִירוֹשָׁלַיִם בְּנוֹיוֹת עַל גְּבֵי
הַסָּלַע וְתַחְתֵּיהֶן חָלוּל מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם. וּמִבִּיאִין הָיוּ נָשִׁים
עֲבָרוֹת וְיוֹלְדוֹת שָׁם וּמְגַדְּלוֹת שָׁם אֶת בְּנֵיהֶם. וְכִשְׂרָצוּ לְהַזּוֹת
עַל הַכֹּהֵן הַשּׁוֹרֵף מִבִּיאִין שׁוֹרִים מִפְּנֵי שְׁכָרְסִיהֶן נְפוּחוֹת
וּמְנִיחִים עַל גְּבִיהֶן דְּלָתוֹת וְיוֹשְׁבֵין הַתִּינוֹקוֹת עַל גְּבֵי הַדְּלָתוֹת
כְּדִי שְׁיִהְיֶה הָאֵהָל מְבַדִּיל בֵּינָם לְבֵין הָאָרֶץ מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם.

וכוסות של אבן בידם והולכין לשילוח. הגיעו לשילוח יורדין
שם וממלאין שאין לחוש שם מפני קבר התהום שאין דרך בני
אדם לקבר בנהרות. ועולין ויושבין על גבי הדלתות והולכין
עד שמגיעין להר הבית. הגיעו להר הבית יורדין ומהלכין על
רגליהן מפני שכל הר הבית והעזרות תחתיהן הנה חלול מפני
קבר התהום. ומהלכין עד פתח העזרה. ובפתח העזרה הנה
קלל של אפר נוטלין האפר ונותנין במים שבכוסות ומזין על
הכהן השורף. ומטבילין היו התינוקות שממלאין ומקדשין
ומזין על השורף אף על פי שהן טהורין מטמאת המות שמא
נטמאו בטמאה אחרת:

כסף משנה כשמזין עליו בימי ההפרשה וכו' וכיצד ימצא איש שלא נטמא
במת מעולם וכו' עד ומזין על הכהן השורף. בפ"ג דפרה וכו' יוסי דאמר אל
תתנו מקום לצדוקים לרדות אלא הוא נוטל ומקדש. ומ"ש ומטבילין היו
התינוקות. בפ"ג דפרה וצריכין היו התינוקות להזות דברי רבי יוסי הגלילי ר'
עקיבא אומר לא היו צריכין להזות כלומר אבל טבילה מיהא בעו כדאיתא
בתוספתא והלכה כר"ע מחבירו:

ח תינוק שטבל למלאות ולהזות לא ימלא בכליו תינוק אחר
אף על פי שטבל. ותינוק שטבל להזות על כהן זה אינו מזה על
כהן אחר עד שיטבל לשם מעשה זה הכהן. וכן כלים שטהרום
לחטאת זו ובני אדם שטהרום לחטאת זו לא יתעסק בהם
בפרה אחרת עד שיטבלו לשמה. וכל הדברים האלו מעלות
יתרות בפרה:

כסף משנה תינוק שטבל וכו'. בפרק ג' דפרה לא היו עושין לא חטאת על גבי
חטאת ולא תינוק על גבי חבירו:

הלכות פרה אדומה - פרק שלישי

א אין שורפין את הפרה אלא חוץ להר הבית שנאמר [\(במדבר יט-ו\)](#) 'והוציא אתה' אל מחוץ למחנה. ובהר המשחה היו שורפין אותה. וכבש היו עושין מהר הבית להר המשחה ותחתיו בנוי כפין כפין וכפה על כל שני כפין כדי שיהיו שני רגלי הכפה על גג שני כפין שתחתיה. כדי שתהיה תחת הכל חלול מפני קבר התהום. אף מקום שרפתה ומקום הטבילה שהיו בהר המשחה תחתיהו חלול מפני קבר התהום. והפרה והשורף וכל המסעדין בשרפתה יוצאין מהר הבית להר המשחה על גבי כבש זה:

ב כיצד שורפין אותה. זקני ישראל היו מקדימין ברגליהו להר המשחה ובית טבילה הנה שם. וכהו והמסעדין בשרפתה והפרה יוצאין על הכבש ובאין להר המשחה. ומטמאין את הכלהו וסומכין הזקנים את ידיהם על הכלהו ואומרים לו טבל אחת. ואם הנה כהן גדול אומרים לו אישי כהן גדול טבל אחת. ירד וטבל ועלה ונסתפג. ועצים מסדירים היו שם ארזים אלונים וברושים ועצי תאנה חלקה. ועושין מערכה כמין מגדל ומפתחין בה חלונות כדי שתהיה האור מלבבת בהו. ומראה המערכה במערב. וכופתין את הפרה בחבל של מנג ונותניו אותה על גבי המערכה ראשה לדרום ופניה למערב. הכלהו עומד במזרח ופניו למערב. שוחט בימינו [*](#) ומקבל הדם בשמאלו. ומזה באצבעו הימנית מן הדם שבכפו השמאלית שבע פעמים כנגד בית קדשי הקדשים. על כל הזאה טבילת אצבע בדם. ושירי הדם שבאצבע פסולים להזיה לפיכך על כל הזאה מקנח אצבעו בגופה של פרה. גמר מלהזות מקנח את ידיו בגופה של פרה ויורד מן המערכה והצית את האש בעצים קטנים והכניסו תחת עצי המערכה והתחיל האש בה והכלהו

עומד ברחוק ומשמר לה עד שיצת את האור ברבה ותקרע בטנה. ואחר כך נוטל עץ ארוז ואזוב אין פחות מטפח וצמר צבוע בתולעת משקל חמשה סלעים ואומר לעומדים שם. עץ ארוז זה עץ ארוז זה עץ ארוז זה. אזוב זה אזוב זה אזוב זה. שני תולעת זה שני תולעת זה שני תולעת זה. שלש פעמים על כל אחד ואחד. והן אומרין לו הין הין הין שלש פעמים על כל אחד ואחד. וכל כך למה לפי שמיני ארזים שבעה הן ומיני אזוב ארבעה והצבוע אדם יש שצובעין אותו בפואה ויש שצובעין אותו בלכא ויש שצובעין אותו בתולעת והתולעת היא הגרגרים האדמים ביותר הדומים לגרעיני החרובים והן כמו האוג ותולעת כמו יתוש יש בכל גרגיר מהן ולפיכך מודיע לכל ומגלה להן שאלו הן המינים האמורים בתורה. והאזוב האמור בתורה הוא האזוב שאוכלין אותו בעלי בתים ומתבלין בו הקדרות. האזוב והארז והתולעת שלשתן מעכבין זה את זה. וכורז האזוב עם הארז בלשון של שני ומשליך אל תוך בטנה שנקמר [\(במדבר יט-ו\)](#) 'והשליך אל תוך שרפת הפרה'. ואינו משליך קדם שיצית האור ברבה ולא אחר שתעשה אפר ואם השליך פסולה שנקמר אל תוך שרפת לא קדם שיצת האור ברבה ולא אחר שתעשה אפר. בין שהשליך שלשתן כאחת בין שהשליך זה אחר זה בין שהשליך לתוך גופה או לתוך שרפתה בין שנקרעה מאליה ואחר כך השליך בין שנקרעה בידו או בכלי כשרה:

ההראב"ד ומקבל הדם בשמאלו וכו'. א"א אמת הוא זה שהיה מקבל ביד שהרי אמרו גמר מלהזות מקנח ידו בגופה של פרה לא גמר מקנח אצבעו בשפת מזרק אלמא בידו מקבל אבל לא שמענו שפסל בכלי וכשמנה הפסולין של פרה פ"ד לא מנה את זה לא במשנה ולא בתוספתא ובספרי אמרו מדמה באצבעו מצותה מצות יד ולא מצות כלי ואני תמה על זה המדרש שהרי בפר כהן משוח כתיב ולקח הכהן המשיח מדם הפר באצבעו ודרשינן נאמר כאן לקיחה ונאמר להלן לקיחה מה להלן בכלי וכו' וכן בכל חטאות כתיב מדמה באצבעו ובעינן כלי אבל מצותה מצות יד אמרו ולא עכוב תדע שהרי אמרו לא גמר מקנח

אצבעו בשפת מזרק ולדבריו מזרק מאי בעי התם ונראה לי שאי אפשר שלא יקבל במזרק ולא להזות ממנו אלא להביאו לשריפתה שצריך לשרוף את כולה דם ובשר ועור ופרש מ"מ המדרש לא ידעתי מאין הוציאו:

כסף משנה (א-ב) אין שורפין את הפרה אלא חוץ להר הבית וכו'. בספרי אל מחוץ למחנה להר המשחה וכך מפורש בפרק ג' דפרה ובפרק ג' דמדות ובפרק טבול יום תניא דחוץ למחנה דכתיב בפרה אדומה היינו חוץ לשלשה מחנות דומיא דשריפת פרים. ואיתא נמי בפרק שני שעירי (יומא דף ס"ח) ואם כן צריך לומר דחוץ להר הבית שכתב רבינו לאו דוקא: **ובהר המשחה היו שורפין אותה וכו' עד שלש פעמים כל אחד ואחד וא'.** פ' ג' דפרה. **ומה שכתב אף מקום שריפתה וכו' תחתיהם חלון וכו'.** בתוספתא דפרה פרק ב': **ומ"ש כמין מגדל היינו לומר שהיתה תחתיו רחב וכל מה שיעלה הוא מיצר. ומה שכתב ומראה המערכה היה במערב.** ל' המשנה וחזיתה מערבה כי פ"י חזיתה מראה וטעמו המקום שמאחזים שם האש לצד המקדש כי המקדש היה במערב הר המשחה. ופ"י מגג מין גמי וכתב רבינו שמשון שהטעם מפני שהוא מין שאינו מקבל טומאה שיהא כל מעשה פרה בטהרה. **ומ"ש ומקבל בשמאלו.** שם כת"ק ודעת רבינו שהיה מקבל הדם ביד ולא בכלי ממה שאמרו בספרי מצותה מצות יד לא מצות כלי ובפ"ד כתב בפירוש שאם קיבל דמה בכלי פסולה ומשמעות לשון זה דסיפרי שהוא לעכב ועוד דכתיב בה חוקה. **ומה שכתב שמזה באצבעו הימנית.** בספרי. **ומ"ש לפיכך על כל הזאה מקנח אצבעו בגופה של פרה.** יש לתמוה שהרי פ' דם חטאת (דף צ"ג ע"ב) ופ"ק דמנחות (דף ז' ע"ב) מסיק דאצבעו מקנח בשפת המזרק ולא בגופה של פרה וצ"ל שסובר רבינו דההוא שקלא וטריא למאי דסי"ד דקבלת דמה היה במזרק אבל לדידן שלא היה קבלת דמה אלא ביד ע"כ לומר דמקנח אצבעו בגופה של פרה שהרי לא היה שם מזרק. **ומה שכתב ושירי הדם שבאצבעו פסולים להזייה.** בפרקים הנזכרים: **כתב הראב"ד ומקבל הדם בשמאלו וכו'.** א"א אמת הוא זה שהיה מקבל ביד וכו' שהרי אמרו גמר מלהזות וכו' בשפת המזרק. בפרק דם חטאת. ומ"ש ואני תמה על המדרש וכו' אבל מצותה מצות יד אמרו ולא עכוב כלומר. ומ"ש ולא מצות כלי כלומר אין מצותה מן המובחר בכלי דיקא נמי דלא קתני ולא בכלי אלא ולא מצות כלי. ולדעת רבינו י"ל שבספרי אמרו דיליף מלוג שמן שאין כשר אלא ביד. **ומה שכתב ומשמר לה עד שיצת האור ברובה.** בספרי ובתוספתא. **ומה שכתב ותקרע בטנה.** במשנה פ"ג: **ומה שכתב אין פחות מטפת.** בפ' המפלת (דף כ"ו ע"א): **ומ"ש משקל ה' סלעים.** בפ' טרף בקלפי (דף מ"א). **ומה שכתב והאזוב האמור בתורה וכו'.** בספרי לא אזוב יון ולא אזוב רומי ולא אזוב מדברי ולא כל אזוב שיש לו שם לווי: **ומה שכתב האזוב והארז וכו'.** משנה פרק הקומץ רבה (דף כ"ז): **וכורך**

האזוב עם הארז בלשון של שני. פ"ג דפּרה. ומ"ש ומשליך אל תוך בטנה וכו'. הכי משמע שם. ומ"ש ואינו משליך קודם שיצת ברובה ולא אחר שתעשה אפר וכו'. בספרי ובתוספתא. ומ"ש בין שהשליך שלשתן כאחד וכו'. שם בתוספתא:

ג נגמרה שרפתה חובטין אותה במקלות היא וכל עצי המערכה שנשרפה בהן וכוברין את הכל בכברות וכל שחר שאפשר שיכתש ויהיה אפר בין מבשרה בין מן העצים כותשין אותו עד שיעשה אפר ושאין בו אפר מניחין אותו וכל עץ שנשאר מעצמיה בלא שרפה בין כך ובין כך היה נכתש:

כסף משנה נגמרה שריפתה וכו' עד בין כך ובין כך היה נכתש. בפרק שלישי דפּרה:

ד אין מכניסין כלום מאפּרה להניחו בעזרה שנאמר [\(במדבר יט-ט\)](#) 'והניח מחוץ למחנה'. ושלשה חלקים היו חולקין את כל אפּרה אחד נתן בחיל ואחד בהר המשחה ואחד מתחלק לכל המשמרות. זה שמתחלק לכל המשמרות היו הכהנים מקדשין ממנו. וזה שנתן בהר המשחה היו ישראל מזין ממנו. וזה שנתן בחיל היה מוכן ומצנע שנאמר [\(במדבר יט-ט\)](#) 'והיתה לעדת בני ישראל למשמרת' מלמד שמצניעין ממנו. וכן היו מצניעין מאפר כל פרה ופּרה ששורפין בחיל. ותשע פרות אדמות נעשו משנצטוו במצוה זו עד שחרב הבית בשננה. ראשונה עשה משה רבנו. שננה עשה עזרא. ושבע מעזרא עד חרבן הבית. והעשירית יעשה המלך המשים מהרה יגלה אמן כן יהי רצון:

כסף משנה אין מכניסין כלום מאפּרה להניחו בעזרה. כן יש ללמוד ממ"ש לקמן בסמוך: ושלשה חלקים היו חולקין וכו'. פ"ג דפּרה: זה שמתחלק לכל המשמרות וכו'. בתוספתא. וכן היו מצניעין מאפר כל פרה וכו'. שם. ותשע פרות נעשו וכו'. פרק ג' דפּרה וכחכמים:

הלכות פרה אדומה - פרק רביעי

א אין שוחטין שתי פרות אדמות כאחת שְׁנֵאמַר (במדבר יט-ג) וְשָׁחַט אֹתָהּ:

כסף משנה אין שוחטין שתי פרות אדומות כאחת וכו'. בספרי. ומ"ש לא רצתה פרה לצאת וכו' עד שלא יאמרו שתיים שחטו. פי"ג דפרה ואיתא בפ"ג דחולין (דף ל"ב) ובפרק טרף בקלפי (דף מ"ב) פלוגתא דתנאי ואמרינן איכא בינייהו דאפיק חמור בהדה דליכא למיחש שמא יאמרו ופסק כתנא קמא:

ב לא רצתה פרה לצאת אין מוציאין עמה שחורה שלא יאמרו שחורה שחטו ולא אדמה שלא יאמרו שתיים שחטו:

ג פרה שנשחטה שלא לשמה או שקבל או שהזה שלא לשמה או לשמה ושלא לשמה או שלא לשמה ולשמה או שנעשית שלא בכהן או במחסר בגדים או שעשאה בבגדי זהב או בבגדי חל פסולה. שחטה על מנת לאכל מבשרה או לשמות מדמה כשירה לפי שלא נאמר בה ריח ניחוח:

כסף משנה פרה שנשחטה שלא לשמה וכו' עד פסולה. פי"ד דפרה וכת"ק: ומה שכתב שחטה על מנת לאכול מבשרה כו'. שם שחטה על מנת לאכול מבשרה או לשמות מדמה כשירה כך היא גירסת רבינו ואע"ג דמסיים בה ר"א אומר אין מחשבה פוסלת בפרה צ"ל דלאו אמאי דסמיך ליה קאי דאי"כ היינו ת"ק אלא אריש פירקא קאי דקתני שחטה שלא לשמה וכו' פסולה ועי"ל דת"ק לא מכשר אלא בעל מנת לאכול מבשרה או לשמות מדמה משמע הא שאר מחשבות פוסלות בה ור"א פליג ואמר דאין שום מחשבה פוסלת בה. ומ"ש עשאה בבגדי זהב או בבגדי חל פסולה. תוספתא פי"ג דפרה:

ד קִיבַל דְּמָה בְּכָלִי פְּסוּלָה שְׁנֵאמַר [\(במדבר יט-ד\)](#) 'וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדְּמָה בְּאַצְבָּעוֹ מִצֹּתָהּ מִצֹּת יָד וְלֹא מִצֹּת כְּלִי :

כסף משנה **קיבל דמה בכלי פסולה וכו'.** ספרי ובספרי זוטא מבואר יותר :

ה הִזָּה בְּכָלִי אֶפְלוּ אַחַת מֵהֶן הִזָּאתוּ פְּסוּלָה. הִזָּה אַחַת מֵהֶן בְּשִׁמְאָלוֹ פְּסוּלָה. הִזָּה שְׁבַעַה כְּהַנִּים הִזָּיתָן כְּאַחַד הִזָּיתָן פְּסוּלָה. זֶה אַחַר זֶה כְּשָׂרָה. הִזָּה וְלֹא כִּי כִּנּוּן כְּנֶגֶד הַהִיכָל פְּסוּלָה שְׁנֵאמַר [\(במדבר יט-ד\)](#) 'אֶל נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד' עַד שְׂיִכְנוּן כְּנֶגֶד הַהִיכָל וַיְהִיָּה רוֹאֵהוּ. וְכֵן אִם שְׁחָטָהּ אוֹ שְׂרָפָהּ שְׁלֹא כְּנֶגֶד הַהִיכָל פְּסוּלָה שְׁנֵאמַר [\(במדבר יט-ג\)](#) 'וְשָׁחַט אֶתָּה לְפָנָיו' :

כסף משנה **הזה בכלי אפילו אחת מהן וכו' עד כשירה.** תוספתא פרק שלישי דפּרה : **הזה ולא כיון כנגד ההיכל וכו'.** בפרק רביעי דפּרה הזה ולא כיון כנגד הפתח פסולה. **ומה שכתב וכן אם שחטה או שרפה וכו'.** בראש פרק פרת חטאת זבחים (דף קי"ג) וכו"י. **ומה שכתב שנאמר ושחט אותה לפניו.** טעמו מדסמיך ליה והזה ושרף דמשמע דהכל שוין ודין אחד להם וכדרי"י :

ו בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁהִזָּה אוֹ שָׂרַף אוֹ שְׁחָט כְּנֶגֶד הַדְּרוֹם אוֹ כְּנֶגֶד צָפוֹן אוֹ שֶׁהִיָּה אַחוּרְיוֹ לְמִקְדָּשׁ. אֲבָל אִם עָמַד בֵּין מִזְרַח וּמַעֲרָב וּפָנָיו כְּנֶגֶד הַהִיכָל ***** אֵף עַל פִּי שְׁלֹא כִּי כְּנֶגֶד [מהיכיל] בְּדַקְדוּק כְּשָׂרָה :

ההראב"ד **אע"פ שלא כיון כנגד הפתח.** א"א לא נראה בהזאה שהרי אמרו במשנה הזה ולא כיון כנגד הפתח פסולה ובמדות אמרו שהיה מכוין ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת הדם אלמא בעינן כיוון וראיה :

כסף משנה **ומ"ש בד"א שהזה או שרף וכו'.** בפרק הקומץ רבה (דף כ"ז ע"ב) תנו רבנן שבע הזאות שבפרה שעשאן וכו' שלא מכוונות אל פני אהל מועד פסולות וכו' והתניא וכו' כשירות וכו' רבא אמר הא והא רבנן הא דקאי מזרח ומערב ואדי הא דקאי צפון ודרום ואדי וגירסת ספרים דידן בספרי רבינו אע"פ שלא כיון כנגד ההיכל בדקדוק כשירה והראב"ד היה גורס בדברי רבינו אף על פי שלא כיון כנגד הפתח וכו' וכתב עליו א"א לא נראה בהזאה וכו' וש

ליישב אותה גירסא לדחוק ולומר שמה שצריך שיכוון ויראה פתחו של היכל הוא למצוה מן המובחר אבל כל שפניו אל ההיכל אל פני אהל מועד מיקרי אף על פי שלא יהיה כנגד הפתח:

ז חסר אחת מן המתנות פסולה. טבל שתים והזה אחת הזאתו פסולה. טבל אחת והזה שתים אף על פי שלא חשב הזאה שניה אלא טבל והזה אחרת הזאתו פסולה. כיצד. טבל אצבעו טבילה ששית והזה שש ושבוע אף על פי שחזר וטבל אצבעו והזה שבוע הזאתו פסולה. הזזה מטבילה שביעית [שביעית] ושמינית אפלו חזר וטבל טבילה שמינית והזה שמינית כשירה שכל שמוסיף על השבוע אינו כלום. והוא שיהיה זה שהוסיף זהו אחר אבל הכהן השורף אותה אם הוסיף פסולה מפני שנתעסק בדרך שאינו צריך בשעת שרפתה:

כסף משנה חסר אחת מן המתנות פסולה. בפרק הקומץ רבה (דף כ"ז) תנן שבע הזאות שבפרה מעכבות זו את זו ומפרש טעמא בגמרא משום דכתיב בה חוקה וחוקה משמע עיכובא: **טבל שתים והזה אחת וכו' כיצד טבל אצבעו טבילה ששית וכו'.** תוספתא פ"ג ובספרי ושנינו בפרק ד' דפרה הזה מששית שביעית וחזר והזה שביעית פסולה משביעית שמינית וחזר והזה שמינית כשירה. וכתב שם רבינו כשטבל אצבעו טבילה ששית והזה ממנה ששית ושביעית פסלה לפי שמתנאיה וכו' על כל הזאה טבילה ואע"פ ששב אחר זה וטבל טבילה שביעית והזה ממנה הזאה שביעית הנה זה לא יספיק לפי שהוא כבר פסלה אמנם אם הזזה מטבילה שביעית שתי הזאות שביעית ושמינית הנה היא כשירה לפי שכבר נשלמו ז' הזאות כמצותה וכל מה שיבא אחר זה לא יפסידה ואפילו שב והזה שמינית או תשיעית לא פסלה. **ומ"ש אבל הכהן השורף אותה אם הוסיף פסלה.** תוספתא פרק ג' דפרה: **כתב** הראב"ד נ"ל הזייתו פסולה אבל אין הפרה נפסלת וכו'. נראה שעל מה שכתב רבינו טבל שתים והזה אחת הזייתו פסולה קאי אלא שמה שכתב ונראה לי אפילו חוץ לגתה קאמר אעפ"י שמחמירים בה יותר מבמערכתה אינו ענין לכאן ובסמוך אבאר:

ח הוציא את הדם חוץ ממערכתה והזה **ז** פסולה:

ההראב"ד פסולה. א"א נ"ל הזייתו פסולה אבל אין הפרה נפסלה ואם יש מן הדם בידו יחזור ויזה במערכתה או בגתה והם דברי ראב"י בתוספתא ומסיים בה שאם הוציא מדם שבידו והחזירו כשר פירוש החזירו עד שלא הזה כשר. ונ"ל אפילו חוץ לגתה קאמר אע"פ שמחמירים בה יותר [מבמערכתה]:

כסף משנה הוציא את הדם חוץ ממערכתה והזה פסולה. תוספתא פ' שני וז"ל ניתז מידו כשהוא מזה בין חוץ לגתה בין חוץ למערכתה פסולה ראב"י חוץ לגתה פסולה חוץ למערכתה לא יחזיר ואם החזיר כשירה ואם הוציא דם שבידו והחזירו כשר ור"ש הביאה בפ"ג וז"ל ניתז מידו כשהוא מזה בין חוץ לגתה בין חוץ למערכתה פסולה ראב"י חוץ לגתה פסולה חוץ למערכתה לא יחזיר ואם החזיר כשר ואם הוציא הדם שבידו והחזירו כשר ע"כ. ועל פי זה נראה שהשגה שכתבתי בסמוך היה על זה שכתב רבינו הוציא הדם חוץ ממערכתה והזה פסולה ומשמע שהפרה פסולה ואין לה תקנה והראב"ד סובר שלא נפסלה אלא ההזייה ההיא ולפי מה שתופס הראב"ד הזייתו פסולה ט"ס הוא וצריך למחוק תיבת הזייתו ומ"מ מ"ש והם דברי ראב"י צ"ע ואין להאריך:

ט הָזָה מְדָמָה בְּלִילָה אֶפְלוּ הִזָּה שֵׁשׁ הַזֵּיּוֹת בַּיּוֹם וְאַחַת בְּלִילָה פְּסוּלָה:

כסף משנה הזה מדמה בלילה אפילו הזה שש הזיות ביום וכו'. תוספתא פ"ג דפרה וטעמא משום דחטאת קרייה רחמנא וכי היכי דקרבנות פסולים בלילה אף פרה כן הכי איתא בספרי:

י שְׁחָטָה חוּץ מִמְקוֹם שְׂרָפְתָהּ אֶפְלוּ שְׁחָטָהּ לְפָנִים מִן הַחוּמָה פְּסוּלָה:

כסף משנה שחטה חוץ ממקום שריפתה וכו'. ראש פרק פרת חטאת זבחים (דף ק"ב):

יא שְׂרָפָה חוּץ מִמְעַרְכָּהּ שֶׁנִּשְׁחָטָה עָלֶיהָ. או שְׁחַלְקָה לְשָׁנִים וְשָׂרְפָה בְּשִׁתֵּי מַעְרְכוֹת. או שְׂשָׂרָף שְׁתֵּים בְּמַעְרְכָהּ אַחַת פְּסוּלָה. ואם אחר שֶׁנַּעֲשִׂית אֶפְר מְבִיא אַחֲרַת שׂוֹרֵף עַל גְּבֵה וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ:

ההראב"ד **שרפה חוץ ממערכה**. א"א כמדומה לי זה האיש העלה בדעתו דברים שאינן כי הוא סבור גתה ומערכתה שני מקומות הן ואם תעיין במשנה אינן כן אלא שמרחיבין לה מקום לשריפה כדי להרבות לה עצים ואם שרפה חוץ לאותו מקום פסולה ואותו מקום היה מכוון כנגד הפתח שהוא מקורה שהוא מקום הזאה אבל אין קפידא שתפסל בחוץ למקום שחיטתה:

כסף משנה **שרפה חוץ ממערכתה שנשחטה עליה וכו'**. פ"ד דפרה חוץ מגתה או בב' גתות או ששרף שתיים בגת אחת פסולה: **כתב** הראב"ד שרפה חוץ ממערכה א"א כמדומה לי זה האיש העלה בדעתו וכו'. איני יודע מהיכן הבין הרב ראב"ד בדברי רבינו כן שמאחר שבמקום שרפה חוץ מגתה השנוי במשנה כתב רבינו שרפה חוץ ממערכה שנשחטה עליה וכן עשה בשרפה בשתי גתות או ששרף שתיים בגת אחת הרי בהדיא שהוא מפרש דגת ומערכה חדא מילתא נינהו וע"כ לומר שהיתה לו גירסא אחרת בספרי רבינו. **ומ"ש ואם אחר שנעשית אפר מביא אחרת וכו'**. תוספתא פ"ג:

יב **הפשיטה ונתתה ואחר כך שרף בקלה כשרה**. ואם חסר ממנה כלום אפלו מפרשה פסולה. פקע מעורה או מבשרה אפלו משערה כזית יחזיר ואם לא החזיר פסולה. פקע חוץ למערכתה מרבה עליו ושורפו במקומו. פקע מקרניה מטלפיה או מפרשה אינו צריך להחזיר:

כסף משנה **הפשיטה ונתתה וכו'**. פ"ד דפרה. **ומ"ש ואם חסר ממנה כלום וכו'**. בספרי זוטא בשרה יכול פרט לדמה ת"ל ואת דמה יכול פרט לפירשה ת"ל על פרשה ישרוף: **פקע מעורה או מבשרה וכו'**. תוספתא בפ"ב פקע מעורה ומשערה ומבשרה חוץ לגתה יחזיר ואם לא החזיר פסולה חוץ למערכתה הרי זה מרבה עליו ושורפו במקומו ר"א אומר כזית מעכב פחות מכזית אינו מעכב ומשמע לרבינו דר"א לאו לאיפלוגי אתא אלא לפרושי ובילקוט כתוב הא דכזית מעכב סתמא ואפשר שכך היתה גירסת רבינו: **פקע מקרניה מטלפיה וכו'**. גם זה בתוספתא פרק שני:

יג **הפרה אינה נפסלת בלינה לפיכך אם נשחטה היום והזה דמה כהלכתו ונשרפה למחר כשרה**:

כסף משנה **הפרה אינה נפסלת בלינה וכו'**. תוספתא פ"ג דפרה ואיתא בספרי:

יד שְׂרָפָה אוֹנָן אוֹ מַחֲסֵר כְּפָרָה כְּשִׁירָה :

כסף משנה שרפה אונן או מחוסר כפרה כשירה. בפ"ב דזבחים (יז): ובפי' הערל עלה ע"ד וכת"ק דיוסף הבבלי: וכתבו התוס' דטעמא משום דטבול יום כשר בפרה ואונן ומחוסר כפורים אתו בק"ו מטבול יום שאסור בנגיעת תרומה ומותר בפרה ובהכי ניחא דאע"ג דאמרינן התם דר"ע פליג ואמר מחוסר כפורים אסור בפרה לא קיימא לן כוותיה משום דסתם לן תנא בפ"ב דפרה שהיתה נעשית בטבול יום:

טו שְׂרָפָה שְׁלֵא בְּקִדּוֹשׁ יָדַים וְרִגְלַיִם פְּסוּלָה מִפְּנֵי שְׂמֵעָשִׂיָהּ כְּעֵין עֲבוּדָה. וְהִיכֹן מְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרִגְלָיו בְּכָלִי שְׂרֵת בְּפָנִים וְאִם קִדֵּשׁ בַּחוּץ וּמְכָלִי חָל אֶפְלוּ בְּמִקְדָּה שֶׁל חָרָס כְּשֶׁר הוֹאִיל וְכָל מַעֲשֵׂיָהּ בַּחוּץ. וְכֵן כְּשֶׁמְטַבְּלִין אֶת הַכֹּהֵן הַשּׁוֹרֵף אַחֵר שְׂמֵטְמָאִין אוֹתוֹ כְּמוֹ שְׂבִאֲרָנוּ אֵינוֹ צָרִיד לְחֹזֵר וּלְקִדֵּשׁ הוֹאִיל וְכָל מַעֲשֵׂיָהּ בְּטָבוּלֵי יוֹם :

כסף משנה שרפה שלא בקידוש ידים ורגלים וכו'. בפרק ד' דפרה וכתנא קמא. ומה שכתב והיכן מקדש ידיו ורגליו עד הואיל וכל מעשיה בחוץ. בפרק שני דזבחים עלה כ' וכרבי יוחנן. ומ"ש וכן כשמטבילין את הכהן וכו'. שם:

טז שְׂרָפָה שְׁלֵא בְּעֵצִים אוֹ בְּכָל יַעֲצִים אֶפְלוּ בְּקֵשׁ אוֹ בְּגִבְבָּא כְּשִׁירָה. וּמִצּוֹתָהּ שְׁלֵא יִמְעַט לָהּ יַעֲצִים מִן הָרְאוּי לָהּ אֲבָל מִרְבָּה הוּא לָהּ חֲבִילֵי אֲזוּב וְאֲזוּב יוֹן בְּזָמַן שְׂרָפָה כְּדִי לְהַרְבוֹת אֶת הָאֶפֶר. וַיֵּשׁ לוֹ לְהַרְבוֹת יַעֲצִים בְּשִׂרְפָתָהּ עַד שֶׁתַּעֲשֶׂה אֶפֶר אֲבָל מִשְׁתַּעֲשֶׂה אֶפֶר אִם הוֹסִיף בָּהּ אֶפְלוּ עַץ אֶחָד הָרִי זֶה כְּמַעֲרַב אֶפֶר מִקְלָה בְּאֶפֶר הַפָּרָה :

כסף משנה שרפה שלא בעצים וכו'. בפ"ד דפרה. ומ"ש ומצותה שלא ימעט לה עצים מן הראוי לה. בפ"ד דפרה מרבין לה עצים. ומ"ש אבל מרבה הוא לה חבילי אזוב. תוספתא פ"ג מרבין לה עצים אמר ר"י אף כשהיו מרבים לא היו מרבים אלא חבילי אזוב שאפרן מרובה ויפה ומשמע לרבינו שר"י לא בא אלא לפרש ובספרי קתני ר' יהודה אומר ישרוף שלא ימעט את העצים מרבה הוא לה חבילי אזוב וחבילי אזוב יון לרבות את האפר ומשמע לי שעצים

הצריכים לשריפה כל עצים היו מניחים אבל כשהיו מרבים עצים יותר מהצורך לא היו אלא חבילי אזוב ואזוב יון. ומ"ש אבל משתעשה אפר אם הוסיף בה אפילו עץ אחד וכו'. בפ"ד דפרה לעולם מועלין בה ומרבין לה עצים ומעשיה ביום ובכהן והמלאכה פוסלת בה עד שתיעשה אפר ומשמע לרבינו דעד שתיעשה אפר קאי אמרבין לה עצים :

יז כָּל מַעֲשֵׂה הַפְּרָה מִתְחַלָּה וְעַד סוּף אֵינוֹ אֶלָּא בַּיּוֹם. וּבְזִכְרֵי כְּהֵנָּה. וְהַמְּלָאכָה פּוֹסְלֵת בָּהּ עַד שֶׁתֵּעָשֶׂה אֶפְר. אֲבָל מִשִּׁתְּעָשֶׂה אֶפְר אִם כָּנַס אֶפְרָה בְּלִילָה אוֹ שֶׁכָּנַסְתּוּ אִשָּׁה אוֹ שֶׁעָשָׂה מְלָאכָה אַחֲרֵת בְּשַׁעַת כְּנִיסַתּוֹ הָרִי זֶה כְּשָׂרָה. וּמִנִּין שֶׁאֲסִיפֵת הָאֶפְר בְּכָל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל חוּץ מִחֵרֶשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן שֶׁנֶּאֱמַר [\(במדבר יט-ט\)](#) 'וְאָסַף אִישׁ טָהוֹר' מְכַלֵּל שְׂאִינָה צָרִיכָה כִּהְיוּ וּכְאֵלוֹ אָמַר אָדָם טָהוֹר בֵּין אִישׁ בֵּין אִשָּׁה. וּמִנִּין שֶׁהַמְּלָאכָה פּוֹסְלֵת בָּהּ שֶׁנֶּאֱמַר [\(במדבר יט-א\)](#) 'וְשָׁחַט אֶתְהִי מִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמַדּוֹ שֶׁלֹּא בָּא הַכָּתוּב אֶלָּא לְלַמֵּד שֶׁאִם נִתְעַסַּק בְּדָבָר אַחֵר בְּשַׁעַת שֶׁחִיטָתָה פְּסָלָה וְנֶאֱמַר [\(במדבר יט-ה\)](#) 'וְשָׂרַף אֶת הַפְּרָה לְעֵינָיו' שֶׁהָיוּ עֵינָיו בָּהּ לְלַמֵּד שֶׁהַמְּלָאכָה פּוֹסְלֵת בָּהּ מִשַּׁעַת שֶׁחִיטָה עַד שֶׁתֵּעָשֶׂה אֶפְר. וְכָל הָעוֹסֵק בְּשִׂרְפָתָהּ וְעָשָׂה מְלָאכָה אַחֲרֵת פְּסָלָה עַד שֶׁתֵּעָשֶׂה אֶפְר :

כסף משנה כל מעשה הפרה מתחלה ועד סוף אינו אלא ביום. במשנה פ"ד דפרה מעשיה ביום ובכהן ובתוספתא דפרה [פי' שלישי] כל מעשיה ביום חוץ מאסיפת האפר והמלוי והקידוש וההזאה ובפרק טרף בקלפי [\(דף מ"ב מ"ג\)](#) מייתו להו מקראי ואית דגרסי באנשים במקום בכהנים. ומ"ש והמלאכה פוסלת בה עד שתיעשה אפר. משנה סוף פ"ד דפרה. ומ"ש אבל משתעשה אפר וכו'. ומ"ש ומנין שאסיפת האפר בכל אדם מישראל חוץ מחרש שוטה וקטן וכו'. בפרק טרף בקלפי [\(דף מ"ג\)](#) ואסף איש טהור וכו' והניח איש להכשיר את הזר פירוש דלעיל כתיב בכולה מילתא כהן והכא כתיב איש להשמיענו שכשר בכל איש טהור ולהכשיר את האשה פירוש דאי למעט טמא לא איצטריך דחטאת קרייה רחמנא והניח מי שיש בו דעת להניח יצאו חרש שוטה וקטן וכו' ויש לתמוה על רבינו שהשמיט ראיות אלו. ומ"ש ומנין שהמלאכה פוסלת בה וכו'. בפ' טרף בקלפי [\(דף מ"ב\)](#) אליבא דרב ובספרי. ומ"ש בספרי רבינו שנאמר ושרף את הפרה ט"ס יש כאן וצריך למחוק השי"ן משנאמר ולכתוב

במקומה וי"ו. ומ"ש וכל העוסק בשריפתה ועשה מלאכה אחרת וכו'. משנה
כתבתיה בסמוך :

יח שחט את הפרה ונשחטה בהמה אחרת עמה או נחתכה
דלעת עמה כשרה שְהָרִי לֹא נִתְכַּוֵּן לְמִלְאכָה אֶף עַל פִּי שְׁהִבְהֵמָה
שְׁנִשְׁחָטָה עִמָּה כְּשֶׁרָה לְאַכִּילָה שְׁאִין שְׁחִיטַת הַחֲלִין צְרִיכָה
כְּוֹנָה. אָבֵל אִם נִתְכַּוֵּן לְחִתּוֹךְ הַדְּלֵעַת וְנִחְתְּכָה בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה
פְּסוּלָה שְׁהָרִי עֲשֶׂה עִמָּה מְלָאכָה :

כסף משנה שחט את הפרה ונשחטה בהמה אחרת עמה וכו'. בפרק שני
דחולין (דף ל"א ע"ב) אמר רבא שחט פרה ונשחט בהמה אחרת עמה לד"ה
פסולה נשחטה בהמה אחרת עמה לרבי נתן פרה פסולה בהמה כשירה לרבנן
פרה כשירה בהמה פסולה פשיטא נשחטה בהמה אחרת לרבי נתן איצטריכא
ליה סד"א ושחט אותה אמר רחמנא ולא אותה ואת חבירתה וה"ד כגון
ששחט שתי פרות בהדי הדדי אבל בהמה דחולין אימא לא קא משמע לן חתך
דלעת עמה דברי הכל כשירה. ופרש"י נשחטה בהמה אחרת עמה בלא מתכוין.
לרבי נתן דמכשיר שחיטת חולין בלא כוונה בהמה כשירה ופרה פסולה ואע"ג
דשלא בכוונה לא מסח דעתיה ולא מיקרי מתעסק במלאכה אחרת הואיל
ושחיטתו כשירה מיפסלה משום ושחט אותה ולא אותה ואת חבירתה לרבנן
פרה כשירה דהא שחיטה לבהמת חולין לאו שחיטה היא ומשום מלאכה ליכא
למיפסל דשלא במתכוין לא מיקרי עסיק במלאכה אחרת אחר דטעמא
דמלאכה אחרת משום דמסח דעתיה מפרה הוא והיכא דלא איכוון למלאכה
אחרת ליכא היסח דעת והכי אמרינן לקמן נחתכה דלעת עמה דברי הכל
כשירה עכ"ל: **ויש** לתמוה על רבינו שפסק בפ' ב' מהלכות שחיטה כרבי נתן
דשחיטת חולין בלא כוונה כשירה וכאן פסק דנשחטה בהמה אחרת עמה פרה
כשירה וזה היפך דברי רבא וצ"ל שרבינו היה גורס נשחטה בהמה אחרת עמה
לר"נ שתיהן כשירות לרבנן פרה כשירה בהמה פסולה פשיטא סד"א ושחט
אותה אמר רחמנא ולא אותה ואת חבירתה ואפילו בהמת חולין נמי קמ"ל:

הלכות פרה אדומה - פרק חמישי

א כָּל הָעוֹסְקִין בַּפֶּרֶה מִתְחַלְּהוּ וְעַד סוֹף מְטַמְּאִין בְּגָדִים כָּל זְמַן עֲשִׂיתוּ שְׁנֵאמַר בְּשׁוֹחֵט וּמְשַׁלֵּיךְ עֵץ אֶרֶז [\(ויקרא טו-ג\)](#) 'וְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרַחֵץ בְּשֵׁרוֹ' וְנֵאמַר בְּשׁוֹרֶף [\(במדבר יט-ח\)](#) 'וְהִשְׂרֹף אֹתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו' וְנֵאמַר [\(במדבר יט-ז\)](#) 'וְכַבֵּס הָאִסּוֹף אֶת אֶפֶר הַפֶּרֶה' מְלַמֵּד שֶׁכָּל הָעוֹסְקִין בָּהּ מִתְחַלְּהוּ וְעַד סוֹף מְטַמְּאִים בְּגָדִים וְטְעוּנִין טְבִילָה וְהָעֵרֶב שֶׁמֶשׁ דִּין תּוֹרָה. אָבֵל הַמְשַׁמְרָה בְּשַׁעַת עֲשִׂיתָהּ מְטַמְּא בְּגָדִים מִדְּבָרֵיהֶם גְּזֵרָה שְׁמָא יִזְיוּ בָּהּ אֵיבָר :

כסף משנה כל העוסקים בפרה וכו'. פרק ד' דפרה. ומה שכתב שנאמר בשוחט ומשליך עץ ארז וכו'. בספרי. ומה שכתב וטעונין טבילה והערב שמש. בספרי. ומה שכתב אבל המשמרה בשעת עשייתה וכו'. בפרק הפועלים (דף צ"ג):

ב כָּל מְקוּם שְׁנֵאמַר בַּתּוֹרָה בְּטַמְּאוֹת יְכַבֵּס בְּגָדָיו לֹא בָּא לְלַמְדָנוּ שֶׁהַבְּגָדִים שֶׁעָלְיוּ בְּלִבָּד הֵם טְמֵאִים. אֲלֵא לְלַמֵּד שֶׁכָּל בְּגָד אֹו כְּלִי שֶׁיִּגַע בּוֹ הֵטְמָא הִזָּה בְּשַׁעַת חֲבוּרוֹ בְּמְטַמְּאִיו הֲרִי הֵן טְמֵאִים. אָבֵל אַחַר שֶׁיִּפְרֹשׁ מִמְטַמְּאִיו אֵינוֹ מְטַמְּא בְּגָדִים. כִּי־צַד. הַנוֹשֵׂא אֶת הַנְּבִלָה אֶחָד בְּגָד שֶׁעָלְיוֹ אֹו כְּלִי שֶׁיִּגַע בּוֹ כָּל זְמַן שֶׁהוּא נוֹשֵׂאָהּ הֲרִי הֵן טְמֵאִין וְהֲרִי הֵן רֵאשׁוֹן לְטַמְּאָה. וְכֵן זֶה הַנוֹשֵׂא הֲרִי הוּא רֵאשׁוֹן. יִפְרֹשׁ מִמְטַמְּאִיו וְהִשְׁלִיךְ אֶת הַנְּבִלָה הֲרִי הוּא רֵאשׁוֹן כְּמוֹת שְׁהִיָּה. וְאִם יִגַע בְּכָלִי אֹו בְּגָד אֵינוֹ מְטַמְּא אוֹתוֹ שֶׁאֵין וְלֹד טַמְּאָה מְטַמְּא כְּלִים כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בַּתְּחִלַּת סֵפֶר זֶה. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּנְבִלָה. וְכֵן כָּל הָעוֹסְקִין בַּפֶּרֶה אִם נִגַע בְּבְּגָד אֹו בְּכָלִי בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה אֹו בְּשַׁעַת שְׂרִפָּה הֲרִי הֵן טְמֵאִין. אָבֵל אַחַר שֶׁיִּפְרֹשׁ מִמְעַשְׂיָהּ אֶף עַל פִּי שֶׁעֲדִין לֹא טָבַל אִם נִגַע בְּכָלִי אֵינוֹ מְטַמְּאוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא וְלֹד הֵטְמְאָה. וְהַפֶּרֶה עֲצָמָה אֵינָה מְטַמְּאָה לֹא אָדָם וְלֹא כְּלִים שֶׁנִּגְעוּ בּוֹ. אֲלֵא הַמְתַּעֲסֵק בָּהּ בְּלִבָּד הוּא הֵטְמָא וְטְעוֹן טְבִילָה וּמְטַמְּא בְּגָדִים כָּל זְמַן שֶׁעוֹסֵק בָּהּ :

כסף משנה כל מקום שנאמר בתורה בטומאות וכבס בגדיו וכו'. בספרי פרשת שמיני גבי נבילה מנין לעשות שאר כלים כבגדים ת"ל וטמא ובפרשת מצורע גבי זב מסיים בה לאחר פרישתו מטמא משקין וכו' ואינו מטמא בגדים ובפרק ה' דזבים איתיה גבי כלל אמר רבי יהושע ובפירוש המשנה פירקא קמא דכלים ביארו זה רבינו ורבינו שמשון: **וכן כל העוסקים בפרה וכו'.** פרק ד' דפרה. **ומה שכתב אבל אחר שיפרוש ממעשיה וכו'.** שם ביארה רבינו: **והפרה עצמה אינה מטמאה לא אדם ולא כלים שנגעו בה וכו'.** בפרק שמיני דפרה:

ג בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּזֶמַן שֶׁנִּשְׁרָפָת כְּמִצּוֹתָהּ. אֲבָל אִם נִפְסְלָה הַמִּתְעַסֵּק בָּהּ טְהוֹר. אֲרַע פְּסוּל בְּשַׁחֲטָתָה אֵינָה מְטַמְּאָה בְּגָדִים. אֲרַע פְּסוּל בְּהִזְיָתָה כָּל הָעוֹסֵק בָּהּ לִפְנֵי פְּסוּלָה מְטַמְּא בְּגָדִים. לְאַחַר פְּסוּלָה אֵינוֹ מְטַמְּא בְּגָדִים:

כסף משנה ומ"ש בד"א בזמן שנשרפה כמצותה וכו' עד אינו מטמא בגדים. פ"ד דפרה ואיתא בפ"ב דחולין (דף כ"ט ע"ב):

ד הַשְּׁלִים לְכַנֵּס אֶת אֶפְרָה הַמִּתְעַסֵּק בָּהּ אַחַר כֵּן בְּחִלּוּק הָעֶפֶר אוֹ בְּהִצְנָעָתוֹ וְכֵן הַנוֹגֵעַ בּוֹ טְהוֹר. וְלֹא הַפָּרָה בְּלִבָּד אֵלָא כָּל הַחֲטָאוֹת הַנִּשְׁרָפוֹת מִן הַפָּרִים וּמִן הַשְּׂעִירִים הַשּׁוֹרְפִים מְטַמְּא בְּגָדִים בְּשַׁעַת שְׂרָפָתוֹ עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ אֶפֶר. שֶׁהָרִי הוּא אוֹמֵר בְּפֶר וְשֶׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים (ויקרא טז-כח) וְהַשְּׂרָף אֲתֶם יְכַבְּסִי מִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמַדּוֹ שֶׁזֶה בְּנִין אֵב לְכָל הַנִּשְׂרָפִים שֶׁיְהוּ מְטַמְּאִין בְּגָדִים עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ אֶפֶר. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֵׁלֵא אֲרַע לָהּ פְּסוּל וְנִשְׂרָפוּ כְּמִצּוֹתָן בְּבֵית הַדָּשָׁן. אֲכַל אִם נִפְסְלוּ בְּעִזָּרָה נִשְׂרָפִין שֶׁם כְּפְסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין וְשׁוֹרְפֵן טְהוֹר. וְכֵן הַמִּתְעַסֵּק בָּהֶן מְשִׁיעֵשׂוּ אֶפֶר אֵינוֹ מְטַמְּא בְּגָדִים. וְאִי זֶהוּ שׁוֹרֵף זֶה הַמְּסִיעַ בְּשִׂרְפָה כְּגוֹן הַמְּהַפֵּךְ בַּבֶּשֶׂר וְהַמְּשַׁלֵּךְ עֲצִים וְהַמְּהַפֵּךְ בְּאֵשׁ וְהַחוֹתֵה גְחָלִים כְּדִי שֶׁתִּבְעַר הָאֵשׁ וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן. אֲבָל הַמְּצִית הָאוֹר וְהַמְּסִידֵר אֶת הַמַּעְרָכָה טְהוֹר. כֶּן לְמַדּוֹ מִפִּי הַשְּׂמוּעָה שֶׁהַנוֹשֵׂא פָרִים וְשֶׁעִירִים הַנִּשְׂרָפִין לְהוֹצִיָּאן לְבֵית הַדָּשָׁן לְשִׂרְפֵן טַמְּא וּמְטַמְּא בְּגָדִים דִּין תּוֹרָה כָּל זֶמַן שֶׁהוּא עוֹסֵק בְּהוֹלְכָתוֹ

וְטַעֲוֹן טְבִילָה וְהַעֲרַב שְׁמֶשׁ. כְּמוֹ הַמְשַׁלַּח אֶת הַשְּׁעִיר לְעִזָּאֵל
שֶׁהוּא מְטַמֵּא כָּל בְּגָד וְכָל כְּלִי שֶׁיִּגַע בּוֹ בְּכֻלָּיִם שֶׁעָלְיוֹ כָּל זְמַן
שֶׁמִּתְעַסֵּק בְּשִׁלוּחוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז-כו) 'וְהִמְשַׁלַּח אֶת הַשְּׁעִיר
לְעִזָּאֵל יַכְבֵּס בְּגָדָיו':

כסף משנה ומ"ש השלים לכנוס את אפרה וכו'. כתב הר"י קורקוס ז"ל
דהיינו מדכתיב וכבס האוסף את וכו' משמע שאין טומאה למתעסק בה אחר
כך אכן גבי פרים יתבאר בסמוך שאין בהם טומאה רק עד שיעשו אפר: ולא
הפרה בלבד אלא כל החטאות הנשרפות וכו'. משנה בסוף פרק טבול יום (דף
ק"ד) וברייתא בסוף פרק שני שעירי (דף ס"ח ע"ב). ומה שכתב מפי השמועה
למדו שזה בנין אב וכו'. בסוף פרק התערובות (דף פ"ג) ובספרי: במה דברים
אמורים שלא אירע בהם פיסול וכו'. בסוף פרק טבול יום (דף ק"ד ע"ב): ואי
זהו שורף וכו'. בס"פ טבול יום (דף ק"ו). ומ"ש כך למדו מפי השמועה וכו'.
שם:

ה מאימתי מטמאין בגדים הנושאין פרים ושעירים
הנשרפים. משיצאו בקוץ חוץ לחומת העזרה. נשאום במוטות
ויצאו מקצת הנושאים חוץ לחומת העזרה והאחרונים לא
יצאו. אלו שיצאו מטמאין בגדים ואלו שעדין לא יצאו אינן
מטמאין בגדים עד שיצאו. * יצאו וחזרו לעזרה הנושא אותן
בעזרה טהור עד שיצא בקוץ. הנה עומד חוץ לעזרה ומושך
אותם משם מאחר שחזרו הואיל וכבר יצאו לחוץ והרי זה
המושכם בחוץ הרי הוא ספק טמא:

ההראב"ד יצאו וחזרו לעזרה. אי"א הסוגיא שלהם פרק טבול יום כך היא בעי
ר"א יצאו וחזרו מהו כיון דנפקו איטמו להו או דילמא כיון דהדור הדור ת"ש
היו סובלין אותם במוטות וכו' האחרונים אין מטמו בגדים עד שיצאו ואי
ס"ד כיון דנפקו איטמו הנך דגואי נמי ליטמו אמר רבינא הא כתיב ואחר יבא
אל המחנה וליכא אלא ר"א היכי בעי לה כגון דנקיטי להו בקולרי נכך היא הסוגיא
ולפי פירושה צריך להיות כיון דנפקי מיטמו כי הוא מפרש הסוגיא על פרים הנשרפים אם הם
מטמאים את נושאייהם בעזרה אחר שיצאו בתחלה אבל לפי הסוגיא שלנו אינו שואל אלא על אותם
האנשים עצמם שהוציאום והחזירו אם הועיל להם החזרה שלא יטמאו ומה שאמר ונפקי להו
בקולרי לפי זה העניין צריך פירוש אחר אבל באמת הסוגיא שלו והפירוש
שכתב הוא נוח לי משלנו:

כסף משנה מאימתי מטמאים בגדים וכו'. משנה סוף פרק טבול יום (דף ק"ד) ופרק שני שעירי (דף ס"ח ע"ב): **יצאו וחזרו לעזרה וכו'.** בס"פ טבול יום (דף ק"ה) בעי ר"א פרים ושעירים הנשרפים שיצאו וחזרו מהו מי אמרינן כיון דנפקי להו או איטמו להו או דילמא כיון דהדור הדור וכו' תא שמע היו סובלים אותם במוטות וכו' ואי ס"ד כיון דנפקי להו איטמו הנך דאיכא גוואי [נמי] ליטמו אמר רבינא והא בעינן ואחר יבא אל המחנה וליכא אלא ר"א היכי בעי לה כגון דנקיטי לה בבקולסי ופירש רבינו כפי' התוס' דקס"ד דבעי ר"א אם חזרו הפרים לעזרה ובאו אנשים אחרים ונכנסו בעזרה ונשא אותם בתוך העזרה להוציאן מי אמרינן כיון שמתחילה יצאו יטמאו בגדים אלו או לא ת"ש היו סובלים אותן וכו' ואי ס"ד כיון דנפקי להו איטמו הנך נמי ליטמו ומסיים בה רבינא ואמר ותיסברא שיהא תלוי ביציאת פר לבדו והא בעינן ואחר יבא אל המחנה אלא פשיטא דבעינן שיצאו גם האנשים עם הפרים ולכך דגוואי לא מיטמו וגם בבעיא דילך אנשים אחרים פשיטא שטהורים אלא ר"א היכי בעי בבקולסי שהאנשים יצאו וחזרו ובאו אנשים אחרים ועמדו חוץ לעזרה ומוציאים הפרים שבתוך העזרה במקלות מי אמרינן כיון שהפריס כבר יצאו והאנשים עומדין בחוץ חשיב כאילו מוציאין אותם מפתח העזרה ולחוץ או לא ולא איפשיטא ונתבארו דברי רבינו: **כתב** הראב"ד יצאו וחזרו לעזרה וכו' א"א הסוגיא בפרק טבול יום כך היא וכו'. ומאחר שרבינו יש לו הודאת בעל הריב אין צורך להטפל בו:

וּמַאימְתִי מְטַמְא בְּגָדִים הַמְשַׁלַּח אֶת הַשְּׁעִיר. מְשַׁיְצָא חוּץ לְחוּמַת יְרוּשָׁלַיִם עַד שְׁעַת דְּחֵיתוּ לְעִזָּאזֶל. אַבְל אַחַר שְׁדַחְהוּ אִם נָגַע בְּכֵלִים וּבְבְּגָדִים טְהוּרִים:

הראב"ד אבל אחר שדחהו. א"א דבריו סתומין לא נודע אם יאמר שהמתעסק בו אחר דחייתו אינו מטמא כלים ובגדים מפני שנגמר שילוחו ואם נתכוון לכך למה ליה למימר כלים ובגדים אפילו אוכלין ומשקין נמי לא מטמא שהרי לא נתעסק בשילוח כלל ואולי יאמר על הדוחה עצמו שדחהו אחר דחייתו אינו מטמא כלים ובגדים שאינו מטמא אלא בשעה שמתעסק בו אבל כשפירש ולד הטומאה הוא ואינו מטמא כלים ודבר זה יש לו פנים במשנת זבים ולא תימא לאחר דחייתו אלא אפילו קודם דחייתו אם פירש הוא ועשהו אחר פרישתו אינו מטמא כלים כל זה צריך לפנים:

כסף משנה ומאימתי מטמא וכו'. משנה פ"ו דיומא (דף ס"ז ע"ב) וכת"ק. ומ"ש עד שעת דחייתו ולעזאזל וכו': **כתב** הראב"ד אבל אחר שדחהו א"א דבריו סתומים וכו'. ול"נ דפשיטא שכוונת רבינו כפירוש השני. ומ"ש שיש לו

פנים במשנת זבים הוא מדתנן בפ"ה. ומ"ש דלא תימא לאחר דחייתו אלא אפילו קודם דחייתו אם פי' הוא ועשהו אחר וכו' טעמו לומר דא"כ למה תלה רבינו הדבר באחר שדחהו אפילו קודם שדחהו נמי אפשר וי"ל שאע"פ שהדין כן הוא שמאחר שפירש מדחייתו שוב אינו מטמא כלים מ"מ רבינו אורחא דמילתא נקט שאין דרך להניח מצותו שיעשנה אחר :

ז הנוגע בפריים ובשעירין הנשרפין עצמן אפלו אחר שיצאו בין אדם בין כלים בין אכלין בין משקין הכל טהור. וכן אם נגעו בשעיר המשתלח עצמו בזמן הולכתו טהורין. שאין אלו מטמאין אלא למתעסק בהן בלבד שנתאמר [\(במדבר יט-ח\)](#) 'והשרף אתה יכבס בגדיו' אבל הנוגע טהור :

כסף משנה הנוגע בפריים וכו'. בפ"ח דפרה השורף פרה ופריים והמשלח את השעיר מטמא בגדים פרה ופריים ושעיר המשתלח עצמן אינן מטמאים בגדים ובסוף פרק טבול יום (דף ק"ה) פרה ופריים ושעיר המשתלח וכו' והם עצמן אין מטמאין בגדים אבל מטמאים אוכלים ומשקים דברי ר"מ וחכמים אומרים פרה ופריים מטמאים אוכלים ומשקים שעיר המשתלח אינו מטמא שהוא חי והחי אינו מטמא בגדים : ויש לתמוה על דברי רבינו שהם דלא כר"מ ודלא כחכמים ובתוספתא דפרה ר"ש אומר פרה מטמאה טומאת אוכלים שהיה לה שעת הכושר פריים הנשרפים ושעירים הנשרפים אינם מטמאים טומאת אוכלין שלא היה להם שעת הכושר ונראה שרבינו פסק כמותו ולפי זה לדעת רבינו פרה מטמאה טומאת אוכלים וכמו שנראה ממ"ש לעיל ופרה עצמה אינה מטמאה לא אדם ולא כלים משמע הא אוכלים ומשקים מטמאה אבל קשה למה הניח רבינו דברי חכמים ופסק כר"ש וכתב הר"י קורקוס ז"ל שאפשר שטעמו מפני שדברי ר"ש הוזכרו בכמה מקומות בגמרא פ"ב דמנחות (דף ק"א ע"ב) ופי' שבועות שתים (דף יא :) ופרק מרובה (דף ע"ז) ופרק אותו ואת בנו (דף פ"א ע"ב) ואין זה כדאי לפסוק כמותו וצ"ע :

הלכות פרה אדומה - פרק ששי

א הַמִּים שְׁנוֹתְנִין עָלָיו אֶפֶר הַפָּרָה אֵין מִמְלֶאֶין אוֹתָן אֶלָּא בְּכָלִי. וּמִן הַמַּעֲיָנוֹת אוֹ מִן הַנְּקֻרוֹת הַמוֹשְׁכִין. שְׁנֶאָמַר (במדבר יט-יז) 'וְנָתַן עָלָיו מִים חַיִּים אֶל כָּלִי'. וְנִתְיַנַּת אֶפֶר הַפָּרָה עַל הַמִּים שְׁנֵת־מִלְּאוֹ הוּא הַנְּקָרָא קִדּוּשׁ. וְהַמִּים הָאֵלּוּ שְׁנֵתָן עָלֶיהֶן הָאֶפֶר הֵן הַנְּקָרָאִין מִי חֲטָאת וּמִים מְקַדְּשִׁין וְהֵם שְׁקָרָאֻן הַכְּתוּב (במדבר יט) 'מִי נָדָה':

כסוף משנה **המים שנותנין על אפר פרה וכו'.** מפורש בתורה בפרשת פרה ונתן עליו מים חיים אל כלי ושנינו בפרק ה' דפרה ובפ"ק דידיים שאין ממלאין אלא בכלי. ומ"ש שממלאין מנהרות המושכים. יתבאר בסוף פרק זה:

ב הַכֹּל כְּשָׂרִים לְמִלְּאוֹת הַמִּים חוּץ מִחֲרַשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן. וְהַכֹּל כְּשָׂרִין לְקִדְּשׁ חוּץ מִחֲרַשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן. וְאֵין מִמְלֶאֶין וְאֵין מְקַדְּשִׁין אֶלָּא בְּכָלִי וְאֵין מִזִּין אֶלָּא מְכָלִי. וְהַמְּלוּי וְהַקִּדּוּשׁ כְּשָׂרִין בְּלִילָה * אֲבָל אֵין מִזִּין וְאֵין טוֹבְלִין אֶלָּא בַּיּוֹם. וְכָל הַיּוֹם כְּשֶׁר לְהִזְאָה וְלִטְבִּילָה:

ההראב"ד **אבל אין מזין ולא טובלין.** א"א במשנה מפרש על טבילת האזוב במים:

כסוף משנה **הכל כשרים למלאות המים חוץ מחש"ו.** נראה דיליף לה מקידוש: **והכל כשרים לקדש חוץ מחש"ו.** משנה פרק ה' דפרה וכת"ק ובפרק קמא דערכין (דף ג') אמרו דהכל כשרים לקדש לאתויי אשה וטעמא דמתניתין מפרש בפרק טרף בקלפי (דף מ"ג): **ואין ממלאין ואין מקדשין אלא בכלי ואין מזין אלא בכלי.** פ"ק דידיים: **והמילוי והקידוש כשרים בלילה.** תוספתא בפרק ג' דפרה. **ומ"ש אבל אין מזין ואין טובלין אלא ביום.** פי' אין טובלין היינו טבילת אזוב וכן שנינו בסוף פרה טבל וכו' את האזוב ביום והזה בלילה בלילה והזה ביום פסול אבל הוא עצמו טובל בלילה ומזה ביום וכתבו הראב"ד בהשגה כמשיג על רבינו שקיצר בדבר הצריך ביאור ורבינו סמך על המבין שמאחר דבמילוי וקידוש והזאה עסיק ואתי ממילא משמע דטבילה דקאמר בטבילת אזוב קאמר ולא תיקשי לך שהקדים אין מזין לאין טובלין x לישנא דמתני' נקט וכ"כ בפירוש בפ"א טבילת האזוב במים והזאתו ממנו ביום השלישי וביום השביעי אחר שתנץ החמה ואם עבר ועשה משעלה עמוד השחר כשר כמו שביארנו. ומ"ש שם ואחר שיזה עליו ביום השביעי טובל ביום

ומעריב שמשו והרי הוא טהור לערב לאו למימרא שצריך לטבול ביום ולאפוקי אם טבל בלילה אלא לקצר זמן טהרתו כתב כן לומר שאם טבל בו ביום כיון שהעריב שמשו הוא טהור אבל אם טבל אחר אותו היום בין ביום בין בלילה אינו טהור עד שיעריב שמשו אחר טבילתו. ומ"ש וכל היום כשר להזאה ולטבילה. משנה בספ"ב דמגילה (דף כ' ע"ב):

ג בְּכֹל הַפְּלִים מִמְּלֵאִין וּמִזֵּין וּמִקְדָּשֵׁין אֶפְלוּ בְּכָלִי גְּלָלִים וּכְלִי אֲבָנִים וּכְלִי אֲדָמָה וּבִסְפִינָה. וְאֶחָד כְּלִי חֶרֶס וְאֶחָד כָּל הַפְּלִים. אֲבָל אֵין מִמְּלֵאִין וְאֵין מִקְדָּשֵׁין וְלֹא מִזֵּין בְּדַפְנוֹת הַפְּלִים וְלֹא בְּשׁוּלֵי הַמַּחֵץ וְלֹא בְּמַגּוּפַת הַחֲבִית וְלֹא בְּחַפְנָיו וְלֹא בְּבִיצַת הַתְּרַנְגָּלַת וְלֹא בְּשִׁקְתַּ שְׁבַסָּלַע. אֲבָל בִּיצַת הַיּוֹצְרִים כְּשֶׁרָה מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּלִי אֲדָמָה:

כסף משנה בכל הכלים ממלאין ומזין וכו'. בפ"ה דפרה בכל הכלים מקדשין אפילו בכלי גללים בכלי אבנים בכלי אדמה ובספינה מקדשין בה וסובר רבינו דה"ה למילוי והזאה. ומ"ש וא' כלי חרס ואחד כל הכלים וכו'. בספרי. ומ"ש אבל אין ממלאין ואין מקדשין וכו'. בפרק ה' דפרה ופ"ק דידים. ומ"ש ולא בביצת התרנגולת. בפ"ה דפרה וכחכמים. ומ"ש ולא בשוקת שבסלע. שם. ומ"ש אבל ביצת היוצרים כשירה. שם וכת"ק:

ד שׁוּלֵי כְּלִי עֵץ וּכְלִי זְכוּכִית וּכְלִי עֶצֶם אֵין מִקְדָּשֵׁין בְּהֶן עַד שֶׁיִּשׁוּף אוֹתָן וַיִּתְקַנֵּם וַיַּעֲשֶׂם כְּלִים בְּפָנֵי עֶצְמוֹן. וְכֵן מְגוּפָה שֶׁהִתְקִינָה לְהִיּוֹת כְּלִי מִקְדָּשֵׁין בָּהּ. וּבִיצַת הַנְּעֻמִית כְּשֶׁרָה לְקַדֵּשׁ בָּהּ וְאֵין צָרִיךְ לֹאמַר שֶׁכְּשֶׁרָה לְמִלְאוֹת בָּהּ וּלְהִזּוֹת מִמֶּנָּה:

כסף משנה שולי כלי עץ וכו'. תוספתא פ"ד דפרה ובפ"ח דכלים ודין מגופה שחסר בתוספתא שלנו ט"ס הוא כי ר"ש הזכירה בתוספתא שהביא: וביצת הנעמית כשירה לקדש בה. תוספתא פ"ד. ומ"ש ואין צ"ל שכשירה למלאת בה ולהזות ממנה, כלומר דעיקר מאי דילפינן דבעינן כלי היינו מדכתיב מים חיים אל כלי כמו שנתבאר וכיון דחשיבא כלי לקידוש אתי מילוי והזאה בכ"ש:

ה כָּלִי שֶׁחִבְרוּ בְּאֶרֶץ אוּ בְּסַלַע אֶפְלוּ חִבְרוּ בְּסִיד מְקַדְּשִׁין בּוֹ וּמִזֵּין מִמֶּנּוּ. עָשָׂה עֵטְרָה שֶׁל טֵיט סָבִיב לְכָלִי וְהַמִּים שֶׁבְּכָלִי צָפִין עַד שֶׁהִלְכוּ לְעֵטְרָה אִם נִטְלָת הָעֵטְרָה עִם הַכָּלִי הָרִי הַמִּים שֶׁבְּתוֹכָהּ כְּשָׂרִים שֶׁהָרִי הוּן בְּכָלִי אֲדָמָה וְאִם לֹא הָרִי הוּן כְּמִי שֶׁהִקִּיף עֵטְרָה שֶׁל טֵיט בְּסַלַע אוּ עַל הָאֶרֶץ וּמֵלֵא אוֹתָהּ מִים שֶׁהוּן פְּסוּלִין מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן בְּכָלִי :

כסף משנה כלי שחיברו בארץ או בסלע וכו'. בפרק ה' דפריה השוקת שבסלע אין ממלאין בה וכו' היתה כלי וחיברה בסיד ממלאים בה ומקדשים בה ומזין ממנה. ומ"ש עשה לה עטרה של טיט וכו'. שם :

ו כָּלִי חָרָס שֶׁנִּקְבַּב בְּכוֹנֵס מִשְׁקָה אֵין מְמַלְאִין וּמְקַדְּשִׁין בּוֹ אֲבָל אִם נִקְבַּב בְּמוֹצֵיא מִשְׁקָה מְקַדְּשִׁין בּוֹ :

כסף משנה כלי חרס שניקב בכונס משקה וכו'. מימרא דרבא בסוף פרק המצניע (שבת דף צ"ה ע"ב) :

ז כָּלִי שֶׁנִּקְבַּב מִלְמָטָה וְסִתְמוֹ בְּסִמְרֵטוּטִין פְּסוּל שֶׁהַמִּים שֶׁבּוֹ אֵינָן עַל עֵגוּל הַכָּלִי אֲלֵא עַל הַפְּקָק. הָיָה נָקוּב מִן הַצַּד וּפְקָקוֹ הָרִי זֶה כְּשֶׁר לְמַלְאוֹת וּלְקַדְּשׁ וּלְהַזוֹת מִמֶּנּוּ :

כסף משנה כלי שניקב מלמטה וכו' עד ולהזות ממנו. בפרק חמישי דפריה שם :

ח הַזוּלָף מִים מִן הַמַּעַן בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו וּבְחֶרְסִים וְנָתַן לְתוֹךְ הַחֲבִית פְּסוּלִין מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִתְמַלְאוּ בְּכָלִי. נָתַן אֶת הַחֲבִית בְּמִים וְדָחַק הַמִּים בְּיָדָיו אוּ בְּרַגְלָיו אוּ בְּעַלְי יָרְקוֹת כְּדִי שֶׁיַּעֲבְרוּ לְחֲבִית הָרִי אֵלוֹ פְּסוּלִין. וְכֵן אִם שִׁקְעוּ בְּמִים כְּדִי שֶׁיִּגְבְּרוּ הַמִּים וַיַּעֲלוּ וַיִּשְׁפְּכוּ לְחֲבִית פְּסוּלִין. וְאִם עָשָׂה כֵן בְּעַלְי קָנִים אוּ בְּעַלְי אֲגוּזֵי הָרִי הַמִּים כְּשָׂרִים. זֶה הַכָּלָל דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טְמֵאָה אִם סִיעַ בּוֹ הַמִּים כְּדִי שֶׁיִּמְלְאוּ הַכָּלִי הַמִּים פְּסוּלִין וְאִם סִיעַ בְּדָבָר שֶׁאֵינּוּ מְקַבֵּל טְמֵאָה כְּשָׂרִים :

כסף משנה הזולף מים מן המעיין וכו'. תוספתא דפרה פרק חמישי ואע"ג דבנוסחא דידן בתוספתא כתוב כשר ט"ס הוא וצריך להגיה ולכתוב פסול וכך כתבה רבינו במשנה פרק ו' דפרה: **נתן את החבית במים וכו'.** בפרק ו' דפרה נתן ידו או רגלו או עלי ירקות כדי שיעברו המים לחבית פסולים עלי קנים ועלי אגוזים כשרי' זה הכלל דבר שהוא מקבל טומאה פסול ודבר שאינו מקבל טומאה כשר ובפרק ב' דזבחים יליף מקרא:

ט המפנה המעין לתוך הגת או לתוך הגבא וחזר ומלא בכלי מאותו הגבא או הגת פסולים שהרי צריך שתהיה לקיחת המים מן המעין בכלי בתחלה:

כסף משנה המפנה המעיין וכו'. פרה סוף פרק ששי:

ז הים הגדול כמקוה ואינו כמעין לפיכך אין ממלאין מפנו לקדוש. * וכל הנהרות פסולין לקדוש מהן מי חטאת. ושאר הימים כמעין:

ההראב"ד וכל הנהרות פסולין. א"א תמה אני על זה האיש שהניח המשנה בעבור התוספתא כי במשנה לא פסל אלא מי קרמיון ופיגה מפני שהן מי ביצים ומי הירדן והירמוך מפני שהן מי תערובות אבל שאר הנהרות לא פסל שאין מתערבין בהן מי גשמים מחצה ואולי מפני שראה אין המים מטהרים בזוחלין אלא פרת ביומי תשרי והוא סבור שעל הנהרות שבעולם אמרו וכי ראו הם כל הנהרות שבעולם אלא לא אמרו כי אם על נהרות ארץ ישראל והם פרת וארבעה נהרות הללו שהוזכרו במשנה שמקיפין אותה:

כסף משנה הים הגדול כמקוה וכו'. בפרק שמיני דפרה כל הימים כמקוה שנאמר ולמקוה המים קרא ימים דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר הים הגדול כמקוה לא נאמר ימים אלא שיש בו מיני ימים הרבה רבי יוסי אומר כל הימים מטהרים בזוחלין ופסולים לזבים ולמצורעים ולקדש מהם מי חטאת ופירש רבינו רבי יהודה אומר שהים המקיף לבד הוא אשר דינו דין המקוה ולא יחשב כמעין ואמנם שאר הימים הנה הם כמו מי המעיין וראויה בהם טבילה לזבים ולקדש בהם מי חטאת וכו' ואמר רבי יוסי ששאר ימים זולת הים הגדול נחשבים כמעין לענין שיטהרו בזוחלין וכו' ונחשבים כמקוה לענין שהם פסולים למי חטאת ולטהרת מצורע ולטבילת הזב והלכה כרבי יוסי עכ"ל בפירוש המשנה אבל כאן נראה שפסק כר"י דמכשיר בשאר ימים לקדש מי

חטאת: ויש לתמוה עליו דהא קי"ל הלכה כרבי יוסי לגבי רבי יהודה ועוד קשה שבכאן כתב הים הגדול כמקוה לפיכך אין ממלאין ממנו לקידוש ושאר הימים כמעין משמע דשאר ימים ממלאין מהם מים לקידוש דלענין זה קאמר שהם כמעין כגוונא דקתני רישא גבי ים הגדול שהוא כמקוה ובפרק תשיעי מהלכות מקואות כתב כל הימים מטהרים בזוחלין ופסולים לזבים ולמצורעים ולקדש בהם מי חטאת והרי הסתירה מבוארת בדין שאר ימים וע"ק שכאן חילק בין ים הגדול לשאר ימים לענין מילוי לקידוש ושם סתם וכתב דין כל הימים בשוה ולא חילק בין ים הגדול לשאר ימים ושם בפרק הנזכר אבאר. ומ"ש וכל הנהרות פסולין לקדש מהם מי חטאת: כתב עליו הראב"ד תמה אני על זה האיש שהניח המשנה בעבור התוספתא וכו'. ואפשר לומר שדעת רבינו לומר דמתני' לא פליגא אתוספתא דקתני כל הנהרות פסולים וטעם פיסולם יש מהם מפני שהם מי ביצים ויש מהם מפני שהם מי תערובת ובמתניתין מפרש שמי קרמיון ומי פיגה טעם פיסולם מפני שהם מי ביצים ומי ירדן ומי ירמוך טעם פיסולם מפני שהם מי תערובת ועל הראב"ד יש לתמוה לפי מאי דסבר דמתניתין פליגא אתוספתא דעדיפא מינה הוה ליה למפרך שדבריו סותרין את דבריו שכתב בראש פרק זה להכשיר למלאות מהנהרות המושכין ועל כרחנו צ"ל דהתם בידוע שאינם מי תערובות דיקא נמי דקתני המושכים כלומר שהם מושכים מעצמם בלי שום תערובות והכא כשיש לחוש למי תערובות ומי הירדן ומי ירמוך דפסלה מתניתין מפני שהם מי תערובות לדוגמא נקטינהו ולא דוקא אלא ה"ה לכל נהרות שיש לחוש בהן למי תערובות וסיפא דמתניתין הכי מוכחא בהדיא דקתני ואלו הם מי תערובות אחד כשר ואחד פסול שנתערבו שניהם כשרים ונתערבו כשרין ור"י פוסל ואי מי ירדן ומי ירמוך דוקא אין מקום לסיפא דמתני' זו ובהכי אתי שפיר התוספתא ומתני' בלא פלוגתא דתוספתא בשיש לחוש למי תערובות עד שיודע שאין בהם תערובות פסול:

יא והמים הנגררין משאר הימים והן הנקראין זוחלין פסולין. והזוחלין מן המעין הרי הם כמעין וכשרים:

כסף משנה **והמים הנגררים וכו'.** יתבאר בפ"ט דמקואות: והזוחלין מן המעין וכו'. בפ"ה דמקואות הזוחלין כמעין:

יב מים המכין והמכזבין פסולין. ואלו הן המכין המלוחים או הפושרים והמכזבים הם המעינות שפעמים מקירין ופעמים חרבין ויבשין אפלו היו חרבין פעם אחת לשבע שנים פסולין.

אָבֵל אִם הָיוּ חֲרָבִין בְּשָׁנֵי בַצָּרֶת אוֹ לְשָׁנִים רַבּוֹת יִתֵּר מִשְׁבַּע אוֹ שְׁהִיוּ מִימֵיהֶן פְּעָמִים מְרַבֵּין וּפְעָמִים מוֹעָטִין וְאֵינָן חֲרָבִין הָרִי אֵלּוֹ כְּשָׂרִים. וּמַעַן הַיּוֹצֵא בַתְּחִלָּה כָּשֶׁר וְאֵינוֹ צָרִיד לְבַדֵּק שְׁמָא יִכְזֹב:

כסף משנה מִים הַמוֹכִים וְהַמְּכֻזָּבִים פְּסוּלִין וְכוּ' עַד בְּשָׁנֵי בַצּוֹרֶת. פ"ח דפּרָה. וְאִ"ת אֵיךְ כָּתַב רַבֵּינוּ הַיָּם הַגָּדוֹל כַּמְּקוּהָ וְאֵינוֹ כַּמַּעֲיִין לְפִיכָךְ אֵין מַמְלֵאִין מִמֶּנּוּ לְקִידוּשׁ וּמֵאֵי אִירֵא מִשׁוּם דָּאֵינוֹ כַּמַּעֲיִין תִּיפּוֹק לִי דַאֲפִילוּ הִיא כַּמַּעֲיִין נִמִּי הִיא פְּסוּל מִטַּעַם שְׁמִימִיו מְלוּחִים וְיִ"ל שֵׁשׁ מְקוּאוֹת בַּתּוֹךְ הַיָּם שֶׁהֵם מִים מִתּוֹקִים כְּמוֹ שֶׁהוּא יָדוּעַ לְסַפְּנִים שֶׁמְכִירִים הַמְּקוּמוֹת הַהֵם כְּשֶׁעוֹבְרִים עֲלֵיהֶם וְשׂוֹאֲבִים מֵהֶם וְשׂוֹתִים וּבְמִים הַנִּשְׁאָבִים מֵאוֹתָם הַמְּקוּמוֹת הוּא דַאֲיִצְטְרִיךְ לְמַפְסְלֵינְהוּ מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ כַּמַּעֲיִין. וְעִי"ל דְּמְלוּחִין לֹא מִיִּפְסְלִי לְמִי חֲטָאֵת אֲלֵא כְּשֶׁאֵין תְּקֵנָה לְמַלְיָחוֹתָן אֲבָל מִי הַיָּם יֵשׁ תְּקֵנָה לְמַלְיָחוֹתָן יִ"א עִי"י כְּלִי חֲרָס חֲדָשׁ שִׁיסְתָּמוּ פִּיו וְיִשְׁקַעוּהוּ בַּתּוֹךְ הַיָּם וְהַמִּים שֶׁהוּא מוּצָץ מֵאַחֲרוֹרָיו לְתוֹכוֹ כְּדֶרֶךְ כְּלִי חֲרָס חֲדָשׁ הֵם מִתּוֹקִים וְיִ"א עַל יְדֵי תְּקוּנָתָם אַחֲרָיִם וְכִיוֹן שִׁיכּוּלִין לְהַמְתֵּק לֹא מִיִּפְסְלִי מִטַּעַם שֶׁהֵם מְלוּחִים: וּמִ"שׁ אוֹ שֶׁהִיוּ מִימֵיהֶם פְּעָמִים מְרֻבִּים וְכוּ'. תּוֹסַפְתָּא פ"ח דפּרָה. וּמִ"שׁ וּמַעֲיִין הַיּוֹצֵא בַתְּחִלָּה כָּשֶׁר וְכוּ'. שֵׁם וְכַחֲכָמִים:

יג מִי בִּיצִים וּמִי הִירְדָן וּמִי הַיַּרְמוּד פְּסוּלִין מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִי הַתְּעָרוּבוֹת. וְאֵלּוֹ הֵן מִי הַתְּעָרוּבוֹת. מִי כְּשָׂרִים לְקִדּוּשׁ שְׁנֵתְעָרְבוּ בְּמִים פְּסוּלִין אֵין מְמַלְּאִין מִתְּעָרְבֵת שְׁנֵיָהֶם. אָבֵל מִי כְּשָׂרִים שְׁנֵתְעָרְבוּ בְּמִים כְּשָׂרִים כְּגוֹן מִימֵי שְׁתֵּי הַמַּעֲיָנוֹת שְׁנֵתְעָרְבוּ וְנִמְשְׁכוּ מִמְּלֵאֵין מֵהֶן:

כסף משנה מִי בִּיצִים וּמִי הִירְדָן וְכוּ'. שֵׁם בַּמִּשְׁנָה וּפִי מִי בִּיצִים מִלְשׁוֹן הַיְגָאָה גּוּמָא בְּלֵא בִּיצָה וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' בַּפ"ק דְּסַנְהֶדְרִין (דף ה' ע"ב) בַּד"ה פְּסוּלִין שְׁטִיט וְעַפְרָה מְעוֹרֵב בֵּהֶם וְהוּא חֲצִיצָה בֵּין מִים לְכֹלִי דְּקֵרָא כְּתִיב מִים חַיִּים אֵל כְּלִי וְכֵן פִּירְשׁ"י: וְאֵלּוֹ הֵם מִי הַתְּעָרוּבוֹת וְכוּ' עַד מִמְּלֵאִין מֵהֶם. גַּם זֶה מִשְׁנָה שֵׁם וְכַחֲכָמִים:

יד הַמִּים שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ שְׁנוּיָן מִחֲמַת עֲצָמוֹן כְּשָׂרִין:

כסף משנה הַמִּים שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ וְכוּ'. גַּם זֶה מִשְׁנָה שֵׁם:

טו בָּאֵר שֶׁנִּפְּל לְתוֹכָהּ חֲרָסִית אוֹ אֲדָמָה וְנִעְשׂוּ מִימֶיהָ עֲכוּרִין מִמַּלְא מְמֹנָה וְאִין צָרִיד לְהִמָּתִין. נִפְּל לְתוֹכָהּ שֶׁטֶף שֶׁל מִימֵי גְשָׁמִים יִמָּתִין עַד שֶׁתִּיצַל :

כסף משנה באר שנפל לתוכה חרסית או אדמה וכו'. גם זה משנה שם וכו"ע: נפל לתוכה שטף של מימי גשמים וכו'. שם בתוספתא הכל שוים בבאר שירד לתוכה שטף של מימי גשמים שהוא צריך להמתין עד [שיחזרו המים] לכמות שהיו ומפרש רבינו שנעכרו המים שבבאר מחמת מי גשמים וקתני שצריך להמתין עד שיחזרו המים צלולים כמות שהיו ואע"פ שבנפל לתוכן חרסית או אדמה א"צ להמתין שתיצל הכא צריך להמתין: **כתב** הר"י קורקוס שהטעם מפני שמים במים מתערבים יותר:

טז אִמַּת הַמַּיִם הַבָּאָה מֵרְחוֹק הוֹאִיל וּתְחַלְתָּה מִן הַמַּעַן כְּשֶׁרָה לְמַלְאוֹת מְמֹנָה. וּבִלְבַד שֶׁיִּשְׁמְרָנָה שְׁלֵא יִפְסְקָנָה אָדָם וְנִמְצָא מִמַּלְא מִן הַמַּיִם שֶׁפָּסְקוּ תְחַלְתָּן מִן הַמַּעַן שֶׁהוּן פְּסוּלִין :

כסף משנה אמת המים הבאה מרחוק וכו'. משנה שם וכת"ק:

הלכות פרה אדומה - פרק שביעי

א הַמְּלֹאכָה פּוֹסְלָת בְּמַיִם קִדָּם שֶׁיִּתְקַדְּשׁוּ וְאִינָהּ פּוֹסְלָת בְּהִזָּאָה. וּדְבָרִים אֵלוּ הֵן דְּבָרֵי קִבְלָה. פִּיצַד. הַמְּמַלְא מַיִם לְקַדּוּשׁ וְנִתְעַסַּק בְּמַלְאכָה אַחֲרַת בְּשַׁעַת הַמַּלּוּי אוֹ בְּשַׁעַת הוֹלְכַת הַמַּיִם שֶׁמִּמַּלְא אוֹ בַּעַת שֶׁמְעַרָה אוֹתָן מִכְּלֵי אֵל כְּלֵי פְּסוּלִין. לְעוֹלָם הַמְּלֹאכָה פּוֹסְלָת בְּמַיִם עַד שֶׁיִּטִּיל לָהֶן אֶת הָאֵפֶר. הִטִּיל אֶת הָאֵפֶר וְנִתְקַדְּשׁוּ וְנִעְשׂוּ מִי נִדָּה אִין הַמְּלֹאכָה פּוֹסְלָת בְּהוּן אֵלָּא הַמּוֹלִיד הַמַּיִם הַמְּקַדְּשִׁין אוֹ מְעַרָה אוֹתָן מִכְּלֵי לְכֵלֵי

וְהוּא עוֹסֵק בְּמִלְאָכָה אַחֲרֵת אֵין בְּכַדְּ כְּלוּם. וְכֵן מִזָּה מֵהוּן בְּיָדוֹ
אַחַת וְהוּא עוֹשֶׂה מִלְאָכָה בְּיָדוֹ הָאַחֲרֵת :

כסף משנה המלאכה פוסלת במים קודם שיתקדשו וכו'. יתבאר בסמוך.
ומ"ש כיצד הממלא מים לקידוש וכו'. בפרק ד' דפרה המלאכה פוסלת במים
עד שיטילו את האפר ופירש רבינו המים אשר יובאו לקידוש לא יותר לו
שיתעסק בדבר אחר כל עוד שישאבם ולא בעת נושאם ולא בעת יציקתם מכלי
אל כלי ובכלל כל עוד שלא יושם במ אפר הפרה המלאכה פוסלת ואם השליך
בם האפר וכו' לא יפסלו בעשיית מלאכה ולא בשעת הזאה וכו' ואמרו בספרי
אין לי מלאכה פוסלת אלא בפרה במים מניין ת"ל והיתה לעדת בני ישראל
למשמרת למי נדה ר"ל שמי נדה כמו פרה כמו שהפרה נפסלת במלאכה וכו'
כן המים ואמרו שם יכול אפילו קידשו ת"ל למי נדה כבר הם מי נדה ר"ל
שהם יפסלו במלאכה כל עוד שיחשוב בהן להיות מי נדה אמנם אם שבו מי
נדה לא יפסלו במלאכה עכ"ל :

ב הַשְּׂכָר פְּסוּל בְּקִדּוֹשׁ וּבַהֲזִיָּה וְאֵינוֹ פּוֹסֵל בְּמַלּוּי. כִּי־צַד. הַנוּטֵל
שְׂכָרוֹ לְקִדּוֹשׁ מִי חֲטָאֵת אוֹ לְהַזוֹת מֵהוּן הָרִי אוֹתָן הַמִּים כְּמִי
הַמְעַרָה וְהָאֶפֶר כְּאֶפֶר מִקְלָה שְׂאֵינוֹ כְּלוּם. אֲבָל נוּטֵל הוּא שְׂכָר
לְמִלְאוֹת הַמִּים אוֹ לְהוֹלִיכֵן. וּמְקַדְּשִׁין אוֹתָן בְּחִנָּם וּמִזָּה מֵהוּן
הַמִּזָּה בְּחִנָּם. הִזָּה הַמְקַדְּשׁ אוֹ הַמִּזָּה זָקֵן שְׂאֵינוֹ יָכוֹל לְהִלָּךְ עַל
רִגְלָיו וּבֵא הַטָּמֵא וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לְהִלָּךְ עִמּוֹ בְּמִקּוֹם רְחוּק לְקִדּוֹשׁ
אוֹ לְהַזוֹת הָרִי זֶה מֵרְכִיבוֹ עַל הַחֲמוֹר וְנוֹתֵן שְׂכָרוֹ כְּפוּעַל בְּטֵל
שֶׁבְטֵל מֵאוֹתָהּ מִלְאָכָה שֶׁבְטָלוֹ מִמֶּנָּה. וְכֵן אִם הִזָּה כֹּהֵן וְהִזָּה
טָמֵא בְּטָמְאָה הַמוֹנְעֵתוֹ מִלְאָכָה תְּרוּמָתוֹ בְּעֵת שְׂיִלָּךְ עִמּוֹ לְהַזוֹת
אוֹ לְקִדּוֹשׁ הָרִי זֶה מֵאֲכִילוֹ וּמִשְׁקָהוּ וְסָכוֹ. וְאִם בְּטָלוֹ מִמִּלְאָכָה
נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפוּעַל בְּטֵל שֶׁל אוֹתָהּ מִלְאָכָה. שְׂכָל אֱלוֹ הַדְּבָרִים
אֵינָן שְׂכָר שֶׁנִּשְׁתַּכַּר בְּקִדּוֹשׁ אוֹ בְּהַזָּאָה שְׁהָרִי לֹא הָרוּיִחַ כְּלוּם
וְלֹא נֵטֵל אֶלָּא כְּנֶגֶד מֵה שֶׁהִפְסִיד :

כסף משנה השכר פוסל בקידוש ובהזייה. משנה פרק עד כמה (דף כ"ט)
הנוטל שכרו להזות ולקדש [מי חטאת] מימיו מי מערה ואפרו אפר מקלה : ומה
שכתב אבל נוטל הוא שכר למלאות את המים או להוליכן. שם בגמרא ובסוף

פרק האיש מקדש (קידושין דף נ"ח ע"ב). ומה שכתב היה המקדש או המזה זקן וכו' עד כפועל בטל של אותה מלאכה. שם במשנה :

א הממלא באחת ידו ועושה מלאכה בידו האחרת או הממלא לו ולאחר או שמלא לשנים באחת שניהן פסולין **ב** שהמלוי מלאכה ונמצא כל מלוי משניהם פאלו עשה עמו מלאכה אחרת. וכבר הודענו שהמלאכה פוסלת במלוי בין שמלא לעצמו בין שמלא לאחרים :

ההראב"ד שמילוי מלאכה היא. א"א דעתי בכל אלו לא משום מלאכה הוא נפסל אלא מפני היסח הדעת שהוא שורש פיסול המלאכה והוא נקרא על שמה וכ"מ שתמצא פיסול על שם מלאכה לא תתלה אותו אלא על היסח הדעת חוץ מן העושה מלאכה בגוף המים ובגוף האפר שנפסלין אפילו לא הסיח דעתו מהם מ"ט כתחילתה של פרה שהמלאכה פוסלת בה ויש לזה שורש במסכת גיטין וכללו של דבר אין אדם יכול לכונן דעתו לב' דברים כאחד או לשני בני אדם כא' נפרדים במעשיהם וא"א בלא היסח הדעת והטעם שהמילוי פוסל בו היסח הדעת בין לו בין לאחר ומקדיש אינו פוסל בו לאחר מפני שנוטלין שכר על המילוי ואפ"י בחנם יש בו טובת הנאה וכממלא לעצמו דמי אבל הקידוש כיון שאין בו לא שכר ולא טובת הנאה והמים של אחר הם אינן נפסלין בהיסח הדעת :

כסף משנה הממלא באחת ידו וכו'. בפ"ז דפרה. ועל מ"ש רבינו שמילוי מלאכה היא כתב הראב"ד א"א דעתי בכל אלו לא משום מלאכה הוא נפסל וכו'. וי"ל שרבינו סובר דאם איתא לא לישתמיט תנא לאדכורי בשום דוכתא טעמא דמלאכה משום היסח הדעת. ומ"ש שיש לו שורש במסכת גיטין הוא בפרק הניזקין (דף נ"ג) דאותיבנא למאן דאמר היזק שאינו ניכר שמיה היזק מדתניא העושה מלאכה במי חטאת פטור מדיני אדם ומשני בששקל בהם משקלות ופטור משום דלא עשה מעשה בידים והא אמר רבא מי חטאת ששקל בהם משקלות כשירה וכו' אידי ואידי כנגדן ולא קשיא הא דאסח דעתיה הא דלא אסח דעתיה וי"ל לדעת רבינו דההיא דהניזקין שאני דמיירי באחר שאינו בעל המים שאינו פוסל במלאכה אלא מטעם היסח הדעת וכמ"ש רבינו שמשון בפ"ט אמתניתין דשתת מהם בהמה או חיה ונראה שמפני שהרגיש הראב"ד בדחייה זו לא כתב שיש ראייה לזה במסכת גיטין אלא ויש לה שורש כלומר יש קצת סמך לזה במסכת גיטין לא ראייה גמורה דהא איכא למידחי כדאמרן. וא"נ התם בשלא עשה בה מלאכה שלא שקל בגופן אלא כנגדן ומש"ה בעי

היסח הדעת אבל אם עשה מלאכה בגופן אפילו לא הסיח דעתו מהן פסולין וכן מתבאר שם בגמרא ועל הראב"ד קשה דכיון דבהווא אוקימתא אמרינן דשוקל משקלות כנגדן לא מיפסלי אא"כ הסיח הכא נמי לא הו"ל למיפסל במתניי בעושה מלאכה שלא בגופן אא"כ הסיח דעתו ומדסתים לה במתניי סתומי משמע דלית לן לפלוגי בהכי בעושה מלאכה :

ד **הַמְּמַלֵּא לְאַחֲרֵים אֶפְלוּ מֵלֹא אֶלְף חֲבִיּוֹת זֶה אַחֵר זֶה לְאַלְף בְּנֵי אָדָם כֵּלָן כְּשָׂרִים וְכָל אֶחָד מֵהֶן נוֹטֵל הַמִּים שְׁלוֹ וּמְקַדְּשׁוֹ. מֵלֹא לְעֶצְמוֹ חֲבִית אַחֵר חֲבִית אִם נִתְכַּוֵּן לְקַבֵּץ כָּל הַחֲבִיּוֹת לְכָלִי אֶחָד וּלְהַשְׁלִיךְ עָלֵיהֶן אֶת הָאֶפֶר וּמְקַדְּשׁוֹ קְדוּשַׁת אֶחָד כֵּלָן כְּשָׂרִים שֶׁהַכֹּל מְלוּי אֶחָד הוּא. אֲבָל אִם נִתְכַּוֵּן לְקַדֵּשׁ כָּל חֲבִית * וְחֲבִית בְּפָנָי עֲצָמָה כֵּלָן פְּסוּלִין חוּץ מִן הָאֲחֵרוֹנָה * שֶׁהָרֵאשׁוֹנָה נִפְסָלֶת בְּמִלְאָכָה שֶׁעָשָׂה קֹדֶם שֶׁיְקַדֵּשׁ וְהוּא מְלוּי הַשְּׂנֵיָה. וְכֵן הַשְּׂנֵיָה נִפְסָלֶת בְּמְלוּי הַשְּׂלִישִׁית וְאִין כְּשָׂרָה אֶלֶּא אֲחֵרוֹנָה :**

ההראב"ד **וחבית בפני עצמה.** א"א לשון המשנה ונמלך לקדשן קידוש אחר : **שהראשונה נפסלת.** א"א לא יספיק זה הטעם אלא מאחר ששינה מחשבתו במילוי האחרונה דומה שהיה עליו למשא :

כסף משנה **הממלא לאחריים וכו'.** רבינו כתב בפירוש המשנה בפרק ז' דפרה דהכי איתא בתוספתא פרק ה' והטעם שכל שזה גמר מה שעליו לעשות לא איכפת לן אם יעשה מלאכה ומאחר שזה הממלא לאחריים אינו הוא המקדש אלא האחרים כל אחד מקדש את שלו כיון שגמר מילוי כל אחד אין לו בה עסק עוד ויכול למלאות אחרת : **מילא לעצמו חבית אחר חבית וכו'.** יתבאר בסמוך : **ומה** שכתב הראב"ד וחבית בפני עצמה לשון המשנה ונמלך לקדשן קידוש אחר עכ"ל. לא הבנתי דבריו שזה אינו אלא נמלך לקדשן ה' קידושין השנוי במשנה. **ומ"ש שהראשונה נפסלת.** א"א לא יספיק זה הטעם וכו' לטעמיה אזיל שרצה לתלות הטעם בהיסח הדעת :

ה **חֲמִשָּׁה שְׂמֵלָאוּ חֲמִשׁ חֲבִיּוֹת לְקַדְּשָׁם חֲמִשָּׁה קְדוּשִׁים כְּגוֹן שִׁישְׁלִיךְ הָאֶפֶר עַל כָּל אַחַת וְאַחַת בְּפָנָי עֲצָמוֹ וְנִמְלְכוּ לְעֶרְבּוֹ וּלְקַדְּשׁוֹ כֵּלָן קְדוּשַׁת אֶחָד אוֹ שְׂמֵלָאוּם לְקַדְּשׁוֹ קְדוּשַׁת אֶחָד וְנִמְלְכוּ לְקַדְּשׁוֹ חֲמִשָּׁה קְדוּשִׁין כֵּלָן כְּשָׂרִין שֶׁהָרִי לֹא נִתְעַסַּק**

הַמְּמַלֵּא בְּמַלּוּי אַחֵר. אָבֵל הֵיחִיד שֶׁמִּלֵּא חֲמֵשׁ חֲבִיּוֹת לְקִדְשָׁם
* חֲמִשָּׁה קִדּוּשֵׁינָו אֶף עַל פִּי שְׁחִזָּר וְנִמְלַד לְקִדְשׁוֹ קִדּוּשׁ אֶחָד אִין
כְּשֶׁר אֵלֶּא אַחֲרוֹן. מְלֶאֶן לְקִדְשׁוֹ קִדּוּשׁ אֶחָד וְנִמְלַד לְקִדְשׁוֹ
חֲמִשָּׁה קִדּוּשֵׁינָו אִין כְּשֶׁר אֵלֶּא זֶה שֶׁקִּדֵּשׁ בִּתְחִלָּה. וְכֵן אִם אָמַר
לְאַחֵר קִדֵּשׁ לָךְ אֶת אֱלוֹ אִין כְּשֶׁר אֵלֶּא זֶה שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה מִהוֹ
בִּתְחִלָּה. אָבֵל אִם אָמַר לוֹ קִדֵּשׁ לִי אֶת אֱלוֹ הָרִי כֶּלֶן כְּשֶׁרִין *
שְׁהִרִי לְקִדּוּשׁ אֶחָד מְלֶאֶן וְאֶף עַל פִּי שֶׁנִּמְלַד עָלֶיָה לְקִדְשָׁה
חֲמִשָּׁה קִדּוּשֵׁינָו הָרִי לֹא קִדֵּשׁ הוּא אֵלֶּא אַחֵר קִדֵּשׁ לוֹ :

ההראב"ד חמשה קידושין. א"א משום היסח הדעת ואם מילא בתחילה לקדשם קידוש אחד ונמלך לקדשם בחמשה קידושין אין כשר אלא אותה שיקדש ראשונה שהשאר כיון שיש בהן טורח אינו דבר מקוים בדעתו אם יעשה או לא יעשה והיסח הדעת נכנס באחרונות: **שהרי לקידוש אחד מלאם.** א"א יש בכאן ערבוב דברים ודרך אחרת שלא מדרך המשנה ואין כאן המלכה כלל אבל הטעם כשמילא לעצמו חביות ונתנם לחבירו שיקדשם לעצמו אין דעתו סומכת שיתנם לו וזה מסיח דעתו מהם וזה מסיח דעתו מהם לפיכך אין כשר אלא ראשון אבל כשיאמר לו קדשם לי כולם כשרים:

כסף משנה ומ"ש רבינו חמשה שמלאו חמש חביות לקדשן חמשה קידושין וכו' **עז הרי כולן כשרים.** משנה רפ"ז דפרה וכתב עלה רבינו וזה לשונו תהיה זוכר למה שקדם מהיות המלאכה פוסלת במילוי עד שיטיל את האפר וכבר התבאר בתוספת' שהיחיד אם מילא לאחרים ואפילו מילא להם אלף כלים לאלף קידושין הנה זה מותר ואם מילא לעצמו כלי אחר כלי הנה המילוי הראשון כבר נפסל לפי שכבר עשה מלאכה קודם שישליך בו האפר וזאת המלאכה הוא המילוי השני כאשר מילא זה בהיות שני קידושין אמנם מילא כלים רבים פעם אחר פעם לשומם כולם קידוש אחד הנה זה מותר לפי שהכל דומה כמו מי ששאב בפעם אחת. וה' קידושין הוא שישליך האפר בכל חבית וחבית לבד וקידוש אחד שיערב המימות כולם וישליך אפר בכולם בפעם אחת הנה על זה השורש אמר שאם היו רבים ומילא כל אחד מהם כליו לקדשו בפני עצמו אחר הוטב בעיניהם לשום הכל בקידוש אחד או בהיפך כולם כשרים לפי שלא הגיע בזה מה שיחייב פסלות אמנם אם יהיה יחיד ובא לקדשן ה' קידושין ומילא אחת אחת הנה הראשונה נפסלה מפני שאיבת השניה וכן השניה נפסלה מפני שאיבת השלישית וכן כולן אלא החבית האחרונה שלא נעשה אחריה מלאכה היא כשירה וכו' ואם נהפך הענין ומילאן זו אחר זו לקדשן קידוש אחד וכו' ושב לקדשן ה' קידושין הנה החבית שישליך בה האפר

תחילה כשירה בין שהשליכה בחבית שמילא ראשונה או באחרונה לפי שהמים כולם כשרים לפי שבמילוי לא נתחדש בה פסלות וכל מה שיקדש משאר החביות [פסול לפי שכל מה שנשאר מן המים נשאר פסולים לפי שהמילוי על קידוש אחד נתמלא ואם אמר לאחר קדש לך אלו (מי שיקדש החביות) והוא יעמוד במקומו אין כשר אלא חבית שקידש ראשונה להיותו כולו מילוי אחד ואם אמר קדש לי את אלו כולם כשרים לפי שיקדש אדם לזולתו קידושין רבים זה אחר זה ולא יהיה בזה פסלות כמו שביארנו בתוספתא שמי שיקדש לחבירו זה אחר זה כולם כשרים לפי שאינו הוא אשר מילא עכ"ל. ועל דרך זה פירש רבינו שמשון וכתב ונמלך לקדשן ה' קידושין שקידש זו לעצמה וזו לעצמה אין כשר אלא זה שקידש ראשון לפי שהקידוש ראשון חשוב מלאכה לאחרים שהיו ממולאים ולא ניתן לתוכו אפר ועד שיתן את האפר מלאכה פוסלת במים כדתנן בספ"ד קדש לך את אלו אמילאן לקדש קידוש אחד קאי אין כשר אלא ראשון דכיון שנתן לו נעשו שלו וכאילו ימלאן הוא והקידוש שקידש ראשון חשיב מלאכה לפסול כל האחרים קדש לי את אלו כולם כשרים כי הממלא לא עשה מלאכה והמקדש אין המים שלו שיפסלו האחרים על ידו עכ"ל: **ומ"ש שהרי לקידוש אחד מלאם.** א"א יש כאן עירבוב דברים ודרך אחרת שלא מדרך המשנה ואין כאן המלכה כלל וכו'. רצה לדחות דברי רבינו בדבריו כדי לקיים דבריו שנתן טעם משום היסח הדעת ונדחק בפירוש המשנה כדי לקיים טעמו וכשתראה דברי רבינו בפירוש המשנה שכתבתי בסמוך תראה שאין כאן עירבוב: **ומ"ש** שהוא שלא מדרך המשנה יש לתמוה עליו שמאחר שבמשנה אינו מפורש לא טעמו של רבינו ולא טעמו של הראב"ד איך יאמר על דברי רבינו שהם שלא מדרך המשנה בעבור שהם על דרך טעם אחר זולת טעמו של הראב"ד ואדרבה פשט לשון המשנה מורה על טעמו של רבינו:

1 הַרוּצָה לְמִלְאוֹת מַיִם לְקַדְּשׁוֹן וּמַיִם אַחֲרֵי לְצַרְכָּיו מִמֶּלֶא
אֶת שֵׁל צַרְכָּיו תְּחִלָּה וְקוֹשְׁרוֹ וְטוֹעֲנָן לְאַחוֹרָיו וְאַחַר כֵּן מִמֶּלֶא
אֶת שֵׁל חֲטָאת כִּדִּי שְׁלֵא יִתְעַסֵּק בְּמִלְאָכָה אַחַר הַמְּלוּי וְנוֹתְנָם
לְפָנָיו וְהוֹלֵךְ:

כסף משנה הרוצה למלאות מים לקדשן ומים אחרים כו'. בפ"ז דפרה:

2 שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מִמֶּלֶאִין כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְעֲצָמוֹ וְהִגְבִּיהוּ זֶה עַל זֶה
וְנִטְלָה זֶה לְזֶה קוֹץ מִיָּדוֹ אוֹ מִגּוּפוֹ בְּשַׁעַת מְלוּאוֹ * אִם מִלְּאוֹ

שְׁנֵיהֶם לְקִדּוּשׁ אֶחָד הַמִּים כְּשָׂרִים וְאִם מְלֹאוּ לְקִדְשׁ כָּל אֶחָד
לְעֲצָמוֹ זֶה שְׁהִגְבִּיהָ אוֹ הוֹצִיא אֶת הַקּוֹץ פָּסַל מִיָּמִיו :

ההראב"ד אם מלאו שניהם לקידוש אחד המים כשרים. א"א נראה לי מפני
שהוא צורך הקידוש ההגבהה ונטילת הקוץ שלא יוכל למלאות אלא לאחר
נטילת הקוץ ולא יוכל זה להוציאו עד שיגביה לו חברו :

כסף משנה שנים שהיו ממלאים וכו'. בפרק ז' דפרה וכתב שם רבינו בקידוש
אחר שהתערבו המימות והשליך בהם אפר אחד הנה הם יחד כאיש אחד
פירוש שסייע זה לזה בהגבהת מימיו על כתפיו או שנטל זה לזה קוץ מידו או
מגופו אם שניהם מילאו לצורך קידוש אחד המים כשרים דשניהם כאיש אחד
ויכול כל אחד לסייע לחבירו כמו לעצמו ונטילת הקוץ צורך מילוי הוא וצורך
הקידוש הוא אבל בשני קידושים כל אחד פסל מימיו במה שסייע חבירו דהוי
מלאכה : כתב הראב"ד אם מילאו שניהם לקידוש אחד המים כשרים א"א
נראה לי מפני שהוא צורך הקידוש וכו'. משמע מדבריו שהוא מפרש ששני
המעשים נעשו כאחד נטילת הקוץ והגבהה אבל פשטא דמתניתין משמע דאו
נטל קוצו קאמר וכן פירש ר"ש וי"ל בדברי הראב"ד שכתב מפני שהוא צורך
הקידוש שלא יוכל למלאות אלא לאחר נטילת הקוץ פתח בצורך קידוש וסיים
בצורך מילוי וצ"ל דכיון שאם לא ימלא לא יקדש צורך מילוי הוה ליה צורך
קידוש והוצרך לייחס הדבר לצורך קידוש אע"פ שהוא לו סיבה רחוקה מפני
שהדבר המאחד אותם הוא שהם לצורך קידוש אחד. ומ"ש ולא יוכל זה
להוציאו עד שיגביה לו חברו איני מבין שהרי אפשר שיטול קוצו של זה אע"פ
שלא יגביה לו חברו :

ח השואל חָבַל לְמִלְאוֹת בּוֹ וּמְלֵא וְנָטַל הַחֶבֶל בְּיָדוֹ וּמִיָּמִיו עַל
כְּתִפּוֹ וּפָגַע בְּבַעְלִים בְּדַרְכּוֹ וְנָתַן לָהֶן אֶת הַחֶבֶל כְּשֶׁהוּא מְהַלֵּךְ
כְּשָׂרִין. וְאִם יָצָא מִן הַדָּרֶךְ כְּדִי לְהוֹלִיךְ הַחֶבֶל לְבַעְלִים פָּסַל אֶת
הַמִּים :

כסף משנה השואל חבל למלאות בו וכו' עד ואם היה דולה ומקבץ לתוך ידו
המים כשרים. גם זה שם :

ט מי שְהִיָּה מְמַלָּא וּמְשַׁלֵּיךְ הַחֶבֶל שְׁמַלְא בּוּ עַל הָאָרֶץ וְאַחַר שְׁמַלְא חֲזַר וְקִבֵּץ עַל יָדוֹ פְּסָלָן. וְאִם הִיָּה דּוֹלָה וּמְקַבֵּץ לְתוֹךְ יָדוֹ הַמַּיִם כְּשָׂרִים :

י הַמְּמַלָּא וְנוֹתֵן לְחֻבֵּית עַד שְׂיִמְלֶאנָה מַיִם וְהַצְנִיעַ אֶת הַחֻבֵּית שְׁלֹא תִשָּׁבֵר בְּשַׁעָה שְׁהִיָּה מְמַלָּא אוֹ שְׂכַפְפָּאָה עַל פִּיהָ עַל מְנַת לְנִגְבָּה לְמַלְאוֹת בָּהּ כְּשֵׁר שְׂזָה מְצַרְךְ הַמַּלּוּי הוּא. אָבֵל אִם הַצְנִיעָה אוֹ נִגְבָּה כְּדִי לְהוֹלִיךְ בָּהּ אֶת הַקִּדּוּשׁ פְּסַל שְׁהִרִי עֲשֵׂה מְלֹאכָה שְׂאִינָה לְצַרְךְ הַמַּלּוּי. וְכֵן הַמְּמַלָּא וְנוֹתֵן לְשִׁקְתָּ וּפְנָה חֲרָסִית מִן הַשִּׁקְתָּ בְּשַׁעַת מַלּוּי אִם בְּשִׁבִיל שְׂתַחֲזִיק מַיִם רַבִּים כְּשָׂרִים שְׁהִרִי זֹו צַרְךְ הַמַּלּוּי וְאִם בְּשִׁבִיל שְׁלֹא יִהְיוּ הַחֲרָסִין מְעַכְבִּין אוֹתוֹ בְּשַׁעָה שְׁהוּא זוֹלָף אֶת הַמַּיִם שְׁמַלְא בְּשִׁקְתָּ הִרִי אֵלּוֹ פְּסוּלִין :

כסף משנה **הממלא ונותן לחבית וכו' עד הרי אלו פסולים.** גם זה שם. ופירש ה"ר עובדיה המצניע החבית שהוא דולה בה המים לשום בשוקת ולאחר שעירה ממנה הצניעה קודם שיקדש מים בשוקת אין הצנעה זו חשיבא מלאכה לפי שצריך לה עדיין למלאות בה וצורך מילוי הוא וכן כפאה וכו' אבל אם עשה כן להוליך הקידוש והם המים המקודשים הואיל ולא צורך מילוי הוא חשיב כמלאכה ופסל המילוי עכ"ל. וזה ע"ד פ' ר"ש אבל רבינו מפרש שממלא כדי ליתן מים בחבית. ונראה ששיעור דבריו כך הם ובשעה שהיה ממלא מים כדי ליתן בתוכה הצניעה שלא תשבר או כפאה על פיה כדי שתתנגב אם כוונתו בהצנעה זו או בכפייה כדי למלא אותה כשר אבל אם היתה כוונתו להוליך את הקידוש פסול:

יא * הַמְּמַלָּא דְּלִי לְשִׁתּוֹת וְנִמְלֵךְ וְחִשָּׁב עָלָיו לְמִי חֲטָאתָ אִם עַד שְׁלֹא הִגִּיעַ הַדְּלִי לַמַּיִם חִשָּׁב מְעָרָה וְאִין צָרִיךְ לְנִגְבַּ וְאִם מְשִׁהִיעַ הַדְּלִי לַמַּיִם חִשָּׁב מְעָרָה וְצָרִיךְ לְנִגְבַּ וְאַחַר כֵּן יְמַלְא בּוּ לְחֲטָאתָ. שְׁלֵשֶׁל הַדְּלִי וְנִפְסַק הַחֶבֶל מִיָּדוֹ * אִם עַד שְׁלֹא הִגִּיעַ הַדְּלִי לַמַּיִם חִשָּׁב עָלָיו מְעָרָה וְאִין צָרִיךְ לְנִגְבַּ. נִמְלֵךְ וְהוּא עוֹדֵהוּ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וְחִשָּׁב עָלָיו לְמִי חֲטָאתָ מְעָרָה וְאִינוּ צָרִיךְ לְנִגְבַּ.

מִים שְׁמֵלֶאָן לְמִי חֲטָאת וְאַחַר שְׁנַתְמֵלֵא חִשָּׁב עֲלֵיהֶן לְשִׁתּוֹתָן
כְּשֵׁיטָה אֶת הַכָּלִי לְשִׁתּוֹת פָּסַל הַמַּיִם אָף עַל פִּי שְׁלֵא שְׁתָּה מֶהוּ
כְּלוּם :

ההראב"ד **הממלא דלי לשתות**. א"א זו התוספתא מצאנו אותה בשני ספרים
בהיפך עד שלא הגיע למים חישב מערה וצריך לנגב ואם משהגיע למים חישב
מערה ואינו צריך לנגב ותחילת התוספתא מילא מים לשתות וחישב עליו עד
שלא יגיע למים וכו' וכך פירושה מילא חבית אחת לשתות וכשחזר למלאות
אחרת חישב למלאותה לחטאת אם עד שלא הגיע האיש למים חישב כיון
שזאת המחשבה רחוקה מן הממלא וכבר מילא תחילה לשתות חוששין שמא
נכנס היסח הדעת במלואה ולפיכך מערה וצריך לנגב אבל משהגיע איש למים
חישב הואיל וקרובה מחשבתו אינו צריך לנגב אבל מערה מיהת דילמא אתי
לאיחלופי בראשונה אבל אם לא מילא מתחילה אלא ששילשל הדלי לשתות
ונפסק החבל וכו' : **אם עד שלא הגיע החבל והדלי למים חישב למי חטאת
מערה ואין צריך לנגב**. א"א על הדרך הראשון הוא הולך לדעת ת"ק אבל לדעת
רשב"ג יש חילוק כדאיתא בתוספתא :

כסף משנה **הממלא דלי לשתות וכו'**. תוספתא פ"ד מילא דלי לשתות חישב
עליו עד שלא הגיע למים מערה וצריך לנגב אם משהגיע למים וחישב מערה
ואינו צריך לנגב רשב"ג אומר אין צריך לערות שלשל למלאות ונפסק החבל
מידו אם עד שלא הגיע למים חישב עליו מערה וצריך לנגב רשב"ג אומר א"צ
לערות. ונראה שיש בה חסרון בסיפא וצריך להגיה בה אם עד שלא הגיע חישב
עליו מערה ואינו צריך לנגב ואם משהגיע חשב עליו מערה וצריך לנגב : **כתב**
הראב"ד זאת התוספתא מצאנו אותה בשני ספרים בהיפך וכו' עד כדאיתא
בתוספתא. ופי' דחוק הוא ואיני יודע מה מלמדנו במה שכתב תחילת
התוספתא מילא מים לשתות וכו' שהרי גם רבינו כך כתב ועל פי גירסת רבינו
נראה לי דה"פ הממלא דלי לשתות אם עד שלא הגיע הדלי למים חישב אע"פ
שלא עלו לו אותם המים למי חטאת וצריך לערותם ואח"כ ימלא לשם מי
חטאת מ"מ אהני ליה ההיא מחשבה לענין שאינו צריך לנגב כשימלא לשם מי
חטאת אבל אם לא חישב עד שהגיע הדלי למים אין אותה מחשבה מועלת
וצריך לגרוס בדברי רבינו בסיפא וצריך לנגב כמו בסיפא דרישא ור"ש פירשה
בענין אחר ע"פ גירסתו ואין דבריו מיושבים : **ומ"ש** הראב"ד גבי שלשל הדלי
על הדרך הראשון הוא הולך לדעת ת"ק אבל לדעת רשב"ג יש חילוק כדאיתא
בתוספתא : **יש** לתמוה דמשמע מדבריו דרשב"ג לא פליג אלא בסיפא ובנוסחא
דידן ברישא נמי פליג ועוד ק"ל מה הוצרך לו להשמיענו דרשב"ג פליג אם
לומר דהלכה כמותו הא אע"ג דק"ל כל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה

כמותו במשנתנו דוקא אמרו ולא בברייתא: **מים שמילאן למי חטאת וכו'.**
משנה פרק ט' דפּרה וכרבי יהושע:

הלכות פרה אדומה - פרק שמיני

א מי שֶהיוּ מִימּוֹ עַל כְּתִפּוֹ וְעָמַד וְהוֹרָה הוֹרָאָה לְאַחֲרִים אוּ שָׁדוֹן דִּין אוּ שְׁחֻלְצָה בְּפָנָיו אוּ מֵאֲנָה אוּ שְׁהֲרָאָה לְאַחֲרִים אֶת הַדֶּרֶךְ אוּ שְׁהֲרַג אֶת נַחֲשׁ אוּ עֶקְרָב אוּ נָטַל אֶכְלִין מִן הַשּׁוּק לְהַצְנִיעַם הָרִי הַמַּיִם פְּסוּלִין שֶׁהָרִי נִתְעַסַק בְּדָבָר אַחֵר קֹדֶם שְׂיִתֵּן הָאֶפֶר עַל הַמַּיִם. אָבֵל אִם נָטַל הָאֶכְלִין לְאֶכְלוֹ וְאֶכְלוֹ כְּשֶׁהוּא מְהֻלָּךְ אוּ שְׁהֲרַג נַחֲשׁ אוּ עֶקְרָב הִמְעַכְבִּין אוֹתוֹ הָרִי הַמַּיִם כְּשֶׁרִים שְׂזָה מְצַרְךָ הוֹלֶכֶת הַמַּיִם. זֶה הַכֶּלֶל כָּל דָּבָר שֶׁהוּא מְשׁוּם מְלֹאכָה שֶׁעָשָׂהוּ קֹדֶם מִתֵּן הָאֶפֶר בֵּין עָמַד בֵּין לֹא עָמַד פְּסוּל וְדָבָר שֶׁאִינוֹ מְשׁוּם מְלֹאכָה אִם לֹא עָמַד כְּשֶׁרִים וְאִם עָמַד פְּסוּל. הִזָּה מְהֻלָּךְ בְּמַיִם וּפְרָץ בְּשַׁעַת הַלּוּכּוֹ מְקוּם שְׂיִלָּךְ בּוֹ אֵף עַל פִּי שְׁפָרֵץ עַל מְנַת לְגֹדֶר כְּשֶׁרִים. וְאִם גָּדַר קֹדֶם שְׂיִתֵּן הָאֶפֶר פְּסוּלִין. וְכֵן אִם קָצָה פְּרוֹת לְאֶכֶל אֵף עַל פִּי שְׂכּוֹנָתוֹ לְהַקְצוֹת אֶת הַשָּׂאֵר כְּשֶׁרִין. וְאִם הִקְצָה קֹדֶם מִתֵּן הָאֶפֶר פְּסוּל:

כסף משנה מי שהיו מימיו על כתפו וכו' עד ואם עמד פסל. משנה בפרק ז' דפּרה מי שהיו מימיו על כתיפו והורה הוראה והראה לאחריים את הדרך הרג נחש ועקרב ונטל אוכלין להצניען פסול אוכלים לאוכלן כשר נחש ועקרב שהיו מעכבין אותו כשר אמר ר"י זה הכלל דבר שהוא משום מלאכה בין עמד בין לא עמד פסול ודבר שאינו משום מלאכה אם עמד פסול ואם לא עמד כשר ומשמע דר"י לפרושי אתא והלכה כמותו ובתוספתא פ"ו מי שהיו מימיו על כתיפיו ומיאנה בפניו או שחלצה בפניו והרצה סלע לאחר והראה דרך לאחר אם עמד פסול אם לא עמד כשר ופ"י והרצה כמו אסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה. והשתא מ"ש רבינו ועמד לא קאי להרג נחש ועקרב דכיון דהריגה

מלאכה היא אפילו לא עמד פסול דאלי"כ לא הו"ל לרבינו לאסוקי בהרג נחש ועקרב בין הנך לנטל אוכלים להצניען אם איתא דאף בהנך בעינן עמד ונטל אוכלין לאכלן ואכלן משמע לרבינו דלא חשיב מלאכה ומש"ה אם אכלן כשהוא מהלך כשר ויש לתמוה דהיאך אפשר דנטל אוכלין להצניען אע"פ שלא הצניען עדיין הויא מלאכה ונטל אוכלין ואכלן לא הויא מלאכה ואפשר דאכילה חשיבא צורך המילוי שאם הוא רעב לא יהיה לו כח למלאת וכ"כ ר"ש בספ"ז דפרה ואם כן מ"ש שזה מצורך הולכת המים קאי גם לאוכלן כשהוא מהלך: **היה מהלך במים ופורץ וכו'.** שם הפורץ על מנת לגדור כשר ואם גדר פסול ואוכל על מנת לקצות כשר ואם קצה פסול ודברי רבינו בפורץ נכוחים וסיפא נראה שהוא מפרשה שאם קצץ קצת פירות מהאילן לאכלן ודעתו להשאיר השאר להקצותן ליבש כשרים אע"פ שבאכילת אלו נשאר האחרים מיוחדים להקצות לא חשיבא מלאכה:

ב הָיָה אוֹכֵל בְּשַׁעַת הוֹלְכֵת הַמַּיִם וְהוֹתִיר וְזָרַק מֵה שְׁהוֹתִיר לְתַחַת הַתְּיַאנָה אוֹ לְתַחַת הַמְּקַצָּה אִם נִתְפָּוֵן שְׁלֵא יֵאבְדוּ הַפְּרוֹת הַרִי הַמַּיִם פְּסוּלִין שְׁהָרִי עָשָׂה מְלָאכָה. וְאִם זָרְקוֹן לְפִי שְׁאִין לוֹ צֶרֶד בְּהוֹן הַרִי הַמַּיִם כְּשֶׁרִין. הַמְּמַלֵּא מַיִם לְקַדְשׁוֹן וּמְסָרֵן לְאַחַר לְשִׁמְרֵן וְעָשׂוּ הַבְּעָלִים מְלָאכָה לֹא נִפְסְלוּ הַמַּיִם שְׁהָרִי מְסָרֵן לְשׁוּמֵר. וְאִם עָשָׂה הַשׁוּמֵר מְלָאכָה פְּסָלֵן שְׁהָרִי הוֹן בְּרְשׁוֹתוֹ וְהוּא נִכְנַס תַּחַת הַבְּעָלִים. הָיוּ שְׁנַיִם שׁוּמְרִין אֶת הַמַּיִם וְעָשָׂה אֶחָד מֵהוֹן מְלָאכָה הַמַּיִם כְּשֶׁרִים שְׁהָרִי הַשְּׁנַיִ מְשִׁמֵר. הַזֵּר הָרֵאשׁוֹן לְשִׁמֵר וְעָמַד הַשְּׁנַיִ וְעָשָׂה מְלָאכָה הַמַּיִם כְּשֶׁרִים עַד שְׁיַעֲשׂוּ כָּל הַשׁוּמְרִין מְלָאכָה כְּאַחַת:

כסף משנה **היה אוכל בשעת וכו'.** גם זה שם: **הממלא מים לקדשן וכו'.** הכי משמע בפרק ז' דפרה במתניתין מהמוסר את מימיו לטמא וכן כתבו שם רבינו ור"ש. **ומ"ש היו שנים שומרים וכו'.** גם זה שם:

ג הַמְּקַדֵּשׁ בְּאַחַת יָדוֹ וְעָשָׂה מְלָאכָה בְּשֵׁנִיהָ. אִם לְעֲצָמוֹ קִדְשׁ פְּסָל שְׁהָרִי עָשָׂה מְלָאכָה קִדְשׁ מִתָּן אֶפְרָ בְּמַיִם. וְאִם לְחִבְרוֹ קִדְשׁ הַמַּיִם כְּשֶׁרִים שְׁאִין זֶה פּוֹסֵל מִימֵיו שֶׁל חִבְרוֹ בְּמְלָאכָה

שְׁעֵשָׂה. שְׂאִין הַמְּלֹאכָה פּוֹסְלֵת בְּקִדּוֹשׁ אֶלָּא בְּמִים. וְהוּא
שְׂיִהֶיָה הָעוֹשֶׂה הַשּׂוֹמֵר אוֹ הַבְּעָלִים :

כסף משנה המקדש באחת ידו וכו' עד שניהם כשרים. ג"ז שם המקדש באחת
ידו ועושה מלאכה באחת ידו אם לו פסול ואם לאחר כשר המקדש לו ולאחר
שלו פסול ושל אחר כשר המקדש לשנים כאחד שניהם כשרים ופי' ר"ש אם לו
פסול משום דשמא המלאכה קדמה לקידוש ונפסלו המים נקודם שישליכו בהם
האפר]. ואם לאחר הוא הקידוש כשר שהרי בעל המים לא עשה מלאכה.
המקדש לו ולאחר כאחד או שקידש לחבירו קודם שלו פסול דקידוש של
חבירו נחשב מלאכה לפסול מימיו. שניהם כשרים מפני שאין המים שלו עכ"ל.
והוא כדרך רבינו אלא שרבינו לא תלה הטעם בשמא כי התחלת ההשתדלות
ודאי יהיה קודם ומאז חשיב מלאכה לפסול: **ודינים** אלו הם על שתי
הקדמות. האחת שאין המלאכה פוסלת במים אחר שהשליך לתוכן האפר.
שנית שאין אדם פוסל מים של חבירו רק בהיותם מסורים לו לשמרם ולכך
כשיקדש לעצמו פסל המים במה שהתחיל להשתדל במלאכה בידו האחרת
קודם שיתן האפר במים ונמצא שנתן האפר על מים פסולים דאילו משום
מלאכה שאחר קידוש לא פסל כמו שביארנו אמנם מקדש לאחר אין לו במים
כלום אלא לקדשן ואין המלאכה שעושה הוא פוסלת מים של חבירו ומזה
הטעם המקדש לו ולאחר כאחת שלו פסול כי כבר התחיל להתעסק קודם
שהשליך האפר וקידוש חבירו היא מלאכה כמו שנתבאר :

ד המקדש לעצמו ולאחר כאחת. שלו פסול שְׂהָרִי נִפְסְלוּ הַמִּים
שֶׁל עֲצָמוֹ בְּעֵסֶק שְׂנִתְעַסֵּק בְּקִדּוֹשׁ חֲבֵרוֹ. אֲבָל אִם קִדַּשׁ לְשָׁנִים
כְּאַחַת שְׂנִיָּהֶם כְּשֶׁרִין שְׂאִין מְלֹאכְתּוֹ פּוֹסְלֵת מִי אַחֲרֵים :

ה הממלא לעצמו בשתי ידיו כאחת בקדוש אחד פסול. בשני
קדושים כָּשֶׁר. קִדַּשׁ לְעֲצָמוֹ בְּשֵׁתֵי יָדָיו כְּאַחַת בְּקִדּוֹשׁ אֶחָד
כְּשֶׁרִים בְּשָׁנֵי קִדּוּשֵׁין פְּסוּלִין. מְלֵא וְקִדַּשׁ בְּשֵׁתֵי יָדָיו כְּאַחַת
לְעֲצָמוֹ שְׂנִיָּהֶן פְּסוּלִין. מְלֵא לְאַחַר בְּשֵׁתֵי יָדָיו כְּאַחַת בְּקִדּוֹשׁ
אֶחָד כְּשֶׁר בְּשָׁנֵי קִדּוּשֵׁין פְּסוּלִין. קִדַּשׁ לְאַחַר בְּשֵׁתֵי יָדָיו כְּאַחַת
בֵּין בְּקִדּוֹשׁ אֶחָד בֵּין בְּשָׁנֵי קִדּוּשֵׁין שְׂנִיָּהֶן כְּשֶׁרִים. מְלֵא וְקִדַּשׁ
בְּשֵׁתֵי יָדָיו כְּאַחַת לְאַחַר הַמְּלוּי פְּסוּל וְהַקִּדּוּשׁ כְּשֶׁר. זֶה הַכֹּל
כֹּל מְלוּי שְׁעֵשָׂה עִמּוֹ מְלֹאכָה בֵּין שְׂמֵלָא לְעֲצָמוֹ בֵּין שְׂמֵלָא לְאַחַר

פְּסוּל. וְכָל מַיִם שֶׁנִּתְּמָלְאוּ כִּהְלַכְתֶּן וְעָשָׂה מְלֶאכֶה קִדְּם שְׂיִתֶּן
אֶת הָאֶפֶר אִם הָיוּ הַמַּיִם שְׁלוֹ הָרִי הֵן פְּסוּלִין. וְאִם הָיוּ שֶׁל אַחַר
כְּשֵׁרִין. וְכָל דָּבָר שֶׁבִּידוֹ וְעָשָׂה מְלֶאכֶה בֵּין שֵׁשׁ שָׁם שׁוֹמֵר שְׂאִינוֹ
עוֹשֶׂה מְלֶאכֶה בֵּין שְׂאִין [שֶׁ] שׁוֹמֵר פְּסוּל. וְדָבָר שְׂאִינוֹ בִּידוֹ
וְעָשָׂה מְלֶאכֶה אִם יֵשׁ [שֶׁ] שׁוֹמֵר לֹא פְּסוּל. אִם אֵין שָׁם שׁוֹמֵר
פְּסוּל:

ההראב"ד **הממלא לעצמו.** א"א הדרך הנ"ל בכל אלה כל דבר שיש בו טורח
מרובה א"א שלא יכנס בו היסח הדעת והקרוב להיותו שמור הוא הכשר:

כסף משנה **הממלא לעצמו וכו'.** תוספתא בפרק חמישי דפרה וכתבה ר"ש
בפ"ז דפרה מילא לעצמו בשתי ידיו כאחת בקידוש אחד פסול בבי' קידושין
כשר. קידש לעצמו בשתי ידיו כאחת בקידוש אחד כשר בבי' קידושין פסול.
מילא וקידש קידש ומילא בשתי ידיו כאחת שניהם פסולין. מילא לאחד בשתי
ידיו כאחת בקידוש אחד כשר בשני קידושין פסול. קידש לאחד בשתי ידיו
כאחת בין בקידוש אחד בין בשני קידושין כשר. מילא וקידש קידש ומילא
בשתי ידיו כאחת הקידוש כשר והמילוי פסול. זה הכלל כל מלאכה שיש בה
מילוי בין לו בין לאחר פסול ושאין בה מילוי מלאכה שלו פסול ושל אחר כשר
כל דבר שבידו ועשה מלאכה בין שיש שם שומרים ובין שאין שם שומרים
פסול דבר שבידו ולא עשה מלאכה אם יש שם שומרים פסול עכ"ל. ור"ש כתב
תוספתא זו בפ"ז וגורס בה מילא לעצמו בשתי ידיו כאחת בקידוש א' פסול
בשני קידושין כשר קידש לעצמו בשתי ידיו כאחת בקידוש אחד פסול בשני
קידושין כשר וכן יש עוד בגירסתו חילופים אחרים. ופ"י מילא לעצמו בשתי
ידיו כאחת בקידוש אחד פסול בשני קידושין כשר איפכא הוה מסתברא
בקידוש אחד כשר דמילא שתי חביות לקדשן קידוש אחד אפילו בזה אחר זה
כשר בשני קידושין פסול דהא בזה אחר זה קתני סיפא האחד פסול והשני
כשר והשתא דבבת אחת לא ידיע הי מינייהו קדים ושניהם פסולים שהאחרון
נעשה מלאכה לראשון הואיל ומילא לקדש שני קידושין אע"ג דלעצמו ואם
באנו ליישב גירסת הספרים יש לפרש דה"ק בקידוש אחד פסול כלומר שלא
קידש אלא אחת מהחביות דאיגלאי מילתא דאחרת לא לקידוש נתמלאת
ופוסלת חבירתה בשני קידושין שנתקדשו שתי החביות כשר וכגון שקידשן
שתיהן בקידוש אחד א"י בשני קידושין וכגון שקידשן אחד ולעולם בנתמלאו
ע"מ לקדש קידוש א' ועוד יש לפרש דאפילו ע"מ לקדשן שני קידושין כיון
דבבת אחת מילאן לעצמו כשר דלא פסלינן אלא בזה אחר זה דוקא אע"ג
דמילא לו ולאחר פסלינן בסיפא בבת אחת מאחר דזה אחר זה נחשב מלאכה

לעצמו שאני קידש לעצמו בשתי ידיו כאחת בקידוש אחד כשר שבחבית אחת הטיל אפר בשתי ידיו בשני קידושין של שתי חביות הטיל אפר פסול אפי המילוי האחרון דאימא קידוש הראשון קדים ופסלו משום מלאכה. מילא וקידש קידש ומילא בשתי ידיו כאחת שניהם פסולים על חנם נקט תרתי כיון דקתני כאחת ויש לפרש כדפרישית לעיל משום דזימנין מתחיל הקידוש וזימנין מתחיל המילוי מיירי כגון שמילא חבית זו וקידש חבית אחרת ולכך שניהם פסולים דלא ידעינן הי מינייהו קדים דאם מילוי השני קדם לקידוש הראשון שניהן פסולין דמילוי השני פסל מילוי הראשון וקידוש הראשון פסל מילוי השני. מילא לאחר בשתי ידיו כאחת בין בקידוש אחד בין בשני קידושין כשר א"א לפרש בקידוש אחד דהכא כההוא דלעיל שלא קידש אלא חבית אחת אלא כלומר בין מילאן לקדש קידוש אחד בין מילאן לקדש שני קידושין כשר ולא דמי לממלא לשנים כאחת דלעיל שניהם פסולים דלאדם אי שאני ולא דמי למילא לעצמו שחילקנו בין ממלא לקדש קידוש אחד לממלא לקדש ב' קידושין דדין הוא בממלא לעצמו שיש חשיבות במחשבתו לפסול ולהכשיר אבל מחשבה בממלא לצורך אחר לא חשיבא ולא שמה מחשבה לפי שיבא חבירו ויבטל מחשבתו וכלא חישוב כלל דמי ומסתברא דכ"ש לעצמו וא"כ הא דמשמע הכא דוקא לאחר אבל לעצמו לא בקידוש אחד הוא דחלוקים דלעצמו פסול ולאחר כשר ולא כמו שפירשתי לעיל שלא נתקדשה אלא אחת מהחביות דא"כ מ"ש לעצמו מ"ש לאחר וצריך להתיישב בדבר. מילא וקידש בשתי ידיו כאחת הקידוש כשר והמילוי פסול בעושה לאחר איירי דבעל המים לא עשה מלאכה והמילוי פסול שהממלא עשה מלאכה שקידש. מלאכה שאין עמה מילוי כלומר שאין המלאכה עם המילוי אלא לאחר שמילא עשה מלאכה. הממלא קודם קידוש שלו פסול כלומר אם המילוי שלו פסלתו מלאכה שלאחריו, ושל אחר שעשה אותו מילוי לאחר כשר דמכיון שמילאהו שוב אין נפסל במלאכה שהממלא עושה אחר כך. כל דבר שבידו ועשה מלאכה בין שיש שם שומרים בין שאין שומרים פסול משום מלאכה שעשה דבר שבידו ולא עשה מלאכה אם יש שומרים כשר כיון שנתכוון לשומרו או הוא או אחר ואם אין שם שומרים פסול משום היסח הדעת עכ"ל. והנך רואה כי נוסחא משובשת נזדמנה לרבינו שמשון וגירסת רבינו היא הנכונה ומסכמת עם נוסחת תוספתא שבידינו ופירושה בבבי קמאי מבואר בדברי רבינו שמשון במ"ש איפכא מסתברא ונראה שרבינו מפרש שמה ששנינו מילא וקידש קידש ומילא לאו למימרא דבעינן תרווייהו אלא היינו לומר מילא וקידש או קידש ומילא ומשום הכי לא נקט בלישניה אלא חדא ואפשר שלא היה בגירסתו בתוספתא אלא אחת ושאר הבבות מתבארות מתוך דברי ר"ש שכתבתי: **וכתב** הראב"ד הממלא לעצמו א"א הדרך הנ"ל בכל אלה וכו'. ולטעמיה אזיל לתלות הכל בהיסח הדעת:

1 האומר לחברו קדש לי ואקדש לך וקדשו זה לזה הראשון כשר והשני פסול שהרי קדש בשכר. אמר לו מלא לי ואמלא לך * ומלאו זה לזה הראשון פסול הואיל וכונתו שימלא לו חברו. חלף מלוי זה הרי זה כממלא לו ולאחר שהן פסולין. והשני כשר שהמלוי בשכר מתר והרי לא עשה מלאכה אחר שפלא ואין בכונתו מלוי אחר:

ההראב"ד ומלאו זה לזה הראשון פסול. א"א זה הטעם אין בו טעם וני"ל כיון שאינו ממלא אלא בשכר ואינו סומך בדעתו שהשני ימלא לו ואף הוא מסיח דעתו מן המלוי אבל השני כשר ועל זה הדרך הולך הכל:

2 האומר לחברו קדש לי ואמלא לך שניהן כשרין שהמלאכה אינה פוסלת הקדוש והמלוי בשכר מתר. מלא לי ואקדש לך שניהן פסולין. זה שפלא בתחלה פסול שהרי הוא כממלא ומקדש כאחת ופסל המים במלאכה. וזה שקדש באחרונה פסול שהרי קדש בשכר וכאלו החזיר חוב שעליו:

כסף משנה (ו-1) האומר לחבירו וכו'. משנה שם קדש לי ואקדש לך הראשון כשר מלא לי ואמלא לך האחרון כשר קדש לי ואמלא לך שניהם כשירים מלא לי ואקדש לך שניהם פסולים ופירושה מבואר מדברי רבינו כאן ובפ"י המשנה: **ודינים** אלו בנויים על ג' הקדמות. ראשונה שהקידוש וההזאה בשכר פסולים. שנית שהמלוי בשכר כשר. שלישית שהמלאכה פוסלת במים עד שיטילו האפר ואחר שיטיל האפר אין מלאכה פוסלת עוד הילכך כשאמר לו קדש לי ואקדש לך קידוש שני הוא בשכר שכבר קידש לו חבירו בשכר קידוש ואין להקשות גם קידוש ראשון הוא בשכר מה שיקדש לו חבירו דשאני התם דבשעה שקידש לא נתן לו דבר אע"פ שאמר לתת לא מיקרי עושה בשכר ומאחר שנעשה הקידוש בהכשר אינו חוזר ונפסל כשיתן לו וכ"ש שכיון שהקידוש השני פסול נמצא שלא עשה לו כלום ואין כאן שכר ואם א"ל מלא לי ואמלא לך אותו שמילא בתחילה פסול בהיות כוונתו בעת המלוי שימלא לו הוא תמורתו הרי הוא כמילא לו ולאחר בבת אחת אבל השני כשר דלא הוי כמילא לו ולאחר דבשלמא כשזה ממלא לחבירו כדי שימלא לו חבירו אחר כך יש מקום לחשבו כמילא לו ולחבירו אבל כשזה ממלא לחבירו מפני מה שכבר מילא לו אין מילוי זה לעצמו כלל כי כבר נתמלאו מימיו ולא שייך כלל בזה

להחשיבו מילא לו ולחבירו כי אין כאן לו אלא הכל לחבירו תגמול ופרעון על מה שכבר מילא לו ואין בכוונתו בעת מילוי זה למילוי אחר שימלאו לו ולא שייך בזה אלא להחשיבו מילוי בשכר וזה מותר הוא. ואם א"ל קדש לי ואמלא לך שניהם כשירים ע"פ מה שנתבאר בקדש לי ואקדש לך הראשון כשר ומלא לי ואמלא לך האחרון כשר. ואם א"ל מלא לי ואקדש לך שניהם פסולים ע"פ מה שנתבאר במלא לי ואמלא לך הראשון פסול ובקדש לי ואקדש לך האחרון פסול: ומ"ש רבינו גבי קדש לי ואמלא לך שהמלאכה אינה פוסלת הקידוש. טעמו לומר שהמקדש בתחילה אע"פ שהוא כעושה מלאכה בשעת הקידוש אין בכך כלום כי אין המים שלו ואין אדם פוסל מימיו של חבירו בקידוש כמו שנתבאר גבי מקדש באחת ידו ועשה מלאכה בשנייה. ור"ש פירש בענין אחר והראב"ד כתב זה הטעם אין בו טעם ונ"ל כיון שאינו ממלא אלא בשכר וכו'. גם בזה לטעמיה אזיל לתלות הכל בהיסח הדעת:

ח ההולך לקדש הרי זה נוטל את המפתח ופותח להוציא האפר. ונוטל קרדום אם צריך לחפר בו אפר הפרה. ונוטל סלם ומוליך ממקום למקום להביא האפר וכשר. ואם משננטל האפר לקדש בו כסה הכלי שהיה בו האפר. או שהגוף את הדלת או שזקף את הכלי בארץ קדם שישליך האפר למים פסל המים. אבל האפר כשר לקדש בו מים אחרים. זקף את הכלי שיש בו האפר בידו כדי שלא יתפזר כשרים מפני שאי אפשר שהרי אם הניחו בארץ פסל. ואם כסהו פסל. נטל את האפר וראה שהוא מרבה והחזיר ממנו כשר. נתן האפר על המים וראה שהוא מרבה ונטל ממנו לקדש מים אחרים כשר. קרסם עלה זית לחתות בו האפר * אם בשביל שלא יחזיק אפר הרבה פסל ואם בשביל שיכנס האפר בכלי כשר:

ההראב"ד **אם בשביל וכו'.** א"א לשון התוספתא בשביל שתחזיק אפר הרבה והלשון שלו ערב יותר:

כסף משנה **ההולך לקדש הרי זה נוטל את המפתח וכו'.** תוספתא פ"ה ההולך לקדש ה"ז נוטל מפתח ופותח קרדום וחופר סולם ומוליך ממקום למקום וכשר [מפני שהוא עוסק עם הקידוש ואם משהוציא את האפר הגוף הדלת אחריו פסול] מפני שהוא עושה עמו מלאכה. פירושה מבואר בדברי רבינו ור"ש בפ"י דפרה

פירשה בע"א. ומ"ש כסה הכלי שהיה בו האפר וכו' או שזקף את הכלי בארץ וכו' זקף את הכלי שיש בו האפר בידו וכו'. משנה פ"ו דפרה נטל שפופרת וכיסה או שהגיף את הדלת הקידוש כשר והמים פסולים זקפה בארץ פסול לתוך ידו כשר מפני שא"א ופירש רבינו האפר כשר וראוי שישליכנו במים אחרים ויקדש בו לפי שהמלאכה אינה פוסלת באפר כמו שקדם אמנם אלה המים אשר רצה להשליך בהם זה האפר כבר נפסל לסבת התעסקו לשום פקק השפופרת או סגירת הדלת קודם שישליך בהם האפר וכו' וכן אם העמיד זאת השפופרת בארץ ג"כ פסל אלה המים לפי ששמירת השפופרת של אפר מלאכה. אבל ר"ש פירש זקפה בארץ וכו' דכתיב למשמרת ואין זה למשמרת ופשט לשון המשנה משמע כדברי ר"ש מדלא כייל זקפה בארץ בהדי הנך דקתני בהו הקידוש כשר והמים פסולים אלמא דפסוק דקתני גבי זקפה בארץ אקידוש קאי ולדעת רבינו י"ל דלא כייל לה בהדי הנך משום דבעא למיתני בהדה זקפה לתוך ידו: **נטל את האפר וכו' נתן (את) האפר על המים וכו'**. תוספתא וקצתו במשנה ופירש רבינו שמשון בפ"ו והחזירו לשפופרת כשר המילוי דחזרת אפר לשפופרת לאו מלאכה היא: **קירסם עלה זית וכו'**. גם זה תוספתא קירסם עלה זית אם בשביל שיכנס בשפופרת כשר ואם בשביל שתחזיק אפר הרבה פסולה: **וכתב** הראב"ד קירסם אם בשביל שלא יחזיק אמר אברהם לשון התוספתא בשביל שתחזיק אפר הרבה והלשון שלו ערב יותר עכ"ל. ונ"ל שרבינו מפרש אם בשביל שיכנס האפר בשפופרת היינו שעושה העלה כמין מרזב כדי להכניסו בשפופרת ולא יתפזר האפר מכאן ומכאן בעת שיערה מהשפופרת לשוקת כשר ואם בשביל שלא יפול אפר הרבה בשוקת בשעה שהוא מערה מהשפופרת לשוקת והיינו בשביל שתחזיק אפר הרבה כלומר שתחזיק השפופרת אפר הרבה ולא יפול בשוקת יותר מדאי פסול ושינה רבינו אם בשביל שלא יחזיק היינו לומר בשביל שלא יפול לשוקת אפר יותר מדאי והכל עולה לכוונה אחת אלא שלשון בשביל שלא יחזיק ערב יותר שהוא תולה הדבר בשוקת שלא יפול בה אפר הרבה מלתלות בשפופרת שתחזיק אפר הרבה שלשון תחזיק אפר הרבה משמעו שתחזיק מה שיתנו בו יותר ממשמעו שיעכב מה שיש בו. ור"ש פירש קירסם עלה זית להכניסו בשפופרת ולנענע האפר שבתוכו להוציא מקצתו לא חשיב מלאכה וכשר המילוי דהיינו המים ואם בשביל שתחזיק השפופרת אפר הרבה כגון שהעלים ארוכים וסיבבן סביב לשפופרת וראשן בפנים וכולם לחוץ והכניס אפר עד למעלה פסולה מילוי דהיינו המים דחשיבא זו מלאכה עכ"ל:

הלכות פרה אדומה - פרק תשיעי

א כיצד מקדשין את המים באפר הפרה. נותן את המים שנתמלאו לשם מי חטאת בכלי ונותן אפר על פני המים כדי שיראה על פני המים. אף על פי שהיא חבית גדולה מלאה מים. ומערב הכל. ואם נתן האפר תחלה ואחר כך נתן עליו המים פסל. ומהו זה שנתאמר בתורה [\(במדבר יט-ז\)](#) 'ונתן עליו מים חיים'. כדי לערב את האפר במים :

כסף משנה כיצד מקדשין את המים וכו'. ואם נתן האפר תחלה ואח"כ נתן עליו המים פסול. ומהו זה שנאמר בתורה וכו'. הכל פי"ב דסוטה (דף י"ו ע"ב) וכרבנן ופי"ק דתמורה (דף י"ב) :

ב המקדש צריך שיתכנון ויתן האפר בידו על המים שנתאמר [\(במדבר יט-ז\)](#) 'ולקחו לטמאי עד שיהיה מתכנון לקדוש ולמלוי ולהזיה. אבל אם נפל האפר מן הכלי שיש בו האפר לתוך המים. או שנטל האפר בידו ודחפו חברו או הרוח ונפל האפר מידו על המים. או שנפל האפר מידו על צד הכלי או על ידו ואחר כך נפל למים הרי זה פסול :

כסף משנה המקדש צריך שיתכנון וכו'. תוספתא פ"ה. ומ"ש אבל אם נפל האפר לתוך המים. משנה פ"ו דפרה ומייתי לה בפי' לולב הגזול. ומ"ש או שנטל האפר בידו דחפו חברו או הרוח ונפל האפר מידו על המים. תוספתא פ"ה. ומ"ש או שנפל האפר מידו על צד הכלי או על ידו ואח"כ נפל למים הרי"ז פסול. (משנה פ"ו) ומייתי לה בפרק הנשרפין (דף ע"ז ע"ב) :

ג קדש פחות מכדי הזאה בכלי זה ופחות מכדי הזאה בכלי אחר לא נתקדשו. הנה האפר צף על פני המים וכנס ממנו מלמעלה וקדש בו מים אחרים הרי אלו מקדשין. וכל שנגע

בַּמִּים אֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ פְּעַם שְׁנֵיהֶם וְאֵף עַל פִּי שְׁנַגְבוֹ. וְאַפְלוּ נְשֻׁבָה
הָרוּחַ וְנִתְּנָה אֶת הָאֵפֶר עַל גְּבֵי הַמַּיִם אֵינוֹ מְנַגְבוֹ וּמְקַדְּשׁ בּוֹ :

כסף משנה קידוש פחות מכדי הזאה וכו'. בפרק דם חטאת עלה נ"ג ופ"ק
דמנחות (דף י'): היה האפר צף על פני המים וכו'. משנה פ"ו דפרה וכחכמים.
ומ"ש ואפי' נשבה הרוח וכו'. תוספתא פ"ה וכחכמים :

ד כָּלִי קָטָן שֶׁהָיָה בְּתוֹךְ כָּלִי גָדוֹל וְהוּן מְלֵאִין מֵיִם וְהַמַּיִם
מְעַרְבִין כִּיּוֹן שֶׁנִּתְּנוּ הָאֵפֶר בַּמַּיִם שֶׁבְּכָלִי הַגָּדוֹל נִתְקַדְּשׁוּ כָּל
הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹךְ הַכָּלִי הַקָּטָן. וְאֵף עַל פִּי שֶׁהָיָה פִּיו צָר בְּיוֹתֵר וְלֹא
נִכְנַס לוֹ אֵפֶר שֶׁהָרִי הַמַּיִם כָּלֵן מְעַרְבִין :

כסף משנה כלי קטן שהיה בתוך כלי גדול וכו'. משנה פ"ו המקדש בשוקת
והטפי בתוכה אע"פ שפיו צר כל שהוא המים שבתוכו מקודשין :

ה הָיָה סִפּוּג בְּתוֹךְ הַמַּיִם בְּעֵת שֶׁנִּתְּנוּ הָאֵפֶר הָרִי הַמַּיִם שֶׁבְּסִפּוּג
פְּסוּלִין מִפְּנֵי שְׁאִינָן בְּכָלִי. כִּי צַד יַעֲשֶׂה. זוֹלָף אֶת כָּל הַמַּיִם עַד
שֶׁמִּגִּיעַ לְסִפּוּג וְלֹא יִגַּע בְּסִפּוּג. וְאִם נִגַּע בְּסִפּוּג אֵף עַל פִּי שֶׁהַמַּיִם
צָפִין עַל גְּבִיּוֹ כָּל שֶׁהוּן פְּסוּלִין. מִפְּנֵי שֶׁהַמַּיִם שֶׁבְּסִפּוּג יוֹצְאִין
וּמִתְעַרְבִין בַּמַּיִם הַכְּשָׁרִין. נִפְלַ סִפּוּג לְתוֹךְ הַמַּיִם הַמְּקַדְּשִׁין
נוֹטְלוֹ וְסוֹחֲטוֹ חוּץ לְכָלִי וְהַמַּיִם שֶׁבְּכָלִי כְּשָׁרִין :

כסף משנה ומ"ש היה ספוג בתוך המים וכו'. שם במשנה והטעם שלא
נתקדשו המים משום דספוג אינו כלי ואנן קידוש בכלי בעינן. ומ"ש נפל ספוג
לתוך המים וכו'. וכתב הר"י קורקוס ז"ל נראה שזו היא תוספתא שבסוף פרק
ד' ובספרים שלנו כתובה בטעות ובחסרון ונראה שהטעם בזה שכיון שהמים
היו מקודשין כבר אע"פ שיטול אותו ויסחוט בשוקת כל שהוא על ידי נטילה
אין בכך כלום כי מקודשין היו אמנם לסחוט הספוג בתוך השוקת כי המים
שאינם יוצאים רק על ידי שיסחוט הוי כנשפכו כיון שהספוג אינו כלי ואינו
חוזר ומקבץ אותם או אפשר שחומרא בעלמא היא אי נמי גזירה אטו נפל
קודם קידוש וליטלו שרי דכולי האי לא גזרינן עכ"ל :

שְׁתֵּי שְׁקֵתוֹת שְׁבָאָבֶן אַחַת שְׁנַתְּנוּ אֶת הָאֶפֶר לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן
אִין הַמִּים שְׁבִישְׁנֵיהֶן מְקַדְּשִׁין. וְאִם הָיוּ נְקוּבוֹת זֹ לְזֹ כְּשִׁפּוּפְרַת
הַנּוֹד אוֹ שֶׁהָיוּ הַמִּים צָפִין עַל גְּבִיָּהֶן אֶפְלוּ כְּקִלְפַת הַשּׁוּם וְנָתְנוּ
אֶפֶר לְאַחַת מֵהֶן הֲרִי הַמִּים שְׁבִישְׁנֵיהֶן מְקַדְּשִׁין :

כסף משנה שתי שוקתות שבאבן אחת וכו'. משנה בפ"ה דפרה :

שְׁתֵּי אַבְנִים שֶׁהִקִּיפּוּ זֹ לְזֹ וְעָשְׂאוּ שְׁקֵת וְכֵן שְׁתֵּי עֲרִיבוֹת. וְכֵן
שְׁקֵת שְׁנַחֲלָקָה * וְנָתְנוּ אֶפֶר בְּחֶלֶק אֶחָד מֵהֶן. הַמִּים שְׁבִישְׁנֵיהֶן
אֵינָן מְקַדְּשִׁין. וְאִם חִבְרָן בְּסִיד אוֹ בְּגַפְסִיס וְהֵם יְכוּלוֹת לְהַנְטִיל
כְּאַחַת הַמִּים שְׁבִישְׁנֵיהֶן מְקַדְּשִׁין :

ההראב"ד ונתן אפר בחלק אחד מהן. א"א איני יודע מה טיבו של חלק אחד
בכאן שלא באה זו הפסקא אלא ללמוד שאינה נעשה שוקת כלי בחיבור שתי
אבנים או בחיבור שתי חתיכות של עריבות או אפי' היה שוקת כלי ונחלקה
אעפ"י שחיברן אם לא חיברם בסיד ובגפסיס כדי שינטלו כא' אינו כלי לקדש
בו :

כסף משנה שתי אבנים שהקיפן זו לזו ועשאו שוקת וכו'. גם זה משנה שם
שתי אבנים שהקיפן זו לזו ועשאו שוקת וכן שתי עריבות וכן שוקת שנחלקה
המים שביניהם אינם מקודשין עשאו בסיד או בגפסיס והן יכולות להנטל
כאחת המים שביניהם מקודשין ופירש רבינו שמשון המים שביניהם שבין
שתי עריבות ושבין סדק של שוקת אבל שאר המים מקודשין אלא דאותן
שבסדק לא נכנס הקידוש בהן ובתוספתא קתני שהמים שבסדק אינם אגודים
בכלי אבל כשעשאה בסיד ויכולות להנטל נחשבים המים שביניהם כצבורים
בתוכן ולישנא דתוספתא משמע דכל המים אינן מקודשין כלל ולא יתכן דא"כ
הו"ל למיתני פסולין וצריך לדחוק לשון [התוספתא] לפי הענין שפירשתי וז"ל
התוספתא שתי אבנים שהקיפן זו לזו ועשאו שוקת וכן שתי עריבות וכן
השוקת שנחלקה אמר רבי יוסי בזו ההלכה קפצתי לפני ר"ע אמרתי לפניו
שתיהן אינם מקודשות שהמים שבסדק אינם אגודים בכלי עכ"ל. ונראה
שמ"ש ר"ש שצריך לדחוק לשון התוספתא היינו לומר דמאי שתיהם אינם
מקודשות דקתני חלק משתיהן קאמר דהיינו המים שבסדק ועי"ל דההיא
תוספתא רבי יוסי קאמר לה ורבנן פליגי והכי דייק לישנא דקפצתי לפני ר"ע
ומתניתין כרבנן : **והראב"ד** כתב ונתן אפר בחלק אחד א"א איני יודע מה טיבו

של אחד בכאן וכו'. ורבינו נראה שסובר שאילו היה נותן אפר בזו ובזו המים שביניהן היו מקודשין ממ"נ והבי"ע בשלא נתן אלא בחלק אחד השתא איכא למימר במים שביניהם שאינן מקודשין. וכבר כתבתי בסמוך שר"ש דחה פירוש הראב"ד ופירש כפירושו. ומ"מ יש לדקדק על דברי רבינו דכיון שיש סדק ביניהם אינם כלי והיאך יהיו מקודשין אפילו המים שהם בחלק שנתן האפר דהא כלי בעינן וליכא וצ"ל דהבי"ע כשאין מים נוזלים מהסדק מפני שחיברה בטיט והו"ל כלי לענין זה אבל לא לענין שאם קידש מים שבחלק אחד שיהיו מים שבחלק השני מקודשין עד שיעשם בסיד וגפסיס ויהיו יכולים להנטל כאחת:

ח מִים מְקַדְּשִׁין שְׁנֵתְעָרְבוּ בָהֶן מִים אַחֲרִים כֹּל שֶׁהוּא אֶפְלוּ מִים שְׁנֵתְמַלְאוּ לְקִדּוֹשׁ הָרִי אֵלוּ פְּסוּלִין. וְכֵן אִם יֵרֵד לְתוֹכָן טַל הָרִי אֵלוּ פְּסוּלִין. נִפְל לְתוֹכָן מִשְׁקִין וְיָמִי פְּרוֹת יַעֲרָה הַכֹּל וְצָרִיד לְנִגַּב הַכְּלִי וְאַחַר כֵּן יִתֵּן לְתוֹכּוֹ מִים מְקַדְּשִׁין אַחֲרִים. נִפְל לְתוֹכָן דִּיּוֹ קוֹמוֹס וְקִנְקֻנְתוֹס וְכֹל דְּבָר שֶׁהוּא רוּשֵׁם יַעֲרָה וְאִין צָרִיד לְנִגַּב. שְׂאֵם יִשְׂאֵר שֶׁסְּ דְּבָר הָרוּשֵׁם הָרִי הוּא נִרְאָה:

כסף משנה מים מקודשין שנתערב בהם מים אחרים וכו' עד הרי הוא נראה. משנה פ"ט דפרה וכת"ק ומייתי לה בפרק התערובות ושם אמרו דרבנן סברי הזייה צריכה שיעור הילכך אע"ג דסברי יש בילה כיון שהוא לח בלח מתערב ובכל הזייה יש קצת מהכשר אע"פ כן פסולים כיון שאין בהם שיעור מהכשר וסברי ג"כ אין מצטרפין להזאות הילכך מה שחסר מהראשונה אינו משלים בשניה והשתא כיון שרבינו פוסק שאינה צריכה שיעור ובכל שהוא שיפול על הטמא נטהר אפילו הזאה אחת ראוי שיספיק כדאמרינן גבי דם חולין שנתערב בדם קדשים דכיון שאינה צריכה שיעור יזה: **וכתב** הר"י קורקוס ז"ל אפשר שסובר רבינו שמה שאמרו צריכה שיעור היינו שבאזוב יהיה שיעור הזאה ואז אפילו לא נפל על הטמא אלא כל שהו נטהר כיון שאותו כל שהו בא משיעור שלם אבל מהיות כל שהו מן הפסול מעורב נמצא שאין באזוב שיעור פסולים אבל בדם לא בעינן שיעור כלל וזה בכלל מה שאמרו במנא צריכה שיעור פ"י באזוב ולא מיעטו כי אם אגבה דגברא עכ"ל. **ומ"ש אפילו מים שנתמלא לקידוש**. מבואר בתוספתא שאין חילוק בדבר. **ומ"ש וכן אם ירד לתוכו טל וכו'.** פ"ט דפרה:

ט המטביל כלי לחטאת במים שאינן ראויין לקדש צריך לנגב ואחר כך יקדש בו. הטבילו במים הראויין לקדש אינו צריך לנגב. ואם הטבילו לאסוף בו מים מקדשיו בין כך ובין כך צריך לנגב:

כסף משנה המטביל כלי לחטאת וכו'. משנה פרק ה' פ"י המטביל כלי למלאות בו מים ולקדשן באפר אם הטבילו במים שאינן ראויים לקדש דהיינו מים שאינן חיים צריך לנגב פן יתערבו שאינם ראויים בראויים אבל אם הטבילו במים הראויים לקדש דהיינו מים חיים אינו צריך לנגב. אם לאסוף לתוכו מים מקודשין שהטביל להכניס לתוכו מים שכבר נתקדשו באפר אפילו הטבילו במים חיים צריך לנגב שלא יתערבו שאינן מקודשין במקודשין:

י קרויה שהטבילה במים הראויין לקדש מקדשין בה. אבל אין אוספין לתוכה מי חטאת מפני שהמים שהטבילה בהן נבלעים בתוכה ויוצאין ומתערבין במי חטאת ופוסלין אותן. נטמאת והטבילה אין מקדשין בה שהמשקין הטמאין הנבלעין בגופה יצאו ויתערבו במים שמקדשין אותן בתוכה:

כסף משנה קרויה שהטבילה וכו'. גם זה משנה שם וכת"ק פירוש קירויה דלעת שניטל מה שבתוכה שהטבילה מעלה בעלמא לחטאת ולא משום טומאה דהא בשלא נטמאת מעולם מיירי. במים שאין ראויים לקדש מקדשין בה לאחר שניגבה ולא חיישינן שמא בלעה מים שאין ראויים לקדש ותחזור ותפלוט. נטמאת אין מקדשין בה אע"פ שחזר והטבילה דחיישי' שמא תפלוט משקין טמאים הבלועים בה דמחמרינן במים טמאים יותר מבמים שאינם ראויים לקדש ומדברי רבינו נראה שהוא גורס במים שהן ראויים לקדש וכך גירסת ספרינו במשנה דלא הקילו להכשיר במים שאינם ראויים לקדש והטעם שהחמירו בלאסוף משום דכל לאסוף עשוי הוא להשהות אותם בתוכה זמן מרובה ובודאי תפלוט מה שבלוע בה אבל כשמקדש בה עשוי הוא שלא לשהותם בתוכה הילכך לא חיישינן שתפלוט המים שבתוכה:

יא מים מקדשין שנפל לתוך שקצים ורמשים ונתבקעו או שנשתנו מראיהן פסולין. אפילו היו יבשים ביותר כגון הנמלה והרירה והכנה שבתבואה. נתן לתוכה חפושין אף על פי שלא

נְתַבְקְעוּ וְלֹא נִשְׁתַּנּוּ מֵרְאִיָּהוּ הָרִי הַמַּיִם פְּסוּלִין מִפְּנֵי שֶׁהִיא
כְּשׂוֹפֶרֶת וְהַמַּיִם נִכְנָסִין בְּתוֹכָהּ וְיוֹצְאִין מִתּוֹכָהּ עִם הַלְחָה
שְׂבָה :

כסף משנה מִיָּם מְקוּדָשִׁין שֶׁנֶּפֶל לְתוֹכָם שִׁקְצִים וְרִמְשִׁים וְכוּ'. מִשְׁנֵה פ"ט
דְּפֶרֶה וְכַתְּבִי וְכַתְּבִי רַבִּינוּ אֶפִּילוּ הֵיוּ יִבְשִׁים בְּיוֹתֵר כִּגּוֹן הַנִּמְלָה וְכוּ' לֹא־פּוֹקִי
מִרִּישׁ וְרַאבִּי דְּפִלְיָגִי הֵתֵם אֶתְּיָק. וְמִ"שׁ נֶפֶל לְתוֹכָהּ חִיפּוּשִׁית וְכוּ'. שֵׁם
וְכַתּוּב בְּסִפְרֵי רַבִּינוּ גַבִּי חִיפּוּשִׁין וְלֹא נִשְׁתַּנּוּ מֵרְאִיָּה וְהוּא ט"ס וְצָרִיךְ לְהַגִּיחַ
וְלִכְתּוּב וְלֹא נִשְׁתַּנּוּ מֵרְאִיָּהוּ כְּלוֹמֵר לֹא נִשְׁתַּנּוּ מֵרְאִיָּה הַמַּיִם :

יב מִיָּם מְקוּדָשִׁין שֶׁשָּׁתָה מֵהוֹן בְּהֶמָּה אוֹ חֵיָה פְּסוּלִין. וְכֵן כָּל
הָעוֹפּוֹת פְּסוּלִין חוּץ מִן הַיּוֹנָה מִפְּנֵי שֶׁהִיא מוֹצֶצֶת וְאִין רִיר
יוֹצֵא מִפִּיהָ וּמִתְעַרֵּב בְּמַיִם. וְכֵן כָּל הַשְּׂרָצִים שֶׁשָּׁתוּ אֵינָן פּוֹסְלִין
חוּץ מִן הַחֲלָדָה מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְלַקֶּקֶת בְּלִשׁוֹנָה וְנִמְצָאת הַלְחָה
יוֹצֵאָה מִפִּיהָ לְמַיִם :

כסף משנה מִיָּם מְקוּדָשִׁין שֶׁשָּׁתָה מֵהוֹן וְכוּ'. מִשְׁנֵה שֵׁם וְכַתְּבִי וְרַבִּינוּ שִׁמְשׁוֹן
הַסִּכִּים לְטַעַם שֶׁכַּתְּבִי רַבִּינוּ. וְדַע שֶׁבְּמִשְׁנֵה ר"ג אֹמֵר אִף הַנַּחֵשׁ פּוֹסֵל מִפְּנֵי
שֶׁהוּא מְקִיא וְאֵעִיג דְּבַתּוֹסַפְתָּא אִמְרוּ רַבִּי יוֹסִי וְרִישׁ נִרְאִין דְּבַרִּי ר"ג וְכַדְבַּרִּיו
אֵנוּ מוֹרִים לֹא חֵשׁ לֵה רַבִּינוּ דְּמֵאֲחַר דְּסַתֵּם לָן בְּמִתְנִיתִין דְּלֹא כּוֹוֹתִיָּה כְּסַתֵּם
מִתְנִיתִין נִקְטִינָן :

יג מִי חֲטָאת שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ מֵרְאִיָּהוּ מִחֲמַת עֲצָמוֹן כְּשֵׁרִים. נִשְׁתַּנּוּ
מִחֲמַת עֲשׂוֹן פְּסוּלִין. הַגְּלִידוֹ וְחֲזָרוֹ וְנִמּוּחוֹ כְּשֵׁרִים אֲפֹלוּ נִמּוּחוֹ
בְּחֶמָה אֲבָל אִם הִמְחוֹן בְּאוֹר פְּסוּלִין :

כסף משנה מִי חֲטָאת שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ מֵרְאִיָּהוּ וְכוּ' :

יד אִפְרַח חֲטָאת שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ מֵרְאִיָּהוּ מִחֲמַת עֲצָמוֹ אוֹ מִחֲמַת עֲשׂוֹן
כְּשֵׁר. נִשְׁתַּנּוּ מִחֲמַת אֲבָק אוֹ שֶׁנֶּפֶל לְתוֹכוֹ סִיד אוֹ גַּפְסִיס אוֹ
שֶׁנִּתְעַרֵּב בּוֹ אִפְרַח מִקְלָה כָּל שֶׁהוּא הָרִי זֶה פְּסוּל :

כסף משנה אִפְרַח חֲטָאת שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ מֵרְאִיָּהוּ וְכוּ'. תּוֹסַפְתָּא פ"ח דְּפֶרֶה :

טו החושב על מי חטאת לשנותן לא פסלן עד שישתה מהן. ואם שפך מן הכלי לתוך גרונו ולא נגעה שפתו במים שבכלי לא פסל:

ההראב"ד החושב על מי חטאת לשנותם לא פסלם. א"א משנה כד היא אם אינם מקודשים כשיטה ואם מקודשים הם כשישתה ואם גרגר כשרים פירש הכניסם לגרונו ולא בלעם כשרים פירוש הנשאים:

כסף משנה החושב על מי חטאת לשנותן וכו'. משנה פ"ט דפרה החושב על מי חטאת לשנות ר"א אומר פסול רבי יהושע אומר כשיטה אמר רבי יוסי בד"א במים שאינן מקודשין אבל במים מקודשין ר"א אומר כשיטה ורבי יהושע אומר כשישתה ואם גרגר כשר ונראה שסובר רבינו שרבי יוסי מפרש דברי ת"ק והכי נקטינן וכרבי יהושע וכן פסק רבינו בפירוש המשנה. וטעם לחלק בין מים מקודשין לשאינן מקודשין כתב רבינו שמשון דכשהם מקודשים אימלוכי ממליך וחוזר בו ממחשבתו ולא חשיב היסח הדעת לר"א עד שיטה ולרבי יהושע עד שישתה בחבית עצמה ומשום משקה פיו המתערב ופירוש אם גרגר ששפך לתוך גרונו ולא נגעה שפתו במים שבכלי לא נפסלו הנשאים שהרי לא נתערב בהם משקה שבפיו: **כתב** הראב"ד משנה כד היא אם אינם מקודשין כשיטה וכו'. נראה שבא להשיג על רבינו שלא חילק בין מקודשין לשאינן מקודשין ואני אומר שבפירוש כתב כאן מי חטאת דהיינו מים מקודשים ודין מים שאינם מקודשין כתב בספ"ז:

טז כלי שיש בו מים מקדשין שהניחו מגלה ובא ומצאו מכסה הרי אלו פסולין שפא אדם שאינו טהור לחטאת נגע בהן שיהרי אדם פסוהו בודאי. הניחו מכסה ובא ומצאו מגלה אם יכולה החלדה לשנות ממנו או שירד לו טל בלילה פסולין ואם לאו כשרין מפני שיש כאן שתי ספקות ספק אדם גלה או בהמה חיה ורמש ואם תמצוי לומר אדם גלהו שפא הנה טהור לחטאת או לא:

כסף משנה כלי שיש בו מים מקודשין שהניחו מגולה וכו'. משנה בפרק י"א דפרה. ומ"ש מפני שיש שם שתי ספיקות וכו'. בפ"ק דחולין (דף ט"ו) אמרו מה טעם מפני שדרכן של שרצים לגלות ולא לכסות וכתב רש"י ואף דאדם נמי דרכו לגלות איכא למיתלי בטהור ושרצים והוי רובא. ואמרינן בפ"ק דחולין

(דף י'). דדוקא הניחה מכוסה ומצאה מגולה הוא דחיישינן אבל הניחה מגולה ומצאה מגולה לא חיישינן למידי וכשירה ואעיג דלשתייה חששו חמירא סכנתא מאיסורא :

יז המוסר מים מקדשין או מים שנתמלאו לקדוש לטמא לשמרון הרי אלו פסולין :

כסף משנה המוסר מים מקודשין וכו'. משנה פ"ז דפרה :

יח שנים שהיו שומרין את המים ונטמא אחד מהן כשרים מפני שהן ברשותו של שני. טהר וחרזר לשמר ונטמא השני כשרים מפני שהן ברשותו של ראשון. נטמאו שניהן כאחת המים פסולין :

כסף משנה שנים שהיו שומרים את המים וכו'. משנה פ"ח דפרה :

הלכות פרה אדומה - פרק עשירי

א הממלא מים לקדוש אינו צריך שיהיה הוא עצמו המקדש והמזה אלא מקדש אחד ומזה אחד. וכן ממלא אדם בכלי ומערה מכלי לכלי ומקדש בכלי אחר ומערה המים המקדשין מכלי לכלי ומזה מכלי אחר :

כסף משנה הממלא מים לקידוש וכו'. בפרק טרף בקלפי (דף מ"ג) אי כתב רחמנא ולקח ונתן ה"א עד דשקיל חד ויהיב חד פי' ההיא גופיה דשקיל כתב רחמנא ולקחו : ומ"ש וכן ממלא אדם בכלי ומערה מכלי לכלי וכו'. רבינו שמשון הקשה על מי שסובר בהיפך דהא בכמה דוכתי מוכח שאפילו לכתחילה

מותר למלאות בכלי אחד ולערות לקדשם בכלי אחר והרי בדלי ממלא ושוקת קרוי בכל דוכתא מקום שמשליך המים מן הדלי:

ב ממלא אדם מים ומניחן אצלו בלא קדוש כל זמן שירצה *
ואין בכך כלום. ומוליכן ממקום למקום ומעיר לעיר ונותן עליהן אפר ומקדשן בכל ית שירצה. וכן המים המקדשין מניחן אדם אצלו ימים ושנים ומזה מהן בכל יום שהוא צריך עד שיתמו ומוליכן ממקום למקום ומעיר לעיר. ומשמר אדם אפר פרה אצלו ומוליכה ממקום למקום ומעיר לעיר. פעם אחת הוליכו כלי שהיה בו מי חטאת בספינה בירדן ונמצא כזית מן המת בקרקע הספינה ונטמאו המים. באותה שעה גזרו בית דין הגדול שאין מעבירין מי חטאת ולא אפר חטאת בנהר ובספינה ולא ישיטם על פני המים. ולא יעמד בצד הנהר מכאן ויזרקם לצד השני. אבל עובר הוא אדם במים עד צנארו ובידו אפר פרה או מים מקדשין. וכן אדם וכלים הריקנים שהן טהורין לחטאת ומים שנתמלאו לחטאת ועדין לא נתקדשו מעבירין אותם בנהר בספינה:

ההראב"ד ואין בכך כלום ומוליכן וכו'. א"א ובלבד שיהיו שמורים ולא יהיה בהם היסח הדעת:

כסף משנה ממלא אדם מים וכו'. תוספתא בסוף חגיגה מוליכין מי חטאת וכו' ממקום למקום וכן משמע שם בגמרא: כתב הראב"ד ממלא אדם מים ומניחם אצלו וכו' ואין בכך כלום ומוליכין ממקום למקום וכו'. א"א ובלבד שיהיו שמורים ולא יהיה בהם היסח הדעת עכ"ל. ודבר תימה הוא היאך אפשר שישוהו כמה ימים ולא יהא בהם היסח הדעת ולדעת רבינו ניחא די"ל שאין היסח הדעת פוסל בהן אלא כשהוא מתעסק בהם קצת כגון שקלן במשקל דלקמן: וכן המים המקודשים וכו'. ומ"ש ומוליכין ממקום למקום וכו'. ודע שמצאתי בספר מוגה שאצל מ"ש רבינו ומעיר לעיר כתוב ומשמר אדם אפר פרה אצלו ומוליכה ממקום למקום ומעיר לעיר: פעם אחת הוליכו כלי שהיה בו מי חטאת וכו'. בפרק חומר בקודש (דף כ"ג) ופרק האשה שלום (דף קי"ו ע"ב). ומ"ש שאין מעבירין מי חטאת וכו'. משנה פ"ט דפריה:

ג מעבירין מים מקדשין בספינה בים הגדול ושטין [בהס] על פני המים. שלא גזרו אלא על המים המקדשין ועל האפר בנהר :

כסף משנה מעבירים מים מקודשים בספינה בים הגדול וכו'. בפרק חומר בקדש אחד הירדן ואחד שאר הנהרות רבי חנניא בן עקביא אומר לא אסרו אלא בירדן וכמעשה שהיה משמע דלת"ק נמי דוקא נהרות אבל ים הגדול לא דהא לא דמי לירדן כלל : ושטין בספינה על פני המים. כך כתוב בספרים ונ"ל שהוא ט"ס וצריך למחוק תיבת בספינה ולכתוב במקומה בהם וכן מצאתי בספר מוגה :

ד * המוליד מים לקדשן ואין צריך לומר מים שנתקדשו לא יפשיל הפלי לאחוריו אלא לפניו שנקאמר (במדבר יט-ט) 'למשמרת למי נדה' בזמן שהן שמורין הן מי נדה ואם לאו פסולין. מלא שתי חביות נותן אחת לפניו ואחת לאחוריו מפני שאי אפשר :

ההראב"ד המוליד מים לקדשם ואין צ"ל כו'. א"א תמה אני על זה והלא המלאכה אינה פוסלת אלא משום היסח הדעת וכבר אמרו במשנה והמלאכה פוסלת במים עד שיטילו את האפר הא משיטילו אינה פוסלת וא"כ היסח הדעת למה יפסול במים שנתקדשו :

כסף משנה המוליד מים לקדשן וכו'. משנה פרק ז' דפרה : וכתב הראב"ד ואין צ"ל מים שנתקדשו א"א תמה אני על זה וכו'. וי"ל דרבינו לטעמיה אזיל דסבר דמלאכה דפסלה לא מטעם היסח הדעת וכמו שנתבאר בפ"ז וא"כ אע"ג דמלאכה אינה פוסלת אחר שהטילו אפר היסח הדעת פוסל וכן מתבאר בדין שיבא בסמוך :

ה * מי חטאת ששקלן במשקל אם הסיח דעתו פסולין ואם לאו פשרין. אבל אם שקל דברים אחרים במי חטאת הזאיל ועשאן משקלת פסלן שאין זו משמרת. כל אלו הטהורים שמשמלאין או שמקדשין או שמזין וכן כל הפלים שמשמלאין ומקדשין מהם ושזמזין מהן אם היו טבולי יום אף על פי שלא העריב שמשן הרי אלו פשרים. שכל מעשה הפרה והמלוי והקדוש וההזיה פשר בטבול יום כמו שבארנו. ומפני הצדוקין

מְטַמְּאִין אֶת כָּל כְּלֵי שְׁטָף וּמְטַבְּלִין אוֹתָן וְאַחַר כֵּן מְשַׁתְּמְשִׁין
בָּהֶן בְּמֵי חֲטָאת׃

ההראב"ד מי חטאת ששקלן. א"א אין הסוגיא הולכת במסכת גיטין על דרך פירושו:

כסף משנה מי חטאת ששקלן וכו'. בפרק הניזקין עלה נ"ג מתיב רבי אלעזר העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ואי אמרת היזק שאינו ניכר שמיה היזק בדיני אדם נמי ליחייב הוא מותיב לה והוא מפרק לה וכו' בששקל בהם משקלות והאמר רבא מי חטאת ששקל בהם משקלות כשירה ל"ק הא בגופן הא בכנגדן בגופן מעשה קא עביד בהו ואי היזק שאינו ניכר שמיה היזק בדיני אדם נמי ליחייב אלא אידי ואידי כנגדן ולא קשיא הא דאסח דעתיה הא דלא אסח דעתיה ופירש"י ששקל בהם משקלות שהיו תלויות בכף מאזנים והיה יודע משקלם ונתן בשר לשקלו בכף שנייה דלא עבד מעשה בידיו אלא במחשבה מיפסלי. דרבא בכנגדן כדפרישית ומתניתא דמשמע פסולות ששקל בגופן כדרך הטבחים לשקול בשר במים שיש להם כלי שיש בו שנתות ונותנים מים בראשונה ונותנים בשר במים עד שהמים עולים לרושם השני וכוונהו כבר שבמשקל ליטרא או שתים המים עולים ומגיעים לאותו הרושם. מתניתא דאסח דעתיה משמירתן ע"י המשקל ששקל בהם ונפסלו בהיסח הדעת דלמשמרת למי נדה כתיב שצריכות שימור תמיד עכ"ל. ולכאורה אין דברי רבינו מכוונים עם דברי הגמרא ולכן כתב עליו הראב"ד א"א אין הסוגיא הולכת במסכת גיטין על דרך פירושו עכ"ל. ולכונן דברי רבינו עם דברי הגמרא צ"ל שמ"ש מי חטאת ששקלן במשקל היינו לומר ששקל כנגדן ומ"ש אם שקל דברים אחרים במי חטאת היינו ששקל בגופן וכמ"ש רש"י שדרך הטבחים לשקול במים. ומ"ש הואיל ועשאן משקלות, היינו לומר שעשה משקולת בגופן וכמו שנתבאר: כל אלו הטהורים שממלאין או שמקדשין או שמזין. כך היא הנוסחא הנכונה בדברי רבינו ובפ"ג דפרה תנן דכהן השורף את הפרה היו מטמאין אותו ומטבילין אותו מיד כדי שיהיה טבול יום ומייתי לה בריש יומא. ודין הכלים מתבאר מדין שפופרת שחתכה לחטאת ששנינו בפ"ה דפרה והוזכר פרק הערל ופרק טרף בקלפי (דף ס') ופרק חומר בקודש (דף כ"ג) ופרק ב' דזבחים (דף כ"ח):

1 הכל כְּשֵׁרִין לְהַזֹּת חוּץ מֵאֶשֶׁה וְטָמְטוּם וְאַנְדְּרוּגִינוּס [וְחֵרֶשׁ שׁוֹטֵה] וְקָטָן שְׂאִין בּוֹ דַּעַת. אָבֵל קָטָן שְׂיֵשׁ בּוֹ דַּעַת כְּשֵׁר לְהַזֹּת וְהָעֶרֶל כְּשֵׁר לְהַזֹּת שְׂאִין הָעֶרֶל טָמֵא. קָטָן שְׂיֵשׁ בּוֹ דַּעַת שְׁהֵזָה

וְהָאִשָּׁה מְסַעֲדָתוֹ כְּגוֹן שְׂאֵחָזָה לוֹ הַמִּים בְּיָדוֹ הַזָּאתוֹ כְּשֶׁרָה וּבְלִבָּד שֶׁלֹּא תִאָּחַז בְּיָדוֹ בְּשַׁעַת הַזָּאָה. וְאִם אָחָזָה בְּיָדוֹ בְּשַׁעַת הַזָּיתוֹ פְּסוּלָה :

כסף משנה הכל כשרים להזות וכו'. משנה בסוף פרה ובפרק טרף בקלפי יליף לה מקראי. ודין ח"ש בתוספתא. ומ"ש והערל כשר להזות. בפרק הערל עלה ע"ב ובריש ערכין (דף ג'): קטן שיש בו דעת שהזה וכו'. משנה בסוף פרה. ומ"ש רבינו ואם אחזה בידו. כלומר אפי' בשעת הזאה פסול כלומר ואין צ"ל אם אחזה בידו בשעת טבילת האזוב דקרא דפסלינן אשה מיניה בטבילה כתיב וטבל במים איש :

ז המזה צריך לכונן * ולהזות על הטמא לטהרו ואם הזה שלא בכונה הזאתו פסולה. אבל זה שמזין עליו אינו צריך כונה אלא מזין על האדם לדעתו ושלא לדעתו. המתכוון להזות לפגנו והזה לאחוריו ולאחוריו והזה לפגנו הזיתו פסולה. נתכוון להזות לפגנו והזה לצדדין של פגנו הזיתו כשרה :

ההראב"ד ולהזות על הטמא לטהרו. א"א זה אינו שאינו צריך כוונה לטהרה דחולין לא בעי כוונה אבל בעינן שיתכוין לו :

כסף משנה המזה צריך לכונן וכו' עד הזאתו כשירה. מתבאר שם ובפ"ק דיומא: וכתב הראב"ד זה אינו שאינו צריך כוונה לטהרו וכו'. ואני אומר דאע"ג דחולין לא בעי כוונה בטבילה בהזאה בעי ולדבריו ז"ל נמי יש חילוק בטבילה להזאה דבטבילה לא בעי כוונה כלל דהא גל שנתלש ונפל על האדם ועל הכלים טהורים ובהזאה בעינן שיתכוין לו. ובספרי זוטא שנינו והזה הטהור על הטמא ולא בזמן שלא נתכוין לטמא :

ח המזה אינו צריך טבילה לכל הזהה אלא טובל את האזוב ומזה הזהה אחר הזהה עד שינגמרו המים. ומזה הזהה אחת על כמה בני אדם או על כמה פלים כאחת אפלו מאה. כל שנגע בו מן המים כל שהוא טהור והוא שיתכוון המזה להזות עליו. טבל את האזוב ונתכוון להזות על דבר שמקבל טמאה או על האדם והזה מאותה טבילה על דבר שאינו מקבל טמאה או על

הַבְּהֵמָה. אִם נִשְׁאַרוּ מִים בְּאֵזוֹב אֵינוֹ צָרִיךְ לְחֹזֵר וּלְהִטְבִּיל
אֶלָּא מֵזָה מִן הַשְּׂאֵר עַל הָאָדָם אוֹ עַל הַכִּלִּים הַטְּמֵאִים שֶׁהָרִי
תַּחֲלַת טְבִילָתוֹ * כְּשֶׁרָה הִיְתָה. אָבֵל אִם טָבַל אֶת הָאֵזוֹב לְהִזּוֹת
עַל דְּבַר שְׂאֵינוֹ מְקַבֵּל טְמֵאָה אוֹ עַל הַבְּהֵמָה וְהִזָּה עַל הָאָדָם אוֹ
עַל הַכִּלִּי הַטְּמֵא הִזְיָתוֹ פְּסוּלָה עַד שְׂיַחְזֹר וְיִטְבַּל פְּעַם שְׁנִיָּה
וְיִתְכַּוֵּן לְהִזּוֹת עַל הָאָדָם אוֹ עַל דְּבַר הַמְּקַבֵּל טְמֵאָה :

ההראב"ד בכשרותו היתה. א"א זה האיש מסרך ומערבב והתוספתא
מסודרת כך טבל את האזוב לשום דבר שהוא ראוי להזאה והזה על דבר שהוא
ראוי להזות מים הנוטפין טמאים וכשרים להזות ואם יש באזוב ישנה לשום
דבר שהוא ראוי להזאה והזה על דבר שאינו ראוי להזאה כגון על הכותי ועל
הבהמה ועל עריבה של אבן המים הנוטפים טהורים ופסולין להזאה ואם יש
באזוב לא ישנה כך היא התוספתא ובמשנה יש מחלוקת בין הנוסחא אלא
שיכול אדם להשוותם כפירושה אבל לפי התוספתא נראה שאע"פ שטבל לשם
הראוי להזאה כיון שהזה על שאינו ראוי אף מה שנשאר באזוב נפסל ולא יזה
ממנו והנוטפים ממנו טהורים ופסולין להזות ומה שאמרו במשנה שהנוטפים
כשירים להזות ומטמאין לא אמרו אלא כשטבל והזה על מי שראוי להזאה :

ט הַטְּבִיל אֶת הָאֵזוֹב וְנִתְכַּוֵּן לְהִזּוֹת עַל דְּבַר שְׂאֵינוֹ מְקַבֵּל
טְמֵאָה הַמִּים הַמְּנֻטְפִים כְּשֶׁרִין לְפִיכָךְ אִם נָטְפוּ בְּכִלִּי וְחֹזֵר
וְהִטְבִּיל בְּהֵן אֶת הָאֵזוֹב בְּכֹנֶנֶה לְהִזּוֹת עַל דְּבַר הַמְּקַבֵּל טְמֵאָה
הִזְיָתוֹ כְּשֶׁרָה :

כסף משנה (ח-ט) המזה אינו צריך טבילה לכל הזייה. מתבאר מהדינים
שיבואו שיכול להזות ולשנות בטבילה אחת ונלמד ג"כ ממה ששנינו בסוף פרה
מזין על האדם ועל הכלים אפ"י הם מאה אלמא בטבילה אחת סגי לכולהו.
ומ"ש כל שנגע בו מן המים אפילו כל שהוא טהור. פ"ק דיומא (דף י"ד) ופ"ק
דנדה: טבל את האזוב ונתכוון להזות וכו'. גם זה משנה שם הטביל את האזוב
וכו'. ומ"ש המנטפים. גם זה שם: כתב הראב"ד זה האיש מסרך ומערבב
והתוספי מסודרת כך וכו'. ורבינו כתב בפירוש המשנה כלשון הזה אמר ה'
יתברך והזה הטהור על הטמא יצטרך שהמזה יתכוין להזות על הטמא ולזה
אם טבל האזוב והוא מכוין שיזה על דבר שהוא מקבל טומאה או על האדם
שהוא ג"כ טמא וראוי להזאה הנה היא טבילה כשירה ואם הזה מזאת
הטבילה על דבר שאינו מקבל טומאה ונשאר באזוב שארית אפשר שיזה ממנה

הזאה שנית הנה לא יצטרך שיטבול האזוב פעם שנית אבל יזה ממנו על דבר שצריך הזאה וזהו אמרם אם יש באזוב לא ישנה אבל אם הטביל האזוב להזות על דבר שאינו מקבל טומאה ואח"כ הזה על דבר שהוא מקבל טומאה הנה היא הזאה פסולה לפי שכשטבל האזוב לא היתה טבילה כשירה ולכן אפילו נשאר באזוב שארית מן המים לא יזה ממנה הזאה שנית עד שיטביל האזוב פעם שניה בכוונה שיזה על הטמא וכו' ובתוספתא אמרו בתתם סבה לזה ההבדל הואיל ותחילת טבילתו פסולה לכך הזאתו פסולה ואמרו מים המנטפים הוא שאם הטביל את האזוב להיות על דבר שאינו מקבל טומאה ונטפו מים מהאזוב טפות הנה אלה הטפות כשירות להזאה עכ"ל. ומאחר שרבינו מסתייע בפירושו מהתוספתא אפשר שנוסחא אחרת היה לו בתוספתא או אף אם היה לו נוסחת הראב"ד היה מפרשה ע"ד זו :

2 מי חטאת שנתמעטו טובל בהן אפלו ראשי גבעולין ומזה ובלבד שלא יספג. צלוחית שפיה צר טובל ומעלה כדרךכו ומזה ואינו צריך להזהר שמא יגע בצדי הכלי * בפעם שניה :

ההראב"ד בפעם שנייה. א"א ר"מ הוא שאמר כן בתוספתא אבל במשנה בסתם אמרו בין בראשונה בין בשנייה ונראה במשנה שר"י הוא בן מחלוקתו דר"מ ומכשיר אפי' בראשונה :

כסף משנה מי חטאת שנתמעטו וכו'. גם זה משנה שם ופירש"י ובלבד שלא יספג מקנח מצידי הכלי ושוליו ומדכתיב וטבל נפקא לן כדדרשינן בפ"ק דמנחות גבי דם וטבל ולא מספג : **צלוחית שפיה צר וכו'.** גם זה שם צלוחית שפיה צר טובל ומעלה כדרכו ר"י אומר הזאה ראשונה ופירש רבינו שמשון טובל ומעלה כדרכו ולא חיישינן שמא מתוך שנדחק בפיה לצאת יצאו מים מגוף האזוב ונתערבו במי חטאת הזאה ראשונה ולא שנייה ובתוספתא קאמר ר"י איפכא עכ"ל. והראב"ד כתב על דברי רבינו בפעם שנייה א"א ר"מ הוא שאמר כן בתוספתא וכו'. נראה מדבריו שהוא סובר שמ"ש רבינו בפעם שנייה היינו לומר דבפעם שנייה כשירה ולא בפעם ראשונה ומפני כך השיג עליו ולפי האמת רבינו בין בראשונה בין בשנייה מכשיר וכת"ק וה"ק טובל ומעלה כדרכו בין בראשונה בין בשנייה ואינו צריך לזהר שמא יגע בצדי הכלי בפעם שנייה ויפסול פעם שנייה וכך מבואר בדבריו בפירוש המשנה ומ"מ מ"ש הראב"ד בשם ר"מ בתוספת' היינו בפי"א דפרה צלוחית שפיה צר מזין ממנה הזאה שניה אבל לא הזאה ראשונה מפני שהמים ניסוטינן דברי ר"מ וי"ל בדברי הראב"ד שכתב אבל משנה בסתם אמרו בין בראשונה בין בשנייה ולפי זה ר"י דאמר הזאה ראשונה היינו לומר דוקא הזאה ראשונה וא"כ היאך כתב

אח"כ ונראה במשנה שרבי הוא בן מחלוקתו של ר"מ ומכשיר אפילו בראשונה ולפי זה יקשה עליו דרבי יהודה היינו ת"ק ונראה לומר שהוא ז"ל כתב בתחילה דמשנה בסתם קתני בין בראשונה בין בשנייה ולפי זה ר"י לא מכשר אלא בראשונה ושלוש מחלוקות בדבר והלכה כסתם מתניתין ואח"כ כתב שיותר נראה לומר דאין כאן אלא שתי מחלוקות דסתם מתניתין ור"מ ומאי טובל ומעלה כדרכו בשנייה ולא בראשונה כדאמר בתוספתא ורבי יהודה פליג עליה ומכשר אפילו בראשונה ולפי זה אתי ליה שפיר מה שפסק לפי דעתו דדוקא שנייה מכשר דאתי כסתם מתניתין ואפשר לומר שלהשיג על רבינו כתב גם זה לומר דאפילו את"ל דסתם מתניתין לא מכשר אלא בשנייה ופסק כר"מ קשיא דכיון דסתם מתניי ר"מ ור"י פליג עליה הוה ליה למפסק כר"י כל זה לפי מה שהבין הראב"ד בדברי רבינו ונסתלקה מעליו השגתו ומכ"מ איני יודע טעם למה תהיה הראשונה פסולה והשנייה כשירה כר"מ ואפשר לומר שטעמו משום דאיכא למימר בטבילה ראשונה שנתמצה משקה שבגוף האזוב בכניסתו ונדבק בפי הכלי וחזר ונדבק בו ביציאתו וכיון שהזה ממנו פעם ראשונה הלך לו מה שנדבק בו וכשיחזור לטבול פעם שנייה אין בו כי אם מי חטאת בלי שום תערובת אבל עדיין קשה לי מ"ש ונראה במשנה שרבי יהודה הוא בן מחלוקתו דר"מ ומכשיר אפילו בראשונה דמשמע דת"ק דמתניי פוסל בראשונה והיאך אפשר לפרש כן על מה ששנינו טובל ומעלה כדרכו וצריך

הלכות פרה אדומה - פרק אחד עשר

א כִּיצַד מְטַהְרִים טָמֵא מֵת בְּמֵי נֹדָה. לֹקַח אָדָם טָהוֹר שְׁלֹשָׁה קִלְחִין שֶׁל אֶזוֹב וְאוֹגֵדָן אֶגוֹדָה אַחַת וּבְכֹל בַּד וּבַד גְּבֻעוֹל אֶחָד וְטוֹבֵל רְאִשֵׁי גְבֻעוֹלִין בְּמֵי נֹדָה שְׁבַכְלֵי וּמִתְכַּוֵּן וּמִזָּה עַל הָאָדָם אוֹ עַל הַכֵּלִים בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַחֵר שְׁתַּנַּץ הַחֲמָה. וְאִם הִזָּה מִשְׁעָלָה עִמּוּד הַשְּׁחַר כָּשָׁר. וְאַחֵר שְׁיִזָּה עָלָיו בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי טוֹבֵל בַּיּוֹם וּמַעְרִיב שְׁמֶשׁוֹ וְהָרִי הוּא טָהוֹר לְעָרֵב. טָבַל אֶת הָאֶזוֹב בְּלִילָה וְהִזָּה בַּיּוֹם אוֹ שְׁטַבַּל אֶת הָאֶזוֹב בַּיּוֹם וְהִזָּה

בְּלִילָה הַזֹּאתוֹ פְּסוּלָה וְהַמִּים מְטַמְּאִין מְשׁוּם מִי חֲטָאת כְּמוֹ שְׂפִיתָבְאָר. עַד שֶׁתְּהִיָּה טְבִילַת הָאָזוּב בַּמִּים וְהַזֹּאתוֹ מִמֶּנּוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַחַר שֶׁתִּנָּץ הַחֲמָה וְאִם עָבַר וְעָשָׂה מִשְׁעָלָה עֲמוּד הַשַּׁחַר כְּשֶׁר כְּמוֹ שֶׁבְּאָרְנוּ:

כסף משנה כיצד מטהרים וכו' לוקח אדם טהור. מקרא מפורש והזה הטהור על הטמא. ומ"ש ג' קלחים של אזוב וכו'. בפ"א דפרה מצות אזוב שלשה קלחים ובהם שלשה גבעולין ופירש רבינו שלשה קלחים שלשה שרשים ובכל שורש גבעול אחד ויביא בג' הענפים שלשה גבעולין עכ"ל וכן פירש"י והתוס' בפ"ק דסוכה (דף י"ג) וי"ל בדברי רבינו פה למה שינה לכתוב ובכל בד ובד ולא כתב ובכל קלח וקלח ואפשר שהטעם הוא מפני שהקלח הוא שם לשורש והגבעול לא יהיה בשורש כי אם בבד. ומ"ש ואוגדן אגודה אחת. רבינו כתב בפירוש המשנה פ"א דפרה דילפינן דבעינן אגודה מדכתיב ולקח אזוב וכתב בפסח מצרים ולקחתם אגודת אזוב והוא בספרי וכתבו התוס' דלאו ג"ש גמורה היא ולכך אם לא אגדו כשר א"נ למצוה נתקבלה ולא לעכב. ומ"ש וטובל ראשי גבעולין. שם. ומ"ש שבכלי. נתבאר פ"ו. ומ"ש ומתכוין ומזה. נתבאר בפרק עשירי. ומ"ש ביום השלישי וביום השביעי. מבואר בכתוב. ומ"ש אחר שתנץ החמה ואם הזה משעלה עמוד השחר כשר. משנה בסוף פרה ופ"ב דמגילה (דף כ'). ומ"ש ואחר שיזה עליו ביום הרי זה טובל ביום. נתבאר בפ"ו: טבל את האזוב בלילה והזה ביום או שטבל את האזוב ביום והזה בלילה הזאתו פסולה. כך היא הגירסא האמיתית בדברי רבינו והיא משנה בסוף פרה: ומ"ש והמים מטמאים משום מי חטאת וכו'. בתוספתא טבל את האזוב בלילה פסול לא שהמים פסולים אלא שצריך להטביל שנייה הזה בלילה הזייתו פסולה והמים טמאים משום מי חטאת:

ב מִי שֶׁנִּטְמָא בְּמַת וְשָׁהָה כְּמָה יָמִים בְּלֵא הַזֹּאֵה כְּשִׁבּוֹא לְהַזּוֹת מוֹנֶה בְּפָנָיו שְׁלֹשָׁה יָמִים וּמִזֵּין עָלָיו בְּשְׁלִישִׁי וּבְשִׁבְעִי וְטוֹבֵל בְּשִׁבְעִי וּמַעְרִיב שְׁמֵשׁוֹ. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים בְּעַם הָאָרֶץ שֶׁבָּא לְהַזּוֹת שְׁאֶפְלוּ אָמַר הַיּוֹם שְׁלִישִׁי שְׁלִי אֵינוֹ נֶאֱמָן שְׁמָא הַיּוֹם נִטְמָא לְפִיכָד צָרִיךְ לְמָנוֹת בְּפָנָיו. אָבֵל חָבַר שֶׁבָּא לְהַזּוֹת מִזֵּין עָלָיו אוֹ עַל כְּלָיו מִיָּד. מִי שֶׁהִזָּה עָלָיו בְּשְׁלִישִׁי וְלֹא הִזָּה עָלָיו בְּשִׁבְעִי וְשָׁהָה כְּמָה יָמִים * טוֹבֵל בְּכָל עֵת שִׁירְצָה אַחַר הַשְּׁבִיעִי בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בְּלִילָה וּמִזֵּין עָלָיו בַּיּוֹם בֵּין קֶדֶם

טְבִילָה בֵּין אַחַר טְבִילָה אֶפְלוּ טָבַל בְּלֵיל תְּשִׁיעֵי אוּ בְּלֵיל עֲשִׂירֵי מִזֵּין עָלָיו לְמַחֵר אַחַר הַיָּץ הַחֲמָה :

ההראב"ד **טובל בכל עת שירצה.** א"א אינו כן בגמרא דקידושין לעולם מונה שלישי ושביעי וטובל אחר הזאה :

כסף משנה **מי שנטמא במת וכו'.** בפרק חומר בקודש (דף כ"ב ע"ב): **מי שהוזה עליו בג' וכו'.** יש לתמוה על זה דהא אמרינן בקידושין פרק האומר (דף ס"ב) והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי למה לי איצטריך סד"א שלישי למעוטי שני שביעי למעוטי ששי דקא ממעט בימי טהרה אבל היכא דקא עבד בשלישי ובשמיני דקא מפיש בימי טהרה אימא שפיר דמי קמ"ל וכבר השיגו הראב"ד וכתב מי שהוזה עליו בשלישי וכו' טובל בכל עת שירצה אחר השביעי א"א אינו כן בגמרא דקידושין לעולם מונה שלישי ושביעי וטובל אחר הזאה עכ"ל וי"ל שרבינו סמך על מה ששנינו בפסיקתא וחטאו ביום השביעי לרבות הזיית שביעי שאם לא הוזה בשביעי מזה בשמיני ובתשיעי וכן בספרי אין לי אלא שביעי שמיני תשיעי עשירי מניין ת"ל וחטאו ביום השביעי ואח"כ וכבס בגדיו ורחץ במים וטהר בערב. וכן מצאתי בילקוט בשם ספרי זוטא יכול הזאת שביעי תהא סמוכה לשלישי אמר שוב בשביעי אם ללמד שביעי שהוא סמוך לשלישי כבר למד הא מה אני מקיים שביעי אפילו רחוק מן השלישי עכ"ל. והנה בא לידי קונטרס אחד וכתוב בו שרבינו שמשון הקשה על רבינו קושיא זו דהראב"ד וכתב שרבינו פירש ההיא דספרי שבא הכתוב לרבות שמיני תשיעי ועשירי אע"פ שהיתה הזאתו בשלישי ואינו כך כדמוכח ההיא דקידושין אלא מרבה שמיני אם הזה ברביעי ותשיעי אם הזה בחמישי ועשירי אם הזה בששי והאי דבספרי דריש ליה מוחטאו ובקידושין דריש ליה מביום השלישי וביום השביעי ומוקי וחטאו דלא תימא ה"מ לקדשים אבל לתרומה בחד סגי סוגיא דקידושין כרבי חנניא בן גמליאל דאייתר ליה חד קרא וברייתא דספרי כר"מ וקא סבר ר"מ דמחד קרא נפקא תרומה וקדשים עכ"ל. ומכ"מ יש לתמוה למה הניח רבינו גמרא ערוכה ותפס כברייתות. וי"ל שגירסת רבינו בההיא דקידושין סד"א שלישי למעוטי שני וכו' ואי עביד ברביעי ובשמיני דקא מפיש בימי טהרה אימא ש"ד קמ"ל ולענין הזאה בזמנה מיפרשא וכדפירש"י דבפ"ק דיומא נחלקו רבי יוסי ור"מ דלרבי יוסי הזאה בזמנה אינה מצוה אפי' אם נאמר טבילה בזמנה מצוה ור"מ יליף הזאה מטבילה וסוגיא דקידושין אתיא כרבי מאיר דאמר הזאה בזמנה מצוה ולכך אמרו דסד"א דברביעי ובשמיני שפיר דמי קמ"ל דלאו שפיר דמי וכיון דאנן קי"ל כרבי יוסי א"כ ליתא לההיא סוגיא. ומ"ש טובל בכל עת שירצה אחר השביעי בין ביום בין בלילה. ומ"ש

ומזין עליו ביום. בילקוט בשם ספרי זוטא יכול תהא הזאת שלישי קבועה ביום אבל הזאת שביעי תהא קבועה בלילה והלא דין הוא וכו' אמרת לא אמרתי אלא ביום השביעי: **ומ"ש בין קודם טבילה וכו'.** כתב ה"ר שמשון על זה בתשובה א"א לומר כן דב' טבילות יש כמו שמפרש ר"ת אחת קודם הזאה כדי לקבל הזאה כדאמרינן בפרק החולץ (דף מ"ו ע"ב) וגמירי דאין הזאה בלא טבילה כלומר בלא טבילה קודם הזאה וכדאמרינן בפ"ב דכריתות מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים דתקני טבילה ואח"כ הרצאת דמים ותנן בפרק בתרא דמסכת פרה אבל הוא עצמו טובל בלילה ומזה ביום מכל הני משמע דטבילה קודם הזאה ובכל הזאות קאמר גמירי דאין טבילה בלא הזאה בין בהזאת דמים בין בהזאת מי חטאת ואותה טבילה דקודם הזאה בין ביום בין בלילה בין בהזאת שלישי בין בהזאת שביעי ויש טבילה אחרת לאחר הזאה בשביעי שהיא לטהר מטומאתן ואינה אלא לאחר הזאה כדתניא בספרי ורחץ במים וטהר בערב מה ת"ל מפני שהייתי אומר אם קדמה טבילה להזאה יצא ת"ל וחטאו ביום השביעי ואח"כ וכבס בגדיו ורחץ במים וטהר בערב ואותה טבילה אינה אלא ביום כדתנן בפ"ב דמגילה (דף כ"ו) דאין מזין ואין טובלין אלא ביום ומפרש בגמרא משום דאיתקש טבילה להזאה ומשמע במנחות ס"פ רבי ישמעאל (דף ע"ב) דביום אין בלילה לא ומיהו בירושלמי משמע דבטבילת האזוב קאמר דאיתקש להזאה דכתיב ולקח אזוב וטבל במים איש טהור והזה וכו"נ דבההיא דלא טובלין אלא ביום לא אשכחן פלוגתא ובפ"ק דיומא (דף ח') פליגי ר"מ ורבי יוסי אי מקשי הזאה לטבילה לענין הזאה בזמנה מצוה ומאן דלא מקיש הזאה לטבילה לענין מצוה הי"ה נמי דלא מקיש טבילה להזאה לענין ביום אבל אי בטבילת האזוב איירי ניחא והא דתני רבי חייא פ"ק דיומא (דף ו' ע"ב) זב וזבה וכו' בועל נדה וטמא מת טבילתן ביום ההוא ביום לאו למימרא דלא מהני בלילה שלאחריו דהרי זב וזבה משעבר שביעי שלהם טובלים בין ביום בין בלילה דהא כל נשים ספק זבות שוינהו וטובלות בלילה ובפרק בתרא דנדה (דף ס"ז ע"ב) קאמר ר"ש [אחר תטהר] אחר מעשה תטהר אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שמא תבא לידי ספק וטבילתן ביום דקתני למעוטי לילה שלפניו ולמעוטי דלא הוו כנדה ויולדת ואין צריך להמתין עד לילה שאחריו עכ"ל וכן כתבו גם בפירוש המשנה בסוף פרה ומדברי רבינו נראה דלית ליה ההיא דר"ת שמצריך שתי טבילות וענין דין זה שכתב רבינו כתב בסוף פרה וז"ל אמר ה' והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי ולא תהיה ההזאה אלא ביום וכן טבילת האזוב במים אמנם טבילת האיש הטמא עצמו יחוייב בלילה ויזה עליו ממחרת היום זהו אם נזדמן שנתאחרה ההזאה לאחר יום השביעי אשר יזה באי זה יום שיהיה ולשון ספרי אין לי אלא שביעי שמיני תשיעי עשירי מנין ת"ל וחטאו מ"מ אמנם אם לא נתאחרה ההזאה והלך

הענין כמצותו הנה מן הראוי שתקדם ההזאה ביום השביעי ואחר ההזאה יטבול במי מקוה ביום השביעי ההוא ויעריב שמשו וז"ל התורה אמרה וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ במים וטהר בערב ולשון ספרי שהייתי אומר אם קדמה טבילה להזאה יצא ת"ל וחטאו ואח"כ וכבס בגדיו עכ"ל:

ג כָּל הַמְטַמְּאִין מִקְבָּלִין הַזָּאָה. כִּיצַד. זָבִים וְזָבוֹת נְדוֹת וְיוֹלְדוֹת שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמַת מִזִּין עֲלֵיהֶן בְּשִׁלְיֵשִׁי וּשְׁבִיעִי וְהָרִי הֵם טְהוֹרִין מִטְּמֵאת מַת אֶף עַל פִּי שֶׁהֵן טְמֵאִין טְמֵאָה אַחֲרֵת. שֶׁנֶּאֱמַר [\(במדבר יט-ט\)](#) 'וְהִזָּה הַטָּהָר עַל הַטְּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי הָאֵל לַמִּדֶּת שֶׁהִזָּה מוֹעֵלֶת לוֹ אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא טְמֵא. וְכֵן הָעֶרֶל מִקְבָּל הַזָּאָה. כִּיצַד. עֶרֶל שֶׁנִּטְמָא בְּמַת וְהִזָּה עָלָיו שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי הָרִי זֶה טְהוֹר מִטְּמֵאת מַת. וְכִשְׂיִמּוֹל טוֹבֵל וְאוֹכֵל בְּקִדְשִׁים לְעֶרֶב:

כסף משנה כל המטמאים מקבלין ההזאה וכו'. בספרי זוטא ואמרינן בפרק דם חטאת (דף צ"ג) רבי אליעזר אומר מי חטאת שנטמאו מטהרים שהרי נדה מזין עליה כלומר והרי כשהמים יורדים על הנדה מטמאים ואעפ"כ מטהרים את הנדה מטומאת מת ועד כאן לא פליגי רבנן עליה אלא בנטמאו מעיקרא אבל בנדה שהזאה וטומאת המים באים כאחד מודו שמזין עליה: **וכן הערל מקבל הזאה וכו'.** בר"פ הערל (דף ע"א:) מימרא דר"י ואיתא בפרק בתרא דזבחים. **ומ"ש וכשימול טובל ואוכל בקדשים לערב.** שם ומסיים בה שכן מצינו באבותינו שהזו כשהם ערלים וכדתניא מלו וטבלו ועשו פסחיהם בטהרה:

ד מִצּוֹת אֲזוּב שְׁלֹשָׁה קִלְחִין וְכָל קִלְח וְקִלְח גִּבְעוֹל אֶחָד. נִמְצְאוּ שְׁלֹשָׁה גִּבְעוֹלִין. וּשְׁיָרִיו שְׁנַיִם. אוֹ אִם לָקַח שְׁנַיִם בְּתַחֲלָה וְאֶגְדָּן כָּשָׁר. נִתְפָּרְדּוּ הַגִּבְעוֹלִין וְנִשְׁרִי הָעֵלִין אֶפְלוּ לֹא נִשְׁאַר מִכָּל גִּבְעוֹל מֵהֶם אֶלָּא כָּל שֶׁהוּא כָּשָׁר שֶׁשְׁיָרֵי הָאֲזוּב בְּכָל שֶׁהוּא. קִלְח שֵׁישׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה בְּדִין מִפְּסָקוֹ וְאַחַר כֵּן אוֹגֵד שֶׁלְשֵׁתוֹן שֶׁמִּצּוֹתוֹ לְהִיּוֹת אֶגְדָּה אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְפָּרַשׁ בְּתוֹרָה שְׁיִהְיֶה אֶגְדָּה. פְּסָקוֹ וְלֹא אֶגְדּוֹ אוֹ שֶׁאֶגְדּוֹ וְלֹא פְּסָקוֹ אוֹ שֶׁלֹּא פְּסָקוֹ וְלֹא אֶגְדּוֹ וְהִזָּה בּוֹ כָּשָׁר. הָאֲזוּב הַקָּצָר אוֹגְדוֹ בְּחוּט עַל הַכּוּשׁ וְכִיּוֹצֵא

בו וְטוֹבֵל בְּמַיִם וּמַעְלָה וְאוֹחֵז בְּאַזּוֹב וּמְזָה. נִסְתַּפֵּק לוֹ אִם מִן
הַחוּט הַזֶּה אוֹ מִן הַכּוֹשׁ אוֹ מִן הַגְּבֻעוֹל הַזֶּאֱתוֹ פְּסוּלָה :

כסף משנה מצות אזוב ג' קלחים וכו'. בפ"א דפרה מצות אזוב שלשה קלחים
ובהם שלשה גבעולין ובתר הכי קתני רבי יוסי אומר מצות אזוב שלשה וכו'
ושיריו שנים וגרדומיו כל שהו ובפ"ק דסוכה עלה י"ג אסיקנא דלרבי יוסי ג'
לעכב ולרבנן ג' למצוה וכדתניא אזוב תחילתו שנים ושיריו אחד כשר ואינו
פסול עד שתהא תחילתו כשיריו א'. **ומה שכתב רבינו ושיריו שנים** קשה
דלתנא קמא שיריו אחד נמי כשר : **וכתב הר"י קורקוס ז"ל** ואפשר דשיריו
שנים שכתב רבינו היינו לומר שנים שנשתיירו חשובים כשלשה בתחילה
ולכתחילה יכול להזות בהם ואח"כ כתב ואם היו שנים בתחילה כשר פירוש
בדיעבד ומינה לאחד שנשתייר דחשיב כשנים בתחילה דומיא דאינך
דלכתחילה ובספרים כתוב או אם לקח ובספר כתיבת יד מצאתי ואם לקח
והוא סיוע לפירוש זה דהוי מילתא באפי נפשה ועד השתא מיירי בלכתחילה
ולמצוה והשתא אתא לאורויי בדיעבד ולעכב עכ"ל. ואין דבריו מיושבים דלא
משמע מדברי רבינו כלל דשיריו אחד כשר ולכן נ"ל דרך אחר שכתב תחילה
וז"ל ואפשר שסובר רבינו דבהא פליגא ברייתא אמתני' דמאי דקתני
במתניתין שיריו שנים דברי ת"ק הם אלא שמה שלא נתבאר במשנה לרבנן
דהיינו תחלתו הוא דמוכחינן מברייתא דסגי בשנים וג' למצוה ולא לעכב אבל
במאי דפריש במתניתין שיריו שנים לא סמכינן אברייתא ונקטינן כמתניתין
ומי"מ זה דוחק עכ"ל. ולי נראה שדרך זה הוא היותר נכון לומר בכוונת רבינו :
ומ"ש רבינו אפילו לא נשאר מכל גבעול מהם אלא כל שהוא כשר, זהו ששנינו
וגרדומיו כל שהוא ופירש"י גרדומיו כשמזין בו פעמים הרבה מתוך שגבעוליו
רכים משתברים וכל שהוא המשתייר באגודה כשר ובלבד שישתייר מכל אחת
ואחת כל שהוא שתהא שם אגודתו קיימת. **ומ"ש ושירי האזוב בכל שהוא**,
איני יודע מאי קאמר שהרי כתב דשנים בעינן בשיריו ואי אגרדומיו קאמר
קשה שהרי כבר אמר ואם נאמר דה"ק ששירי אזוב בכל שהו אכתי יקשה
קצת למה שינה וקרא לגרדומים שירים : **קלח שיש בו ג' בדין וכו' עד כשר**.
בפ"א דפרה שם : **האזוב הקצר וכו'.** משנה רפ"ב וכת"ק. **ומ"ש נסתפק לו**
וכו'. גם זה שם :

ה אין מזין לא ביונקות האזוב ולא בפתמרות אלא בגבעולין.
אלו הן היונקות גבעולין שלא גמלו. ומי שהזהר עליו ביונקות
ונכנס למקדש פטור. ומאימתי מזין באזוב משנינך. ואזוב
שהזהר בו מי נדה כשר לטהר בו את המצרע. כל אזוב שיש לו

שם לְנוי פְּסוּל. וְהָאֵזוֹב שֶׁקוֹרִין אוֹתוֹ אֵזוֹב בְּיַחְוּד הוּא הַכָּשֵׁר
וְהוּא הָאֵזוֹב שֶׁאֹכְלִין אוֹתוֹ בְּעֵלֵי בָּתִּים. אָבֵל זֶה שֶׁקוֹרִין אוֹתוֹ
אֵזוֹב יוֹן וְאֵזוֹב כַּחֲלִית וְאֵזוֹב מִדְּבָרֵי פְּסוּל:

כסף משנה אין מזין לא ביונקות וכו' עד פטור. שם פי"א: ומאימתי מזין
באזוב משינץ. הכי משמע בתוספתא שכתב רבינו שמשון פי"א דפרה: ואזוב
שהוזה בו וכו'. משנה שם: כל אזוב שיש לו שם לווי פסול וכו'. גם זה משנה
שם:

א אֵזוֹב שֶׁל אֲשֶׁרָה וְשֶׁל עִיר הַנְּדַחַת וְשֶׁל עֲבוּדָה זָרָה וְשֶׁל תְּרוּמָה
טְמֵאָה פְּסוּלָה. שֶׁל תְּרוּמָה טְהוּרָה לֹא יֵזָה וְאִם הִזָּה כָּשֵׁר:

כסף משנה אזוב של אשרה ושל עיר הנדחת ושל ע"ז. תוספתא כתבה רבינו
שמשון בפרק הנזכר ופירש רבינו שמשון של אשרה איכא לאוקמי באשרה
דמשה משום דמיכתת שיעורה. ומה שכתב ושל תרומה טמאה פסולה וכו' עד
כשר. משנה בפרק י"א דפרה וכתב רבינו שם ואם תאמר ואיך אפשר בו
ההזאה והוא יטמא החטאת ואפילו היתה כתרומה טהורה וכו' לפי שכבר
התבאר שהתרומה לא תטמא אא"כ תהיה כביצה עכ"ל. ולפי זה נאמר שגזרו
פחות מכביצה אטו כביצה, ורבינו שמשון כתב שטעם תרומה טהורה לא יזה
מפני שמפסידה א"י מפני שמכשירה לקבל טומאה:

א אֵזוֹב שֶׁלְקָטוֹ לְעֵצִים וְנָפְלוֹ עָלָיו מִשְׁקִין מְנַגְּבוֹ וְהוּא כָּשֵׁר
לְהִזָּה. לְקָטוֹ לְאֹכְלִין וְנָפְלוֹ עָלָיו מִשְׁקִין אֵף עַל פִּי שֶׁנִּגְבּוֹ פְּסוּל
שֶׁהָרִי נְטֵמָא לְהִזָּה שְׁכָל הַמִּשְׁקִין וְכָל הָאֹכְלִין וְכָל הַכֵּלִים הָרִי
הֵן כְּטֵמְאִים לְעֵנִין חֲטָאת כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. לְקָטוֹ לְחֲטָאת הָרִי זֶה
כְּנִלְקָט לְעֵצִים וְאִם נָפְלוֹ עָלָיו מִשְׁקִין מְנַגְּבוֹ וּמִזָּה בּוֹ:

כסף משנה אזוב שלקטו לעצים וכו'. גם זה משנה שם והטעם שמנגבו כדי
שלא יתערבו מים פסולים עם מים כשרים. ומ"ש לקטו לחטאת וכו'. שם
בפלוגתא דתנאי ופסק כרבים:

הלכות פרה אדומה - פרק שנים עשר

א אדם שנטמא במת והזה עליו כיון שנגע כל שהוא ממי הנדה בכל מקום מעור בשרו של טמא עלתה לו הזה. אפלו נפלה ההזאה על ראש אצבעו או על ראש שפתו. אבל אם נגעה בלשונו אינה כלום. אף על פי שהלשון כאיברים שבגלוי לענין טמאה כמו שבארנו. אינן כאיברים שבגלוי לענין הזאה וטבילה. וכן כלי שנטמא במת והזה עליו כיון שהגיע לגופו של כלי כל שהוא ממי הנדה עלתה לו הזאה:

כסף משנה אדם שנטמא במת וכו' כיון שנגע כל שהוא ממי הנדה וכו'. בפרק דם חטאת (דף צ"ג) מסיק רבא דפליגי ר"א ורבנן בהזאה אי צריכה שיעור אי לא ורבנן סברי אינה צריכה שיעור. ומ"ש בכ"מ מעור בשרו של טמא עלתה לו הזאה וכו' אבל אם נגעה בלשונו אינה כלום אע"פ שהלשון כאיברים שבגלוי וכו'. פ"ק דקידושין עלה כ"ה וכחכמים: וכן כלי שנטמא במת וכו'. זה בכלל מה שאמרו הזאה אין לה שיעור ומתניתין היא בסוף פרה מזין על האדם ועל הכלים אפילו הם מאה:

ב שני כלים או שני בני אדם שנתפון להזות על שניהן כאחת והזה על אחד מהן. ונטפו המים מעל הראשון על השני הרי השני בטמאתו עד שיפלו עליו המים מהזית המזה לא מן התמצית. הזה על שני כלים ונסתפק לו אם הזה על שניהן כאחד או מחברו נמצה עליו הזיתו פסולה:

כסף משנה שני כלים וכו'. מתבאר ממה שיבא בסמוך: והזה על שני כלים ונסתפק לו וכו'. בפרק י"ב דפרה:

ג מחט שנתונה על החרש והזה עליה ספק על המחט הזה ספק מן החרש נמצה עליה הזיתו פסולה:

ד כלים המפצלין שמחברין זה לזה במסמרים. כגון מספרת של פרקים ואזמל של רהיטני וכיוצא בהן. בשעת מלאכה חבור לטמאה ולהזיה. שלא בשעת מלאכה אינו חבור לא לזה ולא לזה. כיצד הן חבור לטמאה ולהזיה. שאם נטמא אחד מהן בשעת מלאכה נטמא השני. ואם הזיה על אחד מהן בשעת מלאכה עלתה הזיה לשניהן וכאלו הן גוף אחד. וכיצד אינו חבור לא לטמאה ולא להזיה. שאם נטמא אחד מהן שלא בשעת מלאכה לא נטמא חברו. ואם נטמאו שניהן והזיה על אחד מהן שלא בשעת מלאכה לא טהר חברו אף על פי שהן מחברין. וזהו דין תורה. אבל מדברי סופרים גזרו שיהיו חבור לטמאה אפלו שלא בשעת מלאכה גזרה משום שעת מלאכה. ולעולם אם נגעה באחד מהן טמאה נטמא חברו. וכן גזרו עליהן שלא יהיו חבור להזיה אפלו בשעת מלאכה גזרה משום שלא בשעת מלאכה. ולעולם אם הזיה על אחד מהן לא טהר חברו עד שיזיה גם עליו. הנה למדת שכל מקום שאתה שומע חבור לטמאה ואינו חבור להזיה אין זה אלא גזרה מדבריהם על הדרך שבארנו:

כסף משנה כלים המפוצלים. בריש פרק במה טומנין (שבת דף מ"ח ע"ב) וריש פרק במה אשה (שם דף נ"ח ע"ב):

ה שני כלים שחברן עד שנעשו כגוף אחד. כגון שתפר שני בגדים או שתי יריעות הרי אלו חבור לטמאה ולהזאה מפני שהן ככלי אחד:

כסף משנה שני כלים שחברן. מתבאר ממה שיבוא בסמוך:

ו שלל הכובסין והבגד שהוא תפור בכלאים והן עומדין להתירן אינו חבור להזיה והרי הן חבור לטמאה. וכן הסלעים שבקנתל. והמטה של טרביל. וקרן של כליבה. וקרנים של

יוצאי דרכים. ושלשלת המפתחות. חבור לטמאה ולא להזאה.
אלא צריך שיגעו המים מן המזה בכל סל וסל. ובכל מפתח
ומפתח. ובכל קרו וקרו. ובכל קורה וקורה ממטה זו
המפצלת:

כסף משנה שלל הכובסין והבגד שהוא תפור בכלאים וכו' עד המפוצלת.
בסוף פרה:

ז המחבר שלש כסתות של צמר ושש של פשתן. או שלשה
סדינים או שתים עשרה מטפחות. הרי אלו חבור לטמאה
ולהזאה. יתר מכאן חבור לטמאה ולא להזאה. חלוק אחד
וטלית אחת וקלובקרין אחד הרי הן חבור לטמאה ולהזאה
אפלו היו ארבעין ביותר או רחבין ביותר כל שהן. ואי זהו
קלובקרין זה שני בגדים שמניחין צמר גפן ביניהן ותופרין
אותן כאחת ועושין מהן חלוק לימות הגשמים:

כסף משנה המחבר ג' כסתות וכו' עד כל שהן. פכ"ט דכלים ויש כאן חסרון
מט"ס וכך היא הנוסחא הנכונה או י"ב מטפחות הרי אלו חיבור לטומאה
ולהזאה יתר מכאן חיבור לטומאה ולא להזאה:

ח כסוי המחס שמחבר בשלשלת. הזזה על המחס טהר הכל.
הזזה על הכסוי לא טהר המחס עד שיזה עליו:

כסף משנה כיסוי המיחס וכו'. בסוף פרה שם וכבית הלל:

ט הזוג והענבל חבור לטמאה ולהזאה ואם הזזה על אחד מהן
טהרו שניהן:

כסף משנה הזוג והענבל חיבור וכו'. שם:

י הטווי שטוויים בו הפשתים או שוזרין בו החבלים שלשה
גופין יש בו. העץ שמלפפין עליו הטווי והוא הנקרא פוש.

וְהִנְחֹשֶׁת אוֹ הַבְּרָזֵל שֶׁבְּרֹאשׁ הָעֵץ וְהוּא הַנִּקְרָא צְנוּרָא שְׂבָה פּוֹתְלִין וְטוּוּין. וְהַרְחִים שֶׁבְּאַמְצֵעַ הַכוּשׁ וְהִיא הַנִּקְרָאת פִּיקָא. הַכוּשׁ שֶׁפּוֹתְלִין בּוֹ הַחֲבָלִים שֶׁנִּטְמָא לֹא יִזָּה עַל הַפִּיקָא שְׁלוֹ וְלֹא עַל הַכוּשׁ אֲלָא עַל הַצְנוּרָא. וְאִם הִזָּה עַל אֶחָד מִשְׁלֹשְׁתָּן טֵהַר הַכֹּל. וְשֶׁל פִּשְׁתָּן מִזָּה עַל אֶחָד מִשְׁלֹשְׁתָּן לְכַתְחֻלָּה שֶׁשְׁלֹשְׁתָּן חִבּוּר :

ההראב"ד **הטווי שטוויין בו פשתן.** א"א בכל מה שמאריך הוציא עצמו מלשון המשנה ולא פירש מה הוא כוש של רובן ונ"ל שהוא חבלי הספינות והוא מלשון ארבא א"נ חבלי הקשתים והוא מלשון רובה קשת וכל אלה חבלים גסים :

כסף משנה **הכוש שפותלים בו החבלים וכו'.** בסוף פרה כוש של רובן לא יזה לא על הכוש ולא על הפיקא ואם הזה מוזה של פשתן חיבור ופירוש רובן גמי שפותלים ממנו החבלים וטעם החילוק בין כוש של רובן לשל פשתן מפני ששל פשתן חלקיו מחוברים יותר : **וכתב** הראב"ד א"א בכל מה שמאריך וכו'. אין זו השגה שרבינו בחיבור הזה אינו בא לפרש לשון המשנה ומ"מ מתוך דבריו נלמד שרובן הוא דבר שפותלים ממנו החבלים :

יא עוֹר שֶׁל עֲרִיסָה שֶׁהוּא מְחַבֵּר לְפִיקוֹת. חִבּוּר לְטַמְאָה וּלְהִזְאָה. הַמְלַבֵּן שֶׁל מְטוֹת אֵינוֹ חִבּוּר לֹא לְטַמְאָה וְלֹא לְהִזְאָה :

כסף משנה **עור של עריסה וכו'.** שם ופירושו עור שמשימים על עריסה של קטן ודרכו להיות מחובר בטבעות הקבועים בעריסה ועשויין כעין פיקות : **המלבן של מטות וכו'.** גם זה שם ופירושו שמניחים תחת כרעי המטה מלבנות של עץ שלא ירקבו מלחלוחית הקרקע והם חקוקים והכרע נכנס בהם :

יב כָּל יְדוֹת הַפְּלִים הַקְּדוּחוֹת כְּגוֹן נֹצֵב הַסַּפִּין וְכִיוּצָא בּוֹ שֶׁהַנֹּצֵב נִקְוֵב וְהַבְּרָזֵל נִכְנָס בּוֹ חִבּוּר לְטַמְאָה וּלְהִזְאָה. אֲבָל הַיְדוֹת הַחֲרוּקוֹת כְּגוֹן עֵץ הַחֲנִית שֶׁהָעֵץ נִכְנָס בְּבְרָזֵל אֵינוֹ חִבּוּר לְהִזְאָה :

הלכות פרה אדומה - פרק שלשה עשר

א מעלות יתרות עשו בטְהַרַת החטאת. שְהֶאָדַם הטהור אֶפְלוּ טָבַל לְקֹדֶשׁ וְעוֹמֵד וּמְשִׁימֵשׁ עַל גְּבִי הַמְזֻבָּח אֵינוֹ טָהוֹר לְחַטָּאת וְלֹא לְשֶׁרֶפֶת הַפָּרָה וְלֹא לְמַלּוּי הַמִּים וְלֹא לְקֹדֶשׁוֹ וְלֹא לְהַזֹּת עַד שְׂיֻטְבַּל לְשֵׁם חַטָּאת וְאַחַר כֵּן יִהְיֶה טָהוֹר לְחַטָּאת. וְכֵן הַכִּלִּים אֶפְלוּ מִזֶּרֶק שֶׁבַעֲזָרָה אֵינוֹ טָהוֹר לְחַטָּאת עַד שְׂיֻטְבִּילוּהוּ לְשֵׁם חַטָּאת. וְכֵן כָּל הָאֲכָלִין וְכָל הַמְשָׁקִין אֵף עַל פִּי שֶׁהוּ טָהוֹרִין הָרִי הוּ לְעֵנֶן חַטָּאת כְּאֲכָלִין וּמְשָׁקִין הַמְטַמְּאִין:

כסף משנה מעלות יתירות עשו בטְהַרַת החטאת וכו' עד והיתה מטפחתו כמדרס הזב לענין החטאת. בספ"ב דחגיגה (דף כ'): :

ב כָּל כְּלֵי הָרְאוּי לְמִשְׁכָּב אוֹ לְמוֹשָׁב אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא טָהוֹר לְגִבֵּי הַקֹּדֶשׁ הָרִי הוּא לְגִבֵּי חַטָּאת כְּמִדְרַס הַזָּב עַד שְׂיֻטְבִּילוּהוּ לְשֵׁם חַטָּאת. יוֹחֲנָן בֶּן גִּדְגָדָא הֵיךְ אוֹכֵל בְּטְהַרַת הַקֹּדֶשׁ כָּל יָמָיו וְהֵיךְ מְטַפְחָתוֹ כְּמִדְרַס הַזָּב לְעֵנֶן הַחַטָּאת:

ג כָּל וְלֹד הַטַּמְאוֹת אֵף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא אָדָם וְלֹא כֵלִים אֶפְלוּ לְקֹדֶשׁ כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. הָרִי הוּא מְטַמֵּא אָדָם וְכֵלִים לְחַטָּאת. לְפִיכֵן אָמְרוּ הַמְקַדְּשֵׁי אֶת מִי חַטָּאת לֹא יִנְעַל אֶת הַסַּנְדֵּל. שָׂמָא יָפְלוּ מְשָׁקִין עַל הַסַּנְדֵּל וְנִמְצָא הַסַּנְדֵּל טָמֵא שְׁכָל

הַמְשָׁקִין טְמֵאִין הֵן לְגַבֵּי הַחֲטָאת וַיִּתְּמָא זֶה הַמְקַדֵּשׁ בְּנִגְיַעְתּוֹ בְּסַנְדֵּל * וְנִמְצְאוּ מִי חֲטָאת טְמֵאִים :

ההראב"ד ונמצאו מי חטאת טמאים. א"א הפסקא אחרת קשיא לי נפלו משקין על בשרו לא נטמא נפלו על כסותו נטמאת וטימאתו הי"ז אומר מטמאיד לא טמאוני ואתה טמאתני קשיא לי א"א נאמר לו שלא ילבש בגדים שמא נפלו משקין על בגדיו וטמאום והם יטמאו אותו ועוד עד שניחוש למשקין טמאים ניחוש לשאר טומאות שמא נגע בסנדל ועוד למה זה למימר המקדש לימא הנוגע או המזה לפיכך נ"ל שלא חשו על משקין אחרים אלא שמא יפלו מאותן משקים על הסנדל והם נפסלין בהיסח הדעת וטמאו את הסנדל והסנדל יטמא האדם שהרי אמרו הנושא את המדרס נושא את התרומה אבל לא את הקדש וכ"ש חטאת וכן בכסותו אמרו בגדים או כלי קדש אפי' בטהרה מדרס לחטאת וזה שנטמאו בגדיו במשקין אע"פ שטבל לחטאת חזר להיות כסתם אוכלי קדש ועכשיו שאמרו לא חשו אלא על נפילת מי הקידוש לפיכך לא אסרו לו ללבוש בגדים בשעת קידוש מפני שיכול להזהר משא"כ בסנדל:

כסף משנה כל וּלְד הַטּוּמְאוֹת אַע"פ שַׁיְנוּ מִטְּמֵא אָדָם וְכו' לְפִיכָךְ אָמְרוּ הַמְקַדֵּשׁ מִי חֲטָאת לֹא יַעוֹל אֶת הַסַּנְדֵּל וְכו'. בפרק שמיני דפרה: וכתב הראב"ד הפיסקא אחרת ק"ל וכו'. ויש לומר דכיון שאין זה מן הדין אלא מעלה בעלמא אע"פ שאמרו שלא ינעול את הסנדל שהוא דבר קל לא הטריחו עליו לפשוט בגדיו. ומ"ש ועוד עד שניחוש למשקין טמאים ניחוש לשאר טומאות וכו' י"ל דמשקין עשויים ליפול על הסנדל שלא מדעת. ומ"ש ועוד למה ליה למימר המקדש לימא הנוגע או המזה י"ל דכיון דאין זה אלא משום מעלה בעלמא כשיקפידו בכך על המקדש סגי והר"י קורקוס ז"ל כתב שאפשר דלרבותא נקט מקדש דאפילו במקדש החמירו וכ"ש במזה שראוי ליזהר יותר ומ"מ מה שפירש הראב"ד שלא חשו אלא שמא יפלו מהמשקין עצמם על הסנדל נכון הוא ולע"ד נ"ל כן בע"א שחששו שמא יפלו ממי חטאת המקודשין על הסנדל ויטמאוהו וכן פירש ר"ש בלשון שני וז"ל ועוד יש לפרש במשקין שאחר הקידוש דמטמאין כלים ואין מטמאין אדם:

ד מִי שֶׁנִּטְמָאוּ יָדָיו בְּלֶבֶד בְּדַבְרִים הַמְטְמְאִין אֶת הַיָּדִים כְּגוֹן שֶׁנִּגַּע בְּאֶכְלָיִן אוּ בְּמִשְׁקִין וְכִיּוֹצֵא בָהֶן אִף עַל פִּי שֶׁהוּא טְהוֹר לְקַדֵּשׁ וְאֵינוֹ צָרִיךְ אֶלָּא טְבִילַת יָדָיו בְּלֶבֶד כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. הַרִי

נְטָמָא כָּל גּוּפוֹ לְעֵנִין הַחֲטָאת וְצָרִיךְ טְבִילָה. אֶפְלוּ לֹא נְטָמָאת
אֶלָּא יָדוֹ אַחַת נְטָמָא כֻּלּוֹ וְהָרִי הוּא רִאשׁוֹן לְטַמְאָה :

כסף משנה מי שנטמאו ידיו בלבד וכו'. משנה פרק ב' דחגיגה (דף י"ח ע"ב)
ופרק י"ב דפרה הטהור לחטאת שנטמאו ידיו נטמא גופו ומטמא את חברו
וחבירו את חברו אפי' הם מאה. ומ"ש אפילו לא נטמא אלא ידו אחת וכו'.
כך יש ללמוד ממה ששנינו בפרק י' דפרה הטהור לחטאת שנגע באוכלין בידו
טמא :

ה כָּל הַטָּעוֹן טְבִילָה בֵּין מִן הַתּוֹרָה בֵּין מִדְּבָרֵיהֶם מְטַמֵּא אֶת
מִי חֲטָאת וְאֶת אֶפְרַח הַחֲטָאת וְאֶת הַמִּזֶּה מִי חֲטָאת בְּמַגֵּעַ
וּבְמִשָּׂא. וְכֵן מְטַמֵּא אֶת הָאֵזוֹב הַמְכֻשָּׁר וְאֶת הַפִּיִּם שֶׁנִּתְמַלְאוּ
וְעַדִּין לֹא נִתְקַדְּשׁוּ. וְאֶת הַכֶּלִי הַרִיקוֹן הַטָּהוֹר לְחֲטָאת. מְטַמֵּא
כָּל אֶחָד מֵאלוֹ בְּמַגֵּעַ אֲבָל לֹא בְּמִשָּׂא. וְטַמֵּא שְׁנֵי בְּמַקְצֵת אֶפְרַח
חֲטָאת פָּסֵל אֶת כֻּלּוֹ :

כסף משנה כל הטעון טבילה וכו'. בפ"א דפרה וכחכמים : טמא שנגע במקצת
אפר חטאת וכו'. ברפ"ח דעדיות :

ו אֵין מוֹנִין לְחֲטָאת רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי וְשְׁלִישִׁי כְּדָרְךְ שְׁמוֹנִין לְתַרוּמָה
וְלִקְדָּשׁ. כִּיצַד. עֲשָׂרָה שְׁטָבְלוֹ לְשֵׁם חֲטָאת וְנְטָמָא אֶחָד מֵהוֹן
אֶפְלוּ לֹא נְטָמָא אֶלָּא לְגַבֵּי חֲטָאת בְּלֶבֶד כְּגוֹן שֶׁנְטָמָאת יָדוֹ
בְּלֶבֶד וְנִגַּע בְּחִבְרוֹ וְחִבְרוֹ בְּחִבְרוֹ אֶפְלוּ הוֹן מֵאָה כֻּלּוֹ טַמְאִין
לְחֲטָאת. וְכֵן כֻּלִּים הַטָּהוֹרִים לְחֲטָאת שֶׁנְטָמָא כְּלִי מֵהוֹן אֶפְלוּ
לֹא נְטָמָאוּ אֶלָּא אַחֲוָרִיו בְּלֶבֶד לְגַבֵּי חֲטָאת כְּגוֹן שֶׁנִּגְעוּ מִשְׁקִין
בְּאַחֲוָרִיו וְנִגַּע כְּלִי זֶה בְּכִלֵּי שֵׁנִי וְשֵׁנִי בְּשְׁלִישִׁי נְטָמָאוּ הַכֻּלִּים
כֻּלּוֹ לְגַבֵּי חֲטָאת וְאֶפְלוּ הוֹן מֵאָה :

כסף משנה אין מונין לחטאת ראשון ושני ושלישי וכו'. מבואר במשנה
שכתבתי בסמוך ומטמא את חברו וחבירו את חברו אפילו הם מאה ואיתא
נמי בתוספתא פ"א. ומה שכתב וכן כלים הטהורים לחטאת. פרק י"ב דפרה :

ז כָּל הָרְאוּי לְהִתְטַמֵּא בְּמִדְרַס הַזֵּב אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא טְהוֹר לְקִדְשׁ * אִם הֵנִידוּ הַטְּהוֹר לְחֻטָּאת נְטֻמָּא אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִגַּע בּוֹ. וְכֵן הַטְּהוֹר לְחֻטָּאת שֶׁהֵנִיד אֶת הָאָדָם שְׂאִינוּ טְהוֹר לְחֻטָּאת. אוֹ שֶׁהֵנִיד אֶת רֶקוּ אוֹ אֶת מִימֵי רִגְלָיו שֶׁל אָדָם זֶה. נְטֻמָּא אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִגַּע בּוֹ. אֲבָל כָּלִי שְׂאִינוּ רְאוּי לְמִדְרַס אִינוּ מְטַמֵּא אֶת הַטְּהוֹר לְחֻטָּאת אֲלֵא אִם כֵּן נִגַּע בּוֹ :

ההראב"ד **אם הנידו הטהור.** א"א זהו מדף המשנה ונראה לי כי מדף הוא שהנידו אע"פ שלא נגע בו ואני איני רואה כן במשנה אבל הטהור לחטאת שנגע במדף טמא ולגין של חטאת שנגע במדף טמא הטהור לחטאת שנגע באוכלין ומשקין בידו טמא ברגלו טהור הסיטן בידו רבי יהושע מטמא וחכמים מטהרין אלמא היסט לאו כנגיעה הוא לגבי מדף והמדף כבר נתפרש בפסיקא של מעלה מזו כי הוא דבר הראוי ליטמא מדרס אע"פ שהוא בחזקת שימור טמא הוא אצל חטאת עד שיטבול לשם חטאת ולשון מדף טומאה קלה היא מפני שהיא טבילת מעלות :

כסף משנה **כל הראוי להתטמא במדרס הזב וכו'.** משנה רפ"י דפרה כל הראוי לטמא מדרס מדף לחטאת בין טמא בין טהור ואדם כיוצא בו : **וכתב הראב"ד** אם הנידו הטהור א"א זהו מדף שבמשנה וכו'. וי"ל שדבר זה שכתב רבינו מבואר במשנה שכתבתי בסמוך וחכ"א הטמא מדף והטהור אינו מדף וכשהניד את הטמא מיירי ולא במגעו וכמו שכתב רבי שם בארוכה והוכיח כן מהתוספת' וכן פ"י ר"ש ואותן שניות שהביא הראב"ד אינן עניין למשנה זו דהתם בנוגע במדף שהוא עליונו של זב וכתבם רבינו לקמן בסמוך והכא במניד את הטומאה ונקרא מדף מלשון קול עלה נדף וביאר רבינו שם שהוא תנועה חלושה יותר מתנועת היסט : **ומ"ש או שהניד את רוקו או את מימי רגליו וכו'.** תוספתא כתבה ר"ש בפרק י' דפרה. **ומ"ש אבל כלי שאינו ראוי למדרס וכו' כלי הטמא בטמא מת וכו'.** משנה שם ופסק כחכמים שאמרו הטמא מדף והטהור אינו מדף וביארו בתוספתא שטמא זה ששנינו היינו דוקא טמא מת.

ח כָּלִי הַטְּמֵא בְּטֻמֵּא מֵת אִם הֵנִידוּ הַטְּהוֹר לְחֻטָּאת נְטֻמָּא וְאֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִגַּע בּוֹ וְאֶף עַל פִּי שְׂאִין טְמֵא מֵת מְטַמֵּא בְּמִשָּׂא כָּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. פִּי צָד. מִפְּתַח שֶׁהוּא טְמֵא מֵת שֶׁהִיא תְּלוּי בְּדָלֶת וְסָגֵר הַטְּהוֹר לְחֻטָּאת אֶת הַדָּלֶת הוֹאִיל וְהֵנִיד אֶת הַמִּפְתָּח הַטְּמֵא

נְטָמָא. וְכֵן אִם הִסִּיט אֶת הַשָּׂרֵץ וְאֶת שְׂכַבְתּוֹ זֶרַע הָרִי זֶה טָמֵא
לְחֻטָּאת אֶף עַל פִּי שְׂאִין אֵלּוּ מְטַמְּאִין בְּמִשְׁאָ כָּמוֹ שְׂוִיתָבְאָר :

כסף משנה ומה שכתב כיצד מפתח שהוא טמא מת וכו'. שם בתוספתא ואף על פי ששם אמרו דרבי יוחנן בן זכאי מטהר משמע דס"ל כר"א דאמר כל שאינו ראוי לטמא מדרס אינו מדף אף על פי שהוא טמא מת אבל לחכמים שאמרו שטמא מת מדף נטמא. ואמרו עוד בתוספתא על דברי חכמים הטמא שאמרו טמא מת ולא טמא מדף כלומר מה שאמרו חכמים שאם הכלי טמא נטמא המנידו דוקא כשהיה הכלי טמא מת אבל אם היה הכלי טמא טומאת מדף לבד לא נטמא המנידו כי זה הכלי הוא ולד הטומאה לבד ולכך כתב רבינו כלי הטמא בטומאת מת: **ומה שכתב וכן אם הסיט את השרץ או את שכבת זרע וכו'.** שם בתוספתא ואף על פי ששם שנו נבילה עם אלו השמיטה רבינו מפני שנבילה מדאורייתא מטמאה בהיסט:

ט הטהור לחטאת שנגע בכלים שהיו למעלה מן הזב וכיוצא בו והן הנקראין מדף אף על פי שהוא טהור לקדש נטמא לחטאת. וכן כלי הטהור לחטאת שנגע במדף נטמא לחטאת:

כסף משנה הטהור לחטאת שנגע בכלים וכו'. משנה שם וכתב הר"י קורקוס ז"ל איכא למידק שרבינו כתב למעלה אבל כלי שאינו ראוי למדרס אינו מטמא את הטהור לחטאת אלא א"כ נגע בו ומשמע דאם נגע מיהת אפילו בכלי טהור גמור כל שאינו טהור לחטאת מטמא את האדם הנוגע בו דהא בכלי טהור גמור מיירי התם אלא שראוי למדרס ועלה דייק אבל אם אינו וכו' אא"כ נגע ואילו הכא לא מטמאין לאדם הנוגע בכלי אלא א"כ היה טמא מדף מיהת דהיינו שהיה בעליונו של זב ומאי איריא משום שהיה בעליונו של זב תיפוק לי משום שאינו טהור לחטאת ונגע בו האדם הטהור ותירץ שמה שכתב רבינו למעלה היינו שנגע בידיו ואפשר דמשום הכי מסתם לה דלפעמים מטמא אדם או הכלי בנגיעה באי זו נגיעה שתהיה דהיינו כשהוא מדף ולפעמים מטמא בנגיעה בידיו לבד והיינו כל כלי שאין בו שום טומאה אלא שאינו טהור לחטאת דהוי כאוכלים טהורים ולמעלה קיצר וסתם כי אינו עיקר מקומו דכולה דין הנדה ותנועה מפרש שם ועתה מפרש דיני הנגיעה בפרטיו ובזה עלו דברי רבינו מכוונים עכ"ל: **ומה שכתב וכן כלי.** הוא דין כלי שהוזכר במשנה שם:

ז הטהור לחטאת שנגע באכלין ומשקין בין טהורין בין טמאים שכל אכלין ומשקין לגבי חטאת אינן טהורין אם נגע בהן בידו נטמא כל גופו כמו שבארנו. נגע בהן ברגלו או בשאר גופו או שהסיטן בידו ולא נגע בהן טהור. וכן אם נגע בתנור וכיוצא בו משאר כלים שאינם טהורין לחטאת נטמא כלו. אבל אם נגע ברגלו בהן הרי הוא טהור לחטאת כמו שהיה :

כסף משנה הטהור לחטאת שנגע באוכלין ומשקין וכו'. גם זה משנה שם : ומה שכתב נגע בהם ברגלו וכו' טהור. אטהורים דוקא קאי אבל טמאים אפילו נגע בהם ברגלו נטמא דלא גרע מכלי טמא מדף שהוא ולד ומטמא את האדם הטהור לחטאת בכל נגיעה : ומה שכתב או שהסיטן בידו. גם זה שם ופסק כחכמים. ומה שכתב וכן אם נגע בידו בתנור וכו'. משנה שם :

יא הטהור לחטאת שהכניס ראשו ורבו לתוך מים שנתמלאו לחטאת נטמא מפני שהן שאובין. ומדברי סופרים שהבא ראשו ורבו במים שאובין נטמא כמו שיתבאר :

כסף משנה הטהור לחטאת שהכניס ראשו ורובו כו'. בפרק אחד עשר דפריה הטהור לחטאת שהכניס ראשו לתוך מי חטאת נטמא וכתב שם רבינו כבר ביארנו שהטהור לחטאת לא יטמא במי חטאת וכו' וידוע הוא שמי חטאת מים שאובים הם ואם הכניס ראשו ורובו לתוך מי חטאת טמא לחטאת מצד מים שאובים ומעת שנטמא לחטאת יטמאוהו מי חטאת שנגע בהם וישוב ראשון לטומאה עד כאן לשונו :

יב הכל נאמנין על טהרת החטאת ואפלו עמי הארץ מפני חמרתה. ומעלות אלו שעשו בה הכל נזהרין בה. והרי נאמר בתורה [\(במדבר יט-ט\)](#) 'והיתה לעדת בני ישראל למשמרת' כל ישראל ראויין לשמירה. לפיכך עם הארץ שהביא כלי מביתו אפלו כלי חרס ואמר כלי זה טהור לחטאת הרי זה טהור ומקדשין בו ומזין ממנו. ואף על פי שאותו כלי טמא לקדש ולתרומה. וכן עם הארץ שאמר טהור אני לחטאת או שהיו מי

חטאת אָצְלוּ וְאָמַר טְהוֹרִין הוּ נֶאֱמָן. שְׂאִין אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל
מִזְלִזֵּל בָּהּ :

כסף משנה הכל נאמנים על טהרת חטאת וכו'. פרק ה' דפרה. ומה שכתב
והרי נאמר בתורה וכו'. תוס' פ"ג דחגיגה. ומה שכתב לפיכך עם הארץ
שהביא כלי מביתו וכו'. תוספתא דפרה :

הלכות פרה אדומה - פרק ארבעה עשר

א כְּלֵי חָרֶס שֶׁהָיָה בּוֹ אִפְרַח חֲטָאת וְנִגְעַ בּוֹ שֶׁרָץ מִצְדּוֹ טְהוֹר
שְׂאִין כְּלֵי חָרֶס מִטְמֵא מִגִּבּוֹ אֶפְלוּ לְגִבֵּי חֲטָאת. הַנִּיחַ הַכְּלֵי עַל
גִּבֵּי הַשֶּׁרֶץ אֵף עַל פִּי שְׂלֵא נִטְמָא הַכְּלֵי הָרִי הָאִפְרַח טְמֵא שְׂנֵאֲמַר
[\(במדבר יט-ט\)](#) 'וְהַנִּיחַ מִחוּץ לְמַחֲנֶה בְּמָקוֹם טְהוֹר' וְאִין זֶה מְקוֹם
טְהוֹר. וְלֹא עַל גִּבֵּי הַשֶּׁרֶץ בְּלִבָּד אֶלָּא אֶפְלוּ הַנִּיחוֹ עַל גִּבֵּי אֶכָּל
שְׁנֵי וְכִיּוֹצֵא בּוֹ מְדַבְּרִים שֶׁטְמֵאתוֹן טְמֵאָה קָלָה וְהֵם מְדַבְּרֵי
סוֹפְרִים הָרִי נִטְמָא הָאִפְרַח שְׂנֵאֲמַר בְּמָקוֹם טְהוֹר שְׂלֵא יְהִיָּה עַל
שׁוּם ^[גבִּי] טְמֵאָה בְּעוֹלָם. וְכֵן כְּלֵי חָרֶס שֶׁהָיָה בּוֹ אִפְרַח חֲטָאת
וְנִתּוֹן עַל אֲרֵבָה שְׁבִיבֵית טְמֵא. אִם הָיָה הַכְּלֵי מְשֻׁלָּשׁ לְבֵית
נִטְמָא הָאִפְרַח וְאֵף עַל פִּי שְׂאִין בְּאֲרֵבָה פּוֹתַח טְפַח. וְאִם לֹא הָיָה
מְשֻׁלָּשׁ אִם הָיָה בְּאֲרֵבָה פּוֹתַח טְפַח טְמֵא :

כסף משנה כלי חרס שהיה בו אפר חטאת וכו'. משנה פרק עשירי דפרה קלל
של חטאת שנגע בשרץ טהור נתנו על גביו ר"א מטהר וחכמים מטמאין וידוע
דהלכה כחכמים. ומ"ש שנאמר והניח וכו' במקום טהור וכו'. בסיפרי. ומה
שכתב ולא על גבי השרץ בלבד אלא אפילו הניחו על גבי אוכל שני וכו'. שם
נגע באוכלין ומשקין ובכתבי הקדש טהור נתנו על גביהן ר' יוסי מטהר
וחכמים מטמאין ואיני יודע למה השמיט רבינו כתבי הקדש. ומ"ש שלא
יהיה על גבו שום טומאה. ט"ס הוא וצריך להגיה שלא יהיה על גבי שום

טומאה: **וכן כלי חרס שהיה בו אפר חטאת וכו'.** תוספתא דאהלות: **וכתב** הר"י קורקוס ז"ל וז"ל של אבן טהור כתב ר"ש מאחר דלא מקבל טומאה לא מד"ת ולא מד"ס ע"כ. והדבר קשה כיון שהוא משולשל לתוך הבית כי הוי של אבן מאי הוי והרי גל שהוא במקום טמא אין הפרש בין חרס לאבן שהרי גם חרס אינו מיטמא מגבו ואפילו הכי נטמא ורבינו נראה שלא טיהר רק באינו משולשל ולכך לא כתב בין משולשל בין שאינו משולשל אלא בין אין בו טפח בין יש בו טפח ומשמע דאדסמיך ליה לחוד קאי דהיינו אינו משולשל ולא בא לחדש בשל אבן אלא יש בו טפח ותוספתא אפשר דל"ג בה רבינו בין משולשל עכ"ל:

ב הָיָה הַכֵּלִי שֶׁל אֶבֶן. בֵּין שְׁיֵשׁ בָּהּ פּוֹתַח טַפַּח בֵּין שְׂאִין בָּהּ הָאֶפֶר טָהוֹר:

ג וְכֵן כָּלִי שְׁיֵשׁ בּוֹ אֶפֶר אוֹ מֵיִם מְקַדְּשִׁים וּמְקַף צָמִיד פְּתִיל וְנִתּוֹן בְּאֵהָל הַמֵּת. הָרִי הָאֶפֶר וְהַמַּיִם טְמֵאִים שְׂאִין אֶפֶר הַחֲטָאת נִצְלָת בְּצָמִיד פְּתִיל שְׁנַאֲמַר [\(במדבר יט-ט\)](#) 'בְּמָקוֹם טָהוֹר' וְאִין זֶה מְקוֹם טָהוֹר:

כסף משנה **וכן כלי שיש בו אפר וכו'.** משנה פי"א דפרה החטאת אינה ניצולת בצמיד פתיל ומים שאינן מקודשין ניצולין בצמיד פתיל:

ד וְכֵן אֶכְלִין וּמְשַׁקִּין שֶׁל קֹדֶשׁ אֵינָן נִצְלִין בְּצָמִיד פְּתִיל. אֲבָל מֵיִם שְׂאִינָן מְקַדְּשִׁין וְכָלִי רִיקוֹן הַטָּהוֹר לְחֲטָאת נִצֵּל בְּצָמִיד פְּתִיל. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁהָיוּ הַבְּעָלִים טָהוֹרִים. אֲבָל אִם נְטֵמְאוּ הַבְּעָלִים נִפְסְלוּ הַמַּיִם בְּכָל מְקוֹם שֶׁהָיוּ. כִּי צָד. הָיוּ מֵימֵינוּ מְקַפֵּין צָמִיד פְּתִיל* וְהוּא וְהֵם בְּאֵהָל הַמֵּת שְׁנִיָּהוּן טְמֵאִים. הָיָה הוּא מִבְּחוּץ וְהַמַּיִם שְׂאִינָן מְקַדְּשִׁין מִבְּפְנֵי שְׁנִיָּהוּן טָהוֹרִין. הוּא בְּפְנֵי וְהַמַּיִם בְּחוּץ כְּשֶׁשֶׁם שֶׁהוּא טְמֵא כִּד מֵימֵינוּ פְּסוּלִין:

ההראב"ד **והוא והם באהל המת שניהם טמאים.** א"א מצאתי בשתי נוסחאות כשם שהוא טהור כן מימיו טהורין ולא ידעתי מהו ואולי אמר אם הוא והם מוקפים צמיד פתיל וכיוצא בהן הרי זו טהורה. (כללו של דבר

חכמים הולכים אחר התופס המים בידו ור"ע הולך אחר המים והלכה
כחכמים):

כסף משנה וכן אוכלין ומשקין של קדש וכו'. מימרא פרק חומר בקדש (דף
כ"ב) וכתב רבינו שם כי התורה לא הצריכה מקום טהור אלא לאפר ולמים
מקודשים מפני האפר שבהם ומשם נתבאר לרבינו. ומה שכתב וכלי ריקן
הטהור לחטאת וכו': במה דברים אמורים כשהיו הבעלים טהורים וכו'.
תוספתא פ"ו דפרה מי שהיה הוא ומימיו באהל המת ומימיו מוקפים צמיד
פתיל כשהוא טהור (כך) מימיו טהורים הוא מבפנים ומימיו מבחוץ כשם
שהוא טמא כך מימיו טמאים הוא מבחוץ ומימיו מבפנים כשם שהוא טהור
כך מימיו טהורים: וכתב הראב"ד א"א מצאתי בשתי נוסחאות כשם שהוא
טהור וכו'. ואני אומר שנוסחתו משובשת דקתני כשם שהוא טהור כך מימיו
טהורים ובדין היה לו ז"ל לומר לא ידעתי מהו אבל הנוסחא האמיתית כמ"ש
כשהוא טהור מימיו טהורים ותנא והדר מפרש כיצד שאם הוא בחוץ ומימיו
מבפנים כשם שהוא טהור כך מימיו טהורים. ומ"ש הראב"ד ואולי אמר אם
הוא והם מוקפים צמיד פתיל וכיוצא בהם ה"ז טהורים עכ"ל טעמו ממה
שנתבאר בפ' כ"ג מה' טומאת מת שצמיד פתיל מציל על האדם באהל המת.
ומ"ש כללו של דבר חכמים הולכים אחר התופס המים בידו ור"ע הולך אחר
המים והלכה כחכמים עכ"ל. לא ידעתי מקום מחלוקת ר"ע וחכמים בזה
ובספר כ"י נמצא כתוב לשון זה בפני עצמו וקאי לדין שיבוא בסמוך שנחלקו
בו ר"ע וחכמים:

ה הטהור לחטאת שְהָיָה עוֹמֵד עַל גְּבֵי הַתְּנוּרָה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ
מִכָּלִים שְׂאִינָם טְהוֹרִים לְחַטָּאת וּפְשֵׁט יָדוֹ חוּץ לַתְּנוּרָה וְכָלִי
שְׂיֵשׁ בּוֹ מִי חַטָּאת בְּיָדוֹ. וְכֵן קָנָה הַמָּטָל עַל גְּבֵי הַתְּנוּרָה וּשְׁנֵי
כָּלִים שְׂיֵשׁ בָּהֶן מִי חַטָּאת תְּלוּיִין בּוֹ אֶחָד מִכָּאן וְאֶחָד מִכָּאן
הָרִי אֵלּוּ טְמֵאִין לְפִי שְׂאִינָן בְּמָקוֹם הַטְּהוֹר לְחַטָּאת. וְהוֹאִיל
וְהֵם נִשְׁעָנִין עַל הַתְּנוּרָה הָרִי הוּן כְּאֵלוֹ מִנְחִין עַל גְּבֵיו. אֲבָל אִם
הָיָה עוֹמֵד עַל הַתְּנוּרָה וּבְיָדוֹ כָּלִי רִיקוֹן הַטְּהוֹר לְחַטָּאת אוֹ מִים
שְׂאִינָן מְקַדְּשִׁין הָרִי אֵלּוֹ טְהוֹרִין כְּמוֹת שְׁהִיוּ. הָיָה עוֹמֵד חוּץ
לַתְּנוּרָה וּפְשֵׁט יָדוֹ לְחִלּוֹן וְנָטַל כָּלִי שְׂיֵשׁ בּוֹ חַטָּאת וְהֶעֱבִירוֹ עַל
גְּבֵי הַתְּנוּרָה הָרִי זֶה טְהוֹר. וְכֵן הִזְיָה שְׁעֵבְרָה עַל גְּבֵי טְמֵאָה כְּגוֹן
מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן הָרִי זֶה טְהוֹרָה:

כסף משנה הטהור לחטאת שהיה עומד על גבי התנור וכו'. משנה בפ"י דפרה וכחכמים. ומ"ש וכן הזייה שעברה על גבי טומאה וכו'. בפרק דם חטאת עלה צ"ג:

ו כְּלֵי שֵׁשׁ בּוֹ מִי חֲטָאת וְכֵלֵי שֵׁשׁ בּוֹ קֹדֶשׁ שֶׁנִּגְעוּ זֶה בְּזֶה הָרִי נְטֻמָּא כְּלֵי שֶׁל חֲטָאת וְכֵל שֵׁשׁ בּוֹ אֲבָל כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ טָהוֹר כְּשֶׁהָיָה. וְכֵן אִם נִגַּע הַטָּהוֹר לְחֲטָאת בְּשִׁנְיָהּ בְּשִׁתֵּי יָדָיו כְּשֶׁהוּ מִנְחִין עַל הָאֶרֶץ הָרִי נְטֻמָּא שֶׁל חֲטָאת שֶׁהָרִי הַטָּהוֹר לְחֲטָאת נְטֻמָּא בְּנִגְיַעַת הַכֵּלֵי שֶׁאֵינוֹ טָהוֹר לְחֲטָאת כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ וְחִזֹּר וְנְטֻמָּא אֶת מִי חֲטָאת:

ז הַגְּבִיּוֹת שְׁנֵי הַכֵּלִים בְּשִׁתֵּי יָדָיו שִׁנְיָהּ טֻמְאִין זֶה שֶׁל חֲטָאת נְטֻמָּא מִפְּנֵי שֶׁנִּגַּע בּוֹ אָדָם שֶׁנִּגַּע בְּכֵלֵי שֶׁאֵינוֹ טָהוֹר לְחֲטָאת וְשֶׁל קֹדֶשׁ נְטֻמָּא מִפְּנֵי זֶה שֶׁהַגְּבִיּוֹת וְהוּא טֻמְא בְּנִשְׂיָאת מִי נִדָּה * שֶׁהוּ מְטַמְּאִין בְּמִשְׁאֵי מִפְּנֵי שֶׁנְטֻמְאוּ מִחֲמַת הַכֵּלֵי שֶׁל קֹדֶשׁ. לְפִיכָךְ אִם הָיָה הַכֵּלֵי שֶׁל קֹדֶשׁ כְּרוּךְ בְּנִיר וְהַגְּבִיּוֹת בְּנִיר וְלֹא נִגַּע בּוֹ וְהַגְּבִיּוֹת הַחֲטָאת בְּיָדוֹ שִׁנְיָהּ שִׁנְיָהּ טָהוֹרִין שֶׁהָרִי לֹא נִגַּע בְּכֵלֵי וְלֹא נְטֻמָּא לְחֲטָאת. אֲבָל אִם הָיָה נוֹגַע בְּכֵלֵי הַקֹּדֶשׁ בְּיָדוֹ אֲפֹלוּ הָיָה שֶׁל חֲטָאת בְּנִיר שִׁנְיָהּ טֻמְאִין:

ההראב"ד שהן מטמאין במשא מפני שנטמא. א"א נ"ל צריך להיות אע"פ שנטמאו או חסר איזה דבר וכך פ"י א"ת הלא הנושא מי חטאת טומאת התורה היא ובגדים ואדם מטמא אם כן מפני מה נטמאו מחמת הכלי של קדש וכיון שנפסלו בטלה טומאה חמורה שלהם ויש לזה שורש במשנה ויש הפרש בין הגביה להסיט כמו שמפורש במשנה וכן הסוגיא אשר לו:

כסף משנה (ו-ז) כלי שיש בו מימי חטאת וכו'. משנה ספ"י דפרה לגין של חטאת שנגע בשל קדש ושל תרומה של חטאת טמא של קדש ושל תרומה טהורים שניהם בשתי ידיו שניהם טמאים שניהם בשתי ניירות שניהם טהורים של חטאת בנייר ושל תרומה בידו שניהם טמאים של תרומה בנייר ושל חטאת בידו שניהם טהורים: **וכתב** הראב"ד שהם מטמאים במשא מפני שנטמאו א"א נ"ל צריך להיות אע"פ שנטמאו וכו'. ביאור דבריו שהוקשה להראב"ד למה נתן טעם לטומאתו בנשיאת מי נדה מפני שנטמאו מחמת הכלי

של קדש תיפוק לי שמי נדה אפילו לא נטמאו מטמאין את האדם במשא ולכך הגיה וכתב אע"פ במקום מפני וה"ק אע"פ שנטמאו מחמת הכלי של קדש וכיון שכן בטל חשיבותן ולא היה ראוי לטמא במשא אעפ"י כן הם מטמאין במשא ואח"כ חזר לקיים גירסת מפני וה"פ שאמר רבינו אם תקשה למה תליתי טומאת כלי של חטאת מפני שנגע בו אדם שנגע בכלי שאינו טהור לחטאת שאין טומאתו אלא משום מעלה בעלמא עדיפא הל"ל שכלי חטאת נטמא מפני שנגע בו אדם שנשא מי חטאת שהוא טמא מדאורייתא די"ל דכיון שנפסלו מחמת שנגע בהם אדם שנוגע בכלי שאינו טהור לחטאת בטלה ממנו טומאה זו. ומה שכתב ויש לזה שורש במשנה הוא בספ"ט זהו פ"י דברי הראב"ד אבל טעם רבינו הוא מבואר בפירוש המשנה שלפרש משנה זו הניח ז' שרשים ובשורש הז' כתב שמי חטאת לא יטמאו האיש אשר הוא טהור לחטאת בלוקחו אותם כמו מה שיטמאו זולתו [במגע ובמשא] ואם היה טמא לחטאת אשר לא יכון לחטאת הנה מי חטאת יטמאוהו במגע ובמשא וכו' וכשהגיע לחלוקה זו כתב וכששב טמא לחטאת מפני החזיקו לגין של קדש בידו נטמא גם לגין של חטאת אשר בידו האחרת ומפני היותו ג"כ טמא לחטאת יטמאו אותו מי חטאת אשר נשא בידו כמו שביארנו בשורש הז' מאלו השרשים וישוב טמא לתרומה ג"כ ולזה יטמא לגין של תרומה או של קדש אשר בידו מפני מי חטאת אשר בידו השנייה. ובדין שניהם טהורים כתב ולזה אמרנו אם היה לגין של תרומה בנייר ושל חטאת בידו שניהם טהורים לפי שהוא לא יטמא בלגין של תרומה לפי שהנייר מבדיל ביניהם וישאר טהור לחטאת כמו שהיה ויהיה [לגין] של חטאת שבידו השנייה טהור ולא יטמאוהו [ג"כ] נשיאות מי חטאת לפי שהוא ראוי להזות עכ"ל:

ח הסיט את שני הכלים בידו ולא נגע בהן שניהן טהורין שאין הכלי שאינו טהור לחטאת מטמא את הטהור לחטאת עד שיגע בו בידו אלא אם כן היה ראוי למדרס כמו שבארנו:

כסף משנה ומ"ש הסיט ב' כלים בידו וכו'. שם וכחכמים. ומ"ש כמו שביארנו. הוא בפרק שקודם זה:

ט כל ספק הטמאות שהוא טהור לגבי תרומה כמו שיתבאר הרי הוא טהור לחטאת. וכך הספקות שתולין בהן את התרומה אם נולדו בתחטאת הרי אלו נשפכין. ואם נעשו טהרות על גבי אותן כלים ואדם שנולדו להן ספקות אלו

שְׁהַחֲטָאוֹת נִשְׁפָּכִין עָלֶיהֶן הָרִי אֹתָן הַטְּהָרוֹת תְּלוּיוֹת.
וְהִרְפּוֹת אֵינָן כְּכֹלִים וְהָרִי הֵן טְהוֹרוֹת לְתְרוּמָה וּלְקֹדֶשׁ
וּלְחֲטָאת׃

כסף משנה כל ספק הטומאות וכו'. משנה פי"ב דפרה כל ספק הטהור לתרומה טהור לחטאת כל התלוי לתרומה נשפך לחטאת אם עשו על גביו טהרות תלויות ופירש רבינו אם יש חולין שעשו אותם על טהרת הקדש ועל טהרת החטאת והודיענו שאם נעשו על טהרת החטאת ונתחדש להם כמו זה הספק ישארו תלויות ולא נאמר הואיל ונעשו על טהרת החטאת וכמו שהספק בחטאת תשפך ג"כ אלו הטהרות ישרפו מפני שאלו נעשה לאכילה ולכך אין לשורפם אמנם החטאת אינה לאכילה ולכך אפילו שתשפך אין חשש. וידוע דאם עשו על גביו קאי אספק שעשו על גבי ספק זה טהרות: **והרפפות אינם ככלים וכו'.** [שם במשנה] הרפפות טהורות לקדש ולתרומה ולחטאת ופירש רבינו רפפות שבכות מעץ ואמר שאינם כלים שיקבלו טומאה ולזה לא יטמאו לא קדש ולא תרומה לפי שהם אינם ראויים לטומאה:

דְּבִלָה שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְתוֹךְ מִי חֲטָאת וּנְטָלָה וְאֶכְלָה אִם יֵשׁ בָּהּ כְּבִיצָה הַמִּים טְמֵאִין. בֵּין שְׁהִיְתָה הַדְּבִלָה טְמֵאָה בֵּין שְׁהִיְתָה טְהוֹרָה. שְׁכָל הָאֶכְלִין אֶפְלוּ אֶכְל קֹדֶשׁ אֵינּוּ טְהוֹר לְחֲטָאת. וְהָאוֹכְלָה חָיֵב מִיְתָה מִפְּנֵי שֶׁאֶכְל תְּרוּמָה טְמֵאָה. וְאִם אֵין בָּהּ כְּבִיצָה הַמִּים בְּטְהָרְתָּן. שְׂאִין הָאֶכְל מְטֵמָא אַחֲרֵים עַד שְׁיִהְיָה בּוֹ כְּבִיצָה בֵּין לְתְרוּמָה בֵּין לְקֹדֶשׁ בֵּין לְחֲטָאת׃

כסף משנה דבילה של תרומה וכו'. משנה פי"א וכת"ק והקשה רבינו שמשון היכי פסיק ותני חייב מיתה והא כל שהיא טמאה אינו חייב מיתה כדאמר שמואל בפרק כל הבשר ופסקה רבינו בפ"ז מה' תרומות ותירץ הר"י קורקוס ז"ל שנראה שדעת רבינו דכי קתני האוכל חייב מיתה היינו כמו שחייב באוכל תרומה והוא טמא דהיינו בשהיא טהורה דהכא לא נחית תנא אלא לאשמועינן שהוא נטמא בנגיעה זו דהויה נגיעת מי חטאת שלא לצורך ונטמא טומאה שחייב מיתה באכילת הדבילה בשביל אותה טומאה ובודאי דהוי דיניה כדין טמא בעלמא דאטהורה חייב מיתה ואטמאה פטור. ובין טמאה וכו' הי"ק לא מיבעיא כשהיא טמאה שנטמאו המים אלא אפילו שהיא טהורה נטמאו דלגבי חטאת הויה טמא ואותו שאכלה כדתקני נטלה ואכלה אם יש בה כביצה חייב מיתה ככל טמא דעלמא והיינו כשהיא טהורה וא"ת והרי

נטמאו המים והמים יחזרו ויטמאו אותה אפילו היתה טהורה הא לא קשיא
ההוא מעלה בעלמא ואין טומאת מעלה פוטרנו מחיוב מיתה מן התורה כל
שכן שאע"פ שנטמאו לחטאת לא מפני זה יחזרו ויטמאו את הדבילה עד כאן
לשונו :

הלכות פרה אדומה - פרק חמשה עשר

א הנוגע במי חטאת שלא לצורך הזאה בין אדם בין כלים
טמא ואינו מטמא בגדים בשעת מגעו. שנאמר (במדבר יט-כא)
וְהִנֵּגַע בְּמִי הַנִּדָּה יִטְמָא עַד הָעֶרְבִי. הנה למדת שמי הנדה אב
מאבות הטמאות של תורה. וטמאת מגעו בכל שהוא. ואם היה
בהו כדי הזאה מטמאין במגע ובמשא. והנוגע בהו או שנושאן
שלא לצורך מטמא בגדים בשעת מגעו או בשעת משאו עד
שיפרש ממטמאיו שנאמר (במדבר יט-כא) וַיִּמְזַה מִי הַנִּדָּה יִכַּבֵּס
בְּגָדָיו. אינו מדבר במזה על הטמא אם טהר את הטמא קל
וחמר שיהיה הוא טהור. מפי השמועה למדו שזה שנאמר
בתורה ומזה מי הנדה לא נאמר אלא לשעור שהנוגע או הנושא
מי נדה שיש בהו כדי הזיה שלא לצורך הזאה טמא ומטמא
בגדים דין תורה. וכמה הוא שעור הזאה כדי שיטבל ראשי
גבעולין של אזור במים. בפה דברים אמורים שמי חטאת
מטמאין בזמן שנגע בהו או נשאן שלא לצורך קדם שיעשו
מצותו. אבל אחר שעשו מצותו אינו מטמאין כלל. כיצד. הרי
שטבל את האזור והזה על האדם הטמא או על הכלים והיו
המים שותתין ויורדין מעל הטמא לארץ. וכן המים הנפתזין
בשעת הזאה על הארץ או על הטהור הרי אותן המים טהורים
והנוגע בהו והנושאן טהור. הטביל את האזור להזות על דבר

שְׂאִינוּ מְקַבֵּל טְמֵאָה הָרִי הַמִּים הַמְנַטְפִין כְּשֶׁרִין לְהִזּוֹת מֵהוּ
כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. לְפִיכֵךְ מְטַמְּאִין טְמֵאָת מִי חֲטָאת לְפִי שֶׁלֹּא עָשׂוּ
מִצְוֹתוֹ שֶׁהָרִי הַטְּבִילָה הִיָּתֶה לְשֵׁם דָּבָר שֶׁאִינוּ מְקַבֵּל טְמֵאָה :

ההראב"ד שאינו מקבל טומאה. א"א כתבתי למעלה מה שני"ל מן
התוספתא:

כסף משנה הנוגע במי חטאת שלא לצורך הזאה. כלומר דאילו הנוגע בהם
לצורך הזאה טהור הוא וכמ"ש רבינו בפירוש המשנה פ"ק דכלים הלכה שניה
בשם התוספתא שאין נושא מי חטאת או נוגע בהם טמא א"כ שלא לצורך
אבל אם היה לצורך טהור. ומה שכתב הנה למדת שמי הנדה אב מאבות
הטומאה. יליף הכי מדמטמאים אדם וקי"ל אין אדם וכלים מקבלים טומאה
אלא מאב הטומאה: ומ"ש וטומאת מגען בכל שהוא וכו'. בריש כלים תנן
דמי חטאת שאין בהם כדי הזאה הרי אלו מטמאים אדם וכלים במגע וכו'
ואינם מטמאין במשא וכו' [ואם] יש בהם כדי הזאה מטמאים את האדם
במשא לטמא בגדים: ומה שכתב רבינו שאינו מטמא בגדים אלא בשעת
מגעו. כן כתבו שם רבינו ורבינו שמשון והוא ממה ששנינו בסוף זבים כלל
אמר ר' יהושע כל המטמא בגדים בשעת מגעו וכו' לאחר פרישתו ממטמאיו
וכו' ואינו מטמא בגדים והק"ו שכתב רבינו הוא בספרי: ומה שכתב רבינו
שהנוגע במי חטאת מטמא בגדים. יש לתמוה דבריש כלים שם אנבילה ומי
חטאת שיש בהם כדי הזאה שהם מטמאים את האדם במשא לטמא בגדים
וחשוכי בגדים במגע פירש ר"ש שמנועים הבגדים מטומאה אי איכא מגע בלא
משא ושמא י"ל דסבר רבינו דלא קאי האי וחשוכי בגדים אלא אנבילה בלחוד
וקצת משמע כן מדברי רבינו שמשון אע"פ שה"ר עובדיה כתב דאמי חטאת
נמי קאי. ואחר כך מצאתי לרבינו שכתב בפ"י משאר אבות הטומאה מי
חטאת שיש בהם כדי הזאה אע"פ שהם כנבלה וכמרכב שאין מטמאין בגדים
אלא הנושאן הרי הנוגע בהם מטמא בגדים בשעת מגעו משום נושא שא"א
שיגע במים שלא יסיט אותם והשתא מתניתין דוחשוכי בגדים במגע ה"פ
כשנגע במי חטאת אינם מטמאים בגדים מטעם מגע אלא מטעם משא שבמגעו
שא"א שיגע במים שלא יסיט: ומה שכתב רבינו אינו מדבר במזה על הטמא
וכו'. פ"ק דנדה עלה ט'. ומ"ש וכמה הוא שיעור הזאה וכו'. בפ"ב דפרה:
בד"א שמי חטאת מטמאין וכו' אבל אחר שעשו מצותן אינן מטמאין כלל. כך
היא הנוסחא הנכונה בדברי רבינו והדין הוא משנה שם מי חטאת שעשו
מצותן שאינם מטמאין וקתני במתניתין שהיו עושין מעשה כן ולפיכך פסק
רבינו כן ולא חשש למה ששנינו בפ"ה דעדות (משנה ג') שזה מקולי ב"ש
וחומרי ב"ה שזהו דעת ר' ישמעאל לבדו ולא קי"ל כוותיה. ומה ששנינו שם

המנטפים כשירים ולפיכך הם מטמאים לשם מי חטאת. כבר ביאר רבינו דהיינו דוקא בשטבל האזוב להזות על דבר שאינו מקבל טומאה: **וכתב** הראב"ד שאינו מקבל טומאה א"א כתבתי למעלה מה שני"ל מהתוספתא עכ"ל. הוא בפרק עשירי ושם כתבתי ליישב דעת רבינו:

ב אין מי חטאת מטמאין את הכל קדם שיעשו מצותן עד שיהיו טהורין וכשרין להזאה. אבל מי חטאת שנפסלו כגון שנתערב בהן מים או ששתתה מהן בהמה וכיוצא בהן מאלו הדברים הפוסלין אותן אם נגע בהן הטהור לתרומה נטמא בין שנגע בידיו בין שנגע בשאר גופו. נגע בהן אדם הטהור לחטאת ואפלו בידיו הרי הוא טהור כמות שהיו:

כסף משנה אין מי חטאת מטמאין את הכל וכו' אבל מי חטאת שנפסלו וכו':

ג מי חטאת שננטמאו ונגע בהן אחר שננטמאו אדם הטהור לתרומה בין בידיו בין בגופו נטמא. ואם נגע בהן הטהור לחטאת בידיו נטמא. נגע בשאר גופו הרי הוא טהור כמות שהיה:

כסף משנה מי חטאת שננטמאו וכו'. פ"ט דפרה מי חטאת שנפסלו מטמאין את הטהור לתרומה בידיו ובגופו ואת הטהור לחטאת לא בידיו ולא בגופו נטמאו מטמאין את הטהור לתרומה בידיו ובגופו ואת הטהור לחטאת בידיו אבל לא בגופו פירוש נפסלו פי' ששתת מהם בהמה וכיוצא מטמאים את הטהור לתרומה כאילו היו מים כשרים בין שנגע בהם בידיו בין שנגע בהם בגופו דכמי חטאת כשירים חשיבי וטומאה זו דרבנן היא דמדאורייתא כיון שנפסלו פרחה מהם טומאה החמורה ומשום הכי תני מטמאין את האדם דמשמע הטהור לתרומה דוקא לתרומה אבל לא לחולין ואת הטהור לחטאת לא בידיו כלומר אין מטמאין את הטהור בין נגע בהם בידיו בין נגע בהם בגופו וכתב שם רבינו שהטעם לפי שהוא ממין מה שהוא טהור לו ואם נטמאו מי חטאת ונגע בהם הטהור לחטאת בידיו נטמא גופו כדין טהור לחטאת שנגע במשקין טמאין אבל אם נגע בהם בגופו לא נטמא שכן דין נוגע במשקין טמאין:

ד מי חטאת שֶנֶפְלוּ לְתוֹכָן מִי מַעֲיֵן אוּ מִי מִקּוֹה אוּ מִי פְרוֹת.
אִם רֹב מִי חֲטָאת מְטַמְּאִין בְּמִשְׁא. וְאִם רֹב מִי פְרוֹת אִין
מְטַמְּאִין. מְחַצֵּה לְמְחַצֵּה מְטַמְּאִין. אֶפְר פְּרָה שֶנֶתְעַרֵב בְּאֶפְר
מִקְלָה וְקִדְשׁ בְּכֶלֶן אִם הָיָה הָרֹב אֶפְר פְּרָה מְטַמְּאִין בְּמִי נְדָה.
וְאִם הָיָה הָרֹב אֶפְר מִקְלָה אִין מְטַמְּאִין בְּמַגַּע אֲבָל מְטַמְּאִין
בְּמִשְׁא :

כסף משנה מי חטאת שנפלו לתוכן מי מעיין וכו'. תוספתא פ"ח ומסיים בה
בין כך ובין כך פסול להזות [מהן] והשמיטו רבינו לפי שסמך על מ"ש בפרק
תשיעי: **וכתב** הר"י קורקוס ז"ל וק"ל שהרי כבר נתבאר דמי חטאת שנפסלו
פרחה לה טומאת התורה מינייהו ולכך נוגע בהם טהור לחטאת והכא קתני
מטמאים במשא ומשמע טומאה גמורה ככל מי חטאת ואין לומר דמיעוטא
לא מטמא אלא מדרבנן דהא נתערב מים סתמא כתב בסמוך ועוד דשתת מהם
בהמה שכתב לדעתו משום תערובת הרוק הוא והוי כל שהו ואפשר לומר כי
מה שטהרנו לחטאת היינו במגע אבל במשא כיון שנושא אותם והם מי חטאת
ואע"פ שנתערב בהם כל שהוא ונפסלו מפני שנמצאת טבילת האזוב חציה מן
הפסול ואנן בטבילה בעינן שיעור מ"מ כשנושא כולם הרי נושא מי חטאת
שיעור הזאה ולכך מטמאים במשא ולא במגע ועדיין אינו נוח לי עכ"ל: **אפר**
פרה שנתערב באפר מקלה וכו'. פ"ט דפרה אפר כשר שנתערב באפר מקלה
הולכין אחר הרוב לטמא. **ומ"ש אבל מטמאים במשא.** בפ"ג דבכורות עלה
כ"ג:

ה אֶפְר כָּשֶׁר שֶנֶתְנוּ עַל גְּבֵי הַמַּיִם שְׂאִינָן רְאוּיִין לְקִדְשׁוֹ וְנִגַּע
בְּהוֹן הַטְּהוֹר לְתַרוּמָה בֵּין בְּיָדָיו בֵּין בְּגוּפּוֹ נְטָמָא. נִגַּע בְּהוֹן
הַטְּהוֹר לְחֲטָאת אֶפְלוּ בְּיָדָיו הָרִי זֶה טְהוֹר כְּמוֹת שְׂהָיָה :

כסף משנה אפר כשר שנתנו על גבי המים שאינם ראויים לקדש וכו'. פ"ט
דפרה דהוי דינם כדין מי חטאת שנפסלו:

ו מִי חֲטָאת שֶנֶפְסְלוּ לֹא יִגְבְּלִים בְּטֵיט שְׁלֹא יַעֲשֶׂם תִּקְלָה
לְאַחֲרִים שְׂמָא יִגַּע בְּטֵיט וַיִּטְמָא. שְׂמִי חֲטָאת אִינָם בְּטֵלִין
בְּטֵיט שְׂנֶאֱמַר (במדבר יט-ט) 'חטאת היא':

כסף משנה מי חטאת שנפסלו וכו'. שם וכת"ק. ומ"ש שנא' חטאת היא. כתב שם רבינו בספרי מייתי לה מהאי קרא :

ז פָּרָה שְׁשֶׁתֶּת מִי חֲטָאת אֶף עַל פִּי שְׁנִשְׁחָטָה בְּתוֹךְ כִּיד שְׁעוֹת בְּשָׂרָה טָהוֹר שְׁנֶאֱמַר **(במדבר יט-ט)** לְמִשְׁמֶרֶת לְמִי נִדְּהָ. בְּזִמְן שֶׁהוּא שְׁמוֹרִין אֵינָן בְּטָלִין. אֲבָל בְּזִמְן שֶׁשֶׁתְּאָתָן פָּרָה בְּטָלוּ שְׁהָרִי אֵינָם שְׁמוֹרִין :

כסף משנה פרה ששתת מי חטאת וכו'. שם פרה ששתתה מי חטאת בשרה טמא מעת לעת רבי יהודה אומר בטלו במעיה וסבר רב אשי בפרק קמא דפסחים (דף י"ח) דלרבי יהודה בטלו לגמרי דאפילו טומאה קלה לא מטמאה ופסק רבינו כרבי יהודה משום דאמרינן בספרי ובפירקא בתרא דמקואות דל"ח זקנים ור' יוסי הגלילי ור' טרפון כולם סוברים כרבי יהודה :

ח הַמְזָה מִחֲלוֹן שְׁמִזִּין מִמֶּנּוּ עַל הָרַבִּים. וְהִזָּה עָלָיו וְנִכְנָס לְמִקְדָּשׁ וְאַחַר כֵּן נִמְצְאוּ הַמִּים פְּסוּלִין הָרִי זֶה פְּטוֹר. שְׁחִזְקַת הַמִּים שְׁמִזִּין מֵהוּן עַל הָרַבִּים שֶׁהוּן כְּשֶׁרִין וְהָרִי זֶה כְּאֲנוּס. אֲבָל אִם הִזָּה עָלָיו מִחֲלוֹן שֶׁל יָחִיד וְנִכְנָס לְמִקְדָּשׁ וְנִמְצְאוּ הַמִּים פְּסוּלִין חֵיב בְּקֶרְבָּן עוֹלָה וְיִזְרַד מִפְּנֵי שֶׁהִיא לוֹ לְבָדֵק עַל הַמִּים וְאַחַר כֵּן יִכְנָס לְמִקְדָּשׁ. מִחֲלִיקִים הָיוּ הָעַם בְּמִים שְׁשׁוֹתֵתִים בְּאֶרֶץ מִחֲלוֹן שֶׁל רַבִּים וְדוֹרְסִים אוֹתָן וְנִכְנָסִים לְמִקְדָּשׁ וְלֹא הָיוּ חוֹשְׁשִׁין לָהֶן * שְׁמָא פְּסוּלִין הֵן :

ההראב"ד שמא פסולין הן. א"א ורובן מן המים שעשו מצוותן :

כסף משנה המזה מחלון שמזין ממנו על הרבים וכו'. בפרק י"ב דפרה וכתב שם רבינו עוד טעם אחר משום דמחלון של רבים דומה לספק טומאה ברשות הרבים ומחלון של יחיד דומה לספק טומאה ברשות היחיד : מחליקין היו העם וכו'. גם זה שם : וכתב הראב"ד שמא פסולים הן א"א ורובן מן המים שעשו מצוותן עכ"ל. ואיני יודע מה מלמדנו דמאי דתנן המים שעשו מצוותן שעשו כולם מצוותן ודאי הם ולא רובן בלבד אלא כולם נמי בחזקת שנעשו מצוותן הם :

ט המזה באזוב הטמא לחטאת. אם יש בו כביצה המים פסולין והזיתו [פסולה]. אין בו כביצה המים כשרים והזאתו פסולה. ואזוב זה מטמא חברו וחברו לחברו אפלו הן מאה שאין מונין לחטאת:

כסף משנה המזה באזוב הטמא לחטאת וכו'. בפ"ב דפרה המזה באזוב טמאה אם יש בו כביצה המים פסולים וכו' ופירש שם רבינו דהמים פסולים היינו באזוב הטמא לחטאת אבל אם היה האזוב הטמא לקדש או לתרומה המים טמאים ובספרי רבינו כתוב כאן גבי כביצה והזייתו כשירה והוא טעות סופרים וצריך להגיה והזייתו פסולה וכך הוא בספר מוגה: **ומה שכתב ואזוב זה מטמא את חברו**. לאו אדסמיד ליה קאי אלא איש בו כביצה כי אין אוכל מטמא אוכל עד שיהא בו כביצה:

י המגביה כלי שהזה עליו והרי עליו המים כדי הזאה טהור שהמים שעשו מצותן אינן מטמאין כמו שבארנו: בריך רחמנא דסייען

כסף משנה המגביה כלי שהוזה עליו וכו'. שם אוחז הוא הטהור בקרדום הטמא ובכנפו ומזה עליו אע"פ שיש עליו מים כדי הזייה טהור וכפי ר"ש שם: נשלמו הלכות פרה אדומה:

הלכות טומאת צרעת

יש בכללן שמונה מצות. שש מצות עשה. ושתיים מצות לא תעשה. וזה הוא פרטן:

א) להורות בצרעת אדם כְּדִינָה הַכְּתוּב בַּתּוֹרָה. ב) שְׁלֹא יִקַּח
סִימָנִי טִמְאָה. ג) שְׁלֹא יִגְלַח הַנֶּתֶק. ד) שְׂיִהְיֶה הַמְצָרַע מִפְּרָסָם
בְּקָרִיעַת בְּגָדָיו וּפְרִיעַת רֵאשׁוֹ וְעֵטִיָּה עַל שֵׁפָם. ה) טְהֵרַת צָרַעַת.
ו) שְׂיִגְלַח הַמְצָרַע אֶת כָּל שְׁעָרוֹ כְּשִׂיטָהּ. ז) דִּין צָרַעַת הַבְּגָד. ח)
דִּין צָרַעַת הַבַּיִת :

וּבְאוֹר מְצוֹת אֱלוֹ בְּפָרְקִים אֱלוֹ :

הלכות טומאת צרעת - פרק ראשון

א צָרַעַת עוֹר הַבָּשָׂר הוּא שְׂיִלְבִּין מְקוֹם מִן הָעוֹר וְתִהְיֶה
הַלְבִּנוּנִית כְּקָרוֹם בִּיצָה וּמְקָרוֹם בִּיצָה וּלְמַעְלָה. אָבֵל לְבִנוּנִית
שֶׁהִיא דְּהָהּ מְקָרוֹם הַבִּיצָה וּלְמַטָּה אֵינָה צָרַעַת אֲלָא בְּהֵק הוּא :

כסף משנה **צרעת עור הבשר הוא שילבין מקום מן העור וכו'.** בריש נגעים תנן
מראות נגעים שנים שהם די' בהרת עזה כשלג שנייה לה כסיד ההיכל שאת
כקרום ביצה שנייה לה כצמר לבן דר"מ וחכ"א שאת כצמר לבן שנייה לה
כקרום ביצה ובריש שבועות (דף ה' ע"ב) אמרינן דמתניתין דלא כר"ע דאי
ר"ע כיון דאמר זו למעלה מזו אי"כ טהרת סיד ההיכל מלצרף בהדי מאן
לצרפיה לצרפיה בהדי בהרת איכא שאת דעדיפא מינה לצרפיה בהדי שאת
לאו תולדה דידה הוא וכו' והיכא שמעינן לר"ע [דאמר] זו למעלה מזו אילימא
מהא דתניא א"ר יוסי שאל יהושע בנו של ר"ע מר"ע מפני מה אמרו מראות
נגעים שנים שהם ארבעה אמר ליה ואי לאו מה יאמרו מקרום ביצה
ולמעלה טמא אי"ל לומר שמצטרפין זה עם זה אי"ל ויאמרו מקרום ביצה
ולמעלה טמא ומצטרפין זה עם זה אי"ל לומר לך כל כהן שאינו בקי בהן
ובשמותיהן אינו רואה את הנגעים ואילו מסיד ההיכל ולמעלה לא קאמר
מדלא אי"ל ש"מ דשמיע ליה לר"ע דאמר כולהו לבהדי שאת מצטרפין ודילמא
שאת ותולדתה בהרת ותולדתה אלא מדרבי חנינא ופירש"י מי ששנה משנה
זו בלשון אבות ותולדות דלא כר"ע דאי כר"ע כיון דאמר לקמן מראות נגעים
זו למעלה מזו נשנו כסדר מעלתן השלג והצמר והסיד והקרום ואמרינן לקמן

שכסדר משנתן הם מצטרפין זה לזה ואין אחד מצטרף לגבוה ממנו שתי מעלות [אלא מעלה אחת]. א"כ דהוא שנאן בלשון אבות ותולדות טיהרת מראה סיד מלהצטרף דמדמתני לסיד שנייה לבהרת ולא תניא נמי שנייה לשאת והרי אף משאת היא פחותה ש"מ ס"ל לתנא דלאו בת מינא דשאת היא ולא מצטרפא בהדה ומהשתא בהדי מאן נצרפה אי בהדי בהרת אביה הא איכא שאת שהיא כצמר דעדיפא מינה בלובן נמצאת בהרת למעלה מהסיד שתי מעלות ור"ע זו למעלה מזו בעי נצרפה בהדי שאת שהיא מעלה אחת לאו תולדה דידיה דהא שקלת לה מיניה ושוייתה מין בהרת ולר"ע הכי איבעי ליה למיתני בהרת עזה כשלג ושאת כצמר לבן ושנייה לה סיד ההיכל וקרום דנימצי למימר כולהו מינא דהדדי נינהו ובהרת ושאת מצטרפין ושאת וסיד נמצא לו צירוף לסיד והכי אמרינן בת"כ בבהרת ושאת דמצטרפי והיה מלמד שמצטרפין זה עם זה אבל השתא דמחלקת תולדה לזו ותולדה לזו סבירא לן שאין מצטרף כל אחד כי אם עם אביו עכ"ל: ולפי זה לרבנן בהרת ושאת מצטרפין זה עם זה מדכתיב והיה ולא כתיב והיו אבל סיד אינה מצטרפת אלא עם בהרת אביה וקרום ביצה אינה מצטרפת אלא עם שאת אביה דשתי התולדות אינן מצטרפות דתולדה דבהרת אינה מצטרפת עם תולדה דשאת דלא קאי והיה אלא אשאת ובהרת דכתיבי בהדיא במקרא ולא אתולדות דאתו מרבויה. ולר"ע אין מצטרפין אלא כסדר מעלתן וכצמר וכסיד וכקרום ואין אחד מצטרף לגבוה ממנו שתי מעלות אלא מעלה אחת והא דתנן בפ"ק דנגעים ד' מראות הללו מצטרפין זה עם זה כבר פירש"י שם לא שיהיו כל ד' מראות מצטרפין דאין התולדה מצטרפת אלא עם האב שלה אלא מצטרפין לר"ע כדאית ליה ולרבנן כדאית להו. והשתא רבינו שכתב שנגע שהיה מקצת הלובן כמראה הבהרת ומקצתו כמראה השאת ומקצתו כמראה הספחת הכל כמראה אחד הוא חשוב דלא כרבנן ולא כר"ע: ונ"ל שרבינו מפרש דמאי דאמר ר"ע זו למעלה מזו וזו למעלה מזו לא לענין צירוף קאמר דאינה מצטרפת לגבוה ממנה שתי מעלות כדפירש"י אלא כל ד' מראות מצטרפין זה עם זה אפילו לגבוה ממנה ג' מעלות כפשטא דמתני' וכדמשמע מדא"ל ר' יהושע לר"ע יאמרו מקרום ביצה ולמעלה מצטרפין זה עם זה ולפי זה ניחא שאינו צריך לידחק במה שנדחקו רש"י והתוספות במאי דא"ל יאמרו מקרום ולמעלה טמא ומצטרפין וכן מפורש בהדיא בירושלמי וז"ל ומנין שמצטרפין זה עם זה אמר רבי מנא מנו אותם חכמים שנים ומנו אותם ד' מה שנים מצטרפין זה עם זה אף ד' מצטרפין זה עם זה ר"א בשם רבי אבין אם בשאינו מינו מצטרף לא כ"ש מין במינו עכ"ל פי' בשאינו מינו בהרת עם שאת מין במינו פי' אב ותולדתו ונראה שבאו לאפוקי דלא נימא דרשא דוהיה מלמד שמצטרפים בהרת עם שאת וכדפירש"י אלא כולן מצטרפין זה עם זה ואף לר"א בשם ר' אבין כיון שמצטרפים עם שאת שאינו מינו אמרינן דה"ה

לתולדה דשאת מצטרף והא דקאמר זו למעלה מזו היינו לענין חוזק לבנונית של זה על זה דר"ע סבר דשלג לבן מצמר וצמר לבן מסיד וסיד לבן מקרום ורבנן סברי דשלג לבן מסיד וצמר לבן מקרום וכדאמרינן בגמרא (דף ו' ע"ב) משל דרבנן למה הדבר דומה לתרי מלכי ותרי אפרכי וכו' מלכו של זה למעלה מאפרכיה דנפשיה ומלכו של זה למעלה מאפרכיה דנפשיה וסיד וצמר מוחלקין בלבנוניתם זה מזה וכן שלג וצמר ואפ"ה מצטרפי הני מדכתיב והיה וסיד מצטרף עם שלג משום דתולדה דידיה היא וכן קרום מצטרף עם צמר משום דתולדה דידיה היא והא דאמרינן בגמרא סיד בהדי מאן לצרפיה וכו' היינו אי מתניתין ר"ע דלבנונית של זו למעלה מזו וזו תולדתו של זו וזו תולדה של זו כמתניתין אבל לפום קושטא דמתני' דלא כר"ע לית ליה לר"ע אב ותולדה אלא כולן מצטרפות זו עם זו אפי' עם הגבוה ממנה ג' מעלות דוהיה משמע ליה דאכולהו קאי ופסק רבינו כר"ע משום דאע"ג דסתמא דמתני' דריש נגעים דלא כוותיה הא איכא סתמא אחרינא דפשטא דידה כוותיה אתיא דקתני ד' מראות אלו מצטרפות זו עם זו כך היה נראה לומר כדי ליישב לשון זה שכתב רבינו נגע שהיה מקצת הלובן כמראה הבהרת וכו' הכל כמראה אחד הוא חשוב אבל יקשה לזה מ"ש קודם לכן שהמראה שהוא כסיד ההיכל הוא ספחת הבהרת והמראה שהוא כקרום ביצה הוא ספחת השאת מכאן אמרו מראות נגעים שנים שהן ד' בהרת וספחתה שאת וספחתה והיינו כרבנן : **ואיכא** למידק על רבינו דמיחזי כמזכי שטרא לבי תרי דמהאי לישנא משמע דפסק כרבנן ומאידך לישנא שכתב נגע שהיה מקצת כמראה הבהרת וכו' הכל כמראה אחד הוא חשוב א"כ למה מנאום חכמים וכו' שכל כהן שאינו מכיר המראות ושמותיהן וכו' משמע דפסק כר"ע ויש לתמוה על הראב"ד שלא השיגו בזה : **וליישב** דברי רבינו נ"ל שהוא סובר דכי אמרינן מתניתין דלא כר"ע היינו למאי דס"ד דר"ע סבר זו למעלה מזו כלומר ואין זו מצטרפת לגבוה ממנה שתי מעלות אבל בתר הכי לא אשכחן ליה דסבר הכי דהא כי בעינן לאתויי מדשאל רבי יהושע לר"ע דחי ליה וכי הדר מייתי מדרבי חנינא דחי ליה אימור דשמעת ליה בפתוך בחלוק מי שמעת ליה וכי תימא כי היכי דשמעת ליה בפתוך הכי שמעת ליה בחלוק ובפתוך גופיה מי שמעת ליה והתניא ר"ע אומר אדמדם שבזה ושבזה וכו' אמרי אה"נ והתניא רבי נתן אומר לא שאמר ר"ע של סיד דיהה הימנה אלא של צמר דיהה הימנה והשתא לא שני אלא מאי דאקשי ליה בפתוך מי שמעת ליה אבל מאי דאקשי ליה אימור דשמעת ליה בפתוך בחלוק מי שמעת ליה קשיא ואפילו מאי דשני בפתוך לאו שינויא הוא לגמרי דהא במתני' תנן בר"ע של סיד דיהה הימנה ודלא כרבי נתן ומעתה כיון דלא אשכחן לר"ע שלא תצטרף זו עם שלמעלה שתי מעלות בחלוק מיהא שפיר אתיא מתניתין כר"ע וכיון דאשכחן לר"ע דמקרום ולמעלה מצטרפין כל ד' מראות זו עם זו אפילו עם הגבוה ממנה שלש

מעלות ולא אמרו שנים שהם די' אלא לומר לך כל כהן שאינו בקי בהם ובשמותיהן אינו רואה את הנגעים אית לן למימר דמתני' נמי הכי סברה וליכא פלוגתא בינייהו דמתני' דקתני להו בלשון אבות ותולדות לא לענין צירוף תני להו אלא לענין שצריך הכהן להיות בקי בהן ובשמותיהן אבל כולם מצטרפות זו עם זו ובהכי ניחא דבעי התם גמרא סתמא ספחת לבהרת מני"ל ואי איתא ה"ל לפרושי דלרבנן דוקא קא בעי ומדסתים ליה סתומי משמע דלכולי עלמא בעי דליכא פלוגתא בינייהו :

ב וְאַרְבַּע מְרֵאוֹת יֵשׁ בְּצִרְעַת עוֹר הַבָּשָׂר. וְאֵלוֹ הֵן. לִבָּן עֹז בְּיוֹתֵר שְׂאִין לְמַעַלָּה מִמֶּנּוּ שֶׁהוּא נִרְאָה בְּעוֹר הַבָּשָׂר כְּשֶׁלֶג הוּא הַנִּקְרָא בִּבְהָרָת. **א** וְלִבָּן שֶׁהוּא דְהָהּ מְזֵה מְעַט שֶׁנִּרְאָה כְּצֶמֶר נָקִי שֶׁל כֶּבֶשׂ בֶּן יוֹמוֹ הוּא הַנִּקְרָא שְׂאֵת. וְלִבָּן שֶׁדְהָהּ מִן הַשְּׂאֵת מְעַט שֶׁנִּרְאָה כְּסִיד הַהִיכָל הוּא תוֹלְדֵת הַבִּבְהָרָת וְנִקְרָאת סַפְחָת. וְלִבָּן שֶׁדְהָהּ מִסִּיד הַהִיכָל מְעַט וְהָרִי הוּא כְּקָרוֹם בִּיצָה הִיא תוֹלְדֵת הַשְּׂאֵת וְגַם זֶה נִקְרָא סַפְחָת. הִנֵּה לְמַדְתָּ שֶׁהַמְרֵאָה שֶׁהוּא כְּסִיד הַהִיכָל הוּא סַפְחָת הַבִּבְהָרָת. וְהַמְרֵאָה שֶׁהוּא כְּקָרוֹם בִּיצָה הִיא סַפְחָת הַשְּׂאֵת. שְׂאִין לְשׁוֹן סַפְחָת אֶלָּא טַפְלָה. מִכָּאן אָמְרוּ מְרֵאוֹת נִגְעִים שְׁתֵּים שֶׁהֵן אַרְבַּע בִּבְהָרָת וְסַפְחָתָהּ שְׂאֵת וְסַפְחָתָהּ :

ההראב"ד ולובן שהיא דיהה. א"א שנה משנתו כר"ע דאמר ארבע מראות הללו זו למעלה מזו דאי לרבנן סיד ההיכל וצמר לבן כי הדדי נינהו אלא שזה נוטה ללובן השלג והצמר נוטה ללובן אחר והכי איתא בשבועות :

ג אַרְבַּע מְרֵאוֹת נִגְעִים אֵלוֹ כֶּלֶן מְצֻטְרָפִין **א** זֶה עִם זֶה בֵּין לְהַקֵּל בֵּין לְהַחְמִיר. בֵּין בְּתַחֲלַת רְאִיתָ הַנֶּגַע בֵּין בְּסוֹף הַשְּׁבָעָה. בֵּין לְאַחַר שֶׁנִּפְטַר הַמְצָרַע אוֹ נִחַלֵּט. פִּיצֵד. אֶחָד נִגַּע שֶׁהָיָה כֶּלֶן לִבָּן כְּשֶׁלֶג אוֹ כְּסִיד הַהִיכָל אוֹ כְּצֶמֶר נָקִי אוֹ כְּקָרוֹם בִּיצָה. וְאֶחָד נִגַּע שֶׁהָיָה מְקַצֵּת הַלִּבָּן כְּמֵרְאָה הַבִּבְהָרָת וּמְקַצֵּתוֹ כְּמֵרְאָה הַשְּׂאֵת וּמְקַצֵּתוֹ כְּמֵרְאָה הַסַּפְחָת. הַכֹּל כְּמֵרְאָה אֶחָד הוּא חָשׁוּב. אִם כֵּן לָמָּה מְנַאֵם חֲכָמִים וְאָמְרוּ מְרֵאוֹת נִגְעִים שְׁתֵּים

שֶׁהוּ אַרְבַּע כְּדִי לְהַבִּין בְּמִרְאוֹת. שֶׁכָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ מְכִיר
הַמִּרְאוֹת וְשִׁמוֹתֵיהֶן כְּשֶׁמְלַמְּדִין אוֹתוֹ וּמוֹדִיעִין אוֹתוֹ לֹא יִרְאֶה
הַנֶּגַע עַד שֶׁיָּבִין וַיִּכְיֶר וַיֹּאמֶר זֶה הִיא הַבְּהֵרֶת וְזוֹ הִיא סִפְחָתָהּ זֶה
הִיא הַשָּׂאת וְזוֹ הִיא סִפְחָתָהּ :

ההראב"ד זה עם זה בין להקל כו'. א"א אינו נראה כן מן הגמרא דאמרינן
התם סיד ההיכל ליצרפיה בהדי שאת לאו בר מיניה הוא אלמא תולדה דהאי
לא מצטרף בהדי האי :

כסף משנה (ב-ג) וכתב הראב"ד ולובן שהוא דיהה א"א שנה משנתו כר"ע
וכו'. נראה מדבריו שהוא מפרש דר"ע דאמר זו למעלה מזו היינו לומר שלובן
של זו יותר מזו ולובן של זו יותר משל זו ורבנן פליגי ואמרי דסיד וצמר
לבנוניתם שוה אלא דשל סיד נוטה ללובן השלג ושל צמר נוטה ללובן אחר
ומש"ה תמה על רבינו למה פסק כר"ע ולא כסתם מתניי ובמ"ש לדעת רבינו
אין מקום להשגה זו. וכתב עוד הראב"ד זה עם זה בין להקל א"א אינו נראה
כן מן הגמרא וכו'. וגם להשגה זו אין מקום במ"ש לדעת רבינו :

ד הִיָּה בְּמִרְאֵה הַלְבָן מְאֲרַבַּע מִרְאוֹת אֱלוֹ מְקַצֵּת אֲדַמוּמִיּוֹת
מְעַרְבוֹת בּוֹ. גַּם זֶה נִגַּע צָרַעַת הוּא שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא יג-ט\)](#) 'אוֹ בְּהֵרֶת
לְבָנָה אֲדַמְדָּמֶת'. וְהוּא הַדִּין לְשָׂאת וּלְסַפַּחַת שֶׁל שָׂאת וּלְסַפַּחַת
הַבְּהֵרֶת. וְהַמִּרְאֵה הַזֶּה שֶׁהוּא מְעַרְבַּ מְלַבְּנוּנִית וּמְעַט אֲדָם הוּא
הַנִּקְרָא פְּתוּךְ. וְכִיצַד מִרְאֵה הַפְּתוּךְ בְּאַרְבַּע מִרְאוֹת אֱלוֹ. כְּאֱלוֹ
הֵן אַרְבַּע כּוֹסוֹת מְלֵאוֹת חֶלֶב וְנִתְעָרַב בְּכּוֹס הַרְאִשׁוֹנָה שְׁנֵי טְפֵי
דָם וּבִשְׁנֵיהֶם אַרְבַּעַה טְפִין וּבִשְׁלִישִׁית שְׁמוֹנָה טְפִין וּבְרַבִּיעִית
שְׁשָׁה עֶשֶׂר טְפִין. ***** הַפְּתוּךְ שֶׁבְּבְהֵרֶת הוּא הַמִּרְאֵה הַרְבִּיעִי
וְהַפְּתוּךְ שֶׁבְּשָׂאת כְּמִרְאֵה כּוֹס שְׁלִישִׁית וְהַפְּתוּךְ שֶׁבְּסַפַּחַת
הַבְּהֵרֶת כְּמִרְאֵה הַכּוֹס הַשְּׁנִי וְהַפְּתוּךְ שֶׁבְּסַפַּחַת הַשָּׂאת
כְּמִרְאֵה הַכּוֹס הַרְאִשׁוֹנָה :

ההראב"ד הפתוך שבבהרת. א"א נ"ל שזה שיבוש כי הוא בהיפך שהבהרת
לבנונית שלו יתירה והאדמומית מעוטה והשאת הלובן שלו מעוטה והאודם
שלו יתירה וכן כולן כל שהלובן מתמעט האודם מתרבה :

כסף משנה היה במראה הלובן מד' מראות אלו מקצת אדמומיות מעורבת בו וכו'. בפירקא קמא דנגעים. ומ"ש וכיצד מראה הפתוך בארבע מראות אלו וכו'. בריש שבועות (דף ו'). ועל מה שכתב רבינו הפתוך שבבהרת הוא המראה הרביעית כתב הראב"ד א"א נ"ל כי זה שיבוש וכו'. טעמו לפי שהוא מפרש שהסדר הוא מלמעלה למטה שהכוס שבו שני טיפי דם הוא בבהרת ושיש בו ארבעה טיפי דם הוא בצמר ושל שמנה טיפין הוא בסיד ושל י"ו טיפין הוא בקרום ורבינו סובר שהסדר הוא מלמטה למעלה וטעם רבינו מבואר שכל שהלובן שלו יותר אינו ניכר שהוא פתוך אלא אם כן יפלו בו הרבה טיפי דמים :

ה כָּל הַמְּרָאוֹת הָאֵלוּ בֵּין הַלֶּבֶן בֵּין הַפְּתוּךְ מְצֻטְרָפִין זֶה עִם זֶה וְכַמְרָאָה אֶחָד הֵן חֲשׂוּבִין. וּבֵין שְׁהִיָּה הַנֶּגַע כָּלוּ לָבֶן אוֹ מְקַצְתּוֹ לָבֶן וּמְקַצְתּוֹ אֲדַמָּדִם הַכֹּל כְּמְרָאָה אֶחָד הוּא בֵּין לְהַקֵּל בֵּין לְהַחְמִיר :

כסף משנה כל המראות האלו בין הלבן בין הפתוך מצטרפין זה עם זה וכו'. בפרק קמא דנגעים בתר דקתני מראות פשוטות ומראות פתוכות תנא ארבע מראות אלו מצטרפין זה עם זה משמע דאכולהו קאי בין פשוטות בין פתוכות בין פשוטות עם פתוכות :

ו כָּל מְרָאָה צָרַעַת עוֹר הַבָּשָׂר אֵינָה קְרוּיָה נֶגַע וְלֹא מְטַמְּאָה עַד שְׁיִהְיֶה מְרָאָה הַנֶּגַע עִמָּךְ מֵעוֹר הַבָּשָׂר. לֹא עִמָּךְ בְּמִשְׁיָשְׁתּוֹ אֲלֵא בְּמְרָאִית הָעֵין כְּמְרָאָה הַחֲמָה הַנִּרְאִית לְעֵין עִמָּךְ מִן הַצֵּל. אֲבָל אִם הָיָה מְרָאָה הַלֶּבֶן אוֹ הַפְּתוּךְ בְּשׂוּהָ עִם שְׂאֵר הָעוֹר אוֹ גְבוּהָ מִן הָעוֹר אֵינוֹ נֶגַע אֲלֵא כְּמוֹ צֶמַח * מִן הַצְּמָחִים הָעוֹלִים בְּגוּף :

הראב"ד מן הצמחים העולים בגוף. א"א לא נאמר זה אלא בבהרת אבל בשאת מראהו גבוה מן העור שאין שאת אלא גבוהה :

כסף משנה כל מראה צרעת עור הבשר וכו'. בריש שבועות (דף ו' ע"ב) ת"ר בהרת עמוקה וכן הוא אומר ומראהו עמוק מן העור כמראה חמה העמוקה מן הצל ובספרי אמרו מראה הנגע עמוק ואין ממשו עמוק ואמרו עוד שאת אין שאת אלא גבוה ומפני זה כתב הראב"ד מן הצמחים העולים בגוף א"א לא נאמר זה אלא בבהרת אבל בשאת מראהו גבוה מן העור שאין שאת אלא

גבוה עכ"ל. וכ"נ דעת אונקלוס שתרגם שאת עמקא. ואפשר לומר שסובר רבינו דכיון דבהרת צריכה להיות עמוקה הוא הדין לשאת ומ"ש בספרי שהיא גבוהה לאו למימרא שהיא גבוהה ממש אלא שהיא גבוהה יותר מבהרת כלומר שאינה עמוקה כמותה אבל לעולם עמוקה היא, ובזה עלה ארוכה למ"ש רש"י בפירוש התורה ומראיה אין עמוק מן העור לא ידעתי פירושו דוק ותשכח. כתוב בספרי רבינו לא עמוק במשיחתו וט"ס הוא וצריך להגיה לא עמוק במשישתו וכן מצאתי בספר מוגה והוא ההיא דספרי שכתבתי בסמוך:

ז שְׁעוֹר כָּל נִגְעֵי צָרְעַת בֵּין צָרְעַת אָדָם בֵּין צָרְעַת בְּגָדִים כְּגָרִיס הַקִּילְקִי שֶׁהוּא מְרַבֵּעַ. וְהוּא מְקוּם מְרַבֵּעַ מֵעוֹר הַבָּשָׂר כְּדִי צְמִיחַת שְׁלֹשִׁים וְשֵׁשׁ שְׁעָרוֹת שֵׁשׁ שְׁעָרוֹת אֶרֶץ וְשֵׁשׁ שְׁעָרוֹת רְחֹב. וְכָל הַפְּחוֹת מְזָה אֵינּוּ נִגַּע צָרְעַת:

כסף משנה **שיעור כל נגעי צרעת וכו'.** ברפ"ו דנגעים גופה של בהרת כגריס הקילקי מרובע מקום הגריס ט' עדשות מקום עדשה ארבע שערות נמצאו ל"ו שערות ופירש שם רבינו שכאשר היה הנגע מרובע יהיה צמיחת ל"ו שערות והוא כגריס הקילקי לפי שרחבו ו' באורך ו' ויהיה ג"כ באורך ג' עדשים ברוחב ג' עדשים לפי שהעדשה ארכה צמיחת שתי שערות ורחבה צמיחת שתי שערות:

ח נִגַּע שֶׁהָיָה רְחֹבֹו כְּדִי צְמִיחַת חֲמֵשׁ שְׁעָרוֹת אֶפְלוּ הָיָה אֶרְכּוֹ אִמָּה הָרִי זֶה טָהוֹר וְאֵינּוּ נִגַּע צָרְעַת עַד שְׁיִהְיֶה בּוֹ רְבוּעַ כְּגָרִיס. וְכָל הַשְּׁעוּרִין הַלְכָה לְמִשָּׁה מְסִינִי:

כסף משנה **ומ"ש נגע שהיה ברחבו כדי צמיחת חמש שערות וכו'.** נלמד ממה ששנינו במשנה הנזכר גופה של בהרת כגריס הקילקי מרובע: **וכל השיעורים הל"מ.** בריש עירובין (דף ד')

ט כָּל מְקוּם שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא יג-ט\)](#) 'בִּהְרָת' הוּא הַדִּין לְשֹׂאֵר אֲרֻבָּעָה מֵרְאוֹת שֶׁל לֶבֶן אוֹ שֶׁל פְּתוּדָה וְהוּא שְׁיִהְיֶה הַנֶּגַע כְּגָרִיס אוֹ יָתֵר וְיִהְיֶה עֲמֻק מֵעוֹר הַבָּשָׂר וְזֶה הוּא שֶׁאֵנּוּ קוֹרִין אוֹתוֹ בִּהְרָת סִתָּם. בִּהְרָת שֶׁהִיא עֲזָה כִּשְׁלֵג נִרְאִית בְּאָדָם שֶׁהוּא לָבֵן כִּהָה.

וּבִהְרֹת שְׁהִיא כְּהָה נְרֵאִית בְּכוּשֵׁי עֲזָה. לְפִיכֹךְ אֵין מְשַׁעְרִין הַכֹּל
אֶלָּא בְּבִינוּנֵי שְׁאִינוּ לֹא לָבֹן וְלֹא שְׁחֹר:

כסף משנה כ"מ שנאמר בהרת וכו'. זה הוא הקדמה לכל מה שיבא: בהרת
שהיא עזה כשלג וכו' לפיכך אין משערין הכל אלא בבינוני. פ"ב דנגעים
וכחכמים:

ב שְׁלֹשָׁה סִימָנֵי טִמְאָה הֵן בְּצִרְעַת עוֹר הַבָּשָׂר. שֶׁעַר לָבֹן וְהַמְחִיָּה
וְהַפְּשִׁיּוֹן. וְשְׁלֹשֶׁתָן מְפָרְשִׁין בַּתּוֹרָה. כִּיצַד. מִי שֶׁנּוֹלְדָה בּוֹ בִּהְרֹת
וּבָה שֶׁעַר לָבֹן אִוּ מְחִיַּת בָּשָׂר חֵי כְּשִׁירָאֵהוּ הַכֹּהֵן יַחְלִיטוּ וַיֹּאמֶר
טָמֵא. לֹא הָיָה בָּהּ שֶׁעַר לָבֹן וְלֹא מְחִיָּה יִסְגֵּר שְׁבַעַת יָמִים
וּבְשִׁבְעֵי רוּאֵהוּ אִם נוֹלַד בְּבִהְרֹת שֶׁעַר לָבֹן אִוּ מְחִיָּה אִוּ
שְׁפִשְׁתָּה וְהוֹסִיפָה הָרִי זֶה מְחִלָּט. לֹא נוֹלַד בָּהּ לֹא מְחִיָּה וְלֹא
שֶׁעַר לָבֹן וְלֹא פְּשִׁתָּה בְּעוֹר יִסְגִּיר שְׁבוּעַ שְׁנַי. אִם נוֹלַד בָּהּ אֶחָד
מִשְׁלֹשֶׁתָן מְחִלִּטוּ וְאִם לָאוּ הָרִי זֶה טְהוֹר וַיִּפְטְרוּנוּ שְׁאִין בְּנִגְעֵי
עוֹר הַבָּשָׂר הֶסְגֵּר יִתֵּר עַל שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת. וְאִם לְאַחַר שְׁפִטְרוּ וְטִהַר
פְּשָׁה הִנָּגַע אִוּ נוֹלַד בּוֹ שֶׁעַר לָבֹן אִוּ מְחִיָּה הָרִי זֶה מְחִלָּט טִמְאָה:

כסף משנה שלשה סימני טומאה בצרעת עור הבשר וכו'. בפ"ג דנגעים ובפ"ז.
ומ"ש שאין בנגעי עור הבשר הסגר יותר על ב' שבועות. משנה פ"ב דערכין
(ח' ע"ב) והוא מבואר בתורה:

יא בִּהְרֹת שְׁהִיָּתָה עֲזָה כְּשֶׁלֶג וְלְאַחַר הֶהְסָגֵר נַעֲשִׂית כְּקָרוֹם
בִּיצָה אִוּ שְׁהִיָּתָה בַּתְּחִלָּה כְּקָרוֹם בִּיצָה וְנַעֲשִׂית כְּשֶׁלֶג הָרִי הִיא
כְּמוֹת שְׁהִיָּתָה שְׁאִין עֲזוֹת הַמְרָאָה סִימֹן טִמְאָה וְלֹא כְּהִיָּתוֹ
סִימֹן טְהוֹרָה אֶלָּא אִם נִתְמַעַט מֵאַרְבַּע מְרָאוֹת וְנַעֲשִׂית כְּהָה
מְקָרוֹם בִּיצָה שְׁהָרִי נַעֲשִׂית בְּהֶק וּלְפִיכֹךְ טְהוֹר. אִם כֵּן מֵהוּ זֶה
שֶׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה (ויקרא יג-ו) 'וְהִנֵּה כְּהָה הִנָּגַע וְלֹא כְּשָׁה הִנָּגַע בְּעוֹר
וְטִהַרוּ הַכֹּהֲנִי'. שְׁאִם כְּהָה מֵאַרְבַּע מְרָאוֹת טְהוֹר. וְכֵן אִם לֹא
כְּהָה וְלֹא כְּשָׁה וְלֹא נוֹלְדָה בּוֹ לֹא שֶׁעַר לָבֹן וְלֹא מְחִיָּה הָרִי זֶה
טְהוֹר:

כסף משנה בהרת שהיתה עזה כשלג וכו'. בפרק רביעי דנגעים היתה עזה ונעשית כהה או כהה ונעשית עזה הרי היא כמות שהיתה ובלבד שלא תתמעט מארבעה מראות. ומה שכתב רבינו אם כן מהו זה שנאמר בתורה והנה כהה הנגע וכו' וכן אם לא כהה ולא פשה וכו'. כדברי רבינו כתב הרמב"ן בפירוש התורה ור"ש בפרק קמא דנגעים ולאפוקי ממ"ש רש"י בפירוש התורה אם כהה הוכחה מראיתו הא אם עמד במראיתו ולא פשה טמא וכבר האריך בזה ה"ר אליה מזרחי שם:

הלכות טומאת צרעת - פרק שני

א שער לבן שהוא סימן טמאה בצרעת אין פחות משתי שערות. וכמה יהיה ארךן כדי שיהיו נטלות בזוג. היתה אחת ארקה ואחת קצרה משעור זה. או אחת שחורה ואחת לבנה. או אחת מלמטה ונחלקה מלמעלה ונראית כשתיים. או שהיה עקרון משחיר וראשון מלבין. הרי זה טהור. הנה עקרון מלבין וראשון משחיר אף על פי שהלבן כל שהוא טמא:

כסף משנה שיער לבן שהוא סימן טומאה בצרעת וכו'. בפ"ד דנגעים ובתורת כהנים ושער מיעוט שער שתי שערות. ומ"ש וכמה יהא אורכן וכו'. משנה פרק בא סימן (דף נ"ב ע"ב) פלוגתא דתנאי ואיפסיקא הלכתא כמחמיר וסובר רבינו שהאומר כדי שיהיו נטלות בזוג הוא המחמיר שהוא השיעור המועט. ומ"ש היתה אחת ארוכה. בפ"ק דנגעים. ומה שכתב או אחת מלמטה וכו'. בפ"ד. ומ"ש אף על פי שהלבן כל שהוא טמא. שם כמה לבנונית יהא ר' מאיר אומר כל שהוא ר' שמעון אומר כדי לקרוץ בזוג ופסק כר"מ דמחמיר משום דכיון דלא איפסיקא הלכתא בפרק מי שהוציא והו (דף מ"ו ע"ב) בפלוגתא דר' מאיר ור' שמעון הלכה כדברי מי נקטינן כדברי המחמיר וכ"כ בעל הליכות עולם ואע"ג דתניא x בתוספתא ר"מ אומר כל שהוא וחכ"א כשיעור לא חש לה רבינו לפסוק כחכמים ע"ד מאי דאמרינן בפרק החולץ (דף מ"ג) אם רבי לא שנאה רבי חייא מנא ליה:

ב שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת לְבָנוֹת שֶׁהֵן בְּתוֹךְ הַנֶּגַע אֶף עַל פִּי שְׂיִשׁ שְׁעָר שְׁחֹר בִּינֵיהֶן וְהֵן מִפְּזָרוֹת אַחַת כָּאֵן וְאַחַת כָּאֵן הָרִי אֵלֹו סִימֹן טְמֵאָה. אֲפֹלוּ הָיָה הַנֶּגַע כְּגָרִיס מְצַמְצֵם אֵין מְקוֹם שְׁעָר הַשְּׁחֹר מִמַּעֲטוֹ. וּבֵין שֶׁהֵיוּ שְׁתֵּי הַשְּׁעָרוֹת בְּתוֹךְ הַבְּהֵרֶת וְהִיא מִקְפָּתוֹן וּבֵין שֶׁהֵיוּ בְּסוֹפָהּ הָרִי זֶה טְמֵא. אֲבָל אִם הָיוּ בְּצִדָּהּ מִבַּחוּץ הָרִי זֶה טְהוֹר עַד שְׁיִהְיֶה הָעוֹר שְׂצוּמָחוֹת שְׁתֵּי הַשְּׁעָרוֹת הַלְּבָנוֹת לָבָן. הָיוּ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת בְּתוֹךְ הַנֶּגַע וְשׁוֹכְבוֹת חוּצָה לוֹ טְמֵא. הָיוּ חוּצָה לוֹ וְשׁוֹכְבוֹת בְּתוֹכוֹ אֵינֶן סִימֹן טְמֵאָה :

כסף משנה שתי שערות לבנות וכו'. בפ"ד דנגעים. ומ"ש ובין שהיו שתי שערות בתוך הבהרת וכו'. משנה רפ"ד דנגעים שהפסיון מטמא חוץ לנגע משא"כ בשיער לבן. ומה שכתב היו שתי שערות בתוך הנגע וכו'. בת"כ ובתוספתא דנגעים פ"ב :

ג לָבָן הַשְּׁעָרוֹת מִטְמֵא בְּכָל מְרָאָה בֵּין שֶׁהֵיוּ לְבָנוֹת כְּשֶׁלֶּג בֵּין שֶׁהֵיוּ לְבָנוֹת לָבָן דָּהָה בְּיוֹתֵר הַזְּאִיל וּמְרָאִיהֶן לָבָן טְמֵא :

כסף משנה לובן השערות מטמא בכל מראה וכו'. ריש פרק ד' דנגעים :

ד אֵין שְׁעָר לָבָן סִימֹן טְמֵאָה עַד שְׁיִהְיֶה בְּגוּף הַבְּהֵרֶת. כִּיצַד. בְּהֵרֶת וּבְתוֹכָהּ שְׁחִין אוֹ מְכֹה אוֹ בְּהֵק אוֹ מְחִית הַשְּׁחִין אוֹ מְחִית הַמְּכֹה וּשְׁתֵּי שְׁעָרוֹת לְבָנוֹת בְּתוֹךְ הַשְּׁחִין אוֹ הַמְּכֹה אוֹ הַבְּהֵק שֶׁבְּתוֹךְ הַנֶּגַע אֵינֶן סִימֹן טְמֵאָה וְהָרִי זֶה כְּבְהֵרֶת שְׂאִין בָּהּ שְׁעָר לָבָן וְיִסְגִּיר אֶף עַל פִּי שֶׁהַבְּהֵרֶת מְקַפֶּת אֶת הַשְּׁחִין אוֹ אֶת הַמְּכֹה אוֹ אֶת מְחִיתוֹן אוֹ אֶת הַבְּהֵק שְׂיִשׁ בָּהֶן שְׁתֵּי הַשְּׁעָרוֹת. וְכֵן אִם הָיָה שְׁחִין אוֹ מְכֹה אוֹ מְחִיתוֹן אוֹ בְּהֵק מְקִיף אֶת שְׁתֵּי הַשְּׁעָרוֹת הָרִי אֵלֹו אֵינֶן סִימֹן טְמֵאָה וְהָרִי הַבְּהֵרֶת כְּבְהֵרֶת שְׂאִין בָּהּ שְׁעָר לָבָן וְיִסְגִּיר :

כסף משנה אין שיער לבן סימן טומאה עד שיהיה בגוף הבהרת וכו'. בפרק קמא דנגעים תנן על שתי שערות לבנות נסמך השחין לשתייהן או לאחת מהן

הקיף השחין את שתיהן או את אחת מהן או חלקן השחין ומחית השחין והמכוה ומחית המכוה והבוהק להקל וא"ת הא קיימא לן ששיער לבן הוא סימן טומאה גם בשחין ומכוה וא"כ דל בהרת מהכא תיפוק ליה משום שחין ומכוה שיש בהם שיער לבן ויש לומר משכחת לה כגון שהיא מכה טריה ונקרא מורד ואינה מטמאה :

ה הלכו להן השחין והבהק והמכוה שהקיפו את השערות הלבנות או נסמכין להן או חולקין אותן. ונמצאו שתי השערות בתוך הבהרת בגופה בסוף השבוע הראשון או בסוף השבוע השני הרי זה מחלט. ואם לא הלכו להן ופטרנו :

כסף משנה ומ"ש הלכו להם השחין והבוהק וכו'. שם במשנה הנזכרת :

ו אין שער לבן סימן טמאה עד שתקדים הבהרת את השער הלבן שנאמר [\(ויקרא יג-ו\)](#) 'והיא הפכה שער לבן' שתהפך אותו הבהרת. אבל אם קדם שער לבן את הבהרת הרי היא כבהרת שאין בה סימן טמאה ויסגיר :

כסף משנה אין שיער לבן סימן טומאה וכו'. בספ"ד דנגעים :

ז היתה בו בהרת ובה שער לבן והחלט בו ואחר כך הלכה הבהרת והניחה שער לבן במקומו וטהר ואחר כך חזרה בהרת אחרת במקום הבהרת הראשונה והרי השער לבן בתוכה זהו הנקרא שער פקדה. אינו סימן טמאה שנאמר [\(ויקרא יג-ו\)](#) 'והיא הפכה שער לבן' שהפכתו היא לא שהפכתו חברתה :

כסף משנה היתה בו בהרת ובה שער לבן וכו'. בפ"ה דנגעים וכחכמים :

ח היתה בו בהרת כגריס ובה שתי שערות והחלט והלך ממנה כחצי גריס וטהר ונשארו שתי השערות בחצי גריס הנשאר וחזר כחצי גריס במקום זה שהלך והרי שתי שערות לבנות

בְּהֶרֶת כְּגָרִיס אֵינָן סִימָן טַמְאָה עַד שְׂיִהְפֹךְ שְׂתֵי הַשְּׁעָרוֹת
בְּהֶרֶת אַחַת :

ט בְּהֶרֶת כְּחֻצֵי גָרִיס וְאֵין בָּהּ כָּלוּם וְנוֹלָדָה בְּצִדָּהּ בְּהֶרֶת כְּחֻצֵי
גָרִיס וּבָהּ שְׁעָר אַחַת הָרִי זֶה לְהַסְגִיר. בְּהֶרֶת כְּחֻצֵי גָרִיס וּבָהּ
שְׁעָר אַחַת וְנוֹלָדָה לָהּ בְּהֶרֶת כְּחֻצֵי גָרִיס וּבָהּ שְׁעָר אַחַת הָרִי זֶה
לְהַסְגִיר. בְּהֶרֶת כְּחֻצֵי גָרִיס וּבָהּ שְׂעָרוֹת וְנוֹלָדָה לָהּ בְּהֶרֶת
כְּחֻצֵי גָרִיס וּבָהּ שְׁעָרָה אַחַת הָרִי זֶה לְהַסְגִיר. בְּהֶרֶת כְּחֻצֵי גָרִיס
וְאֵין בָּהּ כָּלוּם וְנוֹלָדָה לָהּ בְּהֶרֶת כְּחֻצֵי גָרִיס וּבָהּ שְׂעָרוֹת
הָרִי זֶה לְהַחֲלִיט שְׂהָרִי קִדְמָה בְּהֶרֶת לְשְׂתֵי הַשְּׁעָרוֹת הַלְּבָנוֹת.
סִפֵּק שְׁעָר לְבָן קִדְמָה סִפֵּק הַבְּהֶרֶת קִדְמָה הָרִי זֶה טַמְאָה. וַיִּרְאֶה
לִי שְׂטַמְאָתוֹ בְּסִפֵּק :

כסף משנה בהרת כחצי גריס וכו'. שם ודלא כרבי עקיבא. ומה שכתב ספק
שיער לבן קדם וכו' עד הרי זה טמא. שם בסוף הפרק וכתנא קמא ואע"ג
דבפרק הפועלים (דף פ"ו) אמרינן דקב"ה אמר טהור לא בשמים היא ואע"ג
דאמרינן מאן נוכח רבה בר נחמני ואיהו אמר טהור ויצתה נשמתו בטהרה י"ל
דכיון דבשעת יציאת נשמה הוא דאמר הכי הוי בכלל לא בשמים היא ואינו
כדאי להוציא מכלל שבידינו דהלכה כת"ק ועוד שבתחילת פרק ה' דנגעים
סתם לן תנא הכי : ומה שכתב ויראה לי שטומאתו בספק. הטעם משום דכיון
דספק הוא אי זה מהם קדם אי אפשר לומר דטמא שאמרו הוא טמא ודאי
אלא טמא מספק קאמר :

הלכות טומאת צרעת - פרק שלישי

א אֵין הַמַּחֲיָה סִימָן טַמְאָה עַד שְׂתֵיהֶיָהּ כְּעִדְשָׁה מְרַבֶּעֶת אוֹ יִתָּר
עַל זֶה. וְכַמָּה שְׁעוֹרָה כְּדֵי צְמִיחַת אַרְבַּע שְׁעָרוֹת שְׂתֵים אַרְבָּע

וּשְׁתִּים רַחֵב. וְהוּא שְׁתֵּהִיָּה הַמְּחִיָּה בְּאֲמֻצֵּי הַבְּהֵרֶת וְהַבְּהֵרֶת
מִקְפֵּת אוֹתָהּ מִכָּל צֶדֶד וְהִיא יִתְרָה עַל הַמְּחִיָּה רַחֵב שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת
אוּ יֵתֵר. אָבֵל אִם הִיְתָה הַמְּחִיָּה בְּצֶד הַבְּהֵרֶת אֵינָה סִימֵן
טְמֵאָה. הִיְתָה מְפֹזֶרֶת כְּגוֹן שְׁהִיָּה בְּשָׂר חֵי כְּחֶרֶדֶל בְּמִקּוֹם זֶה
וּבְשָׂר חֵי כְּחֶרֶדֶל בְּמִקּוֹם אַחֵר אָף עַל פִּי שְׁהַכֵּל בְּאֲמֻצֵּי הַבְּהֵרֶת
אֵינָן מְצַטְרָפִין לְכַעֲדָשָׁה. עַד שְׁהִיָּה בְּמִקּוֹם אֶחָד בְּאֲמֻצֵּי
הַבְּהֵרֶת כַּעֲדָשָׁה מְרַבֵּעַ אוּ יֵתֵר :

כסף משנה אין המחיה סימן טומאה עד שיהיה כעדשה. פשוט בפ"ד דנגעים.
ומ"ש מרובעת. שם בפ"ק. ומ"ש וכמה הוא שיעורה וכו'. בת"כ ומחית בשר
חי יכול כל שהוא ת"ל שער לבן ומחית מה שיער לבן מקום שתי שערות אף
מחיה במקום שתי שערות ונתבאר בדברי רבינו בפירוש המשנה רפ"ו דנגעים
ומדברי ר"ש בפ"ד הלכה ב' בשם ת"כ ובפ"ז הלכה ב' שהמחיה מכלל הגריס
שעל מה ששנינו שם בהרת כגריס ובה מחיה כעדשה כתב ובה מחיה כעדשה
ובין הכל כגריס וגם רבינו כתב כן בפרק הנזכר הלכה א'. ומ"ש והוא שתהיה
המחיה באמצע הבהרת וכו'. בפ"ק דנגעים תנן דאין המחיה סימן טומאה
אא"כ היתה מבוצרת כלומר שהיא באמצע הבהרת כמו המבצר שהוא בתוך
העיר ושתהיה מכונסת אבל אם היתה מן הצד או שהיתה מפוזרת אינה סימן
טומאה :

ב הַמְּחִיָּה מְטֵמְאָה בְּכָל מְרָאָה בֵּין שְׁהִיָּה מְרָאָה הַמְּחִיָּה אָדָם
אוּ שָׂחַר אוּ לָבָן וְהוּא שְׁלֵא יְהִיָּה הַלָּבָן מְאַרְבַּע הַמְּרָאוֹת
שְׁבָאֲרָנוּ :

כסף משנה המחיה מטמאה בכל מראה וכו'. ברפ"ד דנגעים שהמחיה
מטמאה בכל מראה :

ג אֵינָן הַמְּחִיָּה סִימֵן טְמֵאָה עַד שְׁתֵּהִיָּה בְּגוּפָהּ שֶׁל בְּהֵרֶת. כִּיצַד.
בְּהֵרֶת שְׁהִיְתָה בְּאֲמֻצֵּי שְׁחִין אוּ מְכוּה אוּ מְחִיָּה אוּ בְּהֵק.
וְהַמְּחִיָּה בְּתוֹךְ הַשְּׁחִין אוּ בְּתוֹךְ הַמְּכוּה אוּ בְּתוֹךְ מְחִיְתָן אוּ
בְּתוֹךְ הַבְּהֵק. אָף עַל פִּי שְׁהַמְּחִיָּה בְּאֲמֻצֵּי הַבְּהֵרֶת אֵינָה סִימֵן
טְמֵאָה מִפְּנֵי שְׁהִיא בְּתוֹךְ הַשְּׁחִין אוּ הַמְּכוּה אוּ בְּתוֹךְ הַבְּהֵק אוּ

מחיתו. וכן אם הקיף השחין את מחיתו והמכה את מחיתה והבהק את המחיה או שנסמך אחד מהן למחיה מצדה או שחלק אחד מהן את המחיה ונכנס לתוכה אינה סימן טמאה והרי זו כבהרת שאין בה סימן ויסגיר. הלכו להן השחין או המכה או הבהק שהיה תחת המחיה שהיו בצדה או שהיו מקיפין או שהיו נכנסין לתוכה ונמצאת המחיה לבדה בתוך הבהרת בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני הרי זה יחליט. אם לא הלכו להן יפטר:

כסף משנה אין המחיה סימן טומאה עד שתהיה בגופה של בהרת וכו'. בפ"ק דנגעים:

ד המחיה סימן טמאה לעולם בין שקדמה מחיה את הבהרת בין שקדמה בהרת את המחיה לפי שלא נאמר בה והיא הפכה. זה שנאמר בתורה [\(ויקרא יג-י\)](#) 'והיא הפכה שער לבן ומחית בשר חי בשאתי אינו צריך לשניהן לשער ולמחיה אלא כל אחד מהן סימן טמאה. ולא נאמר שער לבן עם המחיה אלא לתן שעור למחיה שתהיה כדי לקבל שער לבן שהוא שתי שערות:

כסף משנה המחיה סימן טומאה לעולם וכו'. בפ"ד דנגעים שהמחיה מטמאה הפוכה ושלא הפוכה: זה שנאמר בתורה והיא הפכה שיער לבן וכו'. בספרי:

ה בהרת כגריס מצמצם ובאמצעה מחיה כעדשה מצמצמת הרי זה מחלט. נתמעטה הבהרת או שנתמעטה המחיה טהור וכן אם רבתה המחיה שבתוך בהרת זו טהור שאין הבהרת מטמא במחיה עד שתהיה יתרה על המחיה רחב שתי שערות מכל צד. היתה המחיה פחותה מבעדשה ורבתה המחיה עד שנעשית כעדשה הרי זה מחלט. נתמעטה המחיה ממה שהיתה או שהלכה לה * הרי זו כמות שהיתה ואין כאן סימן טמאה:

ההראב"ד הרי זו כמות שהיתה. א"א ואינה טהורה:

כסף משנה בהרת כגריס מצומצם וכו'. פרק ששי: היתה המחיה פחותה מבעדשה וכו'. ג"ז שם. ומה שכתב נתמעטה המחיה וכו'. שם וכחכמים: וכתב הראב"ד ה"ז כמות שהיתה א"א ואינה טהורה עכ"ל ביאור דבריו דבמתניתין תנן ר"מ מטמא וחכמים מטהרים ולא למימרא שיטהרנו ויפטור אותו אלא היינו לומר דאין כאן סימן טומאה ויסגיר ולפיכך לא כתב רבינו הרי זו טהורה אלא הרי זו כמו שהיתה ואין כאן סימן טומאה כלומר ויסגיר וכוונת הראב"ד לומר שיפה כיון רבינו לשנות לשון המשנה:

ו בהרת יתרה מכגריס ובה מחיה יתרה מפעדשה ורבו או שנתמעטו טמא. ובלבד שלא יתמעט בהרת מכגריס ולא יתמעט המחיה מפעדשה ולא תקרב המחיה לסוף הבהרת בפחות מכדי צמיחת שתי שערות כמו שבארנו:

כסף משנה בהרת יתירה מכגריס וכו'. בפ"ו שם. ומ"ש ולא תקרב המחיה וכו'. פשוט הוא על פי מה שנתבאר בפרק זה:

ז בהרת כגריס ובשר חי פעדשה או יתר מקיפה מבחוץ ובהרת שניה מקפת את הבשר החי. הרי הבהרת הפנימית להסגיר שהרי אין בה סימן טמאה ובהרת החיצונה להחליט שהרי המחיה באמצעה. נתמעט הבשר החי שביניהן או שהלך כלו בין שהיה מתמעט וכלה מבפנים בין שהיה מתמעט מבחוץ הרי שתייהן כבהרת אחת שאין בה סימן טמאה:

כסף משנה בהרת כגריס ובשר חי כעדשה וכו'. שם וכת"ק. ומ"ש נתמעט הבשר החי שביניהם וכו'. שם וכר"ע מחבירו:

ח בהרת שהיתה בראש איבר מן האיברים והמחיה באמצע הבהרת בראש האבר אינה סימן טמאה **י** מפני שהמחיה חולקת את הנגע ונמצא מקצתו שופע ויורד מכאן ומקצתו שופע ויורד מכאן ונאמר בנגעים וראהו הפהו שיהיה רואה הנגע כלו כאחת. ואלו הן ראשי איברים שאינם מטמאין במחיה. ראשי אצבעות ידים ורגלים וראשי אזנים וראש

הַחֹטֵם וְרֹאשׁ הָעֶטְרָה וְרֹאשֵׁי דָדָיו שֶׁל אִשָּׁה. אָבֵל רֹאשֵׁי דָדָיו
שֶׁל אִישׁ וְהִיבֹלֶת וְהַדְּלוּלִין מִטְּמֵאִין בְּמַחִיהַ :

ההראב"ד מפני שהמחיה חולקת. א"א לא ימצא דבר זה אלא בשאין בראש האבר מקום יושב כגריס וא"כ למה אמרו בראשי אברים שאינן מטמאין בבהרת ולמה תפסו שאינן מטמאים במחיה ומה לשון חלוקה במחיה והלא הוא מחשבון הגריס ואם יש מקום לגריס גם יש מקום למחיה אלא לא תפסו מחיה אלא מפני שהיא חלק למעלה ואילו היה מקום שיער היו אומרים ג"כ שיער ואילו היה ראוי לפסיון היה ג"כ מזכיר פסיון אלא שרוב ראשי איברים הללו אפילו לגריס אינם ראויין כל שכן לפסיון ועוד י"ל לפיכך תפס מחיה לפי שראשי איברים הללו מעכבין בפריחה כדאיתא במתני' אשמעינן הכא אע"ג דלבסוף מטמאו משום מחיה מתחלה מיהא לא מטמאו לפי שאינם מקום בהרת כגריס וזה עיקר :

כסף משנה בהרת שהיתה בראש אבר מן האיברים וכו'. ג"ז שם : ומ"ש אבל ראשי דדים של איש והיבולת והדלדולים וכו'. שם וכת"ק : וכתב הראב"ד מפני שהמחיה חולקת א"א לא ימצא דבר זה אלא בשאין בראש האבר מקום יושב כגריס וכו'. טעמו שבא ליישב למה יחדו מחיה יותר משיער ופסיון ומשיג על רבינו שכתב מפני שהמחיה חולקת את הנגע דמה לשון חלוקה במחיה והלא הוא מחשבון הגריס וכו' וי"ל לדעת רבינו שהוא מפרש שאילו היתה בהרת כגריס בראש אחד מאיברים אלו אפשר שיהיה נראה כולו כאחד אבל מתוך שהמחיה בתוכה אין העין שולט בכל הבהרת כאחד :

ט וְכָל רֹאשֵׁי אֵיבָרִים אֵלוּ שֶׁהָיָה מְקוּמָן יוֹשֵׁב כְּגָרִיס מִטְּמֵאִין בְּנִגְעִים. אָבֵל אִם הָיוּ עֲגָלִין כְּרֹב בְּרִית בְּנֵי אָדָם טְהוֹרִין. כִּיצַד. בְּהֶרֶת כְּגָרִיס בְּרֹאשׁ חֲטָמוֹ אוֹ בְּרֹאשׁ אֶצְבָּעוֹ שׁוֹפֵעַת אֵילָךְ וְאֵילָךְ טְהוֹר שֶׁנֶּאֱמַר וְרָאָהּוּ הִכְהִן עַד שֶׁיִּרְאָהּוּ כֻּלּוֹ כְּאַחַת :

כסף משנה ומ"ש וכל ראשי איברים אלו וכו'. תוספתא :

הלכות טומאת צרעת - פרק רביעי

א הפִּשְׁיֹן מְטֵמָא בְּכָל שֶׁהוּא וְהוּא שְׂיֵהִיָּהּ הַפִּשְׁיֹן מֵאַחַת מִמְּרֹאוֹת הַנִּגְעִים. אָבֵל אִם הָיָה הַפִּשְׁיֹן מֵרֹאֵה בְּהֵק אֵינוֹ פִּשְׁיֹן. וְאִין הַפִּשְׁיֹן סִימָן טְמֵאָה עַד שְׂיִפְשָׁה חוּץ לַנֶּגַע אָבֵל אִם פָּשָׂה לְתוֹךְ הַנֶּגַע הָרִי הוּא כְּמוֹת שְׂהִיָּהּ. כִּיצַד. בְּהֶרֶת וּבִתּוֹכָהּ בְּשָׂר חַי פְּחוֹת מִכַּעֲדָשָׁה וְהִסְגִּירָהּ וּבְסוּף הַשְּׁבוּעַ נִתְמַעְטָה הַמַּחִיָּה מִמָּה שְׂהִיָּתָה אוֹ שְׂהִלְדָּהּ הַבְּשָׂר הַחַי כְּלוּ אִין זֶה פִּשְׁיֹן. שְׂאִין הַבְּהֶרֶת פּוֹשָׂה לְתוֹכָהּ אֶלָּא חוּצָה לָּהּ:

כסף משנה הפשיון מטמא בכל שהוא. בפרק רביעי דנגעים. ומ"ש והוא שיהיה הפשיון מאחת ממראות נגעים. בפרק ד' יש במחיה מה שאין בפסיון וכו' שהמחיה מטמאה בכל מראה משא"כ בפסיון כלומר שהפסיון אינו מטמא אא"כ הוא מד' מראות ובפרק קמא תנן שאם הבוהק חילק בין האום לפסיון טהור. ומ"ש ואין הפסיון סימן טומאה וכו' אבל אם פשה לתוך הנגע הרי הוא כמות שהיה וכו'. בפ"ו וכרבי עקיבא:

ב אִין הַפִּשְׁיֹן סִימָן טְמֵאָה עַד שְׂיֵהִיָּהּ אַחַר הַסִּגְרָה. אָבֵל אִם בָּא בְּתַחֲלָה וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע שֶׁהוּא פּוֹשָׂה וְהוֹלֵךְ אֵינוֹ מַחֲלִיטוֹ אֶלָּא מִסְגִּירוֹ עַד סוּף הַשְּׁבוּעַ וַיִּרְאָה:

כסף משנה אין הפשיון וכו'. הכי משמע בפ"ו משנה ב' ובת"כ יכול יהא הפשיון מטמא בתחילה ת"ל אחרי הראותו יכול אם ראהו שהוא פושה והולך יזקק לו ת"ל לטהרתו אינו נזקק לו אלא בשעה שרואה אותו מטומאה לטהרה והביאה ר"ש בפ"ק וגורס בשעה שרואה אותו אם לטומאה אם לטהרה ופ"י אם לטומאה בסוף הסגר ראשון שנקרא עליו שם טומאה אם לטהרה בסוף הסגר שני או לאחר הפיטור:

ג אִין הַבְּהֶרֶת פּוֹשָׂה לְתוֹךְ הַשְּׂחִין וְלֹא לְתוֹךְ הַמְּכֹנָה. וְלֹא לְתוֹךְ מַחֲיַת הַשְּׂחִין וְלֹא לְתוֹךְ מַחֲיַת הַמְּכֹנָה. וְלֹא לְרֹאשׁ וְלֹא לְזָקוֹן אֶף עַל פִּי שְׂנַקְרָחוֹ וְהִלְדָּהּ הַשְּׂעָר מִהֵן שְׂנַאָמֵר (ויקרא יג-ז) וְאִם פָּשָׂה

תַּפְּשֶׂה הַמְסַפַּחַת בְּעוֹרֵי. אָבֵל בְּהֶרֶת שְׁפִשְׁתָּה לְתוֹךְ הַבְּהֵק הָרִי
זֶה פְּשִׁיּוֹן :

כסף משנה אין הבהרת פושה לתוך השחין וכו'. פ"ו ופרק ט'. ומ"ש ולא לתוך
מחית השחין ולא לתוך מחית המכוה. הכי משמע בפירקא קמא. ומה שכתב
אבל בהרת שפשתה לתוך הבוהק הרי זו פשיון. הכי משמע שם :

ד הַשְּׁחִין וְהַמְּכוֹה וְהַבְּהֵק וּמְחִית הַשְּׁחִין וּמְחִית הַמְּכוֹה שֶׁהוּ
חוֹלְקִין בֵּין הָאוֹם לְפְשִׁיּוֹן אֵינוֹ סִימָן טְמֵאָה. הַסְּגִירוֹ וְהִלְכוֹ לָהּ
עַד שֶׁנִּמְצָא הַפְּשִׁיּוֹן סָמוּךְ לָאוֹם הָרִי זֶה מְחֻלָּט :

כסף משנה השחין והמכוה וכו' עד ה"ז מוחלט. שם :

ה בְּהֶרֶת כְּגָרִיס וּפְשִׁתָּה כְּחֻצֵי גָרִיס וְעוֹד וְהִלְךְ מִן הָאוֹם כְּחֻצֵי
גָרִיס. אָף עַל פִּי שֶׁהֵנוֹתֵר מִן הָאוֹם עִם הַפְּשִׁיּוֹן יִתֵּר מִכְּגָרִיס [הרי']
זֶה טָהוֹר. הֵיטָה כְּגָרִיס וּפְשִׁתָּה כְּגָרִיס וְעוֹד וְהִלְכָה לָהּ הָאוֹם
תִּרְאָה בְּתַחֲלָה וַיִּסְגֵּר שְׁבוּעַ אַחַר שְׁבוּעַ. הֵיטָה בּוֹ בְּהֶרֶת
וְהַסְּגִירוֹ * וְהִלְכָה הַבְּהֶרֶת בְּסוֹף יְמֵי הַסְּגִיר וְחִזְרָה בְּהֶרֶת
בְּמִקוּמָה כְּמוֹת שֶׁהֵיטָה הָרִי הוּא כְּמוֹ שֶׁהֵיטָה. נִתְמַעְטָה [בְּתוֹךְ יְמֵי
הַסְּגִיר] וּפְשִׁתָּה וְחִזְרָה כְּמוֹת שֶׁהֵיטָה אוֹ שֶׁפְּשִׁתָּה וְנִתְמַעַט הַפְּשִׁיּוֹן
וְחִזְרָה כְּמוֹת שֶׁהֵיטָה * הָרִי זֶה יִסְגֵּר אוֹ יִפְטֹר :

ההראב"ד והלכה הבהרת בסוף וכו'. א"א זה המחבר פעם מפרש ופעם סותם
מה שצריך לפרש כי זו הפסקא לא תמצא אלא שחזרה למקומה קודם שפטרו
שאם חזרה אחר שפטרו הרי אמרו תראה בתחלה : הרי זה יסגיר או יפטור.
א"א המשנה אמרה בזה רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרין ובפיסקא
שלמטה מזו רבי עקיבא אומר תראה בתחלה וחכמים מטהרין ולפיכך א"א
להעמיד אותה פיסקא שכנסה ופשתה או פשתה וכנסה בתוך ימי הסגר כמ"ש
דאם כן רבי עקיבא למה היה מטמא כלומר מחליט ואולי לא כתב זאת כנגד
אותה הפיסקא אלא שמועה בפני עצמה עשה והפיסקא שכתב למטה בהרת
שכנסה אחר הפיטור ופשתה לכמות שהיתה וכו' היא כנגד אותה הפיסקא
שכתבתי כנסה ופשתה או פשתה וכנסה ר"ע מטמא וחכמים מטהרין :

כסף משנה בהרת כגריס וכו'. בפ"ד בהרת כגריס ופשתה כחצי גריס ועוד והלך מן האום כחצי גריס ר"ע מטמא וחכמים מטהרים ופירש רבינו ר"ע סבר כי כאשר הגיע תוספת על אי זה פנים שיהיה הנה הוא פשיון וחכ"א שהפסיון הוא שיוסיף על הנגע אשר היה תחילה וכאשר הלך מן האום כחצי גריס הנה לא נשאר נגע שלם אע"פ שהנשאר מן האום עם הפסיון יותר מכגריס הנה הוא טהור וידוע דהלכה כחכמים: **היתה כגריס וכו'.** בפ"ד וכחכמים וטעמא כטעם מה שקדם בדין שקודם זה: **היתה בו בהרת והסגירו וכו'.** בפ"ד הלכה וחזרה בסוף שבוע הרי היא כמות שהיתה לאחר הפיטור תראה בתחילה ופירש ר"ש הלכה וחזרה בסוף שבוע הסגירו בבהרת כגריס ובסוף השבוע הלכה לה וחזרה בו ביום או שהלכה באמצע השבוע של ימי הסגרו ובסוף השבוע חזרה הרי היא כמות שהיתה ומסגירו הסגר שני לאחר הפיטור דראה אותה הכהן בסוף שבוע שהלכה לה ופטרו אם אח"כ חזרה תראה בתחילה או עמדה בו שני שבועות ופטרו ואח"כ הלכה ושוב חזרה: **וכתב** הראב"ד והלכה הבהרת בסוף ימי הסגר א"א זה המחבר פעם מפרש וכו'. נראה שגירסת רבינו במשנה היתה כמ"ש והעתיק לשונה כמנהגו ושפיר משתמע לשון בסוף ימי הסגר קודם פיטורו: **נתמעטה בתוך ימי הסגר וכו'.** לכאורה נראה דהיינו דתנן בפ"ד כנסה ופשתה או פשתה וכנסה ר"ע מטמא וחכמים מטהרים ופסק כחכמים אבל כתב הראב"ד הרי זה יסגיר או יפטור א"א המשנה אמרה בזה ר"ע מטמא וכו'. נראה שנוסחת הראב"ד ברבינו ה"ז יסגיר או יפטור וכן מצאתי בספר רבינו מוגה והיינו לומר שאם הוא בשבוע ראשון יסגיר ואם הוא בסוף שבוע שני יפטור. וראיתי נוסחא בדברי רבינו שכתוב בה בסוף ימי הסגר במקום בתוך ימי הסגר ולי בתוך ימי הסגר אפשר שכולל גם לסוף ואתי שפיר כגירסת הראב"ד יסגיר או יפטור וכמו שכתבתי: **ביאור** דברי הראב"ד ששם שנינו למטה מפיסקא זו בהרת כגריס ופשתה כחצי גריס והלך מן האום כחצי גריס רבי עקיבא אומר תראה בתחילה וחכמים מטהרים ומאחר שדעת רבי עקיבא שם תראה בתחילה א"א שיטמא בזו אי בתוך ימי הסגר מיירי דמ"ש דההיא נמי פשתה וכנסה הוא שמתחילה היתה כגריס ופשתה כחצי גריס והלך מן האום כחצי גריס והיינו וכנסה שחזרה כמות שהיתה ואמר תראה בתחילה ולא חשש למה שפשה כיון שחזר לכשיעור וא"כ למה יחליט בזו. ומ"ש כלומר מחליט נזהר שלא נפרש דמאי מטמא דאמר ר"ע תראה בתחילה ולאפוקי מחכמים דמטהרים והשתא לא תיקשי ממשנה זו לזו לכך אמר דליתא דלישנא דמטמא לא משמע אלא מחליט. וליישב דברי רבינו י"ל שמצאתי במשניות מוגהות כתוב על אותה משנה דר"ע אומר תראה בתחילה כתוב בלשון הזה זו המשנה אינה בנוסחת הרמב"ם וא"כ בטלה לה קושיא מעיקרא. ועל מ"ש ואולי לא כתב זאת כנגד אותה הפיסקא אלא שמועה בפני עצמה עשה ק"ל שאם כדבריו כן הוא צריך לחקור אותה שמועה בפני עצמה

שעשה וכי מאין הוציאה ונראה שטעמו שפיסקא זו הוציאה רבינו מדתניא בת"כ גבי הסגר ראשון לא פשה שאם כנס ופשה כאילו לא כנס הנגע שאם פשה וכנס כאילו לא פשה ודכוותה דריש התם בהסגר שני וההיא מיירי ודאי בשכנסה ופשתה או פשתה וכנסה קודם ששלמו ימי ההסגר ומש"ה יסגיר אם הוא בשבוע ראשון או יפטור אם הוא בסוף שבוע שני ומתניתין דכנסה ופשתה ופשתה וכנסה ר"ע מטמא וחכמים מטהרים מיירי בשאחר פיטור כנסה ופשתה או פשתה וכנסה וההיא דת"כ אליבא דחכמים היא ור"ע פליג עלה ולית הלכתא כוותיה ויותר נראה לומר דבההיא מודה רבי עקיבא כיון שבתוך הסגרו הוא וסמך רבינו דין זה לדין הסמוך לו דמיירי בהלכה הבהרת וחזרה קודם הפיטור כדמיירי דין זה ודינא דמתני' דכנסה ופשתה וכו' דמיירי לאחר הפיטור כתבה רבינו בהרת שכנסה אחר הפיטור ופשתה וכו' ומ"מ נראה שאנו מוכרחים לפרש דטמא דאר"ע היינו לומר דתראה בתחילה ולאפוקי מחכמים דמטהרים דאילו להחליט אין שום טעם בפשתה וכנסה :

1 **בְּהֵרֶת כְּגָרִיס וּפְשֵׁתָהּ כְּגָרִיס וְנוֹלָד בְּפִשְׁיוֹן מְחִיָּה או שְׁעָר לָבָן וְהִלְכָה לָהּ הָאוֹם תִּתְרָאָה בְּתַחֲלָה. הֵיְתָה בּוּ בְּהֵרֶת כְּגָרִיס וְהִסְגִּירוּ בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ וְהָרִי הִיא כְּסָלַע סָפֵק שֶׁהִיא הִיא סָפֵק שֶׁהִיא אַחֲרֵת בְּאֵה תַחֲתֶיהָ הָרִי זֶה טָמֵא :**

כסף משנה **בהרת כגריס ופשתה וכו'.** כך היא הנוסחא הנכונה בדברי רבינו והוא משנה בפרק ד' ופסק כחכמים וא"ת ומאי נ"מ במה שתראה בתחילה הרי שיער לבן ומחיה מטמאין בתחילה ממ"נ טמא הוא ומדברי רבינו שם נלמד דנפקא מינה להיכא שהשיער והמחיה אין בהם כל התנאים הצריכין לטמא והר"ש כתב דנ"מ דלרבנן בעי איתויי קרבן אכל חד וחד ולר"ע כנגע ראשון חשיב וכי מתסי מהאי מייתי חד קרבן : **היתה בו בהרת כגריס וכו'.** ריש פרק ה' :

1 **בְּהֵרֶת כְּגָרִיס וְחוּט יוֹצֵא מִמֶּנּוּ אִם יֵשׁ בּוֹ רֹחַב שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת זֹקְקָה לְשַׁעַר לָבָן וּלְפִשְׁיוֹן אֲבָל לֹא לְמְחִיָּה שְׁאִין הַמְּחִיָּה סִימָן טָמֵאָה עַד שֶׁתִּקְיַף אוֹתָהּ הַבְּהֵרֶת וְיִהְיֶה בֵּין סוֹף הַמְּחִיָּה וְסוֹף הַבְּהֵרֶת רֹחַב צְמִיחַת שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת. הָיוּ שְׁתֵּי בְּהֵרֹת וְחוּט יוֹצֵא מִזּוֹ לְזוֹ אִם יֵשׁ בּוֹ רֹחַב שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת מְצַרְפָּן וְאִם לָאוּ אֵינּוּ**

מְצַרְפֵּן. הַסְּגִירוֹ שְׁבוּעַ אַחַר שְׁבוּעַ וְלֹא נוֹלַד לוֹ סִימָן טְמֵאָה
וּפְטָרוֹ וְלֵאחֲרַיִם הַפְּטוֹר פְּשָׁה הַנִּגַּע כָּל שָׁהוּ הָרִי זֶה מְחֻלָּט :

כסף משנה בהרת כגריס וחוט וכו'. בפ"ד : היו שתי בהרות וכו'. ג"ז שם וני"מ
אם מצטרפות כגון שנולד שערה אחת בנגע זה ושערה אחת בנגע זה שאם
מצטרפות הוי סימן טומאה ויחליט : **הסגירו שבוע אחד וכו'**. בפרק ז' עודהו
מסגירו ופוטרו ונולדו לו סימני טומאה יחליט ופירש רש"י ופוטרו כלומר או
פוטרו כגון בסוף שבוע שני ואפילו לאחר הפיטור אם נולדו סימני טומאה
יחליט :

ח בְּהֵרַת שְׁטֵהָרָה מִתּוֹךְ הַסְּגִיר אוּ מִתּוֹךְ הַחֲלִיט שֶׁהִלְכוּ מִפְּנֵיהָ
סִימָנֵי טְמֵאָה אֵין מְסַגִּירִין בָּהּ לְעוֹלָם :

כסף משנה בהרת שטהרה מתוך וכו'. תוספתא פ"ב בהרת שטהרה מתוך
החלט מחיה ושיער לבן מתוך פשיון ומתוך הסגר אינה משמש את הסגור
מעתה אבל עלו לו ליטמא בשיער לבן ובפשיון והביאה ר"ש בפ"ד וגריס אינה
משמשת הסגר מעתה ופ"י שטהורה מתוך החלט מחיה שרבתה הבהרת על
המחיה ונתמעטה מכעדשה ופשיון לא חשיב כמ"ד אין הנגע פושה לתוכו או
טהרה מתוך הסגר כגון שעמד בעיניו עד סוף שבוע שני ופוטרו אינה משמשת
הסגר מעתה דאין מסגירין בה לעולם אבל עלו לו ליטמא בשיער לבן אם חזרו
או אם חזר ופשה : **וכתב** הר"י קורקוס ז"ל וא"ת וכיון שטהרה מתוך הסגר
מה יחזור להסגר וי"ל דקמ"ל אפילו נשתנית משלג לסיד ומסיד לשלג
וכדאיתא התם בתוספתא אחרת סמוכה לזאת בהרת אחרת שנשתנית משלג
וכו' הרי היא כמות שהיתה ואפשר שעיקר החידוש משום מתוך החלט הוא
דסד"א כיון שהנגע נשאר והסימנים הם שהלכו יסגיר בה ולכך כתב רבינו
מתוך החלט אחר מתוך הסגר וקתני סיפא אבל עלו לו וכו' כלומר מוכנת היא
שאם נולד בה זה סימן טומאה מחליט כמו שנתבאר אבל הסגר אין בנגע זה
עוד בשום סבה בעולם ונראה שהגירסא אבל עלו לה ואפשר דעלו לו אמתוך
הסגר קאי משום פשיון נקט הכי והכוונה אותם הסגרים עלו לו לענין פשיון
דלא הוי כתחילה ויסגיר אלא מחליט וכן בשיער מחליט עכ"ל :

ט בְּהֵרַת שְׁפָנְסָה אַחַר הַפְּטוֹר וּפְשִׁתָּהּ לְכֻמוֹת שֶׁהִיָּתָה אוּ
שֶׁפְּשִׁתָּהּ וְחִזְרָה לְכֻמוֹת שֶׁהִיָּתָה הָרִי הוּא בְּטֵהָרָתוֹ :

ההראב"ד **בהרת שכנסה**. א"א זו היא הפיסקא במשנת נגעים שר"ע מטמא וחכמים מטהרין ואינה מתיישבת אלא בבהרת כגריס שאם היתה יותר מכגריס וכנסה אחר ההפטר ואחר כך חזרה למקומה לא היו חכמים מטהרין וזו היא השאלה ששאלו את ר"א בהרת כסלע עלתה לתוך ידו ומקומה צרבת השחין וכו' הא למדת שאינו ראוי לכלום אם נולד לו אחד מהם יסגיר או יחליט באותו סימן הראוי לו וגם זה ראוי למחיה ואע"פ שאינו ראוי לפסיון:

כסף משנה **בהרת שכנסה אחר הפיטור וכו'.** בפ"ד וכחכמים וכמו שכתבתי לעיל: **כתב** הראב"ד בהרת שכנסה א"א זו היא הפיסקא במשנת נגעים וכו'. טעמו משום דבפ"ט גבי שאלו את ר"א אמרינן שמא תכנוס ותפשה משמע בהדיא שאם כנסה ואח"כ פשתה לכמות שהיתה טמאה ולכך הוצרך להעמידה לזו בבהרת כגריס ורבינו שלא פירשו אין עליו השגה לו הונח שהיינו מוכרחים לפרש כדברי הראב"ד לפי שהוא זכרונו לברכה בספר זה מתברר לא מפרש:

ב **בהרת כגריס ובה מחיה כעדשה ושער לבן בתוך המחיה והחליטו ולאחר החלט הלכה המחיה טמא מפני שער לבן.** הלך השער לבן טמא מפני המחיה. היה השער לבן בתוך הבהרת והלך לו טמא מפני המחיה. הלכה המחיה טמא מפני שער לבן:

כסף משנה **בהרת כגריס ובה מחיה וכו'.** שם וכתנא קמא: **ומ"ש היה השיער לבן בתוך הבהרת וכו'.** גם זה שם בהרת היא ומחיתה כגריס ושיער לבן בתוך הבהרת הלכה הבהרת טמאה מפני שיער לבן הלך שיער לבן טמא מפני המחיה ר' שמעון מטהר מפני שלא הפכתו הבהרת כגריס ופסק כת"ק:

א **בהרת ובה מחיה ופשיון.** הלכה המחיה טמא מפני הפשיון. הלך הפשיון טמא מפני המחיה. וכן בשער לבן ובפשיון החליטו בשער לבן והלך השער וחרז בו שער לבן אחר. או שנולדה לו מחיה או פשיון. או שהחליטו במחיה והלכה המחיה ונולדה לו מחיה אחרת. או שער לבן או פשיון. או שהחליטו בפשיון והלך הפשיון וחרז בו פשיון אחר. או שנולדה בה מחיה או שער לבן. הרי זה בטמאתו כמות שהיה.

אֶחָד הַטָּמֵא שֶׁהֵחֵלֵט בַּתְּחִלָּה אוֹ שֶׁהֵחֵלֵט בְּסוֹף שְׁבוּעַ רֵאשׁוֹן אוֹ בְּסוֹף שְׁבוּעַ שְׁנִי אוֹ אַחַר הַפֶּטוּר. הוֹאִיל וְהֵחֵלֵט מְכַל מְקוֹם אֵינוֹ טָהוֹר עַד שֶׁלֹּא יִשָּׂאֵר בּוֹ סִימָן טָמֵאָה לֹא סִימָן הֵחֵלֵט וְלֹא סִימָן אַחֵר :

כסף משנה בהרת ובה מחיה ופשיון וכו'. גם זה שם : החליטו בשיער לבן וכו'.
בפ"ה :

הלכות טומאת צרעת - פרק חמישי

א מִי שֶׁהִיָּתָה לוֹ מַכָּה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְנִפְשַׁט הָעוֹר מִחֲמַת הַמַּכָּה. אִם הִיָּתָה הַמַּכָּה מִחֲמַת הָאֵשׁ כְּגוֹן שֶׁנִּכְוָה בְּגַחְלָת אוֹ בְּרֶמֶץ אוֹ בְּבִרְזָל אוֹ בְּאֶבֶן שֶׁלִּבְנוֹ בְּאֵשׁ וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן הָרִי זֶה נִקְרָאת מַכָּוָה. וְאִם הִיָּתָה הַמַּכָּוָה שֶׁלֹּא מִחֲמַת הָאֵשׁ. בֵּין שֶׁלָּקָה בְּאֶבֶן אוֹ בְּעֵץ וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן בֵּין שֶׁהִיָּתָה הַמַּכָּוָה מִחֲמַת חֲלִי הַגּוֹף כְּגוֹן גָּרֵב אוֹ חֲזָזִית שֶׁהִפְסִיד הָעוֹר אוֹ שֶׁחָפַת אוֹ קִדְחַת וְדִלְקַת וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן שֶׁהִשְׁחִיתוּ הָעוֹר הָרִי זֶה נִקְרָא שְׁחִין :

כסף משנה מי שהיתה לו מכה בעור בשרו וכו'. ברפ"ט דנגעים ואמרינן בפ"ק דחולין (דף ח') דמחמת האש לאיתויי חמי האור והוא מ"ש רבינו או בברזל או באבן שליבנו באש ובספרי מיייתי לה מדכתיב מכוה מכוה ריבה ואיתא בפרק כיצד צולין (דף ע"ב). ומ"ש בין שהיתה המכה מחמת חולי הגוף וכו'. בת"כ שחין אין לי אלא שחין שעלה מאליו לקה בעץ או באבן [מנין] ת"ל שחין שחין ריבה וזו היא ששנינו בפ"ו ובפירקא אחריני השחין והמכוה והקדח והוא מלשון כי אש קדחה באפי ושחין פירש"י לשון חמימות כמו שנה שחונה. ודע דבפ"ק דחולין אמרינן שאם לקה באבן מעיקרא אינו מחמת האור והרי זה שחין ולא ידעתי למה השמיטו רבינו :

ב לִבְנֵי שְׁפוּד וְהִכָּה בּוֹ אִם הָיָה רֵאשׁוֹ (מְבוֹרָז) [כַּדוּר] הָרִי זֶה מְכוּהָ.
וְאִם הָיָה רֵאשׁוֹ חֵד הָרִי זֶה סָפֵק אִם הִיא מְכוּהָ אוֹ שְׁחִין. לְקַח
בְּמֵי טְבָרְיָא אוֹ בְּגִפְתֵי וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן הָרִי זֶה שְׁחִין :

כסף משנה **ליבן שפוד וכו'.** בפ"ק דחולין איבעיא להו ליבן שפוד והכה בו משום שחין נידון או משום מכוה נידון למאי נפקא מינה לכדתניא וכו' אם שחין קודם למכוה ביטל מכוה את השחין ואם מכוה קודמת לשחין ביטל שחין את המכוה והכא ה"ד כגון דהוה ביה חצי גריס שחין מעיקרא וליבן שפוד והכה בו ונפיק ביה חצי גריס אחר מאי חבטא קדים ואתי הבלא ומבטל לחבטא וה"ל שחין ומכוה ולא מצטרפי או דילמא הבלא קדים ואתי חבטא ומבטל להבלא וה"ל שחין ושחין ומצטרף ת"ש דא"ר זירא אמר שמואל ליבן סכין ושחט בה שחיתתו כשירה חידודה קודם לליבונה אלמא חבטא קדים חידוד שאני ת"ש ליבן שפוד והכה בו נידון משום מכות אש אלמא חבטא קדים התם נמי דברזייה מיברז. ופירש רש"י וליבן שפוד והכה בו ובהכאה זו יש תורת שחין ותורת מכוה ואיבעיא לן הי קדים ואתי דליתי בתרא ולבטליה. חבטא קדים כח ההכאה קדים להרע לו לאדם והוי שחין ואתי הבל האור אחרון ומבטל ליה והו"ל מכוה ולא מצטרף בהדי חצי גריס קמא דהוה ליה שחין ומכוה. חידוד שאני שמתוך שהוא חד אין הבל האור שבו חזק וחתיכתו קודם להבלו. אלמא חבטא קדים ואתי הבלא ומבטל ליה. דברזייה מברז שלא הכהו בכח אלא דקרו ואין כאן חבטא אלא הבל אבל הכהו דאיכא חבטא אימא דהא הוי בתרא ומבטל הבלא מיברז פייני"ט בלעז עכ"ל. נמצא לפי זה שהבעיא היא בשהכהו בשפוד כדרך שמכה בשבט. ורבינו נראה שמפרש דכשהכהו דרך דקירה מיירי אלא דמאי דאמור דברזייה מיברז היינו שראשו של שפוד לא היה דק אלא עב כברזא של חבית ומשום הכי תניא דפשיטא לן דנידון משום מכוה דחבטא קדים ואתי הבלא ומבטל ליה ובעיין בשראש השפוד דק כדרך השפודים ואילו היה דבר שהוא חד כחידודו של סכין פשיטא לן נמי דחידוד קדים ואתי הבלא ומבטל אבל מתוך שראשו של שפוד אף על פי שהוא דק אין חידודו כחידודו של סכין מספקא לן הי קדים כנ"ל ליישב הסוגיא לדעת רבינו : **לקה במי טבריא וכו'.** בריש פרק ט' דנגעים :

ג הַשְּׁחִין וְהַמְכוּהָ כֹּל זֶמַן שֶׁהוּן מְכוּת טְרִיּוֹת הֵן נִקְרָאִין מוֹרְדִין
וְאֵינָן מְטַמְּאִין בְּנִגְעִים כָּלָל. חָיו הַשְּׁחִין וְהַמְכוּהָ וְנִתְרַפְּאוּ רְפוּי
גְּמוּר אֶף עַל פִּי שְׁהַמְקוּם צְלָקֶת וְאֵינָהּ דוֹמָה לְשֶׁאֶר הָעוֹר הָרִי

הן כְּעוֹר הַבָּשָׂר לְכֹל דָּבָר וּמִתְטַמְּאִין בְּשִׁלְשָׁה סִימָנִין וַיֵּשׁ בָּהֶן הַסִּגָּר שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ :

כסף משנה השחין והמכוה כל זמן שהם מכות טריות וכו'. שם ובפ"ו ויליף לה מקראי בת"כ :

ד הַתְּחִילוּ הַשְּׁחִין וְהַמְּכוֹה לַחֲיוֹת וְלַהֲתַרְפְּאוֹת וְנַעֲשִׂית עֲלֵיהֶן קִלְפָּה כְּקִלְפַת הַשּׁוּם. זו היא [\(ויקרא יג-כג\)](#) 'צָרַבְתָּ הַשְּׁחִין' הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה [\(ויקרא יג-כד\)](#) 'וּמַחִיתַת הַמְּכוֹה' הָאֲמוּרָה שָׁם. וּמִטְמְאוֹת בְּשְׁנֵי סִימָנִין בְּשַׁעַר לֶבֶן אוֹ בְּפִשְׁיוֹן וְאִין בָּהֶן הַסִּגָּר אֵלֶּא שָׁבוּעַ אֶחָד. כִּי־צַד. בְּהֶרֶת שֶׁהִיְתָה בְּצָרַבְתָּ הַשְּׁחִין אוֹ בְּמַחִיתַת הַמְּכוֹה אִם הָיָה בָּהּ שַׁעַר לֶבֶן יַחְלִיט. לֹא הָיָה בָּהּ שַׁעַר לֶבֶן יִסְגִּיר שָׁבוּעַ אֶחָד וַיִּרְאֶה בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ אִם נוֹלַד בָּהּ שַׁעַר אוֹ פִּשְׁתָּה יַחְלִיט וְאִם לֹא נוֹלַד בָּהּ כְּלוּם יִפְטֹר. פִּשְׁתָּה לְאַחַר הַפְּטוּר אוֹ נוֹלַד בָּהּ שַׁעַר לֶבֶן יַחְלִיט :

ה הַשְּׁחִין וְהַמְּכוֹה אִין מְצַטְרְפִין זֶה עִם זֶה לְפִיכָד חִלְקוֹן הַכְּתוּב לומר שְׁאִין מְצַטְרְפִין זֶה עִם זֶה וְאִין פּוֹשִׁין זֶה לְזֶה וְאִין פּוֹשִׁין לְעוֹר הַבָּשָׂר וְלֹא בְּהֶרֶת עוֹר הַבָּשָׂר פּוֹשֶׂה לְתוֹכוֹן. כִּי־צַד. הָיָה שְׁחִין בְּצַד הַמְּכוֹה וּבְהֶרֶת כְּגָרִיס בְּשִׁתִּיָּהוּ הָרִי זֶה טָהוֹר. הָיְתָה בְּאַחַת מֵהֶן וּפִשְׁתָּה לְשִׁנְיָה אוֹ שִׁפְשִׁתָּה לְעוֹר הַבָּשָׂר טָהוֹר. הָיְתָה הָיְתָה בְּהֶרֶת בְּעוֹר הַבָּשָׂר וּפִשְׁתָּה לְאַחַת מֵהֶן אִינוֹ פִּשְׁיוֹן. הָיָה בְּתוֹדָ כִּפּוֹ צָרַבְתָּ שְׁחִין כְּגָרִיס וּבָהּ בְּהֶרֶת כְּגָרִיס יִסְגִּיר שְׁאָף עַל פִּי שְׁאִינָה רְאוּיָה לְשַׁעַר לֶבֶן וְלֹא לְפִשְׁיוֹן שְׁמָא יִנְלַד לוֹ שְׁחִין אַחַר בְּצַדָּה וְתִפְשָׂה לְתוֹכוֹ :

כסף משנה השחין והמכוה אין מצטרפין זה עם זה וכו'. גם זה שם ובת"כ ובפ"ק דחולין (דף ח') יליף לה מקרא : היה בתוך כפו צרבת שחין כגריס וכו'. גם זה שם :

ו שְׁחִין שֶׁנַּעֲשֶׂה מְכוּה בְּטֵלָה מְכוּה אֶת הַשְּׁחִין. וּמְכוּה שֶׁנַּעֲשֶׂית שְׁחִין בְּטֵל שְׁחִין הַמְּכוּה. אִם אֵין יָדוּעַ אִם שְׁחִין הִיָּה אִם מְכוּה אֵין בְּכַדְּ כָּלוּם שֶׁשְׁנִיָּהֶם סִימָן אֶחָד וְטִמְאָה אַחַת וְלֹא חִלְקוֹ הַכְּתוּב אֶלָּא לֹמַר שְׁאֵין מְצֻטְרָפִין :

כסף משנה שחין שנעשית מכוה וכו'. ברייתא פ"ק דחולין (דף ח') כתבתיה בסמוך ותוספתא דנגעים ספ"ג. ומ"ש א"ש א"ש אין ידוע אם שחין היה. בתוספתא הביאה ר"ש בפ"ט הרי הם לפניך ואין ידוע אם שחין אם מכוה טהור ונראה שרבינו היה גורס טמא ובת"כ תניא ובשר כי יהיה בעורו שחין או בשר כי יהיה בעורו מכות אש מלמד שאין שחין ומכוה מצטרפין זה עם זה לא שבאו ואין ידוע אם שחין הוא אם מכוה היא אלא אפי' כחצי גריס שחין וכחצי גריס מכוה אין מצטרפין. ונראה דלדעת רבינו ה"פ לא שחילקן הכתוב לשתי פרשיות לומר שצריך שידע אם הוא שחין או אם היא מכוה ואם לאו אינם טמאים דכל כה"ג ודאי שהם טמאים ולא חילקן הכתוב אלא לענין צירוף אפילו כחצי גריס שחין כלומר ל"מ אם רוב שחין שאינו מצטרף עם מיעוט מכוה או איפכא אלא כחצי גריס מזה וכחצי גריס מזה שהם שקולים מזה כזה אינם מצטרפים :

ז הַסְּגִירוֹ בְּבִהְרֵת שְׁבַשְׁחִין וּבְסוּף הַשְּׁבוּעַ נַעֲשֶׂה עוֹר הַבָּשָׂר. או שֶׁהַסְּגִירוֹ בְּעוֹר הַבָּשָׂר וּבְסוּף הַשְּׁבוּעַ נַעֲשֶׂית שְׁחִין יֵרָאָה בְּתַחֲלָה :

כסף משנה הסגירו בבהרת שבשחין וכו'. תוספתא ספ"ג פירוש נעשה עור הבשר שנתרפא השחין לגמרי ונמצא הבהרת בעור הבשר או איפכא יראה בתחילה ואותו לא עלה לו כאילו לא הוסגר :

ח מִי שֶׁנָּשַׂר כָּל שְׁעַר רֵאשׁוֹ בֵּין מַחְמַת חֲלִי בֵּין מַחְמַת מִכָּה שְׁאִינָהּ רְאוּיָה לְגַדֵּל שְׁעַר בֵּין שְׁאֶכֶל דְּבָרִים הַמְּשִׁירִין אֶת הַשְּׁעַר אוֹ סֵד דְּבָרִים שֶׁהַשִּׁירוֹ שְׁעָרוֹ אַף עַל פִּי שְׁרָאוּי לְגַדֵּל לְאַחַר זְמַן הוֹאִיל וְאָבַד כָּל שְׁעַר רֵאשׁוֹ עֲתָה הִרִי זֶה נִקְרָא קֶרַח אוֹ גִבַּח. אִם נָשַׂר שְׁעָרוֹ מִן הַקֶּדְקֵד וּלְמִטָּה שׁוֹפֵעַ לְאַחֹר וְעַד פִּיקָה שֶׁל

צִוְיָר נִקְרָא קֶרֶחַ. וְאִם נֶשֶׁר מִן הַקְּדָקֵד וּלְמִטָּה שׁוֹפֵעַ לְפָנָיו עַד כְּנֶגֶד פְּדֻחָתוֹ נִקְרָא גִבַּח :

כסף משנה מי שנשר כל שיער ראשו וכו'. בפ"י דנגעים איזו היא קרחת אבל נשם וסך נשם פירוש נשם סם שהוא משיר השיער מכה שאינה ראויה לגדל שיער ומשמע דה"ה לגבחת. ועל מ"ש בין מחמת חולי, יש לתמוה דבת"כ תניא איפכא יכול אפילו נשר מחמת חולי יהא טמא ת"ל קרחת וגבחת מה קרחת בידי שמים אף גבחת בידי שמים. ונראה דרבינו גריס יכול נשר מחמת חולי יהא טהור ת"ל קרחת וכו' ועל כרחך צריך לגרוס כן ואידך גירסא משובשת היא דהא חולי בידי שמים הוא והיאך אפשר לומר דממעט ליה מבידי שמים. ומ"ש אע"פ שראוי לגדל לאחר זמן, כ"כ שם רבינו אבל ר"ש כתב הקרחת והגבחת הם בראש כדמפרש ואין זה כמו נתק דנתק חוזר ומגדל שיער ומיטמא בכל מראה וקרחת וגבחת אין מגדלין עוד שיער ואין מטמאין אלא בדי מראות ואע"פ שר"ש הביא ברייתא דת"כ דקתני מה קרחת שאינה ראויה לגדל שיער אף גבחת שאינה ראויה לגדל שיער בספרים דידן בת"כ גרסינן איפכא אי מה קרחת שאינה ראויה לגדל שיער אף גבחת שאינה ראויה לגדל שיער מנין אכל נשם וסך נשם ת"ל קרחת קרחת ריבה. ומ"מ לדעת רבינו צ"ע מה בין קרחת וגבחת לנתק וצ"ל שדעתו כמ"ש הרמב"ן בפירוש התורה שמ"ש כי יהיה בו נגע בראש או בזקן אין צריך שיהיה שום שינוי בעור הראש אלא כיון שניתק שיער כגריס בראש או בזקן ונעקר משורשו לגמרי הוא הנגע ואם נולד בו שיער צהוב דק טמא וזו היא צרעת הראש או הזקן והפרשה השנייה ואיש כי ימרט ראשו לימדה כי אין דין הנתקין אלא כאשר ימרט אמצעות הראש וישאר השיער מקיף את הנתק מכל צד אבל אם ימרט אחר הראש או פאת הפנים וינתק כל הצד ההוא אינו נידון בסימני ראש וזקן אלא בסימני עור בשר והטעם כי בטבעי בני אדם רבים שיקרח להם מיעוט השיער בפאתי הראש לאחור או לפנים ואין הנתוק בהם חולי אחר אלא הרי הוא כשאר הגוף אבל כאשר ינתק השיער באמצעות מקום השיער אינו אלא חולי שקורין אותו הלועזים שלנו טינג"א ובערב אילפעפ"ע ומיעט הכתוב שנקרח מפאת פניו או מאחוריו שכן דרך בני אדם להקרח ואמר הכתוב וכי יהיה בקרחת או בגבחת נגע לבן אדמדם שיטמא כשאר הגוף בפתוך ובחלק ואמר כמראה צרעת עור בשר שיהיה מוחלט במחיה או בפשיון שהיא הצרעת החלוטה בעור הבשר והזכירו רז"ל שאינו מטמא בשיער לבן כמו ששנינו שהמחיה מטמא בקרחת ובגבחת מה שאין כן בשיער לבן ונדרש הוא בתורת כהנים עכ"ל :

ט הקרחת והגבחת מטמאות בשני סימני במחיה ובפסיון. ויש בהן הסגר שני שבועות שנאמר בהן [\(ויקרא יג-מג\)](#) 'כמראה צרעת עור בשר'. ולפי שאין בהן שער אין השער הלכן סימן טמאה בהן. וכיצד מטמאין בשני סימני ובשתי שבועות. שאם היתה בהרת בקרחתו או בגבחתו והיתה בה מחיה יחליט. לא היתה בה מחיה יסגיר ויראה בסוף השבוע אם נולדה בה מחיה או פסיון יחליט. לא נולד בה כלום יסגיר שבוע שני. פשת או שנולד בה מחיה יחליט לא נולד בה כלום יפטר. ואם פשת או נולד בה מחיה לאחר הפטור יחליט:

כסף משנה הקרחת והגבחת מטמאות בב' סימנים וכו'. גם זה שם. ומה שכתב ויש בהם הסגר שני שבועות. בפרק שלישי. ומה שכתב ולפי שאין בהם שיער אין השיער לבן סימן טומאה. ז"ל רבינו שמשון בסוף פרק עשירי במחיה ובפסיון בתורת כהנים נפקא לן מדכתיב צרעת פורחת היא צרעת מלמד שמטמאה במחיה וכו' היא שאינה מטמאה בשיער לבן וסובר רבינו שהתורה מיעטה מהטעם שכתב:

י הקרחת והגבחת אינן מצטרפות זו עם זו שנאמר [\(ויקרא יג-מב\)](#) 'בקרחתו או בגבחתו מלמד שהן שתיים ואין פושות מזה לזו ולא לשאר עור הבשר ולא בהרת עור הבשר פושה לתוכן:

כסף משנה הקרחת והגבחת אינן מצטרפות זו עם זו וכו' בפרק עשירי. ומה שכתב ולא לשאר עור הבשר ולא בהרת עור הבשר פושה לתוכן. בפרק ששי חזר הראש והזקן ונקרחו וכו' אין מצטרפין בנגעים ואין הנגע פושה לתוכן ובתוספתא סוף פרק ג' השחין והמכוה והנתקין והקרחת והגבחת ועור אין פושין מזה לזה:

יא הקרחת או הגבחת או הזקן שנקרח ונעשה בהן שחין או מכנה מטמאין כשחין וכמכנה שבעור הבשר. שראש או הזקן שנקרחו כעור הבשר לכל דבר אלא שאין מטמאין בשער לבן. הראש והזקן קדם שיצמח בהן השער ועדין לא העלו שער

מעולם וכן הדלדולין שפראש ושבזקן הרי הן כעור הבשר ומתטמאין בשלשה סימנין ושני שבועות. וכן זקן האשה והסריס עד שלא העלו שער הרי הן כעור הבשר. ואם העלו שער הרי הן כזקן האיש שמתטמא בנתקין כמו שיתבאר ואינו מתטמא בבהרת:

כסף משנה הקרחת או הגבחת או הזקן שנקרח וכו'. תוספתא פ"ד. ומ"ש אלא שאין מטמאין בשיער לבן. בת"כ: הראש והזקן קודם שיצמח בהם השיער וכו' וכן הדלדולין וכו'. משנה פ"ו. ומ"ש וכן זקן האשה והסריס וכו'. תוספתא פרק ד':

הלכות טומאת צרעת - פרק ששי

א אלו מקומות באדם שאין מתטמאין בבהרת. תוך העין ותוך האזן ותוך החוטם ותוך הפה והקמטים שבבטן והקמטים שבצואר ותחת הדיד ובית השחי וכף הרגל והצפרן והראש והזקן שיש בהן שער והשחין והמכה והמורדין. כל אלו המקומות אין מתטמאין בנגעים ואין מצטרפין בנגעים. ולא הנגע פושה לתוכן. ואין מתטמאין משום מחיה. ואין מעכבין את ההופך כלו לבן שנאמר [\(ויקרא יג-ב\)](#) 'בעור בשרו'. וכל אלו אינו עור גלוי אלא מהן שאינו עור ומהן שהוא עור והוא מכסה ואינו גלוי. ואדם השפתיים נדון כבית הסתרים ואינו מטמא בנגעים:

כסף משנה אלו מקומות באדם שאינן מתטמאין בבהרת וכו'. משנה פ"ו. ומ"ש שנאמר בעור בשרו וכו'. בת"כ. פירש ר"ש הקמטים שבשאר הגוף והקמטים שבצואר ותנא סיפא לגלויי רישא דל"ת דוקא שבצואר דלא מתחזו

כאחריני. ודין ראש וזקן שיש בהם שיער בתי"כ יליף לה מקרא. והשחין והמכוה המורדין כך הגירסא הנכונה ולאפוקי מספרים שכתוב בהם והמורדין בוי"ו ופי' המורדין מלשון עין שמרדה כלומר שלא נתרפאית ולא נקרה העור. ופירוש אין מצטרפים בנגעים שאפילו רוב הגריס בעור ומעט במקומות אלו אינן מצטרפין ואין הנגע פושה לתוכן שכמו שאין מטמאין משום אום אין מטמאים משום פשיון. ופי' אין מטמאין משום מחיה שכאשר היה הדבר אשר בתוך הנגע אחד מאלו לא נחשוב אותו מחיה. **ואין מעכבים את ההופך כולו לבן.** פשוט הוא דהיינו לומר שההופך כולו לבן שאמרה תורה טהור הוא אם לא הפכו מקומות אלו לבן עכ"ז הוא טהור כיון שהפך לבן כל שאר הגוף: **ומ"ש ואודם השפתים וכו'.** תוספתא פרק ב' וכתב הר"י קורקוס וק"ל דהא גבי הזאה וגבי טבילה חשבינן ליה כגלוי ואפשר דשאני הכא דקפדינן טובא אראיה, וראהו, לכל מראה, והנכון דממעטין משום דכתיב זימני טובא עור בשרו והכי ממעטין נמי עור כף הרגל מפני שאינו נראה וגלוי תדיר אף על גב דבכל דוכתא חשיב גלוי וה"ה לאודם כי כשסוגר פיו שאינו מדבר אינו נראה:

ב הראש והזקן שנשר כל שערו והשחין והמכוה שעלו צרבת מטמאין בבהרת כמו שבארנו. ואינן מצטרפין זה עם זה ואין נגע עור הבשר פושה לתוכם ואינן מטמאים משום מחיה אבל מעכבין את ההופך פלו לבן:

כסף משנה הראש והזקן שנשר וכו'. שם:

ג * בהרת הסמוכה לראש או לעין או לאזן וכיוצא בהן או לשחין או למכוה טהורה שנאמר [\(ויקרא יג-ג\)](#) 'וראה הכלה את הנגע בעור הבשרי שיהיה כל שחוצה לנגע בעור הבשר וראוי לפשיון:

ההראב"ד בהרת הסמוכה. א"א זו אינה עיקר ר' יוסי בר"י קתני לה והלא שאלו את ר"א הרי שעלתה לתוך ידו בהרת כסלע ומקומה צרבת שחין אמר להם יסגיר אמרו לו למה לשיער לבן אינה ראויה לפשיון אינה ראויה למחיה אינה מטמאה אמר להם שמא תכנוס ותפשה הא למדת שאע"פ שאינו ראוי לכולן אם ראוי לאחת מהן יסגיר ויחליט באותו סימן הראוי לו וגם זה ראוי למחיה ולשיער לבן ואע"פ שאינו ראוי לפשיון ועוד שראוי לפשיון מצד אחד:

כסף משנה בהרת הסמוכה לראש וכו'. תוספתא פרק שני בשם רבי יוסי בר יהודה: **וכתב** הראב"ד א"א זו אינה עיקר רבי יוסי בר יהודה קתני לה והלא שאלו את ר"א וכו'. וליישוב דברי רבינו י"ל דאף על גב דמתניא בשם רבי יוסי בר יהודה כיון דלא קאמר התם דאיכא דפליג עליה נקטינן כוותיה ומה שהקשה ממה ששאלו את ר"א י"ל דשאני הכא דגלי קרא ואמר בעור הבשר משמע שתהא מוקפת מעור הבשר. ורבינו נראה שסמך על מה ששנינו בתוספתא פ"ק סתם לעולם אין הכהן רשאי לטמאו עד שיהיו עיניו בו ובעור הבשר שחוצה לו ומדסתם לן כר"י בר יהודה אלמא הלכתא כוותיה או דליכא מאן דפליג עליה ומאי דמייתי הראב"ד מדר"א ל"ק דאיכא למימר דפשיון דל"פ שאני דאע"ג דאינו ראוי לשאר סימנים אם ראוי לפשיון טמא ואם אינו ראוי לפשיון אע"פ שראוי לשאר סימנין טהור. ומ"ש ועוד שראוי לפשיון מצד אחר אינה טענה דבעינן שיהא כל חוצה לו בעור הבשר וראוי לפשיון מכל צד: **וכתב** הר"י קורקוס ז"ל אע"פ שבת"כ משמע דרבנן פליגי אר"י בר"י דקתני התם וראה את הנגע בעור הבשר שיהא רואה כל הבשר עמו כולו כאחד ר"י בר"י אומר מה ת"ל בעור הבשר שיהא כל חוצה לו עור הבשר וראוי לפשיון פרט לנגע שהוא סמוך לראש וכו' משמע דת"ק דמפיק לקרא לדרשא אחריתי פליג אדרבי יוסי וכיון דקי"ל כת"ק כמו שיתבאר בפ"ט א"כ אידחיא לה לדרבי יוסי הא ל"ק דאפשר דת"ק תרתי ש"מ כי כיון שלמד שיהא רואה חוצה לו עמו ממילא שכל חוצה לו הוי עור הבשר והוא הראוי לפשיון א"נ דכיון דכתיב בעור הבשר בבי"ת משמע דה"ק את הנגע אשר הוא בעור הבשר אז יראה אותו ומדכתיב כן גבי וראה משמע שצריך לראות הכל דאי לא לכתוב כן גבי כי תהיה והיינו דבתוספתא שנו שתי הדרשות אחת בפ"א והאחת בפ"ב משמע דלא פליגי דאי פליגי גבי הדדי איבעי למתנינהו. גם ר"ש כתב ההיא דרבי יוסי בפ"ט ולא כתב דפליגא אמתני' דשאלו את רבי אליעזר נראה שדעתו כדעת רבינו עכ"ל:

ד אלו בְּהֵרוֹת טְהוֹרוֹת. עֲכוּ"ם שְׁהֵיְתָה בּוֹ בְּהֵרֵת וְנִתְגַּיֵר. הֵיְתָה בְּעֵבֶר וְנוֹלַד. בְּקֶמֶט וְנִגְלָה. בְּרֹאשׁ וּבִזְקוֹן כְּשֵׁהִיָּה בְּהוֹן שְׁעָר וְנִקְרָחוּ וְנָשָׂר כָּל הַשְּׁעָר וְנִתְגַּלְתָּה הַבְּהֵרֵת. הֵיְתָה בְּשַׁחִין וּבַמְּכוּה כְּשֵׁהוֹן מוֹרְדִין וְהֶעְלוּ צָרְבַת הָרִי אֵלוֹ טְהוֹרוֹת. וְכֵן אִם הֵיְתָה הַבְּהֵרֵת בְּרֹאשׁ אוֹ בִּזְקוֹן קֶדֶם שְׁיַעְלוּ שְׁעָר מַעוֹלָם וְהֶעְלוּ שְׁעָר וְהִלְדוּ הַשְּׁעָר. אוֹ שְׁהֵיְתָה הַבְּהֵרֵת בְּעוֹר וְנַעֲשֶׂה מְקוֹמָה שַׁחִין אוֹ מְכוּה וְחִיו וְהָרִי הוּן כְּעוֹר הַבָּשָׂר. אֵף עַל פִּי שְׁתַּחֲלַתָּה וְסוּפָה טְמֵאִין הוֹאִיל וְהֵיְתָה טְהוֹרָה בִּינְתִּים הָרִי זוֹ טְהוֹרָה.

נִשְׁתַּנּוּ מֵרְאִיָּהוּ בֵּין שְׁהֵעִזוּ אוֹ שָׁכְחוּ יִרְאָה בְּתַחֲלָה. כִּיצַד.
עֲכוּ"ם שֶׁהִיָּתָה בּוֹ בְּהֶרֶת כְּקָרוֹם בִּיצָה וּלְאַחַר שְׁנִתְגַּיֵר נַעֲשִׂית
כְּשִׁלְג. אוֹ שֶׁהִיָּתָה כְּשִׁלְג וּלְאַחַר שְׁנִתְגַּיֵר נַעֲשִׂית כְּקָרוֹם בִּיצָה.
תִּרְאָה בְּתַחֲלָה. וְכֵן בְּקָטָן שְׁנוֹלָד. וּבְקָמֵט שְׁנִגְלָה. וּבְרֹאשׁ וּבִזְקָן
שְׁנִקְרָחוּ. וּבְשִׁחִין וּבְמִכּוֹה שְׁחִיו. אִם נִשְׁתַּנָּה מֵרְאִיהַ אֹתוֹן
הַבְּהָרוֹת יִרְאוּ בְּתַחֲלָה וְאִם לֹא טְהוּרוֹת :

כסוף משנה אלו בהרות וכו'. ריש פ"ז. ומ"ש וכן אם היתה הבהרת בראש או בזקן וכו'. שם וכחכמים. ומ"ש נשתנו מראיהו וכו'. שם וכרבי עקיבא :

ה כָּל סִפְקֵי נִגְעִים חוּץ מִשְׁנֵי סִפְקוֹת שְׁמַנִּינוּ כְּבָר טְהוּר עַד שֶׁלֹּא
נִזְקַק לְטֻמְאָה. אֲבָל מִשְׁנִזְקַק לְטֻמְאָה סִפְקוֹ טָמֵא. כִּיצַד. שְׁנִיִּם
שֶׁבָּאוּ אֶצֶל כֹּהֵן בְּזָה בְּהֶרֶת כְּגָרִיס וּבְזָה כְּסֹלֶעַ וְהִסְגִּירוּ וּבְסוּף
הַשְּׁבוּעַ הָיָה בְּזָה כְּסֹלֶעַ וּבְזָה כְּסֹלֶעַ וְאִין יָדוּעַ בְּאִיזָה מִהֵן
פְּשֻׁתָּה. בֵּין בְּשְׁנֵי אֲנָשִׁים בֵּין בְּאִישׁ אֶחָד הָרִי זֶה טְהוּר. שְׁאֵף עַל
פִּי שְׁוֹדַאי פָּשָׁה הַנֶּגַע בְּזָה הוֹאִיל וְאִינוּ יָדוּעַ אִי זֶה הִיא הַבְּהָרֶת
שֶׁפְּשֻׁתָּה הָרִי זֶה טְהוּר עַד שֶׁיָּדַע בְּאִי זֶה נִגַּע טָמֵאוּ :

כסוף משנה כל ספק נגעים וכו'. האחד בסוף פ"ג מהלכות אלו. והבי' בפ"ד
מהלכות אלו היתה בו בהרת כגריס והסגירו ובסוף שבוע הרי היא כסלע וכו'.
שם (במשנה בראש פ"ה). ומ"ש טהור עד שלא נזקק לטומאה אבל משנזקק
לטומאה ספיקו טמא וכו'. במשנה פרק ה' ובתורת כהנים יליף להו מקראי :

ו מִשְׁנִזְקַק לְטֻמְאָה סִפְקוֹ טָמֵא. כִּיצַד. שְׁנִיִּם שֶׁבָּאוּ אֶצֶל כֹּהֵן
בְּזָה בְּהֶרֶת כְּגָרִיס וּבְזָה כְּסֹלֶעַ וְהִסְגִּירוּ בְּסוּף הַשְּׁבוּעַ וְהָרִי בְּזָה
כְּסֹלֶעַ וְעוֹד וּבְזָה כְּסֹלֶעַ וְעוֹד שְׁנִיָּהוּ טָמֵאִין. חֲזָרוּ שְׁנִיָּהוּ לְהִיּוֹת
כְּסֹלֶעַ שְׁהָרִי הִלְךְ הַפְּשִׁיּוֹן מֵאֶחָד מִהֵן הוֹאִיל וְאִינוּ יָדוּעַ אִי זֶהוּ
שְׁנִיָּהוּ טָמֵאִים עַד שֶׁיִּחְזְרוּ שְׁנִיָּהוּ לְהִיּוֹת כְּגָרִיס. וְזֶהוּ שֶׁאִמְרוּ
מִשְׁנִזְקַק לְטֻמְאָה סִפְקוֹ טָמֵא. וְכֵן מִי שֶׁהִיָּתָה בּוֹ בְּהֶרֶת וּבָה
שְׁעָר לָבוֹן שֶׁקָּדַם אֶת הַבְּהָרֶת וְשְׁעָר לָבוֹן שֶׁהִפְכֵתוּ הַבְּהָרֶת. וְאִינוּ
יָדוּעַ זֶה שֶׁקָּדַם מִזָּה שְׁנִהְפֵד. אִם מִתּוֹךְ הַסִּגָּר נִסְתַּפֵּק לוֹ הָרִי

זֶה טְהוֹר. וְאִם אַחַר הַחֲלֵט הָרִי זֶה טָמֵא. אֵף עַל פִּי שֶׁהִלֵּךְ שִׁעַר
אֶחָד מֵהֶן וְאֵינּוּ יוֹדְעַי אִי זֶה הִלֵּךְ אִם הַשִּׁעַר שֶׁהָיָה סִימָן טָמְאָה
אוֹ הַשִּׁעַר הָאֲחֵר :

כסף משנה ומ"ש וכן מי שהיתה בו בהרת ובה שיער לבן וכו'. תוספתא פ"ב.
ומ"ש אע"פ שהלך שיער אחד מהם וכו'. שם נשרו בו שתיים טמא ושלוש
טהור :

ז מִי שֶׁבָּא אֶצֶל כֹּהֵן וְרָאָהוּ שֶׁצָּרִיךְ הַסֵּגֵר אוֹ שֶׁהוּא פְּטוֹר וְעַד
שֶׁלֹּא הִסְגִּירוּ אוֹ פְּטָרוֹ נוֹלְדוּ לוֹ סִימְנֵי טָמְאָה. הָרִי זֶה יַחֲלִיט.
וְכֵן אִם רָאָהוּ שֵׁישׁ בּוֹ סִימְנֵי טָמְאָה וְקָדַם שֶׁיַּחֲלִיטוּ וַיֹּאמֶר לוֹ
טָמֵא אֶתָּה הִלְכוּ לָהֶן סִימְנֵי טָמְאָה. אִם הָיָה בִּתְחִלָּה אוֹ בְּסוּף
שָׁבוּעַ רֵאשׁוֹן יִסְגִּירוּ. וְאִם הָיָה בְּסוּף שָׁבוּעַ שְׁנִי אוֹ לְאַחַר
הַפְּטוֹר יִפְטֹר אוֹתוֹ :

כסף משנה מי שבא אצל כהן וכו'. משנה פרק שביעי :

הלכות טומאת צרעת - פרק שביעי

א מִי שֶׁהִיָּתָה בּוֹ בִּהְרַת וְהִחֲלֵט בְּאֶחָד מִסִּימְנֵי טָמְאָה בֵּין
בִּתְחִלָּה בֵּין אַחַר הַסֵּגֵר. אוֹ שֶׁהִסְגֵּר וְאַחַר כֵּךְ פָּרְחָה הַצִּרְעַת
בְּכֹל וְנִהְפָּךְ לָבָן. בֵּין שְׁנֵהֶפֶךְ מִתּוֹךְ הַסֵּגֵר בֵּין מִתּוֹךְ הַחֲלֵט הָרִי
זֶה טְהוֹר. אָבֵל אִם הִסְגֵּר וְלֹא נוֹלַד לוֹ סִימָן טָמְאָה וְנִפְטָר
וְלְאַחַר הַפְּטוֹר פָּרְחָה הַצִּרְעַת בְּכֹל הָרִי זֶה טָמֵא מִחֲלָט :

כסף משנה מי שהיתה בו בהרת והוחלט וכו'. רפ"ח הפורח מן הטמא טהור
וכו' מן הטהור טמא. ומ"ש רבינו שאם נהפך מתוך הסגר טהור. כתב רבינו

שם דהכי איתא בספרא מפני שהמוסגר טמא יאמר לו. ומ"ש ה"ז טמא מוחלט:

ב הבא בתחלה והוא כּלו הפך לכן. אם היתה בו מחיה או שתי שערות לבנות מחליטין אותו. אם אין שם סימן טמאה מסגירין אותו שבוע ראשון. נולד לו שער לכן או מחיה מחליטו. לא נולד בו כלום מסגירו שבוע שני. לא נולד לו סימן טמאה הרי זה טהור. שדין בהרת זו הגדולה כדין הקטנה. החליטו בשער לכן שנולד בו והשחירו שתיהן או אחת מהן. הקצירו שתיהן או אחת מהן. נסמד השחין לשתייהן או לאחת מהן. הקיף השחין את שתיהן או אחת מהן. או שחלקו השחין ומחית השחין והמכה ומחית המכה והבהק. הרי זה טהור. נולד לו שער לכן אחר או מחיה הרי זה טמא מפני שבא כּלו לכן בתחלה. אחר שפרחה הצרעת בכלו כאחת ואחר שפשטה ופרחה מעט מעט עד שהלבין כּלו. אם מתוך הסגר או מתוך החלט טהור. ואם אחר הפטור טמא. ואם בתחלה יסגיר. אחד שהיה כּלו מראה אחד או שהיה כּלו לכן בארבע המראות שבלבן ובארבע של פתוך הכל מצטרפין בין לטהרו בין לטמאו כמו שבארנו:

כסף משנה הבא בתחילה והוא כּלו הפך לבן וכו'. בפ"ח הבא כּלו לבן יסגיר נולד לו שיער לבן יחליט. ומשמע דה"ה אם נולדה לו מחיה יחליט וכן פיר"ש אלא חדא מינייהו נקט והכי איתא בת"כ. ומ"ש החליטו בשיער לבן וכו'. שם ויש כאן חסרון בספרי רבינו מט"ס אצל והשחירו שתיהן או אחת מהם צריך לכתוב הקצירו שתיהן או אחת מהן. ומ"ש מפני שבא כּלו לבן בתחילה: אחר שפרחה הצרעת בכולו כאחת וכו'. שם אם בכולו פרחת כאחת מתוך הטהרה טמא מתוך הטומאה טהור. ותנן תו התם בהרת ובה פשיון פרחת בכולו טהור ובת"כ אין לי אלא בזמן שפרחה בכולו כאחת פורחת וחוזרת מנין ת"ל פרוח תפרח: אחד שהיה כּלו מראה אחד וכו'. בפרק קמא:

ג הִיְתָה בּוּ בַּהֲרַת כְּגָרִיס וּבָהּ מַחִיָּה כְּעֵדְשָׁה וְהַחֲלִט בְּמַחִיָּה וּפְרָחָה הַצָּרְעַת בְּכָלוּ וְאַחַר כֶּךָ הִלְכָה הַמַּחִיָּה. אוּ שְׁהִלְכָה הַמַּחִיָּה תִּחְלָה וְאַחַר כֶּךָ פְּרָחָה בְּכָלוּ. הָרִי זֶה טְהוֹר וְאֶפְלוּ נוֹלַד לוֹ שְׁעָר לָבָן. נוֹלְדָה בּוּ מַחִיָּה טָמְאָ שְׁנֵאמַר [\(ויקרא יג-ד\)](#) 'וּבִיּוֹם הַרְאוֹת בּוּ בְּשָׂר חַי יִטְמָא'. וְהוּא שְׁתֵּהִיָּה כְּעֵדְשָׁה מְרַבֶּעַת אוּ יִתֵּר. הִיְתָה בּוּ בַּהֲרַת וּבָהּ שְׁעָר לָבָן וְהַחֲלִט בְּשְׁעָר לָבָן וְאַחַר כֶּךָ פְּרָחָה בְּכָלוּ אֵף עַל פִּי שְׁשְׁעָר לָבָן בְּמִקוֹמוֹ עוֹמֵד טְהוֹר. שְׁנֵאמַר וּבִיּוֹם הַרְאוֹת בּוּ בְּשָׂר חַי יִטְמָא בְּמַחִיָּה מִתְטַמָּא זֶה שְׁנֵהֲפֹד כָּלוּ לָבָן אַחַר הַחֲלִיט אוּ אַחַר הַסֵּגֵר. וְאִינוּ מְטַמָּא בְּשְׁעָר לָבָן. הַחֲלִיטוֹ בְּפִשְׁיוֹן וְאַחַר כֶּךָ פִּשְׁתָּהּ וּפְרָחָה בְּכָלוּ טְהוֹר. וְאִם נִרְאִית בּוּ מַחִיָּה טָמְא :

כסף משנה היתה בו בהרת כגריס וכו'. בפ"ח. וא"ת כשהלכה המחיה ואח"כ פרחה בכולו הרי פרחה מתוך פיטור וה"ל להיות טמא. וי"ל דהבי"ע בשהלכה המחיה וקודם שהראהו לכהן פרחה בכולו. ומ"ש ואפילו נולד לו שיער לבן. שם וכחכמים וטעמם מפורש בתוספתא. ומ"ש נולדה לו מחיה טמא. שם. ומ"ש והוא שתהיה כעדשה וכו'. בת"כ פלוגתא ופסק כרבי יוסי לגבי ר"מ: היתה בו בהרת ובה שיער לבן וכו'. ג"ז שם: החליטו בפשיון וכו'. שם בהרת ובה פשיון פרחה בכולו טהור וכולן שחזרו בהם ראשי איברים הרי אלו טמאים:

ד אֵף רְאִשֵׁי אֵיבָרִים שְׂאִינָן מִטְמָאִין מְשׁוּם מַחִיָּה שְׁבִתוֹדָהּ הַבְּהֲרַת מִטְמָאִין וּמְעַכְבִּין אֶת הַנְּהֻפָּד כָּלוּ לָבָן. כִּיצַד. מַחֲלִט אוּ מִסְגֵּר שְׁהִלְבִּין כָּלוּ בְּצָרְעַת חוּץ מְכַעֲדָשָׁה בְּשָׂר חַי אֶפְלוּ בְּרֹאשׁ אֶצְבָּעוֹ אוּ בְּרֹאשׁ חֲטָמוֹ וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן הָרִי הוּא בְּטַמְאָתוֹ. וְכֵן זֶה שְׁנֵהֲפֹד כָּלוּ לָבָן וְטָהֵר אִם חִזֵּר בּוּ כְּעֵדְשָׁה בְּשָׂר חַי אֶפְלוּ בְּרֹאשׁ אֶחָד מִן הָאֵיבָרִים הָרִי זֶה מַחֲלִט. נִהְפֹּד כָּלוּ לְמַרְאֵה צָרְעַת חוּץ מְכַעֲדָשָׁה אֶפְלוּ בְּרֹאשׁ אֶחָד מִן הָאֵיבָרִים שְׁנֵהֲפֹד לְבַהֵק הָרִי זֶה טָמְא מַחֲלִט שְׁנֵאמַר [\(ויקרא יג-ג\)](#) 'וְהִנֵּה כִסְתָה הַצָּרְעַת', לֹא הִבְהִיק. אֶפְלוּ הִיְתָה מְקַצֵּת הַעֲדָשָׁה בְּשָׂר חַי וּמְקַצֵּתָהּ בַּהֵק הָרִי זֶה סִימוֹן

טְמֵאָה. נִהְפֵךְ כָּלֹּ לְמִרְאָה צָרְעַת וְטָהַר וְאַחַר כֶּךָ חֲזַר בּוֹ בֶּשֶׂר
כְּמִרְאָה הַבְּהֵק הָרִי זֶה טָהוֹר עַד שְׂיִרְאָה בּוֹ כַּעֲדָשָׁה בֶּשֶׂר חִי
שְׁנֵאָמֵר (וַיִּקְרָא יג-יד) 'וּבְיֹסִם הָרְאוֹת בּוֹ בֶּשֶׂר חִי, לֹא בְהֵק. * חֲזַר בּוֹ
כַּעֲדָשָׁה מְקַצְתָּהּ בֶּשֶׂר חִי וּמְקַצְתָּהּ בְּהֵק אֵינּוּ סִימָן טְמֵאָה וְהָרִי
הוּא בְּטָהֳרָתוֹ :

ההראב"ד חזר בו כעדשה מקצתה כו'. א"א אומר אני ספרו הטעהו שמא
בספרו במשנת נגעים פ"ח וחכ"א בוהק פחות מכעדשה סימן טומאה בתחלה
ואינו סימן טומאה בסוף והוא שיבוש שצריך להיות בוהק ופחות מכעדשה
וכן תמצא בת"כ בוהק לבדו סימן טומאה בתחלה ואינו סימן טומאה בסוף
וכן עיקר :

כסף משנה אף ראשי איברים שאינם מטמאים וכו'. ברפ"ח הפורח מן הטמא
טהור חזרו בו ראשי איברים טמא עד שתתמעט בהרתו מכגריס : נהפך כולו
למראה צרעת וכו'. משנה שם פרחה בכולו אבל לא בבהק טמא חזרו בו ראשי
איברים כמין בוהק טהור חזרו בו ראשי איברים פחות מכעדשה ר"מ מטמא
וחכ"א בוהק פחות מכעדשה סימן טומאה בתחילה ואינו סימן טומאה בסוף
וידוע דהלכה כחכמים ופ"י שם רבינו אמר ית' כאשר יתלבן כולו והנה כסתה
הצרעת ולזה יצטרך שיהיה למראה הלוּבן אשר יכלול כל גופו צרעת לא בוהק
וכאשר כל גופו אחד מד' מראות או כולן הנה הוא טהור אולם וכו' אם כללו
הלבן וקצת זה הלוּבן צרעת וקצתו בוהק הנה הוא טמא עד שישוב זה הבוהק
לאחת מד' מראות ואם כללהו הצרעת יהיה טהור כמו שאמרנו עוד נתגלה
ממנו ראשי איברים אם לא חשוב בשר חי אבל x יחסר הלוּבן ממנו עד שישוב
בוהק הנה הוא טהור כמו שהיה לאומרו וביום הראות בו בשר חי יטמא לא
מקום לבן ואמר ית' או כי ישוב הבשר החי ונהפך ללבן ולא אמר ונהפך לצרעת
כמו שאמר תחילה וכסתה הצרעת הנה יתבאר מכל זה שבעת פריחת הצרעת
לא יטהר ונאמר בו כולו הפך לבן עד שיחזור מקום הבהק צרעת ואצל הראות
[בן] בשר חי אחר זה לא יטמא בו עד שיחזור ממנו הלוּבן לגמרי [שאפילו בוהק לא
ישאר בזה] הבשר החי חזרו בו ראשי איברים פחות מכעדשה ר"ל כי כאשר היה
בשר חי כעדשה ופחות מכעדשה מזה העדשה בהק וכו' אומרים חכמים שבעת
פרחה הצרעת בגופו כאשר כללהו כולו זולת פחות מכעדשה בשר חי וישלם
שלימות השיעור כעדשה בהק הנה הוא נשאר בטומאתו ונאמר שכעדשה
בכללה בשר חי יחשב לאמרו והנה כסתה הצרעת וזה בוהק כמו שקדם אמנם
כאשר כללה הצרעת [בכולו] וטהר נתגלה ממנו בשר חי כעדשה וכו' קצת זאת
העדשה [בהק] הנה אינו סימן טומאה ולא נחשוב אותה כולה בשר חי עד שיהא
בשר חי זולת הבהק כעדשה עכ"ל : **וכתב** הראב"ד חזר בו כעדשה מקצתה

א"א אומר אני ספרו הטעהו וכו'. ואיני מבין דבריו שאם מה ששנו חכמים סימן טומאה בתחילה ואינו סימן בסוף לא קאי אלא לבהק למה שנו פחות מכעדשה עם הבהק ועוד שלא הוצרכו חכמים לדבר אלא בחזרו בו ראשי איברים פחות מכעדשה לחלוק עם רבי מאיר דאילו בבהק כבר נתבאר משפטו ברישא שהוא סימן טומאה בתחילה ואינו סימן טומאה בסוף וא"כ ע"כ לומר דסימן טומאה בתחילה ואינו סימן טומאה בסוף קאי אפחות מכעדשה ואם כדברי הראב"ד דגריס ופחות מכעדשה היאך אפשר לומר דפחות מכעדשה סימן טומאה בתחילה הרי בפ"ח במתני' דכל הראוי לטמא בנגע הבהרת מעכב את הפריחה משמע בהדיא דפחות מכעדשה אינו סימן טומאה בתחילה ולשיטת רבינו אפי' נגרוס בהק ופחות מכעדשה כדגרס הראב"ד א"ש דה"ק שיש שם בוהק ופחות מכעדשה בשר חי כלומר שהבהק משלימו לכעדשה :

ה כָּל טָמֵא שֶׁפָּרְחָה הִצְרַעַת בְּכֻלּוֹ טָהוֹר. וְנִתְגַּלָּה מִמֶּנּוּ כַּעֲדָשָׁה בְּשָׂר חַי נְטֵמָא. חֲזַר וְנִתְכַּפְּסָה בְּצִרְעַת טָהוֹר. חֲזַר וְנִתְגַּלָּה נְטֵמָא אֲפִלּוּ מֵאָה פְּעָמִים. הִתְחִיל הַבֶּשֶׂר הַחַי לְהִתְגַּלּוֹת וְהָרִי הוּא מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ וְהִצְרַעַת מִתְמַעֵטֶת הָרִי זֶה בְּטִמְאַתּוֹ עַד שֶׁתִּתְמַעֵט הַבְּהֵרֶת מִכְּגָרִיס :

כסף משנה כל טמא שפרחה הצרעת בכולו וכו'. שם נתכסו טהור נתגלו טמא אפילו מאה פעמים ובתורת כהנים יליף לה מקרא: **התחיל הבשר החי להתגלות.** שם בריש פרק הפורח מן הטמא טהור חזרו בו ראשי איברים טמא עד שתתמעט בהרתן מכגריס :

ו כָּל הָרְאוּי לְטָמֵא בְּנֶגַע הַבְּהֵרֶת מְעַכֵּב הַהוֹפֵךְ כִּלּוֹ לָבוֹן וְכֹל שְׂאִינּוֹ רְאוּי לְטָמֵא בְּנֶגַע הַבְּהֵרֶת אִינוֹ מְעַכֵּב. כִּי צַד. פְּרִיחָה בְּכֻלּוֹ אֲבָל לֹא בְּרֹאשׁ וּבְזָקוֹן בְּשִׁחִין וּבַמְּכֹה הַמּוֹרְדִין. אוֹ שֶׁנִּשְׁאַר פְּחוֹת מִכַּעֲדָשָׁה בְּשָׂר חַי סָמוּךְ לְשִׁחִין וְלַמְּכֹה הַמּוֹרְדִין וְלֹרֵאשׁ וְלִזְקוֹן הָרִי זֶה טָהוֹר. חֲזַר הָרֹאשׁ וְהַזָּקוֹן וְנִקְרָחוּ וְכֵן אִם חָיו הַשִּׁחִין וְהַמְּכֹה וְהִעָלוּ צָרְבַת הָרִי זֶה טָמֵא עַד שֶׁתִּפְרַח הִצְרַעַת בָּהֶן שֶׁהָרִי הוּא רְאוּי לְבְהֵרֶת. הָיוּ בָּהּ שְׁתֵּי בְּהֵרוֹת אַחַת יֵשׁ בָּהּ סִימָן טָמֵא וְאַחַת טָהוֹרָה וּפְרִיחָה הִטְהוֹרָה לְטָמֵא וְאַחַר כֵּן פְּרִיחָה בְּכֻלּוֹ הָרִי זֶה טָהוֹר מִפְּנֵי שֶׁהָיָה מַחְלֵט בְּטִמְאַה אֶף עַל פִּי

שְׁהִטְהוּרָה הִיא שְׁפָרְחָה. * וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֶפְלוּ הָיוּ אַחַת בְּשִׁפְתוֹ
הָעֲלִיוֹנָה וְאַחַת בְּשִׁפְתוֹ הַתַּחְתּוֹנָה אוֹ בְּשִׁפְתֵי אֶצְבְּעוֹתָיו אוֹ בְּשִׁנֵי
רִיסֵי עֵינָיו וְכִשְׁהוּ נִדְבָקִין זֶה לָזֶה נִרְאִין שְׁפֵתֵי הַבְּהָרוֹת כְּבִהְרַת
אַחַת הוֹאִיל וּפְרָחָה בְּכֻלּוֹ טְהוֹר :

ההראב"ד ולא עוד אלא אפילו היו. א"א איני יודע מאי אפילו :

כסף משנה כל הראוי ליטמא בנגע הבהרת וכו'. שם כל הראוי לטמא בנגע
הבהרת מעכב את הפריחה וכל שאינו ראוי לטמא בנגע הבהרת אינו מעכב את
הפריחה כיצד פרח בכולו אבל לא בראש ובזקן ובשחין ובמכוה ובקדח
המורדין חזר הראש והזקן ונקרחו השחין והמכוה והקדח ונעשו צרבת
טהורים פרח בכולו אבל לא בכחצי עדשה הסמוך לראש ולזקן ולשחין
ולמכוה ולקדח חזר הראש והזקן ונקרחו השחין והמכוה והקדח ונעשו צרבת
אע"פ שנעשה מקום המחיה בהרת טמא עד שתפרח בכולו ופירש רבינו שמשון
כל הראוי לטמא בנגע הבהרת כגון עור הבשר מעכב את הפריחה אינו טהור
עד שתפרח עליהם וכל שאינו ראוי לטמא בנגע הבהרת כגון ראש וזקן וכל הני
דחשיב בהדייהו אין מעכבים את הפריחה שאע"פ שלא פרח הנגע עליהם כמו
שפרח בשאר הגוף טהור ונעשו צרבת טהורים אע"ג דעכשיו נקרחו הראש
והזקן ראויים לטמא בנגע בהרת וכן שחין ומכוה וקדח המורדין שנעשו צרבת
כשאר עור בשר כיון דבשעת פריחה לא היו ראויים לא מעכב וטהור אע"פ
שנעשה מקום המחיה בהרת טמא דפריחה קמייתא לאו פריחה היא כיון
דאשתייר מעור הבשר חצי עדשה סמוך לראש פריחה דהשתא שנתכסית
המחיה של חצי עדשה נמי לא חשיב כיון דכבר נקרחו ונעשו צרבת דהרי הן
בעור הבשר ולא מהני עד דפרח נמי עלייהו עכ"ל. ודברי רבינו תמוהים שכתב
בחזר הראש והזקן ונקרחו וכו' טמא ויש לתמוה על הראב"ד שלא השיגו בזה
ונראה שרבינו גורס פרח בכולו אבל לא בראש ובזקן ובשחין ובמכוה ובקדח
המורדין או בכחצי עדשה הסמוך להם הרי זה טהור חזר הראש והזקן ונקרחו
השחין והמכוה והקדח ונעשו צרבת טמא : היו בו שתי בהרות וכו'. שם שתי
בהרות אחת טמאה ואחת טהורה פרח מזו לזו ואח"כ פרח בכולו טהור
פירוש אחת טמאה מוחלטת בשיער לבן או במחיה או בפשיון ואחת טהורה
בסוף שבוע שני או לאחר הפיטור ופרחה מזו לזו אפילו מטהורה לטמאה
ואח"כ בכולו משום דטהורה נעשת טמאה כשפרח ממנה לטמאה דהרי פשתה
וכי פרח אחר כך בכולו הו"ל פורח מן הטמא וטהור ורבינו נתן טעם אחר
לשבח דכיון שהיה מוחלט כבר ומן הטמאה פרח בכולו כי פרח ברישא
מטהורה לטמאה מאי הוי. ומ"ש ולא עוד אלא אפילו היו אחת בשפתו
העליונה וכו'. שם בשפתו העליונה ובשפתו התחתונה בשתי אצבעות בשני

ריסי עיניו אע"פ שמדובקין זה לזה והן נראין כאחת טהור ופירש ר"ש בשפתו העליונה חצי גריס בהרת וכן בשפתו התחתונה וכשסגר פיו נראית בהרת כגריס וכן בשתי אצבעות או שני ריסי עיניו כשמדבקן נראית כגריס שלם. ופירש רבינו שם אע"פ שמדובקים זה לזה והן נראין כאחד טהור הענין בזה המאמר כי כאשר פרח הצרעת בכל גופו וכללה שני איברים מתדבקים הנה התדבקותם לא יועיל אלא משירבה הלובן יכלול אותו יחד כמו שיכללהו האבר האחד ואם היו שתי אצבעות דרך משל כאשר יתפרקו יראה מה שביניהם בשר חי וכאשר יחוברו ויראו כאחד יראה הלובן כולל להם הנה הוא טהור וזהו ענין אע"פ שמדובקים זה לזה ר"ל אע"פ שלא יראה כולו לבן אלא אצל חיבורם קצת לקצת הנה הוא טהור עכ"ל: **וכתב** הראב"ד ולא עוד אלא אפילו היו וכו'. א"א איני יודע מאי אפילו עכ"ל. טעמו דלא שייך לומר ולא עוד אלא אפילו אלא כששני הדברים הם מענין אחד אבל לא כשכל אחד ענין לעצמו והכא רישא הוי ענין אחר לאשמועינן דאע"ג דברישא פרח מן הטהורה טהור וסיפא אשמעינן שאף ע"פ שאין בכל אחת כגריס מאחר שע"י דיבוקם נראה כגריס הוי טמא וכשפרח ממנה הוי פורח מן הטמא וטהור וכיון שהם שני עניינים לא יצדק בהם לשון ולא עוד ורבינו כפי פירושו שכתבתי דסיפא אשמעינן שאע"פ שאינו נראה כולו לבן אלא בשעת חיבורן זה לזה חשיב הפך כולו לבן והשתא הוו שני הדברים מענין אחד ושפיר דמי למיתני ולא עוד:

יש מראָה נִגְעוּ לְכֹהֵן וְנִשְׁכַּר מִפְּנֵי שְׁהִקְדִּים לְהִרְאוֹתוֹ וְלֹא נִתְאַחַר. וְיֵשׁ מִרְאָה וּמִפְסִיד. פִּיצֵד. מִי שֶׁהָיָה מִחֻלָּט וְהִלְכוּ לָהֶן סִימָנֵי טַמְאָה וְלֹא הִסְפִּיק לְהִרְאוֹתוֹ לְכֹהֵן עַד שֶׁפָּרְחָה בְּכֹלוֹ טָהוֹר. וְאֵלוֹ קִדְּם וְהִרְאָה לְכֹהֵן וּפְטְרוּ קִדְּם שְׁיִהְפֹּךְ וְנִהְפֹּךְ אַחַר הַפְּטוֹר הָיָה מִחֻלָּט כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. הִיָּתָה בּוֹ בְּהִרְתָּ וְאֵין בָּהּ כָּלוּם וְלֹא הִסְפִּיק לְהִרְאוֹתוֹ לְכֹהֵן עַד שֶׁפָּרְחָה בְּכֹלוֹ הָרִי זֶה טַמְא וְצָרִיךְ הֶסְגֵּר. וְאֵלוֹ קִדְּם וְהִרְאָה לְכֹהֵן וְהִסְגִּירוּ קִדְּם שְׁיִהְפֹּךְ וְנִהְפֹּךְ מִתְנוֹךְ הֶסְגֵּר הָיָה טָהוֹר כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ:

כסף משנה יש מראה נגעו לכהן ונשכר וכו'. בסוף פרק ח':

הלכות טומאת צרעת - פרק שמיני

א נגעי הראש והזקן הוא שיפל השער שבהן מעקרו וישאר מקום השער פנוי וזה הוא הנקרא נתק. ואין נתק פחות מכגריס המרבע בין שהיה מראהו עמוק בין שלא היה עמוק. ולא נאמר עמוק בנתקין אלא לומר לך מה מראה עמוק בידי שמים אף נתק המטמא בידי שמים להוציא שנתקו אדם שהוא טהור. והאשה והסריס שהעלה זקנם שער הרי זה מטמא בנתקים:

ההראב"ד וישאר מקום השיער פנוי. א"א מהתוספתא נראה שיש שינוי בעור הנתק אבל ממדרש ת"כ נראה שאינו צריך שינוי העור כלל:

כסף משנה נגעי הראש והזקן הוא שיפול השיער וכו'. כתב הראב"ד א"א מהתוספתא נראה וכו'. ופשט דברי רבינו כת"כ שהוא יותר סמכא מהתוספתא וכך נראה מדבריו עוד בסוף הלכות אלו שכתב הצרעת הוא שם האמור בשותפות וכו' ונפילת קצת שיער הראש או הזקן קרוי צרעת ולפי זה קרחת וגבחת ונתק אחד הוא x אלא כשיש בו בהרת נידון כדין הנזכר שם וכשאינו בו בהרת נידון בשיער צהוב דק ופשיון: ואין נתק פחות מכגריס המרובע. בתוספתא פ"ד ובת"כ. ומ"ש ולא נאמר עמוק בנתקים וכו'. בת"כ: והאשה והסריס שהעלה זקנם וכו'. תוספתא פ"ד זקן האשה וזקן הסריס וכו' משהעלו שיער הרי הם כזקן לכל דבר ואיתא בפ"ק דקידושין ברייתא וגמרא:

ב הנתקין מטמאין בשני סימנים בשער צהוב דק ובפשיון ויש בהן הסגר שני שבועות וכל זה מפרש בתורה. כיצד. מי שנולד לו נתק בראשו או בזקנו אם היו בו שתי שערות צהבות דקות ולא יותר ואין שם בנתק שער שחר כלל יחליט. לא היה בו שער לא שחר ולא צהב יסגיר שבוע אחד ובשביעי רואהו אם נולד בו שער צהב דק או שפשה הנתק יחליט נולדו בו שתי

שְׁעָרוֹת שְׁחוּרוֹת יִפְטֹר אוֹתוֹ. לֹא פָּשָׂה וְלֹא נוֹלַד בּוֹ שְׁעַר צָהָב
וְלֹא שְׁעַר שָׁחַר יִגְלַח סְבִיבוֹת הַנֶּתֶק וְלֹא יִגְלַח הַנֶּתֶק וַיִּסְגֹּר
שְׁבוּעַ שְׁנֵי וַחֲזָר וְרוֹאֶהוּ בְּסוֹף שְׁבוּעַ שְׁנֵי. אִם פָּשָׂה הַנֶּתֶק אוֹ
נוֹלַד בּוֹ שְׁעַר צָהָב דִּק יַחְלִיט. לֹא נוֹלַד בּוֹ כְּלוּם יִפְטֹר שְׁאִין
הַסִּגְר בְּנִתְקִין יִתֵּר עַל שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת. וְאִם אַחַר שְׁפָטְרוֹ נוֹלַד בּוֹ
שְׁעַר צָהָב אוֹ פָּשָׂה יַחְלִיט :

כסף משנה הנתקים מטמאין בב' סימנין וכו'. משנה בפ"י. ומה שכתב
ששיער צהוב האמור בתורה הם שתי שערות. בת"כ. ומה שכתב ואין שם
בנתק שיער שחור כלל יחליט. כלומר שאם היה שם שיער שחור לא יחליט
כמו שיתבאר. ומ"ש לא היה בו שיער לא שחור ולא צהוב יסגיר שבוע אחד.
מפורש בתורה וכי יראה הכהן את נגע הנתק וכו' ושער שחור אין בו והסגיר
הכהן את נגע הנתק שבעת ימים. ומ"ש ובשביעי רואהו אם נולד בו שער צהוב
דק או שפשה הנתק יחליט. ג"ז מפורש בתורה וראה הכהן את הנגע ביום
השביעי והנה לא פשה הנתק ולא היה בו שיער צהוב וכו' והתגלח ותניא בת"כ
מנין לשיער הצהוב שיטמא שלא בפסיון והפסיון שיטמא שלא בשיער צהוב
ת"ל לא יבקר לשיער הצהוב טמא הוא : ומ"ש נולדו בו שתי שערות יפטור
אותו. מפורש בתורה ושער שחור צמח בו נרפא הנתק טהור הוא ונתבאר בת"כ
דשיער היינו שתי שערות. ומ"ש לא פשה ולא נולד בו שיער צהוב ולא שיער
שחור יגלח סביבות הנתק וכו'. מפורש בתורה והתגלח ואת הנתק לא יגלח
ושנינו בת"כ וכי מה יש בנתק לגלח אלא מגלח חוצה לו ומניח שתי שערות
סמוך לנתק כדי שיהא ניכר כשיפשה וכן תרגם אונקלוס וכך שנינו במשנה
פ"י :

ג כִּיצַד מְגַלְחִין אֶת הַנֶּתֶק. מְגַלַּח חוּצָה לוֹ וּמְנִיחַ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת
סָמוּךְ לוֹ כְּדֵי שְׂיִהְיֶה נֶכֶר הַפְּשִׁיּוֹן. וְתִגְלַחְתּוּ כְּשֶׁרָה בְּכָל אָדָם
שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא יג-ג\)](#) 'וְהִתְגַּלַּח' וְכֵן כְּשֶׁרָה בְּכָל דָּבָר וְאֶפְלוּ הָיָה נֶזִיר
הָרִי זֶה מְגַלַּח. הַסִּגְיָרוֹ וְלֹא גִלְחוּ הָרִי זֶה מְסֻגָּר :

כסף משנה כיצד מגלחין את הנתק וכו'. בפ"י. ומ"ש ותגלחתו כשירה בכל
אדם וכו'. בתורת כהנים והתגלח בכל אדם לפי שמצינו שתגלחת האחרונה
בכהן ת"ל והתגלח בכל אדם והתגלח בכל דבר לפי שמצינו שתגלחת אחרונה
בתער תלמוד לומר והתגלח בכל דבר והתגלח אפילו נזיר לפי שנאמר תער לא

יעבור על ראשו יכול אפילו מנוגע ת"ל והתגלח אע"פ שהוא נזיר : **הסגירו ולא גילוהו וכו'.** בתוספתא [פרק רביעי] דנגעים :

ד (ויקרא יג-ל) **יִשְׁעַר צָהָבִי הָאָמֹר בַּתּוֹרָה הוּא שְׂיִהְיֶה כְּתַבְנִית הַזָּהָב. וְזֶה שֵׁנְאָמֵר (ויקרא יג-ל) 'דק' הוּא שְׂיִהְיֶה קָצֵר אֲבָל אִם הָיָה אַרְךְ אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא צָהָב כְּתַבְנִית הַזָּהָב אֵינוֹ סִימָן טְמֵאָה :**

כסף משנה **שיער צהוב האמור בתורה וכו'.** בספרי. ומ"ש זה שנאמר דק הוא שיהיה קצר וכו'. ברפ"י וכר"ע וכמה שיעור קצר זה כתב ר"ש :

ה **שְׂתֵי שְׁעָרוֹת הַצְּהֻבוֹת הַדְּקוֹת סִימָן טְמֵאָה. בֵּין שְׂהִיּוּ זֹ בְּצַד זֹ בֵּין שְׂהִיּוּ מְרַחְקוֹת זֹ מִזֹּ. בֵּין שְׂהִיּוּ בְּאִמְצַע הַנֶּתֶק בֵּין שְׂהִיּוּ בְּסוֹף הַנֶּתֶק. בֵּין שְׂקֵדָם הַנֶּתֶק אֶת הַשְּׁעָר הַצָּהָב בֵּין שְׂקֵדָם הַשְּׁעָר הַצָּהָב אֶת הַנֶּתֶק. הָרִי הוּא סִימָן טְמֵאָה. וְהוּא שְׂיִהְיֶה נְטָלוֹת בְּזוּג כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בַּשְּׁעָר הַלָּבָן :**

כסף משנה **שתי שערות הצהובות הדקות סימן טומאה בין שהיו זו וכו'.** ברפ"י שיער צהוב דק מטמא במכונס ובמפוזר מבוצר ושלא מבוצר הפוך ושלא הפוך דברי רבי יהודה ר"ש אומר אינו מטמא אלא הפוך פי' הפוך שקדם הנתק לשיער צהוב שלא הפוך שהשיער צהוב קדם לנתק. וידוע דהלכה כר' יהודה לגבי ר"ש. ומ"ש **והוא שיהיו ניטלות בזוג.** בפ"ו דנדה (דף נ"ב ע"ב) איפליגו תנאי בשיעור שתי שערות האמורות בכל מקום ואמרינן בגמרא דהלכה כדברי כולם להחמיר ושיעור כדי שיהיו ניטלות בזוג הוי שיעור מועט שבכולן והוי להחמיר וכבר כתבתי כן בפרק ב' מהלכות אלו גבי שיער לבן :

ו **הַשְּׁעָר הַשָּׁחַר הַמְּצִיל בְּנִתְקִין אֵין פְּחוֹת מִשְׂתֵּי שְׁעָרוֹת. וְאֵינָן מְצִילוֹת עַד שְׂיִהְיֶה אַרְכּוֹ כְּדִי לְכַף רֹאשׁוֹ לְעַקְרוֹ. בֵּין שְׂהִיּוּ זֹ בְּצַד זֹ בֵּין שְׂהִיּוּ מְפִזְרוֹת וְהוּא שְׂיִהְיֶה בְּאִמְצַע הַנֶּתֶק וַיִּשְׁאַר מִן הַנֶּתֶק פָּנוּי בֵּין הַשְּׁעָר הַשָּׁחַר שֶׁבְּתוֹכוֹ וּבֵין הַשְּׁעָר שְׁחוּצָה לוֹ כְּדִי צְמִיחַת שְׂתֵי שְׁעָרוֹת. אֲבָל אִם נִשְׁאַרוּ הַשְּׂתֵי שְׁעָרוֹת הַשָּׁחַר בְּצַד הַנֶּתֶק בְּסוֹפוֹ אֵינָן מְצִילוֹת. כִּי צַד מְצִילוֹת. שְׂאִם נִשְׁאַר בְּתוֹךְ הַנֶּתֶק שְׂתֵי שְׁעָרוֹת שְׁחוּרוֹת אֶף עַל פִּי שֶׁנּוֹלְדָה בְּנִתְקֵי שְׁעָר**

צָהַב דָּק אוֹ שֶׁפֶּשֶׁה הָרִי זֶה טָהוֹר. הַחֲלִיטוֹ בְּשֶׁעַר צָהַב אוֹ
בְּפִשְׁיוֹן וְצִמְח בְּנֶתֶק שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת שְׁחֹרוֹת טָהַר הַנֶּתֶק וּמְצִילוֹת
מִיַּד הַפִּשְׁיוֹן וּמִיַּד הַשֶּׁעַר הַצָּהַב. בֵּין שְׁצִמְחוֹ בְּאִמְצַע הַנֶּתֶק בֵּין
שְׁצִמְחוֹ בְּסוּפוֹ. שְׁהַצּוּמַח מְצִיל בְּכָל מְקוֹם וְהַנְּשָׂאָר אֵינוֹ מְצִיל
עַד שִׁיְהִיָּה רְחוֹק מִן הַקָּמָה שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת :

כסף משנה **השיער השחור וכו'.** בתורת כהנים : **ומה שכתב ואינן מצילות עד**
שיהיה אורכן כדי לכוף ראשן לעיקרון. על פי מה שנתבאר שהלכה כדברי כולם
להחמיר ושיער שחור שהוא בא לטהר צריך שיעור הגדול שהוא כדי לכוף
ראשן לעיקרון שזה הוא להחמיר ומה שיש לדקדק על דברי רבינו בפ"א
מהלכות פרה כתבתי שם. **ומ"ש בין שהיו זו בצד זו בין שהיו מפוזרות וכו'**
עד רחוק מן הקמה שתי שערות. בפ"י הצומח מציל מיד השיער צהוב דק
ומיד הפסיון מכונס ומפוזר מבוצר ושלא מבוצר והמשואר מציל מיד שיער
צהוב [דק] ומיד פסיון מכונס [ומפוזר] ומבוצר ואינו מציל מן הצד עד שיהא
רחוק מן הקמה מקום שתי שערות פי' נתק כגריס שהוחלט בשער צהוב או
בפסיון וצמחו בנתק שתי שערות שחורות מצילות. בין מכונס דשתיהן במקום
אחד בין מפוזר זה ברוח זה וזה ברוח זה. מבוצר באמצע הנתק. ושלא מבוצר
דקיימי בנתק מן הצד. והמשואר שקדמו שתי שערות שחורות הללו לנתק
דכשניתק שיער ראשו או זקנו כגריס נשאר מהם שתיים בתוך הנתק ואם הם
מבוצרות באמצע הנתק מצילות אבל אם עומדות מן הצד אינן מצילות אא"כ
רחוקות מסוף הנתק המוקף שערות כשיעור מקום שתי שערות ולשערות
המקיפות את הנתק קמה קרי להו וכששערות הללו רחוקות מקום שתי
שערות מן הקמה היינו נמי מבוצר :

ז שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת שְׁצִמְחוֹ אַחַת שְׁחֹרָה וְאַחַת לְבָנָה אוֹ צָהָבָה
אַחַת אֲרָכָה וְאַחַת קְצָרָה אֵינָן מְצִילוֹת :

כסף משנה **שתי שערות שצמחו וכו'.** שם וכתב הר"י קורקוס ז"ל דלהציל
מיד הפסיון קאמר דסד"א יצטרף עם השחור להציל כיון דבפני עצמו לא הוי
סימן טומאה :

ח נֶתֶק שֶׁהֶחֱלַט בְּשֶׁעַר צָהַב אוֹ בְּפִשְׁיוֹן וְנוֹלַד בּוֹ שֶׁעַר שְׁחֹר
וְטָהַר. אֵף עַל פִּי שֶׁהִלֵּךְ הַשֶּׁעַר הַשְּׁחֹר הָרִי זֶה טָהוֹר עַד שֶׁיִּנְוֵלַד
בּוֹ שֶׁעַר צָהַב אַחַר אוֹ יִפְּשֶׂה פִּשְׁיוֹן אַחַר מְאַחַר שֶׁהִלֵּךְ הַשֶּׁעַר

השחר. שְׁנַאֲמַר (ויקרא יג-לז) 'נִרְפָּא הַנֶּתֶק טְהוֹר הוּא' כִּיּוֹן שְׁנַתְרַפָּא טְהוֹר הוּא אַף עַל פִּי שְׁסִימְנֵי טַמְאָה בְּמִקּוֹמָן :

ט הַחֲלִיטוּ בְּשַׁעַר צְהַב בֵּין שְׁהַחֲלִיטוּ בִּתְחִלָּה בֵּין שְׁהַחֲלִיטוּ בְּסוּף שְׁבוּעַ רֵאשׁוֹן אוֹ בְּסוּף שְׁבוּעַ שְׁנִי אוֹ שְׁהַחֲלִיטוּ אַחַר הַפֶּטוֹר וְהִלְדֵּי הַשַּׁעַר הַצָּהָב וְנוֹלַד בּוֹ שַׁעַר צְהַב אַחַר אוֹ שְׁנוֹלַד לוֹ פְּשִׁיּוֹן הָרִי זֶה מִחֲלָט כְּשֶׁהָיָה. וְכֵן אִם הַחֲלִיטוּ בְּפְשִׁיּוֹן בֵּין בְּסוּף שְׁבוּעַ רֵאשׁוֹן אוֹ בְּסוּף שְׁבוּעַ שְׁנִי אוֹ אַחַר הַפֶּטוֹר וְהִלְדֵּי הַפְּשִׁיּוֹן וְחִזַּר פְּשִׁיּוֹן אַחַר אוֹ שְׁנוֹלַד לוֹ שַׁעַר צְהַב הָרִי זֶה מִחֲלָט כְּשֶׁהָיָה עַד שֶׁלֹּא יִשָּׂאָר סִימָן טַמְאָה אוֹ עַד שֶׁיִּצְמִיחַ בּוֹ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת שְׁחֹרוֹת :

י שְׁנֵי נֶתְקִים זֶה בְּצַד זֶה וְשִׂטָּה שֶׁל שַׁעַר שְׁחֹר מִפְּסָקַת בֵּינֵיהֶן וְנִפְרָץ הַשַּׁעַר הַשְּׁחֹר (וְנֶתֶק) מִמְּקוֹם אֶחָד הָרִי הוּא כְּמוֹת שֶׁהָיָה שֶׁהַשַּׁעַר הַשְּׁחֹר הַנִּשְׂאָר בֵּינֵיהֶן הָרִי הוּא בְּצַד הַנֶּתֶק. נִפְרָצָה הַשְּׂטָה מִשְׁנֵי מְקוֹמוֹת טְהוֹר שֶׁהָרִי הַנִּשְׂאָר מִן הַשְּׂטָה בְּאִמְצַע הַנֶּתֶק. וְכֵמָּה יִהְיֶה בְּכָל פְּרָצָה מֵהֵן. אִין פְּחוֹת מִמְּקוֹם צְמִיחַת שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת. וְאִם הִיְתָה פְּרָצָה * מִמְּקוֹם אֶחָד כְּגַרִיס הָרִי זֶה טַמָּא שֶׁהַפְּרָצָה עֲצָמָה נֶתֶק אַחַר. וְהָרִי שַׁעַר שְׁחֹר בְּצַדוֹ וְאִינוּ כְּנוֹס לְתוֹכוֹ. נֶתֶק שֶׁהַשַּׁעַר הַשְּׁחֹר מִקִּיפוֹ וְנֶתֶק אַחַר מִקִּיף אֶת הַשַּׁעַר הַשְּׁחֹר. נִפְרָץ הַשַּׁעַר שֶׁבֵּינֵיהֶן מִמְּקוֹם אֶחָד טַמָּא שֶׁהַנֶּתֶק הַפְּנִימִי לֹא נִצַּל שֶׁהָרִי הַשַּׁעַר הַשְּׁחֹר בְּצַדוֹ לֹא בְּתוֹכוֹ. נִפְרָץ הַשַּׁעַר מִשְׁנֵי מְקוֹמוֹת טְהוֹר וְאֶפְלוּ הִיְתָה פְּרָצָה כְּגַרִיס. שֶׁהָרִי הַנֶּתֶק הַפְּנִימִי וְהַחִיצוֹן נֶעֱשׂוּ נֶתֶק אֶחָד וְשַׁעַר שְׁחֹר בְּאִמְצַע. וְהוּא שֶׁתִּהְיֶה הַפְּרָצָה כְּדִי צְמִיחַת שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת אוֹ יִתֵּר :

ההראב"ד ממקום אחד כגריס הרי זה טמא. א"א אפילו נתפרץ משני מקומות:

כסף משנה שני נתקים זה בצד זה. גם זה בפ"י שני נתקים זה בצד זה ושטה של שיער מפסקת ביניהם נפרץ ממקום אחד טמא משני מקומות טהור כמה תהיה הפרצה מקום שתי שערות נפרץ ממקום אחד כגריס טמא ומפרש רבינו דשיטה של שיער מפסקת ביניהם דקתני היינו שיטה של שיער שחור ומפרש דטמא דקתני רישא היינו לומר דאינו טהור על ידי השיער שחור שהרי הוא כמות שהיה דאכתי לאו מבוצרות הן. ומה ששנינו נפרץ במקום אחד כגריס טמא היינו אפילו נפרץ משני מקומות כמ"ש הראב"ד וכמו שמבואר הטעם בדברי רבינו: **ומ"ש רבינו נתק שהשיער השחור מקיפו**. גם זה שם שני נתקים זה לפניו מזה ושיטה של שיער מפסקת ביניהם נפרץ ממקום א' טמא משני מקומות טהור כמה תהא הפרצה מקום שתי שערות נפרץ ממקום אחד כגריס טהור ופירושה מבואר בדברי רבינו:

יא נתק שְהִיָּה חוּט יוֹצֵא מִמֶּנּוּ וְכֵן שְׁנֵי נִתְקִין שְׁחוּט יוֹצֵא מִזֶּה לְזֶה. אִם יֵשׁ בְּרֹחַב הַחוּט הַנִּתְוֶק כְּדֵי צְמִיחַת שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת זֹקֶקִין לְטִמָּא בְּשִׁעָר צָהָב דֶּק וּפְשִׁיּוֹן וּמְצִילִין בְּצוּמַח בּוֹ. אֲבָל שְׁעָר שְׁחוּר הַנִּשְׁאָר בְּאוֹתוֹ הַחוּט אֵינוֹ מְצִיל עַד שְׁהִיָּה רֹחַב הַחוּט כְּגָרִיס:

כסף משנה נתק שהיה חוט יוצא ממנו וכו'. תוספתא בפ"ד וה"פ שאם יש בחוט רוחב ב' שערות נתק זוקק לטמא שאר נתקים בשיער צהוב ובפסיון שאם השיער צהוב בחוט הוי כאילו הוא בנתקים האחרים וכן אם פשה החוט הוי כאילו פשו השתי נתקים. **ומ"ש ומצילים בצומח בו**, כלומר שאם צמח שיער שחור בחוט הוי בצומח בשתי הנתקים ומציל מיד שיער צהוב או פסיון שבנתקים אבל במשווייר אינו מציל עד שיהא בחוט כגריס דמשוייר אינו מציל אלא מבוצר כמו שנתבאר בפרק זה ואי אפשר להיות מבוצר אא"כ יש בו כגריס כמו שנתבאר גבי בהרת:

יב מי שְהִיָּה בְּרֵאשׁוֹ נִתְקַ כְּגָרִיס וּפְשָׁה הַנִּתְקַ [על] כָּל רֵאשׁוֹ וְלֹא נִשְׁאָר שָׁם שְׁעָר כָּלֵל אֶלָּא פְּחוֹת מִשְׁתֵּי שְׁעָרוֹת הָרִי זֶה טָהוֹר. בֵּין שְׁנֵתֶק כָּלוּ מִתּוֹךְ הַסִּגָּר אוֹ מִתּוֹךְ הַחֲלִיט אוֹ אַחַר הַפְּטוֹר שְׁנֵאָמַר **(ויקרא יג-מ)** 'קִרְחַ הוּא טָהוֹר הוּא'. וְכֵן אִם הָיָה הַנִּתְקַ בְּזִקְנוֹ וְנִתְקַ כָּל זִקְנוֹ הָרִי זֶה טָהוֹר. וְאַף עַל פִּי שְׁאִין זֶה מְפָרֵשׁ

בַּתּוֹרָה שֶׁבְּכֹתֵב קִבְּלָהּ הִיא שְׂאֵם הַלֵּךְ כֹּל שֶׁעַר הַזָּקֵן טָהוֹר הוּא.
וַיִּתְּמָא עוֹר הַזָּקֵן שֶׁקָּרַח בְּנִגְעֵי עוֹר הַבָּשָׂר כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ:

כסף משנה מי שהיה בראשו נתק וכו'. בפ"י מי שהיה בו נתק כגריס וניתק כל ראשו טהור ותניא בתורת כהנים מנין שאם היה בו נתק כגריס וניתק כל ראשו טהור ת"ל ואיש כי ימרט ראשו וכו' יכול הזקן מעכבו ודין הוא וכו' ת"ל ראשו טהור הוא אין הזקן מעכב או אינו אלא ניתק ראשו טהור ניתק זקנו לא יהיה טהור ת"ל ואיש להביא את הזקן ומשמע לרבינו שאין דרשה זו מבוררת כ"כ ולפיכך כתב ואע"פ שאין זה מפורש בתורה שבכתב וכו': **ומה שכתב או אחר הפיטור**. תוספתא הביאה ר"ש בפ"י ניתק ראשו וזקנו כולו כאחד בין מתוך החלט בין מתוך הסגר בין מתוך הפיטור טהור משום פריחה. ופ"י ר"ש ניתק ראשו וזקנו כלומר או זקנו. בין מתוך הפיטור טהור משום פריחה כלומר אם פטרו ואח"כ פרחו בכולו טהור עכ"ל. ויש לשאול מ"ש מבהרת דפורח בכולו אחר הפיטור טמא. וי"ל דשאני התם דקרא מוכח שאין הפריחה מטהרת אלא פורח מן הטמא ואילו הכא כתיב ואיש כי ימרט ראשו וגוי' משמע בכל גוונא ואין טעם להחמיר כל אחר הפטור כיון דליכא לאוכוחי הכי מקרא ולא מטמאינן אלא בבא כן בתחלה דלא מיקרי פריחה ואין להקל בכולו יותר מבקצתו ומדמינן ליה לנגע עכ"ל הר"י קורקוס ז"ל:

ג הָבָא בַּתְּחִלָּה וְכֹל רֹאשׁוֹ נְתוּק או כֹּל זָקֵנוֹ נְתוּק יִסְגִּיר שְׁבוּעַת אֶחָד. אִם לֹא נוֹלַד לוֹ שֶׁעַר צָהָב יִסְגִּיר שְׁבוּעַת שְׁנֵי. אִם נוֹלַד לוֹ שֶׁעַר צָהָב דִּק טָמֵא. לֹא נוֹלַד לוֹ יִפְטֹר. נוֹלַד לוֹ אַחֵר הַפְּטוֹר שֶׁעַר צָהָב הָרִי זֶה מְחַלֵּט. * נוֹלַד לוֹ שֶׁעַר שְׁחוֹר הָרִי זֶה טָהוֹר. הָבָא כְּלוֹ נְתוּק רֹאשׁ אוֹ זָקֵן וְנוֹלַד לוֹ שֶׁעַר שְׁחוֹר טָהוֹר כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ.
הַלֵּךְ הַשֶּׁעַר הַשְּׁחוֹר טָמֵא מְשוּם פְּשִׁיּוֹן:

ההראב"ד נולד לו שיער שחור ה"ז טהור. א"א ואפילו הלך השחור והצהוב עמד במקומו ודוקא אחר הפיטור ואחר החלט הפיטור אבל בסוף הסגר צמח והלך מטמא משום פשיון כמ"ש בסמוך והכי איתא בתוספתא:

כסף משנה הבא בתחלה וכל ראשו נתוק וכו'. תוספתא פ"ד והביאה ר"ש בפ"י הבא כולו נתק יסגיר בסוף שבוע א' ובסוף שבוע ב' נולד לו שיער שחור מן הצד טהור חזר וניתק טמא משום פשיון ופירש ר"ש הבא כולו וכו' אין פריחה בתחלה טהורה בנתק כמו שאינה טהורה בבא כולו לבן אלא שמציל וחשיב כשחור משוייר. טמא משום פשיון ומש"ה נקט מן הצד דבאמצע אין

טמא משום פשיון דאין הנתק פושה לתוכו כדאמרן גבי בהרת אבל לענין הצלה מציל בין באמצע בין מן הצד עכ"ל: **כתב הראב"ד** נולד לו שיער שחור טהור אי"א ואפילו הלך השחור וכו'. וי"ל שרבינו סמך על מ"ש למעלה נתק שהוחלט וכו' ונולד בו שיער שחור וטיהר אע"פ שהלך השיער השחור הי"ז טהור שנאמר נרפא הנתק שסימני טומאה עומדים: **וכתב הר"י קורקוס** ז"ל ואיכא למידק מ"ט דהא בשחור מטמא משום פשיון קרי כאן נרפא הנתק טהור הוא ומה לי צמח אחר החלט או אחר הסגר כי היכי דהתם לא חשבינן ניתוק השיער השחור לפשיון עד שיפשה פשיון אחר גם בזה לא יחשב לפשיון ונראה דכשהיה שם סימן טומאה ובא השחור וביטלו וטיהר אז אנו אומרים נרפא טהור אבל כשטיהר מתוך הסגר לא קרינן ביה נרפא דגם בלא שיער שחור היה אפשר להיות טהור אם עמד בין שני הסגרים הילכך כל שנולד בסוף ההסגר שיער שחור חשבינן כאילו תחלתו כן היה וכשניתק הרי פשה הנתק ועדיין צריך בירור עכ"ל: **הבא כולו נתוק וכו' הלך השיער שחור טמא משום פשיון**. תוספתא כתבתיה בסמוך:

יד הָרֹאשׁ וְהַזְקֵן אֵינָן מְעַכְבִּין זֶה אֶת זֶה וְאֵינָן מְצַטְרְפִין זֶה עִם זֶה וְאֵין פּוֹשֵׁין מִזֶּה לָזֶה שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא יג-ט\)](#) 'צָרַעַת הָרֹאשׁ אוֹ הַזְקֵן מְלַמֵּד שֶׁהוּא חֲשׂוּבִין שְׁנַיִם. וְאֵי זֶהוּ זְקֵן. מִהַפָּרֶק שֶׁל לְחֵי הָעֵלְיוֹן עַד פִּיקָה שֶׁל גְּרִגְרָת. מוֹתַח אֶת הַחוּט מֵאֶזֶן לְאֶזֶן. כָּל שֶׁמֶן הַחוּט וְלִמְעָלָה הֵרִי הוּא מְכַלֵּל הָרֹאשׁ. וּמִן הַחוּט וְלִמְטָה מְכַלֵּל הַזְקֵן:

כסף משנה הראש והזקן אין מעכבין זה את זה. משנה פ"י ופסק כר' יהודה לגבי ר"ש. ומ"ש ואין מצטרפין זה עם זה ואין פושין מזה לזה. שם. ומ"ש ואי זהו זקן וכו'. שם. ומה שכתב מותח את החוט וכו'. בתוספתא [פ' רביעי]:

הלכות טומאת צרעת - פרק תשיעי

א הכל מתטמאין בנגעים אפלו קטן בן יומו והעבדים אבל לא עכו"ם ולא גר תושב. והכל פשרין לראות את הנגעים. וכל הנגעים אדם רואה אותן חוץ מנגעי עצמו :

כסף משנה הכל מתטמאין בנגעים אפילו קטן בן יומו. משנה פי יוצא דופן (דף מ"ג ע"ב) ויליף לה בגמרא שם (דף מ"ד) ובריש ערכין (דף ג') מדכתיב אדם כי יהיה בעור בשרו אדם כל דהו. ומ"ש והעבדים. מדתנן רפ"ג הכל מטמאים בנגעים חוץ מן העכו"ם וגר תושב משמע דוקא הני אבל עבדים שישנן במצות שהאשה חייבת מטמאים. ומ"ש והכל כשרים לראות את הנגעים. שם ובריש ערכין קאמר דהיינו לאתויי שאינו בקי בהן ובשמותיהן והא אמר מר אינו בקי בהן ובשמותיהן אינו רואה את הנגעים ל"ק הא דמסברו ליה וסבר הא דמסברו ליה ולא סבר וכתב רבינו בפ"א וז"ל שכל שאינו מכיר המראות ושמותיהם כשמלמדים אותו ומודיעים אותו לא יראה הנגע עד שיבין ויכיר ויאמר זו היא הבהרת זו היא ספחת וכו' ומשמע לכאורה דההיא בסומך על עצמו אבל בפרק זה מיירי כשאינו סומך על עצמו כמבואר בדבריו. אבל איכא למידק על מה שאמרו דמסברו ליה וכו' במאי עסקינן אי בשאינו סומך על עצמו מאי איריא דמסברו ליה וסבר אפילו כהן שוטה נמי וכמ"ש רבינו בסמוך והרא"ש הרגיש בזה וכתב ברפ"ג דנגעים ההוא שוטה לאו דוקא דצריך שיהיה פקח קצת דמסברו ליה וסבר אלא דקרי לגבי חכם שבישראל שוטה ונ"ל לפרש כן דברי רבינו שמ"ש בפ"א בשאינו סומך על עצמו נמי היא ולישניה דייק שכתב שם עד שיבין ויכיר ויאמר זו היא הבהרת וזו היא ספחת וכו' ואי בסומך על עצמו לא סגי בהכי עד שיהיה בקי בנגעי אדם כולם ובנגעי בגדים ובנגעי בתים וכמ"ש בפרק זה הילכך ודאי בשאינו סומך על עצמו היא ולא נמנע מלכתוב בפרק זה דאפילו שוטה אומר לו החכם והוא מחליט וכו' מפני שסמך על מ"ש שם : **וכל הנגעים אדם רואה אותם וכו'.** בסוף פרק שני דנגעים וכתנא קמא :

ב אף על פי שהכל פשרין לראות נגעים הטמאה והטהרה תלויה בכהן. כיצד. כהן שאינו יודע לראות החכם רואהו ואומר לו אומר טמא והכהן אומר טמא. אומר טהור והכהן אומר טהור. הסגירו והוא מסגירו. שפאמר [\(דברים כא-ה\)](#) ויעל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע. ואפלו היה הפהן קטן או שוטה החכם אומר לו והוא מחליט או פוטר או סוגר. במה דברים

אֲמוּרִים כְּשֶׁהָיָה הַכֹּהֵן סוֹמֵךְ עַל דְּבָרֵי הַחֶכֶם. אָבֵל אִם הָיָה
הַכֹּהֵן רוֹאֶה וְסוֹמֵךְ עַל עֲצוּמוֹ אֲסוּר לוֹ לְרֹאוֹת נִגַּע מְכַל נִגְעִים
עַד שְׁיֹרְנוֹ רַבּוֹ וַיְהִיָּה בְּקִי בְּכָל הַנִּגְעִים וּבְשִׁמוֹתֵיהֶן בְּנִגְעֵי אָדָם
כָּלָם וּבְנִגְעֵי בְּגָדִים וּבְנִגְעֵי בְּתִים :

כסף משנה אע"פ שהכל כשירים וכו'. שם [בפרק ג']. ומה שכתב ואפילו היה
הכהן קטן או שוטה. בתורת כהנים מרבה אפילו שוטה וכבר כתבתי בזה
בסמוך: במה דברים אמורים כשהיה הכהן סומך על דברי החכם. נתבאר
בסמוך. ומה שכתב ויהיה בקי בכל הנגעים ובשמותיהן וכו'. בתורת כהנים
ובתוספתא פרק קמא:

ג כֹּהֵן שֶׁטִּמְאָה אֶת הַטְּהוֹר אוֹ טְהוֹר אֶת הַטִּמְאָה לֹא עָשָׂה כְּלוּם
שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג-מד) 'טִמְאָה הוּא' (ויקרא יג-מד) 'וְטִמְאוּ הַכֹּהֵן' (ויקרא יג-לז)
'טְהוֹר הוּא' (ויקרא יג-לז) 'וְטִהְרוּ הַכֹּהֵן'. וּמִצְרָע שֶׁנִּרְפָּא בֵּין מִתּוֹךְ
הַסֵּגֶר בֵּין מִתּוֹךְ הַחֲלִיט אֶפְלוּ אַחַר כִּפְּהָ שְׁנַיִם הָרִי זֶה בְּטִמְאַתּוֹ
עַד שֶׁיֵּאמַר לוֹ כֹּהֵן טְהוֹר אַתָּה :

כסף משנה כהן שטימא את הטהור וכו'. תוספתא פ"ק דנגעים ובתורת כהנים
סוף פרשת תזריע. ומ"ש ומצורע שנרפא בין מתוך הסגר וכו'. תוספתא פ"ק
דנגעים:

ד אִין הַכֹּהֵן רִשְׁאֵי לְטִמְאָה אֶת הַטִּמְאָה עַד שְׁיִהְיוּ עֵינָיו בְּמִקּוֹם
הַנִּגַּע בְּעוֹר הַבָּשָׂר שְׁחוּצָה לוֹ. וְכֹהֵן שֶׁרָאָה הַנִּגַּע בְּתַחֲלָה הוּא
שֶׁרוֹאֶהוּ בְּסוּף שְׁבוּעַ רֵאשׁוֹן וּבְסוּף שְׁבוּעַ שְׁנִי וְהוּא שֶׁמִּסְגִּירוֹ
אוֹ מִחֲלִיטוֹ אוֹ פוֹטְרוֹ. מִתְּ הַכֹּהֵן שֶׁרָאָהוּ תַּחֲלָה אוֹ שֶׁחֲלָה
רוֹאֶהוּ כֹהֵן אַחַר וְאִין הַשְּׁנִי יָכוֹל לְטִמְאוֹ בְּפִשְׁיוֹן שְׂאִין יוֹדֵעַ אִם
פֶּשֶׁה אִם לֹא פֶּשֶׁה אֶלָּא רֵאשׁוֹן. וְנֶאֱמַן כֹּהֵן לּוֹמֵר נִגַּע זֶה פֶּשֶׁה
וְנִגַּע זֶה לֹא פֶּשֶׁה. וְשַׁעַר לָבָן זֶה קֹדֶם אֶת הַבְּהֵרֶת אוֹ בְּהֵרֶת זוֹ
קֹדְמָה אֶת שַׁעַר לָבָן :

כסף משנה אין הכהן רשאי לטמא את הטמא וכו'. בתורת כהנים ובתוספתא
נתבארה לעיל פ"ו גבי בהרת הסמוכה לראש או לעין וצריך טעם למה הוצרך

רבינו לחזור לשנותה פה. ומצאתי כתוב בספר מוגה תוספת בלשון רבינו ואינו רשאי לטהרו עד שיהיו עיניו במקום הנגע ובמקום הבשר שחוצה לו והוא לשון התוס' פ"ק אלא ששם כתוב לטמאו: **וכהן שראה הנגע בתחלה וכו'.** תוספתא דנגעים פירקא קמא ובתורת כהנים. **ומ"ש ואין השני יכול לטמאו בפסיון וכו'.** פשוט הוא. **ומ"ש ונאמן כהן לומר נגע זה פשה וכו'.** תוספתא פ"ק דנגעים:

ה חָלַל פְּסוּל לְרֵאֵיתָ נְגָעִים שְׁנֵאֶמֶר [\(ויקרא יג-ב\)](#) 'אֶחָד מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים' בְּכֹהֲנֹתָם. אָבֵל בְּעָלֵי מוֹמִין כְּשָׂרִים לְרֵאֵיתָ נְגָעִים וּבִלְבַד שְׁלֵא יִהְיֶה סוּמָא וְאֶפְלוּ בְּאַחַת מֵעֵינָיו. וְאֶפְלוּ כֹהֵן שְׂפָהּ מְאֹר עֵינָיו לֹא יִרְאֶה אֶת הַנְּגָעִים שְׁנֵאֶמֶר [\(ויקרא יג-ב\)](#) 'לְכָל מְרֵאֶה עֵינֵי הַכֹּהֵן':

כסף משנה חלל פסול לראיית נגעים וכו'. בת"כ. ומה שכתב אבל בעלי מומין כשרים וכו'. גם זה בת"כ. ומ"ש ובלבד שלא יהא סומא אפילו באחת מעיניו ואפילו כהן שכהה מאור עיניו וכו'. בפ"ב דנגעים:

ו אין רואין את הנגעים אלא ביום בין להסגיר בין להחליט בין לפטר. שהרי בכל הענין הוא אומר ביום וביום. ואין רואין לא בשחרית ולא בין הערבים ולא בתוך הבית ולא ביום המעון לפי שפכה נראית עזה. ולא בצהרם לפי שעזה נראית פכה. אימתי רואין אותן בשעה רביעית ובחמישית ובשמינית ובתשיעית. בין נגעי אדם בין נגעי בגדים ובתים:

כסף משנה אין רואין את הנגעים אלא ביום. בתורת כהנים ובפירקא קמא דמועד קטן (דף ח') ובפ' אחד דיני ממונות (דף ל"ד ע"ב). ומה שכתב ואין רואין לא בשחרית ולא בין הערבים ולא בתוך הבית ולא ביום המעון וכו' ולא בצהרם וכו'. בפ"ב דנגעים. ומ"ש אימתי רואין בשעה רביעית ובחמישי ובשמיני ובתשיעית שם ופסק כר"י לגבי ר"מ. ומה שכתב בין נגעי אדם בין נגעי בגדים ובתים [נלמד מהיקשא דכתב רבינו בסוף פרק י"ג]:

ז בכל יום רואין את הנגעים חוץ משבת ויום טוב. חל יום שביעי שלו להיות בשבת או ביום טוב מעבירין לאחוריו. ויש בדבר להקל ולהחמיר. שאפשר שיהיה ביום שבת זה שהוא יום הראוי לראות טמא ולמחר ילכו להן סימני טמאה. ואפשר שיהיה טהור ולמחר יולדו לו סימני טמאה. ואין דנין אותו אלא בשעת ראיתו לאחר השבת:

כסף משנה בכל יום רואין את הנגעים חוץ משבת ויום טוב. שם במשנה פרק קמא דאין רואין בשבת ומשמע לרבינו דהוא הדין ליו"ט. ולענין חול המועד איפליגו במשנה פ"ק דמ"ק (דף ז') ומשמע דהלכה כחכמים דאמרי דאפילו בחול המועד אין רואין נגעים ומשמע לי דחול המועד הוי בכלל יו"ט שכתב רבינו וכ"כ בפ"ז מהלכות יו"ט אין רואין את הנגעים במועד וכך הוא סתם משנה ברגל נותנים לו כל ימי הרגל ואמרינן עלה בגמרא בהסגר ראשון כולי עלמא לא פליגי דחזי ליה ופרש"י בהסגר ראשון שאם מטהר ליה משמח ליה אי לא מטהר ליה לא מטמא ליה יותר מדמעיקרא אלא מסגר ליה פעם שנייה והתוס' פירשו בענין אחר ויש לתמוה למה השמיטו רבינו ואפשר שסובר דלא קאי אלא אתנאי דברייתא ולא אחכמים דמתניתין. ומ"ש חל יום ז' שלו בשבת או ביו"ט מעבירין לאחריו ויש בדבר להקל ולהחמיר וכו'. בפ"ק דנגעים ופסק כר"ע מחבירו:

ח חתן שנראה בו נגע נותנין לו כל שבועת ימי המשפתה. וכן אם נראה בבגדיו או בביתו אין רואין אותו עד לאחר המשפתה. וכן ברגל נותנין לו כל ימות הרגל שנאמר [\(ויקרא יד-לו\)](#) 'וצוה הכהן ופנו את הבית וגו' אם המתינה תורה לדבר הרשות שלא יטמאו כליו קל וחמר לדבר מצוה:

כסף משנה חתן שנראה בו נגע וכו' וכן ברגל נותנין לו כל ימות הרגל. פרק ג' דנגעים:

ט אין מסגירין ולא מחליטין ולא פוטרין אלא ביום שיראה בו בתחלה או בשביעי או ביום שלשה עשר בנגעים שמסגירין בהן שני שבועות. מפני שיום שביעי עולה למנין שבוע ראשון

וּלְמַנְּנָן שְׁבוּעַ שְׁנַי בְּכָל הַנְּגָעִים בֵּין בְּנִגְעֵי אָדָם בֵּין בְּנִגְעֵי בְּתוּמֵי
וּבְגָדִים :

כסף משנה אין מסגירין ולא מחליטין וכו' מפני שיום ז' עולה למניין שבוע
ראשון ולמניין שבוע שני וכו'. בפ"ג דנגעים שם :

2 אין מסגירין בתוך ימי הסגר ולא מחליטין בתוך ימי הסגר
אם נולד לו סימן החלט. ולא מחליטין המחלט אם נולד לו נגע
אחר. ולא מסגירין אותו בתוך ימי חלוטו אם נולד לו נגע אחר
שראוי להסגר. אבל אם היו בו שני נגעים וראה זה וחרז וראה
זה הרי זה מתר לומר לו הרי אתה מסגר בזה ומחלט בזה או
מחלט בזה ומסגר בזה בין בתחלה בין בסוף בין בסוף שבוע
ראשון בין בסוף שבוע שני. ואין רואין שני נגעים כאחת בין
בשני אנשים בין באיש אחד שנתאמר [\(ויקרא יג-ג\)](#) 'וראה הכלה את
הנגע':

כסף משנה אין מסגירין בתוך ימי הסגר וכו'. שם ופ"י ר"ש אין מסגירין את
המוסגר היינו לומר שאם הסגירו בנגע אחד ואח"כ נולד בו נגע אחר שראוי
להסגירו או להחליטו אין נזקק לו ועל לא מחליטין את המוחלט פירש שאם
החליטו בנגע א' ואח"כ נולד לו נגע אחר שראוי להסגירו או להחליטו אין
נזקקין לו ונ"מ לקרבן ולמילי טובא דכי מיתסי מן האחד אין על השני תורת
מוסגר ולא תורת מוחלט עד שיזקק לו אח"כ ובאותו נגע נמי משכחת לה דאין
מחליטין את המוסגר שאם הסגירו בבהרת כגריס ובאמצע השבוע נולד בו
שיער לבן או מחיה אין מחליטו וכי אזלא לה מחיה או שיער לבן בסוף השבוע
לא מיחייב קרבן אלא חוזר ומסגירו הסגר שני עכ"ל: ומ"ש אבל אם היו בו
שני נגעים וכו'. שם אבל בתחלה בסוף שבוע המסגר מסגיר והמחליט מחליט
מסגיר ופוטר מחליט ופוטר ובתוספת' פ"ק עודהו מסגירו ופוטר נולד בו נגע
הרי זה נזקק לו ואם משהסגירו נולד לו נגע אחר אינו נזקק לו לטומאה או
לטהרה עד סוף שבוע ובתורת כהנים יליף לה לכולהו מילתא מקראי: ואין
רואין שני נגעים כאחת וכו'. ריש פ"ג דנגעים :

יא נְגוּעַ שָׁבָא לַכֹּהֵן לְרֹאוֹתוֹ לֹא יֹאמֵר לוֹ לֵדָּ וְשׁוּב אֶלָּא נִזְקָק לוֹ מִיָּד. בָּאוּ לְפָנָיו שְׁנַיִם רוֹאֵה אֶת הָרֹאשׁוֹן מִסְגִּירוֹ אוֹ פּוֹטְרוֹ אוֹ מַחְלִיטוֹ וְחוֹזֵר וְרוֹאֵה אֶת הַשְּׁנַיִ:

כסף משנה נגוע שבא לכהן לראותו וכו'. תוספתא ספ"ק דנגעים. ומ"ש באו לפניו שנים רואה את הראשון וכו'. במשנה פ"ג:

יב אִין הַכֹּהֵן זָקוּק לְבִקֵּשׁ תַּחַת אַצִּילֵי יָדָיו שֶׁל נְגוּעַ אוֹ בֵּין פְּחָדָיו אוֹ בְּתוֹךְ הַקְּמָטִים שֶׁמָּא שָׁם נִגַּע שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג-יב) 'לְכָל מְרֹאֵה עֵינַי הַכֹּהֵן'. וְכֵן בְּהוֹפֵךְ כָּלוּ לָבֵן. וְכִיצַד יַעֲמֵד לְפָנָי הַכֹּהֵן. אִם אִישׁ הוּא נִרְאָה עֲרֹם וְעוֹמֵד כְּעוֹדֵר וְכַמוֹסֵק זֵיתִים. וְאִם אִשָּׁה הִיא נִרְאִית עֲרֻמָּה וְיוֹשֶׁבֶת כְּעוֹרֶכֶת וְכַמִּינִיקָה אֶת בְּנָהּ וְכַאוֹרֶגֶת בְּעוֹמְדִים שֶׁמִּגְבֵּהֶת יָדָהּ הַיְמָנִית עַד שֶׁיִּגְלֶה בֵּית הַשָּׁחִי. אִם הָיָה הַנֶּגַע נִרְאָה בָּהֶן בְּזִמְנֵן שֶׁהֵן עוֹמְדִין הָרִי זֶה טָמֵא וְאִם אִינוּ נִרְאָה בָּהֶן כְּשֶׁהֵן עוֹמְדִין כֶּךָ אִין נִזְקָקִין לוֹ. וְכַשֵּׁם שֶׁהָאָדָם נִרְאָה לְנִגְעוֹ כֶּךָ הוּא נִרְאָה לְתַגְלַחְתּוֹ שֶׁאִם לֹא יִרְאָה שַׁעַר בְּכָל בְּשָׂרוֹ כְּשֶׁיַּעֲמֵד עֲרֹם כְּעוֹדֵר וְכַמוֹסֵק אוֹ כְּשֶׁתֵּשֵׁב הָאִשָּׁה כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוּ הָרִי זֶה תַּגְלַחַת כְּשֶׁרָה וְאִין כֹּהֵן זָקוּק לְחַפֵּשׂ בְּשַׁעַר מְקוֹמוֹת שֶׁמָּא נִשְׂאָר בָּהֶן שַׁעַר אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא צָרִיךְ לְגַלַּח הַכֹּל כְּמוֹ שֶׁתִּבְבָּאָר:

כסף משנה אין הכהן זקוק לבקש תחת אצילי ידיו וכו' וכיצד יעמוד לפני הכהן וכו' עד סוף הפרק. בפ"ב דנגעים. ומ"ש וכן בהופך כולו לבן. ומה שכתב וכיצד יעמוד לפני הכהן וכו'. בפ"ב דנגעים. ומ"ש כמו שיתבאר. הוא בפרק י"א:

הלכות טומאת צרעת - פרק עשירי

א התולש סימני טמאה בין בלן בין מקצתו. או הכוה את המחיה כלה או מקצתה. או הקוצץ הנגע בלו מבשרו או מן הבגד או מן הבית. בין קדם שיבוא לכהן בין בתוך הסגר או בתוך החלט או אחר הפטור הרי זה עובר בלא תעשה שניאמר [\(דברים כד-ח\)](#) 'השמר בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלויים באשר צויתם', תשמרו שלא יתלש או שיקץ. אבל אינו לוקה עד שיועילו מעשיו ואם לא הועילו אינו לוקה. כיצד. היתה בו בהרת ובה שלש שערות לבנות ותרלש אחת. כנה מקצת המחיה ונשאר ממנה כעדשה. אינו לוקה שהרי הוא טמא כשהיה. וכן כל כיוצא בזה. ומכין אותו מפת מרדות. וכן המגלח את הנתק לוקה שניאמר [\(ויקרא יג-לג\)](#) 'ואת הנתק לא יגלח'. * ואינו חייב עד שיגלח כל הנתק בתער. ומתיר למצרע לשא במוט על כתפו שיש בה הצרעת ולקשר הסיב על רגלו ואם הלכו סימני טמאה ילכו והוא שלא נתכון לקד :

ההראב"ד ואינו חייב עד שיגלח. א"א טעה בזה שהרי אמרו והתגלח בכל דבר ועל זה אמר ואת הנתק לא יגלח ועוד שהוא כתולש סימני טומאה שאין הפשיון ניכר בו :

כסף משנה התולש סימני טומאה וכו'. בפרק ז' דנגעים התולש סימני טומאה והכוה את המחיה עובר בלא תעשה ובתוספתא פ"ג. ומ"ש בין כולן בין מקצתו. שם בתוספתא ובספרי פרשת כי תצא. ומ"ש או הקוצץ הנגע כולו מבשרו. בפרק ר"א דמילה (דף קל"ב קל"ג) ובפרק ג' דמכות (דף י"ג ע"ב) אמרינן דקוצץ בהרתו הוי בלאו מדכתיב השמר בנגע הצרעת וכ"מ שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה. ומ"ש או מן הבגד או מן הבית וכן מ"ש בין בתוך הסגר או בתוך החלט. בתוספתא פ"ג ובספרי פרשת כי תצא מרבה לה מקרא. ומ"ש בין קודם שיבא לכהן בין לאחר הפטור. בתוספתא ובספרי פ' כי תצא מרבה מקרא בין עד שלא נזקק לטומאה בין משנזקק לטומאה. ומה שכתב אבל אינו לוקה עד שיועילו מעשיו וכו'. כיצד היתה בו בהרת ובה ג' שערות לבנות וכו'. בתוספתא אמרינן דכה"ג פטור : וכן המגלח את הנתק לוקה וכו'. בת"כ מנין לתולש סימני טומאה מתוך נגעו שעובר בלא תעשה ת"ל ואת הנתק לא יגלח. ועל מ"ש רבינו ואינו חייב עד שיגלח כל הנתק בתער.

כתב הראב"ד א"א טעה בזה שהרי אמרו והתגלח בכל דבר וכו'. ורבינו נראה שסובר שלא אמרו בכל דבר אלא דוקא היכא דשני בדבוריה דה"ל למכתב וגלח וכתב והתגלח. ומ"ש ועל זה נאמר ואת הנתק לא יגלח. י"ל כלפי לייא דאדרבה משם ראייה מדלא מסיים ביה ואת הנתק לא יתגלח משמע דלאו בגוונא דרישא הוא. ומה שטען הראב"ד עוד שהוא כתולש סימני טומאה י"ל שאינו חייב אלא בתולש סימני טומאה ממש לא הגורם שלא יהיה פשיון ניכר בו ועוד שאפשר שלא יפשה: ומותר למצורע לישא במוט על כתיפו וכו' ולקשור הסיב על רגלו וכו'. תוספתא פרק ג' ומייתי לה פרק ר"א דמילה (דף קל"ג):

ב התולש סימני טמאה או שפנה את המחיה עד שלא בא אצל כהן הרי זה טהור. וכן אם עשה כן בימי הסגר הרי זה טהור לאחר ימי הסגר. ואם תלשן אחר שהחלט בהן הרי זה מחלט כשהיה ואין לו טהרה עד שתפרח הצרעת בכלו או עד שתתמעט בהרתו מכגריס:

כסף משנה התולש סימני טומאה וכו'. משנה פרק שביעי דנגעים וכו' עקיבא שהודה לו ר"ג ור' יהושע ואמרו לו יפה אמרת כדאמרינן בתוספתא: ואין לו טהרה וכו'. שם וכחכמים:

ג מי שנקצצה בהרתו פלה שלא בכונה טהור. קצצה בכונה אם קצץ כל הבשר החי המקיפה אפלו כחוט השערה אין לו טהרה עולמית. קצצה בצמצום אין לו טהרה עד שתפרח בכלו:

כסף משנה מי שנקצצה בהרתו וכו'. שם: ומה שכתב קצצה בכונה אם קצץ כל הבשר החי וכו'. שם קצצה מתכוין ר"א אומר לכשילוד לו נגע אחר ויטהר ממנו וחכ"א עד שתפרח בכולו וכתב רבינו שם כבר בארנו בתוספתא כי כאשר חתך הבהרת בכללה עם קצת בשר חי המקיף בה משטח הגוף הנה אין לו טהרה עולמית לדברי הכל חתך קצת הבהרת ונשאר ממנה כל שהוא הנה הוא יטהר כשתפרח בכולו לדברי הכל ואמנם חלקו במשנה כשחתך בצמצום והלכה כחכמים עכ"ל. וכתב רבינו שמשון דטעמא משום דהיכא דעקר הנגע כל כך דקצץ עמה בשר חי ראוי לקנסו טפי וכששייר ממנה לא קנסינן ליה כולי האי כשלא דקדק לחטט אחריה עכ"ל. ולע"ד נראה דטעמא משום דכיון

דאין לו טהרה עד שתפרח בכולו כשקצץ בשר החי המקיפה והדר פרח בכולו חזינן למקום אותו בשר חי המקיפה כאילו עדיין אותו בשר חי עומד שם והרי לא פרח בכולו :

ד התולש שערה לבנה אחת ונשרה השניה הרי זה טהור. היו שלש תלש שתיים ונשרה אחת הרי זה בטמאתו. היתה בו מחיה כעדשה כנה חציה והלך חציה הרי זה טהור. היתה יתרה מבעדשה כנה המותר והלך כעדשה הרי זה טהור. כנה כעדשה והלך המותר הרי זה טמא :

כסף משנה התולש שעה לבנה אחת וכו' והלך המותר הרי זה טמא. תוספתא פרק קמא דנגעים ומיירי בתולש מתוך החלט דוקא כמו שנתבאר :

ה מי שהיתה בהרת בערלתו ימול ואף על פי שהיא מילה שלא בזמנה שמצות עשה דוחה את לא תעשה בכל מקום. ואם מל והלך בעור הערלה סימן שהיה מחלט בו הרי זה חייב בקרבן מצרע :

כסף משנה מי שהיתה בהרת בערלתו ימול. בספ"ז. ומ"ש ואע"פ שהיא מילה שלא בזמנה וכו'. בפרק ר"א דמילה (דף קל"ב קל"ג). ומה שכתב ואם מל והלך בעור הערלה וכו'. תוספתא פ"ג מצורע מוחלט ימול וחייב בקרבן :

ו מצות עשה שיהיה המצרע המחלט מכסה ראש כל ימי חלוטו ועוטה על שפם כאבל ופורם בגדיו ומודיע העוברים עליו שהוא טמא שניאמר [\(ויקרא יג-מה\)](#) 'והצרוע אשר בו הנגע וגו'. אפלו כהן גדול שניצטרע פורע ופורם שעשה דוחה את לא תעשה. ואסור בשאילת שלום כל ימי חלוטו כאבל שניאמר [\(ויקרא יג-מה\)](#) 'ועל שפם יעטה' שיהיו שפתיו דבוקות. אבל קורא ושונה ודורש. ואסור לספור ולכבס כל ימי חלוטו. ונוהג בכל הדברים האלו אפלו בשבתות וימים טובים. והרי הוא מתר

בְּרַחֲצָה וּבְסִיכָה וּבְנִעִילַת הַסַּנְדָּל וּבְתַשְׁמִישׁ הַמָּטָה וְזֹקֵף אֶת
מָטָתוֹ כְּשֶׁאָר הָעַם :

כסף משנה מצות עשה שיהיה המצורע המוחלט מכוסה כל ראשו וכו'. בפרק אלו מגלחין (דף ט"ו) מצורע מהו בעטיפת הראש ת"ש ועל שפם יעטה מכלל שחייב בעטיפת הראש ובת"כ ועל שפם יעטה חופה ראשו כאבל וכן תירגם אונקלוס. ומ"ש פורם בגדיו. מקרא מלא הוא. ומ"ש ומודיע כל העוברים עליו שהוא טמא. בס"פ בהמה המקשה (דף ע"ח) [שבת ס"ז] ובת"כ. ומה שכתב אפילו כ"ג שנצטרע פורע ופורם עד אפילו בשבתות וימים טובים. הכל ראש פרק אלו מגלחין (דף ט"ו). ומ"ש והרי הוא מותר ברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה. שם בעיי ולא איפשיטו ולקולא ואיני יודע למה השמיט שמותר בעשיית מלאכה שגם היא שם בעיא דלא איפשיטא. ומה שכתב שמותר בתשמיש המטה. אע"פ ששם אמרו במצורע אסור בתשמיש המטה בפ"ק דמ"ק (דף ז' ע"ב) איפליגו תנאי אם אסור בתשמיש אף בימי חלוטו ופסק רבינו כמ"ד מותר משום דרבי ור' חייא סברי כוותיה ומתנני דפירקא בתרא דנגעים הכי משמע דקתני בימי ספרו ואסור בתשמיש המטה מכלל דעד השתא היה מותר :

ז דין המצורע שיהיה לו מושב לבדו חוץ לעיר שְׁנֵאָמַר [\(ויקרא יג-מו\)](#) 'מחוץ למחנה מושבו'. וְדָבָר זֶה בְּעִירוֹת הַמְּקֻפּוֹת חוֹמָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּלֶבֶד :

כסף משנה דין המצורע שיהיה לו מושב לבדו ודין זה בעיירות המוקפות חומה וכו'. פרק קמא דכלים :

ח המצורע אינה פורעת ואינה פורמת ולא עוטה על שפם אַבֵּל יוֹשֶׁבֶת היא מחוץ לעיר ומודיעה לאחרים שיהיא טמאה. ולא המצורעים בלבד אלא כָּל הַמְּטַמְּאִים אֶת הָאָדָם חִיָּבִין לְהוֹדִיעַ לְכָל שֶׁהֵן טְמֵאִין כְּדִי שֶׁיִּפְרְשׁוּ מֵהֶן שְׁנֵאָמַר [\(ויקרא יג-מה\)](#) 'וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא', הַטָּמֵא מוֹדִיעַ שֶׁהוּא טָמֵא :

כסף משנה המצורעת אינה פורעת ואינה פורמת. משנה ספ"ג דסוטה (דף כ"ג) ויליף לה בגמרא מקראי. ומה שכתב ולא עוטה על שפם, משום דכיון

דאינה פורעת ופורמת ממילא דאינה עוטה על שפם דתרווייהו בחד קרא
נינהו : ולא המצורעים בלבד וכו'. בתורת כהנים :

ט וְטִמְטוּם וְאַנְדְרוּגִינוּס פּוֹרַע וּפּוֹרַם וְעוֹטָה עַל שְׁפָם מִפְּנֵי
שְׁהוּא סִפֵּק :

כסף משנה וטומטום ואנדרוגינוס וכו' ספק. כלומר והוי ספיקא דאורייתא
ולחומרא :

י אֶחָד מְצַרַע מְסַגֵּר וְאֶחָד מְצַרַע מְחַלֵּט לְעֵנָן טְמֵאָה. וְאִין בֵּין
מְצַרַע מְסַגֵּר לְמְצַרַע מְחַלֵּט לְעֵנָן טְמֵאָה אֶלָּא פְּרִיעָה וּפְרִימָה
וְתַגְלַחַת וְצַפְרִים שְׁהִטְהוּר מִתּוֹךְ הַסִּגָּר פְּטוּר מִן הַתְּגַלְחַת וּמִן
הַצְּפָרִים וְהִטְהוּר מִתּוֹךְ הַחֵלֶט חֵיב בְּהוּן. אֲבָל טְמֵאָת שְׁנִיָּהוּ
שׁוּה בְּכָל דְּבָר :

כסף משנה אחד מצורע מוסגר וכו'. משנה פ"ק דמגילה (דף ח' ע"ב) ופירקא
קמא דכלים ויליף לה בגמרא מקרא ודקדק רבינו לכתוב לענין טומאה משום
דלענין קרבנות אשם ולוג שמן יש ביניהם שאין מביאים אלא המוחלט :

יא הַמְצַרַע אָב מְאָבוֹת הַטְּמֵאוֹת מְטֵמָא אָדָם וְכֻלִּים בְּמַגְעוֹ
וְכֻלֵּי חֶרֶס בְּאֵוִירוֹ וּמְטֵמָא אָדָם בְּמִשָּׂא וּמְטֵמָא מְשֻׁכָּב וּמוֹשָׁב
אֶפְלוּ תַחַת אָבָן כְּזָב וּכְזָבָה שְׁנַאֲמַר [\(ויקרא יג-ו\)](#) 'וְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָהַר'
מִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמָדוּ שְׁטָהַר מְלִטְמָא מְשֻׁכָּב וּמוֹשָׁב. וְאֶחָד
הַמְסַגֵּר וְאֶחָד הַמְחַלֵּט בְּכָל אֵלוֹ :

כסף משנה המצורע אב מאבות הטומאה וכו'. בריש מסכת כלים אבות
הטומאה השרץ וכו' הרי אלו מטמאים אדם וכלים במגע וכלי חרס באויר וכו'
למעלה מהם נבילה וכו' שהם מטמאים את האדם במשא לטמא בגדים במגע
וכו' למעלה מהם מרכב שהוא מטמא תחת אבן מסמא וכו' למעלה מן המשכב
הזב שהזב עושה משכב וכו' למעלה מן הזב זבה שהיא מטמאה את בועלה
למעלה מן הזבה מצורע שהוא מטמא בביאה וכתב שם רבינו ומאמרו במצורע
שהוא למעלה מהזבה תדע שהוא יטמא במשא כמוה ושהוא יעשה משכב
ומושב כזב וזבה וכו' [ואמרו בספרי] באמרו ה' במצורע מוחלט כאשר נרפא

מהצרת וכבס [המטהר את] בגדיו וטהר אמרו מה בא זה ללמדנו אם ללמד שמטמא בגדים במגע והלא ק"ו הוא וכו' א"כ למה נאמר וכבס המטהר את בגדיו מלטמא משכב ומושב עכ"ל. ובסוף זבים שנינו הנוגע בזב ובזבה ובנדה וביוולדת ומצורע וכו' מטמא שנים ופוסל אחד אחד הנוגע ואחד המסיט אחד הנושא וא' הנישא ואף על פי שבפסחים פרק אלו דברים (דף ס"ז) אמרו זב חמור ממצורע שכן עושה משכב ומושב צ"ל שרבינו יפרש דהתם בימי ספירו קאמר א"נ שאינו גורס כי אם זב חמור שמטמא כלי חרס בהיסט. **ומה שכתב ואחד המוסגר ואחד המוחלט בכל אלו**, היינו מדתנא אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה:

יב חמרא יתרה יש במצרע שִׁמְטָמָא בְּבִיאתו לְבֵית בֵּין בִּימֵי הַחֲלִיט בֵּין בִּימֵי הַסֵּגֶר. כִּיצַד. נְכַנֵּס לְבֵית נְטָמָא כָּל אֲשֶׁר בְּבֵית בֵּין אָדָם בֵּין כְּלִים אֶף עַל פִּי שְׁלֹא נָגַע בָּהֶן נַעֲשׂוּ רֵאשׁוֹן לְטָמְאָה שְׁנֵאמַר [\(ויקרא יג-מו\)](#) 'מחוץ למחנה מושבו' מה הוא טמא אף מושבו טמא. הִיָּה עוֹמֵד תַּחַת הָאֵילָן וְעָבַר אָדָם טָהוֹר תַּחַת הָאֵילָן נְטָמָא. הִיָּה הַטָּהוֹר עוֹמֵד תַּחַת הָאֵילָן וְעָבַר הַמְּצַרֵּעַ תַּחְתָּיו לֹא טָמְאָהוּ וְאִם עָמַד נְטָמָא שְׁהָרִי נַעֲשֶׂה לוֹ מוֹשֵׁב. סָפֵק עָמַד סָפֵק לֹא עָמַד טָהוֹר. הַכְּנִיס הַמְּצַרֵּעַ רֵאשׁוֹ וְרָבּוּ לְבֵית נְטָמָא כָּל שְׂיֵשׁ בְּתוֹכוֹ. נְכַנֵּס לְבֵית הַכְּנִסָּת עוֹשֵׂין לוֹ מְחֻצָּה גְבוּהָ עֲשָׂרָה טַפְחִים וְרַחֲבָה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת * וְנִכְנָס רֵאשׁוֹן וְיוֹצֵא אַחֲרוֹן. כְּדִי שְׂיִהְיֶה מוֹשֵׁב לְבָדוֹ וְלֹא יַעֲמֵד עִם הָעָם בְּעָרְבוֹב וְיִטְמָא אוֹתָם:

ההראב"ד **ונכנס ראשון ויוצא אחרון**. א"א שמא יתערב עם הצבור דרך העברתו ויטמא אותם:

כסף משנה **חומרא יתירה יש במצורע וכו'.** בפ"ק דכלים ובפ"יג דנגעים וכת"ק. **ומ"ש שנאמר מחוץ למחנה מושבו**. בת"כ: **היה עומד תחת האילן וכו'.** בפ"יג דנגעים. **ומ"ש ספק עמד וכו'.** אפשר שהוא מדתנן כל ספק נגעים טהור א"נ משום דהוי ספק טומאה בר"ה דסתם אילן הוא בר"ה: **הכניס המצורע ראשו ורובו לבית וכו'.** שם: **נכנס לבית הכנסת וכו'.** גם זה שם ופירש ר"ש גבוה עשרה טפחים דפחות אינה מחיצה להפסיק. רוחב ד' אמות משום ד' אמות של תפלה א"נ משום דזהו שיעור מקומו של אדם כדאמרינן גבי

עירוב בפרק מי שהוציא והו וכו'. נכנס ראשון ויוצא אחרון כדי שלא יטמאו אותם העומדים בבית הכנסת בכניסתן וביציאתם באויר שמן הפתח עד המחיצה עכ"ל. והראב"ד כתב נכנס ראשון ויוצא אחרון א"א שמא יתערב עם הצבור דרך העברתו ויטמא אותם עכ"ל:

הלכות טומאת צרעת - פרק אחד עשר

א טהרת מצרע מצות עשה. ותגלחתו כשיטהר מצות עשה. כיצד מטהרין את המצרע. מביא מזרק של חרש חדש וקבלה היא שיהיה [חדש] ונותן לתוכו רביעית מים חיים הראויין לקדש אותן מי חטאת. ושעור זה מדברי סופרים. ומביא שתי צפרים דרור טהורות לשם טהרת צרעת שנקאמר [\(ויקרא יד-ד\)](#) 'ולקח למטהרי'. ושוחט את הברורה שבשתייהן על המים שבכלי חרס וממצה עד שיהיה הדם נכר במים. וחופר וקובר הצפור השחווטה בפניו. ודבר זה קבלה מפי השמועה. ונוטל עץ ארז ומצותו שיהיה ארכו אמה ועביו כרביע פרע מפרעי המטה. ואזוב שאין לו שם לווי כמו שבארנו. אין פחות מטפח. ושני תולעת משקלו שקל. ואם טעמו פסלו כצביעת התכלת. וכל השעורים הלכה. ולוקח עם שלשתן הצפור החיה. וארבעה מינין אלו מעכבין זה את זה. ועץ ארז ואזוב שנתקלפו פסולין. וכורד האזוב עם הארז בלשון של זהורית ומקיף להן ראשי אגפיים וראש הזנב של צפור החיה. וטובל ארבעתן במים שבכלי ובדם שעליהן. ומזה שבע פעמים על אחר ידו של מצרע ומשלח את הצפור. וכיצד משלחה. עומד בעיר וזורקה חוץ לחומה. ואינו הופך פניו לא לים ולא לעיר ולא למדבר. שנקאמר [\(ויקרא יד-נג\)](#) 'מחוץ לעיר אל פני השדה'. שלחה וחררה חוזר

וּמְשַׁלְחָה אֶפְלוּ מֵאָה פְּעָמִים. וְאַחַר כֵּן מְגַלַּח הַכֹּהֵן אֶת הַמְצָרֵעַ.
כִּיצַד מְגַלַּחוֹ. מֵעֵבִיר תֵּעַר עַל כָּל בְּשָׂרוֹ הַנִּרְאָה אֶפְלוּ בַּיַּת הַשְּׁחִי
וּבַיַּת הָעֵרְוָה שְׁעָר שְׁעַל כָּל הַגּוֹף עַד שְׂיַעֲשֶׂה כְּדִלְעַת שְׁנֵאמַר [\(ויקרא](#)
[יד-ח\)](#) 'אֶת כָּל שְׁעָרוֹ'. אִם כֵּן לָמָּה נֶאמַר [\(ויקרא יד-ט\)](#) 'רֹאשׁוֹ' [\(ויקרא יד-](#)
[ט\)](#) 'וְזִקְנוֹ' [\(ויקרא יד-ט\)](#) 'וְגִבּוֹת עֵינָיו' לְרַבּוֹת כָּל כַּיּוֹצֵא בָּהֶן וּלְמַעַט
שְׁעָר * שְׁבַתוֹד הַחֶטֶם לְפִי שְׂאִינוֹ נִרְאָה. וְאַחַר כֵּן מְכַבֵּס בְּגָדָיו
וְטוֹבֵל וְיִטְהַר מִלְּטִמָּא בְּבִיָּאָה וּמִלְּטִמָּא מְשֻׁכָּב וּמוֹשָׁב. וְיִכְנַס
לְפָנִים מִן הַחוּמָּה וּמוֹנֶה שְׁבַעַת יָמִים וְאָסוּר בָּהֶן בְּתִשְׁמִישׁ
הַמְּטָה שְׁנֵאמַר [\(ויקרא יד-ח\)](#) 'מִחוּץ לְאֹהֶלוֹ מְלַמֵּד שְׂאָסוּר בְּתִשְׁמִישׁ
הַמְּטָה. וְהַמְצָרֵעַת מִתְּרַת בְּתִשְׁמִישׁ הַמְּטָה :

ההראב"ד **שבתוך החוטם לפי שאינו נראה.** א"א והלא ריבה שיער של בית
הסתרים ומה טעם לשיער שבתוך החוטם אע"פ שאינו נראה אלא היינו טעמא
לשיער שבתוך החוטם שאינו מעכב לפי שאינו ברוב האדם :

כסף משנה **טהרת מצורע מצות עשה וכו'.** בפ"ד שנינו שלשה מגלחין
ותגלחתן מצוה הנזיר והמצורע והלויים ובס' המצות כתב רבינו טעם למה מנה
טהרת המצורע בפני עצמה והבאת קרבנות מצוה בפני עצמה והוא כי כוונת
ותכלית התגלחת ליטהר מלטמא בשרץ ואז לא יהיה רק מחוסר כפורים
ותכלית הקרבנות להשלים כפרתו ונמצא שאין התגלחת נקשרת עם
הקרבנות : **כיצד מטהרים את המצורע וכו'.** ריש פרק י"ד דנגעים. **ומה שכתב**
וקבלה היא שיהיה של חרס, כך כתוב בספרי רבינו והוא ט"ס שבפירוש כתוב
בתורה כלי חרס וכך צריך להגיה וקבלה היא שיהיה חדש וכך נמצא בספר
כתיבת יד. וכתב הר"י קורקוס שטעם רבינו שכתב שהיא קבלה משום דהיינו
מאי דדרשינן בפרק ב' דסוטה אל כלי חרס על מים חיים מה מים חיים שלא
נעשה בהם מלאכה אף כלי ולפי שדרשא זו אינה מוכרחת כתב שקבלה היתה
בידם פי' וקרא כעין אסמכתא עכ"ל : **ומה שכתב ושיעור זה מדברי סופרים.**
בתורת כהנים ובפ"ב דסוטה (דף י"ז ע"ב) מים שדם הצפור ניכר בהם ושיעורו
חכמים רביעית : **ומה שכתב לשם טהרת צרעת.** בת"כ ולקח למטהר לשם
מטהר בין איש בין אשה בין קטן מכאן אמרו לקח לאיש כשירות לאשה לאשה
כשירות לאיש לבית כשר למצורע למצורע כשר לבית. **ומ"ש ושוחט את**
הברורה שבשתיהן. בת"כ ושחט את האחת הברורה שבשתיהן. **ומ"ש וממצה**
עד שיהא הדם ניכר במים. יתבאר בסמוך. **ומ"ש וחופר וקובר וכו' בפניו.**
פ"ד. **ומ"ש ודבר זה קבלה מפי השמועה.** ומ"ש ונוטל עץ ארז ומצותו

שיהיה אורכו אמה ועביו כרביע כרע מכרעי המטה. בפרק י"ד דנגעים. ומ"ש ואזוב שאין לו שם לזווי כמו שביארנו. בפרק י"א דהלכות פרה אדומה. ומ"ש אין פחות מטפת. בפרק המפלת דף כ"ו. ומ"ש ושני תולעת משקלו שקל. פי' טרף בקלפי (דף מ"ב). ומ"ש ואם טעמו פסלו. בת"כ. ומ"ש וכל השיעורים הלכה. בריש עירובין (דף ד'). ומ"ש ולוקח עם שלשתן הצפור החיה. כך היא הגירסא. ומ"ש וארבעה מינין אלו מעכבין זה את זה. משנה בפ"ג דמנחות (דף כ"ז). ומ"ש ועץ ארץ ואזוב שנתקלפו פסולים. פי' היה מביא (דף ס"ו). ומ"ש וכורך האזוב עם הארז וכו' עד ומשלח את הצפור. בפרק י"ד דנגעים ומקיף פירושו וסומך ובתורת כהנים למדו שאינו אוגד אותה עמהם מדכתיב את הצפור החיה יקח אותה מלמד שמפרישה לעצמה: כיצד משלחה וכו'. גם זה שם ובפ"ב דקידושין ובתורת כהנים תניא לא יעמוד ביפו וישלחנה לים ולא יעמוד בגבת וישלחנה למדבר ולא יעמוד בגבת וישלחנה כלפי לעיר: שלחה וחזרה חוזר ומשלחה. תוספתא פרק ח' דנגעים ומייתי לה בפ"ב דקידושין: כיצד מגלחו מעביר תער על כל בשרו וכו' עד ולמעט שיער שבתוך החוטם. בפ"ב דסוטה עלה י"ו ות"כ ופסק כר"ע מחבירו ונתן רבינו טעם לשיער החוטם לפי שאינו נראה: וכתב הראב"ד א"א והלא ריבה שיער של בית הסתרים וכו'. וטעם רבינו דכיון דריבה ומיעט מוקמינן ריבויא לבית השחי שאם יגביה זרועו יהא נראה ומוקמינן מיעוטא לשיער החוטם שאינו נראה כלל. ומ"ש ואחר כך מכבס בגדיו וטובל וכו'. בפרק י"ד דנגעים. ומ"ש ומלטמא משכב ומושב. בת"כ. ומ"ש והמצורעת מותרת בתשמיש המטה. ברפ"ב דכריתות (דף ח') ויליף לה מדכתיב וישב מחוץ לאהלו ולא מחוץ לאהלה:

ב כָּל שְׁבַעַת הַיָּמִים הָאֵלּוּ עֲדִין הוּא אֵב הַטְּמֵאָה מְטֵמָא אָדָם וְכֻלִּים בְּמַגֵּעַ לֹא בְּמִשָּׁא שְׁהָרִי הוּא אוֹמֵר [\(ויקרא יד-ט\)](#) 'וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי' [\(ויקרא יד-ט\)](#) 'וְכִבֵּס אֶת בְּגָדָיו וְגו' מְלַמֵּד שְׁהָיָה מְטֵמָא בְּגָדִים וְכֻשִׁם שְׁהָיָה מְטֵמָא בְּגָדִים בְּמַגֵּעַ כֶּךָ מְטֵמָא אָדָם בְּמַגֵּעַ שְׁכָל הַמְטֵמָא בְּגָדִים מְטֵמָא אָדָם. וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְגַלְחוֹ הַכֶּהֱן תְּגַלַּחַת שְׁנֵיהָ כְּרֵאשׁוֹנָה וּמְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטוֹבֵל וְיִטְהַר מִלְטֵמָא אַחֲרָיִם. וְהָרִי הוּא כָּל טְבוּלֵי יוֹם וְאוֹכֵל בְּמַעֲשֶׂר. הָעָרִיב שְׂמֵשׁוֹ אוֹכֵל בְּתְרוּמָה. הֵבִיא כְּפָרְתּוֹ אוֹכֵל בְּקִדְּשֵׁים כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ:

כסף משנה כל שבעת הימים האלו וכו'. בריש כלים תנן דמצורע בימי ספרו הוא מאבות הטומאה ומטמא אדם וכלים במגע וכלי חרס באויר ואינו מטמא במשא. ומייתי לה מקרא בפרק קמא דב"ב (דף ט' ע"ב) שמטמא אדם: ומ"ש **וביום השביעי מגלחו תגלחת שנייה וכו' עד לא עשה כלום**. בפ"ד דנגעים:

ג כִּשְׁהוּא מְגַלַּח בְּשִׁתֵּי הַתְּגַלְחוֹת אֵינוֹ מְגַלַּח אֶלָּא בְּתַעַר. וְאִם גָּלַח שְׁלֹא בְּתַעַר אוֹ שֶׁהֵנִיחַ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת לֹא עָשָׂה כָּלוּם. וְאֵינוֹ מְגַלְחוֹ אֶלָּא כֹּהֵן. וְאִם שָׁיר שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת בְּתְגַלְחַת רֵאשׁוֹנָה וְגָלְחוֹ בְּשֵׁנִיָּה לֹא עָלְתָה לוֹ אֶלָּא תְּגַלְחַת אַחַת בְּלִבָּד וְהָרִי הִיא רֵאשׁוֹנָה. וְכָל הַיּוֹם כָּשֶׁר לְטָהָרֵת הַמְצָרָע:

כסף משנה ומה שכתב ואינו מגלחו אלא כהן. בתוספתא. ומ"ש וכל היום כשר לטהרת המצורע. משנה סוף פ"ב דמגילה (דף כ' ע"ב):

ד * תְּגַלְחַת הַמְצָרָע וְטְבִילָתוֹ וְהִזְאָתוֹ אֵינָן מְעַכְבוֹת זֶה אֶת זֶה. וְשָׁאֵר כָּל מַעֲשָׂיו מְעַכְבִּים:

ההראב"ד **תגלחת המצורע**. א"א איני יודע מהו זה אדרבה אלו הן שמעכבין את טהרתו ליכנס לפניו מן החומה ולטמא בביאה ומשכבו ומושבו טמא וראשו פרוע ובגדיו פרומים שהרי דרשו בת"כ וטהרו בדברים הנעשים בגופו. ואולי טעות סופר הוא והדבר בהפך ושאר דברים שאינן מעכבין בו כגון כיבוס בגדים שילוח הצפור ופרישתו מאשתו וכן מצאתי בתוספתא כמ"ש:

ה שְׁחִיטַת הַצִּפּוֹר וְהַתְּגַלְחַת וְהַהֲזָיָה בַּיּוֹם וְשָׁאֵר כָּל מַעֲשָׂיו בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה. אֵלוֹ בְּאֲנָשִׁים וְשָׁאֵר כָּל מַעֲשָׂיו בֵּין בְּאֲנָשִׁים בֵּין בְּנָשִׁים. אֵלוֹ בְּכֹהֲנִים וְשָׁאֵר כָּל מַעֲשָׂיו בֵּין בְּכֹהֲנִים בֵּין בְּיִשְׂרָאֵל:

כסף משנה (ד-ה) **תגלחת המצורע וטבילתו וכו' עד בין בישראל**. תוספתא פ"ח ות"כ. ובנוסחת ספרי רבינו נראה שיש ט"ס וצריך להגיה ולכתוב תגלחתו של מצורע טבילתו והזאתו מעכבין בו ושאר כל מעשיו אין מעכבין בו וכן כתב הראב"ד שט"ס הוא וז"ל איני יודע מהו אדרבה אלו הן שמעכבין טהרתו וכו'. ויש ליישב שאין כאן ט"ס דאינן מעכבות היינו שאין אחת מעכבת חברתה

דתגלחת לא מעכבא טבילה או הזאה וכן כולם וז"ש רבינו זו את זו ושאר מעשיו דהיינו עץ ארז ואזוב ושני תולעת וצפרים מעכבים דצפורים מעכבים לעץ ארז וארז מעכב לאזוב וכן כולם ונסתלקה השגת הראב"ד כד מצאתי x כתוב. ויש ט"ס אחר בדברי רבינו שכתוב שחיטת הצפור והתגלחת ביום וההזייה ושאר כל מעשיו בין ביום בין בלילה וצריך להגיה ולכתוב שחיטת הצפור והתגלחת וההזייה ביום וכך הוא בתוספתא וכן נמצא בספר רבינו כתיבת יד. ופירש וכל שאר מעשיו אין מעכבין בו כגון שילוח צפרים וכיבוס בגדים. בין ביום בין בלילה כגון לקיחת צפרים ושילוח צפורים וכיבוס בגדים וטבילה: **אלו באנשים וכו' אלו בבהנים.** בתוספתא ובת"כ מייתי לה מקרא:

1 טְהַרְתָּ מִצָּרַע זֶה נוֹהֵגת בְּאֶרֶץ וּבְחוּצָה לְאֶרֶץ. בְּפָנֵי הַבַּיִת וְשָׁלֹא בְּפָנֵי הַבַּיִת. וְכֵהֵן שֶׁטְמָאוֹ מִצְוָה לְטַהְרוֹ שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא יג-נט\)](#) 'לְטַהְרוֹ אוֹ לְטַמְאוֹ'. וְהַכֹּל כְּשֶׁרִין לְטַהַר אֶת הַמִּצָּרַע אֲפֹלוֹ זָב וְאֲפֹלוֹ טָמֵא מֵת. וְאִין מִצָּרַע מְטַהַר מִצָּרַע. וְאִין מְטַהְרִין שְׁנֵי מִצָּרָעִין כְּאַחַת שְׁאִין עוֹשִׂין מִצְוֹת חֲבִילוֹת:

כסף משנה טהרת מצורע זו נוהגת בארץ ובחוצה לארץ וכו' עד ואין מצורע מטהר מצורע. תוספתא פרק ח' דנגעים ותורת כהנים. ומה שכתב ואין מטהרים שני מצורעים כאחת. [סוטה ח']:

2 עַץ אֶרֶז וְאִזּוֹב וְשְׁנֵי תוֹלְעֹת שֶׁטַהַר בְּהֵן מִצָּרַע זֶה מְטַהַר בְּהֵן מִצָּרָעִים אַחֲרִים. וְכֵן צְפוֹר הַמְּשִׁתְּלַחַת מְתַר לְטַהַר בְּהַ מִצָּרָעִים אַחֲרִים מֵאַחַר שֶׁנִּשְׁתַּלְחָה וּמְתַרַת בְּאַכִּילָה. אֲבָל הַצְּפוֹר הַשְּׁחוּטָה אֲסוּרָה בְּהִנָּאָה. וּמֵאִימְתֵי תַאֲסַר, מְשַׁעַת שְׁחִיטָתָה. שְׁחִטָּה וְאִין שָׁם אִזּוֹב וְלֹא עֵץ אֶרֶז וְלֹא שְׁנֵי תוֹלְעֹת הָרִי זֶה אֲסוּרָה בְּהִנָּאָה שֶׁשְׁחִיטָה שְׁאִינָה רְאוּיָה שְׁמָה שְׁחִיטָה. וְהָאוֹכֵל כְּזֹיֹת מִצְּפוֹר הַשְּׁחוּטָה עֶבֶר עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁנֶּאֱמַר [\(דברים יד-יב\)](#) 'וְזֶה אֲשֶׁר לֹא תֹאכְלוּ מֵהֶם' מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ שֶׁזֶה לְרִבּוֹת הַצְּפוֹר הַשְּׁחוּטָה. וְנֶאֱמַר [\(דברים יד-יא\)](#) 'טַהַרְהָ תֹאכְלוּ' הֵא אַחֲרַת לֹא תֹאכְלוּ וְלֹא הֵבֵא מְכַלֵּל עֲשֵׂה עֲשֵׂה:

כסף משנה עץ ארז ואזוב. תוספתא פ"ח דנגעים וכרבי יהודה ורבי טרפון שעשו מעשה. ומה שכתב וכן צפור המשתלחת וכו'. תוספתא פ"ח ובתורת כהנים ובפירקא קמא דקידושין יליף שמותרת באכילה. ומ"ש שיכול לטהר בה מצורעים אחרים. בתוספתא וכך משמע בפרק שילוח הקן (דף ק"מ) דאמר רבא בטהורות איצטריך שלא יזווג לה אחרת קודם שילוחיה כלומר שאם נזדמן לו מצורע אחר לאחר שטיהר את זה ועדיין לא שילח הצפור לא יאמר אזווג אחרת עם זו ואטהר מצורע זה השני ואח"כ אשלח בעד שניהם משמע אחר ששלחה אם בא לידו כשרה לטהר בה מצורע אחר. ומ"ש אבל הצפור השחוטה אסורה בהנאה. בס"פ האיש מקדש (דף נ"ז) ובתורת כהנים. ומ"ש ומאימתי תאסר משעת שחיטתה. שם וכר"י: שחטה שלא בעץ ארז וכו'. שם פלוגתא דתנאי ופסק כמ"ד שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה משום דקי"ל כרבנן דפליגי אר"ש בפרק אותו ואת בנו (דף פ') ובפרק מרובה (דף ע"א): והאוכל כזית מצפור השחוטה עבר על עשה ול"ת וכו'. בסוף חולין (דף ק"מ):

ח אין לוקחין שתי הצפרים מצפרי עיר הנדחת ולא מצפריים שהחליפן בעבודה זרה ולא מצפריים שהרגו את הנפש. ומצותן שיהיו שתיהן שוות במראה בקומה ובדמים ולקחתן כאחת. אף על פי שאינן שוות או שלקח אחת היום ואחת למחר כשרות. לקח שתי הצפרים לשם איש כשרות לטהר בהן אשה. לשם אשה כשרות לטהר בהן איש. לטהר בהן בית מנגע כשרות לטהר אדם. לקחן לאדם כשרות לבית מנגע שנקאמר [\(ויקרא יד-ד\)](#) 'ולקח למטהר':

כסף משנה אין לוקחין שתי צפרים מצפורי עיר הנדחת וכו'. שם אמוראי וכל חד אמר חדא מהני וסובר רבינו דהנך אמוראי לא פליגי לענין דינא: ומצותן שיהיו שתיהן שוות וכו'. בפ"ד דנגעים ומייתי לה ר"פ שני שעירי (דף ס"ב ע"ב): לקח שתי צפרים לשם איש וכו'. בתורת כהנים:

ט שחט אחת מהן ונמצאת שלא היתה דרור יקח זוג לשניה וקראשונה מתרת באכילה. שחט האחת ונמצאת טרפה יקח זוג לשניה * וקראשונה מתרת בהנאה:

ההראב"ד והראשונה מותרת בהנאה. א"א ובתוספתא ארישא ושתייהן מותרות באכילה:

כסף משנה שחט אחת מהם וכו'. בפ"ד דנגעים שם: **וכתב** הראב"ד והראשונה מותרת בהנאה א"א ובתוספתא ארישא ושתייהן מותרות באכילה עכ"ל. וז"ל התוספתא שחט אחת מהן ונמצאת שנייה שלא דרור או שנמצאת טרפה יקח זוג לשניה ושתייהן מותרות ויביא שתיים בתחלה שחטה ומתה חבירתה או שנעשית טריפה שתייהן אסורות ויביא שתיים בתחלה עכ"ל. ונראה דשניה שכתוב ברישא ט"ס הוא דא"כ קשיא רישא אסיפא וה"ג שחט אחת מהן ונמצאת שלא דרור קאמר דיקח זוג לשניה ואם רצה לאכול את שתייהן ולהביא שתיים בתחלה רשאי מפני שלא נאסרה לא השחוטה ולא חבירתה מאחר ששחיטה פסולה היתה ומן הדין לא הו"ל להראב"ד לתפוס אלא בזהראשונה מותרת באכילה אלא משום דתוספתא דקתני ושתייהן מותרות באכילה ובנמצאת טריפה השחוטה מותרת בהנאה וחבירתה מותרת באכילה וה"ק הראב"ד כיון דברישא שתייהן מותרות באכילה מינה נשמע דבסיפא שנייה מותרת באכילה והוא משיג על רבינו למה השמיט זה. וי"ל שרבינו סובר שכיון שלא הוזכר כן במשנה משמע דמתניתין לא סברה הכי דא"כ לא הוה שתקא מיניה. ומ"מ לענין פ"י התוספתא לפי גירסתנו שאין שנוי בה באכילה נראה לפרש דאנמצאת שלא דרור ואנמצאת טריפה קאי שזו מותרת באכילה וזו מותרת בהנאה ולא קאי אשניה כלל. אח"כ מצאתי שרבינו שמשון בפ"ד הביא תוספתא זו כמו שהיא כתובה ופירשה ויישבה: **וכתב** הר"י קורקוס ז"ל לשון התוספתא בספרים שלנו כתובה בטעות שכתוב יקח זוג לשניה ושתייהן מותרות ויביא שתיים בתחלה ולשון זה אין לו קיום דאי יקח זוג איך יביא שתיים בתחלה אלא יקח זוג הוא ט"ס וכאשר כתבתיה כתבה רבינו שמשון ופשוט עכ"ל. ולי נראה לקיים הגירסא וה"ק יקח זוג לשניה או יביא שתיים בתחילה:

נְשַׁפְּדָה הַדָּם מִנִּיחִין אֶת הַמְּשַׁתְּלַחַת עַד שְׁתַּמּוּת. מִתָּה הַמְּשַׁתְּלַחַת יְשַׁפְּדָה הַדָּם וַיִּקַּח שְׁתֵּים אַחֲרוֹת:

הלכות טומאת צרעת - פרק שנים עשר

א צָרַעַת בְּגָדִים כְּגָרִיס, כְּצָרַעַת אָדָם. אָבֵל פְּחוֹת מְכַגְרִיס טְהוֹר. וּשְׁלֹשָׁה סִימָנֵי טְמֵאָה יֵשׁ בָּהֶן. יִרְקַרְק אֲדָמָדָם וְהַפְּשִׁיּוֹן. וּשְׁלֹשְׁתָּן מְפָרְשִׁין בְּתוֹרָה. יִרְקַרְק הוּא הַיֶּרֶק שֶׁבִּירְקִין שֶׁהוּא יֶרֶק הַרְבֵּה כְּכֹנֶף הַטַּוֵּס וְכִהוּצֵי הַדֶּקֶל. וְאֲדָמָדָם הוּא אָדָם שֶׁבְּאֲדָמָיִם שֶׁהוּא אָדָם הַרְבֵּה כְּזֹהוֹרֵית יָפָה. וּשְׁנֵי מְרֵאוֹת אֵלּוּ מְצַטְרָפִין זֶה עִם זֶה בְּמֵרְאָה יִרְקַרְק אוֹ אֲדָמָדָם מְסַגְרִין אֶת הַבְּגָד. וְאִם עָמַד בְּמֵרְאָה זֶה שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת מַחְלִיטִין וְשׁוֹרְפִין וְכוּן אִם פָּשָׁה מַחְלִיטִין וְשׁוֹרְפִין. כִּי צַד. בְּגָד שֶׁנִּרְאָה בּוֹ נִגַע יִרְקַרְק אוֹ אֲדָמָדָם מְסַגְרִיו שְׁבַעַת יָמִים וּבְשִׁבְעֵי רוּאָה אִם פָּשָׁה מַחְלִיטוֹ וְשׁוֹרֵף אֶת כָּל הַבְּגָד. וְאִם עָמַד בְּמֵרְאָהוּ וְלֹא פָּשָׁה אוֹ שֶׁפָּשָׁה וְכִהָה מְשִׁנֵּי הַמְּרֵאוֹת שֶׁהִסְגֵּר בָּהֶן אוֹ שֶׁהוֹסִיף הַמְּרֵאָה לְהֵאָדִים וְלִהוֹרִיק וְלֹא פָּשָׁה יְכַבֵּס מְקוֹם הַנִּגַע וַיִּסְגֵּר שְׁבַעַת יָמִים שְׁנֵית וּבְסוֹף שְׁבוּעַ שְׁנֵי שֶׁהוּא יוֹם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר רוּאָה. אִם כִּהָה לְמֵרְאָה שְׁלִישִׁית הָרִי זֶה טְעוֹן כְּבוֹס וְטְהוֹר. * וְאִם נִשְׁתַּנָּה הַנִּגַע מִמָּה שֶׁהָיָה כְּגוֹן שֶׁהָיָה יִרְקַרְק וְנִעְשָׂה אֲדָמָדָם אוֹ אֲדָמָדָם וְנִעְשָׂה יִרְקַרְק קוֹרַע מְקוֹם הַנִּגַע וְשׁוֹרֵף מֵה שֶׁקָּרַע וְתוֹפֵר מְטָלִית בְּמְקוֹם שֶׁקָּרַע וּפּוֹטֵר שְׁאָר הַבְּגָד וּמְכַבֵּסוֹ כְּלוֹ כְּבוֹס שְׁנֵי וּמְטָבִילוֹ, וְטְהַר. וְאִם עָמַד בְּמֵרְאָה שֶׁהִסְגֵּר בּוֹ בְּתַחֲלָה יַחְלִיטוֹ וַיִּשְׂרֹף אֶת כְּלוֹ :

ההראב"ד **ואם נשתנה הנגע ממה שהיה.** א"א טעה בכאן טעות גדולה מירקרק לאדמדמ או מאדמדמ לירקרק אין זה כהה והתורה אמרה ואם ראה הכהן והנה כהה הנגע וקרע והמשנה אמרה נשתנה ופשה או נשתנה ולא פשה כאילו לא נשתנה ומאחר שלא נשתנה הרי הוא כעומד בעיניו בסוף שבוע שני והוא נשרף כולו ומה שאמרה המשנה הכהה בראשון יכבס ויסגיר וכו' כהה למראה שני קאמר כגון מירקרק לירוק ומאדמדמ לאדום אבל מראה ג' אין להם ומכבסו והוא טהור ומירקרק לאדמדמ או בהיפך אין כאן ב' אלא שניהן אבות ראשונים מ"מ בתחלה אין נזקקין לירקרק או לאדמדמ וכ"ה המשנה לדעת חכמים :

כסף משנה **צרעת בגדים כגריס וכו'.** בת"כ יליף לה מקרא: **ירקרק הוא הירוק שבירוקין וכו'.** בת"כ והיה הנגע ירקרק יכול כל מראה ירוק ת"ל

ירקרק ירוק שבירוקין אדום יכול כל מראה אדום ת"ל אדמדם אדום שבאדומים. ומ"ש ככנף הטווס וכו'. בתוספתא פ"ק דנגעים ופסק כסומכוס לגבי ר"א וצריך טעם למה. ומ"ש ושני מראות אלו מצטרפין זה עם זה. בת"כ יליף לה מקרא: **במראה ירקרק או אדמדם מסגירין את הנגע וכו'.** מקראות התורה והיה הנגע ירקרק או אדמדם בבגד וראה הכהן והסגיר את הנגע שבעת ימים וראה את הנגע ביום השביעי כי פשה הנגע בבגד ושרף את הבגד ואם יראה הכהן והנה לא פשה בבגד וצוה הכהן וכבסו את אשר בו הנגע והסגירו שבעת ימים שנית וראה הכהן אחרי הוכבס את הנגע והנה לא הפך הנגע את עינו והנגע לא פשה טמא הוא באש תשרפנו ואם ראה הכהן והנה כהה הנגע אחרי הוכבס אותו וקרע אותו מן הבגד ואם תראה עוד בבגד פורחת היא באש תשרפנו את אשר בו הנגע והבגד או השתי או הערב אשר תכבס וסר מהם הנגע וכובס שנית וטהר. ושנינו בפ"א דנגעים העומד בראשון יכבס ויסגיר העומד בשני ישרף הפושה בזה ובזה ישרף וכו' הכהה בראשון יכבס ויסגיר הכהה בשני קורעו ושורף מה שקרע וצריך מטלית ובת"כ וראה הכהן אחרי הוכבס והנה לא הפך ולא פשה טמא הוא הפך ולא פשה איני יודע מה יעשה לו ת"ל והסגירו שבעת ימים שנית דברי ר"י וחכ"א מטמא משום עומד הא מה אני מקיים והנה לא הפך הנגע את עינו והנה לא פשה טמא הפך טמא בכל מין שהוא מטמא לו ופ"י ה"ר אליה מזרחי ז"ל דברי ר"י דוקא אם עמד בעינו הראשון ולא הפך אז הוא טמא וטעון שריפה אבל אם נהפך ממראה למראה כגון מירקרק לאדמדם או ההיפך נגע חדש הוא וטעון הסגר בתחילה וחכמים סברי דינו כעומד בעינו בראשון דכיון דלא נהפך למראה טהור אלא למראה טמא כגון מירקרק לאדמדם או ההיפך ששניהם מראות טומאה הן לא הפך קרינן ביה ואי זה יקרא הפך כשנהפך למראה שאינו מטמא לו אבל זה שנהפך למראה שהוא מטמא לו לא הפך קרינן ביה וטעון שריפה וזהו ששנינו בת"כ אליבא דחכמים הא מה אני מקיים והנה לא הפך הנגע את עינו והנגע לא פשה טמא דמשמע מיניה הא הפך ולא פשה לא הוי טמא כשהפך ממין דמטמא לו למין דלא מטמא לו דאע"ג דהוה ירקרק והפך אדמדם או ההיפך אכתי לא הפך קרינן ביה דלא הפך למין דלא מטמא לו אבל אם הפך למין דלא מטמא לו לא עכ"ל. ובת"כ תניא תו והנה כהה הנגע למראה שני ולא למראה שלישי: **והשתא** מ"ש רבינו שאם עמד במראהו ולא פשה יכבס ויסגיר, היינו מדאמר קרא שאם בסוף הסגר שני עמד בעינו ולא פשה ישרף משמע הא בסוף הסגר ראשון יסגיר וכן מדאשכחן דבסוף הסגר שני הפך ולא פשה ישרף לדעת חכמים הא בסוף הסגר ראשון יסגיר ותנן בפ"א דנגעים נשתנה ולא פשה כאילו לא נשתנה וא"כ ה"ל עומד בסוף שבוע ראשון ויסגיר וזהו שכתב או שהוסיף המראה להאדים ולהוריק ולא פשה יכבס ויסגיר. **ומ"ש או שפשה וכהה משני המראות שהוסגר בהם.** בפ"א הכהה בראשון יכבס ויסגיר

ומשמע לרבינו דהיינו אפילו אם פושה והוא פשוט דכיון שכהה ממראות הטומאה כי פשה מאי הוי: **ומה שכתב ובסוף שבוע שני רואה אם כהה למראה שלישית ה"ז טעון כיבוס וטהור**. היינו מדכתיב בסוף שבוע שני שאם כהה הנגע אחרי הוכבס את הנגע וקרע אותו מן הבגד ותניא בת"כ והנה כהה הנגע למראה שני ולא למראה שלישי משמע בהדיא שאם כהה למראה שלישי אינו צריך לקרוע ובתוספתא פ"ה אליבא דחכמים: **ומה שכתב ואם נשתנה הנגע ממה שהיה וכו'**. נראה דהיינו מדכתיב בסוף הסגר שני והנה לא הפך הנגע את עינו והנגע לא פשה באש תשרפנו משמע הא אם הפך את עינו מאחר דלא פשה לא ישרפנו והוי כדין כהה הנגע שקורע מקום הנגע מהבגד והא דתנן נשתנה ולא פשה כאילו לא נשתנה לא שיהא לגמרי כאילו לא נשתנה דליהוי כעומד שני שבועות אלא לאפוקי מדר"י דאמר יראה בתחלה תנא דאינו נראה בתחלה אלא דנין אותו כדן נגע שאירע בו כך. **ומה שכתב ומכבסו כולו כיבוס שני**. היינו מדכתיב והבגד או השתי וכו' אשר תכבס וסר מהם הנגע וכובס שנית וטהר: **וכתב הראב"ד ואם נשתנה ממה שהיה א"א טעה בכאן טעות גדולה**. טעמו להשיג על רבינו מדאמר קרא בכהה וקרע והיינו בכהה למראה שני דהיינו מירקרק לירוק ומאדמדם לאדום אז וקרע אבל מירקרק לאדמדם ומאדמדם לירקרק הוי מראשון לראשון ואין זה כהה וישרף וכבר נתתי טעם לדברי רבינו דדייק מדכתיב והנה לא הפך הנגע את עינו באש תשרפנו משמע הא אם הפך את עינו לא ישרף והפך היינו מירקרק לאדמדם מאדמדם לירקרק דאי לא כן הו"ל למכתב והנה לא כהה הנגע. ומ"ש עוד והמשנה אמרה נשתנה ופשה וכו'. כבר ישבתי המשנה לדעת רבינו. ומה שכתב עוד ומה שאמרה המשנה הכהה בראשון יכבס ויסגיר הכהה בשני קורעו ושורף מה שקרע כהה למראה שני קאמר וכו' כלומר א"ת שטעמו של הרמב"ם מדתנן בפרק י"א דנגעים הכהה בראשון יכבס ויסגיר דמשמע ליה דכהה היינו מירקרק לאדמדם ומאדמדם לירקרק והא קתני דכהה בשני קורעו ושורף מה שקרע לאו מילתא היא דכהה אינו מירקרק לאדמדם דההוא הוי מראשון לראשון אלא מירקרק לירוק שהוא למראה שני ותדע דכהה דמתניתין הוי כמו כהה דקרא ובכהה דקרא אמרו בתורת כהנים דהיינו למראה שני ואז קורעו ושורף מה שקרע אבל אם כהה למראה שלישי אינו טעון קריעה אלא כיבוס לבד ומראה שני משמע מראה שהוא שפל מן הראשון דומיא דמראה שלישי שר"ל שהוא שפל מהשני וזה טעם הזכירו כאן מראה שלישי שנראה שאינו ענין לו ומירקרק לאדמדם אינו מראה שפל ממנו אלא שוה לו. וא"ת ע"כ יש לך לומר דמירקרק לירוק הוי מראה שלישי וטהור דאי לאו כן למה אמרו שאין הנגעים מטמאים אלא בירקרק שבירוקים ובאדמדם שבאדומים לכך אמר אבל בתחלה אין נזקקין אלא לירקרק ואדמדם כלומר אבל לא לירוק ואדום דהפרש יש בין קודם שנזקק לטומאה לאחר שנזקק לטומאה.

ומי"ש וכן הוא המשנה לדעת חכמים בא להכריע עוד דכהה דמתניתין היינו מירקרק לירוק ולא מירקרק לאדמדם מדתנן בפרק י"א דנגעים הכהה בתחלה רבי ישמעאל אומר יכבס ויסגיר וחכמים אומרים אינו זקוק לו ובשלמא אם כהה היינו ירוק או אדום היינו דאמרי רבנן אין זקוק לו שכיון דעדיין לא נזקק לטומאה לאו כלום הוא אבל אם הוא מירקרק לאדמדם אמאי אין נזקקין לו וכפי מה שכתבתי לדעת רבינו אין צורך להשיב על טענותיו דרבינו מקרא הוא דורש אפילו אם תמצוי לומר דפירושא דמתניתין כפירוש הראב"ד אין בכך כלום שדין זה אינו ענין לכהה דמתניתין אלא לנשתנה ולא פשה וכדפרישית. ועוד י"ל אפשר דרבינו מפרש דכהה בשני דמתניתין היינו נשתנה מירקרק לאדמדם ומה שטען הראב"ד על זה דכהה דמתניתין הוי דומיא דקרא יש להשיב דמידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא ועוד דבין כהה דקרא ובין כהה בשני דמתניתין הוי מירקרק לאדמדם דוקא והוא מראה שני שאמרו בתורת כהנים אבל נשתנה לירוק או לאדום זהו כהה למראה ג' שאמרו בתורת כהנים דטהור שכשם שאין הירוק והאדום סימן טומאה בתחלה אף לא בסוף. ומה שרצה להכריע מדתנן הכהה בתחלה אינו זקוק לו שאם הוא מירקרק לאדמדם למה אינו זקוק לו י"ל דכיון דקודם שנזקק לטומאה הוא אינו זקוק לו כדאשכחן בפסיון שאינו מטמא בתחלה כמו ששנינו בתורת כהנים וכי היכי דמפליג הראב"ד בירוק ואדום בין קודם שנזקק לטומאה לאחר שנזקק לטומאה הכי מפליג רבינו בנשתנה מירקרק לאדמדם ובאי זה דרך משני דרכים אלו עלו דברי רבינו כהוגן בלא טעות:

ב נגע שְהִיָּה יִרְקָרֵק וּפְשָׁה אֲדַמְדָּם או שְהִיָּה אֲדַמְדָּם וּפְשָׁה יִרְקָרֵק הָרִי זֶה פְּשִׁיּוֹן :

כסף משנה נגע שהיה ירקרק ופשה אדמדם וכו'. משנה פי"א דנגעים :

ג נגע שְהִיָּה בְּאִמְצָעוֹ מְקוֹם נָקִי בְּלֹא נֶגַע וּפְשָׁה לוֹ הַנֶּגַע אֵינוֹ פְּשִׁיּוֹן עַד שֶׁיִּפְּשָׁה לְחוּץ. שְׂאִין פְּשִׁיּוֹן הַנֶּגַע לְתוֹכוֹ פְּשִׁיּוֹן בֵּין בְּאֲדָם בֵּין בְּבִגְדִים וּבְתֵּים :

כסף משנה נגע שהיה באמצעו מקום נקי וכו'. בת"כ נגע הנתק מקיש נגע לנתק מה נתק אינו פושה אף נגע וכל שהוא קרוי נגע בכלל :

ד הפשיון הסמוך בבגדים כל שהוא והרחוק או החוזר כגריס. כיצד. בגד שהסגר ונולד בו נגע אחר כגריס רחוק מן הנגע שהסגר בו הרי זה פשיון וישרף. ואם היה פחות מכגריס אין משגיחין בו. וכן בגד שקרע ממנו הנגע בסוף שבוע שני כמו שבארנו וחזר בו נגע כגריס ושרף. וכן בגד שפשה בו הנגע אחר שנפטר ושרף:

ההראב"ד הפשיון הסמוך בבגדים. א"א אם תעיין בדרש תורת כהנים עם משנת נגעים תמצא שהאדם והבגדים והבתים שוים לזה הדין:

כסף משנה הפשיון הסמוך בבגדים כל שהוא וכו'. בפ"א דנגעים ובתורת כהנים יליף לה מקראי: וכתב הראב"ד א"א אם תעיין בדרש תורת כהנים וכו'. השיג על רבינו למה כתב בבגדים דמשמע שדין זה מיוחד בבגדים ואינו כן שאדם ובגדים ובתים שוין בדין זה. וז"ל הראב"ד בפירושו לת"כ הוא פרט לשפשתה לבוהק פי' דקי"ל פשיון כל שהוא והרחוק כגריס בנגעי בגדים ובתים ואע"ג דלא אשכחן לה בפירוש שמעינן לה מכללי דמתניתין דפשיון הרחוק לא מטמא בנגעים דאדם דתנן בנגעים פ"ד בהרת כגריס וחוט יוצא ממנה אם יש בו רוחב ב' שערות זוקק לשיער לבן ולפשיון אבל לא למחיה שמעינן מהא דאי לית ביה רוחב שתי שערות אינו זוקק לפשיון דאם פשה חוץ לאותו חוט לא מטמא משום פסיון אלמא פסיון הבא מרחוק לא מטמא ותנן בנגעים פ"ק היה בו פסיון והלך לו הפשיון או שהלכה לה האום או שנתמעטה ואין בזה ובזה כגריס השחין ומחית השחין המכוח ומחית חולקין בין האום לפשיון הרי אלו להקל שמעינן מהאי טעמא דשחין ומכוח ובוהק חולקין בין האום לפשיון הוא טהור משום דשחין ומכוח ובוהק לא חזי לפשיון אבל עור הבשר בעלמא אע"פ שחולק ביניהם טמא אלמא פשיון הרחוק מטמא אלא ש"מ חדא בפשיון כל שהוא וחדא בפסיון שהוא כגריס עכ"ל. וי"ל לדעת רבינו שאע"פ שהם שוים בסמוך ורחוק הם מוחלקין בחוזר דבבתים הוי כשני גריסין כדתנן בספ"ב דנגעים:

ה מי שמכבס את הנגע בשבוע ראשון כמו שבארנו צריך לכבס מעט מן הפגד שחוצה לו שנאמר (ויקרא יג-נד) 'את אשר בו הנגע'. וכל נגעי בגדים שמכבסין אותן מעבירין עליהן שבועה סממנין

שְׁמַעְבִּירִין עַל הַכֶּתֶם כְּדָרְךָ שְׁמַעְבִּירִין עַל הַכֶּתֶמִים כְּמוֹ
שְׁבָאֲרָנוּ בְּעֵנִין נְדָה :

כסף משנה מי שמכבס את הנגע בשבוע ראשון וכו'. בת"כ יליף לה מקרא:
וכל נגעי בגדים וכו'. בפי' דם חטאת (דף צ"ה):

ו בְּגָד שֶׁקָרַע מִמֶּנּוּ מְקוֹם הַנֶּגַע וְתִפְרַר מִטְּלִית כְּמוֹ שְׁבָאֲרָנוּ וְחִזָּר
נָגַע כְּגָרִיס עַל הַבְּגָד. מִתִּיר אֶת הַמְּטְלִית וּמְצִילָהּ וְשׂוֹרֵף שְׂאֵר
הַבְּגָד. חִזָּר הַנֶּגַע עַל הַמְּטְלִית שׂוֹרֵף אֶת הַכֹּל:

כסף משנה בגד שקרע מקום הנגע וכו' עד בסימנים. בפ"א דנגעים וכפשטא
דמתניתין ולא כדמשמע בתוספתא:

ז הַטּוֹלָה מִן הַמְּסָגָר בְּטָהוֹר וְחִזָּר נָגַע עַל הַבְּגָד שׂוֹרֵף אֶת
הַמְּטְלִית. חִזָּר עַל הַמְּטְלִית הַבְּגָד הָרִאשׁוֹן הַמְּסָגָר יִשְׂרָף
וְהַמְּטְלִית תִּשְׁמַשׁ אֶת הַבְּגָד שֶׁהִיא תְּפוּרָה בּוֹ בְּסִימָנִין. אִם עָמַד
בְּעֵינָיו שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת אוֹ פָּשָׁה שׂוֹרְפִין הַכֹּל:

ח בְּגָד שֶׁבָא כָּלּוֹ בַּתְּחִלָּה יִרְקַרַק אוֹ אֲדַמְדַּם מִסְּגִירוֹ שְׁבוּעַ אַחַר
שְׁבוּעַ. אִם עָמַד בּוֹ שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת יִשְׂרָף. אֲבָל בְּגָד שֶׁהִסְגִירוֹ וּפָשָׁה
הַנֶּגַע בְּכָלּוֹ וְנִעְשָׂה יִרְקַרַק אוֹ אֲדַמְדַּם אוֹ שֶׁפָּטְרוּ* וְאַחַר שֶׁפָּטְרוּ
בָּא כָּלּוֹ יִרְקַרַק אוֹ אֲדַמְדַּם הָרִי זֶה טָהוֹר. כִּבֵּס וּפָשָׁה יִשְׂרָף:

ההראב"ד ואחר שפטרו בא כו'. א"א לא מצאתי נוסחא מאושרת בזה ומה
שאמרו או שפטרו ואחר שפטרו בא כלומר ירקרק ואדמדם הרי זה טהור אם
כן מצא נוסחא שלו הרי טוב ואם מדעתו אין שומעין לו שהרי באדם פורח
אחר הפיטור טמא מוחלט הוא ונראין הדברים קל וחומר בבגדים:

כסף משנה בגד שבא כולו בתחלה ירקרק או אדמדם וכו'. בפרק כל היד עלה
י"ט ובפרק הנחנקין (סנהדרין דף פ"ז ע"ב) רבי נתן בן אבטולמוס אומר מנין
לפריחת בגדים שהיא טהורה וכו' וקשיא לי דהתם משמע דרבנן פליגי עליה
ואמאי שבק רבנן ופסק כרבי נתן: וכתב הראב"ד ואחר שפטרו וכו'. א"א לא
מצאתי נוסחא מאושרת בזה וכו'. כתב הר"י קורקוס ז"ל ונראים הדברים

ק"ו בבגדים פי' דעיקר פריחה לטהר באדם כתיבא ומ"מ רבינו השוה דין פריחת בגדים לדין פריחת נתקים שנתבאר רק ח' שאפי' פריחה לאחר הפיטור מטהרת בהם :

ט בגד שמוכין יוצאין על פניו מן האריג כגון סגוס של צמר ונראה בו נגע אינו מתטמא עד שיראה הנגע במוכין ובאריג עצמו. וזה שנאמר בבגדים (ויקרא יג-נה) 'בקרחתו או בגבחתו קרחתו אלו השחקים גבחתו אלו החדשים :

כסף משנה ומה שכתב רבינו וזה שנאמר בבגדים בקרחתו וכו'. כלומר לא יקשה עליך קרא דבקרחתו או בגבחתו דמשמע דקרחתו היינו האריג וגבחתו היינו המוכין וקתני או דאין פירוש קרחתו וגבחתו כן אלא קרחתו אלו השחקים גבחתו אלו החדשים וכן פירש בתורת כהנים וכן תרגם אונקלוס. ומה שכתב רבינו כנס ופשה ישרף. בתוספתא פרק חמישי : בגד שמוכין יוצאין על פניו מן האריג וכו'. בסוף פרק י"א דנגעים :

י הבגדים הצבועים אינן מטמאין בנגעים בין שצבועין בידי אדם בין שצבועין בידי שמים עד שיהיו לבנים. בגד ששתיו צבוע וערבו לבן ערבו צבוע ושתיו לבן הכל הולך אחר הנראה. פחות משלש אצבעות על שלש אצבעות מן האריג אינו מטמא בנגעים :

כסף משנה הבגדים הצבועים וכו'. בפרק י"א דנגעים העורות והבגדים הצבועים אינם מטמאין בנגעים הבתים בין צבועים בין שאינם צבועים מטמאין בנגעים דר"מ רבי יהודה אומר העורות כבתים ר"ש אומר הצבועים בידי שמים מטמאים [בנגעים] בידי אדם אינם מטמאין [בנגעים] ופירש ר"ש הצבועים אפי' בידי שמים ובת"כ יליף טעמייהו מקראי בין צבועים ואפילו בידי אדם העורות כבתים בבגדים ובתים מודו ר"י ור"ש לר"מ : בגד ששתיו צבוע וכו'. בפרק י"א דנגעים שם. וכתב ר"ש בסתם בגדים הערב נראה בכרים ובכסתות השתי נראה כדמשמע בתוספתא והדבר תלוי לפי ענין האומנות ולכך סתם ושנה אחר הנראה : פחות מג' אצבעות וכו'. בפ"ב ובפרק במה מדליקין (דף כ"ט) מייתי לה מקרא :

יא בַּגְד שְׂאָרְג בּו פְּחוֹת מְשֻׁלֵּשׁ עַל שְׁלֹשׁ וְנִרְאָה בּו נֶגַע וְאַחַר כֵּן
הַשְּׁלִימוּ לְשֻׁלֵּשׁ עַל שְׁלֹשׁ טְהוֹר :

כסף משנה בגד שארג בו פחות מג' על ג' וכו'. בפיי"ב דנגעים שם :

יב הַתּוֹפֵר מִטְּלִיּוֹת שְׂאִין בְּכָל אַחַת מֵהֶן שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ וְעָשָׂה
מֵהֶן בַּגְד הָרִי זֶה מִטְּמֵא בְּנִגְעִים שֶׁהִתְפּוֹר כְּאֶרוֹג וְכֹלּוּ בַּגְד אֶחָד
הוּא :

כסף משנה התופר מטליות וכו'. נלמד מהדין שיבא בסמוך :

יג בַּגְד שֶׁהוּא מִטְּלִיּוֹת מִטְּלִיּוֹת מֵהֶן צְבוּעִין וּמֵהֶן לְבָנִים וְנִרְאָה
נֶגַע בְּלָבָן שָׁבוּ מִסְּגִירִין אוֹתוֹ אִם עָמַד שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת נְטֻמָּא כֻּלּוּ
וְיִשְׂרָף. וְכֵן אִם פָּשָׂה הִנֵּגַע בְּמִטְּלִית לְבָנָה אַחֶרֶת הָרִי זֶה פְּשִׁיּוֹן
אֶף עַל פִּי שְׁיֵשׁ בֵּינֵיהֶם צְבוּעַ. הָיָה כֻּלּוּ צְבוּעַ וּבוּ פֶּס אֶחָד לָבָן
אֶפְלוּ כְּגָרִיס וְנִרְאָה בּו נֶגַע יִסְגִיר שְׂאֵם עָמַד בְּעֵינָיו וְלֹא הוֹסִיף
וְלֹא כֶּהָה שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת יִשְׂרָף :

כסף משנה בגד שהוא מטליות וכו'. בפרק אחד עשר דנגעים ובתורת כהנים
קייטא שיש בה פספסים צבועים ולבנים פוסים מזה לזה שאלו את ר' אליעזר
והרי הוא פספס יחידי ומסקנא יסגיר שמא יעמוד שני שבועות והעומד
בבגדים שני שבועות טמא ופירש רבינו קייטא בגד מחובר מחתיכות קטנות
וכל חתיכה נקראת פספס מן פס ידא. וסובר תנא דמתניתין שאע"פ שאין בכל
חתיכה שלש על שלש מטמא בנגעים כאילו היה ארוג כי התפירה חיבור גמור
הוא וסובר שכשיש בין שתי חתיכות לבנות חתיכה צבועה בינתיים אינה
חשובה הפסק ומועיל הפשיון מחתיכה לבנה זו לחתיכה לבנה הרחוקה וע"פ
מה שנתבאר דבבגדים מטמא פשיון רחוק ובתוספתא פליג רבי נחמיה וסובר
דבעינן שיהיה באחת הלבנה ג' על ג' ואינה הלכה אלא כת"ק וכרבי אליעזר
ורבותיו שבמשנה אמרו שאלו את ר"א הרי הוא פספס יחידי פי' שאין שם לבן
אלא חתיכה אחת שאין בה ג' על ג' וכל השאר צבוע מה יהא דינה שהרי אין
בה מקום לפסיון כי הנגע ממלא כולה כי אין בה אלא כגריס לבד אמרו לו מה
תועלת בהסגר זה שהרי אין שם חתיכה אחרת לבנה שיפשה לה א"ל לא
שמעתי א"ל רבי יהודה בין בתירא אלמד בו א"ל אם לקיים דברי חכמים הן

א"ל שמא יעמוד כך שני שבועות והעומד בבגדים שני שבועות טמא א"ל חכם גדול אתה שקיימת דברי חכמים:

הלכות טומאת צרעת - פרק שלשה עשר

א אין מטמא בנגעים אלא בגדי צמר ופשתים בלבד. או השתי או הערב של צמר ופשתים. וכל כלי העור בין קשה בין רך. אף העור הצבוע בידי שמים מטמא בנגעים. והלבדים כבגדים ומטמאין בנגעים. והאהלים מטמאין בנגעים בין שהיו של צמר ופשתים בין שהיו של עור:

כסף משנה אין מטמא בנגעים אלא בגדי צמר ופשתים וכו'. מפורש בתורה. ומ"ש בין קשה בין רך. ומ"ש אף העור הצבוע בידי שמים מטמא בנגעים. כבר כתבתי בפרק שקודם דברק י"א איפליגו תנאי בעורות דלר"מ אף הצבועים בידי שמים אינם מטמאין בנגעים ולר' יהודה אפילו צבועים בידי אדם מטמאים בנגעים ולר"ש הצבועים בידי שמים מטמאים בנגעים ובידי אדם אינם מטמאין בנגעים ורבינו כתב אף העור הצבוע בידי שמים מטמא בנגעים ואין לפרש דה"ק אצ"ל דצבוע בידי אדם מטמא בנגעים אלא אף הצבוע בידי שמים מטמא דהא משמע במתניתין ובת"כ דיותר ראויים לטמא הצבועים בידי שמים מהצבועים בידי אדם הילכך ודאי ה"ק אע"פ שהוא צבוע מטמא בנגעים והוא שיהיה צבוע בידי שמים וא"כ פסק כרבי שמעון ויש לתמוה היאך פסק כר"ש נגד ר"י וי"ל משום דבצבועים בידי אדם ה"ל ר"מ ור"ש תרי נגד ר"י והלכה כרבים ועי"ל דהא דר"ש שנויה בתוספתא בשם רבי עקיבא וידוע דהלכה כרבי עקיבא מחבירו: **והלבדים כבגדים וכו'.** בתוספתא רפ"ה והאהלים מטמאים בנגעים וכו'. שם ובתורת כהנים:

ב כל הבגדים של צמר ופשתים מטמאין בנגעים חוץ מבגדי עפויים. הלוקח בגדים מן העפויים יראו בתחלה. בגד שהוא בלאים מן הצמר ומן הפשתים מטמא בנגעים:

כסף משנה כל הבגדים וכו' עד יראו בתחלה. ר"פ י"א דנגעים : בגד שהוא כלאים וכו'. בתורת כהנים :

ג צָמַר גְּמָלִים וְצָמַר רְחֵלִים שְׁטוֹאֵן זֶה עִם זֶה אִם רַב מִן הַגְּמָלִים אֵינוֹ מְטַמָּא בְּנִגְעִים וְאִם רַב מִן הַרְחֵלִים מְטַמָּא בְּנִגְעִים. מְחַצָּה לְמְחַצָּה מְטַמָּא בְּנִגְעִים. וְהוּא הַדִּין בְּפִשְׁתָּן וְקִנְבוֹס שֶׁטָּרְפוֹ זֶה בְּזֶה. וְרַחַל בֵּת עֵז אֵין הַצָּמַר שְׁלָה מְטַמָּא בְּנִגְעִים. בְּגָד שֶׁהָיָה שְׁתִּיּוֹ פִּשְׁתָּן וְעָרְבוּ קִנְבוֹס אוֹ שְׁתִּיּוֹ קִנְבוֹס וְעָרְבוּ פִּשְׁתָּן אֵינוֹ מְטַמָּא בְּנִגְעִים. וְכֵן אִם הָיָה שְׁתִּיּוֹ אוֹ עָרְבוּ פִּשְׁתָּן אוֹ צָמַר וְהִשְׁאָר נּוֹצָה שֶׁל עֵזִים וְכִיוּצָא בָּהּ אֵינוֹ מְטַמָּא בְּנִגְעִים :

כסף משנה צמר גמלים וצמר רחלים וכו'. ברפ"ט דכלאים ובפי"א דנגעים : ורחל בת עז וכו'. בפ"ב דבכורות (דף י"ז) : בגד שהיה שתיו פשתן וכו'. תוספתא פ"ה בגד ששתיו סריקין וכו' ואינו מפרש כר"ש שהוא צבע אלא מין משי כמו הכלך והסריקון וה"ה לקנבוס :

ד הָעוֹר שֶׁאֵינוֹ מְעַבֵּד אֵינוֹ מְטַמָּא בְּנִגְעִים. וְכֵן הָעוֹר שֶׁהוּא גֶלֶם קָדָם שֶׁעָשָׂה מִמֶּנּוּ כְּלִים אֵינוֹ מְטַמָּא בְּנִגְעִים שֶׁנֶּאֱמַר כְּלֵי הָעוֹר. וְכָל [\(ויקרא יג-ב\)](#) 'כְּלֵי הָעוֹר' בֵּין פְּשׁוּטֵיהֶן בֵּין מְקַבְּלֵיהֶן כָּל שֶׁהוּא מְטַמָּאִין בְּנִגְעִים :

כסף משנה העור שאינו מעובד וכו'. בת"כ. ומ"ש וכן העור שהוא גולם וכו'. תוספתא פרק ששי ובת"כ : וכל כלי העור וכו' :

ה עוֹרוֹת חֲתָה שְׂבִיִּים אֵין מְטַמָּאִין בְּנִגְעִים. חֲבֵר לָהֶן מִן הַגָּדֵל בְּאַרְצָא אֶפְלוֹ חוּט אוֹ מְשִׁיחָה שֶׁל צָמַר אוֹ פִּשְׁתִּים אוֹ עוֹר בְּהֵמָה וְחֲתָה הַמְעַבְּדִין כָּל שֶׁהוּא וְעָשָׂה מֵהֶן כְּלִים מְטַמָּאִין בְּנִגְעִים וְהוּא שֶׁיִּתְחַבְּרְנוּ לוֹ כְּדָרְךָ חֲבוּרֵי בְּגָדִים לְטַמָּאָה :

כסף משנה עורות חיה שבים וכו'. ריש פי"א דנגעים ובתי"כ מייתי לה מקרא. ומ"ש והוא שיחברנו לו כדרך חיבורי בגדים לטומאה. שם ובתורת כהנים מייתי לה מקרא :

ו כל כלי הראוי להתטמא בשאר הטמאות אף על פי שאינו מתטמא במדרס הזב מפני שלא נעשה למשכב או למושב הרי זה מטמא בנגעים כגון קלע של ספינה והפרכת ושביס של שבכה ומטפחות ספרים והאבנט ורצועות מנעל וסנדל שיש בהן רחב כגריס. הרי אלו וכל פיוצא בהן מטמא בנגעים ואין צריך לומר שאר הכלים כגון כרים וכסתות. החמת והתורמל נראין כדרךן ופושא הנגע מתוכן לאחוריהן ומאחוריהן לתוכן. וכן כל פיוצא בהן מכלי העור הכפולין :

כסף משנה כל כלי הראוי להתטמא בשאר הטומאות וכו'. בפי"א דנגעים: החמת והתורמל וכו'. שם. ומ"ש וכן כל כיוצא בהן וכו' :

ז סדין המקמט מפשיטין את קמטיו ורואין את נגעו :

כסף משנה סדין המקומט וכו'. תוספתא פירקא קמא :

ח השתי והערב בין של צמר בין של פשתן מטמאין בנגעין מיד משיתוו אף על פי שלא לבן הפשתן ולא שלק הצמר. וכמה יהיה בפקעת של טווי ותטמא בנגעים, כדי לארג ממנו שלש על שלש שתי וערב, בין שהיתה כלה שתי בין שהיתה כלה ערב. היתה הפקעת מקבצת מחוטים פסוקין אינה מטמאה בנגעים :

כסף משנה השתי והערב וכו'. בפרק אחד עשר דנגעים ובפרק קמא : וכמה יהא בפקעת וכו'. שם : היתה הפקעת מקובצת וכו'. גם זה שם :

ט שְׁתֵּי פְקַעִיּוֹת הַמְעֵרוֹת זֹ לָזוּ בְּחוּט. וְכֵן הַשְּׁתֵּי שְׁמֻקְצָתוֹ לְפוּף עַל הַכֶּבֶד הָעֲלִיזָה וּמֻקְצָתוֹ לְפוּף עַל הַכֶּבֶד הַתַּחְתּוֹנָה. וְכֵן שְׁנֵי דְפֵי חֲלוֹק שְׁמֻעֵרוֹת בְּחוּט אֶחָד וְנִרְאָה הַנֶּנְגַע בְּאֶחָד מֵהֶן. הַשְּׁנֵי טְהוֹר אֵף עַל פִּי שְׁחוּט אֶחָד מְחַבֵּר בֵּינֵיהֶן. נִרְאָה הַנֶּנְגַע בְּנֶפֶשׁ הַמְּסַכֶּת וּבַשְּׁתֵּי הָעוֹמֵד אֵף עַל פִּי שְׁמֻקְצָת הַנֶּנְגַע בְּבֶגֶד וּמֻקְצָתוֹ בַּשְּׁתֵּי הָרִי זֶה טָמֵא. נִרְאָה הַנֶּנְגַע בַּשְּׁתֵּי הָעוֹמֵד לְבָדוֹ הָאָרוּג טְהוֹר. נִרְאָה בְּאָרוּג לְבָדוֹ הַשְּׁתֵּי הָעוֹמֵד טְהוֹר. נִרְאָה בְּסֻדִּין שׁוֹרֵף אֶת הַנִּימִין. נִרְאָה בְּנִימִין הַסֻּדִּין טְהוֹר. פְּשָׁה מִן הַנִּימִין לְסֻדִּין הַסֻּדִּין טָמֵא :

כסף משנה **שתי פקעיות וכו'.** גם זה שם המעלה מן הפקעת לחבירתה וכו' ושני דפי חלק השני במשנה פי' רבינו בעת הבדל בגד או חלוק מחבירו כאשר ישארו שתי חתיכות מחוברות בחוט מן השתי או מן הערב : **ומה שכתב נראה הנגע בנפש המסכת וכו' עד הסדין טהור.** גם זה שם ופירוש נפש היינו הערב כי חוטי הערב בשתי כנפש בתוך הגוף ומעמדת אותו כנפש ושתי העומד הוא השטוח כדי לארוג. **ומ"ש פשה מן הנימין וכו'.** תוספתא בפ"ה :

י חֲלוֹק שְׁנִירְאָה בּוֹ נֶנְגַע מְצִיל אֶת הָאֲמֵרוֹת שְׁבוֹ אֶפְלוֹ הִיָּתָה הָאִימָרֶת צָמֵר אוֹ פְּשֵׁתִים מְצִילָה וְאִינָה נְשָׁרְפֶת :

כסף משנה **חלוק שנראה בו נגע מציל את האמרות שבו וכו'.** בפ"א דנגעים חלוק שנראה בו נגע מציל את האמרות שבו אפילו הן ארגמן ובת"כ ושרף את הבגד וכו' א"כ למה נאמר בצמר או בפשתים להוציא אמרות שבו אוציא אמרות של זהב ושל שירים שאין מינן מטמא בנגעים ולא אוציא של ארגמן ושל זהורית טובה שמינן מטמא בנגעים ת"ל אשר בו הנגע הראוי לקבל נגע עכשיו ופי' ר"ש ארגמן וזהורית הוא צמר צבוע ותולעת שני מינן מטמא בנגעים דהיינו צמר שאינו צבוע. הראוי לקבל נגע עכשיו לאפוקי הני שהם צבועים עכ"ל. וז"ל רבינו שם מאמרו בצמר או בפשתים יורה שבהן מה שישרוף ומה שיעזוב ובאה הקבלה שיעזוב ממנו האמרות שבו ואפילו היו מארגמן אשר הוא צמר שלא תחשוב שהם לא יצילו מן השריפה אם לא יהיו ממשי או מזהב והדומה לו לא שיהיו מצמר ופשתים עכ"ל. ונראה שרבינו סובר שאפילו האמרות מצמר לבן אינן נשרפות עם הבגד מאחר שנתמעטו מהכתוב ותנא דנקט ארגמן אורחא דמלתא נקט שדרך לעשות האמרות

מארגמן אבל אה"נ אפילו מן הצמר לבן הם ניצולות וה"ל כאילו אמר אפילו
הם מצמר :

יא בַּגְד מִסָּגֵר שְׂצָבְעוּ אוּ מְכָרוּ לְעִבּוּיִם טְהוֹר. וְכֵן אִם נִתְעַרַב
בְּאַחֲרִים כִּלְוֵן טְהוֹרִים. קִצְצוּ וְעָשְׂהוּ מוֹכִין פְּחוֹת מְשֻׁלֵּשׁ עַל
שְׁלֹשׁ טְהוֹר וּמִתָּר בְּהִנָּיתוֹ. הִיָּתָה בְּהֵן אַחַת שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ
וְנִרְאָה בָּהּ נֶגַע הִיא לְבִדָּה טְמֵאָה :

כסף משנה בגד מוסגר שצבעו וכו'. תוספתא פ"ה וכת"ק. ומ"ש וכן אם
נתערב באחרים וכו' עד ומותר בהנייתו. משנה בספ"א דנגעים. ומ"ש היתה
בהן אחת ג' על ג' וכו'. תוספתא בפ"ה ולאפוקי מר"א בר"ש דאמר שאם נראה
נגע בזו שהיתה ג' על ג' כולן ישרפו :

יב בַּגְד מִחֻלַּט שֶׁנִּתְעַרַב בְּאַחֲרִים כִּלְוֵן טְמֵאִין וַיִּשְׂרְפוּ אֶפְלוּ
אֶחָד בְּכַמָּה אֲלָפִים. וְכֵן אִם קִצְצוּ וְעָשְׂאָהוּ מוֹכִין הִרִי הֵן
טְמֵאִין וְאִסוּר בְּהִנָּיתָן :

כסף משנה בגד מוחלט שנתערב וכו'. משנה ספ"א דנגעים. ובת"כ מייתי לה
מקרא. ומה שכתב אפילו אחד בכמה אלפים :

יג אֶחָד בַּגְד אוּ כָּלֵי עוֹר אוּ שְׁתֵּי אוּ עַרְב הַמִּסָּגֵר אוּ הַמִּחֻלַּט
לְעֵנֶן טְמֵאָה הִרִי הוּא אָב מְאֵבוֹת הַטְּמֵאוֹת כְּאֵדָם מְצָרַע לְכָל
דָּבָר מְטֵמָא בְּמַגַּע וּבְמִשָּׂא וּבְבִיָּאָה וְעוֹשָׂה מְשֻׁכָּב וּמוֹשָׁב אֶפְלוּ
מִתַּחַת הָאָבֹן. כִּי־צַד. בַּגְד מְנַגֵּעַ אוּ שְׁתֵּי אוּ עַרְב אוּ כָּלֵי עוֹר
הַמְּנַגְעִין שֶׁהַכְּנִיס מֵהֵן אֶפְלוּ כְּזִית לְבֵית טְהוֹר נְטֵמָא כָּל אֲשֶׁר
בְּבֵית בֵּין אֵדָם בֵּין כָּלִים וְנִעְשׂוּ כִּלְוֵן רֵאשׁוֹן לְטְמֵאָה. וְכֵן מְשֻׁכָּב
וּמוֹשָׁב הַמִּנְחַת תַּחַת הָאָבֹן * וְהִנִּיחַ כְּזִית מֵהֵן לְמַעְלָה מִן הָאָבֹן
נְטֵמָא הַמְשֻׁכָּב אוּ הַמוֹשָׁב :

ההראב"ד והניח כזית מהן למעלה. א"א בחיי ראשי טעה בדמיונותיו כי הוא
מדמה אבן המנוגעת למצורע וטעה שהרי אמרו אשר ישב עליו הזב ולא אבן
המנוגעת ותמה על עצמך ולמה לא אמרו הזב ולא המצורע אלא שהמצורע יש

לו משכב ומושב לטמא אוכלין ומשקין מפני שהוא ראוי למשכב ומושב אבל
אבן מנוגעת שאינה ראויה לכך אין לה כלל וכן אמרו ר"ש אומר אשר ישכב
עליו ואשר ישב עליו את שיש לו שכיבה ויש לו ישיבה וכו' יצא זב שמת שאין
לו שכיבה וישיבה וכו' ומזה הטעם עצמו מיעט אבן המנוגעת לגמרי ולא מיעט
המצורע ויש מזה במסכת נדה פרק דם הנדה :

כסף משנה אחד בגד או כלי עור וכו'. בת"כ זאת תורת נגע הצרעת בגד הצמר
או הפשתים או השתי או הערב או כל כלי עור מקישן לבית מה בית מטמא
בביאה אף כולם מטמאין בביאה וכתבה ר"ש בפיי"ג דנגעים הלכה ח' ופירש
ר"ש מקישן לבית בפסוק זאת תהיה דכתיב ולצרעת הבגד ולבית וכיון דהקיש
התם בגד לבית וה"ה לכל הכתובים כאן עם הבגד כגון שתי וערב וכלי עור.
ומ"ש ומטמא במגע ומשא. ומ"ש ועושה משכב ומושב וכו'. ומ"ש כיצד בגד
מנוגע וכו' שהכניס מהם אפי' כזית לבית טהור נטמא וכו'. בפיי"ג דנגעים :
וכתב הראב"ד וכן משכב ומושב המונח תחת האבן והניח כזית מהן למעלה
וכו' א"א בחיי ראשי טעה בדמיונותיו וכו'. ואני אומר מאן יהיב לן מעפרא
דמרן הראב"ד ומלינן עיינין דמקשה לרבינו על אבן המנוגעת והוא דבר שלא
הוזכר בדברי רבינו כלל ואין ספק שספר מוטעה נזדמן לו בדברי רבינו :

יד מטלית שיש בה שלש על שלש אף על פי שאין בה כזית כיון
שנכנס רבה לבית טהור טמאתו. היו בה כמה זיתים כיון
שנכנס ממנה כזית לבית טהור נטמא. אף על פי שכל השעורין
הלכה למשה מסיני הרי הוא אומר [\(ויקרא יד-יד\)](#) 'לכל נגע הצרעת
ולנתק' [\(ויקרא יד-נה\)](#) 'ולצרעת הבגד ולבית' הקיש נגעי אדם לנגעי
בגדים ובתים והשונה המצרע למת שנאמר [\(במדבר יב-יב\)](#) 'אל נא
תהי כמות' מה המת בכזית אף אלו בכזית :

כסף משנה מטלית שיש בה שלש על שלש וכו'. תוספתא שם : ומה שכתב
היו בה כמה זיתים וכו'. משנה פיי"ג שם : אע"פ שכל השיעורים הל"מ וכו' :

טו בגדים המנגעים משלחין אותן חוץ לעיר בין שהיתה
מקפת חומה בין שאינה מקפת. וזה חמר בגדים מבאדם :

הלכות טומאת צרעת - פרק ארבעה עשר

א צרעת בתים כשני גריסין זה בצד זה. נמצא רחב הנגע כמו מקום צמיחת שש שערות בגוף וארכו כשתיים עשרה שערות ברבוע. והפחות משעור זה בבתים טהור. וכל השעורין הלכה למשה מסיני:

כסף משנה צרעת בתים כשני גריסין וכו'. בפייב ובתי"כ מייתי לה מקרא. ומ"ש שרחבו כמו צמיחת שש שערות בגוף וכו'. נלמד ממה ששנינו בפ"ו שמקום הגריס ל"ו שערות והיינו לומר שהיא שש על שש שבתשבורת הם ל"ו על ל"ו:

ב שלשה סימני טמאה יש בבתים. מראה ירקרק ואדמדם והפשיון. וכלן מפרשין בתורה. ושני המראות מצטרפין זה עם זה. ופשיון הסמוך כל שהוא והרחוק כגריס. אבל החוזר אחר הטוח כשני גריסין:

כסף משנה ושני המראות מצטרפין זה עם זה. יליף מבגדים: ופשיון הסמוך כל שהו וכו'. בס"פ י"ב ובתי"כ יליף לה מקרא:

ג אין נגעי בתים מטמאין עד שיהיה מראה הנגע שפל מן הקיר שנאמר (ויקרא יד-לז) 'שקערורת' שיהיו שוקעין בקירות. ובשני המראות מסגירין או מחליטין ובפשיון נותצין. ואם פשה אחרי הטוח נותץ את כל הבית כמו שיתבאר:

כסף משנה אין נגעי בתים מטמאים וכו'. בתורת כהנים ומסיים בה ומראהם שפל מן הקיר ולא ממשן וזו כוונת רבינו במה שכתב שיהיו שוקעות בקיר וכמ"ש תחלה מראה הנגע וכו': ומה שכתב ובב' המראות מסגירין או מחליטין ובפסיון נותצין וכו'. מבואר בתורה אלא שהחלט זה שכתב בלא פסיון איני ידוע מהו:

ד כְּשִׁירָאָה נִגַע בְּבֵית אֶפְלוֹ חֲכָם שְׂיֻדַּע וְדָאֵי שְׂזָה נִגַע לֹא יִגָּזַר וַיֹּאמֶר נִגַע נִרְאָה לִי בְּבֵית אֶלָּא אֹמֵר לִפְהֵן [\(ויקרא יד-לה\)](#) 'כְּנִגַּע נִרְאָה לִי בְּבֵית'. [\(ויקרא יד-לו\)](#) 'וְנִצָּה חִפְהֵן וּפְנֵו אֶת חֲבֵית' אֶפְלוֹ חֲבִילֵי עֲצִים וְחֲבִילֵי קָנִים וְאַחַר כֵּן יָבֹא חִפְהֵן וְיִכָּנַס וְיִרְאָה חֲנִגַּע:

כסף משנה כשיראה נגע בבית וכו'. בפרק י"ב. ומה שכתב ואפילו חבילי עצים אפילו חבילי קנים. שם וכר"י ויש לתמוה למה פסק כמותו במקום רבי שמעון ורבי מאיר דרבים נינהו ואפשר שרבינו סובר דבהא ל"פ וצ"ע:

ה בֵּית אֶפֶל אֵין פּוֹתַחִין בּוֹ חִלּוֹנוֹת לְרֵאוֹת אֶת נִגְעוֹ אֶלָּא אִם אֵין חֲנִגַּע נִרְאָה בּוֹ טְהוֹר. וְאַחַר שְׂיִרְאָה חִפְהֵן אֶת חֲנִגַּע יֵצֵא וְיַעֲמֵד עַל פֶּתַח הַבַּיִת בְּצַד הַמְּשָׁקוֹף וְיִסְגִּיר אוֹ יַחֲלִיט אוֹ יִפְטוֹר שְׁנֵאָמַר [\(ויקרא יד-לח\)](#) 'וְיִצָּא חִפְהֵן מִן הַבַּיִת' [\(ויקרא יד-לח\)](#) 'וְהִסְגִּיר אֶת הַבַּיִת'. לֹא שְׂיִסְגִּיר וְהוּא בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ אוֹ בְּתוֹךְ בַּיִת חֲנִגַּע אוֹ תַּחַת הַמְּשָׁקוֹף אֶלָּא בְּצַד פֶּתַחוֹ. וְאִם עָמַד תַּחַת הַמְּשָׁקוֹף אוֹ שְׁהַלֵּךְ לְבֵיתוֹ וְהִסְגִּיר הָרִי זֶה מְסָגֵר:

כסף משנה בית אפל וכו'. בפ"ב ואיתא בפ"ק דחולין (דף י" ע"ב) ומייתי לה מקרא בת"כ: ויעמוד על פתח הבית וכו'. בפ"ב ובת"כ מייתי לה מקרא ואע"פ שלא הוזכר במשנה אלא לענין הסגר משמע לרבינו דה"ה לענין מחליט ופוטור: ומה שכתב ואם עמד תחת המשקוף או שהלך לתוך ביתו וכו'. בת"כ ובפ"ק דחולין ופי' הנודר מן הירק (דף נ"ו ע"ב):

ו אֵין הַבַּיִת מְטַמֵּא בְּנִגְעִים עַד שְׂיִהְיֶה בּוֹ אֶרְבַּע אַמּוֹת עַל אֶרְבַּע אַמּוֹת אוֹ יֶתֶר וִיחַא לּוֹ אֶרְבַּעָה כְּתָלִים וְהוּא בְּנוִי בְּאַרְצָ בְּאַבְנִים

וְעָפָר וְעֵצִים שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד-מה) 'אֶת אֲבָנָיו וְאֶת עֵצָיו וְאֶת עֶפְרוֹ'.
אָבֶל אִם הָיָה בּוֹ פְּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת אוֹ שֶׁהָיָה
עָגֹל אוֹ שֶׁהָיָה בְּעַל שְׁלֹשָׁה כְּתָלִים אוֹ בְּעַל חֲמִשָּׁה אוֹ שֶׁהָיָה בְּנוֹי
בְּסָפִינָה אוֹ תְּלוּי עַל אַרְבַּע קוֹרוֹת אֵינּוּ מְטַמָּא בְּנִגְעִים. הָיָה בְּנוֹי
עַל אַרְבָּעָה עֲמוּדִים מְטַמָּא בְּנִגְעִים :

כסף משנה אין הבית מטמא בנגעים עד שיהא בו ד' אמות על ד' אמות וכו'.
בריש סוכה (דף ג' ע"ב). ומ"ש ויהיה לו ד' כתלים. כתב רבינו בפ"י המשנה
פ"יב דהיינו מדכתיב קירות הבית תרי זימני והוא בת"כ ופי' גט פשוט וזהו
ששנינו בפ"יב בית טריגון אינו מטמא בנגעים והוא בעל ג' כתלים כי טריגון
הוא מלשון יוני שטריאה הם ג': ומה שכתב והוא בנוי בארץ. בת"כ בבית ארץ
פרט לבית הבנוי בספינה או באסקריא ועל ד' קורות והוא במשנה פ"יב. ומ"ש
באבנים ועפר ועצים. שם בפ"יב. ומ"ש או שהיה עגול. שם. ומ"ש או בעל ה'.
בתוספתא פ"ו ואיתא נמי בפרק גט פשוט ובספ"ק דנזיר (דף ח') בית פנטיגון
אינו מטמא בנגעים והוא נגזר מלשון יוני שפינט"י הם חמשה ויליף לה בת"כ
מקראי. ומ"ש והיה בנוי על ד' עמודים וכו'. משנה רפ"יב ופי' שם רבינו ר"ל
אפילו יהיו בלתי על ד' עמודים בארץ ועליהם גג הנה יטמא בנגעים אע"פ
שהוא פתוח מד' צדדין :

ז כִּמְהָ אֲבָנִים יְהִיּוּ בּוֹ אֵין פְּחוֹת מִשְׁמוֹנֶה שְׁתֵּי אֲבָנִים בְּכָל כְּתֹל
כְּדִי שֶׁיְהִיָּה כֹּל כְּתֹל רְאוּי לְנַגַּע שְׁאֵין הַבַּיִת מְטַמָּא בְּנִגְעִים עַד
שֶׁיִּרְאֶה בּוֹ כְּשֵׁנִי גְרִיסִין עַל שְׁתֵּי אֲבָנִים שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד-מ) 'אֶת
הָאֲבָנִים אֲשֶׁר בָּהֶן הִנָּגְעוּ. וְכִמְהָ עֵצִים יְהִיּוּ בּוֹ כְּדִי לִתֵּן תַּחַת
הַמִּשְׁקוֹף. וְעָפָר כְּדִי לִתֵּת בֵּין פְּצִים לְחֻבְרוֹ. אָבֶל אִם הָיָה בּוֹ
פְּחוֹת מִשְׁעוּרִים אֵלוֹ אֵינּוּ מְטַמָּא בְּנִגְעִים :

כסף משנה כמה אבנים יהיו בו וכו'. שם וכר"ע מחבירו : וכמה עצים יהיו בו
וכו'. שם וכת"ק :

ח הַלְּבָנִים וְהַשִּׁישׁ אֵינָן חֲשׂוּבִין כְּאֲבָנִים. בַּיִת שֶׁאֶחָד מִצְדָּיו
מְחֻפָּה בְּשִׁישׁ וְאֶחָד בְּסֻלַּע וְאֶחָד בְּלְבָנִים וְאֶחָד בְּעָפָר אֵינּוּ
מְטַמָּא בְּנִגְעִים :

כסף משנה **הלבינים והשיש וכו'.** נלמד ממה שיבוא בסמוך: **בית שאחד מצידי וכו' עד טהור.** בפרק י"ב ובמקום מ"ש בספרי רבינו ואחד באבנים כתוב במשנה ובת"כ ואחד בלבנים וכ"נ להגיה בספרי רבינו וכן מוכיח תחלת לשונו שכתב הלבינים והשיש:

ט **בֵּית שְׁלֹא הָיוּ בוֹ אֲבָנִים וְעֵצִים כְּשֶׁעוֹר * וְנִרְאָה בוֹ נֶגַע וְאַחַר כֵּךְ הֵבִיא לוֹ אֲבָנִים וְעֵצִים וְעָפָר טָהוֹר:**

ההראב"ד **ונראה בו נגע ואח"כ.** א"א זה המאסף תפס לשון המשנה ולא דקדק במה שאמרו בספרא אבניו ולא אבנים שהכניס לו משבנה אלמא אע"פ שנתנם בו קודם ראיית הנגע טהור אבל נראה לי דלענין טומאת הבית אע"פ שלא היה בשעת בניין כיון שהיה בשעת ראיית הנגע הבית טמא אבל לענין נתיצה אינו נותץ אלא אותו שנתן בו בשעת הבניין:

כסף משנה **ומ"ש בספרי רבינו בית שלא היו בו לבנים וכו'.** ט"ס הוא וצריך לכתוב אבנים במקום לבנים. וכתב הראב"ד ונראה בו נגע א"א זה המאסף תפס לשון המשנה ולא דקדק במה שאמרו וכו' אבל נ"ל דלענין טומאת הבית וכו'. אפריון נמטייה למרן דהוא מותיב לה והוא מפרק לה דלענין טומאת הבית אע"פ שלא היו בשעת בניין ולא הוזכרו אלא לענין נתיצה וכו' אלא דאיכא למתמה עליה למה פתח בתמיה רבה כיון דאיכא לשנויי כדשני ואפשר דמשום דאכתי איכא למיתמה עלה למה השמיטו:

י **בֵּית שְׁסִיכּוֹ בְּזָרְעִים בְּטָלָן הוֹאִיל וּמִשְׁמִשִּׁין תִּשְׁמִישׁ עֵץ הָרִי הֵן כְּעֵץ. וְאִם נִטְמָא הַבֵּית נִטְמָאוּ עִמּוֹ טְמֵאָה חַמּוּרָה כְּמוֹ שְׂדֵי תְּבָאָר:**

כסף משנה **בית שסיככו בזרעים וכו'.** בפ' העור והרוטב עלה קכ"ט אמר רב מתנא הרי אמרו בית שסיככו בזרעים טהרו טומאתו לאו דאורייתא דאי סלקא דעתך דאורייתא מצינו לזרעים שמטמאין טומאה חמורה כששימש מעשה עץ שימש ופירש רש"י הרי אמרו וכו' דבית המסוכך בזרעים דהוי בית וכו' כגון שסיכך ביתו בשבולים ובהם הזרעים וכיון שעשה מהם סכך ביטל הזרעים ונעשה אהל חשוב ואם פרחו צרעת באותו בית הרי כל הבית כתליו ואהל שלו לטמא אדם וכלים:

יא יְרוּשָׁלַיִם וְחוּצָהּ לְאֶרֶץ אֵין מְטַמְּאִין בְּנִגְעִים שְׁנֵאֶמֶר [\(ויקרא יד-לד\)](#) 'בְּבֵית אֶרֶץ אַחֲזֶתְכֶם וִירוּשָׁלַיִם לֹא נִתְחַלְקָה לְשִׁבְטִים. וּבְתֵי הָעֲכוּוֹיִם שְׁבָאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֵין מְטַמְּאִין בְּנִגְעִים :

כסף משנה **ירושלים וח"ל וכו'.** בפ"י ובס"פ מרובה (דף פ"ב ע"ב) ופ"ק דיומא (דף י"ב) ופרק בני העיר (דף כ"ו). **ומ"ש ובתי עכו"ם.** נלמד ממה שיבא בסמוך ודייק לכתוב שבארץ ישראל דאילו שבחוצה לארץ אפילו של ישראל אינם מטמאין :

יב הַלּוֹקַח בְּתֵים מִן הָעֲכוּוֹיִם יִרְאֶה בַּתְּחִלָּה :

כסף משנה **הלוקח בתים מן העכו"ם וכו'.** בפרק י"ב ומייתי לה מקרא בת"כ :

יג בֵּית שְׂצִדוֹ אֶחָד עֲכוּוֹיִם וְצִדוֹ אֶחָד יִשְׂרָאֵל צִדוֹ אֶחָד בְּאֶרֶץ וְצִדוֹ אֶחָד בְּחוּצָה לְאֶרֶץ אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּנִגְעִים. וְשָׂאֵר כָּל הַבְּתִים שְׁבָאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְטַמְּאִין בְּנִגְעִים בֵּין צְבוּעִים בְּיַד אָדָם בֵּין צְבוּעִים בְּיַד שָׁמַיִם :

כסף משנה **בית שצדו אחד עכו"ם וכו'.** תוספתא פרק ו'. **ומ"ש ושאר כל הבתים כו' עד בין צבועים בידי שמים.** בפ"א :

יד בֵּית הָאִשָּׁה בֵּית הַשְּׁתֵּתִין בֵּית הַכְּנֻסֶת אוֹ בֵּית הַמְּדַרְשׁ שֵׁישׁ בְּהוֹ דִּירָה לְחֻזְנִין אוֹ לְתַלְמִידִים מְטַמְּאִין בְּנִגְעִים :

כסף משנה **בית האשה וכו'.** בפרק קמא דיומא עלה י"א ע"ב תניא בית הכנסת ובית השותפין ובית האשה מיטמאין בנגעים פשיטא מהו דתימא ובא אשר לו הבית לו ולא לה לו ולא להם קמ"ל ואימא הי"נ אמר קרא בבית ארץ אחוזתכם וכו' ובית הכנסת מי מטמא בנגעים וכו' ת"ל ובא אשר לו הבית מי שמיוחד לו יצאו אלו שאין מיוחדין לו ל"ק הא רבי מאיר והא רבנן וכו' ול"ק הא דאית בה בית דירה הא דלית בה בית דירה ואיבעית אימא הא והא דלית בה בית דירה והא דכרכים והא דכפרים ומקשה על שינויא בתרא ומסיק אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא דאית ביה בית דירה :

טו קירות האבוס וקירות המחצה שבבית אין מטמאין
בנגעים :

כסף משנה קירות האבוס וקירות המחצה שבבית וכו'. בפיי"ב ופירש רבינו שמשון קירות המחצה של חצרות גנות ופרדסים ורבינו פירש קירות המחצה הוא תקרה שלא נעשה לדירה אמנם נעשה להיות צל לאשר תחתיו מבהמות מהשמש ואיצטריך אפילו שהם בבית שאם בא הנגע בכותלי הבית מטמא ובכותל האבוס והמחצה אשר שם אין מטמא וקרא בבית כתיב וז"ש רבינו שבבית :

הלכות טומאת צרעת - פרק חמשה עשר

א נגעי בתים יש בהן הסגר שלשה שבועות שהן תשעה עשר יום שיום שביעי עולה לכאן ולכאן ויום שלשה עשר עולה לכאן ולכאן נמצאת אתה למד שאם צריך לשלשה שבועות רואהו בשביעי וביום שלשה עשר וביום תשעה עשר. והסגר בתים שלשה שבועות אינו מפרש בתורה וכן רב דיני נגעי בתים דברי קבלה הן :

כסף משנה נגעי בתים יש בהם הסגר שלשה שבועות שהם י"ט יום. בפרק שלישי דנגעים :

ב וכל הדינין המפרשין בהן בתורה ובדברי קבלה כן הם. כשיבוא הפהו ויראה הנגע שוקע ירקרק או אדמדם כמו שבארנו יסגיר שבעת ימים ואפלו מצאו פלו בתחלה ירקרק או אדמדם יסגיר. ובשביעי רואהו אם פהה הנגע ואין צריך לומר אם הלך קולף מקום הנגע בלבד והבית טהור. מצאו

שְׁעַמַּד בְּעֵינָיו וְלֹא פָּשָׁה מִסָּגִיר שְׁבוּעַ שְׁנֵי וְרוֹאֵהוּ בְּיוֹם שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר אִם כִּהָּה הִנָּגַע אוֹ הִלָּךְ לוֹ קוֹלָף מְקוֹם הִנָּגַע וּמִטְהַר אֶת הַבַּיִת בְּצַפְרִים. וְאִם מָצָא הִנָּגַע שְׁפָשָׁה בְּסוֹף שְׁבוּעַ שְׁנֵי אוֹ שְׁעַמַּד בְּעֵינָיו חוֹלֵץ אֶת הָאֲבָנִים שֶׁבָּהֶן הִנָּגַע וּמְקַצֵּה הָעֶפֶר אֶל מַחוּץ לָעִיר וְטַח אֶת כָּל הַבַּיִת וּמִסָּגִירוֹ שְׁבוּעַ שְׁלִישִׁי. וּבְיוֹם תְּשֻׁעָה עֶשֶׂר רוֹאֵהוּ אִם חָזַר בּוֹ נָגַע כְּשֵׁנִי גְרִיסִין הָרִי זֶה פְּשִׁיּוֹן אַחֲרֵי הַטּוֹחַ וְנוֹתֵץ אֶת כָּל הַבַּיִת וְאִם לֹא חָזַר בּוֹ נָגַע מִטְהַרוֹ בְּצַפְרִים. וְכָל זְמַן שֶׁיִּחְזַר בּוֹ הִנָּגַע קִדְּם שְׁיִטְהַרוּ בְּצַפְרִים הָרִי זֶה יִנְתֵּץ. וְאִם נִרְאָה בּוֹ נָגַע אַחַר שֶׁטְהַרוּ בְּצַפְרִים יִרְאָה בְּתַחֲלָה. וְכֵן אִם פָּשָׁה הִנָּגַע בְּסוֹף שְׁבוּעַ רֵאשׁוֹן חוֹלֵץ אֶת הָאֲבָנִים שֶׁבָּהֶן הִנָּגַע וְקוֹצֵה הָעֶפֶר חוּץ לָעִיר וְטַח אֶת כָּל הַבַּיִת וּמִסָּגִירוֹ שְׁבוּעַ שְׁנֵי וְרוֹאֵהוּ אִם מָצָא בּוֹ נָגַע כְּשֵׁנִי גְרִיסִין הָרִי זֶה פְּשִׁיּוֹן אַחֲרֵי הַטּוֹחַ וְנוֹתֵץ אֶת כָּל הַבַּיִת וְאִם לֹא חָזַר בּוֹ נָגַע מִטְהַרוֹ בְּצַפְרִים. וְכָל זְמַן שֶׁיִּרְאָה בּוֹ נָגַע קִדְּם טְהַרְהוּ בְּצַפְרִים יִנְתֵּץ. וְאִם נִרְאָה בּוֹ אַחַר שֶׁטְהַרוּ בְּצַפְרִים יִרְאָה בְּתַחֲלָה :

כסוף משנה ומה שכתב ואפילו מצאו כולו בתחלה ירקרק או אדמדם וכו'. יליף מנגעי בגדים. ומה שכתב ובשביעי רואהו אם כהה הנגע וכו'. בריש פרק י"ג הכוהה בראשון וההולך לו קולפו והוא טעון צפרים הפושה בראשון חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע חזר ינתץ לא חזר טעון צפרים עמד בראשון ופשה בשני חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע חזר ינתץ לא חזר טעון צפרים עמד בזה ובזה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע חזר ינתץ לא חזר טעון צפרים אם עד שלא טיהרו בצפרים נראה בו נגע הרי זה ינתץ ואם משיטהרו בצפרים נראה בו נגע יראה בתחלה ובתורת כהנים מייתי לה מקרא :

א כִּשְׁהוּא חוֹלֵץ אֶת הָאֲבָנִים שֶׁבָּהֶן הִנָּגַע אֵינּוּ חוֹלֵץ פְּחוֹת מִשְׁתֵּי אֲבָנִים וְאֵינּוּ נוֹטֵל אֲבָנִים מֵצֵד זֶה וּמְבִיאָן לְצֵד זֶה שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא יד-מב\)](#) 'וְלָקְחוּ אֲבָנִים אַחֲרוֹת'. וְלֹא עֶפֶר מֵצֵד זֶה וּמְבִיא לְצֵד זֶה שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא יד-מב\)](#) 'וְעֶפֶר אַחַר יִקַּח וְטַח אֶת הַבַּיִת'. וְאֵינּוּ טַח בְּסִיד אֶלָּא בְּעֶפֶר שֶׁנֶּאֱמַר וְעֶפֶר אַחַר יִקַּח וְגו'. אֵינּוּ מְבִיא אָבֹן אַחַת תַּחַת שְׁתֵּים שְׁחֵלֵץ וְלֹא שְׁתֵּי אֲבָנִים תַּחַת אָבֹן אַחַת

חלוצה אלא מביא שְׁתִּים תחת שְׁתִּים. וַיֵּשׁ לוֹ לְהַבִּיא שְׁתִּים
תחת שְׁלֹשׁ :

כסף משנה כשהוא חולץ את האבנים וכו'. בפרק י"ב ובתורת כהנים מייתי
לה מקראי ולקחו אבנים אחרות משמע ולא אבנים מצד זה לצד זה עפר ולא
סיד וגפסיס ולקחו אבנים אין פחות משתי אבנים ונתנו אל תחת האבנים אין
פחות משתי אבנים מכאן אמרו אין חולצין פחות משתי אבנים ולא מביאים
פחות משתים ואין מביא אחת תחת שתים ולא שתים תחת אחת אלא מביא
שתים תחת ג' וג' תחת ד' וד' תחת ג' ותחת שתים פ"י דלא קפדינן אלא שיהיו
רבים תחת רבים דהיינו אבנים תחת אבנים ומיעוט רבים שתים ורבינו לא
חש אלא להעתיק לשון המשנה :

ד הִיָּה הַכֹּתֵל בֵּינוּ לְבֵין חֲבֵרוֹ שְׁנֵיהֶן חוֹלְצִין וּשְׁנֵיהֶן קוֹצִים אֶת
הָעֵפֶר וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אֲבָנִים אַחֲרוֹת. אֲבָל בְּעַל הַבַּיִת מְבִיא
לְבַדּוֹ אֶת הָעֵפֶר שְׁנֵאָמַר [\(ויקרא יד-מב\)](#) 'וְעֵפֶר אַחַר יָקַח וְטָח' אִין
חֲבֵרוֹ מְטַפֵּל עִמּוֹ בְּטִיחָה :

כסף משנה היה הכותל בינו לבין חבירו וכו'. בפרק הנזכר :

ה אָבֹן שְׁבָזוּיִת בְּזָמַן שֶׁהוּא חוֹלֵץ חוֹלֵץ אֶת כָּלָהּ וּבְזָמַן שֶׁהוּא
נוֹתֵץ נוֹתֵץ אֶת שְׁלוֹ וּמְנִיחַ אֶת שֵׁל חֲבֵרוֹ. וַיֵּשׁ בְּדָבָר סָפֵק אִם
תִּהְיֶה זֶה שֵׁל חֲבֵרוֹ כְּמוֹ יָד לְאָבֹן שְׁלוֹ :

כסף משנה אבן שבזוית וכו'. בפרק י"ג פירוש אבן שבזוית אבן שבינו ובין
חבירו וטעמא משום דכתיב וחלצו ובנתיצה ונתץ לשון יחיד וכתוב נמי אבניו.
ומה שכתב ויש בדבר ספק וכו'. בפרק העור והרוטב (חולין דף קכ"ח) בעיא
דלא איפשיטא :

ו בַּיִת שֶׁנִּרְאָה בּוֹ נִגַּע וְהִיָּתָה עֲלֶיהָ עַל גִּבּוֹ נוֹתֵן אֶת הַקּוֹרוֹת
לְעֲלֶיהָ. נִרְאָה בְּעֲלֶיהָ נוֹתֵן אֶת הַקּוֹרוֹת לְבַיִת. לֹא הִיָּתָה עֲלֶיהָ
עַל גִּבּוֹ אֲבָנָיו וְעֵצָיו וְעֵפֶרוֹ כִּלְכֵן נִתְּצִין עִמּוֹ. וּמְצִיל אֶת הַמְּלַבְּנִין
וְאֶת סְרִיגֵי הַחִלּוֹנוֹת :

ז הלוקח אבנים מבית מסגר ובנאן בבית טהור חזר הנגע למסגר חולץ את האבנים שבטהור. נראה נגע על האבנים שבנה המסגר ינתץ והבית השני מסגירין אותו בנגע זה כדין כל בית שנראה בו נגע בתחלה :

ח כיצד מטהרין את הבית המנגע. אחר החליצה והטיחה מביא מים חיים בכלי חרס ושתי צפרים ועץ ארוז ואזוב ושני תולעת כטהרת אדם שבארנו לכל דבר. אלא שבאדם מזה שבע פעמים לאחר ידו של מצרע ובבית מזה שבע פעמים על המשקוף של בית מבחוץ. ושאר כל מעשיהו שוין :

כסף משנה כיצד מטהרים את הבית. מפורש בתורה. ומה שכתב שמזה על המשקוף של בית מבחוץ. ריש פרק י"ד :

הלכות טומאת צרעת - פרק ששה עשר

א בית המנגע אב מאבות הטמאות כל הנוגע בו נטמא. וכן אבנים שחולצין ממנו אחר הסגר או אבנים ועצים ועפר של בית כשנותצין אותו כלן אבות טמאות. וכל כזית מהם מטמא אדם וכלים במגע ובמשא ובביאה. כיצד. אם נכנס כזית מהו לבית טהור נטמא כל אשר בבית מאדם וכלים שכלן מטמאין בביאה כאדם מצרע וכלן אסורין בהנאה. ואם שרפו ועשה

מִהוּן סִיד הָרִי זֶה אָסוּר בְּהִנָּאָה שְׁנֵאמַר (ויקרא יד-מד) 'צָרַעַת מִמְּאָרְתִּי תֵן בּוֹ מְאָרָה וְאַל תִּתְּנָהּ בּוֹ. וְכָל־כֵּן מְשַׁלְּחִין אוֹתָן חוּץ לְעִיר אֶף עַל פִּי שְׂאִינָה מְקַפֶּת חוֹמָה :

כסף משנה בית המנוגע אב מאבות הטומאות וכו'. ומ"ש וכל הנוגע בו יטמא. בפיי"ג. ומ"ש וכל כזית מהם מטמא במגע ובמשא. בפרק י"ג אבניו ועציו ועפרו מטמאין בכזית. ומ"ש שהם מטמאין במגע ובמשא. בתוספתא פ"ו. ומ"ש שמטמא בביאה. בפיי"ג מפורש שאבן אחת ממנו מטמא בביאה. ומה שכתב וכולן אסורין בהנאה. בצרעת בגדים כתיב צרעת ממארת ודרשו בתורת כהנים תן בו מארה ואל תהנה בו וא"כ הוא הדין לבתים דגם בהם כתיב צרעת ממארת. ומ"ש ואם שרפן וכו'. ומ"ש וכולן משלחין אותה חוץ לעיר אע"פ שאינה מוקפת חומה. בתורת כהנים :

ב בֵּית מְסֻגָּר אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא מִתּוֹכּוֹ שְׁנֵאמַר (ויקרא יד-מו) 'וְהָבֵא אֶל הַבַּיִת כָּל יְמֵי הַסְּגִיר אֹתוֹ יִטָּמֵא עַד הָעֶרְבִי. אֲבָל הַמְּחַלֵּט מְטַמֵּא מִתּוֹכּוֹ וּמֵאֲחוּרָיו שֶׁהֲנוֹגֵעַ בּוֹ מֵאֲחוּרָיו טָמֵא שְׁנֵאמַר (ויקרא יד-מד) 'צָרַעַת מִמְּאָרְתִּי' (ויקרא יד-מד) 'בַּבַּיִת טָמֵא הוּא' וְכִי טָהוֹר הָיָה אֶלָּא לְהוֹסִיף לוֹ טָמְאָה עַל טָמְאָתוֹ שִׁיְהִיָּה כֻּלּוֹ טָמֵא וַיִּטָּמֵא מֵאֲחוּרָיו. וְכֵן אֲבָנִים שֵׁישׁ בָּהֶן הִנָּגַע בְּמִסְגָּר מְטַמְּאִין מֵאֲחוּרֵיהֶן :

כסף משנה בית מוסגר אינו מטמא אלא מתוכו וכו' אבל המוחלט מטמא מתוכו ומאחוריו. בפיי"ג שם. ומ"ש שנאמר צרעת ממארת וכו' וכי טהור היה וכו'. בתורת כהנים. ומ"ש וכן אבנים שיש בהם הנגע. תוספתא פ"ז :

ג אֶחָד הַמְּסֻגָּר וְהַמְּחַלֵּט מְטַמֵּא בְּבִיָּאָה. כִּי־צַד. בַּיִת שֶׁהָיָה מִסְדָּךְ עַל גְּבִי בַּיִת מְנוֹגֵעַ בֵּין מְחַלֵּט בֵּין מְסֻגָּר אוֹ אֵילָן שֶׁהוּא מִסְדָּךְ עָלָיו הָעוֹמֵד תַּחַת הָאֵילָן אוֹ הַנִּכְנָס לַבַּיִת הַחִיצוֹן טָמֵא. שֶׁהָרִי הוּא וְהַבַּיִת הַטָּמֵא תַּחַת אֶהֱל אֶחָד. וְכֵן אֲבָן מְנוֹגֵעַת הַנִּכְנָסֶת לְאֶהֱל וְהִנָּחָה שָׁם נְטָמֵא כָּל אֲשֶׁר בְּאֶהֱל. הִיְתָה מִנְחַת תַּחַת הָאֵילָן וְהִטָּהוֹר עוֹבֵר נְטָמֵא. הָיָה הַטָּהוֹר עוֹמֵד תַּחַת הָאֵילָן וְעָבַר אָדָם

בְּאֶבֶן מְנַגֶּעַת לֹא טִמְאָהוּ. וְאִם הִנִּיחָהּ שָׁם טִמְאָהוּ שְׂמוֹשֵׁב
הַמְּנַגֵּעַ כְּמוֹהוּ בֵּין אָדָם בֵּין כְּלִים בֵּין אֲבָנִים וְעֶצִים וְעֶפְרוֹ :

כסף משנה אחד המוסגר ואחד המוחלט וכו'. [בפיי"ג] וכר"א דיליף לה בקל
וחומר. ומה שכתב וכן אבן המנוגעת וכו' עד ואם הניחה שם טמאהו. בפרק
י"ג :

ד הַמְּאָהִיל בְּיָדוֹ עַל אֶבֶן מְנַגֶּעַת אוֹ שֶׁהֶאֱהִילָהּ עָלָיו טְהוֹר עַד
שִׁינֵּעַ :

כסף משנה המאהיל בידו על אבן וכו'. בתוספתא פ"ז :

ה טְהוֹר שְׁנִכְנַס לְבַיִת מְנַגֵּעַ דֶּרֶךְ אַחֲרָיו אֶפְלוּ נִכְנַס כְּלוֹ חוּץ
מִחֻטְמוֹ טְהוֹר שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא יד-מו\)](#) 'וְהָבֵא אֶל הַבַּיִת דֶּרֶךְ בֵּיאָה
טִמְאָה תוֹרָה :

כסף משנה טהור שנכנס המנוגע וכו'. בפיי"ג. ומ"ש שנאמר והשוכב בבית
וכו'. בתורת כהנים :

ו טְהוֹר שֶׁהִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ לְבַיִת טִמְא נְטִמָּא. וְכֵן טְלִית
טְהוֹרָה שֶׁהִכְנִיס מִמֶּנָּה שְׁלֵשׁ עַל שְׁלֵשׁ לְבַיִת טִמְא נְטִמָּאת. וְכֵן
כְּלֵי חָרֶס שֶׁהִכְנִיס אֲוִירוֹ לְבַיִת טִמְא נְטִמָּא. אֲבָל שְׁאָר כְּלִים עַד
שִׁיכְנִיס רֵב הַכְּלִים, מִשִּׁיכְנִיס רַבּוֹ נְטִמָּא מִיָּד. בְּמָה דְּבָרִים
אֲמוּרִים בְּכָלִים שֶׁנִּכְנְסוּ חֲלוּצִין. אֲבָל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁנִּכְנַס
לְבַיִת מְנַגֵּעַ וְהוּא לְבוּשׁ בְּבִגְדָיו וְסִנְדָּלָיו בְּרַגְלָיו וְטַבְּעוֹתָיו בְּיָדָיו
הָרִי הָאָדָם טִמְא מִיָּד. וּבִגְדָיו טְהוֹרִים עַד שִׁישְׁתָּהּ שָׁם כְּדִי
שִׁיִּסַּב אָדָם וַיֹּאכֵל כְּשֵׁלֵשׁ בֵּיצִים פֶּת חֲטָיִם בְּלִפְתָּן שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא](#)
[יד-מו\)](#) 'וְהִשְׁכַּב בַּבַּיִת יִכְבֵּס אֶת בְּגָדָיו וְהֵאֱכַל בַּבַּיִת יִכְבֵּס אֶת
בְּגָדָיו'. וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעֲתָךְ שֶׁאֵין בְּגָדָיו מִתְטַמְּאִין עַד שִׁיֹּאכֵל
שָׁם. אֲלָא לִתְּן שְׁעוֹר לְשׁוֹכֵב כְּאוֹכֵל. וְאֶחָד הַשׁוֹכֵב אוֹ הַיּוֹשֵׁב אוֹ

הַעוֹמֵד אִם שָׁהָה כְּדִי לֶאֱכֹל שְׁעוֹר אֲכִילָה הָאֲמוּרָה נִטְמָאוּ
בְּגִדָיו :

ז מִי שֶׁנִּכְנַס לְבַיִת מִנְּגַע וְכָלְיוֹ עַל כְּתָפָיו וְסִנְדָּלוֹ וְטַבַּעְתּוֹ בְּכַפָּיו
הוּא וְהוּן טְמֵאִין מִיָּד שְׂאִינוֹ מִצִּיל מִלְּטֵמָא מִיָּד אֶלָּא כְּלִים
שֶׁהוּא לְבוּשׁ בְּהוּן. וְכֵן הָעֲכוּ"ם וְהַבְּהֵמָה שֶׁהֵיוּ לְבוּשִׁין בְּכָלִים
וְנִכְנְסוּ לְבַיִת הַמִּנְּגַע נִטְמָאוּ הַכְּלִים מִיָּד. אֲבָל הָעֲכוּ"ם אֵינוֹ
מִקְבֵּל טְמֵאָה כְּבַהֲמָה :

כסף משנה **מי שנכנס לבית המנוגע וכו'.** בפרק י"ג: **וכן העכו"ם והבהמה**
וכו'. תוספתא פ"ז ובתורת כהנים :

ח מִי שֶׁהָיָה עוֹמֵד בְּבַיִת מִנְּגַע וּפָשַׁט יָדָיו חוּץ לְבַיִת וְטַבַּעוֹתָיו
בְּיָדָיו אִם שָׁהָה כְּדִי אֲכִילַת הַשְּׁעוֹר נִטְמָאוּ הַטַּבַּעוֹת אֵף עַל פִּי
שֶׁהֵם בַּחוּץ. וְכֵן הָעוֹמֵד בַּחוּץ וּפָשַׁט יָדָיו לְבַיִת מִנְּגַע נִטְמָאוּ יָדָיו
בְּלֶבֶד מִיָּד. וְאִם נִשְׁתַּהוּוּ שָׁם כְּדִי אֲכִילַת הַשְּׁעוֹר נִטְמָאוּ
טַבַּעוֹתָיו וְאִם לֹא טְהוּרוֹת :

כסף משנה **מי שהיה עומד בבית המנוגע וכו'.** בפרק י"ג: **ומ"ש וכן העומד**
בחוץ ופשט ידיו וכו'. ג"ז שם וכת"ק :

ט כָּל הַמְּצִיל בְּצַמִּיד פְּתִיל בְּאֵהָל הַמֵּת מִצִּיל מִכְּסָה בְּבַיִת
מִנְּגַע. וְכָל הַמְּצִיל מִכְּסָה בְּאֵהָל הַמֵּת אֶפְלוֹ הָיָה מְגַלָּה בְּבַיִת
הַמִּנְּגַע הָרִי זֶה טְהוֹר. כִּי צָד. כְּלִי חָרָס אוֹ כְּלִי אֲבָנִים וְכָלִי
אֲדָמָה וְכִיּוֹצָא בְּהוּן שֶׁהֵיוּ אֲכָלִין וּמִשְׁקִין וְכָלִים בְּתוֹכָן וְהֵיוּ
מִכְּסִין בְּבַיִת הַמִּנְּגַע אֵף עַל פִּי שְׂאִינָן מִקְפִּין צַמִּיד פְּתִיל הוּן וְכָל
מָה שֶׁבְּתוֹכָן טְהוֹר. הַבוֹר וְהַדּוֹת שֶׁבְּבַיִת הַמִּנְּגַע אֵף עַל פִּי שֶׁהוּן
מְגַלִּין כְּלִים שֶׁבְּתוֹכָן טְהוּרִין :

כסף משנה **כל המציל בצמיד פתיל באהל המת מציל וכו'.** שם וכו"י לגבי
ר"מ :

2 הצרעת הוא שם האמור בשתפיות כולל עניינים הרבה שאין דומין זה לזה. שהרי לכן עור האדם קרוי צרעת. ונפילת קצת שער הראש או הזקן קרוי צרעת. ושנוי עין הבגדים או הבתים קרוי צרעת. וזה השנוי האמור בבגדים ובבתים שקראתו תורה צרעת בשתפיות השם אינו ממנהגו של עולם אלא אות ופלא הנה בישראל כדי להזהירו מלשון הרע. שהמספר בלשון הרע משתנות קירות ביתו. אם חזר בו יטהר הבית. אם עמד ברשעו עד שהתפץ הבית משתנין כלי העור שבביתו שהוא יושב ושוכב עליהו. אם חזר בו יטהרו. ואם עמד ברשעו עד שישרפו משתנין הבגדים שעליו. אם חזר בו יטהרו ואם עמד ברשעו עד שישרפו משתנה עורו ויצטרע ויהיה מבדל ומפרסם לבדו עד שלא יתעסק בשחת הרשעים שהוא הליצנות ולשון הרע. ועל ענין זה מזהיר בתורה ואומר [\(דברים כד-ח\)](#) 'השמר בנגע הצרעת' [\(דברים כד-ט\)](#) 'זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים בדרך'. הרי הוא אומר התבוננו מה ארע למרים הנביאה שדברה באחיה שהיתה גדולה ממנו בשנים וגדלתו על ברפיה וסכנה בעצמה להצילו מן הים והיא לא דברה בגנותו אלא טעתה שהשותו לשאר נביאים והוא לא הקפיד על כל הדברים האלו שנאמר [\(במדבר יב-ג\)](#) 'והאיש משה ענו מאד' ואף על פי כן מיד נענשה בצרעת. קל וחמר לבני אדם הרשעים הטפשים שמרבים לדבר גדולות ונפלאות. לפיכך ראוי למי שרוצה לכוון ארחותיו להתרחק משיבתו ומלדבר עמהו כדי שלא יתפס אדם ברשת רשעים וסכלותם. וזה דרך ישיבת הלצים הרשעים בתחלה מרבין בדברי הבאי פענין שנאמר [\(קהלת ה-ב\)](#) 'וקול כסיל ברב דברים'. ומתוך כך באין לספר בגנות הצדיקים פענין שנאמר [\(תהילים לא-יט\)](#) 'תאלמנה שפתי שקר הדברות על צדיק עתקי'. ומתוך כך יהיה להו הרגל לדבר בנביאים ולתת דפי בדבריהם פענין שנאמר [\(דברי הימים ב לו-טז\)](#) 'ויהיו מלעבים במלאכי האלהים ובוזים דבריו ומתעתעים

בְּנִבְאָיו. וּמִתּוֹךְ כֶּךָ בָּאִין לְדַבֵּר בְּאֱלֹהִים וְכוּפְרִין בְּעֵקֶר כְּעֵנִין
שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים ב יז-ט) 'וַיִּחַפְּאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא כֵן עַל
ה' אֱלֹהֵיהֶם'. וְהָרִי הוּא אוֹמֵר (תהילים עג-ט) 'שִׁתּוֹ בְּשָׁמַיִם פִּיהֶם
וּלְשׁוֹנָם תִּהְלֹךְ בְּאֶרֶץ מִי גֵרָם לָהֶם לְשִׁית בְּשָׁמַיִם פִּיהֶם לְשׁוֹנָם
שֶׁהִלְכָה תִּחְלָה בְּאֶרֶץ. זֹה הִיא שִׁיחַת הַרְשָׁעִים שְׁגוּרָמַת לָהֶן
יְשִׁיבַת קַרְנוֹת וַיִּשְׁיבַת כְּנִסְיוֹת שֶׁל עַמֵּי הָאֶרֶץ וַיִּשְׁיבַת בְּתֵי
מִשְׁתָּאוֹת עִם שׁוֹתֵי שֶׁכָּר. אָבֵל שִׁיחַת כְּשָׂרֵי יִשְׂרָאֵל אֵינָה אֶלָּא
בְּדַבְרֵי תוֹרָה וְחֻכְמָה. לְפִיכֶךָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹזֵר עַל יָדוֹ
וּמְצַקֵּה אוֹתָן בָּהֶן. שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג-טז) 'אֲזַ נִדְּבְרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל
רַעְהוֹ וַיִּקְשֹׁב ה' וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זְכוֹרוֹן לְפָנָיו לִירְאֵי ה'
וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ: סְלִיקוּ לָהֶן הַלְכוֹת טְמֵאֹת צָרַעַת

כסף משנה הצרעת הוא שם האמור בשותפות וכו'. שהמספר בלשון הרע
משתנות קירות ביתו וכו'. דברי רבינו ראויים אליו ז"ל: נשלמו הלכות
טומאת צרעת

הלכות מטמאי משכב ומושב

יש בכללן ארבע מצות עשה. וזה הוא פרטן:

(א) דין טמאת נדה. (ב) דין טמאת יולדת. (ג) דין טמאת זבה. (ד)
דין טמאת זב:

ובאור מצות אלו בפרכים אלו:

הלכות מטמאי משכב ומושב - פרק ראשון

א הזב והזבה והנדה והיוולדת כל אחד מארבעתן אב מאבות הטמאות. מטמאין כלים במגע. ומטמא אדם במגע ובמשא. ומטמא משכב ומושב ומרכב מתחתיו ועושה אותו אב טמאה. ומטמא מדף על גבו :

כסף משנה הזב והזבה והנדה והיוולדת וכו'. בפירקא קמא דכלים מני להו באבות הטומאה : ומה שכתב מטמאים כלים במגע. דכתיב וכלי חרס אשר יגע בו הזב ישבר וכל כלי עץ ישטף במים. ומה שכתב ומטמא אדם במגע ובמשא. דכתיב הנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב וכתיב והנושא אותם יכבס בגדיו ורחץ במים וכו' ובפרק חמישי דזבים תנן הנוגע בזב ובזבה בנדה וביוולדת וכו' מטמא שנים ופוסל אחד וכו' אחד הנוגע ואחד המסיט אחד הנושא ואחד הנישא ותניא בתורת כהנים והדוה בנדתה והזב את זובו מה הזב מטמא במשא אף הזוב מטמא במשא לזכר לרבות את המצורע ולנקבה לרבות היוולדת. ומה שכתב ומטמא משכב ומושב ומרכב מתחתיו. דכתיב כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא וכל הכלי אשר ישב עליו יטמא וכל המרכב אשר ירכב עליו הזב יטמא. ומה שכתב ומטמא מדף על גבו. פרק ד' דזבים ופרק ו' דעדיות (משנה ב') ובתורת כהנים :

ב אחד זבה קטנה ואחד זבה גדולה. ואחד זבה מחמת עצמה או מחמת אנס. ואחד זב בעל שתי ראיות או בעל שלש. טמאת כָּלן שוה לטמא אחרים :

כסף משנה אחד זבה קטנה וכו'. בת"כ יליף לה מקרא. ומ"ש או מחמת אונס. בת"כ ובפרק בנות כותים (דף ל"ב ע"ב) יליף לה מקרא. ומ"ש ואחד בעל ב' ראיות וכו'. בפ"ק דמגילה (דף ח') משנה וגמרא :

ג קטנה בת יום אחד מטמא בנדה. בת עשרה ימים בזיבה. בת שלש שנים ויום אחד מטמאה את בועלה כמו שיתבאר :

כסף משנה קטנה בת יום אחד וכו'. משנה פרק יוצא דופן (נדה דף מ"ג ע"ב ומ"ד ע"ב):

ד קטן בן יום אחד מטמא בזיבה. ואחד גרים ועבדים ואחד ישראל מטמאין בנדה ובזיבה:

כסף משנה קטן בן יום אחד מטמא בזיבה. שם (דף מ"ג ע"ב) ובר"פ בנות כותים (דף ל"ג): ואחד גרים ועבדים. רפ"ב דזבים הכל מיטמאין בזיבה אף הגרים אף העבדים בין משוחררים בין שאינם משוחררים. ומ"ש שמטמאין בנדה:

ה סריס אדם סריס חמה מטמאין בזיבה כשאר הבריאים:

כסף משנה סריס אדם וסריס חמה מטמאין בזיבה וכו'. רפ"ב דזבים:

ו אין האשה מטמאה בלבן ולא האיש באדם אלא האשה באדם והאיש בלבן:

כסף משנה אין האשה מטמאה בלבן ולא האיש באדם וכו'. בריש פרק בנות כותים (דף ל"ב ע"ב) ובפרק כל היד:

ז טמטום ואנדרוגינוס נותנין עליהם חמרי האיש וחמרי האשה. מטמאין בלבן כאיש ובאדם כאשה. וטמאתו בספק לפיכך אין שורפין עליהו תרומה וקדשים ואין חיבין עליהו על טמאת מקדש וקדשיו. ראה לבן ואדם כאחד שורפין עליהו את התרומה ואת הקדשים אבל אין חיבין עליהו על ביאת מקדש וקדשיו שנאמר [\(במדבר ה-ג\)](#) 'מזכר עד נקבה תשלחו' עד שיהיה הטמאה טמאת זכר ודאי או טמאת נקבה ודאית. וכן הנוגע בלבן ואדם שלו כאחת אינו חיב על טמאת מקדש וקדשיו. נגע הוא בעצמו * בלבן ואדם שראה הרי זה חיב על ביאת המקדש:

ההראב"ד **בלובן ואודם שראה**. א"א אולי טעה בלשון התוספתא וחילק בין אחרים שנגעו באודם ולובן של טומטום שהוא עצמו שנגע בשלו ואם נתכוון לכך טעה טעות גדולה שלא אמרה התוספתא אלא שנגע הטומטום באודם ולובן של זכר ונקבה ודאית חייב על ביאת מקדש שלא תאמר לא חייבה תורה שילוח אלא לזכר ודאי ולנקבה ודאית לכך הוצרך לומר שהוא חייב:

כסף משנה **טומטום ואנדרוגינוס וכו'**. רפ"ב דזבים. ומ"ש לפיכך אין שורפין עליהם תרומה וקדשים ואין חייבים עליהם על טומאת המקדש. שם וטומאתן בספק ומבואר בתוספתא בפ"ב דזבים: **ראה לובן ואודם כאחד וכו'**. שם ובפרק המפלת עלה כ"ח ויליף לה מקרא. ומ"ש **וכן הנוגע בלובן ואודם שלו כאחד וכו'**. שם בתוספתא: ומ"ש **הוא עצמו שנגע בלובן ואודם וכו'**. שם הוא עצמו שנגע בלובן ואודם ונכנס למקדש פטור וגירסא משובשת היא וצריך להגיה חייב: **וכתב** הראב"ד בלובן ואודם שראה א"א אולי טעה בלשון התוספתא וחילק וכו'. ואין דברים אלו כדאי לכתוב שטעה טעות גדולה או קטנה שהרי אפשר לפרש התוספתא בנגע בשלו אבל אי קשיא הא קשיא מ"ש נגע הוא מנגעו אחרים דכיון דבנגעו אחרים אינם חייבים על ביאת המקדש משום דבעינן שתהא טומאת זכר ודאי או טומאת נקבה ודאית מאותו טעם בעצמו יש לפטור בשנגע הוא בעצמו ויש לדחוק ולפרש לשון רבינו כפירוש הראב"ד דבנגעו טומטום ואנדרוגינוס בשל אחרים מיירי אלא שלשון שראה שכתב רבינו קשה לזה:

ח דם הנדה או דם הזבה או דם היולדת מטמא בכל שהוא במגע ובמשא שפאמר [\(ויקרא טו-לג\)](#) 'והדוה בנדתה והזב' מפי השמועה למדו שפדוה כמוה. וכבר ביארנו בענין אסור נדה שחמשה דמים טמאים באשה אבל אם ראתה דם ירק הרי הוא טהור ואינו כמו רקה ושאר משקין היוצאין ממנה שרק מתעגל ויוצא וזה שותת ויורד:

כסף משנה **דם הנדה או דם הזבה וכו'**. משנה פרק יוצא דופן (דף מ"ג ע"ב). ומ"ש **במגע ובמשא**. בריש פרק דם הנדה (דף נ"ד ע"ב) מנא ה"מ דדם הנדה מטמא אמר חזקיה דאמר קרא והדוה בנדתה מדוה כמותה מה היא מטמאה אף מדוה מטמא: **וכבר ביארנו בענין אסור נדה וכו'**. בפ"ה מהא"ב. ומ"ש **אבל אם ראתה דם ירוק הוא טהור וכו'**. משנה פ' כל היד (דף י"ט) וכחכמים. ומ"ש **שהרוק מתעגל ויוצא**. שם בגמרא:

ט אִשָּׁה שֶׁיֵצֵא הַיֶּלֶד מִדְּפְנֵיהָ וַיּוֹצֵא עִמּוֹ דָם מִן הַדַּפֵּן הֲרִי אֹתוֹ
דָם אֶב מֵאֲבוֹת הַטְּמָאוֹת כְּדָם הַנֶּדֶה וְהַלְדָה וְהַזֵּיבָה שֶׁהַמְקוֹר
מִקוֹמוֹ טָמֵא. וְהָאִשָּׁה טְהוֹרָה עַד שֶׁיֵצֵא מִמֶּנָּה דָם דֶּרֶךְ הַרְחֵם:

כסף משנה **אשה שיצא הולד מדפנה וכו'.** בר"פ יוצא דופן (דף מ"א:): אמרינן
דביוצא ולד ודם דרך דופן ר"ש מטהר וחכמים מטמאים ובמקור מקומו טמא
פליגי מר סבר מקור מקומו טמא ומר סבר מקור מקומו טהור ופירש"י רבנן
סברי טיפה עצמה מטמא במגע משום דנגעה במקור ומקור מקומו טמא
ואיתמר עלה אמר ריש לקיש לדברי המטמא בדם מטמא באשה לדברי
המטהר בדם מטהר באשה רבי יוחנן אמר אף לדברי המטמא בדם מטהר
באשה ויליף ר"י מקרא שאין אשה טמאה עד שיצא מדוה דרך ערותה וידוע
דהלכה כר"י:

י מְקוֹר הָאִשָּׁה שֶׁנֶּעְקַר וְנָפַל לְאֶרֶץ הָאִשָּׁה טְמֵאָה טְמֵאת עֶרֶב
וְכֵן מְקוֹר שֶׁהִזִּיעַ כְּשֵׁנִי טִיפֵי מְרַגְלִיּוֹת הָאִשָּׁה טְמֵאָה טְמֵאת
עֶרֶב. אֲבָל אֵינָה נִדָּה עַד שֶׁתִּרְאֶה אֶחָד מִחֻמְשֵׁה דָמִים
הַמְטַמְּאִין אוֹתָהּ:

כסף משנה **מקור האשה שנעקר וכו'.** שם מקור שנעקר ונפל לארץ טמאה וכו'
למאי אילימא לטומאת שבעה דם אמר רחמנא ולא חתיכה אלא לטומאת ערב
ופירש"י שנעקר חתיכת בשר: **וכן מקור שהזיע כשתי טיפי מרגליות וכו'.** שם
אמר ר"י מקור שהזיע כשתי טיפי מרגליות טמאה למאי אילימא לטומאת
שבעה ה' דמים טמאים באשה ותו לא אלא לטומאת ערב ודוקא תרתי אבל
חדא אימא מעלמא אתיא. ופירש"י טיפי מרגליות דם לבן וצלול. לטומאת
ערב מפני שנגע במקור ונוגע בה. מעלמא מן הצדדין:

יא הַזִּיעָה טְפָה אַחַת הֲרִי הָאִשָּׁה טְהוֹרָה שְׂאִינָה אֶלָּא מִחוּץ
לְמְקוֹר:

יב זֹבֹב שֶׁל זָב אֶב מֵאֲבוֹת הַטְּמָאוֹת כְּזָב שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא טו-ב\)](#) זֹבֹב
טָמֵא הוּא' וּמְטַמֵּא בְּמִגַּע וּבְמִשָּׂא בְּכָל שֶׁהוּא. רְאִינָה רֵאשׁוֹנָה
שֶׁל זָב אֵינָה מְטַמְּאָה בְּמִשָּׂא וְהֲרִי הִיא כְּשֹׁכֶבֶת זָרַע * בֵּין מְאִישׁ

גָּדוֹל בֵּין מְאִישׁ קָטָן וְכֵן הַמְשֻׁכָּבוֹת וְהַמּוֹשָׁבוֹת שֶׁיָּשֵׁב עֲלֵיהֶם
מְשַׁרְאָה רְאִיָּה רְאוּנָה עַד שֶׁרְאָה הַשְּׂנֵיָה טְהוּרִים שְׂאִינוּ קְרוּי
זָב אֶלָּא אַחַר רְאִיָּה שְׂנֵיָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת מְחַסְרֵי כְּפָרָה.
רְאָה אַחַת מְרַבָּה כְּשֵׁתִים אֵין טָמֵא אֶלָּא הַמְּסִיט טָפָה
אַחֲרוֹנָה :

ההראב"ד **בין מאיש גדול בין מאיש קטן (הרי הראייה).** א"א אין לשונו
מיושר שאילו היתה ראייתו של זב קטן כשכבת זרעו לא היתה טמאה כלל עד
שיהיה בן ט' שנים ויום אחד אבל התורה הקישה קטן לגדול דכתיב זאת תורת
הזב בין קטן בין גדול עשה קטן כגדול לכל זיבתו :

כסף משנה **זובו של זב מאבות הטומאות וכו' ומטמא במגע ובמשא.** פ"ק
דכלים ובפרק דם הנדה (דף נ"ד ע"ב) יליף לה מקרא. **ומ"ש בכל שהוא.** משנה
ר"פ יוצא דופן (דף מ'): **ראיה ראשונה של זב וכו'.** בריש זבים וכב"ה. **ומ"ש**
בין מאיש קטן. בפרק בנות כותים (דף ל"ב ע"ב) בעיא דאיפשיטא והיינו למגע
אבל למשא לא מטמא אלא בשתי ראיות דאז מקרי זב אבל בראיה אחת לא
מיקרי זב כמו שלמדו שם מהכתובים. **ועל מ"ש רבינו בין מאיש גדול בין**
מאיש קטן, כתב הראב"ד א"א אין לשונו מיושר. טעמו לומר שעל מ"ש והרי
היא כש"ז לא יצדק לומר בין מאיש קטן אבל טומאת ראיה ראשונה של זב
בקטן אינו אלא מטעם שהיא תחלת זוב והכתוב הקיש בזב קטן לגדול כמו
שמפורש בפרק בנות כותים עלה ל"ד ורבינו גם כן לכך נתכוון. **ומ"ש וכן**
המשכבות והמושבות וכו'. בסוף נדה (עב:) ובתוספתא דזבים פרק קמא
וכבית הלל: **ראה אחת מרובה כשתים וכו'.** בתוספתא דזבים וכב"ה :

יג **רְאִיָּה רְאוּנָה שֶׁל מְצַרְעַ מְטֵמֵא בְּמִשָּׂא שְׁנֵיָמֵר (במדבר ה-ב)** 'כָּל
צְרוּעַ וְכָל זָב וְכָל טָמֵא לְנַפְשִׁי הָרִי הַצְּרוּעַ כְּזָב גָּמוּר מֵה זָב גָּמוּר
זוּבו מְטֵמֵא בְּמִשָּׂא אֶף מְצַרְעַ רְאִיתוֹ הָרְאוּנָה מְטֵמֵא בְּמִשָּׂא :

כסף משנה **ראיה ראשונה של מצורע וכו'.** בפרק בנות כותים עלה ל"ד ל"ה
וכדאסיק אביי :

יד **רק הזב ושכבת זרעו ומימי רגליו כל אחד משלשתן אב**
טמאה דין תורה. ומטמא בכל שהוא במגע ובמשא הרי הוא

אוֹמֵר בְּרֹק (ויקרא טו-ח) 'וְכִי יִרְק הַזֵּב בְּטְהוֹר'. וּמִימֵי רַגְלֵי וְשִׁכְבַּת זָרְעוֹ אֵי אֶפְשֶׁר שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּהֶם צַחְצוּחֵי זִיבָה כָּל שָׁהוּא :

כסף משנה רוק הזב ושכבת וכו'. בפ"ק דכלים זובו של זב ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו וכו' מטמאים במגע ובמשא ובר"פ דם הנדה (דף נ"ה ע"ב) יליף רוקו מדכתיב וכי ירוק הזב בטהור ומרבי ליה בין לטומאת מגע בין לטומאת משא ומימי רגליו מייתי לה (דף נ"ו) מדתניא זובו טמא וזאת לרבות מימי רגליו ושכבת זרעו מייתי לה בס"פ כיצד הרגל (דף כ"ה) מק"ו ור' יהושע נתן טעם לש"ז דמטמא אף במשא משום דא"א בלא צחצוחי זיבה כל שהוא ומשמע לרבינו דה"ה למימי רגליו וכתב רבינו טעם זה שהוא יותר פשוט וקצר. ומ"כ מאי דמטמא מימי רגליו מהאי טעמא ק"ל דבנדה יליף מוזאת ואפשר לתרץ דגמרא יליף מוזאת לומר דאפילו ר"א דמטהר ממשא לש"ז דסבירא ליה כיון דכתיבא ביה ש"ז לא מטמאה הכא מודה מרבויא דוזאת אבל לדידן דק"ל כר' יהושע דא"א וכו' ה"ה למימי רגליו וראיה לדבר דאמרינן בתורת כהנים זאת תורת הזב מה הזב וכו' ומייתי לה בנדה (דף כ"ב) ובתר הכי בת"כ יכול אף מימי רגלים יהו סותרים וכו' ומהי תיתי שיהו סותרים והא ש"ז גופא לא סתרא אלא משום צחצוחי זיבה אלא ודאי משום דמימי רגליו נמי אי אפשר בלא צחצוחי זיבה קאמר הכי. וממ"ש רבינו פ"ק דכלים נראה דתרוייהו נפקי מוזאת ויהיב רבינו טעמא מאי שנא דמרבין הני טפי מאחריני משום דא"א להו בלא צחצוחי זיבה. ואפשר שלזה נתכוון רבינו כאן עכ"ל :

טו אֶחָד זָב וְאֶחָד נִדָּה וְיִוֹלְדֵת וְזָבָה כָּל אֶחָד מֵהֶן רִקוּ וּמִימֵי רַגְלֵי אֵב טְמֵאָה כָּזָב. וְכֵן כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בְּהִלְכוֹת אֵלוֹ הַזֵּב אֶחָד הַזֵּב וְאֶחָד שָׁאֵר הָאֲרֻבָּעָה :

כסף משנה אחד זב ואחד נדה ויולדת וזבה וכו' :

טז תִּשְׁעָה מִשְׁקִין בְּזָב שֶׁלְשָׁה מֵהֶן אֵב טְמֵאָה וְהֵן רִקוּ וְשִׁכְבַּת זָרְעוֹ וּמִימֵי רַגְלֵי. כָּל אֶחָד מֵאֵלוֹ מְטַמֵּא אָדָם וְכֻלָּים בְּכָל שָׁהוּא כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוּ. שֶׁלְשָׁה מֵהֶן כּוֹלֵד הַטְּמֵאָה וְאֵלוֹ הֵן דְּמַעַת עֵינֵי וְדָם מִגִּפְתּוֹ וְחֵלֶב הָאֵשֶׁה. כָּל אֶחָד מֵאֵלוֹ כְּמִשְׁקִין טְמֵאִין שָׂאִין מְטַמֵּאִין אָדָם אֲבָל מְטַמֵּאִין כָּלָיִם מִדְּבָרֵי סוּפְרִים כְּמוֹ

שְׁבֹאֲרָנוּ. וְשִׁלְשָׁה מֵהֶן טְהוּרִין וְאֵלוּ הֵן זַעְתוֹ וְלַחָה סְרוּחָה
הַיּוֹצְאִים מִמֶּנּוּ וְהִרְעִי. הָרִי אֵלוּ שְׁלֹשָׁה מִן הַזָּב וְחִבְרִיו כְּמוֹתָן
מִשְׁאֵר הָאָדָם. כִּיחוּ וְנִיעוּ וְרִירוּ וּמִי הָאֵף שְׁלוֹ הָרִי הֵן כְּרִקוֹ לְכָל
דָּבָר וּבְכָלל הָרִק הֵן חֲשׂוּבִין. דָּם הַיּוֹצֵא מִפִּי אִמָּה וְדָם הַשּׁוֹתֵת
מִפִּי הָרִי הֵן בְּכָלל דָּם מִגְּפָתוֹ. הָיָה מוֹצֵץ וְרוֹקֵק דָּם הָרִי זֶה
מְטַמֵּא כְּרִק. שֶׁהָדָם שֶׁמוֹצֵץ אֵי אֶפְשָׁר לוֹ בְּלֹא צְחָצוּחֵי רִק :

ההראב"ד **כמשקין טמאין שאין מטמאין.** א"א אף בזה טעה שהרי הן
מטמאין את הגוויה ברביעית על ידי שתייה אבל במגע ודאי אין מטמאין אלא
הידים בלבד ואפילו במשהו והן מטמאין אף הכלים במשהו משמעתא
קמייתא דאלו דברים :

כסף משנה **תשעה משקין בזב וכו'.** בריש פרק דם הנדה (דף נ"ה ע"ב) ובת"כ.
ומה שכתוב בספרי רבינו כמותו טעות סופר הוא וצריך להגיה ולכתוב כמותן
ובזה יבא לשונו דבור על אפניו הרי אלו שלשה מן הזב וחביריו כמותן משאר
האדם כלומר כשם ששלשה אלו טהורים משאר האדם כך הם טהורים כשהם
מהזב וחביריו הנזכר בראש הפרק. ועל מה שכתב רבינו כל אחד מאלו
כמשקין טמאים שאין מטמאין אדם כתב הראב"ד א"א אף בזה טעה וכו'.
מ"ש משמעתא קמייתא דאלו דברים דמסכת ברכות (דף נ"א ע"ב) היינו לומר
דגבי מוזגין את הכוס ואחר כך נוטלין לידים משמע דבכל שהוא מטמו כלי
וידים כי אין רגילות להיות נדבק רביעית בידים ולא בכלי ואני אומר שמאחר
שדבריו יכולים להתפרש דלא מיירי אלא לענין מגע אין כאן טעות : כיחו וניעו
ומי האף וכו'. בריש פרק דם הנדה (דף נ"ה ע"ב). ומ"ש ורירו. בתוספתא פרק
בתרא דזבים. ומ"ש ובכלל הרוק הן חשובים, כלומר ומשום הכי לא מנה
אלא ג' דאלי"כ שבעה מיבעי ליה : דם היוצא מפי האמה וכו'. שם (בנדה דף
נ"ו) זובו טמא הוא [הוא טמא] ואין דם היוצא מפיו ומפי האמה טמא ומשמע
דהיינו ודאי לענין שלא יטמא כזב אבל מטמאין כמשקין טמאין וכן מפורש
בתוספתא דזבים פרק אחרון : ומ"ש היה מוצץ ורוקק דם וכו'. בפרק מצות
חליצה עלה ק"ה יבמה שרקקה [דם] תחלוץ לפי שא"א לדם בלא צחצוחי רוק
מיתבי יכול יהא דם היוצא מפיו ומפי האמה טמא ת"ל זובו הוא זובו טמא
ואין דם היוצא מפיו ומפי האמה טמא ל"ק כאן במוצצת כאן בשותת :

הלכות מטמאי משכב ומושב - פרק שני

א דם נדה וזבה ויולדת מטמא לח ויבש אבל זבו של זב ורקו ושכבת זרעו אינו מטמא אלא כל זמן שהוא לח אבל יבש יותר מדאי אינו מטמא. ועד כמה. אם שורין אותו בפושרין מעת לעת וחוזר לכמות שהיה הרי זה מטמא בלח אם היו המים פושרין בתחלתו אף על פי שאינן פושרין בסופו. וכל הדברים האלו דברי קבלה הן:

ההראב"ד **אם שורין אותו.** א"א נ"ל דלא בעינן מעת לעת אלא לשרץ ונבילה:

כסף משנה **דם הנדה וכו'.** אינו מטמא אלא כל זמן שהוא לח וכו'. ריש פרק דם הנדה (דף נ"ד ע"ב) ויליף לה מקראי. ומה שכתב ואם היו המים הפושרין בתחלתו וכו'. שם פלוגתא דתנאי ופסק לחומרא בדאורייתא: **וכתב** הראב"ד אם שורין אותו א"א נ"ל דלא בעינן מעת לעת אלא לשרץ ונבילה עכ"ל. טעמו משום דבאינך שהם דברים רכים בשרייה כל דהו סגי להו אבל מפשט דברי המשנה משמע כדברי רבינו וכך הוא דעת התוספות:

ב פשתן שטנאיתו נדה המסיטו טהור. ואם היה לח מטמא מפני רק פיה:

כסף משנה **פשתן שטנאיתו נדה וכו'.** פרק התערובות עלה ע"ט:

ג זב שהניח פיו על פי הכוס ונמלך שלא לשתותו המסיט את הכוס טהור. שתה ממנו הזב כל שהוא המסיטו טמא מפני משקה פי הזב:

כסף משנה **זב שהניח פיו על פי הכוס עד כשהן נדות.** תוספתא פ"ה דטהרות אלא שבנוסחא דידן כתוב במי רגלים או בין אין רואים אותם כאילו הם מים ונ"ל שטי"ס הוא:

ד זב שְׁנִשְׁדָּךְ אֶת הַפֶּת וְאֶת הַבָּצֵל **ד** הַמְּסִיטֹן טְהוֹר. נִשְׁדָּךְ אֶת הַקְּשׁוֹת וְהַמְּלַפְפוֹן הַמְּסִיטֹן טָמֵא מִפְּנֵי מִשְׁקָה פִּי הַזָּב הַמִּתְעַרֵּב בָּהֶן:

ההראב"ד **המסיטן טהור.** א"א מצאתי בשתי נוסחאות טמא בשתייהן ומה שחילקן ולא עירבן מפני שר"ש חולק בקישות ומלפפון ואינו חולק בפת מפני שרבו משקין שבו על משקין של פיהן:

כסף משנה כתב הראב"ד זב שנשך את הפת ואת הבצל המסיטן טהור א"א מצאתי בשתי נוסחאות טמא בשתייהם ומה שחילקן וכו'. ונוסחת רבינו נכונה שאין עליה תשובה לומר למה חילקן ולא עירבן ורבינו שמשון הביא תוספתא זו בפרק רביעי וגירסתו כגירסת רבינו:

ה קִלְפֵי פוֹלִין וְקִלְפֵי תוֹרְמוֹסִין שֶׁקֶצֶץ הָעֶכּוּ"ם הַמְּסִיטֹן טָמֵא שֶׁכָּל עֶכּוּ"ם כְּזָבִים לְכָל דְּבַרֵּיהֶן כְּמוֹ שְׂוֵתְבָאֵר. הַקִּלְפִּין שֶׁבִּשְׁוֹקֵין הוֹלְכִין בָּהֶן אַחַר הָרֵב:

ו דָּם טָמֵא שֶׁנִּתְעַרַּב בְּמֵיִם אִם בְּטֵלוֹ מֵרְאִיו הַכֹּל טְהוֹר. נִתְעַרַּב בְּדָם טְהוֹר וּבַיִן רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאֵלוֹ הוּא מַיִם. וְכֵן רַק טָמֵא שֶׁנִּתְעַרַּב בְּמֵיִם אִם הָיָה קָרוֹשׁ כְּבָרִיתוֹ הָרִי זֶה טָמֵא וְאִם נִמְחָה בְּמֵיִם אִם בְּטֵלוֹ מֵרְאִיו הַכֹּל טְהוֹר. נִתְעַרַּב בְּרַק אַחַר רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאֵלוֹ הוּא מַיִם. וְכֵן מִי רִגְלָיו שֶׁל טָמֵא שֶׁנִּתְעַרְבוּ בְּמֵיִם אִם בְּטֵלוֹ מֵרְאִיהֶן הַכֹּל טְהוֹר וְאִם לֹא טָמֵא. נִתְעַרַּב בַּיִן אוּ בְּמֵי רִגְלֵיִם טְהוֹרִין רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאֵלוֹ הוּא מַיִם. נִתְעַרְבוּ בְּמֵי רִגְלֵיִם שֶׁל עֶכּוּ"ם הוֹלְכִין אַחַר הָרֵב. כִּיצַד. כָּלִי שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל וְעֶכּוּ"ם מְטִילִין שָׁם מִי רִגְלֵיהֶן אִם רַב עֶכּוּ"ם הַכֹּל טָמֵא וְאִם רַב יִשְׂרָאֵל הַכֹּל טְהוֹר מִחֻצָּה לְמַחֻצָּה הַכֹּל טָמֵא. וְכֵן אִם נִתְעַרַּב מִי רִגְלֵי עֶכּוּ"ם זֶה בְּמֵי רִגְלֵי יִשְׂרָאֵל זֶה הוֹלְכִין אַחַר הָרֵב:

ז שׁוֹאֲלִין ^[כָּלִי] מִי רִגְלֵיִם מִכָּל מְקוֹם וְאִין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא שֶׁל נְדוּת הֵן שְׁלֹא נַחֲשָׁדוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְכַנֵּס אֶת מִי רִגְלֵיהֶן כְּשֶׁהֵן נְדוּת:

כסף משנה ומ"ש רבינו שואלים כלי מי רגלים. רבינו לא גריס כלי וכן נמצא בספר רבינו כתיבת יד דל"ג כלי:

ח חרס שהיה הזב או הזבה מטילין בו מי רגליהו וכבסו פעם ראשונה ושניה הרי המשקין שכבסו בהן טמאין ופעם שלישית טהורין בין שכבסו במים בין שכבסו במי רגלים שהרי לא נשאר בה לחלוחית מימי רגלים:

כסף משנה חרס שהיה הזב וכו'. ג"ז שם בתוספתא וכראב"י ובפרק התערובות עלה ע"ט:

ט זבה שנעקרו מימי רגליה בסוף שבעת ימי הספירה וירדה וטבלה והטילה מים אחר הטבלה הרי הן ספק אם אחר עקירה הולכין וזבה היתה או אחר היציאה שהיא טהורה. וכן עכו"ם שנעקרו מימי רגליה ונתגירה וטבלה והטילה מים אחר שטבלה הרי זה ספק אם אחר עקירה הולכין והרי הן כמי רגלי העכו"ם הטמאים או אחר יציאה והרי הם כמימי רגלי ישראל הטהורים:

כסף משנה זבה שנעקרו מימי רגליה. בפרק יוצא דופן (נדה דף מ"ב) בעיא דלא איפשיטא ואף על גב דאמר רבה בבעיא בתרייתא את"ל לא פסק רבינו כן משום דגמרא אמר תיקו בהאי בעיא דזבה. ומה שכתב וכן עכו"ם שנעקרו מימי רגליה וכו'. גם זה שם בעיא דלא איפשיטא:

י העבדים מטמאין בזיבה ובנדה ובלידה פישראל אבל העכו"ם אין מטמאין לא בזיבה ולא בנדות ולא בלידות דין תורה שנאמר [\(ויקרא טו-ב\)](#) 'ידברו אל בני ישראל ואמרתם אליהם איש איש כי יהיה זבי בני ישראל מטמאין בזיבה ולא העכו"ם. וחכמים גזרו על כל העכו"ם שיטמאו כזבים לכל דבריהן זכרים ונקבות והוא שיהיה הזכר בן תשע שנים ויום אחד ולמעלה והנקבה בת שלש שנים ויום אחד ומעלה. אבל

הקטנים למטה מזמן זה לא גזרו עליהן טמאה שעקר הגזרה היא כדי שלא יהא תינוק ישראל רגיל אצל העכו"ם במשכב זכור ופחות מזמן זה אין ביאתן ביאה. בעת שגזרו עליהן לא גזרו על שכבת זרע שלהן אלא שכבת זרעו של עכו"ם טהורה כדין תורה. ומפני מה לא גזרו עליה טמאה כדי להודיע שטמאתן מדברי סופרים שהרי הכל יודעין שאלו היו זבין דין תורה היתה שכבת זרעם אב הטמאה כשכבת זרע הזב ומאחר שיודעין בטמאתן שהיתה מדברי סופרים לא יבואו לשורף עליה תרומה וקדשים. נמצאת למד שזבובו של עכו"ם. ודם נדה או דם זיבה ולדה של בת עכו"ם. ובת עכו"ם ועכו"ם עצמן אף על פי שהם נקיים מן התורה מדם הזב. ורק העכו"ם ומימי רגליהן ומשכבן ומרכבן. ובוועל עכו"ם. כל אחד מאלו אב טמאה מדברי סופרים. לפיכך אין חיבין עליהן על ביאת מקדש וקדשיו ואין שורפין עליהן את התרומה. וכלן מטמאין אדם וכלים במגע ומטמאין אדם במשא כזב לכל דבר. אלא שהטמאה מדבריהן כמו שבארנו. ודם הנכרית כרקה וכמימי רגליה מטמא לח ואינו מטמא יבש:

כסף משנה העבדים מטמאים בזיבה ובנדה וכו'. ברפ"ב דזבים תנן דעבדים אפילו שאינם משוחררים מטמאים בזיבה. ומ"ש אבל העכו"ם אין מטמאים וכו' וחכמים גזרו וכו'. בפרק בנות כותים עלה ל"ד. ומ"ש זכרים ונקבות. שם אמרינן דב"ש מפלגי בין זכרים לנקבות ובי"ה לא מפלגי. ומ"ש והוא שיהיה הזכר בן ט' שנים ויום אחד ולמעלה והנקבה בת ג' שנים ויום אחד ולמעלה. פ"ב דע"ז (דף ל"ז) במסקנא: בעת שגזרו עליהם לא גזרו על שכבת זרע שלהם וכו'. בפרק בנות כותים (דף ל"ד): נמצאת למד. ודם הנכרית כרוקה וכמימי רגליה וכו'. בפרק בנות כותים וכבית הלל:

הלכות מטמאי משכב ומושב - פרק שלישי

א בועל נדה כנדה שהיא אב מאבות הטמאה של תורה מטמא כלים במגע ומטמא אדם במשא ובמגע ומטמא בהסט ומטמא משכב ומרכב כנדה :

כסף משנה בועל נדה כנדה. מבואר בתורה ואם שכב איש אותה ותהי נדתה עליו. ומה שכתב ומטמא אדם במשא וכו'. כן משמע בפירקא קמא דכלים דתנן למעלה מהם בועל נדה משמע שיש בהם כל החומרות שהוזכרו בקודמין כן נראה שהוא דעת רבינו :

ב אין משכב בועל נדה ומרכבו כמשכב נדה ומרכבה שהמשכב או המרכב שדרסה עליו נדה אב מאבות הטמאה ומשכב בועל נדה ומרכבו ולד טמאה ככלים שנוגע בהן שאינן מטמאין אדם ולא כלים אלא אכלין ומשקין בלבד. ולמה נגרעה טמאת משכבו מטמאת משכבה מפני שנאמר בועל נדה [\(ויקרא טו-כד\)](#) 'ותהי נדתה עליו וטמא שבעת ימים' ונאמר בו [\(ויקרא טו-כד\)](#) 'כל המשכב אשר ישכב עליו יטמא מאחר שנאמר ותהי נדתה עליו איני יודע שהיא מטמא משכב ולמה נאמר. מפי השמועה למדו שהכתוב נתקו מטמאה חמורה מלטמא אדם וכלים ותלאו בטמאה קלה שיהיה משכבו ולד ולא יטמא אדם וכלים אלא אכלין ומשקין בלבד כשאר נלדות הטמאות :

כסף משנה אין משכב בועל נדה ומרכבו וכו'. בפ"ק דכלים למעלה מהם בועל נדה שהוא מטמא משכב תחתון כעליון ובריש פרק בנות כותים (דף ל"ב ל"ג) דהיינו לומר דאי איכא עשר מצעות זו על זו שיהיה תחתונו של בועל נדה כעליונו של זב שאינו מטמא אלא אוכלים ומשקים ולא אדם וכלים. ומה שכתב ולמה נגרעה טומאת משכבו וכו'. שם ובתורת כהנים :

ג אֶחָד הֵבֵא עַל הַנְּדָה או על שומרת יום כנגד יום או על היולדת [\[בין פדרון בין שלא פדרון\]](#) אֶחָד הַמְּעֵרָה וְאֶחָד הַגּוֹמֵר בֵּין גְּדוּל

שָׁבָא עַל הַקְטָנָה בֵּין קָטָן שָׁבָא עַל הַגְדוּלָה מִתְטַמָּא מִשׁוּם בּוֹעֵל נְדָה. בְּמָה דְּבָרִים אָמּוּרִים כְּשֶׁהָיָה הַבּוֹעֵל בֶּן תִּשְׁעַ שָׁנִים וַיּוֹם אֶחָד וְהִנְבְּעֵלֶת הִיתָה בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים וַיּוֹם אֶחָד. אָבֵל פְּחוֹת מִכָּאן אֵינוֹ מִתְטַמָּא מִשׁוּם בּוֹעֵל נְדָה אֶלָּא מִשׁוּם נוֹגֵעַ בְּנְדָה בְּלִבָּד שֶׁהוּא וְלֹד וְאֵינוֹ אָב. וְכֵן בּוֹעֵל הַזָּב הָרִי הוּא כְּנוֹגֵעַ בּוֹ וְאֶחָד הַנוֹגֵעַ בְּזָב אוֹ הַנְּבַעֵלֶת מִן הַזָּב:

כסף משנה אחד הבא על הנדה או על וכו'. בסוף נדה (דף ע"ב). ומה שכתב אחד המערה ואחד הגומר. משנה פרק הבא על יבמתו (דף נ"ג ע"ב) ובתורת כהנים פרשת מצורע. ומה שכתב בין גדול שבא על הקטנה וכו'. במה דברים אמורים כשהיה הבועל בן תשע שנים ויום אחד והנבעלת היתה בת שלש שנים ויום אחד וכו'. פרק יוצא דופן (דף מ"ד מ"ה). ומה שכתב וכן בועל הזב וכו'. בסוף נדה (דף ע"ג). ומה שכתב ואחד הנוגע בזב או הנבעלת מן הזב. נדה שם:

ד הַנְּדָה וְהַזָּבָה וְשׁוֹמְרֵת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם וְהַיּוֹלֶדֶת אָף עַל פִּי שְׁלֹא רָאִתָּה דָם כְּלָם מִטְּמָאוֹת לְמַפְרַע מֵעַת לְעַת אוֹ מִפְּקִידָה לְפְקִידָה וְזֶהוּ הַנִּקְרָא מֵעַת לְעַת שֶׁבְּנְדָה. כִּי צַד. אִשָּׁה שֶׁהִיתָה טְהוֹרָה וְאִין לָהּ וָסֵת וּבְדָקָה עֲצָמָה בְּשַׁחֲרִית וּמִצָּאָה טְהוֹרָה וּבַחֲצֵי הַיּוֹם בְּדָקָה עֲצָמָה וּמִצָּאָה דָם הָרִי כָּל הַטְּהוֹרוֹת שֶׁעָשְׂתָה מִשְׁעַת פְּקִידָה רִאשׁוֹנָה עַד שְׁעַת פְּקִידָה שְׁנִיָּה טְמָאוֹת לְמַפְרַע. וְכֵן אִם בְּדָקָה הַיּוֹם וּמִצָּאָה טְהוֹרָה וּלְאַחַר שָׁנִים אוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּדָקָה וּמִצָּאָה דָם כָּל הַטְּהוֹרוֹת שֶׁעָשְׂתָה מֵעַת שֶׁבְּדָקָה וּמִצָּאָה דָם עַד כִּי שְׁעוֹת טְמָאוֹת לְמַפְרַע. וְעַד שְׁלֹאחַר הַתְּשֻׁמִּישׁ הָרִי הוּא כְּפְקִידָה וְשֶׁלְּפָנָי הַתְּשֻׁמִּישׁ אֵינוֹ כְּפְקִידָה מִפְּנֵי שֶׁאֵינָה בּוֹדְקֵת בּוֹ יָפָה:

כסף משנה הנדה והזבה כו' כולן מטמאות למפרע מעת לעת וכו'. בריש נדה וכחכמים דשקלי וטרו אמוראי לפרושי מילתייהו ופרט רבינו את אלו x מפני שבפרק יוצא דופן (דף מ"ב) פרטום שהרי על כל הנשים אמרו בריש נדה. ואפשר דלרבנותא נקט הני וכ"ש אחרות והני בכלל דקתני מתניי הן. ומ"ש ועד שלאחר התשמיש הרי היא כפקידה ושלפני תשמיש אינו כפקידה וכו'. שם

עלה ה' אמר רב יהודה אמר שמואל עד שלפני תשמיש אינו [ממעט] כפקידה מ"ט א"ר קטינא וכו' מתוך שמהומה לביתה אינה מכנסת לחורין ולסדקין :

ה אִשָּׁה שְׁיִישׁ לָהּ וְסֵת וְרָאָתָה דָּם בְּשַׁעַת וְסֵתָה דִּיהָ שְׁעָתָה וְאִינָה טְמֵאָה לְמַפְרָע. הַגִּיעַ שְׁעַת וְסֵתָה וְלֹא בְדָקָה עֲצָמָה וְלֹא אַחַר יָמִים בְּדָקָה עֲצָמָה וּמִצָּאָה דָּם הָרִי זֶה טְמֵאָה לְמַפְרָע וְהָרִי הִיא בְּחִזְקַת נְדָה מְשַׁעַת וְסֵתָה. וְזוֹ הִיא טְמֵאָת וְסֵתוֹת הָאֲמוּרָה בְּכָל מְקוֹם. וְאִם מִצָּאָה עֲצָמָה טְהוֹרָה כְּשֶׁבְדָקָה אַחַר הַוִּסְתָּה הָרִי זֶה טְהוֹרָה :

כסף משנה אשה שיש לה וסת וכו'. משנה שם : הגיע שעת וסתה ולא בדקה עצמה וכו'. משנה פרק בנות כותים (דף ל"ט). ומ"ש ואם מצאה עצמה טהורה וכו'. שם פלוגתא דרב ושמואל וידוע דהלכה כרב באיסורי :

ו כָּל אִשָּׁה שְׁיִישׁ לָהּ וְסֵת תִּרְגִּישׁ בְּעֲצָמָהּ. מִפְּהֶקֶת. אוּ מִתְעַטְשֶׁת. אוּ חוֹשֶׁשֶׁת פִּי כְרֶסֶה וְשִׁפּוּלֵי מַעִיהָ. אוּ אֶחָזָה צְמֵרוּרִית. אוּ רֵאשָׁה כְּבֵד עָלֶיהָ אוּ אִיבָרִיָּה כְּבִדִּין וְכִיּוֹצֵא בְּאֵלוּ. וַיֵּשׂ אִשָּׁה שְׁדִרְכָּה לְרֵאוֹת בְּעַת שְׁיִתְחִיל בָּהּ מְקַרְהָ אֶחָד מֵאֵלוּ מִיָּד בְּתַחֲלָתוֹ וַיֵּשׂ אִשָּׁה שְׁתַּמְתִּין בְּמְקַרְהָ זֶה שְׁעָה אוּ שְׁתִּים וְאַחַר כֵּן תִּרְאֶה הַדָּם בְּסוֹף הַוִּסְתָּה. הִיתָה לְמוֹדָה לְהִיּוֹת רוֹאָה בְּתַחֲלַת הַוִּסְתָּה כָּל הַטְּהוֹרוֹת שְׁעֲשִׂתָה בְּתוֹךְ הַוִּסְתָּה טְמֵאוֹת. הִיתָה לְמוֹדָה לְהִיּוֹת רוֹאָה בְּסוֹף הַוִּסְתָּה כָּל הַטְּהוֹרוֹת שְׁעֲשִׂתָה בְּתוֹךְ הַוִּסְתָּה טְהוֹרוֹת. וְאִינָה חוֹשֶׁשֶׁת אֶלָּא מְשַׁעָה שְׁדִרְכָּה לְרֵאוֹת עַד עֵת שְׁמִצָּאָה דָּם :

כסף משנה כל אשה שיש לה וסת וכו'. משנה בנדה פרק האשה (דף ס"ג). ומה שכתב היתה למודה להיות רואה בתחלת הוסת וכו' עד עת שמצאה דם. נדה שם :

ז הָרוֹאָה כֶּתֶם טְמֵאָה לְמַפְרָע עַד עֵת הַפְּקִידָה. וְכֵן הַבְּגָד שֶׁנִּמְצָא עָלָיו הַכֶּתֶם טְמֵא לְמַפְרָע. וְעַד כִּמָּה. עַד שְׁתֵּאמַר

בְּדַקְתֵי הַחֲלוּק הִזָּה וְלֹא הִיָּה עָלָיו כְּתָם. אֶפְלוּ כִּבְסָתוֹ וְלֹא
בְּדַקְתּוֹ טָמֵא מִקֶּדֶם הַכְּבוֹס לְמִפְרַע עַד שְׁעַת בְּדִיקָה. וְאֶפְלוּ
נִמְצָא הַכְּתָם לַח הָרִי זֶה מִטָּמֵא לְמִפְרַע עַד שְׁעַת הַבְּדִיקָה שְׁאֲנִי
אוֹמֵר מִיָּמִים הִיָּה שָׁם וְעַתָּה נָפְלוּ עָלָיו מִיָּם וְנִעְשָׂה לַח :

כסף משנה **הרואה כתם וכו'.** פרק קמא דנדה (דף ה') כל הנשים כתמן טמא
למפרע ונשים שאמרו חכמים דיין שעתן כתמן כראייתן וכתב רבינו עד עת
הפקידה אפילו הוי טפי ממעת לעת ואם כן הוא חמור יותר מראייתה דאילו
בראייתה תופס הזמן המועט כמו שנתבאר וכאן תולה בפקידה דוקא דומיא
דבגד דהוי טמא למפרע אפילו ימים רבים עד שעת בדיקה: **וכתב** הר"י
קורקוס ז"ל וטעם יש בדבר דאילו רואה עתה אין טעם להחמיר עליה למפרע
ביותר ממעת לעת אמנם כתם שאינה יודעת מתי יצא דם זה מגופה יש
להחמיר ולומר דסמוך לפקידה יצא עכ"ל. **ומה שכתב וכן הבגד שנמצא עליו
כתם וכו'.** בפרק דם הנדה (דף נ"ו ע"ב): **ומה שכתב אפילו כבסתו ולא בדקתו
וכו'.** שם אסיקנא דעד שעת כיבוס חזקתו בדוק ומשמע דהיינו דוקא בסתמא
אבל אם אומרת שהיא יודעת שלא בדקתו טמא. **ומה שכתב ואפילו נמצא
הכתם לח.** שם במשנה (דף נ"ז ע"ב):

ח וְכָל הַנְּשִׁים שְׂדִיָן שְׁעַתָּן כְּתָמָן כְּרֵאִיתָן וְאִינוּ מִטָּמֵא אוֹתָן
לְמִפְרַע. כָּל אֵלוּ הַנְּשִׁים הַטָּמְאוֹת לְמִפְרַע בֵּין רֵאִתָּה דָם בֵּין
מִצְאָתָה כְּתָם מִטָּמְאוֹת מְשֻׁכָּב וּמְרֻכָּב לְמִפְרַע לְטָמֵא אָדָם
וּבְגָדִים. וְכֹן רִקֹן וּמִיָּמִי רְגְלֵיהֶן טָמְאִין לְמִפְרַע. וְאֶפְלוּ כָּלִי חֶרֶשׁ
הַמְּקוֹף צְמִיד פְּתִיל מִטָּמְאוֹת אוֹתָן לְמִפְרַע. אֲבָל אֵינָן מִטָּמְאוֹת
אֶת הַבוֹעֵל לְמִפְרַע מְשׁוּם בּוֹעֵל נְדָה אֲלָא מְשׁוּם נוֹגֵעַ בְּלֶבֶד. אֲבָל
הַרוֹאֶה כְּתָם הַבוֹעֵל אוֹתָהּ מֵאַחַר שֶׁנִּמְצְאָת הַכְּתָם טָמֵא מְשׁוּם
בוֹעֵל נְדָה :

כסף משנה **וכל הנשים שדיין שעתן וכו'.** בפירקא קמא דנדה עלה ה' פלוגתא
דתנאי ופסק כרבי חנינא בן אנטיגנוס לגבי רבי מאיר משום דרבי מאיר
מחמיר בכתם מבראייתה ובסוף פרק הרואה כתם (דף נ"ח ע"ב) תנן דאמר
רבי עקיבא שלא אמרו חכמים בכתמים להחמיר אלא להקל. **ומה שכתב כל
אלו הנשים הטמאות למפרע וכו'.** שם (דף ה') לא פליג ר' חנינא בן אנטיגנוס
אלא בנשים שדיין שעתן אבל בשאר נשים מודה שכתמן כראייתן ותניא תו

התם (דף ו') הרואה דם מטמאה מעת לעת ומה היא מטמאה משכבות ומושבות אוכלים ומשקים וכלי חרס המוקפים צמיד פתיל ואינה מטמאה את בועלה למפרע וכו' הרואה כתם מטמאה למפרע ומה היא מטמאה אוכלין ומשקין משכבות ומושבות וכלי חרס המוקף צמיד פתיל וכו' ומטמאה את בועלה ומסיק התם דמעתי לעת שבנדה עושה משכב ומושב לטמא אדם לטמא בגדים. **ומה שכתב וכן רוקן ומימי רגליהם טמאים למפרע.** נראה דיליף לה בקל וחומר מכלי חרס המוקף צמיד פתיל. **ומה שכתב אבל אינה מטמאה את הבועל למפרע משום בועל נדה אלא משום נוגע בלבד.** בפרק כל היד עלה ט"ו כששהתה מעת לעת ומפקידה לפקידה בעלה מטמא משום מגע ואינו מטמא משום בועל ופירש רש"י מטמא משום נוגע [במעתי לעת בנדה] טומאת ערב בספק דרבנן לתלות ואינו מטמא משום בועל לטמא טומאת ז' ואפילו לתלות. **ומה שכתב אבל הרואה כתם הבועל אותה וכו'.** שם במשנה (דף י"ד) מודים חכמים לרבי עקיבא ברואה כתם שהיא מטמאה את בועלה ואמרינן בגמרא (דף ט"ו) דמכאן ולהבא דוקא קתני דמטמאה את בועלה לרבנן דהלכתא כוותייהו: **ומה שכתב רבינו אבל הרואה כתם הבועל אותה וכו'.** לשון אבל אינו נוח לי ונמצא בספר כתיבת יד כתוב וכל במקום אבל והיא הגירסא הנכונה:

ט מעברת שהוציא העבר את ידו והחזירה אמו טמאה לדה. וטמאת יולדת (י"ד) וטמאת מעת לעת או מפקידה לפקידה למפרע כמו שבארנו וטמאת וסתות וטמאת כתמים הכל מדברי סופרים וטמאתן מספק לפיכך אין שורפין עליהן תרומה וקדשים אלא תולין. וכן חלין שנעשו על טהרת הקדש שנטמאו באלו תולין. אבל הנעשים על טהרת התרומה וחלין הטבולין לחלה אין מתטמאין בכל אלו הטמאות שהן מדבריהן. נמצאת אומר שכל אחת מאלו הנשים ומשכבן ומרכבן ורקון ומימי רגליהן ובוועל רואה כתם מאחר שנמצא הכתם ובוועל יולדת מאחר שיצא האיבר וחזר כלין אבות טמאות מדברי סופרים:

כסף משנה מעוברת שהוציא העובר את ידו והחזירה וכו'. בפרק המפלת (דף כ"ח) ומסיק דלחומרא הוא דקאמר רב הונא ומדרבנן אבל ימי טוהר אין נותנין לה דלאו לידה היא עד שיצא רובו וזה שכתב רבינו טומאת יולדת (י"ד) וכו' מדברי סופרים: **וטומאת מעת לעת או מפקידה לפקידה.** בפרק כל היד

(דף ט"ו) אמרו מעת לעת דרבנן: **וטומאת וסתות**. בפרק כל היד פסקו התוספות דווסתות דרבנן דר"נ דהוא בתרא מוקי התם (דף י"ו) פלוגתא דרב ושמואל בהכי ולרב הווי דרבנן וקיימא לן כרב באיסורי וכן יש שם מחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע בזה ורבי יהושע סבר דהוי דרבנן וכן יש מחלוקת חכמים ורבי מאיר בזה וחכמים סברי דהווי דרבנן וכ"פ בשאלתות וכ"פ ר"ח. וטומאת כתמים בפרק כל היד ובפרק הרואה כתם (דף נ"ז נ"ח) אמרו שהיא מדרבנן: **ומ"ש לפיכך אין שורפין עליהם וכו'**. ברייתא פירקא קמא דנדה (דף ו'). **ומ"ש וכן חולין שנעשו על טהרת הקדש וכו'**. גבי מעת לעת שבנדה איכא תרי לישני התם ופסק כלישנא בתרא ואע"ג שהוא להחמיר בדרבנן משום דאלישנא קמא פרכינן פירכי טובא ושני להו בשינויי דחיקי ועוד כי בסוף הסוגיא (דף ז') הקשו על חולין הטבולים לחלה שאמרו שם דחמירי וגזרו בהו טומאה והא מעת לעת שבנדה שלא גזרו בה דאמר מר קבלה מיניה רב שמואל בחולין שנעשו על טהרת הקדש ולא בחולין שנעשו על טהרתן תרומה משמע דהכי קי"ל כיון דפריך מינה בסתמא ומשני התם דלא דמו דהתם אין תרומה מעורבת בהם אבל חלה מעורבת בהם ואבע"א הנח מעת לעת דרבנן ופסק כפירוש שני להקל בדרבנן:

הלכות מטמאי משכב ומושב - פרק רביעי

א אַרְבַּע נְשִׁים דִּין שְׁעָתוֹ וְאִינּוֹ מְטַמְּאוֹת לְמַפְרַעַ. וְאֵלוֹ הֵן מְעַבְּרֹת וּמִינִיקָה וּבְתוּלָה וּזְקֵנָה. אִי זֶה הִיא מְעַבְּרֹת מְשִׁיבֵר עֲבָרָה. הִיָּתָה בְּחֻזְקָת מְעַבְּרֹת וְרֵאָתָה דָם וְאַחַר כֵּן הִפִּילָה רוּחַ אוֹ דָבָר שְׂאִינּוֹ וְלָד הָרִי זֶה בְּחֻזְקָתָהּ וְדִיָּה שְׁעָתָה. רֵאָתָה דָם וְאַחַר כֵּן הִכָּר עֲבָרָה הָרִי זֶה מְטַמְּאָה לְמַפְרַעַ כְּכֹל הַנְּשִׁים. אִי זֶה הִיא מִינִיקָה כֹּל אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים חֹדֶשׁ מִיּוֹם הַלֵּדָה אֶפְלוּ מֵת בָּנָה בְּתוֹךְ זְמַן זֶה אוֹ שְׁגִמְלָתָהּ אוֹ נִתְנַתְּהוּ לְמִינִיקָה דִּיָּה שְׁעָתָה. אָבֵל אַחַר אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים חֹדֶשׁ אָף עַל פִּי שֶׁהִיא מִינִיקָה וְהוֹלְכֵת הָרִי זֶה טַמְּאָה לְמַפְרַעַ כְּכֹל הַנְּשִׁים. אִי זֶה הִיא

בְּתוֹלָה כָּל שְׁלֹא רְאֵתָה דָם מִיָּמִיָּה. בְּתוֹלָת דְּמִים אָמְרוּ לֹא
בְּתוֹלָת בְּתוֹלִים. כִּי צַד. אָפְלוּ נְשֵׂאת וְרְאֵתָה דָם מִחֲמַת נְשׂוֹאִין
אוּ יְלֵדָה וְרְאֵתָה דָם מִחֲמַת לְדָה עֲדִין הִיא בְּתוֹלָה לְעֲנִין טַמְאָה
וְדִיָּה שְׁעֵתָה. אִי זֹה הִיא זְקֵנָה כָּל שְׁעֵבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֵשָׁה חֲדָשִׁים
סְמוּךְ לְזִקְנוּתָה וְלֹא רְאֵתָה דָם. וְאִי זֹה הִיא סְמוּךְ לְזִקְנוּתָה כָּל
שְׁחֲבָרוּתֶיהָ קוֹרְאוֹת לָהּ זְקֵנָה בְּפִנְיָהּ וְאִינָה מְקַפֶּדֶת. עָבְרוּ עָלֶיהָ
שְׁלֹשׁ עוֹנוֹת וְרְאֵתָה וְחִזְרוּ וְעָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ עוֹנוֹת אַחֲרוֹת אוּ
פְחוֹת אוּ יִתֵּר וְרְאֵתָה הָרִי הִיא כְּכֹל הַנְּשִׂים וּמִטְמְאָה לְמַפְרָע:

כסף משנה ארבע נשים דיין שעתן וכו'. משנה פ"ק דנדה. ומה שכתב היתה
בחזקת מעוברת וכו'. ברייתא שם (דף ח' ע"ב). ומה שכתב ראתה דם ואח"כ
הוכר עוברת וכו'. שם (דף מ') בעיא דאיפשיטא: איזו היא מניקה וכו'.
ברייתא שם (דף ז' ע"ב). ומ"ש אפילו מת בנה וכו'. שם במשנה וכחכמים.
ומ"ש אבל אחר כ"ד חדש וכו'. שם (דף ט') בברייתא וכרבי יהודה ורבי יוסי
ור"ש לגבי ר"מ: איזו היא בתולה וכו'. שם במשנה (דף ו' ע"ב). ומ"ש או ילדה
וכו'. ברייתא שם: איזו היא זקנה וכו'. שם במשנה. ומ"ש ואיזו היא סמוך
לזקנותה וכו'. שם (דף ט') היכי דמי סמוך לזקנותה אמר רב יהודה כל
שחברותיה אומרות עליה זקנה היא ור"ש אומר כל שקורים לה אמא אמא
ואינה בושה רבי זירא ורבי שמואל בר רב יצחק ח"א כל שאינה מקפדת וחד
אמר כל שאינה בושה מאי בינייהו איכא בינייהו בושה ואינה מקפדת ופסק
רבינו כר"ש משום דרבי זירא ור"ש ב"ר יצחק משמע דסברי כוותיה
ובפלוגתא דר' זירא ור"ש ב"ר יצחק פסק לקולא משום דמידי דרבנן היא:
עברו עליה ג' עונות וראתה וכו'. שם תנו רבנן זקנה שעברו עליה שלש עונות
וראתה דיה שעתה ועוד עברו עליה שלש עונות וראתה דיה שעתה ועוד עברו
עליה שלש עונות וראתה הרי היא ככל הנשים ומטמאה מעת לעת ומפקידה
לפקידה ומדברי רבינו נראה שלא היה גורס אלא שתי פעמים עברו עליה שלש
עונות ואתי ליה שפיר מאי דתנן בההוא פירקא (דף ז' ע"ב) ובמה אמרו דיה
שעתה בראיה ראשונה אבל בשניה מטמאה מעת לעת ואינו צריך לידחק במה
שנדחקו בו התוספות. ומ"ש או פחות או יתר. בברייתא הנזכרת אסיקנא
דל"ש בין כוונה לפיחתה או הותירה:

ב בתולה שראתה דם אפילו שופעת כל שבועה או דולפת הרי זה פעם אחת. ראתה דם ופסקה וחזרה וראתה הרי זה שתי פעמים :

כסף משנה בתולה שראתה דם וכו'. שם (דף י' ע"ב) ולשון אפילו שופעת שכתב רבינו קשה דבגמרא פריך אפילו שופעת וכ"ש פוסקת אדרבה פוסקת היא כשתי ראיות ומשני אימא ושופעת ופרש"י וסמי מכאן אפילו ויש לומר שמאחר שרבינו כתב בהדה דולפת שפיר דמי למיתני לגבה אפילו שופעת :

ג תינקת שלא הגיע זמנה לראות וראתה דם פעם ראשונה ושניה דיה שעתה. ראתה פעם שלישית מטמאה למפרע. [עברו עליה שלשה חדשים ואחר כך ראתה דיה שעתה]. עברו עליה שלשה חדשים אחרים ואחר כך ראתה דיה שעתה. עברו עליה שלשה חדשים אחרים וראתה מטמאה למפרע :

כסף משנה תינוקת שלא הגיע זמנה לראות וכו'. שם (דף ט' ע"ב) תנו רבנן תינוקת שלא הגיע זמנה לראות וראתה פעם ראשונה דיה שעתה ושניה דיה שעתה פעם שלישית הרי היא ככל הנשים ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה עברו עליה שלש עונות וראתה דיה שעתה ועוד עברו עליה ג' עונות וראתה דיה שעתה ועוד עברו עליה ג' עונות הרי היא ככל הנשים ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה וכתב הרשב"א בת"ה הארוך ברייתא זו ד"ה היא וטעמא דמילתא דכל שלא הגיע זמנה לראות אין לה דמים וראיה ראשונה שראתה אינה אלא מקרה ואינה ראיה להצטרף עד שתתחזק בראיות אחרות הילכך ראיה ראשונה אינה אלא כאחת ואין לה כח להחזיק הראשונה אבל כשתראה עוד פעם שלישית עם השתי ראיות אחרונות תתחזק הראשונה ואלו השתים מגלות על הראיה הראשונה שראיה גמורה היתה ולא מקרה ומעתה לפי הטעם הזה אפילו לרשב"ג נמי מוחזקת היא ובזו אין הפרש בין רבי לרשב"ג ואע"פ שיש מגדולי המפרשים והפוסקים שפירשו דלרבי דוקא אתיא לפי שאין הראשונה ראויה להצטרף לעולם והילכך לרשב"ג אינה מוחזקת עד שתראה ד' ראיות מסתברא לי שא"א להעמידה שאם כן כל אותה סוגיא ושקלא וטריא דרב גידל ורב כהנא וחזקיה ור"י ור"ש בן יהוצדק וכל נחותי ימא אתו כרבי ודלא כהלכתא דאנן בווסתות כרשב"ג סבירא לן כדאיפסקא הלכתא בב"ק ולפיכך נ"ל הדרך שכתבתי נכון וברור עכ"ל. וכך היא דעת רבינו שפסקה לברייתא זו ויש בספרי רבינו חסרון הניכר וצריך להגיה עברו עליה

ג' חדשים ואח"כ ראתה דיה שעתה עברו עליה ג' חדשים אחרים ואח"כ ראתה דיה שעתה עברו עליה שלשה חדשים אחרים וראתה מטמאה למפרע:

ד תינקה שהגיע זמנה לראות וראתה פעם ראשונה ודיה שעתה שניה מטמאה למפרע. עברו עליה שלשה חדשים ואחר כך ראתה ודיה שעתה. עברו עליה שלשה חדשים אחרים ואחר כך ראתה מטמאה למפרע:

כסף משנה תינוקת שהגיע זמנה לראות וכו' עד ואח"כ ראתה דיה שעתה. גם זה שם. ומה שכתב עברו עליה שלשה חדשים אחרים וכו'. פשוט הוא:

ה מעברת ומיניקה וזקנה ובתולה שהגיע זמנם לראות שראו ראייה ראשונה ודין שעתה. ראו פעם שניה * מטמאות למפרע ככל הנשים כמו שבארנו. ואם ראו הראשונה באנס אף בשניה ודין שעתה:

ההראב"ד מטמאות למפרע. אי"א הא דלא כהלכתא דקיי"ל כר"י דאמר מעוברת ומניקה דיין כל ימי עיבורן וכל ימי מניקותן:

כסף משנה מעוברת ומניקה וכו'. משנה שם (דף ז' ע"ב) ובמה אמרו דיה שעתה בראייה ראשונה אבל בשניה מטמאה מעת לעת ואם ראתה את הראשונה מאונס אף בשניה דיה שעתה ובגמרא (דף י" ע"ב) אמר רב אכולהו וכו' ופסק רבינו כר"י ור' יוסי ור"ש לגבי ר"מ ואע"ג דרבי יוחנן סבר כר"מ הא רב דהלכה כוותיה באיסורי לגבי שמואל סבר כוותיהו ולא שבקינן רובא דתנאי למפסק כר"מ דיחידאה הוא ועוד דלית הלכתא כוותיה לגבי חד מינייהו וכיון דרב סבר הכי לא חיישינן לדרבי יוחנן בהא: **וכתב** הר"י קורקוס ז"ל שיש הוכחה לפסק זה ממה שאמרו אחר כך כתנאי וכיון שאחר שהזכירו פלוגתא דאמוראי אמרו כתנאי משמע דאמוראי לא שמיע להו מן הדך ברייתא דאי הוה שמיע להו הל"ל הלכתא כפלוגי הילכך אפלוגתא דתנאי איכא למיסמך למפסק כרובא וכ"ש דמתניתין סתמא קתני וטפי משמע דאכולהו קאי ושוב מצאתי בירושלמי שאמרו דר"י סבר כרב עכ"ל. ובכן נסתלק מעל רבינו מ"ש עליו הרב ראב"ד מטמאות למפרע אמר אברהם הא דלא כהלכתא דקיי"ל כרבי יוחנן דאמר מעוברת ומניקה דיין שעתה כל ימי עיבורן וכל ימי מניקותן:

1 מְעַבְרַת או מִיְנִיקָה שְׁרָאָתָה הַדָּם וְעָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים
וְאַחַר כֵּן רָאָתָה דָּיָה שְׁעָתָה. עָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים אַחֲרַיִם
וְרָאָתָה פְּעַם שְׁנֵיָה שְׁהִיא שְׁלִישִׁית לְרָאִיָּה רְאִשׁוֹנָה מְטַמְּאוֹת
לְמַפְרָע. הַרְוָאָה דָּם אַחַר דָּם טַהַר בְּתוֹךְ כִּי"ד שָׁעוֹת דָּיָה שְׁעָתָה.
וְכָל שְׁדֵיָה שְׁעָתָה אֶף עַל פִּי שְׂאִינָה מְטַמְּמָה לְמַפְרָע צְרִיכָה
שֶׁתְּבַדֵּק עֲצָמָה תָּמִיד. וְכָל אִשָּׁה הַמְרַבָּה לְבִדּוּק מְשַׁבַּחַת חוּץ מִן
הַנְּדָה וְיוֹשֶׁבֶת עַל דָּם טַהַר שְׂאִין הַבְּדִיקָה מוֹעֵלֶת לָהּ כָּלוּם :

כסף משנה מעוברת או מניקה שראתה דם וכו'. משנה שם (דף ז' ע"ב) רבי יוסי אומר מעוברת ומניקה שעברו עליהן ג' עונות דיין שעתן ומשמע לרבינו דלא פליג אלא אר"א דאמר התם כל הנשים דיין שעתן אבל ת"ק לא פליג אר' יוסי ודלא כפרש"י דפליג ולפי פירוש רבינו רבי יוסי נמי כת"ק ס"ל דמעוברת משיוודע עוברת ומניקה משנולד אלא דאתא למימר דבעברו עליהן ג' עונות פעם אחת בלבד דיין שעתן אבל אם עברו עליהן ג' עונות פעם שניה מטמאות למפרע ות"ק לא פליג עליה : **הרואה דם טוהר וכו' : וכל שדיה שעתה אע"פ שאינה מטמאה למפרע וכו'.** משנה סוף פ"ק דנדה (דף י"א) אע"פ שאמרו דיה שעתה צריכה להיות בודקת חוץ מן הנדה והיושבת על דם טוהר. **ומה שכתב וכל אשה המרבה לבדוק משובחת.** ריש פרק כל היד (דף י"ג) :

2 חֲכָמִים תִּקְנוּ לָהּ לְבָנוֹת יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת בּוֹדְקוֹת עֲצָמוֹן בְּכָל
יוֹם בְּשַׁחֲרִית מִפְּנֵי טְהָרוֹת שֶׁל עֲרָבִית וּבְעֲרָבִית מִפְּנֵי טְהָרוֹת
שֶׁל שַׁחֲרִית. וְכָל אוֹכְלֵת תְּרוּמָה בּוֹדְקַת בְּשָׁעָה שְׂאוּכְלֵת
בְּתְרוּמָה. וְכָל אִשָּׁה בּוֹדְקַת בְּשָׁעָה שְׁעוֹבֶרֶת לְשִׁמּוֹשׁ מְטַמְּתָה מִפְּנֵי
הַטְּהָרוֹת. אֲבָל אִם לֹא הִיָּתָה עוֹסְקַת בְּטְהָרוֹת אֵינָה צְרִיכָה
בְּדִיקָה לְבַעֲלָהּ * שְׁכָל הַנָּשִׁים שֵׁישׁ לָהּ וְסֵת בְּחִזְקַת טְהָרָה
לְבַעֲלֵיהּ כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּעִנְיַן נְדָה :

ההראב"ד שכל הנשים שיש להם וסת. א"א איני יודע מהו זה דקי"ל כל לבעלה אינה צריכה בדיקה אלא א"כ עסוקה בטהרות ואפילו אשה שאין לה וסת עד שלא הגיעו לפירקן אינן צריכות בדיקה ואין נשים בודקות אותן אבל משהגיעו לפירקן צריכות בדיקה ונשים בודקות אותן :

כסף משנה **חכמים תקנו וכו'.** בריש נדה (דף ד' ע"ב) ופרש"י שחרית להכשיר טהרות של לילה להוציא מכלל ספק טומאה שאם תמצא טהורה תדע שלא ראתה בלילה ולכשתמצא ערבית טמאה יצאו אלו מספק. **ומ"ש וכל אוכלת תרומה בודקת וכו'.** משנה ספ"ק דנדה (דף י"א): **וכל אשה בודקת בשעה שעוברת לשמש מטתה.** שם במשנה שצריכה לבדוק בשעה שעוברת לשמש ביתה ובגמרא (דף י"א ע"ב) אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא באשה עסוקה בטהרות דמגו דבעיא בדיקה לטהרות בעיא נמי בדיקה לבעלה אבל אינה עסוקה בטהרות לא בעיא בדיקה ואסיקנא דאע"ג דיש לה וסת אם היא עסוקה בטהרות צריכה בדיקה לבעלה ואם אינה עסוקה בטהרות אע"פ שאין לה וסת אינה צריכה בדיקה לבעלה ולפי זה יש לתמוה על רבינו שכתב שכל הנשים שיש להם וסת בחזקת טהרה לבעליהן דמאי איריא יש להם וסת אפילו אין להם וסת הרי הן בחזקת טהרה לבעליהן כל שאינה עסוקה בטהרות וכבר השיגו הראב"ד וכתב כל הנשים שיש להם וסת א"א איני יודע מהו זה דק"ל כל לבעלה אינה צריכה בדיקה אא"כ עסוקה בטהרות ואפילו אשה שאין לה וסת עכ"ל. וליישב דעת רבינו י"ל שהוא ז"ל סובר שמה שאמרו בגמרא לא שנו אלא בעסוקה בטהרות וכו' היינו דוקא בעד שלפני תשמיש אבל בעדים דלאחר תשמיש לעולם צריכה כ"כ המ"מ בפ"ד מהא"ב:

ח חֲזַקְתָּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לְפָרְקוֹ בְּחֻזְקַת טְהוֹרָה וְאִין הַנְּשִׁים בּוֹדְקוֹת אוֹתָן. אָבֵל מִשֶּׁהִגִּיעוּ לְפָרְקוֹ צְרִיכוֹת בְּדִיקָה וְנָשִׁים בּוֹדְקוֹת אוֹתָן:

כסף משנה **חזקת בנות ישראל וכו'.** פ"ק דנדה עלה י" ע"ב:

ט הַחֲרָשֶׁת וְהַשׁוֹטָה וּמִי שֶׁנִּטְרָפָה דַּעְתָּהּ בְּחֻלֵּי אִם יֵשׁ לָהּ פְּקָחוֹת מִתְקַנּוֹת אוֹתָן הֲרִי אֵלוֹ אוֹכְלוֹת בְּתֵרוֹמָה:

כסף משנה **החרשת והשוטה וכו'.** משנה ריש פרק כל היד (נדה דף י"ג ע"ב):

י כָּל הַכֹּתְמִים הַבָּאִים מִבֵּין יִשְׂרָאֵל בְּחֻזְקַת טְמֵאָה וְהַבָּאִים מִבֵּין הָעֶכְבוֹיִם בְּחֻזְקַת טְהוֹרִין. וְהַנְּמַצָּאִים בְּעָרֵי יִשְׂרָאֵל טְהוֹרִים שֶׁלֹּא נִחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁלִיךְ כִּתְמֵיהֶן אֶלָּא מִצְנִיעִין אוֹתָם. לְפִיכָךְ כָּל הַכֹּתְמִין הַנְּמַצָּאִים בְּכָל מְקוֹם טְהוֹרִין חוּץ

מִן הַנְּמָצָאִים בַּחוּרִים וְסָבִיבוֹת בֵּית הַטְּמֵאָה. וְכֵלָן טְמֵאָתוֹ
בְּסֶפֶק כְּמוֹ שֶׁבֶּאֱרָנוּ:

כסף משנה כל הכתמים הבאים וכו'. משנה וגמרא בסוף פרק דם הנדה (דף
נ"ו):

יא כָּל הַכֶּתְמִים הַטְּמֵאִין מֵעֲבִירִין עָלֶיהֶן שְׁבַעַה סְמָמִין וְאַחַר
כֶּךָ בֵּין עֶבֶר הַכֶּתֶם בֵּין לֹא עֶבֶר מְטַבִּילוֹ וְטָהוֹר. שְׁאִם לֹא עֶבֶר
כָּלֵל הָרִי הוּא צָבַע. וְאִם עֶבֶר אִו כֶּהָה הָרִי זֶה כֶּתֶם וּמֵאַחַר
שֶׁעָבְרוּ עָלָיו הַסְּמָמִין כָּבֵר בְּטַל אֶף עַל פִּי שְׁרִשׁוֹמוֹ נֶכֶר. וְאִפְלוּ
כֶּתֶם שֶׁל דָּם נְדוּת וְדָאִי כִּיּוֹן שֶׁהָעֶבִיר עָלָיו שְׁבַעַה סְמָמִים בְּטַל
וּמְטַבִּילוֹ וְעוֹשֶׂה טְהוֹרוֹת עַל גְּבִיו:

כסף משנה כל הכתמים הטמאים וכו'. בפ"ט דנדה (דף ס"א ע"ב) ז' סמנים
מעבירים על הכתם וכו' הטבילו ועשה על גביו טהרות העביר עליו ז' סמנים
ולא עבר ה"ז צבע הטהרות טהורות ואינו צריך להטביל עבר או שדיחה נה"ז
כתם] הטהרות טמאות וצריך להטביל ובגמרא (דף ס"ב ע"ב) תניא ר' חייא
אומר דם הנדה ודאי מעביר עליו שבעה סמנים ומבטלו ופירש"י דם הנדה
ודאי כגון נדה שקנחה בסדין דם אע"ג דודאי דם הוא מעביר עליו ז' סמנים
ומבטלו ואפילו לא עבר הרי הוא בטל וטהור הואיל ואין אדם מקפיד עליו
אחר העברת סמנין מדאזל ליה חזותא ואע"ג דקאמר התם אהא דר' חייא
רבי לא שנאה ר' חייא מנא ליה ופירש"י דאינה משנה ומשובשת היא ר"ל הוא
דאמר הכי לפרוקי מאי דאותיב עליה ר"י אבל ר"י סבר דמשנה היא דהא
מותיב מינה לר"ל ואמוראי בתראי נמי סברי לה התם להא דר' חייא. ומ"מ
מה שכתב רבינו בין עבר בין לא עבר מטבילו קשיא לי דהא בלא עבר תנן ה"ז
צבע ואינו צריך להטביל. וי"ל דאינו צריך להטביל פעם שניה קתני אבל פעם
ראשונה צריך להטביל וכדקתני ברישא דמתניתין הטבילו. וא"ת אם הוא צבע
למה צריך להטבילו י"ל דכיון דנחת לידי ספק טומאה צריך טבילה ואם
הטבילו קודם שעברו עליו ז' סמנין כיון דאיגלאי מילתא דצבע הוא עלתה לו
אותה טבילה ואי איגלאי מילתא דכתם הוא לא עלתה לו אותה טבילה כיון
שהיה שם דם הנדה בעין וצריך להטבילו שנית:

יב בָּגַד שְׂאֵבֶד בּוֹ כֶּתֶם מֵעֲבִירִין עַל כָּל הַבְּגָד שֶׁבָּעָה סִמְמָנִים וּמִטְבִּילוֹ. אֲבָדָה בּוֹ שְׁכָבֶת זָרַע אִם הָיָה חֹדֶשׁ בּוֹדֵקוֹ בְּמַחֲט וְאִם הָיָה שְׁחוּק בּוֹדֵקוֹ בַּחֲמָה :

כסף משנה בגד שאבד בו כתם וכו' ומבטלו. בפרק ט' דנדה (דף ס"א). ומה שכתב אבדה בו ש"ז וכו'. שם ופירש"י במחט מקום הזרע קשה והמחט מתעכב מלהכנס בו. חדש אין נבדק בחמה לפי שהוא עב ומהודק אבל שחוק נבדק בחמה שוטחו בחמה מקום הזרע הוי סתום ואין החמה נראית כנגדו כל כד :

יג בָּגַד שֶׁהָיָה עָלָיו כֶּתֶם וְהִטְבִּילוֹ וְעָשָׂה עַל גְּבִיו טְהוֹרוֹת וְאַחַר כֵּן הֶעֱבִיר עַל הַכֶּתֶם שֶׁבָּעָה הַסִּמְמָנִים וְלֹא עָבַר הָרִי זֶה צָבַע וְהִטְהָרוֹת שֶׁעָשָׂה טְהוֹרוֹת וְאִין צָרִיךְ לְהִטְבִּילוֹ פַּעַם אַחֲרָת. וְאִם עָבַר הַכֶּתֶם אוֹ כֶּהָה עֵינּוֹ הָרִי זֶה כֶּתֶם וְהִטְהָרוֹת טְמֵאוֹת. שֶׁהָרִי הַקָּפִיד עַל הַכֶּתֶם לְהַסִּירוֹ. וְצָרִיךְ לְהִטְבִּילוֹ פַּעַם שְׁנִיָּה לְטְהָרוֹ :

כסף משנה בגד שהיה עליו כתם וכו'. משנה כתבתיה בסמוך. ומ"ש שהרי הקפיד על הכתם להסירו וכו'. שם בגמרא :

יד כֶּתֶם שֶׁהֶעֱבִיר עָלָיו שֶׁשָּׂה סִמְמָנִים וְלֹא עָבַר וְאַחַר כֵּן הֶעֱבִיר עָלָיו צָפוֹן וְעָבַר הָרִי הַטְהָרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל גְּבִיו טְמֵאוֹת. אִף עַל פִּי שֶׁהַצָּפוֹן מֵעֲבִיר הַצָּבַע הוֹאִיל וְלֹא הֶעֱבִיר עָלָיו שֶׁבָּעָה הַסִּמְמָנִין הָרִי זֶה בְּחִזְקַת כֶּתֶם. וְשָׂמָא אֵלּוֹ הֶעֱבִיר הַשְּׁבִיעִי הָיָה עוֹבֵר. הֶעֱבִיר עָלָיו שֶׁבַעַת הַסִּמְמָנִים וְלֹא עָבַר וְחִזַּר וְהֶעֱבִירוֹ עָלָיו פַּעַם שְׁנִיָּה וְעָבַר כָּל הַטְהָרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל גְּבִיו בֵּין תְּכִבְסֹת רֵאשׁוֹנָה לְשִׁנְיָה טְהוֹרוֹת. וְכָל הַטְהָרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל גְּבִיו אַחַר תְּכִבְסֹת שְׁנִיָּה טְמֵאוֹת. הוֹאִיל וְגָלָה דַּעְתּוֹ שֶׁהוּא מְקַפֵּיד עָלָיו וְרוֹצֵה לְהוֹצִיא רְשׁוּמוֹ הָרִי זֶה טְמֵא עַד שֶׁיִּבְטְלוּ וְיִטְבִּילוּ. כָּבֵר בְּאַרְנוֹ בְּהִלְכוֹת אֲסוּרֵי בִיָּאָה שֶׁבָּעָה הַסִּמְמָנִין שֶׁמֵּעֲבִירִין עַל הַכֶּתֶם מֵהֵן וְהִיאֵךְ מֵעֲבִירִין אוֹתָן :

כסף משנה **כתם שהעביר עליו ששה סמנים וכו'.** ברייתא שם (דף ס"ב) ובספרי רבינו כתוב פעמיים צנון והוא ט"ס וצריך לכתוב במקומו צפון והוא הנקרא בלעז שאבו"ן: **העביר עליו ז' סמנין וכו'.** גם זה ברייתא שם העביר עליו ז' סמנין ולא עבר שנאן ועבר טהרותיו טהורות אמר ר' זירא ל"ש אלא הטהרות שנעשו בין תכבוסת ראשונה לשניה אבל טהרות שנעשו אחר תכבוסת שניה טמאות שהרי הקפיד עליו ועבר אמר ליה ר' אבא לרב אשי מידי בקפידא תליא מילתא א"ל אין דתניא רבי חייא אומר דם הנדה ודאי מעביר עליו ז' סמנין ומבטלו ואמאי הא דם נדה הוא אלמא בקפידא תליא מילתא הכא נמי בקפידא תליא מילתא ופירש"י שנאן ועבר טהרותיו טהורות דאם איתא דדם הוא בהעברה קמייתא הוה עבר. תכבוסת העברת סמנים. שהרי הקפיד עליו כשחזר והעבירן גילה דעתו שמקפיד עליו בספק דם. ועבר ע"י העברה זו ונעשה בו מעשה דם שכן דרך דם לעבור ע"י ז' סמנים. מידי בקפידא תליא בתמיה כיון דטהרות שבינתים טהורות אלמא לאו דם הוא אחרונות משום קפידא אמאי טמאוו דם הנדה ודאי כגון נדה שקנחה בסדין דם אע"ג דודאי דם הוא מעביר עליו ז' סמנין ומבטלו ואפילו לא עבר הרי הוא בטל וטהור הוא הואיל ואין אדם מקפיד עליו אחר העברת סמנין מדאזל לה חזותא עכ"ל וה"ה בפ"ט מהא"ב פירש הסוגיא לדעת רבינו עיין עליו. ואם תאמר והרי כיון שהעביר עליו ז' סמנין ולא עבר אין זה כתם אלא צבע וכמ"ש רבינו למעלה וא"כ אין כאן עוד טומאה אפילו אחר תכבוסת שניה ואפילו מקפיד ותירצו התוספות עיין עליו: **והר"י קורקוס ז"ל** כתב וז"ל ומדברי רבינו נ"ל שאפשר לפרש בדרך אחרת דודאי ע"י כיבוס משתנה הוא ומראיתו מכהה וה"נ מיירי בנשתנה ע"י כיבוס ראשון ובכי הא לא הוי צבע וכמ"ש רבינו למעלה לא עבר כלל ה"ז צבע ואם עבר וכו' דכל שהוא ודאי עובר או מכהה באופן שלא ישאר אלא רישומן לבד וכיון שנשתנה הרי נתבטל וטהור אף על פי שהוא כתם כי מסתמא אינו מקפיד עוד עליו ולכך טהור אבל זה שחזר והעבירו הקפיד על רושם כל שהוא ולכך טמא עד שיבטלו ויטבילו וז"ש הואיל וגילה דעתו שהוא מקפיד עליו ורוצה להוציא רישומו כי בודאי אין שם אלא רישומו עד כאן לשונו:

טו **האשה שמתה ויצאה ממנה דם מטמא משום כתם**
שהמקור מקומו טמא. אף על פי שיצא הדם אחר שמתה ואין
כאן נדה הואיל ומקום טמא יצא מטמא טמאת כתמים.
ואם ה"ה בו רביעית מטמא באהל ומטמא משום כתם:

כסף משנה האשה שמתה וכו'. משנה וגמרא בסוף נדה (דף ע"א) וכת"ק:

הלכות מטמאי משכב ומושב - פרק חמישי

א הזב והזבה והנדה והיולדת לעולם הם בטמאתן ומטמאין אדם וכלים ומשכב ומרכב עד שיטבולו. אפלו נתאחרו כמה שנים בלא ראית טמאה ולא טבלו הרי הן בטמאתן:

כסף משנה הזב והזבה וכו' יולדת שלא טבלה וכו'. בפרק במה אשה (ס"ד): ובפרק בנות כותים עלה ל"ה ובת"כ שנינו וידיו לא שטף במים אפי' לאחר כמה שנים:

ב יולדת שלא טבלה אחר שבעה לזכר וארבעה עשר לנקבה כל דם שתראה אף על פי שהוא בתוך ימי טהר הרי הוא כדם הנדות ומטמא לח ויבש. לא תלה הכתוב בימים בלבד אלא בימים וטבילה:

ג יולדת שירדה לטבל מטמאה לטהרה ונעקר ממנה דם בירידתה ויצא חוץ לבין השנים הרי זו טמאה ואין הטבילה מועלת לדם זה ואף על פי שעדין היא בבשרה. ואם נעקר ממנה בעלייתה מן המקוה הרי זו טהורה מפני שהוא דם טהר. והטבילה מועלת לכל הדם המבלע באיברים ומשימה אותו דם טהר:

כסף משנה יולדת שירדה לטבול וכו'. בפרק יוצא דופן עלה מ"ב:

ד יולדת שטבלה אחר שבעה של זכר וארבעה עשר של נקבה או אחר ספירת שבעה ימים נקיים אם היתה יולדת בזוב הרי היא בכל ימי טהר שלה כטמא שטבל ועדין לא העריב שמשו ונהרי היא טבולת יום בכל אותן הימים. ואינה צריכה טבילה אחרת בסוף ימי טהר אלא במשלים הימים הרי היא כטבול יום שהעריב שמשו. במה דברים אמורים שהיא כטבול יום לענין תרומה ומעשר. אבל לקדשים הרי היא כראשון לטמאה שעדין לא טבל אלא כמי שנגע בנדה או בטמא מת שעדין לא טבל וכיוצא בהן. נמצאת אתה למד שהיולדת בתוך ימי טהר אוכלת במעשר ופוסלת את התרומה כטבול יום כמו שיתבאר. ואם נפל מרקה ומדם טהרתה על כפר של תרומה הרי הוא בטהרתו שמשקה טבול יום טהור כמו שיתבאר. ומטמאה את הקדשים כולד הטמאות עד שתשלים ימי טהר * ותהיה טהורה לכל. ויראה לי שמאחר שהיא מטמאה את הקדש שהיא צריכה טבילה אחרת בסוף ואחר כך תגע בקדש אף על פי שאינה צריכה טבילה אחרת לאכילת התרומה :

ההראב"ד ותהיה טהורה לכל. אי"א כמה דבריו מבולבלין ואיך תהיה טהורה לכל והלא מחוסרת כפרה היא ואף משתביא כפרתה צריכה טבילה לאכילת קדש ומשנה שלימה היא ואם יאמר ה"מ לאכילה אבל למגע לא הרי דבריו סותרין זה את זה :

כסף משנה יולדת שטבלה אחר שבעה וכו'. משנה בסוף נדה (דף ע"א) וכבית הלל. ומה שכתב רבינו נמצאת אתה למד שהיולדת בתוך ימי טהר אוכלת במעשר וכו'. שיעור הלשון כך הוא שהיולדת דינה הוא שבתוך ימי טהר אוכלת במעשר וכו' : וכתב הראב"ד ותהיה טהורה לכל אי"א כמה דבריו מבולבלים וכו'. מ"ש ומשנה שלימה היא בפרק חומר בקודש (חגיגה דף כ"א) אונן ומחוסר כפורים צריכים טבילה לקדש אבל לא לתרומה. ומ"ש ואם יאמר הני מילי לאכילה אבל למגע לא הרי דבריו סותרים זה את זה כלומר שהוא כתב ותהיה טהורה לכל דמשמע לכל מילי בין למגע בין לאכילה והוא אומר דמתניתין דמצרכה טבילה הני מילי לאכילה. ולישב דברי רבינו יש לומר שמה שכתב רבינו לכל היינו לומר שתהיה טהורה בין לקדש בין לתרומה

במגע דוקא וזה מבואר בדבריו שהרי כתב שלאכילה אף לתרומה יראה לו שצריכה טבילה כך היה נראה לומר אלא שמדברי רבינו בפרק שנים עשר מהלכות שאר אבות הטומאה נראה שמחוסר כפורים עד שלא הביא כפרתו אסור ליגע בקדש ולפיכך צריך לפרש דברי רבינו דה"ק ומטמאה את הקדשים בולד הטומאות עד שתשלים ימי טוהר וגם תהיה טהורה לכל דהיינו על ידי הבאת קרבנותיה. **ומה שכתב רבינו ויראה לי** מצאתי בספר מוגה כלשון הזה ויראה לי שמאחר שהיא מטמאה את הקדש שהיא צריכה טבילה בסוף ואחר תגע בקדש אף על פי שאינה צריכה טבילה אחרת לאכילת התרומה :

ה יולדת שהיא מצרעת וטבילה אחר שבעה של זכר או ארבעה עשר של נקבה הרי דם טהר שלה טמא כרקה וכמימי רגליה. וכלן כמשקין טמאין שכל המשקין הטמאין היוצאין מהן כמשקין שהן נוגעין בהן. חוץ מזב וכיוצא בו. שהרי שלשה משקין היוצאין ממנו אבות טמאות כמו שבארנו :

כסף משנה יולדת שהיא מצורעת וכו'. משנה פרק בנות כותים (דף ל"ד) וכב"ה ויליף לה מדכתיב ולנקבה לרבות מצורעת למעיינותיה וברפ"ב דטבול יום ושאר כל הטמאים וכו' משקים היוצאים מהם כמשקין שהוא נוגע בהם אלו ואלו תחילה חוץ מן המשקה שהוא אב הטומאה והיינו משקה הזב :

ז זבה קטנה שטבילה ביום השמור שלה אחר הניץ כמו שבארנו בענין אסור נדה הרי מגעה ובעילתה תלויים. אם נגמר היום ולא ראתה כל שנגעה בו טהור ובוועלה טהור ופטור. ואם ראתה דם אחר שטבילה כל טהרות שעשתה טמאות ועושת משכב ומרכב ובוועלה חייב חטאת. טבילה בליל השמור קדם שיעלה עמוד השחר הרי זו כמי שלא טבילה ועדין עושת מרכב ומושב :

כסף משנה זבה קטנה וכו'. משנה בסוף נדה (דף ע"ב) ומודים ברואה תוך אחד עשר יום וטבלה לערב ושמשה שמטמאים משכב ומושב וחייבין בקרבן טבלה ביום שלאחריו ושמשה הרי זו תרבות רעה ומגען ובעילתן תלויים. **ומה שכתב רבינו שטבלה ביום השמור שלה וכו'.** הוא מה ששנינו טבלה ביום שלאחריו וכו'. **ומה שכתב טבלה בליל השמור וכו'.** זה הוא מה ששנינו

ומודים ברואה בתוך י"א יום וטבלה לערב וכו' וביאר רבינו כל זה בפרק ששי מהלכות איסורי ביאה:

ז הַרְוָאָה דָּם בְּיוֹם אֶחָד עֶשֶׂר וְטַבְלָה לְעֶרְב לַיִל שְׁנַיִם עֶשֶׂר הָרִי זוּ מְטַמְּאָה מְשֻׁכָּב וּמוֹשָׁב. אָף עַל פִּי שְׂאִינָה רְאוּיָה לְהִיּוֹת זָבָה גְדוּלָה כְּמוֹ שְׂבִאֲרָנוּ בְּעֶנְיָן אִסוּר נְדָה:

כסף משנה הרואה דם ביום י"א וכו'. גם זה שם במשנה וכבית הלל:

ח טַבְלָה בְּיוֹם שְׁנַיִם עֶשֶׂר אַחֲרֵי הַנֶּחֱמָה * אָף עַל פִּי שְׂאִסוּרָה לְשִׁמֶשׁ [עד] לְעֶרְב אִם שִׁמְשָׁה בּוֹעֵלָה טְהוֹר וּמְשֻׁכָּבָה וּמְרַכְבָּה טְהוֹרִין אָף עַל פִּי שְׂרָאָתָה דָּם בְּיוֹם שְׁנַיִם עֶשֶׂר אַחֲרֵי הַטַּבְלָה. מִפְּנֵי שֶׁהוּא תַחֲלֵת נְדָה כְּמוֹ שְׂבִאֲרָנוּ שֶׁם בְּאִסוּר נְדָה וְאִינוּ מְצַטְרֵף לְיוֹם אֶחָד עֶשֶׂר לְפִיכָד אֵינָה צְרִיכָה לְשִׁמֹר יוֹם שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֶלָּא טוֹבֵלֶת וְעוֹסְקֶת בְּטְהָרוֹת. אֲבָל הַרְוָאָה דָּם בְּעֶשְׂרֵי טוֹבֵלֶת בְּיוֹם אֶחָד עֶשֶׂר וּמְשַׁמְרֶת אוֹתוֹ שֶׁאִם תִּרְאֶה בּוֹ דָּם אַחֲרֵי טַבְלָה נְטִמְאוּ כָּל טְהָרוֹת שֶׁעָשְׂתָה וְנִטְמָא בּוֹעֵלָה אָף עַל פִּי שְׂאִינָה רְאוּיָה לְהִיּוֹת זָבָה גְדוּלָה כְּמוֹ שְׂבִאֲרָנוּ בְּעֶנְיָן נְדָה:

ההראב"ד אע"פ שאסורה לשמש לערב. א"א יש כאן שיבוש ולמה אסורה לשמש לערב והלא יצא מגרגרנותו בשמירתו עד לערב ונראה שצריך להיות אף על פי שאסורה לשמש עד לערב:

כסף משנה וכתב הראב"ד אע"פ שאסורה לשמש לערב א"א יש כאן שיבוש ולמה אסורה לשמש לערב והלא יצא מגרגרנותו וכו'. ואין ספק שספר מוטעה נזדמן להראב"ד שבספרינו כתוב עד לערב. ומ"ש אבל הרואה דם בעשירי וכו'. שם וכר"י:

ט זָב וְזָבָה גְדוּלָה שֶׁטַבְּלוּ בְּיוֹם שְׂבִיעֵי שְׁלֶהֶן כְּמוֹ שְׂבִאֲרָנוּ לֹא יִתְעַסְקוּ בְּטְהָרוֹת עַד לְעֶרְב שְׂמָא יֵרְאוּ טַמְּאָה וְיִסְתְּרוּ שְׂבַעַת יְמֵי הַסְּפִירָה וְנִמְצָא אוֹתָן הַטְּהָרוֹת טְמֵאוֹת לְמַפְרַע. אָף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹשִׂין מְשֻׁכָּב וּמוֹשָׁב לְמַפְרַע אִין מְטַמְּאִין כְּלֵי חָרֶס בְּהֶסֶט

מֵאַחַר שֶׁטָּבְלוּ אֶף עַל פִּי שֶׁחֲזָרוּ וְרָאוּ טַמְאָה וְסִתְרוּ הַכֹּל. וְכָל
כָּלִי חָרָס שֶׁהֵסִיטוּ עַד שֶׁלֹּא רָאוּ טְהוֹר :

כסף משנה זב וזבה גדולה וכו'. בפרק כיצד צולין (דף פ"א) ובפרק שני דנזיר (דף ט"ו ע"ב) נתבאר שאפי' ראתה בשביעי אחר טבילה סותרת הכל ופרק בנות כותים (דף ל"ג ע"ב) אמרו ואחר תטהר אמר רחמנא אחר אחר לכולן שלא תהא טומאה מפסקת ביניהם ובפרק תינוקת (דף ס"ז ע"ב) אמרו מכדי האידנא כלהו ספק זבות שווינהו רבנן ליטבלינהו ביממא דשבעה ומשני משום דר"ש דתניא אחר תטהר אחר אחר לכולן ר"ש אומר אחר מעשה תטהר אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שמא תבא לידי ספק ובת"כ אחר תטהר אחר המעשה תטהר כיון שטבלה יכולה להתעסק בטהרות אבל אמרו חכמים לא תעשה כן שלא תבא לידי ספק : **אע"פ שהם עושים משכב ומושב למפרע וכו'.** הכי איתא בפ"ק דמגילה (דף ח' ע"ב) א"ל רבא אלא מעתה גבי זב דכתיב וכבס בגדיו וטהר התם מאי וטהר מעיקרא איכא אלא טהור השתא מלטמא כלי חרס בהיסט אע"ג דהדר חזי לא מטמא למפרע. וכתב רש"י אף על פי שטבילתו ביום ואם ראה אחר טבילה בו ביום סתר הכל ומטמא משכב ומושב וכו' אפילו הכי מהני ליה טבילה לטהרו מלטמא כלי חרס שהסיט בין טבילה לראיה והכי דריש לה בת"כ ונראה בעיני דהא דדרשינן ליה וטהר מלטמא כלי חרס מדכתביה להאי קרא בתר קרא אשר יגע בו הזב דנפקא לן מיניה היסט כלי חרס לזב ואין לך עוד טמא שמטמא כלי חרס בהיסט אלא הוא עכ"ל :

הלכות מטמאי משכב ומושב - פרק ששי

א כָּבֵר בְּאַרְנוֹ שֶׁהֵזַב וְחִבְרָיו מְטַמְּאִין מְשֻׁכָּב וּמוֹשָׁב וּמְרַכָּב. וְהַמְשֻׁכָּב וְהַמוֹשָׁב אֶחָד הוּא וְלָמָּה נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה [\(ויקרא טו-ד\)](#) 'מְשֻׁכָּב וּמוֹשָׁב' שֶׁהַמְשֻׁכָּב הָרְאוּי לְשִׁכְיָהּ וְהַמוֹשָׁב הָרְאוּי לְיִשְׁיָהּ. וּבֵין שְׁנֵי שֵׁב עַל הַמְשֻׁכָּב אוֹ שֶׁשָּׁכַב עַל הַמוֹשָׁב טַמְאָהוּ לְפִיכָּד אֲנִי אוֹמֵר בְּכֹל מְקוֹם מְשֻׁכָּב לְבַד וְהוּא הַדִּין לְמוֹשָׁב. וְאִי

זֶהוּ מְרַכֵּב זֶה הָרְאוּי לְרִכִּיבָה כְּגוֹן מְרַדְעַת הַחֲמֹר וְטַפִּיטוֹן
הַסּוּס :

כסף משנה **כבר ביארנו שהזב וחביריו וכו'.** בתחילת פי' ראשון. **ומ"ש ובין**
שישב על המשכב וכו'. בת"כ אין לי אלא בזמן ששכב על המשכב וישב על
המושב מנין שכב על המושב וישב על המשכב ת"ל יטמא ריבה. **ומה שכתב**
ואי זהו מרכב וכו'. בתורת כהנים ובפרק כ"ג דכלים. **וטפיטון של סוס** הוא
הנקרא בערבי סרג אל פרס :

ב **המשכב והמרכב** כָּל אֶחָד מֵהֶן אָב מַאֲבוֹת הַטְּמָאוֹת שֶׁל
תּוֹרָה מְטַמְּאִין אָדָם וְכֻלָּים בְּמַגֵּעַ וּמְטַמְּאִין אֶת הָאָדָם בְּמִשָּׂא.
וּמָה בֵּין מִשְׁכָּב לְמָרְכָב שֶׁהַנוֹגֵעַ בְּמִשְׁכָּב אִם הָיָה אָדָם וְנִגַּע
בְּבָגְדִים וּבְשָׂאָר כְּלָיִם עַד שֶׁלֹּא פָּרַשׁ מִמְטַמְּאִיו הֲרִי זֶה טְמֵאָם
וְעִשָּׂאָן רֵאשׁוֹן לְטְמֵאָה וְהַנוֹגֵעַ בְּמָרְכָב אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּגָדִים וְלֹא
כְּלָיִם אֲפֹלוּ בְּשַׁעַת מַגְעוֹ אֲבָל הַנוֹשֵׂא אֶת הַמִּשְׁכָּב אוֹ אֶת
הַמָּרְכָב הֲרִי זֶה מְטַמֵּא בְּגָדִים וּשְׂאָר כְּלָיִם בְּשַׁעַת נְשִׂיאָתוֹ עַד
שֶׁלֹּא פָּרַשׁ מִמְטַמְּאִיו. וּמִנִּין שֶׁבְּטְמֵאת מָרְכָב חֵלֶק מַגְעוֹ
מִמִּשָּׂאוֹ וּבְמִשְׁכָּב לֹא חֵלֶק. שֶׁהֲרִי הוּא אוֹמֵר בְּמִשְׁכָּב **(ויקרא טו-ה)**
'וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ יִכָּבֵס בְּגָדָיו' וּבְמָרְכָב הוּא אוֹמֵר **(ויקרא**
טו-ט) 'וְכֹל הַמָּרְכָב אֲשֶׁר יִרְכַּב עָלָיו' **(ויקרא טו-ז)** 'וְכֹל הַנִּגַּע בְּכָל אֲשֶׁר
יְהִי תַחְתָּיו יִטְמָא עַד הָעֶרֶב'. וְלֹא נֹאמַר בּוֹ יִכָּבֵס בְּגָדָיו מִלְּמַד
שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּגָדִים בְּשַׁעַת מַגְעוֹ וְנֹאמַר **(ויקרא טו-ז)** 'וְהַנוֹשֵׂא
אוֹתָם יִכָּבֵס בְּגָדָיו' אֶחָד הַנוֹשֵׂא אֶת הַמָּרְכָב אוֹ הַנוֹשֵׂא מִשְׁכָּב
מְטַמֵּא בְּגָדִים בְּשַׁעַת נְשִׂיאָתוֹ. נִמְצְאָתָ לְמַד שֶׁהַזָּב וְהַזָּבָה
וְהַנְּדָה וְהַיּוֹלְדֵת וּמִשְׁכָּבוֹ וְרִקּוֹן וּמִימֵי רִגְלֵיהֶן וְדָם נְדָה וְזָבָה
וְיּוֹלְדֵת וְזוֹבוֹ שֶׁל זָב כָּל אֶחָד מֵאלוֹ אָב. וְאָדָם שֶׁנִּגַּע בְּאֶחָד מִכָּל
אלוֹ אוֹ נִשָּׂאָן מְטַמֵּא בְּגָדִים וּשְׂאָר כְּלָיִם בְּשַׁעַת נְגִיעָתוֹ אוֹ
בְּשַׁעַת נְשִׂיאָתוֹ. וְאֵינוֹ מְטַמֵּא לֹא אָדָם וְלֹא כְּלֵי חָרֶשׁ. שֶׁכָּל
הַמְטַמֵּא אָדָם מְטַמֵּא כְּלֵי חָרֶשׁ וְכֹל שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא אָדָם אֵינוֹ
מְטַמֵּא כְּלֵי חָרֶשׁ. הֵנָּה לְמַדָּתָ שֶׁכָּל טְמֵא שֶׁנֹּאמַר בּוֹ יִכָּבֵס בְּגָדָיו

הרי זה מטמא בגדים שיגע בהם כל זמן שלא פרש ממטמאיו ועושה אותן ראשון לטמאה כמוהו. ומטמא שאר כלים כבגדים. חוץ מקלי חרש שאינו מטמא לא אדם ולא כלי חרש אף על פי שעדין לא פרש. וכל טמא שלא נאמר בו יכבס בגדיו הרי הוא עד שלא פרש כאחר שפרש שאינו מטמא בגדים מפני שהוא ולד ואין צריך לומר שאינו מטמא אדם ולא כלי חרש. ולפיכך הנוגע במרכב אינו מטמא בגדים בשעת מגעו והנושא את המרכב מטמא בגדים בשעת נשיאתו כמו שבארנו:

כסף משנה המשכב והמרכב כל אחד מהם אב וכו'. בפ"ק דכלים מונה אותה באבות הטומאות ובתורת כהנים אמרו שהמשכב נעשה אב הטומאה לטמא אדם ולטמא בגדים ובפרשת זבים כתיב כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא וכל הכלי אשר ישב עליו יטמא ואיש אשר יגע במשכבו ורחץ במים וגוי וכל המרכב אשר ירכב עליו הזב יטמא וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב והנושא אותם יכבס בגדיו ורחץ במים וגוי ודריש בת"כ דוהנושא אותם קאי על כל מאי דכתיב בענין מעיינותיו ומרכבו ומושבו ודם הנדה ובפרק כ"ג דכלים שנינו מה בין מרכב למושב מרכב חלק מגעו ממשאו ומושב לא חלק מגעו ממשאו כלומר שבנוגע במשכב נאמר יכבס בגדיו וגוי ובנוגע במרכב נאמר יטמא עד הערב ולא נאמר יכבס בגדיו למדנו שאינו מטמא בגדים אפילו נוגע בהם עד שלא פירש ממטמאיו ונוגע במשכב מטמא בגדים עד שלא פירש ממטמאיו אבל פירש ממטמאיו אינו מטמא כלים מדכתיב יכבס בגדיו דמשמע דוקא בגדיו שהוא לבוש בשעת נגיעה והוא הדין לשאר כלים שהוא נוגע בהם באותה שעה והכי תניא בת"כ ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו בשעת מגעו מטמא בגדים פירש אינו מטמא בגדים ותניא תו בת"כ מנין לעשות שאר כלים כבגדים ת"ל וטמא יכול יטמא אדם וכלי חרס ת"ל בגד בגד הוא מטמא ולא אדם וכלי חרס ובפ"ב דזבים תנן כלל אמר רבי יהושע כל המטמא בגדים בשעת מגעו מטמא אוכלים ומשקים להיות תחילה והידיים להיות שניות ואינו מטמא לא אדם ולא כלי חרס לאחר פרישתו ממטמאיו מטמא משקים להיות תחילה והאוכלים והידיים להיות שניות ואינו מטמא בגדים: **נמצאת למד שהזב והזבה וכו'.** נתבאר בפרק ראשון ובפרק זה. **ומה שכתב ואינו מטמא לא אדם ולא כלי חרס.** כבר כתבתי בסמוך דהכי דריש בתורת כהנים: **הנה למדת שכל טמא שנאמר בו יכבס בגדיו וכו'.** נתבאר בסמוך. **ומה שכתב ועושה אותם ראשון לטומאה כמוהו:**

ג כָּל הַכִּלִּים שֶׁיִּנְשְׂאוּ לְמַעַלָּה מִן הַזֶּבֶב הֵם הַנִּקְרָאִין מִדָּף וְהֵם כָּלֶם כְּכִלִּים שֶׁהוּא נֹגֵעַ בָּהֶם שֶׁהֵם רֵאשׁוֹן לְטִמְאָה וְאֵינֶן מְטַמְּאִין לֹא אָדָם וְלֹא כָלִים אָבָל מְטַמְּאִין אֶכְלִין וּמִשְׁקִין כְּשֶׁאָר וְלְדוֹת הַטִּמְאָה. * וְטִמְאַת מִדָּף מְדַבְּרִיהֶם :

ההראב"ד **וטומאת מדף מדבריהם.** א"א יש טומאת מדף מדבריהם אבל זו אע"פ שהיא קרויה מדף אינה מדבריהם שהרי אמרה תורה והנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב ודרשינן ליה במסכת נדה כל אשר יהיה תחתיו הזב ואמרה תורה יטמא עד הערב אלמא כלי שטף נמי מטמא במגע:

כסף משנה **כל הכלים שינשאו למעלה מן הזב וכו'.** בפרק בנות כותים (דף ל"ב ל"ג) יליף מקרא דוכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא דעליונו של זב אינו מטמא אלא אוכלים ומשקים. **ומ"ש שהם נקראים מדף.** בפ"ד דזבים תנן שהזב עושה משכב ומושב מתחתיו לטמא אדם ולטמא בגדים ועל גביו מדף לטמא אוכלים ומשקים וכתב רבינו טומאת מדף הוא כי הזב וחביריו וכו' כשהיה עליו למעלה ממנו אוכלים ומשקים נטמאו ואפילו אם היו בינו ובינם חציצות רבות וכן כשיש למעלה מן הזב כלים מונחים זה על זה הרי הכלי העליון טמא טומאת מדף ואע"פ שבינו ובין הזב חציצות רבות אמנם הכלי ההוא טמא טומאה קלה ר"ל שאינו אב הטומאה אבל דינו כדין כלים שנגעו בזב שמתמאין אוכלים ומשקים בלבד לא אדם וכלים וכבר נתבאר כי כל הכלים הראויים למשכב שתחת הזב כולם אב הטומאה ואין חילוק בין המשכב התחתון הדבק בקרקע או המשכב הדבק לגופו וכל הכלים אשר על הזב כולם ראשון לטומאה ואין חילוק בין הבגד הדבק על גופו מלמעלה ובין הבגד העליון שכנגד הרקיע הכל טמא טומאת מדף ואין הדין כן במת אבל דין כלים שעל גביו או כלים שתחתיו או כלים שנגעו בו דין אחד לכולם וכו' ויליף לה בסיפרא מקראי. והלשון הזה של מדף וכו' בכאן עיקרו מנדף והוא ממאמרם ריחו נודף יריח למרחק הרבה הפליג הענין הזה על הזב אשר יטמא כלים שעל גביו ואפ"י היה ביניהם חציצה רבה כאילו יעבור ריחו ויגיע אליהם ויטמאם על דרך הדמיון עכ"ל: **ומ"ש וטומאת מדף מדבריהם.** הוא ממה שאמרו בריש נדה (דף ד' ע"ב) בטומאה דרבנן דיקא נמי דקתני מדף כד"א קול עלה נדף ואע"ג דבפרק בנות כותים (דף ל"ב ל"ג) יליף לה מקרא משמע לרבינו שהוא אסמכתא דהא בת"כ דריש האי תחתיו תחתיו ממש ולא לעליונו כדדריש בפרק בנות כותים ובזה נתיישב מ"ש עליו הראב"ד א"א יש טומאת מדף מדבריהם אבל זו אע"פ שהיא קרויה מדף אינה מדבריהם שהרי התורה אמרה והנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב ודרשינן לה במסכת נדה

כל אשר יהיה תחתיו הזב ואמרה תורה יטמא עד הערב אלמא כלי שטף נמי מטמא במגע עכ"ל. ומה שסיים אלמא כלי שטף נמי מטמא במגע היינו לומר שכיון שעליונו של זב מטמא מן התורה לדעת הראב"ד הרי הוא ראשון ומטמא כלי שטף במגע אבל לדעת רבינו שאינו טמא אלא מדרבנן אינו מטמא כלים כלל: **כתב** הר"י קורקוס ז"ל תמהני מהראב"ד שרוצה לפרש כוליה קרא בעליונו שמטמא גם כלי שטף במגע דהא הלכה רווחת היא דעליונו של זב אוכלים ומשקים לבד מטמא וכמו שכתבתי ממשנה פ"ד דזבים ופ"ו דעדיות גם בתוספתא דזבים פ"ג גם בת"כ גם בפרק בנות כותים באותה סוגיא שהזכיר הראב"ד:

ד הַזָּב וְהַזָּבָה וְהַנֶּגְדָה וְהַיּוֹלָדֶת וְהַמְצָרֵעַ שְׁמֵתוֹ הָרִי הֵן מְטַמְּאִין מִשְׁכָּב וּמִרְכָּב אַחַר מִיתַתָּן כְּשֶׁהֵיוּ כְּשֶׁהֵן חַיִּין עַד שְׁיִמַּק הַבֶּשֶׂר. וְטַמְּאָה זֶה מִדְּבָרֵיהֶם גְּזָרָה שְׁמָא יִתְעַלֵּף אֶחָד מֵאלוֹ וַיִּדְמוּ שְׁמֵת וְהוּא עֲדִין לֹא מֵת. נִמְצָא מִשְׁכָּבוֹ וּמִרְכָּבוֹ שֶׁל אַחַר מִיתָה אֵב טַמְּאָה שֶׁל דְּבָרֵי סוֹפְרִים. אֲבָל נִכְרִי שְׁמֵת אֵינוֹ עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב שְׁהָרִי כְּשֶׁהוּא חַי אֵינוֹ מְטַמְּא אֶלָּא מִדְּבָרֵיהֶם כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ:

כסף משנה **הזב והזבה וכו'.** משנה וגמרא בפרק תינוקות (דף ס"ט ע"ב) ושנינו בתורת כהנים שטומאה זו מדברי סופרים:

ה כָּל מְקוֹם שֶׁאַתָּה שׁוֹמֵעַ טַמְּאֵת מִשְׁכָּב וּמִרְכָּב אֵינוֹ שְׁיַגֵּעַ הַטַּמָּא בְּמִשְׁכָּב אוֹ בְּמִרְכָּב כְּשֶׁיִּנְשָׂא עָלֶיהוּ אֶלָּא אֶפְלוּ הָיוּ אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת לְמַעַלָּה מִן הַכְּלִי הָעָשׂוּי לְמִשְׁכָּב אוֹ לְמִרְכָּב וְנִשָּׂא הַזָּב עַל הָאֲבָנִים מְלַמְעָלָה נְטַמְּא הַמִּשְׁכָּב אוֹ הַמִּרְכָּב וְנִעֲשֶׂה אֵב טַמְּאָה אֶפְלוּ אֶלְף מִשְׁכָּב אוֹ מִרְכָּב זֶה לְמַעַלָּה מִזֶּה וְאָבֹן עַל הָעֲלִיּוֹן וַיֵּשֶׁב אֶחָד מִמְטַמְּאֵי מִשְׁכָּב וּמוֹשֵׁב לְמַעַלָּה מִן הָאָבֹן נְטַמְּאוּ הַכֹּל. וְאֶחָד הַמִּשְׁכָּב הַנוֹגֵעַ בְּאַרְץ אוֹ הַמִּשְׁכָּב שֶׁל מַעַלָּה אִם נָגַע בּוֹ בְּשַׁעַת שְׁכִיבָתוֹ כָּל אֶחָד מֵהֵן אֵב הַטַּמְּאָה. וְכֵן אִם הָיָה אֶחָד מִמְטַמְּאֵי מִשְׁכָּב וּמוֹשֵׁב לְמִטָּה וְאָבֹן עַל גִּבּוֹ וְאֶכְלִין וּמִשְׁקִין וְכֻלִּים וְאָדָם עַל גִּבּוֹ הָאָבֹן זֶה לְמַעַלָּה מִזֶּה כֵּלָן טַמְּאִין וְרֵאשׁוֹן לְטַמְּאָה. וְאֶחָד כְּלִי אוֹ אֶכְל וּמִשְׁקָה אוֹ אָדָם הַנוֹגֵעַ

בָּזָב. או כָּלִי או אֶכֶל וּמִשְׁקָה או אָדָם שֶׁהוּא לְמַעַלָּה עַל הָאָבֶן
שֶׁעַל גִּבּוֹ. הַכֹּל וְלֹד טַמְאָה. * וְאִינוּ מְטַמָּא לֹא אָדָם וְלֹא כָּלִים
חוּץ מִן הָאָדָם שֶׁעַל גִּבּוֹ הַזֶּב שֶׁעַד שֶׁלֹּא פָּרַשׁ מִמְטַמְּאֵיו מְטַמָּא
שְׂאָר כָּלִים כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ:

ההראב"ד ואינו מטמא לא אדם ולא כלים. א"א כבר כתבנו למעלה שעליונו
של זב מטמא כלי שטף במגע:

כסף משנה כל מקום שאתה שומע טומאת משכב ומרכב וכו'. שם בגמרא
ובפ"ק דכלים שנינו למעלה מהם מרכב שהוא מטמא תחת אבן מסמא למעלה
מן המרכב משכב ששוא מגעו למשאו והוא מלשון והיתית אבן חדה ושומת
על פוס גובא כמו שאמרו בפ"ב דנדה שם דהיינו אבן כבדה העשויה להניח
ואינה מיטלטלת ורבותא הוי אע"פ שאין נרגש כובד הזב היושב עליה במה
שתחתיה כי ע"י כובד האבן אין כובד הזב מעלה ולא מוריד לכלים שתחתיה
ואין מגיע להם כובדו ובת"כ יליף להו מקראי. ומ"ש רבינו וכן אם היה אחד
ממטמאי משכב ומושב למטה ואבן עליו. בפ"ה דזבים כל הנישא על גבי הזב
טמא כל שהזב נישא עליו טהור חוץ מן הראוי למשכב ולמושב והאדם כיצד
אצבעו של זב (x תחת האבן או) תחת הנדבך הטהור מלמעלה מטמא שנים
ופוסל אחד פירש מטמא אחד ופוסל אחד הטמא מלמעלן והטהור מלמטן
מטמא שנים ופוסל אחד פירש מטמא אחד ופוסל אחד האוכלים והמשקין
המשכב והמושב והמדף מלמעלן מטמאים xx אחד ופוסלים אחד פירשו
מטמאים אחד ופוסלים אחד המשכב והמושב מלמטן מטמאין שנים ופוסלים
אחד האוכלים והמדף מלמטה טהורים מפני שאמרו כל הנושא והנישא על
המשכב טהור חוץ מן האדם ופי' רבינו שמדף ששנינו היינו אוכלים או משקים
וכלי שטף שאינן ראויים למשכב ומושב. ואע"פ שבמשנה זו לא הזכירו מרכב
כללו רבינו עם משכב ומושב שודאי דינם שוה שע"ז אמרו בר"פ בכל מערבין
(דף כ"ז) שאין למדין מן הכללות אפילו במקום שנאמר בהם חוץ דהא איכא
מרכב: כתב הרשב"ד ואינו מטמא לא אדם ולא כלים א"א כבר כתבנו למעלה
שעליונו של זב מטמא כלי שטף במגע עכ"ל. וכבר כתבתי טעם דברי רבינו:

1 הָאֶכְלִים וְהַמְשָׁקִין וְהַכָּלִים שְׂאִינָן עֲשׂוּיִם לֹא לְמִשְׁכָּב וְלֹא
לְמוֹשָׁב וְלֹא לְמִרְכָּב שֶׁהֵיוּ לְמִטָּה וְיִשָּׁב הַזֶּב וְכִיוּצָא בּוֹ עֲלִיָּהֶם
לְמַעַלָּה וְלֹא נִגְעוּ בָּהֶן כִּלְוֹן טְהוּרִין. אָבֵל אִם הָיָה הָאָדָם לְמִטָּה
וְהַזֶּב לְמַעַלָּה אָף עַל פִּי שְׂאִינוֹ נוֹגֵעַ בּוֹ הָרִי זֶה טַמָּא מְשׁוּם נוֹשֵׂא

זב. כָּכֹל נוֹשֵׂא דְבַר שְׁמִטָּמָא בְּמִשָּׂא שְׁהַנוּשָׂא רִאשׁוֹן לְטַמְאָה. הָא לְמַדְתָּ שְׁכָל שְׁיִהְיֶה לְמַעְלָה מִן הִזְב טָמָא בֵּין אָדָם וּבֵין כְּלִים הָעֲשׂוּיִין לְמִשְׁכָּב וּלְמוֹשָׁב וּלְמַרְכָּב בֵּין שְׂאָר כָּל הַכְּלִים בֵּין אֲכָלִים בֵּין מִשְׁקִין הַכֹּל רִאשׁוֹן לְטַמְאָה. וְכָל שְׁיִהְיֶה לְמַטָּה מִן הִזְב וְלֹא יִגַע בּוֹ טְהוֹר. חוּץ מִן הָאָדָם אוֹ כְּלֵי הָעֲשׂוּי לְמִשְׁכָּב אוֹ לְמוֹשָׁב אוֹ לְמַרְכָּב. אֲלֵא שְׁהָאָדָם רִאשׁוֹן וְהַכְּלִים הָעֲשׂוּיִים לְמוֹשָׁב אוֹ לְמִשְׁכָּב אוֹ לְמַרְכָּב אֵב הַטַּמְאָה כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ:

כסף משנה כתוב בספרי רבינו האוכלים והכלים והמשקים, והוא חילוף מט"ס וצריך להגיה האוכלים והמשקים והכלים: ומ"ש והכלים שאינם עשויים לא למשכב ולא למושב ולא למרכב. בפ"ג דחגיגה (כ"ג ע"ב) ובפ"ו דשבת (דף נ"ט) יכול כפה סאה וישב עליה יהא טמא וכו' תלמוד לומר אשר ישב עליו והיושב על הכלי יטמא מי שמיוחד לשיבה יצא זה שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו:

הלכות מטמאי משכב ומושב - פרק שביעי

א הִזְב מְטַמָּא אֶת הַמִּשְׁכָּב וְהַמוֹשָׁב וְהַמְּרָכָב בְּחִמְשָׁה דְרָכִים. עוֹמֵד. יוֹשֵׁב. שׁוֹכֵב. נִתְלָה. וְנִשְׁעָן. כִּי־צַד. כְּלֵי הָעֲשׂוּי לְמִשְׁכָּב אוֹ לְמוֹשָׁב אוֹ לְמַרְכָּב אֲפֹלוּ הָיָה תַּחַת הָאֶבֶן אִם עָמַד אֶחָד מִמִּטְמָאֵי מִשְׁכָּב עַל הָאֶבֶן אוֹ יָשַׁב עָלֶיהָ אוֹ שָׁכַב אוֹ נִשְׁעָן עָלֶיהָ אוֹ נִתְלָה בָּהּ הוֹאִיל וְנִתְנַשֵּׂא עַל הַכְּלֵי הִזָּה מְכַל מְקוֹם נְטִמָּא וְנִעֲשָׂה אֵב טַמְאָה. וְכָל אֶחָד מִחִמְשָׁה דְרָכִים אֵלוֹ הוּא הַנִּקְרָא מִדְרָס בְּכָל מְקוֹם:

כסף משנה הזב מטמא את המשכב והמושב והמרכב בה' דרכים וכו'. בסוף פרק שני דזבים וכתב שם רבינו ראיה מהפסוק. ומה שכתב וכל אחד מחמשה דרכים אלו הוא הנקרא מדרס בכ"מ, כס כצב רבינו שם גם כן:

ב וְכֹן הַמְשָׁכָב וְהַמְרָכָב מִטְמְאִין אֶת הָאָדָם בְּשִׁבְעָה דְרָכִים. בְּחַמְשָׁה דְרָכִים אֱלוֹ שְׁמַנִּינוּ. וּבְמַנְעַ וּבְמַשָּׂא. כִּיצַד. מְשָׁכָב אוּ מְרָכָב שְׁדָרְס עֲלָיו הִזָּב וְנִטְמָא בְּמִדְרָסוֹ. הַנוֹגֵעַ בּוֹ אוּ הַנוֹשֵׂא אוּ טָמָא. וְכֹן הַיּוֹשֵׁב עֲלָיו אוּ הָעוֹמֵד אוּ הַשּׁוֹכֵב אוּ הַנִּתְלָה אוּ הַנִּשְׁעָן אַף עַל פִּי שֶׁהִיתָה אָבֹן מְבַדֵּלַת בֵּין הַטְּהוֹר וּבֵין הַמִּדְרָס הִרִי זֶה נִטְמָא שְׁנַאֲמַר [\(ויקרא טו-ו\)](#) 'וְהַיֹּשֵׁב עַל הַכְּלִי אֲשֶׁר יֹשֵׁב עֲלָיו הִזָּב' מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ שְׁמַקּוֹם שֶׁהִזָּב יוֹשֵׁב וּמִטְמָא אִם יֹשֵׁב שֶׁם הַטְּהוֹר נִטְמָא. מָה הִזָּב מִטְמָא מְרָכָב וּמוֹשֵׁב שֶׁתַּחַת הָאָבֹן אַף הַטְּהוֹר מִתְטָמָא מִן הַמְשָׁכָב אוּ הַמְרָכָב שֶׁהוּא מִתַּחַת הָאָבֹן אַף עַל פִּי שֶׁאִין הִזָּב שֶׁם עַל הַמְשָׁכָב וְאָדָם זֶה שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִן הַמִּדְרָס מִטְמָא בְּגָדִים כָּל זְמַן שֶׁלֹּא פִּרַשׁ מִמִּטְמְאִיו כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ:

כסף משנה וכן המשכב והמרכב מטמאים את האדם בשבעה דרכים וכו'. ג"ז בסוף פ"ב דזבים: ומ"ש רבינו מפי השמועה למדו שמקום שהזב יושב ומטמא וכו'. בת"כ והיושב על הכלי אשר ישב עליו הזב יטמא מקום שהזב יושב ומטמא ישב הטהור ויטמא אין לי אלא בזמן שהוא יושב עליו והזב שם מנין לעשות ריקם כמלא ת"ל כלי לעשות ריקם כמלא פי ריקם כשאינו שם מלא כשהוא שם. ומ"ש אעפ"י שהיתה אבן מבדלת וכו'. בת"כ יליף לה מקרא:

ג אִין הִזָּב מִטְמָא אֶת הַמְשָׁכָב עַד שֶׁיִּנְשָׂא רַבּוֹ עַל הַמְשָׁכָב אוּ עַל הַמוֹשֵׁב אוּ עַל הַמְרָכָב. וְכֹן הַטְּהוֹר שְׁדָרְס עַל מִדְרָס הִזָּב אִינוֹ מִתְטָמָא מִחַמַּת הַמִּדְרָס עַד שֶׁיִּנְשָׂא רַבּוֹ עֲלָיו. אֲבָל אִם נִשָּׂא מְעוּטוֹ הוֹאִיל וְלֹא נָגַע הִרִי זֶה טְהוֹר. כִּיצַד. מְקַצֵּת טָמָא עַל הַמְשָׁכָב * וּמְקַצֵּת הַטְּהוֹר עַל אוֹתוֹ מְשָׁכָב הַמְשָׁכָב טְהוֹר וְהַטְּהוֹר שֶׁנִּשָּׂא מְקַצֵּתוֹ עֲלָיו טְהוֹרִין. הַטָּמָא שֶׁנִּשָּׂא רַבּוֹ עַל מְקַצֵּת הַמְשָׁכָב אוּ הַמְרָכָב נִטְמָא הַמְשָׁכָב כְּלוֹ אוּ הַמְרָכָב כְּלוֹ. וְכֹן הַטְּהוֹר שֶׁנִּשָּׂא רַבּוֹ עַל מְקַצֵּת הַמִּדְרָס נִטְמָא וְאֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִשָּׂא אֶלָּא עַל מְקַצֵּת הַמוֹשֵׁב:

ההראב"ד ומקצת הטהור על אותו משכב. א"א לא ידעתי מהו על אותו משכב שאפילו על משכב שהוא טמא גמור אם לא ישב עליו הטהור רובו טהור דהכי דריש לה בסיפרא ואם על המשכב הוא עד שינשא רובו עליו (אשר היא יושבת עליו או על מקצתו הא למדת שאין הטהור מטמא במשכב עד שינשא רובו עליו) כדרך שנכנסת לו הטומאה כך היא יוצאה ממנו :

כסף משנה אין הזב מטמא את המשכב וכו'. בת"כ. ומה שכתב כיצד מקצת טמא על המשכב וכו'. בפ"ה דזבים הטמא על מקצת משכב והטהור על מקצת משכב טמא מקצת טמא על המשכב ומקצת טהור על המשכב טהור נמצאת טומאה נכנסת לו ויוצאת ממנו במיעוטו ופירש שם רבינו כבר קדם לנו כי אשר יטמא משכב ומרכב לא יטמא אותו עד שינשא רובו עליו וכן האיש הטהור כשינשא על משכב טמא צריך שינשא רובו ואז יטמא אמר יתברך באדם אשר ישב על משכב הזב ואם על המשכב הוא ובא הפירוש הוא עד שינשא רובו עליו ודע כי אנחנו לא נחוש על רוב המשכב ומיעוטו אמנם על רוב הנישא ואפי' היה על מיעוט המשכב הוא מטמא אותו ומיטמא ממנו ולשון סיפרא או על הכלי אשר הוא יושב עליו או על מקצתו והנה יהיה ביאור המשנה כך רוב הטמא על קצת משכב ורוב הטהור על מקצתו נטמא הטהור נמצאת טומאה נכנסת למשכב ויוצאת ממנו במיעוטו לפי שמקצתו נטמא וטימא זולתו: וכתב הראב"ד ומקצת הטהור על אותו משכב א"א לא ידעתי מהו על אותו משכב שאפי' על משכב שהוא טמא גמור אם לא ישב עליו הטהור רובו טהור דהכי דריש לה בספרא ואם על המשכב הוא עד שינשא רובו עליו כדרך שנכנסת לו הטומאה כך היא יוצאה ממנו עכ"ל וי"ל שדבר פשוט הוא וכך מבואר בדבריו בפ"ה המשנה שכתבתי וגם פה מבואר בתחילת דבריו שכתב אבל אם נישא מיעוטו הואיל ולא נגע הי"ז טהור ולא כתב אותו משכב אלא כדי לסיים שהמשכב והנישא עליו טהורים ואין כאן מקום לטעות בו :

זב שהיה מטל על חמשה ספסליו שהן מנחין לארפון טמאים שהרי נשא רבו על כל אחד מהן. היו מנחין לרחבן טהורין שהרי לא נשא רבו על כל אחד מהן. ואם ישן עליהם בין כך ובין כך טמאים שפא נתהפך עליהם ונמצא רבו על כל אחד. היה מטל על ששה כלים העשויים למשכב. שתי ידיו על שנים. ושני רגליו על שנים. וראשו על אחד. וגופו על אחד. אין טמא משום משכב אלא זה שתחת גופו שהרי נשא רבו עליו. עמד

עַל שְׁנֵי מְשֻׁכָּבוֹת רַגְלוֹ אַחַת עַל אֶחָד וְרַגְלוֹ שְׁנִיָּה עַל הַשְּׁנִי *
שְׁנִיָּהוּ טְמֵאִין :

ההראב"ד שניהן טמאים. א"א ראיתי המשנה כך עומד על שני כסאות רבי שמעון אומר אם רחוקים זה מזה טהורים ואין שם מחלוקת :

כסף משנה זב שהיה מוטל על חמשה ספסלין וכו'. משנה פ"ד דזבים ופירש רבינו שמשון לאורכן ששכב אורכו לאורכן טמאים שעל כל אחד ואחד נשען רובו פעמים על זה פעמים על זה לרוחבן ששוכב אורכו לרוחבן ולכך טהורין דאין רובו נשען על אחד מהם ישן לרוחבן ספק נתהפך לארכן טמאים ורבינו פירש שם בהיפך ורש"י בהמצניע (דף צ"ג) פירש כרבינו שמשון וכן משמע בתוספתא פ"ק : **היה מוטל על ששה כלים וכו'.** גם זה שם ודייק רבינו לכתוב אין טמא משום משכב לומר דלא מיעט שאר כלים אלא מטומאת משכב אבל לא מטומאת מגע ונפקא מינה דטמא משום משכב הוי אב הטומאה לטמא אדם וכלים : **עמד על שני משכבות וכו' :** וכתב הראב"ד אני ראיתי המשנה כך וכו'. ומשנה זו בפרק ד' דזבים וסבור רבינו דכיון דבשם רבי שמעון שנינו טהורים משמע דרבנן פליגי עליה ומטמו בכל גוונא. וכן נראה מדבריו בפירוש המשנה שכתב ואין הלכה כר"ש :

ה הָיָה יוֹשֵׁב עַל גְּבִי הַמְּטָה וְאַרְבָּעָה מְשֻׁכָּבוֹת תַּחַת אַרְבַּע רַגְלֵי הַמְּטָה כָּלֵן טְמֵאוֹת מִפְּנֵי שְׂאִינָה יְכוֹלָה לְעִמּוֹד עַל שְׁלֹשׁ :

כסף משנה היה יושב על גבי המטה וכו' עד הרי הכלים שתחת לוח המכבש טהורים. שם וכת"ק :

ו הָיָה רוֹכֵב עַל גְּבִי בְּהֶמָּה וְאַרְבָּעָה מְשֻׁכָּבוֹת תַּחַת אַרְבַּע רַגְלֵיהָ כָּלֵן טְהוֹרוֹת. מִפְּנֵי שֶׁהַבְּהֶמָּה יְכוֹלָה לְעִמּוֹד עַל שְׁלֹשׁ וְנִמְצְאוּת הַרְבִּיעִית מְסִיעַ וּמְסִיעַ אֵין בּוֹ מִמֶּשׁ. וְהוֹאִיל וְכָל אַחַת רְאוּיָה לְהִיּוֹת מְסִיעַ וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים אֵי זֶה יָד וְאֵי זֶה רֶגֶל הִיא שְׁלֵא הִיָּתָה נִשְׁעָנָת עָלֶיהָ הָרִי לֹא הִחְזָקָה טְמֵאָה בְּאַחַת מֵהֶן וּלְפִיכָּד כָּלֵן טְהוֹרוֹת. לְפִיכָּד אִם הָיָה מְשֻׁכָּב אֶחָד תַּחַת שְׁתֵּי יָדֵי הַבְּהֶמָּה אוֹ תַּחַת שְׁתֵּי רַגְלֵיהָ אוֹ תַּחַת יָדָהּ וְרַגְלָהּ הָרִי זֶה טְמֵא

שְׁהָרִי וְדָאֵי נִשָּׂא הַזָּב עַל מִשְׁכָּב זֶה. שְׂאִין הַבְּהֵמָה יְכוּלָה לַעֲמֹד
עַל שְׂתֵימִים :

1 יָשָׁב הַטָּמֵא עַל קוֹרַת בַּיִת הַבַּד כָּל הַכְּלִים שֶׁבָּעֵקֶל טָמְאִים.
שְׁהָרִי הֵם רְצוּצִים תַּחַת הַקּוֹרָה. אָבֵל אִם יָשָׁב עַל מִכְבֵּשׁ שֶׁל
כּוֹבֵס הָרִי הַכְּלִים שֶׁתַּחַת לּוֹחַ הַמִּכְבֵּשׁ טְהוֹרִים. * מִפְּנֵי שֶׁהוּא
רְפוּי וְנִמְצָאת מְשֻׁעָנֶת הַמִּכְבֵּשׁ עַל רַגְלָיו לֹא עַל הַכְּלִים שֶׁתַּחְתּוֹ.
שָׂאֵם יִרְצָה אָדָם לְהַכְנִיס סִפִּין וְכִיּוֹצֵא בָּהֶם בֵּין הַכְּלִים שֶׁתַּחַת
הַמִּכְבֵּשׁ וּבֵין הַמִּכְבֵּשׁ מִכְנִיס אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא קָשׁוּר :

ההראב"ד מפני שהוא רפוי. א"א כל מ"ש בזה הרבה יגיעות שאין הדעת
מקבלת ואין השכל מודה ואין הלב מתיישב עליו שהכובש מהדק ומחזיק בכל
כחו כדי שיהו בגדיו עומדים זקופין ואיך יהיה רפוי ואם יהיה רפוי כ"ש
כשישב עליו ידרוס יותר על הכלים שבתוכו וימעך אותם. אבל עשה אזנך
כאפרכסת ושמע דבר י"י כי אמרה התוספי ישב על גבי מכבש של כובס בזמן
שטעון באבנים כלים שתחתיו טהורים ור' נחמיה מטמא ובזמן שמהודק
בחבלים כלים שתחתיו טמאים. עתה אפרש כי בזמן שטעון באבנים האומן
מקפיד שלא לישב עליו שלא יפלו האבנים מעליו ויתרפה והרי הוא אז כסאה
או תרקב ואף ע"פ שהבגדים בתוכו ראויים לישיבה השתא מיהא כרוכים הם
בדבר שהוא מקפיד עליו ורבי נחמיה מטמא קסבר אין הולכין אלא אחר
הבגדים שבו אבל בזמן שאינו מהודק אלא בחבלים אין כאן קפידא מלישב
עליו וטמאים וע"כ תפשו מכבש של כובס ולא מכבש של בעלי בתים מפני
שדרך כובס לטעון באבנים ואין דרך בעלי בתים אלא להדק בחבלים. ברוך
י"י אשר גלה סודו ליראיו [יצפון לישרים תושיה] :

כסף משנה וכתב הראב"ד מפני שהוא רפוי א"א כל מ"ש בזה הרבה יגיעות
וכו' עד יצפון לישרים תושיה : **ואני** אומר שנראה מדבריו שהוא סובר שרבינו
מפרש שיושב על המכבש היינו שיושב על הלוח הנתון על הבגדים ומפני כך
הקשה עליו מה שהקשה ואין הדבר כן x אלא ביושב על קצה המכבש שאצל
הלוח המונח על הבגדים ואילו היה הלוח דחוק על הבגדים היו הבגדים
רצוצים תחת המכבש והיה היושב על קצה המכבש נישא על הבגדים ועכשיו
שהלוח המונח על הבגדים רפוי כשהוא יושב על קצה המכבש אינו נישא על
הבגדים ואפשר דמשום הכי נקט תנא מכבש של כובס כלים מפני שאין דרך
להדקו מפני שאין צורך לכובס בהידוק דכשיתפשטו קמטיו קצת סגי להו.
אבל מכבש של חייטים מהדקים אותו בכל כחם כדי שיהיו הבגדים עומדים

זקופים ומה ששנו בתוספתא בזמן שטעון אבנים כלים שתחתיו טהורים
הטעם מפני שע"י אבנים אינו מהודק אבל כשהוא קשור בחבלים הוא
מהודק:

ח זב שְׁדָרַס עַל כָּלִי שֶׁלֹּא נֶעֱשָׂה לְמִשְׁכָּב או לְמוֹשָׁב או לְמַרְכָּב
אִף עַל פִּי שֶׁהוּא רָאוּי לְמִשְׁכָּב הוֹאִיל וְלֹא נָגַע בּוֹ הָרִי זֶה טָהוֹר.
שֶׁהָרִי אוֹמְרִים לוֹ עָמַד וְנֶעֱשָׂה מְלֹאכְתָּנוּ בְּכָלִי זֶה. פִּיצַד. כָּפָה
סָאָה וַיֵּשֶׁב עָלֶיהָ כָּפָה עָרְבָה וַיֵּשֶׁב עָלֶיהָ או שֵׁיִשֵּׁב עַל פְּרֻכָּת או
עַל קָלַע שֶׁל סְפִינָה וְכִיּוֹצֵא בָהֶן. הָרִי אֵלּוּ טָהוֹרִים. שְׁנֵאמַר [\(ויקרא](#)
[טו-ד\)](#) 'אֲשֶׁר יֵשֶׁב עָלָיו הַמִּיחָד לִישִׁיבָה לֹא שְׂאוֹמְרִים לוֹ עָמַד
וְנֶעֱשָׂה מְלֹאכְתָּנוּ. מִפְּנֵי שֶׁכָּלִי זֶה לֹא נֶעֱשָׂה לִישִׁיבָה. הִזָּה הַכָּלִי
מִשְׁמֵשׁ לִישִׁיבָה עִם מְלֹאכְתּוֹ שְׁעוֹשָׂה לָהּ הָרִי זֶה מִתְּטַמֵּא
בְּמִדְרָס. כְּגוֹן הַרְדִּיד. וְהַחֲלוּק. וְהַטְּלִית. וְהַתּוֹרְמָל. וְהַחֲמָת. אִף
עַל פִּי שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶן לֹא נֶעֱשָׂה מִתְּחִלָּה לְמִשְׁכָּב הָרִי הוּא
מִשְׁמֵשׁ אֶת הַמִּשְׁכָּב עִם מְלֹאכְתּוֹ. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בָּאֵלוּ.
וּבְהַלְכוֹת כָּלִים אֲבָאָר כָּל הַכָּלִים הַמְּטַמְּאִין בְּמִדְרָס וְכָלִים
שֶׁאִין מְטַמְּאִין בְּמִדְרָס. וְאִי זֶה כָּלִי רָאוּי לִישִׁיבָה. וְאִי זֶה רָאוּי
לְשִׁיבָה. וְאִי זֶה רָאוּי לְרַכִּיבָה:

כסף משנה זב שדרס על כלי וכו'. בפרק בא סימן (דף מ"ט ע"ב) ופרק חומר
בקדש (דף כ"ב) ובפרק במה אשה (דף נ"ט): היה הכלי משמש לישובה וכו'.
בתורת כהנים:

הלכות מטמאי משכב ומושב - פרק שמיני

א כָּבֵר בְּאֲרֹנוֹ בְּתַחֲלֵית סֵפֶר זֶה שְׁאֵם הַסֵּיט הָאָדָם אֶת הַטְּמָאָה שֶׁהִיא מִטְּמָאָה בְּמִשְׁא נְטֻמָּא מְשׁוּם נוֹשֵׂא אֲבָל אִם הַסֵּיטָה הַטְּמָאָה אֶת הָאָדָם לֹא נְטֻמָּא :

כסף משנה **כבר ביארנו בתחילת ספר זה וכו'.** בפרק א': **אבל אם הסיטה הטומאה את האדם לא נטמא.** בפרק רבי עקיבא כמו שאכתוב בסמוך :

ב אִין בְּכָל אַבוֹת הַטְּמָאוֹת כֵּלָן טְמָאָה שְׁאֵם תְּסִיט אֶת הָאָדָם הַטְּהוֹר אוֹ אֶת הַכְּלֵי הַטְּהוֹר תְּטַמָּא אוֹתָן אֶלָּא הַזָּב אוֹ חֲבֵרִיו בְּלִבָּד. וְזוֹ הִיא הַטְּמָאָה הַיִּתְרָה בְּזָב שֶׁלֹּא מְצִינּוּ כְּמוֹתָהּ בְּכָל הַתּוֹרָה שְׁאֵם הַסֵּיט אֶת הַטְּהוֹרִין טְמֵאִין. כִּי־צַד. הַיִּתְהָ קוֹרָה מִטְּלַת עַל רֹאשׁ הַגָּדֵר וְאָדָם טְהוֹר אוֹ כְּלִים אֲפֹלוּ כְּלֵי חָרֶס עַל קִצְתָּהּ וְהַנִּיד הַזָּב אֶת הַקֶּצֶה הַשְּׁנִי הוֹאִיל וְנִתְנַדְּנָדוּ מִחֲמַת הַזָּב הֲרִי זֶה כְּמִי שֶׁנִּגַּע בְּהוֹן וְטְמֵאִין וְנַעֲשׂוּ רֹאשׁוֹן לְטְמָאָה דִּין תּוֹרָה. וְאִין צָרִיד לֹמַר שְׁאֵם נִשָּׂא הַזָּב אֶת הָאָדָם אוֹ אֶת הַכְּלִים שֶׁטְמֵאָן. וְאֶחָד זָב וְזָבָה נִדָּה וְיוֹלְדֵת בְּכָל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ. הִנֵּה לְמִדַּת שֶׁהָאָדָם הַטְּהוֹר שֶׁהַסֵּיט אֶת הַזָּב נְטֻמָּא מְשׁוּם נוֹשֵׂא זָב. וְהַזָּב שֶׁהַסֵּיט אֶת הַטְּהוֹר בֵּין אָדָם בֵּין כְּלִים אֲפֹלוּ כְּלֵי חָרֶס טְמֵאִין. מִפְּנֵי שֶׁהַנִּיד הַזָּב לְאַחֲרִים כְּאֵלוֹ נִגַּע בְּהוֹן :

ג חֲמֵר בְּהֵסֵט הַזָּב מִמַּגְעוֹ שְׁאֵם נִגַּע בְּכָלֵי חָרֶס הַמְּקוֹף צְמִיד פְּתִיל טְהוֹר וְאִם הֵסֵיטוֹ טְמָאָהוּ. וְכֵן כְּלֵי חָרֶס שֶׁהוּא נְבוּב כְּכַדּוֹר וְעֵדִין לֹא נַעֲשֶׂה לוֹ פֶּה כְּמוֹ אֶלְפָסִין אִירְנִיּוֹת אִם הֵסֵיטוֹן הַזָּב טְמֵאִים וְאִף עַל פִּי שֶׁהוֹן טְהוֹרִין בְּאֵהֶל הַמַּת שֶׁהֲרִי הוֹן כְּכָלֵי חָרֶס הַמְּקוֹף צְמִיד פְּתִיל שֶׁפִּתְחוֹ סְתוּם. וְכֵן מַחֵט שֶׁהִיִּתְהָ בְּלוּעָה בְּתוֹךְ הָעֵץ וְטִבַּעַת הַבְּלוּעָה בְּתוֹךְ הַלְּבָנָה וְהַסֵּיט הַזָּב אֶת הָעֵץ אוֹ הַלְּבָנָה נְטֻמָּאוֹ הַכְּלִים הַבְּלוּעִים שֶׁבְּתוֹכָן. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה :

כסף משנה (ב-ג) אין בכל אבות הטומאות וכו'. בר"פ ר"ע (דף פ"ג ע"ב) כל הטומאות המסיטות טהורות חוץ מהיסטו של זב שלא מצינו לו חבר בכל התורה כולה. ואיתיה נמי בפרק יוצא דופן וברפ"ה דזבים המסיט את הזב או שהזב מסיטו מטמא אוכלים ומשקים וכלי שטף במגע ונתבאר גם בפ"ג דזבים ושם כתב רבינו כל זה: **ומ"ש ואחד זב וזבה נדה ויולדת בכל הדברים האלו.** בפ"ה דזבים. **ומ"ש והזב שהסיט וכו' אפילו כלי חרס טמאים וכו' חומר בהיסט הזב וכו' ואם הסיט טימאהו.** בתורת כהנים וכלי חרס אשר יגע בו הזב ישבר יכול אפילו נגע בו הזב מאחוריו ת"ל אשר יגע בו ולהלן הוא אומר אשר תבושל בו מה בו האמור להלן מאוירו אף כאן מאוירו מאחר שלמדנו שאינו מטמא אלא מאוירו מה ת"ל אשר יגע בו מגע שהוא ככולו הוי אומר זה היסטו: **וכן כלי חרס שהוא נבוב וכו'.** בפ"ב דעדיות (משנה ה') לפסין אירניות שהן טהורות באהל המת וטמאות במשא הזב ופי' רבינו שהן מחבתות ועושין אותם מזדווגות וכשנשלם בישולם חולקים אותם באמצע ונעשית שתי מחבתות וכו' וקודם חילוקם וכו' מתטמאות במשא הזב ר"ל כשנשא אותם הזב ונדנד אותם ואינם מתטמאות באהל המת והטעם בזה שכלי חרס לא יטמא במת ולא בשרץ ולא בזולתם אלא מאוירו וכו' זולתי בטומאת הזב בלבד ר"ל כשנטמא במשא הזב וכו' ולשון התוספתא אין טומאה לכלי חרס אלא מאוירו ובהיסט הזב ובשביל אלה העיקרים אמרנו באלה הלפסין קודם חילוקם כיון שאין להם אויר ולא דרך פתח אלא כמו כדור נבוב שאינן מתטמאים באהל המת ומתטמאות במשא הזב עכ"ל. ובספרי רבינו כתוב כפרור והוא ט"ס וצריך להגיה ולכתוב במקומו ככדור: **וכן מחט שהיתה בלועה בתוך העץ וכו'.** בפ"ט דכלים מלמד שבלע את הדרבן ולבינה שבלעה את הטבעת וכו' הסיטן הזב נטמאו. ותמיה לי מאי וכן דהא קמא הוי חידושא טפי שהוא מציל באהל וזה אינו מציל:

זב שֶהֶכְנִיס יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ לְאֹיִר כְּלֵי חָרֶס הוֹאִיל וְלֹא נָגַע בּוֹ מִתּוֹכוֹ וְלֹא הִנִּידוֹ * הָרִי זֶה טָהוֹר שְׂאִין הַנִּנְדָה וְכִלּוֹצָא בָּהּ מִטְּמְאִין לְאִיבָרִים:

ההראב"ד ה"ז טהור שאין הנדה וכו'. א"א זה אינו מחוור אצלי כי מאחר שאויר מטמא במגע למה אין התנור טמא ומה שאמר שאין הנדה מטמאה לאיברים לא על זו הדרך נאמר אלא שהמשכב והמושב שפשטה הנדה ידה או רגלה עליה אינו טמא אלא אם נגעה בו או נסמכה רוב כחה עליו:

כסף משנה זב שהכניס ידו וכו' שאין הנדה וכיוצא בה מטמאים לאיברים. נראה שרבינו מפרש כן מה שאמרו ריש פרק ר"ע (דף פ"ב ע"ב) דנדה אינה לאיברים: וכתב הראב"ד על דברי רבינו זה אינו מחוור אצלי כי מאחר שאויר מטמא במגע וכו'. ואין בזה השגה על רבינו שפירושים שונים הם ורש"י מפרש פירוש שלישי:

ה זב שֶהָיָה קָנָה אַחוֹז בְּתוֹךְ קִמְטוֹ וְהָסִיט וְהוֹצִיא בְּקֶצֶה הַקָּנָה אָדָם אוֹ כְּלֵי הָרִי הֵן טְהוֹרִין שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא טו-יא\)](#) 'וְכָל אֲשֶׁר יִגַע בּוֹ הַזָּב וַיִּדְּיוֹ לֹא שֶׁטֶף בְּמַיִם' מִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמַדּוֹ שֶׁהַכֶּתוּב הִזָּה מְדַבֵּר בְּהֶסֶט הַזָּב וְהוֹצִיאוֹ בְּלִשׁוֹן נְגִיעָה לומר מָה נְגִיעָה בְּיָדָיו וְהַדּוֹמָה לְיָדָיו מְשַׁאֵר גּוֹפּוֹ הַגְּלוּי אֲצֶל הַנְּגִיעָה אִף הֶסֶטוֹ עַד שֶׁיִּסָּיט בְּגְלוּי שֶׁבְּגוֹפּוֹ לֹא שֶׁיִּסָּיט בְּבֵית הַסְּתָרִים. הִיָּה הַקָּנָה בְּקִמְטוֹ שֶׁל טְהוֹר וְהָסִיט בּוֹ אֶת הַזָּב טָמֵא שֶׁהִמְסִיט אֶת הַטְּמֵאָה כְּנוֹשֵׂא אוֹתָהּ וְכַשֵּׁם שֶׁהַנוֹשֵׂא בְּבֵית הַסְּתָרִים טָמֵא כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּתַחֲלַת סֵפֶר זֶה כֶּן הִמְסִיט בְּבֵית הַסְּתָרִים טָמֵא:

כסף משנה זב שהיה קנה אחוז בתוך קומטו וכו'. בפרק יוצא דופן (דף מ"ג) אמר ריש לקיש קנה בקומטו של זב והסיט בו את הטהור טהור קנה בקומטו של טהור והסיט בו הזב טמא מ"ט דאמר קרא כל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף זהו היסטו של זב שלא מצינו לו טומאה בכל התורה כולה ואפקיה רחמנא בלשון נגיעה למימרא דהיסט ונגיעה כידיו מה התם מאבראי אף הכא מאבראי:

ו הַזָּב בְּכַף מֵאֲזָנָיִם וְכָלֵי הָעֲשׂוּי לְמִשְׁכָּב אוֹ לְמִרְכָּב בְּכַף שְׁנֵיָה כְּנִגְדּוֹ. כָּרַע הַזָּב הָרִי הֵן כְּכֵלִים שֶׁנִּגַּע בָּהֶן שֶׁהָרִי הֶסִיטוֹ. כָּרַעוּ הֵן טְמֵאִין מְשׁוּם מִשְׁכָּב וְנִעְשׂוּ אֵב שֶׁהָרִי נִשְׂאוֹ הַזָּב וְכֹאֵלוּ עָמַד עֲלֵיהֶן. הִיָּה בְּכַף שְׁנֵיָה שְׁאֵר הַכֵּלִים אוֹ אֶכְלִין וּמִשְׁקִין אוֹ אָדָם בֵּין שְׁכָרְעוּ הֵן בֵּין שְׁכָרַע הַזָּב כֶּלֶן רִאשׁוֹן לְטְמֵאָה:

כסף משנה הזב בכף מאזניים וכו'. בפ"ד דזבים הזב בכף מאזניים ומשכב ומושב כנגדו כרע הזב טהורים כרעו הם טמאים ופירשו רבינו ורבינו שמשון טהורים דקתני רישא היינו טהורים מדין משכב אבל טמאים הם משום היסט

ובסיפא טמאים משום משכב לפי שכבר נתלה הזב במשכב ההוא והוא אחד מחמשה דרכים שהזב מטמא את המשכב כמו שנתבאר בפרק שביעי: **היה בכף שנייה שאר הכלים וכו'.** שם הזב בכף מאזנים ואוכלים ומשקים בכף שנייה טמאים ופירש רבינו אין חילוק בכאן בין כרע הזב לכרע האוכלים [טהורין שהרי אוכלים] טמאים בהיסט הזב דהיינו ראשון לטומאה ודבר ידוע דאוכלים ומשקים לאו דוקא:

ז **הזב והטהור שיטבו על הספסל או על הנסר בזמן שהן מחגירין.** או שעלו באילן שפחו רע והוא האילן שאין בעבי עקרו כדי לחק רבע הקב. או שעלו בסכה שפחה רע והוא שנחבא בה ודוחק אותה תזוז בו. או שעלו בסלם מצרי שאינו קבוע במסמר. או שעלו על הכבש ועל הקורה ועל הדלת בזמן שאינן מחגירין בטיט. הרי זה טמא מפני שהן מתנדנדין בהן וכאלו הסיט הזב את הטהור שעמו. אבל אם ישבו בספינה גדולה שאינה יכולה להסיט באדם. או על הנסר או על הספסל בזמן שאינם מחגירין. או שעלו באילן ובסכה שפחו יפה. או בסלם מצרי הקבוע במסמר. או בכבש ובקורה ובדלת שמחגרים בטיט. אפלו עלו מצד אחד הרי זה טהור:

כסף משנה **הזב וטהור וכו'.** בפרק ג' דזבים. **ומ"ש והוא האילן שאין בעובי עיקרו רובע הקב.** בפרק המקבל (דף ק"ה ע"ב): **ומ"ש והוא שנחבא בה ודוחק אותה תזוז בו.** שם כל שנחבאת בחזיונה ומפרש רבינו בחזיונה כשאוהז בה והיא נחבאת תוך ידו וכופף אותה היא מזזת אותו ולזה קורא כחה רע. ואף ע"פ שבמשנה שנו דעלו בסולם צורי טהור כלומר אפילו אם אינו קבוע במסמר לא חשש רבינו להזכירו משום דכי ניזיל בתר טעמא ממילא משמע:

ח **זב וטהור שהיו שניהם כאחד מגיפין את הדלת או פותחין הרי זה טהור.** הנה אחד מגיף ואחד פותח נטמא. העלו זה את זה מן הבור אם הטמא העלה את הטהור טמאהו מפני שהסיטו. ואם הטהור העלה את הטמא נטמא במשאו כמו שבארנו:

כסף משנה זב וטהור שהיו שניהם כאחד וכו'. בפ"ג דזבים וכחכמים :

ט זב וטהור שהיו מפשילין בתבליים אם היה זה מושך אילך וזה מושך אילך נטמא. היו אורגין בין בעומדין בין ביושבין או טוחנין או פורקין מן החמור או טוענין. בזמן שמשאן כבד הרי זה טמא ואם היה משוי קל טהור :

י טהור שהיה מכה את הזב הרי זה טהור. וזב שהכה את הטהור טמאהו. שאם ימשך הטהור והרי הטמא נופל ונמצא כאלו נשען עליו. ולפיכך אף בגדי הטהור טמאין :

יא זב שנשא מקצתו על הטהור או טהור שנשא מקצתו על הזב נטמא. כיצד. אצבעו של זב שהניחה למעלה מן הטהור או הטהור שהניח אצבעו למעלה מן הזב אף על פי שיש ביניהן אבן או קורה וכיוצא בהם הרי זה טמא. וכן חבורי הזב שנשאו על הטהור או חבורי טהור שנשאו על הזב הרי זה טמא. וכאלו נשא כל אחד מהם עצמו של חברו. ואלו הם החבורים. השנים הצפרנים והשער שלהן. ויראה לי שטמאה זו מדברייהם :

כסף משנה זב שנישא מקצתו על הטהור וכן חיבורי הזב שנישאו על הטהור. בפ"ה דזבים ופירש שם רבינו שהכוונה לומר שאין אנו צריכין שינשא רובו של זב על הטהור או רובו של טהור על הזב כי אם במשכב ומושב אבל באדם אפילו מקצת נושא או מקצת נישא טמא. ובתוספתא ואלו הן מקצתן ראשי אצבעות ידים ורגלים כלומר אפילו זה יקרא מקצת ובת"כ דריש לה מקראי. ומ"ש ואלו הם החיבורים וכו'. תוספתא בפרק [ה'] דזבים :

הלכות מטמאי משכב ומושב - פרק תשיעי

א דָּבַר שֶׁהִיא מְחַבֵּר בְּאֶרֶץ אוּ מְסַמֵּר בְּמִסְמָרִים. אִם הִיא כָּחוּ
יָפָה וְחִזְק וְהִקִּישׁ עָלָיו הִזָּב וּבָעֵת שֶׁהִקִּישׁ הַנִּיד כְּלִי אוּ אֶכְלִין
וּמִשְׁקִין מִכַּח הַכָּאָתוּ אוּ שֶׁהִפִּילָן הָרִי אֵלּוּ טְהוּרִים. וְאִם לֹא
הִיא כָּחוּ יָפָה וְחִזְק אֶלָּא מִתְנַדְּנִד וְהִקִּישׁ עָלָיו הִזָּב וְהִפִּיל אוּ
הַנִּיד בְּכַח הַכָּאָתוּ כְּלִים אוּ אֶכְלִים וּמִשְׁקִין הָרִי אֵלּוּ טְמֵאִין.
וּכְאֵלּוּ הִסִּיטָן שֶׁהָרִי מִכָּחוּ נָפְלוּ. זֶה הַכָּלָל כֹּל שֶׁנִּפְלַ מִכַּח הַסִּטוּ
טְמֵא. מִכַּח הָרְעָדָה טְהוּר. כִּי־צַד. הִקִּישׁ עַל אֵילָן אוּ סָכָה שֶׁכָּחוּ
רַע. אוּ עַל סֵלָם מְצָרִי שֶׁאִינוּ קְבוּעַ בְּמִסְמָר. אוּ עַל קוֹרָה וְדָלֶת
וְכַבֵּשׁ שֶׁאִינָם מְחַבְּרִים בְּטֵיט. אוּ שֶׁהִקִּישׁ עַל הַנֶּגֶר עַל הַמְּנַעוּל
וְהַמְּשׁוּט. וּבִשְׁעָה שֶׁהִקִּישׁ הַפִּיל אֶכְלִין וּמִשְׁקִין אוּ כְּלִים אֶפְלוּ
הַנִּידוּ וְלֹא נָפְלוּ הָרִי אֵלּוּ טְמֵאִים. אֲבָל אִם הִקִּישׁ עַל אֵילָן אוּ
עַל סָכָה שֶׁכָּחוּ יָפָה. אוּ עַל סֵלָם מְסַמֵּר. אוּ עַל כְּבֹשׁ אוּ עַל דָּלֶת
אוּ קוֹרָה הַמְּחַבְּרִין בְּטֵיט. אוּ עַל הַמְּרִישׁ. אוּ עַל הַתְּנוּר. וּבִשְׁעָה
שֶׁהִקִּישׁ הַנִּיד כְּלִים אוּ אֶכְלִין וּמִשְׁקִין אֶפְלוּ הַפִּילָן הָרִי אֵלּוּ
טְהוּרִין. וְכֵן כֹּל כִּיּוּצָא בְּאֵלּוּ:

כסף משנה דבר שהיה מחובר בארץ וכו' עד וכן כל כיוצא באלו. בפרק רביעי
דזבים. ומה שכתב זה הכלל כל שנפל מכח היסטו טמא מכח הרעדה טהור.
תוספתא בפרק [ד'] ואיתיה בפרק בכל מערבין וכתוב בספרים או הסיר והוא
ט"ס וצריך לכתוב במקומו או הניד:

ב תְּנוּרָה שֶׁהִיָּתָה הַפֶּת דְּבוּקָה בּוּ וְהִקִּישׁ עַל הַתְּנוּרָה וְנָפַל כְּפָר
אֶפְלוּ הִיא תְּרוּמָה הָרִי זֶה טְהוּר. וְאִם הִיא חָרָס מִן הַתְּנוּרָה
מְדַבֵּק בְּכָפֶר שֶׁנִּפְלָ אֶפְלוּ הִיא חֲלִין הָרִי זֶה טְמֵא:

כסף משנה תנוור שהיתה הפת דבוקה וכו'. תוספתא דזבים פ"ד:

ג אִין הַמְּשֻׁכָּב אוּ הַמְּרָכָב מְטֵמָא כְּלִים אוּ אֶכְלִין וּמִשְׁקִין אֶלָּא
בְּמַנְעַ בְּלָבַד. אֲבָל אִם הָיוּ כְּלִים אוּ אֶכְלִים וּמִשְׁקִין לְמַעְלָה מִן
הַמְּדָרָס אוּ שֶׁהִיא הַמְּדָרָס לְמַעְלָה מִהוּן אֶפְלוּ לֹא הַפְּסִיק

בַּיְנֵיהֶם אֶלֶּא נִיר הוֹאִיל וְלֹא נָגַע בָּהֶן הָרִי אֱלוֹ טְהוֹרִין. וְכֵן אִם
הִסִּיט הַמְּשָׁכָב אֶת הַכְּלִים אוֹ אֶת הָאֶכְלָים וְהַמְּשָׁקִין הָרִי אֱלוֹ
טְהוֹרִין :

כסף משנה אין המשכב או המרכב מטמא כלים וכו'. בפ"ה דזבים כל הנושא
ונישא על גבי המשכב טהור חוץ מן האדם ותנן תו התם ככר של תרומה שהוא
נתון על גבי המשכב והנייר בינתים בין מלמעלה בין מלמטה טהור. ומ"ש וכן
אם הסיט וכו'. פשוט הוא דכיון דאינו מטמא במשא לא יטמא בהיסט :

ד הַזָּב וְהַטְּהוֹר שְׂיִשְׁבוּ בְּסַפִּינָה קִטְנָה הֵיכֹלָה לְהַמִּיט בְּאֶדָם
אֶחָד אוֹ בְּאֶסְדָּא אוֹ שְׂרָכְבוּ עַל גְּבִי בְּהֶמָּה אֶף עַל פִּי שְׂאִין
בְּגִדֵיהֶן נוֹגְעִין זֶה בְּזֶה הָרִי בְּגִדֵי הַטְּהוֹר * טְמֵאִים מְדַרְס
וְטְמֵאָתוֹ בְּסַפֵּק שְׂמָא דְרַס הַזָּב עֲלֵיהוֹן. וְכֵן נִדָּה שְׂיִשְׁבָּה עִם
הַטְּהוֹרָה בְּמָטָה בְּגִדֵיהָ טְמֵאִין מְדַרְס חוּץ מִכַּפָּה שְׁבְרָאשָׁה. וְכֵן
הַבְּגָדִים שְׁבְרָאשׁ הֵינִס שְׂבִסְפִינָה טְהוֹרִין :

ההראב"ד **טמאין מדרס**. א"א תמה אני איך עירב ובלבל את הדברים ואני
רואה במשנה ראש פ"ג זב וטהור שישבו בספינה שהם טמאין ואין בו מחלוקת
ובראש פ"ד דנדה וטהורה שישבו במטה או בספינה ר' יהושע מטמא אפילו
כפה שבראשה וכלים שעל ראש הנס וחכמים מטהרין ועל זה נ"ל שהוא דרך
אחרת שהפריש בין זב לנדה מפני שכחן יפה משל אשה והוא מסיט את
הספינה מה שאין האשה יכולה לעשות וחכמים דמטהרין בגדי הטהור לגמרי
רבי יהושע מטמא אפילו כפה שבראשה שלא תאמר שאר בגדים טמאין שהם
עצמן נסטים בנדוד הספינה אבל כיפה של ראשה אינה ניסט כלל קמ"ל
דאפילו כפה שבראשה טמא מפני שגוף האשה נסטת וכל בגדיה נסטים עמה
וכן כלים שבראש הנס וחכמים מטהרין את הכל שאין כאן היסט כלל בשתי
נשים ואין כאן טומאת ספק אלא כאותה ששנינו פורקים מן החמור או טוענין
בזמן שמשאן כבד טמאין לתרומה. וק"ל שאין שורפין את התרומה על זה
כדאיתא בנדה :

כסף משנה הזב והטהור שישבו בספינה קטנה היכולה להמיט באדם אחד
או באסדא או שרכבו ע"ג בהמה. כך היא הנוסחא הנכונה בדברי רבינו והיא
משנה ברפ"ג דזבים : וכן נדה שישבה עם הטהורה וכו'. ברפ"ד דזבים רבי
יהושע אומר נדה שישבה עם הטהורה במטה כפה שבראשה טמאה מדרס

ישבה בספינה כלים שבראש הנס שבספינה טמאים מדרס וכתב רבינו שם בפירוש המשנה הנזכר רבי יהושע חולק על סתם [המשנה] הקודמת אשר אין מטמא מדרס (אלא) כשהם יושבים בספינה או באסדא אלא בגדים שעליו שאפשר שידרוס הטמא אבל כלים שבראש הטהור אינם מדרס וכן לא ישים ת"ק כלים שבראש הנס מדרס ואין הלכה כרבי יהושע: **והראב"ד** כתב על דברי רבינו תמה אני איך עירב ובילבל את הדברים וכו'. ואין בזה השגה על רבינו שפירושו מחוור דרבי יהושע לאיפלוגי אתנא קמא אתא ולשון רבי יהושע אומר הכי משמע ולא מצינו בשום מקום חילוק בין זב לנדה ומאי דנקט רבי יהושע נדה איכא למימר משום דבעי למתני שישבה עם הטהורה במטה שזה שייך בנקבה טפי מבזכר. ומ"ש הראב"ד דאין כאן טומאת ספק אלא כאותה ששנינו וכו' כדאיתא בנדה י"ל דמשם נלמד דגמרא לאו כרוכלא לזיל וליתני:

ה הַנְּדָחַק בְּרַחֲמִים שֶׁהֶעֱכוּ"ם בְּתוֹכָם אוּ זָב וְכִיּוֹצֵא בּוֹ הָרִי בְּגִדָיו טְמֵאִין מְדָרְס. בְּאֵי זֶה רַחֲמִים אָמְרוּ בְּרַחֲמִים * שֶׁמְנַדְנְדִין אֶת הַקְּרָקַע עַד שֶׁעוֹקְרִין אֶת הָעוֹמֵד כָּאן וְדוֹחֲפִין אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ. וְדָבָר בְּרוּר הוּא שֶׁטְמֵאָה זֶה בְּסֶפֶק שְׁמָא נֶעְקַר הַטְּמֵא וְדָרְס עַל בְּגָדֵי הַטְּהוֹר:

ההראב"ד **שמנדנדין את הקרקע.** א"א מצאתי נוסחא באי זו ריחיים אמרו כל שעוקרין אותה ודוחקין אותה ממקומה. ונ"ל שעל עקירת הריחיים קאי שהן קלות לנוד והטוחן בהן נד אחריהן מפני הדוחק והפירוש שלו רחוק מאד:

כסף משנה **הנדחק בריחיים וכו'.** תוספתא דאהלות פרק תשיעי אלא שהיא כתובה בשיבוש שכתוב בה שאין עוקרים במקום שעוקרים: **וכתב** הראב"ד מצאתי נוסחא באי זה ריחיים אמרו וכו'. ואף על פי שנוסחת תוספתא דידן שעוקרים אותה ודוחפין אותה ממקומה כבר יכול להתפרש בה פירוש רבינו:

הלכות מטמאי משכב ומושב - פרק עשירי

א עם הארץ אף על פי שהוא ישראל וישנו בתורה ובמצות הרי הוא בחזקת טמא ובגדיו מדרס לטהרות. ואם נגעו בגדיו באכליו ומשקין הרי הן טמאין. ואם נגע בכלי חרס מאוירו טמאהו. ושורפין את התרומה על מגען אף על פי שטמאתן בספק. ואינו נאמנין על הטהרות לפי שאינו בקי אין בדקדוקי טהרות וטמאות. ולעולם הוא בחזקה זו ואינו נאמן על הטהרות עד שיקבל עליו דברי חברות. ומה הן דברי חברות שיקבל עליו שיהא נזהר בטמאות שלא יטמא בהן. ובטהרות שלא יטמא אותם. ויזהר בנטילת ידים ובטהרתן שלא יקח מעם הארץ דבר לח ולא יתארח אצלו ולא יארחו אצלו בכסותו:

כסף משנה עם הארץ אע"פ שהוא ישראל וכו'. משנה פ"ב דחגיגה (דף י"ח ע"ב) בגדי ע"ה מדרס לפרושים. ומ"ש ואם נגע בכלי חרס מאוירו טמאהו. כלומר דאילו נגע בו מאחוריו טהור דאין כלי חרס מקבל טומאה מאחוריו אבל אם הכניס ידו באוירו אע"פ שלא נגע בו טמאהו. ומ"ש ושורפין את התרומה על מגען אף על פי שטמאתן בספק. בפרק ד' דטהרות על ששה ספיקות שורפין את התרומה וחד מינייהו על ספק בגדי עם הארץ. ומה שכתב ואינם נאמנים על הטהרות. פשוט בכמה מקומות בגמרא מהם בפרק חומר בקודש (דף כ"ב כ"ג) ובפרק עד כמה (דף ל' ע"ב). ומ"ש ולעולם הוא בחזקה זו וכו' עד ובטהרתן. בפ' עד כמה. ומ"ש ושלא יקח מע"ה דבר לח וכו' עד ובכסותו. בפ"ב דדמאי ואע"פ ששם שנינו שצריך שיקבל עליו שלא ימכור לע"ה לח ויבש השמיטו רבינו משום דההיא כמ"ד אסור לגרום טומאה לחולין שבא"י ורבינו סובר שאינה הלכה כמו שנתבאר בפ"ח מהלכות בכורים:

ב הבא לקבל דברי חברות חוץ מדבר אחד מהן אין מקבלין אותו. ראינוהו שנוהג בצנעה בתוך ביתו מקבלין אותו ואחר כך מלמדין אותו עסקי טמאה וטהרה. ואם לא ראינוהו שנוהג בצנעה בביתו מלמדין אותו ואחר כך מקבלין אותו. ומקבלין אותו תחלה לטהרת הידים ואחר כך מקבלין אותו לטהרות. ואם אמר איני מקבל אלא לטהרת הידים מקבלין אותו. קבל

לְטֹהָרוֹת וְלֹא לַיָּדַיִם אַף לְטֹהָרוֹת אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. כְּשֶׁמְקַבְּלִין אוֹתוֹ חוֹשְׁשִׁין לוֹ כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם עַד שְׂיִלְמַד וַיְהִיָּה רְגִיל בְּטֹהָרוֹת. וְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם מְשִׁיקֵבֵל דְּבַרֵי חֲבֵרוֹת הָרִי בְּגִדָיו טְהוֹרִין וְכָל אֶכְלָיו וּמִשְׁקָיו טְהוֹרִין וְנֶאֱמָן עַל כָּל הַטֹּהָרוֹת כְּשֶׁאֵר כָּל הַחֲבָרִים וְאַף עַל פִּי שְׂאִינוֹ תִלְמִיד חֶכֶם :

ג תִּלְמִידֵי חֲכָמִים הָרִי הוּן בְּחִזְקַת טְהָרָה. נֶאֱמָנוּ וְאֵינוֹ צְרִיכִין לְקַבֵּל דְּבַרֵי חֲבֵרוֹת אֲבָל מִשְׁחָרֵב בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ נִהְגוּ כְּהַנִּים סְלִסוּל בְּעֶצְמוֹ שֶׁלֹּא יְהוּ מוֹסְרִין טְהָרוֹת אֲפֹלוֹ לְתִלְמִידֵי חֲכָמִים עַד שְׂיִקְבֵּל עָלָיו דְּבַרֵי חֲבֵרוֹת :

ד זָקוֹן וַיּוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה אֵינוֹ צָרִיךְ לְקַבֵּל שְׂכָבָר קַבֵּל בְּשַׁעֲה שְׂיִשָּׁב :

ה הַמְּקַבֵּל דְּבַרֵי חֲבֵרוֹת צָרִיךְ לְקַבֵּל בְּפָנָי שְׁלֹשָׁה חֲבָרִים. וּבְנִיו וּבְנֵי בֵיתוֹ אֵינוֹ צְרִיכִין לְקַבֵּל בְּפָנָי שְׁלֹשָׁה מְפָנֵי שֶׁהוּא מְלַמֵּד וּמְרַגֵּיל בְּדַרְךְ טְהָרָה. וְאַשֶׁת חֵבֵר וּבְנֵיו וּבְנֵי בֵיתוֹ וְעַבְדָּיו הָרִי הוּן כְּחֵבֵר. וְחֵבֵר שְׂמַת אֶשְׁתּוֹ וּבְנֵיו וּבְנֵי בֵיתוֹ בְּחִזְקַת חֲבָרִים עַד שְׂיִחְשְׁדוּ :

ו אֶשְׁתַּעֲם הָאֶרֶץ אוֹ בֵיתוֹ שְׁנִישְׂאֵת לְחֵבֵר וְכֵן עַבְדּוֹ שְׁנִמְכָר לְחֵבֵר הָרִי אֵלוֹ צְרִיכִין לְקַבֵּל עָלֵיהוֹ דְּבַרֵי חֲבֵרוֹת כְּבִתְחֻלָּה. אֲבָל אֶשְׁתַּ חֵבֵר אוֹ בֵיתוֹ שְׁנִישְׂאֵת לְעַם הָאֶרֶץ וְכֵן עַבְדּוֹ שְׁנִמְכָר לְעַם הָאֶרֶץ אֵין צְרִיכִין לְקַבֵּל דְּבַרֵי חֲבֵרוֹת כְּבִתְחֻלָּה :

כסוף משנה (ב-ו) הבא לקבל דברי חבירות וכו' עד אין צריכין לקבל דברי חבירות כבתחילה. פרק עד כמה (דף ל' ע"ב) והטעם שאם אמר איני מקבל אלא לטהרת ידים מקבלים מפני שאינו משייר דבר שלם שהרי מקבל עליו נטיי שהוא עיקר אכילת חולין בטהרה אבל אם קיבל לטהרות ולא לנטיי הוא כמשייר הכל כי העיקר הוא זה. ומ"ש כשמקבלים אותו חוששין לו כל שלשים יום וכו'. שם עד כמה מקבלין אותו וכו' :

ז עם הארץ שקבל עליו דברי חברים והיו לו טהרות כשהיה עם הארץ ואמר אני יודע ודאי שלא נטמאו בזמן שנתעסקו בהן אחרי הרי הן אסורות כמקדם ואם הוא בעצמו נתעסק בהן הרי הן מותרות לו ואסורות לכל אדם. ונשאל החבר על טהרותיו ומורה בהן טהרה לעצמו ואין חושדין אותו בכך:

כסף משנה עם הארץ שקיבל עליו דברי חבירות וכו'. תוספתא פרק תשיעי דטהרות. ומ"ש ונשאל החבר וכו'. בסוף פרק עד כמה (בכורות דף ל' ל"א) רואה את קדשיו ומעשרותיו ונשאל על טהרותיו:

ח חבר שנעשה גבאי למלך או מוכסן וכיוצא בהן דוחין אותו מחברותו. פירש ממעשיו הרעים הרי הוא ככל אדם וצריך לקבל דברי חברים כבתחלה:

כסף משנה חבר שנעשה גבאי וכו'. בסוף פרק עד כמה (בכורות דף ל"א):

ט עם הארץ שקבל עליו דברי חברים ונחשד לדבר אחד אינו חשוד אלא לאותו דבר. וכל החשוד לחמור נחשד על הקל. לקל לא נחשד לחמור:

כסף משנה עם הארץ שקיבל עליו וכו'. שם וכחכמים. ומה שכתב וכל החשוד לחמור וכו'. שם במשנה ובגמרא (דף ל'):

י חבר שנחשד על הטהרות כגון שמכר אכלין טמאין בחזקת שהן טהורין הרי זה אינו נאמן לעולם עד שיודע שחזר בתשובה גמורה:

כסף משנה חבר שנחשד על הטהרות וכו'. נלמד מדין מי שיצאת טריפה מתחת ידו:

יא הַחֲשׂוֹד עַל הַשְּׁבִיעִית אוֹ עַל הַתְּרוּמָה שֶׁמִּכֶּרֶן לְשֵׁם חֲלִין הָרִי זֶה חֲשׂוֹד עַל הַטְּהָרוֹת שֶׁהַחֲשׂוֹד עַל דְּבַר שֶׁל תּוֹרַה הָרִי הוּא חֲשׂוֹד עַל דְּבָרֵי סוּפְרִים. וְהֶאֱכָלִין הַטְּמֵאִין אִין מְטֵמֵאִין אַחֲרִים אֶלָּא מִדְּבָרֵיהֶן כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. וְכָל * הַחֲשׂוֹד עַל דְּבַר נֶאֱמָן לְהַעֲיִד בּוֹ לְאַחֲרִים וְלָדוֹן בּוֹ לְאַחֲרִים. חֲזָקָה הִיא שֶׁאִין אָדָם חוֹטֵא כְּדִי שִׁיְהֵנוּ בּוֹ אַחֲרִים :

ההראב"ד **החשוד על דבר נאמן כו'.** א"א כבר כתבתי עליו במקום אחר שאין זה כלום :

כסף משנה **החשוד על השביעית וכו'.** משנה וגמרא פרק עד כמה (דף ל'): **וכל החשוד על דבר וכו'.** פרק כל פסולי המוקדשין (דף ל"ה) במשנה פלוגתא דר"מ ורשב"ג ופסק כרשב"ג שכל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו. והראב"ד כתב על דברי רבינו כבר כתבתי עליו במקום אחר שאין זה כלום עכ"ל. והוא בפרק י"ב מהלכות מעשר ובפרק ח' מהלכות שמיטה ובפ"א מהלכות עדות ושם הלצתי בעד רבינו :

הלכות מטמאי משכב ומושב - פרק אחד

עשר

א כָּבֵר בְּאַרְנוֹ שְׁעֵמֵי הָאָרֶץ נֶאֱמָנִים הֵן עַל טְהָרַת פְּרַת הַחֲטָאת מִפְּנֵי חֲמֻרְתָּהּ אִין מְזַלְזְלִין בָּהּ. וְכֵן נֶאֱמָנִים הֵן עַל טְהָרַת יַיִן וְשֶׁמֶן שֶׁל נִסְכִּים אִם אָמַר טְהוֹר הוּא הָרִי זֶה בְּחֻזְקַת טְהָרָה מִפְּנֵי חֲמֻרְתּוֹ נִזְהָרִין בּוֹ. וְכֵן נֶאֱמָנִים הֵן עַל הַתְּרוּמָה בְּשַׁעַת הַגִּתּוֹת וְהַבְּדִים מִפְּנֵי שֶׁכָּל הָעָם מְטַהְרִין עִצְמוֹן וְכִלְיָהֶן כְּדִי לַעֲשׂוֹת יַיִןם וְשֶׁמֶןם בְּטְהָרָה. עָבְרוּ הַגִּתּוֹת וְהַבְּדִים אִינֶן נֶאֱמָנִים :

כסף משנה כבר ביארנו. בסוף פרק י"ג מהלכות פרה: **וכן נאמנים הם על טהרת יין ושמן.** משנה בפרק חומר בקדש (חגיגה דף כ"ד ע"ב): **וכן נאמנים הם על התרומה וכו' בשעת הגיתות והבדים.** גם זה משנה שם:

ב כֹּהֵן שֶׁהֵבִיא לוֹ עִם הָאָרֶץ חֲבִית יַיִן אוֹ שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה לֹא יִקְבְּלָנָה מִמֶּנּוּ מִפְּנֵי שֶׁהִיא בְּחֻזְקַת טְמֵאָה. הַנִּיחָה עִם הָאָרֶץ אֲצִלוּ עַד גַּת הַבָּאָה וְהֵבִיָּאָה לוֹ יִקְבְּלָנָה מִמֶּנּוּ אִף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁהִיא שֶׁל אֲשֶׁתִּקְדָּה שֶׁלֹּא גָזְרוּ עֲלֵיהֶם טְמֵאָה בְּשַׁעַת הַגִּיתוֹת וְהַבְּדִים:

ג עִם הָאָרֶץ שֶׁנֶּעַל בֵּית בְּדוֹ אוֹ גִּתוֹ בְּשַׁעַת שֶׁגָּמְרוּ הָעַם לְדוֹרָךְ וְהוֹלִיךְ אֶת הַמִּפְתָּח מִיָּד לְכַהֵן אִף עַל פִּי שֶׁשָּׁהָה כַּמָּה יָמִים אַחֵר שֶׁעָבְרוּ הַגִּיתוֹת הָרִי הַכַּהֵן בָּא וּפּוֹתַח בְּפָנָיו וּמִטְבִּילוֹ וְדוֹרָךְ וְנוֹטֵל תְּרוּמָה בְּטַהֲרָה. וְאִם לֹא עָשָׂה כֵן לֹא יִטַּל תְּרוּמָה מֵעַם הָאָרֶץ אֲלֵא זִיתִים וְעֵנָבִים שֶׁאֵינָן מְכֻשָּׁרִין שֶׁאֵינָן מְקַבְּלִין טְמֵאָה:

כסף משנה **עם הארץ שנעל בית בדו וכו'.** נראה שזו היא ששנינו בפ"ט דטהרות הגומר את זיתיו ושייר קופה אחת יתננה לעני כהן דברי ר"מ ר"י אומר יוליך לו את המפתח מיד ר"ש אומר מעת לעת ופסק כרבי יהודה ואע"ג דבתוספתא קתני ברבי יהודה כל אותו יום לא חש לה רבינו דמשמע דמשבשתא היא דפליגא אמתניתין. **ומ"ש ואם לא עשה כן וכו':**

ד הֵבִיא לוֹ עִם הָאָרֶץ חֲבִית שֶׁל תְּרוּמָה בְּשָׂאָר יָמוֹת הַשָּׁנָה וְאָמַר הַפְּרִשְׁתִּי בְּתוֹכָהּ קֹדֶשׁ אֲפֹלוּ רְבִיעִית מִתּוֹךְ שֶׁנֶּאֱמַן עַל טְהַרְתְּ הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמַן עַל הַכֹּל אֲפֹלוּ בְּשַׁעַת הַגִּיתוֹת וְהַבְּדִים שֶׁעָמִי הָאָרֶץ נֶאֱמַנִין עַל הַתְּרוּמָה אֵינָן נֶאֱמַנִין עַל הַכֹּלִי הָרִיקָם לוֹמַר שֶׁהוּא טָהוֹר לְתְרוּמָה. וְכֵן אֵין נֶאֱמַנִין לְעוֹלָם עַל כֹּלִי רִיקָם לוֹמַר שֶׁהוּא טָהוֹר לְקֹדֶשׁ:

כסף משנה **הביא לו עם הארץ חבית של תרומה וכו'.** משנה פרק חומר בקדש שם: **אפילו בשעת הגיתות והבדים וכו'.** בפרק חומר בקדש (דף כ"ה) תנא אין

נאמנין לא על הקנקנים ולא על התרומה קנקנים דמאי אי קנקנים דקדש מגו דנאמן אקדש נאמן נמי אקנקנים אלא אקנקנים דתרומה פשיטא השתא אתרומה אינו נאמן אקנקנים נאמן אלא בריקנים דקדש ובשאר ימות השנה ובמלאים דתרומה ובשעת הגיתות ורבינו משה קנקנים ריקנים דקדש לתרומה שגם גבי תרומה כתב אין נאמנים על הכלי הריקם לומר שהוא טהור לתרומה משמע שאינו גורס במלאים דתרומה אלא בריקנים דקדש בכל השנה ודתרומה בשעת הגיתות אבל קשה לזה ששם הקשו על זה מדתנן כדי יין וכדי שמן המדומעות מאי לאו מדומעות דתרומה כלומר וקתני מתניתין דנאמנים עליה בשעת הגיתות והבדים וקודם שבעים יום ומשני במדומעות דקדש ובמטהר טבלו ליטול ממנו נסכים ומשמע דמלאים ממדומע קאמר ומקשה אמאי דאמר דמלאים דתרומה בשעת הגיתות אינו נאמן וכגירסא דספרים דידן: **וכתב** הר"י קורקוס ז"ל שצ"ל לדעת רבינו שהוא ז"ל מפרש דלעולם בריקנים מיירי והמקשה היה מפרש לה בריקנים שמכניסים בהם המדומע ומאן דמשני מפרש לה בריקנים לקדש דנאמן לומר שהוא טהור ויכול חבר לקחת אותו בחזקת טהור דאילו מלא בכל השנה נאמן ולמה אמרו בין הגתות וקודם שבעים יום לבד:

ה כְּלֵי שֶׁהָיָה בְּתוֹכָו יֵין אוֹ שֶׁמֶן וְרָאִינוּ עִם הָאָרֶץ יוֹשֵׁב וּמִשְׁמְרוֹ כְּדִי לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ נְסֻכִים הָרִי הוּא נֶאֱמָן עַל טְהַרְת הַכְּלֵי וְאֶפְלוּ קֹדֶם לְגִתוֹת וְלִבְדִים בְּשִׁבְעִים יוֹם. אֲבָל קֹדֶם לְשִׁבְעִים אֵינָן נֶאֱמָנִים. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמֹרִים בְּשֶׁאֵר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל בִּירוּשָׁלַיִם נֶאֱמָנִים עַל כְּלֵי חָרֵס הָרִיקִם לֹמֵר שֶׁהוּא טָהוֹר לְקֹדֶשׁ לְעוֹלָם בֵּין כְּלִים דְּקִים בֵּין כְּלִים גְּסִים בֵּין מְלֵאִין בֵּין רִיקָנִים הָרִי הוּא נֶאֱמָן עַל הַכְּלֵי אֶף עַל פִּי שֶׁהִמְשָׁקִין שֶׁבְּתוֹכָו טְמֵאִין. אֲפֹלוּ הָיָה בְּגִדוֹ שֶׁהוּא מְדָרֵס בְּתוֹךְ הַכְּלֵי הָרִי הַכְּלֵי בְּחִזְקַת טְהָרָה לְקֹדֶשׁ. וּמִפְּנֵי מָה הִקְלוּ בָהֶם מִפְּנֵי שֶׁאֵין עוֹשִׂין כְּבִשׁוֹנוֹת בִּירוּשָׁלַיִם:

כסף משנה כלי שהיה בתוכו יין וכו'. משנה וגמרא שם ודברי רבינו כפירוש התוספות: **במה דברים אמורים בשאר א"י וכו'.** משנה שם (דף כ"ו) בירושלים נאמנים על הקדש ובגמרא תנא נאמנים על כלי חרש [גסין] לקדש וכ"כ למה שאין עושין כבשונות בירושלים ופירש"י על כלי חרס הגסים וכל שכן הדקים ובהדיא תניא בירושלים נאמנים על טהרת כל הכלים לקודש וכל

כך למה מהדר אף על הדקים. ומ"ש אף ע"פ שהמשקים שבתוכו טמאים אפי' היה בגדו שהוא מדרס וכו'. שם וכרבי יוחנן:

Ⓜ מן המודיעית ולפנים נאמנים על כלי חרס מן המודיעית ולחוץ אינן נאמנים והמודיעית עצמה פעמים כלחוץ ופעמים כלפנים. כיצד. היה חבר נכנס ועם הארץ יוצא וכלי חרס בידו הרי זה נאמן במודיעית לומר שהוא טהור לקדש. היו שניהן נכנסין או שניהן יוצאין אינו נאמן עד שיהא לפנים מן המודיעית:

ההראב"ד מן המודיעית ולפנים. א"א בגמרא מפרש שאינו נאמן אלא על כלי חרס הדקים לקודש:

כסף משנה מן המודיעית ולפנים וכו'. משנה בפרק חומר בקדש (דף כ"ה ע"ב) ובגמרא (דף כ"ו) תנא נאמנים בכלי חרס הדקים לקודש ופירש"י בגמרא מן המודיעים ולפנים שאין עושין כבשונות בירושלים לא לדקים ולא לגסים ומיהו בדקים הוצרך לאנשי ירושלים דכל יחיד ויחיד נסכו בביתו לכך הוסיפו להם טהרה ליחידים מגבול מודיעית אבל בעלי הלשכה המספיקים נסכים לצבור די להם בנכנסים לתוך העיר ולשם בלבד האמינום על החביות א"נ יחידים צריכין לדקים אף לבישול שלמיהם יום יום עכ"ל. ורבינו שסתם וכתב מן המודיעית ולפנים נאמנים על כלי חרס ולא חילק בין דקים לגסים יש לתמוה עליו וכבר השיגו הראב"ד וכתב א"א בגמרא מפרש שאינו נאמן אלא על כלי חרס הדקים לקודש עכ"ל. וליישב דברי רבינו אפשר שדקדק ולא כתב כל כלי חרס לומר דלא על כל כלי חרס קאמר וסתם כלי חרס הוו דקים וזה דוחק ויותר נכון לומר שטעמו משום דעל ההיא דתנא נאמנים על כלי חרס הדקים אמר ר"ל והוא שניטלים בידו אחת ור"י אמר אפילו שאין ניטלים בידו אחת ומשמע לרבינו דר"ל מפורש דדקים דוקא ור"י מפרש דלאו דוקא דהוא הדין לגסים כדקתני באידך ברייתא דבחד ברייתא אשמעינן נאמנות דדקים ובאידך ברייתא אשמעינן נאמנות דגסים והוה ליה כאילו תנא נאמנים על כלי חרס בין דקים בין גסים: והמודיעית עצמה פעמים כלחוץ וכו'. שם תנא מודיעית [עצמה] פעמים כלפנים פעמים כלחוץ כיצד קדר יוצא וחבר נכנס כלפנים שניהם נכנסים או שניהם יוצאים כלחוץ. ופירש"י מודיעית הכרך עצמו. קדר יוצא מלפנים מן המודיעית ונכנס למודיעית וחבר בא מחוץ למודיעית ונכנס למודיעית. כלפנים מותר ליקח ממנו שהקדר לא יחזור עוד לאחריו ואם לא עכשיו יקח אימתי. שניהם נכנסים מחוץ למודיעית ובאו

בתוך הכרד. כלחוץ אלא ימתין עד שיהא מן הכרד ולפנים וכן שניהם יוצאים הואיל ומצאו לפנים ושם לא לקח ממנו לא יקח עוד וכל שכן קדר נכנס וחבר יוצא הואיל וסוף הקדר ליכנס לפנים יחזור החבר הצריך ליקח ויקח:

ז קדר שֶהביא קדרות וְהניחן לְפָנִים מן המודיעית וּבָאוּ הַלוקחין וְהוא אומר לָהֶן שְטֵהורות הֵן. לְקַח קְדָרָה וְנִכְנַס בָּהּ הָרִי הִיא טְהוֹרָה לְקַדֵּשׁ אֲבָל לֹא לְתַרוּמָה כְּמוֹ שֶבְאֲרֵנוּ. לְקַח קְדָרָה וְיָצָא בָּהּ חוּץ לְמוֹדִיעֵית הָרִי זֹו טְמֵאָה בֵּין לְקַדֵּשׁ בֵּין לְתַרוּמָה אֶף עַל פִּי שֶהֵן הֵן הַקְדָרוֹת. וְהוא הַקְדָר עֲצָמוֹ אֵינוֹ נֶאֱמָר אֶלָּא לְפָנִים מן המודיעית:

כסף משנה קדר שהביא קדירות וכו'. משנה שם הקדר שהוא מוכר [הקדירות] נכנס לפנים מן המודיעית הוא הקדר והן הקדירות והן הלוקחין נאמן יצא אינו נאמן:

ח הַלוקח כְּלֵי חָרָס מן הַכְּבֵשֶׁן בְּכָל מְקוֹם הָרִי אֵלוֹ טְהוֹרִין בֵּין לְקַדֵּשׁ בֵּין לְתַרוּמָה וְאֵין אוֹמְרִים שְמָא נִגַע בָּהֶן עִם הָאָרֶץ. וְאִפְלוּ לְקַח מן הַסָּדֵר הָרֵאשׁוֹן. וְאֶף עַל פִּי שֶהַכְּבֵשֶׁן פְּתוּחַ וְכָבֵר נִלְקַח חֲצִיו שְׁלֹא גָזְרוּ טְמֵאָה עַל כָּלִים שֶבְכְּבֵשֶׁן:

כסף משנה הַלוקח כְּלֵי חָרָס מן הַכְּבֵשֶׁן וכו'. בריש פ"ה דפרה איפליגו תנאי במילתא ומייתי לפלוגתא בתוספתא פ"ד דפרה ומסיים בה זו משנה ראשונה רבותינו אמרו פותח ונוטל ואינו נמנע והחבר בא אפילו לאחר שלשה ימים ונוטל ופסק כמשנה אחרונה ותמהני עליו דכיון דלא הוזכרה משנה אחרונה במתניתין משמע דס"ל לרבי דליתא למשנה אחרונה והיאך הניח דברי רבי במתניתין ותפס דברי התוספתא וכעין מה שאמרו אם רבי לא שנאה רבי חייא מנא ליה ויש לתמוה על הראב"ד שלא השיגו בזה: ודע דמתניתין הכי איתא המביא כלי חרס לחטאת טובל ולן על הכבשן וכו' ולתרומה פותח את הכבשן ונוטל רבי שמעון אומר מן הסדר השני רבי יוסי אומר מן הסדר השלישי ונראה שרבינו מפרש שדברי תנא קמא דמתניתין דאמר פותח את הכבשן ונוטל היינו דברי רבותינו דתוספתא וה"ק פותח את הכבשן ונוטל ואינו נמנע אלא שבמשנה קיצרו בלשון משום דממילא משמע ויש לדקדק בלשון התוספתא מאי והחבר בא וכו' דבכלל ואינו נמנע הוא. ונראה לי שוי"ו זו היא

במקום שי"ן והכי קאמר נוטל ואינו נמנע שהחבר בא אפילו אחר שלשה ימים ונוטל:

ט טמאת עם הארץ ברגל כטהורה היא חשובה שכל ישראל חברים הן ברגלים וכליהם כלם ואוכליהם ומשקיהן טהורים ברגל מפני שהכל מטהרין עצמן ועולים לרגל. לפיכך הן נאמנים כל ימות הרגל בין על הקדש בין על התרומה. משעבר הרגל חוזרין לטמאתן:

כסף משנה **טומאת ע"ה ברגל וכו'.** בס"פ חומר בקדש (דף כ"ז) ובפרק בנות כותים:

י הפותח חביתו ברגל והמתחיל בעסתו ועבר הרגל הרי שאר החבית ושארה העסה בחזקת טמאה שהרי נגעו בו עמי הארץ. ואף על פי שלא נגע בה אלא בזמן שהוא כחבר אינה טהורה אלא בימי הרגל בלבד:

כסף משנה **הפותח את חביתו ברגל וכו'.** משנה שם וכחכמים: **ודע** דאמרינן בגמרא יתיב רב אמי וכו' עד שאין צריך להניחה ומשמע לכאורה דלמסקנא לרבנן מותר להניחה ורבינו לא פסק כן משום דמשמע ליה דבדרך דחייה איתמר ומה שרצה להכריע משום דרבי יהודה יגמור קאמר איכא למידחי דאורחא דמילתא נקט דכיון שיש לו רשות לגמור אין לו צורך להניחה לרגל אחר אי נמי דעדיף היתרא דיגמור דהוי בשעת איסור מלהניחה דלא הוי אלא בשעת היתר וא"נ האי דקתני לא יניחנה רבנן הוא:

יא אחר הרגל במוצאי יום טוב היו מטבילין כל הכלים שהיו במקדש מפני שנגעו בהן עמי הארץ ברגל בשעת החג. ולפיכך היו אומרים להן אל תגעו בשלחן בשעה שפראין אותו לעולי רגלים כדי שלא יהיה טמא במגעו אחר הרגל ונמצא צריך טבילה והערב שמש ונאמר בלחם הפנים **(שמות כה-ל)** 'לפני תמיד'. וכל הכלים היו טעונים טבילה והערב שמש חוץ ממזבח הזהב ומזבח הנחשת מפני שצפוייהו כבטליו לגביהן:

כסף משנה אחר הרגל במוצאי יום טוב וכו'. גם זה משנה שם: וכל הכלים טעונין טבילה וכו'. משנה שם כל הכלים שהיו במקדש טעונין טבילה חוץ ממזבח הזהב ומזבח הנחושת מפני שהם כקרקע דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים מפני שהם מצופין ובגמרא (דף כ"ז) מפני שהם מצופין אדרבא כיון דמצופין ניהו מיטמו וכו' ופסק רבינו כרבנן וכתירוצא בתרא דפשטא דמתני' הכי משמע וגם כיון דבתרא הוא הוי עיקרא ועיין במה שאכתוב בפרק רביעי מהלכות כלים:

יב עם הארץ שאמר טהור אני מטמאת מת או שאמר כלי זה טהור מטמאת מת נאמן ומטבילין אותו משום טמאת עם הארץ בלבד וצריך הערב שמש ואינו צריך הזאה. במה דברים אמורים בששאלו ואמר טהור הוא. אבל הלוקח כלי סתם מרשות עם הארץ חוששין לו שמה טמא מת הוא ומזין עליו שלישי ושביעי ככל הכלים הנמצאים בכל מקום חוץ לירושלים שלא גזרו טמאה על הכלים הנמצאים בירושלים כמו שיתבאר בטמאת הספקות:

כסף משנה ע"ה שאמר טהור אני וכו':

הלכות מטמאי משכב ומושב - פרק שנים

עשר

א המפקיד כלים אצל עם הארץ או שנתן כלי לאמן עם הארץ הרי אלו טמאים טמא מת וטמאין מדרס. ואם מכירו שהוא אוכל בתרומה טהורים מטמא מת אבל טמאים מדרס מפני שאשתו נדה יושבת עליהם שלא מדעתו שהרי אין נזהרין מן הטמאות בבתי עמי הארץ:

ההראב"ד הרי אלו טמאין. א"א מצאתי שתי נוסחאות חלוקות זו עם זו בדבר זה שיש נוסחא אומרת טמאים מדרס וטמא מת אבל נ"ל כי זו שכתב הוא העיקר מדקתני לעיל הלוקח כלים מאומני עכו"ם או שנתן להם כלים לתקן הרי אלו טמאים מדרס וכו' וטמא מת ואחריה הלוקח כלים מאומני ע"ה או שנתן להם כלים לתקן טמאים מדרס וטהור טמא מת מדקא מפליג להו מהדדי אלמא לא חדא מחתא נינהו אבל קשה לי הרבה מה שאמרו במסכת טהרות פ"ח המפקיד כלים אצל ע"ה הרי אלו טמאים מדרס וטמא מת ואם מכירו שהוא אוכל בתרומה טהור מטמא מת וטמאים מדרס ואולי יש הפרש בין אומן לשאר ע"ה כי האומן מקפיד על אומנתו מפני שכל אדם לוקחים ממנו אבל זה המחבר שעירב מפקיד עם אומן טעה :

כסף משנה המפקיד כלים אצל ע"ה וכו'. בפ"ח דטהרות. ומ"ש או שנתן כלי לאומן ע"ה. תוספתא פ"ח דטהרות המוסר כלים לאומנים ע"ה טמאים מדרס וטמא מת ומשמע ודאי דהיינו בסתמא אבל אם מכירו שהוא אוכל בתרומה טהורים מטמא מת אבל טמאים מדרס וכדתנן במתניתין גבי המפקיד כלים אצל ע"ה והתוספתא סמכה בזה על מה ששנינו במשנה גבי מפקיד דמאי שנא : **וכתב** ההראב"ד הרי אלו טמאים א"א מצאתי שתי נוסחאות וכו'. ונראה מדבריו שהיה גורס בדברי רבינו במפקיד ובנותן כלי לאומן הרי אלו טמאים מדרס וטהורים מטמא מת וניחא ליה באומן דהכי מתנייא בתוספתא בגירסא הנכונה לדעת ההראב"ד וקשיא ליה על אותה גירסא מדתנן גבי מפקיד טמא מדרס וטמא מת ומ"ש מאומן והשתדל למצוא טעם לחלק ביניהן כי האומן מקפיד יותר שלא יגע טמא מת בכלים שנתנו לו וסיים דבריו שעירב מפקיד עם אומן לומר שאינם טמאים מדרס טעה כלומר דבמפקיד הל"ל דטמא מת נמי הוי וכל זה בנוי על הגירסא המשובשת שנזדמנה לו בספרי רבינו והגירסא האמיתית כמ"ש בספרינו על מפקיד ונותן כלי לאומן ע"ה הרי אלו טמאים מדרס וטמא מת ואם מכירו שהוא אוכל בתרומה טהורים מטמא מת וכבר ביארתי טעמו :

ב המניח פליו בפני עם הארץ ואמר לו שמר לי את אלו הרי אלו טמאין מדרס וטהורין מטמא מת. הניחן על כתפו טמאין מדרס וטמא מת. שכח פליו בבית הכנסת הרי הן טהורין שאינו רשות עם הארץ גמורה. הניח פליו במרחץ ובא ומצאן כמות שהן טהורין. ומלמדין אותו שלא יעשה כן. הניח גתו

וּבוֹרוֹ אֶף עַל פִּי שְׁנַכְנַס לְעִיר וּבָא וּמָצָא עִם הָאָרֶץ בְּצִדּוֹ טְהוֹרִין
מִפְּנֵי שְׂאִין לוֹ רְשׁוֹת שְׂיַכְנַס :

כסף משנה **המניח כליו בפני ע"ה וכו' עד שאין לו רשות שיכנס.** תוספתא
פ"ח דטהרות וגורס רבינו המניח כליו וכו' טמאים מדרס וטהורים מטמא
מת: **וכתב** הר"י קורקוס ונראה שטעמו דכיון שלא הפקידן אינן ברשותו אלא
לענין מדרס שבקל יהיו מדרס דמכל מקום ברשותו הם קצת כיון שא"ל שמור
לי את אלו אבל לענין טומאת מת לא כי אינם ברשותו לגמרי כההיא
דהמפקיד אצל ע"ה או נתן לאומן ע"ה אבל נתנם על כתפו הוי מפקיד לגמרי
ונפקד גמור והווי ברשותו לכל דבר עכ"ל: **ומ"ש הניח גיתו וביתו.** ט"ס הוא
וצריך להגיה ולכתוב בורו במקום ביתו:

ג **המוסר מפתח ביתו לעם הארץ כל שבבית טהור שלא מסר**
לו אלא שמירת המפתח:

כסף משנה **המוסר מפתח ביתו לע"ה וכו'.** משנה פ"ז דטהרות ואיתא בפי
בתרא דע"ז (דף ע' ע"ב):

ד **המניח כליו בחלונות של מרחץ ונעל עליהם אף על פי שנתן**
המפתח לעם הארץ כליו טהורין. וכן אם חתם על החלון או
עשה לו סימן אפלו מצא החותם מקלקל הרי כל אלו טהורין:

כסף משנה **המניח כליו וכו'.** משנה פ"ז דטהרות המניח כליו בחלון של
אורייתא ר"א בן עזריה מטהר וחכ"א עד שיתן לו מפתח או חותם או עד
שיעשה לו סימן ופירש רבינו אורייתא הבלנים שבמרחצאות ויש במרחצאות
חלונות ישימו כל איש לבושו בחלון מהם וידוע שהלכה כחכמים: **ומ"ש**
אפילו מצא החותם מקולקל וכו'. תוספתא פרק ח' דטהרות:

ה **המניח עם הארץ בתוך ביתו לשמרו וישב הוא מרחוק בזמן**
שהוא רואה את הנכנסין ואת היוצאין הרי כל שבבית מן
האכלין והמשקין וכלי חרס שאינו מקוף צמיד פתיל טמאין
אבל המשפכות והמרכבות וכלי חרס המקוף צמיד פתיל
טהורין. ואם אינו רואה לא את הנכנסין ולא את היוצאין כל

שְׁבִיבִית טָמֵא אֶפְלוּ הָיָה כְּפוֹת אוֹ כְּרוֹת יָדִים וְרִגְלִים הַכֹּל טָמֵא
מִפְּנֵי שֶׁהוּן בְּרִשׁוֹת עִם הָאָרֶץ :

כסף משנה המניח ע"ה בתוך ביתו וכו'. משנה פ"ז דטהרות ופירש רבינו כבר ידעת שאוכלין ומשקין טומאתן קלה וכן כלי חרס לא יהיה אב הטומאה ולכן גזרו שיטמא כל מה שבבית מאלה המינים וכו' אמנם המשכבות והמושבות אשר הם אב הטומאה לא נדון עליהן שהם שבו אב הטומאה אלא כשאין בע"ה רואה מי שיכנס בבית ולא מי שיצא ממנו ונפרד ע"ה בשמירה וכן כלי חרס המוקפים צמיד פתיל לא יטמאו במגע אלא במשא הזב וכו' ולזה לא נדון בו בטומאה עד שיפרד ע"ה בו מבלי פחד ולא נשאר לו מי שיראהו אפילו כרות ידים ורגלים וכו' להיות הבית מגיע ברשות ע"ה שב כמו ביתו של ע"ה שהכל טמא עכ"ל :

ו חֵבֵר שֶׁהָיָה יָשׁוּן בְּבֵיתוֹ שֶׁל עִם הָאָרֶץ וְהָיוּ כָּלִים מְקַפְּלִים וּמִנְחִין תַּחַת רֵאשׁוֹ וְסִנְדָּלוֹ וְחֻבֵּיתוֹ לְפָנָיו הָרִי אֵלָיו טְהוֹרִין מִפְּנֵי שֶׁהוּן בְּחִזְקַת שְׁמִירַת בְּעֲלִיָּהוּ וְלֹא יִגַּע בָּהֶן עִם הָאָרֶץ שֶׁהָרִי הוּא אוֹמֵר עֲתָה יַעֲזוֹר וַיִּבִּיט בִּי :

כסף משנה חבר שהיה ישן וכו' עד הרי הם טמאים. תוספתא פ"ח דטהרות :

ז עִם הָאָרֶץ שֶׁשָּׂאֵל מִחֵבֵר מָטָה שִׁישׁוֹן עָלֶיהָ וַיִּישׁוֹן עָלֶיהָ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל חֵבֵר אֵין טָמֵא אֶלָּא אוֹתָהּ הַמָּטָה וְעַד מְקוֹם שֶׁהוּא יָכוֹל לִפְשֹׁט אֶת יָדוֹ מֵאוֹתָהּ הַמָּטָה וְלִגַּע :

ח חֵבֵר שֶׁאָמַר לָעַם הָאָרֶץ שְׁמַר לִי פֶּרֶה זֹו שֶׁלֹּא תִכְנַס לְבֵית אוֹ שֶׁלֹּא תִשָּׁבֵר אֶת הַכָּלִים הָרִי הַבַּיִת וְהַכָּלִים טְהוֹרִים. שֶׁלֹּא מָסַר לוֹ אֶלָּא שְׁמִירַת הַפֶּרֶה. אָבֵל אִם אָמַר לוֹ שְׁמַר לִי בַּיִת זֶה שֶׁלֹּא תִכְנַס בּוֹ הַפֶּרֶה וְכָלִים אֵלָיו שֶׁלֹּא תִשָּׁבֵרם הָרִי הוּן טְמֵאִין :

ט הַמְּנִיחַ עִם הָאָרֶץ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וַיִּצָּא הַנִּיחוֹ עַר וּמִצָּאוֹ עַר יָשׁוּן וּמִצָּאוֹ יָשׁוּן אוֹ שֶׁהַנִּיחוֹ עַר וּמִצָּאוֹ יָשׁוּן כָּל שְׁבִיבִית טְהוֹר. הַנִּיחוֹ יָשׁוּן וּמִצָּאוֹ עַר כָּל מְקוֹם הַקְּרוֹב מִמֶּנּוּ שֶׁהוּא יָכוֹל לִפְשֹׁט אֶת

יָדוּ וְלָגַע בּוֹ טָמֵא. וְכֵן הַמְנִיחַ אֶמְנִין בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ אֵין טָמֵא אֶלָּא
עַד מְקוֹם שְׂיִכּוּלִין לְפֶשֶׁט אֶת יְדִיהֶן וְלָגַע. וְאֵין אוֹמְרִים שְׂמָא
עָלוּ עַל גְּבִי כֶּסֶא אוֹ עַל סֵלִם וְנָגְעוּ בְּכָלִי אוֹ בְּאַכְלִין הַתְּלוּיִין
לְמַעַלָּה בְּכַתָּל :

כסף משנה **המניח עם הארץ בתוך ביתו וכו'.** משנה פ"ז דטהרות. ומ"ש
הניחו ישן ומצאו ער וכו'. שם וכחכמים: **וכן המניח אומנים וכו'.** ג"ז שם
וכחכמים:

י אֶשֶׁת חֵבֵר שֶׁהִנִּיחָה אֶשֶׁת עִם הָאֶרֶץ טוֹחֶנֶת בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ. אֶפְלוּ
פְּסָקָה הֶרְחִים וְאֶפְלוּ הָיוּ שְׂתִים אֵין טָמֵא אֶלָּא מְקוֹם שְׂיִכּוּלִין
לְפֶשֶׁט אֶת יָדוֹ וְלָגַע. וְאֵין אוֹמְרִין שְׂמָא הָאֲחַת טוֹחֶנֶת וְהַשְּׁנִיָּה
בְּלֶשֶׁה כָּל שְׁבִיבִית וְשְׂמָא נִיתְּלַת וְעֵלְתָּה בְּמְקוֹמוֹת הַגְּבוּהוֹת :

כסף משנה **אשת חבר שהניחה וכו'.** גם זה שם וכחכמים:

יא הָאִשָּׁה שֶׁנִּכְנְסָה לְהוֹצִיא פֶת לְעֵנִי יֵצֵאת וּמִצֵּאתוֹ עוֹמֵד בְּצַד
כְּפָרוֹת אֶפְלוּ תְרוּמָה הָרִי הֵן טְהוֹרוֹת שְׂאִין חִזְקוֹתוֹ לָגַע שְׂלֵא
בְּרִשׁוֹת. וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁיֵּצְאָה וּמִצָּאָה אֶשֶׁת עִם הָאֶרֶץ חוֹתָה
גְּחָלִים מִתַּחַת הַקְּדָרָה הָרִי הַקְּדָרָה טְהוֹרָה :

כסף משנה **האשה שנכנסה וכו' וכן האשה שיצאה וכו'.** ג"ז שם וכחכמים:

יב גְּבָאֵי מַלְכוֹת שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ הַבַּיִת לְמִשְׁכָּן כָּל שְׁבִיבִית טָמֵא.
אִם יֵשׁ עִמָּהֶם עֶכּוּ"ם נְאֻמָּנִים לוֹמֵר לֹא נָגַעְנוּ מִפְּנֵי שְׂאִימַת
הָעֶכּוּ"ם עֲלֵיהֶן. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים בְּזִמְן שֶׁיֵּשׁ שָׁם עֲדִים
שֶׁנִּכְנְסוּ אוֹ שֶׁהָיָה הַמִּשְׁכָּן בְּיָדָם. אֲבָל אִם אָמְרוּ הֵן מַעֲצָמוֹן
נִכְנְסוּ אֲבָל לֹא נָגַעְנוּ נְאֻמָּנִין שֶׁהָפָה שְׂאֵסֵר הוּא הָפָה שֶׁהִתִּיר :

כסף משנה **גבאי מלכות שנכנסו.** ג"ז שם והובאה בפרק חומר בקדש (דף כ"ו)
וגירסת רבינו הגבאים שנכנסו לתוך הבית טמא אם יש עמהם עכו"ם
נאמנים לומר לא נגענו וכתב רבינו סבת זה מה שזכרו בתוספתא מפני שאימת

עכו"ם עליהם. ומ"ש בד"א בזמן שיש שם עדים וכו'. פשוט דארישא קאי והוא בתוספתא דטהרות פ"ח וקתני התם אם יש עכו"ם עמהם אע"פ שהמשכון בידם אע"פ שהעכו"ם מעיד בהם שנכנסו ואמרו לא נגענו הרי אלו נאמנים מפני שאימת עכו"ם עליהם :

יג הגנבים שנקנסו לתוך הבית אין טמא אלא מקום רגלי הגנבים. מפני שהן מפחדין מלבש אלא (דבר) שנוטלין במזמן. ומה הן מטמאין במקום הליכתן האכלין והמשקין וכלי חרס הפתוחים אבל המשכבות והמרכבות וכלי חרס המקפין צמיד פתיל טהורין. ואם יש עמהן עכו"ם או אשה הכל טמא :

כסף משנה הגנבים שנכנסו וכו'. משנה פ"ז דטהרות :

יד הגבאים והגנבים שעשו תשובה והחזירו מעצמן לא מחמת יראה ואמרו לא נגענו בכל מה שהיה בבית כשנקנסנו הרי אלו נאמנים ואפלו על מקום רגליהן :

כסף משנה הגבאים והגנבים שעשו תשובה וכו'. בפי חומר בקדש שם משנה וגמרא גבי גנבים וכתב רבינו דה"ה לגבאי מלכות אם עשו תשובה :

טו המניח את ביתו פתוח ומצאו פתוח או שמצאו נעול. אפלו הניחו נעול ומצאו פתוח ולא נגנב ממנו כלום כל שבבית טהור. שאני אומר הגנבים פתוחו ונמלכו והלכו להם ולא נכנסו :

כסף משנה המניח את ביתו פתוח וכו'. בפרק ח' דטהרות. ומ"ש אפילו הניחו נעול ומצאו פתוח וכו'. שם וכחכמים :

טז קורדום שאבד בבית או שהניחו בזוית זו ובא ומצאו בזוית אחרת הבית טמא שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ונטלו :

כסף משנה קורדום שאבד בבית וכו'. פ"ק דפסחים עלה יי וכתב רבינו שנשאל אמאי הכא תלינן באדם טמא ומטמאין לכל טהרות שבבית מספק מ"ש מהא דאמרינן בפ"ק דנדה (דף ד') גבי ככר של תרומה שנתונה ע"ג הדף ומדף טמא נתון תחתיה אע"פ שאם נפלה א"א [לה שתפול] אא"כ נגעה [בדף ובא ומצאה במקום אחר] טהורה וכו' עד שיאמר ברור לי שלא נכנס אדם לשם א"ר אילעאי לא נצרכה אלא למקום מדרון [וכן הקשו תוספות פסחים (י'): ד"ה שאני יע"ש] והשיב גבי קרדום אמרינן אדם נכנס שם ונטל הקרדום ועשה בו צרכיו והחזירו לזוית אחרת והרי זה בחזקת רשע ששואל שלא מדעת גזלן הוא והרשע פחות מעם הארץ שהוא בחזקת טמא אבל בככר אין לומר כן שאין אדם שואל ככר להחזירו בעצמו שאין בדבר תועלת שהרי אינו כלי שיעשה בו מלאכה ואילו נכנס לבית זה אדם רשע היה נוטלו והולך לו ולפיכך אנו אומרים לא נכנס כאן אלא חבר שחזקתו טהור:

יז הָדָר עִם עַם הָאָרֶץ בְּחָצֵר וְשָׂכַח כָּלִים בְּחָצֵר אֶפְלוּ חֲבִיּוֹת מְקֻפּוֹת צָמִיד פְּתִיל אֹרְזֵי תַנּוּר מְקָן צָמִיד פְּתִיל הָרִי אֵלוּ טַמְאִין עַד שְׂיַעֲשֶׂה לְתַנּוּר מְחֻצָּה גְבוּהָה עֲשָׂרָה טַפָּחִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּרִשׁוֹת עִם הָאָרֶץ:

כסף משנה הדר עם עם הארץ בחצר וכו'. משנה רפ"ה דטהרות וכתבי יוסי:

יח חֵבֵר שֶׁהֵיָתָה לוֹ מְחֻצָּה אֹרְזֵי סִכָּה לְפָנָי פְּתָחוּ שֶׁל עִם הָאָרֶץ. אֹרְזֵי שֶׁהֵיָתָה מְחֻצָּה אֹרְזֵי סִכָּה שֶׁל עִם הָאָרֶץ לְפָנָי פְּתָחוּ שֶׁל חֵבֵר. כָּלִים שֶׁבְּתוֹכָהּ אֹרְזֵי כָּלִים שֶׁבְּמְחֻצָּה טַמְאִים. מְפָנִי שְׂיַשׁ לְעַם הָאָרֶץ בְּסִכָּה זֶה אֹרְזֵי בְּמְחֻצָּה זֶה רִשׁוֹת:

כסף משנה חבר שהיתה לו מחיצה וכו'. תוספתא רפ"ט דטהרות:

יט חֵבֵר שֶׁהֵיָה גָּגוּ לְמַעְלָה מְגָגוּ שֶׁל עִם הָאָרֶץ הָרִי זֶה שׁוֹטֵחַ שֶׁם כָּלִים וּמְנִיחַ טְהוֹרוֹת וְהוּן בְּחֻצְקָתוֹ. אָף עַל פִּי שְׁעַם הָאָרֶץ יָכוֹל לְפָשֵׁט יָדוֹ וְלָגַע. וְכֵן בְּעַכּוּ"ם אֵינּוּ חוֹשְׁשִׁים לֹא מְשׁוּם טַמְאָה וְלֹא מְשׁוּם יַיִן נֶסֶד. הָיוּ הַגָּגוֹת זֶה בְּצַד זֶה אֹרְזֵי שֶׁהֵיָה גָּגוּ שֶׁל עִם

הָאָרֶץ לְמַעַלָּה וְשִׁטַּח הַחֵבֶר כְּלִים אֹז הַנִּיחַ טְהוּרוֹת בְּגָגוֹ. הָרִי כֵּל
מְקוֹם שֶׁיִּכּוֹל עִם הָאָרֶץ לְפֹשֵׁט אֶת יָדוֹ וְלַגֵּעַ בְּחִזְקַת טְמֵאָה :

כסף משנה **חבר שהיה גגו למעלה.** תוספתא פרק ח' דטהרות וכת"ק. ומ"ש
ולא משום יין נסך. הכי משמע בפרק בתרא דע"ז (עלה ע'): **היו הגגות זה בצד זה וכו'.** תוספתא פ"ט דטהרות וטעמא משום דכיון שהם זה בצד זה הרי הם
כחצר אחד שפושט ידו ואין מכלים דבר ומינה נשמע דהוא הדין לגגו של עם
הארץ למעלה דחיישינן שמא יפשוט ידו ויגע שיטען שנפל איזה דבר מגגו לשל
חבר ולכך פושט ידו לבקשו משא"כ כשגגו של חבר למעלה שאין לעם הארץ
שום טענה לפשוט ידו שם משום הכי לא חיישינן זהו יישוב דברי רבינו אבל
קשה דבפרק בתרא דע"ז (דף ע' ע"ב) גרסינן וגגו של חבר בצד גגו של עם הארץ
אותו חבר שוטח שם פירות ומניח שם כלים ואע"פ שידו של עם הארץ מגעת
לשם ורב ור"י איפליגו התם בחצר החלוקה במסיפס דבסמוך ור"י סבר
שאע"פ שידו של עם הארץ מגעת לשם ומדמה לה להא דגגו של חבר בצד גגו
של עם הארץ אע"פ שידו של עם הארץ מגעת לשם טהורות הטהרות וי"ל
דהיא דאותו חבר שוטח שם פירות וכו' היא סברת רשב"ג בתוספתא דפליג
את"ק ומותיב מינה לר"י לאוקומי לר"י ככ"ע אבל לענין הלכה נקטינן כתנא
קמא :

ב שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת זֹו לְפָנִים מִזֹּו הַפְּנִימִית שֶׁל חֵבֶר וְהַחִיצוֹנָה שֶׁל
עִם הָאָרֶץ. חֵבֶר מְנִיחַ שָׁם כְּלִים וְשׁוֹטֵחַ שָׁם פְּרוֹת אֶף עַל פִּי שַׁיִד
עִם הָאָרֶץ מִגַּעַת לְשָׁם. מְפִנִי שְׁנֵתֶפֶשׁ עָלָיו כְּגִנְבִּי :

כסף משנה **שתי חצירות וכו'.** בפירקא בתרא דע"ז שם :

כא חֲצֵר הַחֲלוּקָה בְּמִסִּיפֵס וְחֵבֶר בְּצַד זֶה וְעִם הָאָרֶץ בְּצַד זֶה
טְהוּרוֹתָיו טְהוּרוֹת אֶף עַל פִּי שַׁיִד עִם הָאָרֶץ מִגַּעַת. מְפִנִי שָׁהֵם
בְּרִשׁוֹת הַחֵבֶר :

כסף משנה **חצר החלוקה במסיפס וכו'.** כך היא הגירסא הנכונה ובספרים
כתוב החלוקה בספינה וט"ס הוא. וכבר כתבתי בסמוך דבפי בתרא דע"ז
איפליגו רב ור"י במילתא ופסק כר"י ופירוש מסיפס מחיצה נמוכה :

כב חֵבֶר שֶׁנִּפְּל דָּלְיוֹ לְתוֹךְ בּוֹרוֹ שֶׁל עִם הָאָרֶץ וְהִלְךְ לְהִבְיָא בְּמָה יַעֲלֶנּוּ הָרִי זֶה טָמֵא. מִפְּנֵי שֶׁהֵנַח בְּרִשּׁוֹת עִם הָאָרֶץ שְׁעָה אַחַת :

כסף משנה **חבר שנפל דליו וכו'.** משנה פ"ח דטהרות וכתב רבינו ולא יסתפק עליך אמרו בדלי טמא אע"פ שהוא בתוך הבור לפי שהוא מעת שהגיע ברשות ע"ה שב טמא מת והטעם שלא חילקו חכמים בכלים שברשות עם הארץ :

כג אֲשֶׁת עִם הָאָרֶץ שֶׁנִּכְנְסָה לְתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל חֵבֶר לְהוֹצִיא בָּנוּ אוֹ בֵּתוֹ אוֹ בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל חֵבֶר כָּל שְׁבִיבֵית טְהוֹר. מִפְּנֵי שֶׁנִּכְנְסָה שְׁלֵא בְּרִשּׁוֹת. קָדַר חֵבֶר שֶׁהִכְנִיס קִדְרוֹתָיו לְמִכָּר וְיָרַד לְשִׁתּוֹת הָרִי הַפְּנִימִיּוֹת טְהוֹרוֹת וְהַחִיצוֹנוֹת טָמְאוֹת. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהֵנִיחַן סָמוּךְ לְרִשּׁוֹת הַרְבִּים מִפְּנֵי שֶׁהֶעוֹבְרִים וְהַשְּׁבִין נוֹגְעִים בְּחִיצוֹנוֹת בְּשַׁעַת הַלֵּיכָה. אֲבָל הָיוּ רְחוּקוֹת מִרִשּׁוֹת הַרְבִּים אִם הָיוּ כְּלִי אֲמָנוּתוֹ בְּיָדוֹ הַכֹּל טָמְאוֹת מִפְּנֵי שֶׁכְּלִי * מוֹכִיחִין שֶׁהֵנַחוּ לְמִכָּר וְיָד הַכֹּל מִמְשֻׁמְשׁוֹת בְּהֵן. אִין כְּלִי אֲמָנוּתוֹ בְּיָדוֹ הַכֹּל טְהוֹרוֹת חִזְקָתוֹ שְׁלֵא נִגַע בְּהֵן אָדָם. חֵבֶר שֶׁהֵנִיחַ אֶכְלִין וּמִשְׁקִין עַל פֶּתַח חֲנוּתוֹ וְנִכְנַס הָרִי אֵלָיו טָמְאִים מִפְּנֵי שֶׁהֶעוֹבְרִים וְהַשְּׁבִים מִמְשֻׁמְשִׁין בְּהֵן :

ההראב"ד **מוכיחין שהונחו למכור.** א"א אין זה הטעם יפה שהרי הכל יודעים שהביאן למכור אלא בשכלי אומנותו בידו הכל באין לראות האומניות :

כסף משנה **אשת עם הארץ שנכנסה וכו'.** משנה פרק ח' דטהרות שם וכתב רבינו אם נכנסה שלא ברשות אלא להוציא ענין פלוני ותצא הנה לא הורשת להשתמש ולגעת לאשר בבית כי אימת בעל הבית עליה ולא תשלח ידה לדבר : **קדר חבר שהכניס קדירותיו.** משנה ריש פרק ז' דטהרות וכתנא קמא : **ומה שכתב במה דברים אמורים בשהניחן סמוך לר"ה וכו'.** בפ"ב דכתובות (דף כ"ד ע"ב). וכתב הראב"ד מוכיחין שהונחו למכור א"א אין זה הטעם יפה וכו'. ואיני יודע מה ראה הראב"ד בטעם זה לטעון עליו שהרי הכל יודעים שהביא למכור וכי כל המביאים קדרות מביאים למכור והלא כבר אפשר שמביאים לעצמו או לחבירו שצוה להביאם לו ומה שנתן טעם הראב"ד בשכלי אומנותו בידו הכל באים לראות האומניות ועל ידי כן ממשמשין בקדירות איני יודע מה חידוש יש בכלי אומנות כלי חרס עד שיבאו הכל לראותם. ורש"י פירש

כמו שפירש רבינו: חבר שהניח וכו'. תוספתא דטהרות פ"ט:

הלכות מטמאי משכב ומושב - פרק שלשה

עשר

א כהן שטהר כליו לגת זו והניחן לגת הבאה הרי אלו בחזקתו. שאין עמי הארץ נוגעין בכלים של כהן זה שהן בתוך גתו מפני שהוא אוכל טהרות. אבל של ישראל טמאות עד שיאמר בלבי היה לשמר עם הארץ שיכנס לגת שלא יגע בכלים:

כסף משנה כהן שטיהר כליו וכו'. בפרק ז' דטהרות המניח כליו מגת זו לגת הבאה כליו טהורים ובישראל עד שיאמר בלבי היה לשמרם:

ב הרוצה לעשות יינו בטהרה באמנין עמי הארץ הרי זה מטביל את הבוצרים. וכן אם היה עושה שמן מטביל את הבדדיו. וצריך לעמוד על האמנים עד שיטבילו בפניו שהרי אין יודעים הלכות טבילה וחציצה. יצאו חוץ לפתח בית הבד ונפנו אחורי הגדר וחזרו הרי אלו בטהרתן. עד כמה ירחיקו והם טהורין עד כדי שלא יסתרו מעיניו. אבל אם נסתרו מעיניו חזרו לטמאתם עד שיטבילם פעם אחרת ויעריב שמשן:

כסף משנה הרוצה לעשות יינו בטהרה וכו' וצריך לעמוד על האומנים וכו'. בפ"י דטהרות וכרבי יוסי: יצאו חוץ לפתח בית הבד וכו'. ג"ז שם:

ג הַבְּדִדִּין וְהַבּוֹצְרִים שֶׁנִּמְצְאוּ טִמְאָה לְפָנֵיהֶן נֶאֱמָר לומר לא נִגְעָנוּ. וְכֵן בְּתִינוּקוֹת שְׁלֵהֶם :

כסף משנה הַבְּדִדִּין וְהַבּוֹצְרִים וכו'. שם :

ד הַמְטָהר אֶת הַבְּדִדִּין וְהַכְּנִיסוֹן לְבֵית הַבַּד וְנֶעַל עָלֵיהֶן. אִם הָיוּ שָׁם כָּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמִדְרַס הָרִי בֵּית הַבַּד כִּלּוֹ טִמְאָה שֶׁמָּא נִגְעוּ בְּאוֹתָן הַכָּלִים. וְאִפְלוּ רָאָה אוֹתָם מִקֶּדֶם נִזְהָרִין מֵאוֹתָם הַכָּלִים מִפְּנֵי טִמְאָתָן הָרִי בֵּית הַבַּד טִמְאָה שֶׁמָּא הִסִּיטוּ וְהוּן מִדְּמִין שְׂאִין הַמְּסִיט טִמְאָה שְׂאִין עַמִּי הָאָרֶץ בְּקִיָּאִין בְּטִמְאָת הַסֵּט :

כסף משנה הַמְטָהר אֶת הַבְּדִדִּין וכו'. שם וּכְרַבִּי יוֹסִי :

ה הָיוּ חִמְרִיו וּפּוֹעֲלָיו טוֹעֲנִין טְהוֹרוֹת וְעוֹבְרִין לְפָנָיו אֶף עַל פִּי שֶׁהַפְּלִיגוֹ יוֹתֵר מִמֵּיל הָרִי אֵלּוּ טְהוֹרוֹת מִפְּנֵי שֶׁהוּן בְּחִזְקַת שֶׁהוּא שׁוֹמְרָן וְהוּן מִפְּחָדִין לִגְעַ וְאוֹמְרִים עֲכָשׁוּ יָבּוֹא שֶׁהָרִי הוּא יָבּוֹא אַחֲרֵינוּ. אָבֵל אִם אָמַר לָהֶם צְאוּ וְאַנִּי אָבּוֹא אַחֲרֵיכֶם כִּיּוֹן שֶׁנִּתְכַּסּוּ מֵעֵינָיו הָרִי הוּן טִמְאָוֹת :

כסף משנה הִיוּ חִמְרֵיו וכו'. ברייתא בסוף פרק ב' דחגיגה (דף כ' ע"ב) ומקשה בגמרא מאי שנא רישא ומ"ש סיפא ואסקה רבי יצחק נפחא רישא בבא להם דרך עקלתון ומשמע דה"ק הבי"ע בשבעל הבית יכול לבא להם דרך עקלתון פתאום דמרתתי ואמרי השתא אתי. ויש לתמוה על רבינו למה השמיט מלהזכיר דרישא מיירי דוקא בשיכול לבא להם דרך עקלתון וצ"ל שבכלל מ"ש והם מפחדים ליגע ואומרים עכשיו יבא שהרי הוא יבא אחרינו היא דבא להם דרך עקלתון דאמר רבי יצחק נפחא לאו למימרא דבא דרך עקלתון דוקא בעינן שכל שהוא בא אחריהם הוי כבא להם דרך עקלתון שהרי הוא רואה והם אינם רואין אותו :

ו חֵבֶר שֶׁהָיָה לְבוּשׁ בְּחִלּוּק וְעֵטוּף בְּטָלִית וּמְהַלֵּךְ וְאָמַר בְּלִבִּי הָיָה לְשֹׁמֵר אֶת הַחִלּוּק וְהָיִיתִי נִזְהָר בּוֹ וְהִסְחַתִּי דַעֲתִי מִן

הטלית. הרי החלוק בטהרתו והטלית טמאה שפא נגע בה עם הארץ. הנה סל על כתפו ומגרפה בתוך הסל ואמר בלבי הנה לשמר את הסל ולשמר את המגרפה מדבר המטמאה אבל לא מדבר הפוסלה הסל טהור והמגרפה טמאה. וכל תרומה שבסל פסולה מפני המגרפה טמאה שפוסלת האכלין שבסל. הנה משתמש מן החבית בטהרה בחזקת שהיא חלין ואחר כך נמצאת תרומה אף על פי שהיא טהורה הרי היא אסורה באכילה שפא נגע בה טבול יום שהוא פוסל בתרומה וטהור בחלין כמו שיתבאר. ואינו דומה משמר תרומה למשמר חלין. ואם אמר בלבי הנה לשמרו אפלו מדבר הפוסלה הרי זו מתרת באכילה. נתחלפו לו כלים של שבת בכלים של חל ולבשו נטמאו. שאינו משמר כלים של חל בכלים של שבת. מעשה בשתי נשים חברות שנתחלפו להן כליהן בבית המרחץ ובא מעשה לפני חכמים וטמאו הכל. אפלו נפלה מעפרתה ממנה ואמרה לחברתנה לי ונתנה לה נטמאת גזרה שפא יתננה לה עם הארץ או שלא יהיה החבר משמרה שאין אדם משמר כלים שאין שפא כליו אלא אם כן הודיע שפמד עליו :

כסף משנה **חבר שהיה לבוש בחלוק וכו'.** תוספתא בפרק שמיני דטהרות שם : היה סל על כתפו וכו'. שם (דף כ') ובפרק שני דחגיגה בגמרא היה סל על כתפו ומגרפה בתוך הסל [ואמר] היה בלבי על הסל ולא היה בלבי על המגרפה הכל טהור ומגרפה טמאה וכו'. ולטמא מגרפה לסל אין כלי מטמא כלי ולטמא מה שבסל וכו' באומר שמרתיה מדבר המטמאה ולא מדבר הפוסלה ופירש"י הסל של תאנים על כתפו ומגרפה הוא כלי ברזל וכו' שבו מבדילים תאנים המדובקות זו בזו. המטמאה הנותן לה טמאה לטמא אחרים. הפוסלה מלהשתמש בה טהרות לכתחילה אי נמי נ"מ לאוכל הדבוק בה שהוא פסול באכילה ומכל מקום אם נגעה בטהרות אינה מטמאתן. וקשה שדברי רבינו הם בהיפך שבגמרא משמע שמה שבסל טהור ורבינו כתב שהוא פסול ולישב נראה לומר דרבינו קשיא ליה דאי כדפירש"י קשה דלא הוה ליה למיתני מגרפה טמאה אלא מגרפה פסולה ותו איכא למידק מאי האי דפריך וליטמא מה שבסל מאן אי"ל דלא ליטמא דהא בברייתא לא אידכר אלא דינא דסל ומגרפה ועוד מאן אי"ל דאיכא תאנים בסל דילמא בסל ריקם מיירי לכך

סובר רבינו דכיון דמגריפה להפריד תאנים המדובקים היא עשויה אין לה ענין עם הסל אלא א"כ יש בו תאנים ומשי"ה פריך וליטמא מה שבסל וליתני הסל טהור ומה שבתוכו והמגריפה טמאים ומשני דלא מצי תני הכי משום דמה שבסל אינו טמא אלא פסול דהב"ע באומר שמרתיה מדבר המטמאה כלומר הנותן לה כח טומאה שהאוכל שיגע בה יהיה טמא ויפסול את אחרים ולא מדבר הפוסלה כלומר מדבר שאינו מטמאה אלא לעשות האוכל שיגע בה פסול ולא יטמא האוכל ההוא את אחרים והשתא אתי שפיר דלא תני בברייתא דינא דמה שבתוך הסל דמאחר דקתני הסל טהור ומגריפה טמאה ממילא משמע שמה שבתוך הסל אינו לא טמא ולא טהור אלא פסול והשתא אתי שפיר דקאמר מגריפה טמא וסלקי דברי רבינו כהוגן. ודע שיש בספרי רבינו טעות סופר וכך היא הגירסא הנכונה והמגריפה טמאה וכל תרומה שבסל פסולה והוכרח רבינו לאוקומה בתרומה משום דאילו בחולין אין שני עושה שלישי: **היה משתמש מן החבית בטהרה וכו'.** תוספתא בפרק שמיני דטהרות. **ומה שכתב ואם אמר בלבי היה לשומרה וכו'.** כך יש ללמוד ממה ששנינו בברייתא פרק אין דורשין (דף כ') גבי היה משמר החבית בחזקת יין ונמצא שמן: **נתחלפו לו כלים וכו'.** בספ"ג דחגיגה שם:

חָבֵר שְׁמַת וְהֵנִיחַ טְהוֹרוֹת הָרִי אֵלָיו טְהוֹרוֹת. הֵנִיחַ כְּלִים הָרִי הֵן טְמֵאִים שְׁאֲנִי אוֹמֵר שְׁמָא נְטֵמָאוּ וְהִזָּה עֲלֵיהֶם בְּשִׁלְיָשִׁי וְלֹא הִזָּה עֲלֵיהֶן בְּשַׁבִּיעִי. אוֹ שְׁמָא הִזָּה עֲלֵיהֶם בְּשַׁבִּיעִי וְעַדִּין לֹא הִטְבִּיל. אוֹ שְׁמָא * לֹא הִזָּה עֲלֵיהֶן בְּשַׁבִּיעִי כָּל עֶקֶר:

ההראב"ד לא הזה עליהם כל עיקר. א"א כל זה אינו אלא לקודש או לתרומה:

כסף משנה **חבר שמת וכו'.** תופסתא בפרק ט' דטהרות וכתב רבינו שמשון בפרק ח' דכלים דכיון דאפשר לתקן בטבילה לא חשו אם החמירו בהם ואפילו בכלי חרס דלא פלוג בכלים: **וכתב** הראב"ד כל זה אינו אלא לקודש או לתרומה אבל לחולין לא מחזקינן טומאה ואם כתב כן להשיג על רבינו שסתם ולא חילק כבר נודע שדרך רבינו לכתוב המשנה או התוספתא כצורתה. ועוד שאין דבריו מוכרחים שכבר אפשר דאף לחולין חששו:

ח מִי שְׁאָמַר לוֹ עַד אֶחָד נְטֵמָאוּ טְהוֹרוֹתֶיךָ וְהִלָּה שׁוֹתֵק הָרִי זֶה נֶאֱמַר וְהָרִי הֵן טְמֵאוֹת. וְאִם הִכְחִישׁוּ וְאָמַר לֹא נְטֵמָאוּ הָרִי הֵן

בְּחִזְקָתוֹ עַד שְׁיַעֲיֶדּוּ שְׁנַיִם. הִיָּה עוֹשֶׂה עֲמוֹ בְּטְהָרוֹת אוֹ בְּזָבָחִים וְלֵאחֶר זָמַן מָצְאוֹ וְאָמַר לוֹ בְּשַׁעֲהָ שְׁפָגַע בּוֹ טְהָרוֹת שְׁעֲשִׂיתִי עִמָּךְ נְטִמָּאוֹ וְזָבָחִים שְׁעֲשִׂיתִי עִמָּךְ נִתְפָּגְלוּ הֵרִי זֶה נְאֻמָּן. אָבֵל אִם פָּגַע בּוֹ וְלֹא אָמַר לוֹ כָּלוּם וְאַחֶר כֶּךָּ פָּגַע בּוֹ פַּעַם שְׁנִיָּה וְאָמַר לוֹ אֵינוֹ נְאֻמָּן * אֶלֶּא הֵרִי זָבָחִיו בְּחִזְקָת כְּשָׁרוֹת וְטְהָרוֹתָיו בְּחִזְקָת טְהָרָה : בְּרִידָ רַחֲמָנָא דְסִיעֻן

ההראב"ד אלא הרי זבחיו בחזקת כשירות. אי"א נ"ל אם היה עושה עמו בשכר אפילו אחר כמה ימים נאמן ואע"פ שלא הזכיר לו בתחילה מתוך שנאמן להפסיד שכרו נאמן להפסיד הטהרות שהרי אותו שכתב ס"ת ולא עיבד הגוילין לשמן אע"פ שהחזירה לבעליה ולא אמר לו כלום ובסוף אמר לו האמינוהו במתוך אף זה כמו כן :

כסף משנה מי שאמר לו עד אחד נטמאו טהרותיך וכו'. בפרק שלישי דקידושין (דף ס"ה ע"ב): היה עושה עמו בטהרות או בזבחים וכו'. פרק הניזקין (גיטין דף נ"ד): וכאוקימתא דרבא ובסוף הלכות פסולי המוקדשין הארכתיו בביאור דעת רבינו: וכתב הראב"ד נראה לי שאם היה עושה בשכר אפילו אחר כמה ימים נאמן וכו'. ואין בזה השגה על רבינו שלא ביאר שכבר נודע שדרכו להעתיק הגמרא כצורתה ודין הס"ת כבר כתבו במקומו וממילא ילמוד אדם משם לכאן: סליקו הלכות מטמאי משכב ומושב

הלכות שאר אבות הטומאות

יש בכללן שלש מצות עשה. וְזֶה הוּא פְּרָטָן :

(א) דִּין טְמֵאת נְבֵלָה. (ב) דִּין טְמֵאת שְׂרָץ. (ג) דִּין טְמֵאת שְׂכַבַת זָרַע. וְעִבּוּדָה זָרָה מְטֵמְאָה כְּשֶׁרָץ וְטְמֵאתָהּ מִדְּבָרֵי סוּפְרִים :

הלכות שאר אבות הטומאות - פרק ראשון

א הַנְּבִלָה אָב מֵאֲבוֹת הַטְּמְאוֹת. כְּזֵית מִבְּשָׂרָה מְטֵמָא אָדָם וְכֻלִּים בְּמַנְעַ וְכֻלֵּי חָרֵס בְּאוּר. וּמְטֵמָא אֶת הָאָדָם בְּמִשְׂא לְטֵמָא בְּגָדִים כְּמֶרְכָב הַזָּב. כִּי צָד. אָדָם שֶׁנִּגַּע בְּנִבְלָה נְטֵמָא וְהָרִי הוּא רֵאשׁוֹן לְטֵמְאָה. וְאִם נָגַע בְּכֻלִּים אֶפְלוּ בְּשַׁעַת מַנְעוֹ בְּנִבְלָה הָרִי הוּא טְהוֹרִין. וְכֵן כֻּלִּים שֶׁעָלְיוֹ טְהוֹרִין לְפִי [שְׁהוּא] וְלֹד וְאִין וְלֹד מְטֵמָא כֻּלִּים. אָבֵל הַנוֹשֵׂא אֶת הַנְּבִלָה מְטֵמָא כֻּלִּים בְּשַׁעַת נְשִׂיאָתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא-כת) 'וְהַנֹּשֵׂא אֶת נִבְלָתָם יִכְבֵּס בְּגָדָיו'. וְאוֹתָן הַבְּגָדִים רֵאשׁוֹן לְטֵמְאָה. וְאִינוּ מְטֵמָא לֹא אָדָם וְלֹא כֻלֵּי חָרֵס וְאֶפְלוּ בְּשַׁעַת נְשִׂיאָתוֹ כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ בְּמִטְמְאֵי מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב:

כסף משנה הנבילה אב מאבות הטומאה. בריש כלים מני לה באבות הטומאה. ומה שכתב ששיעורה בכזית. מפורש בכמה מקומות מהם פירקא קמא דאהלות ופרק העור והרוטב (חולין דף קי"ז ע"ב) ובתורת כהנים סוף פרשת שמני יליף מדכתיב והאוכל מנבלתה יכבס בגדיו וטמא עד הערב לא בא אלא ליתן שיעור לנוגע ולנושא בכזית כמו האוכל ואיתיה פרק יוצא דופן (דף מ"ב ע"ב). ודקדק רבינו לכתוב מבשרה למעט עצמות כדאיתא בפרק ו' דעדיות (משנה ג') ובסוף פרק בהמה המקשה (חולין דף ע"ז:) ובתורת כהנים פרשת שמני: ומה שכתב מטמא אדם וכלים במגע וכו'. בריש כלים ובתורת כהנים מייתי לה מדכתיב כל הנוגע בנבלתם יטמא עד הערב והנושא את נבלתם יכבס בגדיו וטמא עד הערב הנוגע יטמא עד הערב ואין הנוגע מטמא בגדים והנושא יכבס בגדיו מלמד שהנושא מטמא בגדים: וכתב רבינו בפירקא קמא דכלים דע שאומרו יתברך יכבס בגדיו אין הכוונה בו שהוא יטמא הבגדים שהוא לבוש לבד אבל הכוונה שהוא יטמא אי זה בגד ילבש אותו או לא וכן שאר הכלים ולשון סיפרא מטמא שאר כלים כבגדים זולת כלי חרס

שהוא לא יטמאהו זולת האב וכו' וזה אשר אמרנו שהוא מטמא בגדים וכלים בתנאי שיגע בהם והוא מחובר x בזב אשר טימאהו ויהיו אלו הכלים אז ראשון ולא שני לפי שהוא לא יטמא מפני נגיעתו לבד אבל מפני נגיעתו והוא לא פירש ממטמאיו אולם כאשר פירש ממטמאיו יהיה אז ראשון והוא ולד הטומאה ולא יטמא בגדים. ודבריו אלה מבוארים בסוף זבים הנושא את הנבילה מטמא שנים ופוסל א' פירש מטמא אחד ופוסל אחד. **ומה שכתב כמרכב הזב**. כלומר כמו שהמרכב אינו מטמא בגדים במגע ומטמא בגדים במשא כמו שנתבאר בפרק ו' מהלכות מטמאי משכב ומושב: **כיצד אדם שנגע בנבילה וכו' ואם נגע בבגדים אפילו בשעת מגעו בנבילה**. נתבאר בסמוך. **ומה שכתב וכן כלים שעליו טהורים לפי שהוא ולד**. כך היא הנוסחא האמיתית ולא כמו שכתב בספרים לפי שהן וטעות סופר הוא. **ומה שכתב ואינו מטמא לא אדם ולא כלי חרס**. בתורת כהנים הנושא יכבס בגדיו מנין לעשות שאר כלים כבגדים ת"ל טמא יכול יטמא אדם וכלי חרס ת"ל בגד בגד הוא מטמא ואינו מטמא אדם וכלי חרס. **ומ"ש ואפילו בשעת נשיאתו כמו שביארנו במטמאי משכב ומושב**. פ"ו:

ב אַחַד בְּהֵמָה וְחֵיהּ בֵּין הַמִּתְּרִין בְּאַכִּילָהּ בֵּין הָאֲסוּרִין אִם מֵתוּ כִּלְוֹן בְּשָׂרָן מִטְּמֵא בְּכַזִּית. וְשָׁחִיטָתָהּ בְּהֵמָה טְהוֹרָה וְחֵיהּ טְהוֹרָה מִטְּהוֹרָתוֹ בְּכָל מְקוֹם. וְאֶפְלוּ שְׁחַט חֲלוּין בְּעֶזְרָה וְקִדְשִׁים בְּחוּץ הָרִי אֵלוּ טְהוֹרִין. וְאִם אֶרֶע פְּסוּל בְּשָׁחִיטָה הָרִי זֶו נְבִילָה וּמִטְּמָאָה בְּמִשָּׂא כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ בְּהֵלְכוֹת שְׁחִיטָה:

כסף משנה אחד בהמה וחיה וכו'. בפרק בהמה המקשה (דף ע"ב) יליף דנבלת בהמה וחיה בין טמאין בין טהורים מטמאים: **ושחיטת בהמה וחיה הטהורים מטהרתן**. במשנה פרק בהמה המקשה (דף ע"ב) דטריפה שחיטתה מטהרתה מטומאה. **ומ"ש ואפילו שחט חולין בעזרה וקדשים בחוץ**. משנה בפרק חטאת העוף (דף ס"ח) שחט חולין בפנים וקדשים בחוץ אינה מטמאה בבית הבליעה. **ומ"ש ואם אירע פיסול בשחיטתה הרי זו נבילה וכו'**. משנה בפרק השוחט (דף ל"ב):

ג בְּהֵמָה טְמֵאָה וְחֵיהּ טְמֵאָה אֵין הַשְּׁחִיטָה מוֹעֵלָתָהּ בָּהּ וְאֶחָד הַשּׁוֹחֲטָהּ אוֹ הַנוֹחֲרָה אוֹ הַחוֹנֵקָה אוֹ שְׁמִתָּהּ כְּדַרְכָּהּ הָרִי זֶו נְבִילָה. וְכָל הַנְּבִלוֹת מִצְּטָרְפוֹת לְעֵנִין טְמֵאָה לְכַזִּית אֶחָד טְמֵאוֹת וְאֶחָד טְהוֹרוֹת:

כסף משנה בהמה טמאה וחיה טמאה וכו'. במשנה פרק בהמה המקשה (דף ע"ב ע"ב): **וכל הנבילות וכו'.** משנה פרק ד' דמעילה (דף ט"ו):

ד מוח הרי הוא כבשר. ודם הנבלה אינו מטמא כנבלה אלא הרי הוא כמשקין טמאים שאינו מטמא לא אדם ולא כלים מן התורה:

כסף משנה מוח הרי הוא וכו'. מתבאר בפרק העור והרוטב עלה קכ"ה: **ודם הנבילה אינו וכו'.** בפרק בתרא דעדיות וכתב שם רבינו שכן הלכה ובפרק המנחות והנסכים (דף ק"ג ע"ב) א"ר יהושע בן בתירא שכך עשו מעשה. ומ"ש **אלא הרי הוא כמשקין טמאים וכו'.** כתב רבינו בעדיות בפ' הנזכר שכך נתבאר בירושלמי וכ"כ רש"י בפרק המוציא:

ה חלב בהמה טהורה שמתה טהור. **שנאמר** (ויקרא ז-כד) **ו'חלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלהו' מי שאסורו משום נבלה וטרפה. ואם הכשר במשקין המכשירין הרי הוא כאלכלין טמאין ואינו כבשר נבלה. והנוגע בחלב החופה את הכליא קדם הפרשה הרי זה טמא פנוגע בכליא עצמה שהרי כמה חוטין נמשכין ממנה בחלב. אבל בהמה טמאה והחיה בין טהורה בין טמאה אחד בשרה ואחד חלבה לטמאה. ומטמא אדם וכלים בכזית כבשר הנבלה:**

כסף משנה **חלב בהמה טהורה וכו'.** בס"פ חטאת העוף [דף ס"ט]. ובפרק בתרא דעוקצין. ומ"ש **ואם הוכשר וכו'.** בפרק בתרא דעוקצין: **והנוגע בחלב החופה את הכוליא וכו'.** בפרק העור והרוטב (דף קכ"ו): **אבל בהמה טמאה והחיה בין טהורה בין טמאה וכו'.** בס"פ חטאת העוף (דף ע'):

ו הפני חלבו מטמא כבשרו וטמאתו בספק. לפיכך אין שורפין עליו תרומה וקדשים ואין חיבין פרת על טמאתו ועל ביאת המקדש או על אכילת קדשיו:

כסף משנה הכוי חלבו מטמא כבשרו וטמאתו בספק וכו'. בפ"ב דבכורים:

ז ואלו דברים שאין מטמאין מן הנבלות. העצמות והקרנים והטלפים אפלו עקרו הרך שאם יחיתך מן החי יוצא דם. והעור אף על פי שאינו מעבד. והאֵלֶּל והגידים והמֶרְק והתבלין שמתבשלין עמה. במה דברים אִמּוּרִים בְּזִמְן שִׁפְרָשׁוּ מִן הַנְּבֵלָה. אֲבָל הַנוּגֵעַ בְּאֶחָד מִכָּל אֵלּוּ כְּשֶׁהוּ מְחַבְּרִין בְּבֶשֶׂר הָרִי זֶה טָמֵא. וְהוּא שִׁיְהִיָּה בְּבֶשֶׂר כְּזֵית. שֵׁאִין אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ מְצַטְרֵף לְכֵזֵית:

כסף משנה ואלו דברים שאין מטמאין וכו'. משנה פרק העור והרוטב (דף קי"ז ע"ב). ומ"ש אפילו עיקרון הרך וכו'. שם בגמרא. ומ"ש בד"א בזמן שפירשו מן הנבילה אבל הנוגע באחד מכל אלו כשהם מחוברים וכו' והוא שיהיה בבשר כזית וכו'. בס"פ העור והרוטב:

ח האֵלֶּל בין שפלטתו חיה בין שפלטתו סכין אינו מצטרף לְכֵזֵית. * וְאִם כָּנְסוּ וְהָיָה בּוֹ כְּזֵית מְטָמֵא:

ההראב"ד ואם כנסו והיה בו כזית. א"א לא נהיר דכי מעינת בשמעתא דחולין מתחזי לך דרב הונא דמפרש מילתיה דרבי יהודה ורבי יהודה גופיה אליבא דרבי ישמעאל קא מיירי:

כסף משנה האלל בין שפלטתו חיה וכו'. במשנה בראש פרק העור והרוטב מני אלל בהדי הנך דאין מצטרפין לטמא טומאת נבילות ומסיים בה רבי יהודה אומר האלל המכונס אם יש בו כזית במקום אחד חייב עליו ופירש"י המכונס הנאסף במקום אחד דהואיל ואחשביה לא בטיל וחשיב הבשר נבילה וחייב עליו אם נגע ונכנס למקדש או אכל קדש ובגמרא (דף קכ"א) מאי אלל ר"י אמר מרטקא ר"ל אמר בשר שפלטתו סכין וכו' ת"ש רבי יהודה אומר האלל המכונס אם יש בו כזית במקום אחד חייבין עליו אמר רב הונא והוא שכנסו בשלמא למ"ד בשר שפלטתו סכין היינו דכי איכא כזית מיחייב אלא למ"ד מרטקא כי איכא כזית מאי הוי עץ בעלמא הוא אליבא דרבי יהודה כ"ע לא פליגי כ"פ אליבא דרבנן ופירש"י והוא שכנסו וכו' אבל מתכנס מאליו כגון על ידי תינוקות שלא במתכוון לא: וכתב הראב"ד ואם כנסו והיה בו כזית א"א לא נהיר דכי מעינת בשמעתא וכו'. טעמו דרבי יהודה יחידאה הוא ולית הלכתא כוותיה והיאך פסק רבינו כמותו. ומ"ש ורבי יהודה גופיה אליבא דרבי ישמעאל קמיירי היינו לומר דבההוא פירקא (דף קכ"ד) תנן עור שהיו

עליו כשני חצאי זיתים מטמא במגע אבל לא במשא דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר לא במגע ולא במשא וכו' מפני שהעור מבטלן ומסיק בגמרא דלרבי ישמעאל בין פלטתו חיה בין פלטתו סכין אין העור מבטלו ואמרינן בגמרא דרב הונא דאמר והוא שכנסו כרבי ישמעאל וכיון דקיי"ל הלכה כר"ע מחבירו הי"ל הא דרבי יהודה דלא כהלכתא. וליישב דעת רבינו י"ל דמשמע לרבינו דכיון דרב הונא מפרש דברי ר' יהודה אלמא ס"ל דהלכתא כוותיה ואין זה כדאי דהא אפשר דמפרש מילתיה דרבי יהודה לאו משום דהלכתא כוותיה אלא למשמע מיניה לרבנן דאפילו בשכנסו פליגי ועוד דאיתא בגמרא (דף קכ"א ע"ב) אמר רב הונא שני חצאי זיתים שישנן ע"ג העור העור מבטלן ומסיק בגמרא דלר"ע קאמר לאשמועינן דאפילו בפלטתו חיה סבר ר"ע דהעור מבטלן והשתא איכא למימר כיון דרב הונא אמר מימריה אליבא דר"ע אלמא דהלכתא כוותיה וטפי הוה עדיף למסמך על האי מימרא דרב הונא דאתיא כר"ע דהלכה כמותו מחבירו מלמיסמך אאידיך מימרא דאתיא כרבי ישמעאל דפליג אר"ע וכרבי יהודה דפליג ארבנן וע"ק שרבינו לקמן בסמוך פסק כר"ע ולכך נראה לומר שסובר רבינו דר"י כר"ע נמי אתי דע"כ לא טיהר ר"ע אלא כשעודם בעור אבל אם כנסו טמא דליכא למימר ביה העור מבטלו כיון שעכשיו אינו בעור ואע"ג דבגמרא לא משמע הכי דאהא דאמר רב הונא שני חצאי זיתים שישנן ע"ג העור העור מבטלן קאמר ת"ש רבי יהודה אומר האלל המכונס וכו' עד ורב הונא דאמר כר"ע איכא למימר דאה"נ דהוה מצי למימר דלא שייכא פלוגתא דרבי ישמעאל ור"ע בדברי יהודה דהתם בעודם בעור ודרבי יהודה שכנסו ואינו בעור אפילו ר"ע מודה אלא שהשיב לו לפי דרכו שלא היה מחלק בין עודם בעור לכנסו ואינו בעור וכיון שחילוק זה מסתבר טעמיה נראה לרבינו לחלק בכך ומ"מ עדיין הקושיא הראשונה במקומה עומדת למה פסק כרבי יהודה דיחידאה הוא וצ"ל דטפי משמע דרב הונא סבר דהלכה כרבי יהודה כיון דאמר מילתיה אליביה דאי למשמע מיניה לרבנן טפי עדיף למימר על מלתייהו דרבנן והאלל אמר רב הונא אע"פ שכנסו שלא היה מאריך בכך יותר מהשתא כי אמרה על רבי יהודה הילכך ודאי דסבר על רב הונא דהלכה כרבי יהודה :

ט וְאֵלֹהֵי בְּהֵמוֹת שְׁעוֹרוֹתֵיהֶם כְּבִשְׂרָם. עוֹר חֲזִיר שֶׁל יְשׁוּב וְעוֹר חֲטוּטָרֶת הַגָּמֶל הֶרְכָּה וְעוֹר בַּיִת הַבְּשֵׁת וְעוֹר הַשְּׁלִיל וְעוֹר שְׂתַחַת הָאֵלֶיָּה. הָרִי אֵלֹהֵי מְטֻמְאִין מִן הַנְּבֵלָה. וְאִם עֶבְדָּן אִוּ הִלְדָּן בְּהוֹן כְּדִי עֲבוֹדָה הָרִי אֵלֹהֵי טְהוֹרִים. וְאִם עֲשָׂה בְּהוֹן מְעֲשָׂה שְׂבִטָּלָן טְהוֹרִין אֶף עַל פִּי שְׁלֵא הִלְדָּן בְּהוֹן כְּדִי עֲבוֹדָה. כִּיצַד. אֲזוֹן חֲמוֹר

שְׁטֵלְאָה לְכַפִּיפְתּוֹ טְהוֹרָה. כִּמָּה הוּא כְּדֵי עֲבוּדָה אֲרַבְעָה מֵיָלִין.
וְאִי זֶה הִיא חֲטוּטָרֶת רַכָּה כָּל זָמַן שֶׁלֹּא טָעְנָה. הַגִּיעַ זְמַנָּה לְטָעוֹן
וְלֹא טָעְנָה אוֹ שֶׁטָעְנָה קִדָּם שֶׁיִּגְיַע זְמַנָּה הֲרִי זֶה סֶפֶק:

כסף משנה ואלו בהמות וכו'. משנה פרק העור והרוטב (דף קכ"ב) ואע"ג
דבה היא מתניתין מני בהדי הנך עור ראש העגל הרך ועור הפרסות השמיטם
רבינו פה ובפ"ד מהמ"א משום דאמרינן בפרק הנזכר ובפרק אלו טרפות (דף
נ"ה) דיחידאה היא. ומ"ש ואם עשה בהם מעשה וכו' כיצד אוזן חמור וכו'
עד כל זמן שלא טענה. שם בגמרא. ומ"ש הגיע זמנה לטעון וכו'. שם בעיא
ולא איפשיטא:

➤ **המפשיט נבלת בהמה או תיה בין טמאה בין טהורה בין דקה**
בין גסה. אם לשטיחה הפשיט כיון שהפשיט מן העור כדי
אחיזה והוא שני טפחים הנוגע בעור זה שהפשיט טהור. ועד
שלא הפשיט שני טפחים הנוגע בעור כנוגע בבשר. הפשיטה
כדי לעשות מן העור חמת הרי העור חבור עד שיפשיט את כל
החזה. ואם הפשיטה מרגליה בלבד הרי העור פלו חבור והנוגע
בעור כנוגע בבשר עד שיפריש העור פלו מעל הבשר. וכן
המפשיט בשרצים חבור עד שיפשיט פלו. עור שעל הצואר
חבור עד שיפשיט פלו. וכך עור שהיא חבור לטמא כך הוא
חבור להתטמא. שאם היתה שחוטתה ונגעה טמאה בעור זה
שהוא חבור נטמא הבשר:

כסף משנה המפשיט נבלת בהמה וכו'. משנה שם (דף קכ"ג) המפשיט בבהמה
ובחיה וכו' לשטיחה כדי אחיזה ולחמת עד שיפשיט את החזה המרגיל כולו
חיבור לטומאה ליטמא ולטמא. ובגמרא כמה כדי אחיזה טפח כפול ודעת
רבינו כשיטת הר"י מאורליני"ש דלא מטמא אלא עד כדי אחיזה ולא כדי
אחיזה בכלל ואמרינן בגמרא מכאן ואילך מאי אמר רב (טהור הטהור) טהור
המופשט רב אסי אמר טפח הסמוך לבשר טמא ופסק רבינו כרב לגבי רב אסי
ועוד דבגמרא מתיב על רב אסי מברייתות ושנינהו בשינויי דחיקי וכתב רבינו
בפירוש המשנה שהמפשיט לשטיח יקרע קודם מזנבה עד צוארה ואח"כ
יפשיט ומפשיט לחמת הוא קורע העור בין שתי הרגלים מרגל לרגל ואח"כ
חותך מכל צד בסכין או בידו עד שיצא כל העור שלם בהיקפו ומרגיל הוא

שיוציא העור כולו שלם ממקום הרגל בלתי חתך ולא קרע עד שאם יקשור מקום הרגלים ימלאו אותו מים ולכך זה הוא חיבור עד שלא ישאר בו כלום. ומה שכתב וכן המפשיט בשרצים וכו'. שם רבי דוסתאי בן יהודה משום ר"ש אומר המפשיט בשרצים חיבור עד שיפשיט את כולו. ויש לתמוה על רבינו למה פסק כן דהא כיון דבלשון יחיד קתני לה משמע דרבנן פליגי עליה: עור שעל הצואר וכו'. משנה שם (דף קכ"ג) וכחכמים: וכל עור שהוא חיבור וכו'. שם במשנה ליטמא ולטמא:

יא עור שיש עליו כזית נבלה הנוגע בצאיב היוציא ממנו ובשערו שפנגדו מאחורי העור נטמא מפני שהעור בשערו שומר לבשר. בפה דברים אמורים שפלטתו חיה. אבל פלטתו ספין אם היה מרדד בטל אגב העור:

כסף משנה עור שיש עליו כזית נבילה וכו'. משנה שם (דף קכ"ד). ומ"ש מפני שהעור בשערו. נמצא בספר כתיבת יד מפני שהעור ושערו שומר לבשר והיא גירסא נכונה. וציב פי' רבינו חוט דק שנתפשט מן העור הסמוך לבשר. ומ"ש בד"א שפלטתו חיה וכו'. שם ואע"ג דאיכא התם לישנא אחרינא פסק רבינו כי האי לישנא משום דאמרין התם דכי אתא רבין וכל נחותי אמרו כי האי לישנא ופירש"י מרודד דק וקלוש וארוך ורחב דכי מצרפת ליה הוי כזית ומיהו לא טרח איניש ומצרף ליה ומיהו פלטתו חיה דלאו איהו בטליה לא בטיל:

יב עור שיש עליו כשני חצאי זיתים בשר נבלה העור מבטלן ואינו מטמאין לא במגע ולא במשא. שכל שאינו מטמא מן הנבלה במגע אינו מטמא במשא. אבל שני חצאי זיתים שתחבן בקיסם הנושאן טמא שהרי נשא כזית והנוגע טהור שאין חבורי אדם חבור והוא שיהיו שניהן מרדדין ודבוקין זה בזה עד שינטלו כאחד. אבל אם היה חצי זית זה בפני עצמו וזה בפני עצמו בקיסם אחד אפלו הולידו והביא כל היום כלו טהור:

כסף משנה עור שיש עליו כשני חצאי זיתים בשר וכו'. משנה שם עור שיש עליו כשני חצאי זיתים מטמא במשא ולא במגע דברי רבי ישמעאל ר"ע אמר לא במגע ולא במשא ומודה ר"ע בכשני חצאי [זיתים] שתחבן בקיסם והסיטן

שהוא טמא ומפני מה ר"ע מטהר בעור מפני שהעור מבטלן. ופירש"י מטמא במשא שהרי נשא כזית נבילה. ולא במגע דא"א ליגע ביחד ושתי נגיעות אין מצטרפות. לא במגע ולא במשא כדמפרש שהעור מבטלו. ומודה ר"ע דאע"ג דלא הוי כזית מעורה במקום אחד דלאו עור חיבור שהמסיט שני חצאי זיתים ביחד טמא. ובגמרא תניא בנבלתה ולא בעור שיש עליו שני חצאי זיתים יכול אף במשא ת"ל והנושא יטמא דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר הנוגע והנושא את שבא לכלל מגע בא לכלל משא לא בא לכלל מגע לא בא לכלל משא ואיתא תו בגמרא אמר עולא שני חצאי זיתים שתחבן בקיסם אפילו מוליך ומביא כל היום כולו טהור מ"ט כתיב נשא וקרינן נושא בעינן נושא והוא דנישא בבת אחת וכו' ת"ש מודה ר"ע בכשני חצאי זיתים שתחבן בקיסם והסיטן שהוא טמא אמאי והא לאו נישא הוא במרודד. ופירש"י והוא דנישא שיהא כזית מחובר הניטל כולו כאחד בלא בית יד אחר. במרודד שיש כאן חצי זית ורחוק ממנו חצי זית ורצועות בשר מרודד מזה לזה ומחברתן עכ"ל. ומדברי רבינו שכתב שאין חיבורי אדם חיבור נראה שאינו מפרש כן אלא שהוא מרודד בידים ודבוק זה בזה ומשמע דכי תנן מודה ר"ע בכשני חצאי זיתים והסיטן שהוא טמא בהיסט קאמר דטמא ולא במגע והכי משמע נמי מדקתני ומודה ר"ע משמע דמודה לרבי ישמעאל דמטמא במשא ואם כן קשה שזה היפך מאי דתניא לא בא לכלל מגע לא בא לכלל משא וצ"ל דלא אמרו כן אלא בתחובין בעור דוקא וכמבואר ברישא דברייתא וגם רבינו כשכתב שכל שאינו מטמא מן הנבילה במגע אינו מטמא במשא קאי אמאי דכתב ברישא עור שיש עליו כשני חצאי זיתי בשר נבילה העור מבטלן שאם לא תאמר כן נמצאו דבריו סותרים זה את זה תוך כדי דבור הילכך ע"כ לומר כן :

יג בְּשַׁר נְבִילָה שֶׁנִּפְסַד וְהִבְאִישׁ וְנִפְסַל מְלֶאכֶל הַכֶּלֶב טָהוֹר. לְפִיכֵךְ נֶצֶל הַנְּבִילָה סֶפֶק אִם מְטַמֵּא בְּכַזְזִית אִם לֹא. בְּשַׁר נְבִילָה שֶׁיֵּבֵשׁ אִם יָכוֹל לְשָׂרוֹת בְּפוֹשְׁרִין מֵעֵת לְעֵת וְלַחֲזֹר לַח וְרְאוּי לְכָלֵב מְטַמֵּא וְאִם לֹא טָהוֹר וְאֶפְלוּ בְּאֶכְלִין טָמְאִין אֵינוֹ מְטַמֵּא :

כסף משנה בשר נבילה וכו'. פ"ג דבכורות עלה כ"ג וכו"י ואע"ג דאסיקנא בקשיא כיון דלא אסיקנא בתיובתא. ומ"ש לפיכך נצל מן הנבלה וכו'. בפכ"ג ונזיר עלה נ' בעא מיניה אביי מרבא יש נצל לבהמה וקאמר דלמ"ד טומאה חמורה עד לגר פשיטא דאין לה נצל כי תבעי למ"ד טומאה חמורה עד לכלב ולא איפשיטא: בשר נבילה שיבש וכו'. משנה ר"פ דם הנדה (דף נ"ד ע"ב). ומ"ש ואפילו באוכלין טמאים אינו מטמא:

יד בְּשׂר נְבִלָה שְׁהִיָּה סְרוּחַ מַעֲקָרוּ וְאִינוּ רְאוּי לְמֵאֲכֹל אָדָם
הָרִי זֶה טְהוֹר שְׁנֵאֵמַר (דברים יד-כא) 'לִגְר אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֶיךָ תִּתְנַנֶּה
וְאֶכְלָה' עַד שְׁתִּהְיֶה תַּחֲלָתָהּ רְאוּיָה לִגְר :

כסף משנה בשר נבילה שהיה סרוח וכו'. בפרק שלישי דבכורות עלה כ"ג :

טו שְׁלֵיָא שֶׁל נְבִלָה הָרִי הִיא כְּפָרֶשׁ וְכָרְעֵי וְאִינָה מְטַמְּאָה
כְּנְבִלָה. וְאִם חָשַׁב עָלֶיהָ לְאֶכְלָהּ מִתְטַמָּא טַמְאָת אֶכְלִין. הַקְּבָה
וְהַחֲלָב שֶׁל נְבִלָה טְהוֹרִין מִכָּלּוּם :

כסף משנה שליא של נבילה וכו'. משנה פרק בהמה המקשה (דף ע"ז): הקיבה
והחלב של וכו'. בס"פ כל הבשר (דף קי"ו ע"ב) אסיקנא דאע"ג דאין מעמידין
בעור קיבת נבילה מעמידין בקיבת נבילה ובקיבה כשירה שינקה מהטריפה
מ"ט חלב המכונס בה פירשא בעלמא היא :

טז בְּהֵמָה שֶׁשִּׁפְעָה חֲרָרַת דָּם אֶף עַל פִּי שֶׁנִּפְטְרָה מִן הַבְּכוּרָה
אִינָה מְטַמְּאָה לֹא בְּמַגֵּעַ וְלֹא בְּמִשָּׂא עַד שְׁיִהְיֶה בָּהּ צוּרַת נֶפֶל
לְפִי שֶׁהִיא בְּטֵלָה בְּרַב הַיּוֹצֵא עִמָּה. לְפִיכֵךְ הִיא טְהוֹרָה אֶף עַל
פִּי שְׁהִיָּתָה רְאוּיָה לִגְר אֲגַב אִמָּה :

כסף משנה בהמה ששפעה חרות וכו'. בפ"ג דבכורות (דף כ"א ע"ב) ופירש"י
ברוב דם וגנונים שיוצאים עמו ומקשה בגמרא (דף כ"ג ע"ב) מאי איריא משום
ביטול ברוב תיפוק לי דלא איתחזי כלל הא נמי איתחזי מעיקרא אגב אימיה
ופירש"י לאו סרוח מעיקרא היה דהא חזאי לגר אגב אימיה כל זמן שהיתה
בבטן כלומר ולכך הוצרך לטעם ביטול ברוב :

יז נְבִלָה שֶׁנִּתְעַרְבָה בְּשַׁחוּטָה אִם רַב מִן הַשַּׁחוּטָה בְּטֵלָה הַנְּבִלָה
בְּשַׁחוּטָה וְאִין הַכֹּל מְטַמָּא בְּמַגֵּעַ. אֲבָל אִם נִשָּׂא הַכֹּל נְטַמָּא שְׂאֵי
אֶפְשָׁר לְשַׁחוּטָה שְׁתַּחֲזֹר נְבִלָה * אֲבָל הַנְּבִלָה אֶפְשָׁר שְׁתַּחֲזֹר
כְּשֶׁתִּסְרַח לְפִיכֵךְ תִּבְטַל :

ההראב"ד אבל הנבילה אפשר. א"א חסרון דעת אני רואה בכאן דכולה מילתא במנחות אליבא דר"י היא דאמר מין במינו לא בטיל ואיכא מ"ד דבתר המבטל אזלינן דאי לא אפשר למבטל דהוי כבטל הוי מין בשאינו מינו ומבטל לה ומש"ה נבילה בשחוטה דלא אפשר לשחוטה שהוא המבטל להיותו כנבילה לטמא ואע"פ שהנבילה יוצאה מידי טומאה ע"י מסרחת והוי כשחוטה אגן בתר מבטל אזלינן והוי מין בשאינו מינו ובטלה מ"מ כל אותה הסוגיא אליבא דר"י היא אבל לרבנן לא שנא הכי ולא שנא הכי בטלה ברוב ודוקא למגע אבל למשא לא :

כסף משנה נבלה שנתערבה בשחוטה וכו'. בפרק ג' דבכורות עלה כ"ג תני רבי חייא נבילה ושחוטה בטילות זו בזו וכו' אמר רבי יוסי בר חנינא טהור מלטמא במגע אבל מטמא במשא ופירש"י טעמא דמטמא במשא דהא מ"מ הטומאה נשא ובפרק הקומץ עלה כ"ג אמר רב חסדא נבילה בטילה בשחוטה שא"א לשחוטה שתיעשה נבילה ושחוטה אינה בטילה בנבילה שאפשר לנבילה שתיעשה שחוטה דלכי מסרחא פרחא טומאתה ורבי חנינא אמר איפכא ובעי עלה אליבא דמאן אי אליבא דרבנן הא אמרי מין במינו בטל אי אליבא דרבי יהודה הא אמר בתר חזותא אזלינן אידי ואידי מין במינו הוא אלא אליבא דרבי חייא דתני רבי חייא נבילה ושחוטה בטילות זו בזו רבי חייא אליבא דמאן אי אליבא דרבנן הא אמרי וכו' אי אליבא דר"י כל מין במינו לא בטיל לעולם אליבא דר"י וכי א"ר יהודה מין במינו לא בטיל ה"מ היכא דאפשר ליה למיהוי כוותיה אבל היכא דלא אפשר ליה למיהוי כוותיה בטיל ובהא קמיפלגי רב חסדא סבר בתר מבטל אזלינן ורבי חנינא סבר בתר בטל אזלינן ופירש"י נבילה בשחוטה אם יש שתי חתיכות שחוטה ואחת נבלה ואין ידוע אי זו היא בטלה בהן שאם נגע באחת החתיכות אינו טמא דאמרינן שחוטה היא. שא"א לשחוטה שתעשה נבילה והו"ל מין בשאינו מינו ובטל לדברי הכל. ושחוטה אינה בטילה בנבילה אם יש שתי חתיכות נבילה ואחת שחוטה ביניהן אינה בטילה ואם נגעה אחת בתרומה אינה נשרפת עליה אלא תולין דשמא זו היא השחוטה. שאפשר לנבילה שתעשה שחוטה לקמיה מפרש טעמיה דרב חסדא דאזיל בתר מבטל הואיל וא"א לרוב להיות כמועט הוי כמין בשאינו מינו ולא אזלינן בתר בטל דאע"ג דאיפשר למועט להיות כמרובה הוי כמין בשאינו מינו. בטלות זו בזו ורבי חנינא ורב חסדא מפרשי טעמא דרבי חייא דרב חסדא סבר נבילה בשחוטה א"ר חייא ולא שחוטה בנבילה: **וכתב** הראב"ד אבל הנבילה אפשר א"א חסרון דעת אני רואה בכאן דכולה מילתא במנחות אליבא דר"י היא וכו'. טעמו לומר דכיון דקיי"ל כרבנן לא היה לו לכתוב טעם האמור אליבא דר"י ועוד למה כתב כרב חסדא כיון דרבי חנינא פליג עליה ואפשר לומר דלרווחא דמילתא כתב רבינו דאפילו למאן דס"ל כר"י דמין במינו לא בטיל מודה בהא ובפלוגתא דר"ח ורב חסדא כתב כרב

חסדא דבתרא הוא : והר"י קורקוס ז"ל כתב דמאחר דבפרק משילין (דף ל"ח ע"ב) ובפ"ג דבכורות מייתי להא דרב חסדא ולא הזכירו שם שהיא אליבא דר"י וגם מדקאמר הכי איהו בסתמא משמע דלהלכה אמר כן יש לדחוק לומר דע"כ לא מסקינן בפרק הקומץ דאליבא דר"י קאמר ולא אליבא דרבנן אלא משום דהוה ס"ל דבטל לגמרי קאמר בין למגע בין למשא ולפ"ז הוי ביטול זה ביטול גמור ככל ביטול איסורין וכיון שכן לרבנן אין לחלק בדין ביטול אבל כיון דאסיקנא דדוקא במגע לא מטמא אבל במשא מטמא דטומאה כמאן דאיתא דמי א"כ אין ביטול זה כשאר ביטול דחשיב הדבר הבטל כמאן דליתיה משמע דסברי דלענין טומאה אין לומר ביטול ברוב כמו בשאר איסורין וכמו שכתבו שם התוספות למאי דמפרש לה בנימוחו מעתה אפשר דאפי" רבנן מודו דדוקא היכא דאפשר להיות כמוהו הוא דבטל ביטול זה אבל כשא"א להיות כמוהו לא בטיל ויהיה דין מגע בזה כדין משא לר"י כמה שאפשר להיות כמוהו עכ"ל : ומדברי רבינו שכתב ואין הכל מטמא במגע משמע שאפילו נגע בכל הזיתים ביחד טהור ויש לתמוה מאי שנא ממשא וכתב הר"י קורקוס ז"ל שהטעם שכיון שהטומאה על ידי נגיעה בשרו בטומאה וכל זית הוא בפני עצמו חשיבא כל נגיעה באפי נפשה כי כל נגיעה ונגיעה מחולקת היא לבדה ובכל זית יש נגיעה בפני עצמה כי הבשר הנוגע בזית זה אינו הנוגע בזית זה וחשיב כנוגע וחוזר ונוגע אבל נושאו ביחד אין מקום לחלק הזיתים ולעשותו כנושא כל זית בפני עצמו וקל להבין כך נראה לי דעת רבינו עכ"ל. ואם תאמר מ"ש דבחררת דם דבסמוך דמשום ביטול ברוב אינה מטמאה לא במגע ולא במשא והכא אין ביטול ברוב מועיל אלא למגע ולא למשא ותירץ הר"י קורקוס ז"ל דחררת דם שאני שבטל ביטול כי נתערבה החררה בדם וגנונים ונמחית בהם והוי הכל כמו הדם והגנונים ואין כאן עוד דבר שיטמא אבל כאן אין לומר כן דבאפי נפשה קאי אלא שאינה ניכרת :

הלכות שאר אבות הטומאות - פרק שני

א בְּהֵמָה או חֵיה טְמֵאָה שֶׁנִּשְׁחָטָה אֵינָה מְטַמְּאָה מְשֻׁם נִבְלָה כָּל זְמַן שֶׁהִיא מְפֹרֶקֶת עַד שֶׁיִּתִּיז אֶת רֵאשָׁהּ וְהָרִי הִיא כְּאֶכְלִין טְמֵאִין. נְחֵרָה וְהָרִי הִיא מְפֹרֶקֶת אֵין בָּהּ אֶפְלוּ טְמֵאֵת אֶכְלִין

כָּל זְמַן שֶׁהִיא מְפַרְקֶת. וְאִיבָר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַמְּפַרְקֶת אָסוּר לְבַנֵּי נֶחַ כְּפּוֹרֵשׁ מִן הַחֵי וּבֶשֶׁר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנָּה כְּפּוֹרֵשׁ מִן הַחֵי. וְכֵן טְהוּרָה שְׁנִפְסָלָהּ בְּשַׁחֲטָתָהּ וְעֵדִין הִיא מְפַרְקֶת אוֹ שְׁחַט בָּהּ אֶחָד אוֹ רֵב אֶחָד אֵין לָהּ טְמֵאָה כָּלֵל עַד שְׁתַּמּוּת. חֵלֶק בְּהֶמָּה לְשָׁנִים אוֹ שְׁנִטְלָה יָרֵךְ וְחָלַל שָׁלָה הָרִי זוֹ נִבְלָה וּמְטַמְּאָהּ בְּמִשְׁאָה וּבְמִנְעֵ אֶף עַל פִּי שֶׁהִיא עֵדִין בְּחַיִּים. וְכֵן אִם קָרְעָה מִגְּפָה אוֹ שְׁנִשְׁבְּרָה מְפַרְקֶת וְרֵב בֶּשֶׁר עָמָה הָרִי זוֹ כְּנִבְלָה לְכָל דָּבָר :

כסף משנה **בהמה או חיה שנשחטה וכו'.** משנה בפרק העור והרוטב (ק"י ז:). ומ"ש נחרה והרי היא מפרכסת ואבר הפורש וכו' ובשר הפורש וכו'. ברייתא שם (דף קכ"א ע"ב). ומ"ש וכן טהורה שנפסלה בשחיטתה וכו'. הכי משמע התם דכל שאינה ניתרת באותה שחיטה דומיא דשחט רוב שנים אינה מטמאה אפילו טומאת אוכלין בעודה מפרכסת: חלק הבהמה לשנים וכו' עד לכל דבר. בפ"ב דחולין עלה כ"א:

ב בְּהֶמָּה שְׁמֵת עֵבֶרָה בְּתוֹךְ מַעֲיָהּ וְהוֹשִׁיט הָרוּעָה אֶת יָדוֹ וְנָגַע בּוֹ בֵּין בְּבִהֶמָּה טְמֵאָה בֵּין בְּטְהוּרָה הָרִי זֶה הַנוֹגֵעַ טְהוּר עַד שְׁיֵצֵא הַנֶּפֶל לְאֹוִיר הָעוֹלָם :

כסף משנה **בהמה שמת עוברה וכו'.** משנה פרק בהמה המקשה (חולין דף ע"א ע"ב) וכתנא קמא:

ג בֶּשֶׁר הַפּוֹרֵשׁ מִבְּהֶמָּה וְחִיָּה כְּשֶׁהוּן חִיִּין בֵּין טְהוּרִין בֵּין טְמֵאִין טְהוּר וְאִינוּ מְטַמְּא כְּנִבְלָה. אָבֵל אִיבָר מִן הַחֵי הַפּוֹרֵשׁ מִהוּן מְטַמְּא כְּנִבְלָה. אֶחָד אִיבָר מִן הַחֵי הַפּוֹרֵשׁ מִן הַבְּהֶמָּה עֲצָמָה אוֹ אִיבָר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַשְּׁלִיל שְׁבַבְטָנָה. וְהָאִיבָרִים אֵין לָהּן שְׁעוֹר אֶפְלוֹ הָיָה כְּשֶׁעוֹרָה אוֹ פְּחוֹת מְטַמְּא וְהוּא שְׁיֵהָיָה הָאִיבָר כְּבָרִיתוֹ בֶּשֶׁר וְגִידִין וְעֲצָמוֹת וְיֵהָיָה עָלָיו בֶּשֶׁר כְּדִי לְהַעֲלוֹת אֲרוּכָה. הָיָה הַבֶּשֶׁר פְּחוֹת מִהַעֲלוֹת אֲרוּכָה בְּחֵי אוֹ חֶסֶר עֲצָמוֹ טְהוּר :

כסף משנה בשר הפורש מבהמה וחיה עד כנבלה. בפרק העור והרוטב (דף קכ"ח ע"ב). ומ"ש בין טמאים: אחד אבר מן החי וכו' או אבר הפורש מן השליל שבבטנה. בפרק בהמה המקשה (דף ע"ב) הוציא ידו וחתכו ואח"כ שחט את אמו שבחוץ טמא פירש אותו אבר שחתך טמא: האיברים אין להם שיעור וכו'. בפרק קמא דאהלות. ומ"ש והוא שיהיה האבר כברייתו בשר וגידים ועצמות. בס"פ העור והרוטב (דף קכ"ח). ומ"ש ויהיה עליו בשר כדי להעלות ארוכה. בפ"ק דכלים גבי אבר מן החי מן האדם ומשמע דה"ה לאבר מן החי מן הבהמה והכי אמרינן בפרק העור והרוטב. ומ"ש או חסר עצמו טהור. בפ"ו דעדיות (משנה ג') ובפ"ב דאהלות גבי אבר מן החי מן האדם ונתבאר בפ"ב מהלכות טומאת מת ובתוספתא פ"ק דאהלות תני דה"ה לאבר מן החי מן הבהמה:

ד הפליא והלשון והשפה וכיוצא בהן אף על פי שהן איברים ואין עושין חליפין הואיל ואין בהם עצם הרי הן כבשר:

כסף משנה הכוליא והלשון והשפה וכו'. בסוף פרק העור והרוטב יכול יהא בשר הפורש מן החי טמא וכו' עד כוליא וניב שפתים איכא בינייהו ומדכתב רבינו ויהיה האבר כברייתו בשר וגידים ועצמות משמע דפסק כרבי ויש לתמוה למה לא פסק כרבי עקיבא מחבירו ועוד קשה דכיון שפסק כרבי הו"ל למעט ארכובה כמו שמיעט כוליא ולשון ושפה וצריך עיון:

ה הבשר או האיבר המדלדלן בבהמה או חיה שאינן יכולין לחיות ולהדביק בשאר הגוף אינן מטמאין כנבלה כל זמן שהבהמה בחיים והרי הן כשאר אכלין אם הכשרו מקבלין טמאה במקומה. נשחטה הבהמה הכשרו בשחיטה ואינן מטמאין כנבלה שאין השחיטה עושה אותן כמו שפרשו מחיים. אבל אם מתה הבהמה הבשר שהיה מדלדל בה צריך הכשר. והאיבר מטמא משום איבר מן החי ואינו מטמא משום איבר מן הנבלה. ומה בין איבר מן החי לאיבר מן הנבלה. שהבשר הפורש מאיבר מן החי טהור. והבשר הפורש מאיבר מן הנבלה מטמא בכזית במגע ובמשא. וזה וזה שוין לשעור:

כסף משנה האבר והבשר המדולדלין וכו'. משנה פרק העור והרוטב (דף קנ"ז). ומ"ש נשחטה הבהמה וכו'. שם במשנה פלוגתא דר"מ ור"ש ופסק כר"מ: **וכתב** הר"י קורקוס ז"ל שטעמו משום דבפרק מי שהוציא והו (דף מ"ו ע"ב) אמרינן ר"מ ור"ש הלכה כדברי מי וסלקא בתיקו הילכך נקטינן כדברי המחמיר כמו שכתוב בהלכות עולם ועוד דהתם בעי רבה בהמה בחייה מהו שתעשה יד לאבר והיינו אליבא דר"מ גם בפרק בהמה המקשה מוכיח שהלכה כר"מ: **כתב** הר"י קורקוס כבר נתבאר דבשר הפורש מן החי אין בו טומאת נבילות ומה שהזכיר רבינו בשר מדולדל משום סיפא דקאמר דהוי כשאר אוכלים אפילו בעודה במקומה מחוברים הזכירו והוא הנזכר במשנה עכ"ל. ומ"ש ואינם מטמאים כנבילה וכו'. שם בגמרא. **ומה שכתב אבל אם מתה הבהמה וכו'.** שם במשנה פלוגתא דרבי מאיר ורבי שמעון ופסק כרבי מאיר וכדבסמוך. **ומה שכתב ומה בין אבר מן החי וכו'.** שם ברייתא. **ומה שכתב וזה וזה שוין לשיעור.** כלומר דמטמאין בכל שהן ושצריך שיהיה בהם בשר וגידים ועצמות ויהיה עליו בשר כדי להעלות ארוכה נוסחא אחרת מצאתי בדברי רבינו שכתוב בה וזה וזה אין לו שיעור היא נוסחא נכונה:

טְרֵפָה שֶׁנִּשְׁחָטָה שְׁחִיטָה כְּשֶׁרָה אֶף עַל פִּי שְׁהִיא אֲסוּרָה בְּאֲכִילָה הֵרִי הִיא טְהוֹרָה. וְכֵן הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּהֵמָה וּמָצָא בָּהּ עֶבֶר מִת שְׁחִיטָת אָמוּ מְטַהְרֶתוּ מִיָּדֵי נְבֵלָה. מָצָא בָּהּ בֶּן שְׁמוֹנָה חֵי נְטֵרָף. אֶף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁחָט אַחַר שֶׁנְּטֵרָף אֵין שְׁחִיטָתוּ מְטַהְרֶתוּ מִיָּדֵי נְבֵלָה לְפִי שְׁאֵין לְמִינוּ שְׁחִיטָה. לְפִיכֵן וְלֵד בְּהֵמָה שְׁלֵא שָׁהָ שְׁבַעַה יָמִים גְּמוּרִין אִם שְׁחָטוּ בְּתוֹךְ שְׁבַעַה אֵין שְׁחִיטָתוּ מְטַהְרֶתוּ מִיָּדֵי נְבֵלָה מְפָנִי שְׁהוּא כְּנֹפֵל:

כסף משנה טריפה שנשחטה וכו'. משנה בפרק בהמה המקשה (דף ע"ב:). ומ"ש וכן השוחט את הבהמה ומצא בה עובר מת וכו'. משנה שם: **מצא בה בן ח' חי נטרף וכו'.** א"א לפרש דאשוחט את הבהמה קאי דהא תנן בפרק בהמה המקשה (דף ע"ד) השוחט את הבהמה ומצא בה בן ח' חי או מת נאו בן תשעה מת] קורעו ומוציא את דמו כלומר ומותר באכילה שאין צריך שחיטה דשחיטת אמו מטהרתו אלא בשלא שחטה מיירי או ששחטה ונתנבלה בידו וקרעה ומצא בה בן ח' שאין שחיטה מטהרתו וכדתנן התם (דף ע"ב:): **בן שמונה חי אין שחיטתו מטהרתו לפי שאין למינו שחיטה.** אבל קשיא לי מ"ש נטרף אע"פ שנשחט אחר שנטרף אין שחיטתו מטהרתו מאי איריא נטרף אפילו לא נטרף נמי ונ"ל דהכי קאמר קרעה ומצא בה בן שמונה חי נטרף

כלומר דינו כטריפה שאע"פ שהוא אסור באכילה אינו מטמא כל זמן שהוא חי ואם נשחט כיון שאין למינו שחיטה לא חשיבא שחיטה והו"ל נבילה, אבל לשון אחר שנטרף אינו נוח לי לפירוש זה דמאי אחר הרי טריפה הוא מתחלתו וצ"ל דמשום דאילו לא קרעה אלא שחטה או היה ממתין עד שתלד לא היה שם טריפות שייך לומר אחר שנטרף כלומר אחר שקרעה שהרי בכך נטרף: **לפיכך ולד בהמה וכו'.** זה נלמד ממה שנזכר בסמוך בבן חי שגם זה אין למינו שחיטה כל זמן שלא עברו עליו שבעה ימים גמורים כמבואר בפרק [רביעין] מהמ"א ובפרק ר"א דמילה (דף קל"ד ע"ב) כל ששהה שמנה ימים בבהמה אינו נפל הא לא שהה ספיקא הוי: **וכתב הר"י קורקוס ז"ל** שאפשר שלכך כתב רבינו אין שחיטתו מטהרתו מידי נבילה פירוש שאינו ודאי טהור אבל גם אינו ודאי נבילה וז"ש שהוא כנפל:

השוחט את הבהמה ומצא בה בן תשעה חי קדם שיהלך על הקרקע אף על פי שאין צריך שחיטה כמו שבארנו שהרי שחיטת אמו מטהרתו אם נטמאת אמו לא נטמא הוא. ואם נתנבלה אמו הרי הוא טהור שאין החי מתטמא לא טמאת אכלין ולא טמאת נבלות ואף על פי שהוא כאיבר מאיבריה. ואם מת קדם שיפריס על גבי קרקע הרי הוא טהור ששחיטת אמו טהרתו:

כסף משנה השוחט את הבהמה וכו'. בפרק בהמה המקשה (דף ע"ה ע"ב) וכו"י אליבא דרבנן. **ומה שכתב ואם נתנבלה אמו וכו'.** זה פשוט שמאחר שאין שחיטת אמו מטהרתו הרי הוא חי ואין החי מתטמא וכו': **כתב הר"י קורקוס ז"ל** כתב רבינו בהלכות מאכלות אסורות שאם שחט טריפה ומצא בה בן תשעה חי צריך שחיטה להתירו ולא ביאר רבינו בזה מה יהיה דינו לענין אם מת קודם שנשחט כי מהסוגיא דשם נראה שאם מת טהור מלטמא אף על פי דלענין אכילה בעי שחיטה לענין טומאה נטהר בשחיטת אמו וכן מתבאר גם בפרק כיסוי הדם ונראה שהוא בכלל מה שכתב רבינו טריפה שנשחטה וכו' דכי היכי דטיהר אותה אף על פי שאסורה באכילה גם כן הדין בעובר. ומ"ש עליה וכן השוחט את הבהמה ומצא בה עובר מת היינו אפילו טריפה ועל מ"ש קודם קאי וכן מ"ש **כאן ואם מת קודם שיפריס אפי' כשהאם טריפה מיירי** כי שחיטת טריפה ושחיטת כשירה לענין טומאה שוים הם מקרא דוכי ימות מן הבהמה דאף על גב דאין מועילה לטהר מידי נבילה בכשרה מטהרת בין היא בין העובר דכגופה דמי וקרוב לזה יתבאר בסמוך גבי אבר שיצא לחוץ,

ומכל מקום מ"ש ואם מת קודם שיפריס לא קאי אאם נתנבלה כי אין שם שחיטה כלל ולא קאי אלא אשוחט את הבהמה ומצא בה וכו' והוא במשנה פרק בהמה המקשה כתנא קמא עכ"ל:

ח טרפה שנשחטה אף על פי שהיא טהורה מן התורה אם נגע בה הקדש נטמא מדברי סופרים וזו מעלה יתרה שעשו בקדש:

כסף משנה **טריפה שנשחטה**. בפרק בהמה המקשה (דף ע"ג):

ט בהמה המקשה לילד והוציא העבר את ידו וחתכה ואחר כך שחט את אמו האיבר שנחתך נבלה ושאר בשר העבר טהור. שחט את אמו ואחר כך חתכה האיבר כטרפה שנשחטה ושאר בשר העבר מגע טרפה שחווטה שהיא מטמאה את הקדש אבל לא את התרומה. הוציא העבר את ידו בין שחיטת סימן לשחיטת סימן וחתכו מצטרף שחיטת סימן לסימן לטהר האיבר מידי נבלה:

כסף משנה **בהמה המקשה לילד וכו'**. משנה שם (דף ע"ב) וכחכמים: **הוציא העובר את ידו וכו'**. שם עלה ס"ט:

י שחיטת עכו"ם נבלה ומטמאה במשא ואפלו ישראל עומד על גביו. ואם שחט בסכין יפה שחיטה כראוי אחד העכו"ם ואחד הכותי או גר תושב שחיטתו נבלה. **י** וקרוב בעיני שאף זה מדברי סופרים שהרי טמאת עבודה זרה וטמאת תקרבתה מדבריהם כמו שיתבאר. ובגלל עבודה זרה נתרחקו הכותים ונאסרה שחיטתו. ואם תאמר והלא היא אסורה באכילה דין תורה. לא כל האסור באכילה מטמא שהרי הטרפה אסורה וטהורה. ואי אפשר לחיב פרת על טמאה זו על ביאת מקדש ואכילת קדשו אלא בראיה ברורה:

ההראב"ד וקרוב בעיני שאף זה וכו'. א"א זו היא אחת מסברותיו ואין בכולן פחותה מזו כי עובדי כוכבים הם כבהמות ואין מטמאין ואין מיטמאין עם הדומה לחמור הן גויים כמר מדלי ואת כולם ישא רוח והחושב אותם לכולם אסף רוח בחפניו :

כסף משנה שחיטת עכו"ם נבילה וכו'. משנה בריש חולין (דף י"ג). ומ"ש ואפילו ישראל עומד ע"ג ואם שחט בסכין יפה. פשוט שם דישראל עומד על גביו לא אמרו אלא בחש"ו. ומ"ש אחד העכו"ם ואחד הכותי. שם עשאום כעכו"ם גמורים לכל דבריהם. ומ"ש ואחד גר תושב. טעמו דכל שלא קיבל עליו כל המצות לא יצא מכלל עכו"ם : ומ"ש וקרוב זה בעיני שאף זה מד"ס וכו', כתב עליו הראב"ד זו אחת מסברותיו וכו'. ואני שמעתי ולא אבין מ"ש ואין מטמאין ואין מיטמאין דאטו אנן מטמאין בטומאת העכו"ם וטהרתן עסקינן שיטעון עליו כן. וכן מ"ש כי הם כבהמות מה ענין זה לשחיטתן תהא מטמאה במשא דהא אפשר דשחיטת קוף נמי לא תטמא במשא כיון דשם שחיטה עליה ושוב אין כאן מי שיחשוב אותם לכולם. אבל אי קשיא על דברי רבינו הא קשיא שכתב שבגלל ע"ז נתרחקו הכותים ונאסרה שחיטתן שזו מנין לו שהרי איסור שחיטתן מדכתיב וזבחת נפקא ואף שחיטת קוף ממקרא זה נאסרה כמו שאמרו בתוספתא ריש חולין וזבחת ואכלת ולא שזבח העכו"ם ולא שזבח הקוף ואין זה ענין לע"ז ומזה ימשך טומאתם דכל שאינה זבוחה על ידי ישראל הרי היא כמתה בלא שחיטה ונבילה היא ואפשר שמפני שהרגיש רבינו בזה כתב וא"א לחייב כרת על טומאה זו על ביאת מקדש ואכילת קדשיו כלומר לחייבו עליהם קרבן אלא בראיה ברורה כלומר שאע"פ שיש לטעון עליו כמו שכתבתי מ"מ כיון שיש לומר דלא נאסרה אלא בגלל ע"ז א"א לחייבו קרבן על טומאה זו על ביאת מקדש כדן החייב כרת על ביאת המקדש בטומאה שהוא ודאי מן התורה והיותר קרוב בעיני רבינו שהוא מד"ס ומשום לתא דע"ז ולטעמיה אזיל שכתב בפ"ד מהלכות שחיטה עכו"ם ששחט שחיטתו נבילה ולוקה על אכילתו מן התורה שנאמר וקרא לך ואכלת מזבחו וגדר גדול גדרו בדבר שאפילו עכו"ם שאינו עובד ע"ז שחיטתו נבילה ולפי דעתו ז"ל מה שאמרו בתוספתא דזבחת ואכלת ולא שזבח העכו"ם ולא שזבח הקוף אסמכתא בעלמא היא :

יא קולית הנבלה הנוגע בה או נושאה טהור שכל דבר מן הנבלה שאינו מטמא במגע אינו מטמא במשא. נקבה כל שהוא הנוגע בה או נושאה טמא. בפה דברים אמורים פשהיה המוח שבה מתקשקש שהרי אינה מעלה ארוכה. אבל אם הנה עומד

בְּמִקוֹמוֹ אִם יֵשׁ בּוֹ כָּדִי לְהַעֲלוֹת אֲרוּכָה לְעֶצֶם מִבְּחוּץ הָרִי זֶה
מִטְמְאָה בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׂא כָּכָל הָאֵיבָרִים. וְכָבֵר פִּרְשָׁנוּ שֶׁהַקּוֹלִית
הִיא הָעֶצֶם הַסְּתוּם מְכֹל צִדְדָיו :

כסף משנה קולית הנבילה וכו'. משנה וגמרא פרק העור והרוטב עלה קכ"ה :

יב קולית שחשב עליה לנקבה ועדין לא נקבה הרי הנוגע בה
ספק טמא. שהרי יש בדבר ספק אי מחסר נקיבה כמחסר
מעשה או לא :

כסף משנה קולית שחישב עליה לנוקה וכו'. שם בעיא דאיפשיטא דמחוסר
נקיבה לאו כמחוסר מעשה דמי ורבינו שכתב שהוא ספק נראה שהיה לו
גירסא אחרת. והר"י קורקוס ז"ל כתב שאפשר שלא סמך רבינו על אותו
פשיטות משום דבפרק טבול יום אמרו דמחוסר יציאה כמחוסר מעשה דמי
ומשמע דה"ה למחוסר נקיבה וה"ז ספק :

הלכות שאר אבות הטומאות - פרק שלישי

א נבלת העוף הטהור מטמא מן התורה. מפי השמועה למדו
שזה שנאמר [\(ויקרא יז-טו\)](#) 'וְכָל נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל נְבֵלָה וְטִרְפָּה
בְּאֶזְרַח וּבְגֵר וְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרַחֵץ בַּמַּיִם' אינו מדבר אלא באוכל
נבלת העוף הטהור בלבד שהוא אסור משום נבלה וטירפה.
וכיצד היא טמאתה. אינה מטמאה לא במגע ולא במשא ולא
כשהיא בתוך הפה אלא בתוך בית הבליעה. שנאמר וְכָל נֶפֶשׁ
אֲשֶׁר תֹּאכַל אֵינָה מְטַמְּאָה אֶלָּא כְּשֶׁהִיא בְּבֵית הַנֶּפֶשׁ. וְזֶה
שנאמר תאכל לתת שעור לטמאתה כשעור אכילה שהוא
כזית. והרי נאמר בה וכבס בגדיו מלמד שהמתטמא בה מטמא

בְּגִדָיו עַד שֶׁיִּפְרֹשׁ מִמְּטֵמְאָיו כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ. כִּי צַד. הַבּוֹלֵעַ כְּזֵית מִנְבֵּלַת הָעוֹף הִטְהוֹר וְנִגַּע בְּכָלִים בְּשַׁעַת בְּלִיעָתוֹ טֵמְאִים וְנִעְשׂוּ רֵאשׁוֹן לְטֵמְאָה. הִיָּה נֹגַע בְּאָדָם וּבְכָלִי חֶרֶס בְּשַׁעַת בְּלִיעָתוֹ לֹא טֵמְאָן כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ בְּשָׂאֵר אַבּוֹת הַטֵּמְאוֹת. וְאַחַר שֶׁבִּלַּע אֵינוֹ מְטַמֵּא שָׂאֵר כָּלִים שֶׁהָרִי הוּא כְּכָלִי רֵאשׁוֹן לְטֵמְאָה אַחַר שֶׁפִּרֵּשׁ מִמְּטֵמְאָיו שֶׁאֵף עַל פִּי שֶׁהוּא טָעוֹן טְבִילָה וְהֶעֱרַב שְׁמֵשׁ אֵינוֹ מְטַמֵּא כָּלִים :

כסף משנה נבלת העוף הטהור וכו'. כל זה בת"כ פרשת אחרי מות ומייתי קצתו בפ"ה דזבים וקצתו בפרק חטאת העוף ובפרק יוצא דופן. ומ"ש היה נוגע באדם ובכלי חרס וכו'. בת"כ שם יכול יטמא אדם וכלי חרס ת"ל בגד בגד הוא מטמא ולא אדם וכלי חרס. ומ"ש ואחר שבלע אינו מטמא שאר כלים וכו'. בתורת כהנים שם :

ב אין נבלת העוף הטהור צריכה מחשבה לטמא טמאה זו החמורה אלא כיון שבלע ממנה כזית מכל מקום הרי זו מטמאה בבית הבליעה. חשב עליה לאכילה הרי זו מטמאה טמאת אכליו והרי היא כאכל ראשון לטמאה אף על פי שלא נגע בה טמאה אחרת ואינה צריכה הקשר :

כסף משנה אין נבילת העוף הטהור צריכה מחשבה. פשוט בפרק בא סימן עלה נ': חישב עליה לאכילה וכו'. בריש טהרות נבילת עוף טהור צריכה מחשבה ואינה צריכה הכשר והיינו דוקא בכפרים אבל בשווקים אינה צריכה מחשבה ולא הכשר כמו ששנינו בפ"ג דעוקצין :

ג פרה אדמה ושעירין הנשרפים אינן כן. אף על פי שהן מטמאין המתעסק בהן * אם חשב עליהן לאכילה צריכין שתגע בהן טמאה ואחר כך יטמאו טמאת אכליו :

ההראב"ד אם חישב וכו'. א"א בחיי ראשי כאשר עיינתי את הדברים במקומן בזבחים פרק טבול יום לא מצאתי אותם כדבריו ודכולי עלמא אית להו דתנא דבי רבי ישמעאל דאמר מה זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה

וכו' והאי דקא מפליג בין פרה לשעיר המשתלח משום דבעינן שיהא להם הכשר טומאה ממקום אחר כלומר בעינן שיהיו ראויין לקבל טומאה ממקום אחר ואם היו ראויים לכך מטמאים הם מעצמם כאילו קבלוה ממקום אחר ונ"מ דבעו הכשר מים שיהיו ראויים לקבל טומאה הילכך פרה ופרים שהם אוכלין וראויים לקבל טומאה מטמאין מעצמן אבל שעיר המשתלח שהוא חי ואינו ראוי לקבל טומאה אף מעצמו אינו מטמא ולעולם פרה ופרים מעצמן מטמאין. בין ותדע. עוד יש לפרש להאי מימרא הכי לעולם רבנן לית להו דר"ש דסבירא להו דבעינן שיקבלו טומאה ממקום אחר ופרה ופרים נמי ע"י קבלת טומאה הילכך פרה ופרים דבני קבולי טומאה נינהו מקבלי טומאה ויהבי לה אבל שעיר שהוא חי לא מקבל טומאה ולא יהיב לה ולדעת הנך רבנן נבילת עוף טהור נמי לא מטמאה עד דמקבל טומאה ממקום אחר והאי פירושא ניחא טפי לההוא סוגיא דזבחים מיהו בהאי סוגיא והאי פירושא ליכא פלוגתא בין פרה ופרים לנבילת עוף טהור. וסוגיין נמי בכולה גמרא כרבי ישמעאל דלא בעינן לא הכשר מים ולא הכשר שרץ:

כסף משנה פרה אדומה וכו'. כתב הראב"ד א"א בחיי ראשי כאשר עיינתי את הדברים במקומם וכו'. ביאור הדברים דגרסינן בפרק טבול יום (דף ק"ה) ת"ר פרים ופרה ושעיר המשתלח וכו' עד צריכים הכשר טומאה ממקום אחר ופירש"י צריכין הכשר טומאה ממקום אחר הא דתנא דבי רבי ישמעאל ה"ק כל שאין סופו לטמא טומאה חמורה צריך הכשר טומאה ממקום אחר שיגע בשרץ או בנבילה ולא שיטמאו מאליו אבל מי שסופו לטמא טומאה חמורה א"צ ליגע בטומאה ומטמא טומאת אוכלים מאליו כגון פרה ופרים אבל חזי לטומאה מיהת בעלמא בעינן ולא ב"ח דלא אשכתן בבהמות בעלי חיים מטמאים ולפי פ"י זה בין פרה ופרים בין נבילת עוף טהור א"צ ליגע בהם טומאה ולהאי פירושא ניחא מ"ש רבינו בנבילת עוף טהור שאף ע"פ שלא נגעה בהם טומאה מטמאים טומאת אוכלים אבל קשה מ"ש בפרה ופרים שצריכים ליגע בטומאה: **והראב"ד** מפרש דה"ק האי דאמר רבי ישמעאל שסופו לטמא טומאה חמורה א"צ הכשר היינו לומר שיהיו ראויים לקבל טומאה לומר דא"צ הכשר מים אבל לעולם צריך הכשר טומאה ממקום אחר דהיינו דכל זמן שלא נגע בהם אינם מטמאים טומאת אוכלים ושעיר אינו מקבל טומאה משום דחי הוא ועל זה כתב דנהי דלהאי פירושא ניחא מ"ש רבינו בפרה ופרים אבל קשה מ"ש בנבילת עוף טהור שאע"פ שלא נגע בה טומאה מטמא טומאת אוכלים ואח"כ הקשה עוד דאע"ג דלפום הכי סוגיא דזבחים ניחא האי פירושא בדרכי ישמעאל וכדאמרן סוגיין בעלמא דרבי ישמעאל א"צ לא הכשר מים ולא הכשר שרץ ותיקשי ליה לרבינו בפרה ופרים מדרבי ישמעאל ולשון נמי שכתב אינו נוח לי דלא הוי מעין מ"ש לעיל אלא איפכא: **וליישב** דעת רבינו י"ל שרבינו מפרש דרבי ישמעאל אין צריכין הכשר טומאה ולא הכשר

שרץ קאמר מיהו היינו דוקא בנבלת עוף דנקט וכל כיוצא בה שהן מטמאין אדם במגע לאפוקי פרה ופרים שאינם מטמאים אלא המתעסקים בהם ולא את הנוגעים בהם בלא מתעסקים דכגון אלו צריכים הכשר שרץ שיקבלו טומאה ממנו ואז יטמאו אוכלים ומשקים ושעיר המשתלח שאינו מטמא טומאה מפני שהוא חי אינו מטמא אוכלים ומשקים ומה שאמרו צריכים הכשר טומאה ממקום אחר ה"פ אע"פ שאמר רבי ישמעאל שמי שסופו לטמא טומאה חמורה א"צ הכשר שרץ היינו דוקא במי שיש לו הכשר טומאה ממקום אחר דהיינו שהוא מטמא הנוגעים בו אפילו בלא מתעסקים לאפוקי פרה ופרים שאינם מטמאים את הנוגעים בהם בלא מתעסקים. אחר שכתבתי זה מצאתי לרבינו בפירוש המשנה בסוף זבים אמתניי דהנוגע בשרץ שדקדק לשון כיוצא בזה:

ד כְּזֵית מִנְבֵּלַת הַבְּהֵמָה שֶׁתִּחַבּוּ בְּכוֹשׁ וְהַכְּנִיס לְתוֹךְ מְעֵי הָאִשָּׁה מְלֻמְטָה. או שֶׁהַכְּנִיסוּ לְתוֹךְ בְּלִיעָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ בְּמָקוֹם שֶׁנְּבֵלַת הָעוֹף הִטְהוֹר מְטֻמְאָה. הֲרִי זֶה טְמֵאוֹ מְשׁוּם נוֹשֵׂא לֹא מְשׁוּם נוֹגֵעַ כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּתַחֲלַת הַסֵּפֶר:

כסף משנה **כזית מנבלת הבהמה וכו'.** בפרק יוצא דופן עלה מ"ב וכרבא. ומ"ש או שהכניסו לתוך בליעתו וכו'. ג"ז שם וכרבא:

ה הַכּוֹרֵךְ כְּזֵית מִבְּשָׂר נְבֵלַת הָעוֹף הִטְהוֹר בְּחִזְרָת וְכִיּוֹצֵא בָּהּ וּבְלָעוּ אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָגַע בְּגֵרוֹנוֹ הֲרִי זֶה טְמֵא. כָּרְכוּ בְּסִיב וּבְלָעוּ הֲרִי זֶה טְהוֹר:

כסף משנה **הכורך כזית וכו'.** תוספתא פ"ה דזבים. והטעם נראה דהיינו משום דכיון דחזרת מין מאכל הוא מין במינו אינו חוצץ משא"כ בסיב וכ"כ ר"ש:

ו הַבוֹלֵעַ נְבֵלַת הָעוֹף הִטְהוֹר וְאַחַר שֶׁבְּלָעָה הִקְיָאָה קֶדֶם שֶׁתִּתְעַכֵּל הֲרִי זֶה אֵינוֹ מְטֻמֵּא בְּגִדִים כְּשֶׁתִּצָּא לְגֵרוֹנוֹ בְּשָׂעָה שֶׁמְקִיָּאָה. שְׂאִינָה מְטֻמְאָה בְּבֵית הַנֶּפֶשׁ אֲלֹא בְּשַׁעַת בְּלִיעָה לֹא בְּשָׂעָה שֶׁמְקִיָּאָה:

כסף משנה **הבולע נבלת העוף הטהור וכו'.** בת"כ פרשת אחרי מות יכול אם הקיאה תהא מטמאה בגדים דרך יציאתה ת"ל אשר תאכל בדרך אכילתה היא מטמאה ואינה מטמאה דרך יציאתה:

ז **מְעִי שֶׁל נְבֵלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר שֶׁבָּלְעוּ מִקְצָתוֹ בְּבֵית הַבְּלִיעָה וּמִקְצָתוֹ בַּחוּץ לְתוֹךְ פִּיּוֹ אִם יֵשׁ בְּבֵית הַבְּלִיעָה כְּזֵית הָרִי זֶה טָמֵא וְאִם לֹא טָהוֹר:**

ההראב"ד **מעֵי שֶׁל נְבִילַת וכו'.** א"א המימרא לא מצאתיה בשום מקום והיא משנה שאינה צריכה ואמר לי לבי שהעתיקה ממה שראה במנחות פרק רבי ישמעאל דאמר אילפא ביצי נבילת עוף טהור מקצתן בחוץ ומקצתן בפנים את שבפנים מטמא בגדים אבית הבליעה את שבחוץ אינו מטמא וכו'. אם מזה העתיק טעה ושיבש שאותו חוץ ובפנים בגוף הנבילה מחוברים קאי:

כסף משנה **מעֵי שֶׁל נְבֵלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר וכו'.** כתב הראב"ד זו המימרא לא מצאתי בשום מקום וכו' בפרק רבי ישמעאל דאמר אילפא ביצי נבילת עוף טהור מקצתן בחוץ וכו' והתוספות כתבו בפרק רבי ישמעאל עלה ע' על הא דאילפא שר"ת מצא בספר ר"ג מעי נבלת עוף טהור מקצתו בחוץ וכו' ומפרש רבינו דהיינו לומר שאם יש בבית הבליעה כזית טמא ואף על פי שלפי זה קשה האי דמסיים בה מבחוץ אינו מטמא בגדים דמאי קמשמע לן י"ל דה"ק אף על פי שמקצתו בחוץ במקום שאינו מטמא קצתו אחר שהוא בבית הבליעה מטמא והר"י קורקוס ז"ל האריך להקשות על פירוש רש"י ופירוש רבינו תם ולהכריח פירוש רבינו:

ח **בָּלַע מִמֶּנָּה אֵיבָר שְׂלִים שְׂאִין בּוֹ כְּזֵית אֵינוֹ מְתַטְמָא. אֶפְלוּ נִטְלַ צְפוֹר וְאֶכְלָה אִם יֵשׁ בָּהּ כְּזֵית נְטָמָא וְאִם לֹא טָהוֹר:**

כסף משנה **בלע ממנה אבר שלם וכו' אפילו נטל צפור וכו'.** תוספתא בסוף זבים שם ואיתא בפרק גיד הנשה (דף ק"ב) לענין איסור אכילה:

ט **הַכֶּנָּפִים וְהַנּוֹצָה אֵף עַל פִּי שֶׁהֵן כְּאֶכְלִים וּמְתַטְמָאִין וּמְטַמְאִין טָמְאָת אֶכְלִין אֵינָן מְצַטְרְפִין בְּנְבֵלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר לְכְזֵית. אֲבָל הַמְּקוֹמוֹת הַרְבֵּים הַקְּרוֹבִים לְבֶשֶׂר מִן הַחֶרְטוֹם**

וְהַצְּפָרְנִים הָרִי הֵן כְּבָשָׂר וּמִצְטָרְפִין לְכִזְיֹת. רָאשֵׁי אֲגָפִיִּים
וְרֹאשׁ הַזָּנָב וְהַעֲצָמוֹת אֲפִלוּ הֶרְכּוֹת אֵינָן מִצְטָרְפִין :

כסף משנה הכנפיים והנוצה וכו'. בריש טהרות (פ"א משנה ב). ומה שכתב
שהחרטום והצפרנים מצטרפין. גם זה שם. ומה שכתב דהיינו דוקא
במקומות הרכים הקרובים מן הבשר. בפרק העור והרוטב עלה קכ"א. ומה
שכתב ראשי אגפיים וראש הזנב. בריש טהרות שם וכתנא קמא. ומה שכתב
והעצמות אפילו הרכות. משום דראשי אגפיים וראש הזנב וחרטום וצפרנים
מיתנו בריש טהרות בהדי הדדי וכי היכי דחרטום וצפרנים מיירי במקומות
הרכים ראשי אגפיים וראש הזנב נמי מיירי בהאי גוונא :

ב הָאוֹכֵל מִנְבֵּלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר מִן הַעֲצָמוֹת הֶרְפִין אוּ מִן הַגִּידִין
וּמִן הַשְּׁלֵל שֶׁל בֵּיצִים וּמִן הַדָּם וּמִבָּשָׂר מִן הַחֵי מִמֶּנּוּ טָהוֹר. אָבֵל
הָאוֹכֵל מִן הָאֲשָׁכּוֹל שֶׁל בֵּיצִים וּמִן הַקֶּרֶקֶב וּמִן בְּנֵי הַמַּעֲיִם אוּ
שֶׁהִמְחָה אֶת הַחֶלֶב בָּאוֹר וּגְמָעוּ הָרִי זֶה טָמֵא כָּאוֹכֵל מִבָּשָׂר
שֶׁהִשׁוֹתָהּ בְּכֶלֶל אוֹכֵל. הַמְּחָהּ בַּחֲמָה וּגְמָעוּ טָהוֹר שֶׁהָרִי
הַסְּרִיחוּ :

כסף משנה האוכל מנבלת העוף הטהור מן העצמות וכו'. בפרק קמא דביצה
עלה ז'. ומ"ש בעצמות הרכים. משום דאלי"כ פשיטא דלאו בני אכילה נינהו
כלל. ומ"ש ומן הדם. תוספתא סוף זבים. ומ"ש אבל האוכל מן האשכול של
ביצים וכו'. בפרק קמא דביצה. ופירש"י שלל של ביצים כשהם כבושים
ושלולים וקבועים בשדרה. מן האשכול מבשר השדרה שהביצים אדוקים שם.
ומ"ש או שהמחה בחמה וכו'. פ"ק דביצה ותוספתא בסוף זבים ובפ' העור
והרוטב :

א נְבֵלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר שֶׁנִּפְסְדָה מְלֻאָכֵל הַכֶּלֶב טָהוֹרָה. וְכֵן אִם
יִבְשָׁה כְּחָרֶס וְאֵינָה יְכוּלָה לְהִשְׁרוֹת בְּפוֹשְׁרִין מֵעַת לְעַת לְחֹזֵר
לְכַמוֹת שֶׁהִיָּתָה הָרִי זוּ טָהוֹרָה. וְהָאוֹכֵל נֶצֶל שֶׁל נְבֵלַת הָעוֹף
הַטָּהוֹר הָרִי זֶה טָהוֹר :

כסף משנה נבלת העוף הטהור וכו'. בפרק ח' דטהרות (משנה ו) גבי גוזל שנפל
לגת ופרק שביעי דנזיר דף נ' ופרק שלישי דבכורות דף כ"ג נתבאר דאפילו

טומאה קלה חלה עד לכלב. ומה שכתב וכן אם יבשה וכו'. נתבאר בפרק ראשון. ומה שכתב והאוכל נצל של נבילת העוף הטהור ה"ז טהור. אף על פי שבנצל של בהמה כתב בפרק א' שהוא ספק כתב כאן שהוא טהור משום דמשמע ליה דכיון דבנזיר פרק ז' איבעיא להו אם יש נצל לבהמה משמע דבעוף פשיטא ליה דאין נצל דאל"כ הכי הוה ליה למיבעי נצל בשאר ב"ח או לא :

יב עוף טהור שנטרף ונשחט שחיטה כשרה שחיטתו מטהרתו ואפלו נשחט בעזרה. ואם נמלק ונמצא טרפה אין מליקתו מטהרתו. נמצאת אומר שהשוחט עוף טהור בין בחוץ בין בפנים בין קדשים בין חליו הרי זה טהור. והמולק חליו בפנים או שמלק קדשים בחוץ הרי אלו מטמאין בגדים בבית הבליעה :

כסף משנה עוף טהור שנטרף וכו'. במשנה בס"פ חטאת העוף (דף ס"ט) כרבי יוסי ורבי מאיר לגבי רבי יהודה. ומה שכתב ואפילו נשחט בעזרה. גם זה שם שחט חולין בפנים וקדשים בחוץ אינם מטמאות בבית הבליעה. ומ"ש ואם נמלק ונמצאת טריפה וכו'. שם במשנה ודלא כרבי מאיר. ומ"ש והמולק חולין בפנים או שמלק קדשים בחוץ וכו'. שם במשנה (דף ס"ח ע"ב) :

יג המולק קדשים בפנים אם היו ראויין לקרבן ולא נמצאו בהן מומין שפארנו במקומו הרי אלו טהורין. פיוצא בו עגלה ערופה שנערפת כהלכתה טהורה כפרה כתיב בה כקדשים. וכן אם נשחטה אחר ירידתה לנחל אף על פי שאסורה בהנאה הציקה אותה שחיטתה מידי נבלה :

כסף משנה המולק קדשים בפנים וכו'. שם בברייתא (דף ס"ט) : כיוצא בו עגלה ערופה וכו'. סוף פרק חטאת העוף (דף ע' ע"ב) :

יד נבלת העוף הטמא טהורה ואינה מטמאה בבית הבליעה. ואם חשב עליה לאכילה והכשרה הרי היא כאכלין טמאין שהן ראשון לטמאה. וכנפים והנוצה והמקומות הרכים מן החרטום ומן הצפרנים שלה הרי הן כבשרה :

כסף משנה **נבילת העוף הטמא טהורה וכו'.** בריש טהרות (פרק א' משנה ג') וממה שכתב רבינו הרי היא כאוכלים טמאים משמע דאפילו לא נגע בה שרץ הם טמאים וכן משמע מדבריו בפירוש המשנה וקשה על זה דהא אמרי' דדוקא מי שסופו לטמא טומאה חמורה אין צריך הכשר שרץ ונבילת עוף טמא אין בה שום טומאה אלא שמוכנת לקבל טומאה על ידי מחשבה והכשר כשאר אוכלים וכן כתב ר"ש וכן נראה מדברי רש"י בשלהי גיד הנשה (חולין דף ק"ב) ד"ה ה"ג וכן כתב ה"ר עובדיה ז"ל ותירץ הר"י קורקוס ז"ל שבכלל מה שכתב רבינו והוכשרה הוי הכשר מים ונגיעת שרץ כי כן נקרא הכשר שרץ והדעת מכריע דכיון דבעינן הכשר מים היינו לקבל טומאה להבא אם יגע בה שרץ כי על ידי מים לבד תיעשה אוכל [ולא] טמא למפרע וגם מדברי רבינו יש להוכיח כן כי גבי נבילת עוף טהור כתב אף על פי שלא נגע בטומאה אחרת וכאן לא כתב כן עכ"ל:

טו **אֶחָד הָעוֹף הַטָּהוֹר וְאֶחָד הָעוֹף הַטָּמֵא אֵיבָר מִן הַחֵי הַפּוֹרֵשׁ מֵהֶם טָהוֹר וְאֵין בּוֹ טִמְאָה כָּלָל. שְׁנַאֲמַר (ויקרא יא-כד) 'וּלְאֵלֶּה תִּטְמְאוּ' (ויקרא יא-כו) 'לְכֹל הַבְּהֵמָה' לְהוֹצִיא אֶת הָעוֹף שֶׁאֵין לוֹ פְּרָסָה. וּמִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמָדוֹ שֶׁלֹּא בָּא הַכָּתוּב אֶלָּא לְטַמֵּא אֵיבָר מִן הַחֵי שֶׁל בְּהֵמָה אוֹ חֵיָה:**

כסף משנה **אחד העוף הטהור ואחד העוף הטמא וכו'.** בת"כ פרשת שמיני על פסוק ולאלה תטמאו:

טז **אֵיבָר מִן הַמֵּת מִן הָעוֹף הֵרִי הוּא כְּנִבְלַת הָעוֹף שֶׁפָּרֵשׁ מִמֶּנּוּ. אִם הֵיָתָה נִבְלַת עוֹף טָהוֹר מְטִמְאָה טִמְאָה חֲמוּרָה בְּבֵית הַבְּלִיעָה בְּכֹזֵית. וְאִם חָשַׁב עָלָיו לְאֲכִילָה מְטִמְאָה טִמְאָת אֶכְלִין. וְאִם הֵיָתָה נִבְלַת עוֹף טָמֵא מְטִמְאָה טִמְאָת אֶכְלִין אִם חָשַׁב עָלָיו וְהִכְשֵׁר. וְאֵינוֹ מְטִמְאָה אֶכְלִין אַחֲרֵים עַד שֶׁיְהִיָּה בּוֹ כְּבִיעָה כְּשַׁעוֹר כָּל הָאֶכְלִין לְטַמֵּא כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר:**

כסף משנה **אבר מן המת מן העוף וכו'.** כתב כן להבדיל בין אבר מן המת ואבר מן הנבילה לאבר מן השרץ שאין להם שיעור ולמד כן מדלא הזכיר התנא אלא אלו גבי הא דתנן בפרק קמא דאהלות (משנה ז') האיברים אין להם שיעור:

הלכות שאר אבות הטומאות - פרק רביעי

א שְׁמוֹנֶה שְׂרָצִים הָאֲמוּרִין בַּתּוֹרָה. וְהוּן הַחֵלֶד וְהַעֲכָבֵר וְהַצָּב וְהָאֲנָקָה וְהַלְטָאָה וְהַכַּח וְהַתְּנַשְׁמֶת וְהַחֲמָט. טְמֵאת כֻּלָּן שָׁוָה וְהוּן הַיִּקְרָאִין שְׂרָץ לְעֵנָן טְמֵאָה:

כסף משנה שמנה שרצים האמורים בתורה וכו':

ב הַשְּׂרָץ אֵב מֵאֲבוֹת הַטְּמֵאוֹת מִטְּמֵא אָדָם וְכִלִּים בְּמַגֵּעַ וְכִלֵּי חָרָס בְּאֵוִיר וְאֵינוֹ מִטְּמֵא בְּמִשְׁאֵ. וְהַנוֹגֵעַ בּוֹ אֵינוֹ מִטְּמֵא בְּגָדִים בְּשַׁעַת מַגְעוֹ. וְשַׁעוֹר טְמֵאָתוֹ בְּכַעֲדָשָׁה וְכֹל הַשְּׂרָצִים מִצְּטָרְפִין לְכַעֲדָשָׁה:

כסף משנה השרץ אב מאבות הטומאה וכו' עד ואינו מטמא במשא. בריש כלים. ומה שכתב והנוגע בו אינו מטמא בגדים בשעת מגעו. פשוט שהרי אין כתוב בהם שהנוגע בהם יכבס בגדיו אלא הנוגע בהם במותם יטמא עד הערב. ומה שכתב ושיעור טומאתו בכעדשה. בתורת כהנים ובשלהי פירקא קמא דחגיגה (דף י"א) ובפרק כהן גדול ונזיר (דף נ"ב). ומה שכתב וכל השרצים וכו'. משנה פרק ד' דמעילה [דף ט"ו]:

ג הָאֵיבָרִים אֵין לָהֶן שַׁעוֹר אֵיבָר מִן הַשְּׂרָץ כְּבָרִיתוֹ:

כסף משנה האיברים אין להם שיעור וכו'. בפרק קמא דאהלות: אבר מן השרץ כברייתו וכו'. זהו פירוש מה ששנינו האיברים אין להם שיעור:

ד בָּשָׂר וְגִידִים וְעֲצָמוֹת שֶׁהוּא פָּחוֹת מִכַּעֲדָשָׁה בֵּין שְׁפָרֶשׁ מִן הַחַי בֵּין שְׁפָרֶשׁ מִן הַמֵּת מִטְּמֵא טְמֵאָתוֹ. וְהוּא שְׂיֵהִיָּה בַּבָּשָׂר שְׂעָלָיו אוֹ בַּמֶּחַ שְׂבַעֲצָם כְּדִי לְהַעֲלוֹת אֲרוּכָה :

כסף משנה ומ"ש והוא שיהיה בבשר שעליו או במוח שבעצם כדי להעלות ארוכה. מתבאר בפרק העור והרוטב עלה קכ"ה :

ה בָּשָׂר מִן הַחַי הַפּוֹרֵשׁ מִן הַשְּׂרָץ טָהוֹר שְׂאִין מִטְּמֵא אֶלָּא אֵיבָר הַדּוֹמָה לַשְּׂרָץ כָּלוּ. מֵה שְּׂרָץ בָּשָׂר וְגִידִים וְעֲצָמוֹת אֵף אֵיבָר הַפּוֹרֵשׁ בָּשָׂר וְגִידִים וְעֲצָמוֹת :

כסף משנה בשר מן החי הפורש וכו' עד ואם פירשו מן החי טהורים. בפרק העור והרוטב (דף קכ"ח ע"ב) :

ו הַכֶּלִּיא וְהַכֶּבֶד וְהַלְשׁוֹן וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן אֵף עַל פִּי שֶׁהוּ אֵיבָר וְאִין עוֹשִׂין חֲלִיפִין הֵרִי הוּן כְּבָשָׂר. וְאִם פִּרְשׁוּ מִן הַחַי טָהוֹרִין :

ז דָּם הַשְּׂרָץ כְּבָשָׂרוֹ וּמִצְטָרְף לְכַעֲדָשָׁה כָּל זְמַן שֶׁהוּא מְחַבֵּר בַּבָּשָׂר :

כסף משנה דם השרץ כבשרו ומצטרף בכעדשה. משנה פ"ד דמעילה (דף נ"ד שהוא י"ז) : ומ"ש כל זמן שהוא מחובר בבשר. שם בגמרא אמר רב חנין וכו' ומפרש רבינו דהיינו לומר דדוקא בעוד הדם בשרץ אבל אם פירש הדם מן השרץ אינו מצטרף :

ח עֲצָמוֹת הַשְּׂרָץ וְגִידָיו וְצַפְרָנָיו טָהוֹרִין. וְעוֹר הַחֶלֶד וְהַעֲכָבֵר וְהַצָּב וְהַתְּנַשְׂמֵת טָהוֹר אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא לַח וְעֵדִין לֹא עֵבְדוּ וְלֹא הֶלֶד בּוֹ. אֲבָל עוֹר הָאֲנָקָה וְהַכַּחַם וְהַלְטָאָה וְהַחֲמֵט כְּבָשָׂרוֹ וּמִטְּמֵא בְּכַעֲדָשָׁה. וְאִם עֵבְדוּן אוֹ שֶׁהֶלֶד בָּהֶן כְּדִי עֵבוּדָה טָהוֹרִין. וְכַמָּה הִיא כְּדִי עֵבוּדָה כְּדִי הַלּוּד אֲרַבְּעָה מִלִּין :

כסף משנה **עצמות השרץ וגידיו וצפרניו טהורים.** בת"כ מנבלתם ולא מן העצמות ולא מן השיניים ולא מן הצפרנים. ומ"ש וגידיו: ועור החולד והעכבר וכו'. משנה וגמרא בפי' העור והרוטב (קכ"ב ע"א ע"ב) וכתנא דמתני':

ט קולית השרץ הנוגע בה טהור אף על פי שהיא מלאה מח והוא שיהיה המוח מתקשקש שאינו מעלה ארוכה. אבל אם היה עומד במקומו ויש בו כדי להעלות ארוכה בה מבחוץ הרי הנוגע בה טמא ככל האיברים שיש בהן כדי להעלות ארוכה כמו שבארנו. נקבה הקולית בכל שהוא הנוגע בה מכל מקום טמא:

כסף משנה **קולית השרץ וכו':**

י ביצת השרץ המרקמת אף על פי שהשרץ נראית מתוכה טהורה. נקבה כל שהוא הנוגע בה טמא:

כסף משנה **ביצת השרץ המרוקמת וכו'.** משנה וגמרא בפרק העור והרוטב (דף קכ"ה ודף קכ"ו ע"ב) ושנינו בתוספתא דחולין פ"ח כמה היא ריקומה כדי שיראה השרץ מתוכה:

יא שרץ שחציו בשר וחציו אדמה הנוגע בבשר טמא ובאדמה טהור. ואם השריץ על פני פלו אף הנוגע באדמה שעדין לא נגמרה צורתו טמא:

כסף משנה **השרץ שחציו בשר וכו'.** משנה שם. ומ"ש ואם השריץ ע"פ כולו וכו'. יש לתמוה דבגמרא משמע איפכא בין ללישנא קמא בין ללישנא בתרא לת"ק: והר"י קורקוס ז"ל כתב הדבר מוכרח שדברי רבינו כר' יהודה או שסובר דלמאן דמתני לדריב"ל אסיפא דהיינו על דברי רבי יהודה משמע שסובר דהלכה כמותו כיון שמפרש דבריו ואין זה מוכרח או אפשר שסובר שאינו חולק על ת"ק וקצת משמע כן מדקאמר בלשון רישא וסיפא וגם זה דוחק אם לא שהיתה לרבינו גירסא אחרת ולמדו שם בברייתא חציו בשר וחציו אדמה מדכתיב בשרץ דמשמע כל שהוא משריץ ואפשר דעל ברייתא זו סמך דכיון דמרבין כל שהוא משריץ מינה שכל שהוא חציו לארכו כולו הוא

משריץ וכולו מטמא אפילו נגע באדמה ואפשר דלנוגע בבשר לא איצטריך אלא לנוגע באדמה שכל שמקצתו בשר חשיב כולו שרץ וא"כ מתניתין לפ"ז בלא השריץ אלא שלפ"ז קשה אדריב"ל ועדיין צ"ע עכ"ל:

יב בשר השרץ שנפסד והבאיש ונפסל מלאכל הכלב טהור. יבש עד שנעשה כחרש אם יכול להשרות בפושרין מעת לעת ולחזור לח כשהיה מטמא ואם לאו טהור ואפלו כאכלין טמאים אינו מטמא. במה דברים אמורים במקצת השרץ. אבל שרץ שייבש ושלדו קים או שנשרף ושלדו קים הואיל ותבנית פלו עומדת הרי זה מטמא. וקרוב בעיניי שטמאה זו מדבריהם:

כסף משנה בשר השרץ שנפסד וכו'. נתבאר בפ"א. ומ"ש יבש וכו'. משנה בפרק דם הנדה (דף נ"ד ע"ב). ומ"ש אפילו כאוכלים טמאים אינו מטמא. ומ"ש במה דברים אמורים במקצת השרץ וכו'. בפרק דם הנדה (דף נ"ו) ופירש"י שלדו דפוס צורתו קיימת שלא נשבר ונתפזר: ומ"ש וקרוב בעיניי שטמאה זו מדבריהם. אע"ג דבגמרא מייתי לה מקרא משמע לרבינו דאסמכתא בעלמא היא דכיון שנתייבש כ"כ הרי הוא כעפר אע"פ ששלדו קיים אלא שחכמים גזרו בו טומאה:

יג כזית מן הנבלה או כעדשה מן השרץ שצמקו וחסרו טהורין. פחות מכעדשה מן השרץ ופחות מכזית מן הנבלה שתפחו ועמדו על פשעור מטמאין מדברי סופרים. היו בתחלה כפשעור וצמקו וחסרו ותפחו עד שהגיעו לשהעורן הרי אלו מטמאין כשהיו דין תורה. וכן אפה אומר בכזית מן המת:

כסף משנה כזית מן הנבילה וכעדשה מן השרץ וכו'. בפ"ג דטהרות ופרק כל המנחות באות מצה (דף נ"ד ע"ב): וכתב הר"י קורקוס ז"ל ולא דמי לחיוב שבת דאיבעיא לן בפרק המצניע אם יש דיחוי וסלקא בתיקו וכתב רבינו בהלכות שבת פ"יח דהוי ספק דהתם שאני שאם הניחה באותה שעה הוה מיפטר ולכך י"ל שלא תצטרף ההנחה עם העקירה:

יד השרץ אינו מטמא עד שימות. התזו ראשיהן אף על פי שעדין הראש מערה בעור הגוף אף על פי שהן מפרכסין כזנב הלטאה מטמאין. שאר שקצים ורמשים כלן כגון הצפרדע והנחש והעקרב וכיוצא בהן אף על פי שהן אסורין באכילה הרי הן טהורין מכלום ואפלו כאכלין טמאין אינן. ואין לה בכל השרצים מה שמטמא במותו חוץ משמות המינין המפרשין בתורה:

כסף משנה השרץ אינו מטמא עד שימות וכו'. בפרק קמא דאהלות ופרק קמא דחולין עלה כ"א וכ"ל ומפרש רבינו דרבותא קמ"ל אע"פ שמעורין בעור הגוף דאל"כ פשיטא: שאר שקצים ורמשים וכו'. בת"כ. ומ"ש ואפילו כאוכלים טמאים אינם:

הלכות שאר אבות הטומאות - פרק חמישי

א שכבת זרע מאבות הטמאה מטמאה אדם וכלים במגע וכלי חרס באויר ואינה מטמאה במשא ואין המתטמא בה מטמא בגדים בשעת מגעו. ואחד הנוגע בה ואחד הרואה אותה בבשרו שניהן ראשון לטמאה דין תורה. וכמה שעורה לנוגע בכעדשה ולרואה בכל שהוא. ואין הרואה טמא * עד שתצא ממנו ויחתם ממנו פי אמה שנגמר (ויקרא טו-לב) (ויקרא כב-ד) 'אשר תצא ממנו שכבת זרע'. לפיכך אפלו ראה בקיסם הואיל והגיעה לפי אמה נטמא. ואחד הרואה מתמת בשרו או הרואה באנס טמא:

ההראב"ד עד שתצא ממנו ויחתום ממנו פי האמה. א"א זה שיבוש דכל משהו א"צ חתימת פי האמה דא"כ אינו משהו ורב הונא דאמר פרק המפלת

אף עצמו אינו מטמא אלא בחתימת פי האמה פליג אדרבי שמלאי דאמר לרואה במשהו דרב הונא סבר אף הרואה משום נוגע הוא ואפילו שלא בקיסם בעי שיעור הילכך אי מפיק לה בקיסם ולא נגע טהור הוא אפילו כמה והנה כל דבריו מבולבלין :

כסף משנה **שכתב זרע אב מאבות הטומאה וכו' עד ואינה מטמאה במשא.** בריש כלים. ומ"ש ואין המתטמא בה מטמא בגדים בשעת מגעו. זה פשוט דכתיב ואיש כי תצא ממנו ש"ז ורחץ במים את כל בשרו וטמא עד הערב ואילו כיבוס בגדים לא קאמר : **ואחד הנוגע בה ואחד הרואה אותה בבשרו וכו'.** בפרק יוצא דופן (דף מ"ג ע"ב) או איש לרבות את הנוגע ובסוף זבים תנן בעל קרי כמגע שרץ כלומר שהוא ראשון : **וכמה שיעורה וכו'.** בפרק יוצא דופן עלה מ"ג אמר ר' חנילאי משום ר"א בר"ש ש"ז לרואה במשהו לנוגע בכעדשה והא אגן מטמאין בכל שהן תנן מאי לאו לנוגע לא לרואה. ומ"ש ואין הרואה טמא **עד שתצא ממנו.** משנה שם (דף מ.). הזב ובעל קרי אינן מטמאין עד שתצא טומאתן לחוץ. ומ"ש ויחתום ממנו פי האמה. שם (דף מג:) אמר שמואל זב צריך בחתימת פי האמה שנאמר או החתים בשרו מזובו והא אגן תנן מטמאים בכל שהן הוא דאמר כר' נתן דתניא ר' נתן אומר משום ר' ישמעאל זב צריך בחתימת פי האמה ולא הודו לו מ"ט דר' ישמעאל דאמר קרא או החתים בשרו מזובו ורבנן ההוא מיבעי ליה לח מטמא ואינו מטמא יבש ונראה מדברי רבינו שהוא פוסק כשמואל ויש לתמוה דכיון דר' ישמעאל הוא דאמר הכי ולא הודו לו וסתם מתניתין דלא כוותיה אע"ג דשמואל משמע דסבר כוותיה הא רב חנילאי סבר דלא כוותיה ואיהו עדיף דאתא כרבנן דלא הודו לו וכסתם מתניתין ואפשר היה ליישב זה לומר דטעמא משום דגרסינן בפרק המפלת עלה כ"ב בעא מיניה מרב הונא הרואה קרי בקיסם מהו וכו' עד כחתימת פי האמה ופירש"י הרואה קרי בקיסם וכו' עד בצר ליה שיעורא כדי קיסם וכיון דרבה ורב הונא ס"ל כשמואל פסק כוותייהו וקשה שהוא ז"ל פסק בסמוך דלרואה בכל שהוא כרב חנילאי ונמצא כמזכי שטרא לבי תרי ודבריו סותרים את דבריו : **וכתב הראב"ד** עד שתצא ממנו ויחתום ממנו פי האמה א"א זה שיבוש דכל שהוא אינו צריך חתימת פי האמה וכו'. ויש לתמוה עליו איך לא הקשה עליו שהוא עצמו פסק בסמוך בהיפך וליישב דעת רבינו נאמר שהוא ז"ל סובר דרב הונא לא פליג ארב חנילאי דאיהו נמי סבר דלרואה כל שהוא כסתם מתניתין ומאי דאמר אינו מטמא אלא בחתימת פי האמה לא בשיעורא קאמר אלא היינו לומר שצריך שיגע בפי האמה וכך פירשו התוספות ולישנא דרבינו דייק כן שכתב עד שתצא ממנו ויחתום ממנו פי אמה ולא כתב כדי חתימת פי אמה ובזה אין כאן לא שיבוש ולא בלבול : **אחר** שכתבתי זה מצאתי שגם הריטב"א סובר כרבינו והקשה על שיטת רש"י שהיא כשיטת הראב"ד וגריס כחתימת פי האמה בכ"ף שאיך אפשר שיישיב לו כפי דעת ר' נתן ולימא

ליה רבה אנא אליבא דרבנן מיבעיא לי דהלכתא כוותייהו וכ"ש דקשה שאמר אותו דרך תמיהא ובדרך פשוט והוא אליבא דיחיד ולא הקשו עליו מסתם מתניתין דתנן איפכא וכמו שהקשו פרק יוצא דופן על שמואל שאמר כן ועל רב חנילאי הקשו ג"כ וכאן לא הקשו כלל ונדחק הריטב"א לקיים דברי רב הונא אפילו כרבנן ומ"מ הקשה לשיטת רש"י חדא שבכל הספרים כתיב בחתימת פי האמה בבי"ת ומשמע דלאו לשיעורא ועוד שהרי בפרק אלו דברים (דף ס"ז ע"ב) אמר ר"ש דבעל קרי צריך שיעור אמרינן דכר' נתן ס"ל משמע דלרבנן אין בעל קרי צריך שיעור ואם איתא לימא דר"ש אפילו כרבנן ומשום דחשיב ליה נוגע צריך שיעור אי"כ ע"כ רב הונא אליבא דר"ש הוא דמיירי וע"ק דעיקר טעמא דבעי שיעורא היינו משום דחשיב ליה נוגע ואין דינו תלוי בשיעורא הכי הל"ל והלא הוא עצמו אינו מטמא אלא משום נוגע: **ומ"ש לפיכך אפילו ראה בקיסם וכו'.** הם דברים תמוהים דרב הונא דאמר (נדה דף כ"ב) תיפוק ליה דהוא עצמו אינו מטמא אלא בחתימת פי האמה משמע דהיינו לומר וכיון דבקיסם ליכא חתימת פי האמה טהור וכן פירש"י ע"פ דרכו שפירש דלענין שיעורא אמר וכן פירשו התוספות ע"פ דרכם שפירשו דלענין שיגע בחתימת פי האמה קאמר וצ"ל שרבינו מפרש שרבה ששאל הרואה קרי בקיסם מהו היינו לומר אם הכניס קיסם בתוך האמה בפנים ועבר הקרי עליו ויצא ובא מפי האמה ומיבעיא ליה אי אמרינן דבעינן שמשנעקר ממנו עד שיצא מפי האמה הכל יהיה ממנו בלי שום ד"א שיעבור הקרי עליו או לא ואהדר ליה דהוא עצמו כלומר כשרואה קרי בלא קיסם אינו מיטמא אלא בחתימת פי האמה כלומר אע"פ שנעקר הקרי ובא סמוך לפי האמה אינו מטמא עד שיגיע לפי אמה ממש דממנו דקרא לא קאי אלא לפי אמה ממש וכיון שכן כי הכניס קיסם בפנים ועבר הקרי עליו מה בכך מאחר שאח"כ הגיע לפי אמה ממש ויצתה מפי אמה טמא הוא: **ואחד הרואה מחמת בשרו וכו'.** בפרק אלו דברים (דף ס"ד ע"ב) ובפרק בנות כותים עלה ל"ה פשוט דש"ז מטמאה באונס פי' באונס ממאכל או משתה וכו' כמו שנתבאר בפ"ב ממחוסרי כפרה:

ב אין שכבת זרע של קטן מטמאה עד שיהיה בן תשע שנים ויום אָחַד :

כסף משנה אין שכבת זרע של קטן מטמאה וכו'. בריש פרק בנות כותים (נדה דף ל"ב ע"ב) איש אין לי אלא איש בן תשע שנים ויום אחד מנין ת"ל ואיש ופירש"י אין לי אלא איש ואיש אשר תצא ממנו שכבת זרע:

ג שְׁכַבְתָּ זֶרַע אֲדָמָה טְהוֹרָה עַד שְׁתִּהְיֶה לְבָנָה וְנִמְשְׁכֶת :

כסף משנה שכבת זרע אדומה טהורה וכו'. בריש פרק בנות כותים עלה ל"ב. ומ"ש ונמשכת. בתוספתא דזבים שנינו שכבת זרע היא קשורה ודומה ללובן ביצה שאינה מוזרת :

ד וְכָל שְׁכַבְתָּ זֶרַע שְׂאִין גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם מְרַגֵּשׁ בָּהּ אֵינָה מְטַמְּאָה. לְפִיכָךְ אִם רָאָה בְּלֹא קִשּׁוּי וּבְלֹא תִּאְוָה אֵינָה מְטַמְּאָה מְשׁוּם שְׁכַבְתָּ זֶרַע. נִעְקָרָה בְּהִרְגָשָׁה אֲף עַל פִּי שְׂיֻצְתָּה שְׁלֹא בְּהִרְגָשָׁה טָמֵא :

כסף משנה וכל ש"ז שאין גופו של אדם וכו'. פרק יוצא דופן עלה מ"ג אמר שמואל כל ש"ז שאין כל גופו מרגיש בה אינה מטמאה מ"ט ש"ז אמר רחמנא בראויה להזריע וכו' לישנא אחרינא אמר שמואל וכו' עד הא טמויי מטמא : **וכתב** הראב"ד על דברי רבינו לישנא בתרא דגמרא אזרועי הוא דלא מזרעא הא טמויי מטמא עכ"ל. כלומר משיג על רבינו למה לא פסק כלישנא בתרא. וי"ל שטעם רבינו משום דרבא לא סבר כלישנא בתרא אבל אי קשיא הא קשיא דבתרי לישני קמאי הוה ליה למפסק כלישנא בתרא דכל ש"ז שאינו יורה כחץ אינה מטמאה והוא ז"ל נראה שפסק כלישנא קמא דכל שכבת זרע שאין כל גופו מרגיש בה אינה מטמאה. וע"ק שפסק בבעיא דרבא כלישנא מציעאה דטמא וזה סותר מה שפסק קודם לכן כלישנא קמא ונ"ל שפסק כלישנא מציעאה דאינו יורה כחץ בכלל אין גופו מרגיש הוא אלא דכי הוו תרי לישני כדי לומר מאי בינייהו אנו צריכים לומר שאינו בכלל אין גופו מרגיש בה וא"כ כי נקט רבינו שאין גופו מרגיש בה הוי אינו יורה כחץ בכלל וכ"ש שכבר ביאר בסמוך דנעקר בהרגשה ויצא שלא בהרגשה טמא ותו ליכא למיטעי ואילו הוה נקט לישנא דשאינו יורה כחץ הוה אפשר לומר דאם נעקר שלא בהרגשה (ויצא בהרגשה) ולכלול גם את זה נקט לישנא דשאיין גופו מרגיש בה :

ה הַמְהַרְהֵר בְּלִילָה וְרָאָה שֶׁשָּׂמֵשׁ מְטָה בְּחִלּוּם וְעָמַד וּמָצָא בְּשָׂרוֹ חֵם אֲף עַל פִּי שְׁלֹא מָצָא שְׁכַבְתָּ זֶרַע הָרִי זֶה טָמֵא כִּיּוֹן שֶׁהִרְגִישׁ שֶׁשָּׂמֵשׁ בְּחִלּוּם כָּבֵד רָאָה בְּהִרְגָשָׁה וּלְפִיכָךְ מָצָא בְּשָׂרוֹ חֵם וְהִיָּתָה מְעֵט וְנִתְקַנְחָה בְּבִשְׂרוֹ אוּ בְּכִלְיוֹ וּלְפִיכָךְ לֹא מָצָא

לחלוחית. הרהר ולא מצא בשרו חס או שמצא בשרו חס ולא
הרהר טהור :

כסף משנה המהרהר בלילה וכו'. בפ"ח דמקוואות המהרהר בלילה ועמד ומצא בשרו כלומר איברו חס טמא ובפרק יוצא דופן (דף מ"ג) מותיב מינה לשמואל דאמר כל שכבת זרע שאין כל גופו מרגיש בה אינה מטמאה דהא הכא כשמצא בשרו חס טמא שמא יצא ממנו אמאי והא לא ארגיש ומוקי לה במשמש מטתו בחלומו דא"א בלא הרגשה. ומה שכתב הרהר ולא מצא בשרו חס וכו'. נלמד ממה שנתבאר בסמוך וכך הוא בתוספתא כלשון רבינו :

1 המטיל מים וראה מים חלוקין או עכורים בתחלה טהור. ראה אותם באמצע או בסוף הרי זה טמא. היו המים שהטיל בלם מתחלה ועד סוף חלוקין או עכורים הרי זה טהור. היו לבנים ונמשכין טמא. והמטיל טפים עבות מתוך האמה טהור :

כסף משנה המטיל מים וכו'. בפ"ח דמקוואות. ומ"ש היו לבנים ונמשכים טמא. שם וכת"ק פי' חלוקים שמטיף טיפין חלוקים כמין שלשלת כך כתב ה"ר עובדיה ורבינו כתב חלוקים שלשלת ההזלה וכשזה יארע בתחלה אנו אומרים שמא עצר השתן הוא זה ואינו קרי וכן אם הכל כן מתחילה ועד סוף אבל אם באמצע או בסוף לבד ולא בתחלה הוי כמין קרי וטמא ופי' נמשכים שיהא השתן מתדבק קצתו בקצתו ואז הוא טמא בין יהיה בתחלה או באמצע או בסוף. ומ"ש המטיל טיפין עבות וכו'. שם המטיל טיפין עבות מתוך האמה טמא דברי ר"א חסמא ומשמע דרבנן פליגי עליה ואמרי טהור :

2 בעל קרי שטבל ולא הטיל מים קדם שיטבל כשיטיל מים טמא מפני צחצוחי שכבת זרע שאינן יוצאין אלא כשיטיל מים. במה דברים אמורים בחולה או בזקן. אבל ילד בריא טהור מפני שהוא יורה שכבת זרע בחזקה כחץ והיא בלה ננתקת מן האמה. עד כמה הוא ילד כל זמן שהוא עומד על רגלו אחת ונועל או חולץ מנעלו ואם אינו יכול לעשות כן מפני חליו הרי זה חולה לענן זה :

כסף משנה בעל קרי שטבל וכו'. גם זה שם. ומ"ש במה דברים אמורים בחולה וכו'. שם וכר' יוסי ופסק כמותו משום דבסוף פ"ק דחולין (דף כ"ד ע"ב) מפרשי אמוראי מילתיה. ומ"ש עד כמה הוא ילד וכו'. בספ"ק דחולין (שם):

ח וְכָל אִשָּׁה שֶׁשָּׁמְשָׁה מִטְתָּהּ וְיָרְדָה וְטָבְלָה קִדְּם שְׁתַּקְנַח עֲצָמָהּ יָפָה יָפָה הָרִי הִיא בְּטַמְאָתָה:

כסף משנה וכל אשה ששמשה וכו'. בפ"ח דמקוואות:

ט אֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה שֶׁשָּׁמְשׁוּ מִטְתָּן שְׁנֵיהֶן טְמֵאִים. וְשְׁנֵיהֶן רֵאשׁוֹן לְטַמְאָה דִּין תּוֹרָה. וְאִין הָאִשָּׁה טְמֵאָה מִשּׁוּם נֹגְעַת בְּשִׁכְבָּת זָרַע שֶׁנִּגְיַעַת בֵּית הַסֵּתֵרִים אֵינָה נִגְיָעָה. אֲלָא הַמְשַׁמְשֵׁת הָרִי הִיא כְּרוֹאָה קָרִי. וְהוּא שְׁתֵּהִיָּה בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁנֶּאֱמַר ^[ויקרא טו-ח] וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אִישׁ אִתָּהּ. הִיָּתָה קִטְנָה מִבֵּית שְׁלֹשׁ שָׁנִים אֵינָה מִתְטַמְּאָה בְּשִׁכְיָבָה. אֲבָל מִתְטַמְּאָה בְּנִגְיַעַת שִׁכְבָּת זָרַע אִם נָגַע בְּבִשְׁרָה מִבְּחוּץ. וְלִפְיָכֶּךָ הַבּוֹעֵל גְּדוּלָה שְׁלֹא כְּדַרְכָּה טְהוֹרָה. שְׁלֹא טְמֵא אֹתָהּ הַכְּתוּב בְּטַמְאָת בֵּית הַסֵּתֵרִים אֲלָא כְּדַרְכָּה:

כסף משנה אחד האיש וכו'. מפורש בתורה סוף פרשת מצורע: ואין האשה וכו'. בפרק יוצא דופן עלה מ"א ומ"ב אליבא דרבנן. ומ"ש והוא שתהיה בת שלש שנים וכו'. בת"כ ואשה פרט לקטנה או יכול שאני מוציא בת ג' שנים ויום א' ת"ל ואשה ואיתא בפרק בנות כותים (דף ל"ב). ומ"ש בספרי רבינו אשר ישכב את אשה ט"ס הוא דאדרבה מאשה הוה משמע למעט כל קטנה ולא מרבינן בת שלש שנים אלא מוי"ו דואשה ועוד שזה אינו פסוק אלא כד צריך לגרוס שנאמר ואשה אשר ישכב איש אותה. ומ"ש היתה קטנה מבת שלש שנים וכו'. מתבאר ממה שנזכר בסמוך. ומ"ש לפיכך הבועל גדולה וכו'. בפ' ד' אחין (דף ל"ד ע"ב) ובת"כ אותה פרט לדבר אחר שכבת זרע פרט למערה:

י הַבּוֹעֵל אֶת הָאִשָּׁה וְלֹא הוֹצִיא שִׁכְבָּת זָרַע טְהוֹר אֶף עַל פִּי שְׁהֶעְרָה. וְכֵן הָאִשָּׁה טְהוֹרָה עַד שְׁיוֹצִיא הָאִישׁ:

יא האִשָּׁה שֶׁפָּלְטָה שְׂכָבֶת זָרַע אִם פָּלְטָה אוֹתָהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשׁ עוֹנוֹת הָרִי הִיא טְמֵאָה כְּרוּאָה קָרִי. לְפִיכֹךְ סוֹתֶרֶת יוֹם אֶחָד אִם הִיְתָה זָבָה כְּאִישׁ שֶׁרָאָה קָרִי. וּמִטְמֵאָה בְּכֹל שֶׁהוּא אָף עַל פִּי שֶׁלֹּא יֵצֵאת לַחוּץ אֶלָּא נֶעְקְרָה וְהִגִּיעָה לְבֵין הַשְּׂנַיִם נְטִמָּאָה שֶׁהָרִי שְׂכָבֶת זָרַע כְּדָמָה מָה דְּמָה מְטִמָּא בְּפָנִים אָף שְׂכָבֶת זָרַע שֶׁתְּפֹלֵט תְּטִמָּא אוֹתָהּ בְּפָנִים :

כסף משנה האשה שפלתה ש"ז וכו'. בפרק ח' דמקואות כר"א בן עזריה דאמר הפולטת ש"ז ביום השלישי טהורה וכמו שיתבאר בסמוך ומ"מ יש לתמוה על רבינו למה לא פסק כר"ע דהלכה כמותו מחבירו או כחכמים דאמרי בפרק ר"ע (דף ע"ז ע"ב) זו דברי רבי ישמעאל ור"ע אבל חכ"א שש עונות שלימות וזה היה נכון יותר משום דרבים נינהו ועוד דמדקאמר גמרא אבל חכ"א משמע שדוחה דברי הראשונים ותופס דברי חכמים עיקר וי"ל שרבינו גורס אבל חכמים אומרים שלש עונות וכך כתב בפ"י המשנה פ"ח דמקואות והיא גירסת הרשב"א ובפרק ר"ע (דף פ"ו) אמרו בשלמא ר"א בן עזריה כרבנן דסברי בה' עבוד פרישה פירוש דכולהו ממתן תורה ילפי דכתיב היו נכונים לשלשת ימים ולר"א בן עזריה בחמישי פירשו ובשבת ניתנה תורה לכ"ע ובליל שבת טבלו כולם וצ"ל לפי שיטה זו דבחמישי עבוד פרישה היינו בבקר בהשכמה ואז יש ג' עונות יום ה' וליל ו' ויום ו' ובזה יבא ר"א כרבנן דבעו ג' עונות והשתא ניחא שפסק כחכמים. ומ"ש הרי היא טמאה כרואה קרי לפיכך סותרת יום א' וכו'. בפרק יוצא דופן עלה מ"ב. ומ"ש אע"פ שלא יצתה לחוץ וכו'. זהו מה שאמרו שם דרואה היא לטמא בפנים כבחוץ. ומ"ש אלא נעקרה והגיעה לבין השיניים וכו'. שם בעלה מ"א ע"ב על מאי דתנן כל הנשים מטמאות בבית החיצון אמרינן הי ניהו בית החיצון ואר"י בין השיניים :

יב שְׂכָבֶת זָרַע עֲצָמָה שֶׁנִּפְלְטָה בְּתוֹךְ הַשְּׁלֹשׁ עוֹנוֹת מְטִמָּאָה אַחֲרַיִם שֶׁנִּגְעוּ בָּהּ כְּדָרְךְ שֶׁטְמֵאָה הָאִשָּׁה שֶׁפָּלְטָה אוֹתָהּ. וְאִם פָּלְטָה אַחַר שְׁלֹשׁ עוֹנוֹת הָרִי הָאִשָּׁה טְהוֹרָה וְכֵן שְׂכָבֶת זָרַע שֶׁנִּפְלְטָה טְהוֹרָה שֶׁכָּבַר נִפְסְדָה צוּרְתָהּ :

כסף משנה שכבת זרע עצמה שנפלתה וכו'. פשוט הוא וכן משמע בפרק ר"ע :

יג וְכִמָּה הִיא עוֹנָה. יוֹם אוֹ לַיְלָה. וְאִין הָעוֹנָה שְׁנִבְעָלָה בָּהּ מִן הַמְּנִין. כִּיצַד. נִבְעָלָה בַּלַּיִל הַשַּׁבָּת שְׁלֹשׁ עוֹנוֹת שְׁלָה יוֹם הַשַּׁבָּת וְלַיִל אֶחָד בַּשַּׁבָּת וְאֶחָד בַּשַּׁבָּת אִם פְּלֻטָּה בְּתוֹךְ זְמַן זֶה טְמֵאָה. פְּלֻטָּה מְלִיל שְׁנֵי וְהִלָּאָה טְהוֹרָה. וְהָאִישׁ שֶׁפָּרְשָׁה מִמֶּנּוּ שְׁכַבְתָּ זָרַע אֶפְלוֹ לְאַחַר כִּמָּה עוֹנוֹת הָרִי זֶה טְמֵאָה כָּל זְמַן שֶׁהִיא לָחָה וְהַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טְמֵאָה :

כסף משנה וכמה היא עונה יום או לילה. הכי אמרינן בפרק ר"ע: **כיצד נבעלה בליל שבת וכו'.** כן פ"י רבינו דברי ר"א בן עזריה בפרק ח' דמקוואות ולא כדפרש"י בפרק רבי עקיבא: **והאיש שפירשה ממנו ש"ז וכו'.** כך היא הגירסא הנכונה והדין בפר"ע עלה פ"ו (ע"ב) על פלוגתא דהני תנאי אמר רב חסדא מחלוקת שפירשה מהאשה אבל פירשה מהאיש טמאה כל זמן שהיא לחה. **ומה שכתב והפורש ממנו טמא.** נראה שרבינו מפרש כר"ח ור"ת שפירשו דמיירי בזכר שנרבע ופלט ש"ז ובהא שייך לומר שהפולט טמא אפילו פלט אחר כמה עונות:

יד שְׁכַבְתָּ זָרַע אֵינָה מִטְמֵאָה אֶלָּא כְּשֶׁהִיא לָחָה. יְבִשָּׁה כְּחָרֶס טְהוֹרָה. וְאִם יְכוֹלָה לְשָׂרוֹת מַעַת לַעַת בְּפוֹשְׁרִין וְלַחְזוֹר לְכִמּוֹת שֶׁהִיְתָה הָרִי זֶה טְמֵאָה :

כסף משנה שכבת זרע אינה מטמאה וכו'. משנה בריש פרק דם הנדה (דף נ"ד ע"ב):

טו כָּבֵר בְּאַרְנוֹ בְּפָרְקָהּ זֶה שֶׁהֲרוּאָה קָרִי וְהָאִשָּׁה שֶׁשָּׁכַב אִישׁ אוֹתָהּ שְׁכַבְתָּ זָרַע וְהַנּוֹגֵעַ בַּשַּׁבָּת זָרַע טְמֵאִים מִן הַתּוֹרָה. וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁפְּלֻטָּה בְּתוֹךְ שְׁלֹשׁ עוֹנוֹת הָרִי הִיא טְמֵאָה מִן הַתּוֹרָה כְּרוּאָה קָרִי. אֲבָל שְׂאֵר הָאֲמוּרִין בְּפָרְקָהּ זֶה שֶׁהוּן טְמֵאִים כְּגוֹן מְהַרְהֵר וּמְטִיל מִים אֵינָן טְמֵאִין אֶלָּא מִדְּבָרֵיהֶם וְלֹא גָזְרוּ עֲלֵיהֶם טְמֵאָה אֶלָּא לְתַרוּמָה אֲבָל לְחֻלִּין טְהוֹרִין :

כסף משנה כבר ביארנו בפרק זה שהרואה קרי וכו' וכן האשה שפלטה וכו' אבל שאר האמורים בפרק זה וכו'. בתוספתא דמקוואות פ"ו כל אלו שאמרו טהורים לחולין וטמאים לתרומה:

טז נכרית שפלטה שכבת זרע של ישראל בתוך השלש עונות. וכן הבהמה שפלטה שכבת זרע של ישראל בתוך זמן זה הרי אותה הנפלטת טמאה. פלטתו לאחר זמן זה הרי היא ספק נסרחה או עדין לא נסרחה:

כסף משנה נכרית שפלטה וכו'. פ"ח דמקוואות. ומ"ש וכן הבהמה וכו'. הכי משמע בפרק ר"ע עלה פ"ו. ומ"ש לאחר זמן זה הרי היא ספק וכו'. שם בעיא בין בנכרית בין בבהמה ולא איפשיטא ואע"ג דנכרית משמע דאיפשיטא שם באת"ל ע"פ דרכו של רבינו לפסוק כאת"ל לא חש רבינו לההוא את"ל משום דבפרק בנות כותים (דף ל"ד ע"ב) מסיק לה בתיקו:

יז כפר בארנו בהלכות מטמאי משכב ומושב ששכבת זרעו של עכו"ם טהור מכלום לפיכך בת ישראל שפלטה שכבת זרע של עכו"ם אפלו בתוך שלש עונות טהורה:

כסף משנה כבר ביארנו וכו' לפיכך בת ישראל וכו'. בפ"ח דמקוואות ונתבאר בפי' בנות כותים דטהורה אפילו מדבריהם:

יח עכו"ם שהרגיש ונתגיר וירד וטבל ויצא ממנו שכבת זרע שהרגיש בה אחר שטבל הרי זה ספק טמא:

כסף משנה עכו"ם שהרגיש וכו' וטבל. פי' לשם גירות פי' יוצא דופן עלה מ"ג בעיא דלא איפשיטא:

יט גדולה ששכב אותה קטן פחות מכן תשע [או עכו"ם או בהמה] הרי זו טהורה שנאמר [ויקרא ט"ז-יח] 'ואשה אשר ישכב איש אתה' עד שיהיה השוכב איש ומישראל כמו שבארנו:

כסף משנה גדולה **ששכב אותה וכו'.** בת"כ דריש ואשה אשר ישכב איש אותה איש פרט לקטן ומשמע לרבינו דהיינו קטן פחות מבן ט' דומיא דאשה דלא ממעטינן מינה אלא פחותה מבת ג' והכי איתא בריש פרק בנות כותים (דף ל"ב). **ומ"ש או נכרי.** מבואר במה שקדם בסמוך. **ומ"ש או בהמה.** ממעיט מדכתיב איש. **ומה שכתב שנאמר ואיש אשר ישכב את אשה.** גם פה הוא טעות סופר וצריך להגיה ולכתוב במקומו ואשה אשר ישכב איש אותה:

הלכות שאר אבות הטומאות - פרק ששי

א טמאת עבודה זרה מדברי סופרים ויש לה רמז בתורה **(בראשית לה-ב)** 'הסרו את אלהי הנכר אשר בתככם והטהרו והחליפו שמלתיכם'. וארבעה אבות הטמאות יש בה. עבודה זרה עצמה. ומשמשיה. ותקורבת שלה. ויין שנתנסף לה. וטמאת כלן מדבריהן:

כסף משנה **טומאת ע"ז מד"ס.** מבואר בפרק רבי עקיבא (דף פ"ב פ"ג): **וארבע טומאות יש בה וכו'.** מתבאר והולך:

ב עבודה זרה עצמה מטמאה אדם וכלים במגע וכלי חרס באויר ואינה מטמאה במשא כשרץ שנתאמר **(דברים ז-כו)** 'שקץ תשקצנו'. ושעורה כזית לא תהיה זו חמורה מן המות. אבל אם היתה הצורה פחותה מכזית טהורה:

כסף משנה **עבודה זרה עצמה מטמאה וכו' כשרץ וכו'.** משנה בפרק כל הצלמים (דף מ"ו ע"ב) וכחכמים אליבא דר"א דפרק ר' עקיבא (דף פ"ב ע"ב) דפשטא דמתנייתא אתו כוותיה. **ומ"ש ושיעורה כזית.** בפרק ר"ע (דף פ"ג ע"ב) ובירושלמי פ"ג דעבודה זרה:

ג קצץ איבר ממנה אפלו היה כמרדע הרי זה טהור שעבודה זרה אינה מטמאה לאיברים אלא הצורה כלה כשהיא שלמה שנאמר [\(ישעיה ל-כב\)](#) 'תזרם כמו דנה מה דנה אינה מטמאה לאיברים אף עבודה זרה אינה מטמאה לאיברים. כקלי אבות הטמאות דנו בה מפני שטמאתה מדבריהם עשאוה כשרץ שאינו מטמא במשא וכמת שאינו מטמא אלא בכזית וכנדה שאינה מטמאה לאיברים:

כסף משנה קצץ אבר ממנה וכו'. גם זה שם: כקלי אבות הטומאות דנו בה וכו'. ג"ז שם:

ד נתפרקה עבודה זרה אף על פי שהדיוט יכול להחזירה ונהרי כל איבריה קימים אינה מטמאה:

כסף משנה נתפרקה עבודה זרה אף על פי שהדיוט יכול להחזירה וכו'. שם בעיא דלא איפשיטא:

ה כל משמשי עבודה זרה כשרץ מטמאין אדם וכלים במגע וכלי חרס באויר ואינן מטמאין במשא. ושעור טמאתן בכזית ואפלו קצץ ממשמשיה כזית מן הכלי מטמא כשרץ. זו חמר בממשמשיה יותר מעבודה זרה עצמה. ובית עבודה זרה עצמו אבניו ועציו ועפרו מטמאין בכזית במגע ככל המשמשיין:

כסף משנה כל משמשי ע"ז כשרץ. גם זה שם ברייתא ע"ז כשרץ ומשמשיה כשרץ ומשמע דבין לעיקר טומאתה בין לשיעורה משוה להו. ומ"ש ואפילו קצץ ממשמשים כזית מן הכלי וכו'. מאחר ששיעורה כזית יש לנו לומר כן דסתם כלי גדול מכזית. ומ"ש זו חומר במשמשיה וכו'. פשוט הוא ממה שקדם שע"ז אינה מטמאה לאיברים ומשמשיה אם קצץ מהם כזית טמא: ובית ע"ז עצמו וכו':

ו המכניס ראשו ורבו לבית עבודה זרה נטמא פנוגע. וכן כלי חרס שהכניס אוירו לבית עבודה זרה נטמא. ספסלים

וְקַתְדָּרְאוֹת שֶׁהַכֹּנִיס רָבֵן לְבֵית עֲבוּדָה זָרָה טְמֵאִים וְכֵלָן רֵאשׁוֹן
לְטִמְאַה :

כסף משנה המכניס ראשו ורובו וכו'. בתוספתא דע"ז פרק שביעי וירושלמי
פ"ג דע"ז. ומ"ש וכן כלי חרס וכו' ספסלין וכו'. תוספתא בסוף זבים. ומ"ש
וכולם ראשון לטומאה. מאחר דעבודה זרה היא אב הוו אלו ראשון :

ז תקרבת עבודה זרה מטמאה במגע ובמשא כנבלה ושעורה
בכזית. כל דבר שמקריבין לה בין בשר בין שאר אכלים
ומשקין הכל כנבלה שהכתוב קראן [\(תהילים קו-כת\)](#) 'זבחי מתים'.
ואף על פי שאין תקרבת עבודה זרה של אכלין בטלן לעולם
להתירה בהנאה אם בטלה הרי זו ספק לטמאה. אבל כלי
שהוא תקרבת עבודה זרה שבטלו טהור וכן עבודה זרה
ומשמישיה שבטלו טהורין :

כסף משנה תקרובת ע"ז וכו'. בפ"ק דחולין עלה י"ג ע"ב וכתבנו דר"י בן
בתירא וכלישנא בתרא דמוקי סתם מתניתין כוותייהו ואע"ג דבפרק אין
מעמידין (דף ל"ב ע"ב) ובפרק כל הצלמים מוקי סתם מתניתין כר"י בן בתירא
הא דחולין דלישנא בתרא עדיפא דהויא כרבים ועוד דטומאת ע"ז דרבנן
ונקטינן בה לקולא כדמסקי בפרק ר"ע. ומ"ש ושיעורה בכזית, כמו שיעור
ע"ז עצמה. ובסמוך יתבאר דין נסך מטמא בכזית: כל דבר שמקריבין לה
וכו'. בפ"ב דע"ז (דף כ"ט ע"ב) שנינו בשר היוצא מבית ע"ז אסור מפני שהוא
כזבחי מתים ובפרק העור והרוטב קכ"ט הרי אמרו תקרובת ע"ז של אוכלין
טמאה. ומ"ש ואע"פ שאין תקרובת ע"ז של אוכלין וכו' וכן ע"ז ומשמישיה
וכו'. הכל בע"ז פי רבי ישמאעל (דף נ"ב) דברי רבינו כדברי התוספות שפירשו
הא דקאמר כלים לא מבעיא לן דכיון דאית להו טהרה במקוה טומאה נמי
בטלה דמיירי בכלים של תקרובת ע"ז :

ח יין שנתנסך לעבודה זרה מטמא אדם וכלים במגע וכלי
חרס באויר. ומטמא אדם במשא כנבלה וטמאתו בכזית
שנאמר [\(דברים לב-לח\)](#) 'אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם'
הרי יין נסיכם כחלב זבחימו. ואין מטמא טמאה זו אלא יין

שְׁנַתְנַסַּךְ בַּיָּד לִפְנֵי עֲבוֹדָה זָרָה אֲבָל סִתָּם יִינְוּ שֶׁל עֲכוּוֹיִם מְטַמָּא
טַמְאָה קִלְחָה כְּשֶׁאָר כָּל מִשְׁקִין טַמְאִין :

כסף משנה יין שנתנסך לע"ז מטמאה וכו'. תוספתא בסוף זבים יין שראה את העכו"ם שהוא מנסכו אם יש בו כזית מטמאים טומאה חמורה ואם לאו אין מטמאין אלא טומאת משקין בלבד ובפרק שני דע"ז (דף ל' ע"ב) יין נסך אסור בהנאה ומטמא טומאה חמורה בכזית סתם יינם אסור בהנאה ומטמא טומאת משקין ברביעית. ומ"ש רבינו שנאמר אשר חלב זבחימו יאכלו וכו'. שם (דף כ"ט ע"ב) אמתניתין דאלו אסורים בהנאה היין :

ט מִכָּל הַדְּבָרִים שֶׁבְּאֲרָנוּ מִתְחַלֵּת הַסֵּפֶר עַד כָּאן אֶתָּה לְמַד
שְׁאֲבוֹת הַטַּמְאוֹת מֵהֵן אֲבוֹת שֶׁל תּוֹרָה וּמֵהֵן אֲבוֹת שֶׁל דְּבָרֵי
סוּפְרִים :

י כָּל הַמִּתְטַמָּא מִחֻמַּת אָב שֶׁל תּוֹרָה הָרִי הוּא וְלֹד טַמְאָה שֶׁל
תּוֹרָה וְכָל הַמִּתְטַמָּא מִחֻמַּת אָב שֶׁל דְּבָרֵיהֶם הָרִי זֶה וְלֹד שֶׁל
דְּבָרֵיהֶם :

יא כָּל אֵב טַמְאָה שֶׁמְטַמָּא בְּמַגֵּעַ וְאִינוּ מְטַמָּא בְּמִשָּׂא בֵּין אָב
שֶׁל תּוֹרָה בֵּין אָב שֶׁל דְּבָרֵיהֶם אָדָם הַנוֹגֵעַ בּוֹ אִינוּ מְטַמָּא בְּגָדִים
בְּשַׁעַת מַגְעוֹ. וְלֹא אָדָם וְלֹא כָּלִי חָרָס אֵף עַל פִּי שֶׁעֲדִין לֹא פָּרַשׁ
מִמְטַמְאִיו. וְהֵנוּ אַחַר שֶׁפָּרַשׁ מִמְטַמְאִיו אִזּוֹ קֹדֶם שֶׁיִּפְרֹשׁ וְלֹד
שֶׁהוּא מְטַמָּא אֶכְלִין וְעוֹשֶׂה אוֹתָן שְׁנֵי לְטַמְאָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא
רִאשׁוֹן :

כסף משנה כל אב טומאה שמתמא במגע וכו'. בפ' אחרון דזבים משנה ראשונה ושנייה ועשירית מתבאר מפירוש רבינו בהן :

יב וְכָל אֵב טַמְאָה שֶׁמְטַמָּא בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׂא בֵּין אָב שֶׁל תּוֹרָה בֵּין
אָב שֶׁל דְּבָרֵיהֶם אָדָם הַנוֹגֵעַ בּוֹ אִזּוֹ הַנוֹשֵׂא מְטַמָּא בְּגָדִים בְּשַׁעַת
מַגְעוֹ וּבְשַׁעַת נְשִׂאתוֹ וְעוֹשֶׂה אוֹתָן רִאשׁוֹן לְטַמְאָה. וְכֵן אִם נִגַּע

בְּאֶכְלֵי עֵשָׂאן רֵאשׁוֹן כָּל זְמַן שֶׁלֹּא פִּרַשׁ מִמְטַמְּאֵי. פִּרַשׁ מִמְטַמְּאֵי הָרִי הוּא רֵאשׁוֹן לְטַמְּאָה לְכָל דְּבַר וְאִינוּ מְטַמְּא בְּגָדִים וְאִם נָגַע בְּאֶכְלֵי הָרִי הוּא שָׁנִי. בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים בְּשָׂאָר כָּל הָאֲבוֹת חוּץ מִן הַנְּבִלָּה וְהַמְּרָב. אֲבָל הַנְּבִלָּה וְהַמְּרָב אֵין עַל פִּי שְׁמִטָּמְאִין בְּמַגַּע וּבְמִשָּׂא הַנוֹגַע בְּהוֹן אִינוּ מְטַמְּא בְּגָדִים בְּשַׁעַת מַגְעוֹ וְאִם נָגַע בְּאֶכְלֵי הָרִי הוּא שָׁנִי לְטַמְּאָה. וְהַנוֹשֵׂא מְטַמְּא בְּגָדִים בְּשַׁעַת נְשִׂיאָתוֹ וְאִם נָגַע בְּאֶכְלֵי עַד שֶׁלֹּא פִּרַשׁ הֵנָּה רֵאשׁוֹן לְטַמְּאָה כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ:

כסוף משנה ומ"ש בד"א בשאר כל האבות חוץ מן הנבילה והמרכב וכו'. מבואר במשנה עשירית שכתבתי שהיא בסוף זבים וחילוק הנבילה נתבאר בדברי רבינו בתחלת הלכות אלו וחילוק המרכב מן המשכב נתבאר בפ"ו מהלכות מטמאי משכב ומושב. ומה שכתב והנושא מטמא בגדים. בסוף זבים משנה הנושא את המרכב וכו' הנושא את הנבילה וכו' עד ופוסל אי' וכפ"י רבינו ור"ש:

ג מי חטאת שיש בהו כדי הזאה אף על פי שהו כנבילה וכמרכב שאין מטמאין בגדים אלא הנושאן הרי הנוגע בהו מטמא בגדים בשעת מגעו משום נושא שאי אפשר שיגע במים שלא יסיט אותן. וכבר בארנו שאחד הנושא ואחד המסיט. וכן הנוגע בצמר הנבילה או שנגע בנימי המרכב מטמא בגדים בשעת מגעו משום נושא. שאי אפשר לנגע בדברים אלו שלא יסיט אותן. ולפיכך מטמא בגדים עד שלא פירש כדן הנושא:

כסוף משנה ומ"ש מי חטאת שיש בהם כדי הזייה וכו'. במשנה פ"ק דכלים למעלה מהם נבילה ומי חטאת שיש בהם כדי הזייה שהם מטמאים את האדם במשא לטמא בגדים וחשוכי בגדים במגע. ומ"ש הרי הנוגע בהם מטמא בגדים בשעת מגעו משום נושא מפני שא"א שיגע במים שלא יסיט אותם וכו' וכן הנוגע בצמר הנבילה או בנימי המרכב וכו'. תוספתא פ"ה דזבים וכתבה רבינו שמשון שם בפרק הנזכר וגירסתו היא הנכונה ולפי"ז הא דתנן וחשוכי בגדים במגע היינו לומר דאין מטמאין בגדים מדין מגע אלא מדין מסיט וכתב הר"י קורקוס ז"ל ואפשר דנימ לאם היו קרושין כגליד דליכא היסט:

יד הַבּוֹלֵעַ נִבְלַת עוֹף הַטְּהוֹר בְּשַׁעַת בְּלִיעָתוֹ מְטַמֵּא בְּגָדִים כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ וְהוּן רֵאשׁוֹן לְטַמְאָה. וְכֵן אִם נִגַּע בְּאַכְלִין הָרִי הוּן רֵאשׁוֹן לְטַמְאָה. וְאַחַר שֶׁבָּלַע הָרִי זֶה פִּרְשׁ מִמְטַמְאָיו :

כסף משנה **הבולע נבלת עוף טהור וכו'.** משנה פ"ה דזבים האוכל מנבלת עוף טהור והיא בבית הבליעה מטמא שנים ופוסל אחד וכו' הקיאה או בלעה מטמא א' ופוסל א' וכתב רבינו שם כבר ביארנו וכו' שבולע נבלת עוף טהור מטמא בגדים בשעת בליעתו והוא אז כמי שנגע באב מאבות הטומאה דאורייתא וכאשר הקיאה אחר שבלעה או בלע אותה אחר שנכנסה באסטומכא יהיה כמו שפירש ממטמאיו וישאר ראשון לטומאה ולא יטמא בגדים אז עכ"ל. **ומ"ש רבינו פה וכבר ביארנו.** הוא בפ"ג מהלכות אלו :

טו הַשּׁוֹרֵף פְּרָה אֲדָמָה וְשְׁעִירִים הַנְּשָׂרְפִים וְהַמְּשַׁלַּח אֶת הַשְּׁעִיר אֶף עַל פִּי שֶׁבְּשַׁעַת מַעֲשִׂיהוֹן מְטַמֵּא בְּגָדִים כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. אִם נִגְעוּ בְּאַכְלִין אֶפְלוּ בְּשַׁעַת מַעֲשִׂיהוֹן הָרִי הוּן שְׁנֵי לְטַמְאָה :

כסף משנה **השורף פרה אדומה וכו' כמו שביארנו.** בפרק קמא דפרה. **ומ"ש רבינו אם נגעו באוכלים וכו'.** מפשט לשון רבינו נראה דאשורף ומשלח קאי ודבר תימה הוא שהיאך אפשר שיטמאו בגדים ולא יטמאו אוכלים אלא להיות שני לכך נראה דאפרה ופרים ושעיר עצמם קאי והוא מדאיתא בפרק טבול יום (דף ק"ה) פרה ופרים ושעיר המשתלח וכו' והן עצמם אינם מטמאים בגדים אבל מטמאים אוכלים ומשקים דברי ר' מאיר וחכמים אומרים פרה ופרים מטמאים אוכלים ומשקים ושעיר המשתלח אינו מטמא [אוכלים ומשקים] מפני שהוא חי ומכל מקום צריך לי למוד מנין לו שאינן מטמאין אוכלים אלא להיות שני ועוד קשה שנראה מדבריו ששעיר המשתלח גם כן מטמא אוכלין והיינו כרבי מאיר ולמה פסק כמותו במקום חכמים וצריך עיון :

טז הַנוֹגֵעַ בְּאֵב מַאֲבוֹת הַטְּמְאוֹת הַמְּשַׁלֵּךְ בְּתוֹךְ הַמְּקוֹה. כְּגוֹן נִבְלָה אוֹ שֶׁרֶץ אוֹ מְשֻׁכָּב שֶׁהוּא בְּמְקוֹה וְנִגַּע בּוֹ הָרִי זֶה טָמֵא. שֶׁנֶּאֱמַר **(ויקרא יא-לו)** 'אֵךְ מֵעֵין וּבֹר מְקוֹה מִים יְהִי טְהוֹר וְנִגַּע בְּנִבְלָתָם יִטְמָא אֶפְלוּ כִּשְׁהוֹן בְּתוֹךְ הַמְּקוֹה מְטַמְאִין. וְכִשְׁיַעֲלָה מִן הַמְּקוֹה זֶה הַנוֹגֵעַ יִטְהַר. [וְהַנוֹשֵׂאֵן מְטַמֵּא בְּגָדִים בְּשַׁעַת נְשִׂאתוֹ. וְאִם נִגַּע בְּאַכְלִים עַד שֶׁלֹּא פִּרְשׁ הָרִי הוּן רֵאשׁוֹן לְטַמְאָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ]. וְכֵן זָב שֶׁדָּרַס עַל הַמְּשֻׁכָּב

שְׁהוּא מִנַּח בַּמְקוֹה הָרִי הַמְשֻׁכָּב טָמֵא. וְכִשְׂיַעֲלָה הַמְשֻׁכָּב מִן
הַמְקוֹה יִטְהַר שֶׁהָרִי עֲלֵתָה לוֹ טְבִילָה וְזֶה הַנוֹגֵעַ בַּמְשֻׁכָּב
כִּשְׁהוּא בַּמְקוֹה אִם פָּשַׁט יָדוֹ וְנוֹגֵעַ חוּץ לַמְקוֹה הָרִי זֶה מְטַמֵּא
בְּגָדִים וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁהוּא מְטַמֵּא אֶכְלִין וּמִשְׁקִין :

כסף משנה הנוגע באב מאבות הטומאה וכו'. בת"כ פרשת שמיני. ומ"ש וכן
זב שדרס על המשכב וכו'. בתוספתא דמכשירין פרק שני ונראה מתוך
דבריהם שהטעם מפני שאין הטמא נטהר אלא בעלייתו מהמקוה לא בעודו
בתוך המקוה:

הלכות שאר אבות הטומאות - פרק שביעי

א דָּבָר מִפְּרֹשׁ בַּתּוֹרָה שֶׁהָאֶכְלִין וְהַמְשֻׁקִין מִתְטַמְּאִין שְׁנֵאמַר
(ויקרא יא-לד) 'מִכֹּל הָאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבֹא עָלָיו מִיָּם יִטְמָא
וְכֹל מִשְׁקָה אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה בְּכֹל כְּלִי יִטְמָא'. וְאִין הָאֲכָל שְׁנֵטְמָא
מְטַמֵּא אֲכָל אַחַר מִן הַתּוֹרָה. וְלֹא הַמְשֻׁקִין שְׁנֵטְמָאוּ מְטַמְּאִין
דָּבָר אַחַר מִן הַתּוֹרָה. אֲבָל מִדְּבָרֵי סוּפְרִים גָּזְרוּ עַל הָאֲכָל
הַטָּמֵא שֶׁאִם נָגַע בְּאֲכָל אַחַר טְמֵאָהוּ. וְכֵן אִם נָגַע אֲכָל הַטָּמֵא
בְּמִשְׁקִין טְמֵאִין. וְאִין אֲכָל מְטַמֵּא כְּלִי שֶׁנִּגְעַ בּוֹ לְעוֹלָם וְאֶפְלוּ
מִדְּבָרֵיהֶם. וְכֵן גָּזְרוּ עַל הַמְשֻׁקִין הַטָּמְאִים שֶׁיִּטְמְּאוּ אֶכְלִין אוֹ
מִשְׁקִין אוֹ כְּלִים שֶׁנִּגְעוּ בָּהֶן :

כסף משנה דבר מפורש בתורה וכו'. אבל מדברי סופרים גזרו על האוכל
הטמא וכו'. פרק קמא דפסחים עלה י"ד. ומ"ש וכן אם נגע אוכל הטמא
במשקין טמאין. ומ"ש ואין אוכל מטמא כלי וכו' ואפילו מדבריהם. בפרק
קמא דנדה עלה ז' (ע"ב). ומ"ש וכן גזרו על המשקים טמאים שיטמאו אוכלין
או משקין או כלים שנגעו בהם. גם זה שם :

ב אין לך ולד טמאה שִׁמְטָא כְּלִים אֶלָּא מְשָׁקִין טְמָאִים בְּלִבָּד. וְטְמָאָה זֹו מְדַבְּרִיהֶם וְהוּא שְׁיֵהִיו אוֹתָן הַמְשָׁקִין * טְמָאִין מְחַמֵּת אָב מְאָבוֹת הַטְּמָאוֹת בֵּין שֶׁל תּוֹרָה בֵּין שֶׁל דְּבָרִיהֶם. וּמִפְּנֵי מָה גָּזְרוּ עַל הַמְשָׁקִין טְמָאִין שְׁיִטְמָאוּ כְּלִים גָּזְרָה מְשׁוּם מְשָׁקָה הִזָּב שֶׁהוּא אָב וּמְטָמָא כְּלִים דִּין תּוֹרָה. שְׁנַאֲמַר (ויקרא טו-ח) 'וְכִי יִרְק הִזָּב בְּטְהוֹר' כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ:

ההראב"ד **טמאין מחמת אב.** א"א ריבה דברים ונקודים שלא לצורך וסוף דבר אפי' במשקין הבאים מחמת ידים גזרו שיטמאו את הכלים משמעתא דאלו דברים:

כסף משנה **אין לך ולד הטומאה וכו'.** בפ"ח דפרה כל ולד הטומאות אינו מטמא כלים אלא משקה נטמא משקה טימאהו: **ומ"ש והוא שיהיו אותם המשקים טמאים מחמת אב וכו'.** בפ"ק דשבת עלה י"ד ע"ב אהא דמני בפוסלין את התרומה מדרבנן אוכלים וכלים שנטמאו במשקים קאמר כלים דמיטמאו במשקים דמאי אילימא במשקים דזב דאורייתא נינהו וכו' אלא במשקין הבאים מחמת שרץ וגזירה משום משקים דזב ומשמע לרבינו דהיינו לומר שצריך שיהיו המשקים טמאים מחמת שרץ וכיוצא בו שהוא אב הטומאה כדי שיטמאו כלים ובירושלמי פרק חומר בקדש אמרו היו ידיו טמאות ואחורי הכוס טהורים משקה לחוץ ע"ג הכוס ואחזו בבית צביטתו פשיטא שאין משקה מיטמא מן היד לטמא את הכוס: **והראב"ד** כתב טמאים מחמת אב א"א ריבה דברים ונקודים שלא לצורך וכו'. טעמו דאמרין בברכות פרק אלו דברים (דף נ"ב) נוטלים לידים ואחר כך מוזגין את הכוס שאם אתה אומר מוזגין את הכוס תחלה גזירה שמא יטמאו משקין שאחורי הכוס מחמת ידים ויחזרו ויטמאו את הכוס ואי אפשר לומר דמחמת ידים דקאמר לא טומאת ידים לבד קאמר אלא היינו לומר שיהא טמא טומאת הגוף מחמת שרץ וכיוצא בו וכשיגע בידיו במשקין שבאחורי הכוס יטמאם ויחזרו ויטמאו את הכוס דהא פריך התם וליטמאו ידים לכוס כלומר בלא משקין ומשני ידים שניות הם ואין שני עושה ג' בחולין אלא על ידי משקין: **וכתב** הר"י קורקוס ז"ל דההיא לא מכרעא כולי האי דלבי"ש הוא שאמרו כן ואע"ג דמשמע דב"ה מודו בעיקר דינא אפשר דלטעמייהו קאמרי להו כלומר אפילו יהיה הדין כן איכא טעמא להקדים מזיגת הכוס ולא שבקינן פשטא דסוגיא בשבת ופשיטותא דירושלמי מקמי ההיא דאלו דברים וכיון דמדרבנן הוא אזלינן לקולא עד כאן לשונו. וכתב עוד ולפי שיטת רבינו יצטרך לפרש מ"ש בפ"ב דטבול יום עלה דההיא דקדירה וכו' ואם היו ידיו מסואבות הכל

טמא דלא קאי אקדירה אלא אמשקים ופירוש הכל בין משקה תרומה בין משקה חולין ע"כ: **ומפני מה גזרו וכו'.** מבואר במ"ש בסמוך דאיתא פ"ק דשבת:

ג כְּשֶׁגָזְרוּ עַל הַמְשָׁקִין שֶׁיִטְמְאוּ אֶת הַכֵּלִים גָּזְרוּ שֶׁיִּהְיוּ מִטְמְאִין אֶת הַכֵּלִים מִתּוֹכָן. כִּיצַד. אִם נָפְלוּ לְאֹוִיר כְּלֵי חָרֶס נִטְמָא כְּלוּ וְהָרִי הוּא שְׁנֵי וְאִם נִגְעוּ בְּשָׂאָר כֵּלִים מִתּוֹכָן מִטְמָא כְּלָן וְנִעְשׂוּ שְׁנֵיִים. אָבֵל אִם נִגְעוּ מִשְׁקִין טְמָאִים בְּאַחֲזָרֵי הַכֵּלִי שֵׁישׁ לוֹ תוֹךְ * בֵּין בְּכֵלֵי חָרֶס בֵּין בְּכֵלֵי שֶׁטֶף וְכֵלֵי מִתְכּוֹת נִטְמְאוּ אַחֲזָרֵיו בְּלִבָּד וְהָרִי אַחֲזָרֵיו שְׁנֵי וְלֹא נִטְמָא תּוֹכוֹ. בְּמָה דְּבָרִים אַמּוּרִים לְתַרוּמָה. אָבֵל לְקַדֵּשׁ כְּלֵי שְׁנִטְמְאוּ אַחֲזָרֵיו נִטְמָא כְּלוּ וְהָרִי כְּלוּ שְׁנֵי לְטְמָאָה:

ההראב"ד **בין בכלי חרס בין בכלי שטף.** א"א אין השכל נותן שיעשו משקין מה שאין המת והשרץ עושין ולא גזרו חכמים במשקין אלא משום משקה זב וזבה ואם הזב והזבה אין מטמאין כלי חרס מאחוריו אין המשקין שלהן מטמאין וכ"ש שאר משקין וזה המחבר נתלה בחוט של ערב שמצא בבכורות והא יש לו תוך בכלי שטף הרי הוא ככלי חרס מה כלי חרס נטמא גבו ולא נטמא תוכו אף כלי שטף וכו'. ותפש הדבר כפשוטו דתוכו לא נטמא הא גבו מיהת נטמא ואני אומר דשיטפא דגמרא הוא ומכלי שטף נסבה והכיוון לא היה אלא לחלק גבו מתוכו כמו כלי חרס שחלקו הכתוב:

כסף משנה **כשגזרו על המשקים וכו'.** בפכ"ה דכלים וטעמא מפרש בר"פ על אלו מומין (דף ל"ח). **ומ"ש בד"א לתרומה אבל לקדש וכו'.** גם זה שם בפכ"ה דכלים ופרק חומר בקדש (דף כ"ד). **ומ"ש בין בכלי חרס בין בכלי שטף: כתב** הראב"ד א"א אין השכל נותן שיעשו וכו'. וההיא דבכורות היא ר"פ על אלו מומין וכבר ביאר הראב"ד המקום שממנו למד רבינו לומר כן דמקיש כלי שטף לכלי חרס וא"כ מה כלי שטף נטמא גבו לא נטמא תוכו אבל גבו מיהא טמא אף כלי חרס כן והראב"ד משיג עליו שאין השכל נותן שיהיו משקים מטמאין כלי חרס מגבו מה שאין המת והשרץ מטמאין ואם תאמר שעשו מעלה במשקים מפני שהם עלולים לקבל טומאה כשם שעשו בהם שלעולם הם תחלה לכך כתב ולא גזרו חכמים במשקים אלא משום משקה זב וזבה וכו' ועל ראיית רבינו מפרק על אלו מומין טען הראב"ד דאינה ראייה דהתם לא להקיש כלי חרס לכלי שטף באו כי היכי דנימא מה כלי שטף מיטמא מגבו

אף כלי חרס מיטמא מגבו ואדרבה להקיש כלי שטף לכלי חרס באו לומר דכי היכי דכלי חרס בעלמא חלוק גבו מתוכו אף כלי שטף הכי חלוק גבו מתוכו ומיהו הא כדאיתא והא כדאיתא דכלי חרס אינו מקבל טומאה מגבו כלל אפילו לגבו וכלי שטף מקבל טומאה לגבו מיהא וזה פירוש ומכלי שטף נסבא וכו' ולדעת רבינו י"ל דכיון דפשטא דגמי' משמע שמשוה אותם זה לזה וזה לזה ולענין מה שהוקשה לו שאין השכל נותן וכו' י"ל דמשום דמשקים עלולים לקבל טומאה עבוד בהו האי מעלה לטמא יותר ממה שהזב והזבה עצמם מטמאין כי היכי דעבוד בהו שיהיו תחלה לעולם :

ד כָּבֵר בְּאַרְנוֹ שֶׁהָאֶכְלִין אִין מְטַמְּאִין פְּלִים וְהַמְשָׁקִין מְטַמְּאִין. וְלָמָּה עָשׂוּ בְּטַמְּאֵת מְשָׁקִין הֶכֶר זֶה וְאָמְרוּ שֶׁהַכֶּלִי שֶׁנִּגְעוּ מְשָׁקִין טַמְּאִין בְּאַחֲזָרְיוֹ לֹא נִטְמָא תּוֹכוֹ לְתַרוּמָּה. לְהוֹדִיעַ שֶׁטַמְּאֵת פְּלִים אֵלּוּ מִדְּבָרֵיהֶם שֶׁלֹּא יִשְׂרְפוּ עָלֶיהָ תְּרוּמָּה וְקִדְשִׁים :

כסף משנה **כבר ביארנו וכו' ולמה לא עשו בטומאת משקים היכר זה וכו'.**
בריש פרק על אלו מומין (דף ל"ח) :

ה כָּבֵר בְּאַרְנוֹ שֶׁהָאֶכְלִין וְהַמְשָׁקִין שֶׁנִּגְעוּ בָּאֵב מְאֵבוֹת הֵטַמְּאוֹת הָרִי הֵן רֵאשׁוֹן לְטַמְּאָה. וְכֵן אִם נָגַע אֶכְלֵ בְּאֶדָם אוֹ בְּכֶלִי שֶׁנִּטְמָא בָּאֵב הָרִי אוֹתוֹ הָאֶכְלֵ שְׁנֵי לְטַמְּאָה. וְאֶכְלֵ שֶׁנִּגְעוּ בְּזֶה הַשְּׁנַי נִקְרָא שְׁלִישִׁי לְטַמְּאָה. וְאִם נָגַע הַשְּׁלִישִׁי בְּאֶכְלֵ (רְבִיעִי) הָרִי זֶה נִקְרָא רְבִיעִי לְטַמְּאָה. בְּמָה דְּבָרִים אָמֹרִים בְּאֶכְלִין. אֲבָל הַמְשָׁקִין אֶחָד מִשְׁקָה שֶׁנִּגְעוּ בָּאֵב הֵטַמְּאָה אוֹ שֶׁנִּגְעוּ בְּרֵאשׁוֹן אוֹ שֶׁנִּגְעוּ בְּשְׁנֵי הָרִי אוֹתוֹ הַמְשָׁקָה תִּחְלָה לְטַמְּאָה וּמְטַמְּא אֶת חֲבֵרוֹ וְחֲבֵרוֹ אֶת חֲבֵרוֹ אֶפְלוֹ הֵן מְאָה שְׁאִין מוֹנִין בְּמְשָׁקִין. כִּיצַד. יֵין שֶׁנִּגְעוּ בָּאֵב הֵטַמְּאָה אוֹ בְּרֵאשׁוֹן אוֹ בְּשְׁנֵי הָרִי יֵין זֶה כְּרֵאשׁוֹן לְטַמְּאָה. וְכֵן אִם נָגַע יֵין זֶה בְּשָׁמֹן וְשָׁמֹן בְּחֶלֶב וְחֶלֶב בְּדָבֵשׁ וְדָבֵשׁ בְּמִים וּמִים בְּיֵין אַחַר וְכֵן עַד לְעוֹלָם כִּלְוֹן רֵאשׁוֹן לְטַמְּאָה וְכֵאֵלּוּ כֹּל אֶחָד מֵהֶן נִטְמָא בָּאֵב תִּחְלָה וְכִלְוֹן מְטַמְּאִין אֶת הַכֶּלִים. וְכֵן כֶּלִי שֶׁנִּטְמָאוּ אַחֲזָרְיוֹ בְּמְשָׁקִין וְנִגְעוּ

מִשְׁקִין אַחֲרֵים בְּאַחֲרֵי הַכֵּלִים הַטְּמְאִין אֶפְלוּ הֵיוּ מִשְׁקִין חֲלִין
נַעֲשׂוּ הַמִּשְׁקִין הָאֲחֲרֵים תְּחִלָּה לְטִמְאָה וּמִטְמְאִין כָּלִים אַחֲרֵים
וְעוֹשִׂין אוֹתָן שְׁנֵיִם וְאִין צָרִיד לֹאמַר שֶׁהוּן מִטְמְאִין אֶכְלִין
וּמִשְׁקִין אַחֲרֵים :

כסף משנה כבר ביארנו שהאוכלים והמשקים וכו'. בפרק ה' מטומאת מת.
ומה שכתב אבל המשקים אחד משקה שנוגע באב הטומאה או שנוגע בראשון
וכו'. במשנה פרק ב' דטבול יום ושאר כל הטמאים בין קלים בין חמורים
משקים היוצאים מהם כמשקים שהוא נוגע בהם אלו ואלו תחלה ובפירקא
קמא דפסחים (דף י"ד ע"ב) אמרו אי מדרבנן מאי איריא נטמאו באב
הטומאה אפילו בראשון ושני נמי תחלה הוון דתנן כל הפוסל את התרומה
מטמא את המשקים להיות תחלה ובתוספתא פרק א' דטבול יום אחד משקה
שנטמא באב הטומאה ואחד משקה שנטמא בולד הטומאה ה"ז תחלה לעולם
ומטמא את חבירו וחבירו את חבירו אפילו הם מאה. **ומה שכתב וכולם**
מטמאים את הכלים. בפרק ח' דפרה כל ולד הטומאות אינו מטמא כלים אלא
משקה נטמא משקה טימאן ופירושה מבואר דולד הטומאה היינו ראשון ושני
ואינם מטמאים לפי שאין כלי מקבל טומאה אלא מאב הטומאה אבל
המשקה אף על פי שלא נטמא אלא מולד הטומאה מטמא כלים: **וכן כלי**
שנטמאו אחוריו במשקין וכו'. בפרק שמיני דטהרות אחורי כלים שנטמאו
במשקים רבי אליעזר אומר מטמאין את המשקים ואין פוסלין את האוכלין
רבי יהושע אומר מטמאים את המשקים ופוסלים את האוכלים ובפירקא
קמא דנדה (דף ז':) איפסיקא הלכתא כרבי אליעזר ומפרש התם דה"ק רבי
אליעזר מטמאין את המשקים אפילו דחולין ואין פוסלים את האוכלין אפילו
דתרומה: **ודע** דאמרינן בפירקא קמא דנדה ומ"ש אחורי כלים דנקט משום
דקילי דתנן כלי שנטמא מאחוריו במשקין אחוריו טמאים תוכו אזנו ואוגניו
וידיו טהורים נטמא תוכו כולו טמא ופירש רש"י משום דקילי אבל תוכו כיון
דהחמירו ביה רבנן וכו' מודה רבי אליעזר שפוסלין את האוכלין וכן כתב רבינו
שמשון בפרק ב' דטבול יום. **ומה שכתב ומטמאים כלים אחרים וכו'**. על פי
מה שנתבאר דמשקין מטמאין כלים:

1 אַחֲרֵי הַכֵּלִי שֶׁנִּטְמָאוּ בְּמִשְׁקִין וְנִגְעוּ אֶכְלִין בְּאַחֲרֵי הַכֵּלִי
הַטְּמָא אֶפְלוּ אֶכְלִי תְרוּמָה הָרִי הוּן טְהוּרִין שֶׁהַכֵּלִי שֶׁנִּטְמָאוּ
אַחֲרָיו בְּלֶבֶד אֵינוּ מְטַמְא אֶת הָאֶכְלִין אֶלָּא לְקֹדֶשׁ בְּלֶבֶד

שְׁהַכְּלִי שְׁנַטְמָאוּ אַחֲזָרְיוֹ הָרִי זֶה טָמֵא כָּלֹּ לְקֹדֶשׁ כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ
וּלְפִיכֶךָ מְטַמֵּא אֶכֶל הַקֹּדֶשׁ :

כסף משנה ומ"ש אחורי הכלי שנטמאו במשקין וכו' אפילו אוכלי תרומה
הרי הם טהורים. ע"פ מה שנתבאר דר"א דאמר אין פוסלין את האוכלין היינו
אפילו אוכלים דתרומה. ומ"ש שהכלי שנטמאו אחוריו ה"ז טמא כולו לקדש
וכו'. משנה בר"פ חומר בקדש (דף כ' ע"ב) ובפרק כ"ה דכלים:

הלכות שאר אבות הטומאות - פרק שמיני

א כָּל הַנוֹגֵעַ בְּיָדָיו בְּרֵאשׁוֹן לְטִמְאַהּ בֵּין שְׁהִיָּה אוֹתוֹ רֵאשׁוֹן
אָדָם * אוֹ כָּלִי אוֹ אֶכֶל אוֹ מְשֻׁקִּין טָמְאִין נְטִמָּאוּ יָדָיו בְּלִבָּד עַד
הַפֶּרֶק. וְכֵן הַמְּכַנִּיס יָדָיו לְאֹוִיר כָּלִי חָרָס שְׁנַטְמָא בְּאֵב הַטִּמְאַהּ
אוֹ שְׁהִכְנִיס יָדָיו לְבֵית מְנוּגַע נְטִמָּאוּ יָדָיו. וְטִמְאַת הַיָּדִים מְדַבְּרֵי
סוֹפְרִים :

ההראב"ד [או כלי]. א"א כן הוא במשנת ידים ואם תאמר הרי אמרו בברכות
ונטמייה כוס לידים ואמרו אין כלי מטמא אדם התם על ידי משקין נטמא
תדע שהרי תוכו טהור ואם נטמא בשרץ כולו טמא ומטמא את הידים אע"פ
שהוא תולדה :

כסף משנה כל הנוגע בידי בראשון לטומאה וכו'. ברפ"ג דידיה האוכלים
והכלים שנטמאו במשקים מטמאים את הידים להיות שניות דברי ר' יהושע
וחכ"א את שנטמא באב הטומאה מטמא את הידים בולד הטומאה אינו
מטמא את הידים והלכה כחכמים דאמרי את שנטמא באב הטומאה דה"ל
ראשון בין שהוא אוכל או כלי מטמא את הידים ואין צ"ל אם הוא אדם או
משקים. ומ"ש עד הפרק. כלומר עד חיבור היד לזרוע שכל זה קרוי יד
כדמשמע בפרק כל הבשר ובפרק שני דידיה שנינו שהידיה טומאתן וטהרתן
עד הפרק. ומ"ש וכן המכניס ידיו וכו'. שם וכחכמים. ומה שכתב או שהכניס
ידיו לבית המנוגע. גם זה שם. ומ"ש וטומאת הידיה. בפ"ק דשבת (דף י"ד) :

וכתב הראב"ד אוכל או משקים א"א כן הוא במשנת ידים וכו'. התם על ידי משקין נטמא כלומר ומש"ה אינו מטמא את הידים אבל אם נטמא כלי בשרץ מטמא את הידים אע"פ שאינו אלא ולד ומקום תפיסת דברי הראב"ד כתוב בטעות סופרים וצריך למוחקו ולכתוב במקומו או כלי :

ב הידים שניות מדברי סופרים לעולם שאין טמאתן אלא מדבריהם וכשגזרו טמאה עליהן גזרו שיהיו כשני לטמאה. אפלו הכניס ידיו לבית המנגע או שנגע בידיו באדם שטמא בגדים עד שלא פרש ממטמאיו הרי ידיו שניות :

כסף משנה הידים שניות אפילו הכניס ידיו לבית המנוגע וכו'. ברפ"ג דידים וכחכמים. ומ"ש או שנגע בידיו באדם וכו'. שם כל המטמא בגדים בשעת מגעו מטמא את הידים להיות תחלה דברי ר"ע וחכ"א להיות שניות :

ג הפגול והנותר וצריך של מנחות הרי הן כראשון לטמאה ומונין בהן ראשון ושני לפיכך מטמאין את הידים בכביצה. ואין הפגול והנותר מצטרפין אף על פי ששעורן שנה בכביצה הואיל וטמאת הידים מדבריהן. אבל שאר האכלין מצטרפין שאין אכלים טמאין מטמאין את הידים עד שיהיו כביצה :

ההראב"ד הפיגול והנותר. א"א כמה דבריו מבולבלין ומה ענין ערבוב צריך של מנחות עם פיגול ונותר שהם מטמאין מעצמן וצריך של מנחות אינו מטמא עד שיקבל טומאה ממקום אחר. ועוד דהא בעיא היא ולא איפשיטא ולקולא ועוד דגרסינן בזבחים פרק טבול יום כי היכי דמטמא אדם במגע מונין בו ראשון ושני אבל נבילת עוף טהור לר"מ אין מונין בו הילכך פיגול ונותר מונין בהן ראשון ושני ואולי הואיל ומטמאין את הידים מטמאין אדם במגע קרינא בהו :

כסף משנה הפיגול והנותר וכו'. בסוף פסחים (דף ק"כ) תנן הפיגול והנותר מטמאים את הידים ובסוף פ"ד דמעילה (דף י"ז) תנן שהפיגול והנותר אינן מצטרפין לטומאת ידים מפני שהיא מדרבנן. ומ"ש אבל שאר אוכלין מצטרפים. שם במשנה כל האוכלים מצטרפים זה עם זה לפסול את הגויה בכחצי פרס. ומ"ש וצריך של מנחות. בפ"ב דחולין (דף ל"ז) בעיא דלא איפשיטא ובפרק המנחות והנסכים (דף ק"ב ע"ב) אמרו דלא מיבעיא ליה

אלא מדאורייתא דאילו מדרבנן פשיטא ליה דמונין ראשון ושני ופירש"י צריד של מנחות קורטי קמח הצרוד במנחה ואין שמן נכנס לתוכו וקי"ל חבת הקדש מכשרת מונים בו ראשון ושני כלומר אם נטמא מטמא אחרים או לא. ומ"ש ששיעורן בכביצה. בסוף פסחים איכא מ"ד ששיעור פיגול ונותר לטמא את הידים הוי בכזית ואיכא מ"ד דהוי בכביצה. ופסק בה רבינו להקל בדרבנן: כתב הראב"ד כמה דבריו מבולבלים ומה ענין ערבוב צריד של מנחות וכו' ולדעת רבינו י"ל דסמך אההיא דפרק המנחות והנסכים שכתבתי בסמוך דמדרבנן פשיטא ליה דמונים בו ראשון ושני:

ד קולית הפגול או הנותר אף על פי שהיא סתומה הנוגע בה בידיו נטמאו ידיו שהעצמות של קדשים ששימשו נותר או פגול מטמאין את הידים הואיל ונעשו בסיס לדבר האסור:

כסף משנה קולית הפיגול או הנותר וכו'. בפרק העור והרוטב (דף קכ"ה) תנן קולית המוקדשין הנוגע בה בין נקובה בין סתומה טמא ופירש"י הפיגול והנותר מטמאים את הידים וגזרו אף בעצמות ששימשו נותר [ובגמ' שם] הואיל ונעשו בסיס לדבר האסור ופירש"י בפרק כיצד צולין (דף פ"ג) ששימשו נותר שנותר בהם מוח חוץ לזמנו ושמשוהו העצמות הללו:

ה בשר קדש שיצא חוץ למחצתו הרי הוא ספק אם מטמא את הידים או לא. לפיכך אינו מטמא שספק טמאת הידים טהור כמו שיתבאר. ואם בשר פסח שיצא חוץ לבית הוא הרי הוא טהור, בני חבונה זריזין הן:

כסף משנה בשר קדש שיצא וכו'. בפרק כיצד צולין עלה פי"ה איבעיא להו יוצא גזרו ביה רבנן טומאה או לא מי אמרינן נותר דגזרו ביה טומאה (משום) דאתי לאיעצולי ביה אבל יוצא אפוקי בידיים לא מפקי ליה בידיים לא גזרו ביה רבנן טומאה או דילמא לא שנא ואסיקנא ביוצא בפסח לא מיבעיא לן דלא גזרו טומאה משום דבני חבורה זריזין הם ומזהר זהירי ביה כי קא מיבעיא לן ביוצא בקדשים מאי תיקו:

ו אין טמאת ידים במקדש. שבשעה שגזרו טמאה על הידים לא גזרו במקדש אלא הנוגע באכלין טמאים וכיוצא בהן בין

שְׁנַגַע בַּמִּקְדָּשׁ בֵּין שְׁנַגַע חוּץ לַמִּקְדָּשׁ וְנִגַע בְּקִדְשִׁים בַּמִּקְדָּשׁ לֹא טָמְאָן. וְאִם נָגַע חוּץ לַמִּקְדָּשׁ הָרִי זֶה מְטַמֵּא אֶת הַקִּדְשׁ וּפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאֵר :

כסף משנה אין טומאת ידים במקדש וכו'. בפ"ק דפסחים (דף י"ט):

ז מי שְׁנִטְמֵאת יָדוֹ אַחַת וְנִגְעָה בְּאַחַת הָאֲחֵרֹת טְהוֹרָה וְנוֹטֵל אֶת הַטְּמֵאָה וְיָדוֹ. בְּפֶה דְּבָרִים אָמוּרִים לְתְרוּמָה. אָבֵל לְקִדְשׁ אִם נִטְמֵאת יָדוֹ אַחַת וְנִגַע בְּשֵׁנֵיהֶן טְמֵאָה. וְשִׁתִּיחֵן צָרִיכוֹת טְבִילָה לְקִדְשׁ אָבֵל לְתְרוּמָה בְּנִטְיֵלֶת יָדַיִם בְּלֶבֶד וְיִטְהַרוּ יָדָיו :

כסף משנה מי שנטמאת ידו אחת וכו'. משנה בפ' חומר בקדש בתרומה אם נטמאת אחת מידי חבירתה טהורה ובקדש מטביל את שתיהן שהיד מטמא את חבירתה בקדש אבל [לא] בתרומה ומשמע דהכי פירושא דמתניתין בתרומה אם נטמאת אחת מידי בטומאת ידים אע"פ שנגעה בחבירתה טהורה ובקדש מטביל את שתיהן אם נגעה ידו אחת באחרת אבל אם לא נגעה זו בזו אינו צריך להטביל אלא הטמאה בלבד ותני והדר מפרש שהיד מטמאה את חבירתה בקדש אבל לא בתרומה. ומ"ש אבל לתרומה בנטילת ידים בלבד יטהרו ידי. משנה פ"ב דחגיגה נוטלין לידיים לחולין ולמעשר ולתרומה ולקדש מטבילין ופירש"י לחולין ולמעשר ולתרומה די להם בנטילה בכלי שאין בו אלא רביעית מים. ולקדש מטבילין אבל לאכול שלמים או חטאת או אשם לכהנים יש מעלה שצריך להטביל ידים במי סאה ואע"פ שאינם אלא סתם ידים שלא נגעו בטומאה [דאורייתא] המטמאה כל הגוף :

ח שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ וּבֵית דִּינּוֹ גָזְרוּ עַל כָּל הַיָּדַיִם שֶׁיְהִיוּ שְׁנִיּוֹת וְאִף עַל פִּי שֶׁלֹא יָדַע בְּוַדָּאִי שְׁנִטְמָאוּ מִפְּנֵי שֶׁהַיָּדַיִם עֲסֻקְנִיּוֹת. וְלֹא גָזַר שְׁלֹמֹה עַל הַיָּדַיִם טְמֵאָה אֲלֵא לְקִדְשׁ. וְאַחַר כֵּן גָזְרוּ חֲכָמִים שְׂאֲחָרָיו אִף לְתְרוּמָה. וּלְפִיכֵן צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם לְתְרוּמָה וְאִם נָגַע בְּתְרוּמָה קִדְשׁ שֶׁיִּטַּל יָדָיו פְּסוּלָה וְנִשְׁרָפֶת עַל טְמֵאָה זֹו :

ההראב"ד לתרומה. א"א ואח"כ גזרו על אכילת חולין שצריך נטילת ידים :

כסף משנה שלמה ובית דינו גזרו וכו' עד אף לתרומה. פרק קמא דשבת עלה י"ד (ע"ב): וכתב הראב"ד ואחר כך גזרו על אכילת חולין שצריך נטילת ידים עכ"ל. ואין מזה תפיסה על רבינו שאין כאן מקום דין נטילה לחולין ובהלכות ברכות שהוא מקומו כתבו. ומ"ש ואם נגע בתרומה. בסוף זבים ומני ידים בהדי הנך דפוסלין את התרומה. ומ"ש ונשרפת על טומאה זו. מימרא דאילפא בפרק קמא דשבת (דף י"ז ע"ב):

ט לֹט אָדָם יָדָיו בְּמִפָּה וְאוֹכֵל תְּרוּמָה בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם וְאִין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא יִגַע אֲבָל לֹא יַעֲשֶׂה כֵן בְּחֻלִּין שֶׁנֶּעֱשׂוּ עַל טְהַרַת הַקֹּדֶשׁ אוֹ עַל טְהַרַת תְּרוּמָה גְּזָרָה שְׁמָא יִגַע לְפִי שְׂאִינוּ מִקְפִּיד עֲלֵיהֶן:

כסף משנה לט אדם ידיו במפה וכו'. בפרק כל הבשר (דף ק"ז) התירו מפה לאוכלי תרומה ולא התירו מפה לאוכלי טהרות ומפרש רבינו דלאוכלי חולין גרידא התירו וכמ"ש בפרק [ששין] מהלכות ברכות:

י הוֹאִיל וְהַיָּדַיִם שְׁנִיּוֹת אִם נִגְעוּ בְּמִשְׁקָה עֲשָׂאוּם תְּחֻלָּה. וְאִם נִגְעוּ מִשְׁקִין אֵלּוּ בְּאֶכְלִין עוֹשִׂין אוֹתָן שְׁנִי. וְאִם נִגְעוּ בְּמִשְׁקִין אַחֲרִים עוֹשִׂין אוֹתָן תְּחֻלָּה שֶׁהַמִּשְׁקִין תְּחֻלָּה לְעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. אֲבָל אִין מִשְׁקִין אֵלּוּ שֶׁנִּטְמְאוּ מִחֻמַּת הַיָּדַיִם מִטְמְאִין כְּלַיִם שְׁעָקָר טְמֵאת הַיָּדַיִם מִדְּבָרֵיהֶם. וְכֵן גְּזָרוּ חֻכְמַיִם עַל כָּל אָדָם שֶׁיֵּאֱכַל אֶכְלִין טְמֵאִין בֵּין שֶׁאֲכַל אֶכְל רֵאשׁוֹן אוֹ אֶכְל שְׁנִי וְעַל כָּל הַשׁוֹתֶה מִשְׁקִין טְמֵאִים שֶׁיְהִיָּה שְׁנִי לְטְמָאָה עַד שְׁיִטְבֵּל. וְאִם נִגַע בְּאֶכְלִין עֲשָׂאֵן שְׁלִישִׁי. וְאִם נִגַע בְּמִשְׁקִין אֶפְלוּ מִשְׁקָה חֻלִּין עֲשָׂאֵן תְּחֻלָּה לְטְמָא אֶכְלִין וּמִשְׁקִין אַחֲרִים. אֲבָל לֹא לְטְמָא כְּלַיִם הוֹאִיל וְעָקָר טְמֵאת אָדָם זֶה מִדְּבָרֵיהֶם. וּמִפְּנֵי מָה גְּזָרוּ טְמָאָה עַל הָאוֹכֵל אֶכְלִין טְמֵאִים. שְׁמָא יֵאֱכַל אֶכְל רֵאשׁוֹן אוֹ שְׁנִי וַיִּשְׁתֶּה עָלָיו מִשְׁקָה תְּרוּמָה וְנִמְצָא הַמִּשְׁקָה תְּרוּמָה טְמָא בְּאֶכְל שְׁבִפִּיו. וְכֵן הַשׁוֹתֶה מִשְׁקִין טְמֵאִים שְׁמָא יֵאֱכַל עִמָּהֶן אֶכְל תְּרוּמָה וְנִמְצָא טְמָא בְּמִשְׁקִין שְׁבִפִּיו. וְכִבֵּר בְּאַרְנוֹ בְּתַרוּמוֹת שֶׁאֶסוּר לְאֶכְל תְּרוּמָה טְמָאָה:

ההראב"ד **אבל אין משקין**. א"א לא ידעתי מהו זה והוא סותר את דבריו וא"ת לא כתב שאין מטמאין אלא אוכלים אף זו שיבוש שהרי אמרו באלו דברים גזירה שמא יטמאו משקין שאחורי הכוס מחמת ידים ויחזרו ויטמאו את הכוס אלמא כלים נמי מטמאו: **אבל לא לטמא כלים**. א"א ולא אפילו לטמא אוכלין של חולין שלא גזרו אלא לתרומה:

כסף משנה **הואיל והידים שניות וכו'**. זה מבואר על השורש שקדם בסוף פרק שקודם זה שמשקה שנגע בשני הוא תחילה לעולם. **ומ"ש אבל אין משקים אלו שנטמאו מחמת הידים מטמאים כלים**. זה על שורש מ"ש בפרק שקודם זה אין לך ולד טומאה שמטמא כלים אלא משקים טמאים בלבד והוא שיהיו אותם משקין טמאים מחמת אב מאבות הטומאה ושם נתבאר ולפי"ז מה ששינונו בפ"ב דטבול יום גבי קדירה שהיא מליאה משקים אם היו ידיו מסואבות הכל טמא לא אקדירה קאי אלא אמשקה בין דחולין בין דתרומה אבל קדירה טהורה שאין משקים שנטמאו מחמת ידים מטמאים את הכלים: **והראב"ד** כתב אבל אין משקין א"א לא ידעתי מהו זה והוא סותר דבריו וכו'. מ"ש והוא סותר דבריו כלומר שהוא כתב שהמשקים תחילה אלמא מטמאין ועכשיו אמר שאין מטמאין וא"ת לא כתב שאין מטמאין אלא אכלים אף זו שיבוש וכו'. ותמהני על פה קדוש מה מקום היה לו לומר שסותר את דבריו שדבריו מבוארים שלא כתב שאין מטמאין אלא לכלים ומה שהקשה עליו מפרק אלו דברים כבר הקשה עליו כן בפרק שקודם זה ומה צורך לכפול הדברים וכבר כתבתי שם ליישב דברי רבינו: **וכן גזרו חכמים וכו'**. בפ"ב דטהרות וכרבי יהושע דאמר האוכל אוכל ראשון ואוכל שני וסתם לן תנא כוותיה בסוף זבים דמני לאוכל אוכל שני בהדי הנך דפוסלין את התרומה. **ומ"ש ועל השותה משקים טמאים וכו'**. בסוף זבים מני לה בהדי הנך שפוסלים את התרומה. **ומ"ש עד שיטבול**. לומר דאינו צריך הערב שמש כמ"ש בפרק שאחר זה. **ומ"ש ואם נגע באוכלים עשאים שלישי**. פשוט הוא דכיון דתנן שהוא פוסל את התרומה הוה ליה אוכל תרומה שנגע בו שלישי וכדתנן בפ"ב דטהרות השלישי שבתרומה פסול ואינו מטמא. **ומ"ש ואם נגע במשקין וכו'**. נתבאר בסוף פרק שקודם זה. **ומ"ש אבל לא לטמא אוכלים**. נתבאר בפרק שקודם זה: **וכתב** הראב"ד ולא אפילו לטמא אוכלים של חולין שלא גזרו אלא לתרומה עכ"ל. ואני אומר שזה דבר פשוט ומבואר בדברי רבינו בסמוך: **ומפני מה גזרו וכו' עד במשקים שבפיו**. פ"ק דשבת (דף י"ד):

יא אינו מתטמא עד שיאכל מאכלים טמאים פחצי פָרס
שהוא כביצה ומחצה שוחקת. וכן השותה אינו מתטמא עד

שִׁישְׁתָּה מִמִּשְׁקִין טַמְאִין רְבִיעִית. וְכָל הָאֶכְלִין מִצְטָרְפִין לְכַחְצֵי פָרֶס לְפֶסֶל אֶת הַגְּוִיָּה. וְכָל הַמִּשְׁקִין מִצְטָרְפִין לְרְבִיעִית. וְאִם אָכַל אוֹ שֶׁתָּה פְּחוֹת מִשְׁעוֹר זֶה טָהוֹר. אָכַל מְעַט וְשָׁהָה וְאָכַל מְעַט אִם יֵשׁ מִתְחַלָּה וְעַד סוּף כְּדֵי אֲכִילַת פָּרֶס מִצְטָרְפִין וְאִם לֹא אִין מִצְטָרְפִין. וְכֵן אִם שֶׁתָּה מְעַט וְשָׁהָה וְשֶׁתָּה מְעַט אִם יֵשׁ מִתְחַלָּה וְעַד סוּף כְּדֵי אֲכִילַת פָּרֶס מִצְטָרְפִין וְאִם לֹא אִין מִצְטָרְפִין. אָכַל פְּחוֹת מִכְּשֵׁעוֹר וְטָבַל וְעָלָה וְאָכַל מְעַט מִיָּד אִם לֹא שָׁהָה בֵּינֵיהֶן וְהָרִי בֵּין אֲכִילָה שְׁלִפְנֵי טְבִילָה וְשְׁלֵאֲחֵר טְבִילָה בְּכֵדֵי אֲכִילַת פָּרֶס הָרִי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין :

כסף משנה אינו מתטמא וכו' עד מצטרפין לרביעית. משנה סוף פ"ד דמעילה (דף י"ז) ודעת רבינו דלא כר"ת דפיסול גווייה לחוד היא גזירה קדמונית ליפסל מלאכול תרומה ושיעורה כחצי פרס וגזירת די"ח דבר הוי למגע ושיעור כביצה ולאפוקי מסברא זו כתב רבינו אינו מתטמא עד שיאכל מאוכלים טמאים כחצי פרס וכן דעת רש"י בפ"ק דשבת וכן נראה דעת ריב"א : **אכל מעט ושהה וכו' אם שתה מעט ושהה וכו'**. בפרק ג' דכריתות (דף י"ג) : **אכל פחות מכשיעור וכו'**. שם :

יב אִשָּׁה שֶׁהִיא רֵאשׁוֹן לְטַמְאָה וּמִינִיקָה אֶת בְּנֵה הָרִי הַבֵּן טָהוֹר וְלֹא גָזְרוּ עָלָיו טַמְאָה שְׁאֶפְלוּ תֹאמֵר שְׁיִנֵּק רְבִיעִית אֶפְשָׁר שְׁיֵשׁ מִתְחַלָּה וְעַד סוּף יִתֵּר מִכְּדֵי אֲכִילַת פָּרֶס שֶׁהָרִי אִינוּ יוֹנֵק בְּבֵת אַחַת :

כסף משנה אשה שהיא ראשון לטומאה וכו'. גם זה שם :

יג הַמְעַבְּרַת הַתִּירוֹ לָהּ לְאָכַל אֶכְלִין טַמְאִין פְּחוֹת מִכְּשֵׁעוֹר. וְאִף עַל פִּי שֶׁהִיא אוֹכֶלֶת הַרְבֵּה מִפְּנֵי הַסְּכָנָה. וְאִינָה צְרִיכָה טְבִילָה אֶלָּא הָרִי הִיא טָהוֹרָה :

כסף משנה המעוברת התירו לה לאכול וכו' פחות פחות מכשיעור וכו' אלא הרי היא טהורה. כך היא הנוסחא הנכונה בדברי רבינו גם זה שם התירו לעוברת לאכול פחות מכשיעור ואפילו טובא מפני הסכנה ומשמע לרבינו דהאי

הלכות שאר אבות הטומאות - פרק תשיעי

א הבא ראשו ורבו במים שאובין או שנפלו על ראשו ועל רבו שלשה לוגין מים שאובין הרי הוא כשני לטמאה עד שיטבל. ואם נגע באכלין עשאן שלישי. ואם נגע במשקין טמאים עשאן תחלה לטמא אכלים ומשקין אחרים אבל לא לטמא פלים. ומפני מה גזרו טמאה על אדם זה. מפני שהיו טבולי יום טובלין במערות שמימיהן רעים ואחר כך היו רוחצין במים שאובים יפים דרך נקיות ופשט המנהג כך עד שהיו רב העם מדמים שמים שאובים שרוחצין בהן באחרונה הן שמטהרין לא הטבילה שבמי מקוה והיו טובלין בזלזול בלא פונה. ולפיכך גזרו שכל שבא ראשו ורבו במים שאובים או שנפלו על ראשו ורבו נטמא ונעשה כשני לטמאה. אפלו טהור שאינו טבול יום אם נפלו על ראשו ורבו שלשה לוגין מים שאובין או שבא ראשו ורבו במים שאובין הרי זה כשני לטמאה עד שיטבל. טבל אינו צריך הערב שמש מפני שעקר טמאה זו מדבריהן. וכן האוכל אכלין טמאים והשותה משקין טמאין וטבל אינו צריך הערב שמש. וכן פלים שנטמאו במשקין כיון שמטבילין טהרו ואין צריכין הערב שמש מפני שטמאות אלו עקרן מדבריהן:

כסף משנה הבא ראשו ורובו במים שאובים וכו'. בסוף זבים מני לה בהדי הנך דפוסלין את התרומה: ומפני מה גזרו טומאה על אדם זה וכו'. בפ"ק דשבת (דף י"ד): טבל א"צ הערב שמש וכו'. בת"כ פ' שמיני כל הנוגע בהם יטמא עד

הערב ואין האוכל אוכלים טמאים ולא השותה משקים טמאים עד הערב וכ"כ רש"י בפ"ק דשבת וכתב רבינו בהקדמתו לסדר טהרות בספרא אמרו כלים שנטמאו במשקים עולין מידי טומאתן בו ביום ובפ"א ממסכת פרה שנינו כל הטעון ביאת מים מד"ס וכו' לאחר ביאתו מותר בכולן :

ב מי שֶׁנִּפְלוּ עָלָיו שְׁלֵשָׁה לֹגִין מִים שְׂאוּבִין מִשְׁנֵי כָּלִים אוּ מִשְׁלֵשָׁה אִם הִתְחִיל הַשְּׁנֵי עַד שֶׁלֹּא פָּסַק הָרֵאשׁוֹן מִצְטָרְפִין וְאִם לֹא אִין מִצְטָרְפִין. נִפְלוּ מֵאַרְבָּעָה כָּלִים אִין מִצְטָרְפִים וְאִף עַל פִּי שֶׁהִתְחִיל זֶה עַד שֶׁלֹּא פָּסַק זֶה הָרִי זֶה טָהוֹר. נִפְלוּ עַל רֵאשׁוֹ אֶבֶל לֹא עַל רֶבּוֹ אוּ שֶׁנִּפְלוּ עַל רֶבּוֹ וְלֹא עַל רֵאשׁוֹ אוּ שֶׁנִּפְלוּ עַל רֵאשׁוֹ בְּלֶבֶד מִלְמַעְלָה וְעַל רֶבּוֹ נִפְלוּ מִן הַצַּד אוּ מִלְמַטָּה הָרִי זֶה טָהוֹר עַד שֶׁיִּפְּלוּ עַל רֵאשׁוֹ וְעַל רֶבּוֹ הַסְמוּךְ לְרֵאשׁוֹ כְּדָרְכוֹ. וְכֵן אִם בָּא רֵאשׁוֹ בְּמִים שְׂאוּבִין וְלֹא בָּא רֶבּוֹ אוּ בָּא רֶבּוֹ וְלֹא בָּא רֵאשׁוֹ אוּ שֶׁבָּא רֵאשׁוֹ בְּלֶבֶד וּבָּא מִשְׁאַר גּוּפוֹ וְרֶבּוֹ בְּמִים שְׂאוּבִין מִלְמַטָּה אוּ מִן הַצַּד הָרִי זֶה טָהוֹר עַד שֶׁיָּבֹא רֵאשׁוֹ וְרֶבּוֹ הַסְמוּךְ לְרֵאשׁוֹ כְּדָרְכוֹ :

כסף משנה מי שנפלו עליו וכו' עד הרי זה טהור. בפרק שלישי דמקואות: נפלו על ראשו וכו' וכן אם בא ראשו כו'. תוספתא פרק שלישי דמקואות ויש חסרון לשון בספרי רבינו מט"ס וכך היא הנוסחא הנכונה או שנפלו על רובו ולא על ראשו או שנפלו על ראשו בלבד מלמעלה:

ג הבא מראשו ורבו החצי במים שְׂאוּבִין וְנִפְּלוּ עַל הַחֲצִי הָאַחֵר מִים שְׂאוּבִין הוּאִיל וְחֲצִיו בְּנִפְּלָה וְחֲצִיו בְּבִיָּאָה טָהוֹר :

כסף משנה הבא מראשו וכו'. בעיא בפרק שני דגיטין (דף ט"ז) ופסקה לקולא דמידי דרבנן הוא:

ד הוּו שְׁלֵשֶׁת הַלֹּגִין שֶׁנִּפְּלוּ עָלָיו אוּ שֶׁבָּא בָּהֶן מִקְצָתָן שְׂאוּבִין וּמִקְצָתָן אִינָן שְׂאוּבִין אוּ שֶׁנִּתְעָרַב בָּהֶן יֵין דְּבִשׁ וְחֻלְבַּ הָרִי זֶה טָהוֹר עַד שֶׁיִּהְיוּ הַשְּׁלֵשָׁה כֶּלֶן מִים שְׂאוּבִין. שְׁלֵשֶׁת לֹגִין אֵלוּ

שֶׁנִּפְּלוּ עַל הַטְּהוֹר אוֹ שֶׁבָּא בְּהוֹ וְטִמְאוּהוּ כִּיּוֹן שֶׁנַּעֲשֶׂה כְּשֶׁנִּי לְטִמְאָה הַרִי הַמַּיִם הָאֵלוּ טִמְאִין שְׁהַרִי נִגְעוּ בְּשֶׁנִּי וְהַרִי אֵלוּ הַמַּיִם אוֹמְרִין לָזֶה הַטְּהוֹר טִמְאֵנוּ אוֹתוֹ וְטִמְאֵנוּ :

כסף משנה היו שלשת הלוגין וכו'. תוספתא פרק שלישי דמקואות ופרק שביעי דפּרה : שלשת לוגין אלו וכו'. שם :

ה בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ מְנִיחִין כְּפָרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה בְּצַד הַסְּפָרִים וְאוֹמְרִים זֶה קֹדֶשׁ וְזֶה קֹדֶשׁ וּבְאִין הָעֶכְבְּרִים וְקוֹרְעִין אֶת הַסְּפָרִים לְפִיכָךְ גָּזְרוּ שֶׁכָּל תְּרוּמָה שֶׁתִּגַּע בְּאַחַד מִכְּתָבֵי הַקֹּדֶשׁ נִטְמָאת וְהַרִי הִיא כְּשֶׁלִּישֵׁי לְטִמְאָה כְּאֵלוּ נִגְעוּ בְּשֶׁנִּי וְנִמְצְאוּ כָּל כְּתָבֵי הַקֹּדֶשׁ פּוֹסְלִין אֶת הַתְּרוּמָה כְּשֶׁנִּי. וְלֹא עוֹד אֶלָּא מִי שֶׁהָיוּ יָדָיו טְהוֹרוֹת וְנִגַּע בְּאַחַד מִכְּתָבֵי הַקֹּדֶשׁ נַעֲשׂוּ יָדָיו שְׁנִיּוֹת וּמִטְמְאִין אֶת הַתְּרוּמָה וְאֶת הַמִּשְׁקִין וְאִף עַל פִּי שֶׁאִין הַיָּדַיִם מִתְּטַמְּאוֹת אֶלָּא מִרֵּאשׁוֹן לְטִמְאָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ הוּן מִתְּטַמְּאוֹת מִן הַסְּפָר :

כסף משנה בראשונה היו מניחין וכו'. פ"ק דשבת (דף י"ד). ומ"ש ולא עוד אלא מי שהיו ידיו טהורות וכו' עד שהם דברי חכמה מטמאין את הידים. פ"ג דידיים וכת"ק :

ו רְצוּעוֹת תִּפְּלִין עִם הַתִּפְּלִין וְגַלְיוֹן שֶׁבִּסְפָר שֶׁלְמַעַלָּה וְשֶׁלְמַטָּה שֶׁבִּתְחִלָּה וְשֶׁבִּסוּף כְּשֶׁהוּן מְחַבְּרִין לְסִפָּר. וְסִפָּר שֶׁנִּמְחַק וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ שְׁמוֹנִים וְחָמֵשׁ אוֹתִיּוֹת. וּמְגַלָּה שֶׁכְּתוּב בָּהּ מִן הַתּוֹרָה שְׁמוֹנִים וְחָמֵשׁ אוֹתִיּוֹת כְּפָרֶשֶׁת [\(במדבר י-לח\)](#) 'וַיְהִי בְּנִסְעֵי הָאָרֶץ'. הַרִי אֵלוּ מִטְמְאִין אֶת הַיָּדַיִם. וְלֹא דְבָרֵי תּוֹרָה בְּלִבָּד אֶלָּא כָּל כְּתָבֵי הַקֹּדֶשׁ אֶפְלוּ שִׁיר הַשִּׁירִים וְקִהְלֵת שֶׁהוּן דְּבָרֵי חֲכָמָה מִטְמְאִין אֶת הַיָּדַיִם :

כסף משנה ומ"ש כשהם מחוברים לספר וכו'. בפרק כל כתבי [שבת קט"ז]. :

ז תְּרֻגוּם שְׁבַעֲזָרָא וְשִׁבְדָּנִיָּאל הָרִי הוּא מְכַלֵּל כְּתָבֵי הַקֹּדֶשׁ. אָבֵל תְּרֻגוּם שְׁכָתְבוּ עֵבְרִית וְעֵבְרִית שְׁכָתְבוּ תְּרֻגוּם אוֹ שְׁכָתְבֵי כְּתָבֵי הַקֹּדֶשׁ בְּכָתֵב עֵבְרִי אֵינָן מְטַמְּאִין אֶת הַיְדֻדִים עַד שֶׁיְהִיוּ כְּתוּבִים אַשּׁוּרִית עַל הָעוֹר וּבְדִיו :

כסף משנה תְּרֻגוּם שְׁבַעֲזָרָא וְכוּ' עַד וּבְדִיו. בַּפֶּרֶק רְבִיעֵי דִידִים :

ח הַכּוֹתֵב הַלֵּל וְשָׁמַע לְתִינּוֹק לְהַתְלַמֵּד בּוֹ אֶף עַל פִּי שְׂאִינוֹ רִשְׁאֵי הָרִי אֵלוֹ מְטַמְּאִין אֶת הַיְדֻדִים :

כסף משנה הַכּוֹתֵב הַלֵּל וְשָׁמַע וְכוּ' עַד אֵינָם מְטַמְּאִים אֶת הַיְדֻדִים. שֵׁם בַּתּוֹסַפְתָּא פ"ב :

ט הַמְּשִׁיחוֹת וְהַרְצוּעוֹת שֶׁתִּפְּרוֹן לְסַפֵּר אֶף עַל פִּי שְׂאִינוֹ רִשְׁאֵי לְקִיָּמוֹ כָּל זְמַן שֶׁהוּא מְחַבְּרִין לְסַפֵּר מְטַמְּאִין אֶת הַיְדֻדִים :

י תֵּיק שֶׁל סֵפֶר וּמְטַפְּחוֹת סִפְרִים בְּזְמַן שֶׁהוּא תְּפוּרוֹת מְטַמְּאִין אֶת הַיְדֻדִים. אָבֵל הַבְּרָכוֹת אֶף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן מְאוֹתִיּוֹת שֶׁל שֵׁם וּמַעֲנֵנִים הַרְבֵּה שֶׁל תּוֹרָה אֵינָן מְטַמְּאִין אֶת הַיְדֻדִים :

יא סִפְרֵי הַמִּינִים אֵינָן מְטַמְּאִין אֶת הַיְדֻדִים. פְּרֻשֵׁת סוּטָה הוֹאִיל וְלִמְחִיקָה עוֹמְדָת אֵינָה מְטַמְּאָה אֶת הַיְדֻדִים :

כסף משנה וְמָה שֶׁכָּתֵב סִפְרֵי הַמִּינִים וְכוּ'. שֵׁם בַּמִּשְׁנָה וּבַתּוֹסַפְתָּא. וְמָה שֶׁכָּתֵב פְּרֻשֵׁת סוּטָה וְכוּ'. יְרוּשְׁלַמִי פֶּרֶק ב' דְּסוּטָה :

הַלְכוֹת שָׂאֵר אֲבוֹת הַטּוֹמְאוֹת - פֶּרֶק עֲשִׂירִי

א כָּל הַמִּתְטַמֵּא בְּאֵב מֵאֲבוֹת הַטְּמְאוֹת בֵּין אָדָם בֵּין כְּלִים הָרִי הוּא רֵאשׁוֹן לְטִמְאָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ עַד שֶׁיִּטְבֵּל. טָבֵל הָרִי הוּא כְּשֵׁנִי לְטִמְאָה עַד שֶׁיַּעֲרִיב שְׁמֵשׁוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא-לב) 'בַּיָּמִים יוֹבֵא וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב וְטָהַר' הַכְּתוּב קָרָא לְטָבוֹל יוֹם טָמֵא :

כסף משנה כל המתטמא וכו' טבל הרי הוא כשני לטומאה וכו'. בסוף זבים מני טבול יום בהדי הנך דפוסלים את התרומה ופ"ק דפסחים (דף י"ד) אמרו שמן שנפסל בטבול יום מאי הוי שלישי. ומ"ש הכתוב קרא לטבול יום טמא. בפ"ק דשבת (דף י"ד ע"ב) טבול יום דאורייתא הוא דכתיב ובא השמש וטהר :

ב אֶחָד טָבוֹל יוֹם מִטְּמֵאָה חֲמוּרָה כְּגוֹן שֶׁטָבֵל מְזִיבוֹת מִטְּמֵאֹת מֵת וְצָרַעַת וְאֶחָד טָבוֹל יוֹם מִטְּמֵאֹת שְׂרָץ וְכִיּוֹצֵא בּוֹ כָּל הַטְּעוֹן הָעֶרֶב שְׁמֵשׁ בֵּין אָדָם בֵּין כְּלִים בֵּין מַדְבְּרֵי תוֹרָה בֵּין מַדְבְּרֵי סוּפְרִים הָרִי הוּא כְּשֵׁנִי לְטִמְאָה עַד שֶׁיַּעֲרִיב שְׁמֵשׁוֹ :

כסף משנה אחד טבול יום. בתוספתא דטהרות פ"ק אחד טבול יום מטומאה חמורה ואחד טבול יום מטומאה קלה ואפילו טבול יום מן הזב ומן הזבה הרי הוא כטבול יום מן השרץ כך היא הגירסא הנכונה וכתבה רבינו בהקדמתו לסדר טהרות. ובפרק כשם (דף כ"ט) אמרו מה לטבול יום שכן אב הטומאה ותיתי מטבול יום דשרץ : כל הטעון הערב שמש בין אדם וכו' הרי הוא כשני לטומאה. כלומר ואם נגע בחולין טהור דאין שני עושה ג' בחולין כדאיתא בפרק כשם (דף כ"ט ל') ואם נגע בתרומה פוסל ואינו מטמא דתנן בפרק שני דטבול יום קדירה שהיא מליאה משקים ונגע בה טבול יום וכו' המשקים פסולים והקדרה טהורה ואם היה משקה חולין הכל טהור ובתוספתא דטבול יום פ"ב שנינו טבול יום אינו מטמא משקה חולין ופוסל אוכלי תרומה. ועל מ"ש רבינו בין מד"ס. הוא תמיהא לי מדתנן בפרק י"א דפרה דטעון ביאת מים מד"ס לאחר ביאתו מותר בכולן אלמא דטבול יום של ד"ס מותר אף בתרומה ובקדש מיד ואינו טעון הערב שמש ואפשר לומר דיש בטומאות של דברי סופרים שטעונין הערב שמש ויש שאינם טעונים וצ"ע :

ג טָבוֹל יוֹם פּוֹסֵל אֶכְלֵי תְרוּמָה וּמִשְׁקָה תְרוּמָה וְאֶכְלֵי הַקֶּדֶשׁ וּמִשְׁקָה הַקֶּדֶשׁ פּוֹסֵל הַכֹּל. כִּיצַד. טָבוֹל יוֹם שֶׁנֶּגַע בְּאֶכְלֵי שֶׁל תְרוּמָה עֲשָׂאן שְׁלִישֵׁי לְטִמְאָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא שְׁנִי וְכֵן אִם נֶגַע

בְּמִשְׁקִין שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאִין וְהָרִי הוּן שְׁלִישֵׁי לְטֵמְאָה. נִגַע טָבּוּל יוֹם בְּמִשְׁקִין שֶׁל קֹדֶשׁ טְמֵאִין וְהָרִי הוּן רְבִיעֵי לְטֵמְאָה וְכֵן אִם נִגַע בְּאֶכְלֵי הַקֹּדֶשׁ עֲשָׂאֵן רְבִיעֵי. אָבֵל אִם נִגַע בְּאֶכְלֵי חֲלִין וּמִשְׁקָה חֲלִין הָרִי הוּן טְהוֹרִין. וְדִין מְחִסֵּר כְּפוּרִים וְטָבּוּל יוֹם בְּנִגְיַעַת הַקֹּדֶשׁ אֶחָד הוּא. הָרִי נִתְבָּאֵר לָךְ מְכַל אֱלוֹ הַדְּבָרִים שְׂאִין שֵׁם מִשְׁקִין שְׁנִיּוֹת לְעוֹלָם אֶלָּא הַמִּשְׁקִין תִּתְחַלֶּה לְעוֹלָם חוּץ מִמִּשְׁקִין שֶׁנִּגַע בָּהֶן טָבּוּל יוֹם שֶׁהוּן שְׁלִישֵׁי אִם הָיוּ תְּרוּמָה אוֹ רְבִיעֵי אִם הָיוּ קֹדֶשׁ :

כסף משנה **טבול יום פוסל וכו'.** בריש פרק ב' דמעילה (דף ח') אהא דתנן נמלקה הוכשרה להפסל בטבול יום להפסל אין אבל לטמויי לא מתניתין מני רבנן היא דתניא טבול יום אבא שאול אומר תחילה לקדש רבי מאיר אומר מטמא את הקדש ופוסל את התרומה וחכ"א כשם שהוא פוסל משקה תרומה ואוכלי תרומה כך הוא פוסל משקה קדש ואוכלי קדש ומפרש טעמא דחכמים משום דכיון דטבל קלשא טומאה פסול משוי טמא לא משוי כלומר ואינו כשאר שני שמטמא ג' בקדש ודבר ידוע שכשאומר פסול עניינו שלא יטמא זולתו וכמבואר בדברי רבינו ברפי"א ובפי"א דפרה תנן דטעון ביאת מים מן התורה לאחר ביאתו פוסל בקדש ובתרומה אליבא דחכמים ומותר בחולין ובפי"ח דפרה תנן כל הפוסל את התרומה מטמא משקים להיות תחילה לטמא אחד ולפסול אחד חוץ מטבול יום :

ד כָּל הַמְטַמְּאִין בֵּין חֲמוּרֵין בֵּין קָלִין מִשְׁקִין הַיּוֹצְאִין מֵהוּן כְּגוֹן רֶקֶן וּמִימֵי רִגְלֵיהוֹן הָרִי הוּן כְּמִשְׁקִין שֶׁנִּגְעוּ בָּהֶן אֱלוֹ וְאֱלוֹ רֵאשׁוֹן לְטֵמְאָה כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְנוּ חוּץ מִזֶּבֶךְ וְחִבְרִיו שֶׁמִּשְׁקִין הַיּוֹצְאִין מֵהוּן אֵב טְמֵאָה וּמִשְׁקִין שֶׁהִזְבּוּ וְחִבְרִיו נוֹגְעִין בָּהֶן תִּתְחַלֶּה. אֶפְלוֹ אוֹכֵל אֶכְלֵי טְמֵאִין אוֹ שׁוֹתֵה מִשְׁקִין טְמֵאִין הַמִּשְׁקִין הַיּוֹצְאִין מִמֶּנּוּ קֹדֶם שֶׁיִּטְבֵּל כְּמוֹ הַמִּשְׁקִין שֶׁנִּגַע בָּהֶן שֶׁהוּן תִּתְחַלֶּה. וְכֵן טָבּוּל יוֹם מִשְׁקִין הַיּוֹצְאִין מִמֶּנּוּ כְּמִשְׁקִין שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בָּהֶן שְׂאִין מְטַמְּאִין אַחֲרַיִם כָּלֵל אֶלָּא אִם נִגַע בְּמִשְׁקָה חֲלִין הָרִי הוּן טְהוֹרִין וְאִם נִגַע בְּמִשְׁקָה תְּרוּמָה הָרִי הוּן שְׁלִישֵׁי וְאִם נִגַע בְּמִשְׁקָה קֹדֶשׁ הָרִי הוּן רְבִיעֵי :

כסף משנה כל המטמאים וכו'. בטבול יום רפ"ב משקה טבול יום כמשקים שהוא נוגע בהם אלו ואלו אינם מטמאים ושאר כל הטמאים בין קלים בין חמורים משקים היוצאים מהם כמשקים שהוא נוגע בהם אלו ואלו תחלה חוץ מן המשקה שהוא אב הטומאה ובפרק כיסוי הדם (דף פ"ח) ביארו ואמרו קלים שרץ חמורים זב וכלל רבינו בכלל טמאים קלים אוכל אוכלים טמאים שמאחר ששנינו כל הטמאים משמע דכללא כייל גם לזה ואע"פ שאמרו קלים שרץ לאו דוקא שרץ אלא לדוגמא נקטיה. ומ"ש רבינו וכן טבול יום וכו' ואם נגע במשקה תרומה הרי הם שלישי וכו'. כלומר שמה ששנינו אינם מטמאים היינו לומר דכל חד כדיניה דחולין אינם מטמאים אלא טהורים ותרומה הויא שלישי וקדש רביעי ונקט אין מטמאין לישנא דכייל לכולהו ואיכא טהורים ואיכא פסולים: ודע שמצאתי כתוב בספר מוגה ואם נגע במשקה קדש הוא או מחוסר כפורים הרי הן רביעי וטעמא מפני שרבינו סובר שמחוסר כפורים פוסל את הקדש בנגיעה כמו טבול יום כדמשמע בר"פ טבול יום וכמ"ש רבינו בהקדמתו לסדר טהרות:

ה ועתה יתבאר לך שאין שלישי שבתרומה ולא רביעי שבקדש מטמא משקה אחר או אכל אחר. ואין צריך לומר שאין מטמאין כלים. לפיכך קדרה שמלאה משקין ונגע בה טבול יום אם היתה משקה חלין הכל טהור. ואם היתה משקה תרומה המשקין פסולין והקדרה טהורה. ואם היו ידיו טמאות המשקה טמא בין משקה תרומה בין משקה חלין. וזה חמך בידיים מבטבול יום. וחמך בטבול יום מבדידים טמאות שספק טבול יום פוסל מספק וספק הידיים טהור כמו שיתבאר:

כסף משנה ועתה יתבאר לך שאין שלישי שבתרומה וכו'. בפ"ב דטהרות הראשון והשני שבתרומה טמאים ומטמאים השלישי פסול ואינו מטמא הרביעי נאכל בנוזל הקדש הראשון והשני ושלישי שבקדש טמאים ומטמאים הרביעי פסול ואינו מטמא החמישי נאכל בנוזל הקדש ונתבאר בפ"ק דפסחים (דף ט"ז) ובפ"ב דחולין (דף ל"ד ל"ה): לפיכך קדירה וכו' עד וספק הידים טהור. פרק שני דטבול יום והדברים מבוארים בטעמא דטבול יום הוא כשני ואין שני עושה שלישי בחולין אבל פוסל הוא את התרומה אבל הקדרה לא נטמאה דמשקים שנגע בהם טבול יום לא הוו תחילה ואינם מטמאין כלים כמו שנתבאר בפ"ז שהוא דעת רבינו:

ו אַחַד טְהוֹר שְׁהִיּוּ יָדָיו טְמֵאוֹת אוֹ טְבוּל יוֹם שְׂיָדָיו טְמֵאוֹת הָרִי זֶה מְטַמֵּא מִשְׁקָה חֲלִין וְעוֹשֶׂה אוֹתָן תְּחִלָּה לְטַמֵּא אֶכְלִין וּמִשְׁקִין כְּמוֹ שְׂבֻאֲרָנוּ. וּמֵאַחַר שְׂמִשְׁקָה שְׂיִצָּא מְטְבוּל יוֹם כְּמִשְׁקִין שְׂנִגַּע בָּהֶן טְבוּל יוֹם שְׂנִפֵּל מֵרְקוֹ אוֹ מִיָּמֵי רְגָלָיו עַל כָּכָר שֶׁל תְּרוּמָה הָרִי זֶה טְהוֹר מִפְּנֵי שֶׁהוּן כְּמִשְׁקִין שְׂנִגַּע בָּהֶן :

כסף משנה אחד טהור וכו'. פשוט הוא: ומאחר שמשקה וכו'. משנה בסוף נדה (דף ע"א ע"ב):

ז מִכָּל אֱלוֹ הַדְּבָרִים שֶׁהִקְדַּמְנוּ לְבִאָרָם אֵתָּה לְמַד שֶׁהָאָדָם יִהְיֶה אָב לְטַמְאָה וְיִהְיֶה רֵאשׁוֹן לְטַמְאָה מִדְּבָרֵי תוֹרָה. וְלְעוֹלָם לֹא יִהְיֶה הָאָדָם שְׁנִי אֶלָּא מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים וְהוּא הָאוֹכֵל אֶכְלִין טְמֵאִים אוֹ הַשׁוֹתֶה מִשְׁקִין טְמֵאִין אוֹ הַבֹּא רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ בְּמִים שְׂאוּבִין שְׁכָל אֱלוֹ כְּשֵׁנִי לְטַמְאָה מִדְּבָרֵיהֶם. וְכֵן שְׂאָר כָּל הַכֹּלִים חוּץ מִכְּלֵי חֶרֶס יִהְיוּ אָב טַמְאָה וְיִהְיוּ רֵאשׁוֹן לְטַמְאָה מִדְּבָרֵי תוֹרָה. וְלֹא יִהְיֶה הַכֹּלֵי לְעוֹלָם שְׁנִי לְטַמְאָה אֶלָּא מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים שְׂאָם יְטַמֵּא בְּמִשְׁקִין טְמֵאִים יִהְיֶה שְׁנִי מִדְּבָרֵיהֶן כְּמוֹ שְׂבֻאֲרָנוּ :

כסף משנה מכל אלו הדברים וכו'. שהאדם יהיה אב הטומאה ויהיה ראשון וכו'. נתבאר בפ"ה מהל' טומאת מת ובהל' מטמאי משכב:

ח כְּבָר בְּאֲרָנוּ שְׁכָלֵי חֶרֶס לֹא יִהְיֶה אָב טַמְאָה לְעוֹלָם לֹא מִדְּבָרֵי תוֹרָה וְלֹא מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים. וְיִהְיֶה רֵאשׁוֹן לְטַמְאָה מִדְּבָרֵי תוֹרָה וְשְׁנִי מִדְּבָרֵיהֶן אִם נְטַמֵּא בְּמִשְׁקִין כְּשְׂאָר הַכֹּלִים. וְלֹא יִהְיֶה הָאָדָם וְלֹא הַכֹּלִים שְׁלִישֵׁי וְלֹא רְבִיעֵי לְעוֹלָם לֹא מִדְּבָרֵי תוֹרָה וְלֹא מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים :

כסף משנה כבר ביארנו שכלי חרס לא יהיה אב טומאה לעולם. פ"ה מהלכות טומאת מת:

ט הָאֲכָלִים לֹא יִהְיוּ אֵב טִמְאָה לְעוֹלָם לֹא מִדְּבָרֵי תוֹרָה וְלֹא מִדְּבָרֵיהֶם. וַיִּהְיוּ רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי מִדְּבָרֵי תוֹרָה שֶׁהָאָדָם אוֹ הַכֶּלִי שֶׁהוּא רֵאשׁוֹן לְטִמְאָה אִם נִגַע בְּאֲכָל עֲשָׂאוֹהוּ שֵׁנִי וְהָאֲכָלִין יִהְיוּ שְׁלִישֵׁי וּרְבִיעֵי לְטִמְאָה מִדְּבָרֵיהֶן בְּלִבָּד :

כסף משנה האוכלים לא יהיו אב טומאה לעולם וכו'. נתבאר בפ"ז מהלכות אלו:

י הַמְשָׁקִין יִהְיוּ אֵב טִמְאָה מִדְּבָרֵי תוֹרָה. כְּגוֹן מִי חִטָּאת וְרוֹק הַזָּב וּמִימֵי רִגְלָיו. וַיִּהְיוּ רֵאשׁוֹן לְטִמְאָה מִדְּבָרֵי תוֹרָה כְּגוֹן שֶׁנִּגְעוּ בְּאֵב מַאֲבוֹת הַטִּמְאוֹת. וְכֵן אִם נִגְעוּ הַמְשָׁקִין בְּוֹלֵד הַטִּמְאָה בֵּין אָדָם בֵּין כְּלִים נְטִמָּאוּ מִדְּבָרֵי תוֹרָה וְהָרִי הוּא כְּרֵאשׁוֹן לְטִמְאָה לְטִמְאָה אַחֲרֵים מִדְּבָרֵיהֶן. וְכֵן אִם נִגְעוּ בְּשֵׁנִי בֵּין אָדָם בֵּין כְּלִים בֵּין בְּאֲכָלִין נַעֲשׂוּ רֵאשׁוֹן לְטִמְאָה אַחֲרֵים מִדְּבָרֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. וַיִּהְיוּ הַמְשָׁקִין שְׁלִישֵׁי וּרְבִיעֵי מִדְּבָרֵיהֶם. כִּיצַד. אִם נִגַע טְבוּל יוֹם בְּמִשְׁקָה תְּרוּמָה עֲשָׂאָהוּ שְׁלִישֵׁי וְאִם נִגַע בְּמִשְׁקָה קֹדֶשׁ עֲשָׂאָהוּ רְבִיעֵי. וְאִין אֶתָּה מוֹצֵא מְשָׁקִין שְׁנִיּוֹת לְעוֹלָם וְלֹא מְשָׁקָה שְׁאִינוֹ תִּחְלָה חוּץ מִמִּשְׁקָה טְבוּל יוֹם אוֹ מְחַסֵּר כְּפוּרִים בְּקֹדֶשׁ כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ שֶׁהוּא פּוֹסֵל מִדְּבָרֵיהֶם וְאִינוֹ מְטִמָּא :

כסף משנה ואין אתה מוצא משקין שניות לעולם וכו'. חזר לכתוב כן לאפוקי ממ"ש בקצת נוסחאות בסוף פ"ק דפסחים (דף י"ז ע"ב) הכא בבשר שנטמא במשקים שניות שנטמאו מחמת שרץ וסובר רבינו שהוא טעות סופר כמ"ש בהקדמתו לסדר טהרות:

הלכות שאר אבות הטומאות - פרק אחד

עשר

א כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בְּאֶכְלִין פְּסוּל הוּא שְׂיִהְיֶה הָאֶכֶל עֲצָמוֹ טָמֵא וְלֹא יִטְמָא אֶכָּל אַחֵר. אֶלָּא אִם נִגַּע בְּאֶכֶל אַחֵר הִרִי הוּא טָהוֹר:

כסף משנה כל מקום שנאמר באוכלים פסול וכו' הראשון שבחולין וכו'. משנה פרק שני דטהרות ואיתא בפ"ב דחולין (דף ל"ה) ופ"ק דפסחים (דף ט"ז):

ב הָרֵאשׁוֹן שֶׁבְּחֻלִין טָמֵא וּמְטֵמָא. הַשֵּׁנִי פְּסוּל וְלֹא מְטֵמָא וְאִין שְׁנֵי עוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי בְּחֻלִין. וּמִנִּין לְאֶכֶל שְׁנֵי שֶׁהוּא פְּסוּל בְּחֻלִין שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא יא-לג\)](#) 'וְכָלִי חָרַשׁ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶן אֶל תּוֹכוֹ כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא'. נִמְצָא הַשְּׂרָץ אֵב וְכָלִי חָרַס שֶׁנֶּפֶל הַשְּׂרָץ לְאֹוִירוֹ רֵאשׁוֹן וְהָאֶכֶל שֶׁבְּכָלִי שְׁנֵי וְהִרִי הוּא אוֹמֵר יִטְמָא. וְכֵן שְׂרָץ שֶׁנֶּפֶל לְאֹוִיר הַתַּנּוּר הַפֶּת שֶׁנִּיָּה שֶׁהַתַּנּוּר רֵאשׁוֹן:

כסף משנה ואין שני עושה ג' בחולין. בפ"ב דטהרות ופי"א דפרה ופ"ק דנדה (דף ז') ובפרק כשם (דף ל') אמרו דכ"ע אין שני עושה שלישי בחולין ובפ"ב דחולין (דף ל"ג ל"ד) כולה סוגיא הכי רהטא וכן בחגיגה (דף כ"ד) ובפסחים שם: ומנין לאוכל שני שהוא פסול בחולין וכו'. משנה פרק כשם (כ"ז): וכריב"ז. ומ"ש וכן שרץ שנפל וכו'. פ"ח דכלים ואיתא בפ"ק דפסחים (דף כ') ופרק תולין (קל"ח):

ג הָרֵאשׁוֹן וְהַשֵּׁנִי שֶׁבְּתְרוּמָה טָמֵאִים וּמְטֵמָאִים. הַשְּׁלִישִׁי פְּסוּל וְלֹא מְטֵמָא וְאִין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בְּתְרוּמָה. מִנִּין לְאוֹכֵל שְׁלִישִׁי שֶׁהוּא פּוֹסֵל בְּתְרוּמָה שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא כב-ז\)](#) 'וּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהַר וְאַחֵר יֹאכֵל מִן הַקֶּדָשִׁים' נִמְצָא טְבוּל יוֹם אֲסוּר בְּתְרוּמָה עַד שֶׁיַּעֲרִיב שֶׁמֶשׁוֹ וְאִם נִגַּע בָּהּ פְּסָלָהּ וְטְבוּל יוֹם כְּשֵׁנִי לְטֵמְאָה הוּא. הָא לְמִדַּת שֶׁהַשֵּׁנִי עוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי בְּתְרוּמָה:

כסף משנה הראשון והשני שבתרומה טמאים ומטמאין וכו'. בפ"ב דטהרות :
מנין לאוכל שלישי וכו'. פרק הערל עלה ע"ד :

ד הראשון והשני והשלישי בקדש טמאין ומטמאין. הרביעי פסול ואינו מטמא ואין רביעי עושה חמישי לעולם. ומנין לשלישי בקדש שהוא טמא שנאמר [\(ויקרא ז-יט\)](#) 'והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכלי וכבר קרא הכתוב לשני טמא שנאמר [\(ויקרא יא-לג\)](#) 'כל אשר בתוכו יטמא' הא למדת שבשר הקדש שנגע בשני נטמא וישרף. ומנין לרביעי בקדש שהוא פסול מקל וחמר. ומה מחסר כפורים שהוא מתר בתרומה אסור בקדש עד שיביא כפרתו. השלישי שהוא פסול בתרומה אינו דין שיעשה רביעי בקדש. אבל החמישי טהור :

כסף משנה הראשון והשני וכו'. פ"ב דטהרות שם : ומנין לשלישי בקדש וכו' עד אינו דין שיעשה רביעי בקדש. פרק כשם (דף כ"ט ע"ב) ופ"ק דפסחים (דף י"ח ע"ב) ופרק חומר בקדש (דף כ"ד) :

ה בשר תאווה אף על פי שהוא טהור גזרו עליו שיהיה כשלישי לטמאה מטמא את הקדש ואינו פוסל את התרומה. ויראה לי שלא גזרו עליו אלא כדי שלא יערבוהו עם בשר הקדש ויבואו לטעות ולשגג בו וידמו שהבשר זה הוא חל והוא קדש ויאכלנו בטמאה :

כסף משנה בשר תאווה וכו'. בתוספתא דנדה פ"ט. ומ"ש רבינו מטמא את הקדש, מאחר שטהור לתרומה לא היה לו לטמא את הקדש ואפשר דלשון מטמא דנקט לאו דוקא אלא היינו לומר שפוסל את הקדש ולישנא דתוספתא נקט ולא דוקא זה דעת הר"י קורקוס ז"ל. ואין נ"ל שהרי שנו בתוספתא חזרו וגזרו כנבילה עצמה מטמא במשא נראה שגזרו והחמירו עליו בקדש ביותר ואין לתרומה שייכות בזה יותר מהחולין :

ו חבורי אכלין על ידי משקין הרי הן חבור לטמא טמאת אכלין [*](#) והדבר ספק אם חשובים כגוף אחד למנות בהן ראשון

וְשְׁנֵי וְשְׁלִישֵׁי. או חוֹשְׁבִים זֶה הָאֶכֶל שֶׁנִּגְעָה בּוֹ הַטְּמֵאָה רִאשׁוֹן
וְהָאֶכֶל הַמְּחַבֵּר לוֹ שְׁנֵי:

ההראב"ד והדבר ספק. א"א אינו כן אלא כבר פשטוה בזבחים שאין מונין
בו ראשון ושני:

כסף משנה חיבורי אוכלים וכו'. בס"פ טבול יום בעא רבי זירא מרבי אמי בר
חייא וכו' הא דתנן חיבורי אוכלים על ידי משקים חיבור לטומאה קלה ואינו
חיבור לטומאה חמורה מונין בו ראשון ושני או אין מונין בו ראשון ושני א"ל
כל היכא דמטמא אדם מונין בו ראשון ושני אין מטמא אדם אין מונין בו
ראשון ושני ופירש רש"י חיבורי אוכלין וכו' ומשמע דפשט ליה דכיון דאוכלים
אינם מטמאים אדם אין מונים בו ראשון ושני. וזהו שכתב הראב"ד והדבר
ספק א"א אינו כן אלא כבר פשטוה בזבחים שאין מונים בו ראשון ושני עכ"ל.
וטעם רבינו נראה שהוא מדגרסינן בפרק הקומץ רבה (דף כ"ד) בעי רבי ירמיה
צירוף כלי וחבור מים וכו' וכיון דהא דמיא להך וסלקא בתיקו ה"ה לאידך
ואע"ג דרבי אמי בר חייא פשטה מ"מ מידי ספיקא לא נפקא. ונראה מדברי
רבינו דהכי קא מיבעיא ליה אי חשיבי שני האוכלים שחיברם המשקה כגוף
א' ואם נגע שרץ באחד מהם ה"ל תרווייהו ראשון והנוגע באוכל שבצד האחר
הוי שני או דילמא אע"פ שהמשקה מחברם מ"מ היינו להיות אוכל שבצד זה
טמא אע"פ שלא נגע בו השרץ ומכל מקום אינו נחשב כאילו נגע בו השרץ
ודיינו שנחשוב אותו כאילו נגע באוכל שנגע בו השרץ דהוה ליה שני ואוכל
הנוגע בו שלישי:

ז הַשְּׁנֵי שֶׁבְּחֻלִין פּוֹסֵל אֶכְלֵי תְרוּמָה וְעוֹשֶׂה אוֹתָן שְׁלִישֵׁי. וְאִם
נָגַע בְּמִשְׁקָה חֻלִין טְמֵאָן וְאִין צָרִיד לומר אִם נָגַע בְּמִשְׁקָה
תְרוּמָה או בְּמִשְׁקָה קֹדֶשׁ שֶׁהוּא מְטֵמָא אֶת הַכֹּל:

כסף משנה השני שבחולין וכו'. בפ"ב דטהרות שני שבחולין מטמא משקה
חולין ופוסל לאוכלי תרומה. ומ"ש אִם נָגַע בְּמִשְׁקָה חולין טמאין. איני יודע
למה לא כתב שנעשו תחילה כמ"ש בבא שאחר זו:

ח הַשְּׁלִישֵׁי שֶׁבְּתְרוּמָה שֶׁנִּגְע בְּאֶכְלֵי קֹדֶשׁ פְּסָלָן וְנִעְשׂוּ רְבִיעֵי.
וְאִם נָגַע בְּמִשְׁקָה הַקֹּדֶשׁ טְמֵאָן וְנִעְשׂוּ תְחֻלָּה. אֲבָל אִם נָגַע

שְׁלִישֵׁי שַׁבְּתֵרוּמָה בְּמִשְׁקָה תְּרוּמָה הָרִי הוּא טְהוֹר. וְכֵן רְבִיעֵי
שַׁבְּקֹדֶשׁ * אִם נִגַע בְּמִשְׁקָה קֹדֶשׁ הָרִי זֶה טְהוֹר :

ההראב"ד אִם נִגַע בְּמִשְׁקָה קֹדֶשׁ הָרִי זֶה טְהוֹר. א"א זה שיבוש שהרי אמרו
השלישי שבכולן מטמא משקה קודש ופוסל אוכלי קודש מדקאמר מטמא
אלמא ההוא משקה נמי פוסל למשקה אחריני דקודש או אפילו לאוכלי
קודש :

כסף משנה השלישי שבתרומה וכו'. שם השלישי שבתרומה מטמא משקה
קדש ופוסל לאוכלי קדש. ומ"ש אבל אם נגע שלישי שבתרומה במשקה
תרומה הרי הוא טהור. הכי משמע מדלא קתני ופוסל אוכלי קדש ומשקה
תרומה. ומ"ש וכן רביעי שבקדש אם נגע במשקה קדש ה"ז טהור. שם
הראשון והשני והשלישי שבקדש טמאים ומטמאים הרביעי פסול ואינו
מטמא. וכתב הראב"ד אם נגע במשקה קדש ה"ז טהור א"א זה שיבוש שהרי
אמרו השלישי שבכולן וכו'. והיא משנה בפ"ב דטהרות ופשטה מוכיח כדברי
הראב"ד ואפשר לומר לדעת רבינו דמאי מטמא משקה קדש דקאמר פוסל
משקה קדש וכעין מה שפ"י רבינו שמשון בפרק הנזכר גבי הראשון שבחולין
טמא ומטמא השני פסול ואינו מטמא הראשון והשני שבתרומה טמאים
ומטמאים השלישי פסול ואינו מטמא הראשון והשני והשלישי שבקדש
טמאים ומטמאים הרביעי פסול ואינו מטמא דטמא ומטמא דקתני בכולהו
היינו טמא ופוסל ומטמא לאו דוקא נקט וכן נמי הא דקתני בכולהו פסול ולא
מטמא היינו פוסל ולא פוסל. ומ"ש הראב"ד ההוא משקה נמי פוסל משקה
אחרינא לא דק דמשקה הנוגע במשקה אחר עושהו תחילה כמו שנתבאר
בפ"י :

ט חֲלִין שְׁנַעְשׂוּ עַל טְהָרַת תְּרוּמָה הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבְּהֶן פְּסוּל
בְּתֵרוּמָה. וְאִם נִגַע בְּקֹדֶשׁ אֵינוֹ עוֹשֶׂהוּ רְבִיעֵי וְאֶפְלוּ מִשְׁקָה קֹדֶשׁ
אֵינוֹ פּוֹסֵל. וְחֲלִין שְׁנַעְשׂוּ עַל טְהָרַת הַקֹּדֶשׁ * הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבְּהֶן
טְהוֹר כְּחֲלִין :

ההראב"ד הג' שבהן טהור כחולין. א"א זה האיש תפס הדרך המסוכסכת
בסירים והניח הדרך הסלולה כי רוב הסוגי של חולין והסוגיא של מס' נדה
וסתם משנה של מסכת חגיגה כולן חולין שנעשו על טהרת הקודש כקדש דמו
והוא תפס דברי יחיד הוא ר"נ דס"ל כחולין דמו והוא אמר לה הכא ואמר לה
נמי התם בחומר בקדש :

כסף משנה **חולין שנעשו וכו'.** בפרק ב' דטהרות ר"א אומר האוכל אוכל ראשון וכו' רבי יהושע אומר האוכל אוכל ראשון ואוכל שני שלישי שני לקדש ולא שני לתרומה בחולין שנעשו לטהרת תרומה ומייתי לה בפרק ב' דחולין (דף ל"ג ע"ב) ופירש רש"י בחולין שנעשו על טהרת תרומה כלומר האי אוכל ראשון שני ושלישי בחולין מיירי וכו' ובאי זה אוכל חולין אתה מוצא שלישי הא שני לא עביד שלישי בחולין אתה מוצאו בחולין שנעשו על טהרת תרומה. **ומה שכתב ואם נגע בקדש אינו עושהו רביעי ואפילו משקה קדש אינו פוסל.** **ומה שכתב וחולין שנעשו על טהרת הקדש וכו'.** כתב הראב"ד א"א זה האיש תפס הדרך המסוכסכת בסירים וכו'. ביאור הדברים דבפרק ב' דחולין (דף ל"ג) תנן השוחט בהמה חיה ועוף ולא יצא מהם דם כשרים ונאכלים בידיים מסואבות לפי שלא הוכשרו בדם. ובגמרא טעמא דלא יצא מהם דם הא יצא מהם דם אין נאכלים בידיים מסואבות אמאי ידים שניות הם ואין שני עושה שלישי בחולין וממאי דבחולין עסקינן דקתני חיה (דאילו קדשים חיה בקדשים מי איכא וכו') אמר רבי אלעזר א"ר הושעיא הכא בחולין שנעשו על טהרת הקדש עסקינן ודלא כרבי יהושע וכו' דאמר שלישי ושני לקדש ולא שני לתרומה בחולין שנעשו על טהרת תרומה על טהרת תרומה אין על טהרת הקדש לא קסבר חולין שנעשו על טהרת הקדש לית בהו שלישי ופי' רש"י על טהרת הקדש כגון אדם הרגיל לאכול קדשים ורוצה להיות רגיל תדיר בשמירת טהרתן ושומר אף חולין מכל טומאות הפוסלות בקדש וכו'. ודלא כרבי יהושע דאמר חולין שנעשו על טהרת הקדש לא פסיל בהו שלישי דבטלה דעתו ואין יכול להתפיס על חולין טהרת הקדש אמר עולא (דף ל"ד) חברייא אמרין בחולין שנעשו על טהרת הקדש ודלא כרבי יהושע ואנא אמינא רבי יהושע היא ולא מיבעיא קאמר ל"מ חולין שנעשו על טהרת הקדש דחמירי דאית בהו ג' אלא אפילו חולין שנעשו על טהרת תרומה נמי אית בהו שלישי מאן חברייא רבה בר בר חנא היא דאמר רבה בר בר חנא אמר ר"י מאי אהדרו ר"א ורבי יהושע אהדדי וכו' א"ל אף אני לא אמרתי אלא בתרומה וכו' אמר רבי זירא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן אמר רבי ינאי האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש נעשה גופו שני לקדש איתיביה רבי זירא לרבי אסי שלישי ושני לקדש ואין שני לתרומה בחולין שנעשו על טהרת תרומה על טהרת תרומה אין על טהרת הקדש לא א"ל לא מיבעיא קאמר והא אף אני לא אמרתי [אלא בתרומה] קאמר אמוראי נינהו ואלביא דר"י. (דף ל"ה) יתיב רב יצחק בר שמואל בר מרתא קמיה דר"נ ויתיב וקאמר האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש טהור לאכול בקדש שאין לך דבר שעושה רביעי אלא קדש מקודש בלבד ופירש רש"י קודש מקודש קדש גמור שקדש גופו כגון בשר קרבן וכו' אבל שלישי של קדש המקודש בקדושת הפה לא מתיב רמי בר חמא וכו' א"ל הנח לתרומה וכו' אמר רבא

מדרסות קאמרת וכו' מתיב רב הונא בר נתן השני שבחולין מטמא משקה חולין ופוסל אוכלי תרומה והשלישי מטמא משקה קודש ופוסל אוכלי קדש בחולין שנעשו על טהרת הקדש תנאי היא דתניא חולין שנעשו על טהרת הקדש הרי הם כחולין ר"א ברבי צדוק אומר הרי הם כתרומה לטמא שנים ולפסול אחד ובריש פרק חומר בקדש (חגיגה דף כ' ע"ב) מונה מעלות בקדש מבתרומה ואמר רבי אילא אמר רבי חנינא בר פפא וכו' ראשונות בין לקדש בין לחולין שנעשו על טהרת הקדש אחרונות לקדש אבל לא לחולין שנעשו על טהרת הקדש וגרסינן תו התם (דף כ"ב) רבא סבר לה כי הא דאמר ר"נ אמר רבה בר אבוה וכו' שש ראשונות בין לקדש בין לחולין שנעשו על טהרת הקדש אחרונות לקדש אבל לא לחולין שנעשו על טהרת הקדש ואחת מהאחרונות היא הרביעי בקדש פסול ובפרק ב' דחגיגה (דף י"ט ע"ב) על מתניתין דהתם אמר רב מרי שמע מינה חולין שנעשו על טהרת הקדש כקדש דמו ובפירקא קמא דנדה (דף ו' ע"ב) גבי מעת לעת שבנדה מטמא בין לקדש בין לתרומה דייק מדלא קתני לה גבי מעלות ופריך ר"נ והא תניא לקדש אבל לא לתרומה ומשני לה רבי שמואל בר יצחק [דה"ק] לחולין שנעשו על טהרת הקדש ולא לחולין שנעשו על טהרת תרומה וטעם רבינו משום דהא דקתני חולין שנעשו ע"ג הקדש הרי הם כחולין וכו' משנה בספ"ב דטהרות וכיון דסתם לן תנא דלאו כקדש דמו הכי נקטינן ואע"ג דסתם לן תנא בפרק השוחט (דף ל"ג) דלא כרבי יהושע אין משם ראייה דקדש דמו משום דהא איכא התם אוקימתא אחריתא שאינה עניין לזה ותו דהא כמה אמוראי דסברי דלא כקדש דמו ורבא דבתרא הוא סבר הכי נקטינן כוותיהו והכי אמר סתם גמרא בשלהי נדה (דף ע"א ע"ב) אמתניתין דבראשונה היו אומרים היושבת על דם טוהר מערה מים לפסח חזרו לומר הרי היא כמגע טמא לקדשים לקדשים אין לחולין לא אלמא חולין שנעשו על טהרת הקדש לאו כקדש הם וכתב רבינו בפ"ב דטהרות כ"מ שתמצא במשנה זכרון שלישי בחולין שנעשו על טהרת הקדש הוא למשנה ראשונה וכיוצא בזה כתב בפ"ב דחגיגה ודבר פשוט דהלכה כמשנה אחרונה :

הַאֹכֵל רְבִיעֵי שְׁבַקְדָּשׁ אָסוּר לוֹ לֶאֱכֹל אֶת הַקֹּדֶשׁ וּמִתֵּר לִגְעַ בְּקֹדֶשׁ וְאִינוּ פּוֹסְלוֹ. אֶפְלוּ תִבְשִׁיל שְׁנִתְעַרְבַּ בּוֹ הַקֹּדֶשׁ וְאִין בּוֹ כְּזֵית בְּכַדִּי אֶכִּילַת פָּרֶס הָרִי זֶה לֹא יֵאָכֵל בְּרְבִיעֵי שָׁל קֹדֶשׁ אֶלָּא בְּחֻמֵּי שְׁהוּא טְהוֹר כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ :

ההראב"ד אלא בחמישי שהוא טהור. א"א אומר אני שהחמישי אפילו עם הקדש עצמו נאכל ושתי הבבות האחרונות לא נאסר בהן נזיד אלא מפני הבבא

הראשונה שהוא דוקא דמיירי בחולין שנעשו על טהרת תרומה דאית בהו שלישי אבל הבבות האחרונות אין בהם לא רביעי בתרומה ולא חמישי בקדש:

כסף משנה האוכל וכו'. בפרק ב' דטהרות הראשון והשני והשלישי שבקדש טמאים ומטמאים הרביעי פסול ואינו מטמא חמישי נאכל בנזיד הקדש ופירושה נלמד ממה שיתבאר בסמוך שאמרו במתניתין דהראשון שבחולין טמא ומטמא וכו' והשלישי נאכל בנזיד הדמע: **וכתב** הראב"ד אלא בחמישי שהוא טהור א"א אומר אני החמישי וכו': **ביאור** הדברים דבפ"ב דטהרות שם תנן הראשון שבחולין טמא ומטמא השני פסול ולא מטמא השלישי נאכל בנזיד הדמע הראשון והשני שבתרומה טמאים ומטמאים השלישי פסול ולא מטמא הרביעי נאכל בנזיד הקדש הראשון והשני והשלישי שבקדש טמאים ומטמאים הרביעי פסול ולא מטמא חמישי נאכל בנזיד הקדש עכ"ל ופירוש הראב"ד דחוק מאד ודברי רבינו כפשטא דמתניתין ומאי דקתני הרביעי שבתרומה והחמישי שבקדש ה"ק שלישי שבתרומה והרביעי שבקדש אסורים לאכול קדש אפילו אין הקדש בעין אלא מעורב בנזיד ואינו מותר לאוכלו אלא הרביעי שבתרומה והחמישי שבקדש שהם טהורים גמורים שהרי אין רביעי בתרומה ולא חמישי בקדש:

יא האוכל שלישי שבתרומה עצמה או של חלין שנעשו על טהרת תרומה הרי זה אסור לאכול את התרומה עד שיטבל. ומותר לגע בתרומה והרי היא טהורה. באכילה עשו מעלה בנגיעה לא עשו מעלה. בפה דברים אמורים בתרומה עצמה. אבל תבשיל שנתערבה בו תרומה אם אין שם כזית בכדי אכילת פרס הרי זה מותר לאכול מאותו תבשיל כדרך שמתר לגע בתרומה:

כסף משנה האוכל שלישי שבתרומה עצמה וכו'. בפרק שני דחולין (דף ל"ד ע"ב) אמר עולא האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה נפסל גופו מלאכול בתרומה מאי קמ"ל תנינא שלישי שני לקדש ואין שני לתרומה בחולין שנעשו על טהרת תרומה שני הוא דלא הוי הא שלישי הוי אי מההיא ה"א וכו' קא משמע לן איתיביה רב המנונא לעולא הראשון שבחולין טמא ומטמא והשני פסול ולא מטמא השלישי נאכל בנזיד הדמע ואי אמרת נפסל גופו מלאכול בתרומה ספינן ליה מידי דפסיל ליה לגופיה א"ל הנח לנזיד הדמע דליכא כזית בכדי אכילת פרס אר"י אמר רבי האוכל שלישי של תרומה עצמה אסור לאכול ומותר ליגע ואיצטריך דר"י ופירש רש"י בנזיד הדמע בתבשיל

שתרומה מעורבת בו כגון שלישי זה עם מקפה של חולין הוא מותר לתת לתוכו תבלין של תרומה ושום ושמן דתרומה ולאוכלו וכו'. דליכא כזית בכדי אכילת פרס דבנזיד הדמע תבלי תרומה מועטין. והא דר"י אמר רבי איתא בפרק טבול יום וקאמר עלה באכילה עבוד רבנן מעלה בנגיעה לא עבוד רבנן מעלה :

יב הַאֹכֵל שְׁלִישֵׁי שֶׁבִּתְרוּמָה או שֶׁל חֲלוּלִין שֶׁנֶּעְשׂוּ עַל טְהָרַת הַתְּרוּמָה אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא טְהוֹר לְנִגְיַעַת תְּרוּמָה הֵרִי הוּא כְּשֵׁנִי לְעֵנֵן קֹדֶשׁ שֶׁטְהָרַת תְּרוּמָה טְמֵאָה הִיא אֶצֶל הַקֹּדֶשׁ. אֲבָל הַאֹכֵל שְׁלִישֵׁי שֶׁבְּחֲלוּלִין שֶׁנֶּעְשׂוּ עַל טְהָרַת הַקֹּדֶשׁ הֵרִי הוּא טְהוֹר שְׂאִין לָךְ דָּבָר שֶׁעוֹשֶׂה רְבִיעִי בְּקֹדֶשׁ אֶלָּא קֹדֶשׁ מִקֹּדֶשׁ בְּלִבָּד :

כסף משנה **האוכל שלישי שבתרומה וכו'.** שם יתיב רב יצחק בר שמואל בר מרתא קמיה דר"נ ויתיב וקאמר האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש טהור לאכול בקדש שאין לך דבר שעושה רביעי בקדש אלא קדש מקודש בלבד מתיב רמי בר חמא שלישי שני לקדש ואין שני לתרומה בחולין שנעשו על טהרת תרומה אמאי לאו קדש מקודש הוא א"ל הנח לתרומה שטהרתה טומאה היא אצל הקדש וכו' דתנן בגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש והדר מתיב עליה ומסיק תנאי היא דתניא חולין שנעשו על טהרת הקדש הרי הם כחולין ר"א ברבי צדוק אומר הרי הם כתרומה לטמא שנים ולפסול אחד ומשמע דרבי יצחק בר שמואל בר מרתא סבר כר"א ברבי צדוק וכן פירש"י ומאחר שרבינו פסק לעיל בסמוך כת"ק דפליג אר"א ברבי צדוק קשה היאך פסק כאן כרבי יצחק וצ"ל שרבינו מפרש כפירוש ראשון שכתב הרשב"א דרבי יצחק כתנא קמא דרבי אליעזר ברבי צדוק סבר דאמר חולין שנעשו על גבי הקדש הרי הם כחולין ולכך אומר האוכל שלישי אין גופו נפסל דטהור גמור הוא ואפילו הוא עצמו אינו פוסל את הקדש בנגיעתו :

יג כָּל קֹדֶשׁ הָאֱמֹר בְּעֵנֵן טְמֵאָת אֲכָלִין וּמִשְׁקִין הוּא קֹדֶשׁ מִקֹּדֶשׁ הַמִּקְדָּשִׁין כְּגוֹן בֶּשֶׂר קֹדֶשׁ קֹדָשִׁים. וּבֶשֶׂר קֹדָשִׁים קָלִים. וְחֲלוֹת תּוֹדָה וּרְקִיקֵי נֶזִיר שֶׁנִּשְׁחַט עֲלֵיהֶן הַזֶּבַח. וְהַמִּנְחֹת שֶׁקֹּדְשׁוֹ בְּכָלִי. וּשְׂתֵי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים מִשְׁקָרְמוֹ בְּתַנּוּר. אֲבָל חֲלוֹת תּוֹדָה וּרְקִיקֵי נֶזִיר שֶׁלֹּא נִשְׁחַט עֲלֵיהֶן הַזֶּבַח. וְהַמִּנְחֹת שֶׁלֹּא קֹדְשׁוֹ בְּכָלִי. אֵינָן לֹא כְּקֹדֶשׁ וְלֹא כְּחֲלוּלִין אֶלָּא כְּתְרוּמָה :

כסף משנה כל קדש האמור וכו' אבל חלות תודה וכו' עד הרי הם כחולין.
תוספתא פ"ק דטהרות אלא שהיא כתובה בשיבוש :

יד החלה והבכורים ותשלומי תרומה [וחמשה] הרי הן כתרומה :

טו הטבל. והמדמץ. וגדולי תרומה. ומעשר שני וראשון. ועסה
הטבולה לחלה. הרי הן כחלין והראשון טמא בהן והשני פסול
ואין בהן שלישי :

כסף משנה ומ"ש ועיסה הטבולה לחלה הרי הן כחולין. פרק כשם (דף ל')
בתירוצא בתרא ובספרי רבינו כתוב החלה והתרומה ותשלומי ד' וה' וט"ס
הוא וצריך למחוק ד' וה' ולכתוב במקומה תרומה :

טז כל דבר שודאו מטמא את החלין מן התורה גזרו על ספקו
בחלין הטבולין לחלה שתעשה אותה העסה בטהרה.
ומפרישים ממנה חלה וחלתה תלויה לא נאכלת ולא נשרפת :

כסף משנה כל דבר שודאו מטמא וכו'. פ"ק דנדה עלה ז' :

הלכות שאר אבות הטומאות - פרק שנים עשר

א אחת עשרה מעלות עשו חכמים לקדש על התרומה ואלו הן.
יש לאדם להטביל כלים בתוך כלים לתרומה אבל לא לקדש.
גזרה שפא יהיה פי הכלי צר ולא יהיה בו כשפופרת הנוד
ונמצאו הכלים שבתוכו כאלו טבלו במים שבכלי לא במקוה.
במה דברים אמורים כשהיה הכלי הגדול שיש בתוכו הכלים

הַטְּמְאִין טְהוֹר. אָבֵל אִם הָיָה טָמֵא מִתּוֹךְ שְׁעֲלֹתָהּ לוֹ טְבִילָה
עֲלֹתָהּ טְבִילָה לְכָלִּים שֶׁבְּתוֹכָהּ אֶפְלוּ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּקֹדֶשׁ :

כסף משנה אחת עשרה מעלות וכו'. משנה וגמרא בפרק חומר בקדש (דף כ"ב)
וכר"נ דאמר י"א שנו דרבא סבר כוותיה :

ב כָּלִי שֶׁנִּטְמָאוּ אַחֲרָיו בְּמִשְׁקִין לֹא נִטְמָא תוֹכוֹ וְלֹא בֵּית
אֶצְבַּע שְׁבַעַבִּי שְׁפָתוֹ. וְהַמִּשְׁקִין שֶׁבְּתוֹכָהּ אוֹ שֶׁבְּבֵית צְבִיעָתוֹ
טְהוֹרִין. וְשׁוֹתָהּ בּוֹ וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ שְׁמָא יִגְעוּ מִשְׁקִין שֶׁבְּפִיו
בְּאַחֲרָי הַכָּלִי וְיִחָזְרוּ וְיִטְמָאוּ תוֹכוֹ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים
לְתַרוּמָה. אָבֵל לְקֹדֶשׁ נִטְמָאוּ אַחֲרָיו נִטְמָא כָּלּוֹ :

ג הַנּוֹשֵׂא אֶת הַמְּדָרְס מִתֵּר לוֹ לִשְׂא עֲמוֹ תְּרוּמָה כְּאֶחָד וְהוֹאִיל
וְאִין הַנּוֹשֵׂא נוֹגַע בְּתְרוּמָה וְלֹא תְּרוּמָה נוֹגַעַת בְּמְדָרְס הָרִי הִיא
טְהוֹרָה אָבֵל לֹא הַקֹּדֶשׁ אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִגַּע בּוֹ. מַעֲשֵׂה הָיָה בְּאֶחָד
שֶׁנִּשְׂא חֲבִית שֶׁל קֹדֶשׁ טְמֵאָה בְּמְדָרְס שֶׁנִּשְׂא עִמָּה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה
גָּזְרוּ שֶׁהַנּוֹשֵׂא אֶת הַמְּדָרְס לֹא יִשָּׂא אֶת הַקֹּדֶשׁ. וְלֹא גָּזְרוּ אֲלֵא
בְּמְדָרְס עִם הַקֹּדֶשׁ כְּמַעֲשֵׂה שְׁהָיָה. וְאִם עָבַר וְנִשְׂא הוֹאִיל וְלֹא
נִגַּע בְּקֹדֶשׁ הָרִי הַקֹּדֶשׁ טְהוֹר :

כסף משנה ומ"ש וטמאה במדרס שנשא עמה. אינו מדוקדק דהא בגמי' (דף
כ"ב ע"ב) הכי אמרי' קדש מ"ט לא משום מעשה שהיה דאמר רב יהודה אמר
שמואל מעשה באחד שהיה מעביר חבית של יין [נקודש] ממקום למקום ונפסקה
רצועה של סנדלו ונטלה והניחה ע"פ החבית ונפלה לאויר החבית ונטמאת
באותה שעה אמרו הנושא את המדרס נושא את התרומה אבל לא את הקדש
הרי שנטמאה במדרס שנפל לאויר חבית לא במדרס שנשא עמה. ועוד יש
לדקדק עליו דאמרינן בגמרא א"ה תרומה נמי הא מני רבי חנניא בן עקביא
היא דאמר לא אסרו אלא בירדן ובספינה וכמעשה שהיה מאי היא דתניא לא
ישא אדם מי חטאת ואפר חטאת ויעבירם בנהר ובספינה וכו' ולא ישיטם על
פני המים וכו' רבי חנניא בן עקביא אומר לא אסרו אלא בירדן ובספינה
וכמעשה שהיה ורבינו פסק כאן כרבי חנניא בן עקביא דלא אסרו אלא כמעשה
שהיה בקדש אבל לא בתרומה ובפרק עשירי מהלכות פרה פסק כתי"ק וי"ל
שטעמו משום דהכא סתם לן תנא כרבי חנניא בן עקביא והתם סתם לן בפ"ט

דפּרה כּת"ק ויש לנו לומר ראה רבינו דבריו של רבי חנניא בן עקביא בנושא את המדרס ודבריו של ת"ק במעביר בנהר וכדאמרין בפרה. ומ"ש ואם עבר ונשא וכו' טהור. שם פלוגתא דאמוראי ופסק כמאן דמיקל דמילתא דרבנן היא:

ד בגדי אוכלי תרומה אף על פי שהן טהורין ונזהרין מן הטמאות הרי בגדיהן מדרס לקדש:

ה כלי שהוא מפצל ולוחותיו וקורותיו מקשרות כגון מטה וכיוצא בה. אם נטמא וצריך להטבילו לתרומה יש לו להטבילו בלולו בלא קדש. אבל לקדש מתיר ומנגב שם יש דבר החוצץ ומטביל ואחר כך קושר:

ו כלים הנגמרים בטהרה אפלו היה העושה אותן תלמיד חכם ונזהר בהן הרי אלו צריכין טבילה לקדש ואינן צריכין הערב שמש. אבל לתרומה משתמש בהן בלא טבילה שהרי נעשו בטהרה. ומפני מה הצריכום טבילה לקדש גזרה משום רק עם הארץ שיגע בהן בשעת מלאכה ועדין הוא לח:

כסף משנה ומ"ש ומפני מה הצריכום טבילה לקדש וכו'. שם בגמ' (דף כ"ג) דגמרינהו חבר ומשום צנורא דע"ה דנפול אימת אילימא מקמי דליגמריה הא לאו מנא הוא אלא בתר דגמריה מיזהר זהיר בהו לעולם מקמי דגמריה ודילמא בעידנא דגמריה עדיין לחה היא:

ז אחר שנגמר הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש אבל לא לתרומה. כיצד. כלי שהוא מלא פרות פרודין זה מזה כגון צמוקין וגרוגרות ונגעה טמאה באחד מהן. נטמא כל מה שבכלי לקדש אבל לא לתרומה. וכל המעלות של דבריהם הם. ורמז יש למעלה זו בתורה [\(במדבר ז-יד\)](#) 'כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת' אמרו חכמים כל מה שבכף הרי הוא כגוף אחד. אפלו

שָׂאִין לוֹ תוֹךְ מְצַרֵּף מֵה שְׁעָלָיו לְקִדְּשׁ. כְּגוֹן שְׁהִיו צְבוּרִין עַל גְּבִי הַלוּחַ אוֹ עַל גְּבִי הָעוֹר אֲף עַל פִּי שְׂאִין הַפְּרוֹת נוֹגְעִין זֶה בְּזֶה :

כסף משנה ומ"ש וכל המעלות של דבריהם הם וכו'. שם (ע"ב) הכלי מצרף מה שבתוכו וכו'. מנא ה"מ אמר רבי חנין דאמר קרא כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת הכתוב עשאו לכל מה שבכף אחת כלומר והוא דאורייתא וכו' ופליגא [דרבי חנין] אדרבי חייא בר אבא אמר ר"י דאמר וכו' מעדותו של ר"ע נשנית משנה זו כלומר והוא מדרבנן. ופסק רבינו כר"י משום דהוא מריה דגמרא טפי מרבי חנין ומ"מ קרא דאייתי רבי חנין כתבו רבינו לרמז בעלמא. ומ"ש אפילו שאין לו תוך מצרף מה שעליו וכו'. שם :

ח הִיו שְׁנֵי הַצְּבוּרִין בְּתוֹךְ הַכְּלִי וְדָבָר אַחַר בִּינְיָהוֹן וְנִטְמָא אֶחָד מְשַׁנְיָהוֹן. אִם הָיָה הַדָּבָר שֶׁבִּינְיָהוֹן צָרִיךְ לְכָלִי הַכְּלִי מְצַרְפוֹ וְנִטְמָא הַכֹּל. וְאִם אֵינּוּ צָרִיךְ לְכָלִי * לֹא נִטְמָא אֶלָּא זֶה שֶׁנִּגְעָה בּוֹ הַטְּמָאָה בְּלִבָּד :

ההראב"ד לא נטמא אלא זה שנגעה. א"א זה שיבוש שאותו האמצעי שנתן ביניהם אינו מפסיק חיבור העשרון ושניהם טמאין אבל הציל את עצמו שאינו מטמא מן האמצע הואיל וא"צ לכלי :

כסף משנה ומה שכתב היו שני הצבורים בתוך הכלי וכו'. בפרק הקומץ רבה עלה כ"ד הושיט אחד לביניהם מהו צריך לכלי הכלי מצרפו אין צריך לכלי אין הכלי מצרפו ופירש רש"י הושיט חצי עשרון אחד לבין הנך חצאי עשרון מהו אם נגע טבול יום בזה מהו שיטמא אותם שנים. אין צריך לכלי כגון האי חצי עשרון שלישי דאין צריך לכלי דהא אינו מצטרף עם אלו למנחה אחת אין הכלי מצרפו וטהורים הראשונים ורבינו מפרש בענין אחר כמבואר בדבריו : **וכתב** הראב"ד על דברי רבינו לא נטמא אלא זה שנגעה א"א זה שיבוש שאותו אמצעי שנתן ביניהם וכו'. ותמהני על פה קדוש למה דחה פירוש רבינו בשתי ידים לומר עליו שהוא שיבוש שהרי יש ליתן בו טוב טעם ודעת לומר שאין הכלי מצרף אלא כשאין ביניהם דבר שאין צריך לכלי אבל אי קשיא על דברי רבינו הא קשיא למה לא יצטרף העשרון האמצעי עם אותו שנטמא שהרי אין דבר מפסיק ביניהם. לכך נ"ל שדעת רבינו שאילו היה המפסיק ביניהם חצי עשרון אין ה"נ שהיה מצטרף אבל הכא במאי עסקינן בשדבר אחר שאינו סולת מפסיק ביניהם וזהו שכתב רבינו ודבר אחר ביניהם והשתא דברי רבינו מכוונים בלי שיבוש ואדרבה על פירוש הראב"ד יקשה למה לא יצטרף

האמצעי עם הטמא שאין דבר מפסיק וישאר השלישי טהור וזה היה יותר ראוי מלהצטרף שנים שדבר מפסיק ביניהם וכן יקשה לפירוש רש"י ואף על פי שיש לדחוק ולומר דכיון שזה העשרון היה שלם מתחילה יותר ראויים להצטרף חלקיו זה עם זה מלהצטרף עם חלק אחר פירוש רבינו יותר נוח ואף על פי שבירושלמי פרק חומר בקדש נראה כפירוש הראב"ד אין זה כדאי לדחות פירוש רבינו שהוא נוח :

ט הָיוּ שְׁנֵי צְבוּרִין בְּכָלִי וְהַצְבוּר הָאֶחָד מְחַבֵּר לַמִּים שְׁאַחֲזֵרִי הַכָּלִי וְנִגַּע טָמֵא בְּצְבוּר הַשְּׁנִי נִטְמָאוּ שְׁנֵיהֶן בְּצִרוּף הַכָּלִי וְנִטְמָאוּ הַמִּים שְׁאַחֲזֵרִי הַכָּלִי מִחֻמַּת זֶה הָאֶכָל הַמְּחַבֵּר לָהֶן אִף עַל פִּי שֶׁהֵן אַחֲזֵרִי הַכָּלִי. נִגַּע הַטָּמֵא בְּמִים שְׁאַחֲזֵרִי הַכָּלִי נִטְמָא הָאֶכָל הַמְּחַבֵּר לָהֶן. וְהַדָּבָר סָפֵק אִם נִטְמָא הָאֶכָל הַשְּׁנִי בְּצִרוּף הַכָּלִי אִו לֹא נִטְמָא מִחֻמַּת הַצִּרוּף :

כסף משנה **היו שני צבורים בכלי וכו'.** שם בעי רבי ירמיה צירוף כלי וחבור מים וכו' עד תיקו ופסק רבינו כבעיא ראשונה דטעמא מפני שאמרו בה את"ל חשיב לה כנפשט :

ז אֶכָל קִדָּשׁ שְׁנִטְמָא וְהִנִּיחוּ בְּכָלִי וּבִתְוֹךְ הַכָּלִי אֶכָל קִדָּשׁ אַחֵר טָהוֹר וְאִין נוֹגְעִין זֶה בְּזֶה. הַטָּהוֹר בְּטַהֲרָתוֹ וְהַטָּמֵא בְּטַמְאָתוֹ. בָּא טְבוּל יוֹם וְנִגַּע בְּאֶכָל הַטָּמֵא יֵשׁ בְּדָבָר זֶה סָפֵק אִם נִפְסַל הַטָּהוֹר מִחֻמַּת מַגַּע טְבוּל יוֹם מִפְּנֵי צִרוּף הַכָּלִי אִו לֹא נִפְסַל. שְׁלֹא נִגַּע טְבוּל יוֹם אֶלָּא בְּאֶכָל שְׁשֻׁבַע מִן הַטְּמֵאָה וְלֹא הוֹסִיף לוֹ כְּלוּם :

כסף משנה **אוכל קדש שנטמא וכו'.** נלמד ממה שיבא בסמוך. **ומ"ש בא טבול יום ונגע וכו'.** שם בעיא דלא איפשיטא :

יא הַרְבִּיעֵי בְּקִדָּשׁ פְּסוּל אֶבֶל בְּתֵרוּמָה טָהוֹר. וְכֵן שְׁלִישֵׁי בְּתֵרוּמָה אִם נִגַּע בְּמִשְׁקָה קִדָּשׁ הָרִי זֶה נִטְמָא כְּמוֹ שְׁבַּאֲרָנוּ. וְהַשְּׁלִישֵׁי שְׁבִתְרוּמָה אִו שְׁבִקִדָּשׁ אִם נִגַּע בְּמִשְׁקָה תֵּרוּמָה לֹא פְּסוּלוֹ :

כסף משנה הרביעי בקדש. משנה פ' חומר בקדש (דף כ' ע"ב): **וכן שלישי בתרומה אם נגע וכו' כמו שביארנו. בפ"א. ומ"ש (וכן) והשלישי שבתרומה או שבקדש וכו'.** משנה פרק חומר בקדש הרביעי בקדש פסול והשלישי בתרומה:

יב מי שנטמאת ידו אחת ונגע בה בידו שנייה או ביד חברו פסל את השנייה והרי היא כשלישי. * ואם היתה ידו בלולה במשקה אף על פי שלא נגע נטמאת חברתה וצריך להטביל את שתיהן ואחר כך יגע בקדש. אבל בתרומה אם נטמאת ידו האחת לא נטמאת חברתה. ואפלו נגע בה כשהיא נגובה. ואין צריך להטביל ידו שנטמאת אלא נוטלה ונוגע בתרומה:

ההראב"ד ואם היה ידו בלולה במשקה. א"א זה אינו מן הסוגיא ואין השכל מודה בה ובלא נגיעה מה יעשה המשקה:

כסף משנה מי שנטמאת ידו אחת וכו'. משנה פרק חומר בקדש בתרומה אם נטמאת אחת מידי חברתה טהורה ובקדש מטביל שתיהן שהיד מטמאה את חברתה בקדש אבל לא בתרומה. ומה שכתב או ביד חברו. שם (דף כ"ד ע"ב) כרבי יוחנן ואף ריש לקיש הדר ביה. ומה שכתב פסל את השנייה. שם רבי יוחנן וריש לקיש אמרו אחד ידו ואחד יד חברו ולפסול אבל לא לטמא תנאי היא וכו' דתניא יד נגובה מטמאה את חברתה לטמא בקדש אבל לא לתרומה דברי רבי יוסי ברבי יהודה אומר אותה יד לפסול אבל לא לטמא ופסק רבינו כרבי יוסי ברבי יהודה משום דרבי יוחנן וריש לקיש הוו סברי כוותיה. ומ"ש ואם היתה ידו בלולה במשקה וכו'. כן כתב רבינו שם בפירוש המשנה: וכתב הראב"ד ואם היתה ידו בלולה במשקה א"א זה אינו מן הסוגיא וכו'. ואין זה השגה דכיון דכל הני מילי מעלות דרבנן אמרינן דכיון דעל ידי משקה מטמאה את היד טומאה גמורה לכל דבר גזרו בקדש למעלתה גם בלתי נגיעה. ומ"ש רבינו ואפילו נגע בה כשהיא נגובה. כלומר אע"פ שנגע בה לא נטמאת מאחר שהיא נגובה דאילו היתה לחה פשיטא שנטמאת על ידי המשקה:

יג אכלין נגובין שלא הכשרו אוכלין אותם בידים מסאבות. בפה דברים אמורים בתרומה. אבל בקדש חבת הקדש מכשרתן ואסור למי שידי טמאות לאכל קדש שלא הכשר. ואפלו לא נגע בו אלא בכוש או שתחב לו חברו לתוך פיו הרי

זֶה אֶסוּר. וְאִין צָרִיךְ לֹמַר שְׂאֵם נִגְעָה טְמֵאָה בְּאֶכְלִין שֶׁל קֹדֶשׁ
שֶׁלֹּא הִכְשָׁרוּ שְׁנֵטְמָאוּ מִפְּנֵי שְׁחִיבַת הַקֹּדֶשׁ מִכְשָׁרְתָן :

כסף משנה אוכלים נגובים וכו'. משנה פרק חומר בקדש (דף כ'): [אוכלים]
אוכלין נגובים בידים מסואבות בתרומה אבל לא בקדש ובגמרא וכי יש נגובה
לקדש והלא חיבת הקדש מכשרתן לא צריכה כגון שתחב לו חבירו לתוך פיו
או שתחב הוא לעצמו בכוש ובכרכר וביקש לאכול צנון או בצל חולין עמהם
לקדש גזרו בהו רבנן לתרומה לא גזרו בהו רבנן וכתב רבינו בפירוש המשנה
העיקר אצלנו חיבת הקדש מכשרתו ואין צריך הכשר וכיון שזהו העיקר
האוכל אוכלין נגובים בידיו והם טמאות שיטמאו ואין אנו צריכין בזה לדבר
אבל דיבר בכאן אם לא לקחן בידים אלא במלקחים ודומיהן וזה גזירה שמא
יאכל אחר כך שום דבר של משקה בידיו ויטמא את הקדש שבפיו עכ"ל. ולפי
זה הא דקתני וביקש לאכול צנון או בצל היינו לומר שדרך צנון או בצל
להדיחם במים וכשאוכלם נגעו ידיו בהם ונטמאו ומטמאים את הקדש שבפיו
ורש"י פירש בענין אחר ואיכא למידק מאי קשיא ליה לרבי חנינא בן אנטיגנוס
והלא חיבת הקדש מכשרתן אימא דהיא גופה קמשמע לן דחיבת הקדש
מכשרתן ואפשר דחיבת הקדש מכשרתן דאורייתא היא אי נמי דרבנן אינה
מאחת עשרה מעלות השנויות שם שגזרו בקדש. ודע שיש בספר רבינו טעות
סופר וכך היא הנוסחא הנכונה ואין צריך לומר שאם נגעה טומאה באוכלים
של קדש שלא הוכשרו שנטמאו מפני שחיבת הקדש מכשרתן :

יד בַּמָּה דְּדַבְרִים אֲמוּרִים לְפִסּוּל הָאוֹכֵל עֲצָמוּ וּלְאֶסְרוּ
בְּאֶכְלָהּ. אָבֵל לְמָנוֹת בּוֹ רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי הֵרִי זֶה סִפְקָא. פִּיֶּצֵד. נִגְע
אֶכְלָ שְׁנֵטְמָא בְּלֹא הִכְשָׁר בְּאֶכְלָ שְׁנֵי שְׁהִכְשָׁר הֵרִי זֶה הַשְּׁנֵי סִפְקָא
מִפְּנֵי שְׁהִרֵאשׁוֹן לֹא הִכְשָׁר :

כסף משנה ומה שכתב במה דברים אמורים לפסול האוכל עצמו וכו' אבל
למנות בו ראשון ושני. בפרק ב' דחולין (דף ל"ו) גבי בעיא דצריד של מנחות
בעיא דלא איפשיטא ויש לתמוה על רבינו שהוא עצמו כתב בפרק שמיני
מהלכות אלו בפשיטות שמונים בו ראשון ושני ונ"ל שטעמו שם כמ"ש שם
דאיתא בפרק המנחות והנסכים דלא מיבעיא אלא מדאורייתא דאילו מדרבנן
פשיטא ליה דמונים מיהו ה"מ כשנטמא הצריד טומאה דאורייתא וכדפירש
רש"י שם דאז חיבת הקדש מכשרתן ואף על פי שלא הוכשר כמי שהוכשר דמי
ומדאורייתא מספקא לן אי מונין בו ראשון ושני ומדרבנן פשיטא לן דמונים
משום דטומאה דאורייתא היא אבל בטומאת ידים שהיא דרבנן איכא למימר

שלא החמירו בו רבנן למנות בו ראשון ושני אפילו מדרבנן ובפ"ח מיירי כשנטמא הצריד טומאה דאורייתא ולפיכך פסק דמונים בו ראשון ושני מדרבנן מיהא אבל הכא דמיירי בטומאת ידים שהיא דרבנן כתב שהדבר ספק כמ"ש בד"א לפסול האוכל עצמו וכו' אבל למנות בו וכו' לאו אין צריך לומר שאם נגעה טומאה וכו' דסמך ליה קאי אלא ארישא דמילתא שכתב גבי ידים מסואבות חיבת הקדש מכשרתן :

טו האונן אחר שתם זמן אגנינותו ומחסר כפורים אחר שהביא כפרתו צריכין טבילה לאכילת הקדש אבל לא לתרומה שהאונן ומחסר כפורים מתרין לאכל את התרומה. ומפני מה הצריכום טבילה לקדש שהרי עד עתה היו אסורין לאכל את הקדש והסיחו דעתן ושמא נטמאו והם לא ידעו. ולא עשו מעלה זו אלא לאכילה אבל לנגיעה נוגעים בקדשים קדם טבילה :

כסף משנה האונן אחר שתם זמן אנינותו וכו'. משנה בפרק חומר בקדש (דף כ"א) האונן ומחוסר כפורים צריכין טבילה לקדש אבל לא לתרומה. ומ"ש ומפני מה הצריכום טבילה וכו'. שם בגמרא (דף כ"ד ע"ב). ומ"ש ולא עשו מעלה זו אלא לאכילה וכו'. בר"פ טבול יום ואע"ג דלא איתמר התם אלא גבי אונן משמע לרבינו דה"ה למחוסר כפורים כיון דבהדי הדדי מיתנו :

טז שש מעלות הראשונות עשאום בין לקדש בין לחלין שנעשו על טהרת הקדש. וחמש אחרונות שהן מן הכלי מצרף מה שבתוכו והלאה עשאום בקדש בלבד אבל לא בחלין שנעשו על טהרת הקדש. אלא הרי הן בחמש אלו בחלין לפיכך חלין שנעשו על טהרת הקדש הראשון טמא בהן והשני פסול. * והשלישי טהור בחלין כמו שבארנו :

ההראב"ד והשלישי טהור בחולין וכו'. א"א אף אני ביארתי שאלו דברי יחיד הם ואין הלכה כמותו ואילו כל הסוגיות הולכות על דרך שהן כקדש :

כסף משנה שש מעלות הראשונות וכו'. בפרק חומר בקדש (חגיגה דף כ"א ע"ב) : ומ"ש לפיכך חולין שנעשו על טהרת הקדש וכו' כמו שביארנו. בפרק

י"א. ומה שכתב הראב"ד גם אני ביארתי שאלו דברי יחיד הן ואין הלכה ואילו כל הסוגיות הולכות על דרך שהם בקדש עכ"ל כבר כתבתי שם טעם רבינו:

הלכות שאר אבות הטומאות - פרק שלשה

עשר

א חמש מעלות עשו חכמים בבגדים ואלו הן. בגדי עם הארץ מדרס לאוכלי חליהו בטהרה וכו' עמי הארץ עצמן כזבין לטהרות כמו שבארנו. ובגדי אוכלי חליהו בטהרה מדרס לאוכלי מעשר שני אבל אוכלי חליהו בטהרה והן הנקראים פרושים אינם כזבים אפלו לתרומה הרי זה הפרוש טהור אפלו אם נגע בה בגופו. ובגדי אוכלי מעשר שני מדרס לאוכלי תרומה. ובגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש אבל אוכלי תרומה עצמן אינן כזבין בקדש. ובגדי אוכלי קדש מדרס לחטאת כמו שבארנו בהלכות פרה אדמה אבל הטהור לקדש אינו כזב לחטאת:

כסף משנה חמש מעלות עשו חכמים בבגדים וכו'. משנה פ"ב דחגיגה (דף י"ח ע"ב) וכתב אחא (דף י"ט ע"ב) דמוקי למתניתין כולה כרבנן ותני בסיפא ה' מעלות. ומ"ש ועמי הארץ עצמם כזבין לטהרות כמו שביארנו. בפ"י דמטמאי משכב ומושב. ומ"ש ובגדי אוכלי חליהו בטהרה וכו'. ג"ז משנה בפ"ב דחגיגה. ומ"ש אבל אוכלי חליהו בטהרה וכו'. ירושלמי שם. ומ"ש ובגדי אוכלי מעשר שני וכו' עד מדרס לקדש. משנה בפרק ב' דחגיגה. ומ"ש אבל אוכלי תרומה עצמן וכו'. גם זה שם בירושלמי. ומ"ש ובגדי אוכלי קדש מדרס לחטאת. משנה פ"ב דחגיגה. ומ"ש אבל הטהור לקדש וכו'. ג"ז שם בירושלמי:

ב וְכֹן עָשׂוּ חֲכָמִים מַעֲלוֹת בְּטְבִילָהּ. כִּי צָד. מִי שֶׁטָּבַל בְּלֹא כְּוֹנָה הָרִי זֶה טְהוֹר לְחַלּוּן וְאָסוּר בְּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי עַד שְׁתֵּיתְכֹּון לְטָבַל לְמַעֲשֵׂר. טָבַל לְמַעֲשֵׂר הָרִי זֶה בְּחִזְקַת טְהָרָה לְמַעֲשֵׂר וְאָסוּר בְּתֵרוּמָהּ. טָבַל לְתֵרוּמָה הַחִזְק לְתֵרוּמָה וְאָסוּר בְּקִדְשׁ. טָבַל לְקִדְשׁ הַחִזְק לְקִדְשׁ וְאָסוּר לְחֻטָּאת. טָבַל לְחֻטָּאת הַחִזְק לְכָל שֶׁהַטּוֹבֵל לְחֵמוֹר הַחִזְק לְקָל. טָבַל סֵתָם וְלֹא נִתְכַּוֵּן לְאַחַד מִכָּל אֵלוֹ הָרִי זֶה טְהוֹר לְחַלּוּן בְּלִבָּד וְטָמֵא כְּשֶׁהָיָה אֶפְלוֹ לְמַעֲשֵׂר. וְכֹן הַנוֹטֵל יָדָיו אִו הַטְּבִילָן צָרִיךְ כְּוֹנָה אֶפְלוֹ לְמַעֲשֵׂר. וּמִן הַמַּעֲשֵׂר וּמַעֲלָה צָרִיךְ כְּוֹנָה אֶבֶל לְחַלּוּן אִינוֹ צָרִיךְ כְּוֹנָה. וְכָל הַמַּעֲלוֹת הָאֵלוֹ מִדְּבָרֵי סוּפְרִים אֶבֶל דִּין תּוֹרָה הוּאֵיל וְטָבַל מִכָּל מְקוֹם הָרִי הוּא טְהוֹר לְכָל:

כסף משנה וכן עשו חכמים מעלות בטבילה וכו' עד הוחזק לקל. משנה פ"ב דחגיגה. ומ"ש טבל סתם ולא נתכוון וכו'. שם טבל ולא הוחזק כאילו [לא] טבל פ"י הוחזק נתכוון היינו למעשר וממנו ולמעלה אבל לחולין אמרי' התם בגמרא דלא בעי כוונה בין בטבילה בין בנטילה. ומ"ש וכל המעלות האלו מד"ס וכו'. שם משמע הכי:

ג מִי שֶׁהָיָה טְהוֹר לְתֵרוּמָה וְהִסִּיחַ אֶת לְבוֹ מִלְּאָכֵל נְטֵמָא בְּהִסָּח הַדַּעַת וְאָסוּר לְאָכֵל תְּרוּמָה עַד שֶׁיְטָבַל פַּעַם שְׁנִיָּה וְאִינוֹ צָרִיךְ הָעָרֵב שְׁמֶשׁ. הָיָה יָדָיו טְהוֹרוֹת לְתֵרוּמָה וְהִסִּיחַ לְבוֹ מִלְּאָכֵל אֵף עַל פִּי שְׁאוּמֵר יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁלֹּא נְטֵמָאוֹ יָדֵי הָרִי יָדָיו טָמְאוֹת בְּהִסָּח הַדַּעַת שֶׁהִיָּדִים עֲסָקְנִיּוֹת. אִם לְתֵרוּמָה כֹּן קָל וְחִמֵּר לְקִדְשׁ שְׁכָל הַמַּסִּיחַ דַּעַתוֹ צָרִיךְ טְבִילָהּ. וְאִם לֹא שְׁמֵר עֲצֻמוֹ מִטְּמֵאת מֵת וְלֹא יָדַע בְּוַדָּאִי שֶׁלֹּא נְטֵמָא הָרִי זֶה צָרִיךְ הַזָּאֵה שְׁלִישִׁי וְשְׁבִיעִי מִפְּנֵי הִסָּח הַדַּעַת. וְאִם יָדַע שֶׁלֹּא נְטֵמָא בְּמֵת וְהִסִּיחַ דַּעַתוֹ מִשְׁאָר טְמֵאוֹת הָרִי זֶה צָרִיךְ טְבִילָהּ וְהָעָרֵב שְׁמֶשׁ אֵף לְתֵרוּמָהּ. וְדָבָר בְּרוּר הוּא שְׁכָל אֵלוֹ הַטְּבִילוֹת מִדְּבָרֵיהֶן:

כסף משנה מי שהיה טהור לתרומה וכו'. בפ"ז דטהרות (משנה ח') וכחכמים. ומ"ש וא"צ הערב שמש. הכי משמע בר"פ טבול יום (דף צ"ט): והר"י קורקוס ז"ל הוקשה לו מ"ש רבינו בספיי"ב האונן וכו' והסיחו דעתם ושמא נטמאו והוי דוקא לקדש והרי אף לתרומה צריכים טבילה כמ"ש כאן והאריך ביישוב קושיא זו ולי הדבר פשוט דהתם לא הסיחו דעתם מטהרת גופם קאמר אלא שהסיחו דעתם מלאכול קדש שהרי הם אסורים לאכלו אנו חוששים שמא הסיחו דעתם גם מטהרת גופם וצריכים טבילה אע"פ שאומרים שהם יודעים שלא הסיחו דעתם מטהרת גופם והיא מעלה בקדש ולא החמירו עליהן להצריכם הזאה שלישי ושביעי לחוש שמא נטמאו במת שמאחר שהם אומרים שיודעין שלא הסיחו דעתם מטהרת גופם דיינו שנגזור עליהם טבילה משום מעלה בעלמא: היו ידיו טהורות וכו'. בפרק שביעי דטהרות וכתב שם הרא"ש שהידים עסקניות ונגעו במקום הטינופת וצריכים נטילה לנגיעת תרומה אבל לא בשביל דחיישינן שמא נגעו בטומאה דא"כ ליבעי כל גופו טבילה ועוד למה סתם ידים שניות ליחוש שמא נגעו באב הטומאה עכ"ל. ומ"ש ואם לא שמר מטומאת מת וכו' ואם ידע שלא נטמא במת וכו'. בר"פ טבול יום:

ד וְכֹן גָזְרוּ חֲכָמִים עַל הַכֵּלִים הַנִּמְצָאִים בְּשֹׁקִים וּבְרַחוּבוֹת אֶפְלוּ בַּמִּדְבָּרוֹת שֶׁיְהִיוּ בְּחִזְקַת טְמֵאָה. שְׁמָא בָזָב אוֹ בְּמַת נְטִמָּאוּ. וְכֹן הִרְקִין הַנִּמְצָאִין שֶׁם בְּחִזְקַת טְמֵאָה שְׁמָא רַק זָב וְכִיּוֹצֵא בּוֹ הוּא הִרְק הִזָּה:

כסף משנה וכן גזרו חכמים על הכלים הנמצאים וכו'. וכן הרוקים הנמצאים. שם בפ"ד דטהרות (משנה ה') על ששה ספיקות שורפין את התרומה וכו'. על ספק כלים הנמצאים על ספק רוקים הנמצאים ומייתי לה בפ"ק דשבת (דף ט"ו ע"ב) ובפ"ג דנדה (דף ל"ג ע"ב):

ה כָּל הַכֵּלִים הַנִּמְצָאִין בִּירוּשָׁלַיִם טְהוֹרִין אֶפְלוּ נִמְצָאוּ דָרָךְ יְרִידָה לְבֵית הַטְּבִילָה. שְׁלֵא גָזְרוּ טְמֵאָה עַל הַכֵּלִים הַנִּמְצָאִים בִּירוּשָׁלַיִם * חוץ מן הספינים לשחיטת הקדשים מפני חמרת הקדשים. בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים בְּסִפִּין הַנִּמְצָאִים בִּירוּשָׁלַיִם בְּשָׂר יָמוֹת הַשָּׁנָה. אֲבָל אִם מָצָא סִפִּין בִּירוּשָׁלַיִם בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסוֹ * שוֹחֵט בָּהּ הַקֹּדֶשִׁים מִיָּד וְאֶפְלוּ חָל אֲרָבָעָה עָשָׂר

לְהִיּוֹת בְּשֶׁבֶת שְׁלֵא גָזְרוּ עַל הַסְכִּינִין הַנִּמְצָאִים בַּיּוֹם הַזֶּה. וְכֵן
אִם מְצָאָה בַּיּוֹם טוֹב שׁוֹחֵט בָּהּ מִיַּד שְׁחִזְקַת כָּל הַכֹּלִים בַּיּוֹם
טוֹב טְהוֹרִין :

ההראב"ד חוץ מן הסכינין. א"א דבר זה אמר מפני שראה סכין שנמצאת
בי"ג שונה ומטביל וחשב שאפילו נמצא בירושלים קאמר ואולי לא אמר אלא
כשנמצאת חוץ לירושלים אלא בשעת הרגל הכל מטהרים את סכיניהם לפיכך
לא גזרו עליהן טומאת מת אלא טומאת מגע ובי"ג שיש לו שהות להטביל
שמא עדיין לא הטביל. אבל מ"מ רואה אני את דבריו דבירושלים קא מיירי
שאין הטמאים מצויין שם שאם נמצא חוץ לירושלים כיון שנמצא בר"ה בי"ד
אמאי שוחט בה מיד תיפוק לי משום מגעם של עוברים ושבים : **שוחט בה
הקדשים מיד ואפילו.** א"א אין דרך המשנה כן בשקלים בי"ג שונה ומטביל
ואם חל י"ד בשבת או בי"ג שוחט בה מיד והטעם מפני שאינו יכול להטביל
כלים בשבת מקדים ומטביל סכיניו ביום י"ג וכל מ"ש אינו כלום :

כסף משנה כל הכלים וכו'. משנה פ"ח דשקלים (משנה ב') כל הכלים
הנמצאים בירושלים דרך ירידה לבית הטבילה טמאים דרך עלייה טהורים
וכו' דברי ר"מ רבי יוסי אומר כלים טהורים חוץ מן הסל והמגריפה והמריצה
המיוחדים לקברות וידוע דהלכה כרבי יוסי ולא חשש רבינו להוציא מן הכלל
כלים המיוחדים לקברות לפי שדבר פשוט הוא שהם טמאים. **ומ"ש שלא גזרו
טומאה על הכלים הנמצאים בירושלים.** בפירקא קמא דפסחים (דף י"ט
ע"ב). **ומ"ש חוץ מן הסכינין לשחיטת הקדשים וכו'.** יתבאר ממה שיבא
בסמוך והוא שנוי אצל מתניתין דכל הכלים וכו' שכתבתי בסמוך : **וכתב
הראב"ד חוץ מן הסכינים א"א דבר זה אמר מפני וכו'.** ומאחר שהעלה רואה
אני את דבריו הרי הוא מסכים לדברי רבינו. **ומה שכתב אבל מצא סכין בי"ד
בניסן וכו'.** שם סכין שנמצאת בי"ד שוחט בה מיד בי"ג שונה ומטביל קופיץ
בין בזה ובין בזה שונה ומטביל חל י"ד להיות בשבת שוחט בה מיד בט"ו
שוחט בה מיד נמצאת קשורה לסכין הרי זה כסכין ופירוש משנה זו מבואר
כאן בדברי רבינו : **וכתב הראב"ד שוחט בה קדשים מיד א"א אין דברי המשנה
כך וכו'.** אין פירושו של הראב"ד מוכרח וכבר אפשר לפרש כפירוש רבינו אבל
מה שקשה לי בדברי רבינו דבפרק אלו דברים (דף ע') אמרינן איבעיא להו לבן
תימא יש משום שבירת עצם [בחיגה] או אין בה משום שבירת עצם וכו' ת"ש
סכין שנמצאת בי"ד וכו' עד לא מטביל לה ופירש"י שוחט פסחו מיד ואין צריך
להטבילה וכו' משמע מהא דטעמא משום דחזקה אדם מטביל סכיניו לצורך
שחיטת הפסח ורבינו עצמו כתב כן בפירוש המשנה ולמה תלה כאן רבינו
הטעם בלא גזרו על הסכינים הנמצאים ביום זה ואפשר שלזה נתכוון הראב"ד

שכתב וכל מ"ש כאן אינו כלום. וליישב דעת רבינו נ"ל דהכי קאמר שלא גזרו על הסכינים ביום זה מפני שחזקה שאדם מטביל סכיניו לצורך שחיטת הפסח. ועדיין יש לשאול למה השמיט דין הקופיץ בזה ובזה שונה ומטביל וי"ל משום דמאי דמפליג במתניתין בין קופיץ לסכין צריך לאוקומה כבן תימא דיחידאה הוא ואי מוקמינן לה כרבנן צריך לאוקומה בנשיא גוסס בי"ג ומת בי"ד שהוא מילתא דלא שכיחא ולכך כתב סתם דין הסכינים הנמצאים שבכלל זה הקופיץ ואע"ג שכתב לשחיטת הקדשים ה"ק לצורך שחיטת הקדשים שהקופיץ צורך שחיטת קדשים הוא לשבר עצמות החגיגה:

וְמִטְבִּילָהּ וְשׁוֹחֵט בָּהּ לְמַחֵר * מִפְּנֵי שֶׁעֲשָׂאוּהוּ בְיוֹם זֶה כְּאֵלוֹ יוֹם שֶׁלְשָׁה עָשָׂר שְׁבִיעֵי שָׁלָה :

ההראב"ד מפני שעשאוה ביום הזה. א"א מים הרעים שתה כשפירשו לו זה הפ"י שאין כאן הזאה כל עיקר אבל אמרו שונה ומטבילו מן הספק שמא עדיין לא הטבילו ואת"ל שצריכה הזאה לא מן הטעם שלו אלא שבודאי כבר הקדים בעליו והזהה הראשונה ביום הראוי להזות ולשנות ולהטביל ויוכל להשתמש בו פסחו. וכל זה איננו שוה:

כסף משנה כתב הראב"ד מפני שעשו אותה ביום הזה א"א מים הרעים שתה כשפירשו לו וכו'. תמהני על פה קדוש שקרא מים הרעים לפי שלא ערב לו. ומ"ש שאין כאן הזאה כל עיקר אבל אמרו שונה וכו' י"ל דרבינו מדנקט תנא שונה יליף לה דהיינו לומר אנו מחזיקים אותו שכבר הזה עליו הזאה ראשונה כדי לטהרו לצורך יו"ט והיום יום ז' ולכן שונה להזות עליו שנית ומטבילו ולדברי הראב"ד קשה לישנא דשונה ועוד שכתב שמא עדיין לא הטבילו ואם לא הזה עליו איך יטהר בטבילה לחוד אם הוא טמא מת ועוד שכתב ואת"ל שצריכה הזאה לא מן הטעם שלו וכו' שנראה שדברים אלו הם כדברי רבינו ממש ונ"ל דה"ק שאין כאן הזאה כלל אלא טבילה בלבד והטעם משום דכלי זה הוא ספק טמא טהור ואת"ל טמא אינו טמא מת אלא טמא בשאר טומאות שאינן טעונות אלא טבילה לבד וא"ת שלעולם נחוש לטומאת מת שצריך הזאה לא מן הטעם שלו שעשאוה ביום זה כאילו הוא שביעי שלה אלא הטעם שבודאי הקדים בעליו וכו' כלומר שרבינו תלה הטעם בשחכמים עשאוה ביום זה כאילו הוא יום שביעי שלה והראב"ד סובר שלא הוצרכו חכמים לעשותה כי היא מעצמה בחזקה שודאי הקדים בעליה והזהה הראשונה וכו'. וסתם דבריו וכל זה איננו שוה שעם כל זה נראה בעיניו יותר נכון לומר שאינו צריך הזאה מהטעם שכתבתי ולשון שונה יתפרש לדעת הראב"ד אע"פ

שיש לומר שמא כבר הטבילו בעליו ישנה זה ויטבילנו ולדעת רבינו ניחא טפי. ומ"ש לא מן הטעם שלו אלא שבודאי הקדים בעליו וכו' אומר אני שגם זה הוא הטעם שלו דמה טעם עשאוה חכמים ביום זה כאילו הוא שביעי שלה משום דחזקה שכבר הקדים בעליו והזה הראשונה וכו' :

ז מָצָא סִפְיָן קְשׁוּרָה לְסִפְיָן הַיְדוּעָה אָצְלוּ בֵּין בְּיוֹם טוֹב בֵּין בְּשָׂאָר הַיָּמִים הָרִי הִיא כְּמוֹהָ אִם טְהוּרָה טְהוּרָה וְאִם טְמֵאָה טְמֵאָה :

ח כָּל הַרְקִין הַנִּמְצָאִים בִּירוּשָׁלַיִם בְּאֲמֻצֵּי הַדֶּרֶךְ גָּזְרוּ עָלֵיהֶן טְמֵאָה כְּשָׂאָר הַרְקִין הַנִּמְצָאִים בְּכָל מְקוֹם. וְכָל הַרְקִין הַנִּמְצָאִים בְּצִדְדֵי בִירוּשָׁלַיִם טְהוּרִים. שֶׁהַפְּרוּשִׁים הֵן שְׂמֵהֶלְכִין בְּצִדְדֵי כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְטַמְּאוּ בְּמַגַּע עִמֵּי הָאָרֶץ. וּבְשַׁעַת הַרְגֵל שֶׁבְּאֲמֻצֵּי הַדֶּרֶךְ טְהוּרִים שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל טְהוּרִים בְּרָגֶל. וְשֶׁבְּצִדְדֵי טְמֵאִים שֶׁהַטְּמֵאִים בְּרָגֶל מַעֲטִים וְהֵן פּוֹרְשִׁים לְצַדֵּי הַדֶּרֶכִים :

כסף משנה כל הרוקים הנמצאים בירושלים וכו'. שקלים פרק שמיני כרבי יוסי :

ט כָּשֶׁם שֶׁהָרֵאשׁוֹן עוֹשֶׂה שְׁנֵי וְהַשְּׁנֵי עוֹשֶׂה שְׁלִישֵׁי כֵן סִפְקָא רֵאשׁוֹן עוֹשֶׂה סִפְקָא שְׁנֵי וְסִפְקָא שְׁנֵי עוֹשֶׂה סִפְקָא שְׁלִישֵׁי :

כסף משנה כשם שהראשון כו'. תוספתא פרק ה' דטהרות :

י תְּרוּמָה וְקִדְשִׁים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּסִפְקָא אָב מֵאֲבוֹת הַטְּמֵאוֹת שֶׁל תּוֹרָה הָרִי אֵלּוּ נִשְׂרָפִין בְּטְמֵאָה זֶה כְּגוֹן שֶׁנִּסְתַּפֵּק לוֹ אִם נִגַּע בְּאֵב זֶה אוֹ לֹא נִגַּע :

כסף משנה תרומה וקדשים שנטמאו וכו'. מתבאר ממה שיבא בסמוך :

יא וַיֵּשׁ שָׁם סְפִקוֹת שְׂאִין שׁוֹרְפִין עָלֵיהֶן וְאִין אוֹכְלִין אוֹתָן
אֶכְלִין שְׁנִסְתַּפֵּק לוֹ בְּהֶן אֶלָּא תוֹלִין לֹא אוֹכְלִין וְלֹא שׁוֹרְפִין. וַיֵּשׁ
שָׁם סְפִקוֹת שְׁשׁוֹרְפִין עָלֵיהֶן אֶת הַתְּרוּמָה וְאִין צָרִיד לומר
קִדְשִׁים:

כסף משנה ומ"ש ויש שם ספיקות שאין שורפין עליהם וכו' ויש שם
ספיקות ששורפין עליהם וכו'. בטהרות פ"ד ופרק בנות כותים (דף ל"ג ע"ב)
וכתב רבינו גבי שורפין ואצ"ל קדשים וגם גבי אין שורפין כתב כן ונראים
שהם כדברים סותרים זה את זה וביאור הדברים פשוט דקדשים חמירי
מתרומה ומה ששורפין עליו תרומה דחשבינן ליה בודאי טמא מכ"ש דחשבינן
ליה לקדש בודאי טמא ושורפין וידוע שראוי ליזהר [מן] לשרוף קדשים יותר
ממה שראוי ליזהר מלשרוף תרומה וא"כ הספק שאין שורפין עליו תרומה
מכ"ש שלא ישרפו עליו קדשים:

יב אָבֵל עַל סֵפֶק סֵפֶק הַטְּמֵאָה אִין שׁוֹרְפִין עָלָיו תְּרוּמָה לְעוֹלָם
וְאִין צָרִיד לומר קִדְשִׁים. אֶלָּא תוֹלִין לֹא אוֹכְלִין וְלֹא שׁוֹרְפִין:

כסף משנה ומה שכתב אבל על ספק ספק הטומאה אין שורפין וכו'. כד
הגירסא האמיתית בספרי רבינו ואיתא בפרק בנות כותים שם:

יג עַל שְׁשֵׁה סְפִקוֹת שׁוֹרְפִין אֶת הַתְּרוּמָה וְכֻלָּם גְּזָרָה מִדְּבָרֵיהֶם
וְאֵלּוּ הֵן. עַל בֵּית הַפָּרֶס. וְעַל עֶפֶר הַבָּא מֵאֶרֶץ הָעַמִּים. וְעַל בְּגָדֵי
עַם הָאֶרֶץ. וְעַל הַכֵּלִים הַנִּמְצָאִים. וְעַל הַרְקִים הַנִּמְצָאִים. וְעַל
מִי רִגְלֵי אָדָם טָמֵא שְׁנִתְעָרַב בְּמִי רִגְלֵי בְּהֵמָה מְחֻצָּה לְמַחְצָה
וְאִין יָדוּעַ אִם בְּטָלוּ מִרְאִיתָן אִם לֹא. כִּי צָד. אִם נְטִמְאֵת תְּרוּמָה
מִחֻמַּת אֶחָד מִשְׁשֵׁה אֵלּוּ אֵף עַל פִּי שְׁעָקָר טָמְאָתָן בְּסֵפֶק הָרִי זֶה
תִּשְׂרָף. הוֹאִיל וַיִּנְדְּאֵי סְפִקוֹת אֵלּוּ טָמְאָתָן מִן הַתּוֹרָה שְׁהַמַּת
וְהִזָּב טָמְאִין מִן הַתּוֹרָה. וְאַחַת תְּרוּמָה שְׁנִגְעָה בְּאַחַת מִשְׁשֵׁ
טָמְאוֹת הָאֵלּוּ. אוֹ שְׁנִטְמְאֵת מִחֻמַּת אַחַת מֵהֶן וְהָרִי הִיא שְׁלִישִׁי
לְאַחַת מֵהֶן הָרִי זֶה תִּשְׂרָף. אָבֵל אִם נְסִתַּפֵּק לוֹ בְּכָל מְקוֹם אִם
נָגַע בְּבֵית הַפָּרֶס וּבְאֶרֶץ הָעַמִּים אוֹ לֹא נָגַע. אִם נָגַע בְּבִגְדִים

וְרַקִּיֹן וְכָלִים וּמִי רַגְלִים אוֹ לֹא נָגַע. הָרִי אֵלוֹ תוֹלִין מִפְּנֵי שְׁעָקָר
טְמֵאָתוֹ מִפְּנֵי הַסֶּפֶק שְׁמָא טְמֵאִין הֵן אוֹ טְהוּרִים וְאִם תֹּאמַר
טְמֵאִין שְׁמָא נָגַע שְׁמָא לֹא נָגַע וְנִמְצְאוּ שְׁנֵי סִפְקוֹת וְאִין שׁוֹרְפִין
עַל שְׁנֵי סִפְקוֹת אֶלָּא תוֹלִין כְּמוֹ שְׁבֹאֲרֵנוּ :

כסף משנה על ששה ספיקות וכו'. פרק חמישי דטהרות שם ולישנא
דמתניתין על ספק מי רגלי אדם שהם כנגד מי רגלי בהמה ופירוש רבינו בה
ע"פ התוספתא. **ומ"ש אבל אם נסתפק לו וכו'.** שם וכת"ק ואיתא בפרק בנות
כותים :

הלכות שאר אבות הטומאות - פרק ארבעה

עשר

א שְׁנַיִם עֶשֶׂר סִפְקוֹת טְהוּרוֹ חֲכָמִים וְאֵלוֹ הֵן. סִפְקֵי מִים
שְׁאוּבִים לְמִקְוֵה. סִפְקֵי טְמֵאָה צָפָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם. סִפְקֵי מִשְׁקִין
לְטֵמָא אַחֲרִים. אֲבָל לְטֵמָאָת עֲצָמֵי טְמֵאִים מִסֶּפֶק. סִפְקֵי
הַיָּדִים בֵּין לְטֵמָאָת עֲצָמֵי בֵּין לְטֵמָא אַחֲרִים בֵּין לְטְהוּרֵי יָדִים
מִטְמֵאָתוֹ. סִפְקֵי דְבָרֵי סוּפְרִים. סִפְקֵי הַחֲלִין. סִפְקֵי קְרִבְנוֹת. סִפְקֵי
נִגְעִים. סִפְקֵי עוֹבֵר וְעוֹמֵד. סִפְקֵי שְׂרָצִים. סִפְקֵי רְשׁוּת הַרְבִּים.
סִפְקֵי שְׁתֵּי רְשׁוּיֹת :

כסף משנה שנים עשר ספיקות וכו'. פ"ד דטהרות והשמיט רבינו ספק
בכורות וספק נזירות מפני שאינה ענין לטומאה וטהרה והכניס במקומם ספק
עובר ועומד וספק שתי רשויות :

ב סִפְקֵי מִים שְׁאוּבִין לְמִקְוֵה כִּיצַד. שְׁלֹשָׁה לוּגִין מִים שְׁאוּבִין
שֶׁנִּפְלוּ לְמִקְוֵה פְּסוּלוֹהוּ. סִפְקֵי נִפְלוּ סִפְקֵי לֹא נִפְלוּ וְאֶפְלוּ נִפְלוּ

סֶפֶק יֵשׁ בְּהוֹן שְׁעוֹר אוֹ אֵין בְּהוֹן סֶפֶקוֹ טְהוֹר וְהָרִי הַמְקוּהָ
בְּכַשְׁרוֹתוֹ. וְאֵין מוֹרִין לוֹ לְטֹבֵל בְּמְקוּהָ זֶה וְלַעֲשׂוֹת טְהוֹרוֹת
לְכַתְחֻלָּה. וְאִם טֹבֵל וְעָשָׂה טְהוֹרוֹתָיו טְהוֹרוֹת :

כסף משנה ספק מים שאובים למקוה כיצד וכו'. פ"ב דמקואות. ומ"ש ואין
מורין לו וכו'. בתוספתא דמקואות פ"ב אמר כן רבי יוסי גבי מקואות וסובר
רבינו שאין חולק עליו גם סובר שה"ה לדין זה :

ג סֶפֶק טֹמְאָה צָפָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם כִּיצַד. שְׁרָץ שֶׁהָיָה צָף עַל פְּנֵי
הַמַּיִם. בֵּין שֶׁהָיוּ הַמַּיִם בְּכֻלֵּים אוֹ בְּקַרְקָעוֹת וְיָרַד לַמַּיִם אֶפְלוּ
אֵין שָׁם אֶלָּא מְלֵא אָדָם וְטֹמְאָה הָרִי זֶה טְהוֹר עַד שֶׁיֵּדַע וְנֵדְאִי
שֶׁנִּגְעָה. וְלֹא אָמְרוּ סֶפֶק טֹמְאָה צָפָה טְהוֹר אֶלָּא לְשֶׁרָץ בְּלִבָּד. וְכָל
הַנֶּתְלִים וְהַנְּגַרְרִין הָרִי הוּן כְּמִנְחִין :

כסף משנה ספק טומאה צפה על פני המים כיצד וכו' בין שהיו המים בכלים
או בקרקעות וכו'. בפרק ד' דטהרות וכתנא קמא. ומה שכתב אפילו אין שם
אלא מלא אדם וטומאה וכו'. שם כרבי יוסי ומשמע לרבינו שאין חולק עליו :
ולא אמרו ספק טומאה צפה וכו'. בסוף נזיר (דף ס"ג ס"ד) : וכל הנתלין
ונגררין וכו'. שם (דף ס"ד) וגירסתו בגמרא הניטלים בטי"ת ופירשו התוספות
הניטלים אדם עומד במים וחבירו היה משלשל שרץ ספק נגע בו אדם העומד
במים או הנגררים שחבירו היה גורר שרץ ע"פ המים ספק נגע ספיקו טמא
מפני שהם כמונחים כיון שאם אדם תופס בם אין כאן דין טומאה צפה :

ד שְׁרָץ שֶׁהָיָה מִנְחָה בְּכֻלֵּי וְכֻלֵּי צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם אוֹ שֶׁהָיָה מִנְחָה
עַל הַמַּיִם אוֹ עַל הַנְּבִלָה וְאֶפְלוּ נִמּוֹחַ הַנְּבִלָה אוֹ בְּשָׂר מִת שֶׁתְּחַתּוֹתָיו
אוֹ שֶׁהָיָה מִנְחָה עַל שְׂכֵבֶת זָרַע הַצָּפָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם הָרִי זֶה כְּמִנְחָה
עַל הָאָרֶץ שֶׁסִּפְקוֹ בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד טָמֵא כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. הָיָה שְׁרָץ
עַל גְּבִי שְׁרָץ צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם הָרִי זֶה כְּטֹמְאָה עֵבֶה שֶׁצָּפָה עַל
פְּנֵי הַמַּיִם וְסִפְקוֹ טְהוֹר. הָיָה מִנְחָה עַל גְּבִי מִי חֲטָאת וּמִי חֲטָאת
צָפִין עַל פְּנֵי הַמַּיִם הָרִי זֶה סֶפֶק אִם הוּא כְּמִנְחָה אוֹ אֵינוֹ כְּמִנְחָה.
לְפִיכֵן יִרְאֶה לִי שֶׁסִּפְקוֹ טְהוֹר :

כסף משנה שרץ שהיה מונח בכלי וכו'. בעיא שם ומסיים את"ל בתר כלי אזלינן כלומר x כיון שהוא מונח בכלי אין לו דין צף וכבר ידוע שדרך רבינו לפסוק כאת"ל. ומה שכתב או שהיה מונח על המת וכו'. כל הני בעיי דאיפשיטו שם באת"ל. ומה שכתב היה שרץ וכו'. שם בעיא דאיפשיטא באת"ל אלא דבנוסחי דידן איפשיטא לחומרא ובנוסחת רבינו איפשיטא לקולא. ומה שכתב היה מונח על גבי מי חטאת וכו'. שם בעיא דלא איפשיטא פירוש מספקא ליה מפני שהם עבים מפני האפר המעורב בהם דדילמא דמו לאוכלא. ומ"ש רבינו ויראה לי שספיקו טהור. נראה שטעמו משום דכיון שטהרו חכמים טומאה צפה ע"פ המים הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא :

ה כְּדָרְךָ שְׁטְהָרוּ סִפְקָא טְמָאָה צָפָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם בֵּין בְּכָלִים בֵּין בְּקַרְקָעוֹת כֶּךָ טְהָרוּ סִפְקָא טְהָרָה הַצָּפָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם בֵּין בְּכָלִים בֵּין בְּקַרְקָעוֹת. כִּיצַד. עֲרָבָה שֶׁהִיא טְמֵאָה מֵת וְכִכֵּר תְּרוּמָה כְּרוּךְ בְּסִיבֵי אוֹ בְּנֵי וְנִתּוֹן בְּתוֹכָהּ וְיֵרְדוּ לְתוֹכָהּ מִי גְשָׁמִים וְנִתְמַלְאֵת וְנִפְשֵׁט הַנֵּיָר וְהָרִי הַכֶּכֶר צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם וְהַנֵּיָר מְבַדִּיל בֵּינוֹ לְבֵין הַמַּיִם וְסִפְקָא נִגְעָה צָדוֹ בְּעֲרָבָה סִפְקָא לֹא נִגְעָה. הָרִי הוּא בְּטְהָרְתּוֹ מְפִנֵי שֶׁהוּא צָף :

כסף משנה כדרך שטהרו ספק טומאה וכו' כיצד עריבה וכו'. תוספתא פ"ה דטהרות :

ו שֶׁרֶץ שֶׁנִּמְצָא צָף עַל גְּבִי בּוֹר בְּתוֹךְ הַגֵּת לְתְרוּמָה סִפְקוֹ טְמֵא. וְלַפּוֹעֲלִין סִפְקוֹ טְהוֹר. מְפִנֵי שֶׁהִיא טְמָאָה צָפָה :

כסף משנה ומ"ש שרץ שנמצא צף וכו'. תוספתא בסוף טהרות ופירש ר"ש לפועלים היינו אוכלי חוליהם בטהרה וא"ת מאי שנא מעריבה דבסמוך דמטהרין לתרומה ואפשר דהכא שאני שהוא יין דמתוך שהיא צפה טהורה לפועלים ומתוך שאינה צפה ע"פ המים טמאה לתרומה :

ז סִפְקָא מְשֻׁקִין לְטְמֵא אַחֲרֵים טְהוֹר. לְטְמֵאֵת עֲצָמוֹן טְמֵא. כִּיצַד. הָיָה מִקֵּל בְּיָדוֹ וּבְרֵאשׁוֹ מְשֻׁקִין טְמֵאִים וְזָרְקוֹן לְתוֹךְ כְּכָרוֹת טְהוֹרוֹת. סִפְקָא נִגְעוּ הַמְשֻׁקִין בְּכְכָרוֹת סִפְקָא לֹא נִגְעוּ

טהורות. וכן אם נסתפק לו אם נגעו משקין טמאין בכלי זה או לא נגעו הרי הכלי טהור. וכן אם נסתפק לו אם נגעו משקין אלו הטמאין במשקין אחרים או לא נגעו הרי המשקין האחרים טהורין. אבל טמא שפשט ידו או רגלו לבין משקין טהורין. או שזרק כפר טמא לבין משקין טהורין ספק נגע במשקין ספק לא נגע הרי אלו טמאין בספק. וכן כל פיוצא בזה:

כסף משנה ספק משקים לטמא אחרים וכו' כיצד היה מקל בידו וכו'. משנה פרק רביעי דטהרות. ומה שכתב וכן אם נסתפק לו אם נגעו משקים טמאים וכו'. ומה שכתב וכן אם נסתפק לו אם נגעו במשקים אלו וכו'. טעם כולם משום דטומאת משקים דרבנן. ומה שכתב אבל טמא שפשט ידו. משנה פ"ד דטהרות:

ח חבית שהיא מלאה משקין ופשט הטמא את ידו לאוירה ספק נגע במשקין ספק לא נגע בהן המשקין טמאין והחבית טהורה שאין ספק המשקין מטמא. וכן אם נכנסו משקין שהו טמאין מספק לאויר החבית הרי החבית טהורה והמשקין שבתוכה טהורין שאינן מתטמאין אלא מן החבית. ואם נתערבו משקין אלו הספק במשקין שבחבית הרי כל המשקין טמאין בספק והחבית טהורה. וכן אם נפלו משקין אלו לתוך התנור הרי הפת והתנור טהורין:

כסף משנה חבית שהיא מליאה משקים וכו'. בתוספת דטהרות פ"ה (מגע) טמא מת שפשט ידו לאויר החבית ספק נגע ספק לא נגע ספק אוכלים ומשקים טמא והכלי טהור. ונראה שספק אוכלים ט"ס הוא דספק משקים ליטמא טמא אבל ספק אוכלים טהור וכך הם דברי רבינו שלא הזכיר לטמא אלא ספק משקים. ומ"ש וכן אם נכנסו משקים שהם טמאים מספק וכו'. שם חבית שיש בה משקים טהורים עד חציה ונפלו משקים לאוירה ספק טמאים ספק טהורים המשקים טהורים שאין מיטמאים אלא מחמת החבית נפלו על גבי המשקים משקים טמאים והחבית טהורה פירוש שאין מיטמאים אלא מחמת החבית וכדתנן בפרק ח' דכלים השרץ שנמצא בתנור הפת שבתוכו שנייה שהתנור תחילה והכא כיון שהחבית טהורה אף המשקים טהורים.

ומ"ש וכן אם נפלו משקים אלו וכו'. שם אפה פת בתנור ונפלו משקים לאוירו ספק טמאים [ספק טהורין] הפת טהורה שאינה מיטמאת אלא מחמת התנור ומסיים בה נפלו על גבי הפת הפת טמאה והתנור טהור והשמיטו רבינו והטעם משום דמשמע ליה דמשבשתא היא דספק משקים ליטמא טמא אמרו לא ספק אוכלים ואי בעית לתרוצה צריך לאוקומה כשהיו בפת גומות ובהם משקים ומי הכניסנו בתגר זה הילכך להשמיטה עדיף:

ט המרביץ ביתו במים טמאים או שזלפן והיו שם טהרות ספק נתזו עליהן ספק לא נתזו ספקו טהור:

כסף משנה המרביץ ביתו וכו' עד הרי ז. ו טמאה בספק. תוספתא דטהרות פרק ה' וכתב הראב"ד הניח הככר עד שנגבו המים א"א נ"ל מפני מראית העין וכו' וטעם רבינו הגון:

ז זלף משקין טהורין וטמאים בתוך הבית ונמצאו אחר כך משקין על כפר של תרומה. נטלה ונשאל עליה הרי זו טהורה שספק המשקין לטמא טהור. הניח הכפר עד שינגבו המים שעליה הרי זו טמאה בספק שספק טמאה ברשות היחיד טמא כמו שיתבאר. והרי אין כאן משקין אלא כפר שהיא ספק טמאה ספק טהורה:

ההראב"ד הניח הככר עד כו'. א"א נ"ל מפני מראית העין היא טמאה שהרואה שמטהרין אותה לא ידע שמחמת ספק משקין מטהרין אותה שהרי אין עליה משקין ולפיכך ברשות היחיד טמאה בספק:

יא ספק ידים בין להתטמא בין לטמא אחרים בין לטהרתן טהור כיצד. היו ידיו טהורות ולפניו שני כפרים טמאין ספק נגע ספק לא נגע. או שהיו ידיו טמאות ולפניו שני כפרים טהורים ספק נגע ספק לא נגע. או שהיו ידיו אחת טהורה ואחת טמאה ולפניו שני כפרים טהורים ונגע באחד מהן וספק בטמאה נגע ספק בטהורה. או שהיו ידיו טהורות ולפניו שני כפרים אחד טהור ואחד טמא ונגע באחד מהם ספק בטמא

נגע ספק בטהור נגע. או שהיו ידיו אחת טהורה ואחת טמאה ולפניו כפר טמא וכפר טהור ונגע בשניהן ספק טמאה בטמא והטהורה בטהור או טמאה בטהור והטהורה בטמא. הידים כמו שהיו והכפרים כמות שהיו. וכן אם היו ידיו טמאות והטבילן או נטלן ספק שהמים שטהרו בהן כשרים לידיים ספק שהן פסולין. ספק יש בהן כשעור ספק אין בהן. ספק שהיה דבר חוצץ על ידו ספק שלא היה. הרי ידיו טהורות:

כסף משנה ספק ידים וכו' עד והככרים כמו שהיו. משנה פ"ב דידיים. ומ"ש וכן אם היו ידיו טמאות וכו'. גם זה שם. ומ"ש ספק היה דבר חוצץ וכו'. נלמד ממה שנתבאר בסמוך:

יב היתה ידו אחת טמאה ואינו יודע אי זו היא אומרין לו שלא יעשה טהרות עד שיטל שתי ידיו. ואם נגע באחת מהן בטהרות קדם שיטול ידיו טהרותיו טהורות:

כסף משנה היתה ידו אחת טמאה וכו'. זה נלמד ממ"ש בראש הפרק גבי ספק מים שאובים למקוה אין מורין לו לטבול במקוה זה ולעשות טהרות לכתחילה:

הלכות שאר אבות הטומאות - פרק חמשה

עשר

א ספק דברי סופרים כיצד. ספק אכל אכלין טמאין ושתה משקין טמאין ספק שלא אכל ושתה. ספק שבא ראשו ורבו במים שאובין או שנפלו עליו שלשה לוגין מים שאובין ספק שלא בא ושתה נפלו הרי זה טהור. וכן אם אכל אכלין

טְמֵאִין אוֹ שֶׁתָּה מְשַׁקֵּין טְמֵאִין אוֹ בָּא בְּמֵים שְׂאוּבִין אוֹ נָפְלוּ
עָלָיו שְׁלֹשָׁה לֹוּגִין מֵים שְׂאוּבִין וְסִפֵּק נִגַע בְּטְהָרוֹת אֵלוּ סִפֵּק לֹא
נִגַע הָרִי טְהָרוֹת אֵלוּ טְהוּרוֹת. וְכֵן הָאוֹכֵל סִפֵּק אֶכְלִין טְמֵאִים
וְהַשׁוֹתֶה מְשַׁקֵּין שֶׁהוּן טְמֵאִים בְּסִפֵּק הָרִי זֶה טְהוּר. וְכֵן הָאוֹכֵל
תְּרוּמָה תְּלוּיָה טְהוּר. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּאֵלוּ מוֹלְדֵי טְמֵאוֹת שֶׁהוּן
מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים סִפֵּקוֹן טְהוּר. אֲבָל אֵב [הַטְּמֵאָה] שֶׁהוּא מְדַבְּרֵי
סוֹפְרִים סִפֵּקוֹ טְמֵא אֵלָא אִם כֵּן הִיָּה הָאֵב עֲצָמוֹ טְמֵא בְּסִפֵּק
כְּגוֹן בֵּית הַפָּרֶס וְאַרְצֵי הָעַמִּים שְׂאִין שׁוֹרְפִין עַל סִפֵּק מִגְעוֹן כְּמוֹ
שְׂבִיֵּאֲרֵנוּ :

כסף משנה ספק דברי סופרים כיצד וכו'. פ"ד דטהרות: ומ"ש וכן אם אכל
אוכלים טמאים וכו' וספק נגע בטהרות אלו וכו'. פשוט הוא שזה בכלל ספק
ד"ס. ומ"ש וכן האוכל ספק אוכלים טמאים וכו'. גם זה בכלל ספק ד"ס.
ומ"ש וכן האוכל תרומה תלויה טהור. תוספתא פ"ה דטהרות. ומ"ש אבל אב
הטומאה שהוא מד"ס וכו'. משנה פ"ד דטהרות. ומ"ש א"כ היה האב עצמו
טמא בספק וכו' כמו שביארנו. בפ"ג:

ב סִפֵּק הַחֲלִין הִיא טְהָרַת אוֹכְלֵי חֲלִיָּהוּן בְּטְהָרָה וְהוּן הַנִּקְרָאִים
פְּרוּשִׁים. כִּיּוֹצֵא. אוֹכְלֵי חֲלִיָּהוּן בְּטְהָרָה שְׁנוֹלֵד לָהוּן סִפֵּק טְמֵאָה
בְּטְהָרוֹתֵיהוֹן הָרִי אֵלוּ טְהוּרִים כְּכֹל הַסִּפֵּקוֹת כְּלוֹן. וְאִין לָהוּן
טְמֵאָה אֵלָא טְמֵאָה וְדָאִית :

כסף משנה ספק החולין וכו'. משנה פ"ד דטהרות:

ג סִפֵּק הַקְּרִבָּנוֹת כִּיּוֹצֵא. מְחַסֵּר כְּפוּרִים שְׂיֵשׁ עָלָיו סִפֵּק חֲמִשָּׁה
קְרִבָּנוֹת. כְּגוֹן הָאִשָּׁה שְׂיֵשׁ עָלֶיהָ סִפֵּק חֲמִשׁ זֵיבוֹת אוֹ סִפֵּק חֲמִשׁ
לֵידוֹת. מְבִיאִין קְרִבָּן אֶחָד וְטְהוּר לְאֶכְל בְּקִדְשִׁים וְאִין הַשְּׂאֵר
עָלָיו חוּבָה כְּמוֹ שְׂבִיֵּאֲרֵנוּ בְּהַלְכוֹת מְחַסְרֵי כְּפָרָה :

כסף משנה ספק הקרבנות כיצד וכו'. שם ומייתי לה בסוף פירקא קמא
דכריתות (דף ח')

ד סִפְק נְגָעִים כִּיצַד. עַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לְטַמְּאָה סִפְקוֹ טָהוֹר כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ בְּפֶרֶק שְׁשִׁי מִהַלְכוֹת נְגָעִים :

כסף משנה ספק נגעים כיצד וכו'. גם זה שם :

ה סִפְק עוֹמֵד וְעוֹבֵר כִּיצַד. מְצַרְע שְׂיֹשֵׁב תַּחַת הָאֵילָן וְהַטְּהוֹר עוֹבֵר סִפְק הָאֵהִיל עָלָיו הָאֵילָן וְטַמְּא סִפְק לֹא הָאֵהִיל עָלָיו וְכֵן אִם הָיָה הַטְּהוֹר יוֹשֵׁב תַּחַת הָאֵילָן וְהַמְצַרְע עוֹבֵר תַּחְתָּיו סִפְק עֹמֵד הַמְצַרְע וְנֹטְמָא הַטְּהוֹר סִפְק לֹא עֹמֵד סִפְקוֹ טָהוֹר :

כסף משנה ספק עומד ועובר וכו'. בפרק שלישי דעדיות (משנה ז') ובפרק ששי דטהרות הטמא עומד והטהור עובר הטמא עומד והטמא עובר וכו' ספק האהיל ספק לא האהיל וכו' רבי יהושע מטמא וחכמים מטהרים וזה ע"פ מה ששינו פרק י"ג דנגעים הטמא עומד תחת האילן והטהור עובר טמא הטהור עומד תחת האילן והטמא עובר טהור ואם עמד טמא וידוע דהלכה כחכמים :

ו סִפְק שְׂרָצִים זֶה סִפְק הַנִּזְרָקִין. כִּיצַד. זָרַק שְׂרָץ אִו דָּבַר טַמְּא לְבִין הַכְּפָרוֹת אִו שֶׁזָּרַק כְּפָר לְבִין הַטְּמָאוֹת וְסִפְק נִגַּע סִפְק לֹא נִגַּע הָרִי זֶה טָהוֹר הוֹאִיל וּמְצָא הַכְּפָר הַטְּהוֹר שְׂאִינוֹ נוֹגַע בְּטַמְּאָה שְׁכָל הַטְּמָאוֹת כְּשַׁעַת מְצִיאָתוֹ. וְאִין אִוּמְרִין שְׂמָא נִגַּע בּוֹ וְאַחַר כֵּן נִפְל בְּצִדּוֹ אֶלֶּא הָרִי הֵן כְּשַׁעַת מְצִיאָתוֹ :

כסף משנה ספק שרצים כו'. בפ"ד דטהרות ספק שרצים כשעת מציאתן ובתוספתא אי זהו ספק שרצים שטיהרו חכמים זה ספק הנזרקין ובמשנה דטהרות רפ"ד שנינו הזורק טומאה ממקום למקום ככר לבין המפתחות מפתח לבין הככרות טהור פ"י מפתח טמא ואין ידוע אם נגע בככרות בעת עוברו עליהם וכן ככר לבין מפתחות טמאים אנו דנין הדבר כשעה שמצאנו אותו וכיון שעכשיו אין נגיעה טהור :

ז הַשְּׂרָץ בְּפִי הַחֲלָדָה וּמִהַלְכָתָהּ עַל גְּבִי כְּפָרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה סִפְק נִגַּע סִפְק לֹא נִגַּע סִפְקוֹ טָהוֹר מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נָחָה הַטְּמָאָה. הִיתָה מִהַלְכָתָהּ בּוֹ וְנוֹגַעַת בְּכְפָרוֹת סִפְק חֵי סִפְק מֵת הָרִי הֵן טָהוֹרוֹת.

בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּזִמְן שְׁנִטְלָתוֹ וְהִלְכָה לָהּ. אָבֵל אִם נִמְצָא
מֵת בְּפִיָּה הָרִי אֵלוֹ טְמֵאוֹת. רָאוּהוּ חֵי בְּפִיָּה אָף עַל פִּי שְׁמֵצָאוּהוּ
מֵת בְּפִיָּה הָרִי אֵלוֹ טְהוֹרוֹת. וְכֵן הַשֶּׁרֶץ בְּפִי הַחֲלָדָה וְהַנְּבֵלָה בְּפִי
הַכָּלָב וְעָבְרוּ בֵּין הַטְּהוֹרִים אוֹ שְׁעָבְרוּ טְהוֹרִים בִּינֵיהֶן סִפְקוֹ
טְהוֹר. מִפְּנֵי שְׂאִין לְטְמֵאָה מְקוֹם קְבוּעַ. הָיוּ מְנַקְרִין בָּהֶן עַל
הָאָרֶץ הָרִי הֵן כְּמִנְחִין וּמִטְמְאִין לְמִפְרַע מְסַפֵּק אִם הָיוּ בְּרִשׁוֹת
הִיחִיד כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאָר :

כסף משנה השרץ בפי חולדה וכו'. בפרק רביעי דטהרות. ומ"ש היתה
מהלכת בו ונוגע בכרות וכו'. תוספתא פרק ד' דטהרות וכחכמים. ומ"ש במה
דברים אמורים בזמן שנטלתו וכו' עד הרי אלו טמאות. שם בתוספתא. ומ"ש
ראוהו חי בפיה. אע"פ שמצאוהו מת בפיה כך היא הנוסחא הנכונה והיא
בתוספתא בפרק הנזכר: וכן השרץ בפי חולדה וכו'. משנה פרק ד' דטהרות
: שם :

ח סִפְקֵי רִשׁוֹת הַרְבֵּים כִּיצַד. טְמֵאָה שְׂמֵנַחַת בְּרִשׁוֹת הַרְבֵּים
סִפְקֵי נֶגַע בָּהּ סִפְקֵי לֹא נֶגַע סִפְקוֹ טְהוֹר. הִיָּתָה בְּרִשׁוֹת הִיָּחִיד
וְסִפְקֵי נֶגַע בָּהּ סִפְקֵי לֹא נֶגַע סִפְקוֹ טְמֵא. וְכָל אֵלוֹ הַסִּפְקוֹת
שְׁטַהְרוּ חֲכָמִים * אֶפְלוּ בְּרִשׁוֹת הִיָּחִיד מִפְּנֵי שְׂאִין בָּהֶן דַּעַת
לְהַשְׂאֵל כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאָר :

ההראב"ד אפילו ברה"י מפני שאין וכו'. א"א זה שיבוש אלא אע"פ שיש
בהן :

כסף משנה ספק רשות הרבים כיצד. תוספתא פ"ו דטהרות: וכל אלו
הספיקות וכו'. הדבר מבואר דלא קאי אמאי דסליק מיניה שהוא ספק ר"ה
אלא לספיקות הקודמים לזה: וכתב הראב"ד מפני שאין בהם א"א זה שיבוש
אלא אע"פ שיש בהם עכ"ל. ולכאורה משמע כדברי הראב"ד דשאין בו דעת
להשאל אפילו ברה"י טהור בכל הספיקות ומאי רבותא דהני דקתני אלו
ספיקות שטהרו חכמים אלא ודאי דהני אפילו שיש בהם דעת להשאל טיהרום
אלא שבפ"ק דחולין (דף ט' ע"ב) אמרו על ההיא דשרץ בפי חולדה ומהלכת
ע"ג ככרות של תרומה דטעמא הוי משום דככר אין בו דעת להשאל ומשם
למד רבינו דכל הני טיהרום מטעם זה וצ"ל דמשמע לרבינו דכי תנן אלו
ספיקות שטיהרו חכמים לאו למימרא שנשתנו אלו משאר ספיקות שאע"פ

ששאר ספיקות טמאות אלו טהורות אלא הספיקות שטיהרו חכמים מטעם שאין בו דעת להשאל מני ואזיל:

ט ספק שתי רשויות כיצד. הנה דבר טמא ברשות היחיד ודבר טהור ברשות הרבים או שהיה הדבר להפך ונגע באחד מהם ואין ידוע באי זה מהו נגע. או שהסיט את אחד מהן ואין ידוע אי זה הסיט. אם היה הדבר הטמא מטמא במשא או שהיה אחד מהו מטמא באהל והאהיל על אחד מהן ואין ידוע אי זה מהו האהיל הרי זה טהור אף על פי שספק רשות הרבים טהור. כשיבוא לשאל אומרין לו אם טבלת אין בכך הפסד. אם טבל הרי זה משבח. ואם לא טבל ועשה טהרות הרי הן טהורות שספק רשות הרבים טהור:

כסף משנה ספק ב' רשויות כיצד וכו'. משנה פ"ו דטהרות במתניתין ד' ספקות ר' יהושע מטמא וחכמים מטהרים: אע"פ שספק ר"ה טהור וכו'. בפ"ב דע"ז (דף ל"ו):

י שרץ שנמצא שרוף ומנח על גבי אכלין וכן טלית שנמצאת בלוייה ומחט שנמצאת שבורה או חלודה בין הכלים הרי אלו טהורין בין ברשות הרבים בין ברשות היחיד. ואין אומרין שפא אחר שנגע באכלין נשרף ואחר שננטמאו הכלים במגע הטלית והמחט נשברה או החלידה ובלתה הטלית עד שטהרה שכל הטמאות כשעת מציאתן:

כסף משנה שרץ שנמצא שרוף וכו'. פ"ט דטהרות. ומ"ש ומחט שנמצאת וכו'. שם פ"ג:

יא שני עדים אומרין לו נטמא והוא אומר טהור אני הוא נאמן על ידי עצמו. ואף על פי כן אין אומרין לו עסק בטהרות אלא אם עשה טהרות הרי הן טהורות ויחוש לעצמו. עד אומר נטמא ושנים אומרים לא נטמא בין ברשות הרבים בין ברשות

הַיְחִיד טְהוֹר. שְׁנַיִם אוֹמְרִים נְטֵמָא וְעַד אֶחָד אוֹמֵר לֹא נְטֵמָא
בֵּין בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד בֵּין בְּרִשׁוֹת הַרְבֵּים הֲרִי זֶה נְטֵמָא. עַד אוֹמֵר
נְטֵמָא וְעַד אוֹמֵר לֹא נְטֵמָא אֲשֶׁה אוֹמְרֵת נְטֵמָא וְאֲשֶׁה אוֹמְרֵת
לֹא נְטֵמָא בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד טְמֵא בְּרִשׁוֹת הַרְבֵּים טְהוֹר :

כסף משנה שני עדים אומרים לו נטמא וכו'. ספ"ה דטהרות וכחכמים. ומ"ש
ואעפ"כ אין אומרים לו עסוק בטהרות וכו'. תוספתא שם (פ"ו) טהור ואין
אומרים לו עסוק בטהרות אלא יחוש לעצמו. וכתב ר"ש יחוש לעצמו דלגבי
אחרים לא מהני מאי דקאמר לא נטמאתי אלא לדידיה דוקא הוא דמהני
עכ"ל ולישנא לא משמע כפירושו אלא הכי קאמר אפילו לעצמו יחוש ולא
יתעסק בטהרות עד שיטבול. ומ"ש עד אומר נטמא וכו' עד סוף הפרק. משנה
שם ספ"ה דטהרות:

הלכות שאר אבות הטומאות - פרק ששה עשר

א מִפְּנֵי מָה טְהוֹרוֹ חֲכָמִים סָפְק טְמֵאָה בְּרִשׁוֹת הַרְבֵּים. שְׁהַרִי
הַצְּבוּר עוֹשִׂין פְּסַח בְּטְמֵאָה בְּזִמְן שְׁהַטְמָאִים מְרַבִּין. אִם
טְמֵאָה וְנִדְאִית נִדְחִית מִפְּנִיָּהוּן קַל וְחֹמֶר לְסָפְק טְמֵאָה שְׁאֲסוּר
כָּל הַסְּפָקוֹת מִדְּבָרֵיהוֹן כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ בְּהַלְכוֹת בִּיאוֹת אֲסוּרוֹת.
וּמִפְּנֵי מָה הֶחֱמִירוּ בְּסָפְק רִשׁוֹת הַיְחִיד. שְׁהַרִי סוּטָה שְׁנִסְתְּרָה
אֶף עַל פִּי שְׁהַדְבָר סָפְק * הֲרִי הִיא טְמֵאָה לְבַעֲלָה עַד שְׁתִּשְׁתָּה :

ההראב"ד הרי היא טמאה לבעלה עד שתשתה. א"א ובתוספתא מפרש עוד
טעם אחר מפני שאפשר להשאל על היחיד וא"א להשאל על הרבים :

כסף משנה מפני מה טהרו חכמים וכו'. תוספתא דטהרות. ומה שכתב ומפני
מה החמירו ברשות היחיד וכו'. פירקא קמא דחולין (דף ט' ע"ב) ופרק כשם

(דף כ"ח כ"ט) ופרק שני נזירים (דף נ"ז): **וכתב** הראב"ד הרי היא טמאה לבעלה עד שתשתה א"א ובתוספתא מפרש עוד טעם אחר וכו'. וי"ל לדעת רבינו שאותו טעם רבן שמעון בן גמליאל אמרו ויש לגמגם עליו דהא שלשה הם רבים כמו שכתב רבינו בסמוך והרי הם יכולים להשאל ולפיכך השמיטו רבינו והטעם הראשון הוא דברי בן זומא ששאלוהו והשיב וקבלו תשובתו ועוד דסוגיין דגמרא בכל דוכתא דספק טומאה ברשות היחיד טמא מסוטה ילפינן לה:

ב וכשם שהסוטה ובוועלה שנים כן ספק טמאה בשנים. אבל אם היו שלשה ברשות היחיד הרי ספק טמאתן שם טהור ברשות הרבים. במה דברים אמורים כשהיה זה שנטמא בספק יש בו דעת להשאל ולדרש ממנו מה ארע לו כסוטה. אבל אם היה חרש או שוטה או קטן שאינו יודע להשיב על הענין כששואליו אותו הרי ספקו טהור. כיצד. חרש או שוטה או קטן שאין בו דעת להשאל שנטמא או בחצר או במבוי שיש שם טמאה וספק נגעו וספק לא נגעו הרי אלו טהורין. וכן כל שאין בו דעת להשאל אף על פי שנולד לו הספק ברשות היחיד ספקו טהור:

כסף משנה ומ"ש וכשם שהסוטה ובעלה שנים וכו'. בפ' ב' נזירים. ומ"ש בד"א כשהיה זה שנטמא בספק יש בו דעת להשאל וכו'. פ"ק דנדה (דף ד' ע"ב) ופרק כשם (דף כ"ח ע"ב) ובתוספתא דטהרות (פ"ו). ומ"ש כיצד חש"ו וכו'. משנה פ"ג דטהרות:

ג הסומא והישן והמהלך בליקלה ספקו ברשות היחיד טמא מפני שיש בו דעת להשאל. במה דברים אמורים שכל שאין בו דעת להשאל ספקו טהור כשהיה הדבר שקול ואין שם חזקה. אבל אם היה הדבר ידוע שחזקתו שנטמא הרי זה טמא. כיצד. תינוק טמא שנטמא בצד העסה והבצק בידו הרי העסה טמאה שדורך התינוק לטפח ובכך היא חזקתו. ואין שורפין על חזקה זו:

כסף משנה הסומא והישן והמהלך וכו'. תוספתא פי"ג דטהרות: בד"א שכל שאין בו דעת לישראל וכו' כיצד תינוק טמא וכו'. משנה פי"ג דטהרות וכחכמים:

ד היו משקין טמאין ובצק טהור ובהמה או חיה או עופות בבית ונמצא בצק מקום נשיכתו. חזקה ששתו משקין ונשכו בצק וטמאוהו. היתה שם פרה ובין המשקין והבצק כדי שתלחך את לשונה הרי הבצק טהור. ובשאר כל הבהמה כדי שתנגב את פיה. פחות מזה הבצק טמא. ואם היה ככל אפלו היו משקין בצד הבצק הרי זה טהור. שאין דרכו של כלב להניח המזון ולילך לו אל המים. נמצא בצק נקירת התרנגולין אם יש בין המשקין והבצק כדי שינגבו את פיהו בארץ הבצק טהור. ואם לאו טמא שחזקתו ששתו ונקרו בצק במשקין שבפיהם. במה דברים אמורים בשעוהו המשקין צלולין שבבואה של תינוק נפרת בהן. אבל עכורים הבצק טהור. שאלו נקרו במשקין הנה מקום המשקין נכר בצק. אם היו צלולין אף על פי שהבצק בחזקת טמאה אין שורפין על חזקה זו אלא תולין:

כסף משנה היו משקים טמאים וכו'. שם. ומ"ש ואם היה כלב וכו'. שם וכראב"י דמשנתו קב ונקי. ומ"ש נמצא בבצק וכו'. שם. ומ"ש במה דברים אמורים כשהיו המשקים צלולים וכו'. ס"פ עשרה יוחסין (דף פ' ע"ב) אמר ר"י ב"ל לא שאנו אלא במשקים לבנים וכו' ופירושו וכו'. ורבינו מפרש דר"י לא מפליג אלא בין צלולים לעכורים דצלולים אפילו אדומים הם נבלעים בבצק ואינם ניכרים ועכורים אפילו לבנים הם ניכרים ומאי דאמר פירושו לא שמע היינו לומר דצלולים קרו לבנים ולעכורים קרו אדומים:

ה איזו היא חזקה ששורפין עליה ברשות היחיד. עסה בבית ושרצים וצפרדעים מטפלין שם ונמצאו חתיכות מבשרן בעסה אם רב המטפלים שרצים העסה טמאה ותשרף. ואם הרב צפרדעים טהורה:

כסף משנה איזו היא חזקה וכו'. שם וכו"י :

1 היו טמאות וטהרות בצדו או למעלה ממנו ונתעטף בטליתו וספק נגעו ספק לא נגעו בעת שנתעטף אם היו ברשות היחיד ספקו טמא. שספק טמאה הבאה בידי אדם נשאלין עליה אפלו בכלי המנח על גבי קרקע הרי הוא כמי שיש בו דעת לשאל. ואם היו ברשות הרבים ספקו טהור ואם אי אפשר שלא יגע ספקו טמא :

כסף משנה היו טומאות וטהרות וכו'. בתוספתא רפ"ד ואיתא פ"ק דנדה (דף ה' ע"ב) היה וכו' עוטף בטליתו וכו' וטומאות וטהרות למעלה מראשו ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טהור ואם א"א לו אא"כ נגע טמא וכתבו התוספות פיי טליתו טמא וטהרות בצדו או טליתו טהור וטומאות בצדו כגון שרץ ואינו יודע אם נגע אם לא נגע אי נמי טומאות וטהרות בצדו וטליתו טהור ואינו יודע אם נגע לטומאה ואח"כ לטהרה וקמ"ל דלא הוי ס"ס שמא לא נגע הטלית בשרץ ואפילו נגע שמא לא נגע בטהרות דאם נגע בשרץ כמו כן נגע בטהרות עוד כתבו על מה שאמרו ואם א"א אא"כ נגע ואם תאמר פשיטא כיון דא"א ודאי נגע וי"ל דלאו לא אפשר כלל קאמר אלא כלומר קרוב לודאי וכן מוכיח בתוספתא שאמרו ואם א"א אלא א"כ נגע ספיקו טמא מדקאמר ספיקו משמע דלא הוי ודאי נגע עכ"ל. וכ"כ רש"י :

2 כפר של תרומה שנתון על גבי הדף ומדרס נתון תחתיו ואי אפשר לו כשיפל שלא יגע במדרס. אף על פי שהוא במקום מדרון ובא ומצא הכפר במקום אחר הרי הוא בטהרתו שאני אומר אדם בא ונטלו ונתנו במקום זה. ואם אמר ברי לי שלא בא אדם לכאן טמא שוודאי נפל ונגע במדרס כשנפל :

כסף משנה ככר של תרומה וכו'. תוספתא דטהרות ופ"ק דנדה עלה ד' ככר ע"ג הדף וכו'. ומ"ש אע"פ שהוא במקום מדרון. פירושו אע"פ שהמדרס במקום מדרון שאפילו נפלה ככר על המדרס לא נשאר שם אבל אם המדרס בקרקע שוה פשיטא דטהור שאם היה נופל שם היה נשאר וכן פיי התוספות :

ח תינוק שנמצא בצד בית הקברות והשושנים בידו אף על פי שאין שם שושנים אלא במקום הטמאה ספקו טהור שמא אחר לקטן ונתנם לו. וכן חמור העומד בבית הקברות כליו טהורין ואין אומרין שמא נתמעד בהו ונגעו בקבר מפני שאין בו דעת לשאל וכשנמצאו לא נמצאו נוגעין וכל הטמאות כשעת מציאתו:

כסף משנה **תינוק שנמצא וכו' וכן חמור וכו'.** פ"ג דטהרות:

ט תינוק שהיה תופש בידו של אביו או שהיה רוכב על גבי כתפו של אביו ספקו ברשות היחיד טמא מפני שאביו נשאל עליו:

כסף משנה **תינוק שהיה תופס וכו'.** תוספתא דטהרות פרק שלישי:

י וארבעה ספקות אמרו חכמים בתינוק. תינוק שאינו יכול להלך שהניחתו אמו ובאה ומצאתו כמו שהוא במקומו טהור ואין אומרין שמא טמאה באה ונשקתו וגפפתו. התחיל התינוק לצאת ולהכניס בגדיו טהורין ואינן מדרס כשאר בגדי עם הארץ. ואף על פי שהן טהורין אין עושין על גביהן טהרות. הגדיל עד שיהיה בו דעת לשאל ספקו טמא ברשות היחיד. הגדיל עד שיהיה בו דעת לשמר את גופו אוכלין על גופו טהרות. יודע לשמר את ידיו אוכלין על גבן טהרות. כיצד בודקין אותו. מטבילין אותו ונותנין לו חלין לשם תרומה אם יודע לשמר את גופו אוכלין אגב גופו טהרות ואם יודע לשמר את ידיו אוכלים אגב ידו טהרות:

כסף משנה **וארבעה ספיקות וכו'.** גם זה תוספתא בפי הנזכר. ומ"ש הגדיל עד שיהא בו דעת לישאל וכו' עד אוכלין על גביו טהרות. בס"פ לולב הגזול (דף מ"ב). ומ"ש כיצד בודקים אותו. תוספתא פ"ג דטהרות ופ"ק דחגיגה שם:

הלכות שאר אבות הטומאות - פרק שבעה

עשר

א כְּזִית מִן הַמֵּת בְּפִי הָעוֹרֵב סִפֵּק הָאֵהִיל עַל הָאָדָם וְעַל הַכֵּלִים בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד סִפֵּק שְׁלֵא הָאֵהִיל הָרִי הָאָדָם טָמֵא מִסִּפֵּק וְהוּא שְׂיִהְיֶה בּוֹ דַעַת לְשֵׂאל וְהַכֵּלִים טְהוֹרִים מִפְּנֵי שְׂאִין לָהֶן דַּעַת לְשֵׂאל. וְכֵן הַמְּמַלֵּא בְּכָלִי וְנָתַן בְּעֶשְׂרָה כֵּלִים וְנִמְצָא הַשְּׂרָץ בְּאֶחָד מֵהֶן הוּא טָמֵא וְהַכֵּלִים טְהוֹרִין אִף עַל פִּי שְׂכָלֵן סִפֵּק שְׂמָא הַשְּׂרָץ בְּכָלִי שְׂמַלְא בּוֹ הָיָה תַחֲלָה מִפְּנֵי שְׂהוֹן כֵּלִים וְאִין בְּהוֹן דַּעַת לְשֵׂאל. וְאִם הָיָה לְכָלִי שְׂמַלְא בּוֹ אֲזַנְגִים הוֹאִיל וְאֶפְשָׁר שְׂיִצְאוּ הַמַּיִם וְיִתְאַחַר בּוֹ הַשְּׂרָץ כִּלְוֹן טָמְאִים. וְכֵן הַמְּמַלֵּא בְּעֶשְׂרָה דְלָיִים זֶה אַחַר זֶה וְנָתַן בְּעֶשְׂרָה כֵּלִים מְדֻלֵּי אֶחָד לְכָלִי אַחַר וְאִין גְּדוּעַ הָרֵאשׁוֹן מִן הָאַחֲרוֹן וְנִמְצָא הַשְּׂרָץ בְּכָלִי אֶחָד מֵהֶן הָרִי הַתְּשַׁעָה כֵּלִים עִם עֶשְׂרֵת הַדְלָיִים טְהוֹרִין שְׂאֲנֵי אוֹמֵר שְׂמָא בְּכָלִי זֶה הָיָה הַשְּׂרָץ מִתְחַלְתָּנוּ. וְאִם יֵשׁ לְדְלָיִים אֲזַנְגִים הָרִי כָּל הַדְלָיִים עִם כָּל הַכֵּלִים טָמְאִין. הַמְּעַרָה מְכָלִי לְכָלִי וְנִמְצָא הַשְּׂרָץ בְּתַחֲתוֹן הָעֲלִיוֹן טְהוֹר. וְאִין אוֹמְרִין מִהָעֲלִיוֹן נָפַל אֶלֶּא שְׂמָא בְּתַחֲתוֹן הָיָה **ב** מִפְּנֵי שְׂהוֹן כֵּלִים וְאִין לָהֶן דַּעַת לְשֵׂאל. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בְּזֶה :

ההראב"ד מפני שהן כלים. א"א תמה אני על הטעם הזה שהרי טומאה הבאה בידי אדם היא אבל הטעם שכל הטומאות כשעת מציאתן ובמקום מציאה דלא מחזיקין טומאה ממקום למקום היכא דאפשר למיתלי בטהרה ואע"ג דר"י ס"ל דמחזיקין לתלות ה"מ באותה קופה אבל מכלי לכלי לא :

כסף משנה **כזית מן המת וכו'.** פרק ד' דטהרות ואם תאמר הרי טומאה זו אין לה מקום כיון שהיא בפי עורב וספיקה טהור כמו שנתבאר בפרק ט"ו גבי שרץ בפי חולדה ונבילה בפי הכלב ותירץ רבינו שמשון שכל המאהילים חשיבי יש לטומאה מקום אפילו בנזרקים: **וכן הממלא בכלי וכו'.** פרק ד' דטהרות הממלא בעשרה דליים ונמצא שרץ באחד מהם הוא טמא וכולם טהורים ומה שמחלק בין יש לו אוגנים לאין לו נלמד ממה שיבא בסמוך ומפרש רבינו דהממלא בעשרה דליים היינו שהוא ממלא בכלי ונותן בעשרה כלים ואיני יודע מי הכריחו לפרש כן. **ומה שכתב וכן הממלא בעשרה דליים וכו'.** פירקא קמא דנדה (עלה ג' ע"ב) המדלה עשרה דליים מים זה אחר זה ונמצא שרץ באחד מהם הוא טמא וכולם טהורים ואמר ריש לקיש משום רבי ינאי לא שאנו אלא שאין לה אוגנים אבל אם יש לה אוגנים טמאים ונראה דה"פ הכלי שנמצא בו השרץ הוא טמא וכולם טהורים מפני שאנו תולים שהיה השרץ בכלי קודם שהטיל בו מים וכל הדליים ושאר הכלים טהורים משום דאפילו אם תמצי לומר שהשרץ היה בבור ועלה בדלי וממנו נפל לכלי הדלי והכלי טהורים משום דהו"ל טומאה צפה על פני המים אבל כשיש בדליים אוגנים חיישינן שמא אחר שיצאו המים נשאר בדלי ונטמא הדלי ואחר כך נפל השרץ לכלי. אבל קשה למה תשעה הכלים טמאים. ועל מ"ש בבבא קמייתא ואם היה לכלי שמילא בו אוגנים וכו' קשה דזו אינה טענה אלא לטומאת הכלי שמילא בו לא לטמא שאר כלים וע"ק דברי שא טיהר מפני שאין בהם דעת לישאל ואם כן למה טימא כשיש בו אוגנים הא אין בהם דעת לישאל וצריך עיון: **המערה מכלי לכלי וכו'.** פרק ד' דטהרות. **ועל מה שכתב רבינו מפני שהם כלים.** א"א תמה אני וכו'. ומ"ש שהרי טומאה הבאה בידי אדם היא כלומר וכיון שהטומאה באה בידי אדם ה"ל יש בה דעת לישאל ולדעת רבינו י"ל שמאחר שלא נודע לאדם לא חשיבא באה בידי אדם. ומ"ש ואף על גב דר"י ס"ל וכו'. בפירקא קמא דנדה שם:

ב קָפָה שְׁנִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ בְּטְהָרוֹת וְנִמְצָא בָּהּ שָׂרָץ אִם יֵשׁ לָהּ שׁוּלִים אוֹ אֲזָנִים אִף עַל פִּי שְׂאִין לָהּ שׁוּלִים הָרִי כָּל הַטְּהָרוֹת שְׁנִשְׁתַּמֵּשׁוּ בָּהּ טְמֵאוֹת. אֶפְלוּ הִיָּתָה בְּדוּקָה וּמְכֶסֶה שְׂמָא עִם הַגְּבִהַת יָדוֹ מִן הַבְּדִיקָה נֶפֶל הַשָּׂרָץ. וְאֶפְלוּ נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ בְּטְהָרוֹת בְּזוּיֹת זֹו וְטִלְטְלָהּ לְזוּיֹת אַחֲרָת וְנִמְצָא בָּהּ הַשָּׂרָץ כִּלְוֵן טְמֵאוֹת לְפִי שְׂמִחֲזִיקוֹן טְמֵאָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם לְתִלוֹת אֲבָל לֹא לְשָׂרָף:

כסף משנה קופה שנשתמש בה וכו' אם יש לה שוליים וכו'. פשוט בפ"ק דנדה. ומ"ש או אזנים וכו'. שם כר"י. ומ"ש ואפילו נשתמש בה בטהרות בזוית זו וכו'. גם זה שם וכר"י:

ג הזולף את הבור וממלא ממנו חביות אם היה משקיע כל חבית וחבית בבור וממלא אותן ונמצא השרץ בראשונה כלן טמאות. נמצא באחרונה היא טמאה וכלן טהורות שאני אומר אחר שפלא את הראשונות נפל שרץ לבור. היה זולף בכלי ונתן לתוך החביות עד שפלאן ונמצא השרץ באחת מהן היא בלבד טמאה וכלן טהורות שאני אומר בזו בלבד נפל השרץ או היה בה עד שלא זלף לתוכה. לפיכך אם היה בודק כל חבית מהן ואחר כך נתן בה היין ומכסה אותה אחר שזולף לתוכה ונמצא השרץ באחת מהן כלן טמאות. וכן אם נמצא השרץ בבור או בכלי שזולף בו הכל טמא:

כסף משנה הזולף את הבור וכו' עד הכל טמא. בסוף טהרות וכתב הר"ש זולף מלשון שפיכה כמו מזלפים עליו ביד וכמו מזלפין על גבי האישים והכא הוצאת יין ושמן מן הבור זולף קרי ליה ויתכן דנופל לשון זולף בדבר שאין נעשה בבת אחת אלא מעט מעט דמתניתין דממלא כלים זה אחר זה מן הבור:

ד היה קוצה זיתים מן המעטן ומעלה אותן לגג ונמצא השרץ בגג זיתים שבמעטן טהורים. נמצא במעטן המעטן טמא. נמצא בין כותל לזיתים הזיתים טהורים. נמצא השרץ בתוך גוש של זיתים והגוש בגג אם בתוך שלשת ימים אף המעטן טמא. שאני אומר גוש זה מן המעטן עלה והשרץ בתוכו. ואם נמצא אחר שלשה ימים משעה עלה זיתים לגג הרי המעטן טהור שפלא בגג נתקבצו ונעשו גוש בתוך השלשה ימים:

כסף משנה היה קוצה זיתים וכו'. בתוספתא פרק י"א דטהרות כחכמים ולא כרבי דפליג עליהו ואמר דאם נמצא במעטן זיתים שבגג טהורים ואע"ג דסתם מתניתין פרק ט' דטהרות כרבי לא חש לה רבינו. ויש לתמוה דהא אמרינן בפרק החולץ [\(דף מ"ב ע"ב\)](#) דסתם במתניתין ומחלוקת בברייתא

הלכה כסתם דמתניתין. ומ"ש נמצא בין כותל לזיתים וכו'. במשנה שם ופירש רבינו שמשון טהור ולא חיישינן שמא היה על הזיתים:

ה הקורץ מקרצת מן העסה ונמצא שרץ במקרצת המקרצת לבדה טמאה. נמצא בעסה העסה לבדה טמאה. נמצא בתוך המקרצת אף העסה טמאה:

כסף משנה הקורץ מקרצת וכו' ונמצא השרץ וכו' עד אף העיסה טמאה. תוספתא דטהרות (פי"א) וכחכמים ופירש ר"ש הקורץ מלשון קרץ מצפון. מקרצות חתיכות של בצק וטעמא דעיסה כטעמא דמעטן עכ"ל. ונמצא בתוכה ודאי בעיסה היה דאי במקרצת נפל לא היה בתוכה אלא על גבה:

ו אכל טמא שנמצא גרעינה שלו בתוך הכפר או על גבי תבשיל רותח אף על פי שאין עליה משקה טופח הרי הן טמאים. שאני אומר האוכל פלו נפל שם ונמוח בתוך הכפר או מחמת הרתיחה ונשארה גרעינתו. נמצאת הגרעינה על גבי הכפר או בתוך תבשיל צונן הרי אלו טהורין אף על פי שיש עליה משקה שאני אומר גרעינה זו לבדה נפלה אחר שאבד האוכל מעליה שהרי אינה מטמאה:

כסף משנה אוכל טמא וכו' עד הולכים אחר הרוב. תוספתא דטהרות פי"ד ובספרי רבינו כתוב אע"פ שאין עליה משקה רותח וט"ס הוא וצ"ל טופח במקום רותח:

ז היו בבית אכלין טמאין ואכלין טהורים ונמצאת גרעינה בבית הולכין אחר הרב. וכן אם היו דמים טהורים ודמים טמאים בתוך הבית ונמצא דם על האכל הולכים אחר הרב. מעשה הנה בכפר של תרומה שנמצא עליו דם ובא מעשה לפני חכמים וטהרוהו. שאפלו נאמר דם שרץ הוא הריני אומר דם שרץ חי הוא שהוא טהור:

כסף משנה וכן אם היו דמים טהורים וכו' עד שהוא טהור. תוספתא דטהרות
ריש פרק ז':

ח עיר שיש בה נבילות ושחוטות. בשר הנמצא בה הולכים אחר הרב. וכן אם היה הנמצא בה ספק שרץ ספק צפרדע הולכין אחר הרב שיש באותה העיר באותו הזמן. זה הכלל בנמצא הלך אחר הרב:

כסף משנה עיר שיש בה נבילות וכו'. שם וכת"ק:

ט האשה שמגבבת גבבה בחצר ונמצא שרץ בתוך גבבה הרי זו טהורה שאין השרץ מטמא במשא. נמצא על גבי גבבה הרי זו טמאה שמא נגעה בו. היתה כוברת בכברה ונמצא שרץ בתוך הפרות שבכברה הרי זו טהורה. נמצא על גבי הכברה הרי זו ספק טמאה שמא נגעה בו וכל ספק ברשות היחיד טמא כמו שבארנו:

כסף משנה האשה שמגבבת וכו' עד סוף הפרק. תוספתא פ"ג דטהרות:

הלכות שאר אבות הטומאות - פרק שמונה

עשר

א כל שאתה יכול לרבות ספקות וספקי ספקות ברשות הרבים טהור, ברשות היחיד טמא. כיצד. נכנס למבוי והטמאה בחצר ספק נכנס לחצר ספק לא נכנס. טמאה בבית ספק נכנס לבית ספק לא נכנס. ואפלו נכנס ספק שלא היתה

שם ספק היתה שם. ואם תאמר היתה שם בעת שנכנס ספק יש בה כשעור ספק אין בה. ואם תאמר יש בה ספק שהיא טמאה ספק אינה טמאה. ואפלו היא טמאה ספק נגע ספק לא נגע. ספקו טמא שהמבוי רשות היחיד :

כסף משנה כל שאתה יכול וכו'. פ"ו דטהרות וכתבו התוספות בפרק חזקת (דף נ"ה ע"ב) דאפילו ס"ס טמא מפני כי מן הדין אפילו חד ספיקא ראוי לטהר דאוקמה אחזקתה וכיון דמטמאין בחד ספיקא דילפינן מסוטה מ"ל חד ספיקא מה לי כמה ספיקי :

ב תשעה צפרדעים ושרץ אחד ביניהן ברשות היחיד ונגע באחד מהן ואינו יודע אי זהו ספקו טמא. תשעה שרצים וצפרדע ביניהן ברשות הרבים ונגע באחד מהן ספקו טהור. זה הכלל כל ספק ברשות הרבים טהור עד שיאמר נטמאתי בנדאי. וכל ספק ברשות היחיד טמא עד שיאמר ונדאי שלא נטמאתי. לפיכך עצמות המת ועצם נבלה ברשות הרבים. או גוש מארץ טהורה וגושים מבית הפרס או מארץ העמים ונגע באחד מהן או הסיטו ואין ידוע במה נגע מהן ובמה הסיט. כזית מן המת וכזית מן הנבלה והאהיל על אחד מהן ואין ידוע על אי זה מהן האהיל. שני שבילין אחד טהור ואחד טמא הלך באחד מהן ואין ידוע באי זה הלך. או שנגע באדם זה בדרך ואין ידוע אם הוא טמא או טהור. או שהיו שני אנשים אחד טמא ואחד טהור ונגע באחד מהן ואין ידוע באי זה מהן נגע. בכל אלו הספקות טהור :

כסף משנה תשעה צפרדעים וכו'. תוספתא פ"ו דטהרות : זה הכלל כל ספק וכו'. משנה פ"ז דטהרות. ומ"ש לפיכך עצמות המת ועצם נבילה וכו'. משנה פ"ה דטהרות וכחכמים :

ג המוצא מת משכב לרחבו של דרך אם היה שלם והוא מן הקצה אל הקצה הרי זה טמא לתרומה שחזקתו שנגע. היה לו

מְקוֹם לְעֵבֶר אִו שְׁהִיָּה מְשֻׁבֵּר וּמְפָרֵק שְׁאֶפְשֵׁר שְׁעֵבֶר בֵּין שׁוֹקִיו
וּפְרָקִיו הָרִי זֶה טָהוֹר. וְאִם הָיָה קָבֵר לְכָל רֹחַב הַדָּרָךְ הַקָּבֵר
מְצָרְפוֹ וְהַעוֹבֵר שָׁם טָמֵא. שְׂאִין זֶה כְּשֶׁאֵר סִפְקוֹת אֶלָּא חִזְקוֹתוֹ
שְׁנִיגַע :

כסף משנה **המוצא מת מושכב וכו'.** פרק כיצד צולין עלה פי"א (ע"ב) ודע
דמסיים בה במה דברים אמורים במהלך ברגליו אבל טעון או רכוב טמא וכו'
לפי שטעון או רכוב א"א שלא יגע ולא יאהיל ופירש רש"י בד"א דמשובר
ומפורק טהור טעון משוי ע"כ הולך נעונד לכאן ולכאן ומאהיל על צדדיו עכ"ל.
ואיני יודע למה השמיטו רבינו ואפשר שסמך על מה שכתבו בפרק ו' מהלכות
קרבן פסח ושם כתבתי בביאור דינים הללו :

ד שָׂרָץ שֶׁנִּמְצָא בְּמַבּוּי מְטֵמֵא לְמַפְרַע עַד הַעֵת שְׂיֵאמַר בְּדַקְתִּי
אֶת הַמַּבּוּי הַזֶּה בְּיוֹם פְּלוֹנִי וְלֹא הָיָה בּוֹ שָׂרָץ אֶפְלוּ כְּבָדוֹ וְלֹא
בְּדַקּוֹ הָרִי זֶה מְטֵמֵא לְמַפְרַע מִקֶּדֶם הַכְּבוֹד. בְּמָה דְּבָרִים
אֲמוּרִים שְׂמַצָּאוּ יָבֵשׁ. אֲבָל אִם מְצָאוּ לַח אֵינוֹ מְטֵמֵא לְמַפְרַע
אֶלָּא עַד שְׁעָה שְׁאֶפְשֵׁר שְׂיֵמוֹת בָּהּ וַיְהִיָּה עֲתָה לַח בְּעֵת שֶׁנִּמְצָא :

כסף משנה **שרץ שנמצא במבוי וכו'.** משנה פרק דם הנדה (דף נ"ו) השרץ
שנמצא במבוי מטמא למפרע עד שיאמר בדקתי את המבוי הזה ולא היה בו
שרץ או עד שעת כיבוד ובגמרא איבעיא להו עד שעת כיבוד חזקתו בדוק או
דילמא חזקתו מתכבד ומאי נפקא מינה דאמר כיבד ולא בדק אי אמרת
חזקתו בדוק הא לא בדק אי אמרת חזקתו מתכבד הא מתכבד ופירש רש"י
חזקתו בדוק מי מחזקינן דבדיק ליה בשעת כיבוד וכו' או משום דחזקתו
מתכבד דאי הוה התם בשעת כיבוד הוה נפיק האי שרץ מחמת כיבוד ואסיקנא
דחזקתו בדוק. ומ"ש בד"א שמצאו יבש וכו'. שם במשנה לר"ש ופסק רבינו
כוותיה משום דר"א מפרש מילתיה בגמרא :

ה שְׁנֵי רִקִּין בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד אֶחָד טָהוֹר וְאֶחָד מִן הַרְקִין
הַנִּמְצָאִים שְׁגָזְרוּ עֲלֵיהֶן טְמֵאָה כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ וְנִגַּע בְּאֶחָד מֵהֶן
אוֹ הִסִּיטוּ וְאִין יְדוּעַ אֵי זֶהוּ תוֹלִין עֲלָיו אֶת הַתְּרוּמָה. מִפְּנֵי שֶׁהֶן
שְׁנֵי סִפְקוֹת סִפְקָ בְּטָהוֹר נִגַּע סִפְקָ בְּנִמְצָא וְאִם תֵּאמַר בְּנִמְצָא
סִפְקָ שֶׁהוּא טָמֵא סִפְקָ שֶׁהוּא טָהוֹר. הָיוּ שְׁנֵי הַרְקִין בְּרִשׁוֹת

הַרְבִּים אִם הָיוּ נְגוּבִין וּמְנַחִין שָׁם וְנָגַע בְּאַחַד מֵהֶן סִפְקוֹ טְהוֹר.
נִשָּׂא אֶחָד מֵהֶן תּוֹלִין עָלָיו שֶׁהָרִי מִשְׁנִשְׂאוֹ אֵינוֹ מִנַּח בְּרִשׁוֹת
הַרְבִּים. וְכֵן אִם הָיָה אֶחָד מֵהֶן לַח וְנִתְלָה בּוֹ הָרֶק הַלַּח תּוֹלִין
עָלָיו שֶׁהָרִי אֵינוֹ מִנַּח בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים כְּדִי שִׁיְהִי סִפְקוֹ טְהוֹר
אֲלֹא הָרִי הוּא עַל בְּגָדוֹ. כְּבָר בְּאַרְנוֹ שָׂאֵם נָגַע בְּרֶק הַנִּמְצָא אוֹ
נִשָּׂאוֹ אוֹ הִסִּיטוֹ בְּכָל מְקוֹם שׁוֹרְפִין עָלָיו אֶת הַתְּרוּמָה כְּבֵית
הַפָּרֶס וְכִיּוֹצֵא בָּהּ שֶׁשׁוֹרְפִין עַל וְדָאֵי מִגְעָן בְּכָל מְקוֹם :

כסף משנה שני רוקין ברה"י וכו'. פרק ד' דטהרות שני רוקין אחד טמא ואחד
טהור תולין על מגען ועל משאן ועל היסטן ברה"י ועל מגען ברה"ה בזמן שהם
לחים ועל משאן בין לחים בין יבשים ופירושה מבואר כדברי רבינו. ומ"ש
כבר ביארנו שאם נגע ברוק הנמצא וכו'. שם היה רוק יחידי ונגע בו ונשאו
והסיטו ברה"ה שורפין עליו את התרומה ואין צ"ל ברה"י. ומ"ש כבר ביארנו.
הוא בפרק י"ג מהלכות אלו :

1 מִי שִׁיִּשֵׁב בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים וּבָא אֶחָד וְדָרַס עַל בְּגָדָיו אוֹ שָׂרַקַק
וְנָגַע בּוֹ הָרֶק. עַל רֶקוֹ שׁוֹרְפִין אֶת הַתְּרוּמָה. וְעַל בְּגָדָיו הוֹלְכִין
אַחַר הָרֶב. אִם רֶב הָעִיר טְמֵאִין בְּגָדָיו מְדָרְס. וְאִם רֶב הָעִיר
טְהוֹרִים הָרִי הוּא טְהוֹר :

כסף משנה מי שישב ברשות הרבים וכו'. בפרק ה' דטהרות :

1 מִי שֶׁאֲבַד לוֹ כָּלִי וּמִצָּאוֹ בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד הָרִי זֶה טְמֵא מְדָרְס
וְטְמֵא טְמֵא מֵת. אֲבַד לוֹ בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים וּמִצָּאוֹ בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים.
אִם אֲבָדוּ בַּיּוֹם וּמִצָּאוֹ בּוֹ בַּיּוֹם טְהוֹר. אֲבַד בַּיּוֹם וּמִצָּאוֹ בַּלַּיְלָה
בַּלַּיְלָה וּמִצָּאוֹ בַּיּוֹם אוֹ שֶׁאֲבַד בַּיּוֹם וּמִצָּאוֹ בַּיּוֹם שֶׁל אַחֲרָיו הָרִי
זֶה בְּחִזְקַת טְמֵא. זֶה הַכֹּל לְכָל שֶׁעָבַר עָלָיו הַלַּיְלָה * אוֹ מִקְצָתוֹ
טְמֵא :

ההראב"ד או מקצתו טמא. א"א בתוספתא ברה"ה אבד ביום ומצא בלילה
טמאים מדרס וטהור מטמא מת וברה"י טמא מדרס וטמא מת :

כסף משנה מי שאבד לו כלי וכו'. תוספתא דטהרות. ומ"ש אבד לו בר"ה וכו'. משנה פ"ח דטהרות: כתב הראב"ד או מקצתו טמא א"א בתוספתא בר"ה אבד ביום ומצא בלילה טמאים מדרס וטהורין טמא מת וברה"י טמא מדרס וטמא מת. ולקמן אצל מ"ש רבינו וכן מי שאבדו כליו ברה"י ומצאן אפילו בו ביום הרי הם טמא מדרס וטמא מת כמו שביארנו כתב הוא לא ביאר כן למעלה אלא שאם אבד ומצא בו ביום אפילו ברה"י טהורים וכן הוא במשנה ובתוספתא עכ"ל: והילך לשון המשנה המאבד ביום ומצא ביום טהור ביום ומצא בלילה בלילה ומצא ביום ביום ומצא ביום של אחריו טמא זה הכלל כל שעבר עליו הלילה או מקצתו טמא פירוש דביום אמרינן דסתמא אם היה אדם נוגע בו היה מגביהו כדרך כל מוצא אבדה אבל אם היה אבוד אפילו שעה אחת מהלילה אפשר שבאותה השעה דרסו עליו ולא ראוהו וז"ל התוספתא המאבד והמוצא ברה"י ועבר עליהם הלילה טמא מדרס וטמא מת בר"ה ועבר עליהם הלילה טמאים מדרס וטהורים טמא מת ר"ש מטהר וכו' ומודים חכמים לר"ש במניח ושוכח וכו' ברה"י שעבר עליהם לילה טמאים מדרס וטהורים מטמא מת ע"כ ומדברי ר"ש נראה דאינו גורס גבי רה"י עבר עליו הלילה וכתב דמשום חומרת רה"י דספיקו טמא לא מפלגינן בין יום ללילה ומתני דקתני ביום ומצא ביום מיירי בר"ה וכן נראה מדברי רבינו וכוונת הראב"ד בהשגה הראשונה להשיג על רבינו שכתב דבר"ה אם עבר עליו הלילה סתם וכתב ה"ז בחזקת טמא דמשמע שהוא טמא מדרס וטמא מת כעין מ"ש ברישא וליישב דברי רבינו נאמר דאדרבה מדברי שא כתב טמא מדרס וטמא מת משמע דכשכתב סתם טמא אינו אלא טמא מדרס בלבד: ובהשגה השנית משיג עליו שהוא לא ביאר כן למעלה וכו' ועוד דהמשנה ותוספתא הוו תיובתא למ"ש שאם מצאם אפילו בו ביום טמאים: ואני אומר שאני תמה על מ"ש שהוא לא ביאר כן למעלה וכו'. שדבריו מבוארים באר הטב דברה"י סתם וכתב ה"ז טמא ולא חילק בין עבר עליו הלילה ללא עבר עליו כדמפליג בר"ה. ומה שהקשה עליו מהמשנה אינה קושיא שמה ששנינו המאבד ביום ומצא ביום טהור פי' רבינו דהיינו דוקא בר"ה אבל ברה"י טמא ומה ששנינו בתוספתא המאבד והמוצא ברה"י ועבר עליהן הלילה טמא דמשמע הא אם לא עבר עליו הלילה טהור י"ל דברה"י אפילו מאבד ומצא ביום טמא ולא כתב ועבר עליהם הלילה אלא משום דבעי למיתני בסיפא דבר"ה ועבר עליהם הלילה טמאים ור"ש מטהר תנא ברישא גבי רה"י ועבר עליהן הלילה טמאים לאשמועינן דאע"ג דר"ש פליג בסיפא מודה ברישא דמתניתין מסייעא לרבינו דקתני בדין שוטח כלים דבסמוך שאם נפלו והלך להביאם טמאים ולא מפליג בין יום ללילה וכן שנינו עוד שם נפל דליו לתוך בורו של עם הארץ והלך להביא במה יעלנו טמא מפני שהונח ברשות ע"ה שעה אחת ולא מפליג בין יום ללילה:

ח הַנִּיחַ כְּלֵי אוֹ שֶׁכָּחוּ בְּרִשׁוֹת הַרְבֵּים אָף עַל פִּי שֶׁעָבַר עָלָיו הַלִּילָה טְהוֹר. הַנִּיחוּ אוֹ שֶׁכָּחוּ בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד הֲרִי זֶה טְמֵא מִדָּרֶס וְטְהוֹר מִטְמֵא מֵת. וּמִפְּנֵי מָה לֹא הִחְמִירוּ בְּשׂוֹכְחִים וּמְנִיחִים כְּמֵאֲבָד מִפְּנֵי שֶׁאֵינּוּ דְבָר מְצוּי תְּמִיד לֹא גָזְרוּ עָלָיו :

כסף משנה הניח כלי או שכח וכו'. תוספתא פרק תשיעי דטהרות שם :

ט הַמְאֲבָד וּמְצָא בְּתוֹךְ הַבַּיִת הֲרִי זֶה טְהוֹר מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּחֻזְקַת שְׁמוֹר :

כסף משנה המאבד ומצא בתוך הבית וכו'. שם בתוספתא. וכתב רבינו שמשון דלא שכיחי התם עכו"ם ועם הארץ בתוך הבית של חבר :

י הַשׁוֹטֵחַ כְּלִים בְּרִשׁוֹת הַרְבֵּים הֲרִי אֵלוֹ טְהוֹרִין. וּבְרִשׁוֹת הַיְחִיד טְמֵאִים שְׂמָא נִגְעוּ בָּהֶן טְמֵאִים. וְאִם הָיָה מְשֻׁמָּר טְהוֹרִים. נִפְלוּ וְהִלְךְ לַהֲבִיָּאָם טְמֵאִים מִפְּנֵי שֶׁנֶּעְלְמוּ מֵעֵינָיו. וְכֵן מִי שֶׁאֲבָדוּ כְּלָיו בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד וּמְצָאָן אֶפְלוּ בּוֹ בַּיּוֹם * הֲרִי הֵן מִדָּרֶס וְטְמֵא מֵת כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ :

ההראב"ד הרי הן מדרס וטמא מת כמו שביארנו. א"א הוא לא ביאר כן למעלה אלא שאם אבד ומצא בו ביום אפילו ברה"י טהורין וכן הוא במשנה ובתוספתא :

כסף משנה השוטח כלים וכו'. משנה פרק ח' דטהרות פירוש דהוי ככל ספק טומאה דבר"ה טהור ברה"י טמא וכו' רבינו שמא נגעו בהם טמאים פי' דלמדרס אין לחוש שאין דרך העוברים לדרוס על בגדים השטוחים לייבש אבל אפשר שנגעו בהם משא"כ באבידה שאין רואים ודורסים עליה ולכך אין מקום לחלק בזה בין יום ללילה כמו באבידה וכשמשמרן אפילו נגיעה לא נגע. ומ"ש וכן מי שאבדו כליו וכו'. תוספתא פ"ט דטהרות :

יא שוטה אחת בעיר או נכרית כל הרקין שבעיר בחזקת טמאה לעולם בכל מקום :

כסף משנה שוטה אחת בעיר וכו' עד ואם לאו ישאלנה. טהרות פ"ה פירוש כי השוטה אינה יודעת עתות וסתה ולכך תמיד היא בחזקת טמאה וכן הנכרית וכתב ר"ש אבל איש שוטה לא שאין האיש רגיל בזיבות וגבי נכרית ה"ה לעכו"ם דעשאום כזבים. ובמשנה הזכירו כותית ורבינו השמיטה משום דעשאום כעכו"ם ובכלל נכרית היא :

יב מי שְׁדָרְסָה אִשָּׁה עַל בְּגָדָיו או שְׁיָשְׁבָה עִמּוֹ בְּסִפִּינָה. אִם מִכִּירְתּוֹ שֶׁהוּא אוֹכֵל בְּתֵרוּמָה כְּלָיו טְהוֹרִין וְאִם לֹא יִשְׁאַלְנָה :

יג מי שְׁיָשָׁן בְּרְשׁוֹת הַרְבֵּים וְעָמַד כְּלָיו טְהוֹרִים :

כסף משנה מי שיִשָּׁן בְּר"ה וכו'. שם וכחכמים :

יד נָגַע בְּרְשׁוֹת הַרְבֵּים בְּאֶחָד בְּלִילָה וְאִין יָדוּעַ אִם חֵי אִם מֵת וּבִשְׁחַר עָמַד וּמָצְאוּ מֵת הָרִי זֶה טָמֵא שְׁכָל הַטְּמָאוֹת כְּשַׁעַת מְצִיאָתוֹ. וְאִם רָאוּהוּ חֵי בְּעָרֵב וּבִשְׁחַר מָצְאוּ מֵת הָרִי זֶה סָפֵק בְּרְשׁוֹת הַרְבֵּים וְטְהוֹר :

כסף משנה נגע בר"ה וכו'. ג"ז שם וכחכמים. ומ"ש ואם ראוהו חי וכו'. בתוספתא דטהרות פ"ז :

טו הַמְּסַכֵּן בְּרְשׁוֹת הַיְחִיד וְנִתְעַלֵּף וְאִין יָדוּעַ אִם מֵת אוֹ עֹדִין הוּא חֵי וְהוֹצִיאוּהוּ לְרְשׁוֹת הַרְבֵּים וְחָזְרוּ וְהִכְנִיסוּהוּ לְרְשׁוֹת הַיְחִיד. כְּשֶׁהוּא בְּרְשׁוֹת הַיְחִיד סָפֵקוּ טָמֵא וְכִשְׁהוּא בְּרְשׁוֹת הַרְבֵּים סָפֵקוּ טְהוֹר. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהָיָה מְסַכֵּן וְהוֹלִיכוּהוּ מֵעִיר לְעִיר בְּמָטָה וְהָיוּ כְּתוּת מִתְחַלְפוֹת תַּחְתָּיו וּבְאַחֲרוֹנָה נִמְצָא מֵת וְלֹא טָמְאוּ חֲכָמִים אֶלָּא כֵּת אַחֲרוֹנָה בְּלֶבֶד :

טז טָמֵא שֶׁהָיָה עוֹמֵד וּמִדְּבַר עַל הַבּוֹר וְנִתְזָה צִינוּרָא מִפּוֹ סָפֵק הִגִּיעַ לְבוֹר סָפֵק לֹא הִגִּיעַ. אִם הָיָה בּוֹר שֶׁל שָׁמֶן סָפֵקוּ

טָמֵא בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד. וְאִם הָיָה בּוֹר שֶׁל יַיִן סִפְקוֹ טָהוֹר בְּכָל
מְקוֹם מִפְּנֵי שְׁשֻׁפֶת הַבוֹר קוֹלְטֵת:

כסף משנה המסוכן ברה"י וכו'. משנה ריש פרק ו' דטהרות וכת"ק. ומ"ש
מעשה באחד וכו'. תוספתא דטהרות פ"ו:

הלכות שאר אבות הטומאות - פרק תשעה

עשר

א שְׁנֵי שְׁבִילִין אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר הֵלֶךְ בְּאֶחָד מֵהֶן וְאִין
זְדוּעַ בָּאֵי זֶה מֵהֶן הֵלֶךְ וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת וְנֶאֱכָלוּ וְהָזָה שְׁלִישֵׁי
וְשְׁבִיעֵי וְטָבַל וְטָהַר וְהֵלֶךְ בְּשְׁנֵי וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת הֲרִי אֵלּוּ טְהוֹרוֹת.
אִם קִיְמוֹת הִרְאִשׁוֹנוֹת אֵלּוּ וְאֵלּוּ תְלוּיּוֹת שְׁבֻדָּאֵי שְׁאֶחָד מִן
הַטְהָרוֹת טָמֵא. וְאִם לֹא טָהַר בֵּינְתֵימָם הִרְאִשׁוֹנוֹת תְלוּיּוֹת
וְהַשְׁנִיּוֹת יִשְׁרְפוּ שְׁהָרִי הֵן טָמֵאוֹת בְּדָאֵי שְׁזָה טָמֵא הוּא מִפְּנֵי
שְׁהֵלֶךְ בְּשְׁנֵי הַשְׁבִּילִין. וְכֵן הַשְּׂרָץ וְהַצְּפַרְדֵּעַ בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים וְאִין
צוּרְתָן נִכְרַת וְאִין זְדוּעַ אֵי זֶהוּ הַשְּׂרָץ וְנִגַּע בְּאֶחָד מֵהֶן וְעָשָׂה
טְהוֹרוֹת וְנֶאֱכָלוּ וְטָבַל וְנִגַּע בְּשְׁנֵי וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת הֲרִי אֵלּוּ
טְהוֹרוֹת. וְאִם קִיְמוֹת הִרְאִשׁוֹנוֹת אֵלּוּ וְאֵלּוּ תְלוּיּוֹת. וְאִם לֹא
טָבַל בֵּינְתֵימָם הִרְאִשׁוֹנוֹת תְלוּיּוֹת וְהַשְׁנִיּוֹת יִשְׁרְפוּ:

כסף משנה שני שבילין וכו' וכן השרץ וכו'. פ"ה דטהרות:

ב שְׁנֵי שְׁבִילִין אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר הֵלֶךְ בְּאֶחָד מֵהֶן וְעָשָׂה
טְהוֹרוֹת וּבָא חֲבֵרוֹ וְהֵלֶךְ בְּשְׁנֵי וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת אִם בָּאוּ וְנִשְׁאַלּוּ
זֶה אַחֵר זֶה מוֹרִין לְכָל אֶחָד מֵהֶן בְּפְנֵי עֲצָמוֹ שֶׁהוּא טָהוֹר. בָּאוּ

שְׁנִיָּהּ כְּאַחַד אוֹ שְׁבַע הָאֶחָד וְשָׂאל עָלָיו וְעַל חֲבֵרוֹ וְאָמַר שְׁנַיִם הֵינּוּ וּבְשֵׁנֵי הַשְּׁבִילִים הִלְכְּנוּ וְשִׁתִּי טְהָרוֹת עָשִׂינוּ הֲרֵי שְׁנִיָּהֶם טְמֵאִין וְטְהָרוֹת שְׁעָשׂוּ נִשְׂרָפוֹת. וְכֵן אִם נִטְמְאוּ בְּטִמְאַה קִלְהָ. כִּי צִד. שְׁנֵי כְּפָרִים אֶחָד טְמֵא וְאֶחָד טְהוֹר אֶכֶל אֶת אֶחָד מֵהֶם וְעָשָׂה טְהָרוֹת וּבֵא חֲבֵרוֹ וְאֶכֶל אֶת הַשְּׁנֵי וְעָשָׂה טְהָרוֹת אִם נִשְׂאָלוּ זֶה אַחֵר זֶה שְׁנִיָּהּ טְהוֹרִין מִפְּנֵי שֶׁהוּ סָפַק דְּבָרֵי סוּפְרִים שֶׁהוּא מְכַלל הַסְּפָקוֹת שֶׁטְהָרוּ חֲכָמִים כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. וְשָׂאלוּ שְׁנִיָּהּ כְּאַחַת אוֹ שֶׁנִּשְׂאָל עָלָיו וְעַל חֲבֵרוֹ שְׁנִיָּהּ טְמֵאִין מִסְּפָק וְטְהָרוֹתָם נִשְׂרָפוֹת שֶׁהֲרֵי וְדָאֵי אַחַת מֵהֶן טְמֵאָה. וְאֶפְלוּ כְּפָר אֶחָד טְמֵא שֶׁנִּתְעַרַב בְּמֵאָה כְּפָרוֹת טְהוֹרִין כֻּלָּן טְמֵאִין וְיִשְׂרָפוּ:

כסוף משנה שני שבילין אחד טמא וכו' וכן אם נטמאו בטומאה קלה וכו'. שם שני שבילין אחד טמא ואחד טהור וכו' שני ככרים אחד טמא ואחד טהור וכו' ובפרק קמא דפסחים עלה י' ובפרק שני דכתובות אמר רבי יוסי בבת אחת דברי הכל טמאים בזה אחר זה דברי הכל טהורים לא נחלקו אלא בבא לישאל עליו ועל חבירו רבי יוסי מדמי ליה לבת אחת ורבי יוסי מדמי ליה לזה אחר זה וידוע דהלכה כרבי יוסי. ומה שכתב ואפילו ככר טמאה וכו'. שם בתוספתא רבי יוסי אומר טמא שאפילו טמאה שנתערבה במאה טהורות טמא:

א כְּפָר טְמֵא שֶׁנִּתְעַרַב בְּתִשְׁעָה כְּפָרוֹת טְהוֹרִין וּבָאוּ חֲמִשָּׁה בְּנֵי אָדָם וְאָכְלוּ חֲמִשָּׁה כְּפָרוֹת מֵהֶן וּבָאוּ חֲמִשָּׁה בְּנֵי אָדָם אַחֲרֵיהֶם וְאָכְלוּ הַחֲמִשָּׁה הַנִּשְׂאָרִים הָרֵאשׁוֹנִים טְמֵאִים מִפְּנֵי שֶׁאִין לָהֶן אֲנָשִׁים אַחֲרֵיהֶם שִׁיתְלוּ בָּהֶן וְהַחֲמִשָּׁה הָאֲנָשִׁים הָאֲחֵרוֹנִים טְהוֹרִין מִפְּנֵי שֶׁהֶן תּוֹלִין בְּרֵאשׁוֹנִים:

כסוף משנה ככר טמא שנתערב וכו'. תוספתא פ"ו דטהרות שם:

ד שְׁנֵי שְׁבִילִין אֶחָד טְמֵא וְאֶחָד טְהוֹר וְהִלְכוּ בָּהֶן שְׁנֵי אֲנָשִׁים אִישׁ אֶחָד טְהוֹר וְאִישׁ אֶחָד טְמֵא אֶפְלוּ הֵיךָ הָאֶחָד תְּלוּי הֲרֵי זֶה הַטְּהוֹר תּוֹלָה בְּתְלוּי וְאוֹמְרִין זֶה הַטְּהוֹר הִלְךְ בְּשְׁבִיל

הטהור וְהָרִי הוּא בְּטֹהָרְתּוֹ וְזֶה הַתְּלוּי הַלֵּךְ בְּשִׁבְלֵי הַטָּמֵא. וְאֵף
עַל פִּי שֶׁנִּשְׁאַלּוּ שְׁנִיחָן כְּאַחַד :

כסף משנה שני שבילין אחד טמא וכו'. נדה פרק האשה (דף ס'): :

הלכות שאר אבות הטומאות - פרק עשרים

א כָּל מְקוֹם שֶׁהוּא רְשׁוּת הַרְבֵּים לְעֵנָן שֶׁבַת כָּךְ הוּא רְשׁוּת
הַרְבֵּים לְעֵנָן טָמְאָה :

כסף משנה כל מקום שהוא רה"ר וכו'. נלמד ממה שיבא בסמוך :

ב אַרְבַּע אַמּוֹת הַסְּמוּכוֹת לְרְשׁוּת הַרְבֵּים הֵרִי הֵן כְּרְשׁוּת
הַרְבֵּים לְטָמְאָה. וְכֵן הַפְּרָמְלִית כְּגוֹן הַיָּם וְהָאֶצְטוּוֹנִית הֵרִי הֵן
כְּרְשׁוּת הַרְבֵּים לְטָמְאָה :

כסף משנה ארבע אמות הסמוכות לר"ה וכו'. פ"ק דבתרא (דף י"ב). ומ"ש
וכן הכרמלית וכו'. בסוף פ"ו דטהרות האצטוונית רה"י לשבת ור"ה לטומאה :

ג יֵשׁ שֵׁם מְקוֹמוֹת שְׂאֵף עַל פִּי שֶׁהֵן רְשׁוּת הַיְחִיד לְשֶׁבַת הֵרִי הֵן
כְּרְשׁוּת הַרְבֵּים לְעֵנָן טָמְאָה וְאֵלוֹ הֵן. הַשְּׁבִילִין הַמְּפֻלְשִׁין
לְשִׁיחִין וּלְבוֹרוֹת וּלְגִתוֹת וְהַבְּקָעָה הַמְּקַפֶּת גָּדַר בִּימּוֹת הַחֲמָה
וּבִסְיָלְקִי מְלָכִים שֶׁהוּא בְּנֵן רָחַב הַרְבֵּה לְעַמֵּד בּוֹ אֲנָשִׁי
הַמְּרַכְבָּה וַיֵּשׁ לוֹ פְּתָחִים הַרְבֵּה פְּתוּחִים לְרְשׁוּת הַרְבֵּים וְהַפּוֹרֶן
וְהוּא הַבְּנֵן הַגָּדוֹל שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי פְּתָחִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה וְחָצַר
שֶׁהַרְבֵּים נִכְנָסִין בְּפֶתַח זֶה וַיּוֹצֵאִין בְּפֶתַח אַחֵר. וְכֵן מְבוֹאוֹת
הַיּוֹרְדִים לַיָּם אוֹ לְנֶהָר אֵף עַל פִּי שֶׁהֵן גְּדוּרִין מְכָאן וּמְכָאן

וְרַבִּים מְטַפְּסִין וְעוֹלִין בָּהֶן וְהַבִּימוּסוֹת וְהַמְרַחְצוֹת הָרִי הֵן
כְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים לְטַמְּאָהּ. וְכֵן כָּל הָעֲזָרָה כְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים
לְטַמְּאָהּ :

כסף משנה יש שם מקומות וכו' ואלו הם השבילים המפולשים וכו'. שם
וכת"ק ואיתא בפ"ב דעירובין (דף כ"ב ע"ב). ומ"ש והבקעה המוקפת וכו'.
דין הבקעה פ"ו דטהרות שם ואיתא בפ"ק דשבת (דף ו' ע"ב) וכאוקימתא דרב
אשי. ומ"ש ובסילקי וכו' והפורן וכו' וחצר שהרבים וכו'. פ"ו דטהרות. ומ"ש
וכן מבואות היורדים לים וכו' והבימוסות והמרחצאות. תוספתא פרק שלישי
דטהרות. ומה שכתב וכן כל העזרה וכו'. פירקא קמא דפסחים (דף י"ח ע"ב) :

ד גנות העיר שְׁדַרְךָ הָעִיר עוֹבְרֶת עָלֶיהָ רִשּׁוֹת הַרְבִּים לְטַמְּאָהּ :

כסף משנה גנות העיר וכו' עד רה"י לכל. תוספתא דטהרות פ"ז :

ה הַגְּנָה בְּזָמַן שֶׁהִיא מְשִׁתְּמָרֶת רִשּׁוֹת הַיְחִיד וּבְזָמַן שֶׁאֵינָהּ
מְשִׁתְּמָרֶת רִשּׁוֹת הַרְבִּים לְטַמְּאָהּ. וְכֵן בְּסִילְקֵי גְדוֹלָה בְּזָמַן
שֶׁפּוֹתְחִין אוֹתָהּ רִשּׁוֹת הַרְבִּים לְטַמְּאָהּ וּבְזָמַן שֶׁנוֹעְלִין אוֹתָהּ
רִשּׁוֹת הַיְחִיד לְכָל :

ו הַבְּקָעָה הַמְּקֻפָּת גָּדַר בַּיְמוֹת הַגְּשָׁמִים רִשּׁוֹת הַיְחִיד לְשִׁבְתָּהּ
וּלְטַמְּאָהּ וְאִם לֹא הִיָּתְהּ מְקֻפָּת הָרִי הִיא רִשּׁוֹת הַיְחִיד לְטַמְּאָהּ
בְּלֶבֶד. וּבְקָעָה שֶׁעָבְרוּ עָלֶיהָ בַּיְמוֹת הַגְּשָׁמִים הָרִי הִיא רִשּׁוֹת
הַיְחִיד לְטַמְּאָהּ אֲפֹלוּ בַּיְמוֹת הַחֲמָה. וְאֵלוּ הֵן יְמוֹת הַחֲמָה
מְשִׁתְּעָקֵר הַתְּבוּאָה מִתּוֹכָהּ. וְאֵלוּ הֵן יְמוֹת הַגְּשָׁמִים מְשִׁתְּרֵד
רְבִיעָה שְׁנֵי. בֵּין הָעֲגוּלִים שֶׁל עֲנָבִים לְאִוְגִין רִשּׁוֹת הַרְבִּים
לְטַמְּאָהּ :

כסף משנה הבקעה המוקפת גדר וכו'. פ"ו דטהרות וכאוקימתא דרב אשי
פרק קמא דשבת (דף ו' ע"ב) ומייתי מתניתין דטהרות בפ"ט דבתרא (דף קנ"ג
ע"ב) ואמר רבא לא שאנו אלא שלא עברו עליה ימות הגשמים אבל עברו עליה
ימות הגשמים רה"י לכאן ולכאן : ואלו הם ימות החמה וכו' ואלו הם ימות

הגשמים וכו'. תוספתא דטהרות פ"ז: בין העגולים של ענבים וכו' עד שכנגדה. בסוף טהרות:

ז כָּרֶם שֶׁלִפְנֵי הַבוֹצְרִים רְשׁוּת הַיְחִיד וְלֵאחֵר הַבוֹצְרִים רְשׁוּת הַרְבִּים לְטִמְאָה. אֵימְתִי בְזִמְן שֶׁהַרְבִּים נִכְנָסִים בְּרוּחַ זוּ וְיוֹצְאִים בְּרוּחַ שֶׁכְּנִגְדָּה. שְׁאֵר כָּל הַמְקוֹמוֹת חוּץ מֵאלוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ דִּינָם כְּשֵׁם שֶׁהֵן רְשׁוּת הַיְחִיד לְשֶׁבֶת כָּדָּ הֵם רְשׁוּת הַיְחִיד לְטִמְאָה:

כסף משנה שאר כל המקומות וכו':

ח וַיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שְׂאִינָן רְשׁוּת הַיְחִיד לְשֶׁבֶת וְאֵף עַל פִּי כּוֹן הֵן רְשׁוּת הַיְחִיד לְטִמְאָה מִפְּנֵי שְׂאִין הָעֵם מִשְׁתַּמְּשִׁין בָּהֵן וְאֵלוֹ הֵן. הָאֵילָנוֹת וְחוּרֵי רְשׁוּת הַרְבִּים אֵף עַל פִּי שְׂאִין בָּהֵן אֲרֻבָּעָה עַל אֲרֻבָּעָה. כִּיצַד. אֵילָן שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּרְשׁוּת הַרְבִּים וְטִמְאָה בְּתוֹכוֹ עָלָה לְרֵאשׁוֹ סִפֵּק נִגַּע סִפֵּק לֹא נִגַּע סִפֵּקוֹ טָמֵא. הַכְּנִיס יָדוֹ לְחוּר שְׂיֵשׁ בּוֹ טִמְאָה סִפֵּק נִגַּע סִפֵּק לֹא נִגַּע סִפֵּקוֹ טָמֵא:

כסף משנה ויש מקומות שאינם רשות היחיד וכו': כיצד אילן שהוא עומד ברשות הרבים וכו' עד שהחנות רשות היחיד. טהרות פרק ו':

ט חֲנוּת שֶׁהִיא טִמְאָה וּפְתוּחָה לְרְשׁוּת הַרְבִּים סִפֵּק נִכְנָס סִפֵּק לֹא נִכְנָס סִפֵּקוֹ טָהוֹר שֶׁכָּל הַחֲנוּת כְּמוֹ שֶׁרָץ הַמִּנְחַ בְּרְשׁוּת הַרְבִּים שֶׁסִּפֵּק מִגְעוֹ טָהוֹר. הָיוּ שְׁתֵּי חֲנִיּוֹת אַחַת טְהוֹרָה וְאַחַת טִמְאָה וְנִכְנָס לְאַחַת מֵהֵן סִפֵּק לְטָמֵא נִכְנָס סִפֵּק לְטָהוֹר סִפֵּקוֹ טָמֵא שְׂזָה סִפֵּק רְשׁוּת הַיְחִיד * שֶׁהַחֲנוּת רְשׁוּת הַיְחִיד. וְכוֹן בְּקָעָה בַּיְמוֹת הַגְּשָׁמִים שְׂיֵשׁ בָּהּ שְׂדוֹת הַרְבֵּה וְבָהּ שְׂדָה אַחַת טִמְאָה וְאַחַת טְהוֹרָה וְאָמַר נִכְנָסְתִּי לְבִקְעָה זוֹ וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם נִכְנָסְתִּי לְאוֹתָהּ שְׂדָה אוֹ לֹא נִכְנָסְתִּי סִפֵּקוֹ טָמֵא שֶׁסִּפֵּק טִמְאָה בְּרְשׁוּת הַיְחִיד אֶפְלוֹ סִפֵּק בִּיאָה טָמֵא:

ההראב"ד **שהחנות רה"י**. א"א הפירוש הזה חושך ולא אור ומה בין זה לזה אבל רישא שמא לא נכנס כלל וספק ר"ה טהור אבל סיפא ודאי נכנס לרה"י הילכך ספיקו טמא ואע"פ שאמרו כל מה שאתה יכול לרבות ספיקות וספקי ספיקות טמא מ"מ והוא שיכנס למבוי או לבקעה שיש בהם הספק אבל אם לא ידע אם נכנס בהם כלל אם לא נכנס טהור וזה דומה לענין זה :

כסף משנה וכתב הראב"ד שהחנות רשות היחיד א"א הפירוש הזה חשך ולא אור ומה בין זה לזה אבל רישא וכו'. איני יודע למה חרד כל החרדה הזאת לומר שהפ"י הזה חשך ולא אור ועוד מה זה שכתב ומה בין זה לזה והלא כבר ביאר רבינו מה בין זה לזה כשהוא חנות אחת טמא הרי כלל החנות דבר טמא שהוא מונח בר"ה ספק נכנס ונטמא ספק לא נכנס טהור כדין ספק טומאה ברשות הרבים אבל כשהם שתי חנויות אחת טמאה ואחת טהורה ונכנס ודאי לאחת מהם ואינו יודע לאיזו מהם הו"ל נכנס לרשות היחיד ואינו יודע אם נטמא דהוי ספק טומאה ברשות היחיד וטמא וכן מבואר בדברי רבינו בפירוש המשנה והוא פירושו של הראב"ד : **וכן בקעה בימות הגשמים וכו'**. בפרק ששי דטהרות וכחכמים ואיתא בפרק קמא דפסחים (דף י"ו) ופרק חזקת (דף נ"ה) ופרק בתרא דעבודה זרה (דף ע"ו) :

מקום שְהָיָה רְשׁוּת הַיְחִיד וְנִעְשָׂה רְשׁוּת הַרְבֵּים וְחִזַּר וְנִעְשָׂה רְשׁוּת הַיְחִיד כְּשֶׁהוּא רְשׁוּת הַיְחִיד סָפְקוּ טָמֵא וְכִשְׁהוּא רְשׁוּת הַרְבֵּים סָפְקוּ טָהוֹר :

כסף משנה **מקום שהיה רשות היחיד וכו'.** שם :

יא דְּבָרִים שֶׁהֵן בְּרְשׁוּת הַרְבֵּים הָרִי הֵן כְּרְשׁוּת הַרְבֵּים. כִּי צָד. קָפָה בְּרְשׁוּת הַרְבֵּים גְּבוּהָ עֲשָׂרָה טַפְחִים וְהִטְמְאָה בְּתוֹכָהּ סָפֵק נֶגַע סָפֵק לֹא נֶגַע סָפֵקוּ טָהוֹר. הַכְּנִיס יָדוֹ לְתוֹכָהּ סָפֵק נֶגַע סָפֵק לֹא נֶגַע סָפֵקוּ טָמֵא. הִיָּתָה כְּפִישָׁה נְתוּנָה עַל כְּתֵפוֹ וְכִכָּר תְּרוּמָה כְּרוּץ בְּסִיב * אוֹ בְּנִיר וְנִתּוֹן לְתוֹכָהּ סָפֵק נֶגַע בָּהּ אַחַר סָפֵק לֹא נֶגַע סָפֵקוּ טָמֵא :

ההראב"ד **או בנייר ונתון לתוכה ספק נגע.** א"א לא ידעתי מהו זה ובתוספתא אמרו ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טהור הכניס ידו לתוכה ספיקו טמא :

כסף משנה דברים שהם בר"ה וכו'. תוספתא דטהרות פ"ז: וכתב הראב"ד או בנייר ונתון לתוכה ספק נגע א"א לא ידעתי מהו זה וכו'. ואני אומר שגירסת רבינו בתוספתא לא היתה כגירסת הראב"ד והטעם מבואר שמאחר שהככר שהוא המקבל טומאה נתון לתוכה הרי הוא כרשות היחיד ועוד שכיון שהיא על כתיפו הוי כמונח ברה"י כמו ששנינו בפרק רביעי דטהרות שני רוקים וכו' וכיון שהוא מונח על כתיפו הוי יש בו דעת לישראל וספיקו בכל ענין טמא ואי זה סופר טועה הגיה מדעתו בבא זו לחלק בין הכניס ידו לתוכה ללא הכניס מפני שבבא ראשונה חילקו בכך ולא שת לבו לזאת דלא שייד לחלק בה בכך כמ"ש ותמהני על אדוננו הראב"ד ז"ל שלא דקדק בכך ואפשר שמפני שהרגיש בכך לא כתב כלשון משיג אלא כמסתפק:

יב חמור ברשות הרבים גבוה עשרה טפחים וטמאה נתונה עליו ספק נגע ספק לא נגע ספקו טהור. פשט ידו על גביו ספק נגע ספק לא נגע ספקו טמא. וכן סלע המנח ברשות הרבים גבוה עשרה טפחים וטמאה נתונה עליו ספק נגע ספק לא נגע ספקו טהור. עלה בראש הסלע ספק נגע ספק לא נגע ספקו טמא:

יג היתה זב רוכב על חמורו וזה רוכב על חמורו ומהלכין בדרך ספק נגע בזב ספק לא נגע. תינוק טמא מרכב על כתפו של אביו ותינוק טהור מרכב על כתפו של אביו והלכו זה בצד זה ספק נגע ספק לא נגע. חבילה על כתפו והרק מדבק בפתל ספק נגע ספק לא נגע. פלים שטוחין ברשות הרבים למעלה מעשרה והטמא עובר ספק הסיט ספק לא הסיט הכל טהור: בריד רחמנא דסייען

כסף משנה ומ"ש היה זב רוכב על חמורו וכו' עד סוף הפרק. שם בתוספתא וכתב יוסי מחבירו: סליקו הלכות אבות הטומאות

הלכות טומאת אוכלין

מצוות עשה אחת. והיא דין טמאת אכלין ומשקין והכשרו:

ובאור מצוה זו בפרקים אלו:

הלכות טומאת אוכלין - פרק ראשון

א כל אכל המיוחד למאכל אדם כגון לחם ובשר וענבים וזיתים וכיוצא בהן מקבל טמאה וכל שאינו מיוחד למאכל אדם הרי זה טהור ואינו מקבל טמאה אלא אם כן חשב עליו ויחדו למאכל אדם. וזה וזה אינו מקבל טמאה עד שיבלי תחלה באחד משבעה משקין וזהו הנקרא הכשר שנקמר [\(ויסרא יא-לח\)](#) 'וכי יתן מים על זרע':

כסף משנה כל אוכל המיוחד למאכל אדם וכו'. ריש פ"ג דעוקצין כל האוכלין המיוחדין למאכל אדם צריכים הכשר ואינם צריכים מחשבה. ומ"ש וכל שאינו מיוחד למאכל אדם וכו'. שם ובפרק בהמה המקשה (דף ע"ז) במשנה גבי שוחט בהמה ומצא בה שליא. ומ"ש וזה אינו מקבל טומאה עד שיבלי תחילה וכו'. מבואר בפ"ג דעוקצין ובכמה דוכתי בגמרא:

ב ואלו הן השבעה משקין שמכשירין את האכלין לטמאה. המים והטל והשמן והיין והחלב והדם והדבש. ואינו מכשירין עד שיפלו על האכלין ברצון הבועלים. ולא יהיו סרוחין

שְׁהַמְשָׁקָה הַסְרוּחַ אִינוּ מְכַשִּיר. וְכִיּוֹן שֶׁהַכֶּשֶׁר הָאֶכֶל אֵף עַל פִּי
שְׂיִבֵשׁ וְהָרִי הוּא נְגוּב הָרִי זֶה מְקַבֵּל טְמֵאָה :

כסף משנה ואלו הם השבעה משקים וכו'. פ"ו דמכשירין אלא ששם אמרו
דדוקא דבש דבורים אבל דבש צרעים אינו מכשיר ואמרין בפרק קמא
דבכורות (דף ז' ע"ב) שהטעם מפני שיש לו שם לווי כלומר אבל דבש סתם אינו
אלא דבש דבורים ולפיכך כתב רבינו דבש סתם : ואינם מכשירין עד שיפלו
על האוכלין ברצון הבעלים. בריש מכשירין ובפרק ג' דקידושין (דף נ"ט):
ופרק ב' דמציעא (דף כ"ב): יליף לה מקרא: ולא יהיו סרוחים וכו'. בפרק
קמא דפסחים (דף י"ח) ובסוף מכשירין ובתורת כהנים פרשת שמיני
ובתוספתא דטהרות פ"ט: וכיון שהוכשר האוכל וכו'. כן משמע בפ"ב דמציעא
וכדפירש"י וכן משמע בפרק קמא דפסחים ובפ"ב דחולין ובתוספתא
דמכשירין פ"ב:

ג אֶכֶל שֶׁהָיָה בְּלוּל בְּמֵי פְרוֹת כְּגוֹן מֵי תוֹתִים וְרִמּוֹנִים אֵף עַל
פִּי שֶׁהוּא בְּלוּל וְנִגַּע בּוֹ הִזָּב אוֹ בְּשֵׁר הַמֵּית הָרִי הוּא טָהוֹר מִפְּנֵי
שֶׁלֹא הַכֶּשֶׁר בְּאֶחָד מִשְׁבְּעָה הַמְשָׁקִין :

כסף משנה אוכל שהיה בלול במי פירות וכו'. בפ"א דתרומות דבש תמרים
ויין תפוחים וכו' ושאר כל מי פירות וכו' ר"א מטמא משום משקה ורבי יהושע
אומר וכו' ז' משקים טמאים ושאר כל המשקים טהורים ופירש רבינו ר"א
סובר שדבש תמרים וכו' מקבלים טומאה משום משקה והם נכללים במה
שאמר ה' וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא והעיקר אצלנו כי ז' משקים
בלבד הם שמקבלים טומאה ועליהם בלבד ועל תולדותיהם אמר הכתוב וכל
משקה אשר ישתה והם ג"כ שמכשירים את הזרעים לטומאה וכו' ואין
מטמאים ואין מכשירין לטומאה שום דבר מהמשקים אלא השבעה בלבד
עכ"ל וידוע דהלכה כרבי יהושע:

ד אֵין שֶׁם מְשָׁקָה שֶׁמְקַבֵּל טְמֵאָה אֶלָּא שְׁבַעַת הַמְשָׁקִין שֶׁמְנִינוּ
בְּלִבָּד אֶבֶל שְׁאֵר מֵי פְרוֹת כְּדֶרֶךְ שְׁאִין מְכַשִּירִין * כֶּךָ אֵין
מְקַבְּלִין טְמֵאָה כָּלֵל :

ההראב"ד כך אין מקבלין טומאה. א"א לא מצאתי שאין מקבלין טומאה
כלל אלא שאין מצטרפין אוכלין בשבעת המשקין דתנן במסכתא טבול יום

עיסה שהוכשרה במשקה ונילושה במי פירות ונגע בה טבול יום ר"א אומר פסל את כולה ר"ע אומר לא פסל אלא מקום מגעו אלמא שמצטרפין ותנן נמי בעוקצין עיסה שנילושה במי פירות ונגע בה טבול יום טהורה שאין לך דבר שמחבר לאוכלין אלא שבעת המשקין בלבד אצטרופי הוא דלא מצטרפי הא אינהו גופייהו בני קבולי טומאה נינהו וכל מה שמצא בתוספתא דבש תמרים אינן לא אוכל ולא משקה וכן בשאר פירות שאינן לא אוכל ולא משקה ואפילו חישב עליהן בטלה דעתו בכולן לא אמרו אלא במשקין היוצאין מאליהן שהן זיעה בעלמא אבל אם סחטן למשקין הרי הן כעיקר הפירות ואיה איפה עסיס רמונים ויין של תפוחים שמיישנין אותו לרפואת בני מעים והלא השמן משבעה משקין הוא ואמרו שאינו לא אוכל ולא משקין אלא ודאי במוהל היוצא מאליו אמרו בתוספתא השמן לא אוכל ולא משקה ואימתי אמרו השמן תחילה לעולם בזמן שנמחה ולא נשתייר ממנו אלא כפול המשקין היוצאים ממנו מטמאין טומאת משקין. מלת כפול שכתבתי מצאתי אותה משובשת כתובה באיפול וחשבתי שהוא כפול ואולי היא קליפה שנמס כל הזית מאיליו עד שלא נשאר בה אלא הקליפה מ"מ הדבר מוכיח שאינו מדבר אלא במשקה היוצא מאליו:

כסף משנה וכתב הראב"ד כך אין מקבלין טומאה א"א לא מצאתי שאין מקבלין טומאה כלל וכו'. השתדל הרב ז"ל להביא ראיות שמי פירות אינם מצטרפין כדי לדייק שלא אמרו אלא שאין מצטרפין אבל הם עצמם בני קבולי טומאה. עוד חשש שמא רבינו כתב שאין מי פירות מקבלין טומאה מפני שאמרו בתוספתא דבש תמרים אינו אוכל ולא משקה וה"ה לשאר מי פירות. וכתב לסתור ראיה זו והאריך בזה: **ואני** אומר שטעמו של רבינו מדתנן ר"א מטמא משום משקה דלישנא דמטמא עצמו משום משקה משמע דהיינו שמקבלים טומאה כשאר משקים ועלה קתני רבי יהושע ושאר כל המשקים טהורים משמע דבמאי דמטמא ר"א עצמן משום משקה מטהר רבי יהושע לומר שאין מי פירות עצמם מקבלים טומאה ופשטא דלישנא דושאר כל המשקים טהורים הכי משמע ומה שרצה להביא ראיה הראב"ד מדתנן במסכת טבול יום עיסה שהוכשרה במשקה וכו' אני אומר דאדרבא משם ראיה לדברי רבינו שאם כדברי הראב"ד הו"ל למיתני עיסה שהוכשרה ונילושה במי פירות דהוה משמע דמי פירות קאי גם אהוכשרה ומדקתני שהוכשרה במשקה משמע בהדיא דמשקה לחוד ומי פירות לחוד דהכשר לא הוי אלא במשקה דלאו מי פירות ולענין אי מצרף או לא לא הוי אלא למי פירות ונראה שזו תשובה נצחת. ומה שרצה לדייק מדאמר"י בתוספתא דעוקצין פ"ק דמי פירות אינם מחברים איצטרופי הוא דלא מצטרפי הא אינהו גופייהו בני קיבולי טומאה נינהו אין דיוק זה דיוק דלגופא איצטריך דאע"ג דאינהו גופייהו אינם מקבלים טומאה סד"א דמצרפי קמ"ל. ומה

שכתב הראב"ד לחלק בין משקים היוצאים מעליהם לסחטן למשקים איני יודע זו מנין לו לחלק בכך מאחר שלא נמצא כן בביאור. ומה שהביא ראיה ממה שאמרו השמן לא אוכל ולא משקה אינה ראיה מוכרחת שרבינו העמידה בשמן קרוש כדלקמן. ומ"ש ואיה איפה עסיס רמונים ויין תפוחים שמיישנין אותו לרפואת בני מעים איני יודע מה טענה היא זו לומר שמקבלים טומאה ומצאתי בת"כ אין לי אלא מים מנין הטל והיין השמן והדם והדבש והחלב ת"ל וכל משקה אי כל משקה יכול מי תותים או מי פירות או מי רמונים ושאר כל מיני פירות ת"ל מים מה מים מיוחדים שאין להם שם לווי יצאו מי תותים ומי רמונים ושאר כל מיני פירות שיש להם שם לווי ע"כ הרי שלא מיעט שאר מי פירות מפני שיצאו מאליהם אלא מפני שיש להם שם לווי וטענה זו שייכא אפילו בסחטן למשקים וזה פשוט ומבואר כדברי רבינו :

ה זיתים וענבים שלא הביאו שלישי משקין היוצאין מהן אינן מכשירין ולא מקבלין טמאה אלא הרי הן כשאר מי פרות שהן טהורין לעולם :

כסף משנה זיתים וענבים שלא הביאו שלישי אינם מכשירים וכו'. ירושלמי פ"ק דמעשרות והטעם משום דלא חשיבא תבואה אלא כשזורעין אותה ומצמיח וכשלא הביאה שלישי אינו ראוי לזריעה כדאיתא בפ"ק דראש השנה (דף י"ג) וכבר נתבאר בסמוך שכל מה שאינו מכשיר אינו מקבל טומאה :

א אלו דברים שאינן מקבלין טמאה אף על פי שבני אדם אוכלין אותן לפי שאינן נאכלין להנאת גופן אלא מפני שנותנין טעם במאכלות או מפני הריח או המראה. ואלו הן. הקשט והחמס וראשי בשמים והתיאה והחלתית והפלפלין וחלות חריע. וכן כל פיוצא בהן :

כסף משנה אלו דברים וכו'. בפ"ג דעוקצין ופרק בא סימן (דף נ"א ע"ב) :

א השבת סתמו לאכילת גופו כשאר ירקות שדה * ואם חשב עליו לקדרה אינו מתטמא טמאת אכלין. והשבת משנתנה טעם לקדרה הרי זו כזבל ואינה מתטמאה טמאת אכלין :

ההראב"ד **ואם חשב עליו לקדירה.** א"א לא כן שאינן יוצאין מידי טומאה במחשבה עד שתתן טעם בקדירה :

כסף משנה **השבת סתמו לאכילה גופו וכו'.** בפרק ג' דעוקצים השבת משנתן טעמו בקדירה אין בו משום תרומה ואינו מטמא טומאת אוכלים ופירש רבינו שבת בלשון ערבי שבת והעיקר אצלנו סתם שבת לכמך עשוי ולא לקדירה ופי' הדברים [האלה כי בידוע כי השבת] נאכל כמו שהוא חי אחר המזון וכו' לא שיבושל בקדירה וע"כ כל זמן שלא נתבשל חייב בתרומה ומטמא טומאת אוכלין אבל כשנתבשל כיון שהשליך כחו בבישול וימצא בבישול טעם השבת כבר תמה תועלתו והנשאר ממנו אחר כך הוא במדרגת השמרים אשר אינם ראויים לאכילה וע"כ אינו חייב בתרומה ולא יטמא טומאת אוכלים עכ"ל ור"ש כתבו בפרק בא סימן משמע דטעמא משום דסתם שבת לכמך עשויה הא אי הוה סתמא לקדירה לא הוה עליה תורת אוכל דתבלין אין מטמאין טומאת אוכלים עכ"ל וכ"כ הריטב"א הא עד שלא נתנה מטמאה ובסתם שבת קאמר אלמא סתמא לכמכא עכ"ל הרי מבואר כדברי רבינו ושלא כדברי הראב"ד שכתב ואם חשב עליו לקדירה א"א לא כן שאינם יוצאים מידי טומאה במחשבה עד שתתן טעם לקדירה :

ח **הַתְּמָרִים וְהַגְּרוּגְרוֹת שֶׁנִּתְּנוּ לְקַדְרָה כְּתַבְּלִין עֲדִין הֵן מִתְּטַמְּאִין טֹמְאָת אֶכְלִין עַד שֶׁיִּפְסְדוּ מִלְּאֹכֵל אָדָם :**

כסף משנה **התמרים והגרוגרות וכו'.** תוספתא בסוף טבול יום אלא שכתוב בה עד שיפסלו לכלב והיא נוסחא נכונה :

ט **הַכֶּרְשִׁינִים אִם יִחַדָּן לְמֵאֲכָל אָדָם מִתְּטַמְּאִין טֹמְאָת אֶכְלִין :**

כסף משנה **הכרשינים אם ייחדן וכו'.** תוספתא בסוף טבול יום כרשינין מטמאים טומאת אוכלים דברי רבי יהודה ר"ש אומר אינם מטמאין ופסק כרבי יהודה ומשמע לרבינו דדוקא אם ייחדן למאכל אדם והטעם מפני שהם מאכל בהמה ואין אוכלים אותם בני אדם אלא בזמן רעב כדאיתא בירושלמי סוף חלה :

י **הַקּוֹר הָרִי הוּא כְּעֵץ לְכָל דָּבָר וְאִם שָׁלְקוּ וְטָגְנוּ מִתְּטַמְּא טֹמְאָת אֶכְלִין :**

כסף משנה הקור הרי הוא כעץ וכו'. בפרק ג' דעוקצין. ומ"ש ואם שלקו וטגנו. בפרק בכל מערבין (דף כ"ח ע"ב):

יא החרצנין והזגין אף על פי שפנסון לאכלין אינן מתטמאין טמאת אכלין:

כסף משנה החרצנים והזגין וכו'. תוספת' בסוף עוקצין ופרק י"ג דטהרות:

יב זיתים וענבים הקשים שנפוצין ויוצאין מתחת הקורה בשעת הדריכה אינן מקבלין טמאה. ועד כמה עד ארבעה קבין לכל כור. הנה הנפוצ יתר מזה מקבלין טמאה. ואם פנסון לאכלין אף על פי שהן פחות מארבעה קבין מקבלין טמאה:

כסף משנה זיתים וענבים הקשים וכו'. בפרק שלישי דעוקצין פריצי זיתים וענבים ב"ש מטמאים וב"ה מטהרים ובתוספתא אלו הם פריצי זיתים וענבים היוצאים מתחת הגפת ומתחת הזגים. ומ"ש ועד כמה עד ארבעה קבים לכל כור. בפרק המקבל עלה ק"ה. ומ"ש ואם כנסן לאוכלים וכו'. תוספתא בסוף עוקצין:

יג הכפניות והפגין והבסר והקצח הרי הן פאכלין ומקבלין טמאה:

כסף משנה הכפניות. בפ"ג דעוקצין פירוש כפניות תמרים רעים שלא בשלו כל צרכן. ומ"ש הפגין והבוסר. שם כר"ע מחבירו. ומ"ש והקצח. שם הקצח ב"ש מטהרים וב"ה מטמאים ובפ"ה דעדיות מונה אותה מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה:

יד לולבי זרדים וחרובין ושל עדל ועלי הלוי השוטה אינן מקבלות טמאה עד שיתמתקו:

כסף משנה לולבי זרדים וכו'. פ"ג דעוקצין לולבי זרדין ושל ערל ועלי הלוי השוטה אינם מקבלים טומאת אוכלים עד שימתקו. ומ"ש והחרובין. שם בתוספתא:

טו החרדל והתרמסין ושאר כל הנכבשין מטמאין טמאת אכלין בין משהמתיקו בין עד שלא המתיקו:

כסף משנה החרדל והתרמוסים ושאר כל הנכבשים וכו'. תוספתא שם:

טז זיתים שכבשו בעליו שלהן אין העליו מקבלין טמאה. שלא כבשו לאכלין אלא למראה:

כסף משנה זיתים שכבשו וכו' עד מפני שאינו אוכל. משנה רפ"ב דעוקצין:

יז כשות של קשות והנץ שלה אין מקבלין טמאה מפני שאינו אכל:

יח דבש בכורתו מטמא טמאת אכלין שלא במחשבה. רדה הדבש משירסק החלות מתטמא משום משקה. דבש הזב מפורתו מתטמא טמאת משקין. חשב עליו לאכלין מתטמא טמאת אכלין:

כסף משנה דבש בכורתו וכו'. בפי הספינה (דף פ'). ומ"ש רדה הדבש וכו'. בסוף עוקצין וכבית הלל: דבש הזב וכו' עד טומאת אוכלים. תוספתא פרק ב' דטהרות:

יט * השמן הקרוש אינו אכל ולא משקה. חשב עליו כשהוא קרוש בין לאכלין בין למשקין בטלה דעתו. וכן הדם שקרש אינו אכל ולא משקה. חשב עליו לאכלין מתטמא טמאת אכלין. חשב עליו למשקין בטלה דעתו:

ההראב"ד השמן הקרוש. א"א אין בתוספתא שקרש ואפשר בשמן שיצא מעצמו ואע"פ שלא קרש ותנן במסכת טהרות הרוטב והגריסין והחלב בזמן שהן משקה טופח הרי הן תחילה קרשו הרי הם שנים וכו' ר"מ אומר השמן תחלה לעולם וחכ"א אף הדבש ר' שמעון שזורי אומר היין תחילה לעולם מאי תחלה לעולם לאו אע"ג דקרשו דבהני איירי לעיל וחכמים מודין לו:

כסף משנה השמן הקרוש וכו'. תוספתא פ"ב דטהרות אלא שהיא כתובה בשיבוש. וכתב הראב"ד א"א אין בתוספתא שקרש וכו'. ויש לומר לדעת רבינו שאע"פ שאין בתוספתא שקרש א"א לומר דבכל שמן מיירי שהרי הוא משבעה משקים ולפיכך פירש דבקרש מיירי ולא נראה לו להעמידה ביוצא מאליו ומה שהביא הראב"ד ראייה מדתנן במסכתא טהרות הרוטב והגריסין וכו' מאי תחילה לעולם וכו' וחכמים מודים לו. איני יודע זו מנין לו אדרבא כיון דבלשון יחיד נאמר משמע דרבנן פליגי עליה אחר כך מצאתי בתוספות שכתבו בפרק אור לארבעה עשר (דף י"ד ע"ב) בד"ה אפי' מכאן משמע דשמן חשוב משקה ולקמן גבי משקה בית מטבחיא וכן בכמה דוכתי והא דתנן רבי מאיר אומר שמן תחילה לעולם וחכ"א אף הדבש רבי שמעון שזורי אומר היין פירוש דוקא יין אבל הנך לא ופסקינן בהקומץ רבה דהלכתא כוותיה אומר רבינו תם דהתם מיירי בנקרש ואחר כך נימוח כדמשמע בתוספתא דאמרינן התם במה אמרו שמן תחילה לעולם בנקרש ואחר כך נימוח ובלא נקרש משמע דכולי עלמא מודו וכן משמע בריש פרק שלישי דטהרות דקתני התם הרוטב והגריסין והחלב והשמן בזמן שהם משקה טופח הרי הן תחילה קרשו ואח"כ נימוחו הרי אלו שניים ובתר הכי קתני רמ"א השמן תחילה לעולם והיינו לעולם אפילו קרשו ואהא קאי ר"ש שזורי עכ"ל הרי שהם מסכימים לדעת רבינו. **וכן הדם שקרש וכו' עד בטלה דעתו. שם :**

ב * חָלֵב שֶׁקֶרֶשׁ לֹא אָכַל וְלֹא מִשְׁקָה. חָשַׁב עָלָיו לְאָכְלִין מִתְּטֵמָא טְמֵאָת אֲכָלִין. לְמִשְׁקִין בְּטָלָה דְעֵתוֹ :

ההראב"ד חלב שקרש. א"א אינו כן אלא אמרו בתוספתא הרוטב והגריסין והחלב בזמן שהן משקה טופח הרי הם תחלה קרשו א"צ מחשבה לאוכלין :

כסף משנה חלב שקרש וכו'. גם זה שם לפי גירסת רבינו. והראב"ד שכתב א"א אינו כן אלא אמרו בתוספתא וכו', גירסא אחרת היתה לו בתוספתא :

כא דָּבַשׁ תְּמָרִים לֹא אָכַל וְלֹא מִשְׁקָה. חָשַׁב עָלָיו לְאָכְלִין מִתְּטֵמָא טְמֵאָת אֲכָלִין. לְמִשְׁקִין בְּטָלָה דְעֵתוֹ. וְשֶׁאֵר כָּל מֵי פְּרוֹת כֵּלָן לֹא אָכַל וְלֹא מִשְׁקָה. חָשַׁב עָלָיו בֵּין לְאָכְלִין בֵּין לְמִשְׁקִין בְּטָלָה דְעֵתוֹ :

כסף משנה דבש תמרים וכו' ושאר כל מי פירות וכו' עד בטלה דעתו. תוספתא פרק שני דטהרות :

כב השֶׁלֶג אֵינוֹ אֶכֶל וְלֹא מִשְׁקָה. חָשַׁב עָלָיו לְאַכְלֵיִן בְּטָלָה דְעֵתוֹ. לְמִשְׁקִין מִתְטַמָּא טַמְאָת מִשְׁקִין. נְטֻמָּא מְקַצְתוֹ לֹא נְטֻמָּא כְּלוּ. הֶעֱבִירוֹ עַל גְּבֵי כְּלֵי חָרֶס הַטְּמֵא נְטֻמָּא כְּלוּ :

כסף משנה השלג אינו אוכל וכו' עד לא נטמא כולו. תוספתא x פרק שני דטהרות ומייתי לה בפרק שני דנדה (דף י"ז) ומקשה היכי משכחת לה דנגעה טומאה בכולו ומוקי לה כגון שהעביר השלג על אויר תנור ושלג בתוכו דנטמא מאויר כלי חרס שהתורה העידה על כלי חרס ואפילו מלא חרדל כלומר שאין נוגעים כל הגרעינין בתנור אפי"ה טמא ולפי זה מה שכתב רבינו העבירו על גבי כלי חרס לא על גביו ממש קאמר אלא באוירו ומ"מ קשה שהיה לו לפרש :

כג הַחֵלֶב שֶׁבִּפְחַל שֶׁחָשַׁב עָלָיו בְּטָלָה דְעֵתוֹ וְהָרִי הוּא טָהוֹר. * חָשַׁב עַל הַחֵלֶב שֶׁבִּקְיָבָה הָרִי זֶה מִתְטַמָּא טַמְאָת אֶכְלֵיִן :

ההראב"ד חשב על החלב. א"א מצאתי נוסחאות חלוקות בזה ומסתברא שהוא טהור דפירשא בעלמא הוא :

כסף משנה החלב שבכחל וכו' עד טומאת אוכלים. תוספתא פ"ב דטהרות. כתב הראב"ד מצאתי נוסחאות חלוקות וכו'. ורבינו אע"פ שכתב בפרק תשיעי מהמ"א שחלב הקיבה פירשא בעלמא איכא למימר דכחשב עליו הוי אוכל לענין טומאה דומיא דשיליא שכתב רבינו בפרק ראשון משאר אבות הטומאה :

כד עֲנָבִים שֶׁדָּרְכָן מִשְׁיֵהֲלֵד בְּהֵן הַדּוֹרֵךְ שְׁתֵּי וְעָרַב מִתְטַמָּאִין מִשְׁקִין. נִשְׁתַּיֵּר בְּהֵן גְּרֵגְרִין שְׁלֵמִים אוֹתָן גְּרֵגְרִין מִתְטַמָּאִין טַמְאָת אֶכְלֵיִן. * וְכֵן הַזֵּיתִים מִשְׁיֵטְעָנוֹם מִתְטַמָּאִין טַמְאָת מִשְׁקִין. נִשְׁתַּיֵּרוּ בְּהֵן גְּרוֹגְרוֹת שְׁלֵמִין מִתְטַמָּאִין טַמְאָת אֶכְלֵיִן :

ההראב"ד וכן הזיתים משיטענום. א"א בשאינן פרוצים (אלא) שלא דחקה עליהם הקורה כל הצורך או שלא נטענו באבנים :

כסף משנה ענבים שדרכן משיהלך בהם וכו'. ירושלמי פ"ו דתרומות ותוספתא פ"א דטהרות. ומה שכתב נשתייר בהם גרגרין וכו'. שם בתוספתא : וכן הזיתים וכו' עד טומאת אוכלין. שם בתוספתא. וכתב הראב"ד

בשאינן פרוצים וכו'. נראה שטעמו לומר דהא דקתני סיפא נשתיירו בהם גרגרים שלמים לא תימא שאף ע"פ שהם פרוצים קצת קרי להו שלמים ומתטמאין טומאת אוכלין דליתא דאינם מתטמאי טומאת אוכלים אלא כשאינם פרוצים כלל שאם הם פרוצים קצת שוב אין עליהם תורת אוכלים ואם תאמר איך אפשר שיטענו ולא יהיו פרוצי כלל ושני כגון שלא דחקה עליהם הקורה כל הצורך וכו' ולפי זה תיבת אלא צריך למוחקה וצ"ע:

כה הָעֶרְלָה. וְכֵלָאֵי הַכֶּרֶם. וְשׁוֹר הַנִּסְקָל שְׁנִשְׁחַט. וְעִגְלָה עֲרוּפָה בֵּין שְׁנִשְׁחָטָה בֵּין שְׁנַעְרָפָה. וְצִפְרֵי מְצָרַע. וּפְטָר חֲמוֹר. וּבֶשֶׁר בְּחֶלֶב. וּבֶשֶׁר פֶּרֶה אֲדָמָה. וְהַפְּגוּל. וְהַנּוֹתֵר. אֵף עַל פִּי שֶׁכֵּל אֵלוֹ אֲסוּרִין בְּהִנָּאָה כֵּלָן מִתְטַמְּאִין טִמְאַת אֶכְלִין:

כסף משנה הערלה וכלאי הכרם וכו'. תוספתא בסוף עוקצין ואיתא בפרק המנחות (דף ק"א) ופ"ק דבכורות (דף ט' ע"ב) ערלה וכלאי הכרם ושור הנסקל ועגלה ערופה וצפורי מצורע ופטר חמור ובשר בחלב כולם מטמאים טומאת אוכלים ר"ש אומר אין מטמאים וידוע דהלכה כת"ק. **ומ"ש בשור הנסקל שנשחט**. כלומר דאי נסקל מטמא טומאה חמורה דנבילה היא. ופטר חמור פירש"י בפרק קמא דבכורות שנשחט ועדיין מפרכס שלא ירד לטומאת נבילה אבל אם נגע בו שרץ מטמא טומאת אוכלין שאם חזר ונגע באוכלים אחרים מטמאים אע"פ שמפרכס כדאמרינן בפרק העור והרוטב. **ומ"ש ועגלה ערופה בין שנשחטה בין שנערפה**. בפרק אותו ואת בנו (דף פ"א ע"ב) תנן דהשוחט פרת חטאת ועגלה ערופה ר"ש פוטר וחכמים מחייבים ובגמרא (דף פ"ב) ועגלה ערופה לאו שחיטה ראויה היא והתנן נמצא ההורג עד שלא תערף העגלה תצא ותרעה בעדר א"ר יוחנן עגלה ערופה אינה משנה ועריפת העגלה מטהרת אותה כמו שחיטה כדאמרינן בס"פ חטאת העוף (דף ע' ע"ב) מדא"ר ינאי כפרה כתיב בה כקדשים וכי היכי דמליקת קדשים מטהרת מידי נבילה גם עריפת העגלה כן ובמקום שחיטה עומדת וכ"כ רבינו בפ"ג מהל' שאר אבות הטומאה. **ומ"ש ובשר פרה אדומה**. בפרק אותו ואת בנו (שם פ"א ע"ב) ופרת חטאת שחיטה שאינה ראויה והתניא ר"ש אומר פרה מטמאה טומאת אוכלין הואיל והיה לה שעת הכושר ואמר ר"ל אומר היה ר"ש פרה נפדית ע"ג מערכתה א"ר יוחנן פרת חטאת אינה משנה. **ומ"ש והפגול והנותר**. בפרק המנחות והנסכים (דף ק"א) אמרינן דלר"ש יש פיגול ונותר שאינו מטמא טומאת אוכלים ולטעמיה אזיל דסבר דאיסורי הנאה אינם מטמאים טומאת אוכלים אבל לרבנן בכל גוונא מטמאים טומאת אוכלים אלא אם כן היה להם שעת הכושר ומה ששנינו בתוספתא דסוף עוקצים פיגול אינו מטמא טומאת אוכלים ר"ש היא

הלכות טומאת אוכלין - פרק שני

א כֹּל הָאֹכֵלִין הַגְּדֵלִין מִן הַקֶּרֶקַע אֵינָן מְקַבְּלִין טְמֵאָה עַד שְׂיַעֲקֻרוּ. אֲבָל כֹּל זֶמֶן שֶׁהוּא מְחַבְּרִין אֶפְלוּ כְּשֶׁרֶשׁ קָטָן שְׂיִכּוּלִין לַחַיּוֹת מִמֶּנּוּ אֵינָן מְקַבְּלִין טְמֵאָה:

כסף משנה **כל האוכלים הגדילים מן הקרקע וכו'.** נלמד ממה שיבא בסמוך ובפרק בתרא דעוקצים תבואה שנעקרה ומעורה אפילו בשורש קטן טהורה ומשמע לרבינו דהיינו דוקא כשיכולה לחיות דאלי"כ חשיבא כעקורה כדאמרי גבי ערלה וכדאמרי גבי הני דבסמוך:

ב יַחֲוֹר שֶׁל תְּאֵנָה שֶׁנִּפְשַׁח וּמְעֵרָה בְּקִלְפָּה שְׂאִינּוּ יָכוֹל לַחַיּוֹת מִמֶּנָּה כֹּל הָאֹכֵלִין שָׁבוּ מִתְּטֵמְאִין. וַיֵּשׁ בַּדָּבָר סֶפֶק אִם הִיא שְׂאֵר הָאֵילָן כִּמוֹ יָד לְזֶה הַיַּחֲוֹר שֶׁנִּשְׁבֵּר אוֹ לֹא:

כסף משנה **ייחור של תאנה וכו'.** בפרק ב' דעוקצים וכחכמים. ומ"ש ויש בדבר ספק וכו'. בפרק העור והרוטב (דף קכ"ח ע"ב) בעיא דלא איפשיטא:

ג יִרְקוֹת שְׂיִבְשׁוּ בְּאֵבִיהֶן כְּגוֹן כְּרוֹב וּדְלַעַת * שְׂיִבְשׁוּ בְּאֵבִיהֶן אֵינָן מִתְּטֵמְאִין טְמֵאָת אֹכְלִין. לְקָטָן לִיבְשׁוּ הֵרִי הוּא אֹכְלִין כְּשֶׁהָיוּ עַד שְׂיִבְשׁוּ וַיַּעֲשׂוּ כְּעֵץ:

ההראב"ד **שיבשו באיביהן. א"א ואפילו צמקו:**

כסף משנה **ירקות שיבשו וכו'.** שם עלה קכ"ז ע"ב: **וכתב** הראב"ד ואפילו צמקו כלומר דלישנא דגמרא שצמקו ורבינו נראה דמשמע ליה דהיינו צמקו היינו יבשו דאם לא יבשו אע"פ שצמקו עדיין תורת אוכל עליהם הילכך לישנא

דברייתא דנקט צמקו לאו דוקא ושם בגמרא קרי לצמקו יבשו ובתוספתא
דטבול יום פרק רביעי איתא להאי ברייתא וכתוב בה שיבשו כלשון רבינו :

ד אֵילָן שֶׁנִּפְשַׁח וּבו פְּרוֹת הָרִי הֵן כְּתֻלוֹשִׁין. * וְכֵן אִם יָבֵשׁ
הָאֵילָן וּבו פְּרוֹת הָרִי הֵן כְּתֻלוֹשִׁין :

ההראב"ד **וכן אם יבש האילן.** א"א אין דבר זה לא במשנה ולא בתוספתא
ולא בגמרא דחולין אבל אם * יבשו בו פירות במחובר הרי הן כמחוברין ואולי
מבכורים גמר לה דתנן יבש האילן או נקצץ מביא ואינו קורא קתני יבש דומיא
דנקצץ :

כסף משנה **אילן שנפשח וכו'.** שם. **ומ"ש וכן אם יבש האילן וכו'.** כתב
הראב"ד דבר זה אינו לא במשנה וכו'. ומ"ש אבל אם יבשו בו פירות במחובר
הרי הם כמחוברים. תמהני דהא בפרק העור והרוטב אמרינן אליבא דשמואל
דכי תניא הרי הן כמחוברין לאו לענין טומאה וממילא משמע דלענין טומאה
חשיבי תלושין וכדברי רבינו. ומ"ש ואולי מבכורים גמר לה וכו'. לימוד רחוק
הוא זה ועוד דבכורים לא מצאתי יבש האילן אלא יבש המעיין :

ה תֵּאֲנִים שֶׁיָּבֵשׁוּ בְּאֵפִיהֶן מִטְּמָאוֹת טְמֵאת אֶכְלִין בְּמִקּוֹמָן :

כסף משנה **תאנים שיבשו וכו'.** בפי העור והרוטב שם :

ו כָּל הָאֶכְלִין שֶׁהֵן מִבְּעָלֵי חַיִּים אֵינָן מְקַבְּלִין טְמֵאָה עַד
שְׂיָמוּתוֹ. שְׁחַט בְּהֵמָה חִיָּה וְעוֹף אֵף עַל פִּי שְׂעֵדִין הֵן מִפְּרֻכָּסִין
מְקַבְּלִין טְמֵאָה. וְדָגִים מֵאֵימַתִּי מְקַבְּלִין טְמֵאָה מִשְׂיָמוּתוֹ.
נוֹלַד בְּהֵן טֵרֶפֶה וְנִתְטַמְּאוּ כְּשֶׁהֵן מִתְנַדְּנִין הָרִי יֵשׁ בַּדָּבָר סָפֵק
אִם הֵן חֲשׂוּבִין כְּמֵתִים הוֹאִיל וְנִטְרָפוּ אוֹ אֵינָן מְקַבְּלִין טְמֵאָה
עַד שְׂיָדְמוּ כְּאֶבֶן וְלֹא יִתְנַדְּנוּ. הָאֵיבָר אוֹ הַבָּשָׂר הַמְּדַלְדְּלִין
בְּבִהְמָה אוֹ חִיָּה שְׂאֵינָן יְכוֹלִין לְחַיּוֹת אִם הִכְשָׁרוּ מְקַבְּלִין
טְמֵאָה בְּמִקּוֹמָן מִפְּנֵי שֶׁהֵן חֲשׂוּבִין כְּאֶכָּל שְׂפֵרֶשׁ. נִשְׁחַטָּה
הַבְּהֵמָה הִכְשָׁרוּ בְּשַׁחֲיָטָה. שֶׁהַבְּהֵמָה כְּלָה כְּמוֹ יָד לְאֵיבָר זֶה וְיָד

שֶׁהַכֶּשֶׁר הַכֶּשֶׁר הָאֵיבָר כָּלוּ כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאָר. וַיֵּשׁ בְּדָבָר סִפְק אִם
תִּהְיֶה הַבְּהֵמָה בְּחִיָּיהָ כְּמוֹ יָד לְאֵיבָר אוֹ בְּשָׂר הַמְדַלְדָּלִין בָּהּ :

כסף משנה **כל האוכלים וכו'.** הכי משמע בר"פ העור והרוטב (דף קי"ח) שם
ובפ"ג דעוקצים לענין טומאת אוכלין כל שאינה יכולה לחיות מקרי אוכל
אע"פ שמפרכסת אע"ג דלגבי טומאת נבילות בעינן שתמות שאני התם דכתיב
כי ימות : **נולד בהם טריפה וכו'.** בפרק בהמה המקשה בעיא דלא איפשיטא :
האבר או הבשר וכו'. משנה ס"פ העור והרוטב ד' קכ"ט. **ומ"ש נשחטה**
הבהמה וכו'. שם נשחטה הבהמה הוכשרו בדמיה דברי רבי מאיר רבי שמעון
אומר לא הוכשרו ופסק כר"מ דמחמיר דבפרק מי שהוציא והו אסתפק לן ר"מ
ור"ש כמאן מינייהו הלכה הלכך נקטינן כדברי המחמיר. ועוד דבעיא דרבא
דאיתא בגמרא אתיא אליבא דר"מ וכיון דבעי אליביה משמע דסבר דהלכה
כוותיה. **ומ"ש שהבהמה כולה כמו יד לאבר זה.** שם אמרינן הכי לר"מ ופסק
כמותו משום דבגמרא בעי בעיא והיא אליביה. וקשה לי למה שינה לשון
המשנה שאמרה הוכשרו בדמיה וכתב הוכשרה בשחיטה דאתי כיחידאה דהא
תנו בפרק שני דחולין (דף ל"ג) השוחט בהמה חיה ועוף ולא יצא מהם דם
כשרים ונאכלים בידיים מסואבות וכו' ר"ש אומר הוכשרו בשחיטה ויש
לתמוה שהוא ז"ל פסק לקמן בסמוך כת"ק וכאן משמע שפסק כר' שמעון
וצריך לומר שסמך על מ"ש בסמוך לקמן בהדיא דתו ליכא למטעי. **ומה שכתב**
ויש בדבר זה ספק וכו'. בפרק העור והרוטב עלה קכ"ח בעיא דלא איפשיטא :

ז השוחט בהמה חיה ועוף הכשר כל הבשר בדם שיצא
בשחיטה. לפיכך אם לא יצא מהן דם בשחיטה הרי כל בשרו
צריך הכשר ככל האכלין שלא הכשרו :

כסף משנה **השוחט בהמה חיה ועוף וכו'.** משנה פ"ב דחולין שם וכת"ק :

ח אכלין שהכשרו כשהו מחברין לקרקע או שהכשרו במים
המחברים שבקרקע אינו הכשר עד שיכשרו אחר שנעקרו
במים התלושין מן הקרקע או בשאר משקין שנאמר [\(ויקרא יא-לד\)](#)
'בכל כליי אינו מכשיר עד שיתלש מן הקרקע כעין המים
שבכלים. שאב המים בכלי ונתנו בקרקע אינו מכשירין :

כסף משנה | **אוכלים שהוכשרו וכו'.** בריש פרק העור והרוטב שם כשם שאין מקבלים טומאה אלא לכשיתלשו כך אין מקבלים הכשר עד שיתלשו ופירש"י כשם שאין זרעים מקבלים טומאה אלא לכשיתלשו כדאמרינן בתורת כהנים אם אתה אומר מחוברים טמאים טימאת את הכל שאין לך מחוברים שאין שרצים מצויים אצלם: **ומ"ש או כשהוכשרו במים המחוברים בקרקע.** בת"כ גבי מים מחוברים יכול אפילו הם בבורות שיחין ומערות יהו מכשירין ת"ל בכלי יטמא ובפרק ד' דמכשירין שנינו צנון שבמערה נדה מדיחתו והוא טהור העלתו כל שהוא מן המים טמא ופירש ר"ש והוא טהור שלא הוכשר בעודו במערה והא דאמרינן בפ"ק דפסחים דמחברים מכשרי היינו בנתנים על הפירות בעוד המים מחוברים ובלבד שיתלשו לבסוף כמו צנון דהכא שהודח במערה ואח"כ העלתו עכ"ל וכך הם דברי רבינו שם בפיהמ"ש וע"פ זה צריך לפרש דברי רבינו כאן. **ומ"ש שאב המים בכלי וכו'.** הכי משמע בתורת כהנים:

ט קשיות שנטעה בעציץ והגדילה * אף על פי שיצאת חוץ לעציץ אינה מקבלת טמאה. ועציץ שהוא נקוב כדי שיצא בו שרש קטן הרי הוא כפארץ והנטוע בו אינו מקבל טמאה. וכן אם היו בו מים אינן מכשירין:

ההראב"ד | **אע"פ שיצאת חוץ לעציץ.** א"א אין כאן אע"פ אלא כיון שיצאה חוץ לעציץ טהורה שאע"פ שהעציץ אינו נקוב כיון שיצאת הקישות לחוץ הרי הוא כמי שנטעה בחוץ וטהור וכן הוא שנוי במשנה:

כסף משנה | **קישות שנטעה כו'.** בסוף פרק ב' דעוקצים קישות שנטעה בעציץ והגדילה ויצאה חוץ לעציץ טהורה ופירש רש"י שנטעה בעציץ שאינו נקוב והוכשרה שם ונטמאת דכתלושה דמיא לכל דבר כדאיתא בשלהי המצניע והגדילה ויצאה חוץ לעציץ ונחשבת כמחובר ופרחה לה טומאה עכ"ל. ובתוספתא שנינו היה משקה בעציץ שאינו נקוב נפלו משקים ע"ג קישות ונטמאת הגדילה ויצאת חוץ לעציץ טהורה: **כתב** הראב"ד אע"פ שיצאת חוץ לעציץ א"א אין כאן אע"פ וכו'. ומתוך דברי רבינו בפ"י המשנה וכאן נראה שאינו מפרש כן אלא הכא בקישות טהורה שנטעה בעציץ נקוב עסקי שכיון שהיא נטועה אינה מקבלת טומאה ואם הגדילה ויצאת חוץ לעציץ סד"א שאותה שיצאה חוץ הו"א כתלוש ומקבלת טומאה קמ"ל דאע"פ כן טהורה כלומר אינו מקבל טומאה ולאפוקי מר"ש דפליג התם ואמר מה טיבה ליטהר אלא הטמא בטומאתו והטהור יאכל כלומר מה שיצא לחוץ מקבל טומאה

ומה שבתוך העציץ יאכל דאינו מקבל טומאה. ומה שכתב הראב"ד וכן שנויה במשנה לא ידענא מאי קאמר שבמשנה אינו שנוי כיון ואם הכוונה לומר שהוא מוכרח לפרש כן במשנה כיון שאפשר לפרש פירוש אחר במשנה אין פירושו מוכרח. ואפשר שעל התוספתא קאמר שבתוספתא מבואר כפירוש הראב"ד ולדעת רבינו צריך לומר שמה ששנינו בתוספתא דין אחר הוא ואינו ענין לדין המשנה: **ועציץ שהוא נקוב וכו' עד מכשירין.** בסוף פ"ב דעוקצין. **ומ"ש דעציץ נקוב דינו כארץ גם לענין המים שבתוכו שאינם מכשירים את הזרעים.** כן כתב שם רבינו ור"ש:

י **עציץ שאינו נקוב הרי הנטוע בו מקבל טמאה.** ואם היו מים בתוכו מכשירין:

יא **כלי גללים וכלי אדמה שהשרשים יכולין לבקע בהן ולצאת אינן מכשירין את הזרעים.** ואף על פי שאינן נקובין הרי הן כנקובין:

ההראב"ד **כלי גללים וכלי אדמה.** א"א אני מוצא אפילו בכלי חרס גמור אע"פ שאינו מנוקב כמנוקב דמי והוא במנחות פרק כל קרבנות הציבור בעיא ספינה של חרס לגבי ביכורים דקא מפליג בין ספינה של עץ לספינה של חרס ובודאי בספינה שאינה מנוקבת קאמר ואולי יתפרש שם פי' אחר דבספינה של עץ מביאים משם ביכורים מפני שיש בה נקבים למשוטות וכנטועים בארץ דמו אבל בספינה של חרס אין דרך לעשות נקבים למשוטות שלא תשבר ומשום הכי אין מביאין ממנה ביכורים ובסתם ספינות מיירי דסתם ספינה של עץ יש בה נקבים ושל חרס אין בה נקבים:

כסף משנה **ומ"ש כלי גללים וכו'.** שם כלי גללים וכלי אדמה שהשרשים יכולים לצאת בהם אינם מכשירין את הזרעים ודברי רבינו בפירושה כאן כפי ר"ש והראב"ד והוא הנכון ולא כמו שפירש רבינו בפירוש המשנה: **כתב** הראב"ד אני מוצא אפילו בכלי חרס גמור וכו'. אין זו קושיא על רבינו דלישנא דמתניתין נקט ומאי דקשיא ליה להראב"ד מתניתין כבר יישבה הוא עצמו וכתב ואולי יתפרש שם פירוש אחר:

יב **עציץ שמלאהו עפר עד שפיתו אינו חשוב כלי אלא הרי הוא כטבלא שאין לה שפה שאינו כלי קבול:**

כסף משנה עציץ שמילאהו עפר וכו'. שם :

יג משקין טמאין שִׁנְפְּלוּ עַל הָאֶכְלִין נְטֵמְאוּ אִף עַל פִּי שִׁנְפְּלוּ
שֶׁלֹא בְרִצּוֹן הַבְּעָלִים. שֶׁהֵרִי הַטְּמֵאָה וְהֶחְכֵּשׁ בָּאֵין כְּאַחַת.
וְהוּא שֶׁלֹא יִהְיֶה בְּקֶרְקַע :

כסף משנה משקים טמאים וכו'. בריש מכשירין. ומ"ש והוא שלא יהיו
בקרקע. הוא על פי מה שנתבאר לעיל שהמים המחוברים אינם מכשירים
בעוד הפירות בתוכן :

יד * כָּל אֶכְל שִׁנְפָּסַד וְנִסְרַח עַד שֶׁאֵינּוּ רְאוּי לְמֵאֲכַל אָדָם אֵינּוּ
מְקַבֵּל טְמֵאָה. וְכֵן מִשְׁקָה שֶׁנִּסְרַח וְנִפְסַד וְאֵינּוּ רְאוּי לְשִׁתִּית
אָדָם אֵינּוּ מְקַבֵּל טְמֵאָה כְּדֶרֶךְ שֶׁאֵינּוּ מְכָשִׁיר שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא-לד)
אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה' :

ההראב"ד כל אוכל שנפסד. א"א מי שלמדהו מים הרעים השקהו וגמי
דברכות הטעהו והלא משנה שלמה היא בטהרות כלל אמרו בטהרות כל
המיוחד לאוכל אדם טמא עד שיפסל מלאכול הכלב וכל שאינו מיוחד לאוכל
אדם טהור עד שייחדנו לאדם מה טהור שאינו מקבל טומאה אף טמא שמקבל
טומאה אלמא לעולם מקבל טומאה עד שיפסל מן הכלב והוא שהיה ראוי
מתחילה לאדם אבל אם לא היה ראוי לאדם אע"פ שהוא ראוי לכלב אינו
מקבל טומאה מפני שהוא כמאכל בהמה שאינו מקבל טומאה וכן הוא שנוי
במדרש סיפרא אשר ישתה פרט למשקה סרוח דברי ר"א אמרו לו אין משקין
יוצאין לא ע"י פרה ולא על ידי עופות ולעולם מקבל טומאה הואיל וראויים
היו מתחילה לאדם אבל אם היו סרוחים מתחלתן כגון פרש שבמעי בהמה
ודאי טהורים אף ע"פ שהכלב מלקק בהם וזהו דרך האמת :

כסף משנה כל אוכל שנפסד. בפ"ג דבכורות עלה כ"ג ע"ב אמרינן דבסרוחה
מעיקרא לא צריך קרא למעוטי עפרא בעלמא הוא ומשמע לרבינו דכל שאינו
ראוי לאוכל אדם הוי עפרא בעלמא. וכתב הראב"ד מי שלמדהו וכו'. ומה
שהביא ראיה מכלל אמרו בטהרות וכו' מה טהור שאינו מקבל טומאה וכו'
י"ל שאין היקש זה מוכרח דמידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא ובפירוש
אמרו בר"פ דם שחיטה (דף כ"א) ומחשבה לכלב לאו מחשבה היא והתנן כלל
אמרו בטומאה כל המיוחד לאוכל אדם טמא עד שיפסל מאכילת הכלב ההוא
לאסוקי טומאה מיניה דכיון דמעיקרא הוה חזי לאדם לאסוקי מטומאה עד

שיפסל מאכילת הכלב הכא לאחותי ליה טומאה אי חזי לאדם חזי לכלב אי לא חזי לאדם לא חזי לכלב וזה מבואר כדברי רבינו והרי מימיו מים חיים מן המקדש הם יוצאים. ומה שהביא ראיה ממדרש ספרא י"ל שמה שאמרו אין משקה יוצא לא ע"י פרה ולא ע"י עופות היינו דוקא כשנטמא קודם שנסרח אבל אם נסרח קודם שנפסל מאוכל אדם שוב אינו מקבל טומאה. **ומה שכתב וכן משקה שנסרח וכו' כדרך שאינו מכשיר שנאמר אשר ישתה.** בת"כ ואבארנו בסמוך :

טו העור ששלקו והשליא שחשב עליה לאכילה מתטמאין טמאת אכלים בפני עצמן :

כסף משנה העור ששלקו וכו'. בר"פ בכל מערבין עלה כ"ח ע"ב ובסוף פרק בהמה המקשה :

טז עור החמור ששלקו הרי זה ספק אם מתטמא טמאת אכלים בפני עצמו מפני ששלקו או אינו מתטמא מפני שהוא מאוס הרבה :

כסף משנה ומה שכתב עור החמור כו'. בסוף פרק בהמה המקשה בעיא דלא איפשיטא. ומה שכתב בפני עצמו. משום דתנן העור והרוטב וכו' מצטרפין לטמא טומאת אוכלין והיינו אפילו בלא שליקה ולכך כתב בפני עצמו דכל ששלקו אפילו אין בו בשר מטמא ובעור חמור בהכי מיבעיא לן :

יז חטים שבגללי בקר ושעורים שבגללי הבהמה שלקטן אין מקבלין טמאה. ואם חשב עליהן לאכילה מתטמאות טמאת אכלין :

כסף משנה חטים שבגללי בקר וכו'. תוספתא סוף פ"ח דטהרות אלא שכתוב בנוסחא שבידינו אע"פ שחישב עליהם לאוכלין אינם מטמאים טומאת אוכלין כנסן לאוכלין מטמאין טומאת אוכלין ואנו אין לנו אלא כנוסחת רבינו ונראה שגם זאת נוסחת הראב"ד מאחר שלא השיגו. ובמנחות פ' ר' ישמעאל עלה ס"ט בעי רמי בר חמא חטים שבגללי בקר ושעורים שבגללי בהמה מהו למאי אי לימא לטמא טומאת אוכלים תנינא חטים שברעי בקר ושעורים שבגללי בהמה חישב עליהם לאכילה אין מטמא טומאת אוכלים ליקטן לאכילה

מטמא טומאת אוכלין וזה כגירסת תוספתא דידן וצ"ל שגם שם היתה גירסת רבינו משונה משלנו. ואפשר לפרש דברי רבינו ע"פ גירסת התוספתא דה"פ התוספתא כשליקטן סתם אע"פ שאח"כ חישב עליהם אינם מטמאים אבל אם כנסן לאכילה כלומר אם כשליקטן חישב עליהם לאכילה מטמאים. ומ"ש ואם חישב עליהם לאכילה. אליקטן קאי כלומר אם כשליקטן חישב עליהם לאכילה מטמאים אבל אם כשליקטן לא חישב עליהם לאכילה אע"פ שאחר כך חישב עליהם אינם מטמאים :

יח כָּל אֲכָל שְׁנֵטְמָא וְאַחַר שְׁנֵטְמָא נִפְסַל וְנִסְרַח. אִם נִפְסַל מְלֻאָכֵל הַכֶּלֶב אוֹ שְׂיָבֵשׁ כְּחָרֵשׁ הָרִי זֶה טְהוֹר. וְאִם נִפְסַל מְלֻאָכֵל אָדָם וְעַדִּין הוּא רְאוּי לְכֶלֶב הָרִי זֶה טָמֵא כְּשֶׁהָיָה. וְכָל הָאֲכָלִין שְׁנֵטְמָאוּ אִין לָהּ טְהָרָה בְּמִקְוָה :

כסף משנה כל אוכל שנטמא וכו'. בפ"ג דבכורות עלה כ"ג וכו' יוחנן. ומה שכתב או שיבש כחרס וכו'. בפרק דם הנדה (דף נ"ה) משמע דיבש כחרס עפרא בעלמא הוא. וכל האוכלים שנטמאו וכו'. תוספתא פרק קמא דטבול יום :

יט זָרְעִים טְמֵאִים שְׁזָרְעָם הָרִי הַצּוֹמֵחַ מִהֶן טְהוֹר. וְאֶפְלוּ בְּדָבָר שֶׁאִין זָרְעוֹ כֶּלֶה. וְהוּא שֶׁהַשְּׂרִישׁוֹ. אֲבָל קִדְּם הַשְּׂרִישָׁה הָרִי הֵן בְּטִמְאַתָּן אֶפְלוּ בְּדָבָר שֶׁזָרְעוֹ כֶּלֶה :

כסף משנה זרעים טמאים שזרעם וכו'. בת"כ פרשת שמייני מנין לזרעים טמאים שזרען טהרו שנאמר אשר יזרע טהור או יכול אפילו לא השרישו ת"ל הוא. ובפרק ב' דמעשרות תנן בצלים משהשרישו בעליה טהרו מלטמא ובירושלמי שם התורה ריבתה בטהרות זרעים מ"ט כי יפול מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע טהור הוא ובתרומות פרק תשיעי תנן שתילי תרומה שנטמאו ושתלן טהרו מלטמא ומייתי לה בפרק כל שעה (דף ל"ד) בלשון קצר ופירש רש"י משום דכיון שחיברה לקרקע בטלה ע"ג קרקע ויצאה מתורת אוכל. ומה שכתב אפילו בדבר שזרעו כלה. מההיא דתנן בצלים משהשרישו בעליה טהרו מלטמא ובצלים דבר שאין זרעו כלה הוא כדתנן בפרק בתרא דמעשרות :

ב אָכְלִין שְׁמַחְבְּרִין לְכָלִּים בְּטָלוּ מִתּוֹרַת אֶכָּל. וְאִם נִטְמָא הַכָּלִי הָרִי הֵן מִתְטַמְּאִין בְּטִמְאַת הַכָּלִי הוֹאִיל וְהֵן מְשַׁמְּשִׁין תְּשֻׁמִּישׁ עַץ הָרִי הֵן כְּעֵץ :

כסף משנה **אוכלים שמחוברים לכלים וכו'.** בסוף פרק העור והרוטב עלה קכ"ט:

כא כָּל מִשְׁקָה שֶׁנִּטְמָא וְאַחַר שֶׁנִּטְמָא נִפְסַד וְנִסְרַח הָרִי זֶה בְּטִמְאַתּוֹ לְעוֹלָם שְׁאִין הַמִּשְׁקָה יוֹצֵא עַל יְדֵי הַכָּלֵב לְעוֹלָם. וְאִין לְמִשְׁקָה שֶׁנִּטְמָא טְהוֹרָה חוּץ מִן הַמַּיִם בְּלִבָּד שְׁאִם הַטְּבִיל מִים טְמֵאִים בְּמִקְוֵה כִּיּוֹן שֶׁצָּפוּ מִי מִקְוֵה עָלֶיהֶן טְהוֹרוֹ. וּמִטְבִּילִין חֲמִין בְּצוּנִין וְצוּנִין בְּחֲמִין וְרַעִים בְּיָפִים וְיָפִים בְּרַעִים :

ההראב"ד **כל משקה שנטמא ואחר כו'.** א"א ממדרש תורת כהנים נראה שאפילו לכתחלה מקבלין טומאה הואיל וראויים לשתית בהמה וכן עיקר ודוקא כשהיו ראויים מתחלה לאדם כמו שכתבתי למעלה :

כסף משנה **כל משקה שנטמא וכו'.** בת"כ פרשת שמיני ר' אליעזר אומר אשר ישתה פרט למשקה סרוח אמרו לו אין משקים יוצאים ידי עופות ולא ידי פרה ומשמע לרבינו דמה דאמרו לו אינו אלא לומר שאם נטמא ואח"כ נסרח אינו עולה מידי טומאתו ע"י הסרחון אבל אם נסרח קודם שנטמא שוב אין טומאה חלה עליו כדאשכחן באוכלין ור"א סבר שאף אם נטמא ואח"כ נסרח טהור והלכה כאמרו לו. אי"נ דאמרו לו סברי דאף אם נסרחה ואח"כ נטמא טמא ור"א פליג עלייהו בהא דכיון שהיה סרוח מקודם לא חלה עליו טומאה והלכה כמותו דמשוה דין משקים לאוכלים משום דאם איתא דסברה גמרא כאמרו לו דמפלגי בינייהו לא הוה שתיק גמרא מלפלוגי בינייהו ודרך זה נראה יותר שהוא דעת רבינו מדכתב לעיל בסמוך דרשא דאשר ישתה כדברי ר"א וכאן שכתב שאין המשקים יוצאים ידי הכלב אע"פ שהם כדברי אמרו לו פירוש דבריו אינו כמו שנתכוונו הם ואשכחן לו ז"ל כיוצא בזה בפרק [א] מהא"ב גבי שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד וכמ"ש שם הרב המגיד. ועי"ל דסבר רבינו דאמרו לו לא לחלוק על ר"א באו אלא לפרשם ודייק לשונם שאין משקים יוצאים דמשמע שאין יוצאין מידי טומאתן שהיו טמאים ובאי זה מדרכים אלו נסתלקה השגת הראב"ד שכתב ממדרש ת"כ נראה שאפילו לכתחלה מקבליים טומאה וכו' ויש בקצת ספרי רבינו תיבה יתירה וכך היא

הנוסחא הנכונה שאין המשקה יוצא על ידי הכלב לעולם וה"פ שאין המשקה יוצא מידי טומאתו שנטמא והוא טהור על ידי הכלב כלומר כל זמן שהוא ראוי לכלב אע"פ שאינו ראוי לאדם. וכתב הראב"ד ממדרש ת"כ נראה שאפילו לכתחלה מקבלין טומאה וכו' וכבר כתבתי בזה: **ואין למשקה שנטמא טהרה חוץ מן המים בלבד.** [שהמים מיטהרין במקוה] במשנה דפ"ב דביצה (דף י"ז ע"ב) ושאר משקים מיטהרים במקוה בפ"ד דמכשירים ותוספתא פרק קמא דטבול יום: **ומטבילין חמין בצונן וכו'.** כך מצאתי בספרי רבינו המוגהים והוא משנה בפרק בתרא דמקואות וכב"ה:

כב מקל שהיא מלאה משקין טמאים והטביל מקצתה במקוה לא טהרו המים שעל מקצתה עד שיטבל את כלה:

כסף משנה מקל שהיא מלאה משקים. כלומר מים טמאים. והטביל מקצתה וכו'. בפ"ח דטהרות וכחכמים:

כג שלג שנטמא והשיק מקצתו למי מקוה הזאיל וטהר מקצתו טהר כלו:

כסף משנה שלג שנטמא וכו'. תוספתא בפ"ב דטהרות וכוונסת רבינו שמשון ואיתא בפ"ב דנדה (דף י"ז):

כד התמד הטמא בין שנטמא אחר שתמדו בין שתמדו במים טמאים עד שלא החמיץ משיקו במקוה ויטהר שהרי הוא כמים. מששהחמיץ הרי הוא כזין ואין לו טהרה במקוה:

כסף משנה התמד הטמא וכו'. בספ"ק דחולין (דף כ"ו) וכדאסיק רב גביהא:

כה קדרה שמלאה משקין כגון דבש וזין וכיוצא בהן ונתונה בתוך המקוה ופשט הראשון לטמאה את ידו ונגע בה הרי זה מטמא את המשקין אף על פי שהיא בתוך המקוה ונטמאת הקדרה מחמת המשקין שבתוכה * אף על פי שהיא בתוך המקוה. היתה מלאה מים הקדרה טהורה שאין הראשון

מְטַמָּא כָּלִי חֶרֶס לְעוֹלָם וְאִין הַמַּיִם שְׁבִתוּכָה טְמֵאִים מִפְּנֵי שְׁהוּן
מְעַרְבִים בְּמֵי הַמְּקוֹה. פֶּשֶׁט אַב הַטְּמֵאָה אֶת יָדוֹ וְנָגַע בָּהּ
נְטִמָּאת הַקְּדֻרָה שְׁאִין הַמְּקוֹה מְטַהֵר כָּלִי חֶרֶס :

ההראב"ד אע"פ שהיא בתוך המקוה כו'. א"א זו הנוסחא עיקר שאין
המקוה מטהר כלי חרס :

כסף משנה קדירה שמליאה משקים וכו'. בפרק ד' דמכשירין : וכתב הראב"ד
אע"פ שהיא בתוך המקוה א"א זו הנוסחא עיקר וכו'. נ"ל דאסיפא דמילתא
קאי פשט אב הטומאה את ידו וכו'. שנוסחא אחרת יש בקצת ספרי רבינו
שכתוב בה שהרי המים חוצצים בתוכה ולכן כתב שנוסחא זו עיקר שאין מי
המקוה מטהרים כלי חרס דלאותה גירסא קשה מאי איריא שהמים חוצצים
דמשמע שאם לא היו חוצצים היתה טהורה וזה שקר ועוד שאם היה לקדירה
טהרה לא היו המים חוצצים :

כו מי שפיכות הרי הן בחזקת טמאה. ירדו עליהן מי גשמים
אם רבו עליהן הרי הן טהורים. מחצה למחצה הכל טמא בין
בכלים בין בקרקעות. אימתי בזמן שקדמו מי שפיכה אבל
קדמו מי גשמים וירדו עליהן כל שהוא **כ** ממי שפיכות הכל
טמא שמשקין טמאין שיירדו לטהורים מטמאין בכל שהוא :

ההראב"ד ממי שפיכות הכל טמא. א"א לא ידעתי טעם לזה ואולי מפני
שמשעה שנפלו בתחלה הוחזקו גם הם במי שפיכות שכבר נשכחה נפילתם :

כז הטורף את גגו והמכבס את כסותו והרי הן מנטפים ירדו
עליהן גשמים ורבו הנטיפות הרי רבו מי גשמים עליהן
והנוטפים מהן טהורין :

כסף משנה (כו-כז) מי שפיכות הרי הם בחזקת טומאה וכו' עד והנוטפים
מהם טהורים. פ"ב דמכשירין : וכתב הראב"ד ממי השפיכות הכל טמא א"א
לא ידעתי טעם לזה וכו'. וא"ת שלפי טעם זה אפילו לא נפלו מי שפיכות נמי
וי"ל דלא גזרו אלא שיש שם מי שפיכות ופשוט הוא ולטעם רבינו קשה
דאדרבא הל"ל כשנפלו מי שפיכות למי גשמים קמא בטיל וכן ברישא
הל"ל הכי ונ"ל דהכא שאין מים אלו מכונסים אלא הולכים ונגרים הילכך

המים הבאים באחרונה הם שוטפים את הראשונים הילכך בטר בתראי אזלינן ועל דרך ששנוי במשנה: ומ"ש ורבו הנטיפות. היינו לומר שהיו הטפות יותר עבות וכדמפרש בתוספתא אליבא דחכמים:

כח הסך שמן טהור ונטמא זה האדם וטבל והרי השמן על בשרו אם היה כדי סיכת איבר קטן הרי הוא טהור כשהיה מקדם. סך שמן טמא וטבל לא טהר השמן שעליו אלא אם נשאר ממנו משקה טופח הרי השמן בטמאתו ואם לא נשאר ממנו כדי להטפוח ממנו בטל במעוטו:

כסף משנה הסך שמן טהור וכו'. בפרק ד' דעדות וכב"ה ודברי הראב"ד בפירושו למשנה זו בע"א:

הלכות טומאת אוכלין - פרק שלישי

א כבר בארנו שאין האוכלין מתטמאין עד שיכשרו. ושכל אכל שאינו מיחד למאכל אדם אינו מקבל טמאה עד שייחדו לאדם:

כסף משנה כבר ביארנו וכו'. בפ"א:

ב אכל שהוא מיחד לאדם במקום הזה ואינו מיחד לאדם במקום אחר במקום שהוא מיחד בו אינו צריך מחשבה ליחדו לאדם ובמקום שאינו מיחד בו צריך מחשבה ליחדו לאדם ואחר כך יקבל טמאה. וכל אכל שסופו לטמא אדם וכלים אינו צריך הכשר:

כסף משנה אוכל שהוא מיוחד לאדם וכו'. בפרק ג' דעוקצין. ומה שכתב וכל אוכל שסופו לטמא וכו'. בפרק בא סימן עלה נ"א ובפרק העור והרוטב (דף קכ"א) תנא דבי ר' ישמעאל וכי יותן מים על זרע מה זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה וכו' :

ג יש אכלין שצריכין הכשר ואינן צריכין מחשבה ויש שצריכין מחשבה ואינן צריכין הכשר ויש שצריכין מחשבה והכשר ויש שאין צריכין לא מחשבה ולא הכשר. כיצד. כל האכלין המיוחדין לאדם בכל מקום צריכין הכשר ואין צריכין מחשבה. דגים טהורים ונגבים טהורים בכל מקום ונגבים טמאים ודגים טמאים בכפרים הרי הן מיוחדין לאדם וצריכין הכשר ולא מחשבה. וכן חלב בהמה טהורה שמתה צריך הכשר ולא מחשבה בכל מקום. ואלו צריכין מחשבה והכשר. בשר הפורש מן החי בין מן האדם בין מן בהמה בין מן העוף ונבלת העוף הטמא וחלב בהמה טהורה שחוטטה בכפרים אף על פי שהכשר בשחיטה צריך הכשר שני אחר המחשבה. ושאר כל ירקות השדה כגון הבצלים הקשים ביותר והפטריות וכן נגבים ודגים קטנים צריכין מחשבה בכפרים. עלשין שזרעו לבהמה ונמלד עליהן לאדם אינן מקבלין טמאה עד שיחשב עליהן אחר שיתלשו שמתשבת חבור אינה מחשבה. עלשין שלקטו לבהמתו והדיחו ונמלד עליהן לאדם צריכין הכשר שני אחר המחשבה. וכן כל פיוצא בזה. האלל אם חשב עליו לאכילה מקבל טמאת אכלין. ואם לאו הרי הוא כעץ ואינו מקבל טמאה. וכן העצמות המחברין בבשר והגידים והמקומות הרפים מן הקרניים ומן הטלפים והכנפים והנוצה והמקומות הרפים מן הצפרניים ומן החרטום המבלעין בבשר צריכין הכשר ומחשבה. ואלו שאין צריכין לא מחשבה ולא הכשר. נבלת בהמה טהורה בכל מקום ונבלת העוף הטהור וחלב בהמה טהורה בכפרים לפי שהן מיוחדין למאכל אדם אין אחד מאלו צריך מחשבה ואינן צריכין הכשר מפני שסופן לטמא

אָדָם וְכָלִים בְּכִזִּית וְכָל הַמְטֵמָא טְמֵאָה חֲמוּרָה אֵינוּ צָרִיךְ
הַכֶּשֶׁר. וְאֵלוּ צָרִיכִים מְחֻשְׁבָּה וְאֵינָן צָרִיכִין הַכֶּשֶׁר. נִבְלַת הָעוֹף
הַטְּהוֹר בְּכַפְּרִים וְנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה בְּכָל מְקוֹם וְהוּא שְׁחָשֵׁב
עַל פְּחוֹת מְכֻזֵּית אֲבָל כְּזִית אֵב טְמֵאָה הוּא :

כסף משנה יש אוכלים שצריכים הכשר וכו'. פ"ג דעוקצים. ומ"ש דגים
טהורים וחגבים טהורים בכ"מ וחגבים טמאים ודגים טמאים וכו'. תוספתא
רפ"ה דטבול יום וצ"ע דבפ"ג דעוקצין תנן דגים טמאים וחגבים טמאים
צריכין מחשבה בכפרים ואפשר שרבינו היה גורס במשנה קטנים במקום
טמאים וכמ"ש לקמן בסמוך. ומ"ש וכן חלב בהמה טהורה שמתה וכו'.
בתוספתא פ"ה שם : **ואלו צריכין מחשבה והכשר וכו' עד והפטירות.** בפ"ג
דעוצקין ודקדק רבינו לכתוב בשר הפורש מן החי משום דאבר הפורש מן החי
מטמא טומאה חמורה ואינו צריך הכשר. ומ"ש **וחלב בהמה טהורה שחוטתה.**
בשלהי פ' העור והרוטב (דף קכ"ט) כלומר דאילו של נבילה לא בעי מחשבה
כמו שנתבאר. ומ"ש **ושאר ירקות שדה כגון הבצלים הקשים.** מדברי רבינו
נראה שהוא מפרש מ"ש במשנה ושאר כל ירקות שדה ושמרקעין ופטירות
היינו לומר כגון שמרקעין והם הבצלים הקשים ביותר. ומ"ש **וכן חגבים וכו'.**
שם דגים טמאים וחגבים טמאים צריכים מחשבה בכפרים וכבר כתבתי
שרבינו נראה שגורס קטנים במקום טמאים : **עולשין שזרען לבהמה וכו'.** פרק
בא סימן עלה נ' : **עולשין שליקטן לבהמתו וכו'.** פרק העור והרוטב עלה
קכ"ח : **האלל אם חשב עליו וכו'.** בפרק העור והרוטב (דף קכ"א) אהאי דאמר
רבי יהודה האלל המכונס אם יש כזית במקום אחד חייבין עליו וכו' למ"ד
דאלל היינו בשר שפלטתו סכין אמרינן ה"ד אי דחשיב עליה אפילו באנפי
נפשיה מטמא ופי' רש"י ליטמא טומאת אוכלין דקיימא לן דמחשבה שויה
אוכלא כל מידי דמצוי למיכליה ואף על גב דלאו אורחיה : **וכן העצמות
המחוברים בבשר וכו'.** בר"פ העור והרוטב (דף קי"ז ע"ב) תנן העצמות
והגידיים והקרניים והטלפים מצטרפין לטמא טומאת אוכלים ובגמרא (דף
קכ"א) קרניים אמר ר"פ במקום שחותכים ויוצא מהם דם ובפ"ק דטהרות תנן
החרטום והצפרניים מטמאים ומיטמאים ומצטרפים ובפרק העור והרוטב
מפרש דה"מ במקום שמובלעים בבשר ופירש"י דלענין טומאת אוכלין קאמר
ובפרק קמא דטהרות תנן תו הכנפים מטמאים ומיטמאים ומשמע לרבינו
דעצמות דקתני היינו במחוברים בבשר שהם ראויים לאכול קצת דומיא דמאי
דאמרינן דקרניים וחרטום וצפרניים ודלא כפירוש רש"י : **ואלו שאין צריכין לא
מחשבה ולא הכשר וכו'.** בפ"ג דעוקצים נבלת בהמה טהורה בכ"מ ונבלת
העוף הטהור והחלב בשוקים אינם צריכים לא מחשבה ולא הכשר ומ"כ בחלב
בהמה טהורה שחוטתה מיירי וכך היא הנוסחא האמיתית בספרי רבינו וכן

פירש ר"ש וכן פירש"י והתוספות בפ"ק דבכורות ופרק בא סימן והטעם שנתן רבינו מפני שסופן לטמא אדם וכלים לא קאי אלא אשאר דאילו חלב טהורה אפילו של נבילה אינו מטמא טומאה חמורה וטעמא דחלב משום דבכרכים עם רב ואוכלים אותו ואיתא מחשבה בסתם ואיתא הכשר בשחיטה: **ואלו צריכין מחשבה ואינם צריכים הכשר וכו'.** שם. **ומה שכתב והוא שחשב על פחות מכזית.** כתב כן משום דקשיא ליה נבלת בהמה טומאת אוכלים למה לי הא מטמאה אדם וכלים ולפיכך כתב דהב"ע בשחשב על פחות מכזית כדאמרינן בפרק דם שחיטה (דף כ"א) דאי איכא פחות מכזית דאין עליו טומאת נבלות וצרפו לפחות מכביצה אוכלים אם חישב על פחות מכזית זה לאכילה מצטרף עם אוכלים להשלימו לכביצה לטמא טומאת אוכלים ופריך א"ה ליבעי נמי הכשר שהרי פחות מכזית אין סופו לטמא טומאה חמורה ומשני דלא בעי הכשר אלא באוכלים שאין בהם צד טומאה חמורה אבל פחות מכזית זה כיון דהוי נבילה ואינו מצטרף לכזית מטמא טומאה חמורה אין צריך הכשר:

ד יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׁחַט בְּהֶמָּה טִמְאָה לְנִכְרִי וְשָׁחַט בָּהּ שְׁנַיִם [או רב שְׁנַיִם] הָרִי זֶה מִתְטַמְּאָה טִמְאָת אֲכָלִין כָּל זָמַן שֶׁהִיא מִפְרָקֶסֶת וְאִין צְרִיכָה מִחֲשָׁבָה שֶׁהָרִי יִשְׂרָאֵל שֶׁחָטָה לְאֲכִילַת הָעֲכוּוֹיִם וְאִין לָךְ מִחֲשָׁבָה גְדוּלָּה מִזֶּה וְאִינָה צְרִיכָה הַכֶּשֶׁר לְפִי שֶׁסּוֹפָה לְטַמֵּא טִמְאָה חֲמוּרָה. שָׁחַט בָּהּ אֶחָד או שֶׁנִּחְרָה אִינָה מִטִּמְאָה טִמְאָת אֲכָלִין. וְכֵן עֲכוּוֹיִם שֶׁשָּׁחַט בְּהֶמָּה טְהוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל וְשָׁחַט בָּהּ שְׁנַיִם או רב שְׁנַיִם מִתְטַמְּאָה טִמְאָת אֲכָלִין כָּל זָמַן שֶׁהִיא מִפְרָקֶסֶת וְאִינָה צְרִיכָה הַכֶּשֶׁר. שָׁחַט בָּהּ אֶחָד **א** או נִחְרָה אִינָה מִטִּמְאָה טִמְאָת אֲכָלִין וְהָרִי הִיא כְּשָׂאָר הַנְּבִלּוֹת:

ההראב"ד או נחרה אינה מטמאה. א"א יש לנו קושיא בזה עכו"ם שנחר בהמה טהורה ומפרכסת אמאי אין בה טומאה של כלום אי משום דמפרכסת הרי אמרו שהפרכוס אינו מוציא מידי טומאת אוכלין ואי משום שאין בה מחשבה הרי אמרו נבלת בהמה טהורה בכל מקום אינה צריכה מחשבה ואולי נאמר בשביל שנחרה לישראל דהויא לה כמי שנחרה לאבוד אבל אם נחרה סתם או שמתה מאליה מטמאה טומאת אוכלין במחשבה עוד יש לומר נחירה כל זמן שמפרכסת אין מיתתה ניכרת שתעשה אותה אוכל מפני שהיא כאדם שנתעלף או כמי שנבעת ונפל אבל שחיטת שנים או רובן מיתתה ידועה היא ואף ע"פ שמפרכסת אוכל היא:

כסף משנה **ישראל ששחט בהמה טמאה לנכרי וכו'.** משנה ר"פ העור והרוטב (דף קי"ז ע"ב) השוחט בהמה טמאה לנכרי והיא מפרכסת מטמאה טומאת אוכלים ובגמרא (דף קכ"א) אמר ר' אסי שונים ישראל בטמאה ונכרי בטהורה צריכים מחשבה והכשר מים ממקום אחר הכשר מים למה לי סופו לטמא טומאה חמורה וכל שסופו לטמא טומאה חמורה לא בעי הכשר וכו' אמר חזקיה הואיל ויכול לגורדה ולהעמידה על פחות מכזית ופירש"י אמר חזקיה שאני מתניתין דבמפרכסת קיימינן וכו' ויש לתמוה למה פסק רבינו שאינה צריכה הכשר ואפשר לומר דסבר דהא פליגא אההיא דפרק דם שחיטה שכתבתי בסמוך דאע"ג דלא הוי כזית מיקרי סופו לטמא טומאה חמורה הואיל וחזי לאצטרופי וכההיא קי"ל דסתם גמרא קאמר לה: **שחט בה אחד או נחרה וכו'.** שם ופירש"י שחט בה אחד אינה מטמאה טומאת אוכלים דלא אשכחן היתר אכילה בדכוותה לא לישראל ולא לבני נח וכן בנחרה ועודה מפרכסת: **וכן עכו"ם ששחט וכו' שחט בה אחד וכו'.** שם ופירש"י מטמא טומאת אוכלים וכו'. והראב"ד כתב א"א יש לנו קושיא בזה וכו'. אין כאן השגה על רבינו דרבינו לישנא דברייתא נקט ומ"מ לענין קושייתו אפשר לומר שהטעם משום הואיל עכו"ם בטהורה הואיל וטהורה היא ואית בה שם שחיטה בעלמא הויא אוכל אבל כי נחרה לא שייך בה הואיל וכן ישראל בטמאה נמי כיון דשחט ואית בה שם שחיטה עביד לה אוכל אבל כי נחרה אין כאן שם שחיטה וה"ה נמי היכא דשהא בה או דרס בה או איכא פגימת הסכין דלא מטמאה טומאת אוכלים כיון דלית בה שם שחיטה:

ה החותך בשר מאיבר מן החי של בהמה ואחר כך חשב עליו צריך הכשר. חשב עליו ואחר כך חתכו * אינו צריך הכשר מפני שפוטמא טמאה חמורה פנבלה וכל המטמא טמאה חמורה אינו צריך הכשר:

ההראב"ד **אינו צריך הכשר מפני שמטמא.** א"א טעה בכל זה שאין סופו לטמא טומאה חמורה אע"פ שעל גב אביו היה מטמא כששימש מעשה עץ שימש ומה שאמרו חישוב עליו ואחר כך חתכו טמא מוקים לה בשהוכשרו בחיבורו עם האבר נטמא וכל זה אליבא דר"מ דאמר טומאת בית הסתרים מטמאה כל זה מן הגמרא אבל הוא תפס התוספתא שמצא:

כסף משנה **החותך בשר מאבר מן החי וכו'.** בפרק העור והרוטב (דף קכ"ח ע"ב) ת"ר החותך כזית בשר מאבר מן החי חתכו ואח"כ חישוב עליו טהור חישוב עליו ואח"כ חתכו טמא וכו' א"ל ר' אסי לרבי זירא טומאת בית

הסתרים היא וטומאת בית הסתרים לא מטמא א"ל וכו' שאילתיה לר' אבא בר ממל וא"ל הא מני ר"מ היא דאמר טומאת בית הסתרים מטמאה א"ל ולא זימנין סגיאין אמרה קמאי ואמרי ליה שאני לר"מ בין טומאה דבעיא הכשר לטומאה דלא בעיא הכשר אמר רבא ומאי קושיא דילמא בשהוכשר א"ל רבא בר רב חנן לרבא למה לי הכשר הרי מטמא טומאה חמורה אגב אביו א"ל כששימש מעשה עץ שימש ופירש"י החותך כזית בשר מאבר מן החי בתוספתא לא גרסינן כזית אלא בשר מאבר מן החי וכגון דאיכא כביצה. חתכו ואח"כ חישוב עליו להאכילו לנכרי. טהור דהא בשר הפורש מאבר מן החי טהור הילכך טומאת עצמו אין בו ומשחישוב עליו לא נגע בטומאה שיקבלנה אבל חישוב עליו והורידו באביו באבר לתורת אוכל ואח"כ חתכו קיבל טומאה מאביו קודם לכן מטומאה חמורה שהיתה עליו בעודו אבר שלם כשחתכו והלכה לה טומאה חמורה נשארה עליו הקלה שלא היתה בו עד עתה וכו'. טומאת בית הסתרים וכו' בשהוכשר קודם חתיכה קתני הך ברייתא דטמאה. הרי מטמא טומאה חמורה אגב אביו בעודו מחובר באבר היה אב הטומאה לטמא אדם וכלים ותנא דבי רבי ישמעאל וכו' מה זרעים וכו' וכל שכן זה שכבר טמא. כששימש אותו שימוש טומאה חמורה לאו בתורת אוכל שמשאין האבר מטמא כלום על ידי אותו בשר אלא בתורת עץ שימש שנחשב עם הגידים והעצמות ליעשות אבר והם כעץ והשתא אתעביד ליה אוכל ופנים חדשות באו לכאן עכ"ל: **וכתב** הראב"ד טעה בכל זה וכו'. ואני אומר שעם היות כי באמת קושיותיו על רבינו חזקות אין לחשדו שתפס התוספתא שמצא ונעלמו ממנו דברי הגמרא או לא חשש להם ולכן נראה לי שליישב דעת רבינו יש לומר דסבירא ליה כדאמר ליה רבא בר רב חנן לרבא למה לי הכשר הרי מטמא טומאה חמורה אגב אביו ואם כן אין צריך לאוקומה כרבי מאיר דכרבי עקיבא אתיא דכיון דמטמא טומאה חמורה אגב אביו אין צריך לא הכשר מים ולא הכשר שרץ כדאמרינן בפרק בא סימן ורבא בר רב חנן כי אמר ליה לרבא למה לי הכשר ה"מ למימר ליה למה לי לאוקמה כרבי מאיר אלא דבעא לאקשוויי ליה למאי דאוקי לה רבא גופיה בשהוכשר וממילא משמע דלא צריכין לאוקמי כרבי מאיר אלא דלא נחת אלא לאקשוויי ליה למאי דאוקי בשהוכשר ואף על גב דשני ליה רבא כששימש מעשה עץ שימש שינויא בעלמא הוא ולא סמכינן עליה ואף על גב דשתיק ליה רבא ב"ר חנן לאו משום דקיבלה מיניה אלא משום דלמאי דאקשי ליה שינויא הוא ואף על גב דמשמע התם דאביי ור"פ ורב מתנא סבירא להו כהאי שינויא דכששימש מעשה עץ שימש איכא למימר דלשינויא דשני רבא קאמרי ולהו לא ס"ל ואפילו את"ל דס"ל כהנהו מילי כששימש מעשה עץ שימש לא דמי האי מעשה עץ להנהו דהנהו לומר דנתבטל מתורת אוכל ונעשה כעץ אבל האי שימש מעשה עץ אינו כן אלא היינו לומר שאין האבר מטמא על ידי אותו בשר אלא שנחשב עם

הגידים והעצמות ליחשב אבר והן כעץ והשתא אתעביד ליה אוכל ופנים חדשות באו לכאן וכדפי' רש"י והשתא כיון דלא מיקרי אבר אלא כשהוא בשר וגידים ועצמות אם כן שפיר אמרינן שהאבר מטמא על ידי אותו בשר ולמה שפירשו התוספות כששימש מעשה עץ שימש היינו לומר דמאותו השם שהיה מטמא טומאה חמורה דהיינו משום אבר מן החי עתה אין אבר מן החי שאין בו אלא בשר ואינו קרוי אבר ולא דמי לנבלת עוף טהור ופריס הנשרפים שכשטימא טומאה חמורה היה משום שורף פריס והשתא נמי הם פריס וה"פ כששימש מעשה עץ לא מתורת אוכל כמו שהוא עתה אלא מתורת עץ בעלמא עכ"ל. הרי דלא קרי ליה מעשה עץ אלא משום דלא היה טומאתו משום אוכל אלא משום אבר הרי שאין זה דומה לשאר מעשה עץ האמורים שם ועוד דבהנך הטומאה חמורה היא בסוף ובזו הטומאה חמורה היא בתחלה ונראה שזהו מה שאמרו בפרק בהמה המקשה (דף ע"ב ע"ב) אמאי טומאת בית הסתרים היא וטומאת בית הסתרים לא מטמא לימא רבי מאיר לטעמיה דתנן ג' על ג' שנחלקו טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס דברי רבי מאיר וכו' לאו איתמר עלה אמר עולא לא שנו אלא ג' על ג' שנחלק אבל ג' על ג' הבאות מבגד גדול בשעת פרישתן מאביהן מקבלות טומאה מאביהם ולפי זה ברייתא דהחותר בשר מאבר מן החי אתיא כרבי עקיבא ולפי זה הנך רבנן דאוקמוה כרבי מאיר לא הוה שמיע להו דעולא דאמר ל"ש אלא ג' על ג' שנחלק וכו' אבל אנן דשמיע לן נקטינן כוותיה ואתיא ברייתא כר"ע ואע"פ שהרשב"א כתב בשם התוספות בפרק העור והרוטב דהכא לא מצי למימר דבשעת פרישתן מקבלות טומאה מאביהן א"נ אוכלין כמאן דמפרשי דמו דמיירי כגון שלא היה בו יותר בשר ואין עליו שוב דין אבר מן החי עכ"ל הדבר מבואר כמה יש בזה מהדוחק ומוטב לומר דלא הוה שמיע להו ההיא דעולא ודרבינא ומכל אילין טעמי דלעיל סבר רבינו דמתניתין כר"ע והלכתא כוותיה: **ומה שכתב וכל המטמא טומאה חמורה אינו צריך הכשר**. בפרק ג' דעוקצין חלב בהמה טהורה אינו מטמא טומאת נבילה לפיכך הוא צריך הכשר חלב בהמה טמאה מטמא טומאת נבילה לפיכך אינו צריך הכשר:

פחות מפיזית מנבלת בהמה טמאה שחשב עליו והשלים עליו
כביצה מאכלים אחרים אין הכל צריך הקשר הואיל ופחות
מפיזית שבכל הביצה אם השלימו לכזית מטמא טמאה
חמורה. וכן כזית מנבלת בהמה טמאה שחשב עליו והניחה
בבצק עד שהשלים לכביצה הואיל ואינו מטמא במגע מפני
הבצק הרי זה צריך מחשבה ואין הבצק הזה צריך הקשר

הואיל וְכָל הַשְּׁעוֹר הַזֶּה מְטַמָּא בְּמִשְׁא מִפְּנֵי כְּזִית נְבִלָה שְׁבֵתוֹכוֹ
אֵף עַל פִּי שְׂאִינוֹ מְטַמָּא בְּמִגַּע הָרִי סוּפוֹ לְטַמָּא טַמְאָה חֲמוּרָה
לְפִיכָךְ אֵין צָרִיךְ הֶכְשֵׁר :

ז פְּחוֹת מְכֻזָּזִת מִבְּשָׂר הַמֵּת שֶׁהַשְּׂלִים עָלָיו כְּבִיזָה מְשֻׁאָר
אֶכְלִין * הַכֹּל צָרִיךְ מִחֲשֶׁבָה שֶׁהָרִי בְּטֵל הַכֹּל אֶצֶל כָּל אָדָם. וְאֵין
הַכֹּל צָרִיךְ הֶכְשֵׁר מִפְּנֵי בְּשָׂר הַמֵּת שֶׁבְּכָלָלוֹ :

ההראב"ד **הכל צריך מחשבה.** א"א מגמרא דכריתות נראה שאפילו חישב
עליו אינו משלים דבטלה דעתו אצל כל אדם :

ח כְּזִית מִן הַמֵּת שֶׁחִפְּהוּ בְּבִצֵּק הַכֹּל מִתְטַמָּא טַמְאָה חֲמוּרָה :

כסף משנה **(ו-ח) פחות מכזית מנבלת בהמה טמאה וכו' עד הכל מתטמא**
טומאה חמורה. בריש פרק דם שחיטה (דף כ"ח) ופסק כשתי האוקימתות
משום דס"ל דלא פליגי וכן משמע לשון רב חנניא שאמר אפילו תימא כזית
כגון שחיפהו בבצק משמע בהדיא דלא פליג אאוקימתא דרבי חייה ואע"פ
שבתוספות הוקשה להם על זה דא"כ למה הוצרך לומר דמשום דמטמא
טומאת משא הוא דמיבעי הכשר לישני דכיון דאם מסיר הבצק מטמא טומאה
חמורה דומיא דמאי דאמר ר' חייא כיון דאי מצרף ליה וכו' י"ל דאי הוה אמר
הכי הוה קשה לן מאי איריא אם מסלק הבצק הא בבצק נמי איכא טומאה
חמורה להכי נקט טעמא דקושטא דהשתא נמי טומאה חמורה יש בו ורבי
חייא פשיטא דסבר לדרב חנניא דכ"ש הוא : **וכתב** הראב"ד הכל צריך מחשבה
א"א מגמרא דכריתות נראה וכו'. ואני אומר שאין זה מוכרח ויש מקום
לפירוש רבינו :

ט הַחוּתָךְ בְּשָׂר מֵאָדָם חֵי לְהֶאֱכִילוֹ לְכָלָב. אִם חִשַּׁב עָלָיו
לְמֵאֲכֹל אָדָם הָרִי זֶה צָרִיךְ מִחֲשֶׁבָה * וְאֵינוֹ צָרִיךְ הֶכְשֵׁר :

ההראב"ד **ואינו צריך הכשר.** א"א זה שיבוש שצריך הכשר ועיין בעוקצין
וחתיכתו לאדם זו היא מחשבתו :

כסף משנה **החותך בשר וכו'.** כתב הראב"ד ואינו צריך הכשר א"א זה שיבוש
שצריך הכשר וכו'. ביאור הדברים דתנן בפרק ג' דעוקצין החותך מן האדם

כלומר מן האדם החי צריך מחשבה והכשר ע"כ השיג על רבינו שכתב שאינו צריך הכשר ולדעת רבינו י"ל דרבינו איירי בשחתכו להאכילו לכלב ומש"ה אינו צריך הכשר וכך מפורש בפרק דם שחיטה (דף כ"א) אמר מר אוציא דם מהלכי שתיים שיש בהם טומאה חמורה ואין בהם טומאה קלה ורמינהי החותך מן האדם מן החי צריך מחשבה ואין צריך הכשר וק"ל מחשבה למה לי תעשה חתיכה שלו מחשבה ואמר ר"ל בחותכו לכלב ומחשבה לכלב לאו מחשבה היא והתנן כלל אמרו בטומאה כל המיוחד לאוכל אדם טמא עד שיפסל מאכילת כלב ההוא לאסוקי טומאה מיניה דכיון דמעיקרא הוה חזי לאדם לאסוקי מטומאה עד שיפסל מאכילת כלב הכא לאחותי לה טומאה אי חזי לאדם חזי לכלב אי לא חזי לאדם לא חזי לכלב ע"כ בגמרא וע"פ הדברים האלה הוכרח רבינו לפרש דהא דתנן בפרק ג' דעוצקין החותך מן האדם צריך מחשבה והכשר לאו בחותך לאדם היא דהא ההיא אינה צריכה מחשבה וכן ליכא לאוקומה בחותך לכלב דההיא אינה צריכה הכשר כמבואר בגמרא שכתבתי בסמוך וכן אין לאוקומה בשחתכה סתם לא לאדם ולא לכלב דלאו בשופטני עסקינן שאין להם במעשיהם כוונה לשום דבר הילכך ע"כ לומר דלישנא דחותך לאו דוקא אלא לומר שנחתך שלא על ידי אדם וזהו שכתב רש"י גבי צריכים מחשבה והכשר בשר הפורש מן החי מן האדם ולא כתב חותך אלא כתב פורש במקום חותך. ולשון רבינו שכתב אם חישב עליו למאכל אדם צריך מחשבה אינו נוח וצריך לפרש דה"ק אם חישב עליו למאכל אדם צריכה מחשבה זו ועל מה שסיים הראב"ד וחתיתנו לאדם זו היא מחשבתו יש לתמוה דרבינו לא איירי בחותך לאדם אלא בחותך לכלב ואח"כ חישב עליו לאדם :

ג גוֹזֵל שֶׁנִּפְלַל לַגַּת וַיִּמַּת אֶף עַל פִּי שֶׁהִגַּת בַּמְּדִינָה הָרִי נִמְאַס בַּגַּת וּלְפִיכֶךָ צָרִיךְ מִחֻשְׁבָּה. חֲשֵׁב עָלָיו כְּשֶׁהֶעֱלָהוּ לְהֶאֱכִילוֹ לְנֹכְרֵי הָרִי זֶה מְטַמֵּא שְׁהָרִי חֲשֵׁב עָלָיו לְמֵאֲכַל אָדָם. חֲשֵׁב עָלָיו לְהֶאֱכִילוֹ לְכָלֵב אֵינוֹ מִתְטַמֵּא טַמְאָת אֲכָלִים. הִיָּה זֶה שֶׁחֲשֵׁב עָלָיו לְהֶאֱכִילוֹ לְאָדָם חֲרַשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן הָרִי זֶה טָהוֹר. הֶעֱלוּהוּ כְּדֵי לְהֶאֱכִילוֹ לְאָדָם הָרִי זֶה טַמֵּא שְׂיֵשׁ לָהֶן מַעֲשֵׂה וְאֵין לָהֶן מִחֻשְׁבָּה :

כסף משנה גוזל שנפל לגת וכו'. בפרק קמא דטהרות גוזל שנפל לגת וחישב עליו להעלותו לעכו"ם טמא לכלב טהור רבי יוחנן בן נורי מטמא ובפרק בא סימן עלה נ' במאי עסקינן אילימא בכרכים למה לה מחשבה והתנן וכו' נבלת

עוף טהור והחלב בכרכים אין צריך לא מחשבה ולא הכשר ולא בכפרים ומי איכא למאן דאמר דלא בעי מחשבה והא תנן וכו' נבלת עוף טהור בכפרים צריכה מחשבה ואינה צריכה הכשר אמר רבי חנינא לעולם בכרך וגתו מאסתו ועשאו ככפר. **ומה שכתב חישב עליו להאכילו לכלב וכו'.** שם פרק שמיני דטהרות:

הלכות טומאת אוכלין - פרק רביעי

א כִּמְהָ שְׁעוֹר אֶכְלִין לְטִמְאָה. לְטִמְאָת עֶצְמוֹן כָּל שֶׁהוּן אֶפְלוֹ שְׁמִשָּׁם אוֹ חֶרֶדֶל מִתְטַמָּא שְׁנֵאמַר מְ(ויקרא יא-לד) יְכָל הָאֶכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל, כָּל שֶׁהוּא. וְאִין אֶכֶל טָמֵא מִטָּמֵא אֶכֶל אַחַר אוֹ מִשְׁקִין אוֹ יָדִים עַד שְׂיִהְיֶה בּוֹ כְּבִיצָה בְּלֵא קִלְפָתָהּ. וְכֵן הָאוֹכֵל אֶכְלִין טָמְאִים אֵינּוּ נִפְסָל עַד שְׂיֵאָכֵל כְּבִיצָה וּמְחֻצָּה וְזָהוּ חֲצֵי פָּרֶס:

כסף משנה כמה שיעור אוכלין לטומאה וכו'. בת"כ מכל האוכל מלמד שמטמא בכל שהוא יכול יטמא לאחרים בכל שהוא ת"ל אשר יאכל אוכל הנאכל והיינו כביצה. וכתבו רש"י בפרק כל שעה עלה ל"ג והתוספות חלקו עליו שם וכתבו שגם רש"י חזר בו בפרק אותו ואת בנו וגם שם בפרק כל שעה כתב בסוף דבריו ואני שמעתי דאף לקבל טומאה בעי כביצה מ"מ דעת רבינו הוא כפשטא דההיא דת"כ: **ואין אוכל מטמא וכו'.** בפרק יום הכיפורים (דף פ') טומאת אוכלים בכביצה ומייתי לה מקרא ובפרק כיצד משתתפין עלה פ"ג גבי טומאת אוכלים תניא רבי נתן ורבי דוסא אמרו כביצה שאמרו כמוה ובקליפתה וחכמים אומרים כמוה בלא קליפתה וידוע דהלכה כחכמים: **וכן האוכל אוכלים טמאים וכו'.** משנה פרק כיצד משתתפין (דף פ"ב פ"ג) וכו"י בן ברוקא שהזכירוהו שם בברייתא בלשון חכמים אומרים:

ב הַמִּשְׁקִין מִתְטַמְּאִין כָּל שֶׁהוּן וּמִטָּמְאִין בְּכָל שֶׁהוּן. אֶפְלוֹ טַפַּת מִשְׁקִין טָמְאִים כְּחֶרֶדֶל שְׁנֵאמַר אוֹ בְּכָלִים אוֹ בְּמִשְׁקִין

אַחֲרַיִם נְטֻמָּאוּ. וְאַף עַל פִּי כֹן אֵין הַשׁוֹתֶה מִשְׁקִין טְמֵאִין נִפְסָל
עַד שִׁישְׁתָּה רְבִיעִית כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ:

כסף משנה המשקין מתטמאין כל שהן ומטמאין בכל שהן וכו'. בפרק כל
שעה עלה י"ד אהא דאמרין הב"ע דאיכא משקים בהדי בשר כתבו התוספות
מכאן מדקדק ריב"א דמשקים מטמאים בפחות מרביעית דסתם משקין
דבהדי בשר לית בהו רביעית ולקמן נמי אמרינן גבי מים אבל פחות מרביעית
טמאים והא דאמרין בפרק ב' דע"ז (דף ל"ו) גבי יין נסך דמטמא טומאת
משקין ברביעית ובפי' שני דנדה (דף י"ט) גבי דם הירוק ובכמה דוכתי אומר
ריב"א דבפסול גוייה איירי דשיעורו ברביעית כדתנן בפרק רביעי דמעילה (דף
י"ז):

ג כָּל הַמְּשָׁקִין מְצַטְרְפִין לְפָסֵל אֶת הַגְּוִיָּה לְרְבִיעִית. וְכָל
הָאֶכְלִין מְצַטְרְפִין לְכַבֵּיצָה לְטֵמְאָה טְמֵאת אֶכְלִים. וְלִכְחָצֵי פָּרָס
לְפָסֵל אֶת הַגְּוִיָּה. אֲפֹלו חֲטָה עִם קֶמַח עִם בָּצֵק עִם תְּאֵנָה וּבִשָּׁר
וְכִיּוֹצֵא בְּאֵלוֹ הַכֹּל מְצַטְרֵף:

כסף משנה כל המשקים מצטרפין וכו' וכל האוכלים מצטרפין וכו'. משנה
פ"ד דמעילה:

ד הָעוֹר הַמְּחֻבָּר בְּבִשָּׁר וְהַמֶּרְק וְהַתְּבֵלִין וְהָאֶלֶל אֵף עַל פִּי
שְׂמֻקָּצְתוֹ חֲשֵׁב עָלָיו וּמְקָצְתוֹ לֹא חֲשֵׁב עָלָיו. מְקָצְתוֹ פְּלִטָּתוֹ
חִיָּה וּמְקָצְתוֹ פְּלִטָּתוֹ סָפִין. וְהַעֲצָמוֹת הַמְּחֻבָּרוֹת בְּבִשָּׁר.
וְהַגִּידִים וְהַמְּקוֹמוֹת הַרְּכִים מִן הַקֶּרְנִים וּמִן הַטְּלָפִים וְהַכְּנָפִים
וְהַנּוֹצָה. וְהַמְּקוֹמוֹת הַרְּכִים מִן הַצְּפָרְנִים וּמִן הַחֲרִטִּים הַמְּבֻלְעִין
בְּבִשָּׁר. כָּל אֶחָד מֵאֵלוֹ מְתַטְמָאִין וּמְטַמְּאִין וּמְצַטְרְפִין לְכַבֵּיצָה
אוֹ לִכְחָצֵי פָּרָס:

כסף משנה העור המחובר בבשר. משנה ר"פ העור והרוטב (דף קי"ז ע"ב)
העור והרוטב והקיפה והאלל והעצמות והגידים והקרניים והטלפיים
מצטרפין לטמא טומאת אוכלים ופירש"י העור כגון פחות מכביצה בשר
ועורה אדוק בה משלימו לכביצה מצטרף מפני שהוא שומר ובגמרא (דף ק"כ)
מאי רוטב אמר רבא שומנא א"ל אביי הוא עצמו יטמא טומאת אוכלין אלא

חלב דקריש וכו' אי קריש מצטרף ואי לא קריש לא מצטרף. ופירש"י חלב דקריש ליחה היוצאה מן הבשר ואיני יודע למה סתם רבינו והמרק ולא התנה שיהיה קרוש כדאמרינן בגמרא. ומ"ש רבינו והתבלין. הוא פירוש קיפה וכר"פ דמסיק הכי וכל הני דתנן היינו להצטרף עם הבשר כדפירש"י: ואמרינן תו בגמרא (דף קכ"א) מאי אלל ר"י אמר מרטקא ופירש"י גיד השדרה והצואר והוא רחב ולבן וקשה מאד ור"ל אמר בשר שפלטתו סכין אבל מרטקא לא מצטרף ור"י סבר מרטקא נמי מצטרף ויש לתמוה על רבינו למה לא פירש דמרטקא נמי מצטרף כר"י וי"ל שסמך על מ"ש והגידיים דכל גידיים במשמע: ואמרינן תו בגמרא האי בשר שפלטתו סכין היכי דמי אי דחשיב עליה אפילו באנפי נפשיה מטמא ואי דלא חשיב עליה בטולי בטליה ר' אבין ור' מיאשא חד אמר מקצתו חישב עליו וחד אמר מקצתו פלטתו חיה ומקצתו פלטתו סכין ומשמע דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולענין דינא לא פליגי: ואמרינן תו בגמרא תנן התם (בפ"ק דטהרות) החרטום והצפרניים מיטמאין ומטמאין ומצטרפין חרטום עץ בעלמא הוא אר"א בחרטום תחתון תחתון נמי עץ בעלמא הוא אר"פ תחתון של עליון. צפרניים א"ר אלעזר מקום המובלעים בבשר. קרניים אמר ר"פ מקום שחותכין ויוצא מהם דם. ומ"ש והכנפיים והנוצה. בפ"ק דטהרות תנן הכנפיים והנוצה מתטמאות ומטמאות ולא מצטרפות ומדברי רבי נראה שהיה גורס ומצטרפות:

ה כְּבִיצָה אֶכְלִין טְמָאִים שֶׁהֵנִיחַן בְּחֻמָּה וְנִתְמַעְטוּ אֵינֶן מְטַמְּאִים. וְכֵן כְּזֵית מִן הַמֵּת אוֹ מִן הַנְּבֵלָה וְכַעֲדָשָׁה מִן הַשָּׂרֵץ שֶׁהֵנִיחַן בְּחֻמָּה וְנִתְמַעְטוּ טְהוֹרִין:

ו כְּזֵית חֶלֶב וְדָם וְנוֹתֵר וּפְגוּל שֶׁהֵנִיחַן בְּחֻמָּה וְנִתְמַעְטוּ אֵינֶן חִיָּבִין עֲלֵיהֶן כְּרֵת. הֵנִיחַן בְּגִשְׁמַיִם וְנִתְפָּחוּ חָזְרוּ לְכֻמוֹת שְׁהִיוּ. בֵּין לְטֻמְאָה חֲמוּרָה בֵּין לְטֻמְאָה קְלָה בֵּין לְאַסוּר:

כסף משנה (ה-ו) כביצה אוכלים טמאים וכו' עד חזרו לכמות שהיו. בפרק ג' דטהרות ובפ"ד מהלכות שאר אבות הטומאה נתבאר דין זה יפה בדברי רבינו ורבינו קיצר כאן וסמך על מ"ש שם:

ז עלי בצלים ובני בצלים שהו חלולין אם יש בהם ריר משתערין כמות שהו. ואם היו חלולין וריקנים ממעך את חללן :

ח פת ספגנין משתערת כמות שהיא ואם יש בה חלל ממעך את חללה :

ט בשר העגל שנתפח ובשר זקנה שנתמעטה משתערין כמות שהו :

כסף משנה (ז-ט) עלי בצלים וכו'. בפרק ב' דעוקצין : פת סופגנין וכו'. שם :
בשר העגל וכו'. בפ"ב דעוקצין :

י האגוז והתמרים והשקד המתקרקשים משתערין כמות שהו :

כסף משנה האגוז והתמרים וכו'. תוספתא פרק רביעי דטבול יום ופירשה ר"ש שם בפרק ב' :

יא כל שטמאתו ושעורו שוין מצטרפין זה עם זה. היו טמאתו שוין אבל לא שעורו. שעורו אבל לא טמאתו אין מצטרפין ואפלו לטמא כקל שבשניהו. כיצד טמאתו ולא שעורו. כגון בשר המת ורקב שלו. שעורו ולא טמאתו כגון בשר המת ובשר הנבלה. ואין צריך לומר שאם לא היו שוים לא בשעור ולא בטמאה כגון בשר נבלה ובשר השרץ שאין מצטרפין :

יב אכלין טמאים שעורם שוה שכל אכל טמא אינו מטמא אלא כביצה. וטמאתם שוה שכל אכל טמא אינו מטמא אלא במגע ואינו מטמא לא אדם ולא כלים. לפיכך מצטרפין לטמא כקל שבשניהו. כיצד. כחצי ביצה אכל ראשון וכחצי ביצה אכל

שְׁנֵי שְׁבִלְלוֹן זֶה בְּזֶה הָרִי זֶה שְׁנֵי וְאִם נִגַע בְּתַרוּמָה פְּסָלָהּ. כַּחֲצֵי בִיצָה אֲכָל שְׁנֵי וְכַחֲצֵי בִיצָה אֲכָל שְׁלִישֵׁי שְׁבִלְלוֹן הָרִי זֶה שְׁלִישֵׁי. וְכֹן כָּל כִּיּוּצָא בְּזֶה אֶפְלוּ חֲצֵי בִיצָה אֲכָל רֵאשׁוֹן וְחֲצֵי בִיצָה אֲכָל רְבִיעֵי שֶׁל קֹדֶשׁ שְׁבִלְלוֹן זֶה בְּזֶה הָרִי הַכֹּל רְבִיעֵי:

יג כְּבִיצָה אֲכָל רֵאשׁוֹן וְכַבִּיצָה אֲכָל שְׁנֵי שְׁבִלְלוֹן זֶה בְּזֶה הַכֹּל רֵאשׁוֹן. חֲלָקוֹן כָּל אֶחָד מֵהֶן שְׁנֵי. נֶפֶל זֶה לְעֶצְמוֹ וְזֶה לְעֶצְמוֹ עַל כָּפֹר שֶׁל תַּרוּמָה פְּסָלוּהוּ. נִפְלוּ שְׁנֵיהֶן כְּאֶחָד עֲשָׂאוּהוּ שְׁנֵי:

יד כְּבִיצָה אֲכָל שְׁנֵי וְכַבִּיצָה אֲכָל שְׁלִישֵׁי שְׁבִלְלוֹן זֶה בְּזֶה הָרִי הַכֹּל שְׁנֵי. חֲלָקוֹן כָּל אֶחָד מֵהֶן שְׁלִישֵׁי. נֶפֶל זֶה לְעֶצְמוֹ [וְזֶה לְעֶצְמוֹ] עַל כָּפֹר שֶׁל תַּרוּמָה לֹא פְּסָלוּהוּ. נִפְלוּ שְׁנֵיהֶן כְּאֶחָד פְּסָלוּהוּ מִפְּנֵי שֶׁעֲשָׂאוּהוּ שְׁלִישֵׁי:

טו כְּבִיצָה אֲכָל רֵאשׁוֹן וְכַבִּיצָה אֲכָל שְׁלִישֵׁי שְׁבִלְלוֹן זֶה בְּזֶה רֵאשׁוֹן. חֲלָקוֹן זֶה שְׁנֵי וְזֶה שְׁנֵי. שֶׁהַשְּׁלִישֵׁי שֶׁנִּגַע בְּרֵאשׁוֹן נִעְשָׂה שְׁנֵי:

טז כְּשִׁתֵּי בִיּוּצִים אֲכָל רֵאשׁוֹן וְכְשִׁתֵּי בִיּוּצִים אֲכָל שְׁנֵי שְׁבִלְלוֹן הַכֹּל רֵאשׁוֹן. חֲלָקוֹן לְשִׁנִּים כָּל אֶחָד מֵהֶן רֵאשׁוֹן. חֲלָקוֹן לְשִׁלְטָה חֲלָקִים אוֹ לְאַרְבָּעָה כָּל אֶחָד מֵהֶן שְׁנֵי. וְכֹן כְּשִׁתֵּי בִיּוּצִים אֲכָל שְׁנֵי וְכְשִׁתֵּי בִיּוּצִים אֲכָל שְׁלִישֵׁי שְׁבִלְלוֹן הַכֹּל שְׁנֵי. חֲלָקוֹן לְשִׁנִּים כָּל אֶחָד מֵהֶן שְׁנֵי. לְשִׁלְטָה וְלְאַרְבָּעָה הָרִי כָּל אֶחָד מֵהֶן שְׁלִישֵׁי:

כסוף משנה (יא-טז) כל שטומאתו ושיעורו שוים וכו' עד מצטרפין לטמא כקל שבשניהם. משנה בפרק ד' דמעילה (דף י"ז). ומה שכתב שאם לא היו שוים לא בשיעור ולא בטומאה כגון בשר הנבילה ובשר השרץ. כלומר דנבילה מטמאה אף במשא ושרץ אינו מטמא אלא במגע: ומה שכתב כיצד כחצי ביצה וכו' עד סוף הפרק. בפירקא קמא דטהרות:

הלכות טומאת אוכלין - פרק חמישי

א ידות האכלים הן העצים הרפין הסמוכין לאכל שהאכל נתלה בהן מן האילן. כמו עקצי התאנים והאגסים וקצת האשכול. וכן הגרעינים וכיוצא בהן מדברים שהאכל צריך להן. ושומרי האכלין הן הקלפה שעל האכל שהיא שומרתו. וכן כל כיוצא בזה:

כסף משנה ידות האוכלים וכו'. בפ"א דעוקצין:

ב כל שהוא יד ואינו שומר מתטמא ומטמא ולא מצטרף. וכל שהוא שומר אף על פי שאינו יד מטמא ומתטמא ומצטרף. וכל שאינו לא שומר ולא יד אינו מתטמא ולא מטמא ואין צריך לומר שאינו מצטרף. כיצד מתטמא ומטמא ואינו מצטרף. שאם נגעה טמאה ביד נטמא האכל התלוי בו. ואם נגעה טמאה באכל נטמא היד. ואין היד מצטרפת עם האכל להשלימו לכביצה או לכחצי פרס. אבל אם היד שומר הרי זה מצטרף לכביצה ולכחצי פרס:

כסף משנה כל שהוא יד ואינו שומר וכו'. בריש פ"א דעוקצין:

ג כשם שייד לטמאה כך יש יד להכשר. שאם הכשר היד הכשר כל האכל התלוי בו. ויש יד לפחות מכזית. ויש שומר לפחות מכפול. ושומר שחלקו אינו מצטרף עם האכל:

כסף משנה כשם שיד לטמאה כך יד להכשר וכו'. בריש פרק העור והרוטב (דף קי"ז קי"ח) וכו"י: ויש יד לפחות מכזית ויש שומר לפחות מכפול. שם (קי"ח ע"ב) אמר רב אין יד לפחות לכזית ואין שומר לפחות מכפול ור"י אמר יש יד לפחות מכזית ויש שומר לפחות מכפול וידוע דהלכה כר"י ופירש"י אין

יד לפחות מכזית וכו' ונגעה טומאה ביד הואיל ואין עיקרו כזית וכו': **ושומר שחלקו אינו מצטרף עם האוכל**. בא"פ העור והרוטב עלה קי"ט:

ד ומנין לשומרי אכלין שהן מתטמאין עם האכל כשהן מחברין בהן שניאמר [\(ויקרא יא-לז\)](#) 'על כל זרע זרוע אשר יזרע' כדרך שבני אדם מוציאים לזריעה. חטים בשעוריהן ושעורים בקלפיהן ועדשים בקלפיהן. והוא הדין לשאר השומרים:

כסף משנה ומנין לשומרי אוכלים וכו'. שם (דף קי"ז):

ה ומנין לידות האכלין שהן מתטמאות ומטמאות כשהן מחברין עם האכלין שניאמר [\(ויקרא יא-לח\)](#) 'טמא הוא לכם' לכל שבצרכיכם:

כסף משנה ומנין לידות האוכלין וכו'. בר"פ העור והרוטב (דף קי"ח):

ו הבוצר לגת אין לו ידות שהרי אין לו צרך ביד מפני שמוצץ את המשקה:

כסף משנה הבוצר לגת וכו'. בפ"ק דסוכה עלה י"ג ע"ב וכתוב בספרים מפני שמוציא את המשקה וט"ס הוא וצריך למחוק תיבת שמוציא ולכתוב במקומו שמוצץ וכך מצאתי בספר מוגה והוא לשון הגמרא דלא ניחא ליה דלא נמצייה לחמריה ופירש"י מוצצות את היין ומפסידות:

ז הקוצר לסכוד אין לו ידות שהרי אינו צריך ליד:

כסף משנה הקוצר לסיכוד וכו'. שם פלוגתא דאמוראי ופסק כמאן דמיקל וצריך טעם למה. וכתב הר"י קורקוס דטעמא משום דלמאי דבעי לאוקומי דרב מנשיא כתנאי מיתוקם כת"ק וטענה חלושה היא. ומ"ש שהרי אינו צריך ליד. כלומר שא"צ שיהיה יד לאוכל כיון שאין צריך לאוכל:

ח כל ידות האכלין שבססו בגרן טהורין:

כסף משנה כל ידות האוכלין שבססן בגורן טהורים. בפ"ק דעוקצים וכת"ק ומייתי לה בפ"ק דסוכה עלה י"ד :

ט פסיגה של אשכול שרקנה טהורה. ואם נשתיר בה גרגר אחד הרי זה יד לאותו גרגר ומקבלת טמאה. וכן שרביט תמרה שרקנו טהור. שיר בו תמרה אחת טמא. וכן שרביט קטניות שרקנו טהור. שיר בו גרגר אחד מקבל טמאה :

כסף משנה פסיגה של אשכול וכו' וכן שרביט תמרה וכו' וכן שרביט קטניות וכו'. בפרק קמא דעוקצין שם :

י לעולם אין שומר על גבי שומר אלא שומר אחד בלבד הסמוך לאכל הוא הנחשב עמו :

כסף משנה לעולם אין שומר על גבי שומר וכו'. בריש פרק העור והרוטב עלה קי"ט :

יא שלש קלפות בבצל. פנימית בין שלמה בין קדורה מצטרפת. אמצעית שלמה מצטרפת קדורה אינה מצטרפת. החיצונה בין כד ובין כד טהורה :

כסף משנה שלש קליפות בבצל וכו'. בפ"ב דעוקצין ואע"ג דר' יהודה קאמר לה פסק רבינו כוותיה משום דבר"פ העור והרוטב (דף קי"ט ע"ב) מייתי ראייה מיניה א"נ שסובר רבינו דר"י הוא מפרש דברי ת"ק :

יב כל הקלפין מתטמאות ומטמאות ומצטרפות מפני שהן שומר. קלפי פולין ותורמוסין זרקו אינן מתטמאות כנסו לאכלין מתטמאין. ואם נשאר בהן אכל בין כד ובין כד מתטמאין. קלפת מלפפון אף על פי שאין בהן מתוך המלפפון מתטמאות טמאת אכלין. השעורים בזמן שהן יבשין קלפתן מצטרפת עמהן ובזמן שהן לחין אין מצטרפין. אבל החטה בין לחה בין יבשה קלפתה מצטרפת :

כסף משנה כל הקליפין מתטמאות וכו'. בפרק שני דעוקצין: קליפי פולין ותורמסין וכו' קליפת מלפפון וכו'. תוספתא בפרק רביעי דטבול יום: השעורים בזמן שהם יבשים וכו'. מנחות פ' ר' ישמעאל (דף ע' ע"ב) חטה בין קלופה בין שאינה קלופה מצטרפת שעורה קלופה מצטרפת שאינה קלופה אינה מצטרפת ומקשה עליו מדתנא דבי רבי ישמעאל על כל זרע זרוע אשר יזרע כדרך שבני אדם מוציאים לזריעה חטה בקליפתה ושעורה בקליפתה וכו' ותירצו הא בלחות הא ביבשות ומפרש רבינו דיבשות מצטרפות שכך דרך להוציא לזריעה יבשות ולחות אין מצטרפות ודלא כפירש"י:

יג כָּל הַגְרָעִינִין מִתְטַמְּאוֹת וּמִטַּמְּאוֹת וְלֹא מִצְטָרְפוֹת * חוץ מִגְרָעִינֹת הַרְטָב. אָבֵל שֶׁל תְּמָרָה יִבְשָׁה אֵינָה מִצְטָרְפֶת:

ההראב"ד חוץ מגרעינות הרוטב. א"א לשון המשנה גרעינה של רוטב אף על פי שיוצאה מצטרפת:

יד * הַחֹתֵל שֶׁעַל הַגְרָעִינָה שֶׁל רֶטֶב אֵינָה מִצְטָרְפֶת וְשֶׁעַל גְרָעִינֹת הַיִּבְשָׁה מִצְטָרְפֶת מִפְּנֵי שֶׁהוּא דְבוּק בְּאֶכָל נֶחֱשָׁב כְּאֶכָל:

ההראב"ד החותל של גרעינה. א"א אינו נראה כן מן המשנה אלא חותל של תמרה רוטב ונראה לי שהיא קליפה שעל התמרה וכשהתמרה רוטב הקליפה מרה ואינה אוכל אבל כשהיא יבשה הקליפה היא מתוקה ונאכלת עמה לפיכך מצטרפת ובתוספתא דכלים פ' כלי עור מצאתי חותל שהוא עתיד לאכול תמרה ולזרקו טהור חישב להכניס ולהוציא בו מן הבית ומן השדה טמא ובמשנת כלים פט"ז חותל שהוא נותן לתוכו ונוטל מתוכו טמא ואם אינו כו' עד שיקרענו או עד שיתירנו טהור עתה לפי זה הענין החותל אינו קליפה אלא כעין כיס או מבגד או מן החריות אבל חותל שבעוקצין אינו לא מבגד ולא מחריות אלא או עלה שעליהם או קליפה שלא מצאנו מעולם שומר הנעשה בידי אדם מצטרף עם האוכל:

טו * גְרָעִינָה שֶׁל רֶטֶב שִׁיצָאת מִקְצָתָהּ כָּל שֶׁכָּנְגָד הָאֶכָל מִצְטָרְף וְהַיּוֹצֵא אֵינּוּ מִצְטָרְף. וְכֵן עֶצֶם שִׁישׁ עָלָיו בְּשָׂר כָּל שֶׁכָּנְגָד הַבְּשָׂר מִצְטָרְף. הִיא עָלָיו הַבְּשָׂר מִצָּד אֶחָד אֵינּוּ מִצְטָרְף מִמֶּנּוּ אֲלֵא הָעֶצֶם שֶׁתַּחַת הַבְּשָׂר עַד חֲלָל הָעֶצֶם. וְאִם לֹא הִיא

לְעֵצָם חָלַל רוֹאֵין אוֹתוֹ כְּאִלוֹ הוּא כְּעֵבִי הָאֵזוֹב * וְשָׂאָר הָעֵצִים
אֵין מְצַטְרֵף שְׁהֵעֲצָמוֹת לְבָשָׂר כְּשׁוֹמֵר הֵן חֲשׁוּבִין :

ההראב"ד **גרעינה של רוטב.** א"א כל זה שיבוש ולשון התוספתא הרוטב הנאכל חציו וחציו קיים כנגד האוכל מצטרף שלא כנגד האוכל אין מצטרף ביבשה כנגד האוכל טמא שלא כנגד האוכל טהור דברי ר"מ וחכ"א ביבשה הכל טהור ולפי זו התוספתא מה שאמרה המשנה גרעינה שמקצתה יוצאת כנגד האוכל מצטרף בשנאכל חצי תמרה רוטב קאמר אבל כשהתמרה קיימת אף מה שיוצא מצטרף כמו שכתבתי למעלה: **ושאר העצם אין מצטרף.** א"א כל זה שיבוש מפני שהם דברי יחידים אבל חכמים חולקים בסוף ואומרים שאע"פ שאין עליו בשר אלא כפול גורר את כולה לטומאה והוא כולל ומפסיד הכל:

כסף משנה (יג-טו) כל הגרעינין מתטמאות וכו' עד כל שכנגד הבשר מצטרף. פרק שני דעוקצין: **וכתב** הראב"ד חוץ מגרעינות הרוטב א"א לשון המשנה גרעינה של רוטב אע"פ שיוצאת מצטרפת עכ"ל. כלומר משיג על רבינו שלא ה"ל לסתום דבריו אלא לפרש אע"פ שיוצאת מצטרפת ואני אומר שמתוך דבריו של רבינו מתבארים הדברים שמה שכתב חוץ מגרעינת הרוטב קאי למאי דסמיך ליה דקתני ולא מצטרפות ולא הוצרך לכתוב אע"פ שיוצאת דמדסתים לה סתומי ממילא משמע דבכל גווני מצטרפת אע"פ שיוצאת: **כתב** עוד הראב"ד החותל של גרעינה א"א אינו נראה כן מן המשנה וכו'. ומ"ש שלשון של המשנה חותל של תמרה רוטב ועל פי לשון זה טרח לפרש שהוא קליפה או עלה שעל התמרה אני אומר שנוסחא משובשת נזדמנה לו במשנה ונוסחא דידן גרעינה של רוטב אף ע"פ שיוצאת מצטרפת ושל יבשה אינה מצטרפת לפיכך חותל של יבשה מצטרף ושל רוטב אינו מצטרף ופירש רבינו שם חותל לפוף כמו והחתל לא חותלת ופירוש רוטב תמרה לחה וכן נקרא בערבי וכל הגרעינין של פירות היבשים הם יד ולא שומר ולכך אין מצטרפין אמנם של רוטב הוא שומר כי אם תוסר הגרעין תתחלחל התמרה הלחה ותפסד כי הגרעינה הוא המעמידה והמקיימה כראוי ולכך מצטרף כדין כל שומר אבל היבשה אף אם תוסר הגרעין לא תפסד התמרה כלל ולכך אינו שומר ואינו כדין יד ופירוש חותל הוא קרום דק של התמרה וכשהתמרה לחה אותו הקרום אינו שומר כלל רק הגרעין הוא השומר ואותו הקרום הוא נפרד מעצם התמרה הלחה אמנם כשהתמרה יבשה אותו הקרום דבוק בעצם התמרה והוא שומר לה לא הגרעין ואילו יוסר הגרעין ונשאר הקרום לא תפסד התמרה ולכך הקרום מצטרף והגרעין אינו מצטרף. ועל מה שפירש הראב"ד שהוא קליפה או עלה שעל התמרה הוא דבר תימה שלא מצינו לתמרה עלה

או קליפה שיזרקו אותה גם מה שעלה בדעתו לפרש שהוא כיס מבגד או מחריות כבר דחהו הוא ז"ל בעצמו הילכך נוסחת רבינו ופירושו עיקר: **כתב** הראב"ד גרעינה של רוטב א"א כל זה שיבוש וכו'. ואיני יודע מה שיבוש יש כאן מאחר שרבינו העתיק לשון המשנה ומה שיתפרש בלשון המשנה יתפרש בדבריו. ומ"ש ולפי"ז התוספתא מה שאמרה המשנה גרעינה שמקצתה יוצאת וכו' אפשר לומר שרבינו סובר שאין זה דיוק דאף אם התמרה קיימת אינו מצטרף מה שיוצא והתוספתא דקתני הנאכל חציו אורחא דמילתא נקט ולא דוקא. ומ"ש כמו שכתבתי למעלה איני רואה היכן כתב כן ובספר כ"י נמצא כמו שכתב למעלה וגם זה אינו מתיישב שרבינו לא כתב כן והר"י קורקוס ז"ל כתב נראה שהכוונה כמו שהוזכר ברישא דמתניתין דהיינו מאי דקתני אע"פ שיוצא מצטרף דמשמע אפילו היוצא עצמו מצטרף ומיירי ע"כ בתמרה קיימת וסיפא בנאכלת עכ"ל. ומ"ש **היה עליו הבשר מצד אחד וכו'**. שם היה עליו הבשר מצד אחד ר' ישמעאל אומר רואין אותו כאילו מקיפו בטבעת וחכ"א שכנגד האוכל מצטרף כגון הסיאה והאזוב והקורנית ופי' שם רבינו דברי חכמים אנו רואים כאילו כבר נחתך מה שתחת הבשר יצטרף כל מה שתחת הבשר לבשר אע"פ שהבשר אינו סובב בעצם אנו רואים אותו שכבר סר עד שלא ישאר מגוף העצם אלא שיעור דק מדובק בבשר כדקות שבט האזוב אשר עם דקותו כבר מצאנוהו שומר למה שעליו מן העליון עכ"ל. ומ"ש **רבינו אינו מצטרף אלא העצם שתחת הבשר עד חלל העצם**. תוספתא רפ"ד דטבול יום: **כתב** הראב"ד ושאר העצם אין מצטרף א"א כל זה שיבוש וכו'. דעתו ז"ל שכל החכמים שנזכרו בתוספתא כולם בחדא מילתא פליגי ואין כאן דעת רבינו אלא פלוגתא דר' יהודה וחכמים דסיפא פלוגתא באפי נפשה היא ולא לאפלוגי את"ק אתו ופשטא דתוספתא הכי מוכחא ולהראב"ד דשביק מתניתין ועביד כברייתא קשה איך כתב שהם כדברי יחידים והם סתם וחכמים וגם רישא דתוספתא סתמא היא ואדרבה דברי אותם חכמים דתוספתא תני להו בפרק העור והרוטב (דף קי"ט) בלשון אחרים אומרים:

טז קולית שְהִיָּה עֲלֶיהָ בְּשָׂר אֶפְלוּ כְּפֹל גֹרֵר אֶת כְּלָה לְטַמְּאָה:

כסף משנה **קולית שהיה עליו בשר וכו'**. שם בתוספתא וכחכמים ומייתי לה בפרק העור והרוטב וכבר כתבתי בסמוך דפלוגתא באנפי נפשה היא דפליגי ר"י וחכמים דפליגי בקולית שיש עליה בשר והלכה כחכמים:

יז גְרַעֲיֵי זֵיתִים וְתַמְרָה אֵף עַל פִּי שְׂשֻׁלְקוֹ לְאֶכְלִין אִין מִתַּמְּאִין:

יח גרעיני חרובין אף על פי שפנסו לאכלין אין מתטמאין.
שלקו לאכלין מתטמאין :

כסף משנה (יז-יח) גרעיני זיתים וכו' עד מתטמאין. תוספתא פ"ד דטבול
יום וגירסת רבינו נכונה :

יט ואלו מתטמאין ומטמאין ומצטרפין. שרשי השום
והבצלים והקפלוטות בזמן שהן לחין. והפטמה שלהן בין לחה
בין יבשה. והעמוד שהוא מכון כנגד האכל. ושרשי החזרין
והנפוס. ושרש צנון גדול מצטרף. והסיב שלו אינו מצטרף.
ושרשי המנתא והפיגם. ושרשי ירקות שדה וירקות גנה
שעקרו לשתלים. והשורה של שבלת והלבוש שלה. ועקצי
תאנים וגרוגרות. והקלסים והחרובין :

כ ואלו מתטמאים ומטמאין ולא מצטרפין. שרשי השום
והבצלים והקפלוטות בזמן שהן יבשין. והעמוד שאינו מכון
כנגד האכל. ומלעין של שבלים והן השערות השחורות
שבראש השבלת שדומין כמו מסר. ועקצי האגסים
והקרוסטמליו והפרישין והעוזרדיו. ועקץ דלעת טפח הסמוך
לאכל. ועקץ קנדיס טפח. וכן יד הפרכיל טפח מכאן וטפח
מכאן. והפרכיל הוא השריג שהאשכולות תלויין בו. ויד
האשכול כל שהוא. וזנב האשכול שרקנו. ויד המכבד של
תמרה ארבעה טפחים. והמכבד הוא העץ האדם שהשרביטין
תלויין בו והתמרין דבוקות בשרביטין. וקנה השבלת שלשה
טפחים. ויד כל הנקצרין שלשה טפחים. ושאין דרכו להקצר
ידיהם ושרשיהן כל שהן. כל אלו מתטמאין ומטמאין ולא
מצטרפין מפני שהן ידות אכלין :

כא ואלו לא מתטמאין ולא מטמאין ולא מצטרפין. שאר כל העקצים. ושרשי קלחי הכרוב. וחלפי תרדמים וחלפי הלפת והו העקרון שנשארו בקרקע כשלקטו הכרוב והלפת וחזרו והחליפו. וכל השרשין שדרך להגזז שנעקרו עם האכל. הפטמה של רמון מצטרפת והנץ שלו אינו מצטרף:

כב הרמון והאבטיח שנמוק מקצתו אין הנשא חבור לאותו שנמוק. ואין הנשא מן הקלפה מצטרף שהרי אין שמירתו מועלת כלום. וכן אם היה שלם מכאן ומכאן ונמוק באמצע אין הצדדין חבור זה לזה ואין קלפתו מצטרפת. עלי ירקות ירקין מצטרפין ולבנים אינם מצטרפין שהרי אין כלום:

כסף משנה (יט-כב) ואלו מתטמאים וכו' עד סוף הפרק. בפרק קמא דעוצקין וביארו רבינו בביהמ"ש:

הלכות טומאת אוכלין - פרק ששי

א האגוזין והשקדים שנסדקה קלפתן עדין הוא חבור לאכל עד שירצץ את הקלפה:

הראב"ד האגוזים והשקדים. א"א הוא משנה את הלשונות ומפרש כפי דעתו ולשון המשנה השקדים והאגוזים חיבור עד שירצץ ולשון התוספתא חולקת עם המשנה וכך שנו בתוספתא האגוזים והשקדים אע"פ שרצץ חיבור עד שיתחיל לפרק והוא תופס לשון התוספתא ומניח לשון המשנה:

כסף משנה האגוזים והשקדים וכו'. בפרק ב' דעוקצים. וכתב הראב"ד א"א הוא משנה את הלשונות וכו'. ואיני רואה מקום לומר שרבינו תפס לשון התוספתא שבתוספתא פ"ד דטבול יום שנינו שאע"פ שרצץ חיבור ורבינו כתב

שאם רצץ אינו חיבור כדברי המשנה. ומ"ש שנסדקה קליפתן. י"ל שרבינו דקדק בלשון המשנה דקתני חיבור עד שירצץ דמדקתני עד שירצץ משמע שקודם הריצוץ קדם צד פירוק חיבור והיינו שנסדקה קליפתן ואשמעינן דאעפ"כ עדיין חשוב חיבור כל זמן שלא רצץ וזה מבואר בדברי רבינו ואין כאן שינוי לשון והתוספתא כפי נוסחא דידן אפשר שאינה חולקת על המשנה דה"ג אע"פ שרצץ חיבור עד שיגיע לפרק וה"פ אע"פ שריצץ כלומר אע"פ שריצץ קצת דהיינו שנסדקה קליפתן חיבור עד שיגיע כלומר עד שיהא אותו ריצוץ כ"כ גדול שיוכל ליטול הקליפה ביד בלי צורך שום ריצוץ עוד :

ב בַּיְצָה מְגֻלְגֶלֶת מְשִׁיבָה בָּהּ מְקוֹם לְגִמְעָה מִמֶּנּוּ אֵין שְׂאָר קְלִפְתָּהּ חִבּוּר. וְשְׁלוּקָה קְלִפְתָּהּ חִבּוּר עַד שְׂרִיצָץ אֶת הַקְּלִפָּה. וְאִם נִתְבַּלָּה בְּקְלִפְתָּהּ אֶף עַל פִּי שְׂרִיצָה כְּלָה חִבּוּר :

כסף משנה ביצה מגולגלת וכו'. משנה פרק ב' דעוקצין. ומה שכתב ואם נתבלה וכו'. תוספתא סוף פרק ד' דטבול יום ופירוש נתבלה בקליפתה נראה דהיינו לומר שהיא מדובקת ביותר בקליפתה מלשון תבל עשו שהוא לשון עירוב ואפשר לפרש שהוא לשון תבלין כלומר שנתן בה תבלין בעודה בקליפתה שנוח לו שלא לקלפה לגמרי כשאוכלה כדי לתבלה בתבלין שעל קליפתה :

ג עֶצֶם שֵׁישׁ בּוּ מוֹחַ חִבּוּר עַד שְׂרִיצָץ. צָמַר שְׁבִרְאֵשֵׁי הַכְּבָשִׁים וְשָׁעַר שְׁבִזְקוֹן הַתְּיָשִׁים אֶף עַל פִּי שְׁחֲרָכוֹ בְּאִוֵּר הָרִי הֵן חִבּוּר עַד שְׂיִתְחִיל לְתֵלֵשׁ :

ד כְּנָפֵי חֲגָבִים וְקִשְׁקֵשֵׁי דָגִים אֶף עַל פִּי שְׁהַעֲבִיר סַפִּין עָלֵיהֶן חִבּוּר עַד שְׂיִתְחִיל לְקַלֵּף. הָרֵמוֹן שְׁפָרְדּוֹ חִבּוּר עַד שְׂיִקִּישׁ עָלָיו בְּקִנָּה :

כסף משנה (ג-ד) ומה שכתב עצם שיש בו מוח וכו'. משנה פרק ב' דעוקצין שם : צמר שבראשי כבשים וכו' עד לקלף. תוספתא ספ"ד דטבול יום : הרימון שפרדו וכו'. משנה פ"ב דעוקצין :

ה הַשְּׂרָבִיטִים שֶׁל תְּמָרִים אֵינָן חִבּוּר זֶה לְזֶה :

כסף משנה השרביטין של תמרים וכו'. תוספתא פרק ג' דטבול יום :

1 מְלַפְפוֹן שְׁחַתְּכוּ וּנְתָנוּ עַל הַשְּׁלָחַן חֲבוּר עַד שְׁיִתְחִיל לְפָרֵק. הַתְּחִיל לְפָרֵק חֲתִיכָה וְכָל הָעוֹלָה עִמָּה חֲבוּר וְהַשְּׁאָר אֵינָה חֲבוּר. פִּיקָה הַתְּחִתּוֹנָה חֲבוּר לְעֶצְמָה וְאֵינָה חֲבוּר לְחֲתִיכוֹת. הָיוּ שְׁנַיִם אִו שְׁלֶשֶׁה מְלַפְפוֹנוֹת וְחֲתַדְּ כָּל אֶחָד מֵהֶן וְהִנִּיחוּ עַל הַשְּׁלָחַן וְהַתְּחִיל בְּאֶחָד מֵהֶן זֶה שֶׁהַתְּחִיל בּוֹ חֲבוּר וְהַשְּׁאָר אֵינּוּ חֲבוּר. אֶפְלוּ אָמַר חֲצִיו אָנִי אוֹכֵל שְׁחֵרִית וְחֲצִיו עֲרֵבִית זֶה הַחֲצִי שֶׁהַתְּחִיל בּוֹ חֲבוּר וְהַשְּׁאָר אֵינּוּ חֲבוּר :

כסף משנה מלפפון שחתכו וכו' אפילו אמר חציו אני אוכל שחרית וכו'. תוספתא פרק ד' דטבול יום ויש לתמוה על גירסא זו שהיא בהיפך ממה ששנינו במשנה גבי שאר דינין אוכל שהתחיל בו אינו חיבור וגירסת ר"ש בתוספתא נכונה ויש ליישב גירסא זו דה"ק התחיל לפרק חתיכה וכל העולה עמה חיבור זה לזה דכל העולים ביחד הם חיבור זה לזה והנשאר כלומר כל הנשאר שלא עלה עמו אינו חיבור לזה שעלה ואע"פ שהוא פשוט לאו לרבותא קתני לה אלא סיומא דמילתא היא וע"ד זה יתפרש מאי דקתני היו שנים או שלשה וכו' זה שהתחיל בו חיבור וכן מה שכתב זה החצי שהתחיל בו חיבור וכו'. והנך דתנן במתניתין אוכל שהתחיל בו אינו חיבור היינו לענין אוכל שהתחיל בו עם השאר שאינו עולה עמו :

2 הַמְּחַתֵּד יִרְקוֹת וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן לְבַשֵּׁל אֶף עַל פִּי שְׁלֵא מִרְק וְהַבְּדִיל אֵינּוּ חֲבוּר. אֶלָּא אִם נְטָמָא זֶה לֹא נְטָמָא זֶה אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא מְעַרְה בּוֹ. חֲתַדְּ לְכַבֵּשׁ אוֹ לְשֶׁלֶק אוֹ לְהַנִּיחַ עַל הַשְּׁלָחַן הָרִי זֶה חֲבוּר * וְאֶפְלוּ הַתְּחִיל לְפָרֵק מֵה שְׁחַתְּדְּ :

ההראב"ד ואפילו התחיל לפרק. א"א לשון המשנה אינו כן אלא התחיל לפרק אוכל שהתחיל בו אינו חיבור :

כסף משנה המחתך ירקות וכו'. משנה פרק ב' דעוקצין : וכתב הראב"ד ואפילו התחיל לפרק א"א לשון המשנה אינו כן וכו'. נראה שמשיג על רבינו למה שינה לשון המשנה וטעם רבינו דמתניתין לאו לגופה איצטריך האוכל שהתחיל בו אינו חיבור ולא אתא אלא לדיוקי הא אוכל שלא התחיל בו חיבור ולפיכך

דקדק רבינו לכתוב הדין המחודש עצמו ואף על פי שהוא כמשנה לשון המשנה זהו שינוי לטובה :

ח כָּל אֶכֶל שֶׁעֲדִין לֹא פָּרְקוּ חֲבוּר וְאִם נִטְמָא מְקַצָּתוֹ נִטְמָא כֵּלָּו :

ט אֶכֶל שֶׁנִּפְרַס וּמְעַרָה בְּמְקַצָּת וְנִגַּע טָמֵא בְּאַחַד מֵהֶן אִם אָחִז בְּזָה שֶׁנִּגַּע בּוֹ וְהִשְׁנִי עוֹלָה עִמּוֹ הָרִי זֶה חֲבוּר. וְאִם כָּשְׂאוֹחִז בְּזָה הַטָּמֵא וּמִגְבִּיהוּ יִשְׁמַט הָאֲחֵר וְיִפֹּל אֵינּוּ חֲבוּר אֶלָּא הָרִי זֶה הָאֲחֵר כְּנוֹגַע בְּרֵאשׁוֹן שֶׁנִּטְמָא :

כסף משנה **אוכל שנפרס וכו'.** רפ"ג דטבול יום וכחכמים :

י כָּל הָאֶכָּלִין שֶׁהֵיוּ עָלֶיךָ אוֹ קִלְחִין מִחֲבָרִין בְּהוֹן אֶת שְׂדֵרְכּוֹ לְהֵאָחִז בְּעֵלָה אוֹחֲזִין אוֹתוֹ בְּעֵלָה. בְּקִלְח אוֹחֲזִין אוֹתוֹ בְּקִלְח. אִם נִתְלָה עִמּוֹ הָרִי זֶה חֲבוּר בְּטָבוּל יוֹם וְאִין צָרִיד לומר בְּשֶׁאֵר טָמְאוֹת. וְכֵן אִם הָיָה לוֹ יָד אוֹחֲזִין אוֹתוֹ בְּיָד שְׁלוֹ. הִיתָה לוֹ יָד וְעֵלָה אוֹחֲזִין אוֹתוֹ בְּאֵי זֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצָה. לֹא הִיתָה לוֹ יָד וְלֹא עֵלָה, בְּזָה אָמְרוּ אִם אוֹחִז בְּטָמֵא וְהִשְׁנִי עוֹלָה עִמּוֹ חֲבוּר וְאִם לֹא אֵינּוּ חֲבוּר :

כסף משנה **כל האוכלים שהיו עליו וכו'.** שם וכתוב בספרי רבינו או שדרכו וט"ס הוא וצריך למחוק או ולכתוב במקומו את: **ומ"ש היתה לו יד ועלה וכו' לא היתה לו יד ולא עלה וכו'.** תוספתא פרק ב' דטבול יום. **ומ"ש הרי זה חיבור בטבול יום וכו'.** בפרק העור והרוטב נראה דר"י סבר כוותיה כיון שאמר דבריו בסתם וסבר כוותיה. **ומ"ש אוחזים אותו באי זה מהם שירצה.** פירוש שהולכים בו להחמיר ובאי זה מהם שיאחוז אותו ויעלה בו הוי חיבור :

יא * הָאֶגּוֹזִין שֶׁקִּצְצוּ בְּעֵקְצִיהֶן כְּשֶׁהוּ רַכִּין וְאִמְנוּ כֵּלָּו כְּמוֹ חֶבֶל וְכֵן הַבְּצָלִים שֶׁחֲבָרוּ בְּדָרְךָ הַזֹּאת * הָרִי אֵלּוּ חֲבוּר. הַתְּחִיל

לְפָרֵק בְּאַגְוִזִים וּלְפָקֵל בְּבָצָלִים אִין הַשָּׂאָר חִבּוּר. אֶפְלוּ הָיוּ
לְפָנָיו מָאָה כּוֹר אִין כֶּלֶן חִבּוּר שֶׁהָרִי הוֹכִיחַ שֶׁדַּעְתּוֹ לְפָרֵק הַכֹּל:

ההראב"ד האגוזין שקצצן. אי"א לשון המשנה האגוזים שאמנן והבצלים
שחמרן ה"ז חיבור: הרי אלו חיבור. אי"א נראה לי שכולן נעשו יד זה לזה
לקיימן:

כסף משנה האגוזים שקצצן וכו'. משנה פ"ב דעוקצין. ומ"ש אפילו היו לפניו
ק' כור וכו'. בתוספתא פ"ד דטבול יום: וכתב הראב"ד אי"א לשון המשנה
אגוזים שאמנן והבצלים שחמרן עכ"ל. כתב כן כדי לתמוה על פירוש רבינו
ולפרש פירוש אחר כדבסמוך. ורבינו כתב בפירוש המשנה אמנן גדלן וחבר
קצתן לקצתן מלשון ויהי אומן את הדסה וכו' וחמרן שנתן קצתן לקצתן
מלשון ויצברו אותם חמרים חמרים: וכתב עוד הראב"ד הרי אלו חיבור אי"א
נ"ל שכלן נעשו יד זה לזה לקיימן עכ"ל. ואיני יודע מה צורך לטעם זה כיון
שהם מחוברים אע"פ שלא יהיו יד זה לזה ה"ל חיבור לטומאה:

יב קְלִיעָה שֶׁל שׁוּם שֶׁנִּפְלוּ מִשְׁקִין עַל אֶחָד מֵהֶן הוּא טָמֵא
וְחִבּוּרוֹ טָהוֹר שְׂאִין חִבּוּרֵי אָדָם חִבּוּר לְכָל דָּבָר. וְכֵן אֶתְרוֹג
שֶׁנִּפְרַשׁ וְתַחְבוֹ בְּכוֹשׁ אוֹ בְּקִיסָם אֵינוֹ חִבּוּר:

ההראב"ד קליעה של שום. אי"א זה לא ידעתי מה הפרש יש בין קליעה של
שום לחבל של בצלים ועוד מי ראה מעולם לעשות חלב מעוקצי אגוזים וע"כ
נראה לי שאמנן ושחמרן שדבקן במחובר כדי שיתאימו ונדבקו זה לזה הרי
הן חיבור עד שיתחיל לפרק עוד נראה לי כי אמנן וחמרן ע"י האור כמו נחמרו
בני מעיה פירוש שחמרן מעט באור כדי לייבש קליפתן ואע"פ כן חיבור הוא
עד שיתחיל לפרק ואומנן שביקש להסיר האומן שלהם מוהיו מלכים אומניך
והוא הקליפה:

יג עֶסֶה שֶׁלְשָׁה בְּמֵי פִרוֹת אֵינָה חִבּוּר. שְׂאִין לָךְ דָּבָר שֶׁמִּחְבֵּר
אֶת הָאֶכְלִין אֶלָּא שֶׁבָּעָה מִשְׁקִין בְּלֶבֶד:

כסף משנה (יב-יג) קליעה של שום וכו' עד שבעה משקים בלבד. תוספתא
ספ"ג דטבול יום: וכתב הראב"ד אי"א זה לא ידעתי מה הפרש יש וכו'. זה כתב
להשיג על רבינו שפירש בצלים שחמרן שחיברן כמו חבל למה שם אמרו שהוא
חיבור וכאן אמרו שאינו חיבור ולדעת רבינו אפשר לומר דאין ה"י דקליעה

של שום הוי חיבור לענין שאם נטמא אחד מהם נטמא חבירו כדין בצלים שחמרן ולא אמרו שאינו חיבור אלא לענין שאם נפל משקה על אחד מהם חבירו טהור כלומר לא הוכשר חבירו וזה שסיים שאין חיבורי אדם חיבור לכל דבר משמע לקצת דברים הויא חיבור והי"ה לבצלים שחמרן שאם נפל משקה על אחד מהם חבירו טהור כלומר שלא הוכשר חבירו. ומ"ש ועוד מי ראה מעולם וכו' אינה קושיא שאולי בימיהם היו נוהגים כן. ומ"ש ועיי"כ נ"ל שאמנן ושחמרן וכו' יש לתמוה שגם על פירושים אלו יש לתמוה מי ראה מעולם וכו' :

יד הַמִּמְעָד אֶכְלִין זֶה בָּזָה וְקִבְּצוּן כְּגוֹן הַדְּבִלָה וְהַתְּמָרִים וְהַצְּמוּקִין שֶׁקִּבְּצוּ וְעִשְׂאוּ גוּף אֶחָד אֵינָן חֲבוּרִים. לְפִיכֵךְ עִגּוּל שֶׁל דְּבִלָה שֶׁנִּפְלוּ מִשְׁקִין טְמֵאִין עַל מְקַצְתּוֹ הֵרִי זֶה נוֹטֵל מִמֶּנּוּ מְקוֹם הַמִּשְׁקִין בְּלִבָּד וְהַשְּׂאֵר טָהוֹר :

כסף משנה הממעד אוכלים זה בזה וכו'. תוספתא פירקא קמא דטהרות. ומ"ש לפיכך עיגול של דבילה. תוספתא פ"ב דטבול יום :

טו הַתְּמָרִים וְהַגְּרוּגְרוֹת שֶׁשָּׁלְקוֹן וְנִעְשׂוּ אוֹם הֵרִי זֶה חֲבוּר :

כסף משנה התמרים והגרוגרות וכו'. תוספתא פ"ד דטבול יום :

טז הַזֵּיתִים שֶׁעֲטָנוּ וְנִעְשׂוּ גוּשׁ אֶחָד הֵרִי זֶה חֲבוּר. מִפְּנֵי שְׂמֵתִחְלָה לֹא נִתְּנוּ לְמַעַט אֶלָּא עַל מְנַת שְׂיִינְקוּ זֶה מְזָה. לְפִיכֵךְ שָׂרֵץ שֶׁנִּמְצָא עַל אוֹם שֶׁל זֵיתִים וְהוּן הַזֵּיתִים שֶׁנִּעְשׂוּ כֶּלֶן גּוּף אֶחָד אֶפְלוּ נִגַע בְּכִשְׁעוֹרָה הַכֹּל טְמֵא שֶׁהַכֹּל גּוּף אֶחָד. הֵיִתָּה לוֹ אוֹם שֶׁל זֵיתִים וְעֵתִיד לְהַפְּכָה כִּינּוֹן שֶׁתִּקַּע בָּהּ אֶת הַיִּתְד אֵף עַל פִּי שְׂיִשׁ בָּהּ גּוֹשִׁים הֲרִבָּה אֵינָן חֲבוּרִים. וְאִם מִשְׁהַפְּכָה נִעְשׂוּ אוֹם אֵינָן חֲבוּר :

כסף משנה הזיתים שעטנו וכו'. כך היא הגירסא האמיתית ובספרי רבינו כתוב שנטמאו וט"ס הוא והדין תוספתא פ"ק דטהרות. ומה שכתב לפיכך שרץ הנמצא על אום של זיתים וכו'. פי"א דטהרות: היתה לו אום של זיתים

וכו'. תוספתא פ"י דטהרות. ומ"ש ואם משהפכה ועשו וכו'. שם פלוגתא דתנאי ופסק כרבי מחבירו:

יז אכל פרוז שהוא פלו מכנס ודבק זה בזה אף על פי שאינו חיבור להתטמא ואינו כגוף אחד כמו שבארנו הרי הוא מצטרף לכביצה לטמא טמאת אכלים אחרים. ואם לא כנסו אלא הרי הוא מפרד כמעשה קדרה והקטנית אינו מצטרף עד שיקבצם * ויעשם גוש אחד. היו גושים הרבה זה בצד זה ונגע אב הטמאה באחד מהן הרי הוא ראשון והגוש שבצדו שני ושבצד השני שלישי ושבצד השלישי רביעי:

ההראב"ד ויעשה גוש אחד. א"א אינו צריך להיותם גוש אחד אלא להטמא זה מחמת זה אבל אם נגע שרץ בכביצה פירורין מצטרפין לטמא אחרים והוא שיהיו הפירורין נוגעין זה בזה ואם אינן נוגעין אם יש תחתיהן משקה עומד המשקה מצרפן ואם הוא קטפרס משתי חתיכות לכביצה מצטרפות שלש אין מצטרפות:

כסף משנה אוכל פרוז וכו'. בפ"ג דעדיות ופ"ח דטהרות ופסק כחכמים דפליגי ארבי דוסא. ומ"ש אע"פ שאינו חיבור להתטמא ואינו כגוף אחד כמו שביארנו בפרק הרי הוא מצטרף לכביצה לטמא אוכלים אחרים. ומ"ש ואם לא כנסו וכו'. בפ"ב דטבול יום מעשה קדירה וקטנית בזמן שהם פרודין אינו חיבור בזמן שהם גוש חיבור אם היו גושים הרבה הרי אלו ימנו: וכתב הראב"ד א"א אינו צריך להיות גוש אחד. ומ"ש ואם אינם נוגעים אם יש תחתיהם משקה עומד וכו'. בפ"ח דטהרות וכתבו רבינו בפרק שאחר זה:

יח כפר של תרומה שהיתה ראשון לטמאה והשיד לה אחרות כלם ראשון. פרשה היא ראשון וכלן שניות. היתה שניה והשיד לה אחרות כלן שניות. פרשה היא שניה וכלן שלישיות. היתה שלישית והשיד לה אחרות היא שלישית וכלן טהורות בין שפרשו בין שלא פרשו:

כסף משנה כפר של תרומה וכו' עד סוף הפרק. בספ"ק דטהרות:

יט כְּכָרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה נוֹשְׁכוֹת זֹו בְּזֹו נְטִמָּאת אַחַת מֵהֶן בְּשָׂרָץ
כִּלְוֹן רֵאשׁוֹן וְאַף עַל פִּי שֶׁפִּרְשׁוּ אַחַר מִכָּאן . [נְטִמָּאת אַחַת בְּמִשְׁקִין טִמְאִין
כִּלְוֹן שְׁנִיּוֹת אֵף עַל פִּי שֶׁפִּרְשׁוּ אַחַר מִכָּאן]. נְטִמָּאת אַחַת מֵהֶן בְּיָדִים כִּלְוֹן
שְׁלִישִׁיּוֹת וְאַף עַל פִּי שֶׁפִּרְשׁוּ מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ גוּף אֶחָד בְּשַׁעַת
טִמְאַתָּן :

כסף משנה **ככרות של תרומה נושכות זו בזו.** חסר בספרי רבינו חלוקה אחת
וכך צריך לכתוב נטמאת אחת מהם במשקין טמאים כולם שניות ואע"פ
שפירשו אחר מכאן וכך מצאתי בספר מוגה :

הלכות טומאת אוכלין - פרק שביעי

א הַנְּצוֹק אֵינוֹ חֲבוּר לֹא לְטִמְאָה וְלֹא לְטְהָרָה. כִּי־צַד. הִיָּה
מְעַרְהָ מִשְׁקִין טְהוּרִין לְתוֹךְ כָּלִי טָמֵא וְאַפְלוּ עַל גְּבֵי הַשָּׂרָץ הָרִי
הָעֲמוּד הַנְּצוֹק טְהוֹר. וְאִם קָלַט מִן הַמִּשְׁקִין הַנִּגְרִין מִן הָאֵוִיר
הָרִי זֶה שֶׁקָּלַט טְהוֹר. וְאִין צָרִיךְ לֹאמַר שֶׁהַמִּשְׁקִין שֶׁמְעַרְהָ מֵהֶן
טְהוּרִין :

כסף משנה **הניצוק אינו חיבור וכו'.** בפ"ח דטהרות :

ב בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים בְּשַׁעֲרָה מְצוּנִין לְצוּנִין אוּ מִחֵם לְחֵם אוּ
מִחֵם לְצוּנִין. אָבֵל הַמְּעַרְהָ מִשְׁקִין טְהוּרִין צוּנִין לְתוֹךְ מִשְׁקִין
טָמֵאִין חֲמִין הָרִי הַנְּצוֹק חֲבוּר וְנִטְמְאוּ הַמִּשְׁקִין הַצּוּנִין כִּלְוֹן
שֶׁהוּא מְעַרְהָ מֵהֶן וְנִטְמְאָ הַכָּלִי שֶׁמְעַרְהָ מִפְּנֵי מַחְמַת הַמִּשְׁקִין
שֶׁבְּתוֹכּוֹ שֶׁהָרִי נִטְמְאוּ. וּמִפְּנֵי מָה אָמְרוּ הַמְּעַרְהָ מִשְׁקִין צוּנִין
לְחֲמִין חֲבוּר מִפְּנֵי שֶׁעָשׂוּן הַחֲמִין עוֹלָה כְּתַמְרוֹת עָשׂוּן וּמִתְעַרְב

בַּנְצוּק וּבַמִּים שֶׁבְּכָלִי הֶעֱלִיוּ וּמִטַּמֵּא הַכָּלִי שֶׁהֶעֱשׂוּ הָעוֹלָה מִן
הַחֲמִין מִשְׁקִין הוּא חָשׁוּב :

כסוף משנה ומ"ש בד"א בשעירה וכו'. בפרק ה' דמכשירין. ומ"ש ומפני מה
אמרו וכו' :

ג לְפִיכֶךָ הָאִשָּׁה שֶׁהָיוּ יָדֶיהָ טְהוֹרוֹת וְהִגִּיסָהּ בְּקִדְרָה טַמְּאָה
וְהִזְיָעוּ יָדֶיהָ מִהֶבֶל הַקִּדְרָה נִטְמְאוּ יָדֶיהָ כְּאֵלוֹ נִגְעָה בַּמִּשְׁקָה
שֶׁבְּקִדְרָה. וְכֵן אִם הָיוּ יָדֶיהָ טַמְּאוֹת וְהִגִּיסָהּ בְּקִדְרָה וְהִזְיָעוּ
יָדֶיהָ נִטְמְאָ כָּל מָה שֶׁבְּקִדְרָה כְּאֵלוֹ נִגְעָה בַּמִּשְׁקִין שֶׁבְּקִדְרָה :

כסוף משנה ומ"ש לפיכך האשה שהיו ידיה טהורות וכו'. בפ"ה דמכשירין :

ד נְחִיל דְּבִשׁ הַזִּיפִּים וְדָבֵשׁ הַצִּפְחַת הַנְּצוּק שֶׁלָּהֶן חֲבוּר וְאֶפְלוֹ
הָיָה מְעַרְהָ מְצוּיָן לְצוּיָן מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לָהֶן רִיר וְהָרִי הוּא נִמְשָׁכִין
כְּדָבֶק. לְפִיכֶךָ כָּל הָאֹכְלִין אֵין הַנְּצוּק שֶׁלָּהֶן חֲבוּר וְאֶפְלוֹ הָיוּ
עֲבִים הַרְבֵּה כְּגוֹן הַגְּרִיסִין וְהַחֲלָב הַמֵּתָדָּ וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן. לְפִי שֶׁאֵין
לָהֶן רִיר. וְכֵן שְׁאָר כָּל הַמִּשְׁקִין אֵין הַנְּצוּק שֶׁלָּהֶן חֲבוּר אֶלָּא אִם
כֵּן יֵעָרָה מְצוּיָן לְחֵם כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְנוּ :

כסוף משנה נחיל דבש הזיפים וכו'. בפ"ה דמכשירים ופי' שם רבינו דזיפים
וצפחת שני מקומות בא"י שהיה דבשם בתכלית העובי וע"כ יחבר ניצוק
שלהם בין המשקים שבשני הכלים. ומ"ש מפני שיש להם ריר וכו' לפיכך כל
האוכלים וכו'. בפ"ז דנזיר (דף נ' ע"ב) וכרבי זירא ומר בריה דרבינא ולא
שפקינן לפשיטותיה דרבינא משום דחיייתה דרב אשי. ומ"ש ואפי' היו עבים
הרבה כגון הגריסין. כתב כן לאפוקי מב"ש שאמרו בפ"ה דמכשירין שמקפה
של גריסין הוא חיבור, ולשון לפיכך היאך נמשך זה ממה שאמר למעלה הוא
משום דברישא קאמר דתרתיה בעינן דיש להם ריר והם נמשכים כדבק משום
הכי קאמר לפיכך כל האוכלים אין ניצוק שלהם חיבור אפילו הם עבים הואיל
וחסרו התנאי השני שהוא הריר. ומ"ש והחלב המותך. בפרק כה"ג ונזיר :

ה הנצוק אינו חבור לטהרה. כיצד. שאם ערה מים טמאים מכלי אבן וכיוצא בהן לתוך המקוה אין אומרים משהגיע קצת הנצוק למקוה טהרו המים אלא הרי הו בטמאתו עד שישיק המקוה לכלן מצד אחד כמו שבארנו. וכן הקטפרס שיש עליו משקה טופח אינו מחברן לשאר המשקין שבמדרון לא לטמאה ולא לטהרה. אבל המשקין שבאשבורן כלן חבור לטמאה ולטהרה:

כסף משנה הניצוק אינו חיבור לטהרה וכו' וכן הקטפרס וכו' אבל המשקים שבאשבורן וכו'. בפרק שמיני דטהרות והמשך דברי רבינו מבואר שכתב תחילה כיצד הניצוק אינו חיבור לטומאה ונמשכו הדברים עד כאן בביאור חילוקים דשייכי לזה ואח"כ כיצד הניצוק אינו חיבור לטהרה:

ו ערבה שהיא קטפרס ועליה משקה טופח ושלש חתיכות אכלין טמאים בכביצה מנחין עליה זו למטה מזו אינן מצטרפות. היו שתים הרי אלו מצטרפות. ואם היתה תחתיהם משקה עומד אפלו כעין החרדל הרי זה מצטרף את כלן:

כסף משנה עריבה שהוא קטפרס וכו'. שם ונראה מדברי רבינו שמה ששינו אם היה משקה עומד אפילו כעין החרדל מצטרף אמשקה קאי שהוא מועט כעין החרדל:

ז כבר בארנו שטבול יום אינו מטמא חלין כלל אלא פוסל אכלי תרומה ומשקה תרומה ועושה הכל שלישי. וכן אם נגע באכלי קדש או משקה קדש פסלן ועשאו רביעי:

כסף משנה כבר ביארנו שטבול יום אינו מטמא חולין כלל וכו'. בפ"י משאר אה"ט וחזר לכתבו להקדמה למה שעתיד לכתוב:

ח יש דברים שאינם חבור בטבול יום ואף על פי שהן חבור בכל הטמאות. אלא אם נגע בהן טבול יום לא פסל אלא זה

שְׁנַגַע בּוֹ. וְאֵלוֹ הָיָה הַנּוֹגֵעַ בְּמִקּוֹם טְבוּל יוֹם אֶדָם אַחֲרֵי הָיָה פּוֹסֵל הַכֹּל. אֲפֵלוֹ הָיָה הַנּוֹגֵעַ אֶדָם שְׂאֵכֵל אֶכְלִין טְמֵאִין אוֹ שְׁתָּה מִשְׁקִין טְמֵאִין שֶׁהִיא טְמֵאָה קֵלָה הֲרִי זֶה פֶּסֶל הַכֹּל שֶׁלֹּא פֶּסֶל טְבוּל יוֹם. וְאִין צָרִיךְ לֹמַר שְׂאֵם הָיָה הַנּוֹגֵעַ אֵב טְמֵאָה אוֹ רֵאשׁוֹן שֶׁהוּא מְטֵמָא הַכֹּל. וּמִפְּנֵי מָה הִקְלוּ בְּטְבוּל יוֹם מִפְּנֵי שְׂכָבָר טָהוֹר וְאִינוּ מְחַסְרֵי אֶלָּא הָעֶרֶב שְׂמֵשׁ. וְעוֹד הִקְלוּ בְּטְבוּל יוֹם שֵׁשׁ אֶכְלִין שֶׁהֵן מִיַּחַדְדִין לְאֶדָם וּמִתְטַמְּאִין בְּכֹל הַטְּמֵאוֹת וְהֵן טְהוּרוֹת בְּטְבוּל יוֹם. וְאֵלוֹ הֵן. הַשְּׂעוּרָה וְהַכֶּסֶת בְּזִמּוֹן שְׂאִינָן קְלוּפִין. אֲבָל בְּזִמּוֹן שֶׁהֵן קְלוּפִין וְהַחֲטָה אֶף עַל פִּי שְׂאִינָה קְלוּפָה. וְהַקֶּצֶחַ וְהַשּׁוּמְשׁוּם. נִפְסְלִין בְּטְבוּל יוֹם וְאִין צָרִיךְ לֹמַר שֶׁהֵן מִתְטַמְּאִין בְּכֹל הַטְּמֵאוֹת:

כסף משנה יש דברים שאינם חיבור בטבול יום וכו'. יתבאר בפרק שאחר זה: ומפני מה הקילו בטבול יום וכו'. נרמז בפ"ב דזבחים ופרק הערל (דף ע"ב): ועוד הקילו בטבול יום שיש אוכלים וכו'. בספ"ק דטבול יום וכחכמים ועוד שנינו שם שהתיאה והחלתית והאלום טהורים בטבול יום ואיני יודע למה השמיטו רבינו:

ט כָּל יַד הָאֶכְלִין שֶׁהֵן חִבּוּר בְּאֵב הַטְּמֵאָה הֲרִי הֵן חִבּוּר בְּטְבוּל יוֹם. וְכֵן כָּל הָאֶכֶל שֶׁנִּפְרָס וּמְעָרָה בְּמִקְצָת שֶׁהוּא חִבּוּר בְּאֵב הַטְּמֵאָה כֶּד הוּא חִבּוּר בְּטְבוּל יוֹם. וְכֹל שְׂאִינָו חִבּוּר בְּטְבוּל יוֹם הֲרִי הוּא חִבּוּר בְּיָדִים וְגַם זֶה חִמְרָה בְּטְמֵאֵת יָדִים מְטְבוּל יוֹם:

כסף משנה כל יד האוכלים וכו'. רפ"ג דטבול יום. ומ"ש וכן כל האוכל וכו'. תוספת' דטבו"י פ"ב. ומ"ש וכל שאינו חיבור וכו'. תוספתא פ"א דטבול יום:

הלכות טומאת אוכלין - פרק שמיני

א חלות או כפרים שפנסו והיו נושכות זו בזו ודעתו להפרישן או שאפה חלה על גבי חלה בתנור ועדין לא קרמו פניה ונגע טבול יום באחת מהן לא פסל אלא החלה שנגע בה. * וכן המים שהרתיחו ונעשו כקובה. והגריסין שהרתיחו רתיחה ראשונה. ויין חדש וארו שהרתיחו. ונגע טבול יום ברתיחה אינו חבור ולא פסל אלא הרתיחה בלבד. ובשאר כל הטמאות בין קלות בין חמורות הכל חבור. אבל חלות שהיו נושכות זו בזו ואין דעתו להפריש. או שאפה חלה על גבי חלה ונשכו וקרמו בתנור. ורתיחת המים שאינה מחלחלת כקובה. ורתיחת הגריסין שניה. ורתיחת יין ישן. ורתיחת השמן בין ישן בין חדש. ורתיחת עדשים. הרי אלו חבור בטבול יום ואין צריך לומר בכל הטמאות:

הראב"ד וכן המים שהרתיחו. א"א זה כתב במקום קולית של מים המחולחלת והוא האופיא שעל פני המים ועל שם קלותה נקראת קולית ואני הייתי מפרש קולית כד ששואבין בו מים ויש בה נקב בשולים שהרוח נכנס בו ומבעבע את המים ובטבול יום שנגע באותו בעבוע אינו חיבור למים:

כסף משנה חלות או ככרים וכו'. בריש מס' טבול יום. כתב הראב"ד וכן המים שהרתיחו א"א זה כתב במקום קולית של מים וכו'. ור"ש פירש כפי רבינו. ומה שכתב ואורז. שם כרבי יהודה ויש לתמוה למה פסק כיחידאה ודוחק לומר דסבר רבינו דרבי יהודה מסיים דברי ת"ק הוא:

ב בצק שיצא בשעת אפיה ונמצא באמצע הכפר כמו מסמר יוצא. וכן קצת הבצק שנמשך ונחרך בעת אפיה והוא הנקרא חרחור. אם היו פחותים מכאצבע ונגע טבול יום בהן פסל כל הכפר. וכן אם נגע בגרגר מלח קטן שבכפר נפסל כל הכפר. ואין צריך לומר בכל הטמאות. אבל צרור שבכפר או תורמוס וגרגר מלח גדול וחרחור יתר מכאצבע שנגע בהן אפלו אב הטמאה הכפר טהור ואין צריך לומר בטבול יום:

כסף משנה ומ"ש בצק שיצא וכו'. שם :

ג רְקִיק שֶׁנֶחְרַךְ חֻצָּה וְחֻצָּה קִיָּם הָרִי זֶה אֵינוֹ חֲבוּר. נֶחְרַךְ הָאֻמָּצֵעַ וְהֶצְדָּדִין קִיָּמִין אֵינָן חֲבוּר זֶה לָזֶה אֶפְלוּ בְּאֵב הַטְּמֵאָה וְאֵין צָרִיךְ לֹמֵר בְּטָבוֹל יוֹם. בְּשֵׁר קִדְשׁ שְׁקָרָם עָלָיו הַמָּרְק וְנִגְע טָבוֹל יוֹם בְּקִיפָה הַחֲתִיכוֹת מִתְרוֹת. נִגְע בְּחֲתִיכָה הַחֲתִיכָה וְכָל הָעוֹלָין עִמָּה חֲבוּר. וְכֵן בְּתַבְשִׁיל קִטְנִיּוֹת שְׁקָרָם עַל גְּבִי פְרוֹסוֹת. שְׁמֹן שְׂצָף עַל גְּבִי יָין וְנִגְע טָבוֹל יוֹם בְּשְׁמֹן לֹא פָסֵל אֶלָּא הַשְּׁמֹן :

ההראב"ד רְקִיק שֶׁנֶחְרַךְ חֻצִּיה. א"א מצאתי זו המלה משובשת בתוספתא ולא כתבתיה למעלה וסוף בתוספתא וכן רמון שנמוק חציו וחציו קיים אינו חיבור נמוק באמצע והצדדין קיימין אינו חיבור זה לזה :

כסף משנה רְקִיק שֶׁנֶחְרַךְ וכו'. תוספתא פרק טבול יום אלא שכתובה בשיבוש. וכן כתב הראב"ד א"א מצאתי זו המלה משובשת בתוספתא וכו'. ומה שכתב וסוף התוספתא וכן רימון שנימוק וכו' כלומר ומסופה נלמד לרישא שהיא כמו שכתב רבינו : **בשר הקדש וכו'**. פרק ב' דטבול יום (דף קנ"א) וכת"ק : **שמן שצף וכו'**. גם זה שם וכתנא קמא :

ד יָרֵק תְּרוּמָה וּבִיצָה טְרוּפָה נְתוּנָה עַל גְּבִיו וְנִגְע טָבוֹל יוֹם בְּבִיצָה לֹא פָסֵל אֶלָּא קָלַח שְׁכַנְגָדוֹ. וְאִם הִיָּתָה כְּמִין כּוֹבֵעַ אֵינוֹ חֲבוּר :

כסף משנה יֵרֵק תְּרוּמָה וכו'. פרק ג' דטבול יום וכת"ק :

ה חוּט שֶׁל בִּיצָה שְׁקָרָם עַל דְּפָנָה שֶׁל אֶלְפָס וְנִגְע בּוֹ טָבוֹל יוֹם. מִן הַשָּׁפָה וּלְפָנִים חֲבוּר מִן הַשָּׁפָה וְלַחוּץ אֵינוֹ חֲבוּר. וְכֵן בְּקִטְנִיּוֹת שְׁקָרָמוֹ עַל שְׁפַת הַקְּדֻרָה :

כסף משנה חוּט שֶׁל בִּיצָה. ג"ז שם וכת"ק :

1 חֲבִית שְׁנֵקְבָה בֵּין מְשׁוּלָיָהּ בֵּין מְצַדִּיָּהּ וְסַתֵּם טְבוּל יוֹם הַנֶּקֶב בְּיָדָיו נִפְסְלָה כֻּלָּה :

כסף משנה **חבית שניקבה וכו'.** פרק ב' דטבול יום וכתנא קמא ואף על גב דבעבודה זרה פרק רבי ישמעאל (דף ס') אמרינן דר"פ כרבי יהודה ורבינו בפיי"ב מהמ"א פסק כרב פפא תירץ הר"י קורקוס ז"ל שסובר רבינו דרב יימר הוא דמוקים לר"פ כיחידאה ואתא לאפלוגי עליה אבל ר"פ ודאי שמיע ליה ואי הוה אמר מלתיה כיחידאה הוה מפרש בהדיא שפוסק כר"י הילכך אמרינן דלכ"ע אמרה למלתיה וסובר דלגבי טומאה הוי חיבור טפי מלענין י"י"נ וכדאמרינן התם השתא טהרותיו טהורות י"י"נ מיבעיא וכן כתב הרשב"א דלרבנן לענין טהרות הוי חיבור דחמירי להו טפי :

2 **הַמְעָרָה מְכָלִי לְכָלִי וְנִגַּע טְבוּל יוֹם בְּקְלוּחַ מְשַׁעְרֵינוּ זֶה שְׁנִיגַע
בּוּ בְּאַחַד וּמְאָה. שְׁתְּרוּמָה טְמֵאָה שְׁנִתְעַרְבָה בְּאַחַד וּמְאָה
בְּטָלָה בְּמַעוּטָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת תְּרוּמוֹת :**

3 **טְבוּל יוֹם שֶׁהָיָה תוֹרֵם אֶת הַבּוֹר וְנִפְלָה מִמֶּנּוּ חֲבִית שֶׁל
תְּרוּמָה וְשִׁקְעָה בְּבוֹר שֶׁל יַיִן וְנִגַּע בֵּינָם שֶׁבְּבוֹר. מִן הַשָּׁפָה וְלַחוּץ
אֵינוֹ חֲבוּר מִן הַשָּׁפָה וְלִפְנֵי חֲבוּר. 4 וְאִם הָיָה הַבּוֹר פִּיטֵס
אֶפְלוֹ הָיָה כָּלִי גָדוֹל שֶׁמְחַזֵּיק מְאֹה פֹּר כְּלוֹ חֲבוּר וְאִם נִגַּע
בְּמִקְצַת הַיַּיִן פָּסֵל הַתְּרוּמָה שֶׁבְּחֲבִית שֶׁבְּקִרְקַע הַכָּלִי :**

ההראב"ד **ואם היה הבור פיטס.** א"א לשון התוספתא ואם היה פיטס אפילו כלי שיש בו מאה כור כולו חיבור ופירושו שלא היה שם בור אבל (אם) היה (שם) תורם היין שבפיטס ונפלה החבית לתוך הפיטס ואפשר מפני שכבר נתבטל בכניסתו לפיטס מה שאין כן בבור :

כסף משנה **טבול יום שהיה תורם וכו'.** גם זה שם וכת"ק. **ומה שכתב ואם היה בבור פיטס וכו'.** תוספתא פ"ב דטבול יום. וכתב הראב"ד א"א לשון התוספתא ואם היה פיטס וכו'. כלומר שבתוספתא אינו כתוב ואם היה בבור פיטס אלא ואם היה פיטס ופירושו שלא היה שם בור אלא פיטס ונפלה החבית לתוך הפיטס ותיקון לשון הראב"ד כך הוא שלא היה שם בור אבל היה תורם היין שבפיטס ותיבת אם ותיבת שם צריך למחקם ונראה שגם רבינו היה מפרש כן. **ומ"ש בספרי רבינו ואם היה הבור קטן ט"ס** הוא וצריך למחוק

תיבת קטן ולכתוב במקומה פיטס וכן מצאתי בספר מוגה והיינו לומר שבמקום בור היה פיטס וטעם דין זה מפני שהחבית והפיטס שניהם כלי והכל אחד ונראה שזו היא כוונת הראב"ד במה שכתב ואפשר מפני שכבר נתבטל בכניסתו לפיטס :

ט הסלת של מנחות והלבונה והקטרת והגחלים שנגע טבול יום במקצתו פסל את כלן. במה דברים אמורים בגחלים שחותה במחתה ביום הכפורים. שהמחתה שחותה בה נכנס להיכל. אבל גחלים שחותה בכל יום כשהוא מערה במחתה של כסף לשל זָהב אם נתפזרו מן הגחלים אין בהן קדשה אלא * מכבדן לאמה :

ההראב"ד מכבדן לאמה. א"א אמת הוא שכך אמרו בירושלמי במסכת חגיגה אבל סוף השמועה עלתה אפילו בגחלים דכל יום מפני שנזקקו לכלים מתחלה קודם שעירה אותן וכל זמן שלא עירה אותן אם נגע במקצתן פסל את כולן :

כסף משנה הסולת של מנחות וכו'. ריש פרק ח' דעדיות ומייתי לה פרק קמא דפסחים (דף י"ט) ופ"ה דיומא (דף מ"ח) ופ' בתרא דחגיגה (דף כ"ג ע"ב). ומה שכתב במה דברים אמורים בגחלים שחותה וכו'. בירושלמי פרק חומר בקדש אהא דתנן הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש תמן תנינן הוסיף ר"ע הסולת והקטורת והלבונה והגחלים שנגע טבול יום במקצתן שפסל את כולן וכו' מאי גחלים אמר רבי בון בר כהנא תפתר בגחלים של יום הכיפורים שבמה שהוא חותה הוא מכניס אבל בגחלים שבכל יום לא כההיא דתנינן נתפזר ממנו כקב גחלים היה מכבדן לאמה : כתב הראב"ד א"א אמת הוא שכך אמרו בירושלמי פרק בתרא דחגיגה אבל סוף השמועה עלתה וכו'. טעמו משום דהתם מסיים בה אמר ר' מתניה וכי סלת וקטורת וכו' יש לומר שרבינו יפרש שאינו מסקנא אלא פלוגתא ופסק כמאן דמיקל בדרבנן דהא דרבי מתניה לא מכרעא שיאמר רבי בון דגחלים של כל יום אע"פ שנזקקו לכליין מאחר שמתפזר מהם ואינם משמשות אין לומר בהם מצרפן שא"כ נתקדשו כולם ואיך ישליכו המתפזר מהם לאמה. והתוספות כתבו בשם רבינו ניסים גאון ז"ל כדברי רבי בון וכדברי רבינו :

ז מקפה של חליו או ריקק של חליו ושמון של תרומה צף על גביהו ונגע טבול יום בשמון לא פסל אלא השמון בלבד. ואם חבץ כל מקום שהלך בו השמון פסל:

כסף משנה מקפה או ריקק וכו'. פרק שני דטבול יום:

יא ירק של חליו שבשלו בשמון של תרומה ונגע בו טבול יום לא פסל אלא מקום מגעו:

כסף משנה ירק של חוליו וכו'. פרק שלישי דטבול יום וכרבי עקיבא מחבירו:

יב המקפה של תרומה והשום והשמון של חליו שנגע טבול יום במקצתו פסל את כלו:

יג המקפה של חליו והשמון של תרומה שנגע טבול יום במקצתו לא פסל אלא מקום מגעו. אם היה השום מרבה הולכין אחר הרב. אימתי בזמן שהוא גוש בקערה אבל אם היה מפזר במדוכה ונגע במקצתו לא פסל אלא מקום מגעו מפני שהוא רוצה בפזורו. ושאר כל הנדוכין שדרךן לדוכן במשקין כגון השום בשמון אם דכו שלא במשקין וקבצו אף על פי שהן גוש בקערה ונגע בהן לא פסל אלא מקום מגעו. שהרי הם כעגול של דבילה שאם נטמא מקצתו לא נטמא כלו:

ההראב"ד הנדוכין שדרכן וכו'. א"א לשון המשנה ושאר הנדוכין שדרכן במשקין אבל שדרכן לדוך במשקין ודכן שלא במשקין וכו' משמע שהגוש אינו מחובר משני נימין אלא א"כ נדוכו במשקין אבל אם לא נדוכו במשקין אע"פ שדרכן לדוך במשקין והן גוש בקערה אינו חיבור:

כסף משנה (יב-יג) המקפה של תרומה וכו' עד בעיגול של דבילה. פ"ב דטבול יום. כתב הראב"ד א"א לשון המשנה וכו'. טעמו שחסר בלשון רבינו מלשון המשנה. ויש לומר שרבינו קיצר הלשון ופירושו כפי המשנה וכך פירוש

לשונו ושאר כל הנדוכין שדרכן לדוכן במשקין כלומר ודכן במשקים כך דינם ואם דכן שלא במשקין אף על פי שהם גוש בקערה וכו' :

יד עֵסָה שְׁקָרָא שֵׁם חֲלָתָה בְּצִפּוֹנָה אוּ בְּדְרוֹמָה. וְכֵן חֲקֻשׁוֹת שְׁקָרָא שֵׁם תְּרוּמָה בְּצִפּוֹנָה אוּ בְּדְרוֹמָה הֲרִי זֶה חֲבוּר. וְאִם נִגַע טְבוּל יוֹם בְּמִקְצֵת הָעֵסָה נִפְסְלָה הַחֲלָה. נִטְלָה חֲלָתָה מִתּוֹכָה וְחִזְרָה לְתוֹכָה אִינוּ חֲבוּר :

כסף משנה עיסה שקרא שם וכו'. תוספתא רפ"ב דטבול יום :

טו עֵסָה שֶׁנִּדְמָעָה אוּ שֶׁנִּתְחַמְצָה בְּשָׂאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה אֵינָה נִפְסְלָת בְּטְבוּל יוֹם :

כסף משנה עיסה שנדמעה וכו'. משנה פ"ג דטבול יום וכתנא קמא ומייתי לה בפרק יוצא דופן (דף מ"ו מ"ז) :

טז עֵסָה שֶׁהִכְשָׁרָה בְּמִשְׁקִין וְנִלְוְשָׁה בְּמֵי פְרוֹת וְנִגַע בָּהּ טְבוּל יוֹם לֹא פָסַל אֶלָּא מְקוֹם מִגְעוֹ בְּלֶבֶד :

כסף משנה עיסה שהוכשרה במשקין וכו'. שם כרבי עקיבא מחבירו :

יז מֵעֶשֶׂר רֵאשׁוֹן שֶׁהִכְשָׁר וְנִגַע בּוֹ טְבוּל יוֹם אוּ יְדִים מְסֻאָבוֹת מִפְּרִישֵׁין מִמֶּנּוּ תְרוּמַת מֵעֶשֶׂר בְּטָהֳרָה. מִפְּנֵי שֶׁמֵּעֶשֶׂר רֵאשׁוֹן כְּחֶלֶין וְטְבוּל יוֹם וְיְדִים מְסֻאָבוֹת אֵינָם פּוֹסְלִין אֶת הַחֶלֶין שֶׁהִשְׁלִישִׁי בְּחֶלֶין טָהוֹר כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁהִיא טְבוּלַת יוֹם לָשָׂה אֶת הָעֵסָה וְקוֹצָה לָהּ חֲלָה וּמִפְּרִישָׁתָה וּמִנִּיחָתָה בְּכֵלִים וְנוֹתְנָתוֹ עִם שְׂאֵר הָעֵסָה כְּאַחַת. וּמִקְפָּת עַל הַכֵּל כְּדִי לְתַרֵּם מִן הַמִּקְוֶה וְאַחַר כֵּן קוֹרְאָה לָהּ שֵׁם וְאוֹמְרַת הֲרִי זֹה חֲלָה. וּמִשְׁתַּקְרָא לָהּ שֵׁם לֹא תִגַע בָּהּ שְׁלֹא תִפְסְלָנָה. וְכֵן הִיא עוֹשָׂה אִם לָשָׂה בְּעֶרְבָה שֶׁהִיא טְבוּלַת יוֹם :

יח לָגִין שֶׁהוּא טָבוֹל יוֹם שֶׁמְלָאָהוּ מִחֲבִית מַעֲשֵׂר שֶׁלֹּא נִטְלָה תְרוּמָתוֹ וְאָמַר הָרִי זֶה תְרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מֵה שֶׁבְּחֲבִית אַחֵר שֶׁתִּחְשַׁד הָרִי זֶה תְרוּמָה טְהוֹרָה. לָפִי שֶׁאֵינָה נַעֲשִׂית תְרוּמַת מַעֲשֵׂר עַד שֶׁתִּחְשַׁד כָּפִי תִנְאוֹ וְאַחֵר שֶׁתִּחְשַׁד יַעֲרִיב שֶׁמֶשׁוֹ שֶׁ לָגִין וַיִּטְהַר. נִשְׁבְּרָה הַחֲבִית קִדְּם שֶׁתִּחְשַׁד הַלָּגִין בְּטַבְּלוֹ. נִשְׁבַּר הַלָּגִין הַחֲבִית בְּטַבְּלָה :

כסף משנה (יז-יח) מעשר ראשון שהוכשר וכו'. רפ"ד דטבול יום : וכן האשה שהיא טבולת יום וכו' עד החבית בטבלה. שם ומייתי לה בפ"ק דנדה (דף ז')

יט טָבוֹל יוֹם מִטְמְאָת מֵת וּמִבְּעִילַת נִדָּה עוֹשֶׂה בְּבֵית הַבַּד. וְכֵן שָׁאֵר הַטְּמֵאִים שֶׁטַּבְּלוּ עוֹשִׂין בְּטְהוֹרוֹת. חוּץ מִזֵּב וְזָבָה בְּשִׁבְעֵי שְׁלֶהוֹן שָׂאֵף עַל פִּי שֶׁטַּבְּלוּ לֹא יַעֲשׂוּ בְּבֵית הַבַּד וְלֹא יִתְעַסְקוּ בְּטְהוֹרוֹת שָׂמָא יֵרְאוּ וְנִמְצְאוּ טְמֵאִים לְמַפְרַע שֶׁהָרִי סוֹתְרִין הַכֹּל כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ :

כסף משנה טבול יום מטומאת מת וכו' חוץ מזב וזבה בשביעי שלהם. פרק תינוקת (דף ס"ז ע"ב) וברייתא בתורת כהנים :

הלכות טומאת אוכלין - פרק תשיעי

א הַשֶּׁמֶן אוֹ הַדְּבֵשׁ שֶׁנִּטְמְאוּ וְאַחֵר כָּדָּ קָרְשׁוּ וְאַחֵר כָּדָּ נִמּוּחוּ הָרִי הֵן רֵאשׁוֹן לְטְמֵאָה לְעוֹלָם מִפְּנֵי שֶׁהֵן כְּמִשְׁקִין וְאֵף עַל פִּי שֶׁקָּפְאוּ אַחֵר שֶׁנִּטְמְאוּ :

כסף משנה השמן או הדבש וכו'. פרק ג' דטהרות רבי מאיר אומר השמן תחלה לעולם וחכמים אומרים אף הדבש רבי שמעון שזורי אומר אף היין ופסק כחכמים ואע"ג דבפרק הקומץ (דף ל' ע"ב) אמרינן דהלכה כר"ש שזורי לא סמך רבינו על זה משום דבפרק בהמה המקשה (דף ע"ה ע"ב) סבר רב אשי שאין הלכה כמותו אלא במסוכן ובתרומת מעשר של דמאי וכתב רבינו בפירוש המשנה כוונת אומרו תחלה לעולם שאם נטמא ואחר נקפה (אחר זה) ואחר נמחה ואחר נקפה אפילו היה זה אלף פעמים הנה הוא תחלה אפילו בעת הקפותו לפי שהקפאתו אינה הקפאה לפי שלא יקפאו באמת ומשקה יחשב ואפילו בעת ההקפאה ואף על פי שמלשונו כאן היה נראה לומר שהם כמשקה בעת שנימוחו דוקא לא בעת הקפאתם כבר אפשר לפרש דאפילו בשעת הקפאתם קאמר כמו שכתב בפירוש המשנה :

ב הַרְטָב וְהַגְרִיסִין וְהַחֲלָב שֶׁקָרְשׁוּ הֵרִי הוּן כְּאֶכְלִין וְצָרִיכִין מִחֻשְׁבָּה. וְאִם נִגַע בָּהֶן אֶכֶל רֵאשׁוֹן אוּ מִשְׁקָה נִעֲשׂוּ שְׁנַיִם. הֵיזָה בָּהֶן מִשְׁקָה טוֹפֵחַ הֵרִי הוּן כְּמִשְׁקִין וְהוּן תְּחִלָּה לְטִמְאָה. נְטִמְאוּ כְּשֶׁהוּן מִשְׁקִין וְקָפְאוּ אַחַר כֵּן וְקָרְשׁוּ הֵרִי הוּן שְׁנַיִם כְּמוֹ אֶכֶל שְׁנִטְמָא מִמִּשְׁקִין טִמְאִין. נְטִמְאוּ כְּשֶׁהוּן קְפוּיִים וְנִמְוָחוּ וְנִעֲשׂוּ מִשְׁקִין אִם הָיוּ כְּבִיצָה מְכֻוֵן הֵרִי הַמִּשְׁקִין טְהוֹרִין. הָיוּ יוֹתֵר מִכְּבִיצָה הַמִּשְׁקִין טִמְאִין שֶׁכְּשֶׁנִּמְוָחָה טְפָה רֵאשׁוֹנָה נְטִמְאָת בְּכְבִיצָה אֶכֶל טִמְאָה שְׁנִמְוָחָה מִמֶּנּוּ וְאוֹתָהּ הַטְּפָה תְּטִמְאָ כָּל הַמִּשְׁקִין שְׁנִמְוָחוּ אַחֲרֶיהָ. וְכֵן טִמְאָ מֵת שֶׁסַּחֲט זֵיתִים וְעֵנְבִים שֶׁהִכְשֵׁרוּ אִם הָיוּ כְּבִיצָה הֵרִי הַמִּשְׁקִין הַיּוֹצְאִין מֵהוּן טְהוֹרִין. וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִגַע בְּמִקּוֹם הַמִּשְׁקָה שֶׁהַמִּשְׁקָה כְּמִפְקָד בְּאֶכֶל וְכֹאֵלוּ הֵיא גוּף אַחַר. הָיוּ אוֹתָן זֵיתִים וְעֵנְבִים יָתֵר מִכְּבִיצָה הֵרִי הַמִּשְׁקִין הַיּוֹצְאִין מֵהוּן טִמְאִין שֶׁכֵּינּוּ שִׁינְצָת טְפָה רֵאשׁוֹנָה נְטִמְאָת בְּכְבִיצָה וְטִמְאָה כָּל הַמִּשְׁקִין. וְאִם הֵיזָה הַסּוּחֲט זָב וְזָבָה וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן אֶפְלוּ סַחֲט גִּרְגָר אַחַד יַחֲדֵי שֶׁלֹּא הִכְשֵׁר וְלֹא נִגַע בַּמִּשְׁקָה הַמִּשְׁקָה טִמְאָ שֶׁכֵּינּוּ שִׁינְצָת טְפָה רֵאשׁוֹנָה נְטִמְאָת בְּמִשְׁאָה הִזָּב שֶׁהִזָּב שֶׁנִּשְׂאָ אֶכְלִין אוּ מִשְׁקִין טִמְאִין כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. וְכֵן זָב שֶׁחֲלַב אֶת הָעֵז הַחֲלָב טִמְאָ שֶׁכֵּינּוּ שִׁינְצָת טְפָה הֵרֵאשׁוֹנָה נְטִמְאָת בְּמִשְׁאָה הִזָּב :

כסף משנה הרוטב והגריסין והחלב וכו'. משנה ריש פרק ג' דטהרות הרוטב והגריסין והחלב בזמן שהם משקה טופח הרי אלו תחלה קרשו הרי אלו שניים חזרו ונמוחו כביצה מכוון טהור יתר מכביצה טמא שכיון שיצאת טיפה הראשונה נטמאת מכביצה ופירש שם רבינו כבר ביארנו פעמים רבות שהמשקים תחלה לעולם וכו': **וכן טמא מת שסחט זיתים וענבים וכו' עד במשא הזב. שם. ומה שכתב שהמשקה כמופקד באוכל וכאילו הוא גוף אחר** ברי"ש גרסינן וכדאמרינן בפרק כל שעה (דף ל"ג ע"ב) רב אחא בשם רבי יוחנן ומשמע דרבא נמי סבר כוותיה:

א קִדְרָה שְׁמֵלָא קְבֻשִׁין שֶׁל חֲלִין וְיִצְאוּ עֲלֵיהֶם חוּץ לְקִדְרָה וְנָגַע אֶב הַטְּמֵאָה אוֹ רֵאשׁוֹן בְּעֵלָה שְׁחוּץ לְקִדְרָה בְּמִקּוֹם הַנְּגוּב אִף עַל פִּי שֵׁישׁ בְּעֵלָה כְּבִיצָה הוּא טְמֵא וְהַכֵּל טָהוֹר. חֲזַר לְקִדְרָה טְמֵא אֶת הַמְּשֻׁקִין שָׁבָה וְנִטְמֵאת הַקִּדְרָה וְכֹל הַקְּבֻשִׁין. נָגַע בְּעֵלָה שְׁחוּץ לְקִדְרָה וְהָיָה בּוֹ מְשֻׁקָה אִם יֵשׁ בְּעֵלָה כְּבִיצָה הַכֵּל טְמֵא שֶׁהֶעֱלָה מִטְמֵא מְשֻׁקָה שְׁעָלָיו וְהַמְּשֻׁקָה מִטְמֵא כָּל הַמְּשֻׁקִין שֶׁבְּקִדְרָה וּמִטְמֵא אֶת הַקִּדְרָה. הִיָּתָה הַקִּדְרָה מְלֵאָה כְּבֻשִׁים שֶׁל תְּרוּמָה וְנִעַר אוֹתָהּ טְבוּל יוֹם וְרָאָה מְשֻׁקִין עַל יָדוֹ סָפַק מִן הַקִּדְרָה נִתְּזוּ סָפַק שֶׁהִקְלַח נָגַע בְּיָדוֹ הִיָּרַק פְּסוּל וְהַקִּדְרָה טָהוֹרָה:

כסף משנה קדירה שמלאה וכו' עד והקדירה טהורה. פ"ב דטהרות:

ד טְמֵא שֶׁהָיָה אוֹכֵל עֲנָבִים מְכֻשָּׁרִים וְנִפְּל מִמֶּנּוּ גִרְגֵר יְחִידִי לַגַּת אִם הָיָה שָׁלֵם * וְלֹא נִשְׁמַט מִמֶּנּוּ עֵקֶצוֹ הַגַּת טָהוֹר. וְאִם נִטַּל עֵקֶצוֹ וְהָיָה עֲנָבִים מוֹכְנִים בְּעֵבִיט וְכִיּוֹצֵא בּוֹ לְדַרְכּוֹן שֶׁהָרִי רוֹצֵה בַּמְּשֻׁקָה הַיּוֹצֵא מֵהוֹן נִטְמֵא הַגַּת בְּטַפַּת מְשֻׁקָה שֶׁבְּרֵאשׁ הַגִּרְגֵר בְּמִקּוֹם הֶעֱלָץ. נִפְּלוּ מִמֶּנּוּ עֲנָבִים וְדַרְכּוֹן בְּמִקּוֹם מוֹפְנָה אִם הָיָה כְּבִיצָה מְכוּוֹן הָרִי הַמְּשֻׁקִין הַיּוֹצֵאִין מֵהוֹן * טָהוֹרִין כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. הָיָה יִתֵּר מְכֻבֵּיצָה הַיּוֹצֵא מֵהוֹן טְמֵא שְׁכִינּוֹן שִׁיָּצֵאת טָפָה רֵאשׁוֹנָה נִטְמֵאת בְּכְבִיצָה וּמִטְמֵאת אֶת כָּל הַמְּשֻׁקָה הַיּוֹצֵא אַחֲרֶיהָ:

ההראב"ד ולא נשמט. א"א לשון המשנה נפל ממנו גרגיר יחידי יש לו חותם טהור אין לו חותם טמא חותם האמור במשנה הוא העוקץ שכתב בתוספתא בד"א שנגע הטמא במקום חותם לא נגע הטמא במקום חותם טהור: **טהורין כמו שביארנו וכו'.** א"א והוא שלא נגע במשקה:

כסף משנה **טמא שהיה אוכל ענבים וכו'.** בפרק י' דטהרות. וכתב הראב"ד ולא נשמט ממנו עוקצו אמר אברהם לשון המשנה נפל ממנו גרגיר יחידי וכו'. פשוט הוא. ומ"ש בתוספתא בד"א שנגע הטמא במקום חותם וכו'. בפרק י"א דטהרות אלא שכתוב שם בשיבוש ובתוספתא שביד הראב"ד היה כתובה כתיקנה והעתיקה ופירשה ורבינו השמיטה אפשר דמשום דמילתא דפשיטא היא: **כתב** הראב"ד כמו שביארנו א"א והוא שלא נגע במשקה. ופשוט הוא:

ה גוש של זיתים טמאין שהיה מקבץ ומחבר והשליכו לתוך תנור והסק אם היה כביצה מכון התנור טהור שאין האכלין מטמאין פלים והמשקה היוצא מהן טהור כמו שבארנו. היה הגוש יתר מכביצה נטמא התנור שכשיצאה טפה אחת נטמאת בכביצה וטמאה את התנור. לפיכך אם הזיתים הטמאין פרוין ואינן גוש אפלו הן מאה התנור טהור:

כסף משנה **גוש של זיתים טמאים וכו'.** פרק שלישי דטהרות:

ו עצים שנבלעו בהם משקין טמאין והסיקן התנור טהור שהרי בטלו בעצים. ואפלו הוציא העצים שנפלו עליהן גשמים ונפלו לרצונו והסיקן התנור טהור ואין המים שעליהן מתטמאין מן המשקין הבלועין בהם. ולא יסיקם אלא בידיים טהורות גזרה שלא יסיקם הטמא ונמצאו המשקין שעליהם מטמאין את התנור:

כסף משנה **עצים שנבלעו בהם משקים טמאים וכו'.** סוף פ"ד דמכשירין עצים שנפלו עליהם משקין וכו':

ז שָׂרַץ שְׁנַמְצָא בְּרַחֲמֵי שָׁל זֵיתִים אֵין טָמֵא אֶלָּא מְקוֹם מִגְעוֹ. אִם הָיָה מִשְׁקָה מְהֻלָּךְ הַכֹּל טָמֵא. שְׂפִינּוֹן שְׁנִטְמָא מְקַצֵּת הַמִּשְׁקָה נִטְמָא כְּלוּ וְהַשָּׁמֶן מְטַמָּא אֶת כָּל הַזֵּיתִים. נִמְצָא עַל גְּבִי הָעֵלְיִן לְמַעַלָּה מִן הַזֵּיתִים יִשְׁאַלוּ מִן הַבַּדְדִין אִם אָמְרוּ לֹא נִגְעָנוּ נְאֻמְנִין. נִמְצָא עַל אוֹם שָׁל זֵיתִים נִטְמָא כָּל הַגּוֹשׁ כְּמוֹ שְׂבֻאֲרָנוּ. נִמְצָא עַל גְּבִי זֵיתִים פְּרוּרִין וְהוּא נוֹגֵעַ בְּכַבִּיצָה הַכֹּל טָמֵא שֶׁהָאוֹכֵל שֶׁהוּא כְּבִיצָה מְטַמָּא הַמִּשְׁקָה הַמְעַרְבַּב בָּהוֹן וְהַמִּשְׁקָה מְטַמָּא שְׂאֵר הַזֵּיתִים. הָיוּ פְּרוּרִין עַל גְּבִי פְּרוּרִין וְהַמִּשְׁקָה מְלַמְטָה אֶף עַל פִּי שְׂנֵגַע בְּכַבִּיצָה אֵין טָמֵא אֶלָּא מְקוֹם מִגְעוֹ:

כסף משנה שרץ שנמצא בריחים וכו'. ספ"ט דטהרות:

ח עִם הָאָרֶץ שֶׁהוֹשִׁיט יָדָיו לַגַּת וְנִגַּע בְּאֲשָׁכּוֹלוֹת אֲשָׁכּוֹל וְכָל סְבִיבוֹתָיו טָמֵאִין וְהַגַּת כְּלָה טְהוֹרָה מִפְּנֵי שְׂמִפְסִיקוֹן הָאֲשָׁכּוֹלוֹת שֶׁסְבִיבוֹת זֶה הָאֲשָׁכּוֹל בֵּינוֹ וּבֵין שְׂאֵר הַגַּת:

כסף משנה עם הארץ שהושיט ידיו וכו'. בשילהי ע"ז (דף ע"ה ע"ב) וכדאורו ליה רבנן לר' ירמיה:

ט הַגַּפֶּת וְהַזָּגִים שֶׁנֶּעְשׂוּ בְּטְהָרָה וְהִלְכוּ עֲלֵיהֶן טָמֵאִין וְאַחַר כֵּן יֵצְאוּ מֵהוֹן מִשְׁקִין הָרִי אֵלּוּ טְהוֹרִין שֶׁמִּתְחַלָּה נֶעְשׂוּ בְּטְהָרָה. וְאִם נֶעְשׂוּ מִתְחַלָּה בְּטָמְאָה וַיֵּצְאוּ מֵהוֹן מִשְׁקִין טָמֵאִין:

כסף משנה הגפת והזגין וכו'. פ"ט דכלים:

י הַבַּדְדִין שֶׁנִּכְנָסִין וַיּוֹצְאִין וּמִשְׁקִין טָמֵאִין בְּתוֹךְ בֵּית הַבַּד אִם יֵשׁ בֵּין מִשְׁקִין לַזֵּיתִים כְּדִי שְׂיִנְגְּבוּ אֶת רַגְלֵיהֶן בְּאָרֶץ הָרִי הַזֵּיתִים טְהוֹרִין שֶׁהֵנוּגַע בְּמִשְׁקִין טָמֵאִים שֶׁלֹּא בִּידָיו טְהוֹר וְאִפְלוּ לְקַדָּשׁ. כְּפָרוֹת הֶקְדָּשׁ שֶׁהָיוּ בָּהוֹן גּוֹמּוֹת וּבְתוֹךְ הַגּוֹמּוֹת

היו משקין של קדש ונגע השרץ באחת מהן ונגעה ראשונה בשניה ושניה בשלישית אפלו מאה בלן ראשון לטמאה. מפני המשקה שבגמות וחבת הקדש הרי הן בלן כמשקין שאין מונין בהן. אבל אם היו כפרות תרומה הרי הכפר השלישית בלבד פסולה ומשלישית והלאה טהור. ואם היה משקה טופח על כל הכפרות אף בתרומה הכל טמאות וכלן שניות חוץ מן הראשונה שנגע בה השרץ שהיא ראשון:

כסף משנה הבדדים שהיו נכנסים ויוצאים וכו'. בפ"י דטהרות: ככרות הקדש שהיו בהם גומות וכו'. ספ"ק דטהרות:

יא אבעבוע הנעשה בעבי החבית והרי הוא כמו כלי אחר בצדה אם נקב האבעבוע לאויר החבית ונקב נקב אחר לחוץ זה כנגד זה. או שהיה הנקב הפנימי מלמטה והחיצון מלמעלה והיה האבעבוע והחבית מלאים משקין. * אם נגע אב הטמאה במשקה שבאבעבועות נטמאו כל המשקין שבחבית. היתה החבית מקפת צמיד פתיל ונתונה באהל המת נטמאת מפני הנקב שבאבעבוע זה שהרי הוא מפלש לאוירה. וכן אם היה הנקב שבאבעבוע שבפנים מלמעלה והחיצון מלמטה הרי זו אינה נצלת בצמיד פתיל. אבל אם נגע אב הטמאה באבעבוע לא נטמאו משקין שבחבית והנם כמבדלין מהן:

ההראב"ד אם נגע אב הטמאה במשקה. א"א ואם לנגיעת המשקין דברה המשנה מה צורך להיותו אב הטמאה והלא אף טבול יום פוסל אותם ופוסל לכל מה שבחבית אלא לא בא המשנה כי אם ללמד על אויר האבעבוע כשיכנס השרץ באוירו דרך הנקב אם נחשוב אותו כאילו נכנס באויר החבית וי"ל שעל אבעבוע עצמו אמר שאם הנקב החיצון הוא מלמעלה והפנימי מלמטה שהאבעבוע טמא מאוירו כי הוא חשוב לו כפתח לפי שהמשקים באין לאבעבוע דרך העליון לתחתון ואפשר שגם החבית טמאה אבל כשהנקב החיצון למטה שאין המשקין שנכנסים שם נשארים בו ואין נכנסים לחבית עד שעולין למעלה אין זה הנקב חשוב להיותו פתח לא לחבית ואף לא לעצמו ואינו מיטמא מאוירו דרך אותו הנקב והתורה אמרה כל כלי פתוח שהטמאה

קודמת לפתחו וזה אינו פתחו ומפני שראיתי לשון המשנה טמא וטהור לא אמרו טמאה וטהורה למדתי שעל האבעבוע עצמו אמרו :

כסף משנה אבעבוע הנעשה בעובי החבית וכו'. בספ"ב דטבול יום. כתב הראב"ד אם נגע אב הטומאה במשקה א"א ואם לנגיעת המשקים דברה המשנה וכו'. מה שכתב אם לנגיעת המשקים דברה המשנה מה צורך להיותו אב הטומאה והלא אף טבול יום פוסל אותה וכו' י"ל דלרבותא דסיפא נקטיה שאף על פי שהוא אב הטומאה אם נגע באבעבוע לא נטמאו משקים שבחבית :

הלכות טומאת אוכלין - פרק עשירי

א כָּבֵר בְּאֶרְנוּ שֶׁהַשְּׁבָעָה מִשְׁקִין בְּלֶבֶד הֵן שְׁמֵטֵטְמָאִין אוּ מְכַשִּׁירִין וְהַשְּׁאָר קְרוּיִין מִי פְרוֹת וְאֵינָם מִתְטַמְּאִין וְלֹא מְכַשִּׁירִין. וְשְׁבָעָה מִשְׁקִין שְׁמַנֵּינוּ תּוֹלְדוֹתֵיהֶם כִּיּוֹצֵא בְהֶם :

כסף משנה כבר ביארנו וכו'. בפרק ראשון :

ב תּוֹלְדוֹת הַמַּיִם הֵם הַיּוֹצֵא מִן הָעֵין וּמִן הָאֵזֶן וּמִן הַחֹטֶם וּמִן הַפֶּה וּמִי רִגְלֵי בְּנֵי אָדָם בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים כָּל אֵלוֹ הַיּוֹצֵאִין מִן הָאָדָם מִשְׁקִין הֵן בֵּין שְׂיָצָאוּ לְדַעְתּוֹ שֶׁל אָדָם בֵּין שְׂיָצָאוּ שְׁלֵא לְדַעְתּוֹ. אֲבָל מִי רִגְלֵי בְּהֵמָה וְהַמְּלַח שְׁנִמְחַת הָרִי הֵן כְּמִי פְרוֹת לֹא מִתְטַמְּאִין וְלֹא מְכַשִּׁירִין :

כסף משנה תולדות המים וכו'. פ"ו דמכשירין. ומ"ש אבל מי רגלי בהמה וכו'. תוספתא בסוף מכשירין אלא שכתובה בשיבוש קצת :

ג הַדָּם הַמְּנוּי מִן הַמִּשְׁקִין הוּא הַדָּם הַשּׁוֹתֵת בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה מִן הַבְּהֵמָה וְהַחֲזִיה וְהַעוֹפוֹת הַטְּהוֹרִין. אֲבָל דָּם הַקְּלוּיִם אֵינּוּ

מְכַשֵּׁיר שְׁעָדִין חַיִּים הֵן וְהָרִי הוּא דוֹמָה לְדָם מִכָּה אוֹ לְדָם הַקֶּזֶה. הַשּׁוֹחֵט וְנִתְּזוּ דָם עַל הָאֶכְלִין וְנִתְקַנַּח הַדָּם בֵּין סִימָן לְסִימָן הָרִי זֶה סֶפֶק. לְפִיכָךְ תּוֹלֵין עָלָיו לֹא אוֹכְלִין וְלֹא שׁוֹרְפִין. תּוֹלְדוֹת הַדָּם דָּם הַקֶּזֶה שֶׁל אָדָם שֶׁהוֹצִיאוֹ לְשִׁתְיָה אֲבָל אִם הוֹצִיאוֹ לְרַפּוּאָה טָהוֹר וְאִינוֹ מְכַשֵּׁיר. וְכֵן דָּם שְׁחִיטָה בְּבִהְמָה וּבְחִיָּה וּבְעוֹפּוֹת הַטְּמֵאִין וְהַדָּם הַיּוֹצֵא עִם הַלְחָה וְעִם הָרַעִי וְדָם הַשְּׁחִין וְהָאֲבַעְבוּעוֹת וְתַמְצִית הַבָּשָׂר כָּל אֵלוֹ אֵינָן מִתְטַמְּאִין וְלֹא מְכַשֵּׁרִין אֶלָּא הָרִי הֵן כְּשֶׁאֵר מִי פְרוֹת. וְדָם הַשְּׂרָץ כְּבָשָׂרוֹ מְטַמֵּא וְאִינוֹ מְכַשֵּׁיר. וְאֵין לָנוּ כִּיּוֹצֵא בּוֹ :

כסף משנה הדם המנוי מן וכו' מן הבהמה והחיה והעופות הטהורים. משנה פ"ו דמכשירין. ומה שכתב אבל דם הקילוח אינו מכשיר. פרק דם שחיטה עלה כ"ב ופרק שני דחולין (דף ל"ו): השוחט ונתז דם וכו'. פרק השוחט שם וכדאסיק רבי אלעזר: תולדות הדם וכו' עד הרי הם כחלב. בפרק ששי דמכשירין:

ד מי החלב הרי הן כחלב. וחלב האדם שאינו צריך לו אינו משקה לא מכשיר ולא מתטמא. לפיכך חלב הזכר אינו משקה. וכן חלב בהמה וחייה שיצא שלא לרצון כגון שזב מהדד מאליו או שחלבו כמתעסק. אבל חלב האשה בין שיצא לרצון בין שיצא שלא לרצון סתמו משקה ומתטמא או מכשיר מפני שהוא ראוי לתינוק:

כסף משנה לפיכך חלב הזכר וכו'. שם כרבי שמעון בן אלעזר ופסק כמותו דמשמע דליכא מאן דפליג עליה: וכן חלב בהמה וחיה וכו'. בסוף מכשירין וכרבי עקיבא דיהיב טעמא למילתיה. ומה שכתב אבל חלב האשה וכו'. פשוט הוא:

ה המשקין שיוצאין מאותן הטמאין שאותן המשקין אבות טמאה מטמאים בלא הכשר שהטמאה וההכשר באין כאחת ואלו הן. זוב הזב ושכבת זרעו ומימי רגליו. ורביעית דם מן

המת. ודם הנדה. וכן דם מגפתו של זב וחבריו וחלב של אשה ודמעת עינים עם שאר תולדות המים היוצאין מהן מטמאין כמשקין טמאין שמתמאין בלא פונה שמשקין טמאין מטמאין לרצון ושלא לרצון. לפיכך נדה או זבה שנטף חלב מדדיה לאויר התנור נטמא התנור וכל מה שבתוכו :

כסף משנה המשקים שיוצאים וכו'. שם. וכתוב בספרי רבינו מתמאין בלא הכשר וטעות סופר הוא וצריך להגיה מטמאין בלא הכשר. ומה שכתב וכן דם מגפתו של זב וחלב האשה ודמעת עינים וכו'. בפרק דם הנדה (דף נ"ה ע"ב). ומ"ש לפיכך נדה או זבה וכו'. פרק ח' דכלים :

ו כָּבֵר בְּאֶרְנוּ שֶׁהַמְּשָׁקִין הַיּוֹצְאִין מִטְּבוֹל יוֹם אֵינָם טְמֵאִים. לְפִיכֵךְ אִם נָפְלוּ אֶפְלוּ עַל כָּבֵר שֶׁל תְּרוּמָה אֵינּוּ מְכָשֵׁר עַד שֶׁיִּפְּלוּ לְרִצּוֹן כְּשֶׁאֵר הַמְּשָׁקִין הִטְהוּרִין שְׂאֵינָן מְכַשְׁרִין אֶלָּא לְרִצּוֹן :

כסף משנה כָּבֵר בִּיאֲרֵנוּ וכו'. בפרק י' משאר אבות הטומאה והוא משנה ברפ"ב דטבול יום :

ז הַזְּעָה וְהַלְחָה הַסְּרוּחָה וְהִרְעִי וְהַמְּשָׁקִין הַיּוֹצְאִין מִבֶּן שְׂמוֹנָה חֳדָשִׁים וְהַשּׁוֹתָה מִי טְבֻרָה וְכִיּוֹצָא בָּהֶן אֵף עַל פִּי שְׂיּוֹצְאִין נְקִיִּים כָּל אֵלוּ אֵינָן חֲשׂוּבִין מִשְׁקָה וְלֹא מִתְּמֵאִין וְלֹא מְכַשְׁרִין :

כסף משנה הַזְּעָה וְהַלְחָה הַסְּרוּחָה וכו' עַד נְקִיִּים. פרק ששי דמכשירין :

ח הַשּׁוֹתָה שְׂאֵר מְשָׁקִין וְיֹצְאוּ הָרִי הוּא מְשָׁקִין כְּשֶׁהֵיוּ שְׂאֵין שְׂאֵר הַמְּשָׁקִין טְהוּרִין בְּגוּף. כִּיצַד. שְׂתָה מִים טְמֵאִין וְהִקְיָאוּ הָרִי אֵלוּ טְמֵאִין * מִפְּנֵי שֶׁלֹּא טְהוּרוּ בִּיצִיאָתָן. שְׂתָה מִים טְמֵאִים וְטָבַל וְאַחַר כֵּךְ הִקְיָאוּ [או שנסרחו ואחר כך הקיאו] או שִׁיִּצְאוּ מִלְמָטָה אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא טָבַל הָרִי הוּא טְהוּרִין. שְׂתָה שְׂאֵר מְשָׁקִין טְמֵאִין או שְׂאֵר אֶכְלִין טְמֵאִין אֵף עַל פִּי שֶׁטָּבַל וְאַחַר כֵּךְ הִקְיָאוּ

טַמְאִין לְפִי שְׂאִינָן טְהוּרִין בְּגוּף. נִסְרַחוּ אוֹ שְׂיָצְאוּ מִלְמַטָּה הָרִי
הֵן טְהוּרִין :

ההראב"ד מפני שנטמאו ביציאתן. א"א והוא ששתה רביעית שנטמא האיש
בשתייתן ועכשיו ביציאתן הוא מטמא אותן אע"פ שבטלה טומאתן בהיותם
בתוך מעיו :

כסף משנה השותה שאר משקים ויצאו וכו'. בסוף מקואות אכל אוכלים
טמאים ושתה משקין טמאין טבל והקיאן טמאין מפני שאינם טהורים בגוף
שתה מים טמאים טבל והקיאן טהורים מפני שהם טהורים בגוף. **ומ"ש או
שיצאו מלמטה וכו' וכן מ"ש נסרחו או שיצאו מלמטה הרי הם טהורים.** שם
בתוספתא ופירש שם רבינו כבר ביארנו שהמים לבדם בלתי שאר משקים וכו'
עד ולכן אם מקיאן שמה יהיו טהורות וכן פירש רבינו שמשון. וכתב הראב"ד
מפני שנטמאו במגען א"א והוא ששתה רביעית וכו' ואני אומר נוסחא
משובשת נזדמנה להראב"ד בדברי רבינו שהיה כתוב בה שתה מים טמאים
והקיאן הרי אלו טמאים מפני שנטמאו במגען ומצאה מסכמת לסברתו
שסובר שבטלה טומאתן בהיותן בתוך מעיו וע"פ זה כתב מה שכתב אבל
הנוסחא האמיתית היא מפני שלא טהרו ביציאתן וכך היא בספרים
המדוייקים ופירושה מבואר שהטעם שהם טמאים מפני שלא טהרו כלומר
שלא טבל בעודם בגוף לפיכך נשאר בטומאתן כמות שהיו ולא טהרה אותם
היותם בתוך מעיו אא"כ נסרחו או יצאו מלמטה וזה מבואר בפשט דברי
המשנה ובפירושה לרבינו ולרבינו שמשון :

ט כָּבֵר בְּאֲרָנוּ שְׁהִזְעָה אֵינָה מִשְׁקָה אֶפְלוּ שְׁתָּה מִשְׁקִין טַמְאִין
וְהִזְיַע זַעְתּוֹ טְהוּרָה. אֲבָל הַבָּא בְּמִים שְׂאוּבִין וְהִזְיַע זַעְתּוֹ
טַמְאָה. וְאִם נִסְתַּפַּג מִן הַמִּים הַשְּׂאוּבִין וְאַחַר כֵּן הִזְיַע זַעְתּוֹ
טְהוּרָה :

ז זַעַת בְּתִים שִׁיחִין וּמְעָרוֹת וּבוֹרוֹת אֵינָן מִשְׁקָה וְאֶפְלוּ הֵן
טַמְאִין זַעְתּוֹ טְהוּרָה. אֲבָל זַעַת הַמְּרַחֵץ בְּמִים אִם הִיתָה
הַמְּרַחֵץ טַמְאָה זַעְתָּה טַמְאָה. וְאִם הִיתָה טְהוּרָה וְהַכְּנִיס בָּהּ
פְּרוֹת הַכְּשָׁרוֹ. הַכְּנִיסוּ לָהּ כְּלִים הָרִי הַמִּים שְׁעָלֶיהֶן כְּתִלוּשִׁין
בְּרָצוֹן וּמְכֻשָׁרִין :

יא הַבְּרָכָה שֶׁבַּבֵּית וְהַבֵּית מִזֵּיעַ מִחֲמַתָּה אִם הִיְתָה הַבְּרָכָה
טְמֵאָה זַעַת כָּל הַבֵּית שֶׁמִּחֲמַתָּה טְמֵאָה :

יב שְׁתֵּי בְּרָכוֹת בַּבֵּית אַחַת טְמֵאָה וְאַחַת טְהוֹרָה. הַמִּזְיַע קָרוֹב
לְטֵמֵאָה טְמֵא קָרוֹב לְטְהוֹרָה טְהוֹר. מְחַצָּה לְמְחַצָּה טְמֵא :

כסוף משנה (ט-יב) כבר ביארנו וכו' אפילו שתה משקין טמאים וכו' עד
מחצה למחצה טמא. בפ"ב דמכשירין : ומ"ש הכניסו לה כלים וכו'. ז"ל רבינו
בפירוש המשנה כשנכנס בדבר למרחץ ונבלל זה ברצונו הוא וכבר הוכשר כי
מן הידוע שיבלל בהכרח עכ"ל. ומינה ג"כ לכלים שהזיעו דחשיבי תלושין
ברצון :

יג הַמּוֹהַל כֶּשֶׁמֶן. מִשְׁקִין הַמְּנַטְפִּין מִסְּלֵי זֵיתִים וְעֲנָבִים אֵינוֹ
מִשְׁקָה וְלֹא מִתְּטֵמְאִין וְלֹא מִכְּשִׁירִין עַד שֶׁיִּכְנִיסֶם בְּכֵלִי :

יד הַשּׁוֹקֵל עֲנָבִים בְּכַף מֵאֲזָנִים הֵינּוּ שֶׁבַּכַּף אֵינוֹ מִשְׁקָה עַד
שֶׁיַּעֲרֶנּוּ לְתוֹךְ הַכֵּלִי וְהָרִי זֶה דוֹמָה לְסֵלֵי זֵיתִים וְעֲנָבִים
שֶׁמְנַטְפִּין :

כסוף משנה (יג-יד) המוהל כשמן וכו'. פ"ו דמכשירין : משקין המנטפין וכו'
השוקל וכו' עד שמנטפים. שם פרק חמישי :

טו הַדּוֹרֵס עֲנָבִים שֶׁל תְּרוּמָה בְּחֻבֵּית אֶף עַל פִּי שֶׁהֵינּוּ צָף עַל
גְּבִי יָדָיו הָרִי הַכֹּל טְהוֹר :

כסוף משנה הדורס ענבים וכו' :

טז מִשְׁקָה בֵּית מְטַבְּחִים שֶׁבַּעֲזָרָה וְהוּא דָם הַקָּדָשִׁים וְהַמִּים
שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁין בָּהֶן שֶׁם טְהוֹרִין לְעוֹלָם וְאֵינָן מִתְּטֵמְאִין וְלֹא
מִכְּשִׁירִין. וְדָבָר זֶה הִלְכָה מִפִּי הַקַּבְּלָה. לְפִיכֵן כָּל דָּמֵי הַזְּבָחִים
אֵינוֹ מְקַבֵּל טְמֵאָה וְאֵינוֹ מִכְּשִׁיר. וְהוֹאִיל וְדָם הַקָּדָשִׁים אֵינוֹ

מְכַשֵּׁיר קִדְשֵׁים שֶׁנִּשְׁחַטוּ בְּעֶזְרָה לֹא הִכְשֵׁרוּ בְּדָם שְׁחִיטָה וְאִין
לְבָשָׂר הַקִּדְשִׁים הִכְשֵׁר אֶלֶּא בְּמִשְׁקִין שֶׁיִּפְלוּ עַל הַבָּשָׂר חוּץ
מִמִּשְׁקָה בֵּית הַמִּטְבָּחִים :

כסף משנה משקה בית וכו'. פרק קמא דפסחים עלה י"ו וכתב דאמר דכן ממש
דהלכתא כוותיה באיסורי :

יז פֶּרֶת קִדְשֵׁים שֶׁהֶעֱבִירָהּ בְּנֶהָר וּשְׁחָטָהּ וְעָדִין מִשְׁקָה טוֹפֵחַ
עָלֶיהָ הָרִי זֶה מְכַשֶּׁרֶת. לְפִיכֵן אִם נִמְצְאת מַחֲט טְמֵאָה בְּבִשְׂרָהּ
הָרִי הַבָּשָׂר טָמֵא. וְכֵן אִם הִיָּתָה הַפָּרָה חֲסוּמָה מִחוּץ לִירוּשָׁלַיִם
אֶף עַל פִּי שְׂאִין הַמַּחֲט יְדוּעָה הָרִי הַבָּשָׂר טָמֵא מִפְּנֵי שֶׁנִּגְעַע
בְּכֵלִים הַנִּמְצְאִין מִחוּץ לִירוּשָׁלַיִם. נִמְצְאת הַמַּחֲט בְּפֶרֶשׁ הַבָּשָׂר
טְהוֹר. וּבֵין קֶדֶף וּבֵין קֶדֶף הַיָּדִים טְהוֹרוֹת שְׂאִין טְמֵאת יָדַיִם
בְּמִקְדָּשׁ כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים לְהִיּוֹת הַבָּשָׂר טָמֵא
בְּדִין תּוֹרָה. * אֲבָל לְהִתְטַמֵּא מִדְּבָרֵיהֶן אִין הַקִּדְשׁ צָרִיךְ הִכְשֵׁר
אֶלֶּא חֵיבֵת הַקִּדְשׁ מְכַשֶּׁרֶת הַבָּשָׂר. וְאִם נִגַּע בָּהּ טְמֵאָה בֵּין קֶלֶה
בֵּין חֲמוּרָה נִפְסָלָה אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִכְשֵׁר בְּמִשְׁקָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ :

ההראב"ד אבל להתטמא מדבריהם. אי"א והלא במס' חולין למדו לחיבת
הקדש שמכשרתן מן התורה אלא שהוא ספק אם מונין בו ראשון ושני או לא :

כסף משנה פרת קדשים וכו'. בפ"ק דפסחים (דף י"ט) תנן התם על מחט
שנמצאת בבשר וכו' עד הכל טהור האי מחט מאי עבידתיה וכו' עד מחוץ
לירושלים האי בשר דאתכשר במאי וכו' עד משום דהוי משקה סרוח וכו'.
וכתב הראב"ד אבל להתטמא מדבריהם אי"א והלא במסכת חולין למדו
לחיבת הקדש שמכשרתן מן התורה אלא שהוא ספק אם מונין בו ראשון ושני
או לא עכ"ל. ובאמת השגתו חזקה על דברי רבינו שבפרק השוחט (דף ל"ו)
אהא דבעי ר"ל צריד של מנחות מונין בו ראשון ושני או לא כי מהני חיבת
הקדש למפסליה גופיה למימני ביה ראשון ושני לא או דילמא לא שנא
אסיקנא אטו ר"ל לתלות קא מיבעיא ליה כי קא מיבעיא ליה לשרוף מכלל
דחיבת הקדש דאורייתא מני"ל אילימא מדכתוב והבשר אשר יגע בכל טמא
וכו' אלא מסיפא והבשר לרבות עצים ולבונה עצים ולבונה בני אכילה ניהו
אלא חיבת הקדש מכשרא להו ומשויא להו אוכל הי"נ חיבת הקדש מכשרתן

ואפשר שטעמו של רבינו משום דהתם סבר רב יוסף דחיבת הקדש הוא דרבנן ומאי דאמרינן מכלל דחיבת הקדש דאורייתא מנא ליה וכו' אליבא דריש לקיש הוא דקא מיבעיא לה אבל רב יוסף סבר שאין חיבת הקדש מכשרת אלא מדרבנן ופסק כוותיה משום דבתרא הוא :

הלכות טומאת אוכלין - פרק אחד עשר

א הַבּוֹצֵר עֲנָבִים לְמִכָּר בְּשׁוּק אוֹ לְיִבְשָׁן לֹא הֵכֵשְׁרוּ לְטִמְאָה עַד שְׂיִפְלוּ עֲלֵיהֶן מִשְׁקִין לְרִצּוֹנוֹ כְּשֶׁאֵר הָאֹכְלִין. אֲבָל הַבּוֹצֵר לְדֶרֶךְ הַכֶּשֶׁר לְטִמְאָה וְאֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָפְלוּ מִשְׁקִין עַל הַבָּצִיר כָּלֵל וְאִם נִגְעָה בּוֹ טִמְאָה נִטְמָא. וְדָבָר זֶה גִּזְרָה מִדְּבַרֵי סוֹפְרִים. וּמִפְּנֵי מָה גִּזְרוּ עַל הַבּוֹצֵר לִגְתָּ שֶׁהוּא מְכַשֵּׁר שְׂפָעָמִים שְׂאֵדָם נִכְנָס לְכֶרְמוֹ לִידַע אִם הִגִּיעַ לְהַבָּצֵר וְסוֹחֵט אֶשְׁכּוֹל שֶׁל עֲנָבִים לְבָדֵק בּוֹ וּמִזְלָפוֹ עַל גְּבֵי הָעֲנָבִים הַבְּצוּרוֹת שֶׁהָרִי הַכֹּל לְדַרְיָקָה עוֹמֵד. * וְעוֹד מִפְּנֵי שֶׁאִינוֹ מְקַפִּיד עָלָיו הָרִי הוּא מִתְמַעֵד וְיִצְאוּ מִיָּמִיו וְהָרִי הוּא מְקַפִּיד עֲלֵיהֶן שֶׁלֹּא יִזּוּבוּ בְּקֶרְקַע וְנִמְצָא מְכַשֵּׁר בָּהֶן. לְפִיכֵךְ גִּזְרוּ שֶׁהַבּוֹצֵר לִגְתָּ הַכֶּשֶׁר :

ההראב"ד ועוד מפני שאינו מקפיד. א"א זה לא ידעתי מהו שאינו לא מגמרא ולא מהתוספתא וטעם אין בו ואולי שיבוש המעתיק הוא וראוי להיות אע"פ שאינו מקפיד עליו הרי הוא מתמעד וכו' ופירושו אף ע"פ שאינו מקפיד על המשקה שהרי בוצר בקופות והולך לאיבוד כיון שהוא מתמעד ויצאו מימיו מקפיד עליהן שלא יזובו בקרקע ויבצרנו מקופות מזופתות ונמצא מוכשר בהם מה שאין כן במסיקה :

כסף משנה הַבּוֹצֵר עֲנָבִים וְכו' אֲבָל הַבּוֹצֵר לְדֶרֶךְ וְכו'. פ"ק דשבת עלה ט"ז. ומ"ש ומפני מה גזרו וכו'. שם עלה י"ז. ומ"ש ועוד מפני שאינו מקפיד עליו וכו'. כתב הראב"ד לא ידעתי מהו וכו'. ואפשר שטעם רבינו מדאמרינן בגמרא גזירה משום הנושכות דאמר רבה בר נחמן פעמים שאדם הולך לכרמו לידע

אם הגיעו ענבים לבצירה וכו' ופירש"י הנושכות אשכולות הנושכות זו את זו וכו' ורבינו נראה שמפרש דהכי קאמר משום אשכולות הנושכות כלומר אשכולות הנושכות כלומר שהם ממועכות קצת והמשקה זב מהם וא"ת מאין יבאו אשכולות נשוכות לכן אמר פעמים שאדם הולך לכרמו וכו' ומזלפו עליהם ובא רבינו ליתן טעם למה מזלפו עליהם שהרי הכל לדריכה עומד ולפיכך אינו חושש אם מזלפו עליהם ועוד שאפילו לא יזלפנו עליהם בכוונה ממילא הוא זב עליהן שהוא משליך אותו על האשכולות שהוא מקפיד עליו מלהשליכו בארץ. ומ"ש הראב"ד ואולי שבוש המעתיק הוא כו' מלבד שהוא דוחק לשבש הספר אין פירושו נוח לי והדבר ברור כמה יש בו מן הדוחק וע"פ מה שרצה לפרש לא היה צריך לשבש הלשון אלא לומר דהכי קאמר מפני שני טעמים גזרו וכו' האחד מפני שפעמים שאדם נכנס לכרמו וכו' השני מפני שמתוך שבתחילה אינו מקפיד על המשקה ובוצר בקופות כשרואה שהוא זב מקפיד עליו ובוצר בקופות מזופפות:

ב הַבּוֹצֵר עֲנָבִים שֶׁאִם לֹא מָצָא לָהֶם שׁוּק מִחֲזִירָן לָגַת לֹא הִכְשָׁרוּ עַד שֶׁיָּבֹאוּ לְרִשׁוֹת הַגֶּת. וְכֵן הַיִּזְיָתִים שֶׁבָּאוּ לְרִשׁוֹת הַבַּד הִכְשָׁרוּ כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר:

כסף משנה הַבּוֹצֵר עֲנָבִים וכו'. תוספתא פרק י"א דטהרות:

ג הַבּוֹצֵר עֲנָבִים וְנִתְּנָם בְּעֵבִיט אוֹ שֶׁשְׁטָחַן עַל גְּבִי הָעֵלִין הִכְשָׁרוּ בְּמִשְׁקִין הַיּוֹצְאִין מֵהֶן שֶׁהָרִי דָּעָתוֹ עַל הַמִּשְׁקִין וּלְפִיכָּד שֶׁטַח עַל הָעֵלִין אוֹ נָתַן לְתוֹךְ הָעֵבִיט שֶׁהוּא כְּמוֹ בּוֹר לְפִיכָּד אִם נָטַל מֵהֶן טָמֵא אוֹ מִי שֶׁיִּדְּיוֹ טָמְאוֹת טָמְאָן. בְּצֵר וְנָתַן לְסֻלִּים אוֹ בְּמִשְׁטִיחַ שֶׁל אֲדָמָה לֹא הִכְשָׁרוּ שֶׁהָרִי אִינוֹ מְקַפֵּיד עַל הַמִּשְׁקָה הַיּוֹצֵא מֵהֶן לְפִיכָּד נוֹטַל הַטָּמֵא מֵהֶן וְאוֹכֵל וְאָף עַל פִּי שֶׁהוּן מְבַקְעוֹת וּמְנַטְפוֹת לָגַת הָרִי הַגֶּת טְהוֹרָה שֶׁהָרִי לֹא הִכְשָׁרוּ וְהָרִי נִבְצָרוּ לְאֲכִילָה. וְכֵן הַנוֹטַל מִן הַסֻּלִּים וּמִן הַמִּשְׁטִיחַ שֶׁל אֲדָמָה וְאֲכַל וְהוֹתִיר כְּסָאָה וְכִסְאֵתִים וְזָרְקוֹן לָגַת. * וְאָף עַל פִּי שֶׁהֵיִן מְנַתֵּז עַל הָעֲנָבִים לֹא הִכְשָׁרוּ:

ההראב"ד ואע"פ שהיין מנתז על הענבים וכו'. א"א קשיא לי כיון שזרקן לגת הלא לדרכן זרקן ולמה לא הוכשרו ובלשון המשנה האוכל מן הסלים ומשטיח של אדמה אע"פ שמבוקעות ומנטפות לגת הרי הגת טהורה:

כסף משנה **הבוצר ענבים ונתנם בעביט וכו'.** משנה פרק י' דטהרות הנותן מן הסלים ומן המשטיח של אדמה וכו' וכבית הלל. **ומה שכתב וכן הנוטל מן הסלים וכו'.** תוספתא פי"א דטהרות. וכתב הראב"ד קשיא לי וכו'. נראה מדבריו לכאורה שהוא סובר שרבינו הוציא דין זה מהמשנה ולפיכך הביא לשונו לומר שלא נאמר שם וזרקם לגת כמ"ש רבינו, ואפשר שאע"פ שרבינו כתב דברי התוספתא משיג עליו שמאחר שבמשנה לא אמרו זרקן לגת משמע שאם זרקן לגת הוכשרו לא היה לו לחוש מהתוספתא, ולענין מה שהקשה הראב"ד י"ל שלא גזרו אלא על הבוצר לגת וה"ה ללוקח מן הסלים ומן המשטיח של אדמה לדרוך דשעת לקיחתו מהם הוי כבוצר לדרוך אבל היכא דלקיחתו לא היתה ע"ד לדרוך אינו בכלל גזירת בוצר לגת ואפי' מה שהותיר וזרקו לגת אינו נכנס באותה גזירה כלל ולישנא דרבינו דייק הכי שכתב הרי הגת טהורה שהרי לא הוכשרו והרי נבצרו לאכילה ובסיפא כתב ולקח מהם לדורכן:

ד עֲנָבִים שֶׁהָיוּ בְּסֻלָּים אוּ בְּמִשְׁטִיחַ שֶׁל אֲדָמָה וְלָקַח מֵהוּ לְדָרְכוֹ הִכְשָׁרוּ לְפִיכָךְ צָרִיךְ לָקַח מֵהוּ בְּגִדִים טְהוֹרוֹת * כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקַּח מֵהוּ הֶטְמֵא וַיִּטְמָאן :

ההראב"ד **כדי שלא.** א"א מצאתי תוספתא על הענינים הללו ולא נתפרשה אצלי כהוגן אף על פי כן אני כותבה הלוקח משטיח של אדמה מישראל יעשה בטומאה הלוקח משטיח של אדמה מישראל לעשותו צמוקין יעשו אותו בטהרה האוכל מן הסלים ומשטיח של אדמה אכל והותיר כסאה כסאתים וזרקן לגת ונפצן אף על פי שהיין נתז על הענבים טהור ועכו"ם אינו עושה יין נסך. כתבתי ולא נתבררה אצלי:

כסף משנה **ומ"ש ענבים שהיו בסלים וכו' כדי שלא יקח מהם ויטמאן.** תוספתא שם אלא שהיא כתובה בשיבוש וכן כתב הראב"ד א"א מצאתי תוספתא על הענינים הללו:

ה כָּרֶם שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּבֵית הַפָּרֶס הַבּוֹצֵר אוֹתוֹ לְגַת אֵינוֹ מְכַשֵּׁר כָּל זְמַן שֶׁהוּא בְּבֵית הַפָּרֶס הוֹאִיל וְטִמְאַת בֵּית הַפָּרֶס מְדַבְּרִיהֶם

והבוצר לגת הכשר מדבריהם הקלו בגזרה זו ולא גזרו עליו
שיהיה מכשר עד שיצא מבית הפרס. לפיכך הרוצה לבצר
בבית הפרס לגת בטירה מטהר את הבוצרים ואת הכלים
ומזה עליהם שלישי ושביעי ומעריב שמשן כדי להכיר שאין
מקלין בטמאת בית הפרס * אלא מפני שהוא ספק ואחר כך
נכנסין ובוצרין ומוציאין חוץ לבית הפרס ואחרים טהורים
מקבלין מהן ומוליכין לגת ואם נגעו אלו באלו טמאין מטמאין
את הענבים שהאנשים שבבית הפרס טמאין ומטמאין לאותן
שבחוץ ועושין אותו ראשון והן מטמאין את הענבים שהרי
הכשרו משפצאו חוץ לבית הפרס :

ההראב"ד אלא מפני. א"א בחיי ראשי אין דעתי מקבלת דבריו שיהיו אותן
הענבים היין היוצא מהן טהור לאוכלי טהרות אבל הם ספק ומפני מה מזין
על הבוצרין כדי שלא לטמא חולין שבארץ ישראל בידים לפיכך מטהרין אותן
מטומאה ודאית :

כסף משנה כרם שהוא עומד בבית הפרס וכו'. ריש פי"ח דאהלות. כתב
הראב"ד אלא מפני שהוא ספק בחיי ראשי אין דעתי מקבלת וכו'. ואין בזה
השגה :

1 המוסק את זיתיו לכבשן או למכרן בשוק לא הכשרו עד
שיפלו עליהן משקין ברצון כשאר האכלין. וכו' המוסק זיתיו
לדרך בבית הבד לא הכשרו עד שתגמר מלאכתן. ומפני מה
יכשרו הזיתים שנגמרה מלאכתן שחזקתן שהכשרו במהל
שלהן שהרי רוצה בקיומו כדי שיהיו נוחין לדרך. אבל קדם
שתגמר מלאכתן אין המהל היוצא מהן מכשיר מפני שאינו
רוצה בקיומו. לפיכך זיתים שלא נגמרה מלאכתן שנפלו עליהן
משקין טמאין אין טמא אלא מקום מגעם ככל האכלים שלא
הכשרו. נפלו עליהן משקין טמאין אחר שנגמרה מלאכתן
נטמאו כלן שהמשקין הטמאין מטמאים את המהל שבהן

וְהַמְהִיל מִטַּמְא אֶת כָּלֶן. שְׁהַמְהִיל שְׂיִצָּא מֵהוּ אַחַר גְּמַר מְלֹאכְתָּן
חָשׁוּב מִשְׁקָה וּמִתַּטְמָא וּמִכְשִׁיר :

כסף משנה המוסק את זיתיו וכו'. זה פשוט. ומה שכתב וכן המוסק זיתיו לדרוך וכו'. בריש פסחים (ג:) בוצרין בטהרה ואין מוסקין בטהרה ובריש פ"ט דטהרות זיתים מאימתי מקבלים טומאה וכו' ר"ג אומר משתגמר מלאכתן וחכ"א כדבריו. ומ"ש ומפני מה יוכשרו הזיתים וכו'. בתוספתא דטהרות רפ"י. ומ"ש לפיכך זיתים שלא נגמרה מלאכתן וכו' נפלו עליהם משקים טמאים אחר שנגמרה מלאכתן וכו'. משנה פ"ט דטהרות. ומ"ש ומתטמא ומכשיר. פ"ו דמכשירין :

ז חֲבִית שֶׁל זֵיתִים מְגֻלְגָּלִים צָרִיךְ לְנַקֵּב הַחֲבִית כְּדֵי שְׂיִצָּא
הַמְהִיל. וְאִם לֹא נִקְבַּה הָרִי אֵלּוּ מְכֻשְׁרִין. נִקְבָּה וּסְתַמּוּהָ שְׁמָרִים
וְהֵנִם בְּלוּלִים בַּמְהִיל אֵינָם מְכֻשְׁרִין מִפְּנֵי שְׂאִינָן בְּרָצוֹנוֹ שֶׁהָרִי
נִקְבָּה :

כסף משנה חבית של זיתים וכו'. פרק רביעי דעדיות :

ח זֵיתִים שֶׁמֻסְקוּ לְדַרְיָכָה מְאִימְתִי גְמַר מְלֹאכְתָּן מִשְׁתַּגְמַר
מְסִיקְתָּן וְיִהְיוּ מְנַחִים וּמוֹכְנִים לְדַרְיָכָה. אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִפְלוּ
עֲלֵיהֶן מִשְׁקִין וְלֹא יִצְאוּ מֵהוּ מִשְׁקִין הוֹאִיל וְנִגְמְרָה מְלֹאכְתָּן
הַכְּשָׁרוֹ. אֲבָל קִדָּם שֶׁנִּגְמְרָה מְלֹאכְתָּן אֵף עַל פִּי שֶׁנִּתְמַעְכוּ
וְהִזְיעוּ וְנִתְחַבְּרוּ בְּמִשְׁקֵיהֶן אֵינָן מְכֻשְׁרִין. גְמַר מְלַמֵּסֵק זֵיתָיו
אֲבָל עֲתִיד לְקַח זֵיתִים אַחֲרֵים לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם אֶפְלוּ אֵינּוּ עֲתִיד
לְהוֹסִיף אֶלָּא אוֹ קֵב אוֹ קֵבִים לֹא הַכְּשָׁרוֹ. וְאִם הָעָרִים הָרִי אֵלּוּ
מְכֻשְׁרִין. גְמַר מְלַקַּח אֲבָל עֲתִיד לְלוֹוֹת וּלְהוֹסִיף וְאַרְעוּ אֲנָס אוֹ
נִתְעַסֵּק בְּמִשְׁתָּה וְלֹא הוֹסִיף עֲדִין לֹא נִגְמְרָה מְלֹאכְתָּן וְאֵינָן
מְקַבְּלִין טַמְאָה. וְאַפְלוּ זָבִים וְזָבוֹת מְהֻלְכִין עֲלֵיהֶם טְהוּרִים :

כסף משנה זיתים שמסקן וכו'. כן משמע בריש פרק תשיעי דטהרות וכתבן
גמליאל דאמר משתגמר מלאכתן וחכמים אומרים כדבריו: גמר מלמסוק

וכו'. שם. ומה שכתב אפילו אינו עתיד להוסיף וכו' ואם הערים וכו'. תוספתא
פרק עשירי דטהרות: גמר מליקח וכו'. משנה פרק תשיעי דטהרות:

ט העוטן זיתיו בשני בדים פיון שגמר אחת מהן הכשרו לקבל
טמאה:

י המסיק זיתיו בגליל העליון ועתיד להורידם לגליל התחתון
אין מקבלין טמאה עד שיוורידם לשם. והוא שחשב עליהן קדם
שימסק אבל אחר שימסק אין המחשבה מועלת אלא הכשרו.
גמר את זיתיו ועתיד למכרו לא הכשרו. עתיד לחפותו בעליו
הכשרו ומקבלין טמאה:

כסף משנה (ט-י) העוטן זיתיו וכו' עד אלא הוכשרו. תוספתא פ"ט דטהרות:
גמר את זיתיו וכו'. גם זה שם:

יא הלוקח מעטן זיתים מן העכו"ם אם יש מסיק על פני
האדמה יעשו בטמאה שזה בחזקת שגמר. ונאמן עם הארץ
לומר מעטן זה לא גמרתיו:

כסף משנה הלוקח מעטן וכו'. גם זה שם ופירש ר"ש אף על פי שיש לעכו"ם
מוסקי זיתים במקום אחר לא אמרינן עתיד להוסיף ולא נגמרה מלאכתן אלא
יעשו בטומאה. ומה שכתב ונאמן ע"ה וכו':

יב הרוצה לטל מזיתים שלא נגמרה מלאכתו ולדרוך הרי זה
נוטל מהן בטמאה ומוליך לבית הבד בטמאה ומכסה השאר
בטמאה ואינו חושש שהרי לא הכשרו כדי שיקבלו טמאה:

כסף משנה הרוצה ליטול מזיתים וכו'. משנה פ"ט דטהרות וכב"ה:

יג המניח את זיתיו בכותש כְּדִי שְׂיִמְתִּינוּ וְיִהְיוּ נוֹחִים לְהַכְתֵּשׁ
הָרִי אֱלוֹ מְכַשְׁרֵינוּ. הַנִּיחֵן שְׂיִמְתִּינוּ וְשְׂיִמְלַחֵם אַחַר שְׂיִמְתִּינוּ
אֵינֶן מְכַשְׁרֵינוּ שְׁהָרִי דַעְתּוֹ עֲלֵיהֶן לְכַבֵּשׁוֹ :

כסף משנה המניח את זיתיו בכותש וכו'. שם. ומה שכתב הניחם למלחם
וכו'. שם וכבית הלל:

יד הפוצע זיתים של תרומה בידים טמאות פסלן שפציעתו
היא גמר מלאכתו. פצעו לספגן במלח לא הכשרו. וכן אם פצעו
לידע אם יש בהן שמן והגיעו להמסק לא הכשרו:

כסף משנה ומה שכתב הפוצע זיתים וכו'. שם. ומ"ש פצעו לסופגן במלח וכו'.
בפרק חבית עלה קמ"ה. ומ"ש וכן אם פצעו וכו'. שם וכתנא קמא:

טו המניח זיתים בגת לגרגרן ולבבשן אפלו הם רום אמה
אינו מכשרין. נתנו בבית שילקו אף על פי שעתידי להעלותו לגג
או שנתנו בגג שילקו אף על פי שעתידי לפתחם ויפריס אותו
הרי אלו מכשרים. נתנו בבית עד שישמר את גגו או עד
שיוליכם למקום אחר אינו מכשרים שעדין לא נגמרה
מלאכתו:

ההראב"ד המניח זיתים בגת לגרגרם ולייבשם. א"א לייבשם שיבוש הוא
דכל לאכילה אינו מוכשר ולייבשם אינם אלא לאכילה והוא מביא אותה על
שלא גמר משקה:

כסף משנה המניח זיתים בגת וכו'. בפ"ט דטהרות המניח זיתים בגג לגרגרם
אפילו הם רום אמה אינם מוכשרים ופירש שם רבינו לגרגרן לעשות מהם
גרעינין הכוונה להתייבש ולהתנגב ואפילו היה גבהן אמה אשר נדע עתה שכבר
נתייבשו העליונות הנה התחתונות יובללו לכן מאחר שכוונתו הניגוב אינם
מוכשרים עכ"ל. וכתב הראב"ד א"א לייבשם שיבוש וכו'. כוונתו לומר
שלייבשן היינו לאכילה וזה לא הוצרך לכתבו שכבר כתב לעיל שהמוסק זיתיו
לכבשן לא הוכשרו ועוד שמשנה זו שנויה אצל דיני המוסק זיתיו לשמן אם
נגמרה מלאכתו ע"י אותה נתינה או לאו. וטעם רבינו כמו שפירש ר"ש שמעלה

אותם לגג למתקן בחמה לספתן במלח ולאוכלם אלא שרבינו שמשון גורס הרי אלו מוכשרים ומפרש דניחא ליה שיזועו שם דחזו לאכילה טפי ורבינו גורס אינם מוכשרים ולדעתו נאמר דאשמעינן שאף על פי שמתוך שהעמידן רום אמה היה אפשר לומר דניחא ליה שיזועו קמ"ל דכיון שדעתו היה לייבשן לא אמרינן הכי: **נתנן בבית שילקו וכו' עד שעדיין לא נגמרה מלאכתן. שם:**

טז העוֹטֵן זִיתוֹ בְּרִשׁוֹת עִם הָאָרֶץ וְנָעַל וְחָתַם אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא יֵשׁ לוֹ מִפְתָּח אַחַר וְחוֹתֵם אַחַר. אֵף עַל פִּי שְׂמָצָא חוֹתֵם מְקַלְקֵל וּמִפְתָּח פְּתוּחַ הָרִי אֵלּוֹ טְהוּרִין. וְחוֹתֵם שְׂאֲמָרוּ אֶפְלוּ צְרוּר אִוּ קִיסָם. הָיוּ שָׁם חוּרִין וְסֻדְקִין אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא מְכָנִיס קָנָה וּמְסִיטָן. הָיוּ שָׁם חֲלוֹנוֹת שֶׁל אַרְבָּעָה טְפָחִים נְדוֹנוֹת כְּפִתְחִין:

כסף משנה העוטן זיתיו וכו' עד כפתחין. תוספתא פ"י דטהרות:

יז הדורֵךְ בְּטוּמְאָה וְרָצָה לְטַהֵר כְּלֵי בַּיִת הַבַּד וְהַעֲקֵל מִן הַמִּשְׁקִין הַטְּמֵאִין שֶׁנִּבְלְעוּ בָּהֶן כִּיצַד יַעֲשֶׂה. כְּלֵי שֶׁל עֵץ וְשֶׁל אֲבָנִים מִדִּיחַ. וְשֶׁל נְסָרִים וְכִיּוּצָא בָּהֶן מְנַגֵּבִין. וְשֶׁל גָּמִי מִיִּשְׁנָן כָּל שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ אִוּ חוֹלְטָן בְּחַמִּין אִוּ בְּמֵי זִיתִים אִוּ מְנִיחָן תַּחַת צְנוּר שְׂמִימִיו מְקַלְחִין אִוּ לְתוֹךְ מַעַן שְׂמִימִיו רוֹדְפִין שְׁתֵּים עָשָׂרָה שָׁעוֹת. וְאַחַר כֶּךָ מְטַבֵּיל אֶת הַכֵּלִים שְׂצָרִיכִין טְבִילָה וּמְשַׁתְּמֵשׁ בָּהֶן בְּטַהֲרָה:

כסף משנה הדורך בטומאה וכו'. בסוף טהרות כלי של בית הבד ושל גת והעקל בזמן שהן של עץ מנגבן והם טהורים בזמן שהן של גמי מיישנן כל שנים עשר חודש או חולטן בחמין רבי יוסי אומר אם נותנן בשבלת הנהר דיו ובסוף עבודה זרה [דף ע"ה]. בעו מיניה מרבי אבהו הני גורני דארמאי מאי אמר להו רבי אבהו תניתוה הרי שהיו גיתיו ובית בדיו טמאים וביקש לעשותם בטהרה הדפים והעדשים והלולבין מדיחן והעקלים של נצרים ושל בצבוץ מנגבן של שיפה ושל גמי מיישנן שנים עשר חדש וכו' רבי יוסי אומר הרוצה לטהרם מיד מגעילן ברותחים או חולטן במי זיתים רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי יוסי מניחן תחת צנור שמימיו רודפים וכמה עונה ומפרש התם דעונה היינו שתיים עשרה שעות וכתב רש"י מדיחן במים ועל משנה זו יש לסמוך שאין

צריך אפר לגת מדפשיט מינה רבי אבהו ולא אמרינן זו אינה משנה דקתני בה דסגי לגת בהדחה ומתניתין קתני דבעי ניגוב שמע מינה קמו בה רבנן בתראי ופשטו הלכתא כוותיה עכ"ל. ומשמע דרבי יוסי לא לאיפלוגי אתנא קמא אתא אלא לומר שאם רצה לטהרם מיד מגעילן וכו' ות"ק מודה ליה וכן הא דאמר רבן שמעון ב"ג משום רבי יוסי לא פליג אדרבי יוסי קמייתא אלא כל חד אמר
חד מתרי תלת תקוני וה"ה לאינד:

הלכות טומאת אוכלין - פרק שנים עשר

א כָּל דְּבָרֵי הַכֶּשֶׁר אֶכְלִין דְּבָרֵי קִבְלָה הֵן מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ שְׂזֵה שְׁנֵאמַר [\(ויקרא יא-לח\)](#) 'וְכִי יִתֵּן מַיִם עַל זֶרַע' אֶחָד הַמַּיִם וְאֶחָד שְׂאֵר שְׂבַעָה מִשְׁקִין. וְהוּא שְׂיִנְתָן עֲלֵיהֶם בְּרִצּוֹן בְּעֵלִים וְאַחַר שְׁנַעְקָרוּ מִן הַקֶּרֶקַע. שְׂדָבָר יָדוּעַ הוּא שְׂאִין לָךְ זֶרַע שְׂלֵא בָּא עָלָיו מַיִם כְּשֶׁהוּא מְחַבֵּר. לֹא נֵאמַר וְכִי יִתֵּן מַיִם אֶלָּא לְאַחַר שְׁנַעְקָרוּ הָאֶכְלִין וְנִתְלָשׁוּ הַמִּשְׁקִין :

כסף משנה כל דברי הכשר אוכלים וכו' מפי השמועה למדו וכו' שאר שבעה משקין. בפרק ששי דמכשירין: ומ"ש והוא שינתן עליהן ברצון הבעלים. הרשב"א כתב בפרק השוחט עלה ל"א גבי פירות שנשרו לתוך אמת המים וכו' מכאן דקדקו התוספות דלא בעינן רצון הבעלים מדקאמר מי שידיו טמאות משמע אפילו אחר שאינו בעל הפירות ועוד דעיקרו מדכתיב וכי יותן מים וכו' והרמב"ם כתב והוא שינתן עליהם ברצון הבעלים עכ"ל. ולישב לדעת רבינו י"ל דמשמע ליה דפשיטא דרצון בעלים בעינן דאין סברא דרצון אחרים יגרום טומאה לדבר שאינו שלהם והנך דמייתי הרשב"א לא מכרע. ומ"ש ואחר שנעקרו מהקרקע וכו'. בריש פרק בעור והרוטב (חולין דף קי"ח). ומ"ש ונתלשו המשקין. זה נלמד מדתנן בפרק רביעי דמכשירין שצנן שבמערה נדה מדיחתו והוא טהור העלתהו כל שהוא מן המים טמא פי' דאז הוכשרו וכתבו התוספות בפ"ב דחולין עלה ל"א ע"ב והא דאמרינן בפ"ק דפסחים דאיכא תרי קראי לענין הכשר חד בתלושין וחד במחוברים וצריכי היינו כשנפלו

במחוברים דמתכשרי לאחר שהעלם וכבר כתב רש"י בפירקא קמא דחולין
עלה י"ו דאי אחשבינהו לגשמים בירידתם לצורך שום דבר וכו' :

ב * כל משקה שנפל על האכל בתחלה ברצון בעלים אף על פי
שאין סופו ברצון או שהיה סופו ברצון ואין תחלתו ברצון
הכשיר. נפל שלא ברצונו אינו מכשיר אפלו בלל הוא פרותיו
מפני הסכנה או מפני הצרד והוא אין רצונו שיהיו בלולין הרי
אלו לא הכשרו. כיצד. הטומן פרותיו במים מפני הגנבים או
הנותן פרותיו לשבלת הנחר להביאן עמו אינן מכשירים :

ההראב"ד כל משקה שנפל על האוכל. א"א לא תימא שנפל על האוכל
בתחילה ברצון אלא שאם רצה בו תחלה לשום דבר תלוש אעי"פ שנפל על
האוכל שלא לרצון ואין בו רצון לא בתחילה ולא בסוף הרי הוא מכשיר :

כסף משנה כל משקה שנפל על האוכל וכו'. בריש מכשירין. נפל שלא ברצונו
וכו' כיצד הטומן פירותיו וכו' או הנותן פירותיו וכו'. סוף פירקא קמא
דמכשירין : וכתב הראב"ד לא תימא שנפל על האוכל וכו'. משיג על רבינו שאין
נראה כן מדבריו פה ויש לומר שמ"מ הוא נלמד מדין כופה קערה על הכותל
שיבא בפרק זה :

ג משקין שנתלשו מן הקרקע שלא ברצון אינן מכשירין.
לפיכך אדם או כלים או פרות שנבללו במשקין ונתלשו שלא
ברצון אף על פי שנגעו אכלין באותן משקין ברצון לא הכשרו
שהרי אותן המים שלא לרצון נתלשו * וכאלו הן עדין בקרקע
שאינן מכשירין. היו המים שעל האדם ועל הכלים ועל הפרות
תלושין ברצון ונגעו בהן אכלין ברצון הכשרו. כיצד. הכופה
קערה על הכתל בשביל שתודח המים שבה מכשירין. ואם
הניח בהן פרות הכשרו מפני שהן תלושין בכלי לדעת. כפאה
בשביל שלא ילקה הכתל המים שבה אינן כתלושין ולפיכך אם
נתן בה אכלין לא הכשרו. נתפון שיודח הכתל אם היה כתל
בית הרי אלו מכשירין שהתלוש שחברו לענין הכשר הרי הוא

כְּתֹלוֹשׁ וְנִמְצְאוּ מִיָּם שֶׁעַל כֶּתֶל בַּיִת זֶה כְּמִים שֶׁבַּכְּלִים. וְאִם הָיָה כֶּתֶל מְעָרָה שֶׁאֵינוֹ בְּנֵן אֶלָּא עֲצָמָה שֶׁל קִרְקַע הַמַּיִם שֶׁעָלְיָהּ אֵינָן כְּתֹלוֹשִׁין מִן הַקִּרְקַע:

ההראב"ד וכאילו הם עדיין בקרקע. א"א ואילו היו בקרקע ונתלשו משם לרצון וניתזו על האוכלין הלא הם מוכשרין וגם אלו כמו כן מוכשרים ודבר זה מפורש במסכת מכשירין:

כסף משנה משקין שנתלשו וכו'. כתב הראב"ד ואילו היה בקרקע. ומ"ש ודבר זה מפורש במסכת מכשירין. הוא מה שכתבתי בסמוך צנון שבמערה נדה מדיחתו וכו' ומכ"מ מ"ש ואילו היה בקרקע ונתלו וכו' וגם אלו כמו כן מוכשרים אין הנדון דומה לראיה דה"ק כיון שנתלשו שלא לרצון הרי הם כאילו הם עדיין בקרקע ולא נתלשו וזה מבואר בדברי רבינו: **כיצד הכופה קערה על הכותל וכו'.** פ"ד דמכשירין. ומ"ש **אם היה כותל בית וכו'.** באוקימתא דר"פ פ"ק דחולין עלה י"ו:

ד השוּחָה לְשִׁתּוֹת הָרִי הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּשִׁפְמוֹ וּבְפִיו תִּלְוִשִׁין בְּרָצוֹנוֹ. שֶׁדָּבָר יָדוּעַ הוּא שֶׁהַשּׁוֹחֵה יַעֲלֶה הַמַּיִם בְּפִיו וּבְשִׁפְתָיו וְהוֹאִיל וְשָׁתָה בְּרָצוֹנוֹ הָרִי אֵלּוֹ נִתְלָשׁוּ בְּרָצוֹן. אֲבָל הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּחִטְמוֹ וּבְזָקְנוֹ וּבְרֹאשׁוֹ אֵינָן תִּלְוִשִׁין בְּרָצוֹן:

כסף משנה השוּחָה לְשִׁתּוֹת. ריש פ"ד דמכשירין:

ה הַמְּמַלֵּא אֶת הַחֲבִית הַמַּיִם הָעוֹלִים אַחֲרֶיהָ וּבַחֲבֵל שֶׁהוּא מְכוּוֵן עַל צְנֹאָרָהּ וּבַחֲבֵל שֶׁהוּא לְצַרְפָּה הָרִי הוּן תִּלְוִשִׁין בְּרָצוֹן. וְהַמַּיִם שֶׁבַּחֲבֵל הַיֵּתֵר עַל צַרְפָּה אֵינָן תִּלְוִשִׁין בְּרָצוֹן. נִתְּנָה תַּחַת הַצְּנוֹר כָּל הַמַּיִם שֶׁעַל גְּבֵהּ וּבַחֲבֵל אֵינָן תִּלְוִשִׁין בְּרָצוֹן לְפִיכָד אֵין מְכַשְׁרִין:

כסף משנה הממלא את החבית וכו'. שם:

ו מִי שֶׁיִּרְדּוּ עָלָיו גְּשָׁמִים אֶפְלוּ הָיָה אֵב הַטְּמֵאָה. הַמַּיִם שֶׁעָלְיוֹ אֵף עַל פִּי שֶׁיִּרְדּוּ מִצַּד הָעֲלִיּוֹן לַתְּחִתּוֹן טְהוֹרִין * וְהוּא שֶׁיִּנְתָּקֵם

מֵעָלְיוֹ בְּכָל כָּחוֹ. אָבֵל אִם הָיוּ שׁוֹתֵתִין וְיִזְרְדִים בְּשַׁעַת פְּרִישָׁתָם
מִתְטַמְּאִין. וּבְזָמַן שֶׁהוּ טְהוֹרִין אֵינָן מְכַשְׁרִין שְׁהָרִי אֵינָן
תְּלוּשִׁין עָלְיוֹ לְרִצּוֹנוֹ. * וְאִם נֵעַר הָרִי אֵלּוֹ לְרִצּוֹן. עֶמֶד תַּחַת
הַצָּנוֹר לְהִקָּר אוֹ לִידוּחַ הָרִי זֶה לְרִצּוֹן. וְאִם הָיָה טָמֵא הַמַּיִם
שֶׁעָלְיוֹ טָמְאִין :

ההראב"ד והוא שינתק אותם מעליו. א"א שיבוש יש כאן וכך היא שנויה
בתוספתא ומביא אותה בכריתות אף על פי שסחטן והמים נתלשין מצד
העליון לתחתון הרי אלו טהורין שאינם נחשבין אלא לאחר שיצאו מכולן
ואמר ר"י בניתזין בכל כחו ונראה הטעם שהם טהורים עד שיצאו מכולן לפי
שהם בטלין על גבי גופו ואינם משקה עד שיצאו ממנו במחשבה : **ואם ניער**
הרי אלו לרצון. א"א כמדומה אני שנשתבש בכל המשנה ולא הביא אותה
כהוגן מפני בלבולו כי הניעור הזה שיצאו מכולן כמ"ש בתוספתא :

כסף משנה מי שירדו עליו גשמים וכו'. גם זה שם. ומ"ש אע"פ שירדו מצד
העליון וכו'. בתוספתא פרק קמא דמכשירין. ומה שכתב והוא שינתקם מעליו
וכו'. בפ"ג דכריתות עלה ט"ו ע"ב זב וטמא מת שהיו מהלכין בדרך וכו' אמר
רב יוסף בניתזים בכל כוחן כלומר דאלי"כ בשעת פרישתן נטמאו ועיין ברבינו
שמשון ריש מכשירין. ומ"ש ובזמן שהם טהורין וכו' ואם ניער וכו' עד המים
שעליו טמאים. פרק ד' דמכשירין : **וכתב** הראב"ד א"א שיבוש יש כאן כו' :
וכתב עוד הראב"ד ואם ניער וכו' כמדומה אני שנשתבש וכו'. בשתי השגות
אלו טעמו שהוא ז"ל מפרש שהניעור השנוי במשנה היינו מה ששנו בברייתא
לאחר שיצאו מכלי ובזה הוא שאמרו שינתקם בכל כחו כדי שלא יטמא בשעת
פרישתו ומה שאמרו בברייתא המים נתלשין מצד עליון תחתון הוא כשהם
עדיין בבגד עצמו ולא יצדק לומר בהם והוא שינתקם מעליו בכל כחו וי"ל
שכך פירוש דברי רבינו אע"פ שירדו מצד העליון לתחתון טהורים בין בעודם
בבגד בין לאחר שיצאו מהבגד והא דטהורים לאחר שיצאו מהבגד הוא
שינתקם מעליו בכל כחו שאל"כ בשעת פרישתן נתטמאו ולענין הכשר בזמן
שהם טהורים כלומר שהם על אדם טהור אינם מכשירים בין כשהם בבגד בין
לאחר שיצאו מן הבגד מפני שאינם לרצון ואם ניער הרי זה בכי יותן משום
דהוה ליה לרצון ובהשגה הראשונה כתוב לפי שהם ניטלין והוא ט"ס וצריך
לכתוב במקומו לפי שהם בטלים. ובהשגה השנית כתוב שנשתבש כל המשנה
וחסר בי"ת וכך צריך לכתוב בכל המשנה :

ז חֲבִית שְׁהִיְתָה מְלֵאָה פְּרוֹת וְיִרְדּוּ הַדֹּלָף לְתוֹכָהּ הָרִי זֶה יַעֲרָה
הַמַּיִם מֵעֲלֶיהָ וְאֵינָן מְכַשְׁרִין וְאֵף עַל פִּי שְׂרָצוֹנוֹ שְׁיִהְיוּ בְּתוֹכָהּ
עַד שְׁיַעֲרָה הַמַּיִם מֵעֲלֶיהָ :

כסף משנה חבית שהיתה מלאה פירות וכו'. שם וכב"ה. ומה שכתב ואף על
פי שרצונו:

ח עֲרָבָה שְׁיִרְדּוּ הַדֹּלָף לְתוֹכָהּ הַמַּיִם הַנִּתְּזִין וְהַצָּפוּן מֵעֲלֶיהָ אֵינָן
תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן. נְטִלָה לְשִׁפְכָהּ הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ אֵינָן בְּרָצוֹן.
הַנִּיחָה שְׁיִרְדּוּ הַדֹּלָף לְתוֹכָהּ הַנִּתְּזִין וְהַצָּפוּן שֶׁבְּתוֹכָהּ אֵינָן
תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן. וְאִם נְטִלָה לְשִׁפְכָהּ הָרִי אֵלּוּ מְכַשְׁרִין שְׁכִיּוֹן
שֶׁלֹּא שִׁפְכָהּ בְּמִקוּמָהּ הָרִי תִּלְשֹׁן בְּרָצוֹן :

כסף משנה עריבה שירד הדלף וכו'. שם. ומ"ש נטלה לשפכה וכו'. שם וכבית
הלל. הניחה שירד הדלף לתוכה הניתזים והצפים וכו'. ג"ז שם וכב"ה. ומ"ש
ואם נטלה לשפכה וכו'. שם :

ט הַמְּטַבֵּיל אֶת כָּלָיו וְהַמְּכַבֵּס אֶת כִּסּוּתוֹ בְּמַעֲרָה הַמַּיִם הָעוֹלִין
בְּיָדָיו בְּרָצוֹן וּבְרִגְלָיו אֵינָן כֹּתְלוּשִׁין בְּרָצוֹן :

כסף משנה המטביל את כליו וכו'. שם :

י פְּרוֹת שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹךְ הַמַּיִם וּפָשַׁט יָדָיו וּנְטָלָן לֹא הִכְשָׁרוּ. וְאִם
חָשַׁב שְׁיִוָּדְחוּ יָדָיו הִכְשָׁרוּ בְּמַיִם שֶׁבְּיָדָיו שֶׁהַמַּיִם שֶׁבְּיָדָיו וְשֶׁעַל
הַפְּרוֹת הָרִי הֵן כֹּתְלוּשִׁין בְּרָצוֹן :

כסף משנה פירות שנפלו וכו'. שם :

יא הַנוֹתֵן פְּרוֹתָיו לְתוֹךְ הַמַּיִם בְּרָצוֹנוֹ אִם הָיוּ מַיִם שֶׁבִּקְרָקְעוֹת
אֵינָן מְכַשְׁרִין כָּל זָמַן שֶׁהֵן בְּמַיִם. הוֹצִיָּאָן הִכְשָׁרוּ בְּמַיִם שֶׁעֲלֶיהָ
אוֹ שֶׁעַל יָדָיו שֶׁהָרִי נִתְּלָשׁוּ בְּרָצוֹן. כִּי צַד. צָנוּן אוֹ לֶפֶת שֶׁהוּא

בְּתוֹךְ הַמַּעֲרָה נִדָּה מְדִיחַתוֹ שֵׁם וְהוּא טָהוֹר. הֶעֱלֵתָהּ כָּל שֶׁהוּא
מִן הַמַּיִם נְטֵמָא בְּמַגְעָה :

כסף משנה הנותן פירותיו לתוך המים וכו' כיצד צנון וכו'. ג"ז שם :

יב קִפָּה שֶׁהִיא מְלֵאָה תוֹרְמוֹסִין וְנִתּוּנָה לְתוֹךְ הַמְּקוֹה מוֹשֵׁיט
יָדוֹ הַטְּמֵא וְנוֹטֵל תוֹרְמוֹסִין מִתּוֹכָהּ וְהוּן טָהוֹרִין מִפְּנֵי שֶׁלֹּא
הִכְשָׁרוּ שְׁהָרִי מִתּוֹכָהּ נָטַל וְאִין רְצוֹנוֹ בַּמַּיִם שֶׁעָלִיָּהוּ. הֶעֱלַם מִן
הַמַּיִם הַנוֹגְעִין בְּקִפָּה טְמֵאִין שְׁהָרִי הִכְשָׁרוּ בַּמַּיִם שֶׁבְּקִפָּה
שֶׁנִּתְלָשׁוּ בְּרְצוֹנוֹ. וְשָׁאָר כָּל הַתוֹרְמוֹסִין שֶׁבְּתוֹךְ הַקִּפָּה טָהוֹרִין :

כסף משנה קופה שהיא מליאה תורמוסין וכו'. גם זה שם :

הלכות טומאת אוכלין - פרק שלשה עשר

א הַמְּמַלֵּא בְּקִילוֹן הַמַּיִם הַנְּשָׂאָרִים בְּקִילוֹן הָרִי הוּן תְּלוּשִׁין
בְּרְצוֹן עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים * אֲבָל אַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים אִינן תְּלוּשִׁין
בְּרְצוֹן אֲלָא אִם נְשָׂאָר שֵׁם מְשָׁקָה אִינן מְכַשִּׁיר :

ההראב"ד אבל אחר שלשה ימים אינן תלושין. א"א וכיון שנחשבו לתלוש
בתחילתן איך יצאו מידי מחשבה לעולם אלא נראה שעל הטופח שעל הקילון
אמרו עד שלשה ימים מכשיר שהוא חשוב משקה שיש בו להטפיח לאחר
שלשה ימים אינו מכשיר סוף המשנה רע"א נגבו מיד טהורין לא נגבו אפילו
עד שלשים יום טמאים תוספתא רע"א שנגבו וכו' וסתמן שלשה ימים ואין
דעתי נוחה בכל זה :

כסף משנה הממלא בקילון וכו'. סוף פ"ד דמכשירין שם : וכתב הראב"ד וכיון
שנחשבו וכו'. אילו לא היה קשה אלא זה שהוקשה להראב"ד היה אפשר
לדחוק ולומר לדעת רבינו דמעיקרא אין בדעתו שיהיו כתלושין ברצון אלא

המשקה שישאר בו עד ג' ימים לפי שא"א למלאות בקילון אלא אי"כ ישאר בו משקה ג' ימים ואם אחר ג' ימים ישאר בו משקה כיון שאינו תלוש לרצונו אינו מכשיר אבל אי קשיא לדעת רבינו הא קשיא דמשמע דס"ל דר"ע פליג אתנא קמא ופסק כתי"ק ובתוספתא פ"ב דמכשירין שנינו הממלא בקילון פירש ר"ע אם נגבו מיד טהורים ואם לא נגבו אפילו מכאן עד שלשים יום טמאין סתמן ג' ימים ע"כ הרי בהדיא דר"ע מפרש ואפשר לומר שסובר רבינו שאם היה מזכיר בתוספתא סברת ת"ק ואח"כ היה אומר פירש ר"ע היינו אומרים שלפרש דברי ת"ק אתא אבל מאחר שלא הוזכר בתוספתא אלא דברי ר"ע יש לנו לומר דפ"י ר"ע לאו לישנא דפ"י הוא אלא הוי כמו אמר ר"ע ולענין פ"י דברי הראב"ד הביא דברי רבי עקיבא במשנה ובתוספתא שתולה הדבר בנגבו ולא נגבו דמשמע כפירושו שתלה הדבר באם נגבו והיינו אם יש בו להטפח וכתב שאין דעתו נוחה בכל זה משום דקשיא ליה הדבר באם נגבו נחזי אגן אם יש בו להטפח ואילו לפירוש רבינו ניחא הא ומ"מ יש להעמיד דברי הראב"ד כגון שהשליך פירות בקילון ולא ידע אם היה בו להטפח:

ב עֲצִים שֶׁנִּפְלוּ עָלֵיהֶן מִשְׁקִין בְּרָצוֹן וַיִּרְדּוּ עָלֵיהֶן גִּשְׁמִים שְׁלֹא לְרָצוֹן אִם רָבוּ הָרִי כֵּלָן שְׁלֹא לְרָצוֹן. הוֹצִיָּאן שְׂיִרְדּוּ עָלֵיהֶן גִּשְׁמִים אֶף עַל פִּי שְׂרָבוּ הָרִי כֵּלָן לְרָצוֹן. הָיוּ רַגְלָיו אוֹ רַגְלֵי בְּהֶמְתּוֹ מְלֵאוֹת טֵיט וְעֵבֶר בְּנֶהָר וְרַחְצוּ אִם שָׁמַח הָרִי הַמַּיִם הָעוֹלִין עָלֵיהֶן תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן וְאִם לֹא אֵינָן בְּרָצוֹן:

כסף משנה עֲצִים שֶׁנִּפְלוּ עָלֵיהֶם מִשְׁקִים וְכוּ'. שם: הָיוּ רַגְלָיו וְכוּ' עַד אֵין לָהֶם מַחְשָׁבָה. הַכֹּל פִּי"ד דְּמַכְשִׁירִין שֵׁם:

ג הַמּוֹרִיד אֶת הַגְּלָגְלִים וְאֶת כְּלֵי הַבְּקָר בְּשַׁעַת הַקָּדִים לַמַּיִם כִּדִּי שְׂיִסְתָּמוּ הַסְּדָקִין שֶׁבְּעֶץ הָרִי הַמַּיִם הָעוֹלִין בְּהֶן תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן:

ד הַמּוֹרִיד אֶת הַבְּהֵמָה לְשִׁתּוֹת הַמַּיִם הָעוֹלִין בְּפִיָּה תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן וַיִּבְרַגְלֶיהָ אֵינָן כְּתְלוּשִׁין בְּרָצוֹן אֶלָּא אִם חָשַׁב שְׂיִוְדָּחוּ רַגְלֶיהָ. וּבְשַׁעַת הַחֲרָף וְהַדִּישׁ אֶף שֶׁבְּרַגְלֶיהָ תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן. הוֹרִידָהּ חֲרַשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן אֶף עַל פִּי שֶׁחָשַׁב שְׂיִוְדָּחוּ רַגְלֶיהָ

הַמַּיִם הָעוֹלִין בְּרִגְלֶיהָ אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן שְׂיֵשׁ לָהֶן מַעֲשֵׂה וְאִין לָהֶן מַחֲשָׁבָה :

כסף משנה (ג-ד) המוריד את הגלגלים וכו' עד ואין להם מחשבה. ספ"ג דמכשירין :

ה הַטוֹבֵל בְּמַיִם הָרִי כָּל הַמַּיִם שֶׁעַל בְּשָׂרוֹ תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן. אֲבָל הָעוֹבֵר בְּמַיִם כָּל הַמַּיִם שֶׁעַל בְּשָׂרוֹ אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן :

ו מִי שֶׁטָּבַל בַּנְּהָר וְהָיָה לְפָנָיו נְהָר אַחַר וְעָבַר בּוֹ בְּטָלוּ הַשְּׂנַיִים אֶת הָרֵאשׁוֹנִים וְהָרִי הַמַּיִם שֶׁעָלָיו אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן. וְכֵן אִם דָּחָהּ חֲבָרוֹ לְשִׁכְרוֹ אוֹ לְשִׁכַּר בְּהִמָּתוֹ בְּטָלוּ הַמַּיִם הָרֵאשׁוֹנִים. אֲבָל אִם דָּחָהּ דֶּרֶךְ שְׁחוֹק לֹא בְּטָלוּ אֶלָּא הָרִי הַמַּיִם שֶׁעָלָיו תְּלוּשִׁין לְרָצוֹן. טָבַל בַּנְּהָר וְעָלָה וַיִּרְדּוּ עָלָיו גְּשָׁמִים אִם רַבּוּ עָלָיו גְּשָׁמִים הָרִי בְּטָלוּ מִיֵּם הָרֵאשׁוֹנִים וְהָרִי כָּל הַמַּיִם שֶׁעָלָיו אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן :

כסף משנה (ה-ו) הטובל במים וכו'. נלמד ממה שיבא בסמוך. ומ"ש מי שטבל בנהר וכו' וכן מי שדחהו חברו וכו'. רפ"ה דמכשירין : טבל בנהר ועלה וכו'. תוספתא בפרק שני דמכשירין :

ז הַשֵּׁט עַל פְּנֵי הַמַּיִם הַמַּיִם הַנִּתְּזִין אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן. וְהַמַּיִם הָעוֹלִין עָלָיו תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן. אִם נִתְּכַּנּוּ לְהִתִּיז עַל חֲבָרוֹ אִף הַנִּתְּזִין תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן :

ח הָעוֹשֶׂה צְפוֹר בְּמַיִם הַמַּיִם הַנִּתְּזִין וְאֶת שְׂבָה אֵינָם תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן :

כסף משנה (ז-ח) השט על פני המים וכו' עד אינם תלושים ברצון. משנה פ"ה דמכשירין :

ט המוֹדָד אֶת הַבּוֹר לַיַּדַּע עִמָּקוֹ מִיַּם הָעוֹלָיִן בְּיָדוֹ וּבַדָּבָר שֶׁמֹּדָד בּוֹ תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן. וְאִם מֹדָד רָחַבּוּ מִיַּם הָעוֹלָיִן בְּיָדוֹ אוֹ בַּדָּבָר שֶׁמֹּדָד בּוֹ אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן. פֶּשֶׁט יָדוֹ אוֹ רָגְלוֹ לַבּוֹר לַיַּדַּע אִם יֵשׁ בּוֹ מִיַּם הָרִי הַמַּיִם הָעוֹלָיִן בְּיָדוֹ אוֹ בְּרָגְלוֹ אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן. פֶּשֶׁטָן לַיַּדַּע כַּמָּה מִיַּם שֶׁם הָעוֹלָיִן בְּהֵן תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן. זָרַק אָבֶן לַבּוֹר לַיַּדַּע אִם יֵשׁ בּוֹ מִיַּם מִיַּם הַנִּתְּזִין אֵינָן בְּרָצוֹן וְשַׁעַל הָאָבֶן * אֵינָן כְּתְּלוּשִׁין :

ההראב"ד אינן כתלושין. א"א לשון המשנה ושעל האבן טהור' וכמדומה אני שעל הכשר הוא הכל:

כסף משנה המוֹדָד אֶת הַבּוֹר וכו'. שם וכר"ע מחבירו כ"ש דבר פלוגתיה הודה לו כדאיתא בתוספתא: פֶּשֶׁט יָדוֹ וכו'. שם במשנה. כתב הראב"ד אינם כתלושים א"א לשון המשנה ושעל האבן טהורה וכמדומה לי שעל הכשר הוא הכל עכ"ל. ודבר פשוט הוא ומפני שלשון טהורים אינו מורה על הכשר שינה רבינו וכתב אינם כתלושין ועוד מפני שהאבן בבור וקתני שאע"פ שהאבן נראה למעלה משטח המים והחלק הנראה ממנו בלול אין דין המים אשר על החלק היוצא ממנו דין מים תלושין:

י הַחוּבֵט עַל הַשֶּׁלַח חוּץ לַמַּיִם הַנִּתְּזִין מִמֶּנּוּ תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן שֶׁהָרִי רָצוֹנוֹ שְׂיִצְאוּ. חֲבֵט עָלָיו וְהוּא בְּתוֹךְ הַמַּיִם אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן :

כסף משנה החובט על השלח וכו'. שם וכתנא קמא:

יא הַמַּיִם הָעוֹלָיִן בְּסַפִּינָה וּבַעֲיָקָל וּבַמְּשׁוֹטוֹת אֵינָן תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן. וּבַמְּצוּדוֹת וּבַרְשָׁתוֹת וּבַמְּכַמּוֹרוֹת אֵינָם תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן. וְאִם נָעַר תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן. * וְכֵן הַמַּיִם שֶׁעַל הַקְּסִיָּה [שֶׁל] שְׁלַחָנוֹת וְעַל הַשֶּׁפָּה שֶׁל לְבַנִּים אֵינָן בְּרָצוֹן. וְאִם נָעַר הָרִי אֵלּוֹ בְּרָצוֹן :

ההראב"ד וכן המים שעל הקסיה של שולחנות ועל השפה. א"א פירש בעל הערוך קערות מענין הגונב את הקסיה ואין דעתי נוחה הימנו ובמסכת כלים פי"ז קסיה של זורי גרנות ושל הולכי דרכים ושל עושי פשתן טמאה אבל של

צבעים ושל נפחים טהורה רבי יוסי אומר אף של גרוסות זה הכלל העשוי לקבלה טמא מפני הזיעה טהור וכל אלה אין מראה פנים להיות קערה אבל נראה שהוא עור שהזורה הגורן חוגר על כל בגדיו שלא יתחברו בהם הקיסים והקסמים והמוץ שבגורן והולכי דרכים מפני האבק ועושי פשתן בשביל הקסמים והרקתא וכל אלו עושין לקבלה שהם מקבלים הפסולת ומבלים הבגדים אבל של צבעים ושל נפחים שהם מזיעים תמיד והם מקנחים בהם הזיעה טהורה וכן קסייה של שולחנות והשפה של לבנים עור הוא שפורסין על שולחנות של בעלי מטבעות ועל הלבנים שלא יתלכלכו המים היורדין עליהן אינן לרצון ואם ניער ולא הקפיד על מה שיפלו ונפלו על פירות הרי הם בכי יותן וזה טעם הניער שהוא בכי יותן :

יב המוליך את הספינה לים הגדול לצרפה. המוציא מסמר לגשמים לצרפו. המניח את האוד בגשמים לעשותו [פחם]. הרי המים שעליהן תלושין ברצון. אבל המוציא את המסמר ואת האוד לגשמים לכבותן אין המים שעליהן תלושין ברצון :

כסף משנה (יא-יב) המים העולים וכו' עד לצרפו. שם. וכתב הראב"ד וכן המים שעל הקסייה של שלחנות אי"א פירש בערוך קערות ור"ש פירש השלחנות יש להם בגדים וכו' וכיוצא בזה פירש רבינו : ומ"ש המניח את האוד בגשמים לעשותו פחם. כך הגירסא הנכונה והדין תוספתא סוף פ"ב דמכשירין המניח אוד בגשמים לכבותו אינו בכי יותן ואם בשביל פחם הי"ז בכי יותן ולשון המשנה בפ"ה דמכשירין המניח אוד בגשמים לכבותו הרי זה בכי יותן ויש לתמוה על רבינו למה הניח המשנה ותפס התוספתא ואפשר לומר דמשמע לרבינו דלעשות פחם גם הוא מכבה אלא שכששונה לכבותו כנגד אם בשביל פחם הוי לכבותו בלבד בלי כוונת עשיית פחם והתוספתא באה לפרש דלכבותו דקתני מתניתין היינו כשהוא מכבה שלא לעשותו פחם אינו בכי יותן : ומ"ש המוציא מסמר לגשמים לכבותו. מפורש בתוספתא שם וכן משמע במתניתין דקתני המוציא מסמר לגשמים לצרפו הרי זה בכי יותן הא שלא לצרפו אינו בכי יותן :

יג שלשל את המשולת לבור להעלות בה פלי או קיתון. שלשל את הפלפלה לבור כדי שתשב עליה (את) התרנגלת. אין המים שעליה תלושין ברצון :

כסף משנה שלשל את המשולת וכו' שלשל את הכלכלה. תוספתא סוף פ"ב דמכשירין:

יד הממחק את הכרישה להסיר המים שעליה והסוחט שערן בכסותו המים היוצאין תלושין ברצון. והנשארו אין תלושין ברצון מפני שרצונו שיצאו מכלן. וכרישה עצמה הכשרה שבשעת פרישתה מכשירין. ואם נתק המים מעליה בכל כחו לא הכשרה:

כסף משנה הממחק את הכרישה וכו' והסוחט שערן וכו'. משנה פ"ק דמכשירין הממחק את הכרישה והסוחט שערן בכסותו רבי יוסי אומר היוצאים בכי יותן ואת שבו אין בכי יותן מפני שהוא מתכוון שיצאו מכולו ופסק רבינו כרבי יוסי משום דאתי כבי"ה דהתם גבי מרעיד את האילן להשיר ממנו משקין: ומ"ש וכרישה עצמה הוכשרה כו'. פ"ג דכריתות (דף ט"ו ע"ב):

טו המרעיד את האילן להשיר ממנו אכלין או להשיר טמאה המים הנתזין ממנה אין תלושין ברצון. הרעידו להשיר ממנו משקין היוצאין הרי הן תלושין. והנשארו בו אף על פי שנשרו במקום למקום אין תלושין ברצון. מפני שהוא מתכוון שיצאו מכלו. וכן אם נתזו על המחברין * אין תלושין ברצון:

ההראב"ד אין תלושין ברצון. א"א היה לו לומר שאין מקבלין הכשר במחובר מיהו אם הוכשרו במחובר לרצון ונתלשו ועדיין משקה טופח עליהם לרצון הרי הם מוכשרין. ובמרעיד את האילן ונפל על חבירו וסוכה נפלה על חבירתה ותחתיהן זרעים וירקות מחוברין פליגי ב"ש וב"ה ב"ש סברי כיון שמתכוין להפיל את האילן או את הסוכה ואין להם עוד צורך שישארו עליהם המשקין אי נמי מחשבת נפילת האילן והמשקין שעליו מחשבה אחת היא והרי הוא כמו שהרעיד להכשיר מהם המשקין על הזרעים שתחתיהן והרי הן בכי יותן וב"ה סברי אעפ"כ אינו כמרעיד להכשיר ממנו אוכלין שהרי אינו מתכוין אלא להפיל הסוכה עצמה והא דנקט זרעים וירקות מחוברים תחתיהם רבותא הוא לב"ש אע"פ שמחוברים בשעת הכשר אם נתלשו ומשקה טופח עליהם הרי הן בכי יותן א"נ אם נתלשו עם נפילת הסוכה והמשקין עליהן סברי ב"ש התלישה וההכשר באין כאחת והרי הן מוכשרין ואע"פ שנגבו מיד וב"ה סברי אין מוכשרים והתוספתא שעל זו המשנה צריכה אומן:

כסף משנה המרעיד את האילן וכו'. פ"ק דמכשירין וכב"ה. ומ"ש וכן אם נתז על המחוברים וכו'. תוספתא פרק קמא דמכשירין המרעיד את האילן להשיר ממנו משקים ונפלו על תלושים שבו ועל המחוברים שתחתיו ב"ש אומרים בכי יותן ובית הלל אומרים על התלושין בכי יותן ועל המחוברים אינם בכי יותן:

טז המרעיד את האילן ונפל על חברו או סכה ונפלה על חברתה ותחתיהן זרעים וירקות מחבירים לקרקע ונפלו המים על הפרות המחבירין שתחתיהן אותן המים שביזרעים ושביזרקות אינן תלושין ברצון:

כסף משנה המרעיד את האילן ונפל על חברו וכו' ונפלו המים על הפירות המחוברין שתחתיהן. כך היא הגירסא האמיתית והדין משנה פרק קמא דמכשירין המרעיד אילן ונפל על חברו או סוכה ונפלה על חברתה ותחתיהם זרעים או ירקות המחוברים לקרקע בית שמאי אומרים בכי יותן וב"ה אומרים אינם בכי יותן וממה שכתב רבינו כאן נראה שהוא מפרש שמרעיד האילן להשיר ממנו מים ונפלו על אילן אחר ומשם נפלו על זרעים או ירקות שתחתיו אותם מים שנפלו על אותם זרעים או ירקות אם נגעו בהם פירות תלושין לא הוכשרו מפני שאותם מים אינם חשובים תלושין ברצון לפי שלא נתכוון שיפלו על אותם זרעים וירקות המחוברים לקרקע ואילו היו אותם זרעים וירקות תלושים אע"פ שלא נתכוון שיפלו עליהם כיון שנתכוון להשירם מהאילן ובסוף נפלו על התלושין הוה להו כתלושין ברצון זה נראה מדברי רבינו אבל קשיא לי מאי איריא נפלו על חברו אפילו נפלו מהאילן עצמו על הזרעים והירקות המחוברים אינם בכי יותן ואם נגעו בהם פירות תלושים לא הוכשרו כמו שכתב בסמוך שאם ניתזו על המחוברים אינם תלושים ברצון ויש לומר דהתם כשלא נתכוון שיפלו על המחוברים היא וכדדייק לישנא דניתזו והיינו דומיא דנפל על חברו שלא נתכוון שיפלו על הזרעים והירקות המחוברים אבל אם נתכוון שיפלו על המחוברים הרי הן בכי יותן והשתא לשון רבינו הוי כלל ופרט דברי שא תני שאם ניתזו על המחוברין אינם תלושים ברצון והדר מפרש כיצד המרעיד את האילן ונפל על חברו וכו' ולפי"ז הא דקתני בתוספתא על המחוברים אינם בכי יותן המרעיד אילן ונפל על חברו הוא ואע"פ שלא נתבאר כן בתוספתא יש לומר שסמכה על המשנה דקתני ונפל על חברו ובפירוש המשנה פירש רבינו בע"א וז"ל אין ספק כי הירקות והזרעים טופחים במים וכו'. והרב רבי אברהם בן דוד כתב אינם תלושים ברצון א"א היה לו לומר שאינם מקבלים הכשר במחבר וכו'. נראה מדבריו

שהוא סובר שמה שכתב רבינו שאם ניתזו על המחוברים אינם תלושים ברצון לענין הכשר המחוברים עצמם קאמר וכבר כתבתי שאין הדבר כן אלא לענין פירות תלושים שנגעו באותם המים קאמר שלא הוכשרו: ומ"ש עוד הראב"ד ובמרעיד את האילן ונפל על חבירו וכו'. לשיטתיה אזיל דלענין הכשר המחוברים עצמם היא שנויה והמעין בדברי רבינו כאן יראה שאין דעתו כן אלא לענין פירות שנגעו באותם מים קאמר דאינם מכשירין אותם כמ"ש. ומ"ש הראב"ד ב"ש סברי כיון שמתכוון להפיל את האילן וכו' וב"ה סברי אעפ"כ וכו'. שפתים ישק ומ"מ מ"ש רבותא הוא לב"ש דוחק הוא לומר דאשמעינן רבותא לב"ש דלית הלכתא כוותייהו. ומ"ש אם נתלשו ומשקה טופח עליהם הרי הם בכי יותן משמע דלבית הלל אינם בכי יותן וסתם מתניתין בפ"ד דמכשירין גבי פירות שנפלו לתוך אמת המים וגבי צנון שבמעה וגבי קופה שהיא מלאה תורמוסים שאף ע"פ שנפלו הפירות במים שבקרקע כשהוציא הפירות משם הו"ל כאילו נבללו במים תלושין ומינה נשמע דה"ה כשנפל מים על ירקות המחוברים ונתלשו ודוחק לומר דאתו הני סתמי דלא כב"ה ועוד דבפ"ק דשבת (דף י"ז) גבי בוצר לגת משמע שאם כשנתלשו שהיין משקה טופח עליהם מודו ב"ה דהוי בכי יותן: ומ"ש והתוספתא שעל משנה זו צריכה אומן כבר כתב בה רבינו שמשון שהיא משובשת ופירשה ע"פ הגהתו ולפי מה שפירשתי דברי רבינו אין בהם שיבוש וכבר כתבתי בה בסמוך:

יז שְׁמֵרִים שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּתְּן עֲלֵיהֶן מֵיִם כְּכֹר בְּאַרְנוֹ בְּתְרוּמוֹת שֶׁהָרֵאשׁוֹן וְהַשְּׂנִי אָסוּר לְזָרִים וְשֶׁל הַקֹּדֶשׁ בְּדֶק הַבַּיִת אֶף הַשְּׂלִישִׁי אָסוּר. וְשֶׁל קֹדֶשִׁי מִזֵּבַח לְעוֹלָם אָסוּר. וְשֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי הַיּוֹדָאֵי רֵאשׁוֹן בְּלֶבֶד אָסוּר. כִּשְׁם שֶׁאָמְרוּ לְעֵינֵי אֲסוּרָן כִּד אָמְרוּ לְעֵינֵי הַכֶּשֶׁר. כְּגוֹן שֶׁנִּתְּמְדוּ מֵאֲלֵיהֶן וְהִיָּתָה בְּהֵמָה שׁוֹתָה רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן. שְׁאֵם הָיָה הָאָדָם הוּא שְׁמִסִּיר הַמַּיִם הָרֵאשׁוֹנִים אֶף עַל פִּי שְׁמֵאֲלֵיהֶן נִפְלוּ כִּיּוֹן שֶׁחֲשָׁבוּ וְהַקֹּפִיד עֲלֵיהֶן מְכֻשְׁרִין:

כסף משנה שמרים של תרומה וכו'. בפרק המוכר פירות עלה צ"ז תנו רבנן שמרים של תרומה וכו' אמר רבי יוחנן וכו' כדרך שאמרו לענין איסורן כך אמרו לענין הכשירן [ומאי נ"מ] אי דמיא אכשורי מכשרי אי דחמרא אכשורי מכשרי לא צריכא שתמדו במי גשמים וכיון דשקיל ורמי להו במנא אחשבינהו [לא צריכא] בנתמד מאליו וכיון דנגיד קמא קמא אחשבינהו אמר רב פפא בפרה

ששותה ראשון ראשון. ופירשב"ם כך אמרו לענין הכשר דראשון ושני של תרומה חשיב יין לענין הכשר והראשון של מעשר חשיב יין לענין הכשר. לא צריכא כלומר לא נפקא לן מינה אלא שתמדו להיא דתרומה ומעשר במי גשמים דצריכי מחשבה אבל אי חשבינן ליה יין מכשיר בלא מחשבה וכו' ופרכינן וכיון דשפכינהו האי גברא להני מי גשמים ממנא שנטפו למנא דשמרים אחשבינהו ומכשרי ומאי נפקא לן מינה ל"ש [מעשר] ל"ש תרומה לעולם מכשרי. שנתמד מאליו שנפלו הגשמים לתוך השמרים והילכך בתרומה דראשון ושני דחשיב יין לענין הכשר נמי מכשרי אבל שלישי דחשיב מים לגבי תרומה לענין הכשר נמי מי גשמים ולא מכשרי דלא הוה בהו מחשבה. ופרכינן ואכתי מאי נ"מ והא כיון דנגיד מושך. קמא קמא ראשון ושני גלי דעתיה דניחא ליה שירדו גשמים לכאן לעולם אולי יקלטו טעם יין ושלישי לתרומה נמי מכשר ולא שנא יין ול"ש מים אכשורי מכשר ומה חילוק יש עדיין בהכשירן. בפרה ששותה ראשון ראשון והילכך בשלישי ליכא שום מחשבה ולא מכשר שלישי דתרומה ושני דמעשר. וכתב הרמב"ן זה שהקשו בגמרא כיון דקא נגיד קמא קמא אחשביה כלומר כיון שהוציא ראשון ושני גלי אדעתיה דניחא ליה שירדו גשמים פעם אחרת. וכתבו התוספות ונתמד מאליו נראה דהשתא איירי שפיר אפילו במים יפים שאינם מי גשמים דכיון שנתערבו בשמרים אינם ראויים להכשיר עכ"ל. וזה דעת רבינו שלא הזכיר מי גשמים. כתוב בספרי רבינו שנתמדתו והוא ט"ס וצריך לכתוב במקומו שנתמדו:

הלכות טומאת אוכלין - פרק ארבעה עשר

א פְּרוֹת שְׂיֵרֵד הַדֹּלֵף לְתוֹכוֹ וְעָרְבוּ כְּדִי שְׂיִתְנַגְּבוּ לֹא הִכְשָׁרוּ:

כסף משנה **פירות שירד הדלף לתוכן וכו'.** פרק ה' דמכשירין וכחכמים:

ב הַמַּעֲלָה פְּרוֹתָיו לַגַּג מִפְּנֵי הַכְּנִימָה וְיֵרֵד עָלֶיהָ הַטֵּל לֹא הִכְשָׁר. וְאִם נִתְכַּוֵּן שְׂיֵרֵד עָלֶיהָ הַטֵּל הִכְשָׁרוּ. לְפִיכָךְ אִם הָעֵלוּם חָרַשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן אֶף עַל פִּי שְׂחֻשָּׁבוּ שְׂיֵרֵד הַטֵּל עָלֶיהָ לֹא

הַכְּשָׁרוּ שְׁיֵשׁ לָהֶן מַעֲשֵׂה דִין תּוֹרָה וְאִין לָהֶן מַחְשְׁבָה אֲפֹלוּ
מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים. הִפְכוּ בָּהֶן קִטְנִים עַל הַגַּג הָרִי אֵלוּ מְכַשְׁרֵין
שָׂאֵם הִיְתָה מַחְשְׁבָה שֶׁל קָטָן נִכְרַת מִתּוֹךְ מַעֲשֵׂיו מַחְשְׁבָתוֹ
מוֹעֶלֶת מִדְּבָרֵיהֶן :

כסף משנה המעלה פירותיו לגג וכו'. רפ"ו דמכשירין. ומ"ש שיש להם
מעשה דין תורה וכו' עד מחשבתו מועלת מדבריהם. בפרק קמא דחולין עלה
י"ג :

ג הַמַּעֲלָה אֶת הָאֲגָדוֹת וְאֶת הַקְּצִיעוֹת וְאֶת הַשּׁוּם לַגַּג בְּשָׁבִיל
שְׂיִמְתִּינוּ וְיֵרֵד עֲלֵיהֶן הַטֵּל לֹא הִכְשָׁרוּ. וְאִין אוֹמְרֵין הוֹאִיל
וְהַכֵּל יוֹדְעִין שֶׁהַטֵּל יוֹרֵד הָרִי זֶה בְּרָצוֹנוֹ שֶׁהָרִי לֹא הֶעֱלָם אֶלֶּא
כְּדִי שְׂיִמְתִּינוּ :

כסף משנה המעלה את האגודות וכו'. בפ"ו דמכשירין ופ"י בשביל שימתינו
שיעמדו זמן ארוך ולא יפסדו והוי לשון המתנה :

ד הַמוֹלִיךְ חֲטִין לְטָחוֹן וְיֵרְדוּ עֲלֵיהֶן גְּשָׁמִים אִם שָׁמַח הִכְשָׁרוּ.
הִיו זֵיתָיו נְתוּנִין בַּגַּג וְיֵרְדוּ עֲלֵיהֶן גְּשָׁמִים אִם שָׁמַח הִכְשָׁרוּ.
הַחֲמָרִים שֶׁהִיוּ עוֹבְרִים בְּנֶהָר וְנִפְלוּ שִׁקִּיָּהֶן בְּמַיִם וְהֶעֱלוּם אִם
שָׁמְחוּ הִכְשָׁרוּ הַפְּרוֹת וְהַמַּיִם שֶׁעַל הַשִּׁקִּין הֵנָּם תְּלוּשִׁין בְּרָצוֹן
שֶׁהָרִי שָׁמְחוּ :

כסף משנה המוליך חיטים לטחון וכו' החמרים שהיו עוברים וכו'. שם פ"ג
וכחכמים :

ה שֶׁק שֶׁהוּא מִלֵּא זָרְעוֹנִים וְנָתוּן עַל גְּבֵי הַנֶּהָר אוֹ עַל פִּי הַבּוֹר
אוֹ עַל מַעְלוֹת הַמַּעְרָה וְשָׂאָבוּ הִכְשָׁרוּ :

ו חֲבִית שֶׁהִיא מִלֵּא פְרוֹת שֶׁנִּתְּנָה בְּתוֹךְ הַמְּשָׁקִין אוֹ מִלֵּאָה
מְשָׁקִין שֶׁנִּתְּנָה בְּתוֹךְ הַפְּרוֹת וְשָׂאָבוּ הִכְשָׁרוּ. בְּאֵלוּ מְשָׁקִין אָמְרוּ

בְּמִים וּבַיּוֹן וּבַחֲמֵץ אֲבָל שְׁאֵר הַמִּשְׁקִין אֵין מְשֻׁאָבִין מִן הַחֶרֶס
כְּדֵי שְׂיִכְשִׁירוּ הַפְּרוֹת שְׁבָצֶדֶן :

ז הַרוּדָה פֶּת חֲמָה וּנְתָנָה עַל פִּי חֲבִית שֶׁל יַיִן אִם הִיתָה פֶּת חֲטִין
לֹא הִכְשָׁרָה. וְאִם הִיתָה שֶׁל שְׁעוּרִים הִכְשָׁרָה מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׁעוּרִים
שׁוֹאֲבוֹת. וְכֵן אִם הָיָה הַיַּיִן טָמֵא וְהִיתָה פֶּת חֲטִים טְהוֹרָה וְאִם
הִיתָה שְׁעוּרִים נְטֻמָּאָה מִפְּנֵי שֶׁשְּׂאֵבָה מִשְׁקִין טָמְאִין :

כסוף משנה (ה-ז) שק שהוא מלא וכו' עד הפירות שבצידן. שם פירוש דניחא
ליה שיתלחלחו הפירות כדי שיראו גסים : **הרודה פת חמה וכו'.** שם וכרבי
יוסי פירוש ומיירי בפת שנילוש במי פירות שאינם מכשירין שאל"כ הרי
הוכשר משעת לישה. ומיירי בשלא ראו הפת עד אחר זמן ואינו ידוע אם היה
עליו משקה טופח :

ח הַמְרַבֵּץ אֶת בֵּיתוֹ וְנָתַן בּוֹ חֲטִים וְטָנְנוּ. אִם מִחֲמַת הַמַּיִם
הִכְשָׁרוּ. וְאִם מִחֲמַת הַסֶּלַע לֹא הִכְשָׁרוּ. הַמְכַבֵּס אֶת כְּסוּתוֹ
בְּעֶרְבָה וְנָתַן בָּהּ חֲטִים וְטָנְנוּ אִם מִחֲמַת הַמַּיִם הִכְשָׁרוּ * וְאִם
מִחֲמַת הָעֶרְבָה לֹא הִכְשָׁרוּ :

ההראב"ד ואם מחמת העריבה לא הוכשרו. א"א נראה לי אם נתן בעריבה
מחמת הלחות שבה הוכשרו ואם נתן שם בשביל העריבה שאין לו מקום
לכנסן אלא בעריבה אע"פ שיודע שיטלנו ממנה אינן בכי יותן :

כסוף משנה המרביץ את ביתו כו'. שם : וכתב הראב"ד ואם מחמת העריבה לא
הוכשרו א"א נראה לי אם נתנם בעריבה וכו'. לשון המשנה ואם מחמת עצמן
אינם בכי יותן ורבינו כתב אם מחמת העריבה :

ט הַטּוֹמֵן פְּרוֹת בַּחֹל כְּדֵי שְׂיִרְטִיבוּ הִכְשָׁרוּ. הַטּוֹמֵן בְּטֵיט
הַנְּגוּב אִם יֵשׁ בּוֹ מִשְׁקָה טּוֹפֵחַ הִכְשָׁרוּ וְאִם לֹא לֹא הִכְשָׁרוּ :

כסוף משנה ומ"ש הטומן בטיט הנגוב וכו'. שם הטומן בטיט הנגוב רבי שמעון
אומר אם יש בו משקה טופח בכי יותן ומשמע לרבינו דליכא מאן דפליג עליה
דרבי שמעון דטעמא דמסתבר הוא :

י המַרְבֵּץ אֶת גְּרֵנוֹ אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שְׁמָא יִכְשְׁרוּ חֲטָיו אִם טָנְנוּ בּוֹ
וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא שְׂמַח :

כסף משנה המַרְבֵּץ אֶת גּוֹרְנוֹ וכו'. שם פירש הרא"ש דאין לחוש שמא טננו והוכשרו כי מרוב יובש הגורן המים נבלעים בקרקע ומדברי התוספתא נראה שאפילו היה משקה טופח עליהם כלומר מחמת עצם החרס אינם בכי יותן וכן נראה מדברי רבינו והטעם משום דלא ניחא ליה לאינש שישארו מים בגורן לפי שהם מזיקים הילכך אע"פ שעכשיו שמח בחטים שנתן בו לא הוכשרו :

יא הַמְּלַקֵּט עֲשָׁבִים כְּשֶׁהֵטַל יוֹרֵד עֲלֵיהֶן לְחַפּוֹת בְּהֵן הַחֲטָיון לֹא
הִכְשְׁרוּ וְאִם נִתְּכּוֹן לְכַדֵּי הַכְּשָׁרוֹ :

יב הַמַּרְבֵּץ אֶת בֵּיתוֹ בְּמִים טְמֵאִים וְנָתַן בּוֹ שְׁבָלִים וְטָנְנוּ אִם
יֵשׁ עֲלֵיהֶן מִשְׁקָה טוֹפֵחַ הָרִי אֵלּוֹ טְמֵאִין וְאִם לֹא טְהוֹרִין :

כסף משנה המַרְבֵּץ אֶת בֵּיתוֹ בְּמִים וכו'. תוספתא פ"ב :

יג הַנוֹעַר אֲגֻדָּה שֶׁל יָרֵק שֶׁהָיוּ עָלֶיהָ מִשְׁקִין וְיָרְדוּ מִצַּד הָעֵלְיוֹן
לְצַד הַתַּחְתּוֹן לֹא הִכְשָׁר :

יד הַמַּעֲלָה שֶׁקִּין מִלְּאִין פְּרוֹת מִן הַנְּהָר וְנִתְּנָן זֶה עַל גְּבֵי זֶה
הִכְשָׁר הַתַּחְתּוֹן בְּמִים שֶׁיָּרְדוּ לוֹ מִן הָעֵלְיוֹן שֶׁהָרִי בְּרָצוֹנוֹ הַנִּיחַ
זֶה עַל גְּבֵי זֶה :

כסף משנה (יג-יד) הַנוֹעַר אֲגוּדָה שֶׁל יָרֵק וכו' עַד זֶה עַל גְּבֵי זֶה. משנה פ"ק
דמכשירין וכבית הלל :

טו הַנוֹפֵחַ בְּעֵדְשִׁים לְבַדְקוֹן אִם הֵן יָפוֹת וְהִזְיעוּ הַכְּשָׁרוֹ בְּהֶבֶל
פִּיו מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְתוֹלְדוֹת הַמִּים. וְכֵן הָאוֹכֵל שֶׁמִּשְׁמִין בְּאֶצְבַּע
הַכְּשָׁרוֹ בְּמִשְׁקָה פִּיו וְשָׁעַל אֶצְבָּעוֹ :

כסף משנה הַנוֹפֵחַ בְּעֵדְשִׁים וכו'. שם וכחכמים :

טז נִשְׁדָּ בְּאֹכֶל וְנִפְל הָאֹכֶל הֲרִי הַמְּשֻׁקָה שְׁעַל הָאֹכֶל שְׁלֹא לְרָצוֹן. הָיָה אֹכֶל זֵיתִים פְּצוּעִים וּתְמָרִים רְטֹבֹת וְכָל שֶׁהוּא רוֹצֶה לְמַץ אֶת גְּרַעֲיֵנְתּוֹ וְנִפְל מִפִּי הֲרִי הַמְּשֻׁקָה שְׁעָלָיו בְּרָצוֹן. הָיָה אֹכֶל זֵיתִים נְגוּבִין וּתְמָרִים יְבֻשׁוֹת וְכָל שֶׁאִינוֹ רוֹצֶה לְמַץ אֶת גְּרַעֲיֵנְתּוֹ וְנִפְל מִפִּי הֲרִי הַמְּשֻׁקָה שְׁעָלָיו שְׁלֹא בְּרָצוֹן:

כסוף משנה נשדך באוכל ונפל האוכל הרי וכו'. בסוף פרק שלישי דטבול יום טהור שנגס מן האוכל ונפל על בגדיו ועל ככר של תרומה טהור ופירש שם רבינו לענין הכשר והם דבריו כאן: **היה אוכל זיתים פצועים וכו' עד שלא ברצון. שם:**

יז עֲלִישׁוֹן שְׁלֶקֶטוֹן לְבִהְמָה וְהִדִּיחוֹ וְחָשַׁב עָלֵיהוֹ לְאָדָם אַחַר כָּדָּ כָּבֵר בְּאֶרְנוֹ שֶׁהוּא צָרִיכִים הַכֶּשֶׁר שְׁנִי. וְאִם הָיָה עָלֵיהוֹ מִשְׁקָה טוֹפַח כְּשֶׁחָשַׁב עָלֵיהוֹ לְאָדָם הֲרִי אֵלָיו מְכַשְׁרִין:

כסוף משנה עולשין שליקטון וכו'. ברייתא פ' העור והרוטב (דף קכ"ח). ומ"ש **ואם היתה עליהם משקה טופח וכו'.** בתוספתא דטבול יום פ"ה:

הלכות טומאת אוכלין - פרק חמשה עשר

א מִיָּם שֶׁבִּפְּלִים מִתְּטַמְּאִין בֵּין לְרָצוֹן בֵּין שְׁלֹא לְרָצוֹן וּמִטְּמָאִין אֲכָלִים וְכָלִים בֵּין שֶׁנִּפְל עָלֵיהוֹ בְּרָצוֹן בֵּין שְׁלֹא נִפְל עָלֵיהוֹ בְּרָצוֹן. אֲבָל מִיָּם שֶׁבִּקְרָקְעוֹת כְּגוֹן מִי בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת וּמִי גְּבָאִים * שְׁאִין בָּהֶם אֲרֻבָּעִים סָאָה אִין מִתְּטַמְּאִין אֲלֵא לְרָצוֹן וְאִין מִטְּמָאִין אֲלֵא בְּרָצוֹן. כִּיצַד. מִיָּם שֶׁבִּקְרָקְע שְׁאִין בָּהֶן אֲרֻבָּעִים סָאָה בֵּין שֶׁהִיוּ שְׁאוּבִין בֵּין שֶׁאִינָן שְׁאוּבִין שֶׁנִּפְל לְתוֹכָן הַמַּת אוֹ שֶׁהִלֵּךְ בָּהֶן הַטְּמֵא הֲרִי אֵלָיו טְהוֹרִין. אֲבָל

אם שְׁתֵּה מֵהוּן אָדָם טָמֵא אוֹ שְׁמֵלֵא בְּהוּן בְּכָלִי טָמֵא * אוֹ שְׁנַפְלוּ לְתוֹכָן מִשְׁקִין טָמְאִין בְּרָצוֹן הָרִי אֵלוּ טָמְאִין וְאִף עַל פִּי שְׁהוּן בְּקֶרְקַע. שְׁתֵּה מֵהוּן הַטְּהוֹר אַחַר שְׁנִטְמָאוּ בְּקֶרְקַע אוֹ שְׁמֵלֵא בְּהוּן בְּכָלִי טְהוֹר נְטָמָא הַשְׁוֹתָה וְנִטְמָא הַכְּלִי שְׁהָרִי בְּרָצוֹן שְׁתֵּה אוֹ מְלֵא. נִפְל לְתוֹכָן כְּפָר שֶׁל תְּרוּמָה הָרִי הוּא טְהוֹר כְּשֶׁהָיָה שְׂאִין מִתְטַמְּאִין אֶלָּא לְרָצוֹן. לְפִיכָךְ אִם הִדִּיחַ יָדוֹ וְהוֹצִיא הַכְּפָר * נְטָמָא הַכְּפָר בַּמִּים שְׁבִידִיו שְׁהָרִי הוּן בְּרָצוֹן :

ההראב"ד שאין בהם ארבעים סאה אין מטמאין. א"א הדרך הזאת שכתב רחוקה מכליותי וזרה אצלי מאד ואינה מן הסוד המופלא הצפון לישראלים כי לא מצאתי קבלת טומאה ונתינת טומאה תלויה ברצון אבל הרצון זה המחשבה חושבן שלא יבטלו ברוב ומה שאמרו אם לא הדיח טהור כבר פירשו בתוספתא מפני שאין המים שבגבא מקבלין טומאה עד שיתלשו וכששתה הטמא וחזרו המים שנגעו בפיו לגבא אע"פ שהן טמאין רבו הטהורים שלא נתלשו על הטמאים שחזרו שם ובטלו אלא א"כ חיישינן (נ"א חשבו) בתלוש לפיכך אם הדיח בהן את ידו או הככר שנפל הרי הם הוכשרו לטומאה כלומר נחשבו כתלוש ונטמאו משתיית הטמא וטמאו את הככר שהרי המחוברים עצמן חזרו להיות כתלושין לקבל טומאה שהרי נחשבו לתלוש ולפיכך נעורו הטמאין לטמא את הככר ואם לא הדיח טהור שהרי מבטלו ברוב לא נחשבו ומה שאמרו שאין מי הגבא מקבלין טומאה עד שיתלשו דוקא שיש בהן רביעית כדי להטביל מהן מחטין וצנורות ואע"פ שהם טהורין במחובר אבל אינן מטהרין מים טמאים בהשקה עד שיהיו שם ארבעים סאה מקוה שלם לפיכך הטמאים שנתערבו בהם שיתחשבו יחזרו לטומאתן זו היא הנכון אצלי: או שנפלו לתוכן משקין וכו'. א"א זהו תימה לדבריו כשהלך בהם הטמא אין רצון גדול מזה: נטמא הככר במים שבידיו. א"א ולמים שבידו למה להו רצון והלא תלושין הן וכבר נטמאו ברצון:

כסף משנה מים שבכלים מתמטאין וכו' אבל מים שבקרקעות וכו'. זה למד רבינו ממה שיבא בסמוך: וכתב הראב"ד הדרך הזאת שכתב רחוקה מכליותי וכו'. ומ"ש לא מצאתי קבלת טומאה וכו'. אם כפי פירוש רבינו במשניות בפ"ק דמקואות הוא נלמד מה צורך שנמצא כן במקום אחר: ומ"ש מה שאמרו אם לא הדיח טהור כבר פירשנו בתוספתא וכו' מפני שראה שמה ששנינו אם לא הדיח טהור א"ש לפירוש רבינו נדחק לפרשו: ומ"ש רבינו אבל מים שבקרקעות כגון מי בורות שיחין ומערות וכו'. פ"ק דמקואות שש מעלות במקואות זו למעלה מזו מי גבאים שתה טמא ושתה טהור טמא וכו' עד נפל

לתוכן המת וכו' ושתה טהור טהור: ומ"ש בין שהיו שאובים. כ"כ רבינו בפירוש המשנה בפרק הנזכר ולמד כן מדקתני מתניתין מי בורות: וכתב הראב"ד או שנפלו לתוכם משקים א"א זהו תימה לדבריו כשהלך בהם הטמא אין רצון גדול מזה עכ"ל וט"ס הוא שלא הוה ליה לתפוס אלא באו שהלך בהם הטמא ויש לומר שטעם רבינו משום דדמי לעובר במים שנתבאר בפ"ג שהמים שעל בשרו אינם תלושים ברצון לפי שאין כוונתו אלא לעבור לצד אחר ולא ליבלל במים וה"נ דכוותה: כתב עוד הראב"ד נטמא הככר במים שבידיו א"א ולמים שבידו למה להו רצון וכו'. וי"ל שרבינו סובר דכיון שלא נטמא הככר כשנפל למים אם העלה מן המים שלא לרצון לא היה מטמא:

ב מי גבאים וכיוצא בהן ממים שפקקעות כגון מי בורות שיחין ומערות ומי תמצית שפסקו * ומקואות שאין בהן ארבעים סאה שנטמאו וירדו להם גשמים ורבו מי גשמים עליהם אף על פי שלא שטפו הרי הן טהורין לפיכך כל המים שפקקעות כגון מי גבאים וכיוצא בהן בשעת הגשמים הכל בחזקת טהרה:

ההראב"ד ומקואות שאין בהן ארבעים סאה שנטמאו. א"א אין במשנה שנטמאו שאע"פ שנפל לתוכן מת או שהלך בהם הטמא לא נטמאו לפי שלא נתלשו ומה שהם צריכים לשעת גשמים או לרובי הגשמים עליהם מפני שיש בהם לחוש למי שפיכות או לשתיית טמאים ובשעת גשמים אין חוששין או משירבו אע"פ שלא ישטפו דהוה להו כמי תמצית שלא פסקו שהטמאים בטלים בהם לגמרי ואין להם עוד חישוב לא בשתיית טהור ולא בהדחת ידים כמו שמפורש במקואות ובתוספתא מפרש אפי' נפלו בו מים טמאים הרבייה מטמאות אותה וברבייה של ארבעים סאה מים כשרים מפני שהיא בהשקה:

כסף משנה מי גבאים וכיוצא בהן וכו' ומקואות שאין בהם מ' סאה שנטמאו וירדו להם גשמים ורבו מי גשמים עליהם. כ"ה הנוסחא האמיתית בדברי רבינו ובספרים יש חסרון הניכר והדין הוא בפ"ק דמקואות כב"ה. וכתב הראב"ד א"א אין במשנה שנטמאו וכו'. וי"ל דמדקתני פסקו הגשמי הקרובי לעיר ולדרך טמאים והרחוקים טהורים עד שיהלכו רוב בני אדם והיינו משום דחיישינן שמא שתה טמא או מילא בכלי טמא כדפירש רבינו שמשון כי קתני בסמוך מאימתי היא טהרתו ממילא משמע דהיינו ממה שחששנו לו כששנינו הקרובים לעיר ולדרך טמאים ויפה כיון רבינו במה שכתב ונטמאו:

ג פָּסְקוּ הַגְּשָׁמִים הַקְּרוּבִים לָעִיר אֹז לְדָרֶךְ טָמְאִין שֶׁהוּ בְּחִזְקַת שְׁשִׁתָּה מֵהוּ הַטָּמֵא וְשִׁמְלָאוֹ מֵהוּ בְּכָלִים טָמְאִין. וְהִרְחוּקִים טְהוּרִים עַד שְׁיִהְלְכוּ רַב הָאָדָם. הֵלְכוּ הַכֹּל בְּחִזְקַת טָמְאָה שֶׁהוֹלְכִים בְּשִׁירוֹת מְמַלְאִין וְשׁוֹתִין מֵהוּ. ***** בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים בְּגָבָא שְׁאִפְשָׁר לְשִׁתּוֹת מִמֶּנָּה. אֲבָל בְּגָבָא שְׁאִי אִפְשָׁר לְשִׁתּוֹת מִמֶּנָּה אֶלָּא בְּדַחַק גְּדוֹל הֵרִי זֶה בְּחִזְקַת טְהוּרָה (שֶׁהוּ בְּחִזְקַת טְהוּרִין) עַד שְׁיִמְצָא מְקוֹם פְּרִסוֹת רְגְלֵי אָדָם אוֹ פְּרִסוֹת רְגְלֵי בְּהֵמָה גְּסָה נִכְרָת בּוֹ אֲבָל מְצָא פְּרִסוֹת רְגְלֵי בְּהֵמָה דְּקָה הֵרִי זֶה טְהוּר שְׁאִפְשָׁר שְׁיִרְדָּה וְשִׁתָּת :

ההראב"ד **במה דברים אמורים בגבא שאפשר לשתות ממנו.** א"א לישנא דתוספתא ולא יהיו מקום פרסות רגלים ניכרים בגבא אלא א"כ פרסות רגלים ניכרים :

כסף משנה **במה דברים אמורים בגבא שאפשר לשתות ממנה וכו'.** בתוספתא בריש מקואות במה דברים אמורים בגבא שאפשר לשתות ולא יהא מקום פרסות רגליו ניכרות אבל גבא שאי אפשר לו לשתות עד שיהא מקום רגליו ניכרים מצא שם מקום פרסת רגלי אדם מקום פרסת רגלי בהמה גסה טמא מקום פרסת בהמה דקה טהור והטעם מבואר דמקום פרסת רגלי בהמה גסה איכא למיחש שאדם טמא רוכב על סוס או חמור בא לשם וירד ושתה מה שאין לחוש כן במקום פרסת בהמה דקה ופירוש רבינו בתוספתא זו נכון : **והראב"ד** כתב א"א לישנא דתוספתא ולא יהיו מקום פרסות רגלים ניכרים בגבא אלא אם כן מקום פרסות רגלים ניכרים עכ"ל טעמו שבתוספתא אינו מוזכר חילוק בין אפשר לשתות מהגבא לאי אפשר לשתות ממנו אלא בדוחק גדול ומנין לו לרבינו לחלק בכך וכבר כתבתי שדברי רבינו הם פירוש לדברי התוספתא וכבר אפשר שהיה דעת הרב רבי אברהם בן דוד לפרש התוספתא בגבא שאפשר לשתות ואין פרסות רגלים ניכרים היינו כגון שסביבותיו אבנים או סלעים שאין מקום פרסות רגלים ניכרים בהם וגבא שא"א לו לשתות עד שיהא מקום רגלים ניכרים בהם היינו שסביבותיו מקום חול או טיט העבה שמקום פרסות רגלים ניכרים בהם ושוב אין צורך למה שחילק רבינו בין אפשר לשתות ממנו לא"א לשתות ממנו אלא בדוחק שלא הוזכר בתוספתא :

ד חֲזַקת טיט וגמומיות שֶׁבַּפְּתַחֵי חַנִּיּוֹת בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים בְּשַׁעַת הַגְּשָׁמִים שֶׁהוּן טְהוֹרִין. פְּסָקוֹ הַגְּשָׁמִים הָרִי הוּן כְּמִי שְׁפִיכוֹת. וְשֶׁבִשְׁוֹקִין הוֹלְכִין בְּהוּן אַחַר הָרֵב. גָּבֵא שְׁנַפֵּל לְתוֹכוֹ יִין אוֹ חֶלֶב אוֹ דְבִשׁ הוֹלְכִין בּוֹ אַחַר הָרֵב. נָפֵל לְתוֹכוֹ שְׁמֹן אָף עַל פִּי שֶׁהִקְפִּיאוּהוּ הָרִי זֶה מִתְטַמֵּא וּמִטַּמֵּא שְׁלֵא בְרָצוֹן לְפִי שְׂאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְצִאת יָדֵי צַחְצַחִית :

כסף משנה חזקת טיט וכו'. תוספתא שם ופירש רבינו שמשון חזקת טיט כמו חקיקת טיט וכו' ורבינו גריס חזקת : **גבא שנפל לתוכו וכו'**. גם זה שם ופירש רבינו שמשון שהקפהו שקפה השמן והסירו מעל גבי המים :

ה שְׁמֹן וְשֶׁאֵר הַמְשָׁקִין חוּץ מִן הַמִּים הָרִי הוּן בְּקֶרְקַע כְּמוֹת שֶׁהוּן בְּכֵלִים דִּין אֶחָד הוּא :

כסף משנה ומה שכתב שמן ושאר המשקים וכו'. נלמד מהדין שהזכיר בסמוך :

ו מִי תִמְצִית שְׁלֵא פְּסָקוֹ אָף עַל פִּי שְׂאִין בְּהוּן אַרְבָּעִים סָאָה הוֹאִיל וְהוּן בְּקֶרְקַע וְהָרִי הַמִּים נִמְשָׁכִין וּבֵאִין לְהוּן אֵינֶן מְקַבְּלִין טַמְאָה. וְאָף עַל פִּי שֶׁשְׁתָּה מֵהוּן הַטַּמֵּא וּמִלֵּא מֵהוּן בְּכֵלֵי טַמֵּא אוֹ נִתְּן לְתוֹכוֹ מִים טַמֵּאִים הָרִי הוּן טְהוֹרִין לְכֹל דְּבָר :

כסף משנה מי תמצית שלא פסקו וכו'. משנה שם :

ז מִי שֶׁהָיָה אוֹכֵל תְּרוּמָה בְּיָדִים טַמְאוֹת כְּגוֹן דְּבִלָּה שְׁלֵא הִכְשָׁרָה וְהַכְּנִיס יָדוֹ לְתוֹךְ פִּי לְטַל צְרוּר אִם הִפְדָּ נְטַמְאָת הַדְּבִלָּה בְּרִירוֹ שֶׁהָרִי נְטַמֵּא בִּיד מִפְּנֵי שֶׁעָקְרוּ. וְאִם לֹא הִפְדָּ טְהוֹרָה שֶׁהַמְשָׁקָה שֶׁבִּפִּי קָדַם שֶׁיִּהְיֶהכֵּן אוֹ יִמוּצְצָנוּ לְהוֹצִיאוֹ דוֹמָה לְמִים שְׁלֵא נִתְּלָשׁוּ אֶלָּא הוּן עֲדִין בְּקֶרְקַע שְׂאִין מִתְטַמֵּאִין וְאִין מְטַמֵּאִין אֶלָּא בְּרָצוֹן כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. וְזֶה אֵין רְצוֹנוֹ אֶלָּא לְטַל הַצְּרוּר. הָיָה פּוֹנְדִין לְתוֹךְ פִּי וּפָשַׁט יָדוֹ לְטַלוֹ וְהַדְּבִלָּה

בְּתוֹךְ פִּיּו אִם הִנִּיחוּ לְצִמָּאוֹ הָרִי זֶה הָרֶק כְּעֶקוֹר וְנִטְמָאת
הַדְּבָלָה מִחֶמֶת מִשְׁקָה פִּיּו שֶׁנִּטְמָא מִחֶמֶת יָדָיו :

כסף משנה מי שהיה אוכל תרומה וכו'. סוף פרק ח' דכלים x וכרבי יוסי :

ח האשה שהיתה אוכלת אכלין של תרומה שאינן מכשרין
והיתה גורפת את התנור הטמא והכה הקוץ ויצא ממנה דם
ומצצה אצבעה מפני הדם או שנכוית ונתנה אצבעה בפיה
נטמאת התרומה שבפיה. שהרי רצונה להוציא המשקה מפיה
ולעקרו במציצת אצבע :

הראב"ד האשה שהיתה אוכלת. א"א זו הנוסחא לא מצאתיה לא במשנה
ולא בתוספתא אבל ראה זה מצאתי במשנה כלים סוף פ"ח האשה שנטף חלב
מדדיה ונפל לתוך אויר התנור טמא שהמשקה מטמא לרצון ושלא לרצון
היתה גורפתו והכה הקוץ ויצא ממנו דם או שנכוית ונתנה אצבעה לתוך פיה
נטמאת. ונראה לי שראוי להיות נטמא וכל הפיסקא מדבר באשה טמאה
והמשקה הטמא מטמא לרצון ושלא לרצון וכן בדם שיצא מאצבעה או הרוק
שיצא מפיה על אצבעה טמא ומטמא את התנור כשתכניסנו לתנור :

כסף משנה האשה שהיתה אוכלת וכו'. שם. וכתב הראב"ד זו הנוסחא לא
מצאתיה וכו'. ואיני יודע למה שיבש הגירסא כיון שלפירוש רבינו גירסת
הספרים נכונה ודעת רבינו דאף על גב דרישא דמתניתין דקתני האשה שנטף
חלב מדדיה וכו' מיירי באשה טמאה ותנור טהור סיפא דקתני היתה גורפתו
והכה הקוץ וכו' מיירי בתנור טמא ואשה טהורה אוכלת תרומה : ומ"ש רבינו
שהרי רצונה להוציא המשקה מפיה וכו'. זה הטעם צריך לנכוית ונתנה
אצבעה לתוך פיה דאילו להכה הקוץ ויצא ממנה דם תיפוק ליה מפני הדם :

הלכות טומאת אוכלין - פרק ששה עשר

א כָּל הָאֲגָדוֹת שֶׁבַשְׁוֹקִים וְכָל הַקְּמָחִים וְכָל הַסִּלְתוֹת שֶׁבַשְׁוֹקִים בְּחִזְקַת מְכַשְׁרֵי. הָאֲגָדוֹת מִפְּנֵי שֶׁדִּרְכּוֹ לְזַלֵּף הַמִּים עֲלֵיהֶן תְּמִיד וְהַקְּמָח וְהַסִּלְת לֹוֹתֵתִין אוֹתוֹ וְאַחַר כֵּן טוֹחֲנִין אוֹתוֹ. וְכֵן חֲטִין שֶׁחוֹלְקִין אוֹתוֹ בְּרַחֲמֵי אַחַת לְשִׁתִּים וְאַחַת לְשִׁלֵּשׁ כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מֵהֶן מַעֲשֵׂה קְדָרָה כְּגוֹן הַרִיפּוֹת וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן הֵרִי הוּא בְּחִזְקַת מְכַשְׁרֵי בְּכָל מְקוֹם בֵּין שֶׁל שְׁוֹקִין בֵּין שֶׁל בְּתִים. מִפְּנֵי שֶׁלֹוֹתֵתִין אוֹתוֹ לְהַסִּיר קְלִפְתּוֹ :

כסף משנה כל האגודות שבשווקים וכו' עד הרי הם בחזקת טומאה. פ"ו דמכשירין :

ב כָּל אֵלוֹ שֶׁהֵן בְּחִזְקַת מְכַשְׁרֵי הֵרִי הוּא בְּחִזְקַת טְמֵאָה מִפְּנֵי שֶׁהַכֹּל מִמִּשְׁמָשִׁין בָּהֶן וְהוּא מְכַשְׁרֵי. וְעַל כֵּן נֶאֱמָר עִם הָאָרֶץ לֹוֹמֵר לֹא הִכְשְׁרוּ וְאִין צְרִיךְ לֹוֹמֵר שֶׁאֵר אֶכְלִין שְׂאִין לָהֶן חִזְקָה שְׁעַם הָאָרֶץ נֶאֱמָר לֹוֹמֵר לֹא הִכְשְׁרוּ :

כסף משנה ומ"ש עם הארץ נאמן לומר לא הוכשרו. ירושלמי פ"ב דדמאי :

ג כָּל הַדְּגִים בְּחִזְקַת מְכַשְׁרֵי וְאִין עִם הָאָרֶץ נֶאֱמָר עֲלֵיהֶן לֹוֹמֵר לֹא הִכְשְׁרוּ לְפִיכֵךְ לְעוֹלָם הַדְּגִים בְּחִזְקַת טְמֵאָה. הַדְּגִים בֵּין שֶׁצָּדוּ בְּחָרֶס בֵּין בְּכַפּוּף בֵּין בְּמִצוּדָה אִם לֹא נֵעַר אֶת הַמִּצוּדָה עֲלֵיהֶן לֹא הִכְשְׁרוּ. וְאִם נֵעַר הִכְשְׁרוּ. וְאִין עִם הָאָרֶץ נֶאֱמָר לֹוֹמֵר לֹא נֵעַרְתִּי אֶת הַמִּצוּדָה עֲלֵיהֶן וְהֵרִי הוּא בְּחִזְקַת טְמֵאָה עַד שִׁיתְכּוֹן לְצוּדוֹ בְּטָהֳרָה :

כסף משנה ומ"ש כל הדגים בחזקת מוכשרין. שם וכל הדגים בחזקת טומאה וכתב רבינו מפני שהוא אוכל מוכשר במים והידים ממשמשים בו הטמא והטהור : הדגים בין שצדן בחרס וכו' עד לצודן בטהרה. תוספתא פרק שלישי דמכשירין :

ד * כל הציר בחזקת מכשיר * וציר טהור שנפל לתוכו מים כל שהם הרי הכל משקה ומכשיר ומתטמא טמאת משקין לפיכך חזקתו טמא. נפל לתוכו יין דבש וחלב הולכין אחר הרב. וכן מי פרות שנתערבו בשאר המשקין * הולכין אחר הרב. נתערבו במים כל שהן הרי הכל משקה ומתטמא טמאת משקין ומכשיר. וציר חגבים טמאים אינו מכשיר אבל מתטמא טמאת משקין :

הראב"ד כל הציר בחזקת מוכשר. א"א לשון המשנה בחזקת טומאה והוא נכון יותר משלו: **וציר טהור שנפל לתוכו מים כל שהן**. א"א פירשו בגמרא דבכורות לפי שנחשדו עמי הארץ לערב בצירן מים עד מחצה ונמצא שהוא רוב מים טמאים: **הולכין אחר הרוב נתערבו במים**. א"א אין זה לא במשנה ולא בתוספתא אלא מי פירות שנפל לתוכן מים כל שהן טמאים דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אחר הרוב ולא חלקו בין מים לשאר משקין ורבי מאיר הוא שהיה מחלק ואין הלכה כמותו (בתרומות ירושלמי) ומה שכתב על ציר חגבים טמאים שאין מכשיר אבל מתטמא טומאת משקין בתרומות ירושלמי מצא זה ואני סבור שהוא לשון בעיא וכך היא שנויה שם מאי טהור טהור מלהכשיר הא לטמא מטמא ולא עלתה הבעיא ומאי זה טעם חלקו בין ציר חגבים טהור לטמא אלא מפני תערובת המים ונטמאים כיון דמאיסי לא גזרו בהו ומשום הכי לא מכשיר ואם כן לענין טומאה נמי לאו * מטמא הוא שהרי אמרו בבכורות ציר לאו בר קבולי טומאה הוא ואפילו של דגים טהורים דזיעה בעלמא הוא :

כסף משנה כל הציר בחזקת מוכשרין. כתב הראב"ד לשון המשנה בפ"ו דמכשירין בחזקת טומאה והוא נכון יותר משלו עכ"ל. וטעם רבינו ששינה להשמיענו טעם הטומאה שהוא מפני שהוא מוכשר על ידי שחזקתו שנותנים לתוכו מים וממילא משמע שהוא טמא וכמו שכתב לקמן בסמוך לפיכך חזקתו טמא: **ציר טהור שנפל לתוכו וכו'**. שם דברי ראב"י. וכתב הראב"ד פירשו בפרק ג' דבכורות לפי שנחשדו עמי הארץ וכו'. טעמו דבפרק ג' דבכורות (דף כ"ג ע"ב) מייתי הא דאמר ראב"י ציר טהור שנפל לתוכו מים כל שהוא טמא ואמר רב נחמן עלה זאת אומרת נחשדו עמי הארץ לערב מחצה בציר ופריך עלה ולמה לי מחצה אפילו בציר ממחצה נמי והני משהו הו"ל פלגא ופלגא לא בטיל ומשני אימא עד מחצה ואי בעית אימא טומאת ע"ה דרבנן וטומאת משקין דרבנן ברובא גזרו רבנן בפלגא ופלגא לא גזרו ופירש"י ציר טהור כגון שהשיקו במים שנפל לתוכו מים כל שהן טמא כדמפרש נחשדו עמי

הארץ לערב מים בצירן וכי נפיל ביה כל שהוא מצא מין את מינו ורבו מים על הציר וטמאים ולמאן דלית ליה טומאה שבטלה חוזרת ונעורת מוקי לה שנפלו בה לאחר השקה מי ע"ה כל שהוא. עד למחצה קרוב למחצה עכ"ל. ולדבריו הסכימו התוספות ומדברי רבינו כאן לא משמע דהוי טעמא משום דחזקה שהיו בו מים מקודם וע"י הני מים כל שהוא הוי רובא מים אלא אע"פ שידענו שאין בו מים אחרים אלא אלו בלבד מכשיר ומשיג עליו דהא דלא כרב נחמן והא ודאי השגה גדולה היא שיפסוק הוא הפך הגמרא וליישב דברי רבינו צריך לומר דודאי בציר סתם שחזקתו שהיה בו מים מיירי והשיקו וטהר וכדברי רש"י והיינו טעמא דטמא משום דע"י מים כל שהוא ניעורו המים הראשונים וכר"נ אלא שקיצר ולא הזכיר הטעם כמנהגו בכמה מקומות להשמיט טעם הדבר ואע"פ שבפירוש המשנה כתב שאין שם מים אלא הני כל שהוא לא נחוש כיון שהם היפך הגמרא ונעמיד דבריו בחיבור בענין שיסכימו לדברי הגמ' : **נפל לתוכו יין וכו'.** תוספתא ספ"ק דמכשירין ובספרי רבינו כתוב מים וט"ס הוא וכן מצאתי בספר מוגה : **וכן מי פירות שנתערבו וכו' נתערבו במים וכו'.** כתב הראב"ד א"א אין זה לא במשנה ולא בתוספתא וכו'. ורבינו אפשר שהיתה גירסתו בתוספתא ספ"ק דמכשירין הפוכה מגירס' הראב"ד וגירסתו היה שונה מי פירות שנפל לתוכם מים הולכים אחר הרוב דברי ר"מ וחכמים אומרים אפילו נפלו לתוכם מים כל שהם טמאים ופסק כחכמים : **וציר חגבים טמאים וכו'.** בפ"ז דעדיות ובפרק י' דתרומות העיד רבי צדוק על ציר חגבים טמאים שהוא טהור וקאמר עלה בירושלמי מאי טהור טהור מלהכשיר הא לטמא מטמא ורבינו מפרש לה בניחותא ולפרושי מתניתין אתא והראב"ד מפרש לה בלשון בעיא וקשה לי על פירוש זה מהיכן עלה בדעתו להסתפק בכך כיון דטהור סתמא קתני בכל גווני משמע ואפשר דמפני שהם טמאים הוקשה לו היאך יהא צירן טהור ומפני כך נסתפק שמא מאי טהור טהור מלהכשיר אבל מטמא הוא או שמא טהור לגמרי קאמר משום דזיעה בעלמא הוא : **ומה שכתב הראב"ד וא"כ לענין טומאה לאו משקה הוא וכו' דמשמע דפשיטא ליה דאינו מטמא קשה דאם כן הרי עלתה בבעיא בירושלמי ונראה דלא כתב הראב"ד אלא לצד אחד מצדדי הבעיא :**

ה הלוקח ציר מעם הארץ משיקו במים וטהור שאם היה רב הציר מים הרי המים מטהרין במקוה. ואם היה רבו מלח של דגים אינה מקבלת טמאה והמים שבה בטלו במעוטן. במה דברים אמורים לטבל בהן פת. אבל לקדרה מצא מין את מינו

וְנֶעֱזָר וְנִמְצָאוּ רַב הַמַּיִם טְמֵאִים. שֶׁהַמַּעוֹט שֶׁהָיָה בְּצִיר לֹא
טָהוֹר בְּמִקְוֵה :

כסף משנה הלוקח ציר מעם הארץ וכו'. פרק ג' דבכורות עלה כ"ב: ומ"ש
בספרי רבינו ואם היה רובו מלח של דגים. בספר כתיבת יד נמצא ואם היה
רובו מליחה של דגים והיא גירסא נכונה :

י הַפְּרוֹת בְּכָל מְקוֹם בְּחֻזְקַת טְהָרָה אֶפְלוּ הָיָה הַמּוֹכֵר עֲבוּיִם
עַד שֶׁיִּדְעַע שֶׁהִכְשֵׁרוּ אוֹ שֶׁיְהִיוּ מְדַבְּרִים שֶׁחֻזְקָתוֹ מְכַשְּׁרִין :

כסף משנה הפירות בכל מקום וכו'. הכי משמע בתוספתא סוף מכשירין :

ז הָאוֹג בְּכָל מְקוֹם בְּחֻזְקַת טְמֵאָה. וְכֵן כָּל הַקְּשׁוּאִין וְהַדְּלוּעִין
וְהַתְּלוּיֹת בְּגָמִי עַל פְּתַח חֲנִיּוֹת בְּחֻזְקַת מְכַשְּׁרִין וְטְמֵאִין :

כסף משנה ומ"ש האוג בכ"מ וכו' וכן כל הקישואים והדילועים וכו'. שם :

ח כָּל הַכְּתוּב בַּתּוֹרָה וּבַדְּבָרִי קִבְּלָה מֵהַלְכוֹת הַטְּמֵאוֹת
וְהַטְּהָרוֹת אֵינוֹ אֶלָּא לְעַנְיַן מְקַדָּשׁ וְקִדְּשׁוֹ וְתַרּוּמוֹת וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי
בְּלֶבֶד. שֶׁהָרִי הִזְהִיר אֶת הַטְּמֵאִין מִלְּכַנֵּס לְמְקַדָּשׁ אוֹ לֶאֱכֹל
קִדָּשׁ אוֹ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר בְּטְמֵאָה. אֲבָל הַחֲלִין אֵין בָּהֶן אֲסוּר
כָּלֵל אֶלָּא מִתֵּר לֶאֱכֹל חֲלִין טְמֵאִין וְלִשְׁתּוֹת מִשְּׁקִין טְמֵאִים.
הָרִי נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה [\(ויקרא ז-ט\)](#) 'וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טְמֵא לֹא
יֵאָכֵל'. מִכָּלֵל שֶׁהַחֲלִין מִתְּרִין שְׁאִינוֹ מְדַבֵּר אֶלָּא בְּבָשָׂר קִדְּשִׁים.
אִם כֵּן מִפְּנֵי מָה נֶאֱמַר הָרִאשׁוֹן שֶׁבַחֲלִין טְמֵא וְהַשְּׁנִי פְּסוּל לֹא
שֶׁיְהִי אֲסוּר בְּאֲכִילָה אֶלָּא לְמִנּוֹת מִמֶּנּוּ לְתַרּוּמָה וְלְקִדָּשׁ שְׁאִם
נִגַּע שְׁנֵי שָׁל חֲלִין בַּתּוֹרָה פְּסוּלָה וְעֲשָׂאָה שְׁלִישִׁי. וְכֵן אִם נִגַּע
בְּאֲכִילִין שָׁל קִדָּשׁ טְמֵאִין וְעֲשָׂאֵן שְׁלִישִׁי כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. וְכֵן הָאוֹכֵל
אֶכֶל שְׁנֵי שָׁל חֲלִין אִם נִגַּע בַּתּוֹרָה פְּסוּלָה :

כסף משנה כל הכתוב בתורה וכו'. בפרק ב' דחולין (דף ל"ד ע"ב) גבי הא דאמרינן ואי אמרת נפסל גופו מלאכול ומי ספינן ליה מידי דפסיל לגופיה כן כתב רש"י בפירוש ראשון וכן דעת התוספות:

ט כָּשֶׁם שֶׁמֶתָר לֶאֱכֹל חֲלִין טְמָאִים וְלִשְׁתוּתָן כָּדָּ מֶתָר לְגֵרוֹם טְמָאָה לְחֲלִין שְׁבִאָרָץ יִשְׂרָאֵל. וַיֵּשׁ לוֹ לְטִמְאָה אֶת הַחֲלִין הַמִּתְקַנִּין לְכַתְּחֻלָּהּ. וְכֵן מֶתָר לְאָדָם לְגַע בְּכָל הַטְּמָאוֹת וְלִהְתִּטְמָא בָּהֶן. שְׁהָרִי הַזֶּה הִיר הַכָּתוּב אֶת בְּנֵי אֱהֲרֹן וְאֶת הַנְּזִירִים מִהִתְטִמָּא בְּמַת מְכָלָל שְׁכָל הָעָם מִתְרִין. וְשָׂאף כְּהֲנִים וְנְזִירִים מִתְרִין לְהִתְטִמָּא בְּשָׂאָר טְמָאוֹת חוּץ מִטְמָא מַת:

כסף משנה כשם שמותר לאכול וכו' כך מותר לגרום טומאה וכו'. בפ"ד דע"ז עלה נ"ה בראשונה היו אומרים אין בוצרין עם העכו"ם בגת שאסור לגרום טומאה לחולין שבא"י וכו' חזרו לומר וכו' בוצרין עם העכו"ם בגת שמותר לגרום טומאה לחולין שבא"י. ומ"ש ויש לו לטמא את החולין המתוקנין. כלומר הא דאמרי' דלגרום דוקא מותר אבל לטמא אותם להדיא לא הני מיילי כשאינם מתוקנים עדיין ומשום תרומה שבהם אבל אם הם מתוקנים להדיא נמי מותר לטמאם. וצ"ע דבפ"ק דנדה עלה ו' אמרינן איפכא עיין שם ובסוף פרק הניזקין (דף ס"ב) ובפירוש"י פרק כשם (דף ל' ע"ב) בד"ה מאי לאו: וכן מותר לאדם ליגע בכל הטומאות וכו'. פ"ק דר"ה (דף י"ו ע"ב) ובת"כ: ומ"ש ואף כהנים ונזירים מותרים להתטמא בשאר טומאות וכו'. זה פשוט שלא הוזהרו בתורה אלא מטומאת מת:

ז כָּל יִשְׂרָאֵל מִזְהָרִין לְהִיּוֹת טְהוּרִים בְּכָל רֶגֶל מִפְּנֵי שְׁהֵם נְכוּנִים לְכַנֵּס בְּמִקְדָּשׁ וְלֶאֱכֹל קִדְשִׁים. וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה [\(ויקרא](#) [ח-ט\)](#) 'וּבְנַבְלָתָם לֹא תִגְעוּ' בְּרֶגֶל בְּלִבָּד וְאִם נְטִמָּא אֵינוֹ לֹקֵה אֲבָל בְּשָׂאָר יָמוֹת הַשָּׁנָה אֵינוֹ מִזְהָר:

כסף משנה כל ישראל מוזהרים וכו'. בפ"ק דר"ה (דף ט"ז:): ומ"ש ואם נטמא אינו לוקה. בת"כ ובנבלתם לא תגעו ברגל וקתני עלה אחרים אומרים יכול אם נגע בנבילה ילקה ת"ל ולא לה תטמאו הוי אומר רשות ומשמע לרבינו דלתנא קמא נמי אינו לוקה ברגל:

יא (דברים יב-כב) 'הטמא והטהור יחדיו מפי השמועה למדו
שהטמא והטהור אוכלין בקערה אחת * אבל לא יאכל הבעל
עם אשתו בקערה כשתהיה נדה ולא ישתה עמה ולא תמזג לו
את הכוס כמו שבארנו. ולא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל
עברה שפא יבעל:

ההראב"ד אבל לא יאכל הבעל עם אשתו בקערה אחת. א"א אנו אומרים
אפילו על שולחן אחד במפה אחת אסור:

כסף משנה הטמא והטהור יחדיו מפי השמועה למדו וכו'. בספרי. ומה שכתב
אבל לא יאכל הבעל עם אשתו וכו'. משנה בפרק קמא דשבת (דף י"א) לא
יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה: וכתב הראב"ד אנו אומרים אפילו על
שולחן אחד במפה אחת אסור. ואין זו השגה על רבינו שהוא מפרש דמאי דתנן
לא יאכל הזב עם הזבה היינו בקערה אחת ועל שולחן אחד במפה אחת חומרא
בעלמא הוא לענין איסור למאן דסבר הכי:

יב אף על פי שמתר לאכל אכלין טמאין ולשתות משקין
טמאים חסידים הראשונים היו אוכלין חלין בטהרה ונזקרו
מן הטמאות כלן כל ימיהם והו הנקראים פרושים ודבר זה
קדשה יתרה היא ודרך חסידות שיהיה נבדל אדם ופורש
משאר העם ולא יגע בהם ולא יאכל וישתה עמהם. שהפרישות
מביאה לידי טהרת הגוף ממעשים הרעים. וטהרת הגוף
מביאה לידי קדשת הנפש מן הדעות הרעות. וקדשת הנפש
גורמת להדמות בשכינה. שנקמר (ויקרא יא-מד) 'והתקדשתם
והייתם קדשים כי קדוש אני' ה' מקדשכם: בריד רחמנא
דסייען

כסף משנה אע"פ שמותר לאכול וכו' חסידים הראשונים היו אוכלים חולין
בטהרה וכו'. משנה בספ"ב דחגיגה (דף י"א ע"ב). ומ"ש שהפרישות מביאה
לידי טהרת הגוף וכו'. בפ"ק דע"ז (דף כ" ע"ב) ונוסחת רבינו כדאיתא
בירושלמי פ"ג דשקלים: סליקו הלכות טומאת אוכלין

הלכות כלים

ענין אלו ההלכות לידע כלים שמקבלין טמאה מכל אלו הטמאות וכלים שאינן מתטמאין וכיצד מתטמאין ומטמאין:

ובאור ענין זה בפרקים אלו:

הלכות כלים - פרק ראשון

א שבעה מיני כלים הן שמקבלין טמאה מן התורה ואלו הן. הבגדים. והשקין. וכלי עור. וכלי עץ. וכלי מתכות. וכלי עץ. וכלי חרש. הרי הוא אומר [\(ויקרא יא-לב\)](#) 'מכל כלי עץ או בגד או עור או שק'. ובכלי מתכות נאמר [\(במדבר לא-כב\)](#) 'אך את הזהב ואת הכסף'. ובכלי חרש נאמר 'וכלי חרש אשר יפל מהם אל תזכו כל אשר בתוכו יטמא ואתו תשברו' וכלי חרש אשר יפל מהם אל תזכו כל אשר בתוכו יטמא ואתו תשברו':

כסף משנה שבעה מיני כלים הם וכו':

ב מפי השמועה למדו שזה שנאמר בתורה [\(במדבר לא-כ\)](#) 'וכל מעשה עזים לרבות כלים העשויין מן הקרניים ומן הטלפים ומן העצמות של עזים והוא הדין לשאר מיני בהמה וחיה. אבל כלים העשויין מעצמות העוף אינן מקבלין טמאה חוץ מכלים העשויין מכנף העזניה בלבד וביצת הנעמית המצפה הואיל והן דומין לעצם מקבלין טמאה ככלי עצם. וקרוב בעיני שטמאתן מדברי סופרים:

כסף משנה ומה שכתב מפי השמועה למדו שזה שנאמר בתורה וכל מעשה עזים וכו'. בספיק דחולין (דף כ"ה ע"ב) מה ת"ל וכל מעשה עזים תתחטאו להביא דבר הבא מן העזים מן הקרניים ומן הטלפיים שאר בהמה וחיה מנין תלמוד לומר וכל מעשה עזים א"כ מה תלמוד לומר עזים פרט לעופות. ומה שכתב חוץ מכלים העשויים מכנף העזניה בלבד וביצת הנעמית המצופה. בפ"ז דכלים:

ג כלים העשויין מעצמות חיה שביים ומעורה טהורים. כל שביים טהור ואינו מקבל טמאה מן הטמאות ולא טמאת מדרס. אף האורג בגד מצמר הגדל בים אינו מקבל טמאה שנאמר [\(ויקרא יא-לב\)](#) 'או בגד או עור מפי השמועה למדו מה בגד מן הגדל בארץ אף עור מן הגדל בארץ. חבר מן הגדל בים עם הגדל בארץ אפלו חוט או משיחה אם חברו חבר עד שמשים את שניהן כאלו הן אחד לטמאה שאם נטמא זה יטמא זה הכל מקבל טמאה:

כסף משנה כלים העשויים מעצמות חיה שבים וכו' עד הכל מקבל טמאה. שם:

ד יראה לי שהכלים העשויים מעור העוף אין מקבלין טמאה כמו עצמותיו. ואם תאמר והרי הוא כשר לכתב עליו תכלין כעור בהמה וחיה. הנה עור הדג אינו מקבל טמאה ולולא

זֶה־מֵתוֹ שְׂאִינָה פּוֹסְקֵת הִיָּה כְּשֶׁר לְתַפְלִין הִנֵּה לְמִדַּת שְׂאֵף דָּבָר
שְׂאִינוֹ מְקַבֵּל טִמְאָה כְּשֶׁר לְתַפְלִין אִם אֵין לוֹ זֶה־מָא :

ה כְּלִי זְכוּכִית אֵינֶן מְקַבְּלִין טִמְאָה מִדְּבָרֵי תּוֹרָה וְחֻכְמִים גְּזָרוּ
עֲלֵיהֶן שְׂיֻקְבְּלוּ טִמְאָה הוֹאִיל וּתְחִלַּת בְּרִיתֶן מִן הַחֹל כְּכִלֵי
חֶרֶס הֵרִי הוּן כְּכִלֵי חֶרֶס. * וּמִפְּנֵי שְׂתוֹכֹן נִרְאָה כְּבָרֶן לֹא גְזָרוּ
עֲלֵיהֶן שְׂיֻטְמָאוּ מְאֻוִירֶן אֶלָּא עַד שְׂתַגַּע הַטִּמְאָה בָּהֶן בֵּין מִתּוֹכֹן
בֵּין מִגְבָּן כְּכִלֵי מִתְּכּוֹת. וְלֹא גְזָרוּ טִמְאָה עַל פְּשׁוּטִיָּהֶן אֶלָּא עַל
מְקַבְּלֵיהֶן. וְאֵין לָהֶם טְהָרָה בְּמִקְוֵה. וְאֵין שׁוֹרְפִין עֲלֵיהֶן תְּרוּמָה
וְקִדְשִׁים שְׂלֹא גְזָרוּ עֲלֵיהֶן אֶלָּא לְתַלּוֹת :

ההראב"ד ומפני שתוכן נראה כבון. א"א אין זה הטעם על דרך ההלכה אלא
מפני שתוכן נראה כבון עשו גבו כתוכו ומטמא מגבו וא"ת יטמא מאוירו ככלי
חרס א"כ יהיה חמור מכל הכלים הכתובים בתורה שלא מצינו שלש טומאות
הללו בשום כלי מיעטו את האויר מפני שהוא חידוש :

כסף משנה כלי זכוכית וכו'. בפ"ק דשבת (דף י"ו ע"ב) כלי זכוכית מ"ט גזור
בהו רבנן טומאה וכו' עד הואיל ונראה תוכו כבון ופירש"י וכו' : **וכתב**
הראב"ד אין זה הטעם על דרך ההלכה וכו'. פשטא דגמרא כהראב"ד ולדעת
רבינו י"ל שהוא סובר שכשהקשו אלא מעתה לא ליטמו מגבן בכלל זה הוא
שיתטמאו מאוירן ככלי חרס וכי שני רב אשי הואיל ותוכו נראה כבון הוי נמי
טעמא בין לשמטמאים מגבן בין מאוירן דכיון דלא דמו לכלי חרס שאין תוכן
נראה כבון וכלי זכוכית תוכן נראה כבון אין לדמותן לגמרי לכלי חרס ושלא
כפירש"י :

ו כְּלִי גִלְלִים וְכִלֵי אַבְנִים וְכִלֵי אֲדָמָה לְעוֹלָם טְהוֹרִין. וְאֵין
מְקַבְּלִין טִמְאָה מִן הַטִּמְאוֹת וְלֹא טִמְאָת מְדָרְס לֹא מִן הַתּוֹרָה
וְלֹא מִדְּבָרֵי סוּפְרִים בֵּין פְּשׁוּטִיָּהֶן בֵּין מְקַבְּלֵיהֶן :

כסף משנה כלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה וכו'. מנחות פרק רבי ישמעאל
עלה ס"ט ע"ב ושבת ר"פ במה אשה (דף נ"ח) ובכמה דוכתי ופירוש כלי גללים
כלים העשויים מגללי בהמה ופי' כלי אדמה כלי חרס עד שלא הוסק בכבשן :

ז פִּיל שְׁבֻלַע הוּצִין וְהִקְיָאן דְּרִדְךָ הָרְעִי הָעוֹשֶׂה מֵהוּן כְּלִים הָרִי הוּן סָפֵק אִם הֵם כְּכֹלִי גְלָלִים אוֹ כְּלִי עֵץ כְּשֶׁהָיוּ. אָבֵל כְּפִיפָה שְׁנִטְמָאת וּבִלְעָה פִּיל וְהִקְיָאָה דְּרִדְךָ בֵּית הָרְעִי הָרִי הִיא בְּטִמְאָתָהּ :

ח פְּשׁוּטֵי כְּלֵי חָרֶס כְּגוֹן מְנוּרָה וְכֶסֶא וְשִׁלְחוֹן שֶׁל חָרֶס וְכִיּוּצָא בְּהוּן אִין מְקַבְּלִין טְמֵאָה מִן הַטְּמָאוֹת וְלֹא טְמֵאָת מְדָרְס לֹא מִן הַתּוֹרָה וְלֹא מִדְּבָרֵי סוּפְרִים שְׁנֵאָמַר (ויקרא יא-לג) 'אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ' (ויקרא יא-לג) 'יִטְמָא' כֹּל שֵׁישׁ לוֹ תוֹדֹךָ בְּכֹלֵי חָרֶס מְקַבֵּל טְמֵאָה וְשֵׁאִין לוֹ תוֹדֹךָ טְהוֹר :

כסף משנה (ז-ח) פיל שבלע הוצין וכו'. מנחות פ' רבי ישמעאל [ס"ט]. בעיא דלא איפשיטא. ומ"ש אבל כפיפה שנטמאת וכו'. שם : פשוטי כלי חרס וכו'. פ"ב דכלים. ומ"ש ולא טומאת מדרס. בפרק ר"ע עלה פ"ד ופרק על אלו מומין (דף ל"ח). ומ"ש ולא מד"ס :

ט כְּלֵי מִתְּכוֹת אֶחָד פְּשׁוּטֵיהוֹן כְּגוֹן הַסְּפִינִים וְהַמְּסֻפְּרִים אוֹ מְקַבְּלֵיהוֹן כְּגוֹן הַיּוֹרוֹת וְהַקּוּמְקוּמוֹסִין הַכֹּל מְקַבְּלִין טְמֵאָה שְׁנֵאָמַר (במדבר לא-כג) 'כָּל דְּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בְּאִשׁוֹ בֵּין מְקַבֵּל בֵּין פְּשׁוּט. אֶפְלוּ תִּבָּה אוֹ מְגֻדֵל וְכִיּוּצָא בְּהוּן שֶׁל מִתְּכַת שְׁהוּן מְקַבְּלִין אַרְבַּעִים סָאָה בְּלַח אוֹ יִתֵּר מְקַבְּלִין טְמֵאָה שְׁנֵאָמַר כֹּל דְּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בְּאִשׁ :

כסף משנה כלי מתכות אחד פשוטיהו וכו'. רפ"א דכלים ופ"ק דחולין (דף כ"ה) ופרק קמא דשבת (דף ט"ז). ומה שלמדה רבינו מדכתיב בכל דבר. בסיפרא. ומ"ש אפילו תיבה וכו' שהם מקבלים מ' סאה וכו'. תוספתא ריש פרק פ"א דכלים וטעמא משום דכלי מתכות לא איתקש לשק :

י כְּלֵי עֵץ וְכֹלֵי עוֹר וְכֹלֵי עֵצִים מְקַבְּלֵיהוֹן כְּגוֹן הָעֶרְבָה וְהַחֲמַת וְכִיּוּצָא בְּהוּן מְקַבְּלִין טְמֵאָה מִדְּבָרֵי תּוֹרָה. אָבֵל פְּשׁוּטֵיהוֹן כְּגוֹן הַלּוּחוֹת וְהַכֶּסֶא וְהָעוֹר שְׁאוּכְלִין עֲלָיו וְכִיּוּצָא בְּהוּן אִינּוּן מְקַבְּלִין

טְמֵאָה אֶלָּא מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים שְׁנֵאֵמַר (ויקרא יא-לב) 'מִכֹּל כְּלֵי עֵץ מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ מָה שֶׁקָּיִם לֹא בֵּית קַבּוּל אֶף כֹּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית קַבּוּל. וְכֵלֵי עֵצִים כְּכֵלֵי עֵץ לְכֹל דְּבָר. בְּמֵה דְּבָרִים אֲמוּרִים שְׁטֵמָאָת פְּשׁוּטִיָּהוֹן מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים בְּשָׂאָר טְמֵאֹת חוּץ מִטְמֵאָת מִדְּרָס. אֲבָל בְּמִדְרָס הַזֶּב וְחִבְרִיו מִתְטַמְּאִין מִן הַתּוֹרָה שְׁנֵאֵמַר (ויקרא ט-ד) 'כֹּל הַמְשֻׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב' כֹּל הָעֲשׂוּי לְמִשְׁכָּב אוֹ לְמִרְכָּב כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוֹ. וְכֵן כְּלֵי זְכוּכִית הָעֲשׂוּי לְמִשְׁכָּב מִתְטַמְּא בְּמִדְרָס מִדְּבָרֵיהוֹן :

כסף משנה כלי עץ וכלי עור וכלי עצם וכו'. רפ"ב ורפ"ט"ו דכלים כלי עץ וכלי עור וכלי עצם פשוטיהם טהורים ומקבליהם טמאים. ומ"ש שפשוטיהם מקבלים טומאה מד"ס. בפרק המוכר את הבית (דף ס"ו) שאני פשוטי כלי עץ דטומאה דמדרבנן וכדעת התוספות שסוברים דקושטא דמילתא הכי הוא ומכ"מ יש כלי עץ שאינן מקבלים טומאה אפילו מדרבנן כמבואר בפ"ד וכאן רמז וכתב כגון הלוחות והכסא. ומ"ש מפי השמועה למדו וכו' וכן מ"ש בד"א שטומאת פשוטיהם מד"ס וכו' אבל במדרס הזב וחביריו מתטמאין מן התורה וכו'. פרק על אלו מומין (דף ל"ח) והא דומיא דשק בעינן וכו' בהנך דחזו למדרסות ופרק רבי עקיבא (דף פ"ד) אמרינן דכיון דכתיב וכל המשכב דרשינן כל שיש במינו טהרה במקוה מטמא מדרס. ומ"ש רבינו שכלי עור פשוטיהם מקבלים טומאה מדרבנן הוא מפני מה שהוזכרו בפ"ו דכלים פשוטי כלי עץ שמקבלים טומאה וכתב שם שהם בכלל מה שאמרו בגמרא פשוטי כלי עץ מדרבנן ירצה כלי עץ ושאר המנויים עמו שאינם מקבלים טומאה מדאורייתא. ומ"ש וכן כלי זכוכית וכו'. בתוספתא כל מדרס כלי זכוכית טהורים ור"ש גורס טמאים והיא גירסת רבינו :

יא כָּל שֶׁהוּא אָרוּג בֵּין מִצְמָר וּפְשֻׁתִים בֵּין מְקַנְבוֹס אוֹ מְמַשֵּׂי אוֹ מְשָׂאָר דְּבָרִים הַגְּדִלִים בְּיַבֶּשֶׁה הוּא הַנִּקְרָא בְּגָד לְעֵנָן טְמֵאָה. וְהַלְבָּדִים כְּבָגְדִים לְכֹל דְּבָר :

כסף משנה כל שהוא ארוג וכו'. בפרק במה אשה (דף ס"ד) אטו בגד לאו ארוג הוא וכו' ור"פ התכלת (דף ל"ט ע"ב) ובפ"ב דשבת (דף כ" ע"ב) מדברי תנא דבי רבי ישמעאל שירים וכלך וכו' מאו בגד. ומה שכתב והלבדים וכו'. בסיפרא פ"ח ובתוספתא דכלים פרק ה' דב"ב :

יב השק הוא חוטי שער הגדליו כששלת או הארוגין כבגדים אחד העשוי מן העזים או מצמר גמלים או מזנב הסוס והפרה וכיוצא בהן ואחד האריג מהן כמו המרצופין או הגדל כמו חבק של חמור וכיוצא בו. אבל הטבלים והמשיחות השזורין בין מן השער בין מצמר ופשתים אינן מקבלין טמאה בפני עצמן :

כסף משנה השק הוא חוטי שיער וכו' אבל החבלים והמשיחות וכו'. בפרק במה אשה עלה ס"ד ובת"כ :

יג כל הכלים העשויין מן הגמא ומן הערבה ומן הקנים ומפפות תמרים ומן העלים והשריגין וקלפי אילנות ומן החלף כגון הכפיפות והטרסקליו והמחלצות והמפצות הכל בכלל כלי העץ שהכל גדל מן הארץ כעץ. אחד כלי חרס ואחד כלי נתר לכול דבר. כל כלי העשוי מהעפר מן העפרות ואחר כך שורפין אותן בכבשן הרי זה כלי חרס. והתנור והכירים והכפח וכיוצא בהן משאר הבנינות שאופין בהן או מבשלין בהן הכל מקבלין טמאה דין תורה וטמאתן וטמאת כלי חרס שנה :

כסף משנה כל הכלים העשויים וכו'. בפרק קמא דכלים קרי למפץ כלי עץ ובפרק י"ו קרי כלי עץ לסלים של עץ ושל תמרה וכוורת הקש וכוורת הקנים וקנונית וקלתות והם עשויים מערבה דקה וסוגין והם קופות : אחד כלי חרס וכו'. בריש פרק ב' דכלים. ומה שכתב כל כלי העשוי מהעפר וכו' כן כתב רבינו שם. ומה שכתב והתנור והכירים וכו'. פשוט הוא :

הלכות כלים - פרק שני

א העושה כלי קבול מכל מקום הרי זה מקבל טמאה בכל שהוא מן התורה. ואין לכלי קבול שעור. והוא שיעשה דבר של קימא שאפשר שיעמד. כיצד. העושה כלי מן העור המצה שלא נתעבד כלל. או מן הנגר אף על פי שאין הנגר מקבל טמאה. או מקלפת הרמון והאגוז והאלון אפלו חקקים התינוקות למד בהן את העפר. או שהתקינים לכף מאזנים. הרי אלו מקבלין טמאה. שתינוק חרש שוטה וקטן יש להן מעשה אף על פי שאין להן מחשבה. אבל העושה כלים מן הלפת והאתרוג והדלעת היבשים שחקקו למד בהן וכל פיוצא בהן. הרי הן טהורין לפי שאי אפשר שיעמדו אלא זמן מועט:

כסף משנה העושה כלי קיבול וכו'. בפי"ז דכלים. ומ"ש אבל העושה כלים מן הלפת וכו'. תוספתא פי"ז דכלים ב"מ:

ב קנה מאזנים והמחק שיש בהן בית קבול מתכת. והאסל שיש בו בית קבול מעות. וקנה של עץ שיש בו בית קבול מים. ומקל שיש בו בית קבול מזוזה או מקום מרגלית. ומשחזת של עץ שיש בו בית קבול שמן. ולוח פנקס שיש בו בית קבול שענה. כל אלו וכיוצא בהן אף על פי שהן פשוטי כלי עץ הואיל ויש בהן בית קבול כל שהוא מקבלין טמאה דין תורה. ואין טמא מן התורה אלא בית קבול לבדו שיש בהן והמשמש את בית הקבול משאר הכלי שבית הקבול צריך לו. אבל היתר על הצרך משאר הכלי הפשוט טהור מן התורה וטמא מדברייהן כמו שבארנו:

כסף משנה קנה מאזנים וכו'. שם. ומה שכתב ואין טמא וכו' והמשמש את בית הקיבול וכו'. בתוספתא פרק ז' דכלים בבא מציעא:

ג בית קבול העשוי למלאותו אינו בית קבול. כיצד. בקעת של עץ שחוקקין בה בית קבול * ותוקעין בו הסדן של ברזל. אם

שֶׁל נִפְחִים הִיא אֵינָה מְקַבֶּלֶת טְמֵאָה שְׂאֵף עַל פִּי שְׂיֵשׁ בָּהּ בֵּית קְבוּל לֹא נַעֲשֶׂה אֶלָּא לְמַלְאוֹתָיו. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזָה. * וְאִם הִיתָה שֶׁל צוֹרְפִין הָרִי זֹו מְקַבֶּלֶת טְמֵאָה מִפְּנֵי שֶׁהִן מְגַבִּיִּהִין אֶת הַבְּרִזָּל בְּכָל עֵת שְׂיִרְצָה וּמְקַבְּצִין אֶת שְׂפּוֹת הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף הַמִּתְקַבְּצֵת שָׁם תַּחַת הַסֵּדֶן וְהָרִי נַעֲשֶׂה לְקַבְּלָהּ. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בּוֹ :

ההראב"ד ותוקעין בו הסדן. א"א לשון המשנה תחתית הצורפים טמאה ושל נפחים טהורה: **ואם היתה של צורפים.** א"א תוספתא מפני מה תחתית של צורפים ושל זהבים טמאה מפני שמכניס לתוכה גרוטאות ושל נפחים טהורה ואם התקינה להכניס לתוכה גרוטאות טמאה:

כסף משנה בית קיבול העשוי למלאות וכו'. שם מפני מה תחתית הצורפים טמאה ושל נפחים טהורה. **ומ"ש מפני שהם מגביהים את הברזל וכו'.** תוספתא שם: **וכתב** הראב"ד א"א לשון המשנה תחתית הצורפין טמאה וכו'. ואם כוונתו לומר ששינה לשון המשנה זה שינוי לטובה הוא כי ביאר דבריה: **כתב** עוד הראב"ד ואם היתה של צורפים א"א תוספתא מפני מה תחתית של צורפים וכו'. משיג על רבינו למה השמיט סוף לשון התוספתא וי"ל דממילא משמע דזיל בתר טעמא:

ד הַכֹּף הַחֲקוּק שֶׁתַּחַת רַגְלֵי הַמְּטוֹת וְהַמְּגַדְלוֹת וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא מְקַבֵּל טְהוֹר וְאִין בּוֹ מְשׁוּם כָּלִי קְבוּל לְפִי שְׂאֵינּוּ עֲשׂוּי לְקְבוּל אֶלָּא לְסִמּוֹד בּוֹ בְּלִבָּד. שְׂפּוֹפֶרֶת הַקֵּשׁ מְקַבֶּלֶת טְמֵאָה כָּכֵל כָּלִי הָעֵץ שֶׁמְקַבְּלִין טְמֵאָה אֶפְלוּ אֵינָה יְכוּלָה לְקַבֵּל אֶלָּא טָפָה אַחַת. וְשְׂפּוֹפֶרֶת הַקֶּנֶה שֶׁחֲתָכָה לְקַבְּלָהּ אֵינָה מְקַבֶּלֶת טְמֵאָה עַד שְׂיּוֹצִיא אֶת כָּל הַלָּבָן שֶׁבְּתוֹכָהּ. וְאִם לֹא נִחְתְּכָה לְקַבְּלָהּ הָרִי הִיא כְּפִשׁוּטֵי כָּלִי עֵץ. אֲבָל שְׂפּוֹפֶרֶת שֶׁל פְּקוּעוֹת וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן אֵינָן כָּלִים אֶלָּא כְּאֶכְלִין הֵן חֲשׂוּבִין :

כסף משנה הכף החקוק וכו'. בתוספתא דכלים ב"מ פ"ח חמור שתחת המלבן והספסלים שתחת הרגלים טהורים כפותין שתחת הרגלים אע"פ שחקוקים ומקבלים טהורים ואין בהם משום קיבול: **שפופרת הקש וכו'.** משנה סוף

פרק י"ז דכלים וכר"ע מחבירו. ומ"ש אפילו אינה יכולה לקבל אלא טיפה אחת. פשוט הוא דשפופרת הקש הכי הויא:

ה * שפופרת שחתכה ונתן בה את המזוזה ואחר כך נתנה בכתל אפלו נתנה שלא כדרך קבלתה מקבלת טמאה. קבעה בכתל אם קבעה כדרך קבלתה הרי זו מקבלת טמאה. שלא כדרך קבלתה טהורה. נתן השפופרת בכתל ואחר כך נתן בה המזוזה אם היתה כדרך קבלתה הרי זו מקבלת טמאה. שלא כדרך קבלתה טהורה. קבעה בכתל אפלו כדרך קבלתה טהורה:

ההראב"ד שפופרת שחתכה. א"א קשיא לי מה ששנינו בכלים פט"ז בית הנגר בית המנעול בית המזוזה הרי אלו טהורין ואולי כשאין להם קיבול קאמר אבל שפופרת יש לה בית קיבול ובכלי קיבול לא חילקו זה החילוק האמור באותה משנה וכן כתבתי בפירוש תורת כהנים:

כסף משנה שפופרת (הקנה) שחתכה וכו'. תוספתא פי"ד דכלים אלא שיש בה חסרון וגם היא כתובה בשיבוש: וכתב הראב"ד קשיא לי מה ששנינו בכלים פי"ו וכו' והר"י קורקוס ז"ל תירץ דבית המזוזה דתנן התם מיירי שאינה ראויה לקיבול שום דבר כ"א לשום בו מזוזה:

ו כלי שאורגין אותו מן הנסרים או מן השעם כדי שישטחו עליו הבגדים והמגמר מלמטה כדי שיתבסמו אם הנה עשוי ככונרת שאין לו קרקע טהור ואם הנה בו בית קבלת כסות הרי זה מקבל טמאה:

כסף משנה כלי שאורגים אותו וכו'. משנה ס"פ כ"ב דכלים קנקילון שיש בה בית קיבול כסות טמאה העשויה ככוורת טהורה:

ז סנדל של בהמה של מתכת טמא ושל שעם טהור שאין זה חשוב מקלי הקבלה:

כסף משנה סנדל של בהמה וכו'. שם פי"ד ואיתא בפרק במה אשה (דף נ"ט):

ח הצורר מרגלית בעור והוציאה ונשאר מקומה עמק הרי זה מקבל טמאה עד שיפשוט. שכל כלי קבול מקבלין בכל שהו והרי מקומן כמו כיס קטן. אבל צרור המעות אינו מקבל טמאה * שאין עליו צורת כלי:

הראב"ד שאין עליו צורת כלי. א"א תוספתא צרור המרגלית בזמן שתוכו טמא פשוטו טהור מיטמא ומיטהר אפילו י' פעמים ביום נראה מן הענין הטעם מפני שהוא מקפיד על צרור המרגלית שלא תתפשט כדי שתהא מזומנת להחזירה לתוכה והרי היא ככיס אבל אינו מקפיד על צרור המעות לפיכך אינו ככיס אפילו בזמן שהמעות בתוכו:

כסף משנה הצורר מרגלית וכו'. שם פרק כ"ו. ומה שכתב אבל צרור המעות. שם וכתנא קמא ואיתא בסוף פרק ארבע מיתות (סנהדרין דף ס"ה) וכתב רבינו בפירוש המשנה אולם כאשר כיס מעות בעור זה הנה מקומו (ואע"פ) בית קיבול אין עליו תמונת כיס מטעם פירוד המעות: וכתב הראב"ד א"א תוספתא צרור מרגלית בזמן שתוכו טמא וכו'. נ"ל שפ"י התוספתא כשנוטל ממנו המרגלית אם ניכר שיש לו תוך טמא ואם אינו ניכר לו תוך אלא הוא פשוט טהור. ומה שכתב נראה מן הענין הטעם וכו'. זהו טעם לדברי המשנה שטימאה בצרור המרגלית וטיהרה בצרור המעות:

הלכות כלים - פרק שלישי

א * כל כלי עץ העשוי לנחת אפלו אינו מקבל אלא דבר מועט אינו מקבל טמאה לא מן התורה ולא מדברי סופרים. וככל כלי עץ העשוי להתטלטל מלא וריקון כשק אפלו ה"ה מחזיק מאה סאה ואף על פי שיש לו שוליים הואיל ואינו עשוי לנחת הרי זה מקבל טמאה דין תורה כשאר כלי קבול. וככל כלי עץ שהוא סתם אם היו לו שוליים לישוב עליהם על הקרקע כדי שלא יהא

נוח להתגלגל וְהָיָה מִחֲזִיק אַרְבָּעִים סָאָה בְּלַח שֶׁהוּ כּוֹרֵיִים
בְּיָבֵשׁ אֵינוֹ מְקַבֵּל טְמָאָה כָּלֵל לֹא מִן הַתּוֹרָה וְלֹא מִדְּבָרֵי
סוּפְרִים מִפְּנֵי שְׁחִזְקָתוֹ שֶׁעָשׂוּי לְנַחַת. וּדְבָרִים אֵלוֹ דְּבָרֵי קַבָּלָה
הֵן. מִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמַדּוֹ מָה שֶׁקֵּשׁ שֶׁהוּא מְתַטְּלֵטֵל מְלֵא וְרִיקוֹן אֶף
כְּלֵי עֵץ לֹא יִטְמָא אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה מְתַטְּלֵטֵל מְלֵא וְרִיקוֹן לְהוֹצִיא
כְּלֵי עֵץ הָעָשׂוּי לְנַחַת :

ההראב"ד כל כלי עץ העשוי לנחת אפי' כו'. א"א דבר זה איני יודע מאין הוציאו אלא משלחן של מקדש וממנורה שהקשו עליהם כלי עץ שעשוי לנחת הוא ואע"פ שאינן מקבלין ארבעים סאה בלח ואינו מחוור דהתם איסורא נמי איכא בטלטולם ומה שאמר כל כלי עץ שהוא עשוי לטלטל מלא וריקס אפילו מחזיק מאה כור מיטמא למדה מספינת הירדן ואולי לא כמו שהוא סובר אלא מפני שספינת הירדן אין דרכה להורידה למים אלא טעונה אבל שאר כלים אע"פ שפעמים מיטלטלין במלואן כיון שאין דרכן בכך אינן מטמאין וכן הוא במשנת כלים פט"ו רבי יהודה אומר דרדור עגלה וקיסטות מלכים ועריבת העבדן ובור ספינה קטנה והארון אע"פ שמקבלין ארבעים סאה טמאין שאין עשויים להטלטל אלא במה שבתוכו ושאר כל הכלים המקבלין טהורין שאין מקבלין טמאין אין בין דר"מ לרבי יהודה אלא עריבת בעל הבית המקבלת לרבי יהודה טהורה אע"פ שפעמים שמוליכין אותה מלאה לפורני ראה מה הלשון אומרת שאינן עשויין להטלטל אלא במלואן אבל פעמים כן ופעמים כן טהורין ואין הולכין בהן אחר חזקה :

ב הכלים שְׁחִזְקָתוֹ שֶׁהוּ עָשׂוּיִין לְנַחַת כְּגוֹן שְׂדָה תְּבָה וּמִגְדָּל
וְכוֹנֶתֶת הַקֶּשׁ וְכוֹנֶתֶת הַקְּנִים וּבוֹר סְפִינָה גְדוֹלָה וְכִיּוֹצֵא בְּאֵלוֹ.
אִם הֵן מִחֲזִיקִין אַרְבָּעִים סָאָה אֵין מְקַבְּלִין טְמָאָה. וְאֵלוֹ הֵן
הַכֵּלִים שֶׁל עֵץ שֶׁהוּ עָשׂוּיִין לְהַתְּטַלְטֵל בְּמִלּוּאָן. דְּרַדּוֹר שֶׁמְנִיחִין
אוֹתוֹ עַל הָעֵגְלָה וְקוֹסְטוֹת הַמְּלָכִים וְעַרְבַת הָעֶבְדָּן וּבוֹר סְפִינָה
קִטְנָה שְׂאִינָה יְכוֹלָה לְהִלָּךְ בְּאִמְצַע הַיָּם הַגְּדוֹל וְהָאָרוֹן. כָּל אֶחָד
מִחֲמִשָּׁת כְּלֵי עֵץ אֵלוֹ אֶף עַל פִּי שֶׁהוּ מְקַבְּלִין יוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים
סָאָה הָרִי אֵלוֹ מְקַבְּלִין טְמָאָה שְׂלֵא נַעֲשׂוּ מִתְּחִלָּתוֹן אֶלָּא
לְהַתְּטַלְטֵל מְלֵאִין. וְשָׂאֵר כָּל כְּלֵי עֵץ אִם הֵיוּ מְקַבְּלִין אַרְבָּעִים
סָאָה וַיֵּשׁ לָהֶם שׂוֹלִים חִזְקָתוֹ שְׂאִינָן עָשׂוּיִין לְהַתְּטַלְטֵל בְּמִלּוּאָן

וּלְפִיכֶךָ אֵין מְקַבְּלִין טְמֵאָה. וְכֵן כָּלִי עֵצִים וְכָלִי הָעוֹר הַמְּקַבְּלִין
אֲרָבָעִים סָאָה בְּלַח אֵין מְקַבְּלִין טְמֵאָה אֶלָּא אִם כֵּן נַעֲשׂוּ
מִתְחַלְתָּן כְּשֶׁהוּן מְלֵאִין :

כסף משנה (א-ב) כל כלי עץ וכו'. בסוף חגיגה (דף כ"ו ע"ב) גבי שלחן ותיפוק
לי דכל עץ העשוי לנחת הוא וכל כלי עץ העשוי לנחת לא מיטמא מ"ט דומיא
דשק בעינן מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כל מיטלטל מלא וריקן ופירש"י
כלי עץ העשוי לנחת במקום אחד. דומיא דשק בעינן לענין טומאה הוקשו כלי
עץ לשק דכתיב כל אשר יפול עליו מהם במותם יטמא מכל כלי עץ או בגד או
עור או שק. מה שק מיטלטל מלא וריקן יצא העשוי לנחת דאינו מיטלטל מלא
וריקן יצא כלי עץ המחזיק ארבעים סאה בלח שהם כוריים ביבש אף על פי
שמיטלטל ריקן אינו מיטלטל מלא שאם יטלטלנו מלא ישבר עכ"ל: **ומה
שכתב רבינו וכל כלי עץ שהוא [עשוי] להתלטל מלא וריקן וכו' וכל כלי עץ
שהוא סתם וכו' עד ולפיכך אינם מקבלים טומאה.** משנה פרק ט"ו דכלים
השידה והתיבה והמגדל וכו' שיש להם שוליים והם מחזיקים ארבעים סאה
בלח שהם כוריים ביבש הרי אלו טהורים ושאר כל הכלים בין מקבלים בין
שאינם מקבלים טמאים דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר דרדור עגלה
וקסטות המלכים ועריבת העבדנין ובור ספינה קטנה והארון אף על פי
שמקבלים טמאים שאינם עשויים לטלטל אלא במה שבתוכן ושאר כל הכלים
המקבלים טהורים שאינם מקבלים טמאים: **וכתב הראב"ד** דבר זה איני יודע
מאין הוציאו וכו' ואינו מחוור דהתם איסורא נמי איכא בטלטולם וכו'. איני
יודע מה איסור יש בטלטולם ועוד דאפילו אם היה איסור בטלטולם מכל
מקום כי ממעטינן משק כלי העשוי לנחת משום דאין דרכו ליטלטל מלא
וריקן הוא אף על פי שלא יהא איסור בדבר דומיא דמחזיק ארבעים סאה בלח
דממעטינן ליה אף על גב דליכא איסור בטלטולו. ומה שכתב אולי לא כמו
שהוא סובר וכו' אין השגה באולי והראיה שהביא אינה מכרחת. ומה שכתב
על כל כלי עץ שהוא עשוי לטלטל מלא וריקן אפילו מחזיק מאה סאה מיטמא:

ג הַשָּׂדֶה וְהַתֵּבָה וְהַמְּגֵדָל שֶׁל זְכוּכִית הַבָּאִים בְּמִדָּה טְהוֹרִין *
וְשָׂאָר כָּלִי זְכוּכִית אֶף עַל פִּי שְׂמֵקַבְּלִין אֲרָבָעִים סָאָה הָרִי הוּן
מְקַבְּלִין טְמֵאָה. וְזֶה חֹמֶר בְּכָלִי זְכוּכִית מְבַכְּלִי עֵץ :

ההראב"ד ושאר כלי זכוכית. א"א אמת כך מצא בתוספתא ולא ידעתי טעמה
ואולי מפני שמלאכתן עבה והן עשויים לנחת אבל שאר כלים מלאכתן דקה
ועשויין להטלטל במלואן:

כסף משנה השידה והתיבה והמגדל של זכוכית וכו' ושאר כלי זכוכית וכו'.
כתב הראב"ד ושאר כלי זכוכית א"א אמת כך מצא בתוספתא וכו' :

ד כל כלי שיש בשיבורו אמה על אמה ברום שלש הרי הוא מחזיק ארבעים סאה בלח. וכשמודדין את הכלי מודדין אותו מבחוץ אם היה בו אמה על אמה ברום שלש אף על פי שאין תוכו אלא פחות מזה הרי הוא טהור שאין עבי הדפנות ממיעט. אבל עבי הרגלים ועבי הזר אם היה לו זר אין נמדדין עמו :

כסף משנה כל כלי שיש בשיבורו אמה על אמה וכו'. תוספתא דכלים פ"ה דב"מ : וכשמודדין הכלי מודדין אותו מבחוץ וכו'. רפ"ח דכלים וכב"ה :

ה * היה בתוך הכלי תבה קטנה כגון מוכני שבתוך השדה בזמן שהיא נשמטת אינה נמדדת עמה ואינה חבור לה ואינה מצלת עמה באהל המת. ואם אינה נשמטת נמדדת עמה והרי הן ככלי אחד :

הראב"ד היה בתוך הכלי תיבה קטנה. א"א מעולם לא שמענו מוכני פירוש תיבה אלא גלגל ואופן שהוא מתגלגל עליו כמו ששנינו אף הוא עשה מוכני לכיור כדי שלא יהיו מימיו נפסלין בלינה ול"נ שזה הגלגל אינו אלא למעלה או על שפתו שמעלין התבואה לשדה באותו גלגל לפי שיש טורח גדול במלואו או בהריקו ומשתמשים בהן דרך הגלגל ואילו היה הגלגל להתגלגל עליו שתי קושיות בדבר האחת שהרי אינם עשויים להטלטל כלל ומה צורך למוכני ואם כן עשויים הם להטלטל ועוד מה בין מוכני לעובי הרגלים שאין נמדדין עמה ואף על פי שהרגלים אינם נשמטים אלא ודאי כמו שפירשתי ונמדד עמה מפני שכל תשמישה על ידי המוכני :

כסף משנה היה בתוך הכלי תיבה קטנה וכו'. שם : כתב הראב"ד היה בתוך הכלי תיבה קטנה א"א מעולם לא שמענו מוכני פירוש תיבה וכו'. וליישב דעת רבינו י"ל דלא שמענו אינה ראייה :

ו הָיָה לְכָלִי כְּסוּי קַמּוּר בְּזַמַּן שֶׁהוּא קְבוּעַ נִמְדָד עִמּוֹ. אֵינּוּ קְבוּעַ אֵינּוּ נִמְדָד עִמּוֹ. הָיוּ בּוֹ מְגוּרוֹת מִבְּפָנַיִם נִמְדָדֶת עִמּוֹ. וְאִם הָיוּ מִבְּחוּץ אֵינָן נִמְדָדוֹת עִמּוֹ:

כסף משנה ומ"ש היו בו מגורות וכו'. תוספתא דכלים פ"ח דב"מ:

ז כָּלִי עֵץ שֶׁאֵינּוּ מְקַבֵּל אֲרֻבָּעִים סָאָה כְּדַרְכּוֹ אֵלָא אִם כֵּן הִטָּהוּ עַל צִדּוֹ אוֹ סִמְכוֹ בְּדָבָר אַחֵר הוּאִיל וּמְקַבֵּל אֲרֻבָּעִים סָאָה מְכַל מְקוֹם טָהוּר:

כסף משנה כלי עץ שאינו מקבל וכו':

ח הַשִּׁדָּה וְהַתִּבָּה שֶׁנִּטְלָה אַחַת מֵרְגְלֵיהֶן אֶף עַל פִּי שְׁלֹא נִקְבוּ אֵלָא הָרִי הוּא מְקַבֵּלִין הָרִי אֵלּוֹ טְהוּרִין וְעֵדִין יֵשׁ לָהֶם שׁוּלָיִם וְחִזְקָתָן שֶׁהוּא לְנַחַת כְּשֶׁהָיוּ:

כסף משנה השידה והתיבה וכו'. משנה פרק י"ח דכלים:

הלכות כלים - פרק רביעי

א שְׁלֹשׁ מִדּוֹת בְּכָלִי עֵץ שֶׁאֵינָן עֲשׂוּיִין לְקַבֵּלָהּ. כָּל כָּלִי עֵץ הָעֲשׂוּי לְתַשְׁמִישׁ אָדָם בְּלִבַּד כְּגוֹן הַסֵּלֶם טָהוּר וְאֵינּוּ מְקַבֵּל טִמְאָה כָּלֵל וְלֹא רְבוּהוּ חֻכְמַיִם לְטִמְאָה. וְכָל כָּלִי עֵץ הָעֲשׂוּי לְתַשְׁמִישׁ הַכֵּלִים וְהָאָדָם כְּגוֹן הַשֵּׁלְחָן וְהַטְּבֵּלָא וְהַמָּטָה וְכִיּוּצָא בָּהֶן מְקַבֵּלִין טִמְאָה. וּמִנֵּיִן שֶׁהוּא לְתַשְׁמִישׁ אָדָם וְתַשְׁמִישׁ מְשֻׁמְשׂוֹ שֶׁהָרִי מְנִיחַ הַקְּעָרוֹת עַל הַשֵּׁלְחָן וְהַכּוֹסוֹת עַל הַטְּבֵּלָא וְהַמְּצָעוֹת

על המטה. וְכָל כָּלִי עֵץ הָעֵשׂוּי לְתַשְׁמִישׁ הַכֵּלִים בְּלִבָּד שֶׁהָרִי
הוא מְשַׁמֵּשׁ מְשַׁמְשֵׁי אָדָם אִם לֹא הָיָה מְשַׁמֵּשׁ אֶת הַכֵּלִים אֲלֵא
בְּשַׁעַת מְלֹאכָה בְּלִבָּד הָרִי זֶה טְהוֹר מְכָלוֹם כְּגוֹן מְנוּרָה שֶׁל עֵץ
שֶׁמְשַׁמֵּשׁת הַנֵּר בְּשַׁעַת הַדְּלָקָה, וְכֵן וְהוּא כָּלִי שֶׁמְנִיחִין תַּחַת
הַכֵּלִים בְּשַׁעַת מְלֹאכָה, וְהַדְּפוּסִין כְּלָן. וְאִם הָיָה מְשַׁמֵּשׁ אֶת
הַכֵּלִים בְּשַׁעַת מְלֹאכָה וְשֵׁלֵא בְּשַׁעַת מְלֹאכָה הָרִי זֶה מְקַבֵּל
טְמֵאָה כְּגוֹן כְּסוּי הַקְּפָצָה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ וְתִיק הַסִּיף וְהַסִּכּוּן
וְהַרְמָח וְהַמְּסֻפָּרִים וְהַתַּעַר וְהַמְּכַחֹל וְהַמְּכַתֵּב וּבֵית הַכּוֹחַל
וְתִיק טְבֵלָא וְסִקוּרְטֵיָא וּבֵית הַחֲצִים וּבֵית הַפְּגוּזוֹת וְתִיק
חֲלָלִים כָּל אֵלוֹ וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן אֵף עַל פִּי שְׂאִינָן אֲלֵא מְשַׁמְשֵׁי כֵלִים
מְקַבְּלִין טְמֵאָה שֶׁהָרִי הַכֵּלִי צָרִיךְ לָהֶן בְּשַׁעַת מְלֹאכָה וְשֵׁלֵא
בְּשַׁעַת מְלֹאכָה. אָבֵל כְּסוּי קַמְטָרָא וְכְסוּי תְּבָה וְכְסוּי טָנִי
וְהַמְּכַבֵּשׁ שֶׁל חֲרֹשׁ וְהַכֶּסֶא שֶׁתַּחַת הַתְּבָה וְהַקְּמָתִין שְׂלָה *
וְהַקְּלֵב שֶׁבּוֹנִין עָלָיו תִּיק הַסֶּפֶר וּבֵית הַנֶּגֶר וְהַמְּנַעוּל וְהַמְּזוּזָה
וְתִיק נְבָלִים וְהַכְּנֹרוֹת וְהַקְּלֵב שֶׁל גּוֹדְלֵי מְצַנְפֵת וְדְפוּס שֶׁל
תְּפִלִּין וְסוּס שֶׁל עֵץ שֶׁל זֶמֶר שֶׁמְשַׁחֲקִין בּוֹ וּרְבִיעִית הַמְּקוֹנְנֵת
וְגִנּוֹנֵת הָעֵנִי וְסְמוּכּוֹת הַמְּטָה וְנִקְלִיטֵי הַמְּטָה וְחַמּוֹר שֶׁתַּחַת
הַמְּטָה כָּל אֵלוֹ וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן טְהוֹרִין * מְפָנֵי שֶׁהֵן מְשַׁמְשֵׁי הַכֵּלִים
בְּשַׁעַת מְלֹאכָה בְּלִבָּד :

ההראב"ד והקלב שבונים עליו תיק הספר. א"א לא ידעתי מהו זה ואינו
במשנה נמנה עם כל אלה אבל מנו אותו בתורת כהנים עם הסולם והנחותא
והוא כעין סולם הכתפי עושין למשאותם והקלב בלשון המשנה והאימום :
מפני שהם משמשי הכלים. א"א יש מאלו הרבה שטהרתן מפני שהכלים
עצמן משמשין עם הקרקע לפיכך התיקון שלהם וכיסוייהם טהורין אלא
שרצה התנא לחבר הטהורין :

כסף משנה שלש מדות בכלי עץ וכו'. תוספתא פי"ג דכלים. ומ"ש וכל כלי עץ
העשוי לתשמיש הכלים בלבד שהרי הוא משמש משמשי אדם וכו'. במשנה
פי"ו דכלים. ומ"ש כגון מנורה של עץ וכו'. בתוספתא פרק י"ג דכלים ובת"כ
שם הקולב והמנורה והנחותא מפרש רבינו בפ"י המשנה פרק י"ו דכלים
נחותא היא חתיכת עץ תושם תחת הכלים תושבת להם וכאן פי' שהוא כלי

שמניחים תחת הכלים, וקולב פי' שהיא הדפוס וכן הוא בלשון ערב. ומ"ש כגון כיסוי הקפצה וכו' עד בשעת מלאכה בלבד. משנה פי"ו דכלים: וכתב הראב"ד והקלב שבונים עליו תיק לספר א"א לא ידעתי מהו זה וכו'. ואני אומר שרבינו כתב שזהו אנגלין של ספר השנוי שם במשנה. ומ"ש אבל מנו אותן בת"כ כבר כתבתי שרבינו מפרש שקולב הוא דפוס בלשון ערב ולכן כלל כל הדפוסים בלשון קלב ובמשנה קרא לדפוס של תיק אנגלין של ספר ולדפוס של מצנפת אימום של גודלי מצנפות ולדפוס התפילין תפוס של תפלה: כתב הראב"ד מפני שהם משמשי הכלים א"א יש מאלו הרבה מפני שהכלים עצמם משמשים עם הקרקע וכו'. ורבינו סובר שאין צורך לזה מאחר שהם משמשי הכלים בשעת המלאכה בלבד:

ב מַלְבֵּן הַמָּטָה אִם הָיָה מְלַבֵּשׁ בְּפִיקוֹת וַיֵּשׁ לוֹ רַגְלִים שְׁמֹחֲבָרָן עִם הַמָּטָה הָרִי זֶה מִתְטַמָּא עִם הַמָּטָה שֶׁהָרִי נוֹתֵנִין אוֹתוֹ בְּפָנָי הַמָּטָה וְהָרִי הוּא כְּאֶחָד מֵאֵיבָרֶיהָ. נִתְּנוּ עַל שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת וְהָרִי הוּא גְבוּהָ עַל הַמָּטָה אֵף עַל פִּי שְׁמֹסָרְגַּ בְּחֻבְלִים הוֹאֵיל וְאֵין לוֹ רַגְלִים טְהוֹר * מְפָנִי שֶׁהוּא מְמַשְׁמָשִׁי הַכְּלִים בְּשַׁעַת מְלָאכָה בְּלִבָּד כְּמִלְבְּנֵי בְּנֵי לְוִי שֶׁתּוֹלִין בָּהֶם כְּנֹרוֹתֵיהֶן וְכִלֵּי הַשִּׁיר שֶׁהֵן טְהוֹרִין:

ההראב"ד מפני שהוא ממשמשי הכלים. א"א ליטא דתוספתא מפני שאינו עושה מלאכה בגופו כלומר סומך את הבגדים שלא יפלו לארץ:

כסף משנה מלבן המטה וכו'. תוספתא פרק ט"ו דכלים רבינו בפירוש המשנה פרק י"ח דכלים פירש כל חלקי המטה ודבר ידוע כי כל דבר עגול ובולט נקרא פיקא ואפשר שזה המלבן מורכב בפיקות ויש לו רגלים מתרכבים במטה ועל ידיהם מתחבר עמה והרי הוא כאבר מאיבריה אבל אם הוא מונח על אותם שנקראו לשונות אע"פ שמסורג בחבלים אין זה חיבור כי אינו נקרא חיבור רק כשיש לו רגלים ומורכב בהם עם המטה וחלוקה זו היא סיפא דמתניתין (דף כ"ט) דקתני מלבן שנתנו על לשונות רבי מאיר ורבי יהודה מטמאים ר' יוסי ור' שמעון מטהרים וסיפא דתוספתא הכי איתא במסורג בחבלים ואין לו רגלים ר' מאיר ור' יהודה מטמאים ר' יוסי ור' שמעון מטהרים שאין עושין מלאכה בגופו והאי סיפא דתוספתא היא סיפא דמתניתין ותרוייהו חדא פלוגתא היא דמלבן שנתנו על לשונות דמתניתין היינו מסורג בחבלים דתוספתא והכוונה דהיא דלא הוי מלובש בפיקות ויש לו רגלים אפילו שמסורג בחבלים והיינו נתון שנתון על הלשונות אינו חיבור ודמי למלבני בני

לוי שהם טהורים כי עתה אינם חלק מהמטה אלא בפני עצמם הם חשובים ונראה מדברי רבינו כי כשהוא על הלשונות להיותו גבוה מהמטה יש מקום וטעם יותר לטהר מברישא שאינו על הלשונות כי אם למטה בפיקות ומחובר על ידי הכלים דהוי בפני המטה וכמטה עצמו הוא: **נתנו על שתי לשונות וכו'.** משנה פרק י"ח דכלים כרבי יוסי ור"ש לגבי ר"מ ור"י: **כתב** הראב"ד מפני שהוא ממשמשי הכלים א"א לישנא דתוספתא וכו'. ולרבינו יש לומר שמאחר שמצא טעם נכון לא הוצרך לטעם התוספתא ועי"ל שרבינו מפרש התוספתא דאינו עושה מלאכה בגופו היינו שאינו עושה מלאכה תמיד אף שלא בשעת מלאכה:

ג **מכבש** שֶׁל שֶׁכַּף שְׁמוֹתַח עָלְיוֹ אֶת הָעוֹר טָהוֹר מִפְּנֵי שְׁמֹנִיחַ עָלְיוֹ אֶת הָאָבֶן בַּמָּקוֹם הַחֲקוּק שְׁיֵשׁ בּוֹ וּמִשְׁמֵשׁ עָלְיוֹ וְנִמְצָא עֲשׂוּי לְשֵׁמֶשׁ אֶת הַכְּלִים בְּשַׁעַת מְלֹאכָה וְאִינוּ מִתְּטַמָּא מִשּׁוּם קְבוּל שְׁהָרִי הַחֲקֵק שָׁבוּ עֲשׂוּי לְהִתְמַלְאוֹת בְּאָבֶן:

ההראב"ד **מכבש של שכף פי' אושכף.** א"א זו המימרא מצאתיה בתוס' כלים לטהר וגם מצאתיה בתוספתא כלים בענין אחר מכבש של שכף בזמן שהוא קבוע חיבור אחד לטומאה ולהזאה נוטל ונותן אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה ואפשר שיהיו במכבש של אושכפים שני עניינים:

כסף משנה **מכבש של אושכף וכו'.** תוספתא סוף פרק י"ט דכלים והוא פרק ראשון דבבא בתרא: **כתב** הראב"ד מכבש של שכף פירוש אושכף א"א זו המימרא מצאתיה בתוספתא דכלים לטהר וכו':

ד חֲפוּיֵי הַמָּטָה טָהוּרִין וְכֵן כָּל הַחֲפוּיִין בֵּין שְׁהִיּוֹ שֶׁל עֵץ אוֹ שֶׁל עֶצֶם אוֹ שֶׁל עוֹר אוֹ שֶׁל מִתְּכַת טָהוּרִין שְׁנֵאֶמֶר [\(ויקרא יא-לב\)](#) 'אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מְלֹאכָה בְּהֶן פְּרֹט לְחֲפוּיֵי הַכְּלִים. * וְכֵן כָּלֵי עֵץ אוֹ עֶצֶם שְׁיֵשׁ בְּהֶן בֵּית קְבוּל שְׁצֶפֶס בְּמִתְּכַת טָהוּרִים וְאִין מְקַבְּלִין טִמְאָה מֵאַחַר שְׁצֶפֶס בְּטָלָן וְהַצְּפוּי עֲצָמוֹ טָהוֹר כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ:

ההראב"ד **וכן כלי עץ או עצם כו'.** א"א לא ידעתי מהו ולא מצאתי לזה שורש ואדרבה ראוי להיות בהיפך אם לא היה לכלי בית קבול וצפהו במתכת מקבל טומאה ע"י צפויין וכן מצינו במקצת מקומות שהכלי בטל לגבי ציפוי:

כסף משנה | **חפוי המטה טהורים וכן כל החיפויין וכו'.** משנה בספיי"ו דכלים ובת"כ פרשת שמיני מייתי לה מדכתיב אשר יעשה מלאכה בהם פרט לחיפויי הכלים: **וכן כלי עץ או עצם וכו'.** בסוף חגיגה (דף כ"ו ע"ב) ופרק שתי הלחם (דף צ"ו ע"ב): **וכתב** הראב"ד א"א לא ידעתי מהו ולא מצאתי לזה שורש ואדרבא ראוי להיות בהיפך כו' ורבינו בפיי"א ממסכת כלים אהא דתנן קלוסטרטא טמאה ומצופה טהורה כתב אם היה זאת הקלוסטרטא מאחד מאלו המתכות הנה היא תקבל טומאה מפני שהיא יש לה שם בפ"ע ואם היתה מעץ והוא מחופה מברזל וכו' ויש לתמוה עליו דממקום שבא הוי איפכא דהא בסוף חגיגה אהא דתנן כל הכלים שהיו במקדש טעונים טבילה חוץ ממזבח הזהב ומזבח הנחשת מפני שהם כקרקע דברי ר"א וחכ"א מפני שהם מצופין איתא בגמרא (דף כ"ז) מזבח הנחשת דכתיב מזבח אדמה תעשה לי מזבח הזהב דכתיב המנורה והמזבחות איתקש מזבחות זה לזה מפני שהם מצופין אדרבא כיון דמצופים נינהו מטמו אימא וחכמים מטמאים מפני שהם מצופין ואבע"א רבנן לר"א קאמרי מאי דעתך משום דמצופין בטיל ציפויין גבייהו ופירש"י אדרבה משום דמצופין נינהו נטמאו וכו' עד ובלאו האי קרא נמי לא מקבלי טומאה הרי בהדיא דמשום דמצופין נינהו מטמאו אף ע"פ שלא היו ראויים ליטמאות מעצמן והיאך רבינו כותב בהיפך ולא עוד אלא שמביא ראייה מסוף חגיגה האמור שם היפך דבריו וצ"ע וההיא קלוסטרטא מצופה טהורה כבר פירשה ר"ש דה"ק אם נעשה הקלוסטרטא מברזל טהור וציפוייה ממתכת טמא כמו שמזהיבים כלי כסף לנוי טהורה דבתר עיקר אזלינן וכתב הר"י קורקוס ז"ל שיטת הראב"ד כשיטת רש"י ז"ל באותה סוגיא אבל רבינו מפרש אותה כי כמו שהקושיא הראשונה שהקשה ות"ל דעשוי לנחת הכוונה היא להקשות על המשנה שאמרה הזהירו שלא תגעו דאי נמי יגעו לא מטמאי להו הכי נמי הדר פריך עלה דא"נ לאו לנחת הוא כדתרצת דמגביהין אותו אכתי ת"ל דאפילו נגעו לא מטמאי ליה משום דכלי בטל אגב ציפויי כדתנן השלחן וכו' והציפוי נמי לא מטמא כדתנן וכדיליף לה בת"כ ולפי זה שחיפן בשיש דקתני לאו דוקא והשתא פריך דומה בדומה דכי היכי דהתם בטל הכלי וטהור הכא נמי הכא בטל וטהור כי כל החיפויים טהורים אפילו של מתכת דאע"ג דלא איתקש לשק היינו כי הוי כלי פשוט אבל חיפוי לאו כלי הוא וטהור דכולהו ציפויין נתמעטו דהו עראי ומשני שאני שלחן דלא בטל דרחמנא קרייה עץ והלכך מטמא אע"פ שיש עליו חיפוי מה שאין כן בשאר כלים דודאי בטלי לגבי ציפוי וטהורים כיון שהציפוי טהור והכלי מצופה כולו בדבר הטהור זו היא שיטת רבינו באותה סוגיא וניחא שפיר מאי דפריך ותיפוק ליה משום ציפוי דהדר פריך שנית על המשנה דאילו לשיטת רש"י והראב"ד דכיון שכבר העלינו שאינו עשוי לנחת והילכך מיטמא מאי הדר פריך דאפילו עשוי לנחת טמא ומאי נ"מ בהאי קושיא כיון דבלאו הכי

איתרצא שפיר וכל ההיא סוגיא ושקלא וטריא לא נ"מ מידי ולדעת רבינו תרי ותיפוק לי דפריך מתפרשי בחד גוונא אלא שקשה מה שאמרו שם בחגיגה עלה דמתניתין דקתני כל הכלים שהיו במקדש טעונים טבילה חוץ ממזבח הזהב ומזבח העולה מפני שהם כקרקע דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים מפני שהם מצופים ופריך בגמרא עלה אדרבא כיון דמצופין נינהו מטמאו ומשני אימא וחכמים מטמאים מפני שהם מצופין ואבע"א רבנן לרבי אליעזר קאמרי וכו' מוכח מהאי סוגיא שהציפוי סבה ליטמא כדברי רש"י וריב"א וצריך לדחוק לשיטת רבינו דאע"ג דלתירוצא קמא ודאי בהכי הוא וכס"ד דמקשה מכל מקום אפשר דתירוצא בתרא לא סבר הכי וכוונת אמרם מבטל בטיל ציפויין לגבייהו כלומר אתה סובר דמשום ציפוי ליטמא יותר והוא בהיפך דציפויין לא מיטמאו דבטלים אגב כלי דלא חשיבי כדי שיטמא הכלי בשבילו והכלי בשביל עצמו ודאי אינו מטמא כיון שמצופה והלכך מפני שהן מצופין לא מיטמו ואין צריך טעם אחר ולא בטיל ציפוייהו לא אהני דוקא קאמר אלא אכולהו כלים המצופין קאמר ואתא מתניתין כפשטה וחכ"א הטעם שאין מטמאים מפני שהם מצופין וקושיא אדרבא ליתא דהמקשה הוה סבר הכי ותירוצא בתרא סבר איפכא עכ"ל:

ה העושה כלי מקצתו מן העץ ומקצתו מן המתכת אם היה העץ משמש המתכת מקבל טמאה ואם היתה המתכת משמשת את העץ הכל טהור. פיצד. מפתח של עץ ושניו ממתכת אפלו שן אחד הרי זה מקבל טמאה. היתה היא ממתכת ושנים שלו מעץ הכל טהור:

ו טבעת של מתכת וחותמה של אלמוג טמאה. היתה של אלמוג וחותמו של מתכת הרי זו אינה מקבלת טמאה:

ז השן של מתכת או החותם מקבל טמאה בפני עצמו אם לא היה מחבר לעץ. וכן המעבד והמזרה והמגוב והמסרק של ראש שנטלה אחד משניהן ועשאנה של מתכת הרי אלו מקבלין טמאה:

כסף משנה (ה-ז) העושה כלי מקצתו וכו' עד הרי אלו מקבלים טומאה.
משנה בסוף פיי"ג דכלים: ומה שכתב וכן המעבד והמזרה וכו'. שם וכתב רבינו

דשלשה כלים אלו הם כלי הגרן והם כדמיון כף האדם יבורו בו החטים והשעורים ויתחלפו שמותם כפי התחלפות תמונתם כי מהם רוב השינים יבורו בו החטים בסוף הענין וממנו מעט השינים אין לו כי אם שלש שינים לבד יבורו בו החטים בתחלת הענין מהתבן הגס והוא המעבד ורבת שינים ממנו המזרה והיותר רב השינים מהם מגוב עכ"ל:

ח מִקַּל שְׁעָשָׂה בְּרֵאשׁוֹ מִסְמֵר כְּמִין רְמוֹן כְּדִי שְׂיִהְיֶה אוֹחוֹז בּוֹ
אֵינוֹ מְקַבֵּל טְמֵאָה. עֲשָׂאָהּ שְׁלֵא תִהְיֶה הָאֶרֶץ אוֹכֶלֶת אֶת הָעֵץ
מְקַבֵּל טְמֵאָה:

ט וְכֵן מִקַּל שְׂקִבַּע בּוֹ מִסְמֵרִים כְּדִי לְהַכּוֹת בּוֹ מְקַבֵּל טְמֵאָה
שֶׁנִּמְצָא הָעֵץ מְשֻׁמֵּשׂ אֶת הַמִּתְכָּת. עֲשָׂאֵן לְנוֹי אֵינוֹ מְקַבֵּל טְמֵאָה
שֶׁהֲרִי הַמִּתְכָּת מְשֻׁמֵּשֶׂת אֶת הָעֵץ:

י וְכֵן מִנְקִיּוֹת שֶׁל מִתְכָּת שְׂקִבְעוֹן בְּמִקַּל אוֹ בְּדֹלֶת לְנוֹי טְהוֹרוֹת.
וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזָה מִשְׁאָר הַכֻּלִּים:

כסף משנה (ח-י) מקל שעשה בראשו מסמר וכו'. פרק י"ד דכלים מקל שעשה בראשו מסמר כמין חזיינא טמא סימרו וכו' טמא וכולן שעשאן לנוי טהורים ופירש רבינו יעשו בראש המקלות חתיכת ברזל עגולה דומה לרמון ונקראת חזיינא וכו' ויקראו אותה אלרמוס וכן ינעצו מסמרים בראשי המקלות להיות ההכאה בהם יותר חזקה וכו' ועשאן לנוי הוא שיעשו לייפות בו את המקל ורוב מה שיעשו זה במסמרים דקים מצויירים בבדיל לבן על צד היופי וזה לא יטמא לפי השורש הקדום והוא אמרו מתכת המשמש את העץ טהור אולם אם כיון באלו המסמרים שיכה בו ויגוף בו הנה יהיה אז העץ משמש את המתכת שהוא טמא ע"כ. ובתוספתא בבא מציעא פרק ד' מקל שעשה בו מסמר להיות תופס בו במקום הדייש טהור ואם בשביל שלא תהא הארץ אוכלתו טמא ותחלת דברי רבינו הם דברי התוספתא וטעמא דמילתא שכשעשאו כדי שיהא אוחוז בו הוי מתכת המשמש את העץ אבל כדי שלא תהא הארץ אוכלתו אע"ג דלכאורה נראה שגם הוא מתכת המשמש את העץ שהרי לא נעשה אלא לשמור את העץ כתב הר"י קורקוס ז"ל שצ"ל שכל שהוא לקיימו שאם לא הוא היה נאכל הכל חשבינן למקיים שהוא עיקר הכלי וטמא והרי זה דומה לטבעת של מתכת וחותרמה של אלמוג דטמאה דאזלינן בתר טבעת המעמדת אף על פי שעיקר התשמיש הוא בחותם ולא הוי משמש את

העץ אלא היכא דהוי לנוי שאין שם שום תועלת אלא יפוי העץ בלבד. ומה שכתב רבינו וכן מקל שקבע בו מסמרים וכו' עשאו לנוי וכו'. כבר נתבאר שהם דברי המשנה וכלל רבינו עשה בראשו מסמר כמין חזיינא בכלל סימרו. ומה שכתב וכן מניקות וכו'. שם במשנה עשה בראשו מניקת וכן בדלת טהורה ופירש רבינו מניקת איבוב והרבה יש שיעשו איבוב מברזל או מנחושת בחלונות ובשערים לנוי ויהיה מתכת המשמש את העץ ודע דמסיים מתניתין על הא דעשה בראשו מניקת היתה כלי וחיברה לו טמאה וכו' ולא כתבה רבינו פה:

הלכות כלים - פרק חמישי

א כל הכלים אין מקבלין טמאה עד שתגמר מלאכתן. וכלי עץ מאימתי מקבלין טמאה. המטה והעריסה משישופים בעור הדג. גמר שלא לשוף מקבלין טמאה. הסלים של עץ משחחסם שפתותיהן ויכרת עקצי השריגים והעצים הקטנים היוצאים על גבי הסל. היו הסלים של תמרה אף על פי שלא כרת ההוצין מבפנים מקבלין טמאה שפך מקימין אותן. הפלפלה משחחסם פיה ויכרת ההוצים ויגמר את התלויות. בית הפוסות והלגינין אף על פי שלא כרת מבפנים מקבלין טמאה שפך מקימין אותם. הקנונים הקטנים והקלתות משחחסם שפתותיהן ויכרת ההוצין היוצאים. הקנונים הגדולים והסיוגים הגדולים משיעשה שני דורים לרחב שלהן. הנפה והכברה וכף מאזנים משיעשה דור אחד לרחב שלהן. הקפה משיעשה שתי צפירות לרחב שלה. * והערק משיעשה בו צפירה אחת אף על פי שלא גמר גביהן מקבלין טמאה שהרי נראו למה שנעשו וצורת הכלי עליהן. הא למה זה דומה לבגד שנארג מקצתו. המחצלת משכרת ההוצין וזהו גמר מלאכה. וכל כלי הנסרים

אינן מקבלין טמאה עד שיתחסמו שפתותיהן. גלמי כלי עץ
מקבלין טמאה משנעשה הכלי בצורתו. אף על פי שעתיד
לתארו בשרד או להשוותו במחוגה או ליפותו במעצד וכיוצא
במעשים אלו ועדין הוא גלם הואיל ואינו מחסר חקיקה והרי
השלים חפירתו הרי זה מקבל טמאה. וכל גלמי כלי עץ
מקבלין טמאה חוץ משל אשכרוע שאין הכלי ממנו חשוב כלי
עד שיתיפה. וקרוב בעיני שכלי עץ ככלי אשכרוע * ואין
גלמיהן מקבלין טמאה. כלי עץ שאין עליו צורת כלי אף על פי
שמשתמשין בו אינו מקבל טמאה. * ארבות של נחתומין
שסודרים עליהן החלות כשהן בצק מתטמאות שהרי צורת
הכלי עליהן. ושל בעלי בתים אינן מקבלין טמאה. ואם צבען
בסקרא או בכרכום וכיוצא בהן מתטמאות שהרי נעשית להן
צורת כלי. סרוד של נחתומין שנותנין בו המים שמקטפין בו
טמא ושל בעלי בתים טהור. ואם גפפו מארבע רוחותיו
מתטמא. נפרץ מרוח אחת טהור. * והלוח שעורכין עליו
מתטמא. * כלי עץ שהסלתים מרקדין עליו את הסלת
מתטמא. ושל בעלי בתים טהור. רחת הגרוסות מתטמאה. של
אוצרות טהורה של גתות מתטמאה ושל גרנות טהורה. זה
הכלל העשוי לקבלה מקבל טמאה והעשוי לכנס בו טהור :

ההראב"ד והערק משיעשה בו צפירה. א"א פי' בערוך נפה והטעם מפני
שאדם משתמש באלו במה שהן משא"כ בשאר כלים שהזכיר למעלה עכ"ל:
ואין גולמיהן מקבלין טמאה. א"א זאת הקורבה לא ידעתי מאין באה לו
שהרי פירשו בו טעם מפני שמחוסרין שליקה וממרים את מה שבהם פירוש
עושין מה שבהם מר ואין זה הענין בכלי עצם ואי ס"ל כר"נ דאמר במסכת
חולין גולמי כלי עצם כגולמי כלי מתכות דמי לימא הכי ולמה ליה לדמויינהו
לאשכרוע שהוא כלי עץ ומוציא מדין כלי עץ שאפילו שליקתו מעכבתו מפני
שפוגם מה שנותנין בו : ארבות של נחתומין וכו'. א"א דבר זה בהיפך ארבות
כמו ערוכות והוא הקטוף סרוד הוא שמולך עליו המקרצות לתנור והטעם
של נחתומין טמא מפני שהוא מייחד כלי לזה התשמיש אבל של בעל הבית
אין תשמישו תדיר ואין מייחדו לכלי ואם ייחדו טמא והכי איתא בתוספתא :
והלוח שעורכין עליו וכו'. א"א זה שיבוש : כלי עץ כו'. א"א בערוך פירש נפה

של שיער וכן משמעותו בכ"מ אלא שזה הפרק כולו אינו מדבר באורג אבל נראה כי הוא של עור כמו אותן של רופאים ובו דברה המשנה תחלה וממה שאמר רבי יהודה בסמוך אף של גדלת טמא מושב שהבנות יושבות בתוכו וגודלות למדנו שלא דבר ע"כ בשל שיער אלא בשל עור כאשר כתבתיה :

כסף משנה **כל הכלים אין מקבלין וכו' עד צפירה אחת.** בפרק י"ו דכלים ופירש שם רבינו אחר שעושים אותם מכסכס אותם בעור דג ידוע שימרקם ויבהיקם. ופירוש גמר שלא לשוף שבעת עשייתו גמר והסכים בלבו שלא ישופם ולא ימרקם אלא שישמש בהם בלא שיפה. ויחסום פירושו משיעשה השפה שמחברת האריגה וימנענה מלפרוק מלשון לא תחסום שור שהוא קשירת פיו. ויגמור התלויות פירושו שיגמור האוזן שנתלה בה: **ומ"ש הקנונים הקטנים וכו'.** שם ופירש רבינו קנונים וקלתות כלים יעשו מערבה דקה על תמונת קערות שיאכל אדם בהם וכו' והסיוגים הגדולים הם הקופות הגדולות מאד וכו' ומלאכת אריגת אלו הכלים הגדולים יקחו תחלה הגמי או הערבה או הדבר אשר יארגו ממנו ויחברו אותם בידיהן חבל (א') ארוך עד שיהיה ארכו מאה אמה או יותר ואז יחזרו זה אצל זה ויתפרו מזה החבל או החוט איזו תמונה שירצו וכו' ודורין קיבוץ דור והוא העיגול וכו' ויאמר שאלו הכלים הגדולים כאשר יתפרו רוחב קרקעיתו עוד יגביהו לו שפה שני דורים שהם שני עיגולים לרוחב שלהם ר"ל על עיגולים לפי שיעור רוחב הכלי כולו כפי אשר יסכים יהיה רחבו כן וכו' אז מקבל טומאה. וכתב עוד ובי' צפירות שני עיגולים מעיגולי זה הארוך והוא מענין אמרו באה הצפירה וכו' וערק כלי משעם גם כן כדמיון קופה לו שפה מעטת הגובה וזה הכלי מעט הרחב ארוך דימה לתיבת האושכפים ולזה יקרא ערק תרגום שרוך נעל ערקת מסאנא. **ומ"ש המחצלת משיכרות ההוצין וכו'.** בסוף פרק ב' דכלים: **כתב הראב"ד** והערק משיעשה בו צפירה א"א פ"י בערוך נפה וכו'. וכן פירש ר"ש בשם הערוך ובשם גאון: **וכל כלי הנסרים וכו'.** משנה פ"כ דכלים: **גולמי כלי עץ וכו'.** בסוף פ"ק דחולין (דף כ"ה). **ומ"ש חוץ משל אשכרוע וכו'.** בס"פ י"ב דכלים: **ועל מה שכתב רבינו קרוב בעיני שכלי עצם ככלי אשכרוע וכו'.** כתב הראב"ד אמר אברהם זאת הקורבה לא ידעתי מאין באה לו וכו'. ואני אומר דלשון התוספתא כך הוא כל גולמי כלי עץ טמאים חוץ משל פירשע [פירוש אשכרוע] מפני שהם מחוסרים שליקה ר' יהודה אומר העושה כלים מגרופות של זית טהורים מפני שהם מחוסרים שליקה וממירין את מה שבהם ומשמע לרבינו דכיון דלא תנא ת"ק בשל פירשע ממירין את שבהם כדקתני ר' יהודה בגרופות של זית משמע דשל פירשע אין ממירין את שבהם ולפיכך לא הזכירו רבינו אלא הטעם מפני שהם מחוסרים שליקה דכלים של פירשע הם יפים ואין יופיים ניכר כל זמן שמחוסרים שליקה ואפשר שמשם למד רבינו לשל עצם שהם יפים ואין יופיים ניכר כל זמן שהם גולמים. ומ"ש ואי סבירא ליה כרב

נחמן דאמר בסוף פרק קמא דחולין כלומר דאמרינן התם דגולמי כלי מתכות טהורים וגולמי כלי עץ טמאים מאי שנא הני ומאי שנא הני ר' יוחנן אמר הואיל ולכבוד עשויים ר"נ אמר הואיל ודמיהם יקרים מאי בינייהו איכא בינייהו כלי עצם ואזדא ר"נ לטעמיה דאמר ר"נ כלי עצם ככלי מתכות דמו ופירש"י הואיל ולכבוד עשויים וכו' ונ"ל שרבינו סובר דלא קי"ל כר"נ משום דקי"ל כר"י לגביה אלא שבא על כלי עצם מטעם אחר דאע"ג דלכלי עץ דמו וכדר"י מ"מ דמו לשל אשכרוע שהוא מין עץ וגולמו טהור : **כלי עץ שאין עליו צורת כלי וכו'.** בפרק כ"ב דכלים כופת שסירקו וכרכמו ועשאו פנים ר' עקיבא מטמא וחכמים מטהרים עד שיחוק בו ופירש שם רבינו כופת חתיכת עץ : **ארובות של נחתומין שסודרין עליהם החלות כשהן וכו' עד והלוח שעורכים עליו מתטמא.** פט"ו דכלים וכתב רבינו שם ארובות הנחתום לוחות הנחתום אשר יסדיר עליהם הלישה ויש עליהן צורת כלי ושל בעלי בתים אין להם צורת כלי ולזה לא יטמאו אא"כ צבען וקשטן וייפן ומשחן בששר או כרכמן בכרכום ואז יהיה בהם צורת כלי ויהיה טמא לפי שפשוטי כלי עץ טהורים וכו' אמנם יטמאו בגזרה דרבנן עכ"ל וסרוד הוא כלי מעץ ישתמשו בו בעת הלישה לרחוץ את הידים ויטוחו ממנו פני הלחם וכיוצא בזה ממה שיצטרך אליהם וע"ש שהוא לתשמיש נקרא סרוד בגדי השרד מתרגמינן לבושי שימושא : **וכתב** הראב"ד א"א דבר זה בהיפך וכו'. טעמו לומר שרבינו פירש שארובות סודרים עליהם החלות כשהם בצק ואינו כן שזוהי מלאכת הסרוד נמצא שהיפך רבינו מלאכת הסרוד ואומר שהיא מלאכת הארובות ואין זו השגה ומאחר שאין הכרע לפירושו יותר מלפירוש רבינו ועוד שא' מהפירושים שפירש רבינו שמשון בשם הערוך הוא ארוכות בכ"ף לוחים ארוכים שמקריבים עליהם לחם והוא כפירוש רבינו. ומ"ש ואם יחדו טמא והכי איתא בתוספתא כלומר משיג על רבינו למה השמיט הא דאם ייחדו טמא וי"ל שיפרש רבינו דהאי ייחוד היינו ע"י סירקן או כרכמן דקתני מתניתין ויש לדקדק בדברי רבינו שסרוד נותנים בו המים א"כ יש בו בית קיבול ולמה של בעלי בתים טהור ואפשר דהכי קאמר שנותנים בו כלי של מים : **וכתב** עוד הראב"ד והלוח שעורכים עליו טמא א"א זה שיבוש עכ"ל. נראה שטעמו מפני ששנינו בפרק הנזכר סרוד של נחתומים וכו' נפרץ מרוח אחת טהור רבי שמעון אומר אם התקינו להיות קורץ עליו טמא וכן המעריך טמא ומשמע ליה להראב"ד דוכן המעריך טמא מדברי רבי שמעון הוא ולית הלכתא כוותיה ורבינו סובר דאתנא קמא קאי : **כלי עץ שהסלתים מרקדים עליו וכו' עד ליכנס בו טהור.** שם : **כתב** הראב"ד כלי עץ א"א בערוך פירש נפה של שיער וכו'. מ"ש ובו דברה המשנה תחלה כלומר דבראש הפרק קתני כלי עור. ומ"ש עוד וממה שאמר ר' יהודה בסמוך אף של גדלת וכו' כלומר שהוא ז"ל מפרש של גדלת שהנפה עשויה משיער שגודלים בה והבנות יושבות בתוכה וגודלות היינו לומר שהן

גודלות הנפה עצמה ומדקתני של גדלת משמע דעד השתא לא איירי בנפה של שיער ולפי מה שפירשו רבינו ור"ש דגדלת היינו האשה שהיא גודלת שיער לנשים אין מכאן ראיה. **ופירוש זה הכלל העשוי לקבלה וכו'** של אוצרות ושל גרנות יעשו אותה לכנס וללקט מן הצדדין מה שבגורן או שבאוצר לקבצו אל האמצע ושל גרוסות יש לה בית קיבול שמכניסים בה לריחים ושל גתות להשליך בה חוץ מן הגת ופירוש רחת פאלה בלע"ז :

ב כָּל הַתְּלוּיִין טְהוּרִין חוּץ מִתְּלוּיֵי נֶפֶה שֶׁל סִלְתִּין וּתְלוּי כְּבָרָה שֶׁל גְּרָנוֹת וּתְלוּי מַגֵּל יָד וּתְלוּי מִקַּל הַבְּלָשִׁין מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְסִיעִין בְּשַׁעַת מְלָאכָה. זֶה הַכָּלל הָעֲשׂוּי לְסִיעוֹ בְּשַׁעַת מְלָאכָה מִתְּטִמָּא לְתֵלוֹת בּוֹ הַכָּלִי בְּלִבְד טְהוּר :

כסף משנה כל התלויים טהורים חוץ מתלויי וכו' עד טהור. שם וכחכמים. פירוש מקל הבלשין הוא שמחפשין בו התבן אם יש בו תבואה שישתירו התבואה בתבן מפני עישור המלך תרגום ויחפש ובלש. ולסייע בשעת מלאכה הוא שמכניסים ידיהם בתלוי ויעזר בו בעת שימושו :

ג נְבִלֵי הַמְּשׁוֹרְרִים מִתְּטִמְּאִין. נְבִלֵי בְּנֵי לְוִי שֶׁמְזַמְּרִין בְּהֵן בְּמִקְדָּשׁ טְהוּרִין. הַבְּטָנוֹן * וְהַנְּקִטְמוֹן וְהָאִירוֹס מִתְּטִמְּאִין :

ההראב"ד והנקטימון. א"א קשיא לי מה ששנו במסכת שבת אנקטמין טהורין ואין יוצאין בהן בשבת :

ד מְצוּדַת הַחֲלָדָה מִתְּטִמָּא וְשֶׁל עֲכָבְרִים טְהוּרָה לְפִי שְׂאִין לָהּ בֵּית קְבוּל וְאִין עָלֶיהָ צוּרַת כָּלִי :

כסף משנה (ג-ד) נבלי המשוררים מתטמאין וכו' עד צורת כלי. גם זה שם פ"י הכנורות חלולים ומנוקבים בצד הנימין ודרך המנגנים לתת בתוכו המעות שמקבלין מבני אדם אבל של בני לוי אינם עשויים לכך ולפיכך טהורים. ופירוש הבטנון כלי מכלי הניגון שמשים אותו האדם בבטנו כשמנגן בו : **כתב** הראב"ד והנקטימון א"א קשיא לי וכו'. ובמ"ש רבינו בפירוש המשנה נתיישב זה שכתב וז"ל והנקטימון הוא רגל מעץ יעשה אותו מי שנחתך רגלו לילך בו והוא ירצה בכאן עץ הניגון המפורסם צורת דמות רגל (ושוק) מעץ וגם ר"ש כתב אין זה לוקטמין דפרק במה אשה דהכא והתם טהור. ואירוס פירש רבינו

עגולה דומה לגרבל ויכה עליה מצד אחד ביד ושמך בערבי אלתאר ובלע"ז
טנבורו :

ה * קוצין שאורגין בָּהוּ כָּמוֹ כְּפִיפָה שְׁמַנִּיחִין בָּהּ הַתְּאֲנִים
וְכִיּוֹצֵא בָּהוּ מִתְּטַמְּאִין. וְשֶׁאֲוֹרְגִין בָּהוּ כְּתַבְּנִית מְנוֹרָה גְּדוֹלָה
שְׁאֲוֹצְרִין בָּהוּ הַחֲטִין טְהוֹרָה שְׁאִין תּוֹרַת כְּלֵי עֲלִיָּה :

ההראב"ד קוצין שאורגין. א"א לשון המשנה פטיליא טמאה וחסונה טהורה
והטעם מפני שאינה עשויה לטלטל כלל :

כסף משנה קוצים שאורגים בהם וכו'. פרק י"ו דכלים פטיליא טמאה
וחסונה טהורה ופירש שם רבינו פטיליא דומה לקופה מערבה וכו' וכמו
שפירש כאן : וכתב הראב"ד א"א לשון המשנה וכו' וחסונה טהורה והטעם
מפני שאינה עשויה לטלטל :

ו * עֲלִין שְׁמִסְרְגִין אוֹתָן כְּמִין סִיג סָבִיב לְפִרוֹת טְהוֹר. וְאִם עֲשׂוּ
סִיג שֶׁל נְסָרִין מִתְּטַמְּאִין :

ההראב"ד עלין שמסרגין. א"א זהו סגניות שבמשנה :

כסף משנה עלים שמסרגים אותם וכו'. שם סוגניות של עלים טהורות של
נסרים טמאות ופי' ר"ש סוגניות מלשון סוגה בשושנים עושין כמין כפיפה
קטנה [מן העלין] ומכסין בה פירות ואינה אלא מלאכת עראי. נצרים צורי דקל :
כתב הראב"ד עלים שמסרגים א"א זה סוגניות שבמשנה. ופשוט הוא :

ז חֹתֵל שֶׁל הוֹצִין שְׁמַנִּיחִין בּוֹ הֶרְטֵב וְכִיּוֹצֵא בּוֹ אִם הוּא נוֹתֵן
לְתוֹכוֹ וְנוֹטֵל מִתּוֹכוֹ מִתְּטַמְּא וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְטַל מֵה שְׁבִתּוֹכוֹ
עַד שֶׁיִּקְרָעֵנוּ אוֹ יִתְּיָרְנוּ אוֹ שֶׁחָשַׁב לְאָכַל מֵה שְׁבִתּוֹכוֹ וּלְזַרְקוֹ
טְהוֹר. וְכֵן הִקְרָן שֶׁהוּא מְשִׁתַּמֵּשׁ בָּהּ וּמְשַׁלִּיכָה אֵינָה מְקַבֶּלֶת
טְמֵאָה. וְאִם חָשַׁב עֲלֶיהָ מְקַבֶּלֶת טְמֵאָה :

כסף משנה חותל של הוצין וכו'. שם ופירוש חותל כלי מהוצין ישימו בו
התמרים הנקראין רוטב וכתב ר"ש דכיון שאין מוציא מה שבתוכו עד

שיקרענו או עד שיתירנו הוי תשמיש עראי. ומ"ש או שחשב וכו'. תוספתא
דב"מ פ"ו: וכן הקרן וכו'. תוספתא שם:

ח השופר אינו מקבל טמאה. חתכו להיות קרן תשמיש מקבל
טמאה:

כסף משנה השופר אינו מקבל טומאה וכו'. גם זה שם:

ט קערה שקבעה בשדה תבה ומגדל אם היא פדרך קבלתה
מקבלת טמאה. ואם קבעה בדפן שהרי אינה מקבלת עד
שמטים שדה על צדה הרי זו מכלל השדה וטהורה:

כסף משנה קערה שקבעה וכו'. כלים פ"כ, וכתב הר"י קורקוס ז"ל דהא
דהויא מכלל השדה וטהורה דוקא כשהיא טהורה כגון שהיא באה במדה:

י האקון והרטוב והכלוב של עץ טהורין:

ההראב"ד האקון. א"א פי' בערוך כלי של מצודת דגים:

כסף משנה האקון והרטוב וכו'. כלים סוף פרק כ"ג: וכתב הראב"ד האקון
א"א פי' בערוך כלי של מצודת דגים וגם רבינו פירש כן והרטוב מכלי צידי
העופות והוא מעץ וכלוב גיולא בלעז ככלוב מלא עוף ומדף לוח מסובך מעץ
ובזה העץ מסובך דבר יחזיק בו הצייד מרחוק וכאשר ינוח העוף בזה הכלי
ינוח חוט הכלי ויפול עליו זה הלוח. ומצודות הסכרים מצודות יפסיקו המים
במים עד שיתקבצו שם הדגים:

יא המדף והפלצור ומצודת סכרים מתטמאין שהרי צורת
כלי עליהם:

יב הספסליון שבפנדקאות ושל מלמדי תינוקות אף על פי שהן
נקובין ומכניסין בהן את הרגלים טהורים. קבעו בהן רגלים
במסמר מקבלין טמאה. זה הכלל כל שנטל ואין רגליו נטלות
עמו טהור. וכל שנטל ורגליו נטלות עמו טמא. ואם היו פלן של

עץ או עץם מקבל טמאה. היתה אחת מרגליו של אבן אינו מקבל טמאה :

כסף משנה הספסלים שבפונדקאות וכו'. תוספתא פרק י"ט דכלים. ומ"ש זה הכלל כל שניטל וכו'. ג"ז שם. ומ"ש היתה אחד מרגליו של אבן אינו מקבל טומאה. משנה פכ"ה דכלים :

הלכות כלים - פרק ששי

א כל כלי שנשבר ונשבר אחר שנשבר ונפסדה צורתו ותשמישו טהור בשבירתו. וכן כלים שנשברו כשהן טהורין שבריהן אינן מקבלין טמאה :

כסף משנה כל כלי שנשבר ונשבר. רפ"ב דכלים וריש פט"ו :

ב כמה שעור השבר שישבר בכלי עץ או כלי עץם ויהיה טהור. כל כלי בעלי בתים שעורן ברמונים. כיצד. משנינקב הכלי במוציא רמון טהור. והרמון שאמרו בינוני לא גדול ולא קטן, לפי דעת הרואה. * ויהיו בכלי שלשה רמונים אחוזים זה בזה. נקב הכלי במוציא זית וסתמו וחזר ונקב במוציא זית וסתמו [עד שהשלימו למוציא] רמון אף על פי שהוא סתום טהור שהרי נעשו לו פנים חדשות :

ההראב"ד ויהיו בכלי ג' רמונים. א"א אין מדבריו אור לחשכים ולשון המשנה הרמונים שאמרו ג' אחוזין זה בזה ונראין לי פ"י שיעור מוציא רמון ליטהר אפילו בכלי שמחזיק ברחבו ג' רמונים זה בצד זה אע"פ שרובו קיים שלא נפחת אלא שיעור האי טהור וכ"ש אם לא היה מחזיק אלא שנים שהרי נקיבתו מחצה פ"י אחר הרמונים שמשערים בהם לא במין הגדולים והגסים

שיוצאין אחד אחד ביחור שלהם אלא באותו מין שיוצאין ג' בעוקץ אחד והם ממין הבינוני ובאותן הג' עצמן אין משערין לא בגדול שבהם ולא בקטן שבהם אלא בבינוני ומסעד לזה הפירוש מה שאמרו באותו הפרק ר"י בן נורי אומר לא הוזכרו רמוני בדין אלא לשער בהן את הכלים למדנו שיש להם ענין באי זה משערין וזה עיקר עוד יש לפרש כשהן ג' אחוזין זה בזה והכי יוצאין מצדן אין בנקב אלא שיעור מוציא רמון אחד והא דבעינן שלשה אחוזין זה בזה כדי שהכובד מוציא ואילו היה אחד לא היה יוצא אע"פ כן טהור הכלי וכ"ש אם היה יחיד ויוצא וקצת ראייה לזה הפירוש דברי רשב"ג שהם בסמוך והם בזה הענין ואולי זהו פירוש זה המחבר :

כסף משנה כמה שיעור השבר וכו'. רפ"ז דכלים. ומ"ש והרמון שאמרו. שם. ומ"ש לפי דעתו של רואה. שם גבי שיעור כביצה וכו' יוסי. ומ"ש ויהיו בכלי ג' רמונים וכו'. שם : כתב הראב"ד ויהיו בכלי שלשה רמונים א"א אין מדבריו אור לחשכים וכו'. ורבינו שמשון כתב לכאורה משמע דמוציא רמון דכל דוכתא לאו רמון א' דוקא וכו' ומה שטען הראב"ד על רבינו שסתם ולא פירש אינה טענה שכבר נודע שרבינו בזה הספר מחבר לא מפרש. ומ"ש וקצת ראייה לזה הפ"י דברי רשב"ג וכו' כלומר דתנן התם הרמונים שאמרו ג' אחוזים זה בזה רשב"ג אומר בנפה ובכברה כדי שיטול ויהלוך ובקופה כדי שיפסיל לאחוריו ופ"י ר"ש שיטול ויהלך מתוך נענוע של נטילה והילוך נפיל טפי. ומ"ש פ"י אחר הרמונים שמשערין בהם לא ממין הגדולים וכו'. רבינו שמשון כתב על פ"י זה לא יתכן כלל לפרש כן דהא קתני באידך בבא לא גדול ולא קטן אלא בינוני אבל הראב"ד כתב זה הפ"י בענין שיתכן. ומ"ש ואולי זה הוא פ"י זה המחבר. לא ידעתי מנין לומר כן שהרי דבריו סתומים כדברי המשנה : **ניקב הכלי במוציא זית וכו'.** ריש פרק אלו קשרים (דף קי"ב ע"ב) בעיא דאיפשיטא ופירש רש"י פנים חדשות משירדה לו טומאה נתחדשו פנים הללו ואין זה הראשון שכבר נתקלקל בו כדי ביטולו :

ג פְּלִים שְׁעֵשָׂאן מִתְחַלָּה נְקוּבִין בְּמוּצִיא רְמוֹן כְּגוֹן הַסֵּל וְהַפְּחֶלֶץ שֶׁל גְּמָלִים וְהַאֲפִיפִירוֹת מְקַבְּלִין טְמֵאָה עַד שְׂיִקְרַע רֶבֶן :

ההראב"ד והפחלץ של גמלים. א"א זאת לא מצאתי וקשיא לי הא דתנן פכ"ד הפחלץ של גמלים טהורים מכלום ועוד תניא פרק כלי עור הסל והפחלץ של גמלים שעשאן מתחילה מקבל רמונים טמאים הא למדת דאם אינם מקבלים טהורים :

כסף משנה כלים שעשאם מתחלה נקובים וכו': כתב הראב"ד זאת לא מצאתי וכו'. ולי נראה שרבינו מפרש הא דתניא פרק כלי עור והוא בתוספתא פרק י"ג דכלים הסל והפחלץ של גמלים וכו' שעשאן מתחלתן מקבלי רמונים טמאים היינו לומר שעשאן מתחלתן שאינם מקבלים רמונים דומיא דמאי דתנן שולי קורפיות ושולי קוסים הצידונים אע"פ שאינם יכולים לישב שלא מסומכים טמאים שלכך נעשו מתחלתן ומה שהקשה ממה ששינו הפחלץ של גמלים טהור מכלום צ"ל שהוא מפרש פחלץ עשוי כתבנית אחת וצ"ע:

ד אפיפירות שעשה להן קנים למעלה ולמטה לחזק טהורות. עשה להן גפים כל שהן אף על פי שפלה נקובה כמוציא רמון מקבלת טמאה:

כסף משנה אפיפירות שעשה להם קנים וכו'. בפ"ז דכלים ופירש רבינו אפיפירות כלי ארוג מקנים ימתחו זמורות הכרמים. ומ"ש אע"פ שכולה נקובה כמוציא רמון. בתוספתא שם:

ה כל הכלים שאינן יכולין לקבל רמונים כגון הרבע ונחצי רבע והקנונים הקטנים שעורן כמוציא זית. נגממו שפתותיהן אם נשאר בהן כדי לקבל כל שהוא טמאין:

כסף משנה כל הכלים שאינם יכולים לקבל וכו'. שם כר"ש לגבי ר"מ. וכתב הר"י קורקוס ז"ל קשה דהא איבעיא לן בפרק מי שהוציאוהו (דף מ"ו ע"ב) ר"מ ור"ש הלכתא כמאן וסלקא בתיקו ודרך רבינו לפסוק כדברי המחמיר שבהם ואיך פסק כר"ש לקולא דודאי משמע דכזית הוי נקב מועט מרובו וי"ל שרבינו סמך על מ"ש בסוף המצניע (דף צ"ה צ"ו) דלא אמרינן ברובו אלא לענין צמיד פתיל אבל לענין טומאה בזיתים עכ"ל. ומ"ש נגממו שעורן במה שהן. ופירש רבינו אם נשאר שיקבל כל שהוא יטמא:

ו הסלין של פת שעורן ככפרות של פת:

כסף משנה הסלים של פת וכו'. שם:

ז קַפַּת הַגִּנְנִים מְשֻׁתָּוֶצֵי אֲגָדוֹת שֶׁל יָרֵק טְהוֹרָה. וְשָׁל בְּעֵלֵי בָתִּים בְּמוֹצֵי תַבָּן. שֶׁל בְּלָנִין בְּגִבָּא:

כסף משנה ומ"ש קופת הגננים וכו'. שם ומפרש רבינו שהם דברי ת"ק:

ח בֵּית קְעָרוֹת שְׂאִינוּ מְקַבֵּל קְעָרוֹת הוֹאִיל וּמְקַבֵּל הַתְּמָחוּיִין הָרִי זֶה מְקַבֵּל טְמָאָה. וְכֵן בֵּית הָרְעִי שְׂאִינוּ מְקַבֵּל מִשְׁקִין הוֹאִיל וּמְקַבֵּל אֶת הָרְעִי הָרִי זֶה מְקַבֵּל טְמָאָה:

כסף משנה ומ"ש בית קערות. ג"ז שם. ומ"ש וכן בית הרעי וכו' הואיל ומקבל את הרעי הרי זה מקבל טומאה. שם וכת"ק:

ט כָּל כְּלֵי עֵץ שֶׁנֶּחֱלַק לְשָׁנִים טְהוֹר וְאֵף עַל פִּי שֶׁמְקַבְּלִין עַל דְּפְנוֹתֵיהֶן בְּאַלְפָסִין. חוּץ מְכֵלִים שֶׁל עֵץ שֶׁחָצִין אוֹ מְקַצְתוֹ כְּלֵי בְּפִנֵי עֲצָמוֹ מִתְחַלֵּת עֲשִׂיתוֹ כְּגוֹן הַשְּׁלָחוֹ הַכְּפוֹל שֶׁמִּתְחַלֵּה נְעֻשָׁה שְׁנֵי חֲלָקִים וְהָרִי הוּא נִכְפָּל וְנִפְשָׁט. וְכֵן הַתְּמָחוּיִין הַמְזֻנָּן שֶׁהוּא קְעָרוֹת קְעָרוֹת וְהָרִי בְּכָל חֶלֶק מִחֲלָקָיו קְעָרוֹת שְׁלֵמוֹת. וְכֵן הַכֶּסֶא הַכְּפוֹל וְכָל פִּיּוּצָא בְּאֵלוֹ. וְכֵן בֵּית לְגִינִין וּבֵית הַכּוֹסוֹת שֶׁל עֵץ שֶׁנִּפְחַת אֶחָד מֵהֶן זֶה שֶׁנִּפְחַת טְהוֹר וְאִינוּ חִבּוּר לְשָׂר הַבָּתִּים. נִפְחַת הַשְּׁנֵי טְהוֹר וְאִינוּ חִבּוּר לוֹ. נִפְחַתוֹ שֶׁלְשָׂתָן כִּלּוֹן טְהוֹרִין. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּכֵלִים כָּאֵלוֹ:

כסף משנה כל כלי עץ שנחלק וכו'. בפ"ו דכלים. ומ"ש וכגון תמחוי המזנון. ע"ש שמשימין בכל קערה מין אחד של תבשיל תרגום למינו לזנוהי. ומ"ש וכן בית לגינין וכו'. תוספתא פ"ג דכלים שם:

י מִשְׁפָּלֶת שְׂאֵמְצָעִיתָה גְבוּהָה וְזוּיּוֹתֶיהָ יוֹרְדוֹת וְנִפְחַתָּה מֵצַד אֶחָד טְמָאָה מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְקַבְּלֶת מֵצַד הַשְּׁנַיִן. נִפְחַתָּה מֵצַד הַשְּׁנַיִן טְהוֹרָה. הַשְּׁלָחוֹ וְהַדְּלָפְקִי שֶׁנִּפְחַתוֹ מְקַבְּלִין טְמָאָה עַד שֶׁיִּחְלְקוּ וַיִּבְדֵּל כָּל חֶלֶק מִחֲבָרוֹ. נִטְלָה אַחַת מִרְגְּלֵיהֶן טְהוֹרָה. וְכֵן אִם נִטְלָה הַשְּׁנַיִה. נִטְלָה הַשְּׁלִישִׁית אִם חָשַׁב עֲלֵיהֶם שֶׁיֵּאָכֵל עַל

שְׁלַחַן זֶה אוֹ עַל דְּלִפְקֵי זֹו כְּמוֹ אוֹכֵל בְּטַבְּלָא מְקַבְּלִין טַמְאָה
וְאִם לֹאוֹ טְהוֹרִין :

כסף משנה משפלת שאמצעיתה גבוהה וכו'. גם זה שם: השלחן והדולפקי
וכו'. משנה פרק כ"ב דכלים :

יא כְּלֵי נְסָרִים שֶׁנִּפְלוּ שְׁפִתוֹתֵיהֶן טְהוֹרִין. וְאִם נִשְׁאַר מִחֲסוּם
שְׁפִתוֹתֵיהֶן כָּל שֶׁהוּא מְקַבְּלִין טַמְאָה :

כסף משנה כלי נסרים וכו'. שם פ"כ נתחסמו אע"פ שנשרו שפתותיהן כל שהן
טמא :

יב טַבְּלָא שֶׁמְלֵאָה עֲצִים וּתְקַעָה טְהוֹרָה. חֲפָה בְּנְסָרִים מְקַבְּלַת
טַמְאָה :

כסף משנה טבלא שמילאה עצים וכו'. תוספתא פרק י"ט :

יג סִפְסַל שֶׁנִּתְפָּרַק טְהוֹר. סִרְגָּלוֹ בְּמִשְׁיחוֹת אוֹ בְּחֻבְלִים מְקַבֵּל
טַמְאָה :

כסף משנה ומה שכתב ספסל שנתפרק וכו'. שם :

יד הַסְּלִים שֶׁל גְּמָלִים הִתְיַרְן טְהוֹרִין חֲזַר וּקְשָׁרוֹ מְקַבְּלִין
טַמְאָה. נִמְצְאוּ מִתְּטַמְאִין וּמִתְּטַהֲרִין אֶפְלוּ עֶשֶׂר פְּעָמִים בְּיוֹם :

כסף משנה הסלים של גמלים וכו'. תוספתא ספ"ב :

טו הַשְּׁלַחַן אוֹ הַדְּלִפְקֵי שֶׁחָפְן בְּשִׁישׁ וְשִׁיר בָּהֶם מְקוּם הַנְּחַת
הַכּוֹסוֹת מְקַבְּלִין טַמְאָה וְאִם חֲפָה הַכֹּל טְהוֹר. בֵּין בְּצַפּוּי עוֹמֵד
בֵּין בְּצַפּוּי שְׂאִינּוֹ עוֹמֵד בֵּין שֶׁחֲפָה אֶת לְבַזְבְּזָיו בֵּין שֶׁלֹא חָפְן בֵּין
שֶׁהָיוּ שֶׁל עֲצִים חֲשׂוּבִים כְּגוֹן אֲשֶׁכְרוּעַ וְכִיּוּצָא בּוֹ בֵּין שֶׁהָיוּ שֶׁל
שָׂר עֲצִים הוֹאִיל וְחָפְן כָּלן טְהוֹרִין כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ :

כסף משנה השלחן או הדולפקי וכו'. משנה פרק כ"ב וכת"ק. ומ"ש ואם חיפה הכל טהור בין בציפוי עומד וכו' עד סוף הפרק. ועיין במה שכתבתי ספ"ד:

הלכות כלים - פרק שביעי

א כלי עזר מאימתי מקבלין טמאה. התורמל וכיוצא בו משניחסם שפתותיו ויכרת הקופין הקטנים היוצאין על גבי העזר ויעשה קיחותיו. סקורטיה משניחסם ויכרת ויעשה ציצתה. קטבוליה משניחסם ויכרת. הפר והכסת של עזר משניחסם שפתותיהן ויכרת הקופין היוצאין. וכן כל כיוצא בהן. התפלין משניגמר הקציצה אף על פי שהוא עתיד לתת בה את הרצועה מקבלת טמאה. עזר העריסה שהוא עתיד לעשות לו טבור עד שיעשנו לו. הסנדל משניקמיע. המנעל משניגוב [על] האמום. ואם עתיד לכרכם ולשרטט עד שיכרכם וישרטט:

כסף משנה כלי עזר וכו'. פרק י"ו דכלים: עזר העריסה וכו' עד וישרטט. תוספתא ריש פרק י"ג:

ב עזר שאין עליו צורת כלי אינו מקבל טמאה. לפיכך כף של עזר שקושרין לוקטי קוצים על כפותיהן כדי שלא יכס קוץ אינו מקבל טמאה מפני שהוא עזר פשוט ואין עליו צורת כלי. וכן העזר שמלקטין בו גללי הבקר ועזר שחוסמין בו פי הבהמה ועזר שמושיבין בו הדבורים בשעה שלוקחין הדבש ועזר שמניפין בו את הרוח מפני החם טהורין ואין מקבלין טמאה:

כסף משנה עור שאין עליו וכו' לפיכך כף של עור וכו'. משנה פי"ו. ומה שכתב וכן העור שמלקטים בו. שם המלקט של בקר והחסום שלה והמדף של דבורים והמניפה הרי אלו טהורים :

ג כל בית האצבעות של עור טהורות חוץ משל קיציץ מפני שהיא מקבלת את האוג טמאה. נקרעה אם אינה מקבלת את לב האוג טהורה :

כסף משנה כל בית האצבעות וכו'. פכ"ו :

ד האבנט של עורות ועורות שתופרין הקטעים על ארפבותיהן כדי שיתגלגלו בהן על הקרקע מקבלין טמאה שהרי צורת כלי עליהן. וכן העורות העשויות כעין טבעות שמכניסין אותן האמנין בזרועותיהן כדי להגביה בגדיהן מעליהן בשעת מלאכה מתטמאין כשאר כלי עור הפשוטים :

כסף משנה האבנט של עורות וכו'. שם הזון והבורכייר טמאין והשרולים טמאים ומפרש הזון האבנט של עור והבורכייר עורות שתופרין הקיטעים על ארכובותיהם והשרולין עורות העשויות כעין טבעות שמכניסין אותם בזרועותיהם וכו' :

ה עור שתופרין ממנו כסוי ליד ולזרוע של זרעי גנות ושל הולכי דרכים ושל עושי פשתן מקבלין טמאה. ואם היה של צבעים ושל נפחים אינו מקבל טמאה. זה הכלל כל העשוי לקבלה כדי שלא יכהו קוץ וכדי שיאחז יפה יפה מקבל טמאה. והעשוי מפני הזעה כדי שלא יפסד הדבר שמתעסק בו בזעת ידו אינו מקבל טמאה :

כסף משנה עור שתופרים ממנו כיסוי ליד וכו'. פרק י"ו קס"א של זורי גרנות של הולכי דרכים של עושי פשתן טמאה אבל של צבעים ושל נפחים טהורה וכו' זה הכלל העשוי לקבלה טמא מפני הזיעה טהור ונראה שרבינו היה גורס של זרעי גנות במקום של זורי גרנות ויותר נראה שהוא ט"ס בספרי רבינו :

י כַּמָּה שְׁעוֹר הַנֶּקֶב שְׂיִנְקֵב כְּלֵי הָעוֹר וַיִּטְהַר. הַחֲמַת מִשְׁתַּנְּקֵב כְּמוֹצִיא פְּקַעִיּוֹת שֶׁל שְׂתִי. וְאִם אֵינָה יְכוּלָה לְקַבֵּל שֶׁל שְׂתִי הוֹאִיל וּמְקַבֵּלָת שֶׁל עֶרֶב מְקַבֵּלָת טְמֵאָה עַד שְׁתַּנְּקֵב רַבָּה:

כסף משנה כמה שיעור הנקב וכו' החמת משתנקב וכו'. פי"ז:

ז הַתְּרַמִּיל שֶׁנִּפְחַת הַכִּיס שֶׁבְּתוֹכוֹ עֲדִין הַתְּרַמִּיל מְקַבֵּל טְמֵאָה וְאֵינוֹ חֲבוּר לוֹ:

ח הַחֲמַת שֶׁהִבְצִים שְׁלָהּ מְקַבֵּלוֹת עִמָּה וְנִפְחַתוּ טְהוּרוֹת שְׂאִינָן מְקַבֵּלוֹת כְּדֶרֶךְן:

כסף משנה (ז-ח) ומה שכתב התורמל שנפחת וכו' עד שאינן מקבלות כדרכן. פרק י"ט:

ט כְּלֵי עוֹר שֶׁיֵּשׁ לוֹ לוֹלְאוֹת וּשְׁנָצוֹת כְּגוֹן סַנְדָּל עִמְקֵי וְכִיס שֶׁל שְׁנָצוֹת אֵף עַל פִּי שֶׁכָּשְׁהוּ מִתְּרִין אֵין עֲלֵיהֶן צוּרַת כְּלֵי הָרִי אֱלוֹ מְקַבֵּלִין טְמֵאָה כְּשֶׁהוּ מִתְּרִין הוֹאִיל וְהַדְּיוּט יְכוּל בְּמַהְרָה לְהַכְנִיס הַשְּׁנָצוֹת בְּלוֹלְאוֹת וְיַחֲזֹר כְּלֵי קַבּוּל כְּשֶׁהָיָה. וְכֵן אִם נִטְמָאוּ וְהִסִּיר הַשְּׁנָצוֹת מֵהֶן וְנִפְסְדָה צוּרַתָּן הָרִי הוּ טְהוּרִין אֵף עַל פִּי שֶׁאֶפְשָׁר לְהַחֲזִירָן שְׁלֵא בְּאֶמֶן:

כסף משנה כלי עור שיש לו לולאות וכו'. ריש פרק כ"ו:

י כִּיס שֶׁל שְׁנָצוֹת שֶׁנִּטְלוּ שְׁנָצִיו עֲדִין הוּא מְקַבֵּל טְמֵאָה שֶׁהָרִי הוּא מְקַבֵּל. נִפְשֵׁט וְחָזַר עוֹר פְּשׁוּט טְהוּר. טָלָה עָלָיו אֶת הַמְּטִילַת מְלֻמָּטָה מְקַבֵּלָת טְמֵאָה אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא פְּשׁוּט שֶׁהָרִי יֵשׁ עָלָיו צוּרַת כְּלֵי:

כסף משנה כיס של שנצות וכו' עד צורת הכלי. שם:

יא עור שְׁכַרְךָ בּוֹ אֶת הַקֶּמַע מִקִּבֵּל טְמֵאָה. פִּשְׁטוֹ טָהוֹר. חֲזֹר וְכַרְךָ בּוֹ מִקִּבֵּל טְמֵאָה. מִתְטַמֵּא וּמִתְטָהַר אֲפֹלוּ עֵשָׂר פְּעָמִים בַּיּוֹם. וְעוֹר שֶׁכָּתַב עָלָיו אֶת הַקֶּמַע טָהוֹר. וְאִם כָּרַת מִמֶּנּוּ וְעָשָׂה חֲלִיא לְתַכְשִׁיט מִקִּבֵּל טְמֵאָה:

כסף משנה עור שכרך בו וכו':

יב הַתְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ אֲרַבְעָה כְּלִים הִיא. הָרִי שֶׁנִּטְמְאָת בְּמַת וְהַתִּיר קְצִיצָה הָרֵאשׁוֹנָה וְתִקְנָה הָרִי הִיא אֵב טְמֵאָה כְּשֶׁהִיָּתָה. וְכֵן אִם הַתִּיר הַשְּׁנִיָּה וְתִקְנָה. וְאִם הַתִּיר אֶף הַשְּׁלִישִׁית וְתִקְנָה וְהַתִּיר אֶף הָרְבִיעִית וְתִקְנָה נַעֲשִׂית כְּלָה רֵאשׁוֹן לְטְמֵאָה. שֶׁהָרִי הַתִּיר כָּל אַחַת וְאַחַת וְחֲזֹר וְתִקְנָם כֻּלָּם וּכְאֵלוּ זֶה תִּפְלִין אַחֲרוֹנוֹת שֶׁנִּגְעוּ בְּרֵאשׁוֹנוֹת. חֲזֹר וְהַתִּיר אֶת הָרֵאשׁוֹנָה פְּעַם שְׁנִיָּה וְתִקְנָה הָרִי הִיא רֵאשׁוֹן כְּשֶׁהִיָּתָה. וְכֵן אִם הַתִּיר אֶת הַשְּׁנִיָּה וְאֶת הַשְּׁלִישִׁית. חֲזֹר וְהַתִּיר אֶף הָרְבִיעִית וְתִקְנָה הָרִי כְּלָה טָהוֹרָה שֶׁאִין הָרֵאשׁוֹן מִטְמֵא כְּלִים מִפְּנֵי שֶׁהוּא וְלֹד כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. וְכֵן סַנְדַּל שֶׁהוּא טְמֵא מְדָרַס וְנִפְסָקָה אַחַת מְאֲזָנָיו וְתִקְנָה טְמֵא מְדָרַס. נִפְסָקָה שְׁנִיָּה וְתִקְנָה הָרִי הוּא טָהוֹר מִן הַמְּדָרַס שֶׁהָרִי נַעֲשׂוּ לוֹ אֲזָנִים חֲדָשׁוֹת אֲבָל טְמֵא מִגַּע מְדָרַס. לֹא הִסְפִּיק לְתַקֵּן אֶת הָרֵאשׁוֹנָה עַד שֶׁנִּפְסָקָה הַשְּׁנִיָּה אוֹ שֶׁנִּפְסָק עֲקָבוֹ אוֹ נִטַּל חֲטָמוֹ אוֹ נִחְלַק לְשָׁנִים טָהוֹר:

כסף משנה התפילין של ראש וכו'. בפרק י"ח: וכן סנדל שהוא טמא מדרס וכו' עד טהור. פרק כ"ו:

יג מִנְעַל שֶׁנִּפְחַת אִם אֵינוֹ מִקִּבֵּל רֵב הָרֶגֶל טָהוֹר:

יד תְּפִלָּה שֶׁנִּטְמְאָת מֵאִמְתֵּי טְהָרְתָּהּ. שֶׁל יָד מִשְׁתִּיתִיר אוֹתָהּ מִשְׁלֵשׁ רוּחוֹת. וְשֶׁל רֹאשׁ מִשְׁתִּיתִיר מִשְׁלֵשׁ רוּחוֹת וּבִין קְצִיצָה לַחֲבֵרְתָּהּ:

טו הכדור והאמום והקמע והתפלין שנקרעו אחר שנטמאו הנוגע בהן טמא ובמה שבתוכן טהור. האכופ שנקרע הנוגע במה שבתוכו טמא מפני שהתפר מחברו ונעשה כלו כגוף אחד:

כסף משנה | הכדור והאימום וכו' עד סוף הפרק. ריש פרק כ"ג:

הלכות כלים - פרק שמיני

א כל כלי מתכות אינן מקבלין טמאה עד שתגמר מלאכתן כלה ולא יהיה הכלי מחסר מעשה כלל. אבל גלמי כלי מתכות אינן מקבלין טמאה:

ב ואלו הן גלמי כלי מתכות כל שעתידי לשוף אותו או לשבץ או לגרר או לכרוב או להקיש בקרנס. או שהיה מחסר און או און. הרי זה אינו מקבל טמאה עד שיתקננו וייפהו ולא תשאיר בו מלאכה כלל. כיצד. הסיף אינו מקבל טמאה עד שישופנו. והספין עד שישחיזנה. וכן כל כיוצא במעשים אלו. לפיכך העושה כלים מן העשת של ברזל או מן התררה של מתכת ומן הסובב של גלגל ומן הטסין ומן הצפויין ומכני הכלים ומאגני הכלים ומאזני הכלים ומן השחולה ומן הגרודת הרי אלו טהורים מפני שכל אלו שנעשו גלמי כלי מתכות הן. אבל העושה כלי משברי כלי מתכות ומן הכלים שנשחקו מרב הזמן ומן המסמרות שידוע שנעשו מן הכלים * הרי אלו מקבלין טמאה לפי שאינם גולמים. אבל מסמרות שאין ידוע אם נעשו

מִן הַכָּלִים אוֹ מִן הָעֵשֶׂת הָרִי הֵן טְהוֹרִין אֲפֹלוּ הִתְקִין אוֹתָם
לְכָלִי אֵינָם מְקַבְּלִין טְמֵאָה :

ההראב"ד הרי אלו מקבלין טומאה לפי שאינן גולמין. א"א חסרון דעת אני רואה בכאן שלא נאמרו דברים הללו לענין גולמים ולא לקבל טומאה מכאן ולהבא אלא לפי שכלי מתכות חוזרין לטומאתן הישנה לפיכך כלי שנעשה משברי הכלים ומן המתכות שהיו ראויים לקבל טומאה אע"פ שנשחתו ממלאכתן כיון שהחזירן לכלים מיד טמאים לאוכלי טהרות שמא טמאין היו וחזרו לטומאתן :

כסף משנה (א-ב) כל כלי מתכות וכו'. בסוף פירקא קמא דחולין (דף כ"ה ע"א) : **ומה שכתב כיצד הסייף וכו' והסכין וכו'.** בפרק י"ד דכלים. **ומה שכתב לפיכך העושה כלים וכו' עד שידוע שנעשו מן הכלים.** שם פרק י"א. **ומה שכתב אבל מסמרות שאין ידוע וכו'.** שם וכבית הלל : **וכתב** הראב"ד הרי אלו מקבלין טומאה לפי שאינן גולמין א"א חסרון דעת אני רואה בכאן וכו'. [רבינו] כתב בפ"י המשנה שם ואין הכוונה שיותר זאת הגרירה או אלו הקצוות ויעשה מהם כלים שזה יקבל טומאה בלא ספק אמנם הכוונה שכל אלו הקצוות [דיבק וחיבר אותם במסמרים] עד שעשה מהם דמיון כלי הנה הוא לא יקבל טומאה מן הסבה שזכרנו ואף על גב דמתניתין מיתניא גבי כלי מתכות שחוזרין לטומאתן ישנה ה"ק כל כהאי גוונא אפילו מכני כלים וכו' לא אמרינן בהו שחזרו לטומאה ישנה כיון שהם גולמין לא קרינן בהו חזר ועשה מהם כלים אבל העושה כלי משברי כלי מתכות וכו' ע"כ אינם נעשים כלים אלא על ידי התכה ואז עושים מהם כלים גמורים לא גולמין ולפיכך חזרו לטומאתן ישנה וז"ש בבבא קמייתא שהכלים הנעשים מכני כלים וכו' שלא על ידי התכה אינם אלא גולמין :

ג כָּלִי מִתְּכוֹת שְׂאִינוּ מְחַסֵּר אֶלָּא כְּסוּי מְקַבֵּל טְמֵאָה שְׂאִין
הַכְּסוּי חָשׁוּב מְגוּף הַכָּלִי :

כסף משנה **כלי מתכות וכו' :**

ד מַחֲט שֶׁלֹּא נִקְבְּהָ אֶלָּא שְׁפָה וְתִקְנָה לְכַד מִתְחַלְתָּהּ מְקַבְּלַת
טְמֵאָה מִפְּנֵי שְׂמוּצֵי אֵין בָּהּ אֶת הַקּוֹץ. אֲבָל אִם עֲתִיד לְנִקְבָּהּ
הָרִי הִיא כְּשֶׁאֵר גְּלָמִי כָּלִי מִתְּכוֹת וְאֵינָה מְקַבְּלַת טְמֵאָה :

ה מאחר שבארנו שגלמי כלי מתכות טהורים וגלמי כלי עץ טמאים. ופשוטי כלי מתכות טמאים ופשוטי כלי עץ טהורים דין תורה. נמצא הטמא בכלי עץ טהור בכלי מתכות טמא בכלי מתכות טהור בכלי עץ:

כסף משנה נמצא הטמא בכלי עץ וכו'. בסוף פרק קמא דחולין (דף כ"ה ע"ב):

ו כל כלי המלחמה כגון הסיף והרמח והכובע והשריון והמגפיים וכיוצא בהן מקבלין טמאה. וכל תכשיטי האדם כגון הקטלה והנזמים והטבעות בין שיש עליהן חותם בין שאין עליהם חותם וכיוצא בהן מקבלין טמאה. אפלו דינר שנפסל והתקינו לתלותו בצואר קטנה מקבל טמאה. וכן קמע של מתכת מתטמא ככל תכשיט אדם:

כסף משנה כל כלי המלחמה וכו' וכל תכשיטי האדם וכו'. סוף פרק י"א דכלים. ומה שכתב אפילו דינר שנפסל וכו'. שם פי"ב. ומה שכתב וכן קמיע של מתכת וכו'. תוספתא פרק ח' דכלים:

ז כל תכשיטי הבהמה והכלים כגון הטבעות שעושין לצואר הבהמה ולאזני הכלים טהורין ואינן מקבלין טמאה בפני עצמן. חוץ מזוג של בהמה וכלים המשמיע קול לאדם. כיצד. העושה זוגין למכתשת ולעריסה למטפחות ספרים ותינוקות טהורים. עשה להן ענבולין מקבלין טמאה הואיל ונעשו להשמיע קול לאדם הרי הן כתכשיטי אדם. ואפלו נטלו ענבוליהן מקבלין טמאה שהרי הוא ראוי להקישו על החרס:

ח זוג העשוי לאדם. אם נעשה לקטן אינו מקבל טמאה אלא בענבול שלו שהרי לקול נעשה. נעשה לגדול הרי זה תכשיט ומקבל טמאה אף על פי שאין לו ענבול:

כסף משנה (ז-ח) כל תכשיטי הבהמה והכלים וכו'. ריש פרק י"ב דכלים טבעת אדם טמאה טבעת בהמה וכלים ושאר כל הטבעות טהורות. **ומה שכתב חוץ מזוג של בהמה וכלים המשמיע קול לאדם.** בתוספתא פ"ח כל תכשיט בהמה כגון השירים והנזמים והקטלאות והטבעות טהורים ואין טמא אלא זוג המשמיע קול לאדם ומ"ש כיצד העושה זוגים למכתשת וכו' עד אף על פי שאין לו ענבול. בפרק במה אשה עלה נ"ח:

ט כל הפרצופות מקבלות טמאה. וכל החותמות טהורין. חוץ מחותם של מתכת שבו חותמין בלבד. וכל הטבעות טהורות חוץ מטבעת אצבע. אבל טבעת שחוגר בו את מתניו שקושרה בין כתפיו טהורה. טבעת השיר של בהמה הואיל והאדם מושך בה את הבהמה מקבלת טמאה. וכן מקל של בהמה של מתכת הואיל ואדם רודה אותה בו מקבלת טמאה:

כסף משנה כל הפרצופות וכו' עד שבו חותמין בלבד. תוספתא פרק שמיני דכלים: וכל הטבעות טהורות וכו'. ריש פרק במה בהמה (שבת דף נ"ב ע"ב): טבעת השיר וכו' וכן מקל וכו'. שם:

י כל הכלים יורדים לטמאה במחשבה ואין עולין מידי טמאה אלא בשנוי מעשה. והמעשה מבטל מיד המעשה ומיד המחשבה. והמחשבה אינה מבטלת לא מיד המעשה ולא מיד המחשבה. כיצד. טבעת בהמה או כלים שחשב עליה להחזירה טבעת אדם הרי זו מקבלת טמאה במחשבה זו וכאלו נעשית לאדם מתחלת עשייתה. חזר וחשב עליה להניחה טבעת בהמה כשהיה אף על פי שלא נתקשט בה האדם הרי זו מקבלת טמאה שאין המחשבה מבטלת מיד המחשבה עד שיעשה מעשה בגוף כגון שישוף אותה או יתקעה במעשה של בהמה. היתה הטבעת לאדם וחשב עליה לבהמה עדין היא מקבלת טמאה כשהיתה שאין הכלים עולין מידי טמאתו במחשבה. עשה בה מעשה ושנה לבהמה אינה מקבלת טמאה שהמעשה מבטל מיד המעשה:

כסף משנה כל הכלים יורדים וכו'. סוף פרק כ"ה דכלים :

יא חרש שוטה וקטן יש להן מעשה ואין להן מחשבה כמו שבארנו למעלה בענין הכשר אכלין :

כסף משנה חרש שוטה וקטן יש להם מעשה וכו'. ריש פרק ו' דמכשירין ופ"ק דחולין (דף י"ג) :

יב זוג של דלת שחשב עליה לבהמה מקבל טמאה. ושל בהמה שעשאוהו לדלת אפלו חברו בקרקע ואפלו קבעו במסמר מקבל טמאה כשהיה עד שישנה בו מעשה בגופו :

כסף משנה זוג של דלת וכו'. בר"פ במה אשה עלה נ"ח :

יג אמן שעושה ומניח זוגין לבהמה ולדלתות אם רב העשוי לדבר שמקבל טמאה הרי הכל מקבל טמאה עד שיפריש מקצתו לדבר שאינו מקבל טמאה הרי הכל טהור עד שיפריש מקצתו לדבר המקבל טמאה :

יד זוגין הנמצאין בכל מקום מקבלין טמאה חוץ מהנמצאים בכרכים מפני שרבו לדלתות :

טו אמר לאמן עשה לי שני זוגים אחד לדלת ואחד לבהמה. עשה לי שתי מחצלאות אחת לשכיבה ואחת לאהלים. עשה לי שני סדינים אחד לצורות ואחד לאהלים. שניהן מקבלין טמאה עד שיפריש ויאמר זה לכך וזה לכך :

כסף משנה (יג-טו) אומן שעושה וכו' עד סוף הפרק. תוספתא פ"ח דכלים :

הלכות כלים - פרק תשיעי

א כָּל כְּלֵי מִתְכוּת שֵׁישׁ לָהֶן שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוֹן מְקַבְּלִין טְמֵאָה חוּץ מִן הַדֵּלֶת וְהַנֶּגֶר וְהַמְנַעוּל וְהַפּוֹתֶת שֶׁתַּחַת הַצִּיר וְהַצִּיר וְהַקּוֹרָה וְהַצְּנוֹר מִפְּנֵי שֶׁאֵלּוּ עָשׂוּיִין לְקַרְקַע אוֹ לְשִׁמְשׁ אֶת הָעֵץ אֵינֶן מְקַבְּלִין טְמֵאָה וְאֶפְלוּ קִדָּם שֶׁיִּקְבְּעוּ. וְכָל כְּלֵי מִתְכוּת שֵׁישׁ לוֹ שֵׁם לְוֵי אֵינֶן מִתְטַמְּא בְּפָנָי עֲצָמוֹן מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמִקְצַת כְּלֵי. ❏ כִּיצַד. עֲקָרֵב שֶׁל פְּרוּמְבִיָּא טְמֵא וְלַחֲיִים שְׁלָה שְׁעַל לַחֲיֵי הַבְּהֵמָה מִכָּאן וּמִכָּאן טְהוּרִין. וְאֵין מְקַבְּלִין טְמֵאָה בְּפָנָי עֲצָמוֹן מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶם שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוֹן. וּבְשַׁעַת חֲבוּרָן הַכֹּל מְקַבֵּל טְמֵאָה:

ההראב"ד **כיצד עקרב של פרומביא.** א"א נ"ל שלא מן השם הוא זה אלא שהעקרב הוא ממשמשי ידי האדם בבהמה משא"כ בלחיים ומה שאמרו בתחלת הפרק כל כלי מתכות שיש להן שם בפ"ע טמא חוץ מן הדלת וכו' לא בא למעט אלא כיסויי הכלים וחפויים כמו שמפורש במקומו:

כסף משנה **כל כלי מתכות וכו' עד הכל מקבל טומאה.** פרק י"א דכלים: **כתב** הראב"ד כיצד עקרב של פרומביא א"א נ"ל שלא מן השם הוא זה וכו'. לא ידעתי למה ידחה טעם אחד מפני שיש לו טעם אחר. **ומ"ש** לא בא למעט אלא כסויי הכלים וכו' כמו שמפורש במקומו. לא ידענא מאי קאמר וצ"ע:

ב טַסִּין שֶׁל בְּרִזָּל שֶׁמְנִיחִין עַל לַחֲיֵי הָאָדָם בְּשַׁעַת מְלַחְמָה אֵינֶן מְקַבְּלִין טְמֵאָה מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶם שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוֹן. וְאִם יֵשׁ בָּהֶן בֵּית קַבּוּל מִים מִתְטַמְּאִין כְּכֹל כְּלֵי קַבּוּל:

ג נְזָם הָעֵשׂוּי כְּקִדְרָה מְלֻמְטָה וְכַעֲדָשָׁה מְלֻמְעָלָה וְנִפְסֵס הַקִּדְרָה שְׁלוֹ מְקַבְּלֶת טְמֵאָה בְּפָנָי עֲצָמָה שְׁהָרִי יֵשׁ לָהּ בֵּית קַבּוּל וְהַעֲדָשָׁה מְקַבְּלֶת טְמֵאָה בְּפָנָי עֲצָמָה מִפְּנֵי שֵׁישׁ לָהּ שֵׁם בְּפָנָי

עצמה. והצניחה שְׁלָה שְׁהִיא נִכְנָסֶת בְּאֶזֶן אוּ בְּאֶף אֵינָה מְקַבֶּלֶת טְמֵאָה בְּפָנֶי עֲצָמָה. הִזָּה הַנָּזֶם עָשׂוּי כְּמִין אֲשֶׁכּוֹל וְנִפְרָק טְהוֹר מִפָּנֵי שְׂאִין בּוֹ בֵּית קָבוֹל* וְאִין לְכָל גְּרָגִיר מִמֶּנּוּ שֶׁם בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְהָרִי אֵינּוּ רְאוּי לְתַכְשִׁיט מִשְׁנִפְרָק :

ההראב"ד ואין לכל גרגיר ממנו. א"א כל מ"ש משום שיש לו שם בפ"ע או משום שאין לו שם בפ"ע אני איני תולה אותם בשם אלא הטהורים מפני שאינם משמשים בפני עצמם כלום אלא על ידי חבורם עם השאר והטמאים מפני שמשמשים בפני עצמם :

כסף משנה (ב-ג) טסים של ברזל שמניחין על וכו' עד משנפרק. ג"ז שם :

ד טבעת אחת שְׁמַנִּיחִין הַבְּנוֹת בְּרָגֶל אַחַת הִיא הַנִּקְרָאת בִּירִית וְאֵינָה מְקַבֶּלֶת טְמֵאָה מִפָּנֵי שְׂאִין עָלֶיהָ צוּרֵת כְּלִי תַכְשִׁיט אֶלָּא כְּמוֹ טִבְעַת הַכְּלִים אוּ טִבְעַת שְׁקוּשֶׁר בָּהּ בֵּין כְּתִפָּיו. אָבֵל שְׁתֵּי טִבְעוֹת שְׁמַשִּׁימוֹת הַבְּנוֹת בְּרָגְלֵיהֶן וְשִׁלְשָׁלַת מְטָלַת בֵּינֵיהֶן מִזֶּה לְזֶה מְקַבְּלִין טְמֵאָה מִפָּנֵי שֶׁהֵן תַּכְשִׁיטֵי הַבְּנוֹת וְהֵן הַנִּקְרָאִין כְּבָלִים :

כסף משנה טבעת אחת וכו' עד כבלים. פרק במה אשה עלה ס"ג: **כתב** הראב"ד ואין לכל גרגיר ממנו שם בפ"ע א"א כל מ"ש משום שיש לו שם בפני עצמו או משום שאין לו שם בפ"ע וכו'. ואין דבריו מוכרחים :

ה קטלא שֶׁל חֲלִיּוֹת שֶׁל מִתְּכַת וְהֵם בְּחוּט שֶׁל צָמֵר אוּ שֶׁל פְּשִׁתָּן וְנִפְסַק הַחוּט. הַחֲלִיּוֹת מְקַבְּלוֹת טְמֵאָה שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּלִי בְּפָנֵי עֲצָמוֹ. הִזָּה הַחוּט שְׁלָה שֶׁל מִתְּכַת וְהַחֲלִיּוֹת שֶׁל אֲבָנִים טוֹבוֹת וְשֶׁל מְרָגְלִיּוֹת אוּ שֶׁל זְכוּכִית וְנִשְׁבְּרוּ הַחֲלִיּוֹת וְהַחוּט קִיָּם הָרִי זֶה מִתְּטַמֵּא בְּפָנֵי עֲצָמוֹ. שְׁיָרֵי קֶטְלָא כְּמֵלָא צוּאֵר קֶטְנָה :

כסף משנה קטלא של חוליות וכו' עד צואר קטנה. פרק י"א דכלים :

ו כָּל הַכְּסוּיִין שֶׁל מִתְּכַת טְהוּרִין וְאִין מְקַבְּלִין טְמֵאָה מִפְּנֵי שְׂאִין לָהֶם שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמָן. חוּץ מִכְּסוּי הַמַּחֵם וּמִכְּסוּי טְנֵי שֶׁל רוֹפְאִין מִפְּנֵי שְׂמִנִּיחִין בּוֹ אֶת הָאֶסְפְּלָנִית נַעֲשֶׂה כְּלֵי קָבוּל:

כסף משנה כל הכיסויים וכו'. פרק י"ד שם כל הכיסויים טהורים חוץ משל מיחם. ומ"ש ומכיסוי טני של רופאים וכו'. פי"ב דכלים כיסוי טני של מתכת וכו' של רופאים טמא:

ז כְּסוּי שֶׁל מִתְּכַת שֶׁשָּׁפוּ וְלִטְשׁוּ וְעָשְׂהוּ מִרְאָה הָרִי זֶה מְקַבֵּל טְמֵאָה:

כסף משנה כיסוי של מתכת וכו'. שם פי"ד כיסוי טני של מתכת שעשה בו מראה ר' יהודה מטהר וחכמים מטמאים:

ח כָּל הַמְּשַׁקּוּלוֹת שֶׁל מִתְּכֹת מְקַבְּלוֹת טְמֵאָה וְהוּן הַנִּקְרָאִין אוֹנְקִיאוֹת. * קְנֵה מֵאֲזָנִים שֶׁל עֵץ שֶׁהִיוּ אוֹנְקִיאוֹת שֶׁל בְּרִזָּל תְּלוּיּוֹת בּוֹ מְקַבְּלוֹת טְמֵאָה * מִפְּנֵי הָאוֹנְקִיאוֹת הַתְּלוּיּוֹת בּוֹ. בְּפֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּמֵאֲזָנִים שֶׁל מוֹכְרֵי פְּשֵׁתָן וּמוֹכְרֵי צֶמֶר. אֲבָל שֶׁל בְּעֲלֵי בָתִּים אֵינּוּ מְקַבְּלִין טְמֵאָה עַד שֶׁיְהִיּוּ הָאוֹנְקִיאוֹת קְבוּעוֹת בּוֹ:

ההראב"ד קנה מאזנים של עץ. א"א נ"ל אפילו של מתכת צריך לאונקלאות לפי שאינו עושה מלאכה כי אם עמהם וראיה לדבר שכל אותו הפרק בכלי מתכות ובפי"ז תנן קני מאזנים והמחוק שיש בהם בית קיבול מתכת טמאים וכאן מדבר בשל עץ: מפני האונקיאות התלויות בו. א"א דבר מזוייף הוא זה בעיני שהרי לא הזכירו במשנה לבעלי בתים קבע ולשון התוספתא קנה מאזנים של סרוקות אם יש בו אונקיאות טהור אין בו אונקלאות ואין בו אונקיות טמא פירוש אונקלאותיו טהורין ולשון המשנה המדוייק ושל בעלי בתים אם יש בו אונקלאות טמא וכן פירוש המשנה קנה מאזנים של סרוקות שהן שוקלים משקלים קטנים ויש באותו הקנה חריצים דקים בצד האי' ותולין בו אוקיא אחת של מתכת בחוט אי' ובאותו אוקיא שוקלין כמה אונקיאיות לפי הרחקה והוא הנקרא בלשון ישמעאל קלסטין והוא אינו צריך לאונקליות אבל יכול לשקול כמה אוקיות באותה אונקיא התלויות בה או

באונקלי אם יש בה אבל של בעלי בתים שהם שוקלים משקלים גדולים אותה האוקיא התלוייה בחוט אינה כלום וצריך שיעשה בראשי הקנה כעין אונקלאות שקורין גופו"נש ראשיהם כפופים נותנין המשקולות באונקלא האחת והקמח באחרת ע"כ אמרו אם יש בו אונקלאות טמא מפני שראוי למלאכתו ואם לא טהור וזהו באור המשנה :

כסף משנה כל המשקולות של מתכת וכו'. שם פי"ב קנה מאזנים של סרוקות טמא מפני אונקיות ושל בעלי בתים אם יש בו אונקיות טמא : כתב הראב"ד קנה מאזנים של עץ א"א נ"ל אפילו של מתכת וכו'. ואפשר שרבינו לרבותא נקט דאפילו קנה של עץ טמא מפני האונקיות התלויות בו אע"פ שאינם קבועות בו : וכתב עוד הראב"ד דבר מזוייף הוא זה בעיני שהרי לא הזכירו במשנה לבעלי בתים קבע. י"ל שרבינו דייק לשון המשנה דגבי סרוקות קתני טמא מפני אונקיות וגבי בעלי בתים קתני אם יש בו אונקיות ולישנא דיש בו משמע שהן קבועות בו :

ט משקלות שנשתברו אף על פי שהחזירו ושוקל בהן אינן מקבלין טמאה. יחד מהן חצאי ליטרין שלישי ליטרין רביעי ליטרין הרי אלו מקבלין טמאה :

כסף משנה משקלות שנשתברו וכו'. תוספתא סוף פי"ט :

י סלע שנפסלה והתקינה להיות שוקל בה מקבלת טמאה :

כסף משנה סלע שנפסלה וכו'. משנה פי"ב :

יא אנקלי של כתפים טהורה ושל רוכלים מתטמאה. אנקלי של נקליטי המטה טהורה ושל דרגיש מתטמאה. אנקלי של פורת הצידים שצדין בהן הדגים טהור ושל שדה מתטמאה. אנקלי של מנורות העץ טהור ושל שלחן מתטמאה. זה הפלל כל כלי שמקבל טמאה בפני עצמו מן התורה הרי האנקלי של מתכת שלו ושלשלת שלו מקבלת טמאה. וכלי שאינו מקבל טמאה כגון פשוטי כלי עץ וכלי עץ הבאים במדה וכיוצא בהן אנקלי של מתכת והשלשלת שלו אינן מקבלין טמאה וכל אחת

ואחת בפני עצמה טהורה שאין האנקלי או השלשלת כלי בפני
עצמו אלא הרי הן כמקצת כלי. ואפלו אנקלי שבכתלים
שתולין בה הכלים והבגדים וכיוצא בהן טהורה:

כסף משנה אונקלי של כתפים וכו' עד הרי הם כמקצת כלי. שם: ומ"ש
ואפילו אונקלי שבכתלים וכו'. שם:

יב שלשלת שיש בה בית נעילה מתטמאה והעשויה לכפיתה
טהורה:

יג שלשלת של סיטונות מתטמאה מפני שהן נועלן בה את
החניות. ושל בעלי בתים טהורה שאינה עשויה אלא לנוי:

כסף משנה (יב-יג) שלשלת שיש בה בית נעילה וכו' עד ושל בעלי בתים
טהורה. ריש פי"ב:

יד שלשלת של מושחי קרקע ויתדותיהן שתוקעין בקרקע
בשעה שמושחין מקבלין טמאה. ושל מקוששי עצים טהורה
לפי שהיא משמשת את העץ:

טו שלשלת דלי גדול ארבעה טפחים ממנה סמוך לדלי
מתטמאה עם הדלי מפני שהיא צרף הדלי והשאר טהור לפי
שאינו לו שם בפני עצמו. ושלשלת דלי קטן עשרה טפחים:

כסף משנה (יד-טו) שלשלת של מושחי קרקע וכו' עד י' טפחים. פי"ד:

טז הפדור של מתכת והסדן. והקנטר של בנאי. והדקר של
חרש. וחמור של נפח. והמטלטלת. והמשקולות של בנאים.
והכירים של ברזל שחובטין בהם הזיתים. והאפרכס של
מתכת. והאולר שכורתין בו הסופרים ראש הקלמוס של קנה.

וְהִקְלָמוּסָךְ שֶׁל מִתְכַּת. וְהִפְּנֵי. וְהִפְּנֵי שֶׁמְשַׁרְטָטִין בּוֹ הַסּוֹפְרִים.
כָּל אֵלּוּ מְקַבְּלִין טְמֵאָה שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶן יֵשׁ לוֹ שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוֹ:

כסף משנה הכדור של מתכת והסדן: הקנטר של בנאי והדקר של חרס. פרק
י"ד. ומה שכתב וחמור של נפח. שם. ומה שכתב והמטולטלת וכו' עד סוף
הפרק. סוף פי"ב. ומה שכתב והאפרכס של מתכת. סוף פרק י"ד:

הלכות כלים - פרק עשירי

א מִסְמְרוֹת שֶׁמְחַזְיָקִין בָּהֶן הַתְּקָרָה הָעֲשׂוּיִין לְתַקְעַ אֹתוֹ
בְּעֵצִים אֵינָן מְקַבְּלִין טְמֵאָה. וְכֵן הַמְּסְמְרוֹת שֶׁתּוֹקְעִין אוֹתָן
בְּכִתְלִים לְתַלוֹת בָּהֶן. וְאִם הַתְּקִינוֹ לְהִיּוֹת כְּלֵי בְּפָנָי עֲצָמוֹ מְקַבֵּל
טְמֵאָה. כִּיצַד. מְסַמֵּר שֶׁהַתְּקִינוֹ לְהִיּוֹת פּוֹתֵחַ וְנוֹעֵל בָּהּ אוֹ
לְהוֹצִיא אֶת הַפְּתִילָה אוֹ שֶׁנִּתְּנוּ בְּרַחֲמֵי שֶׁל יָד אוֹ שֶׁל חֲמוֹר הָרִי
זֶה מְקַבֵּל טְמֵאָה. הַתְּקִינוֹ לְפָתֵחַ בּוֹ אֶת הַחֲבִית * טְהוֹר עַד
שֶׁיִּצְרְפוּנוּ:

ההראב"ד טהור עד שיצרפנו. א"א פירושו לפי שהמסמר שנוקבין בו את
החבית צריך שיהיה חזק הרבה משאר מסמרות הילכך בהתקנה לבדה אינה
מטמאה עד שיצרפנו באש ובמים:

כסף משנה מסמרות שמחזיקים בהם וכו'. ומ"ש וכן המסמרות שתוקעין
בהם וכו'. פרק י"ב אונקלי שבכתלים טהורה: כיצד מסמר שהתקינו וכו'. פי'
י"ב: וכתב הראב"ד טהור עד שיצרפנו א"א פירוש לפי שהמסמר שנוקבים בו
את החבית וכו'. וטעם נכון הוא. ומה שכתב או להוציא את הפתילה וכו'.
ומ"ש התקינו לפתוח בו את החבית וכו'. משנה פרק י"ב וכחכמים:

ב מְסַמֵּר הָעֲשׂוּי כְּסִימָן לְשִׁמִּירַת הַפֶּתַח אֵינוֹ מְקַבֵּל טְמֵאָה. וְכֵן מְסַמֵּר שֶׁל שְׁלַחְנֵי שְׁתוּלָה בּוֹ הַמְאֲזִנִּים וְהַכִּיס טְהוֹר. וְכֵן תְּלוּיֵי הַמְּגֻרְדוֹת טְהוֹרוֹת. אֵף עַל פִּי שְׁמִסְמְרִין אֵלוֹ מְשַׁנִּין בְּצוּרְתוֹ מִשְׁאֵר מְסַמְרוֹת הַתְּקִיעָה :

ג * מְסַמֵּר הַגֶּרֶע וְהוּא הַכְּלִי שֶׁמְקִיזִין מְקַבֵּל טְמֵאָה. וּמְסַמֵּר שֶׁל אֶבֶן הַשְּׁעוֹת טְהוֹר :

ההראב"ד **מסמר הגרע.** א"א לא נראה כן מן התוספתא שהרי א"ר ישמעאל בן יהודה משום ר"ש מסמר הגרע טהור שלא נעשה אלא לשמש עם הקרקע אבל נראה שתוקעין אותו בקרקע ותולין בו הכלי שמקבל דם הקזה ויש אומרים מסמר ארוך הוא שהמוקז סומך בו את זרועו בשעת הקזה :

ד מְסַמֵּר הַגֶּרְדִּי וְהוּא הַמְּסַמֵּר הָאֶרֶץ כְּעֵין שְׁפוּד שְׁמִכְנִיס בּוֹ הָאוֹרֵג שְׁפוּפֶרֶת הַקָּנָה אוֹ הָעֵץ וְלוֹפֵף עָלֶיהָ חוּטִים מְקַבֵּל טְמֵאָה :

כסף משנה **(ב-ד) ומה שכתב מסמר העשוי בסימן לשמירת הפתח וכו' עד מסמר הגרדי וכו'.** שם: **וכתב** הראב"ד מסמר הגרע א"א לא נראה כן מהתוספתא וכו'. ולדברי רבינו אפשר שבתוספתא מחשיב האיזמל שמקיזים בו שהוא משמש עם הקרקע מפני שהמוקז סומך על זרועו של עץ תקוע בקרקע ותנא דמתניתין לא חשיב מפני כך משמש עם הקרקע ולפיכך טמא :

ה אֵלוֹ כְּלֵי מַתְּכוֹת הַמְּתַטְמְאוֹת בְּעֵגְלָה. הָעַל שֶׁל מַתְּכָת. וְהַקְּטָרֵב. וְהַכְּנָפִים הַמְּקַבְּלוֹת אֶת הַרְצוּעוֹת. וּבִרְזֵל שְׁתַּחַת צְוֹאֲרֵי הַבְּהֵמָה. וְהַסּוּמֵךְ. וְהַמְּחַגֵּר. וְהַתְּמַחִיּוֹת. וְהַעֲנָבוֹל. וְהַצְּנִיָּרָה. וּמְסַמֵּר הַמְּחַבֵּר אֶת כָּלָם. וְאֵלוֹ טְהוֹרִים בְּעֵגְלָה. הָעַל שֶׁל עֵץ הַמְּצַפָּה. וְכְנָפִים הָעֲשׂוּיִין לְנוֹי. וְהַשְּׁפוּפֶרוֹת הַמְּשַׁמְיָעוֹת אֶת הַקּוֹל. וְהָאֶבֶר שֶׁבְּצַד צְוֹאֲרֵי בְּהֵמָה. וְהַסּוּבֵב שֶׁל גִּלְגָּל. וְהַטְּסִין וְהַצְּפוּיִין. וּשְׁאֵר כָּל הַמְּסַמְרוֹת שֶׁבָּה טְהוֹרִין :

כסף משנה אלו כלי מתכות המתמאות בעגלה העול וכו' עד ושאר כל המסמרות שבה טהורים. פרק י"ד:

י עֲקָרְב בַּיִת הַבַּד מִקְבֵּל טִמְאָה. אַרְוֹן שֶׁל גְּרוֹסוֹת אָף עַל פִּי שֶׁהוּא טָהוֹר אִם הֵיטָה תַּחְתּוֹ עֲגָלָה שֶׁל מִתְּכַת הָרִי זֶו מִקְבֵּלַת טִמְאָה:

כסף משנה עקרב בית הבד מקבל וכו'. פרק י"ב: ארון של גרוסות אע"פ שהוא וכו' עד מקבלת טומאה. שם:

יז רַחֲחִים שֶׁל פְּלִפְלִין מִקְבֵּלַת טִמְאָה מְשׁוּם שְׁלֶשָׁה כְּלִים מְשׁוּם כְּלֵי מִתְּכֹת וּמְשׁוּם כְּלֵי קְבוּל וּמְשׁוּם כְּבָרָה:

כסף משנה ריחים של פלפלין מקבלת טומאה וכו'. משנה סוף פרק שני דביצה (דף כ"ג ע"ב):

ח הַדָּלַת שֶׁל מִתְּכַת שֶׁבְּמַגְדֵּל שֶׁל בְּעָלֵי בְּתִים אֵינָה מִקְבֵּלַת טִמְאָה. וְשֶׁל רוֹפְאִים מִקְבֵּלַת טִמְאָה מִפְּנֵי שֶׁמְנִיחִים בָּהּ אֶת הָאֲסֻפְלָנִית וְתוֹלָה בָּהּ אֶת הַמְּסַפְּרִים:

כסף משנה הדלת של מתכת שבמגדל של בעלי וכו'. פי"ב דכלים:

ט * טַסִּין שֶׁל מִתְּכַת שֶׁמְנַעְרִין בָּהֶן אֶת הַקְּדָרָה מִקְבֵּלִין טִמְאָה. וְהַקְּבוּעִין בְּכִרָה טָהוֹרִין:

הראב"ד טסין של מתכת. א"א מתניתין פי"ב היתוכים טמאים והפרכים טהורים תוספתא אלו הם היתוכים אלו שהחנווני מנער בהן את הקדרה אלו הן פרכים הקבועים בקירות פירש בעל הערוך מלקחיים שתופס בהם את הקדרה ומערה לתוך הקערות פרכים אותו מלקחיים שתופסין בהם אורגי היריעות הקנים או השתי והוא ורדו"ר בלעז ואם עומדים קבועים לנירים ולקירוס קורא אותם פרכים של שם שכובשים הקנים והארוג מלשון בפרך כך נ"ל והם כמו טבעת כלים:

כסף משנה **טסין של מתכת שמנערין בהן את הקדרה מקבלין וכו'.** שם הייתינים טמאים והרכין טהורים ובתוספתא (פ"ב דב"מ) אלו הם הייתינים אלו שהחנווני מנער בהם את הקדרה ואלו הן הפרכין אלו הקבועים בכירים ופי' רבינו שמשון מנער מלשון ותער כדה: **וכתב** הראב"ד טסין של מתכת א"א מתניתין פי"ב הייתינין טמאים וכו':

ז **הַמְלָקְחִים שְׁמַמְעֵד בְּהוֹ אֶת הַפְּתִילָה מִקְבְּלִין טְמֵאָה.**
וְהַצְנוּרוֹת שְׁתּוֹפְסוֹת אֶת הַרְחִים מִלְמַעְלָה אֵינָן מִקְבְּלוֹת טְמֵאָה. מִפְּנֵי שְׁאֵינָן עֲשׂוּיֹת אֶלָּא לְחִזְק:

כסף משנה **המלקחיים שממעך בהם את הפתילה וכו'.** כלומר מלקחיים שנוטל בהם הקדרה ומערה אותה לקערות. ולי נראה דאפשר לפרש שנוטל הקדרה במלקחיים ומנערה מלמעלה למטה וטסין שהן קבועין בכירים היינו ברזלים התלויים במוקד ובסופם מזלגים שהקדרה תלויה בהם על האש כדי שלא תהיה יושבת על האש ממש ותשרף וכבר ראיתי ברזלים אלו בבית קצת בני אדם:

יא **קְלוֹסְטְרָא שְׁנוּעֵלִין בָּהּ הַדְּלָתוֹת אִם הֵיְתָה שֶׁל מִתְּכַת מִתְּטֵמֵאָה. הֵיְתָה שֶׁל עֵץ וּמִצְפָּה מִתְּכַת טְהוֹר:**

כסף משנה **קלוסטרא שנועלין בה הדלתות אם היתה וכו'.** משנה פרק י"א ופירש רבינו שם קלוסטרא כלי מקשיי וכו':

יב **הַפִּין וְהַפּוֹרְנָא טְמֵאִים:**

כסף משנה **הפין והפורנא טמאים.** שם ופירש שם רבינו הפין הם השיניים הקבועין בפותחת והפורנא הוא המקום עצמו אשר תכנס בו הפין:

יג **פִּיקָה שֶׁל מִתְּכַת טְהוֹרָה לְפִי שֶׁהִיא מְשֻׁמֶשֶׁת אֶת הָעֵץ:**

כסף משנה **פיקה של מתכת טהורה וכו'.** שם ופירש שם רבינו פיקה דמיון חצי כדור נקוב וכו':

יד הכּוּשׁ וְהַפִּימָא וְהַמְקַל וְסַמְפוּנְיָא וְחֲלִיל שֶׁל מִתְּכַת מְקַבְּלִין טַמְאָה. הָיָה שֶׁל עֵץ וּמְצַפִּין מִתְּכַת טְהוֹר. חוּץ מִן הַסְּמְפוּנְיָא שְׁאִם הָיָה בֵּית קַבּוּל כְּנַפִּים אָף עַל פִּי שֶׁהִיא מְצַפֶּה טַמְאָה:

כסף משנה הכּוּשׁ וְהַפִּימָא וְכו' עַד אַע"פ שֶׁהוּא מְצוּפֵה טַמְאָה. גַּם זֶה שֵׁם וּפִירֵשׁ שֵׁם רַבִּינוּ הוּא מִטוּה וְכו':

טו הַחֲצוּצָרֵת שֶׁמִּפְצֶלֶת חֲלִיּוֹת חֲלִיּוֹת. אִם אֵין יוֹדֵעַ לְהַחֲזִירָה אֶלָּא אֶמֶן הָרִי זֶה מְקַבֵּלֶת טַמְאָה כְּשֶׁהִיא מְחַבֶּרֶת. * וְאִם יְכוּלִין הַכֹּל לְפָרְקָהּ וּלְהַחֲזִירָה אֵינָה מְקַבֵּלֶת טַמְאָה:

ההראב"ד ואם יכולין הכל לפרקה ולהחזירה. א"א זאת הפסקא של חצוצרת לא מצאתי כדבריו וכן היא שנוי אצלנו בבי ספרים חצוצרת של פרקים הרי זו טמאה נתפרקה העליון טמא והתחתון טהור ומה שאמר שאם אין יכול להחזירה אלא אומן מקבלת טומאה כשהיא מחוברת אבל אם הדיוט יכול להחזירה אינה מקבלת טומאה אפילו מחוברת דבר זה רחוק מאד ובהפך נמצא במשנה פכ"ו סנדל עמקי וכיס של שנצות הרי אלו מטמאין ומטהרין שלא באומן אמר רבי יוסי לא כל הכלים (ס"א והלא כל הכלים) מתטמאין ומתטהרין שלא באומן אבל אלו אע"פ שמותרין טמאין שההדיוט יכול להחזירם וכן בגמרא דשבת לגבי ענבל וזוג אמרינן הואיל והדיוט יכול להחזירם אפילו נטלו ענבליהם טומאתם עליהם אלמא כיון שיכול הדיוט להחזירו כל שכן שהוא כמחובר ואפילו נתפרק וכל שכן בשעת חיבורו:

טז הַקְּצָה שֶׁמִּנִּיחִין הִפָּה עָלָיו בְּשַׁעַת תְּקִיעָה מְקַבֵּל טַמְאָה בְּפָנָי עֲצָמוֹ. וְהַקְּצָה הָאֲחֵר הֶרְחַב אֵינּוּ מְקַבֵּל טַמְאָה בְּפָנָי עֲצָמוֹ. וּבְשַׁעַת חֲבוּר הַכֹּל טַמָּא. כִּיּוּצָא בּוֹ קִנֵּי מְנוּרָה בְּפָנָי עֲצָמוֹ אֵינּוּ מְקַבְּלִין טַמְאָה מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לָהֶן שֵׁם לְוִי. הַפֶּרֶחַ שֶׁלָּהּ וְהַבְּסִיס מִתְּטַמְּאִין בְּפָנָי עֲצָמוֹ וּבְשַׁעַת חֲבוּר הַכֹּל טַמָּא:

כסף משנה (טו-טז) החצוצרת שמפוצלת חוליות וכו'. שם קרן עגולה טמאה ופשוטה טהורה אם היתה מצופית שלה של מתכת טמאה הקו שלה וכו' כיוצא בו קני מנורה טהורים וכו' עד הכל טמא ופירש רבינו שם קרן ירצה בו החצוצרת וכו': **כתב** הראב"ד ואם יכולין הכל לפרקה וכו' זאת הפיסקא וכו'.

ומה שכתב רבינו שאם אינו יודע להחזירה אלא אומן מקבלת טומאה וכו'. הקשה עליו הראב"ד דבר זה רחוק מן הדעת ובהפך נמצא במשנה פרק כ"ו וכו'. וי"ל דהכא שאני שהוא של חוליות ואם אינה תקועה בחוזק אינו חיבור כלל:

יז קורת החצים שהיא המטרה שיש בה לשונות של מתכת מקבלת טמאה. ושמניחים אותה ברגלי האסורים טהורה. והקולר מקבל טמאה. מגרה שעשה שניה לחור הדלת אף על פי שמתמש בה אינה מקבלת טמאה. ואם משנטמאת עשאה לחור הדלת הרי זו בטמאתה עד שיקבענה במסמר. הפכה בין מלמעלה בין מלמטה בין מן הצדדים טהורה:

כסף משנה קורת החצים וכו' עד והקולר מקבל טומאה. ריש פי"ב:

הלכות כלים - פרק אחד עשר

א כפה שעור השבר שישבר כלי מתכת ולא יקבל טמאה או יטהר מטמאתו. הכל לפי מה שהוא:

ב כל זמן שהכלי יכול לעשות מעין מלאכתו עדין הוא כלי וחשוב כלי שלם. כיצד. כלי של מתכת שנשבר והרי הוא יכול למלאות בו הרי הוא כלי כשהיה. הקמקום כדי לחם בו חמין. המחם כדי לקבל סלעים. הלפס כדי לקבל קיתונות של מתכת. הקיתון כדי לקבל פרוטות. מדות היין כדי למד בהן היין. וכן מדות השמן כדי למד בהן השמן. מסננת של חרדל שנפרצו בה שלשה נקבים מלמטה זה לתוך זה טהורה לפי שאינה

מְשַׁמֶּשֶׁת מַעִין מְלֹאכְתָּהּ. מְגַרְפָּה שֶׁנִּטְלָה כִּפָּה אָף עַל פִּי שֶׁהִיא כְּקֶרֶס טְהוֹרָה שֶׁאֵינָה עוֹשֶׂה מַעִין מְלֹאכְתָּהּ אֲלָא מַעִין הַקֶּרֶס. וְהִיא לֹא נַעֲשִׂית לְתַקְעָ בָּהּ כְּקֶרֶס. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזֵה :

כסף משנה (א-ב) כמה הוא שיעור השבר וכו' כיצד כלי של מתכת עד למוד בהן שמן. ריש פרק י"ד: מסנת של חרדל וכו'. סוף פרק י"ד: מגריפה שניטלה כפה וכו'. פרק י"ג וכחכמים:

א מְסַרְק שֶׁל צֶמֶר שֶׁנִּטְלוּ שְׁנָיו אִם נִשְׁתַּיֵּר בּוֹ שְׁלֶשֶׁה בְּמָקוֹם אֶחָד טָמֵא. הֵיטָה הַחִיצוֹנָה אַחַת מִן הַשְּׁלֶשֶׁה טְהוֹר לְפִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְסַרֵּק בּוֹ פְּשִׁתָּן שֶׁהַחִיצוֹנָה אֵינָה מוֹעֵלֶת לְסַרֵּק וְכָל שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מַעִין מְלֹאכְתּוֹ בְּכָלִי מִתְּכַת טְהוֹר. נִטְלוּ מִן הַמְּסַרְק שְׁתֵּי וְעֲשָׂאָן לְמַלְקָטָה טָמְאוֹת. אַחַת וְהַתְּקִינָה לְנֵר אוֹ לְלֶפֶף עָלֶיהָ הַחוּט לְרָקוּם מְקַבְּלֶת טָמְאָה. וְאִם הֵיטָה הַשֵּׁן עָבָה וְגִדּוּלָה אָף עַל פִּי שֶׁלֹּא הַתְּקִינָה הָרִי זֶה מִתְּטַמְּאת בְּפָנֶי עֲצָמָה :

ד מְסַרְק שֶׁל פְּשִׁתָּן שֶׁנִּטְלוּ שְׁנָיו וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ שְׁתֵּי טָמֵא. נִשְׁתַּיֵּר בּוֹ אַחַת טְהוֹר :

כסף משנה (ג-ד) מסרק של צמר וכו' עד אחת טהור. בסוף פרק י"ג ועיין בפרק החולץ (יבמות דף מ"ג) שהקשו רישא אסיפא ותירצו הא בגוייתא הא בברייתא וצריך עיון למה לא כתב רבינו כאותו תירוץ ובאידך דמקשה רישא דקתני וכולן אחת אחת בפני עצמן טמאות לסיפא דקתני התקיננו אין לא התקיננו לא וכתב כשינויא דרב פפא ושבק שינויא דסתם גמרא ועוד דמסיק גמרא דלית הלכתא כהאי סתמא משום דגרסי בה דווקני זו דברי רבי שמעון ויש לתמוה על הראב"ד שלא השיגו :

ה הַכְּרוּמִים שֶׁנִּשְׁבְּרוּ וְאֵנְקְלִי שֶׁלְהוֹן קִימַת טָמְאִין שֶׁהָרִי אֶפְשָׁר לְהוּצִיא בְּהוֹן הַדְּלִי מִן הַבְּאֵר כְּשֶׁהָיוּ מְקַדְּמִים :

כסף משנה הכרומים שנשברו וכו'. בפרק י"ג:

י מגרה שנטלה שן אחת מבינתים טהורה. נשתיר בה מלוא הסיט במקום אחד טמאה שהרי אפשר לגור בנשאר :

יז המעצד והאיזמל והמפסלת והמקדח שנפגמו עדין מקבלין טמאה. נטל חסומן טהורין. וכך שנהלקו לשנים טמאין חוץ מן המקדח שהרי אינו יכול לנקב בו. והרוינקי בפני עצמה אינה מקבלת טמאה מפני שהיא מקצת כלי :

ההראב"ד והרוינקי בפני עצמה. א"א פי' בערוך ברזל של רהיטני ואני תמה על ברזל של רהיטני מעצד א"כ למה לא יטהר בפני עצמו ועוד מצאתי בתוספתא כלים פי' הנידון האיזמל של רוניקי טמא בפ"ע למדנו שהרוינקי האמור במשנה שהוא טהור על העץ נאמר ולא על הברזל ואולי ג"כ נאמר על המעצד :

כסף משנה (ו-יז) מגירה שניטלה וכו' עד מפני שהיא מקצת כלי. שם : כתב הראב"ד והרוינקי בפ"ע א"א פירש בערוך ברזל של רהיטני וכו'. גם רבינו שמשון כתב כדברי הראב"ד מפני התוספתא ולרבינו אפשר לומר שהתוספתא פליגא אמתניתין ואתיא אחרנא ואנן כמתני' נקיטין :

ח הסיף והסכין והעקם כמו מגל והלמח ומגל יד ומגל קציר וזוג מספרים קטנים של בעלי בתים וזוג מספרים גדולים של ספרים שנהלקו כל חלק מהן מקבל טמאה מפני שהוא עושה מעין מלאכתו :

כסף משנה הסיף והסכין וכו'. ריש פרק י"ג הסיף והסכין והפגיון והרומח מגל יד ומגל קציר והשחור וזוג של ספרים שנחלקו הרי אלו טמאים מדרס ופירש שם רבינו פגיון סכין מעוות דומה למגל קטן וכו' והשחור מספריים קטנים :

ט מספרים שנהלקה לשנים טהורה לפי שאינה מעברת את השער אלא בדחק :

כסף משנה מספריים שנחלקה וכו'. שם וכחכמים :

י שְׂרִיוֹן שֶׁנֶחֱלַק לְאָרְכוֹ טְהוֹר. לְרַחְבוֹ אִם מְשַׁמֵּשׁ מַעֲיִן מְלֹאכְתּוֹ רֵאשׁוֹנָה טָמֵא. מֵאֵימַתִּי טְהַרְתּוֹ מִשִּׁיבְלָה וְאִינוּ מְשַׁמֵּשׁ מַעֲיִן מְלֹאכְתּוֹ. בְּלָה וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ רַבּוֹ אִם מְלַמְעֵלָה טָמֵא וְאִם מְלַמְטָה טְהוֹר. קֶצֶץ מִמֶּנּוּ וְעָשָׂה חֲלָא לְתַכְשִׁיט הָרִי זֶה מִקְבֵּלֶת טָמְאָה :

יא שְׁפוּפָרֶת שֶׁל זְהָבִים וְשֶׁל זֹגְגִין וְשֶׁל נִפְחִים וְשֶׁל עוֹשֵׂי זְכוּכִית שֶׁנֶחֱלָקָה לְאָרְכָּהּ טְהוֹרָה. לְרַחְבָּהּ אִם מְשַׁמֵּשֶׁת מַעֲיִן מְלֹאכְתָּהּ רֵאשׁוֹנָה טָמְאָה וְאִם לָאוֹ טְהוֹרָה :

יב כְּלָבִיָּא שֶׁל סַפְרִים וְשֶׁל רוֹפְאִים וְשֶׁל עוֹשֵׂי זְכוּכִית שֶׁנֶחֱלָקָה לְשָׁנָיִם טְהוֹרָה. וְשֶׁל נִפְחִים טָמְאָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא בִּתְחִלָּה נְחוּתָה בָּהּ אֶת הַגְּחָלִים] וְעֲכָשׁוּ חוּתָה בָּהּ אֶת הַגְּחָלִים :

כסף משנה (י-יב) שריון שנחלק וכו' עד את הגחלים. תוספתא ריש פרק י' שהוא פרק ג' דבבא מציעא :

יג מִרְאָה שֶׁל מִתְכַּת שֶׁנִּשְׁבְּרָה אוֹ שֶׁנִּטְשָׁטְשָׂה אִם אֵינָה מִרְאָה רַב הַפְּנִים טְהוֹרָה. הֵיטָה מִרְאָה רַב הַפְּנִים עֲדִין הִיא כְּלִי כְּשֶׁהֵיטָה :

כסף משנה מראה של מתכת וכו'. משנה פרק י"ד מראה שנשברה אם אינה מראה את רוב הפנים טהורה : ומ"ש או שנטשטשה :

יד מַחֵט שֶׁנִּטְלַ קְצָתָהּ הַנְּקוּב אוֹ יַעֲקֹצָה טְהוֹרָה. וְאִם הִתְקִינָה לְלַפֵּף עָלֶיהָ הַחוּט לְרַקֵּם בָּהּ טָמְאָה. אֲבָל מַחֵט שֶׁל שֶׁקִּין שֶׁנִּטְלַ קְצָתָהּ הַנְּקוּב טָמְאָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא רוֹשֵׁם בְּקֶצֶה הַשָּׁנִי :

טו המַחַט שְׁלוֹפְפִין עָלֶיהָ הַשָּׁנִי אוֹ הַזָּהָב וְכִיּוֹצֵא בָהֶן כְּדָרָךְ
שְׁעוֹשִׁין הַרוֹקְמִין בֵּין שְׁנַטְל הַנְּקוּב שְׁלָה בֵּין שְׁנַטְל עֵקֶצֶה
טְמֵאָה שָׂאִין מִלֹּאכְתָּה הַתְּפִירָה :

טז מַחַט שֶׁהֶעֱלֵתָה חֲלוּדָה אִם מְעַכְבֶּת הַתְּפִירָה טְהוֹרָה וְאִם
לֹא טְמֵאָה :

כסוף משנה (יד-טז) מחט שניטל קצתה הנקוב וכו' עד ואם לאו טמאה. פרק
י"ג :

יז הַסִּיף וְהַסֶּכֶן שֶׁהֶעֱלוּ חֲלוּדָה טְהוֹרִין. שְׁפָאֵן וְהַשְּׁחִיזֵן חֲזָרוּ
לְטִמְאָתָן הַיְשָׁנָה. וְכֵן צִינּוּרָא שְׁפִשְׁטָה טְהוֹרָה. כְּפָפָה חֲזָרָה
לְטִמְאָתָה הַיְשָׁנָה :

כסוף משנה הסייף והסכין וכו' וכן צינורא שפשטה וכו'. משנה פ"ג :

יח מִפְתַּח עֶקֶם כְּמוֹ אַרְכָּבָה שֶׁנִּשְׁבֵּר מִתּוֹךְ אַרְכָּבוֹתָיו טְהוֹר.
וְכֵן מִפְתַּח הָעֵשׂוּי כְּמִין גַּם שֶׁנִּשְׁבֵּר מִתּוֹךְ גְּמוֹ טְהוֹר שֶׁהָרִי אִינוֹ
יָכוֹל לִפְתַּח בָּהֶן וְהָרִי אֵינָן מְשַׁמְשִׁין מֵעַיִן מִלֹּאכְתָּו. הֵיוּ בָּהֶם
שָׁנִים וְנִקְבִים טָמֵא שֶׁעֲדִין הוּא מִפְתַּח. נָטְלוּ הַשָּׁנִים טָמֵא מִפְּנֵי
הַנְּקָבִים. נִסְתָּמוּ הַנְּקָבִים טָמֵא מִפְּנֵי הַשָּׁנִים. נָטְלוּ הַשָּׁנִים
וְנִסְתָּמוּ הַנְּקָבִים אוֹ שֶׁנִּפְרְצוּ הַנְּקָבִים זֶה לְתוֹךְ זֶה טְהוֹר :

כסוף משנה מפתח עקום וכו' עד זה לתוך זה טהור. בסוף פרק י"ד :

יט כָּלִי שֵׁישׁ בְּרֵאשׁוֹ הָאֶחָד כֹּף לְהָרִים בּוֹ הַדָּשָׁן וּבְרֵאשׁוֹ
הַשָּׁנִי מִזֵּלֵג לְצִלּוֹת בּוֹ הַבָּשָׂר נִטְלָה כִּפּוֹ טָמֵא מִפְּנֵי שָׁנִיו נָטְלוּ
שָׁנִיו טָמֵא מִפְּנֵי כִּפּוֹ. וְכֵן מִכְּחוּל שֶׁנִּטְלָה כִּפּוֹ שְׁגוּרְפִין בָּהֶם הַכְּחוּל
טָמֵא מִפְּנֵי הַזָּכָר שֶׁכּוֹחֵלִים בּוֹ הָעַיִן נָטַל הַזָּכָר טָמֵא מִפְּנֵי הַכֹּף :

ההראב"ד כלי שיש בראשו. א"א זה כתב תחת זולמטרא ומעולם לא עלה על דעת שירימו בו דשן בראשו אחד ובראשו שני יצלו בשר אבל הוא כלי שיש בו בית קיבול מצד אחד לקחת התבשיל מן הקדירה לתת בקערה והמזלג שבראשו השני לוקח חתיכות משם מן הבשר ולתת לקערה קולייר"א בלע"ז והמלה עצמה לעז הוא :

כ * כְּלֵי שֶׁבְּרָאשׁוֹ כֶּף אֶחָד כְּסָבְכָה לְצִלּוֹת עָלָיו וּבִקְצָה הַשְּׁנִי שְׁנַיִם לְהוֹצִיא מִהֶן הַבָּשָׂר מִן הַקְּדִירָה אוּ מֵעַל הָאֵשׁ נְטֹלָה כְּפוּ טָמֵא מִפְּנֵי שְׁנָיו נְטֹלוּ שְׁנָיו טָמֵא מִפְּנֵי כְּפוּ. וְכֵן עֵט שֶׁל מִתְּכַת שְׁכוֹתֵבִין בְּרָאשׁוֹ הָאֶחָד וּבְרָאשׁוֹ הַשְּׁנִי מוֹחֲקִין נְטֹל הַכוֹתֵב טָמֵא מִפְּנֵי הַמוֹחֵק נְטֹל הַמוֹחֵק טָמֵא מִפְּנֵי הַכוֹתֵב. וְכֵן כִּיּוֹצֵא בְּאֵלוֹ. וְהוּא שְׂיֵהִיָּה הַנְּשָׂאָר יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מֵעִין מְלֹאכְתּוֹ. כִּיּוֹצֵא עֵט שֶׁנְּטֹל הַמוֹחֵק שְׁלוֹ וְנִשְׂאָר הַכוֹתֵב אִם נִשְׂאָר מְאָרְכוֹ כְּדִי שְׂיִגַע לְקִשְׁרֵי אֶצְבָּעוֹתָיו טָמֵא שְׂהָרֵי אֶפְשָׁר שְׂיֵאֲחַז בוֹ וְיִכְתֹּב בוֹ. נְטֹל הַכוֹתֵב וְנִשְׂאָר הַמוֹחֵק אִם נִשְׂאָר מְאָרְכוֹ מְלֹא פֶס יָדוֹ טָמֵא שְׂהָרֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְמַחֵק בוֹ. נִשְׂאָר פְּחוֹת מְזָה טְהוֹר. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזָה :

ההראב"ד כלי שבראשו כף אחד. א"א זה עשה תחת קליגריפין ובערוך לא פירש כן אלא בראשו אחד כעין פאל"א להדביק בו פת בתנור ולרדותו והשני לגרוף בו את האפר והגחלים אבל נראה כדבריו שזה הוא קליגריפין :

כסף משנה (יט-כ) כלי שיש בראשו וכו' עד מפני הכותב. בפרק י"ג: וכתב הראב"ד כלי שיש בראשו האחד כף להרים בו הדשן וכו' א"א זה כתב תחת זולמטרא ומעולם לא עלה על דעת וכו'. וי"ל דאין ויכוח בזה כי הכוונה אחת שבראשו כף יהיה למה שיהיה או ליקח תבשיל או ליקח דשן הדין שוה. ומ"ש והמלה עצמה לעז היא: כתב עוד הראב"ד כלי שבראשו אחד כף כסבכה וכו'. א"א זה עשה תחת קליגריפין ובערוך לא פירש כן וכו'. וג"ז אין בו ויכוח כי הכוונה אחת. ומ"ש והוא שיהיה הנשאר יכול לעשות וכו' :

כא קוֹרְדוֹם שְׁנִיטֵל עֲשָׂפוֹ וְהוּא הִצֵּד שְׁהַחְרֵשׁ מְנַגֵּר בּוֹ טָמֵא מִפְּנֵי בַּיִת בְּקוֹעוֹ. נִטֵּל בַּיִת בְּקוֹעוֹ טָמֵא מִפְּנֵי בַּיִת עֲשָׂפוֹ. נִשְׁבֵּר מִקִּיפוֹ טְהוֹר :

כסף משנה קורדום שניטל עושפו וכו' עד נשבר מקיפו טהור. משנה פרק י"ג :

כב חֲרָחוּר שְׁנַפְגָּם עֲדִין הוּא כָּלִי עַד שְׁיִנְטֵל רָבוֹ. נִשְׁבֵּר מִקִּיפוֹ טְהוֹר :

כג הַמְרִידֵעַ הוּא הַמְלָמֵד וְהוּא עַץ אָרוֹךְ עֵב וּכְמוֹ מְסִמֵּר חֵד תְּקוּעַ בְּקִצְתוֹ מְלַמְעֵלָה וְזֶה הַבְּרִזָּל נִקְרָא דָרְבָן וּבִקְצָה הַשְּׁנִי מְלַמְטָה מִמֶּנּוּ בְרִזָּל כְּמוֹ רִמַח וְהָעֵץ נִכְנָס וְזֶה הַבְּרִזָּל נִקְרָא חֲרָחוּר :

כד מְנִיקַת שֶׁל מִתְּכֶת שֶׁהִיא כְּמוֹ שְׁפוֹפֶרֶת שְׁנִטְמָאָה מְשִׁיקְבָעָנָה בַּמִּקֵּל אוֹ בַּדָּלֶת וַיִּחְבְּרָנָה עִם הָעֵץ תִּטְהַר. * לא נִטְמָאָה וּקְבָעָה בַּמִּקֵּל אוֹ בַּדָּלֶת הִרִי זֶה מְקַבֶּלֶת טְמָאָה בְּמִקוּמָהּ שְׁכָל כָּלִי מִתְּכֹת שְׁקָבָעִם בְּקוֹרָה אוֹ בַּכֶּתֶל מְקַבְּלִין טְמָאָה כְּשֶׁהִיוּ עַד שְׁיִשְׁנָה אֶת מַעֲשֵׂיהֶם. לְפִיכֵךְ דָּף שֶׁל נְחֹתוֹמִין שֶׁל מִתְּכֶת שְׁקָבָעוֹ בַּכֶּתֶל טָמֵא. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה מְשָׂאָר כָּלִי מִתְּכֹת שְׁנִקְבָעוּ בֵּין מְקַבְּלֵיהֶן בֵּין פְּשׁוּטֵיהֶן מְקַבְּלִים טְמָאָה כְּשֶׁהִיוּ :

ההראב"ד לא נטמאה וקבעה. א"א טעה בכאן טעות גדולה שלא הלכה המשנה ולא התוספתא על זה הדרך שאם עשאה מתחלתה לתחת הדלת טהורה אע"פ שמשתמש בה אבל אם היתה כלי וחברה לו טמאה עד שיחבר פירוש במסמך ומאי אם היתה כלי שלא עשאה לדלת אלא לכלי וזו היא מה שראה בתוספתא אבל אם היתה טמאה וחברה טמאה כלומר שעשאה לדבר הראוי לקבל טומאה דהיינו לשם כלי והוא טעה בלשון התוספתא ולא נזהר מלשון המשנה גם דבריו מעורבבים ומבולבלים וסותרין זה את זה :

כסף משנה מינקת של מתכת וכו'. פי"ד מקל שעשה בראשו מסמר וכו' עשה בראשו מניקת וכן בדלת טהורה היתה כלי וחברה לו טמאה מאימתי הוא טהרתה בש"א משיחבל ובה"א משיחבר ובתוספתא פי"ד דבי"מ מניקה שעשאה לתחת הדלת אע"פ שמשתמש בה טהורה היתה טמאה ועשאה לתחת הדלת טמא עד שעה שתטהר מאימתי היא טהרתה בש"א משיחבל ובה"א משיחבר. ומ"ש לפיכך דף של נחתומין וכו'. בפט"ו וכחכמים: **וכתב** הראב"ד א"א טעה בכאן טעות גדולה וכו'. ופשט המשנה והתוספתא כדברי הראב"ד ועל דרך זה הם דברי רבינו בפירוש המשנה וכפי דבריו כאן ה"פ מניקה כמין שפופרת קצרה עושין של מתכת ומכניסין בראש המקל והיינו דקתני עשה בראשו כלומר בראש המקל מניקת וכן אם עשה שפופרת של מתכת תחת הדלת כדי שלא תאכלנו האש והשתא קאמר שאם זאת השפופרת נטמאת וקבעה בראש המקל או בדלת טהרה מטומאתה היתה כלי כלומר אבל אם זאת השפופרת לא נטמאה וזהו היתה כלי כלומר שלא היה עליה אלא שם כלי בלבד לא שם כלי טמא וחברה למקל או לדלת טמאה כלומר עדיין לא בטל שם כלי מעליה והרי היא מקבלת טומאה כמות שהיתה והדר קאמר הא דאמרינן ברישא שאם היתה טמאה וקבעה במקל או בדלת טהרה מטומאתה מאימתי תטהר בש"א משיחבל כלומר משיכה עליה כל כך בתחיבתה בעץ עד שתתחבל כלומר שתתקלקל ובה"א משיחברנה בעץ היטב טהרה וז"ש רבינו משיקבענה וכו' ויחברנה עם העץ ותוספתא ה"פ מניקת שעשאה לתחת הדלת כלומר שקבעה תחת הדלת אחר שנטמאה טהורה מטומאתה אע"פ שמשתמש בה אחרי שקבעה בדלת היתה טמאה כלומר אבל אם היתה ראויה לקבל טומאה ולא נטמאה ועשאה תחת הדלת טמאה כלומר עדיין היא מקבלת טומאה כמו שהיתה עד שתטהר כלומר עד שישנה מעשיה והדר קאמר מאימתי היא טהרתה ארישא קאי כדפרישית במתניתין:

הלכות כלים - פרק שנים עשר

א כְּלֵי עֵץ וְכֵלֵי עוֹר וְכֵלֵי עֶצֶם שֶׁנִּשְׁבְּרוּ טְהוּרוֹ מִטְּמֵאָתוֹ. חֲזַר וְעָשָׂה כְּלֵי מִשְׁבְּרֵיהֶם אוֹ שֶׁקִּבֵּץ אֶת שְׁבָרֵיהֶן וְעָשָׂה מֵהֶן כְּלֵים אַחֲרֵים הָרִי אֵלוֹ כְּשֶׁאֵר הַכְּלִים הַטְּהוּרִים שֶׁלֹּא נִטְמְאוּ מִקֶּדֶם

שֶׁהוּ מְקַבְּלִין טְמֵאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא. וְכֵן כָּלִי מִתְּכוֹת שֶׁנִּשְׁבְּרוּ אַחַר שֶׁנִּטְמְאוּ טְהוּרוֹ. הַתִּיכֵן וְחִזֵּר וְעָשָׂה מִהֵן כָּלִים אַחֲרַיִם חִזְרוּ לְטְמֵאָה הַיְשָׁנָה. וְאִין לְכָלִי מִתְּכוֹת טְהוּרָה גְמוּרָה עַד שִׁיטְבִילִם בְּמִקּוֹה כְּשֶׁהֵם שְׁלֵמִים אוֹ יִשְׁאַרוּ שְׁבוּרִים :

כסוף משנה **כלי עץ וכלי עור וכו'.** ריש פרק ב' וריש פרק ט"ו דכלים: **ומ"ש**
וכן כלי מתכות וכו' חזרו לטומאה הישנה. שם רפי"א:

ב וְחִזְרַת כָּלִי מִתְּכוֹת לְטְמֵאָתָן הַיְשָׁנָה מִדְּבָרֵי סוּפְרִים וּמִפְּנֵי מָה גָזְרוּ עַל כָּלִי מִתְּכוֹת שֶׁיִּחְזְרוּ לְטְמֵאָתָן הַיְשָׁנָה גְזָרָה שֶׁמָּא יִטְמָא לוֹ כָּלִי וַיִּתִּיכְנוּ וַיַּעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ כָּלִי אַחַר בּוֹ בַּיּוֹם אִם יֹאמֵר שֶׁהוּא טְהוּר כְּדִין תּוֹרָה יָבֹא לֹאמַר הַשְּׁבִירָה מְטַהֶרֶת וְהַטְּבִילָה מְטַהֶרֶת כְּשֶׁם שֶׁאִם נִשְׁבַּר וְהַתִּיכּוֹ וְעָשָׂה מִמֶּנּוּ כָּלִי כְּשֶׁהָיָה הָרִי הוּא טְהוּר בּוֹ בַּיּוֹם כִּדָּ אִם הַטְּבִילוֹ אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא כְּשֶׁהָיָה הָרִי הוּא טְהוּר בּוֹ בַּיּוֹם וַיָּבֹאוּ לֹאמַר שֶׁאִין הַכָּלִים צָרִיכִין הָעָרֵב שְׁמֵשׁ מִפְּנֵי זֶה הַחֲשָׁשׁ גָּזְרוּ טְמֵאָה עֲלֵיהֶם :

כסוף משנה **ומפני מה גזרו על כלי מתכות וכו'.** פרק קמא דשבת עלה י"ו:

ג אֶחָד כָּלִי שֶׁנִּטְמָא בְּמַת אוֹ בְּשֶׁאֵר הַטְּמְאוֹת אִם הַתִּיכּוֹ חִזֵּר לְטְמֵאָתוֹ הַיְשָׁנָה עַד שִׁיטְבִיל. נְטֵמָא בְּמַת וְהִזָּה עָלָיו בְּשְׁלִישֵׁי וְאַחַר כִּדָּ הַתִּיכּוֹ וְעָשָׂאָהוּ כָּלִי אַחַר וְהִזָּה עָלָיו בְּשַׁבְּעֵי וְהַטְּבִילוֹ הָרִי זֶה טְמָא וְאִין הִזָּה שֶׁקֶדֶם הַתּוֹדָּ מִצְטָרְפֵת לְהִזָּאָה שֶׁאַחַר הַתּוֹדָּ וְאִין לוֹ טְהוּרָה עַד שֶׁיִּזָּה עָלָיו שְׁלִישֵׁי וּשְׁבִיעֵי **■** וַיִּטְבִּיל כְּשֶׁהוּא כָּלִי קֶדֶם שְׁבִירָה אוֹ יִזָּה עָלָיו שְׁלִישֵׁי וּשְׁבִיעֵי וַיִּטְבִּיל אַחַר שֶׁיִּתִּיכְנוּ :

ההראב"ד **ויטביל כשהוא כלי.** א"א אני לא הכרתי דבריו לא מן המשנה ולא מן התוספתא ומה שאמר רבי יהושע בתחלה במשנה אין מטהרין אלא שלמים זה הוא שאמר בסוף אין הזאה פחות משלישי ושביעי כלומר דהיינו כעין שלמין שאין שבירתן עולה להם במקום מים כמו שאמר רבי אליעזר ולעולם

אם היזה עליהם בשלישי ונשברו והתיכן בו ביום מזה עליהן פעם שנייה בשביעי וטהורים שהרי מטהרין ג' וז' כשהם שלמים וכך נ"ל והמחמיר יותר מזה עליו הראיה :

כסף משנה אחד כלי שנטמא במת או בשאר הטומאות וכו'. רפ"א וכתנא קמא : נטמא במת והזה עליו בשלישי וכו'. סוף פרק י"ד וכרבי יהושע : וכתב הראב"ד ואין לו טהרה עד שיזה עליו שלישי ושביעי ויטביל כשהוא כלי קודם שבירה או יזה עליו שלישי ושביעי ויטביל אחר שיתכנו א"א אני לא הכרתי דבריו וכו'. ואין הכרח בדבר :

ד בַּרְזֵל טָמֵא שֶׁבָּלְלוּ עִם בְּרֵזֶל טָהוֹר אִם רַב מִן הַטָּמֵא טָמֵא וְאִם רַב מִן הַטָּהוֹר טָהוֹר. מְחַצֵּה לְמַחְצָה טָמֵא. וְכֵן טֵיט שֶׁבָּלְלוּ בְּגִלְגָּלִים וְשָׂרָף הַכֹּל בְּכַבְּשָׁן וְעִשָּׂאָהוּ כָּלִי אִם רַב מִן הַטֵּיט הָרִי זֶה מְקַבֵּל טָמְאָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא כָּלִי חָרָס וְאִם רַב מִן הַגִּלְגָּלִים אֵינוֹ מְקַבֵּל טָמְאָה :

כסף משנה ברזל טמא וכו' וכן טיט שבללו בגללים וכו'. פ"א :

ה כָּלִי מִתְּכוֹת הַטָּהוֹרִין שֶׁאֲנָכוּן בְּאֲנָדָּה טָמֵא טָמְאִים. אָבֵל הָעוֹשֶׂה כָּלִים מִן הָאֲנָדָּה הַטָּמֵא הָרִי הֵן טָהוֹרִין :

כסף משנה כלי מתכות וכו'. תוספתא פרק שמיני אלא שכתובה בחילוף וכך היא גירסת ר"ש :

ו קוֹרְדוֹם שֶׁעֲשָׂאָהוּ מִן הַבְּרֵזֶל הַטָּהוֹר וְעָשָׂה עֲשָׂפוֹ מִן הַטָּמֵא הָרִי זֶה טָמֵא. עָשָׂה עֲשָׂפוֹ מִן הַטָּהוֹר וְהַקוֹרְדוֹם מִן הַטָּמֵא הָרִי זֶה טָהוֹר. שֶׁהַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר עוֹשֶׂה הַמְּלָאכָה :

ז קוֹרְדוֹם טָהוֹר שֶׁחֲסָמוֹ בְּבְרֵזֶל טָמֵא טָהוֹר :

ח קיתון שעשאהו מן הטמא ושוליו מן הטהור טהור. עשאהו מן הטהור ושוליו מן הטמא טמא. שהכל הולך אחר המקבל העושה מלאכה:

כסף משנה (ו-ח) קרדום שעשאו וכו' עד אחר המקבל. שם:

ט כלי מתכות שנטמא בטמאה שהיא מדברי סופרים כגון שנטמא בעבודה זרה וכיוצא בה ונשבר והתיכו וחזר ועשה ממנו כלי אחר הרי זה ספק אם חזר לטמאתו הישנה או לא חזר:

כסף משנה כלי מתכות שנטמא וכו':

י כלי זכוכית שנטמאו ונשברו טהרו ככל הכלים ואפלו התיכו ועשה מהן כלים אחרים אינם חוזרים לטמאה הישנה לפי שעקר טמאתה מדברי סופרים כמו שבארנו לא גזרו עליהן בטמאה ישנה. וכן כלי זכוכית שנשברו אף על פי ששבריהן כלים וראויין לתשמיש הואיל והם שבירי כלים אינן מקבלין טמאה לפי שאינן דומין לכלי חרס. ביצד. קערה של זכוכית שנשברה והתקין שוללים לתשמיש אין השוללים מקבלין טמאה אף על פי שהן בקערה. ואם קרסם את מקום השבר ושפו בשופין הרי זו מקבלת טמאה:

יא צלוחית קטנה הנטלת בידי אחת שנטל פיה מקבלת טמאה מפני שאין מכניסין היד לתוכה אלא יוצק ממנה. אבל גדולה הנטלת בשתי ידיים שנטל פיה טהורה מפני שהיא חובלת בידי בשעה שמכניס ידו לתוכה. וכן צלוחית של פליטון אף על פי שהיא קטנה אם נטלת פיה טהורה מפני שחובלת באצבעו בשעה שמוציא הבשם מתוכה:

יב לְגִינִים הַגְדוּלִין שְׁנֵטל פִּיהוּ עֲדִין הוּ כְּלִים מְפִנֵי שְׁמֵת־קִינָם
הוּא לְכַבְשָׁנִים :

יג כּוֹס שְׁנַפְגָּם רַבּוּ טְהוֹר. **י** נַפְגָּם בּוּ שְׁלִישׁ הֶקְפּוּ בְּרַב גְּבָהוּ
טְהוֹר. נִקְבּ וּסְתָמוּ בֵּין בְּבַעַץ בֵּין בְּזָפֶת טְהוֹר. וְהַכּוֹס וְהַצְּלוּחִית
שְׁנִקְבוּ בֵּין מְלַמְעָלָה בֵּין מְלַמְטָה טְהוֹרִין :

ההראב"ד **נפגם בו שליש**. א"א דעת כריסו היא זאת לשון המשנה נפגם שלש
ברובו טהור ויש שקורין כרובו וענין אחד הוא ותחלת המשנה כוס שנפגם רובו
טהור נפגם בו שלש ברובו טהור ופירושו נפגם רובו שנטלה ממנו חתיכה אחת
גדולה שהיא רוב הקיפו או אפילו שלש פגימות שהן מפוזרות ברובו טהור שהן
נחשבות רוב שבו :

יד הַתְּמָחוּי וְהַקְעָרָה שְׁנִקְבוּ מְלַמְעָלָה טְמֵאִין מְלַמְטָה טְהוֹרִין.
נְסֻדְקוּ אִם יְכוּלִין לְקַבֵּל אֶת הַחֲמִין כְּצוֹנְנִין טְמֵאִין וְאִם לֹא
טְהוֹרִין :

טו הַכּוֹסוֹת הַחֲתוּכִין אֶף עַל פִּי שְׁשֻׁפְתוֹתֵיהֶם סוֹרְכִין אֶת הַפֶּה
מְקַבְּלִים טְמֵאָה :

כסף משנה **(י-טו)** כלי זכוכית שנשמאו וכו'. פרק קמא דשבת (דף י"ו) : **וכן**
כלי זכוכית שנשברו וכו' עד ברוב גובהו טהור. בסוף כלים : **ומה שכתב**
דצלוחית קטנה היא הניטלת ביד אחת וגדולה היא הניטלת בשתי ידים. הכי
משמע בתוספתא בסוף כלים. וכתב הראב"ד נפגם בו שליש א"א דעת כריסו
היא וכו' ואני אומר שרבינו היה גורס שליש ברובו ופירושו בה נכון והראב"ד
היה גורס שלש ולפיכך פירש מה שפירש : **ומה שכתב ניקב וסתמו וכו'**. שם
וכת"ק : **והכוס והצלוחית וכו' עד מקבלים טומאה**. תוספתא בסוף כלים :

טז הָאֶפְרָכֶס שֶׁל זְכוּכִית טְהוֹר שְׁהָרִי הוּא כְּמוֹ מַחַץ שְׁאִינוּ
מְקַבְּלִים :

ז זְכוּכִית שְׁעוֹשִׁין אוֹתָהּ לְמִרְאָה טְהוֹרָה אַף עַל פִּי שֶׁהִיא מְקַבֶּלֶת לְפִי שֶׁלֹּא נַעֲשִׂית לְקַבְּלָהּ. הַתְּרוּד שֶׁל זְכוּכִית שֶׁהוּא מְקַבֵּל אַף עַל פִּי שֶׁכְּשֶׁמְּנִיחוֹ עַל הַשְּׁלֶחַן נִהְפָּךְ עַל צִדּוֹ וְאִינוֹ מְקַבֵּל הָרִי זֶה מְקַבֵּל טְמֵאָה :

כסף משנה זְכוּכִית שְׁעוֹשִׁים אוֹתָהּ לְמִרְאָה טְהוֹר וְכוּ'. מִשְׁנֵה שֵׁם אֲסַפְקֵלְרִיא טְהוֹרָה : הַתְּרוּד שֶׁל זְכוּכִית וְכוּ'. שֵׁם וְכַרְיַע מַחְבִּירוֹ :

ח תִּמְחוּי שֶׁל זְכוּכִית שְׁעֵשָׂאוֹ מִרְאָה מְקַבֵּל טְמֵאָה. וְאִם מִתְחַלֶּה עֲשָׂאוֹהוּ לְמִרְאָה כְּדִי שֶׁיִּהְיוּ דְבָרִים שֶׁמְּנִיחִין בּוֹ נִרְאִין מֵאַחֲזָרֵיו הָרִי זֶה טְהוֹר. וְכָל כְּלֵי זְכוּכִית אֵין מְקַבְּלִין טְמֵאָה עַד שֶׁתִּגְמַר מְלֹאכְתָּן כְּכֹל הַכְּלִים :

כסף משנה תִּמְחוּי שֶׁל זְכוּכִית וְכוּ'. שֵׁם תִּמְחוּי שְׁעֵשָׂאוֹ אֲסַפְקֵלְרִיא טְמֵאָה וְאִם מִתְחִילָה עֲשָׂאוֹ לְשֵׁם אֲסַפְקֵלְרִיא טְהוֹר : וְכֹל כְּלֵי זְכוּכִית וְכוּ'. תּוֹסַפְתָּא בְּסוּף כְּלִים :

הלכות כלים - פרק שלשה עשר

א כָּבֵר בְּאַרְנוֹ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שְׂאִין כְּלֵי חָרָס מִתְטַמֵּא אֶלָּא מֵאַוִירוֹ אוֹ בְּהֶסֶט הַזָּב. וְשָׂאֵר כָּל הַכְּלִים שֶׁנִּגְעָה בָּהֶן הַטְּמֵאָה נִטְמָאוּ וְאִם נִכְנְסָה טְמֵאָה לְאַוִירוֹ וְלֹא נִגְעָה בָּהֶן הָרִי הֵם טְהוֹרִין. נִמְצָא הַטְּמֵא בְּכֵלֵי חָרָס טְהוֹר בְּכָל הַכְּלִים וְהַטְּמֵא בְּכָל הַכְּלִים טְהוֹר בְּכֵלֵי חָרָס. וּמִנִּין שְׂאִין כְּלֵי חָרָס מִתְטַמֵּא אֶלָּא מֵאַוִירוֹ שֶׁנִּימַר (ויקרא יא-לג) 'וְכֵלֵי חָרָשׁ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ' וְגוֹ' מִתּוֹכוֹ הוּא מִתְטַמֵּא לֹא מֵאַחֲזָרֵיו :

ב וְכַשֵּׁם שֶׁמִּתְטַמָּא מֵאוֹירוֹ כִּדְ מְטַמָּא אֲכָלִין וּמִשְׁקִין מֵאוֹירוֹ. כִּי צַד. כְּלֵי חָרֵס שֶׁנִּטְמָא וְנִכְנָסוּ אֲכָלִין וּמִשְׁקִין לְאוֹירוֹ אִם עַל פִּי שְׂלֵא נִגְעוּ בּוֹ הָרִי אֵלּוּ טְמֵאִין שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא יא-לג\)](#) 'כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכּוֹ יִטְמָא'. אֲבָל שְׂאֵר הַכֵּלִים הַטְּמֵאִין אֵינָן מְטַמָּאִין אֲכָלִין וּמִשְׁקִין עַד שֶׁיִּגְעוּ בָּהֶן :

כסף משנה (א-ב) כבר ביארנו וכו' נמצא הטמא בכלי חרס וכו' עד אוכלים ומשקין עד שיגעו בהן. פ"ק דחולין (דף כ"ד ע"ב). ומה שהביא ראיה מדכתיב אל תוכו מתוכו הוא מתטמא וכו' בת"כ הוא ובפרק קמא דחולין מייתי לה מקרא אחרינא :

ג אִין כְּלֵי חָרֵס מְטַמָּא כְּלִים מֵאוֹירוֹ בֵּין כְּלֵי חָרֵס בֵּין שְׂאֵר כְּלִים. כִּי צַד. כְּלֵי חָרֵס גְּדוֹל שֶׁהָיוּ בְּתוֹכּוֹ כְּלִים וְנִכְנָסָה טְמֵאָה בְּאוֹירוֹ הוּא טְמָא וְכָל הַכֵּלִים שֶׁבְּתוֹכּוֹ טְהוֹרִין. הָיוּ מִשְׁקִין בְּכֵלִים שֶׁבְּתוֹכּוֹ נִטְמָאוּ הַמִּשְׁקִין מֵאוֹירוֹ וְחוֹזְרִין וּמְטַמָּאִין אֶת הַכֵּלִים. וְהָרִי זֶה אוֹמֵר מְטַמָּאִיךָ לֹא טְמָאוּנִי וְאַתָּה טְמָאתָנִי :

כסף משנה אין כלי חרס מטמא כלים מאוירו וכו' עד ואתה טמאתני. פרק שמיני דכלים ופי' שמיני דפרה :

ד * כְּלֵי חָרֵס שֶׁנִּגְעוּ מִשְׁקִין טְמֵאִין בְּאַחֲזָרְיוֹ בְּלִבָּד נִטְמָאוּ אַחֲזָרְיוֹ כְּשֶׁאֵר כָּל הַכֵּלִים. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשִׁהְיָה לוֹ תוֹךְ. אֲבָל אִם אִין לוֹ תוֹךְ וְנִגְעוּ בּוֹ מִשְׁקִין טְמֵאִין הָרִי זֶה טְהוֹר. שְׂכָל שְׂאִין לוֹ תוֹךְ בְּכֵלֵי חָרֵס אִין אַחֲזָרְיוֹ מִתְטַמָּאִין בְּמִשְׁקִין. נִגְעוּ אֲכָלִין אוֹ מִשְׁקִין בְּאַחֲזָרֵי כְּלֵי חָרֵס הַטְּמָא הָרִי אֵלּוּ טְמֵאִין. וְאֶחָד כְּלֵי חָרֵס וְאֶחָד שְׂאֵר כָּל הַכֵּלִים בְּדָבָר זֶה שְׂכָל הַכֵּלִים הַטְּמֵאִין שֶׁנִּגְעוּ אֲכָלִין אוֹ מִשְׁקִין בָּהֶן בֵּין מִתּוֹכָן בֵּין מֵאַחֲזָרֵיהֶן נִטְמָאוּ :

ההראב"ד כלי חרס שנגעו. א"א כבר כתבתי במקום אחר מה שנראה לנו על זה :

כסף משנה כלי חרס שנגעו משקין טמאים וכו' נגעו אוכלין וכו'. ריש פרק ב' דכלים גבי כלי חרס מיטמאים מאחוריהם: כתב הראב"ד א"א כבר כתבתי במקום אחר מה שנראה לנו על זה עכ"ל:

ה אַחַד כְּלֵי חָרֵס שֶׁנִּכְנְסָה טִמְאָה לְאֹיּוֹרוֹ אוֹ שֶׁכִּפְּהוּ עַל הַטִּמְאָה הַמֵּנַחֶת עַל הָאָרֶץ וְנִעְשָׂה אֵהָל עָלֶיהָ שֶׁהִרִי הַטִּמְאָה בְּתוֹכוֹ. מִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמִדּוֹ שֶׁזֶה * שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא-לג) 'אֶל תּוֹכוֹ לְרַבּוֹת אֶת הָאֵהָלִים:

ההראב"ד שנאמר אל תוכו לרבות את האוהלים. א"א הלכתא כוותיה ולא מטעמיה דכלי שכפהו על הטומאה כלי הוא ותוכו של כלים נקרא אהל אבל האהלים שהוצרכו לרבות הם השידה התיבה והמגדל הבאים במדה שהם כאהלים שאינן צריכין צמיד פתיל באהל המת שאפילו בכיסוי בעלמא הם מצילין באהל ואפילו הכי לענין אויר כלי חרס מיטמאין בכלים ולא נחשוב אוירם כאויר בית אע"פ שהוא כבית לענין הצלה ומרבה אותם בספרא מכל כלי חרס ולא מאל תוכו כאשר כתב:

כסף משנה אחד כלי חרס שנכנסה טומאה לאוירו וכו': כתב הראב"ד מפי השמועה למדו שזה שנאמר אל תוכו לרבות את האהלים א"א הלכתא כוותיה ולא מטעמיה וכו':

ו גוּמָא שֶׁהָיָה הַשָּׂרֵץ מְנַח בְּתוֹכָהּ וְכִפָּה כְּלֵי חָרֵס עַל הַגּוּמָא לֹא נִטְמָא שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא-לג) 'אֶל תּוֹכוֹ עַד שֶׁתִּכְנַס עֲצָמָה שֶׁל טִמְאָה בְּתוֹכוֹ. לְפִיכֵךְ הַשָּׂרֵץ שֶׁנִּמְצָא לְמִטָּה מְנַחֶשֶׁתוֹ שֶׁל תַּנּוּר שֶׁהִיא קַרְקָעִית הַתַּנּוּר טָהוֹר שֶׁאֲנִי אוֹמֵר חֵי נָפֵל וְעִכְשׁוֹ מֵת בְּתוֹךְ גּוּמָא זוֹ. וְכֵן אִם נִמְצְאָת מַחֲטָה אוֹ טַבַּעַת לְמִטָּה מְנַחֶשֶׁתוֹ אִף עַל פִּי שֶׁכָּל הַכֵּלִים הַנִּמְצָאִים טִמְאִים כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ הִרִי הַתַּנּוּר טָהוֹר שֶׁאֲנִי אוֹמֵר שֶׁם הָיוּ עַד שֶׁלֹּא בָּא הַתַּנּוּר וְהַתַּנּוּר נִבְּנָה עָלֶיהֶן וְלֹא נָפְלוּ בְּתוֹכוֹ. נִמְצְאוּ בְּדָשׁוֹן הִרִי הַתַּנּוּר טִמָּא שֶׁאִין לוֹ בָּמָה יִתְלָה. נִמְצְאוּ בְּנַחֶשֶׁתוֹ שֶׁל תַּנּוּר נִרְאִין אֲבָל אִינֶן יוֹצְאִין לְאֹיּוֹרוֹ. אִם אוֹפָה אֶת הַבָּצֵק וְהוּא נוֹגַע בָּהֶן נִטְמָא הַתַּנּוּר כְּאֵלוֹ הָיוּ בְּתוֹךְ אֹיּוֹרוֹ. וְאִם לֹאוֹ הַתַּנּוּר טָהוֹר כְּאֵלוֹ הָיוּ לְמִטָּה

מְנַחֵשֶׁתוֹ. בָּאֵי זֶה בְּצֶק אָמְרוּ בְּבֶצֶק הַבֵּינוֹנֵי שְׁאִינוּ רָדָּ בְּיוֹתֵר
וְלֹא קָשָׁה:

כסף משנה גומא שהיה השרץ וכו' לפיכך השרץ שנמצא וכו' עד אין לו במה
יתלה. משנה פרק ט' דכלים: נמצאו בנחושתו של תנור וכו'. שם:

ז הֶשְׂרֵץ שֶׁנִּמְצָא בְּעֵין שֶׁל תַּנּוּר בְּעֵין שֶׁל כִּירָה בְּעֵין שֶׁל כֶּפֶח אִם
נִמְצָא מִן הַשְּׂפָה הַפְּנִימִית וְלַחוּץ טְהוֹר. * וְכֵן אִם נִמְצָא בְּאֹוִיר
הָעֵין טְהוֹר שְׁהָרִי לֹא נִכְנָס לְאֹוִיר הַתַּנּוּר אוֹ הַכִּירָה אוֹ הַכֶּפֶח
אֲלָא תַּחַת עֲבֵי דְפְּנוֹתֶיהֶן הוּא תָלוּי. וְאֶפְלוּ הָיָה שָׁם כְּזֵית מִן
הַמֵּת טְהוֹרִין אֲלָא אִם כֵּן הָיָה בְּעֲבֵי הָעֵין פּוֹתַח טֶפַח שְׁהָרִי
מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה לְאֹוִיר הַתַּנּוּר כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּעֵינֵי טְמֵאֵת
מֵת:

ההראב"ד וכן אם נמצאת. א"א זה כתב מפני שראה במשנה ואם היה באויר
אפילו היה שם כזית מן המת טהור וסבור שעל השרץ אמר שהיה באויר ולא
כן דמה שלא אמר אלא על התנור אם היה עומד באויר שלא תחת תקרה
אפילו היה שם כזית מן המת טהור התנור:

ח נִמְצָא הֶשְׂרֵץ בְּמִקּוֹם הַנְּחַת הָעֵצִים מִן הַשְּׂפָה הַפְּנִימִית
וְלַחוּץ טְהוֹר. נִמְצָא בְּמִקּוֹם יְשִׁיבַת הַבֶּלֶן בְּמִקּוֹם יְשִׁיבַת הַצָּבֵעַ
בְּמִקּוֹם יְשִׁיבַת שׁוֹלְקֵי הַזֵּיתִים הַכֹּל טְהוֹר:

כסף משנה ומ"ש נמצא שרץ במקום הנחת עצים וכו'. שם וכחכמים:

ט אֵין הַתַּנּוּר וְלֹא הַכִּירָה וְלֹא שְׁאָר מְקוֹמוֹת הַיְקוּד מֵתְטֵמְאִין
אֲלָא אִם כֵּן נִמְצָאת הַטְּמֵאָה מִן הַסְּתִימָה וּלְפָנִים:

כסף משנה (ז-ט) השרץ שנמצא בעין של תנור וכו' עד מן הסתימה ולפנים.
שם פרק שמיני: כתב הראב"ד וכן אם נמצא באויר העין טהור וכו'. א"א זה
כתב מפני שראה במשנה וכו'. גם ר"ש פירש כפירוש הראב"ד ולא נתחוור

רבינו בפ"י זה משום דמאי קמ"ל דאם היה התנור באויר אפילו כזית מן המת טהור מילתא דפשיטא היא:

י כלי חרס ששותין בו בעלי בתים המים שבאמצעו כמו רשת של חרס ושפתו שלמעלה מן הרשת כמו מסרק וזהו הנקרא צרצור אם נכנסה הטמאה לאויר המסרק למעלה מן הרשת נטמא פלו שזהו תוכו של כלי זה:

כסף משנה כלי חרס ששותים בו וכו'. בספ"ב המסרק של צרצור רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאים:

יא כלי חרס שהיה לו שלש שפיות זו לפנים מזו היתה הפנימית עודפת ונכנסה טמאה לאויר הפנימית כל האכלין והמשקין שבאויר שבין השפה הפנימית ובין האמצעית והחיצונה טהורין. היתה האמצעית עודפת ונטמא אוירה ממנה ולפנים טמא ממנה ולחוץ טהור. היתה החיצונה עודפת ונטמא אוירה הכל טמא. היו שוות כל שנטמא אוירה טמאה והשאר טהור:

כסף משנה כלי חרס שהיו לו ג' שפיות וכו'. ספ"ד. ומ"ש היו שוות וכו'. שם וכחכמים:

יב אלפסים זו בתוך זו ושפתותיהן שוות והשרץ בעליונה או בתחתונה זו שיש בה השרץ טמאה ושאר האלפסין טהורין הן וכל האכלין שבהן. היה כל אלפס מהן נקובה בכוונת משקה והשרץ בעליונה כל האכלין והמשקין שבכל האלפסים טמאים שהטמאה באויר פלו כמו שיתבאר. **י** היה השרץ בתחתונה היא טמאה וכלן טהורות שהרי לא נכנס שרץ לאויר העליונה **י** ואין שפת התחתונה עודפת כדי לטמא כל האכלין והמשקין שבתוכה. היה השרץ בעליונה והיתה שפת התחתונה עודפת העליונה טמאה שהשרץ בתוכה וכן

הַתַּחְתּוֹנָה מִפְּנֵי שְׁשֻׁפְתָּהּ עוֹדֶפֶת הָרִי הַשָּׂרֵץ בְּאֹיְרָה וְשָׂאָר
הָאֵלֶפְסִין שְׁבַתוֹךְ הַתַּחְתּוֹנָה טְהוֹרִין שְׂאִין כְּלֵי חָרֶס מְטַמָּא
כְּלִים שְׁבַתוֹכוֹ. וְאִם הָיָה בִּינֵיהֶן מְשָׁקָה טוֹפַח כָּל שֵׁישׁ בָּהּ
מְשָׁקָה טוֹפַח טְמֵאָה שְׁהַמְשָׁקָה מְטַמָּא מְאֹיֵר הַתַּחְתּוֹנָה
הָעוֹדֶפֶת וְחוֹזֵר וּמְטַמָּא אֶת הָאֵלֶפְסִים :

ההראב"ד היה השרץ בתחתונה וכו' עד וחוזר ומטמא את האילפס. א"א אני
כתבתי עודפות אך לא מצאתי בנוסחאות אלא עודפת ואולי שהוא דוקא וכך
פירושה שהעליונה עודפת על האמצעית והתחתונה עודפת על כולם והשרץ
בעליונה נמצא השרץ לאמצעיות תוך תוכו או אפילו נאמר שהעליונה שוה
לאמצעיות והתחתונה עודפת מה שבאמצעיות טהור מפני שהשרץ שבעליונה
תוך תוכו הוא להם אבל התחתונה ודאי טמאה וסוף דבר אין זה כלום שא"כ
הכל טמא מאויר התחתונה שהיא עודפת על כולה אלא העיקר ששתיהן שוות
ועודפות על האמצעיות כולן טהורות וחוף מן העליונה שהשרץ בתוכה ואם יש
עליהן משקה טופח כולן טמאות שהעליונה מטמאה את המשקה שעל גבה
והמשקה מטמא את האילפס שבצדו ואותו האילפס חוזר ומטמא המשקה שעל
גבו וכן כולן אפי' מאה ומכאן יש סיוע למה שכתבתי שהמשקה מטמא כלי
חרס מגבו : ואין שפת התחתונה עודפת. וחוזר ומטמא את הלחם אבל אם
השרץ בעליוני והתחתוני עודפת כל שיש בה משקה טופח טמא שהמשקה
מטמא :

כסף משנה אלפסים זו בתוך זו וכו'. שם ספ"י : כתב הראב"ד היה השרץ
בתחתונה וכו' עד חוזר ומטמא את האילפס א"א אני כתבתי עודפות וכו'. ומה
שכתב וסוף דבר אין זה כלום שא"כ הכל טמא מאויר התחתונה, לא ירדתי
לעומק דעתו שמאחר שהוא ז"ל מעלה כאן דכל מה שהוא תוך אויר התחתוני
נטמא ולא נפטר מטומאה מטעם תוך תוכו היאך חזר וכתב שכששתיהן שוות
ועודפות על האמצעיות כולן טהורות חוף מן העליונה שכל האמצעיות
שהתחתונה עודפת עליהן ה"ל להיות טמאות דהא לא מטהרי משום תוך תוכו
כפי מ"ש בסמוך וצ"ע. ומה שכתב ומכאן יש סיוע למ"ש שהמשקה מטמא
כלי חרס מגבו, ורבינו בפ"י המשנה כתב וז"ל כבר ביארנו במה שקדם אמרם
בכלי חרס אל תוכו ולא תוך תוכו וכו' והוא פירוש יפה :

יג טבלא של חרס שהיו קערות דבוקות בה בתחלת מעשיה
והרי הכל כלי אחד ונטמאת אחת מהן לא נטמאו כלי. ואם

הָיָה לְטַבֵּלָא דְפָן עוֹדֵף שְׁנַמְצָאוּ כָּל הַקְּעָרוֹת בְּתוֹכוֹ וְנִטְמָאת אַחַת מֵהֶן נִטְמָאוּ כְּלָן. וְכֵן הִדִּין בְּבֵית הַתְּבִלִּין שֶׁל חֶרֶס וְקִלְמִירִין הַמִּתְאַיְמוֹת כִּיּוֹצֵא בּוֹ:

כסף משנה טבלא של חרס וכו'. בסוף פרק שני:

יד בֵּית הַתְּבִלִּין שֶׁל עֵץ שְׁנִטְמָא אֶחָד מִבְּתֵיּוֹ בְּמִשְׁקִין לֹא נִטְמָאוּ שְׁאָר הַבְּתִים. וְאִם יֵשׁ לוֹ דְּפָן עוֹדֵף שְׁנַמְצָאוּ כָּל הַבְּתִים בְּתוֹכוֹ וְנִטְמָא אֶחָד מִבְּתֵיּוֹ בְּמִשְׁקִין נִטְמָאוּ כְּלָן שֶׁהַכֹּל כְּכֹלִי אֶחָד וְכֹלִי שְׁנִטְמָא תוֹכוֹ בְּמִשְׁקִין נִטְמָא כְּלָן. הֵיוּ * בְּתֵיּוֹ קְבוּעִין בְּמִסְמֵר הָרִי אֵלּוּ חֲבוּר זֶה לָזֶה לְטַמְאָה וּלְהִזָּה. הֵיוּ תְּקוּעִין בְּלֶבֶד הָרִי אֵלּוּ חֲבוּר לְטַמְאָה וְלֹא לְהִזָּה. וְאִם הֵיוּ בְּתֵיּוֹ נִטְלִין וְנִתְּנִין אֵינָן חֲבוּר לֹא לְטַמְאָה וְלֹא לְהִזָּה:

ההראב"ד בתיו קבועין. א"א והוא שיש שם דופן עודף:

כסף משנה ומ"ש היו בתיו קבועים במסמר וכו': כתב הראב"ד היו בתיו קבועים א"א והוא שיש שם דופן עודף עכ"ל. ופשוט הוא נלמד ממתניתין דבסמוך ולכן לא חשש רבינו לכתבו:

הלכות כלים - פרק ארבעה עשר

א כָּל הַמְּצִיל בְּצִמִּיד פְּתִיל בְּאֵהָל הַמֵּת מְצִיל בְּצִמִּיד פְּתִיל בְּאֵוִיר כְּלֵי חֶרֶס. אִם הִצִּיל בְּמֵת הַחֲמוּר דִּין הוּא שֶׁיִּצִּיל בְּכֹלִי חֶרֶס חֶסֶל. וְכֹל שֶׁאֵינּוּ מְצִיל בְּאֵהָל הַמֵּת אֵינּוּ מְצִיל בְּאֵוִיר כְּלֵי חֶרֶס:

כסף משנה כל המציל בצמיד פתיל וכו'. פרק שמיני בית שאור מוקף צמיד פתיל ונתון לתוך התנור וכו' ופירש שם רבינו יצטרך שנקדים בכאן שרשים וכו' :

ב וכשם שאין צמיד פתיל לטמאה באהל המת כן אין צמיד פתיל לטמאה באויר כלי חרס. כיצד. קדרה שהיא מלאה אכלין ומשקין ומקפת צמיד פתיל ונתונה בתוך התנור הטמא הרי הקדרה וכל מה שבתוכה טהורין. הנה השרץ או משקין טמאין בתוכה ומקפת צמיד פתיל ונתונה באויר התנור נטמא התנור [וכן כל פיוצא בזה] :

ג טבעת טמאה שמבלעת בתוך הלבנה או מחט טמאה שמבלעת בתוך העץ ונפלו לאויר כלי חרס נטמא. אף על פי שאם נגע כפר תרומה בעץ זה או בלבנה זו טהור הרי הן מטמאין כלי חרס מאוירו :

כסף משנה ומ"ש טבעת טמאה וכו'. פ"ט כוש שבלע את הצינורא ומלמד שבלע את הדרבן לבינה שבלעה את הטבעת וכו' :

ד תרנגול שבלע שרץ או בשר מת ונפל לאויר התנור הרי זה טהור. ואם מת שם התרנגול נטמא התנור. שהבלועין בחי מצילין מיד כלי חרס כדרך שמצילין באהל המת :

כסף משנה תרנגול שבלע שרץ וכו'. גם זה שם :

ה דברים שבתוך הפה או בתוך הקמטין אינן כבלועין. כיצד. אדם שהיו משקין טמאין בתוך פיו וקפץ פיו והכניס ראשו לאויר כלי חרס טמאהו. וכן טהור שהיו אכלין ומשקין לתוך פיו והכניס ראשו לאויר תנור טמא נטמאו אכלים שבפיו. הנה לו בתוך קמטו כעדשה מן השרץ והכניסו לאויר התנור נטמא התנור אף על פי שהטמאה בתוך הקמט :

כסף משנה דברים שבתוך הפה וכו' כיצד אדם וכו'. גם זה שם מגע טמא מת שהיו אוכלים ומשקים לתוך פיו וכו'. ומ"ש והיה לו בתוך קומטו כו'. פרק יוצא דופן עלה מ"ב ע"כ: **כתב** הראב"ד שסוף משקה לצאת א"א יש כאן שיבוש וכו'. ואיני יודע מה שיבוש יש כאן שרבינו העתיק לשון המשנה ואם מפני שלא כתב דין התוספתא י"ל שמאחר ששנינו וכן חתיכה של לפת ושל גמי משמע בהדיא דדוקא הני משום דדמו לספוג אבל שאר דברים דינם כחרסים דקתני שאם לא הוסק התנור טהור:

1 ספוג שבלע משקין טמאין אף על פי שהוא נגוב מבחוץ אם נפל לאויר כלי חרס טמאהו **1** שסוף משקה לצאת. וכן חתיכה של לפת ושל גמי. חרסים שנשתמשו בהן משקין טמאין ונגבו ונפלו לאויר כלי חרס לא טמאהו. נפלו לתנור והסק נטמא שסוף משקה לצאת. במה דברים אמורים במשקין קליון. אבל בחמורין כגון דם הנדה ומימי רגליה אם היו יכולין לצאת והקפיד עליו שיצא הרי זה מטמא התנור אף על פי שלא הסק ואם אינו מקפיד עליו אינו מטמא עד שיסק ויצא המשקה. וכן בגפת חדשה הבאה ממשקין טמאין שהסק בה התנור נטמא שסוף משקה לצאת אבל בישנה טהור. איזו היא ישנה לאחר שנים עשר חדש. ואם ידוע שיצא ממנה משקה בשעת הסק אפלו לאחר שלש שנים נטמא התנור כשיסק:

הראב"ד שסוף משקה לצאת. א"א יש בכאן שיבוש וכן שנינו בתוספתא פתילה מליאה משקין טמאין מבפנים ונגבו מבחוץ ונפלו לאויר התנור בשעת היסקו טמא שלא בשעת היסקו טהור אבל ספוג בין כך ובין כך טמא מפני שהוא עשוי למיכנס ובמשנה ספוג שבלע משקין טמאין ונגוב מבחוץ ונפלו לתנור טמא שסוף משקה לצאת וכן חתיכה של לפתות ושל גמי ר"ש מטהר בשני אלו אלמא שאני ספוג משאר בולעים מפני שהוא כלי שמצניעין בו משקין ולדעת תנא קמא אף בלפת כמוש וגמי עושים כן שמניחין אותם על גבי מכה להיות מוצץ בו את הלחם ובודקין בהן את היין והם כמו כלים והכי איתא בתוספתא:

כסף משנה ספוג שבלע וכו'. פי"ט וכת"ק. ומ"ש בד"א במשקין וכו'. פרק האשה שהיא עושה צרכיה עלה סי"ב ע"ב כר"י וכאוקימתא דרב פפא. ומ"ש וכן בגפת חדשה וכו'. פרק תשיעי דכלים :

ז כלי חרס שחלקו במחצה משפתו עד קרקעיתו ונכנסה טמאה באויר אחד משני החלקים נטמא הכלי כלו לפי שאין דרך בני אדם לחלק כלי חרס בדרך שחולקין האהלים. לפיכך תנור שחצו בנסרים או ביריעות ונמצא השרץ במקום אחד הכל טמא :

כסף משנה כלי חרס שחלקו במחיצה וכו' לפיכך תנור שחצו וכו'. ריש פרק ח' וכתנא קמא :

ח כלי שהיתה הטמאה בתוכו והכניס הכלי לאויר כלי חרס ושפת הכלי הטמא חוץ לכלי חרס אף על פי שהטמאה מכוונת בתוך כלי חרס הרי זה טהור שפאמר [\(ויקרא יא-לג\)](#) 'אל תזכו' לא אל תוך תוכו :

ט וכן אם היה כלי חרס טמא והכניס לאוירו כלי אחר שיש בו אכלים ומשקין ושפת הכלי האחר חוץ לכלי חרס אף על פי שהאכלין והמשקין מכונין בתוך כלי חרס הטמא הרי אלו טהורין שפאמר [\(ויקרא יא-לג\)](#) 'כל אשר בתוכו יטמא' ולא שבתוך תוכו. כיצד. פורת או קפה או קדרה או חמת וכיוצא בהן שהיה השרץ בתוכה ושלשל הקפה לאויר החבית או לאויר התנור אף על פי שהשרץ מכוון בתוך אויר החבית הואיל ושפת הקפה או החמת למעלה משפת החבית או משפת התנור הרי אלו טהורין. ואם היה בתוך החמת או בתוך הקדרה וכיוצא בהן אכלין או משקין ושלשלו לאויר התנור או לאויר החבית הטמאין הרי הן טהורין. היתה הפורת או הקפה או החמת וכיוצא בהן נקובין אינן מצילין אלא אם היה השרץ לתוך

וְשִׁלְשָׁלוּ לְאֹוִיר כְּלֵי חָרֶס הַטְּהוֹר נְטֻמָּא. וְאִם הָיוּ אֶכְלִין אוֹ מְשָׁקִין לְתוֹכוֹ וְשִׁלְשָׁלוּ לְאֹוִיר כְּלֵי חָרֶס הַטְּמֵא נְטֻמָּאוּ. וְכַמָּה יִהְיֶה בְּנִקְבֵי * אִם הָיָה בְּכָלִי שֶׁטֶף בְּמוֹצֵיא זֵיתִים וְאִם הָיָה בְּכָלִי חָרֶס הָעֲשׂוּי לְאֶכְלִין שְׁעוֹרוֹ כְּזֵיתִים וְהָעֲשׂוּי לְמְשָׁקִין שְׁעוֹרוֹ בְּכוֹנֵס מְשָׁקָה. וְהָעֲשׂוּי לְכַדּוֹ וְכַדּוֹ מְטִילִין אוֹתוֹ לְחַמְרוֹ וְכִשְׂיִנְקָב כְּלֵי חָרֶס זֶה בְּכוֹנֵס מְשָׁקָה אֵינוֹ מְצִיל מִיַּד כְּלֵי חָרֶס :

ההראב"ד **אם היה בכלי שטף.** א"א זה ההפרש לא נמצא בשום מקום לענין צמיד פתיל וההפרש שביניהן לענין קבולי טומאה הוא דבכלי חרס אזלינן למה שהוא מיוחד ובכלי עץ במוציא רימון מפני שהוא ראוי לתקנו ואין אדם פורש ממנו עד שינקב במוציא רמון ולפיכך שנו במשנה כל כלי בעלי בתים שיעורן ברמונים בכלל לזה השיעור כולן שוים אבל יש שיעורים אחרים שאינן כל הכלים שוים שיש לכלי חרס שיעורים קטנים יותר מזה אבל לענין הצלה מאויר הטומאה כולן שוים כלומר למה שהוא מיוחד אזלינן ומשנה שלימה היא פ"ח עיין ותמצא :

כסף משנה **(ח-ט) כלי שהיתה הטומאה בתוכו וכו'.** בספ"ק דחולין (דף כ"ה). **ומ"ש כיצד כוורת או קופה וכו' עד נטמא.** רפ"ח שם : **וכמה יהיה בנקב אם היה בכלי שטף במוציא זיתים וכו' :** כתב הראב"ד א"א זה ההפרש לא נמצא בשום מקום וכו'. ודעת רבינו שכל נקב שמוציאו מתורת כלי הרי הוא כשבר כלי ואינו מציל בצמיד פתיל. ומה שכתב ומשנה שלימה היא בפ"ח היינו דתנן ניקבו העשוי לאוכלים שיעורו כזיתים העשוי למשקים שיעורו המשקים [העשוי] לכך וכך מטילין אותו לחומרם בכוונת משקה איני יודע מה הכרע מביא ממנה הראב"ד שהרי רבינו כתבה ומפרשה בכלי חרס אבל בכלי שטף שיעורו לענין צמיד פתיל כשיעורן לקבל טומאה מהטעם שכתבתי. **ומ"ש ואם היה בכלי חרס העשוי לאוכלים וכו' עד מטילין אותו לחומרם.** ריש פ"ג וסוף פ"ט :

⚡ * סתם נקב כלי חרס בנזפת אם היה השרץ בכלי זה ושלשלו לְאֹוִיר הַתְּנוּר הַטְּהוֹר נְטֻמָּא שְׂאִין הַצְּמִיד מְצִיל עַל הַטְּמָאָה מִלְטָמָא כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ. אָבֵל אִם הָיָה בְּכָלִי זֶה אֶכְלִין אוֹ מְשָׁקִין וְשִׁלְשָׁלוּ לְאֹוִיר הַתְּנוּר הַטְּמֵא הָרִי הוּ טְהוֹרִין שְׁהָרִי הַנִּקְבֵי סְתוּם. וְשָׂאֵר כָּל הַכְּלִים שֶׁסִּתְּמוּ בְּנִזְפַת וְכִיוּצָא בּוֹ אֵינוֹ מְצִיל מִיַּד כְּלֵי חָרֶס :

ההראב"ד **סתם נקב כלי חרס בזפת.** א"א טעה בכל זה שאינו אלא בסתמו בטיט אבל אם סתמו בזפת התנור טהור מפני שהזפת חיבור לה וכסתום דמי ופיה למעלה והוי תוך תוכו אבל שאר הכלים אין הזפת חיבור להם והתנור טמא דכנקובים דמי וכ"ש אם סתמן בטיט שאינו חיבור והכי איתא בתוספתא:

כסף משנה **סתם נקב כלי חרס וכו'.** כתב הראב"ד טעה בכל זה וכו':

יא פְּנֹרֶת פְּחוּתָה אָף עַל פִּי שְׁסֻתָּם הַפְּחָת בְּקֶשׁ אֵינָה מְצַלֶּת מִיַּד כָּלִי חָרָס שֶׁהָרִי אֵינָה כָּלִי:

כסף משנה **כוורת פחותה וכו'.** משנה ריש פרק ח':

יב הַחֲמַת וְהַכְּפִישָׁה שֶׁנִּפְחָתוּ בְּמוֹצֵי רְמוֹן אָף עַל פִּי שֶׁבִּטְלוּ מִתּוֹרַת כָּלִי הָרִי אֵלוּ מְצִילִין מִיַּד כָּלִי חָרָס. וְהוּא שֶׁיְהִיָּה הַפְּחָת לְמַעַלָּה מִשְׁפֶּת כָּלִי חָרָס מִבַּחוּץ וְיְהִיָּה בֵּית קָבוּל שֶׁלְּהוֹן מְשֻׁלָּשׁ לְתוֹךְ כָּלִי חָרָס:

כסף משנה **החמת והכפישה:**

יג עוֹר פְּשוּט וְכִיּוֹצֵא בּוֹ שֶׁהָיָה שְׁקוּעַ לְאֹוִיר כָּלִי חָרָס אוֹ לְאֹוִיר הַתְּנֹר וְהַשְּׂרָץ בְּתוֹךְ הָעוֹר הָרִי הַתְּנֹר טָמֵא. וְאִם הָיָה הַשְּׂרָץ בְּתְּנֹר אֲכָלִין וּמְשָׁקִין שֶׁבְּתוֹךְ הָעוֹר טָמֵאִין שְׂאִין מְצִיל מִיַּד כָּלִי חָרָס אֲלָא כָּלִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן תוֹךְ כְּגוֹן הַסֵּל וְהַקֶּפֶה וְהַחֲמַת:

כסף משנה **עור פשוט וכו':**

יד כָּלִי חָרָס שֶׁהִיָּתָה טָמְאָה בְּתוֹכוֹ וְהָיָה כָּלִי חָרָס טָהוֹר כְּפוּי עַל פִּי הַכָּלִי הַטָּמֵא אוֹ שֶׁהָיָה הַכָּלִי שֶׁהִטְמְאָה דְּבוּקָה בְּתוֹכוֹ כְּפוּי עַל פִּי הַכָּלִי הַטָּהוֹר אָף עַל פִּי שֶׁאֹוִיר שֶׁנִּיָּהוּן מְעָרַב הַטָּמֵא בְּטָמְאָתוֹ וְהַטָּהוֹר בְּטָהֲרָתוֹ שֶׁהָרִי לֹא נִכְנָסָה הַטָּמְאָה עֲצָמָה לְאֹוִיר כָּלִי חָרָס הַטָּהוֹר. לְפִיכָךְ חֲבִית שֶׁהִיָּתָה מְלֵאָה מְשָׁקִין

טְהוֹרִין וְנִתּוּנָה לְמִטָּה מְנַחֶשֶׁתוּ שֶׁל תַּנּוּר וְנִפְל שְׂרָץ לְתוֹךְ הַתַּנּוּר
הָרִי הַחֲבִית וְהַמְשָׁקִין טְהוֹרִין אֵף עַל פִּי שְׂאֹוִיר הַתַּנּוּר מְעָרֵב
עִם אֹוִיר הַחֲבִית. וְכֵן אִם הִיְתָה הַחֲבִית כְּפוּיָה עַל פִּי הַתַּנּוּר
וּפִיָּה לְאֹוִיר הַתַּנּוּר אֶפְלוּ הַמְשָׁקָה שְׂבִשׁוּלֵי הַחֲבִית טְהוֹר :

כסף משנה כלי חרס שהיתה טומאה בתוכו וכו' לפיכך חבית שהיתה מליאה
וכו' עד סוף הפרק. בפ"ח חבית שהיא מליאה משקין [טהורין] ונתונה למטה
מנחושתו של תנור וכו':

הלכות כלים - פרק חמשה עשר

א אין כלי חרס מקבל טמאה עד שתגמר מלאכתו. ומאימתי
הוא גמר מלאכתו משיצרפו בכבשן. התנור משיסיקנו לאפות
ספגנין. הכירה משיסיקנה כדי לבשל עליה ביצת התרנגולין
טרופה ונתונה באלפס. הכפח אם עשאהו לאפיה שעורו כתנור
עשאהו לבשול שעורו ככירה :

כסף משנה אין כלי חרס וכו'. סוף פרק ד' כלי חרס מאימתי מקבלין טומאה
משיצרפן בכבשן והיא גמר מלאכתו. ומ"ש התנור משיסיקנו וכו' עד שיעורו
ככירה. רפ"ה :

ב תנור שהתחיל לבנותו אם היה גדול משינתחיל בו ארבעה
טפחים ויסיקנו מקבל טמאה. ואם היה קטן משינתחיל בו
טפח ויסיקנו. הכירה משינתחיל בה שלש אצבעות ויסיקנה.
הכפח אם עשאהו לאפיה הרי הוא כתנור ואם לבשל הרי הוא
ככירה :

כסף משנה **תנור שהתחיל לבנותו וכו'.** רפ"ה תנור תחלתו ארבעה ושיריו ארבעה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים במה דברים אמורים בגדול אבל בקטן תחלתו כל שהוא ושיריו ברובו ואמרינן בפרק העור והרוטב וכמה כל שהוא טפח: **הכירה משיתחיל בה [שלש] אצבעות וכו'.** שם כירה תחלתה שלש ושיריה שלש. **ומ"ש הכופח אם עשאו וכו'.** שם:

ג תנור שֶהֶסֶק מֵאַחוּרָיו או שֶהֶסֶק מִבֵּית הָאֶמֶן או שֶהֶסֶק שֶלֹא לְדַעַת הוֹאִיל וְהֶסֶק מִכָּל מְקוֹם הָרִי זֶה מְקַבֵּל טְמֵאָה. מַעֲשֵׂה שֶנֶּפְלָה דְלָקָה בְּתַנּוּר בְּכֶפֶר מִן הַכֶּפְרִים וּבָא מַעֲשֵׂה לְפָנֵי בֵּית דִּין וְאָמְרוּ מְקַבֵּל טְמֵאָה:

כסף משנה **תנור שהוסק מאחוריו וכו'.** משנה פרק רביעי:

ד תנור שֶהֶסִיקוּ לְהִיּוֹת צוּלָה בּוֹ הָרִי זֶה מְקַבֵּל טְמֵאָה. לְלַבֵּן בּוֹ אוֹנִין שֶל פְּשֵׁתוֹ טְהוֹר שְׂאִין זֶה עוֹשֶׂה מְלֹאכָה בְּגוֹף הַתַּנּוּר:

ה תנור שֶחֶצְצוּ לְשָׁנִים וְהֶסִיק אֶחָד מִחֻלְקָיו וְנִטְמָא בְּמִשְׁקִין הוּא טָמֵא וְחִבְרוּ טְהוֹר. נִטְמָא בְּשֶׁרֶץ וְכִיּוֹצֵא בּוֹ מִטְמְאוֹת שֶל תוֹרָה הַכֹּל טָמֵא. וְעָבִי שְׂבִינִיָּהוּ טָמֵא. הֶסֶקוּ שְׂבִינִיָּהוּ וְנִטְמָא אֶחָד מֵהֶן בְּמִשְׁקִין בְּאֹוִיר חוֹלְקִין אֶת עֲבִיו הַמְּשַׁמֵּשׁ לְטָמֵא טָמֵא לְטְהוֹר טְהוֹר. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּזֵמַן שֶחֶצְצוּ וְאַחַר כֵּן הֶסִיקוּ. אֲבָל הֶסִיקוּ וְאַחַר כֵּן חֶצְצוּ וְנִטְמָא אֶחָד מֵהֶן * אֶפְלוּ בְּמִשְׁקִין נִטְמָא הַכֹּל:

ההראב"ד **אפילו במשקין נטמא הכל.** א"א אני לא מצאתי בתוספתא כדבריו וכך היא שנויה תנור חצצו לשנים והוסק אחד מחלקיו ונטמא במשקין הוא טמא וחבירו טהור בשרץ הכל טמא והעובי שביניהם כולן טמאין קשה לי בזה אם הכל טמא אף על החלק השני קאמר מה צורך לומר על העובי שביניהם שהוא טמא לפיכך קרוב אני לומר שהעובי שביניהם טמא פירוש הוא למה שאמר הכל טמא הוסקו שניהם ונטמא אחד מהם א"ר יוסי משום ר"י בן נורי חולקין את עוביו המשמש לטמא טמא ולטהור טהור בד"א שחצצו ואח"כ הסיקו אבל הסיקו ואח"כ חצצו מטמא במגע ובאויר נטמא אחד מהן במשקין

הרי חיבור טהור כך מצאתי בתוספתא בשתי נוסחאות שלא כדבריו ולא נתבררה אצלי כהוגן:

כסף משנה (ד-ה) תנור שהסיקו להיות צולה בו וכו' עד נטמא הכל.
תוספתא דכלים פ"ד אלא שבסוף יש קצת שינוי: **וכתב** הראב"ד אני לא מצאתי בתוספתא כדבריו וכו'. משיג על רבינו מסוף התוספתא שהיא מוחלקת מנוסחת רבינו ונוסחת הראב"ד אינה מכוונת דקתני סיפא נטמא אחד במשקין הרי חבירו טהור והלא ברישא הדין כן ואם כן מאי איכא בין רישא לסיפא ואי משום דקתני סיפא מטמא במגע ובאוויר גם ברישא קתני דשרץ הכל טמא ואם תאמר דהכל טמא ברישא היינו החלק שנטמא והעובי שביניהן בלבד כדפירש הראב"ד ובסיפא אם נטמא אחד נטמא גם חבירו הוה ליה לפרושי וא"ת דבסיפא לא נטמא אלא הוא לבד ולא העובי שביניהם הוה ליה למיתני דרך שלילה לא נטמא חבירו ונראה שלפיכך כתב הראב"ד ולא נתבררה אצלי כהוגן. ועל פסק רבינו ק"ל דמשמע דרבי יוחנן בן נורי דאמר חולקים את עוביו לטעמיה אזיל דאמר במתניתין פרק ב' דכלים גבי בית תבלין של עץ שנטמא אחד מהן במשקה לא נטמא חבירו רבי יוחנן בן נורי אמר חולקים את עביו ומאחר דרבינו פסק כההיא בפרק דלא כרבי יוחנן בן נורי הכי נמי הוה ליה למיפסק בהא דלא כוותיה ואפשר לומר דכיון דהכא לא איפליגו רבנן משמע שיש איזה טעם לפלוגי בין ההיא דהתם להא דהכא:

1 תנור או כירה של אבן טהורין לעולם. ושל מתכת טהורין משום תנור וכירים שנקאמר **(ויקרא יא-לה)** 'יתצ' את שיש לו נתיצה. ומטמאין משום כלי מתכות. כיצד. אין מתטמאין מאוירן ולא במחבר לקרקע כתנור וכירים ואם נגעו בהן טמאה אפלו מאחוריהן מתטמאין כשאר כלי מתכות ואם נטמאו במת נעשין אב טמאה כשאר כלי מתכות ויש להן טהרה במקוה:

כסף משנה תנור או כירה וכו'. סוף פ"ה. ומה שכתב כיצד אין מתטמאין מאוירן וכו':

1 תנור של מתכת שנקב או נפגם או נסדק וסתמו בטיט או שעשה לו טפלה של טיט או מוסף של טיט הרי זה מתטמא משום תנור. וכמה יהיה בנקב. כדי שיצא בו האויר. וכן בכירה.

וְאִם עָשָׂה לְכִירָה פְּטוּטִים שֶׁל טֵיט מִתְּטַמָּא מְשׁוּם כִּירָה.
מִרְחָה בְּטֵיט בֵּין מִבְּנֵי בֵּין מִבְּחוּץ עֲדִין אֵינָה מְקַבֶּלֶת
טַמְאָה :

כסף משנה תנור של מתכת שניקב וכו' עד עדיין אינה מקבלת טומאה. משנה
שם :

ח תנור שאינו מחבר בארץ אפלו תלוי בצואר הגמל הרי זה
טמא משום תנור שנקמר [\(ויקרא יא-לה\)](#) 'טמאים הם' בכל מקום :

כסף משנה תנור שאינו מחובר בארץ וכו'. פרק כל הכלים עלה קכ"ה :

ט כור של צורפי מתכות שיש בו בית שפיתה מתטמא ככירה
וכן כירת של עושי זכוכית אם יש בו בית שפיתה מקבלת
טמאה :

י כבשן של סידין ושל זוגגין ושל יוצרין טהורין. הפורנה אם
יש לה דפן מתטמאה :

כסף משנה (ט-י) כור של צורפי מתכות וכו' עד מתטמאה. פרק ח' דכלים :

יא אבנים שחברן זו לזו ועשאן תנור אם עשה לו טפלה
מבפנים ומבחוץ הרי זה כתנור לכל דבר ומתטמא מאוירו.
ואם טפלו מבחוץ בלבד מתטמא במגע ולא באויר. חבר אבנים
לתנור ולא חברן זו לזו מתטמאות עם התנור. חברן זו לזו ולא
חברן לתנור הרי הן כטירה. חפר בארץ ועשה טירה טהור.
וטירת הכירה טהור :

כסף משנה אבנים שחברן זו לזו וכו'. תוספתא ריש פרק ד' דכלים ורבי
יהודה. ומ"ש וטירת הכירה טהור. שם :

יב שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת וּשְׁנֵי אֲלָפְסִין שָׁעֲשָׂאן כִּירָה מִתַּטְמָאין בְּאֹיִר וּבְמַנְעָה. וְתוֹכוֹן שֶׁל חֲבִיּוֹת טְהוֹר. וְעָבִי הַחֲבִיּוֹת חוֹלְקִין אוֹתוֹ הַמְשַׁמֵּשׂ אֶת הַכִּירָה טְמֵא וְהַמְשַׁמֵּשׂ אֶת תּוֹךְ הַחֲבִית טְהוֹר:

כסף משנה שתי חביות וכו'. תוספתא דכלים פרק חמישי:

יג הַעוֹשֶׂה שְׁלֹשָׁה פְּטוּטִין בְּאֶרֶץ וְחִבְרָן בְּטֵיט לְהִיּוֹת שׁוֹפֵת עֲלֵיהֶן אֶת הַקְּדָרָה הַרִי זֶה טְמֵאָה מְשׁוּם כִּירָה. קָבַע שְׁלֹשָׁה מִסְמְרִין בְּאֶרֶץ לְהִיּוֹת שׁוֹפֵת עֲלֵיהֶן אֶת הַקְּדָרָה אִף עַל פִּי שָׁעֲשֶׂה בְּרֵאשֶׁה מְקוֹם בְּטֵיט שֶׁתֵּשֵׁב הַקְּדָרָה הַרִי זֶה טְהוֹרָה כְּכִירָה שֶׁל מִתְּכֶת. וְכֵן אֲבָנִים שֶׁלֹּא מִרְחַם בְּטֵיט שֶׁהוּא שׁוֹפֵת עֲלֵיהֶן אֵינָן מְקַבְּלוֹת טְמֵאָה כְּאֵלוֹ הִיא כִּירָה שֶׁל אָבֹן:

יד הַעוֹשֶׂה שְׁתֵּי אֲבָנִים כִּירָה וְחִבְרָן בְּטֵיט מִתַּטְמָאָה. חִבְרָת אֶת הָאֶחָת בְּטֵיט וְהַשְּׁנֵיָה לֹא חִבְרָה אֵינָה מְקַבְּלַת טְמֵאָה:

כסף משנה (יג-יד) העושה שלשה פטוטין וכו' עד של מתכת. משנה רפ"ו דכלים. ומ"ש וכן אבנים שלא מירחם בטיט וכו' עד אינה מקבלת טומאה. שם:

טו הָאָבֹן שֶׁהוּא שׁוֹפֵת עֲלֵיהָ וְעַל הַתַּנּוּר עֲלֵיהָ וְעַל הַכִּירָה עֲלֵיהָ וְעַל הַכֶּפֶח טְמֵאָה. עֲלֵיהָ וְעַל הַכֶּתֶל עֲלֵיהָ וְעַל הַסֵּלַע אֵינָה מְקַבְּלַת טְמֵאָה:

טז כִּירַת הַטַּבָּחִים שֶׁהוּא נוֹתֵן אָבֹן בְּצַד אָבֹן וְכֵלֵן מִחִבְרָוֹת בְּטֵיט נְטֵמָאת אַחַת מֵהֶן לֹא נְטֵמָאוּ כֵּלֵן:

יז שְׁלֹשׁ אֲבָנִים שֶׁחִבְרָן בְּטֵיט וְעֲשָׂאן שְׁתֵּי כִירוֹת בֵּין שְׁחִבְרָן זֶה לְזֶה וְלֹא חִבְרָן לְקַרְקַע בֵּין שְׁחִבְרָן בְּקַרְקַע וְלֹא חִבְרָן זֶה לְזֶה אִם נְטֵמָאת אַחַת מִשְׁתֵּי הַכִּירוֹת הָאָבֹן הָאֲמֻצְעִית הַמְשַׁמֵּשׂ מִמֶּנָּה

לכירה הטמאה טמא והמשמש ממנה לכירה הטהורה טהור. נטלה האבן החיצונה של כירה הטהורה החלטה האמצעית כלה לטמאה. נטלה החיצונה של כירה הטמאה טהרה האבן האמצעית כלה. נטמאו שתי החיצונות אם היתה האבן האמצעית גדולה נותן ממנה לכירה זו כדי שפיתה מצדה ולכירה השניה כדי שפיתה מכאן והשאר טהור. ואם היתה קטנה הכל טמא. נטלה האמצעית אם יכול לשפות על שתיים חיצונות יורה גדולה הרי היא טמאה. היו מרחקין יתר מזה טהורה. החזיר את האמצעית הרי הכל טהור כשהיה. מרחקה בטיט מקבל טמאה מכאן ולהבא והוא שישקנה לכל אחת מהן כדי לבשל עליה את הביצה:

יח שתי אבנים שעשאן כירה ונטמאת וסמך לאבן זו ממנה אבן אחת מכאן ולזו אבן אחת מכאן הרי חצי כל אבן משתי אבני הכירה הראשונה טמא וחצי האבן טהור. נטלו השתיים הטהורות שסמך חזרו השתיים של כירה לטמאתן:

כסף משנה (טו-יח) האבן שהוא שופת עליה וכו' עד חזרו השתיים של כירה לטומאתן. גם זה שם:

יט דיוכן של חרס שיש לו בית קבול הקדרות והרמץ נתון בתוכו טהור משום כירה וטמא משום כלי קבול. לפיכך אם היה מחבר בארץ טהור כשאר הכלים ואם נקב אינו מקבל טמאה ככלי קבול. מה שאין כן בכירה. הצדדין שלו הנוגע בהן אינו טמא משום כירה. הרחב שלו שיושבין עליו בשעת בשול מתטמא אם נטמא הדיוכן. וכן הכופה את הסל ובנה כירה על גבה הרי זו טמאה משום כלי עץ לא משום כירה לפיכך אינה מקבלת טמאה מאוירה ככירה:

הלכות כלים - פרק ששה עשר

א תנור גדול שגריו ארבעה טפחים והקטן שגריו רבו. כיצד. אם נשבר בגדול ארבעה ובקטן רבו מקבל טמאה פחות מכאן אינו מקבל טמאה. וכן אם נטמא ונתצו עד ששיר בו פחות מארבעה בגדול או בפחות מרב בקטן טהור. נשאר בו ארבעה או רב בקטן עדין הוא בטמאתו. והכירה שגריה שלש אצבעות. הכפח שעשאהו לאפיה שעורו כתנור. לבשול שעורו ככירה:

כסף משנה | תנור גדול וכו'. רפ"ה דכלים ופרק העור והרוטב (חולין דף קכ"ד). ומה שכתב והכירה שיריה שלש אצבעות וכו' עד שיעורו ככירה. רפ"ה דכלים:

ב תנור שנטמא ולא רצה לכתתו כיצד מטהרין אותו. חולקו לשלשה חלקים וגורר את הטפלה שעל החרסים עד שנמצא כל חרס מהן עומד על הארץ בלא טיט על גביו. חלקו לשנים אחד גדול ואחד קטן הגדול טמא והקטן טהור. חלקו לשנים בשוה כל אחד מהן טמא לפי שאי אפשר לכונן. אבל טבלא של חרס שיש לה דפן שנחלקה לשנים טהורה. ואם היה אחד גדול ואחד קטן הגדול טמא:

כסף משנה | תנור שנטמא וכו'. שם וכתנא קמא. ומה שכתב חילקו לשנים וכו'. שם: חילקו לשנים בשוה וכו'. פ"ב דבכורות עלה י"ז. ומ"ש אבל טבלא של חרס וכו':

ג תנור שחלקו לשלשה ואחד גדול כשנים הגדול טמא והשנים הקטנים טהורין. תתכו חליות לרחבו אם היה גבה כל חליא וחליא פחות מארבעה טפחים טהור. תזר וסדר החליות זו על גבי זו והמריח עליהם בטיט והחזירו תנור כשהיה הרי זו כמו שעשה תנור אחר ואינו מקבל טמאה אלא מכאן ולהבא והוא שייסיקנו כדי לאפות בו ספגנין אחר שמרחו. הרחיק ממנו את הטפלה ונתן חול או צרורות בין החליות ובין הטפלה אינו מקבל טמאה לעולם וזהו שאמרו הנדה והטהורה אופות בו והוא טהור. היתה בו חליא אחת שיש בה ארבעה טפחים היא מתטמאה במגע ולא מתטמאת באויר ושאר החליות טהורות:

כסף משנה תנור שחלקו לשלשה וכו' עד אופות בו והוא טהור. פרק ה' דכלים: ומה שכתב היתה בו חוליא אחת וכו'. תוספתא פרק רביעי:

ד תנור שבא מחתך מבית האמן ועשה לו סמוכין שמקבצין אותו להיות כאחד ונתנם עליו והוא טהור ונטמא כשיסיר את הסומכין אותו יטהר ואפלו החזירו הרי הוא טהור. מרחו בטיט מקבל טמאה להבא ואינו צריך להסיקו שכבר הסק:

ה תנור שחתכו חליות ונתן חול בין חליא לחליא וטח בטיט על הכל מבחוץ הרי זה מקבל טמאה:

ו יורת הערבבים שהוא חופר בארץ וטח בטיט אם יוכל הטיט לעמד בפני עצמו מקבלת טמאה ואם לאו טהור:

כסף משנה (ד-ו) תנור שבא מחותך וכו' עד ואם לאו טהור. פרק חמישי דכלים:

ז המביא שבִּרְי חָרֵס וְדַבָּקוֹן זֶה בְּזָה וְעֲשָׂאָן תַּנּוּר וְעֲשֵׂה לּוֹ טַפְלָה מִבֵּית וּמִבְּחוּץ וְהִסִּיקוּ הָרִי זֶה מְקַבֵּל טַמְאָה אֶף עַל פִּי שְׂאִין בְּכָל אֶחָד מֵהֶן כְּשֵׁעוֹר :

כסף משנה **המביא שבִּרְי חָרֵס וכו'.** תוספתא ריש פרק שלישי :

ח פֶּטֶם שֶׁקָּרְזָלוּ וְעֲשָׂאָהוּ תַּנּוּר וְעֲשֵׂה לּוֹ טַפְלָה מִחוּץ אֶף עַל פִּי שֶׁמְקַבֵּל עַל דְּפִנוֹתָיו כְּשֵׁעוֹר הָרִי זֶה טָהוֹר שְׂכָלִי חָרֵס שְׂטָהָר אִין לּוֹ טַמְאָה לְעוֹלָם אֵלָּא אִם כֵּן עֲשָׂאָהוּ תַּנּוּר וְעֲשֵׂה לּוֹ טַפְלָה מִבֵּית וּמִבְּחוּץ :

כסף משנה **פטם שקרזלו וכו' :**

ט תַּנּוּר שֶׁל סְדָקִין שֶׁעֲשָׂה טַפְלָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד וּמְקוֹם הַסְדָּקִין מְגֻלָּה אִינוּ מְקַבֵּל טַמְאָה. נָתַן טֵיט אוֹ סִיד אוֹ גַּפְסִיס עַל גִּבֵּי הַסְדָּקִין הָרִי זֶה מִתְטַמֵּא. נָתַן עֲלֵיהֶן חֲרָסִית אוֹ זָפֶת וְגַפְרִית שֶׁעוֹה וּשְׂמָרִים בְּצֶק אוֹ גְּלָלִים טָהוֹר. זֶה הַכֹּל דָּבָר שְׂאִין עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ תַּנּוּר אִינוּ מְחַבֵּר אֶת הַסְדָּקִין :

י סְדָק תַּנּוּר שֶׁנִּתְּנוּ כָּלֶפֶי זְוִית וּמֵרַח בְּטֵיט מִן הַצְּדָדִין טָהוֹר :

יא דָּף שֶׁל תַּנּוּר שֶׁנִּתְּנוּ בְּזְוִית לְהִיּוֹת אוֹפָה בּוֹ טָהוֹר. וְאִם יֵשׁ בּוֹ רֵב תַּנּוּר מְקַבֵּל טַמְאָה :

כסף משנה (ט-יא) **תנור של סדקין וכו' עד ואם יש בו רוב תנור מקבל טומאה.** תוספתא פ"ד :

יב תַּנּוּר שֶׁנִּתְּנוּ בּוֹ עֶפֶר עַד חֲצִיּוֹ אִם נִטְמָא מֵאוֹירוֹ בְּלֶבֶד אִינוּ מִתְטַמֵּא אֵלָּא מֵעֶפֶר וּלְמַעַלָּה וְאִם נִטְמָא בְּמַגֵּעַ וְנִגְעָה טַמְאָה בּוֹ מִתּוֹכּוֹ נִטְמָא כָּלוּ אֶף מֵעֶפֶר וּלְמַטָּה :

כסף משנה תנור שנתן בו עפר עד חציו וכו'. משנה פרק ה':

יג הפירה מקום שפיתת שתי קדרות והכפח מקום שפיתת קדרה אחת. לפיכך פירה שנחלקה לארבה טהורה לרחבה עדיו מקבלת טמאה. הכפח שנחלק בין לארכו בין לרחבו טהור:

כסף משנה הכירה מקום שפיתת וכו'. פרק כירה (דף ל"ח ע"ב). ומה שכתב לפיכך כירה שנחלקה וכו'. משנה פ"ז דכלים:

יד הקלתות של בעלי בתים שנפחתה קרקעיתה אם היה עמק הפחת פחות משלשה טפחים הרי זו מקבלת טמאה שאם יסיק בפחת מלמטה תתבשל הקדרה מלמעלה. היה הפחת עמק שלשה או יותר אינה מקבלת טמאה שהרי האש רחוקה מן הקדרה ואינה בשלה. נתן אבן או צרור על פי הפחת עדיו היא בטהרתה. מרחו בטיט נעשת האבן קרקע הפירה ומקבלת טמאה מכאן ולהבא:

כסף משנה הקלתות של בעלי בתים וכו' עד סוף הפרק. ריש פ"ז:

הלכות כלים - פרק שבעה עשר

א כל ידות הכלים הרי הן ככלים ואם נטמא הכלי נטמאה ידו הצריך לה בתשמישו ושאין צריך לה טהור כמו שיתבאר. לפיכך האבן היוצאת מן התנור טפח ומן הפירה שלש אצבעות חבור ואם נטמא התנור והפירה נטמאו אבנים אלו. ואכלין

וּמִשְׁקִין הַנוֹגְעִין בְּאַבְנֵים אֱלוֹ נְטֻמָּאוּ. וְאִם נִגְעוּ בְּחוּץ לְטַפַּח שֶׁל תַּנּוּר אוֹ בְּחוּץ לְשֵׁלֶשׁ אֲצָבָעוֹת שֶׁל כִּירָה טְהוֹרִין :

ב הַכֶּפֶח עֲשָׂאֵהוּ לְאַפֵּיהָ שְׁעוּרוֹ כְּתַנּוּר. עֲשָׂאֵהוּ לְבִשּׁוּל שְׁעוּרוֹ כְּכִירָה :

כסף משנה (א-ב) כל ידות הכלים וכו': לפיכך האבן היוצאת וכו' עד שיעורו ככירה. פרק חמישי :

ג מוֹסֵף הַתַּנּוּר שֶׁל בְּעָלֵי בְּתִים טְהוֹר וְשֶׁל נְחִתוּמִין טָמֵא בְּטֻמְאַת הַתַּנּוּר מִפְּנֵי שְׁסוּמְךָ עָלָיו אֶת הַשְּׁפוּד. כִּיּוֹצֵא בּוֹ מוֹסֵף יוֹרָה שֶׁל שׁוֹלְקֵי זֵיתִים טָמֵא וְשֶׁל צְבָעִים טְהוֹר :

כסף משנה מוסף התנור וכו' עד ושל צבעים טהור. שם :

ד עֲטַרְת הַכִּירָה טְהוֹרָה. וְטִירַת הַתַּנּוּר וְהוּא הַמְּקוֹם הַבְּנוּי בְּצִדוֹ שֶׁמְנִיחִין בּוֹ אֶת הַפֶּת בְּעֵת רְדִיתָהּ בְּזִמְן שֶׁהִיא גְבוּהָה אַרְבָּעָה טַפָּחִים טָמֵאָה בְּטֻמְאַת הַתַּנּוּר. פְּחוֹת מֵאַרְבָּעָה טַפָּחִים טְהוֹרָה לְפִי שְׁאִינָה חֲבוּר לוֹ. וְאִם חִבְרָה לַתַּנּוּר אֶפְלוּ עַל שֵׁלֶשׁ אַבְנֵים טָמֵאָה :

כסף משנה עטרת הכירה וכו' עד ואפילו על שלש אבנים טמאה. גם זה שם :

ה בֵּית הַפֶּךָ וּבֵית הַתְּבֻלִין וּבֵית הַיֵּר שֶׁבְּכִירָה אִם נְטֻמְאַת הַכִּירָה בְּמַגֵּעַ נְטֻמָּאוּ כֻּלָּן וְאִם נְטֻמְאַת בְּאֵוִיר לֹא נְטֻמָּאוּ לְפִי שְׁאִינָן חֲבוּר לָהּ אֶלָּא מִדְּבָרֵי סוּפְרִים. וְלִפְיֶכָךְ עָשׂוּ לָהּ הֶכֶר כְּדִי שֶׁלֹּא יִשְׂרְפוּ עַל מַגָּעַן תְּרוּמָה וְקִדְשִׁים. וְכֵן כָּל שְׂאֵנוֹ אוֹמְרִין בְּעֵינֵינוּ זֶה שֶׁהוּא מִתְּטַמָּא בְּמַגֵּעַ וְאִינוֹ מִתְּטַמָּא בְּאֵוִיר אִינוֹ חֲבוּר אֶלָּא מִדְּבָרֵיהֶם וְעָשׂוּ לוֹ הֶכֶר זֶה כְּדִי שֶׁלֹּא יִשְׂרְפוּ עָלָיו קִדְשִׁים אֶלָּא תוֹלִין :

כסף משנה בית הפך וכו' גם זה שם וכר"מ ואע"ג דרבי שמעון פליג עליה פסק כר"מ משום דבפרק במה טומנין (דף מ"ח ע"ב) אמרינן מאן תנא כל המחובר לו הרי הוא כמוהו ר"מ דתנן בית הפך ובית התבלין וכו' ועוד דר"מ מחמיר. ומ"ש לפי שאינם חיבור לה אלא מדברי סופרים וכו'. בפרק במה טומנין כן כתב רבינו שמשון וצריך עיון:

1 חצר הכירה בזמן שהיא גבוהה שלש אצבעות הרי זו חבור ואם נטמאת הכירה או חצרה בין באויר בין במגע נטמאת השניה. היתה החצר פחותה מכאן ונטמאת אחת מהן במגע נטמאת השניה. * אבל אם נטמאת אחת מהן מאוירה בלבד אין חברתה טמאה לפי שאינה חבור לה אלא מדבריהם. היתה חצר הכירה מפרשת מפנה בזמן שהיא גבוהה שלש אצבעות הרי זו חבור לה בין לטמאת מגע בין לטמאת אויר. היתה פחותה מכאן או שהיתה החצר חלקה ואין לה שפה אין חבור לה ואם נטמאת הכירה בין מאוירה בין במגע החצר טהורה וכן אם נטמאת החצר הכירה טהורה:

הראב"ד אבל אם נטמאת אחת מהן מאוירה בלבד. א"א לי נראה מה שאמר אינו מטמא באויר אינו מיטמא החצר כשהשרץ באויר הכירה למעלה מכנגד אויר החצר אבל בכנגד אויר החצר אפילו פחותה מכאן טמא זה מאוירו של זה וזהו שאמרו וכנגדו מטמא באויר:

כסף משנה חצר הכירה וכו'. פ"ז. ומ"ש לפי שאינה חיבור לה אלא מדבריהן. נלמד ממה שכתבתי בסמוך דאיתא בפרק במה טומנין. וכתב הראב"ד אבל אם נטמאת אחת מהן מאוירה אין חבירתה טמאה וכו' א"א לי נראה מ"ש אינו מיטמא באויר וכו'. טעמו משום דמסיים בה במתניתין כיצד משערין אותה רבי ישמעאל אומר נותן את השפוד וכו' ופירש ר"ש משום דכירה גבוה וכו' וגם רבינו פירש שם להיות חצר הכירה נגד פי הכירה אמר איך נדע מה מהאויר וכו'. ומשיג הראב"ד על רבינו שהשמיט השערה זו דרבי ישמעאל דמדסתם לה סתומי משמע שכל שלא נכנס השרץ תוך כתלי החצר לא נטמא החצר ואפשר לומר שרבינו בכאן סובר דרבי ישמעאל לא לפרש דברי ת"ק בא אלא לחלוק ופסק כת"ק: היתה חצר הכירה מופרשת וכו'. בפ"ז:

א פְּטוּי כִּירָה שְׁלֹשָׁה הָיָה גְבוּהַ כָּל אֶחָד מֵהֶן שְׁלֹשׁ אֲצָבָעוֹת אוֹ פְּחוֹת אִם נִטְמְאָת הַכִּירָה בֵּין בְּמַגֵּעַ בֵּין בְּאֹיֵר נִטְמְאוּ שְׁלֹשְׁתָּן. וְכֵן אִם הָיוּ אֲרֻבָּעָה. נִטַּל אֶחָד מֵהֶן אִם נִטְמְאָת הַכִּירָה בְּמַגֵּעַ נִטְמְאוּ שְׁנֵי הַפְּטוּיִים שֶׁנִּשְׁאַרוּ וְאִם נִטְמְאָת בְּאֹיֵר לֹא נִטְמְאוּ עִמָּה. עֲשֵׂה לָהּ שְׁנֵי הַפְּטוּיִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה אִם נִטְמְאָת הַכִּירָה בְּמַגֵּעַ נִטְמְאוּ. וְאִם נִטְמְאָת בְּאֹיֵר לֹא נִטְמְאוּ. הָיוּ הַפְּטוּיִים גְּבוּהִין מִשְׁלֹשׁ אֲצָבָעוֹת וּלְמִטָּה מִתְּטַמְּאִין עִמָּה בֵּין שְׁנִטְמְאָת בְּמַגֵּעַ בֵּין שְׁנִטְמְאָת בְּאֹיֵר. וּמִשְׁלֹשׁ וּלְמַעְלָה מִתְּטַמְּאִין עִמָּה אִם נִטְמְאָת בְּמַגֵּעַ אֲבָל אִם נִטְמְאָת מֵאֹיֵרָה בְּלִבָּד אֵין מִתְּטַמְּאִין עִמָּה. הָיוּ מְשׁוּכִין מִן הַשָּׁפָה בְּתוֹךְ שְׁלֹשׁ אֲצָבָעוֹת מִתְּטַמְּאִין עִמָּה בֵּין שְׁנִטְמְאָת בְּמַגֵּעַ בֵּין שְׁנִטְמְאָת בְּאֹיֵר. הָיוּ חוּץ לְשֹׁלֵשׁ אֲצָבָעוֹת מִתְּטַמְּאִין עִמָּה אִם נִטְמְאָת בְּמַגֵּעַ וְאִם נִטְמְאָת בְּאֹיֵר בְּלִבָּד אֵין מִתְּטַמְּאִין עִמָּה. וְאֵין מְדַקְדְּקִין בְּכָל הַשְּׁעוּרִין הָאֵלּוּ שֶׁכֻּלָּן הֵן מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים:

כסף משנה ניטל אחד מהם וכו'. שם וכרבי מאיר לגבי רבי שמעון: עשה לה שני הפטוטים וכו'. גם זה שם וכר"מ דמחמיר לגבי ר"ש. ומ"ש ואין מדקדקים בכל השיעורים האלו וכו':

הלכות כלים - פרק שמונה עשר

א כָּלִי חָרָס אֵינוֹ מְקַבֵּל טִמְאָה עַד שְׁיִהְיֶה מְקַבֵּל וְעָשׂוּי לְקַבְּלָהּ. אֲבָל אִם לֹא הָיָה לוֹ בַּיִת קָבוּל אוֹ שְׁהֵיָה מְקַבֵּל וְלֹא נַעֲשָׂה לְקַבְּלָהּ אֵינוֹ מְקַבֵּל טִמְאָה כָּלֵל לֹא מִן הַתּוֹרָה וְלֹא מִדְּבַרֵי סוֹפְרִים. לְפִיכָךְ הַכֶּסֶא וְהַמִּטָּה וְהַסִּפְסָף וְהַמְּנוֹרָה וְהַשֻּׁלְחָן שֶׁל חָרָס. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בָּהֶן מְכַלִּים שְׂאִין לָהֶם תּוֹךְ אֵינָן מְקַבְּלִין

טְמֵאָה. וְכֵן הִסִּילֹנוֹת שְׁהַמִּים מְהַלְכִין בְּהוֹן אֶף עַל פִּי שֶׁהוּ
כְּפוּפִין וְאֶף עַל פִּי שֶׁהוּ מְקַבְּלִין הָרִי הוּ טְהוֹרִין מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ
לְקַבֵּלָהּ אֶלָּא כְּדֵי שְׂיִצְאוּ מֵהוֹן הַמִּים. וְכֵן חֲבִית שֶׁל שֵׁטִים
וְחֲבִית הַדְּפוּנָה * בְּשׁוּלֵי הַמַּחֵץ הוֹאִיל וְנַעֲשִׂית כְּמוֹ בֵּית יָד
שְׁנוֹשְׂאִין בָּהּ הַמַּחֵץ וְלֹא נַעֲשִׂית לְקַבֵּלָהּ אֵינָה מְקַבֶּלֶת טְמֵאָה :

ההראב"ד בשולי המחץ הואיל ונעשית. א"א כלל כלל לא נתקבל בעיני זה
הפירוש שהחבית תיעשה בית יד למחץ ונראה בעיני חבית של שייטין חדה
וארוכה :

ב פָּנָס שֶׁהָיָה בּוֹ בֵּית קַבּוּל שְׁמוֹן מְקַבֵּל טְמֵאָה וְשֶׁאִין בּוֹ טְהוֹר.
* וְכֵן מְגוּפַת הַיּוֹצְרִים שֶׁיֵּשׁ לָהּ תוֹךְ טְמֵאָה :

ההראב"ד וכן מגופת היוצרים. א"א זה כתב תחת מה שראה במשנה מגופת
היוצרין שהוא פותח בה טהורה ושהוא גומר בה טמאה ונדמה לו פותח בה
חוקק בה ולא נגמרה מלאכתה ולא כן ידמה לי אלא שהוא נוקב בה כלל בשעת
עשייתה מניח בה הנקב ושהוא גומר בה שאינו מניח בה נקב :

ג מִשְׁפָּדָ שֶׁל בְּעָלֵי בְּתִים טְהוֹר. וְשֶׁל רוֹכְלִין מִתְּטַמָּא מִפְּנֵי
שֶׁמִּטְהוּ עַל צְדוֹ וּמְרִיחַ בּוֹ לְלוֹקַח :

ד כְּסוּי כְּדֵי יַיִן וְכְדֵי שְׁמוֹן וְהַחֲבִיּוֹת טְהוֹרוֹת שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ לְקַבֵּלָהּ.
וְאִם הִתְקִינּוּ לְתַשְׁמִישׁ מִתְּטַמָּאִין :

ה כְּסוּי הָאֵלֶפֶס בְּזֵמַן שֶׁהוּא נִקְוֵב וַיֵּשׁ לוֹ חֲדוּד טְהוֹר. וְאִם אֵינּוּ
נִקְוֵב וַאִין לוֹ חֲדוּד מִתְּטַמָּא מִפְּנֵי שֶׁהָאִשָּׁה מְסַנֶּנֶת לְתוֹכוֹ אֶת
הַיָּרֵק. זֶה הַכֹּל כֹּל הַמְשַׁמֵּשׁ בְּכָלֵי חָרָס כְּשֶׁהוּא כְּפוּי טְהוֹר :

כסף משנה (א-ה) כלי חרס אינו מקבל טומאה וכו' לפיכך הכסא והמטה
וכו' עד מסננת לתוכו את הירק. בפ"ב : ומ"ש זה הכלל וכו'. תוספתא דכלים
פרק ב'. כתב הראב"ד וחבית הדפונה בשולי המחץ וכו' ולא נעשית לקבלה
וכו' א"א כלל כלל לא נתקבל בעיני זה הפירוש וכו'. ולא זכינו לדעת מה היה

הראב"ד מפרש בה ולדעת רבינו יש לומר דל"ק שחבית זו קטנה ביותר ולא נעשית לקבלה אלא בית יד המחץ שהוא ניטל העושים אותו כמין חבית קטנה לנוי כן פירש רבינו בפירוש המשנה וקרוב לזה פירש ר"ש : **וכתב** עוד הראב"ד חבית של שייטין חדה וארוכה עכ"ל. ואיני יודע למה היא טהורה שאע"פ שאינה יכולה לישב שלא מסומכת טמאה שלכך נעשית מתחלתה כמו שולי קורפיות ושולי קוסים הצדוניים שאע"פ שאינם יכולים לישב שלא מסומכין טמאים מפני שלכך נעשו מתחילתן כדאיתא בפרק ד' ואפשר דשאני התם שנעשו לקבלה אלא שקשה א"כ תיפוק לי מהאי טעמא לחוד כמ"ש רבינו וג"ז טעם רבינו שמשון שכתב חבית של שייטין כמין חבית חלולה מבפנים ואין לה פה כדי ללמד בה לשוט ע"פ המים : **כתב** עוד הראב"ד וכן מגופת היוצרים שיש לה תוך טמאה א"א זה כתב תחת מה שראה במשנה וכו'. וז"ל בפירוש המשנה מגופת היוצרים וכו' ור"ש פירש מגופת היוצרים להכי נקט יוצרים וכו' :

1 טיטרוס אף על פי שֶהוא נְקוּב * וּמוֹצִיא פְרוּטוֹת מִתְטָמָא שְהַרִי הַמִּים מִתְפַּנְסִין בְּצַדְדֵין וְהוּן עֲשׂוּיִין לְקַבְלָה :

הראב"ד **מוציא פרוטות מתטמא.** א"א אני שונה רבי יוסי מטמא מפני שהוא מוציא פרוטות והוא אמר אע"פ שמוציא פרוטות ובעל הערוך פירש כלי שיש בו נקבים קטנים אחד מלמעלה ואחד מלמטה העליון רחב מעט מן התחתון וכשנותן אצבעו על העליון אינו יוצא כלום מן התחתון ורבי אלעזר ברבי צדוק מטהר מפני שהוא מנוקב ורבי יוסי מטמא מפני שאותו הנקב מוציא פרוטות ושיעור כלי חרס ליטהר אינו במוציא פרוטות ודלא כר"א שיש לדעתו שהוא כלי טהור במוציא פרוטה קטנה זה הפירוש לדעת המאסף ואינו מקובל דהוה ליה למיתני אע"פ שמוציא פרוטות ומסתברא כפירושא דגאון ופרוטות כמו הפורטים על פי הנבל והוא מלשון פרט כרמך כלומר הוצאות דקות פעם מוציא ופעם אינו מוציא כשסוגר מלמעלה אינו מוציא מלמטה הילכך אינו כלי נקוב שאינו עשוי אלא להנאה :

כסף משנה **טיטרוס אע"פ שהוא נקוב וכו'.** משנה שם כרבי יוסי : **כתב** הראב"ד א"א אני שונה רבי יוסי מטמא וכו'. ועל מה שטען על רבינו מדרבי יוסי קתני מפני שהוא מוציא פרוטות והוא אמר אע"פ שמוציא פרוטות י"ל שכך פירוש דברי רבינו אע"פ שהוא נקוב מתטמא מפני שאינו נקוב גדול שיצאו ממנו כל המים אלא נקוב נקבים קטנים והמים יוצאים ממנו מעט מעט באיחור גדול ולזה נקרא מוציא פרוטות לא לומר שהנקב ההוא מוציא פרוטה קטנה כמו שכתב הראב"ד בדעת רבינו אלא כמו שפירשתי וכן כתב בפירוש המשנה וז"ל טיטרוס הוא כלי חרס תושבתו רחבה וכו' וכאן הוסיף

שהרי המים מתכנסין בצדדין והם עשויין לקבלה וג'ז בכלל מפני שהוא מוציא פרוטות שמתוך שהנקבים דקים ואין המים יוצאים אלא מעט מעט באיחור גדול המים מתכנסים בצדדין שאילו היו הנקבים גדולים לא היו המים מתכנסים ונמצא שלא היה נעשה לקבלה :

ז הלפיד של חרס שפניחין מטליות הבגדים והשמן בתוכו והוא דולק מתטמא. וכן כלי שפניחין תחת הנרות לקבל השמן מתטמא :

כסף משנה הלפיד של חרס וכו'. שם. ומ"ש וכן כל וכו'. זהו פירוש מה ששנינו שם ובית שקעו של נר מטמא באויר וכו' כן פירש שם רבינו :

ח גסטרא שפניחין תחת הכלים לקבל משקין הנוזליו מן הכלי מקבלין טמאה :

כסף משנה גסטרא שמניחים וכו'. שם :

ט ספינה של חרס אף על פי שהיא מקבלת אינה מקבלת טמאה שאין הספינה בכלל הכלים האמורין בתורה בין היא של חרס בין היא של עץ בין גדולה בין קטנה :

כסף משנה ספינה של חרס וכו'. שם ובפרק רבי עקיבא :

י כל הכלים שנשברו ונפסדה צורתן אין שבריהן מקבלין טמאה אף על פי שאותן השברים ראויין לתשמיש. חוץ משברי כלי חרס שאם הנה בהן חרס הראוי לקבל הרי הוא מקבל טמאה שפנאמר [\(ויקרא יא-ג\)](#) 'וְכֹל כֵּלֵי חָרָסִי מִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמַדּוּ שָׁזָה * לא בא לרבות אלא שברי כלי חרס. במה דברים אמורים כשהנה לחרס זה תוך לקבל בו המשקין כשהנה החרס יושב לא סמוך. אבל אם אינו יכול לקבל אלא אם כן סומכין אותו אינו מקבל טמאה :

ההראב"ד לא בא לרבות אלא שברי כלי חרס. א"א כמה אני תמה על זה כי כל המשניות והתוספתות מלאות מזה שהכלי הנשבר ועושה מעין מלאכה ראשונה ובכלי עץ שיהיה לו בית קיבול טמאים וכשרבה הכתוב שברי כלי חרס רבותא שהייתי סבור חרס הנשבר אין לו תקנה:

כסף משנה כל הכלים שנשברו וכו'. בת"כ פרשת שמיני מנין לרבות שברי כלי חרס ת"ל וכל כלי חרס: כתב הראב"ד מפני השמועה למדו שזה לא בא לרבות אלא שברי כלי חרס א"א כמה אני תמה על זה וכו': ומ"ש בד"א כשהיה לחרס זה תוך לקבל בו המשקין כשהיה החרס יושב לא סמוך. בפ"ב דכלים הדקים שבכלי חרס וקרקרותיהן ודפנותיהן יושבים שלא מסומכים:

יא החרס שאינו יכול לישב כדי שיקבל מפני אָזְנו או שְהִיָּה בו חֲדוּד וְהַחֲדוּד מְכָרְיָעוּ לְצַד אַחַר הָרִי זֶה טָהוּר אָף עַל פִּי שְנִטְלָה הָאֶזֶן או נִשְׁבַּר הַחֲדוּד שְׁכָל כְּלֵי חָרָס שְׁטָהָר שְׁעָה אַחַת אֵין לוֹ טְמֵאָה לְעוֹלָם:

כסף משנה החרס שאינו יכול לישב וכו'. ריש פרק ד' וכת"ק:

יב כלי חרס ששוליהן חדין כמזרקות שנשברו ושוליהן מקבלין אף על פי שאינן מקבלין אלא אם כן נסמכו כגון שולי הקרפיות והכוסות הרי אלו מקבלין טמאה. שלכך נעשו מתחלתן שיהיו שוליהן מקבלין בסמיכה או באחיזה:

כסף משנה כלי חרס ששוליהם חדים וכו'. שם:

יג כמה יקבל החרס ויהיה מקבל טמאה. אם היה הפלי כשהיה שלם ומכיל כדי ספת אדם קטן עד חביות שהן מקבלות כסאה או קרוב ונשברו ונשאר בחרסים בין מקרקעיהן בין מדפניהן חרס שהוא מקבל כשהוא יושב רביעית הרי זה מקבל טמאה:

כסף משנה כמה יקבל החרס וכו'. בפ"ב (דף ח') וכרבי ישמעאל וצ"ע למה לא פסק כר"ע ואפשר שסובר רבינו דרבי ישמעאל הוה רביה אך קשה דבמתניתין

תנן מסאתים ועד שלש ועד חמש סאין בלוג דברי רבי ישמעאל ובדרי"ע תנן מלחמיות ועד חצבים גדולים בלוג וכיון שפסק ברישא כרבי ישמעאל אמאי נקט בסיפא לישנא דרי"ע ואפשר דעד חמש סאין דנקט רבי ישמעאל לאו דוקא חמש סאין דה"ה לטפי ומשום הכי נקט חצבים גדולים לכלול כל מה שהם גדולים:

יד הָיָה הַכֵּלִי מִחֲבִית הַמְּכִילָה כְּסָאָה עַד חֲבִית הַמְּכִילָה סָאתִים אִו יִתֵּר וְנִשְׁבְּרָה אִם הָיָה בְּחֶרֶס הַנִּשְׁאָר כְּדִי לְקַבֵּל חֲצִי לֹוג הָרִי זֶה מְקַבֵּל טְמֵאָה. הָיָה הַכֵּלִי מִחֲבִית הַמְּכִילָה סָאתִים עַד חֲצָבִים גְּדוֹלִים וְנִשְׁבְּרוּ אִם נִשְׁאָר מִהֶן חֶרֶס הַמְּקַבֵּל לֹוג הָרִי זֶה מְקַבֵּל טְמֵאָה. הֵיוּ הַחֶרְסִים מְקַבְּלִין פְּחוֹת מִשְׁעוּרֵין אֵלוּ אִין מְקַבְּלִין טְמֵאָה:

טו כָּלִי חֶרֶס קָטָן כְּגוֹן הַפֶּדָּ וְכִיּוֹצֵא בּוֹ שֶׁנִּשְׁבַּר וְנִשְׁאָר מִקְרָקְעִיתוֹ חֶרֶס הַמְּקַבֵּל כָּל שֶׁהוּא כְּשֶׁהוּא יּוֹשֵׁב וְהָיָה חֵד בְּיוֹתֵר שֶׁנִּמְצָא כְּכֵלִי קָטָן הָרִי זֶה מְקַבֵּל טְמֵאָה. וְאִם נִשְׁאָר מִדְּפְנוֹתֶיהֶן חֶרֶס הַמְּקַבֵּל אֵינוֹ מְקַבֵּל טְמֵאָה לְפִי שְׂדֵפְנוֹת כְּלִים אֵלוּ וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן כְּשׁוֹיֵן הוּ וְאִין לָהֶן תּוֹדָה הַנֶּכֶר וְנִמְצָאוּ כְּפְשׁוּטֵי כְּלֵי חֶרֶס:

כסף משנה כלי חרס קטן וכו'. תוספתא פ"ב הפכין והגלילין והחביות שביהודה יש להם קרקרנות ואין להם דפנות:

טז * חֲזַקַת חֶרְסִים הַנִּמְצָאִים בְּכָל מְקוֹם טְהוֹרִים חוּץ מִהַנְּמֻצָאִים בְּבֵית הַיּוֹצֵר מִפְּנֵי שֶׁרָבֵן גִּסְטְרִיּוֹת הֵן לְכָלִים וְהַגִּסְטְרָא מְקַבֶּלֶת טְמֵאָה אֶף עַל פִּי שֶׁהִיא מִשְׁבְּרֵי כְּלִים:

ההראב"ד חזקת חרסים. א"א מצאתי נוסחא זו מוחלפת במקצת הספרים הנמצאים בכל מקום טמאין חוץ וכו' מפני שרובן מן הגסטראות וחיי ראשי זו הנוסחא מיושרת בעיני יותר מן האחרת כלומר חזקתן שנשברו עד שלא באו להיות כלי והיוצר הסיקן עם שאר הכלים שלא לצורך ואינן נחשבות בעצמן להיותן כלי שהחשיבות מחשב השברים והמשנה שאמרה גסטרא

שנמצאת בכבשן משנגמרה מלאכתה טמאה התם מפני שנמצאת עם כלים שלמים אומר שמא כלי שלם היה ונשבר משנגמר היסקו אבל בית היצירה אין שם אלא שברים וחתיכות ומעולם לא באו לכלל כלים וזהו עיקר והגירסא האחרת איני יודע לפרשה :

כסף משנה חזקת חרסים הנמצאים וכו'. תוספתא פי"ג: כתב הראב"ד א"א מצאתי נוסחא זו מוחלפת וכו'. ואני אומר נוסחא דידן כנוסחת רבינו ואיני יודע למה כתב הראב"ד שאינו יודע שהרי מפורשת בדברי רבינו מפני שרוב חרסים הנמצאים בבית היוצר הם גסטריות לכלים כלומר הם ראויים להושיבם תחת הכלים לקבל המשקים הנוטפים מהם. ועל מה שפירש הראב"ד לפי גירסתו ק"ל שכתב והיוצר הסיקן עם שאר כלים שלא לצורך למה יסיקם שלא לצורך ועוד שכתב שאינן נחשבות בעצמן שהחשיבות מחשב השברים שאם הם ראויין לשמש תשמיש כלי כי לא אחשבינהו מאי הוי :

הלכות כלים - פרק תשעה עשר

א כִּמְהָ שְׁעוֹר הַשֶּׁבֶר שֵׁיִשְׁבֵּר כְּלֵי חָרֶס וַיִּטְהַר מִטְּמֵאָתוֹ אִם הָיָה טָמֵא. או לא יקבל טמאה אם היתה טהור. העשוי לאכלין משנינקב במוציא זיתים. והעשוי למשקין משנינקב במכניס משקין, כשפניחין אותו על המשקה יכניס המשקה לכלי בנקב. העשוי לכך ולכך מטילין אותו לחמרו והרי הוא מקבל טמאה עד שנינקב במוציא זית. ולא אמרו במוציא משקה אלא בגסטרא בלבד לפי שהיא עשויה לקבל המשקין הנוזלים מן הכלים ואם הוציאה משקין הרי זה בטל תשמישה :

כסף משנה כמה שיעור השבר וכו'. בריש פרק גי ובסוף פרק המצניע (דף צ"ו) :

ב חמש מדות בכלי חרס. נקב במוציא משקה טהור מלהתטמא משום גסטרא ועדין הוא חשוב כלי לקדש בו מי חטאת. נקב בכונס משקה אינו ראוי לקדש בו מי חטאת ועדין כלי הוא חשוב להכשיר הזרעים במשקין התלושין בו כמו שבארנו. נקב כשרש קטן אין המים שבתוכו מכשירין את הזרעים והרי הן כמו שאינן בכלי ועדין כלי הוא חשוב לקבל בו זיתים ומקבל טמאה. נקב במוציא זיתים טהור והרי הוא ככלי גללים ואבנים שאין מקבלין טמאה ועדין כלי הוא חשוב להציל בצמיד פתיל עד שיפחת רבו כמו שבארנו בטמאת מת (בפרק שנים עשר):

כסף משנה ומ"ש חמש מדות בכלי חרס וכו'. בס"פ המצניע וכפירש"י:

ג החבית שעורה פאגוזים. האלפס והקדרה שעורן פזיתים. וכן ערבה של חרס אפלו היתה גדולה ומחזקת ארבעים סאה בלח ונפחתה במוציא זיתים אף על פי שהוא מטה על צדה ולש בה טהורה שמתחלתה לא נעשית לכך:

כסף משנה החבית שיעורה כאגוזים. בפרק כ"ג דכלים וכרבי יהודה. ומ"ש האלפס והקדרה וכו'. שם: וכן עריבה של חרס וכו'. תוספתא פ"ג:

ד הפך והטני שעורן בשמן. והצרצור שעורו במים:

כסף משנה הפך והטני וכו'. משנה פרק שלישי וכתנא קמא:

ה גר שנטל פיו טהור. ושל אדמה שהסק פיו בפתילה אינו מקבל טמאה ואינו בכלל כלי חרס עד שיסק פלו בכבשן ככלי חרס:

י חֲבִית שֶׁנִּפְחָתָה וְכִשְׁמַטִּין אוֹתָהּ עַל דְּפָנֶיהָ מְקַבֵּלֶת אוֹ שֶׁנִּחְלָקָה כְּמִין שְׁתֵּי עֲרֵבוֹת עֲדִין הִיא מְקַבֵּלֶת טִמְאָה. נִתְרַעֶעָה וְאִינָה יְכוּלָה לְהִטְלִיט בְּחֻצֵי קַב גְּרוּגְרוֹת טְהוֹרָה:

כסף משנה חבית שנפחתה וכו'. רפ"ד וכחכמים. ומ"ש נתרעעה וכו'. שם:

ז חֲבִית שֶׁנִּטְלוּ אֲזַנֶּיהָ הָרִי הִיא כְּגִסְטָרָא אֲפִלוּ אֶזֶן אַחַת. נִסְדָּקָה לְמִטָּה מֵאֲזַנֶּיהָ אֶף עַל פִּי שֶׁאֲזַנֶּיהָ קִיְמוֹת הָרִי זֶה כְּגִסְטָרָא. וְאִם עֲשָׂאָה מִתְחַלָּה שְׁלֵא בְּאֲזַנִּים נְדוּנֹת כְּחֲבִית:

כסף משנה חבית שניטלו אזניה וכו'. בפ"ד. ומ"ש אפילו און אחת וכו' עד נדונית כחבית. תוספתא פ"ג:

ח חֲבִית שֶׁנִּסְדָּקָה בְּכַבֵּשׁוֹ וְנִמְצָא שֶׁהִיא כְּשֵׁתִי גִסְטָרָאוֹת. אִם מִשְׁנַגְמָרָה מְלֹאכְתָּהּ נִסְדָּקָה כָּל גִּסְטָרָא מִהוֹן מְקַבֵּלֶת טִמְאָה. וְאִם נִסְדָּקָה קִדָּם שֶׁתִּגְמַר מְלֹאכְתָּהּ וְאַחַר כֵּן נִשְׂרָפָה בְּכַבֵּשׁוֹ טְהוֹרָה. וְהֵיאֵךְ יוֹדֵעַ דָּבָר זֶה. אִם הָיָה שְׁבָרִיהָ שׁוּיָן וְתוֹכָהּ מֵאֲדָיִם עַד שְׁלֵא נִגְמָרָה מְלֹאכְתָּהּ נִסְדָּקָה. אִין שְׁבָרִיהָ שׁוּיָן וְאִין תוֹכָהּ מֵאֲדָיִם בְּיָדוּעַ שְׁאַחַר שֶׁנִּגְמָרָה מְלֹאכְתָּהּ נִשְׂבָּרָה וּמְקַבֵּלֶת טִמְאָה כְּשָׂאָר שְׁבָרֵי כָּלִי חָרָס הָרְאוּיִין לְתַשְׁמִישׁ:

כסף משנה חבית שנסדקה וכו'. משנה פ"ב. ומ"ש והיאך יודע דבר זה וכו'. תוספתא פ"ב:

ט גִּסְטָרָא שֶׁנִּתְרַעֶעָה וְאִינָה מְקַבֵּלֶת מִשְׁקִין אֶף עַל פִּי שֶׁמְקַבֵּלֶת אֲכָלִין הָרִי זֶה טְהוֹרָה שְׁאִינָה עֲשׂוּיָה אֶלָּא לְקַבֵּל מִשְׁקִין הַדּוֹלְפִין כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ וְאִם הִיְתָה דוֹלְפֶת אִין עוֹשִׂין גִּסְטָרָא לְגִסְטָרָא. וְכֵן גִּסְטָרָא שֶׁנִּפְחָתָה אוֹ שֶׁנִּחְלָקָה לְשֵׁתִים טְהוֹרָה שְׁלֵא אָמְרוּ שְׂרִירִים שֶׁל שְׂרִירִים מִתְטַמְּאִין אֶלָּא שְׂרִירֵי כָּלִי חָרָס בְּלֶבֶד הוּן שֶׁמִּתְטַמְּאִין:

כסף משנה גסטרא שנתרעה וכו'. משנה פרק רביעי. ומ"ש וכן גסטרא שנפחתה וכו':

ז גסטרא שחודדין יוצאין ממנה בין שהיתה יושבת בין שהיתה מטה על צדה כל המקבל מן החודדין זיתים כשיתמלא הגסטרא זיתים מטמא במגע וכנגדו מתטמא באויר וכל שאין מקבל עמה בזיתים מתטמא במגע ואין כנגדו מתטמא באויר:

יא כיצד מתטמא במגע ואין כנגדו מתטמא באויר. שאם נגעה הטמאה בגסטרא מתוכה מתטמא החודד. נכנסה הטמאה באויר הגסטרא * אפלו היתה כנגד החודד לא נטמא החודד:

ההראב"ד אפילו היתה כנגד החודד לא נטמא. א"א אני איני אומר כן אלא שאם נכנס שם שרץ לתוך הגסטרא כל החודדין טמאין עמו אבל אם נכנס שרץ לאויר לחודדין היוצאין אין הגסטרא מיטמאה מאותו אויר שאין אויר החודד אויר הגסטרא הואיל ואינן מקבלין עמה זיתים:

כסף משנה (י-יא) גסטרא שחודדין יוצאין ממנה וכו'. משנה פרק ד': **כתב** הראב"ד על מ"ש נכנסה הטמאה באויר הגיסטרא אפילו היתה כנגד החודד לא נטמא החודד א"א אני איני אומר כן אלא שאם נכנס שרץ לתוך הגיסטרא וכו'. יש לתת טעם לפירוש רבינו דכשם שמטמא במגע היינו לומר שאם נגע שרץ בגיסטרא נטמאו גם החודדין כך אינו מטמא באויר היינו לומר שאף ע"פ שנטמאת הגיסטרא באויר לא נטמאו החודדין:

יב וכיצד כנגדו מתטמא באויר. שאם היתה הטמאה באויר הגסטרא כנגד החודד נטמא החודד עם הגסטרא. ועל דרך זה הוא בכל מקום שנאמר [\(במדבר ה-יז\)](#) 'בכלי חרס' ובתנור וכירים מתטמא במגע וכנגדו באויר או אין מתטמא כנגדו באויר. וכן כל טמאת מגע האמורה בענין כלי חרס או תנור וכירים הוא

שְׁתַּגַּע הַטְּמָאָה בְּהֶן מִתּוֹכָן וְכָל טְמֵאת אֲוִיר הוּא שְׁלֵא תַגַּע
הַטְּמָאָה כָּלֵל אֶלֶּא תַכְנִס לְאֲוִיר בְּלִבָּד :

יג חֲבִית שְׁנִתְרַעְעָה וְטַפְּלָה בְּגִלְלִים אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נוֹטֵל אֶת
הַגִּלְלִים וְהַחֲרָסִים נוֹפְלִים הֵרִי זֹו מִקְבֵּלַת טְמָאָה מִפְּנֵי שְׁלֵא
בְּטֵל שֵׁם כָּלִי מַעְלִיָּה. נִשְׁבְּרָה וְדַבֵּק חֲרָסִיָּה אַחַר שֶׁפָּרְשׁוּ אוֹ
שֶׁהִבִּיא חֲרָסִים מִמְּקוֹם אַחַר וְטַפְּלָם בְּגִלְלִים אַף עַל פִּי שֶׁנוֹטֵל
אֶת הַגִּלְלִים וְחֲרָסִיָּה עוֹמְדִין הֵרִי זֹו טְהוֹרָה מִפְּנֵי שֶׁבְּטֵל מַעְלִיָּה
שֵׁם כָּלִי. הֵיָה בְּהֶן חֲרָס מִחֲזִיק רְבִיעִית כְּנֶגֶד אוֹתוֹ הַחֲרָס בְּלִבָּד
מִתְטַמָּא בְּאֲוִיר מִפְּנֵי שֶׁהוּא כָּלִי בְּפְנֵי עֲצָמוֹ. וְשֶׁאֵר הַחֲבִית אֵינוֹ
מִתְטַמָּא עַד שֶׁתַּגַּע בָּהּ הַטְּמָאָה מִתּוֹכָהּ מִפְּנֵי שֶׁאֵינָה כָּלִי שְׁלֵם :

יד חֲבִית שֶׁנִּקְבָּה וְסַתֵּם הַנִּקְבָּה בְּזַפֵּת וְאַחַר כֵּן נִשְׁבְּרָה אִם יֵשׁ
בְּחֲרָס הַסַּתֵּם בְּזַפֵּת כֵּדִי לְהַחֲזִיק רְבִיעִית הֵרִי זֹה מִקְבֵּל טְמָאָה
מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִשְׁבְּרֵי הַחֲבִית וְלֹא בְּטֵל שֵׁם כָּלִי מַעְלִיָּה. אֲבָל חֲרָס
שֶׁנִּקְבָּה אַחַר שֶׁפָּרְשׁ מִן הַכָּלִי וְסַתֵּם הַנִּקְבָּה בְּזַפֵּת אַף עַל פִּי שֶׁהוּא
מִחֲזִיק רְבִיעִית טְהוֹר. שֶׁהַחֲרָס שֶׁנִּקְבָּה בְּטֵל שֵׁם כָּלִי מַעְלִיו וְטְהַר
וְכָל שֶׁטְהַר בְּכָלִי חֲרָס שֶׁעָה אַחַת אֵין לוֹ טְמָאָה לְעוֹלָם :

טו קוּמְקוּמוֹס שֶׁנִּקְבָּה וְעֲשָׂאָהוּ בְּזַפֵּת טְהוֹר שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל
הַחֲמִין כְּצוּנָן. וְכֵן כָּלִי הַזַּפֵּת וְהַשְּׁעוּהָ וְכִיּוֹצֵא בְּהֶן טְהוֹרִין וְאֵינָן
בְּכָלֵל הַכָּלִים :

כסף משנה (יג-טו) חבית שנתרעעה וכו' עד ואינן בכלל הכלים. משנה פרק
שלישי :

טז מִשְׁפָּד שֶׁל חֲרָס שֶׁפָּקְקוּ בְּזַפֵּת אֵינוֹ מִקְבֵּל טְמָאָה שֶׁאֵין
הַזַּפֵּת מְשִׁימוֹ כָּלִי קְבוּל. אֲבָל מִשְׁפָּד שֶׁל עֵץ שֶׁסִּתְמוֹ הֵרִי זֹה
כְּכָלִי קְבוּל וּמִתְטַמָּא :

הלכות כלים - פרק עשרים

א כָּבֵר בְּאַרְנוּ שֶׁכֵּל יָד הַכֵּלִים שֶׁהַכֵּלִי צָרִיךְ לָהּ בְּשַׁעַת תְּשֻׁמִּישׁוֹ הֲרִי הִיא חֲשׂוּבָה כְּגוֹף הַכֵּלִי לְהַתְּטִימָא וּלְטַמָּא. לְפִיכָךְ הַטּוֹפֵל כְּלִי חֶרֶס הַבְּרִיא אִם נִטְמָא הַכֵּלִי הֲרִי אוֹכְלִין וּמְשַׁקִּין הַנוֹגְעִין בְּטַפְלָה טְהוֹרִין שְׂאִין הַכֵּלִי צָרִיךְ לְטַפְלָה זֶה. אָבֵל הַטּוֹפֵל אֶת כְּלִי חֶרֶס הָרְעוּעַ הֲרִי הַטַּפְלָה חֲשׂוּבָה כְּגוֹף הַכֵּלִי. וְכֵן הַמְּהַדֵּק אֶת הַקְּרוּיָה שֶׁל חֶרֶס הַדּוֹלִין בָּהּ הַמִּים אִם חָפָה אוֹתָהּ בְּעוֹר אוֹ בְּקֶלֶף וְכִיּוֹצֵא בָהֶן אִם הִיתָה רְעוּעָה הֲרִי הֵן כְּגוֹפָה:

כסף משנה **כבר ביארנו וכו'.** רפ"ז. ומ"ש לפיכך הטופל כלי חרס וכו' עד את הקרויה. פ"ג:

ב הַטּוֹפֵל כְּלִי חֶרֶס לְהִיּוֹת מְבֻשֵׁל בּוֹ אֵינוֹ חַבּוּר. טָפַל כְּלִים לְהִיּוֹת זוֹפֵת בָּהֶן חַבּוּר:

כסף משנה **הטופל כלי חרס וכו'.** תוספתא רפ"ג. ומה שכתב טפל כלים וכו':

ג חֲבִית שֶׁנִּקְבָּה וְעֲשָׂאָהּ בְּזָפֵת בְּבַעַץ וְגַפְרִית בְּסִיד * וּבְגַפְסִים אֵינָן חַבּוּר וְשָׂאָר כָּל הַדְּבָרִים חַבּוּר:

ההראב"ד **ובגפסים אינן חיבור.** א"א מצאתי בשתי נוסחאות בהיפך מזה באלו חיבור ובשאר הדברים אינן חיבור:

כסף משנה **חבית שניקבה וכו'.** תוספתא שם אלא שהגירסא מהופכת בנוסחאותנו. וזהו שכתב הראב"ד ובגפסים אינן חיבור א"א מצאתי בשתי

נוסחאות בהיפך מזה באלו חיבור ובשאר דברים אינם חיבור. ונוסחא נכונה היא לענין זפת וסיד וגפסים שהם סותמים סתימה יפה אבל בבעץ וזפת אינה נכונה שאינן סותמים סתימה יפה:

ד דברים הלחין המשוכין שטופלין בהן הפטסין של מים כדי שלא ידלף הכלי הרי הן כגופו של כלי שאפלו נטמא הכלי מאוירו אכלין ומשקין הנוגעים בטפלה טמאין. וכן טפלו של תנור הרי הוא כחרס התנור והוא שיהיה בעבי הטפלה עד טפח שהוא צרכו של תנור אבל יתר על טפח אינו מצרף התנור והנוגעין ביתר על טפח מעביו טהורים. טפלת הכירה עביו שלש אצבעות:

כסף משנה דברים הלחים וכו'. משנה פרק ג' יבלית שטופלים בה הפטסים הנוגע בה טמא. ומה שכתב שאפילו נטמא הכלי מאוירו, צ"ע. ומפרש רבינו דהאי הנוגע בו היינו אוכלים ומשקים דוקא שאין כלי חרס מטמא אדם וכלים. ומ"ש טפילו של תנור וכו'. שם הנוגע בטיפולו של תנור טמא. ומ"ש והוא שיהא בעובי הטפילה טפח וכו' עד שלש אצבעות. תוספתא ריש פרק רביעי:

ה חבית שנקבה וסתמה בזפת יותר מצרקה הנוגע בצרקה טמא וביתר מצרקה טהור. זפת שנטפה על חבית הנוגע בה טהור:

ו ימחם שטפלו בחמר ובחרסית ונטמא הנוגע בחמר טמא והנוגע בחרסית טהור שאין החרסית מתחבר לכלי:

ז * מגופת החבית שטפל בטיט עליה ועל החבית אינה חבור לה ואם נגעו משקין טמאין בחבית לא נטמאת המגופה ואם נגעו במגופה לא נטמאו אחורי החבית:

ההראב"ד מגופת חבית שטפל בטיט. אי"א טעה בהצעת המשנה וכך היא הצעתה יבלית שטופלין בה את הפטסין הנוגע בה טמא מגופת החבית אינה

חיבור והנוגע בטפלת התנור חיבור הוא סבר מגופת החבית על הטפלה הוא חוזר ולא כן ידמה ולבבי לא כן יחשוב שהיה לו לומר שעל מגופת החבית אינו חיבור ולא היה צריך יותר ועוד פתח בפטסים וסיים בתנור ועוד מי ראה מעולם טפלה על גבי מגופה ומגופה עומדת ליטול וטפלה עשויה לקיימה אלא ודאי מילי מילי קתני אע"פ שהיבלית חיבור לפיטס המגופה אינה חיבור לחבית ואע"פ שזו אינה חיבור טפילת התנור אע"פ שדומה לזו חיבור:

ח כְּלִי נְחֹשֶׁת שֶׁזָּפְתָן אֵין הַזָּפֶת חִבּוּר וְאִם לֵיַן הָרִי זֶה כְּגוֹף הַכְּלִי
הַכְּלִי:

כסף משנה (ה-ח) חבית שניקבה וכו' עד הרי זה כגוף הכלי. משנה פ"ג:
כתב הראב"ד מגופת חבית שטפל בטיט וכו'. א"א טעה בהצעת וכו'. לא היה כאן מקום לכל החרדה הזאת שג"כ רבינו סובר דמתניתין מילי מילי קתני כמו שמבואר בדבריו בפירוש המשנה וגם פה לא יוכל להזהר עוד ממה שעשה פה שהפסיק בין דין יבלית שטופלין בהם פטסים ונוגע בטפילת התנור לדין מגופת החבית בדברים אחרים ומה שהזכיר במגופת החבית שטפל בטיט עליה ועל החבית טעמו משום דמגופה פירושו סתימה כמו יגיפו הדלתות ומשמעה ששם אותה ע"פ החבית בלא שום חיבור והא פשיטא דאינה חיבור ולא איצטריך לאשמועינן ולפיכך פירש דמיירי שטפל בטיט עליה ועל החבית והשתא קמשמע לן שאע"פ שהיא מחוברת לחבית על ידי אותה טפילה אינה חיבור מפני שהיא עומדת לינטל. ומ"ש מי ראה מעולם טפילה על גבי מגופה וכו' י"ל דמעט טיט שמניחים על גבי מגופה כדי לחברה לחבית הלא גם הוא טופל יקרא ואין בדברי רבינו טעות:

ט בָּצֶק שֶׁבִּסְדָּקֵי הָעֶרְבָה שֶׁנֶּגַע בּוֹ שָׂרָץ אִם בְּפִסָּח הוֹאֵיל
וְאִסּוּרוֹ חָשׁוּב חוּצָץ וְלֹא נִטְמְאֵת הָעֶרְבָה. וְאִם בְּשָׂאָר יָמוּת
הַשָּׂנֶה אִם הָיָה מִקְפִּיד עָלָיו הָעֶרְבָה טְהוֹרָה וְאִם רוּצָה בְּקִיּוּמוֹ
הָרִי הוּא כְּעֶרְבָה וְנִטְמְאֵת הָעֶרְבָה:

כסף משנה בצק שבסדקי עריבה וכו'. משנה פרק אלו עוברין (דף מ"ו)
וכאוקימתא דאסיק רב פפא:

ז המְשִׁיחוֹת וְהַרְצוּעוֹת שֶׁבְּמִטְפָּחוֹת הַסְּפָרִים וְשֶׁבְּמִטְפָּחוֹת הַתֵּינוּקוֹת תְּפוּרוֹת חֲבוּר וּקְשׁוּרוֹת אֵינָן חֲבוּר. וְכֵן רְצוּעוֹת שֶׁבְּמַעְדָּר וְשֶׁבְּשֵׁק וְשֶׁבְּקֶפֶה אֲבָל שֶׁבְּאַזְנֵי כָּלִי חָרֵס אֲפֵלוּ תְּפוּרוֹת אֵינָן חֲבוּר שְׂאִין חֲבוּרִין לְכָלִי חָרֵס:

כסף משנה המשיחות והרצועות וכו'. תוספתא פרק י"ו דכלים אלא שיש בה קצת חסרון:

יא יד קורדום היוצא מאחריו שלש אצבעות חבור והיתר על שלש הנוגע בו טהור. יד קורדום מלפניו טפח הסמוך לברזל חבור יתר על כן הנוגע בו טהור:

יב שיגרי הפרגל טפח. ויד מקבת של מפתחי אבנים טפח. יד קרנס של זהבים טפחים ושל חרשים שלשה. שיגרי מלמד הבקר ארבעה טפחים סמוך לדרך. יד קורדום שחופרין בו בדידיו של מים ארבעה טפחים. ויד קורדום של נכוש חמשה. ויד בן פטיש חמשה. ושל פטיש ששה. וכן יד קורדום של בקוע ושל עדיר ששה. יד מקבת של סתתיו ששה. שיגרי המרדע הסמוך לחרחור של מתכת שבראש המרדע שבעה טפחים. יד המגרפה של בעלי בתים שמונה טפחים. ושל סידיו עשרה. וכל היתר על זה אם רצה לקימו טמא. יד כל משמשי האור כגון השפודיו והאסקלאות אפלו ארכין כל שהן טמאין:

כסף משנה (יא-יב) יד קורדום וכו' עד אפילו ארוכים כל שהן טמאים. משנה פרק כ"ט דכלים:

יג מקל שעשאהו יד לקורדום הרי הוא חבור לטמאה בשעת מלאכה ואם נגעה טמאה במקל כשהוא חורש או מבקע בו נטמא הקורדום ואם נגעה בקורדום נטמא המקל. וכן הדיוסטר שהן כשני כלים והמסמר מתברר להיות מסך עליהן

הרי הן חבור בשעת מלאכה. קבעו בקורה הרי זה מקבל
טמאה ואין הקורה חבור לו. עשה קצת הקורה דיוסטר כל
שהוא מן הקורה לצרף הדיוסטר חבור לדיוסטר. והנוגע
בשאר הקורה טהור שאין כל הקורה חבור:

כסוף משנה מקל שעשאו יד לקורדום וכו' עד שאין כל הקורה חיבור. פרק כ':

יד עגלה שנטמאת הנוגע בעל ובקטרב ובעץ ובעבות אפלו
בשעת מלאכה טהור. והנוגע בחרב ובברך וביצול ובעין של
מתכת ובלחיים ובעיראין טמא. וכן מגרה שנטמאת הנוגע
בידה מכאן ומכאן טמא. והנוגע בחוט ובמשיחה ובאמה
ובסניפין שלה טהור שאין אלו חבור לה. אבל הנוגע במלבן של
מסר הגדול טמא:

טו מכבש של חרש שנטמא הרמח שבו הנוגע במכבש טהור.
מגרה שנטמא הנוגע בקשטנית שהיא לפופה עליו טהור שאינה
חבור. קשת שהיתה מתוחה והחץ משווד עמה ונטמא החץ
הנוגע ביתר ובקשת טהור ואפלו כשהיא מתוחה. וכן מצודת
האישות שנטמא החץ שלה לא נטמאת המצודה אפלו כשהיא
מתוחה. וכן מסכת נסוכה שנטמאת בשעת האריג הנוגע בכבד
העליון והתחתון ובנירים ובקירוס ובחוט שהעבירו על גבי
ארגמן ובעירה שאינה עתיד להחזירה טהור שכל אלו אינן
חבור לבגד. אבל הנוגע בנפש המסכת ובשתי העומד ובכפל
שהעבירו על גבי ארגמן ובעירה שהוא להחזירה טמא שכל
אלו חבורין לבגד:

טז הנוגע בצמר שעל האימה ובאשונה טהור. הנוגע בפיקה
עד שלא פרעה טמא משפרעה טהור:

כסף משנה (יד-טז) עגלה שנמאה וכו' עד לא נטמאת המצודה אפילו כשהיא מתוחה. בפרק כ"א: וכן מסכת נסוכה וכו' עד משפרעה טהור. שם:

יז החוט שהשילו למחט אפלו קשור משני צדדין אינו חבור. הכניסו לבגד החוט חבור לבגד ואין המחט חבור לבגד. ואין החוט פלו חבור לבגד אלא כל שהוא לצרף התפירה חבור שאינו לצרף התפירה אינו חבור. החוט שפרש מן הבגד אפלו מאה אמה פלו חבור. חבל שקשור בחרס אפלו מאה אמה פלו חבור. קשר בו חבל אחד מן הקשר ולפנים חבור מן הקשר ולחוץ אינו חבור. החבל שהוא קשור בקפה אינו חבור אלא אם כן תפר:

כסף משנה החוט שהשילו למחט וכו' עד מן הקשר ולחוץ אינו חיבור. תוספתא פרק י"ו אלא שיש בה חסרון: החבל שהוא קשור בקופה וכו'. משנה בסוף מקואות:

הלכות כלים - פרק אחד ועשרים

א החוטין היוצאין מן האריג ושבתחלת היריעה ושבתסופה והן הנקראין נימין כמה שעורן. של סדין ושל סודרין ושל צעיף ושל פליון של ראש שש אצבעות. * ושל חלוק שהוא קרוע מתחלתו ועד סופו ואחר שלובשין אותו מקבצין אותו בלולאות שעור חוטיו עשר אצבעות. הסגיס והרדיד והטלית שלש אצבעות. וכל היתר על השעורין האלו הנוגע בו טהור אף על פי שהבגד טמא במדרס או בשאר טמאות. ואין צריך לומר שאם נגעה טמאה ביתר שהבגד טהור:

ההראב"ד ושל חלוק שהוא קרוע. א"א זה עשה תחת אפרקסותו ולא ידעתי לשונו והשמלה שנותן על ברכיו בשעה שמגלח וזו מעפורת שבמשנה:

ב נימי הכפה של ראש. והמסוה שפניחין הערבבים על פניהם. והקלקליו השזורין מן השער. והפנדא שלובש האדם על בשרו. והשמלה והפרגוד שפניחין על הפתחים כמו פרכת. נימיהן כל שיהן:

ג משקלת שנטמאת הרי שנים עשר טפח מן החוט שלה חבור לה. וכל הנוגע בחוץ לשנים עשר טפח טהור. ומשקלת של תרשים שמונה עשר טפח. ושל בנאין חמששים אמה. והיתר על מדות אלו אף על פי שהוא רוצה בקיומו טהור:

ד משקולות של סידין ושל צירין אפלו ארכין כל שיהן טמאין:

ה חוט מאזנים של זהבים. של פלס. ושל שוקלי ארגמן טוב שאוחז השוקל בו ותולה המאזנים מידו שלש אצבעות. קנה שלה וחוטיה כל שיהן. חוטי מאזנים של מוכרי עששיות של מתכות וכיוצא בהן שלשה טפחים. קנה שלה וחוטיה שנים עשר טפחים. חוט מאזנים של חנונים ושל בעלי בתים טפח. קנה המאזנים וחוטיה שלשה טפחים. חוט מאזנים של צמרים ושל שוקלי זכוכית טפחים. קנה מאזנים וחוטיה תשעה טפחים. והיתר על השעורין אלו אינן חבור:

כסף משנה (א-ה) החוטים היוצאים וכו' עד אינם חיבור. בפרק כ"ט: כתב הראב"ד ושל חלוק שהוא קרוע וכו'. א"א זה עשה תחת אפרקסותו ולא ידעתי וכו'. ורבינו שמשון בשם הגאון והערוך פירשו קרוב לדברי רבינו. ומ"ש בשיעור הקנה והחוטים. בפרק הספינה (דף פ"ט):

י החבל שמסרגין המטות מאימתי הוא חבור לטמאה משיסרג בו שלשה בתיים. והנוגע בחבל מן הקשר ולפניו טמא מן הקשר ולחוץ עד שלש אצבעות טמא מפני שהן צרכיו של קשר הרי הן מכלל המטה. וחוץ לשלש אצבעות טהור שאינו לצורך הכלי שאפלו פסקו אין הקשר נתר:

י חבל היוצא מן המטה שהיא טמאה עד סוף ארבעה טפחים הנוגע בו טהור שאינו מצרכי המטה לפי שאינו ראוי לכלום. מתחלת חמשה ועד סוף עשרה טמא מפני שתולין בו את המטות. מעשרה ולחוץ טהור מפני שהוא יתר על צורך המטה:

כסף משנה (ו-ז) החבל שמסרגין וכו' עד על צורך המטה. פרק י"ט החבל היוצא מן המטה עד חמשה טפחים טהור מחמשה ועד עשרה טמא מעשרה ולחוץ טהור ובפרק אלו טריפות (חולין דף נ"ד ע"ב) מסיק חמשה כלמעלה עשרה כלמטה:

ח אבנט של אריג שמקיפין אותו על המטה כדי לקבץ איבריה והוא הנקרא מזרון שמקצתו יוצאה מן המטה עד עשרה טפחים הרי הוא מצרכי המטה. יתר על כן אינו מצרכי המטה. ומזרון שבלה אם נשאר ממנו שבעה טפחים כדי לעשות ממנו חבק לחמור הרי זה מקבל טמאה:

כסף משנה אבנט של אריג וכו' עד הרי זה מקבל טומאה. פי"ט:

ט מטה שהיתה טמאה מדרס ומזרון יוצא ממנה עד עשרה טפחים הרי הוא אב טמאה כמטה עצמה והכל מדרס. מעשרה ולחוץ הרי הוא כמגע מדרס. דרס הזב על המזרון היוצא מעשרה ולפניו הרי המטה בלה מדרס. מעשרה ולחוץ טהורה. במה דברים אמורים למדרס. אבל לשאר טמאות אפלו מאה אמה כלו חבור. כיצד. מזרון שהוא כרוף על המטה והכניס

קצתו לאהל המת או שנגע שרץ בקצתו או שנפלו משקין
טמאין על מקצתו נטמאת המטה ואפלו היה הקצה שנטמא
יוצא מן המטה מאה אמה :

כסף משנה מטה שהיתה טמאה מדרס וכו' עד מעשרה ולחוץ טהור. שם
כרבי יוסי: במה דברים אמורים למדרס אבל לשאר טומאות וכו' :

ב מטה הטמאה מדרס וכרדף לה מזון הכל טמא מדרס.
הפרישו המטה מדרס כשהיתה והמזון מגע מדרס. היתה
טמאה טמאת שבעה וכרדף לה מזון כלה טמאה טמאת שבעה.
הפרישו היא טמאה כשהיתה והמזון טמא טמאת ערב. היתה
טמאה טמאת ערב וכרדף לה מזון הכל טמא טמאת ערב.
הפרישו היא טמאה טמאת ערב והמזון טהור :

יא מטה שכרדף עליה מזון ונגע בהן המת הכל טמא טמאת
שבעה. פרישו טמא טמאת שבעה. נגע בה שרץ וכיוצא בהן
טמאין טמאת ערב. פרישו טמאין טמאת ערב :

כסף משנה (י-יא) מטה הטמאה וכו' עד פירשו טמאים טומאת ערב. בפרק
י"ט :

יב כרע שהיתה טמאה מדרס וחברה למטה המטה כלה
מדרס. פרישה הכרע טמאה מדרס כשהיתה והמטה מגע
מדרס. וכן אם היתה הכרע טמאה טמאת שבעה וחברה למטה
המטה כלה טמאה שבעה כאלו נגע המת בכרע שלה. ואם היתה
על המטה טהרה והכרע בכללה. ואם פרישה קדם היתה הכרע
טמאה טמאת שבעה כשהיתה והמטה טמאה טמאת ערב.
היה הכרע טמאה טמאת ערב וחברה למטה הכל טמא טמאת
ערב. פרישה היא טמאה טמאת ערב והמטה טהורה שאין
הטמא טמאת ערב מן המת מטמא לא אדם ולא כלים מפני

שְׁהוּא וְלָד כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ. וְכֹן הִדִּין בְּשׁוֹן שֶׁל מַעְדָּר שְׁנִטְמָא בְּמַת
וְאַחַר כֵּן חִבְרוּ לַמַּעְדָּר :

כסף משנה כרע שהיתה טמאה וכו' עד סוף הפרק. פרק שמנה עשר : ומ"ש
ואם הזה על המטה טהרה וכו' :

הלכות כלים - פרק שנים ועשרים

א כְּמָה שְׁעוֹר הַבְּגָד לְהִתְטַמֵּא שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים עַל שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים
לְמִדְרָס. וְשֵׁלֶשׁ אֶצְבָּעוֹת עַל שְׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת מְכֻוֹנוֹת עִם הַמָּלֵל
לְטִמְאַת הַמַּת אוֹ לְשֶׁאֵר טִמְאוֹת. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים בְּבִגְדֵי
צֶמֶר וּפְשָׁתִים. אֲבָל בְּגָדִים שֶׁל שֶׁאֵר מִיָּנִין אֵין מְקַבְּלִין טִמְאָה
מִכָּל הַטִּמְאוֹת אֲלָא אִם כֵּן הָיָה בְּהֵן שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים עַל שְׁלֹשָׁה
טַפָּחִים אוֹ יָתֵר. שְׁנַאֲמַר [\(ויקרא יא-לב\)](#) 'אוֹ בְּגָד' מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמִדּוֹ
שֶׁבָּא הַכֶּתוּב לְרַבּוֹת שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים עַל שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים כְּשֶׁאֵר
בְּגָדִים לְטִמְאָה. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים בְּקָרְעִים מִן הַבְּגָדִים.
אֲבָל הָאוֹרֵג בְּגָד בְּפָנָי עֲצָמוֹ כֹּל שֶׁהוּא הָרִי זֶה מְקַבֵּל שֶׁאֵר
טִמְאוֹת חוּץ מִטִּמְאַת מִדְרָס שֶׁאֵין מְקַבֵּל אוֹתָהּ אֲלָא הָרְאוּי
לְמִדְרָס :

כסף משנה כמה שיעור הבגד וכו'. פרק כ"ז. ומה שכתב מכוונות עם המלל.
כך היא הגירסא והיא בפרק כ"ח שלש על שלש שאמרו חוץ מן המלל דברי
רבי שמעון וחכמים אומרים שלש על שלש מכוונות ופירוש מלל דרך תופרי
בגדים למלול מהבגד לכופלן מעט סביב התפירה ואח"כ תופר : **במה דברים**
אמורים בבגדי צמר ופשתים וכו'. שבת פרק שני (דף כ"ו כ"ז) : **אבל האורג**
בגד וכו'. נראה שכתב כן מדתניא בפרק במה אשה עלה ס"ג ע"ב אריג כל
שהוא טמא. **ומה שכתב חוץ מטומאת מדרס וכו'.** פשוט הוא :

ב הַבְּגָדִים הָעֵבִים בְּיֹתֵר כְּגֹן הַלְּבָדִין וְהַנְּמֹטִין הַקָּשִׁין. או
הַבְּגָדִים הַרְפִּין בְּיֹתֵר כְּגֹן בְּגָדֵי פְּשְׁתָּן שֶׁל מִצְרַיִם שֶׁהַבָּשָׂר
נִרְאָה מִתְחַתָּן. אֵינָן מְקַבְּלִין טְמֵאָה עַד שִׁיְהִיָּה בְּקִרְעַ שְׁלֹשָׁה עַל
שְׁלֹשָׁה טְפָחִים בֵּין לְמַדְרָס בֵּין לְשָׂאֵר טְמֵאוֹת :

כסף משנה **הבגדים העבים וכו'.** בפרק כ"ח העבים והרכים אין בהם משום
שלשה על שלשה :

ג כָּל הַקְּלִיעוֹת מְקַבְּלוֹת טְמֵאָה בְּבְגָדִים. אֶחָד הַקּוֹלֵעַ חוֹטֵאִים
וְעֹשֶׂאֵן פִּיף אוֹ הָאוֹרְגָן וְעֹשֶׂאֵן אֲבִיט וְכִיּוֹצָא בּוֹ. חוּץ מְקַלְיָעָה
שֶׁעוֹשִׂין הַצְּמָרִים לְקֶשֶׁר בָּהּ הַצְּמָר שֶׁהִיא טְהוֹרָה. הַקְּלֵעַ שְׁבִית
קִבּוּל אָבֹן שְׁבִיה אָרוּג אוֹ עוֹר מְקַבְּלַת טְמֵאָה. נִפְסַק בֵּית אֶצְבַּע
שְׁלָה טְהוֹרָה. נִפְסַק [בֵּית] הַפְּקִיעַ שְׁלָה בְּלֶבֶד עֲדִין הִיא בְּטְמֵאָתָה.
הַמְּכַמּוֹרוֹת וְהַרְשָׁתוֹת מְקַבְּלִין טְמֵאָה. וְהַחֶרֶס מְקַבֵּל טְמֵאָה
מִפְּנֵי זִוְטוֹ. מִפְּנֵי שֶׁעֵינֵי אוֹתָהּ הַשְּׂבָכָה דַּקִּין בְּיֹתֵר וְהָרִי הִיא
כְּבִגְד. הָעוֹשֶׂה בְּגָד מִן הַחֶרֶס טְהוֹר. מִן זִוְטוֹ מִתְטַמֵּא :

כסף משנה **כל הקליעות וכו'.** פ"ג דעדיות וכחכמים : **הקלע שבית קיבול אבן**
שבה ארוג וכו'. ג"ז שם וכחכמים : **המכמורות והרשתות וכו'.** בספ"ג. **ומה**
שכתב העושה בגד מן החרס טהור מן זוטו מתטמא. בפכ"ח :

ד עֹשֶׂה חֲלוּק מִן הַמְּשֻׁמֶרֶת אִם יֵשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה מְקַבֵּל
טְמֵאָה :

כסף משנה **עשה חלוק וכו'.** תוספתא :

ה מְשֻׁמֶרֶת שֶׁל יַיִן שֶׁבִלְתָּהּ אִם מְשֻׁמֶשֶׁת מֵעֵין מְלֹאכָה רִאשׁוֹנָה
טְמֵאָה. וְאִם לָאוֹ טְהוֹרָה :

כסף משנה **משמרת של יין וכו'.** גם זה שם :

ז מְטַפְּחוֹת סְפָרִים הַמְצִירוֹת אֵין מְקַבְּלִין טְמֵאָה מִפְּנֵי שְׂאִינָן מְשֻׁמְשֵׁין אָדָם שֶׁהָרִי צִיּוּרָן מַעֲיֵד עֲלֵיהֶן שֶׁבְּשֶׁבִיל סֵפֶר נַעֲשׂוּ. וְשְׂאִינָן מְצִירוֹת מִתְּטַמְּאוֹת בְּשֶׁאֵר טְמֵאוֹת חוּץ מִטְּמֵאת מְדָרָס מִפְּנֵי שְׂאוּמְרִין לוֹ עֵמֵד וְנַעֲשֶׂה מְלֹאכְתָּנוּ כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ בְּעֲנָן מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב :

כסף משנה מטפחות ספרים. פרק כ"ח וכב"ה :

ח כָּסֶת הַסְּבִלִים שֶׁמְנִיחִין עַל כְּתֻפֵּיהֶן מִפְּנֵי הַמוֹט מִתְּטַמְּאָה בְּמְדָרָס וּמְשֻׁמְרֵת שֶׁל יַיִן אֵינָה מִתְּטַמְּאָה בְּמְדָרָס :

כסף משנה כסת הסבלים וכו' ומשמרת של יין אינה מתטמאה במדרס. פכ"ח :

ט בְּגָד שֶׁחִשַּׁב עָלָיו לְצוּרוֹת אֵינּוּ מְקַבֵּל טְמֵאָה. בְּטַל מַחֲשַׁבְתּוֹ מְקַבֵּל טְמֵאָה. בְּעַל הַבַּיִת שֶׁעָשָׂה מְטַפְּחוֹת לְחַפּוֹת בָּהֶן כְּתָלִים אוֹ עַמּוּדִים אֵינָם מְקַבְּלוֹת טְמֵאָה :

כסף משנה בגד שחישב עליו לצורות וכו'. פרק דם חטאת עלה צ"ד : בעה"ב שעשה מטפחות וכו'. תוספתא דכלים פרק י"ב :

י חֲלוּק הָעֲשׂוּי כְּסָבְכָה כְּדִי לְשַׁחַק בּוֹ שׁוֹתֵי שֶׁכָּר אֵינּוּ מְקַבֵּל טְמֵאָה :

כסף משנה חלוק העשוי כסבכה וכו'. בפי כ"ח חלוק של יוצאת החוץ העשוי כסבכה טמא ופירש רבינו של יוצאת החוץ אשר יצאו לשחוק הנה הן ילבשו זה המלבוש :

יא כֶּפֶה שֶׁנִּתְּנוּ עַל הַסֵּפֶר טָהוֹר מְלַקְּבֵל טְמֵאת מְדָרָס. אֲבָל מִתְּטַמְּא בְּמַת וּבְשֶׁאֵר טְמֵאוֹת :

כסף משנה כפה שנתנו על הספר וכו'. בפכ"ח :

יא העושה אספלנית בין על העור בין על הבגד אף על פי שיש בהן שעור טהורין. עשה עליהן מלוגמא על הבגד אינו מקבל טמאה שהרי נתלכלך ואינו ראוי. ועל העור מקבל טמאה מפני שהוא מתקנח וראוי למשכב:

כסף משנה העושה אספלנית כו' עד וראוי למשכב. שם וכתנא קמא:

יב מאימתי יקבל הבגד טמאה משויארג בו שלש אצבעות על שלש אצבעות. וכל הכלים הנארגין במחט כגון הכיס ואנפליא אין מקבלין טמאה עד שתגמר מלאכתן:

כסף משנה מאימתי יקבל הבגד טומאה וכו':

יג כל הכלים הנעשין על גבי מחט כגון מצודה פיון שנעשה בהן בית קבול מלאכתן מקבלין טמאה:

יד סבכה שמניחות הבנות בראשיהן אם התחילו לעשות אותה מפיה אינה מקבלת טמאה עד שייגמר קרקעיתה. ואם התחילה מקרקעיתה אינה מקבלת טמאה עד שייגמר את פיה. ושביסה מקבלת טמאה בפני עצמה. וחוטיה חבור לה לטמא ולהתטמא:

טו סבכה שנקרעה אם אינה מקבלת רב שער הראש טהורה:

כסף משנה (יד-טו) סבכה שמניחות הבנות בראשיהן וכו' טהורה.

בספכ"ח:

טז חלוק של בגד או של לבד או של נייר מאימתי הוא גמר מלאכתו משיפתח את פיו. הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו. ואם נטמא החלוק מאימתי הוא טהור משיבלה ואינו

מְשַׁמֵּשׁ מַעֲיִן מְלֹאכָתוֹ רֵאשׁוֹנָה. נִשְׁתַּיֵּר בּוֹ רַבּוֹ מְלֻמְעָה עֲדִין
הוּא בְּטִמְאַתּוֹ רַבּוֹ מְלֻמְטָה טְהוֹר. וְאִם נִקְרַע מִבֵּית פִּיּו טְהוֹר:

יז הַעוֹשֶׂה חֲגוֹר מִצְוָאר שֶׁל בְּגָד וּמִצְדוֹ שֶׁל סֹדֵין אֵינוֹ מְקַבֵּל
טִמְאַה עַד שְׂיִמְלַל שְׁפֹתוֹתָיו. עֲשָׂאָהוּ מֵאֲמֻצֵּעַ הַבְּגָד וּמֵאֲמֻצֵּעַ
הַסֹּדֵין אֵינוֹ מְקַבֵּל טִמְאַה עַד שְׂיִמְלַל מִצַּד הַשְּׂנִי:

יח חֲגוֹר שֶׁבָלוֹ צִדְדָיו וְאֲמֻצְעֵיתוֹ קִיָּמַת טָמֵא:

יט שָׁפָה שֶׁפָּרְשָׂה מִן הַבְּגָד וְהִתְקִינָה לַחֲגֹר בָּהּ אֶת מִתְנָיו
מְקַבְּלַת טִמְאַה מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּאַבְנֵט:

כסוף משנה (טז-יט) חלוק של בגד וכו' עד מפני שהיא כאבנט. תוספתא
פכ"ג דכלים:

כ טְלִית שֶׁל עֲנֵי שֶׁבִלְתָּה אִם הָיוּ רַב שְׁפֹתוֹתֶיהָ קִיָּמוֹת אֶף עַל
פִּי שְׂאִין בָּהּ שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ בְּרִיא הָרִי זֶה מְקַבְּלַת טִמְאַה. אִין
שְׁפֹתוֹתֶיהָ קִיָּמוֹת אִם יֵשׁ בָּהּ שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ חֲזָק וּבְרִיא מְקַבְּלַת
טִמְאַה וְאִם לֹא אֵינָה מְקַבְּלַת טִמְאַה. וְכֵן שְׂאָר בְּגָדֵי עֲנֵיִים:

כסוף משנה טלית של עני וכו'. תוספתא פרק כ"ד דכלים:

כא מִטְלִיּוֹת שְׂאִין בָּהֶן שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה אֵינָן מְקַבְּלוֹת טִמְאַה.
וְאִם חִשַּׁב עָלֵיהֶן וְהִכִּינָן מְקַבְּלוֹת טִמְאַה עַד שְׂיִהְיוּ פְּחוֹת מִשְׁלֹשׁ
עַל שְׁלֹשׁ. שְׂכָל פְּחוֹת מִשְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ אֵינוֹ מְקַבֵּל טִמְאַה כָּלֵל
וְאֶף עַל פִּי שֶׁהִכִּינוֹ:

כסוף משנה מטליות שאין בהם שלשה על שלשה וכו' ואם חישב עליהם וכו'.
בפי"ד דם חטאת עלה צ"ד. ומ"ש שכל פחות משלש על שלש וכו'. משנה בכלים
פכ"ז:

כב פחות משלשה על שלשה שהתקינו לפקק בו את המרחץ ולנער בו את הקדירה ולקנח בו את הריחים וכיוצא באלו. אם השליכו באשפה אינו מקבל טמאה. תלאו במגוד או הניחו אחורי הדלת הרי זה כמי שהניחו בתוך בגדיו ועדין הוא חשוב אצלו ומקבל שאר טמאות חוץ מטמאת מדרס. שהרי הוא פחות משלשה טפחים :

כסף משנה פחות משלשה על שלשה וכו'. ריש פרק כ"ח דכלים פחות משלשה על שלשה שהתקינו לפקוק בו את המרחץ ולנער בו את הקדירה ולקנח בו את הריחים בין מן המוכן בין שאינו מוכן טמא דברי רבי אליעזר רבי יהושע אומר בין מן המוכן בין שאינו מן המוכן טהור רבי עקיבא אומר מן המוכן טמא משאינו מוכן טהור ובפרק במה מדליקין (דף כ"ט) מפרש דבהניחו בקופסא כ"ע לא פליגי דטמא ובזרקו לאשפה כ"ע לא פליגי דטהור כ"פ בתלאו במגוד דהיינו יתד או הניחו אחורי הדלת ומסיק התם דהדר ביה רבי עקיבא לגבי רבי יהושע הלכך הלכה כרבי יהושע ואם כן יש לתמוה על רבינו למה פסק בתלאו במגוד או הניחו אחורי הדלת שהוא טמא וצריך עיון :

כג שלשה על שלשה שהיה מושלך באשפה אם היה בריא כדי לצרור בו רבע הקב מלח גס ולא יקרע הרי זה מתטמא במדרס ואם לאו אינו מתטמא. אבל אם היה בפית אם היה בריא אף על פי שאינו יכול לצרר בו מלח או שהיה צורר בו מלח ולא היה בריא הרי זה טמא מדרס :

כסף משנה שלשה על שלשה שהיה מושלך באשפה וכו'. פרק כ"ז דכלים. ומ"ש מלח גס. ג"ז שם וכחכמים :

כד שלשה על שלשה שנקרע ולא הבדלו הקרעים אם נותנו על הפסא וכשישב עליו יגע בשרו בפסא הרי זה טהור ואם לאו הרי זה מתטמא במדרס :

ההראב"ד **שלשה על שלשה**. א"א לשון התוספתא שבכה שנקרעה ונתנה על הכסא וכו' ובשרו נוגע בכסא טהורה וכן העור והמפץ שנקרעו ונתנה על הכסא ומכאן הוציא שלשה על שלשה:

כה שלש על שלש שנמחה ממנו אפלו חוט אחד או שנמצא בה קשר או שני חוטין מתאימין הרי זו טהורה:

כו שלש על שלש שהשליכה באשפה טהורה. החזירה מקבלת טמאה. לעולם השלכתה מטהרתה והחזרתה מטמאתה חוץ משל ארגמן ושל זהורית טובה שאפילו היתה על האשפה מקבלת טמאה מפני שהיא חשובה:

כסוף משנה (כד-כו) שלשה על שלשה שנקרע וכו' עד מפני שהיא חשובה. שם: **כתב** הראב"ד שלשה על שלשה א"א לשון התוספתא שבכה שנקרעה וכו'. וצריך עיון:

כז שלש על שלש שנתנה בכדור או שעשאה כדור בפני עצמה טהורה. אבל שלשה טפחים על שלשה טפחים שנתנו בכדור הרי הוא כמות שהיה * ומתטמא במדרס. עשהו כדור בפני עצמו אינו מתטמא במדרס שהרי התפר ממעטו משלשה על שלשה:

ההראב"ד **ומתטמא במדרס**. א"א אני אין לי אלא שאר טומאות אבל טומאת מדרס אין לו שהרי בטלו מתורת מדרס ואם עשאו כדור בפני עצמו אף משאר טומאות טהור מפני שהתפירה ממעטו והו"ל כפחות משלשה שהתקינו לפקוק בו את המרחץ שבטלו מתורת בגד וטהור:

כסוף משנה **שלוש על שלש שנתנה בכדור וכו' עד סוף הפרק**. ריש פרק כ"ח. ועל מה שכתב ומתטמא במדרס כתב הראב"ד אני אין לי אלא שאר טומאות וכו'. ורבינו מפרשה לענין טומאת מדרס שלשה על שלשה טפחים מיטמא בו ואין בזו הכרע:

הלכות כלים - פרק שלשה ועשרים

א המפץ הוא המחצלת שאורגין אותה מן החבליים ומן הסוף ומן הגמא וכיוצא בהן. ואין המפץ בכלל כלים האמורין בתורה ואף על פי כן מתטמא הוא במדרס דין תורה שהרי רבה הכתוב [\(ויקרא טו-ד\)](#) 'כל המשכב וזה ראוי למשכב ועשוי לו. וכן מתטמא במת ובשאר טמאות מדבריהן ככל פשוטי כלי עץ כמו שבארנו. וזה כלל גדול שכל המתטמא במדרס מתטמא בשאר טמאות:

כסף משנה המפץ הוא המחצלת וכו' ואעפ"כ מתטמא היא במדרס וכו'. ומ"ש וכן מתטמא במת וכו'. בפרק ג' דעדות ובספ"ק דסוכה (דף כ'). ומ"ש וזה כלל גדול וכו'. משנה פרק בא סימן (דף מ"ח):

ב כבר בארנו שהבגד מתטמא בשלש על שלש כמו שבארנו בשאר טמאות. ובשלשה טפחים על שלשה טפחים למדרס:

ג השק שעורו ארבעה טפחים על ארבעה טפחים. העור חמשה על חמשה. המפץ ששה על ששה בין למדרס בין לשאר הטמאות. ופחות מן השעורין האלו טהורין מכלום. במה דברים אמורים בקרע אחד מהן שנקרע בלא כוונה. אבל הקוצץ בכונה וקצץ אפלו טפח על טפח למושב או שלשה טפחים על שלשה טפחים למשכב הרי זה מתטמא במדרס. בין שהיה הטפח על טפח שקצץ או השלשה בגד או שק או עור או מפץ. וכן המקצע מאחד מהן לאחיזה כדי שיאחז בו בגדו כדרך שעושין קוצצי תאנים שלא יזקו אצבעותיהן הרי זה טמא בכל שהוא. והוא שלא יהיה פחות משלש על שלש שכל * פחות משלש אצבעות טהור מכלום:

ההראב"ד פחות משלש אצבעות טהור מכלום. א"א זה כתב מדעתו שהרי אמרו ולאחיזה כל שהוא ואולי במקצע לכך ולפיכך אפילו כל שהוא מפני שהוא ככלי או כבגד קטן:

כסף משנה (ב-ג) כבר ביארנו וכו' השק שיעורו וכו' עד טהורים מכלום. פרק כ"ז דכלים:

ד המחבר שני טפחים מן הבגד ומן השק טפח שלשה מן השק ואחד מן העור ארבעה מן העור ואחד מן המפץ הרי זה טהור מן המדרס. אבל אם חבר חמשה טפחים מן המפץ ואחד מן העור ארבעה מן העור ואחד מן השק שלשה מן השק ואחד מן הבגד הרי זה טמא מדרס זה הכלל כל שהשלים שעורו בחמור ממנו טמא מן הקל טהור:

כסף משנה המחבר שני טפחים וכו'. פרק כ' דכלים:

ה בלויי נפה וכברה שהתקינן לישיבה טהורין ואינן מקבלין טמאה עד שיקצצם ואחר כך יהיו כמפץ:

כסף משנה בלויי נפה וכו'. שם וכחכמים:

ו חלוק של קטן אינו מתטמא במדרס עד שיהיה בו כשעור שלשה טפחים על שלשה טפחים ונמדד כפול כבריתו. ואלו נמדדין כפולין בגדים שמלבישין אותן על הרגלים ועל השוקים ואת הראש והמכנסים והכובע והכיס של פנדא ומטלית שתלאה על השפה אם פשוטה נמדדת פשוטה ואם כפולה נמדדת כפולה:

ז הבגד שארג שלשה על שלשה נטמא במדרס ואחר כך השלים את כל הבגד כלו מדרס. נטל חוט אחד מתחלתו טהר מן המדרס אבל טמא מגע מדרס והרי הוא ראשון ככלי שנגע

בְּמִדְרָס. נִטַּל חוּט אֶחָד מִתְחַלְתּוֹ וְאַחַר כֶּדָּהּ הַשְּׁלִים אֶת כָּל הַבְּגָד
כָּל הַבְּגָד טָמֵא מִגַּע מִדְרָס. וְכֵן בְּגָד שֶׁנֶּאֱרַג בּוֹ שְׁלֹשׁ אֲצָבָעוֹת עַל
שְׁלֹשׁ אֲצָבָעוֹת וְנִטְמָא בְּמַת וְאַחַר כֶּדָּהּ הַשְּׁלִים עָלָיו אֶת כָּל הַבְּגָד
הַבְּגָד כְּלוֹ טָמֵא מֵת. נִטַּל חוּט אֶחָד מִתְחַלְתּוֹ טָהַר מִטָּמֵא מֵת.
אֲבָל טָמֵא מִגַּע טָמֵא מֵת. נִטַּל חוּט אֶחָד מִתְחַלְתּוֹ וְאַחַר כֶּדָּהּ
הַשְּׁלִים אֶת כָּל הַבְּגָד הַכֹּל טָהוֹר. וְלָמָּה יִהְיֶה הַכֹּל טָהוֹר מִפְּנֵי
שֶׁאֲמָרוּ שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ שְׁנֵת־מַעֲטָה טָהוֹרָה מְכֻלוּם אֲבָל שְׁלֹשָׁה
עַל שְׁלֹשָׁה שְׁנֵת־מַעֲטָה אֵף עַל פִּי שֶׁטְהָרָה מִן הַמִּדְרָס הֲרִי הִיא
טָמְאָה בְּכָל הַטָּמְאוֹת :

כסף משנה (ו-ז) חלוק של קטן וכו'. גם זה שם וכחכמים: **ואלו נמדדים כפולים וכו' עד בכל הטומאות.** גם זה שם:

ח מְטֻלִית שֶׁהִיא מִדְרָס וְטִלְאָה עַל הַקֶּפֶה אוֹ עַל הָעוֹר נֶעֱשֶׂה
הַכֹּל רֵאשׁוֹן לְטָמְאָה. הַפְּרִישׁ אֶת הַמְטֻלִית הֲרִי הַקֶּפֶה אוֹ הָעוֹר
רֵאשׁוֹן מִפְּנֵי שֶׁנֶּגְעוּ בַּמִּדְרָס וְהַמְטֻלִית טָהוֹרָה שְׁכִינּוֹן שֶׁטִּלְאָה
וְהַפְּרִישָׁה בְּטִלְאָה. טִלְאָה עַל הַבְּגָד אוֹ עַל הַשֶּׁק נֶעֱשֶׂה הַכֹּל מִדְרָס
וְהֲרִי הַכֹּל אֵב טָמְאָה. הַפְּרִישָׁה הֲרִי הַבְּגָד אוֹ הַשֶּׁק רֵאשׁוֹן שֶׁהֲרִי
נִגַּע בַּמִּדְרָס וְהַמְטֻלִית אֵב טָמְאָה כְּשֶׁהִיְתָה שְׂאִינָה בְּטִלְאָה עַל
הָאָרֶץ. תִּפְרָה הַמְטֻלִית עַל הַבְּגָד כְּשֶׁטִּלְאָה מִרוּחַ אַחַת אוֹ מִשְׁתֵּי
רוּחוֹת כְּמִין גַּאם אֵינוֹ חֲבוּר וְלֹא נֶעֱשֶׂה הַכֹּל אֵב אֶלָּא מִגַּע
מִדְרָס בְּלִבָּד. תִּפְרָה מִשְׁתֵּי רוּחוֹת זֶה בְּצַד זֶה הֲרִי הִיא חֲבוּר
וְנֶעֱשֶׂה הַכֹּל אֵב :

כסף משנה מטלית שהיא מדרס וכו' עד על האריג. פרק כ"ח דכלים: **תפר המטלית על הבגד וכו' עד ונעשה הכל אב.** שם וכחכמים:

ט שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁנִּטְמָא בַּמִּדְרָס וְאַחַר כֶּדָּהּ נִחְלַק טָהַר מִן
הַמִּדְרָס וְאִין בְּקָרְעִים אֵלוֹ טָמְאָה כָּלֵל וְהֵנָּם כְּשֶׁבְרִי כְּלִי
שֶׁנִּטְמָא. אֲבָל בְּגָד שֶׁנִּטְמָא בַּמִּדְרָס וְקָרַע מִמֶּנּוּ שְׁלֹשׁ אֲצָבָעוֹת

על שלש אצבעות אותו הקרע טהר מן המדרס אבל טמא מגע
מדרס שבעת פרישתו מן הבגד הגדול נטמא במגע:

כסף משנה שלשה על שלשה שנטמא במדרס וכו'. בפרק כ"ז דכלים וכו' וכרבי
יוסי. ומ"ש אבל בגד שנטמא במדרס וכו'. בפרק בהמה המקשה (דף ע"ב)
ופירוש רבינו שלא כפירוש רש"י:

ב סדין שנטמא במדרס ואחר כך עשאהו פרכת טהר מן
המדרס. ומאימתי הוא טהרתו מן המדרס משיקשר בו
הלולאות שהוא נתלה בהן כשאר הפרוכות:

כסף משנה סדין שנטמא במדרס וכו'. פ"ב וכבית הלל:

יא טלית שהיא מדרס והטבילה וקדם שיעריב שמשה התחיל
לקרע ממנה קרע כיון שנקרע בה רבה שוב אינה חבור וטהרה
כלה אף על פי שעדין נשתיר בה כדי מעפרת שלא נקרע שהרי
הוא קורע והולך. במה דברים אמורים בטבולת יום שכיון
שלא חס עליה להטבילה כך לא יחוס לקרע את כללה ולפיכך
טהרה כללה:

כסף משנה טלית שהיא מדרס וכו' עד סוף הפרק. בפרק העור והרוטב (דף
קכ"ג):

הלכות כלים - פרק ארבעה ועשרים

א יאלו עורות מתטמאין במדרס. עור שחשב עליו לשטיחה.
ועור שפניחין על המטות מלמעלה לישן עליו. ועור שפניחין

על החמור תחת המשאוי. ועור שפניחין בערס תחת הקטן.
ועור הכר. ועור הכסת. ועור שפניחין תחת השלחן בעת
האכילה כדי שיפלו עליו הפרורין מפני שהוא נשען עליו ברגלו.
ועור שחוגר נופץ הפשתן עליו בעת שנופץ. ועור שחוגר החמר
עליו. ועור שפניח הסבל על כתפו בעת שסובל. ועור שפניח
הרופא על ברקיו בעת שמפיש השחינין מפני שכל העורות
האלו יושב עליהן. ועור הלב של קטן שרירו יורד עליו כדי שלא
יפסדו בגדיו. ועור שעשאהו לנותנו על לבו בשעת הקציר מפני
השרב. ועור שלופפין הכסות בו. ועור התפור בתבה שפניחין
בו הבגדים שכל אלו מתהפכין עליהן ונשענין עליהן:

כסף משנה אלו עורות מתטמאין במדרס וכו'. פרק כ"ו דכלים. ומה שכתב
ועור שעשאהו לנותנו על לבו בשעת הקציר וכו'. תוספתא פרק ד' [דבבא מציעא]
דכלים. ומה שכתב ועור שלופפין הכסות בו ועור התפור בתיבה. משנה בכ"ו
עב כסות ותכריך כסות מדרס. ומה שכתב כל העורות המתטמאין במדרס
וכו'. שם:

ב כל העורות המתטמאות במדרס אינן מתטמאין עד שיהיה
בהן כשעור חמשה טפחים על חמשה טפחים. ואלו עורות
שאין מתטמאין במדרס. עור שחוגר סורק הצמר בעת שסורק.
ועור שלופף בו הצמר הסרוק. ועור שלופף בו הארגמן. ועור
התופר שפניחין בו הארגמן. וכלן מתטמאין בשאר טמאות:

כסף משנה ואלו עורות שאין מתטמאין במדרס וכו'. שם עור הסרוק עור
הסורק ר"א אומר מדרס וחכ"א טמא מת. ומ"ש ועור שלופף בו הארגמן וכו'.
שם עב הארגמן ותכריך ארגמן ב"ש אומרים טמא מדרס וב"ה אומרים טמא
מת:

ג עור שעשאו חפוי לכלים טהור מכלום. עשאו חפוי למשקלת
מקבל שאר טמאות שהרי נעשה לקבלה ואינו מתטמא
במדרס:

כסף משנה **עור שעשאו חיפוי וכו'.** שם וכת"ק :

ד עור שְעֵשְׂאָהוּ לְעֵקְבוּ וּלְפָרְסְתוּ אִם חוּפָה אֶת רֵב הַרְגֵל
מִתְטַמֵּא וְאִם לֹא טָהוּר :

כסף משנה **עור שעשאו לעקבו וכו'.** תוספתא פ"ד [דב"ב] דמסכת כלים :

ה מְנַעַל שֶׁעַל הָאֵמוּם אָף עַל פִּי שֶׁעֲדִין לֹא לָבָשׁוּ אָדָם הָרִי זֶה
מִתְטַמֵּא בְּמִדְרָס שֶׁכָּבֵר נִגְמָרָה מְלֹאכְתּוֹ :

כסף משנה **מנעל שעל האימום וכו'.** משנה בפרק כ"ו וכחכמים פירוש אימום
פורמ"א בלעז וטעמא משום דאינו מחוסר מלאכה הצריכה אומן שהדיוט
יכול לשמטו מהאימום :

ו כָּל עוֹר הָרְאוּי לְהִתְטַמֵּא בְּמִדְרָס וְאִינוּ חָסֵר מְלֹאכָה
הַמְחֻשְׁבָה מְטַמֵּאתוּ **ז** וְאִם חָשַׁב עָלָיו לְהִיּוֹת עוֹר שֶׁלְחָן וְכִיּוּצָא
בּוֹ הָרִי זֶה מִתְטַמֵּא בְּמִדְרָס. וְאִם חָסֵר מְלֹאכָה אֵין הַמְחֻשְׁבָה
מוֹעֵלֶת בּוֹ עַד שֶׁתִּגְמַר מְלֹאכְתּוֹ. חוּץ מִן הָעוֹר שֶׁמְחַפֵּין בּוֹ
הַמְרָכָב מִפְּנֵי הָאָבֶק שֶׁהַמְחֻשְׁבָה מוֹעֵלֶת בּוֹ אָף עַל פִּי שֶׁלֹא
נִגְמָרָה מְלֹאכְתּוֹ. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים בְּעוֹרוֹת בַּעַל הַבַּיִת. אָבֵל
עוֹרוֹת הָעֶבֶדֶן שֶׁסִּתְּמָן לְמִכְרָה אֵין הַמְחֻשְׁבָה מְטַמֵּאתָן עַד
שֶׁיַּעֲשֶׂה בָהֶן מַעֲשֶׂה וַיְכִינֵם לְמִדְרָס :

ההראב"ד **ואם חישב עליו להיות עור שלחן.** א"א כמדומה אני זו היא
קטבליא :

כסף משנה **כל עור הראוי וכו'.** שם כל מקום שאין חסרון מלאכה מחשבה
מטמאתן וכל מקום שיש חסרון מלאכה אין מחשבה מטמאתן אלא הענבה
ופירש רבינו עונבה עור שמחפין בו המרכב וכן פירש רבינו שמשון : **כתב**
הראב"ד ואם חישב עליו להיות עור שלחן א"א כמדומה אני זו היא קטבליא
עכ"ל ורבינו בפכ"א פירוש סקרוטיא עור שאוכלין עליו וקטבליא פירוש עור
ששוכבין עליו. **ומ"ש רבינו ואם חישב עליו להיות עור שלחן וכיוצא בו הרי**
זה מתטמא במדרס. בפכ"ו אלו עורות טמאים מדרס עור שחישב עליו לשטיח

עור סקרוטיא עור קטבליא וכו' וכתבם רבינו בתחילת פרק זה. ומ"ש במה דברים אמורים בעורות בעל הבית וכו'. גם זה שם וטעמא משום דבעל הבית אינו עשוי למכרן ועושה מהם מטות ודלבקאות וטבליות ומשחיב עליהן לדבר שראוי לו בלא חסרון מלאכה מקבלין טומאה מיד ושל עבדן העשוי למכור אין מחשבה מטמאתו דעביד דמימליך ומזבין והלוקח יעשה מהם מנעלין ועדיין לא נגמרה מלאכתן לכך :

ז אין אדם מטמא במדרס משכב או מרכב שאינן שלו שפאמר [\(ויקרא טו-כא\)](#) 'והנוגע במשכבו'. גזל משכב ודרס עליו בלא נגיעה טהור ואם נתאשו הבעלים טמא. גנב משכב וישב עליו טמא שחזקתו שנתאשו הבעלים שאינן יודעים מי גנבו ואם נודע שפעדין לא נתאשו הבעלים טהור. לפיכך גנב שגנב עור וחשב עליו לשכיבה מחשבה מועלת לו ומתטמא במדרס אבל הגזלן אין מחשבתו מועלת אלא אם כן נתאשו הבעלים :

כסף משנה אין אדם מטמא במדרס וכו' שנאמר והנוגע במשכבו. פרק מרובה עלה ס"ו. ומ"ש גזל משכב ודרס עליו וכו' גנב משכב וישב עליו טמא וכו'. מתבאר ממה שיבא וממה שקדם. ומ"ש ודרס עליו בלא נגיעה. טעמו שלא נתמעט משכב שאינו שלו אלא מטומאת מדרס לא מטומאת מגע ולפי זה מ"ש גנב משכב וישב עליו טמא היינו אפילו בלא נגיעה ומכל מקום יש לתמוה דהא מיעוטא דמשכב שאינו שלו גבי נוגע כתיב. ומ"ש לפיכך גנב שגנב עור וכו' עד אלא א"כ נתיאשו הבעלים. פרק כ"ו דכלים וכחכמים ובפרק הגוזל בתרא (דף ק"יד) אמר עולא מחלוקת בסתם אבל בידוע כלומר דשמעיניה דמייאש ד"ה יאוש קני ואף ע"ג דרבה פליג עליה משמע דהלכתא כוותיה דהא אביי דבתרא הוא סובר כוותיה ופשטא דמתניתין אתיא כוותיה ותו דהא דקאמר במרובה ואף רבי אלעזר סובר חיוביה לאחר יאוש אתיא כעולא ולפיכך כתב רבינו לעיל בסמוך גבי גזל משכב ואם נתיאשו הבעלים טמא :

ח עור שנטמא במדרס והתחיל לקרעו רצועות הרי הוא בטמאתו עד שימעטנו פחות פחות מחמשה טפחים :

כסף משנה עור שנטמא במדרס וכו'. ספכ"ו וכחכמים :

ט כָּל כְּלֵי עוֹר שֶׁנִּטְמָא בְּמִדְרַס הַזֵּב וְשָׁנָהוּ לְכָלֵי אַחַר אִם שָׁנָהוּ מִפְּשׁוּט לְפְּשׁוּט הָרִי הוּא בְּטִמְאַתּוֹ. שָׁנָהוּ מִפְּשׁוּט לְמִקְבֵּל וּמִמִּקְבֵּל לְפְּשׁוּט טְהוֹר. וּבְבִגְד הַכֹּל טָמֵא. כִּי צָד. חֲמַת שֶׁעֲשָׂאָה שְׂטִיחַ וְשְׂטִיחַ שֶׁעֲשָׂאָה חֲמַת טְהוֹר אֲבָל חֲמַת שֶׁנִּטְמָאָה מִדְרַס וְעֲשָׂאָה תוֹרְמִיל אוֹ תוֹרְמִיל שֶׁעֲשָׂאָהוּ חֲמַת הָרִי הֵן מִדְרַס כְּשֶׁהֵיוּ:

כסף משנה כל כלי עור שנטמא במדרס הזב וכו'. תוספתא פרק ו' דב"ב דמסכת כלים. ומה שכתב כיצד החמת שעשה שטיח וכו'. משנה פרק כ"ח דכלים:

ז כֹּר שֶׁל בֶּגֶד שֶׁנִּטְמָא בְּמִדְרַס וְעֲשָׂאָהוּ סָדִין אוֹ סָדִין שֶׁעֲשָׂאָהוּ כֹּר אוֹ כֶּסֶת. בֶּגֶד שֶׁעֲשָׂאָהוּ מְטַפַּחַת אוֹ מְטַפַּחַת שֶׁעֲשָׂאָהוּ כֶּסֶת הָרִי הֵן מִדְרַס כְּשֶׁהֵיוּ:

יא כָּלִים שֶׁעָקַר עֲשִׂיתָן לְקַבְּלָהּ וּלְמִשְׁכָּב כְּאֶחָד כְּגוֹן הַכָּרִים וְהַכֶּסֶתוֹת וְהַשִּׁקִּין וְהַמְרַצוּפִין אִם נִפְחָתוּ אַף עַל פִּי שֶׁטְהָרוּ מְלַהֲתֵטְמָא בְּמַת וּבִשְׂאָר טְמָאוֹת מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן יְכוּלִין לְקַבֵּל הָרִי הֵן מִתְטַמְּאִין בְּמִדְרַס שֶׁעֲדִין הֵן רְאוּיִין לְמִדְרַס. אֲבָל כָּלִים שֶׁעָקַר עֲשִׂיתָן לְקַבְּלָהּ בְּלִבָּד כְּגוֹן הַחֲמַת וְהַתוֹרְמִיל אִם הֵיוּ גְדוּלִים כְּדִי שֶׁיְהִיוּ רְאוּיִין לִישֵׁב עָלֵיהֶן הוֹאִיל וְיוֹשְׁבֵין עָלֵיהֶן מִפְּנֵי גְדֻלָּתָן הֵן מִתְטַמְּאִין בְּמִדְרַס כָּל זָמַן שֶׁהֵן שְׁלָמִין נִפְחָתוּ אַף עַל פִּי שֶׁאֶפְשָׁר עֲדִין לִישֵׁב עָלֵיהֶן אִין מִתְטַמְּאִין בְּמִדְרַס שֶׁעָקַר עֲשִׂיתָן לְקַבְּלָהּ בְּלִבָּד הוֹאִיל וּבְטָלוּ מִלְקַבֵּל טְהָרוּ מְלַהֲתֵטְמָא לֹא בְּמִדְרַס וְלֹא בִשְׂאָר טְמָאוֹת. וְכַמָּה הוּא שְׁעוּרָן וְיִהְיוּ רְאוּיִין לְמִדְרַס הַחֲמַת שְׁבַעָה קַבִּין וְהִילְקוּט חֲמִשָּׁה וְהַקְלָסְתֵּר שְׁתוּלִין בּוֹ הַשְּׁעוּרִים בְּרֹאשׁ הַבְּהֵמָה אַרְבָּעָה וְהַכָּרִיתִית שְׁמַעְרִין בָּהּ הַפִּים סָאָה. פְּחוֹת מִשְׁעוּרֵין אֵלוֹ אֵינָן רְאוּיִין לְמִדְרַס וְאִין דֶּרֶךְ הָעַם לִישֵׁב עָלֵיהֶן. נִפְחָתוּ וְצָרַר מְקוֹם הַפְּחָת הָרִי הֵן טְהוֹרִין וְכֹאֵלוֹ לֹא קָשָׁר מְקוֹם הַפְּחָת. וְכָל

הַחֲמֻטוֹת שֶׁנִּפְחָתוּ וְצָרְרוּ טְהוֹרוֹת חוּץ מִשָּׁל עֲרֻבֵיִם מִפְּנֵי שְׂפָדָה
הוּא דֶרֶךְ תְּמִיד לְצָרְרוֹ. וְחֻמַּת חֲלִילִין אֵין מִתְּטַמֵּא בְּמִדְרָס
שְׁהָרֵי אֵינָה רְאוּיָה לְמִדְרָס :

כסף משנה כלים שעיקר עשייתן לקבלה וכו'. ריש פ"ב דכלים הכרים
והכסתות שנפחתו הרי אלו טמאים מדרס ופירש שם רבינו שאלו הכלים
כאילו נעשו מתחילה לשני דברים יחד להיותה מכלי קיבול ולישב עליה ולזה
כאשר נפחתו ויצאו מדין כלי קיבול ונטהרו מטומאת שרץ הנה נשאר בדין
המשכב ויטמאו במדרס ופירוש מרצופין אלפרגא"ש. ומה שכתב אבל כלים
שעיקר עשייתן לקבלה בלבד עד סאה. ג"ז שם נפחתו וכו': וכל החמתות
שנפחתו וכו'. [פכ"ו מ"ד] וכת"ק: וחמת חלילין וכו'. בפרק כ':

הלכות כלים - פרק חמשה ועשרים

א כָּל פְּשוּטֵי כְּלֵי עֵץ הָעֲשׂוּיִין לִישִׁיבָה אוֹ לְשִׁכִּיבָה אוֹ לְרִכִּיבָה
מִתְּטַמֵּאִין בְּמִדְרָס כְּגוֹן הַמָּטָה וְהַכֶּסֶא וְכִיּוֹצֵא בָהֶן :

כסף משנה כל פשוטי כלי עץ וכו'. תורת כהנים :

ב הַמָּטָה וְהַכֶּסֶא וְהַכֶּסֶת שֶׁל מֵת וְכֶסֶא שֶׁל כֶּלֶה וּמִשְׁבֵּר שֶׁל חֲזֵה
וְכֶסֶא שֶׁל כּוּבֵס שְׁכוּבֵס עָלָיו אֶת הַכֶּלִים וְכֶסֶא שֶׁל קָטָן שֵׁישׁ לוֹ
רְגָלִים אֶף עַל פִּי שְׂאִין בּוֹ גְבֵה טֶפַח כָּל אֵלוֹ מִתְּטַמֵּאִין בְּמִדְרָס :

כסף משנה המטה והכר וכו' עד את הכלים. פרק כ"ג ופירש רבינו שמשון של
מת המיוחדים למת והטעם שהם טמאים מדרס מפרש בתוספתא מפני
שהנשים יושבות עליהם ומבכות מתיהם. ומשבר של חיה עשו לישב עליו בעת
הלידה וכסא של כובס שהוא כובס עליו את הכלים רבינו ור"ש פירשו שהוא
מכבש ולפי דבריהם יהיה טמא מדרס מפני שיושב עליו כשהכלים בתוכו
להדקו כדי שיכבשו הכלים ועל מה שפירש רש"י בפרק רבי עקיבא (דף פ"ח

ע"ב) שהוא דף ארוכה מנוקבת נקבים הרבה [ומאספים עליה בגדים] ומניח מוגמר תחתיה והבגדים מתגמרים צריך לומר שכשמאספים עליה בגדים יושב עליה. ודע דמתניתין הכי איתא כסא של כלה וכו' אמר רבי יוסי אין בהם משום מושב ואף על גב דבמתניתין הכא ליכא מאן דפליג עליה משמע לרבינו דכיון דמשמא דיחידאה קאמר לה פליגי עליה רבים ועוד דמתניתין ספכ"ב דכסא של כלה שניטלו חפוי בפשטא פליגא ארבי יוסי: **ומה שכתב וכסא של קטן וכו' בפרק כ"ג:**

א כסא של ברזל שעושין בבית הכסא והעור נתון עליו הרי הוא מתטמא במדרס ובשאר טמאות. הפריש **ב** עור המחפה על הברזל העור מתטמא במדרס והברזל מתטמא בשאר טמאות אבל לא במדרס:

ההראב"ד עור המחופה על הברזל. א"א נראה לי בשנטמא כשהוא מחובר קאמר ויש בו כשיעור אבל הברזל טהור מן המדרס שעליו אבל לא טהור משאר טומאות דאי לכתחילה קאמר ברזל טמא בשאר טומאות פשיטא ועור נמי אם יש בו כשיעור פשיטא ואי לית ביה כשיעור אמאי טמא מדרס:

ד טרסקל של גמי וכיוצא בו המחפה בעור מתטמא במדרס ובשאר טמאות. הפריש העור מעליו העור מתטמא במדרס אבל הטרסקל טהור מכלום שהרי נעשה כשברי כלים:

ה ספסליו שבמרחץ ששתי רגליו של עץ מתטמא במדרס. היתה אחת של עץ ואחת של שיש אינו מקבל טמאה:

כסף משנה (ג-ה) כסא של ברזל וכו' עד ואחת של שיש אינו מקבל טומאה. בספכ"ב ופירוש טרסקל סל: **כתב** הראב"ד הפריש העור המחופה על הברזל וכו'. א"א נ"ל בשנטמא כשהוא מחובר קאמר וכו'. ואני אומר פירוש הראב"ד יפה הוא אבל מדברי רבינו נראה שהוא מפרש כפירוש האחר שכתב מתטמא דמשמעו מקבל טומאה ומה שהוקשה להראב"ד על אותו פירוש יש לומר דסד"א דכיון דהופרש העור מן ברזל ה"ל ככלי שנשבר ולא יטמא לא זה ולא זה קמ"ל:

י נְסָרִים שְׁבַמְרֹחַץ שְׁשֻׁגְמוֹן אֵינָן מְקַבְּלִין טְמֵאָה שְׁאֵינָן עֲשׂוּיִין לִישִׁיבָה אֶלָּא כְּדִי שְׂיִהְלְכוּ הַמַּיִם תַּחְתִּיהֶן :

כסף משנה ומ"ש נסרים שבמרחץ וכו'. שם וכחכמים ופירש רבינו ששגמן כמו שעמן והוא הגמי והכוונה בזה כי כאשר חיברן בשעם עד ששבו לוח אחד הבלנים ישבו עליהם והמים ילכו תחתיהם אומרים חכמים שהם לא יטמאו במדרס הזב מפני שאינם עשויים לכוונה שישבו עליהם אלא שילכו המים תחתיהם :

י הַפְּלִפְלָה וְהַסֵּל שְׁמִלְאָן תָּבֵן אוּ מוֹכִין אֶף עַל פִּי שְׁהִתְקִינָן לִישִׁיבָה אֵינָן מְקַבְּלִין טְמֵאָת מְדָרְס שְׁאֵינָן רְאוּיִין לִישִׁיבָה. וְאִם סִרְגָּן בְּגָמִי אוּ בְּמִשְׁיחָה עַל פִּיהֶן מִתְטַמְּאִין בְּמְדָרְס :

כסף משנה הכלכלה והסל וכו'. בספכ"ב :

ח קוֹרֵת בֵּית הַבַּד שְׁעָשָׂה רֵאשָׁה הָאֶחָד כֶּסֶא אֵינָן מִתְטַמְּא בְּמְדָרְס מִפְּנֵי שְׁאוּמְרִין לוֹ עֲמוּד וְנִעְשָׂה מְלֹאכְתָּנוּ. אֲבָל אִם קָבַע אֶת הַכֶּסֶא בְּקוֹרֵת בֵּית הַבַּד הַכֶּסֶא מִתְטַמְּא בְּמְדָרְס וְאִם דָּרַס הַזָּב עַל הַקּוֹרָה לֹא נִטְמָא הַכֶּסֶא. וְכֵן אִם קָבַע הַכֶּסֶא בְּקוֹרָה גְּדוּלָּה אוּ עָשָׂה רֵאשׁ הַקּוֹרָה הַגְּדוּלָּה כֶּסֶא אֵין טְמֵא אֶלָּא מְקוּם הַכֶּסֶא בְּלֶבֶד וּשְׁאָר הַקּוֹרָה טְהוֹר. וְכֵן הַדִּין בְּכֶסֶא שְׁקָבְעוּ בְּעֶרְבָה שֶׁהוּא טְהוֹר :

כסף משנה קורות בית הבד שעשה ראשה האחד כסא וכו'. בפכ"ב כסא אין טמא אלא מקומו קבעו בקורת בית הבד טמא ואינו חיבור לה עשה בראשה כסא טהור מפני שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו : ומ"ש וכן אם קבע הכסא בקורה גדולה וכו' וכן הדין בכסא שקבעו בעריבה וכו'. בפכ"ב כסא שקבעו בעריבה בית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין וידוע דהלכה כבית הלל וא"ת מ"ש מכסא שקבעו בקורת בית הבד שהוא טמא ויש לומר דהאי נמי הכסא טמא ולא אמרו בית הלל מטהרים אלא לענין שאינו חיבור לה שאם נטמאת העריבה לא נטמא הכסא :

ט קצת הקורה שמתקן המסתת את האבן לישב עליו הרי מקום ישיבתו מתטמא במדרס. ומקום ישיבה שאחורי הקרון טהור שאינה אלא ישיבת צער:

כסף משנה קצת הקורה וכו'. בפרק כ"ב ישיבת הסתת טמאה מדרס. ומ"ש ומקום ישיבה שאחורי הקרון וכו'. תוספתא פ"א דב"ב דמסכת כלים:

י ראשי כלונסות שיושבין עליהן האמנין ושפין את האבנים וכיוצא בהן טהורין. וכן כפת של תמרה שהוא יושב עליו אפלו גבוה טפח טהור שאין זה כלי. וכן בול של עץ אף על פי שסרקו וכרכמו ועשאהו פנים לשער וכיוצא בו אינו כלי ולא מקבל טמאה עד שיחק בו:

כסף משנה ראשי כלונסות וכו'. תוספתא פרק ב' דב"ב שם. ומ"ש וכן כופת של תמרה וכו'. תוספתא דכלים שם כופת חלק שאין בו גובה טפח טהור ושיש בו גובה טפח רבי מאיר ורבי שמעון מטמאים רבי יוסי ורבי אלעזר ברבי צדוק מטהרים ומשמע התם דהלכה כמטהרים ופירוש כופת חתיכת עץ. ומה שכתב וכן בול של עץ וכו'. משנה פכ"ב דכלים כופת שסירקו וכרכמו ועשאו פנים רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרים עד שיחוק בו ובול הוא חתיכת עץ מלשון לבול עץ אסגוד [\(ישעיה מ"ד\)](#):

יא ראשי כלונסות החקוקין אם חקקו לדעת מקבלין טמאה. מצאן חקוקין אם חשב עליהן מקבלין טמאה מכאן ולהבא ואם חשב עליהן חרש שוטה וקטן או אדם שאינן שלו טהורין. וכן כל כיוצא בהן מדברים שאינן מקבלין טמאה אלא במחשבה שאין לה מחשבה מועלת אלא מחשבת בעלים שהן בני דעה:

כסף משנה ראשי כלונסאות החקוקין עד טהורים. תוספתא פ"ב דב"ב:

יב העושה כפה מן השאור ויבשה ויחדה לישיבה הרי בטלה מתורת אכל ומתטמאה במדרס שהרי משמשת תשמישי העץ:

יג מחצלת הקש מתטמאה במדרס ושל קנים ושל חלף טהורה מפני שאינה ראויה למדרס. ושאר המחצלות אם עשאה לשכיבה מקבלת טמאה לעשאה לסכוד טהורה. עשאה סתם גדולה סתמה לסכוד קטנה סתמה לשכיבה:

כסף משנה (יב-יג) העושה כפה וכו' מחצלת וכו'. בספ"ז מחצלת הקש ר"ע מטמא ור"י בן נורי מטהר והלכה כר"ע מחבירו ותנן תו התם של קנים ושל חלף טהורה ומפרש כאן רבינו דהיינו לומר שהיא טהורה מן המדרס וז"ל הטעם מפני שמתוך שהיא קשה אינה ראויה לשכיבה ובפ"י המשנה כתב רבינו דטהורה מטומאת שרץ קאמר אבל טמאה מדרס ומ"ש כאן נ"ל עיקר. ומ"ש ושאר המחצלות וכו'. בספ"ק דסוכה (דף כ') וכת"ק:

יד מחצלת שעשה לה קנים לארפה טמאה מדרס שעדין ראויה לשכיבה. עשאה כמין פי טהורה. עשה לה קנים לרחפה אם אין בין קנה לחברו ארבעה טפחים טהורה. נחלקה לרחפה עדין מקבלת טמאה. לארפה נשתירו בה שלשה מעדנים של ששה טפחים עדין היא ראויה למדרס ומתטמאה. פחות מכאן טהורה. וכן אם התיר ראשי מעדנים טהורה. ואף טמאת מדרס לא תקבל המחצלת עד שתגמר מלאכתה ותתנקב כמו שבארנו:

כסף משנה מחצלת שעשה לה קנים וכו'. בסוף פרק כ' מחצלת שעשה לה קנים לארכה טהורה וחכמים אומרים עד שיעשה כמין כי פירוש כשעשה קנים לארכה אינה ראויה לשכיבה שהקנים מזיקים לשוכב ולפיכך היא טהורה וחכ"א עד שימשוך הקנים עליו משלשה צדדין על דמיון כי יונית כן כתב רבינו בפירוש המשנה. ומה שכתב כאן כעין גאם ט"ס הוא וצריך להגיה כמין כי וידוע דהלכה כחכמים. ומ"ש נחלקה לרחבה וכו'. שם ודלא כר"י דיחידאה הוא. ומה שכתב לאורכה וכו' עד ותתנקב. שם ופירש שם רבינו ראשי מעדנים הן קצות הקשרים הגדולים אשר יקשרו בקצות החבל אשר יארגו בהם המחצלות ויחבר הקנים וכאשר התיר קצות החבל הנה כבר נשרו כולם ושבו בדמיון קנים מפורדים ולזה לא תטמא. ומ"ש כמו שביארנו הוא בפ"ה:

טו תָּבֵה שְׁפִתְחָה מְלַמְעָלָה טְהוֹרָה מִן הַמְדָרְס שְׁאִינָה רְאוּיָה לְיֹשֵׁב עָלֶיהָ. וּמִקְבָּלַת שְׁאָר טְמָאוֹת. פְּתִיחָה מְצֻדָה טְמָאָה בְּמְדָרְס וּבְשְׁאָר טְמָאוֹת :

כסף משנה תיבה שפתחה וכו' פתחה מצדה וכו'. בספ"י ט :

טז עֲגָלָה שֶׁל קָטָן מִתְטַמָּאָה בְּמְדָרְס שְׁהָרִי נִשְׁעָן עָלֶיהָ :

כסף משנה עגלה של קטן וכו'. משנה בספ"ב דיו"ט (דף כ"ג):

יז מִקַּל שֶׁל זְקָנִים טְהוֹר מְכָלוּם שְׁאִינֹ אֶלָּא לְסִיעַ :

כסף משנה מקל של זקנים וכו'. בס"פ במה אשה (דף ס"ז) מפרש רבא טעמא דטהור משום דלתרוצא עבידא ופירש"י לתקן פסיעותיו ולזקוף קומה מפני שרגליו ושוקיו רותתות ולא לסמיכת כל גופו :

יח סְנַדְל שֶׁל סִידִין וְהוּא סְנַדְל שֶׁל עֵץ מִתְטַמָּא בְּמְדָרְס מִפְּנֵי שְׁהַסִּיד פְּעָמִים מְטִיל בּוֹ עַד שְׁמַגִּיעַ לְבֵיתוֹ :

כסף משנה סנדל של סיידין וכו'. בפרק ג' דעדיות סנדל של סיידין ר"ע מטמא וחכמים מטהרים ופסק רבינו כר"ע משום דאמרינן בסוף פרק במה אשה (דף ס"ו) דר"מ סבר כוותיה ורבי יוסי או ר"י בן נורי פליג עליה אי"כ הו"ל ר"ע ור"מ רבים ופירש"י סנדל של סיידין מוכרי סיד וכשמתעסקין בו נועלים אותו ושל עץ הוא מפני שהסיד שורף העור ומקשה בגמרא טמא מדרס הא לאו להילוכא עבידי אמר רב אחא בר רב עולא שכן הסייד מטייל בו עד שמגיע לביתו :

יט קַב שֶׁל קִטְעַ שְׁיֵשׁ בּוֹ בֵּית קַבּוּל כְּתִיתִין מִתְטַמָּא בְּשְׁאָר טְמָאוֹת מִפְּנֵי בֵּית קַבּוּלוֹ. וּמִתְטַמָּא בְּמְדָרְס שְׁהָרִי נִשְׁעָן עָלָיו :

כסף משנה קב של קיטע וכו'. משנה סוף פרק במה אשה. ומ"ש ומתטמא במדרס. שם כרבא :

ב וְאֵלֹהֵי טִמְאֵיִן מְשׁוּמֵי מְרֻכָּב. מְרַדְעַת שֶׁל חֲמוֹר. וְטַפִּיטוֹן שֶׁל סוּס. וְכַר הַגִּמְלָה. * וְאַכְפֵּי שֶׁל נְאֻקָּה וְכָל פִּיּוּצָא בְּהֵן. הַלּוּחֹת שֶׁמִּנְיָחִין עַל גְּבֵי הַחֲמוֹר וְאַחַר כֶּף נֹתְנִין עָלָיו הַמְּשֻׂאוֹי טְהוֹרוֹת וְאִם הִיָּתָה רְאוּיָה לְמְרַכָּב טִמְאָה :

ההראב"ד ואוכף של נאקה. א"א אוכף של נאקה דברי הכל טמא מושב עיין במשנה ולא חילקו אלא בטפיטון של סוס :

כסף משנה ואלו טמאים משום מרכב וכו'. בפרק כ"ג דכלים אלו טמאים משום מרכב זירוז האשקלוני ומדוכה המדית ועביט של גמל וטפיטון של סוס ר"י אומר טפיטון של סוס טמא משום מושב מפני שעומדין עליו בקומפון אבל אוכף של נאקה טמא ומשמע לרבינו דמדוכה המדית היינו מרדעת החמור. כתב הראב"ד א"א אוכף של נאקה וכו'. ואמת שרבינו בפירוש המשנה פירש כהראב"ד אבל אין הפירוש ההוא מוכרח וכבר אפשר לפרש דמאי דקתני אבל אוכף של נאקה טמא רבי יוסי קאמר לה דמודה רבי יוסי בשל נאקה שאינו מיוחד אלא לרכיבה וכבר כתב הר"ר עובדיה ז"ל שרבותיו פירשו כן וזהו פירוש של רבינו כאן :

הלכות כלים - פרק ששה ועשרים

א כְּלֵי יַעַץ הָרְאוּי לְמַדְרָס שֶׁקִּבְעוּ בְּכֶתֶל בְּתוֹךְ הַבְּנָן. קִבְעוּ בְּכֶתֶל וְלֹא בְּנֵה עַל גְּבֵי אוֹ בְּנֵה עַל גְּבֵי וְלֹא קִבְעוּ עֲדִין מִתְּטַמָּא בְּמַדְרָס כְּשֶׁהִיא. קִבְעוּ בְּמִסְמְרִים וּבְנֵה עָלָיו טְהוֹר. וְכֵן מִפָּךְ שֶׁנִּתְּנוּ עַל גְּבֵי הַקּוֹרוֹת קִבְעוּ וְלֹא נִתְּנוּ עָלָיו אֶת הַמְּעֻזִּיבָה אוֹ שֶׁנִּתְּנוּ עָלָיו אֶת הַמְּעֻזִּיבָה וְלֹא קִבְעוּ מִתְּטַמָּא בְּמַדְרָס. קִבְעוּ וְנִתְּנוּ עָלָיו אֶת הַמְּעֻזִּיבָה טְהוֹר :

כסף משנה כלי עץ וכו'. בפרק כ' כופת שקבעו בנדבך וכו' עד ונתן עליו את המעזיבה טהור אך מה שכתב קבעו במסמרים וכו' אינו במשנה אבל נלמד הוא מסברא דעדיף מקבעו בבנין:

ב ספסל שנטל אחד מראשיו עדין הוא ראוי למדרס. נטל השני טהור. ואם יש בו גבה טפח מתטמא במדרס:

כסף משנה ספסל שניטל אחד מראשיו וכו'. בפכ"ב אלא שגירסת המשנה בניטל אחד מראשיו טהור וצ"ע וטעמא דאם יש בו גובה טפח טמא משום דאז ראוי לישוב עליו ובפחות מטפח הוי כיושב על הקרקע:

ג כסא של פלה שנטלו חפוייו טהור ואם לא היו חפוייו יוצאים ונטלו עדין הוא ראוי למדרס שכן דרכו להיות מטהו על צדו ויושב עליו:

כסף משנה כסא של כלה וכו'. שם וכבית הלל ופר"ש חיפוייו לשון חפי פותחת כמין שינים יוצאים מכל צד כדי שישמכו עליהם ובי"ה מטהרים משום דלא חזי לכלה והוה כנשבר. ומ"ש ואם לא היו חיפוייו יוצאים וכו'. שם פירוש מחברים ד' נסרים יחד כמין תיבה בלי כיסוי ושולים ומניחים עליו שלשה נסרים זה בצד זה ונקראים חיפויים ויושבים עליהם וכשאינם בולטים מן הכסא מכל צד דרכו מתחלתו להיות מטהו על צדו ויושב עליו:

ד כסא שנטלו חפוייו ועדין הוא ראוי לשיבה מתטמא. נטלו שנים מחפוייו זה בצד זה טהור:

כסף משנה כסא שניטלו חיפוייו וכו'. נראה שזהו פירוש מה ששנו שם כסא שנטל חפוי האמצעית והחיצונים קיימים טמא ניטלו החיצונים והאמצעי קיים טמא. ומה שכתב ניטלו שנים מחפוייו זה בצד זה טהור. שם וכחכמים:

ה שדה שנטל העליון שלה טמאה מפני התחתון שהיא ראוי למדרס. נטל התחתון טמאה מפני העליון. נטלו שתיהן הרי הדפין טהורין:

כסף משנה שידה שניטל העליון וכו' עד טהורים. שם וכחכמים :

1 תבה שנפחתה מצדה מתטמאה במדרס ובשאר טמאות מפני שראויה אף לישיבה והכל יושבין עליה. נפחתה מלמעלה טהורה מן המדרס שהרי אינה ראויה לישיבה ומתטמאה בשאר טמאות שעדין היא מקבלת. נפחתה מלמטה טהורה מכל טמאות אף על פי שאפשר לישוב עליה בכסא מפני שעקר מעשיה לקבלה וכבר בטל העקר. והמגורות שלה מתטמאות ואינן חבור לה. וכן משפלת שנפחתה מלקבל רמונים אף על פי שראויה למדרס הרי היא טהורה מכלום מפני שעקר מעשיה לקבלה והואיל ובטל העקר בטלה הטפלה :

כסף משנה תיבה שנפחתה מצדה וכו' עד בטלה הטפלה. ספ"ט :

2 ערבה של עץ שמגבלין בה הבנין או את הגפסים אף על פי שמקבלת שאר טמאות אינה מתטמאה במדרס. ושלשין בה את הבצק שמחזקת משני לוגין ועד תשעה קבין שנסדקה עד שאינו יכול לרחץ בה רגלו אחת מפני הסדק הרי זו מתטמאה במדרס שסתמה שכופתה ויושב עליה לפי גדלה * וסדק שלה. הניחה בגשמים עד שנתפחה ונסתם הסדק אינה מתטמאה במדרס שהרי היא ראויה ללוש בה ותחלת מעשיה ללוש בה ומקבלת שאר טמאות. חזר והניחה בקדים ונפתח הסדק חזרה לקבל טמאת מדרס וטהורה משאר טמאות :

ההראב"ד וסדק שלה. א"א אין דרך התוספתא כן אלא שנסדקה ולא ניקבה במוציא זית עדיין טמאה טומאת מת ואם חישוב עליה לישיבה טמאה אף מדרס כדעת רבי ואם ניקבה כמוציא רמון אף על פי שחישוב עליה טהור מכלום עד שיעשה בה מעשה לישיבה דלא כרבי ודלא כר"ע ואם היתה מחזקת יותר מתשעה קבין צריך שיקצע בה לישיבה ודלא כר"ע והקיצוע הוא מעשה גדול להפנת ישיבה זו היא דרך התוספתא ושאר דבריו רוח :

כסף משנה עריבה של עץ וכו'. בפ"כ עריבת פיסונות בש"א מדרס ובה"א טמא מת כלומר ולא מדרס. ומ"ש ושלשין בה את הבצק שמחזקת משני לוגין וכו'. גם זה שם עריבה משני לוגין עד תשעה קבין שנסדקה טמאה מדרס. ומ"ש עד שאינו יכול לרחוץ בה רגלו אחת וכו'. תוספתא פרק י"ח דכלים אלא שנראה שכתובה בשיבוש: ומה שכתב הניחה בגשמים וכו' עד וטהורה משאר טומאות. משנה פרק כ' דכלים: כתב הראב"ד לפי גודלה וסדק שלה א"א אין דרך התוספתא כן וכו'. ורבינו לפי שראה דברי התוספתא כמעורבין לא חש לכתבה:

ח ערבה גדולה שהיא יתר על תשעה קבין שנפחתה מלקבל רמונים והכינה לישובה הרי זו טהורה אף מטמאת מדרס עד שיקציע שאין המחשבה מועלת בערבה גדולה שנפחתה עד שיעשה בה מעשה. עשאה אבוס לבהמה אף על פי שקבעה בכתל טמאה בכל הטמאות:

כסף משנה עריבה גדולה וכו' עד בכל הטומאות. שם וכחכמים:

ט מטא שניטלו שתי ארכות שלה אחר שנטמאת ועשה לה ארכות חדשות ולא שנה את הנקבים ונשברו החדשות עדן היא בטמאתה. נשתברו הישנות טהורה שהכל הולך אחר הישנות:

כסף משנה מטא שניטלו שתי ארוכות שלה וכו' עד שהכל הולך אחר הישנות. פי"ט:

י מטא שהיתה טמאה מדרס ונטלה קצרה ושתי כרעים עדן היא בטמאתה שעדן צורת המטה עומדת. נטלה ארכה ושתי כרעים טהורה:

יא קצץ שתי לשונות של מטא באלקסון או שקצץ שתי כרעים טפח על טפח באלקסון או שמעטן פחות מטפח הרי זו נשברה וטהורה. נשברה ארכה ותקנה עדן היא אב טמאה כשהיתה.

נְשַׁבְּרָה הָאֲרָכָה הַשְּׁנֵיָה וְתִקְנָה טְהוֹרָה מִן הַמְדָּרְס אֲבָל טְמֵאָה
מִגַּע מְדָרְס. לֹא הִסְפִּיק לְתַקֵּן אֶת הָרֵאשׁוֹנָה עַד שֶׁנִּשְׁבְּרָה
הַשְּׁנֵיָה טְהוֹרָה:

יב מָטָה שֶׁהֵיְתָה טְמֵאָה מְדָרְס אוֹ בְּשֶׁאֵר טְמֵאוֹת וְנִגְנַב חֲצִיָּה
אוֹ אֶבֶד חֲצִיָּה אוֹ שֶׁחֲלָקוּהָ אַחִין אוֹ שֶׁתְּפִין הָרִי זוֹ טְהוֹרָה
שֶׁהָרִי זֶה כְּכֹלִי שֶׁנִּשְׁבְּרָה. הַחֲזִירוּהָ מִקְבֵּלֶת טְמֵאָה מִכָּאן וּלְהֵבֵא.
הָרִי זֶה דוֹמָה לְמִי שֶׁעָשָׂה כְּלִי אֶחָד מִשְׁבְּרֵי כְּלִים שֶׁנִּטְמָא שֶׁהוּא
טְהוֹר וּמִקְבֵּל טְמֵאָה לְהֵבֵא:

כסף משנה (י-יב) מטה שהיתה טמאה מדרס וכו' עד להבא. פי"ח וכת"ק
דרבי נחמיה:

יג מָטָה שֶׁנִּפְרְקוּ אֵיבָרֶיהָ אִם נִשְׁבְּרָה אֲרָכָה וְשִׁתִּי כְּרַעִים אוֹ
קִצְרָה וְשִׁתִּי כְּרַעִים הָרִי אֵלּוֹ מִתְּטֵמְאִין * מִפְּנֵי שְׂרָאוּיִין לְסִמְכוֹן
בְּכֶתֶל וְלִישׁוֹן עָלֶיהֶן:

ההראב"ד מפני שראויין לסומכן. א"א זה לדעת רבי נחמיה ודלא כרבנן עיין
במשנה פי"ח ועוד קשה דידיה אדידיה ולמעלה לא כתב כן:

כסף משנה מטה שנפרקו איבריה וכו'. בפי"ח דכלים מטה מיטמאה חבילה
ומיטהרת חבילה דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים מיטמאה איברים
ומיטהרת איברים ובפ"ק דסוכה עלה י"ו מייתי לה וקאמר עלה מאי ניהו
אמר רב חנן אמר רבי ארוכה ושתי כרעיים קצרה ושתי כרעיים למאי חזו
למסמכינהו אגודא ולמיתב עליהו ומישדא אשלי ופירש רש"י למסמכינהו
אגודא לקרבן אצל הכותל הרחב כמלא רוחב מטה ונותן עצים מן הכרעיים
ולכותל למראשותיה ולמרגלותיה ומישדא אשלי ונותן חבלים ומסרג וראוי
למשכב ומטמא מדרס: **וכתב** הראב"ד מפני שראויין לסמכן א"א זה לדעת
רבי נחמיה וכו'. כלומר משיג על רבינו שפסק כאן כרבי נחמיה שהוא יחידאה
כלומר דהאי פלוגתא שייכא בדברי נחמיה ות"ק שכתבתי בסמוך ואי מהא
לא הוה קשיא דאיכא למימר כיון דחכמים דר"א סברי כרבי נחמיה נקטינן
כוותייהו אבל מ"ש דקשיא דידיה אדידיה קשיא דלעיל בסמוך פסק כתנא
קמא דרבי נחמיה והכא פסק כרבי נחמיה וי"ל שרבינו סובר דלא שייכא האי
פלוגתא בהאי פלוגתא דפלוגתא דת"ק ורבי נחמיה כשהיתה המטה טמאה

מדרס ובהא הלכה כת"ק דמטהר בניטלה ארוכה ושתי כרעיים דכיון שאין צורת המטה עומד אזלא לה טומאה ופלוגתא דרבי אליעזר וחכמים במטה טהורה וקאמרי חכמים שאע"פ שניטלה ארוכה ושתי כרעיים מקבלת טומאה מפני שראויים לסמכן ולישן ולישנא דרבינו דייק הכי בהדיא ולישנא דמתניתין נמי דייקא הכי דגבי פלוגתא דרבי נחמיה קתני מטה שהיתה טמאה מדרס וגבי פלוגתא דר"א קתני מטה מיטמאת איברים :

יד מְטָה שְׁנֵטְמַאת כְּלָה אִם הִטְבִּילָה אֵיבָרִים אֵיבָרִים טְהוֹרָה :

כסף משנה מטה שנטמאת כולה וכו'. משנה סוף פרק י"ח וכחכמים וסוכה (דף י"ו) :

טו הַמְפָּרֵק אֶת הַמְטָה לְהִטְבִּילָה הַנוֹגֵעַ בְּחֻבְלִים שְׁלָה טְהוֹר :

כסף משנה המפרק את המטה וכו'. ריש פרק י"ט שם :

הלכות כלים - פרק שבעה ועשרים

א שְׁלֹשׁ תִּבּוֹת הֵן. תִּבָּה שֶׁנִּפְחָתָה מִצְדָּה טִמְאָה מִדָּרָס. מִלְמַעְלָה טִמְאָה טִמְאָה מֵת. וְהִבְאָה בְּמִדָּה טְהוֹרָה מְכֻלוּם :

כסף משנה שלש תיבות הן וכו' עד (הלכה ט"ו) ושעושיין לשחק בה לשותי שכר טהורה מכלום. הכל בפרק כ"ד וכתב שם רבינו לא יעלם ממך בכל זה הפרק השרש שקדם זכרו והוא אמרם כל הטמא מדרס מיטמא טמא מת [וכאשר יאמר טמא טמא מת הכוונה שלא יטמא מדרס] וכו' אבל יטמא במת ובשאר טומאות וכן פירש"י בפרק רבי עקיבא. ופירש עוד בקתדרא קצרה ומוקפת מג' צדדין טמא מדרס שלישיבה היא מיוחדת. כמטה שהיא ארוכה ומתחתיה מקבלת גמעה של עור שאין בה שום נקב ואינה מיוחדת לשישיבה. ושל אבנים העשויה להוליך בה אבנים טהורה מכלום אינה מקבלת שום טומאה לפי

שפרוצה מתחתיה נקבים גדולים ולא כל כלי הוא דכל הכלים שיעורן ברמונים עכ"ל: **והבאה במדה** היינו שמחזקת ארבעים סאה בלח שהם כוריים ביבש כדאיתא בפרק ט"ו ממסכת כלים. **ודין תיבה שנפחתה מצדה טמאה אף מדרס** שהרי ראויה לשכב עליה. **מלמעלה טמאה טמא מת** ולא מדרס לפי שאם בא לישב עליה אומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו:

ב **שֶׁלֶשׁ עֲרֵבוֹת הֵן. עֲרֵבָה מְשֻׁנֵי לֹגִין וְעַד תְּשֻׁעָה קָבִין *** שְׁנִסְדָּקָה טְמֵאָה מְדָרְס. שְׁלֵמָה טְמֵאָה טְמֵאָה מֵת. וְהִבָּאָה בְּמִדָּה טְהוֹרָה מְכֻלוֹם:

ההראב"ד **שנסדקה טמאה.** א"א והוא שחשב עליה לשיבה כדעת רבי דפליג עליה דרבי יוסי בר"י כדכתבין לעיל:

ג **שֶׁלֶשׁ עֲגָלוֹת הֵן. הָעֲשׂוּיָה כְּקִתְדָרָה טְמֵאָה מְדָרְס. כְּמֵטָה טְמֵאָה טְמֵאָה מֵת. וְשֵׁל אֲבָנִים טְהוֹרָה מְכֻלוֹם:**

ד **שֶׁלֶשָׁה תְּרִיסִין הֵן. תְּרִיס הַכְּפוּף טְמֵאָה מְדָרְס. וְשִׁמְשֻׁחִין בּוֹ בְּקִמְפוֹן טְמֵאָה מֵת. וְדִיצַת הָעֲרָבִים טְהוֹרָה מְכֻלוֹם. לְפִי שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה לְצוּרָה בְּלֶבֶד וְאִינָה מְשֻׁמְשֵׁי אָדָם וְכָל כָּלִי שֶׁאִינוֹ מְשֻׁמְשֵׁי אָדָם אִינוֹ מְקַבֵּל טְמֵאָה כָּל עֵקֶר:**

כסף משנה **ודין תריס הכפוף** הוא תריס גדול שמקיף את האדם משלש רוחותיו טמא מדרס מפני ששוכבים עליו במלחמה. **שמשחקים בו בקונפין** כלומר פארה אישגריימיר והוא קטן ואינו ראוי לשכב עליו. **דיצת הערביים** הוא קטן ביותר והערביים עושים לדיצה ושמחה ואינו כלי של תשמיש וזהו שכתב רבינו **לפי שהיא עשויה לצורה:**

ה **שֶׁלֶשָׁה תְּרַבּוּסִין שֶׁל עוֹר הֵן. שֶׁל סְפָרִים טְמֵאָה מְדָרְס. וְשִׂאוּכָלִין עָלָיו טְמֵאָה מֵת. וְשִׁשׁוּטְחִים עָלָיו אֵת הַזֵּיתִים טְהוֹר מְכֻלוֹם *** לְפִי שֶׁאִינוֹ מְשֻׁמְשֵׁי אָדָם:

ההראב"ד **לפי שאינו ממשמשי אדם.** א"א זה הטעם מצא חן בעיניו ותולה בו כל הדברים ובכאן אינו אלא מפני שאינו עשוי אלא כדי שלא יתלכלכו

אצבעותיו בשמן העורות ודומה לו קסיה של צבעים ושל נפחים שהיא טהורה מפני שהוא לקבל את הזיעה ולא לקבלה אחרת :

כסף משנה ותרבוסיים הם כלים של עור כעין ארגזים ושל ספרים והם מקיזי דם הם גדולים והם לישיב או למזגא עלייהו והבאים להקיז ושאוכלין עליו אינו ראוי לישיב מפני שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו :

ו שְׁלֹשָׁה בְּסִיסָאוֹת הֵן. שְׁלֹפְנֵי הַמָּטָה וְשְׁלֹפְנֵי הַסּוּפְרִים טָמֵא מִדָּרֶס. שֶׁל שֶׁלְחֹן טָמֵא טָמֵא מִתּוֹ. וְשֶׁל מְגֵדֵל טָהוֹר מְכֻלוֹם לְפִי שֶׁהוּא מְקַצֵּת מְגֵדֵל וְצוּרְתּוֹ מוֹכַחַת עָלָיו :

כסף משנה בססיות הם מושבות תרגום כנו בסיסיה ושלפני מטה ושלפני סופרים הם לישיב עליהם ושל דלפקי אינו עשוי לישיבה שאין דרך לישיב לפני הדלפקי ואין הבסיס שלפניו אלא לסדר עליו התבשילין כמו על הדלפקי :

ז שְׁלֹשׁ מְטוֹת הֵן. הָעֲשׂוּיָה לְשִׁכִּיבָה טָמֵאָה מִדָּרֶס. וְשֶׁל זָגָגִים שְׁנוֹתָנִין בָּהֶם כָּלֵי זְכוּכִית טָמֵאָה טָמֵאת מִתּוֹ. וְשֶׁל סָרְגִין שְׁמִסְרָגִין עָלֶיהָ אֶת הַסְּבָכוֹת טָהוֹרָה מְכֻלוֹם לְפִי שֶׁאֵינָה מִמִּשְׁמֵשֵׁי אָדָם :

כסף משנה ומטות של זגגין שנותנין בה כלי זכוכית תמיהא לי אמאי טמאה טמא מת מאי שנא מתרבוסיין ששוטחין עליו זיתים דטהור מכלום מפני שאינו ממשמשי אדם :

ח שְׁלֹשׁ מִשְׁפְּלוֹת הֵן. שֶׁל זָבֵל טָמֵאָה מִדָּרֶס. שֶׁל תֵּבֹן טָמֵאָה טָמֵא מִתּוֹ. וְהַפְּחֻלָּץ שֶׁל גַּמְלִים טָהוֹר מְכֻלוֹם לְפִי שֶׁהַחֲבָלִים שְׁלוֹ קָשִׁים בְּיֹתֵר וְעֵבִים וְאֵינּוּ רְאוּי לְקַבֵּל תֵּבֹן וְכִיּוֹצֵא בּוֹ וְנִמְצָא שֶׁאֵין עָלָיו תוֹרֵת כָּלֵי אֶלָּא חֲבָלִים בְּלֶבֶד :

כסף משנה ומשפלות הם קופות והיה דרכן לישיב על של זבל ולא על של תבן. ופוחלץ של גמלים סבכה שטוענים על הגמלים מליאה וטהורה מכלום מפני שנקביה רחבים ביותר :

ט שְׁלֹשָׁה מִפְצִין הֵן. הָעֲשׂוּי לְיִשְׁבִּיבָה טָמֵא מִדָּרֶס. וְשֵׁל צְבָעִים שְׁמַנִּיחִין בּוֹ אֶת הַכֵּלִים טָמֵא טָמֵא מֵת. וְשֵׁל גְתוֹת שְׁנוֹתָנִין עָלָיו עֲנָבִים וּמְחַפִּין בּוֹ טְהוֹר מְכֻלּוּם לְפִי שְׂאִינוֹ מִמְשִׁמְשֵׁי אָדָם :

כסף משנה ומפצין של צבעין תמיהא לי אמאי טמא טמא מת ומי מתרבוסין ששוטחין עליו זיתים וממפץ של גתות שהם טהורים לפי שאינם ממשמשי אדם: **כתב** הראב"ד [לעיל ה"ב] עריבה מב' לוגין ועד תשעה קבין שנסדקה טמאה מדרס א"א והוא שחשב עליה לישיבה וכו'. כבר כתבתי בפרק שקודם זה שרבינו לא חשש לכתוב התוספתא מפני שהיא כמעורבת: **כתב** הראב"ד לפי שאינו ממשמשי אדם א"א זה הטעם מצא חן בעיניו וכו'. ואני אומר שמאחר שהטעם שנתן רבינו הוא צודק אם יש טעם אחר בדבר אין בכך כלום. ומה שכתב הראב"ד כדי שלא יתלכלכו אצבעותיו בשמן העורות. איני יודע מהו וצ"ע:

י שְׁלֹשׁ חֲמָתוֹת הֵן וּשְׁלֹשָׁה תוֹרְמָלִין הֵן. הַמְּקַבְּלִין כְּשַׁעוֹר טָמֵאִין מִדָּרֶס. וְכַמָּה שְׁעוֹרָן הַחֲמָת אַרְבָּעָה קָבִין וְהַתוֹרְמָלִין חֲמִשָּׁה. וְשְׂאִינָן מְקַבְּלִין כְּשַׁעוֹר טָמֵאִים טָמֵא מֵת. וְשֵׁל עוֹרוֹת הַדָּג טְהוֹר מְכֻלּוּם :

כסף משנה ומ"ש שלש חמתות וכו'. שם. ומ"ש וכמה שיעורן החמת ד' קבין והתורמיל ה'. ברפ"כ דכלים והטעם שכשהם גדולים כשיעור הזה או יותר הם משמשים מדרס עם מלאכתן אבל פחות לא. ושל עורות הדג טהור מכלום. מפני שכל כלי שנעשה מדבר הגדל בים אינו מקבל שום טומאה כדאיתא בפ"ו דכלים:

יא שְׁלֹשָׁה עוֹרוֹת הֵן. הָעֲשׂוּי לְשִׁטִּיחַ טָמֵא מִדָּרֶס. וְהָעֲשׂוּי לְתַכְרִידָּ כֵּלִים טָמֵא טָמֵא מֵת. וְשֵׁל רְצוּעוֹת וְשֵׁל סַנְדָּלִין טְהוֹר מְכֻלּוּם לְפִי שְׂאִין עָלָיו צוּרַת כְּלִי :

יב שְׁלֹשָׁה סְדִינִין הֵן. הָעֲשׂוּי לְשִׁכִּיבָה טָמֵא מִדָּרֶס. וְהָעֲשׂוּי לְפָרְכַת טָמֵא טָמֵא מֵת. וְשֵׁל צוּרוֹת שְׁעוֹשִׁין אוֹתוֹ כִּדִּי שְׂיִתְלַמֵּד מִמֶּנּוּ הַרוֹקֵם טְהוֹר מְכֻלּוּם לְפִי שְׂאִינוֹ מִמְשִׁמְשֵׁי אָדָם :

כסף משנה ומ"ש גבי שלשה סדינין העשוי לפרוכת טמא טמא מת. בסוף פירקא קמא דיום טוב (דף ד') מפרש טעמא מפני שהשמש מתחמם בו שמתעטף בשוליו יש לו תורת כלי:

יג שלש מטפחות הן. של ידים טמאה מדרס. ושל ספרים טמאה טמא מת. ושל תכריכי המית ושל נבלי בני לוי טהורה מכלום לפי שאינן ממשמשי אדם:

כסף משנה ומ"ש גבי ג' מטפחות של ידים טמאה מדרס. בירוש' פ"ח דכלאים מפרש טעמא מפני שנותנה על פי הכסת וישן עליה ושל ספרים טמאה טמא מת ואינה טמאה מדרס מפני שאין משתמשים בהם ומ"מ טמא טמא מת מפני שפעמים עושין אותה כמין תיק ונותנה בחיקו ומתחמם בה וכדרך שאמרו לענין איסור כלאים בירושלמי:

יד עור העשוי כמו יד שמכניסין בו היד והאצבעות מפני הצנה וכיוצא בהן הוא הנקרא פרקלינין. ושלשה פרקלינין הן. של צידי חיה ועוף טמא מדרס שהרי נשען עליו. ושל חגבים טמא טמא מת שנותנין בו החגבים. ושל קיציצים שבו מקיציץ פרות טהור מכלום לפי שאינן ממשמשי אדם:

כסף משנה ומ"ש גבי ג' פרקלינין של צידי חיה ועוף טמא מדרס שהרי נשען עליו. איני יודע מה צורך לו להשען עליו:

טו שלש סבכות הן. של ילדה טמאה מדרס. ושל זקנה טמאה טמא מת. * ופעושין לשחק בה לשותי שכר טהורה מכלום לפי שאינה ממשמשי אדם:

ההראב"ד ושעושין לשחק בה. א"א לשון המשנה ושל יוצאת החוץ טהורה מכלום והם הזונות שמראות את שערן והנקבים גדולים מאד ואין עליהם תורת בגד שאינה ראויה אלא לזונות והרי היא כמי שנקרעה ואינה מקבלת רוב השער והכי איתא בתוספתא:

כסף משנה ומ"ש גבי ג' סבכות הן של ילדה טמאה מדרס. אפשר שהיו באותו זמן הילדות נותנות סבכה שלהן על פי כסת וישינות עליה והזקנות לא היו נוהגות כן: **כתב** הראב"ד ושעושין לשחק בה א"א לשון המשנה ושל יוצאות החוץ טהורה מכלום וכו'. ורבינו נראה שמפרש של יוצאת החוץ (לאנשים) היוצאים מן השורה שהם שותי שכר ומשחקין קרי יוצאת החוץ וסבכה זו עשויה לשחק בה הליצנים לפני שותי שכר:

טז שְׁלֶשָׁה סַנְדְּלִין הֵן. שֶׁל אָדָם טָמֵא מִדָּרֶס. שֶׁל מִתְכַּוֵּת שֶׁל בְּהֵמָה טָמֵא טָמֵא מֵת. שֶׁל שַׁעַם וְשֶׁל צְפִירָה טְהוֹרָה מְכֻלוֹם. כָּלָלוּ שֶׁל דָּבָר כֹּל כְּלֵי שְׂאִינוֹ רְאוּי לְמִשְׁכָּב אוֹ לְמִרְכָּב אוֹ שֶׁהוּא רְאוּי וְלֹא נַעֲשָׂה [לְקַד] אֶלָּא לְמִלְאכָה אַחֲרַת הָרִי הוּא טְהוֹר מִן הַמִּדְרָס. נַעֲשָׂה לְמִלְאכָה אַחֲרַת וּמִשְׁמֵשׁ עִמָּה אֶת הַיְשִׁיבָה כְּגוֹן הַטְּלִית וְהַרְדִּיד מִתְטַמֵּא בְּמִדְרָס. וְכֹל הַמִּתְטַמֵּא בְּמִדְרָס מִתְטַמֵּא בְּמֵת וַיֵּשׁ מִתְטַמֵּא בְּמֵת וַיֵּשׁ מִתְטַמֵּא בְּמִדְרָס כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. וְכֹל הַמִּתְטַמֵּא בְּמֵת מִתְטַמֵּא בְּשָׂר אַבּוֹת הַטְּמֵאוֹת בֵּין אַבּוֹת שֶׁל תּוֹרָה בֵּין שֶׁל דְּבָרֵיהֶם וּמִתְטַמֵּאִין בְּמִשְׁקִין:

כסף משנה **שלשה סנדליו הם וכו'.** תוספתא דכלים פרק ב' דבי"ב והגירסא הנכונה של מתכת של בהמה בלא וי"ו בפיי"ד דמסכת כלים ומייתי לה בפרק במה אשה (דף נ"ט) ומקשי גמרא למאי חזי ופרש"י אי [משום בהמה הא] אין תכשיט לבהמה ומשני אמר רב ראוי לשתות בו מים במלחמה ורבי חנינא אמר ראוי לסוד בו שמן במלחמה ור"י אמר בשעה שבורח מן הקרב מניחו ברגליו ורץ על הקוצים ועל הברקנים ותמהו התוספות לר"י יטמא מדרס וצ"ל דכיון שאינו נוטלו לשום מנעל אלא להנצל מן הקוצים ומן הברקנים לא חשיב מנעל. ומ"ש של שעם ושל צפירה טהור מכלום. נראה דחדא מילתא היא של שעם שגודלים אותו בסיבוב דצפירה לשון סיבוב הוא א"נ צפירה שם מין גמי הוא וא"ת אמאי טהורה מכלום וי"ל דבשל בהמה מיירי וה"ק של אדם בכל גווני טמא מדרס בין של עור בין של מתכת בין של שעם אבל של בהמה אם הוא של מתכת טמא טמא מת מטעמי דאמרינן בגמרא ואם הוא של שעם טהור מכלום דכלי בהמה טהורים: **כללו של דבר וכו'.** ת"כ. ומ"ש וכל המתטמא מדרס וכו'. משנה פרק בא סימן (עלה מ"ט) וסוכה (עלה כ'):

יז שְׁלֹשׁ קָפוֹת הֵן. מִהוּקָה שְׁטֻלָּאָה עַל הַבְּרִיאָה הוֹלְכִין אַחַר הַבְּרִיאָה. קִטְנָה עַל הַגְּדוּלָה הוֹלְכִין אַחַר הַגְּדוּלָה. הֵיוּ שְׁוֹת הוֹלְכִין אַחַר הַפְּנִימִית. כִּיצַד הוֹלְכִין אַחֲרֶיהָ. שָׂאִם נִקְבָּה * בְּמוֹצֵיא רְמוֹן שְׁתִּיהֶן טְהוּרוֹת :

ההראב"ד במוציא רמון שתיהן טהורות. א"א ולא נתחוויר אצלי זה הטעם למה שתיהן טהורות והלא תיקנה בשטלאה עליה ונראין דברי הרב היוני ז"ל שפירש הולכין אחר הבריא שאם הוא טמא אף המהוהה טמא וכן כולן וכן דרך התוספתא ואי קשיא לך הא דתנן פיי"ח כרע שהיתה טמאה מדרס וחיברה למטה כולה טמאה מדרס הרי שנוסף מביא טומאה על העיקר וכאן אמרו שהולכין אחר העיקר לא דמי התם הכרע צורך המטה שאין תשמיש למטה בלא הכרע אבל הכא טלאי על גבי כלי ואחר עיקר הכלי הולכין בין שהניח הטלאי מבפנים או מבחוץ אבל שתיהן שוות הולכין אחר הפנימית :

כסף משנה שלש קופות הן וכו'. משנה פרק כ"ד. כתב הראב"ד שלש קופות הן וכו' שאם ניקבה במוציא רמון שתיהן טהורות א"א לא נתחוויר אצלי זה הטעם ולמה שתיהן טהורות וכו'. ואפשר לפרש דברי רבינו כאן דאין הכי נמי שאם היתה נקובה במוציא רמון ואחר כך תיקנה וטלה עליה שהיא טמאה והכא במאי עסקינן כשטלה על נקב קטן שהיה בה ואחר כך ניקבה הגדולה כמוציא רמון טהורה אף הקטנה אף על פי שהיא שלימה ועי"ל דבניקבה הגדולה כמוציא רמון טהורה מטומאתה וכשטלה עליה הקטנה לא חזרה לטומאתה ואף על פי שהיתה זו הקטנה טמאה הרי היא כחלק מהגדולה וגם היא טהורה :

יח שְׁלֹשָׁה פְּנִקְסוֹת הֵן. הָאֶפִּיפִּיורִין שְׁמַנִּיחִין עָלָיו הַסְּפָרִים טָמֵא מְדַרְס. וְשֵׁישׁ בּוֹ בֵּית קַבּוּל שְׁעוֹה טָמֵא טָמֵא מֵת. חִלְקָה טְהוּרָה מְכֻלוֹם לְפִי שְׂאִין עָלָיו צוּרַת כְּלִי וְאִינוּ רְאוּי לְמְדַרְס :

כסף משנה שלשה פנקסות הן וכו'. שם ופיי רבינו פנקסאות הן כל שתי לוחות מזדווגות יהיו לסופר או לזולתו וכו'. ואפיפירין הוא כסא של פרקים כאשר יתפשט יהיו שני לוחות וישב הסופר עליו וכאשר יתקבץ ישוב לוח אחד וכו'. וחלקה הוא לוח פשוט אין לה בית קיבול ולא כלי קיבול והוא מפשוטי כלי עץ :

הלכות כלים - פרק שמונה ועשרים

א כָּל הַכֵּלִים שֵׁישׁ לָהֶן בֵּית קְבוּל שְׁנִטְמָאוֹ אַחֲרֵיהֶן בְּמִשְׁקִין
לֹא נִטְמָא תוֹכָן לְתַרוּמָה וְלֹא אֲגָנִיָּהוּ וְלֹא אֲזַנִּיָּהוּ וְלֹא מְקוֹם
אֲצִבַּע הַשּׁוֹקֵעַ בְּשֵׁפֶת הַכֵּלִי. נִטְמָא תוֹךְ הַכֵּלִי נִטְמָאוּ כְּלָן. נִפְלוּ
מִשְׁקִין טְמֵאִין עַל כַּנֵּי הַכֵּלִים אוֹ עַל אֲגָנִיָּהוּ אוֹ עַל אֲזַנִּיָּהוּ אוֹ
עַל יְדוֹת הַכֵּלִים הַמְקַבְּלִין * הָרִי זֶה מְנַגֵּב וְהוּ טְהוֹרִין וְאִפְלוּ
אַחֲרֵי הַכֵּלִי כְּלוּ לֹא נִטְמָאוּ:

ההראב"ד **הרי זה מנגב והן וכו'.** א"א תוכן טהור ושאר אחוריים שאין היד
מטמא מן האוגן ולא זה וזה מיהו לא ישתמש בו עד שינגב שמא יגע במשקה:

כסף משנה **כל הכלים וכו'.** נפלו משקין טמאים וכו'. פכ"ה וכתב רבינו
שנטמאו אחוריהם במשקין משום דאמרינן בפרק קמא דפסחים עלה י"ז
(ע"ב) עלה דמתניתין דהני מילי בטומאת משקין שהיא דרבנן אבל בטומאת
שרץ מאחר שהיא דאורייתא נטמא תוכו נטמא גבו. וכתב רבינו לתרומה
כלומר אבל לקדש הא תנן בסוף ההוא פירקא כלי הקדש אין להם אחוריים
ותוך ואין להם בית הצביטה. ומ"ש ואפילו אחורי הכלי כולו לא נטמאו. הכי
משמע במשנה ובתוספתא דכלים פרק ג': **כתב** הראב"ד הרי זה מנגב והן
טהורים א"א תוכן טהור וכו'. ולרבינו י"ל שכיון שלא הוזכר כן במשנה מנין
לנו לגזור כן ויותר נראה לומר דמלשון מנגב והן טהורים דייק לה הראב"ד
וגם רבינו סובר כן ולא הוצרך לפרש:

ב אֶחָד כְּלֵי הַשֶּׁק כְּגוֹן הַשְּׁקִין וְהַמְרִצּוּפִין. אוֹ כְּלֵי הָעוֹר כְּגוֹן
הַכָּרִים וְהַכֶּסֶתוֹת. וְאֶחָד כְּלֵי עֵץ אִפְלוּ קְפוֹת וּמִשְׁפָּלוֹת אִם
נִטְמָאוּ אַחֲרֵיהֶן בְּמִשְׁקִין * לֹא נִטְמָא תוֹכָן:

ההראב"ד **לא נטמא תוכן.** א"א ואף לא אחוריהן ומ"ש אינו מחוור עיין בבכורות:

כסף משנה **אחד כלי השק וכו'.** בריש פרק כ"ה דכלים: **כתב** הראב"ד לא נטמא תוכן א"א ואף לא אחוריהן וכו'. נראה שטעמו משום דס"ל שהוא הדין שאם נטמא תוכן לא נטמאו אחוריהן וכמ"ש ר"ש בראש הפרק הנזכר דאיכא דגרסי הכי בפירקא קמא דפסחים ואף על פי שר"ש דחה אותה גירסא הראב"ד סבר כוותה וזהו שכתב ואף לא אחוריהן כלומר כשם שאם נטמאו אחוריהם במשקין לא נטמא תוכן כן אם נטמא תוכן לא נטמא אחוריהן אי נמי טעמו לומר דמדכתב רבינו לא נטמא תוכן משמע דאחוריהן מיהא טמא והראב"ד סובר שאף אחוריהם לא טמאו. ומ"ש עיין בבכורות. היינו דאמרינן בפרק על אלו מומין (דף ל"ח) דמדאורייתא אין משקה מטמא כלי ורבנן הוא דגזור ביה ועבדו ביה היכרא כי היכי דלא נשרוף עליה תרומה:

א פְּשׁוּטֵי כְּלֵי שְׁטָף שְׂאִין רְאוּיִין לְמִדְרָס כְּגוֹן הַשְּׁלֶחָן וְטַבֵּלָא שְׂאִין לָהּ דַּפֵּן הוֹאֵיל וְאִין מְקַבְּלִין טַמְאָה מִן הַתּוֹרָה אִם נְטַמְאוּ אַחֲרֵיהֶן בְּמִשְׁקִין לֹא נְטַמְאוּ תוֹכָן. אֲבָל פְּשׁוּטֵי כְּלֵי שְׁטָף הָרְאוּיִים לְמִדְרָס כְּגוֹן הַמָּטָה וְהַעוֹר שְׂיִשְׁנִים עָלָיו וְהַכֶּסֶא וְכִיּוֹצָא בְּהוֹן אִין לָהֶם אַחֲרֵיהֶן וְתוֹדָא אֶלָּא בֵּין שְׂנַגְעוּ מִשְׁקִין בְּהוֹן מִתּוֹכָן אוּ מֵאַחֲרֵיהֶן נְטַמְאוּ הַכְּלֵי כְּלוּ. וְכֵן מִדּוֹת יִין וְשִׁמּוֹן וְזוּמָא לִיסְטְרוֹת וּמְסַנְנַת שֶׁל חֶרְדָּל וּמְשַׁמְרַת שֶׁל יִין אִין לָהֶן אַחֲרֵיהֶן וְתוֹדָא אֶלָּא אִם נִפְּל מִשְׁקִין * עַל מְקַצְתָּן נְטַמְאוּ כְּלוּ כְּמוֹ הַבְּגָדִים:

ההראב"ד **על מקצתן נטמאו כולן.** א"א הא דלא כהלכתא דר' יהודה היא דאמר הכי ור' מאיר ור"ש פליגי עליה והוה ליה רבי יהודה יחיד אצל רבים:

כסף משנה **פשוטי כלי שטף וכו'.** פרק כ"ה דכלים וכרבי יהודה. ומ"ש **אבל פשוטי כלי שטף הראויים למדרס וכו' עד נטמא הכלי כלו.** בפרק אלו מומין עלה ל"ח: **וכן מדות יין ושמן.** פרק כ"ה דמסכת כלים מדות יין ושמן וזומא ליסטרא ומסננת של חרדל ומשמרת יין יש להם אחוריים ותוך דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר אין להם אחוריים רבי שמעון אומר יש להם נטמאו מאחוריהם מה שבתוכם טהור וצריך להטביל וטעמא דר' יהודה משום דכל הני כלים יש מאחוריהם חקק בית מושב כעין שעושין לכלי כסף ופעמים

שכופהו על פיו ומשתמש בחקק שבאחוריו : **כתב** הראב"ד אם נפלו משקין על מקצתן נטמאו כולן כמו הבגדים א"א הא דלא כהלכתא וכו'. וי"ל שלענין טומאת הכלי עצמו ר"ש סובר כרבי יהודה שהרי אמר כשנטמאו מאחוריהן צריך להטביל את כל הכלי וכאן לא איירי רבינו אלא לענין טומאת הכלי עצמו לא לענין טומאת מה שבתוכו :

ד **המרדע והמלמד יש להן אחורים ותוד.** כיצד. נפלו משקין על החרחור לא נטמא מן העץ הסמוך לחרחור אלא שבועה טפחים בלבד ושאר העץ טהור. וכן אם נפלו משקין על הדרך לא נטמא אלא ארבעה טפחים הסמוכין לדרך. נפלו חוץ לשבועה וחוץ לארבעה הרי זה ככלי קבול שנגעו משקין באחוריו ולא נטמאו אלא ממקום מגעו ולחוץ :

כסף משנה המרדע והמלמד וכו'. שם כרבי יהודה לגבי רבי מאיר פירוש מרדע הוא מקל ארוך בראשו האחד ברזל רחב וחדוד לחתוך ושמו חרחור ובראשו השני ברזל כעין מרצע ושמו דרבן שבו מלמד פרה לתלמיה :

ה **כיס שבתוד כיס שנטמא אחד מהן במשקין לא נטמא חבירו.** במה דברים אמורים כשהיו שפתייהן שוין. אבל אם היתה החיצון עוֹדף ונטמא הפנימי. נטמא החיצון נטמא החיצון לא נטמא הפנימי ובשרץ בין כף ובין כף אם נטמא אחד מהם לא נטמא חבירו :

כסף משנה כיס בתוד כיס וכו'. פרק כ"ו. ומה שכתב במה דברים אמורים כשהיו שפתייהן שוין וכו' עד לא נטמא חבירו. תוספתא פרק ד' דבבא בתרא. ומה שחילק בין טומאת משקים לטומאת שרץ שם במה דברים אמורים במשקה אבל בשרץ שניהם שוים ומשמע לי דה"פ דדוקא בטומאת משקין שהיא דרבנן מפלגינן בין נטמא פנימי לנטמא חיצון אבל בטומאת שרץ שהיא דאורייתא אפילו נטמא חיצון נטמא פנימי וכבר כתבתי כן בראש הפרק :

1 החוקק רבע וחצי רבע בעץ אחד ונטמא אחד מהן במשקין לא נטמא השני אף על פי שהן עץ אחד. כיצד. נגעו משקין טמאין בתוך הרבע הרבע ואחוריו טמאין וחצי הרבע ואחוריו טהורין. נגעו בחצי הרבע מתוכו חצי הרבע ואחוריו טמאים הרבע ואחוריו טהורין. וכשהוא מטביל מטביל את הכל. נטמאו אחורי הרבע או אחורי חצי הרבע במשקין הרי אחורי הכלי טמא שאין חולקין את האחורים:

כסף משנה החוקק רובע וכו'. משנה פרק כ"ה. ומה שכתב נטמאו אחורי הרובע וכו'. שם כחכמים:

2 קומקומוס שהיו אחוריו טמאין והיה מרתים אין חוששין שפא יצאו משקין מתוכו ונגעו באחוריו וחזרו לתוכו אלא הרי המשקין שבתוכו טהורין לתרומה: בריך רחמנא דסייען

כסף משנה קומקומוס שהיו וכו' והיה מרתיח וכו'. שם. ומה שכתב לתרומה, כלומר אבל לא לקדש כדתנן התם בסמוך כלי הקדש אין להם אחוריים ותוך: סליקו להו הלכות כלים:

הלכות מקואות

מצות עשה אחת. והיא שיטבל כל טמא במי מקוה ואחר כך יטהר:

הלכות מקואות - פרק ראשון

א כָּל הַטְּמֵאִין בֵּין אָדָם בֵּין כְּלִים בֵּין שְׁנֵטְמָאוֹ טְמֵאָה חֲמוּרָה שֶׁל תּוֹרָה בֵּין שְׁנֵטְמָאוֹ בְּטְמֵאָה שֶׁל דְּבָרֵיהֶן אֵין לָהֶן טְהָרָה אֲלָא בְּטְבִילָה בְּמֵים הַנְּקוּוֹין בְּקִרְקַע:

כסף משנה כל הטמאים בין אדם וכו' אלא בטבילה במים הנקוין בקרקע:

ב כָּל מְקוּם שֶׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה רְחִיצַת בֶּשֶׂר וְכַבּוּס בְּגָדִים מִן הַטְּמֵאָה אֵינּוּ אֲלָא טְבִילַת כָּל הַגּוּף בְּמִקְוָה. וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר בְּזָב (ויקרא טו-יא) 'וַיִּדְיוּ לֹא שֶׁטֶף בְּמֵים' כְּלוּמַר שֶׁיִּטְבַּל כָּל גּוּפוֹ. וְהוּא הַדִּין לְשֹׂאֵר הַטְּמֵאִין שֶׁאִם טְבַל כְּלוֹ חוּץ מֵרֹאשׁ אֶצְבַּע הַקִּטְנָה עֲדִין הוּא בְּטְמֵאָתוֹ. וְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֵף עַל פִּי שֶׁהֵן מִפִּי הַשְּׁמוּעָה הָרִי נֶאֱמַר (ויקרא יא-לב) 'בְּמֵים יוּבָא וְטָמֵא עַד הָעָרֵב וְטָהֲרִי בְּנִין אֵב לְכָל הַטְּמֵאִים שֶׁיִּבְאוּ בְּמֵים:

כסף משנה כל מקום שנאמר בתורה וכו' וזה שנאמר בזב וידיו לא שטף במים וכו'. בת"כ:

ג כָּל הַכְּלִים שְׁנֵטְמָאוֹ יֵשׁ לָהֶן טְהָרָה בְּמִקְוָה חוּץ מִכְּלֵי חָרֶס וְכְלֵי זְכוּכִית וְכֵן הַמִּפָּץ. כְּלֵי חָרֶס נֶאֱמַר בּוֹ (ויקרא יא-לב) 'וְאֵתוֹ תִּשְׁבְּרוּ וְאֵין לוֹ טְהָרָה אֲלָא שְׁבִירָה. אֲפֹלוֹ חֲבָרוֹ בְּקִרְקַע וְאֲפֹלוֹ קִבְעוֹ בְּמִסְמָר וְאֲפֹלוֹ מְלֶאָהוּ סִיד אוֹ גִּפְסִים הָרִי הוּא כְּמוֹ שֶׁהִיָּה עַד שֶׁיִּשְׁבֵּר. וְכְלֵי זְכוּכִית כְּכֵלֵי חָרֶס עֲשָׂאוּם בְּדָבָר זֶה:

כסף משנה כל הכלים שנטמאו וכו' חוץ מכלי חרס. פרק ר"ע עלה פ"ד. ומ"ש וכלי זכוכית. פ"ק דשבת עלה ט"ו. ומ"ש אפילו חיברו בקרקע וכו'. תוספתא דכלים פרק ששי:

ד המפץ אינו בכלל הכלים המקבליים שאר כל הטמאות לפי שאינו כלי קבול אינו מכלל כלי עץ האמורין בתורה והוא ראוי למשכב נתרבה לטמאת מדרס בלבד דין תורה. וכיון שאין לו טמאה וטהרה בפרוש ונתרבה לטמאה לא יתרבה לטהר במקוה שאין מתטהר במקוה * אלא הכלים האמורין בתורה ואין למפץ טהרה אלא קריעתו עד שישיאר פחות מששה על ששה טפחים:

ההראב"ד אלא הכלים האמורים בתורה. א"א הרבה דברים ועדיין לא השלים שהכלים האמורים בתורה לא נתפרשו לענין משכב ומושב אלא כל הראוי למשכב מטמא במדרס ואם מטמא לא יטהר בטבילה כשאר טמאים והלא לא נאמרה שבירה אלא בכלי חרס אבל היה לו לומר שלא נתנה תורה טבילה בין למדרס בין לשאר טומאות אלא לכלים או לאריג שהרי בטומאת הזב כתיב וכל כלי עץ ישטף במים וכן במת בפרשת מדין וכן בשרצים ובכולן כלים כתיב הילכך פשוטי כלי העץ הראויים למדרסות ונתרבו לשאר טומאות מקל וחומר מפכים קטנים כיון שנתרבו לטומאה נתרבו לטהרה דון מינה ומינה אי נמי פשוטי כלי עץ הראויים למדרסות אין צריך להביאם מקל וחומר אלא מגופא דקרא דכלי חרס אשר יגע בו הזב ישבר וכל כלי עץ ישטף במים אלמא מקבל טומאה כל שהוא כלי בטומאת הזב ואפילו במגעו מיהו מדכתיב בהדי משכב ומושב בעינן שיהא ראוי למדרס אבל מפץ שאינו כלי אתי מקל וחומר לטומאה אבל לטהרת מים לית ליה שאינו כלי שהרי למדרסות טהרתן במים שהרי הן בכלל וכל כלי עץ ישטף במים אבל מפץ שאינו כלי ולא בגד ולא מעשה עזים לא בא לכלל זה זה טעם העיקר:

כסף משנה המפץ אינו בכלל הכלים המקבליים וכו'. פרק ר"ע עלה פ"ד ובעירובין ק"ד ופירש"י דטעמא דלית ליה טהרה במקוה משום דכי כתיבא בפרשת שרצים ובפרשת מדין כתיבא והנך כלים דכתיבי התם ילפינן להו טבילה אבל פשוטי כלי עץ שלא נכתבו שם לענין טומאה לא ילפינן להו טבילה ולית להו טהרה במקוה דהא לא כתיבא בהו כי היכי דאוכל ומשקה אין להם טהרה במקוה לפי שלא למדנו להם טבילה בתורה עכ"ל וכן כתב רבינו לקמן בסמוך: כתב ההראב"ד שאין מתטהר במקוה אלא הכלים האמורים בתורה

א"א הרבה דברים ועדיין לא השלים וכו' עד לא בא לכלל זה זהו טעם העיקר. ורבינו בדבריו נכלל הכל. ומ"ש ואין למפץ טהרה אלא קריעתו עד שישאר פחות מששה על ששה טפחים. בספ"כ דכלים מחצלת שנחלקה ונשתיירו בה שלשה מעדנים של ששה טפחים טמאה משמע הא פחות מששה טפחים טהורה:

ה הזב אין לו טהרה אלא במעין שהרי נאמר בו [\(ויקרא טו-ג\)](#) 'במים חיים' אבל הזבה ושאר הטמאין בין אדם בין כלים טובלין אף במקוה:

כסף משנה הזב אין לו טהרה אלא במעין וכו'. בסוף פ"ק דמקואות:

ו כל חיבי טבילות טבילתו ביום חוץ מנדה ויולדת שטבילתו בלילה כמו שבארנו בענין נדה. * ובעל קרי טובל והולך כל היום בלילית מתחלת הלילה שנאמר [\(דברים כג-ב\)](#) 'והיה לפנות ערב ירחץ במים' מלמד שטובל והולך מתחלת הלילה עד הערב שמש:

ההראב"ד ובעל קרי טובל והולך כל היום כולו מתחלת הלילה. א"א וכן לטמא שרץ ולכל הטמאים שאין טעונין ספירת שבעה נקיים שהרי אף בטומאת מת שנינו טבל את האזוב ביום והזה בלילה או שטבל בלילה והזה ביום פסול אבל הוא עצמו טובל בלילה ומזה ביום:

כסף משנה כל חיבי טבילות וכו'. בפ"ח דפסחים עלה צ' ע"ב ויומא (דף ו'). ומ"ש ובעל קרי טובל והולך וכו'. יומא (דף פ"ח) ושבת (קכ"א): וכתב ההראב"ד וכן לטמא שרץ ולכל הטמאים וכו'. ואני אומר שגם רבינו סובר כן ולא נקט בעל קרי אלא משום דכתיב ביה קרא מפורש:

ז כל הטובל צריך שיטבל כל גופו כשהוא ערום בבת אחת. ואם היה בעל שער יטביל כל שער ראשו והרי הוא כגופו דין תורה. וכל הטמאין שטבלו בבגדיהן עלתה להן טבילה מפני שהמים באין בהן ואינן חוצצין. וכן הנדה שטבלה בבגדיה מתרת לבעלה:

כסף משנה כל הטובל וכו' עד והרי הוא כגופו דין תורה. בריש עירובין (דף ד' ע"ב) ובריש סוכה (דף ו'): וכל הטמאים שטבלו בבגדיהם וכו'. בפ"ב דיו"ט עלה י"ח וכו' נדה מערמת וטובלת בבגדיה :

ח כל הטובל צריך להתפונן לטבילה ואם לא נתפונן עלתה לו טבילה לחלין. אפלו נדה שטבלה בלא פונה פגון שפנלה לתוך המים או ירדה להקר הרי זו מתרת לבעלה. אבל לתרומה ולקדשים אינה טהורה עד שתטבל בכונה :

כסף משנה כל הטובל צריך להתכוין לטבילה וכו'. פרק ב' דחולין עלה ל"א פלוגתא דרב ור"י ופסק רבינו כרב משום דמשמע בגמרא דר"נ בר יצחק סבר כוותיה ועוד דבפרק אין דורשין (דף י"ט) סוגיין כרב דאמר חולין לא בעו כוונה ולא מדכרין התם דר"י כלל ועוד דמשמע ליה לרבינו שמ"ש בפ"ב דחולין ומנא תימרא דחולין לא בעו כוונה דתנן גל שנתלש לישנא דגמרא הוא ולא סיומא דמילתיה דר"נ דאלמא מסקנא דגמרא כרב וכן פסק ר"ח וסמ"ג. ומ"ש או ירדה להקר. פשוט הוא דהוי כאילו אמר ואצ"ל אם ירדה להקר. ומ"ש אבל לתרומה וקדשים וכו'. משנה בפרק ב' דחגיגה (דף י"ח ע"ב) :

ט הכופת ידיו ורגליו וישב לו באמת המים אם נכנסו מים דרך פלו טהור. הקופץ לתוך המקוה הרי זה מגנה. והטובל פעמים במקוה הרי זה מגנה. והאומר לחברו כבש ידך עלי במקוה הרי זה מגנה :

כסף משנה הכופת ידיו ורגליו וכו'. תוספתא דמקואות רפ"ח. ונראה דהיינו לומר דהיכא דלא טבל כדרך גדילתו בודקין אותו ואם נכנסו המים בכל המקומות שהיה נכנס אילו טבל כדרך גדילתו עלתה לו טבילה ואם לאו לא עלתה לו טבילה: **הקופץ לתוך המקוה וכו'.** שם ספ"ה. וכתב הריב"ש בתשובה שרבינו מפרש מפני שהקופץ למקוה אף אם מתכוין לטבול הרואים סבורים שאינו מתכוין אלא להקר וכן הטובל פעמיים כיון שטבל כראוי למה חוזר וטובל יחשבו שאינו טובל אלא להקר ואם יגע בתרומה וקדשים יהיו סבורים דלא בעי כוונה עכ"ל. **והאומר לחברו כבש ידך עלי במקוה נראה שהוא מטעם זה מפני שנראה כמשחק ואינו מתכוון לטבול ומיהו במסכת דרך ארץ פרק תשיעי משמע דמיירי בשאין במקוה אלא ארבעים סאה מצומצמים דכשזה מכניס ידו במקוה לכבש עליו חיישינן שמא יוציאנה קודם שיטבול**

זה ונמצא טובל במקוה חסר שהרי חסרו המים שטפחו בידו של זה שהכניסה לכבוש עליו ועל דרך זה יש לפרש ההיא דהקופץ לתוך המים וההיא דטובל פעמים במקוה דמיירי בשלא היו במקוה אלא ארבעים סאה מצומצמים וחיישינן שמא כשקפץ במקוה ניתזו מהם וחסרו וכן בטובל במקוה פעמיים והריב"ש כתב שנראה לו שלא פירש כן מפני שראה שכתב דברים אלו פה אצל טובל בלא כוונה וענין טבילה בארבעים סאה מצומצמות כתב בסוף פרק ח' :

ב בית הסתרים ובית הקמטים אינן צריכין שִׁיבּוּאוּ בְּהֵן הַמַּיִם שֶׁנֶאֱמַר (ויקרא טו-יא) 'וְיָדְיוֹ לֹא שָׁטַף בְּמַיִם' אֵיבָרִים הַנֶּרְאִים בְּלִבָּד. וְאִם עַל פִּי כֵן צָרִיכִין לְהִיּוֹת רְאוּיִין שֶׁיִּבּוּאוּ בְּהֵן הַמַּיִם וְלֹא יִהְיֶה דָּבָר חוּצָא לְפִיכָךְ אָמְרוּ חֲכָמִים לְעוֹלָם יִלְמַד אָדָם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁתִּהְיֶה אִשָּׁה מְדִיחָה בֵּין קַמְטִיָּה בְּמַיִם וְאַחַר כֵּן תִּטְבַּל. וְהָאִשָּׁה טוֹבֵלֶת כְּדָרְךְ גְּדִילְתָּהּ כְּאוֹרְגַת וְכִמְנִיקָה אֶת בְּנָה :

כסף משנה בית הסתרים וכו'. משנה בפ"ט דמקואות ות"כ ונדה (דף מ"ב ע"ב): ומ"ש ואעפ"כ צריכין להיות ראויים וכו'. בפ"ק דקידושין (דף כ"ה). ומ"ש לפיכך אמרו חכמים וכו'. בפרק תינוקות: האשה טובלת וכו'. בפרק תינוקות (דף ס"ז) אמר ר"ל האשה לא תטבול אלא כדרך גדילתה כדתנן גבי ראיית נגעים אשה נראית כאורגת וכמניקה את בנה :

יא אשה אינה טובלת בנמל מפני שמתבישת מפני העיר ואינה טובלת כהגון. ואם הקיף לה מפץ וכיוצא בו כדי להצניעה טובלת בנמל. ולא תטבל על גבי כלי חרס או סל וכיוצא בהן מפני שמפחדת ולא תעלה לה טבילה :

כסף משנה אשה אינה טובלת בנמל וכו'. בפרק תינוקות והטעם שנתן רבינו כתב הרי"ף בפרק שני דשבועות והתוספות והרא"ש כתבוהו בפרק תינוקות בשם ר"ח ורבינו תם. ומ"ש ואם הקיף לה מפץ וכו'. כך פירשו התוספות והרא"ש בפרק תינוקות דההיא דאבוב דשמואל עביד מפצי לבנתיה ביומי תשרי לפר"ח ור"ת. ומ"ש ולא תטבול על גבי כלי חרס או סל וכו'. ג"ז בפרק תינוקות (דף ס"ו ע"ב) אמר רבא אשה לא תעמוד ע"ג כלי חרס ותטבול סבר רב כהנא למימר טעמא מאי משום גזירת מרחצאות פירוש שדרך מרחצאות

שלהם לישב ע"ג איצטבאות דדמי לכלי חרס ואתו למימר טבילה עולה בהן
הא ע"ג סילתא ש"ד כלומר ע"ג בקעת עבה א"ל רב חנן מנהרדעא התם טעמא
מאי משום דבעיתא סילתא נמי בעיתא ופירש"י בעיתא שלא תפול ולא טבלה
שפיר: **וכתב** הראב"ד דבדיעבד אם טבלה עלתה לה טבילה ומיהו כתב דדוקא
בכלי חרס דכיון שאינו מקבל טומאה מגביו ולא חזי למדרס ליכא משום
גזירת מרחצאות וסילתא נמי לאו בר קבולי טומאה אבל בכלי עץ אפילו
דיעבד לא עלתה לה טבילה ודייק לה מדתנן בפרק ה' דמקואות מעיין
שהעבירו ע"ג כלים או ע"ג ספסל רבי יהודה אומר הרי הוא כמו שהיה רבי
יוסי אומר הרי הוא כמקוה ובלבד שלא יטבול ע"ג ספסל אלמא כל שהוא
ראוי למדרס כספסל וכן שאר כלים שמקבלים טומאה לא מהניא בהו טבילה
משום גזירת מרחצאות דליכא למימר דטעמא משום דבעיתא דהא לאו באדם
עסקינן אלא בכלים ולפי זה הא דעבד אבוה דשמואל מפצי לבנתיה למחיצות
עבדינהו משום צניעות שהרי מקבלות טומאה וכדתנן פ"ק דסוכה ואיכא
גזירת מרחצאות עכ"ל. וכן פסק הרשב"א, והרא"ש סתם וכתב אמר רבא
אשה לא תעמוד ע"ג כלי או ע"ג בקעת של עץ ותטבול משום דבעיתא ולא
טבלה שפיר ומדברי רבינו משמע שדעתו לומר שאם טבלה לא עלתה לה
טבילה מדקאמר ולא תעלה לה טבילה ולא קאמר שמא לא תטבול יפה ומיהו
איכא למידחי משום דא"כ הל"ל הכי אם טבלה ע"ג כלי חרס או סל לא עלתה
לה טבילה מפני שמפחדת ואינה טובלת כהוגן ומדלא קאמר הכי משמע
דלכתחילה הוא דאסור אבל לא בדיעבד והדבר מוכרע. ומ"מ רבינו והרא"ש
לא זכרו את גזירת מרחצאות שהזכירו הראב"ד והרשב"א נראה שהם
סוברים דכי א"ל משום דבעיתא בטיל ליה טעמא דגזירת מרחצאות דהוה
ס"ד דרב כהנא ואגמריה דלא גזרו חכמים בכך מעולם וההיא מתני' דפ"ה
דמקואות דמייתי הראב"ד מינה כתבה הרא"ש בפרק תינוקת ופירש ע"ג
אחורי כלים וטעמא דרבי יוסי משום דגזר אטו תוך כלי וי"מ דטעמא דאסור
כדאמרינן אשה לא תעמוד ע"ג כלי חרס ותטבול ולא נהירא דהתם הוי טעמא
משום דבעיתא ואפי' אסילתא נמי אבל הכא לא יטביל קתני דמשמע אפילו
דלא שייכא בהו טעמא דביעתותא עכ"ל. ורבינו כתבה לדרבא כאן ולא חילק
בין כלי חרס לכלי עץ דמשמע ליה דסילתא דאמרינן בגמרא הוא סל וסל כלי
עץ הוא והוא ז"ל משהו אותו לכלי חרס ובפ"ט כתב מעיין שמימיו נמשכים
ע"ג כלים שאין להם בית קיבול כגון שלחן וספסל וכיוצא בהן ה"ז כמקוה
ובלבד שלא יטביל ע"ג הכלים עכ"ל: **ואיכא** למידק עליה מאי אתא רבא
לאשמועינן דלא תעמד ע"ג כלי וסילתא ותטבול הא מתניתין היא ועוד דיהיב
טעמא משום דבעיתא דמשמע שאם הם קבועים בענין דלא בעיתא מותרת
לטבול והא מתניתין בטבילת כלים מיירי דלא שייך בהו ביעתותא ועוד
דאפילו הוה מיירי באדם הרי אסרה ע"ג ספסל דמאן דקאים על גב ספסל

מסתמא לא מבעית וי"ל דמתניתין בשכל מי המעיין עוברים על הספסל שאילו היה כלי שיש לו בית קיבול היו נפסלים מלטבול אפילו במים שנמשכים מן הכלי וכדתנן מעיין שהעבירו ע"ג השוקת פסול והשתא שכלי זה אין לו בית קיבול אינו נפסל ומ"מ גזור שלא יטבלו על הכלי עצמו אע"פ שאין לו בית קיבול גזירה אטו כלי שיש לו בית קיבול ובמים הנמשכים ממנו נמי גזרו קצת ואמרו דלא יטהרו אלא באשבורן כמקוה אבל אם לא היו כל מי המעיין עוברין על הספסל ליכא למיגזר כלל דהא אפילו כלי שיש לו בית קיבול כיון שקצת מהמים אינם עוברים עליו לא פסק דין מעיין מהמים הנמשכים וכדתנן גבי מעין שהעבירו על השוקת העבירו ע"ג שפה כל שהוא כשר הילכך כשהוא כלי שאין לו בית קיבול כספסל וכיוצא בו אי נמי כלי שיש לו בית קבול אלא שאין המים עוברים מתוכה כי אם אחוריו כגון שהוא כפוי על פיו מותר לטבול על גביו ואתא רבא למימר דהיכא דכלי חרס מונח בקרקעית המעיין ואין כל המים עוברים עליו דודאי מדינא מותרת לעמוד על גביו ולטבול אפילו הכי לא תעשה כן משום דבעיתא וכדמסיק בגמ' דטעמיה משום ביעתותא ומש"ה ע"ג סילתא נמי לא תעמוד ותטבול משום ביעתותא ועי"ל דהא דתנן שלא יטבול ע"ג ספסל דוקא הוא לומר דע"ג כלים שאין להם בית קיבול אין מטבילין גזירה אטו כלים שיש להם בית קיבול שיבאו להטביל בתוכם דלא יחלקו בין כלים לכלים אבל ע"ג אחורי כלים שיש להם בית קיבול לא גזרינן דכיון שהכלים שיש להם בית קיבול דרך להעמידן ופיהם למעלה ואלו כפויים על פיהם מידע ידוע לרואים ששינו להניחן כך מפני שאם היו מונחים כדרך היה אסור לטבול בהן ואתא רבא למימר דאע"ג דלא שייך למיגזר בהו אטו כשהם מונחים כדרך מ"מ לא תעמוד עליהם משום דבעיתא ומתניתין דייקא כשיטה זו דקתני רישא ע"ג כלים או ע"ג ספסל ובסיפא קתני ובלבד שלא יטביל ע"ג ספסל ושבקניהו לכלים לומר דע"ג כלים שיש להם בית קיבול מותר להטביל דלא גזרינן בגבן אטו תוכן מטעמא דפרישית ומיהו היינו דוקא לענין להטביל על גבן אבל לענין מים הנמשכים מהם משמע דגזרו בהם שלא יטהרו אלא באשבורן כמקוה כשם שגזרו בכלים שאין בהם בית קיבול וטעמא איכא במילתא דבשלמא להטביל על גבן שרי משום דבשעה שמטביל רואה שהוא מונח בשינוי ולא אתי לאחלופי במונח כדרכו אבל כשמטביל במים הנמשכין ממנו אין ניכר שהכל מונח שלא כדרכו שהרי אין הכלי לפניו במקום שמטביל בו הלכך גזרו ביה שמא יאמרו כלי היה מונח למעלה ממקום שהטביל בו ולא יבחינו אם היה מונח בשינוי אם לא א"נ י"ל דע"ג ספסל דסיפא אכולה מילתא דרבי יוסי קאי לומר דהא דקאמר רבי יוסי הרי הוא כמקוה וכן מאי דקאמר שלא יטביל על גבן היינו דוקא ע"ג ספסל וכיוצא בו כלים שאין להם בית קיבול אבל ע"ג אחורי כלים שיש להם בית קיבול הרי הוא כמות שהיה וגם מטבילין על גבן ומטעמא דפרישית ורישא נקט ע"ג כלים

לומר דר"י משוה ע"ג כלים לעל גבי ספסל אבל לרבי יוסי לא איצטריך למנקט ע"ג כלים לגבי ספסל דהא מוחלקים הם לגמרי ולשיטה זו ניחא שלא כתב רבינו דין העבירו ע"ג כלים שיש להם בית קיבול לענין דהרי הוא כמקוה כמ"ש בע"ג ספסל:

יב אַחַד הָאָדָם או הַכֵּלִים לֹא יִהְיֶה דָבָר חוּצָא בֵּינָם וּבֵין הַמַּיִם. וְאִם הָיָה דָבָר חוּצָא בֵּינָם וּבֵין הַמַּיִם כְּגוֹן שֶׁהָיָה בְּצֶק או טֵיט מְדַבֵּק עַל בֶּשֶׂר הָאָדָם או עַל גּוֹף הַכֵּלִי הָרִי זֶה טָמֵא כְּשֶׁהָיָה וְלֹא עֲלֵתָה לָהּן טְבִילָה. דָּבָר תּוֹרָה אִם הָיָה דָבָר הַחוּצָא חוּפָה אֶת רֵב הָאָדָם או רֵב הַכֵּלִי לֹא עֲלֵתָה לָהּן טְבִילָה וְהוּא שֵׁיִקְפִיד עָלָיו וְרוּצָה לְהַעֲבִירוֹ. אָבֵל אִם אֵינוֹ מְקַפֵּיד עָלָיו וְלֹא שָׁם אוֹתוֹ עַל לֵב בֵּין עֶבֶר בֵּין לֹא עֶבֶר אֵינוֹ חוּצָא וְאֵף עַל פִּי שְׁחוּפָה אֶת רֵבוֹ. וְכֵן אִם הָיָה חוּפָה מְעוּטוֹ אֵינוֹ חוּצָא אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא מְקַפֵּיד עָלָיו. מְדַבְּרֵי סוּפְרִים שֶׁכֵּל דָּבָר הַחוּצָא אִם הָיָה מְקַפֵּיד עָלָיו לֹא עֲלֵתָה לוֹ טְבִילָה אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא עַל מְעוּטוֹ גְּזָרָה מְשׁוּם רֵבוֹ. וְכֵל דָּבָר הַחוּצָא אִם הָיָה חוּפָה אֶת רֵבוֹ לֹא עֲלֵתָה לוֹ טְבִילָה אֵף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מְקַפֵּיד עָלָיו גְּזָרָה מְשׁוּם רֵבוֹ הַמְקַפֵּיד עָלָיו. נִמְצְאָתָּה אוֹמֵר שֶׁאִם הָיָה עַל בֶּשֶׂר הָאָדָם או עַל גּוֹף הַכֵּלִי דָבָר מְדַבְּרִים הַחוּצָאִין כְּגוֹן בְּצֶק וְזָפֶת וְכִיּוּצָא בְּהֵן אֶפְלוֹ טָפָה כְּחֶרֶדֶל וְהוּא מְקַפֵּיד עָלָיו לֹא עֲלֵתָה לוֹ טְבִילָה. וְאִם אֵינוֹ מְקַפֵּיד עָלָיו עֲלֵתָה לוֹ טְבִילָה. אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה חוּפָה רֵב הַכֵּלִי או רֵב הָאָדָם כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוּ:

כסף משנה אחד האדם או הכלים לא יהיה דבר חוצץ וכו'. בפ"ט דמקואות. ומ"ש דבר תורה וכו'. בריש עירובין (דף ד' ע"ב):

הלכות מקואות - פרק שני

א אלו חוצצין באדם. לפלוף שחוץ לעין. וגלד שחוץ למכה. והדם יבש שעל גבי המכה. והרטתה שעליה. וגלדי צואה שעל בשרו. ובצק או טיט שתחת הצפרן. והמלמולין שעל הגוף. וטיט היזורים וטיט של דרכים הנמצא שם תמיד אפלו בימות החמה כל אלו חוצצין. ושאר כל הטיט כשהוא לח אינו חוצץ שהרי נמחה במים וכשהוא יבש חוצץ:

כסף משנה אלו חוצצין באדם וכו'. פרק ט' דמקואות. ומ"ש לפלוף שחוץ לעין. יתבאר בסוף פרק זה. ומ"ש והדם יבש שע"ג המכה. תוספתא דמקואות פ"ו. ומ"ש וטיט של דרכים הנמצא שם תמיד אפילו בימות החמה. כך מפורש בתוספתא פ"ז פירוש מה ששינו במשנה פ"ט שיתדות דרכים חוצצין:

ב הדבש. והדיו. והחלב. והדם. ושרף התות. והתאנה. והשקמה. והחרוב. יבשין חוצצין לחין אינן חוצצין. ושאר כל השרפין בין לחין בין יבשין חוצצין. ודם שנסרף בבשר אפלו לח חוצץ. האיבר והבשר המדלדלים חוצצין:

כסף משנה ומ"ש הדבש והדיו והחלב והדם. פרק כל כתבי (דף ק"ב ע"ב) ופ"ג דזבחים (דף ל"ה) ופ"ג דמנחות (דף כ"א) וס"פ תמיד נשחט (דף ס"ה): ומ"ש ושרף התות והתאנה וכו'. בתוספתא דמקואות ומסיים בה טעם לשאר השרפין מפני שהם לכולך הפירות פירוש ודרך בני אדם להקפיד עליהם: ומ"ש ודם שנסרף בבשר וכו'. כן כתב סמ"ג וכתב שהטעם שאפילו לח חוצץ מפני שהוא דרך בני אדם להקפיד עליהם אמנם בפרק כל הפסולים אומר שבח הוא לבני אהרן שיהלכו עד ארכובותיהם בדם והא הוי חציצה אלמא בבשר לח אינו חוצץ עכ"ל. וי"ל דהכא שאני דנסרף בבשר וכן מפורש בגמרא פרק ג' דמנחות אמר רב דימי בין לח בין יבש חוצץ מיתבי הדם וכו' לחים אינה חוצצים לא קשיא הא דסריך הא דלא סריך ומפרש רבינו נסרף לבשר: האבר והבשר המדולדלים חוצצין. תוספתא שם ונראה שהטעם מפני שמעת שנדלדלו הם חשובים כקטועים והוי כאילו נתגלה מקום חיבורם ונראה לבוא שם מים ועכשיו כשזה בא לטבול נמצאו אבר ובשר זה חופים על מקום חיבורן

ומונעין אותו מלבא במים והוי"ל כבית הסתרים שאם יש דבר חוצץ מעכב בטבילה. ועי"ל דהא דקאמר דחוצצין היינו לומר שאם נמצא בהם שום דבר חוצץ לא עלתה לו טבילה שאף על פי שהם מדולדלים כגוף הם חשובים :

ג בית הסתרים באשה חוצץ עד שתדיח תחלה. שהזעה שם תמיד והאבק מתקבץ וחוצץ. במה דברים אמורים בנשואה. אבל בפנויה הואיל ואינה מקפדת אינו חוצץ :

כסף משנה בית הסתרים באשה חוצץ וכו'. משנה פרק ט' דמקואות. ומה שכתב במה דברים אמורים בנשואה וכו'. תוספתא :

ד האגד שעל גבי המכה. והקשקשין שעל גבי השבר. והשירים והנזמים והקטליות והטבעות. בזמן שהן חזקים ודבוקים בבשר חוצצים. רפאים אינם חוצצין :

כסף משנה האגד שע"ג המכה וכו'. עד אינן חוצצין. תוספתא. ומה שכתב והטבעות וכו'. שבת עלה נ"ב ע"ב :

ה חוטי צמר וחוטי פשתן והרצועות שקושרות הנשים בראשיהן לנוי חוצצין מפני שמבדילין בין הגוף ובין המים. אבל חוטי שער אין חוצצין מפני שהמים באין בהן אף על פי שאינן רפין :

כסף משנה חוטי צמר וכו'. משנה רפ"ט דמקואות ושבת עלה נ"ז. ומ"ש אבל חוטי שיער. שם ואע"ג דבשם רבי יהודה היא שנויה אמרינן בר"פ במה אשה דמודים לו חכמים :

ו חוטין שבצואר אינן חוצצין אפלו של פשתן לפי שאין אשה חונקת עצמה בהן. אבל חבקים שבצואר כגון קטליות וענקים חוצצין לפי שהאשה חונקת עצמה בהן כדי שתראה בעלת בשר :

כסף משנה ומ"ש חוטין שבצואר וכו' אבל חבקים שבצואר וכו'. ריש פרק במה אשה :

ז שער שעל הלב שנתקשר ונעשה קלקלי. וכו' קלקלי הזקן חוצצין :

כסף משנה שיער שעל הלב וכו' וכן קלקלי הזקן וכו'. פ"ט דמקואות שם :

ח חץ התחוב באדם בזמן שהוא נראה חוצץ. ובזמן שאינו נראה טובל ואוכל בתרומתו לערב אף על פי שהוא חץ טמא. וכן מי שבלע טבעת טמא וטבל הרי זה טהור. ואם הקיאה אחר שטבל נטמא במגעו שכתב בארנו שכל הבלועים בגוף החי לא מטמאין ולא מתטמאין. נכנסו צרורות וקיסמין בסדקי רגליו מלמטה חוצצין :

כסף משנה חץ התחוב באדם וכו' וכן מי שבלע טבעת טמאה. בסוף מקואות. ומ"ש שכבר ביארנו. בה' טומאת מת פכ"ד : נכנסו צרורות וכו'. בתוספתא דמקואות פ"ח נכנסו צרורות וקסמים בסדקי רגליו מלמטה ר"ע אומר אינו חוצץ ומשמע לרבינו דכיון דבשמא דיחידאה קתני לה פליגי עליה רבנן ועי"ל דטעמא דר"ע משום דס"ל דבית הסתרים לא בעינן שיהיו ראויים לביאת מים ובפ"ק דקידושין (דף כ"ה) ובפרק תינוקת אמרינן דבעינן שיהיו ראויים לביאת מים :

ט אספלגית מלוגמא ורטיה שעל בית הסתרים חוצצין. אף על פי שאינו צריך שיכנסו בהן המים צריכין שיהיו ראויין ולא יהא בהן דבר חוצץ כמו שבארנו. היתה בו שערה אחת או שתים חוץ למכה וראשה מדבק למכה או שהיו שתי שערות ראשם מדבק בטיט או בצואה או שהיו שתי שערות בריסי עיניו מלמטה ונקבו והוציאו בריסי עיניו מלמעלה הרי אלו חוצצין :

כסף משנה **אספלנית מלוגמא וכו'.** דברים אלו במחלוקת הם שנויים בתוספתא בפרק הנזכר וכבר נתבאר דהלכה כמ"ד דבעינן שיהיו ראויים לביאת מים: **היתה בו שיערה אחת וכו'.** תוספתא בפרק הנזכר:

י לא יטבל אדם בעפר שעל רגליו ואם טבל אינו חוצץ:

כסף משנה **לא יטבול אדם וכו'.** משנה פ"ט דמקואות. ומ"ש ואם טבל אינו חוצץ. תוספתא פרק ח' דמקואות:

יא האוחז באדם ובכלים והטבילן הרי הן בטמאתו. ואף על פי שרפה ידיו עד שבאו בהן המים גזרה שפא לא ירפה. ואם הדיח ידיו במים עלתה להן טבילה:

כסף משנה **האוחז באדם ובכלים וכו'.** משנה פ"ח דמקואות האוחז באדם ובכלים ומטבילים טמאים ואם הדיח ידיו במים טהורים ר"ש אומר ירפה כדי שיבאו בהם המים ומשמע לרבינו דת"ק סבר דלא מהני רפיון ידים:

יב המפשלת בנה לאחורה וטבלה לא עלתה לה טבילה שפא ה"ה טיט ברגלי התינוק או בידי ונדבק באמו בשעת טבילה וחצץ ואחר שעלתה נפל:

כסף משנה **המפשלת בנה וכו'.** בפרק תינוקות (דף פ"ז) וכגירסת ר"ח שכתבו התוספות:

יג נדה שנתנה שערה בפיה או שקפצה ידה או שקרצה בשפתותיה או שנמצא עץ בין שניה כאלו לא טבלה. וכן שאר כל הטמאים. נתנה מעות בפיה וירדה וטבלה טהרה מטמאת הנדה והרי היא טמאה על גב רקה ונמצאת ראשון לטמאה כמי שנגע ברק הנדה. וכן הדין בזב:

כסף משנה **נדה שנתנה שיערה בפיה וכו'.** בפרק ח' דמקואות. ומה שכתב או שנמצא עץ בין שיניה וכו'. בפרק קמא דקידושין (דף כ"ה) ובפרק תינוקות ס"ו: **נתנה מעות בפיה וכו'.** שם טהורה מטומאתה אבל טמאה היא ע"ג רוקה

פירוש טהורה מטומאת נדה ומותרת לבעלה פירוש וטמאה על גבי רוקה שנתלש על המעות קודם טבילה וטמאה מתורת מגע דרוקה מטמא במגע ובמשא:

יד וְאֵלוֹ שְׂאִין חוּצְצִין בְּאָדָם. קִלְקִילֵי הָרֹאשׁ וּבֵית הַשְּׁחִי וּבֵית הַסְּתָרִים שְׂבָאִישׁ. וְלִפְלוֹף שְׂבָעִין. וְגִלְד שְׂהַעֲלֵתָה הַמֶּכֶה. וְלִכְלוּכֵי צוּאָה שְׁעַל בְּשָׂרוֹ. וְצוּאָה שְׂתַחַת הַצְּפָרוֹ. וְצְפָרוֹ הַמְּדַלְדֶּלֶת. וּכְשׁוֹת הַקֶּטָן וְהוּא הַשְּׂעָר הַדָּק שְׁעַל בְּשָׂרוֹ. כָּל אֵלוֹ אֵינָן חוּצְצִין:

כסף משנה ואלו שאין חוצצין באדם וכו'. משנה פ"ט דמקואות. ודע דאיתא בתוספתא רבי יונתן בן יוסף אומר ציפורן שפירשה רובה הרי זו אינה חוצצת ורבינו סתם דבריו כלשון המשנה ולא חילק ואפשר שהוא ז"ל מפרש דלרבותא נקט פירשה רובה וכ"ש מיעוטה אי"נ דאה"נ דמפרש דבדוקא נקט פירשה רובה אלא דכיון דמשמע דיחידאה קאמר לה משמע דרבים פליגי עליה. ומ"ש לפלוף שבעין. יתבאר בסוף פרק זה:

טו שְׂתֵי שְׂעָרוֹת אוֹ יֶתֶר שְׂהִיו קְשׁוּרִין כְּאַחַת קֶשֶׁר אֶחָד אֵינָן חוּצְצִין מִפְּנֵי שְׂהַמִּים בְּאֵין בְּהוֹן. וּשְׂעָרָה אַחַת שְׂנִקְשְׂרָה חוּצְצַת וְהוּא שְׂיִהְיֶה מִקְפִּיד עָלֶיהָ. אֲבָל אִם אֵינּוּ מִקְפִּיד עָלֶיהָ עֲלֵתָה לוֹ טְבִילָה עַד שְׂתִּהְיֶה רֹב שְׂעָרוֹ קְשׁוּר נִימָא נִימָא בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ כְּזֶה הוֹרוּ הַגְּאוּנִים. * וַיִּרְאֶה לִי שְׂשֻׁעָרוֹ שֶׁל אָדָם כְּגוּפוֹ הוּא חָשׁוּב לְעֵנִין טְבִילָה וְאֵינּוּ כְּגוּף בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ כְּדִי שְׂנִמְרֵ רֹב הַשְּׂעָר אֶלָּא אֵף עַל פִּי שְׂכָל שְׂעָר רֹאשׁוֹ קְשׁוּר נִימָא נִימָא אִם אֵינּוּ מִקְפִּיד עָלָיו עֲלֵתָה לוֹ טְבִילָה אֶלָּא אִם כֵּן נְצֻטְרָף לְחוּצָץ אַחַר עַל גּוּפוֹ וְנִמְצָא הַכֹּל רֹב גּוּפוֹ כְּמוֹ שְׂבִאֲרָנוּ. וְאֶחָד הַנְּדָה וְאֶחָד שְׂעָר הַטְּמֵאִין שֵׁישׁ בְּרֹאשׁוֹן שְׂעָר:

ההראב"ד ויראה לי ששערו עד שיש בראשן שיער. אי"א כדברי הגאונים הוא העיקר:

כסף משנה שתי שערות או יתר וכו'. בפרק תינוקת (דף ס"ז) אמר רבה בר בר חנא נימא אחת קשורה חוצצת ג' אינן חוצצות שתיים איני יודע ור"י אמר אין לנו אלא אחת ופסק כר"י. ומ"ש והוא שיהיה מקפיד עליו וכו'. הוא ע"פ מה שנתבאר בסוף פ"א: כתב הראב"ד ויראה לי ששערו של אדם כגופו (של אדם) הוא חשוב וכו'. א"א כדברי הגאונים הוא העיקר עכ"ל ואין בזה הכרע:

טז תקנת עזרא היא שתהיה אשה חופפת את שערך ואחר כך תטבל. ואם אפשר לה לחף בלילה ולטבל מיד תכף לחפיפה הרי זה משבח. ובשעת הדחק או מפני החלי חופפת אפלו בערב שבת וטובלת למוצאי שבת:

כסף משנה תקנת עזרא היא וכו'. בסוף פרק מרובה (בבא קמא דף פ"ב). ומה שכתב ואם אפשר לה לחוף בלילה וכו'. בפרק תינוקת (דף ס"ח) שלח רבין באגרתיה אשה לא תחוף בערב שבת ותטבול במוצאי שבת ותמה על עצמך היאך אשה חופפת ביום וטובלת בלילה והא בעינן תיכף לחפיפה טבילה וליכא וכו' והלכתא אשה חופפת ביום וטובלת בלילה והלכתא אשה לא תחוף אלא בלילה אלא קשיא הלכתא אהלכתא ל"ק הא דאפשר הא דלא אפשר ונראה מדברי רבינו שהוא סובר דלהאי מסקנא ליתא לפיסקא דפסק התם מרימר כרב חסדא וכדמתרץ רב יימר אלא לעולם לא הפסיק בין יום דחפיפה ליום דטבילה יותר מיום אחד ומפרש רבינו הא דאפשר הא דלא אפשר דהיינו לומר דהיכא דא"א לחוף בליל טבילה מפני הדחק כגון שא"א למצוא מים חמין בליל טבילה מפני שיוצאים בשיירא או מפרשים בים וכיוצא בזה או מפני החולי כלומר שיש לה חולי שהמים חמין מזיקין לה בעת התעוררות החולי ויודעים שבלייל טבילה היא העונה דכיון דא"א לעשות בע"א יכולה להקדים לחוף קודם ליל הטבילה ואפילו אם יכריח הדוחק או החולי להקדים לחוף מיום ראשון והטבילה אינה עד ליל שלישי יש לה רשות אבל להרחיק יותר לא דהא אמאי דשלח רבין באגרתיה אשה לא תחוף בע"ש ותטבול במו"ש אמרינן דהיינו בדאפשר אבל בדלא אפשר שפיר דמי ודוקא בשיעור הרחקה זו אבל להרחיק טפי לא דלא לחנם נקט רבין האי שיעורא ונ"ל שלדעת רבינו ע"ש ומו"ש דנקט לדוגמא נקטינהו ולא דוקא אלא ה"ה לחוף ביום ראשון ולטבול בליל שלישי וכן כיוצא בשאר הימים דהא לפי מ"ש מפני דוחק או חולי אין טעם לתלות ההיתר הזה בע"ש ומו"ש יותר מבשאר הימים:

ז טְבִילָה וְעֵלְתָה וְנִמְצָא עָלֶיךָ דְבַר חוּצָץ * אִם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שְׁחַפְּפָה טְבִילָה אֵינָה צְרִיכָה לְחוּף פְּעַם שְׁנֵימָה אֶלָּא חוּזְרָת וְטוֹבֶלֶת מִיָּד בְּלֶבֶד. וְאִם לָאוּ צְרִיכָה לְחוּף פְּעַם שְׁנֵימָה וְלִטְבֹּל:

ההראב"ד **אם באותו היום שחפפה.** א"א הא קי"ל כלישנא בתרא דאמר אם סמוך לחפיפה טבילה אינה צריכה לא לחוף ולא לטבול ואם לאו צריכה לחוף ולטבול ומ"ש הוא אינו כלום דאפילו לא בעינן סמוך לכתחלה השתא דאשתכח ריעותא חיישינן אלא אם כן סמוך לחפיפה טבילה:

כסף משנה **טבילה ועלתה וכו'.** בפרק תינוקות (דף ס"ו ע"ב) אמר רבא טבילה ועלתה ונמצא עליה דבר חוצץ אם סמוך לחפיפה טבילה אינה צריכה לחוף ולטבול ואם לאו צריכה לחוף ולטבול איכא דאמרי באותו יום שחפפה טבילה אינה צריכה לחוף ולטבול ואם לאו צריכה לחוף ולטבול ופסק כלישנא בתרא: **וכתב** ההראב"ד אם באותו היום שחפפה טבילה א"א הא קי"ל כלישנא בתרא וכו'. טעמו מפני שהוא גורס כהר"י"ף והר"ן דבלישנא בתרא גרסינן אם סמוך לחפיפה טבילה ולפי גירסתם הלכה כלישנא בתרא דתלי מילתא באם סמוך לחפיפה טבילה שהוא זמן מועט מאם ביום שחפפה טבילה דמשמע אפילו חפפה בבקר וטבילה בערב נמי ולפיכך משיג על רבינו למה פסק כלישנא קמא ונראה עוד שהראב"ד גורס כלישנא קמא אינה צריכה לחוף ולטבול ובלישנא בתרא גורס אינה צריכה לא לחוף ולא לטבול ומשיג על רבינו למה פסק כלישנא קמא דמשמע שאינו פוטר אלא מחפיפה ולא מטבילה ה"ל למפסק כלישנא בתרא דפטר לה אף מטבילה והשיג עליו עוד ממה שלא כתב דין זה אצל דין מי שטבל ועלה ונמצא עליו דבר חוצץ וכתבו אצל דין תיכף לחפיפה טבילה דמשמע דמש"ה אמרינן כשנמצא עליה דבר חוצץ דאי לא טבילה סמוך לחפיפה צריכה לחוף ולטבול אבל אם לא היה צריך לסמוך טבילה לחפיפה לא הוה אמרינן דצריכה לחוף ולטבול וכתב שזה אינו דאפילו אי לא הוה בעינן לכתחילה למיסמך טבילה לחפיפה היכא דאשתכח ריעותא הוה חיישינן כל שלא סמכה טבילה לחפיפה כך נראה לי ביאור דברי הרב רבי אברהם בן דוד וליישב דעת רבינו י"ל דאיהו ז"ל גריס כגירסא דידן דלישנא בתרא הוא אם ביום שחפפה טבילה וגם גריס ביה אם סמוך לחפיפה טבילה אינה צריכה לחוף ולטבול ומפרש דהיינו לומר דאינה צריכה תרתי חפיפות וטבילה דבטבילה לחודה סגי אבל טבילה מיהא בעיא בכל גוונא ובזה נסתלקו מעליו שתי השגות הראשונות ובהכי ניחא נמי ההשגה השלישית דכיון דחפיפה אינה אלא תקנת עזרא אי לא הוה מתקן לסמוך טבילה לחפיפה אפילו לא טבילה ביום החפיפה ונמצא עליה אחר טבילה דבר החוצץ לא היתה צריכה לחזור ולחוף אבל מאחר שהתקין שביום טבילה חפיפה כשנמצא עליה דבר חוצץ אם לא טבילה

ביום חפיפה הצריכה לחזור ולחוף והר"ן כתב בפרק ב' דשבועות (דף ש"מ) וז"ל הרמב"ם כתב אם ביום שחפפה טבלה וכו' משום דלמקצת נוסחאות לישנא בתרא הוא ומיהו לאו למימרא דלהוא לישנא כל שחפפה באותו יום אע"פ שלא היה סמוך לטבילה דלא חיישינן ואע"פ שנמצא עליה דבר החוצץ דהיכי אפשר דאע"ג דאתיא לידי ריעותא לא נחוש ואע"פ שהרחיקה טבילתה מחפיפתה אלא להכי נקט יום לאשמועינן טעמא דנמצא עליה דבר חוצץ הא לאו הכי אינה צריכה לחוף ולטבול אע"פ שלא חפפה ביום שטבלה וזה לא נתבאר יפה בדברי הרמב"ם וכבר השיגו הראב"ד עכ"ל. נראה שהר"ן מפרש שהראב"ד סובר בדברי רבינו שדעתו לומר שכל שחפפה באותו יום אע"פ שלא היה סמוך לטבילה לא חיישינן אף ע"פ שנמצא עליה דבר חוצץ והשיגו משום דהיכי אפשר דאע"ג דאתייליד ריעותא לא נחוש אף ע"פ שהרחיקה טבילתה מחפיפתה דלא אשמעינן האי לישנא אלא דהיכא דלא נמצא עליה דבר החוצץ אינה צריכה לחוף ולטבול אע"פ שלא חפפה ביום שטבלה וז"ש הראב"ד דאפילו לא בעינן סמוך לכתחילה השתא דאשתכח ריעותא חיישינן וכו' ואיני יורד לסוף דעתו של הר"ן בזה שכתב וזה לא נתבאר יפה בדברי הרמב"ם שמבואר הוא מאד בדבריו דבנמצא עליה דבר החוצץ קאמר אם ביום שחפפה טבלה אינה צריכה לחוף פעם שניה שהרי תחילת לשונו הוא טבלה ועלתה ונמצא עליה דבר החוצץ ודוחק לומר שהיתה להם נוסחא אחרת בדברי רבינו ומ"ש בביאור דברי רבינו ובביאור דברי הראב"ד הוא הנכון :

יח לא תחוף אשה בַּנֶּתֶר מִפְּנֵי שְׂמֹקֶטָף אֶת הַשָּׁעַר. וְלֹא בְּאֵהָל מִפְּנֵי שְׂמֹסְרִיד אֶת הַשָּׁעַר. אֶלָּא בְּחַמִּין וְאַפְלוּ בְּחַמֵּי חֲמָה מִפְּנֵי שְׂהַחֲמִין מִיִּשְׂרָיִן אֶת הַשָּׁעַר וּמִסְלָסְלִין אוֹתוֹ. אֲבָל הַצּוֹנְנִין מְקַלְקְלִין וּמְקַבְּצִין אֶת הַשָּׁעַר וּמִתְקַשְׂרִין :

כסף משנה לא תחוף אשה וכו'. בפרק תינוקת (דף ס"ו ע"ב) וברפ"ב דמסכת כלים כתב רבינו בפירוש המשנה דנתר שהוא שקורין בלשון לעז גרידי"א וכן כתב הריב"ש שהוא מוחה ביד הנשים שלא יחופו ראשן בגרידי"א ביום הטבילה וכתב הטור דהוא הדין לשאר דברים המסבכים את השיער וכתב מהרי"ק בדיעבד אם עיינה וראתה יפה שעה שאינו נקשר דלא מסובך זה בזה ולא נקטף עלתה לה חפיפה :

ט נָדָה שֶׁנִּתְּנָה תְּבַשִּׁיל לְבָנָה וְטַבְּלָה לֹא עֲלָתָה לָּהּ טְבִילָה מִפְּנֵי הַשְּׂמֹנֹנִית שֶׁעַל יָדֶיהָ :

כסף משנה נדה שנתנה תבשיל לבנה וכו'. בפרק תינוקת (דף ס"ז):

ב שְׂרָטָה בְּבִשְׂרָה וְהוֹצִיא דָם וְטָבְלָה. בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים אֵין מְקוֹם הַשְּׂרִיטוֹת חוּצָה לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים חוּצָה **א** מִפְּנֵי שֶׁהַדָּם נִקְפָּה שָׁם כְּגֹלֶד שֶׁעַל גְּבִי הַמָּכָה. וְכֵן לְפָלוּף שֶׁבָּעִין אִם הָיָה יָבֵשׁ וְהוּא שֶׁהִתְחִיל לְהוֹרִיק חוּצָה בְּנִדָּה:

ההראב"ד מפני שהדם נקפה כגלד שעל המכה. א"א זה שיבוש שהרי שנינו גלד שעל המכה אינו חוצץ ועוד ג' ימים למה הלא דבר הנראה לעינים הוא אם הגליד אם לא הגליד שלא אמרו במחט ג' ימים אלא לפי שאינו נראה לעינים ואין הדבר ברור אלא עד ג' ימים אבל כאן שנראה הולכין אחר הראייה ואולי למד שריטות מריבדא דכוסילתא דאמרי עד תלתא יומי לא חייצי וכו' ומאן לימא לן שהשריטות דומה לריבדא שמושך הדם וכל ג' ימים שופע דם אבל שריטה אחרת בתוך ג' ימים מגליד וחוצץ ודוקא חוץ למכה אבל ע"ג מכה אינו מקפיד:

כסף משנה שרטה בבשרה וכו'. בפרק תינוקת אמר רמי בר אבא הני ריבדי דכוסילתא עד תלתא יומי לא חייצי מכאן ואילך חייצי: **וכתב** הראב"ד מפני שהדם נקפה כגלד שעל המכה א"א זה שיבוש שהרי שנינו גלד שעל המכה אינו חוצץ וכו'. ואני אומר שמ"ש על דברי רבינו שהוא שיבוש הוא לפי הנוסחא שנודמנה לו בדברי רבינו שהיה כתוב בה כגלד שעל המכה אבל לנוסחא שהיא כגלד שעל גבי מכה וכך היא בספרים שלנו אין כאן שיבוש דלשון שעל גבי היינו ע"ג המכה מבחוץ ונ"א מצאתי שכתוב בה שחוץ למכה והיא הנכונה: **ומ"ש** הלא דבר הנראה לעינים הוא וכו'. זה פשוט שהטעם שלא רצה לתלות אלא בשלשה ימים הוא ממאי דאיתמר בריבדא דכוסילתא: **ומ"ש** דמאן לימא לן שהשריטות דומות לריבדא אפשר לומר שרבינו אינו מפרש ריבדא וינטוש"א כדמשמע שמפרש הראב"ד אלא מפרש דריבדא ר"ל שריטה ואפילו את"ל דריבדא היא וינטוש"א לא משמע ליה לפלוגי בין שריטות הללו לשריטות אחרות דהא חזינן שאין דם שופע משריטות שנעשו ע"י וינטוש"א שלשה ימים ולא אפילו חצי יום הלכך אין לחלק בין שריטות לשריטות וגמרא דנקט ריבדא לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט וא"ת שהראב"ד מפרש דריבדא היינו שאנגראדור"ה נאמר דרבינו אינו מפרש כן אלא שהיא שריטה: **וכן לפלוף שבעין**. בפ"ט דמקואות תנן גבי אלו חוצצין לפלוף שחוץ לעין וגבי אלו שאינן חוצצין תני לפלוף שבעין ובפרק תינוקת (דף ס"ז) אמר מר עוקבא לפלוף שבעין לח אינו חוצץ יבש חוצץ אימתי נקרא יבש משהתחיל לירק

וכתבו התוספות לח אינו חוצץ דוקא שבתוך העין מפני שהליחה שבעין מלחלחתו ואינה מניחתו להיות יבש אבל לפלוף חוץ לעין אפילו לח [חוץ] והכי משמע בפ"ט דמקואות וכו' דלא מפליג בין לח ליבש אלא בין חוץ לעין לתוך העין והיינו בלח דיבש בעין נמי חוצץ ע"כ וכ"נ מדברי רבינו שכתב לעיל דלפלוף שחוץ לעין חוצץ ולפלוף שבעין אינו חוצץ וכאן כתב לפלוף שבעין אם היה יבש והוא שהתחיל להוריק חוצץ ובנדה משמע בהדיא דלעיל מיירי בלח ומש"ה מפליג בין בעין לחוץ לעין דאילו יבש אפילו בתוך העין נמי חוצץ. והרא"ש כתב בפ' תינוקת (הל' מקואות סי' כ"ה) אהא דמר עוקבא והיינו כי הך דתנן שחוץ לעין חוצץ שבתוך העין אינו חוצץ כי אותו שבתוך העין הוא לח ומחוץ לעין הוא יבש ומפרש מר עוקבא שיעור יבשותו משיתחיל לירק עכ"ל. נראה מדבריו שהוא סובר שבתוך העין לא שייד ביה יבשות ואע"פ שהוא יבש הרבה חוצץ מפני שהדמעה מלחלחתו במקום דיבוקו ואינו חוצץ ומר עוקבא דאמר יבש חוצץ בחוץ לעין דוקא קאמר וכ"כ הטור בשמו וכתב (הטור ביי"ד סימן קצ"ח) וז"ל והרמב"ם חילק על שבתוך העין בין בתוך שלשה ימים לאחר שלשה ושחוץ לעין כתב סתם חוצץ אפילו תוך שלשה עכ"ל. ונראה שכתב כן מפני שנמצא לרבינו שכתב כאן שרטה בבשרה והוציאה דם וטבלה בתוך שלשה ימים אין מקום השריטות חוצץ לאחר ג"י חוצץ מפני שהדם קופה שם כגלד שעל גבי מכה וכן לפלוף שבעין אם היה יבש והוא שהתחיל להוריק חוצץ בנדה ועלה על דעת הטור דכיון דעל מאי דמפליג בשריטות בין תוך שלשה ימים לאחר שלשה כתב וכן לפלוף שבעין שהוא להשוות לפלוף שבעין לשריטות גם לענין לחלק בין תוך שלשה לאחר שלשה ואם זו היתה דעת הטור יש לתמוה על רבינו איך נתן סימן ליבשותו שהתחיל להוריק שאם הוא תוך שלשה ימים אפילו הוריק נמי אינו חוצץ ואם הוא לאחר שלשה ימים אפילו לא הוריק נמי חוצץ ואם תאמר דתוך שלשה ימים אינו חוצץ אפילו הוריק ואחר שלשה ימים נמי אינו חוצץ עד שיוריק דתרתו בעינן לשיחוץ שיהיה אחר שלשה וגם שיוריק או תאמר איפכא דאחר שלשה אע"פ שלא הוריק חוצץ ותוך ג' אם הוריק חוצץ לא הוריק אינו חוצץ א"כ יקשה מאי וכן דהא בשריטה לא תלי אלא בימים ובלפלוף תלי גם בהורקה וכיון שמה שהכריחו לטור בדברי רבינו דבלפלוף נמי מחלק בין תוך שלשה לאחר שלשה אינו אלא משום דמתיבת וכן משמע שמשוה אותם לגמרי מאחר שאינו משוה אותם לגמרי אזל ליה הכרח ועוד דלפי"ז אין אחד משני הפירושים מבואר בדברי רבינו וכיון דשקולים הם הי מינייהו נקטת ועוד שלא מצינו בגמרא מי שעלה על דעתו לחלק בלפלוף שבעין בין תוך שלשה לאחר שלשה ומהי תיתי ליה לרבינו לפלוגי בינייהו ועל הטור שהביא דברי רבינו בסגנון זה יש לדקדק מה היה סבור בדבריו דאין לומר שהיה סבור שאינו מחלק בלפלוף אלא בין שלשה לאחר שלשה ולא בין הוריק ללא הוריק שהרי

כתב אם היה יבש והוא שהתחיל להוריק חוצץ ואם היה סובר דבתרווייהו מפליג בין תוך שלשה לאחר שלשה ובין הוריק ללא הוריק וכפירוש אי זה משני הפירושים שכתבתי לעיל הוה ליה לפרש ולכתוב כן בשמו ולא לסתום כמו שעשה וכ"ש שכבר הוכחתי שאין לאחד מאותם הפירושים קיום. לכך נ"ל שהוא פשוט דלא מפליג רבינו בלפלוף בין תוך שלשה לאחר שלשה כלל אלא בהתחיל להוריק בלבד תליא מילתא. **ומ"ש על שרטה בבשרה וכו' וכן לפלוף שבעין** לא להשוותם לחלק בין תוך שלשה לאחר שלשה כתב כן אלא לומר דכשם שדם היוצא משריטות משכחת לה דחוצצין אע"פ שהדם הזה מהגוף יצא וגם אינו עומד אלא ע"פ השריטה בלבד מפני שאנו חוששין שנתפשט חוץ למקום השריטה אע"פ שאינו נראה כך לפלוף שבעין אע"פ שיצא מהגוף וגם אינו אלא בתוך העין ולא חוצה לו חוצץ אם הוא יבש דהיינו שהתחיל להוריק א"נ דה"ק כשם שדם זה כשנתייבש חוצץ כך לפלוף שבעין כשנתייבש חוצץ אלא שיבשותו של זה תלויה בשלשה ימים ושל זה תלוי בשיתחיל להוריק:

כא כחל שְׁבַעֲיָן אֵינֹו חוֹצֵץ. שְׁעַל גַּב הָעֵינַן חוֹצֵץ. וְאִם הָיוּ עֵינֵיהָ פּוֹרְחוֹת אָף עַל גַּבֵי הָעֵינַן אֵינֹו חוֹצֵץ:

כסף משנה כוחל שבעין וכו'. פרק תינוקת (דף ס"ז) אמר שמואל כחול שבתוך העין אינו חוצץ שעל גבי העין חוצץ אם היו עיניה פורחות אפילו על גבי העין אינו חוצץ ומפרש רבינו פורחות פתוחות ולא פתוחות יותר מדאי קאמר דאם כן לא עלתה לה טבילה אף על פי שאין להם כחול כמו שכתב רבינו בסמוך אלא היינו לומר שאינם סגורות תמיד אלא שפותחתן וסוגרתן וכלישנא קמא דרש"י. והטור נזדמנה לו נוסחא משובשת בדברי רבינו וגירסת ספרים שלנו בדברי רבינו עיקר שכתוב בהם ואם היו עיניה פתוחות אף על גבי העין אינו חוצץ ומצאתי נוסחא אחרת שכתוב בה ואם היו עיניה פורחות והיא הנכונה:

כב פְּתַחַה עֵינֵיהָ בְּיוֹתֵר אוֹ עֲצַמְתָּן בְּיוֹתֵר לֹא עֲלָתָהּ לָהּ טְבִילָה. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים לְעֵנָן טְהָרוֹת. אֲבָל לְהַתִּירָה לְבַעֲלָהּ הָרִי זוּ מִתְּרַת. אָף עַל פִּי שְׁנִתְנָה תַּבְשִׁיל לְבָנָה אוֹ שְׁהִיָּה בָּהּ שְׁרֵט יָשׁוּן אוֹ שְׁהִיָּה עַל גַּב עֵינָה כְּחַל. וּבֵין פְּתַחַה עֵינֵיהָ אוֹ עֲצַמְתָּן הָרִי זוּ מִתְּרַת לְבַעֲלָהּ שְׁכָל הַדְּבָרִים הָאֵלוּ וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן אֵינֹן חוֹצֵצִין אֲלָא מִדְּבָרֵיהֶן וּלְעֵנָן טְהָרוֹת גָּזְרוּ לְעֵנָן בִּיאָה לֹא גָזְרוּ. וְכָל

החוצץ בַּנְדָּה לְטְהָרוֹת חוּצָא בְּשָׂאָר הַטְּמְאִין לְעֵנִין טְהָרוֹת. * וְחוּצָא בְּגֵר בְּשַׁעַת טְבִילָה :

ההראב"ד **וחוצץ בגר בשעת טבילה.** א"א אף זה תמה גר למה הקישו לטבילת טהרות :

כסף משנה **פתחה עיניה ביותר וכו'.** שם אמר ר"י פתחה עיניה ביותר או עיצמה עיניה ביותר לא עלתה לה טבילה: **בד"א לענין טהרות וכו'.** בפרק תינוקת בתר מאי דאמרינן נתנה תבשיל לבנה לא עלתה לה טבילה והני ריבדי דכוסילתא מתלתא יומין ואילך חייצי וההיא דלפלוף שבעין יבש חוצץ וההיא דכוחל שע"ג העין חוצץ אא"כ היו עיניה פורחות וההיא דפתחה עיניה ביותר או עיצמה עיניה ביותר לא עלתה לה טבילה אמרינן ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כי איתמר הכי לענין טהרות איתמר אבל לבעלה ש"ד כך היא גירסת הרי"ף וכן היה גורס רבינו ויש לתמוה על רבינו למה לא הזכיר ההיא דלפלוף שבעין בגירסא בד"א לענין טהרות ונ"ל שטעמו משום דמדין שרט ישן משתמע שפיר שהרי השוה אותם לעיל בלשון וכן לומר דכשם שזה חוצץ יבש כך זה חוצץ יבש זה כשיעור יבשותו וזה כשיעור יבשותו כמו שפירשתי לעיל וכיון דאשמעינן בחד מינייהו דאפי' יבש שיעור יבשותו אינו חוצץ אלא לטהרות אבל לא לבעלה ממילא נשמע דה"ה לאידך דאפילו יבש שיעור יבשותו אינו חוצץ אלא לטהרות ולא לבעלה ומדברי רבינו שכתב נדה שנתנה תבשיל לבנה לא עלתה לה טבילה מפני השמנונית שעל ידיה ואח"כ כתב בד"א לענין טהרות וכו' נראה דבתבשיל שאינו נדבק לגמרי מיירי אלא דכיון דסתם תבשיל אית ביה שמנונית חיישינן שמא נדבק בידה וחיץ מדרבנן לטהרות אבל לא לבעלה ולפ"ז אם היה התבשיל מדברים הנדבקים שחוצצין מדאורייתא אף לבעלה חוששינן שמא נדבקו בה וצריכה לטבול וכבר היה אפשר לומר שמ"ש רבינו שאינם חוצצין אלא מדבריהם לא משום דשמנונית אינו מהדברים החוצצין בכ"מ קאמר הכי דשמנונית שכתב רבינו היינו רבב וחיץ מדאורייתא אף לבעלה אלא משום דכיון דאין אותו הרבב על רוב גופה אפילו אם מקפיד עליו לא חייץ מדאורייתא אלא מדרבנן דמדאורייתא תרתי בעינן רובו ושיהיה מקפיד עליו וכיון דלא מיתסר אלא מדבריהם לא גזרו אלא לטהרות ולא לבעלה. אבל קשה על זה דא"כ כשכתב בפ"א מד"ס שכל דבר החוצץ אם היה מקפיד עליו לא עלתה לו טבילה אע"פ שהוא על מיעוטו גזירה משום רובו שם היה לו לכתוב דהיינו לטהרות אבל לבעלה לא גזרו ועוד דמ"ש ממפשלת בנה לאחריה וטבלה שכתב שלא עלתה לה טבילה חיישינן שמא היה טיט ברגלי התינוק ונדבק באמו ולא חילק בין טהרות לבעלה לפיכך נראה שפירוש ראשון עיקר ויש לדקדק בדברי רבינו שכתב לעיל דין המפשלת בנה

לאחריה וטבלה שלא עלתה לה טבילה ומשמע דאף לבעלה לא עלתה לה טבילה ולפי מ"ש התוספות והרא"ש הא דמפשלת את בנה אחריה דין נתנה תבשיל לבנה היא הו"ל לרבינו לפרש דהא דחיישינן במפשלת את בנה לטהרות היא ולא לבעלה כמ"ש בנתנה תבשיל לבנה וכל אינך שמעתתא דבתרה ולמה הוציא שמועה זו מכלל אותן שמועות כיון דלית הלכתא ככל הני שמעתתא קאי גבי לשמועה שקודם זו וצ"ל שבגירסת רבינו היה כתוב מפשלת בנה קודם נתנה תבשיל לבנה אלא שצריך לתת טעם מ"ש נתנה תבשיל לבנה ממפשלת בנה שזו עלתה לה טבילה לבעלה וזו לא עלתה לה טבילה ואפשר שהטעם משום דנותנת תבשיל לבנה יודעת שדרך תבשיל לידבק ובודאי נזהרת ולפיכך מותרת לבעלה אלא דלטהרות החמירו אבל מפשלת בנה אינה עשויה ליתן אל לבה שיש טיט בידי התינוק או ברגליו לפיכך חשו לה אף לבעלה: **וכל החוצץ בנדה לטהרות וכו': כתב** הראב"ד וחוצץ בגר בשעת טבילה א"א אף זה תמה גר למה הקישו לטבילת טהרות עכ"ל. טעמו מדתניא בפרק החולץ (דף מ"ו ע"ב) כל דבר שחוצץ בטבילה חוצץ בגר ובעבד משוחרר ובנדה ופירש"י ובנדה לבעלה ואע"פ שאין טבילתו לענין מגע טהרות כשאר טבילות עכ"ל ורבינו מפרש דבנדה דקתני לענין טהרות קאמר משום דבתוספתא דמקואות פ"ו קתני כל החוצצין בכלים חוצצין בנדה ובגר ובשעת טבילה ובחולין אין חוצצין ע"כ וודאי דכל לבעלה חולין הוא וא"כ הרי דמאי דלא חייץ בנדה לבעלה אי חייץ בה לטהרות חייץ נמי בגר:

כג מי שְׁטַבַּל וְעָלָה וְנִמְצָא עָלָיו דָּבָר חוֹצֵץ אֶף עַל פִּי שְׁנֵי תַעֲסֵק בְּאוֹתוֹ הַמִּין כָּל הַיּוֹם כִּלּוֹ הָרִי הוּא בְּטַמְאָתוֹ עַד שְׂיֵאמֶר יוֹדֵעַ אֲנִי בּוֹדְאֵי שְׁלֵא הָיָה זֶה עָלַי קִדָּם הַטְּבִילָה הוֹאִיל וְהַחֲזֵק טָמֵא הַעֲמִד טָמֵא עַל טַמְאָתוֹ עַד שֶׁתִּדַּע בּוֹדְאֵי שְׁטָהָר:

כסף משנה **מי שטבל ועלה וכו'.** בפ"ק דחולין (דף י'):

הלכות מקואות - פרק שלישי

א ואלו חוצצין בכלים. הזפת והחמר וכיוצא בהן. הזפת שבכוס ושבצלוחית מתוך חוצצין מאחוריהן אינן חוצצין. במה דברים אמורים מבית האמן. אבל מבעל הבית בין מתוך בין מאחוריהן חוצצין. הזפת שבתמחוי ושבקערה בין מתוך בין מאחוריהן בין מבעל הבית בין מבית האמן חוצצין:

ב המור והקומוס בין בכוס בין בצלוחית בין בתמחוי וקערה בין מבעל הבית בין מבית האמן בין מתוך בין מאחוריהן חוצצין. היה זפת או חמר וכיוצא בהן על הטבלא ועל השלחן ועל הדרגש אם היו נקיים חוצצין מפני שמקפיד עליהן. ועל הבלוסין אינן חוצצין מפני שאינו מקפיד עליהן:

ג היו על מטות בעל הבית חוצצין על מטות של עני אינן חוצצין. על אפך בעל הבית חוצץ ועל זקקין אינו חוצץ. על המרדעת משני צדדין חוצץ:

כסף משנה (א-ג) ואלו חוצצין בכלים הזפת והחמר. משנה פרק ט' דמקואות: הזפת שבכוס ושבצלוחית וכו' הזפת שבתמחוי וכו' המור והקומוס וכו'. בתוספתא דמקואות פרק שביעי: היה זפת או חמר וכיוצא בהן וכו' עד על המרדעת. משנה פרק ט' דמקואות: ומה שכתב על המרדעת משני צדדין. בסוף פרק אלו קשרים (שבת דף קי"ד):

ד היו זפת או חמר וכיוצא בהן על בגדי תלמידי חכמים אפלו מצד אחד חוצץ מפני שמקפידין על מלבושן להיות נקי. על בגדי עמי הארץ משני צדדין חוצץ מצד אחד אינו חוצץ:

כסף משנה ומ"ש על בגד תלמידי חכמים וכו'. משנה פרק ט' דמקואות ושבת קי"ד וכרבי יוסי:

ה היו על המטפחות של זפתים ושל יוצרים ושל מפסלי אילנות אינן חוצצין:

כסף משנה היו על המטפחות וכו'. שם (דף קל"ד):

ז טבח שְהִיָּה דָם עַל בְּגָדָיו אֵינוֹ חוֹצֵץ מִפְּנֵי שְׂאִינוֹ מִקְפִּיד :

כסף משנה טבח שהיה דם על בגדו וכו'. בס"פ דם חטאת (דף צ"ח):

ז מוֹכֵר רֶבֶב שְׁהִיָּה רֶבֶב עַל בְּגָדוֹ אֵינוֹ חוֹצֵץ. וְכֵן כָּל פְּיוֹצָא בְּזָה. הִיָּה הַטֵּבַח מוֹכֵר רֶבֶב וְהִיָּה עַל בְּגָדוֹ דָם וּרְבֵב הָרִי זֶה סָפֵק אִם חוֹצֵץ מִפְּנֵי שֶׁהוּן שְׁנַיִם וּמִקְפִּיד אוֹ אֵינוֹ חוֹצֵץ שְׁהִיָּה מְלֹאכְתּוֹ הִיא וְאֵינוֹ מִקְפִּיד :

כסף משנה ומ"ש ה"ז ספק אם חוצץ וכו'. שם בעיא דלא איפשיטא:

ח הִיָּה הַזֵּפֶת אוֹ הַחֲמֵר וְכִיּוֹצָא בָּהֶן עַל הַסַּנְדָּל מִתּוֹכוֹ. מִלְּמַעְלָה חוֹצֵץ מִלְּמַטָּה אֵינוֹ חוֹצֵץ. עַל הַסַּפְסָל מִלְּמַעְלָה אוֹ מִן הַצְּדָדִין חוֹצֵץ מִלְּמַטָּה אֵינוֹ חוֹצֵץ :

ט לְכֹלֹכֵי צוּאָה שְׂבִבָּסָא וְשִׁבְקַתְדָּרָה הַמְּכַבְּשִׁין בֵּין מִתּוֹכָן בֵּין מֵאַחֲרֵיהֶן בֵּין מִלְּמַטָּה בֵּין מִן הַצְּדָדִין אֵינָן חוֹצְצִין מִפְּנֵי שְׁהַמִּים מַעְבִּירִין אוֹתָן. אָבֵל לְכֹלֹכֵי שְׂמָרִים שְׂבִבָּסָא וְשִׁבְצָלוּחִית וְהַמוֹדֵן שְׂבִישִׁיר וְשִׁבְזוּג. וְהַטֵּיט וְהַבְּצֵק שְׁעַל יַד הַקּוֹרְדוֹם וְשְׁעַל יַד הַמְּגַרְפָּה [אֵינָן חוֹצְצִין. הַגְּלִידוֹ] חוֹצְצִין :

כסף משנה (ח-ט) היה הזפת או החמר וכו' לכלוכי צואה וכו' אבל לכלוכי שמרים וכו'. תוספתא דמקואות פ"ז אלא שבסוף כתוב שם שע"י הקרדום ושע"י המגרפה אינן חוצצין הגלידו הרי אלו חוצצין ונראה שהיא נוסחא נכונה וצריך להגיה כן בלשון רבינו :

י דָּבָר בְּרוּר הוּא שְׁכָל מְקוֹם שְׂאֵמְרָנוּ בְּזִפְתֵי וּבְחֲמֵר וְכִיּוֹצָא בָּהֶן שְׂאֵינָן חוֹצְצִין בְּכֵלִים מִפְּנֵי שְׂאֵינוֹ מִקְפִּיד הוּא לְפִיכָד אִם הִיָּה רֶבֶב הַכֵּלִי חֲפוּי בְּזִפְתֵי אוֹ בְּחֲמֵר וְכִיּוֹצָא בָּהֶן לֹא עֲלֵתָה לוֹ טְבִילָה

כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ אָף עַל פִּי שְׂאִינוּ מִקְפִּיד. אִין בְּדָבָר זֶה הִפְרַשׁ בְּכָלִי
מִן הַכְּלִים אֲלֵא כָּל הַכְּלִים שְׁוִין בְּדָבָר זֶה :

כסף משנה דבר ברור הוא וכו' אין בדבר זה הפרש וכו'. דברים פשוטים הם :

יא כָּל יְדוֹת הַכְּלִים שֶׁהֵן חֲלוּלִין שֶׁהַכְּנִיסוֹן שְׁלֵא כְּדָרְכּוֹן. או
שֶׁהַכְּנִיסוֹן כְּדָרְכּוֹן וְלֵא מְרָקוֹן. או שֶׁהֵיוּ שֶׁל מִתְּכַת וְנִשְׁבְּרוּ. לֵא
עֲלֵתָה לָּהֵן טְבִילָה :

יב כָּלִי שֶׁהִפִּד פִּיו לְמַטָּה וְהַטְּבִילוֹ כְּאֵלוֹ לֵא טָבֵל מִפְּנֵי שְׂאִין
הַמִּים * נְכַנְסִין בְּכָלוֹ. הִזָּה בּוֹ מְקוֹם שְׂאִין הַמִּים נְכַנְסִין בּוֹ עַד
שְׂיֻטְנוֹ עַל צְדוֹ לֵא עֲלֵתָה לוֹ טְבִילָה עַד שְׂיֻטְנוֹ עַל צְדוֹ :

ההראב"ד נכנסים בכולו היה בו מקום. א"א זה עשה תחת שראה במשנה
הטבילו כדרכו בלא זרבובית עד שיטהו על צדו לא ידע מהו זה ושם לו פתרון
לפי שכלו ואנו כבר הסכמנו עליו והעמדנו על מה שראינו בויק"ר (פ"ה)
השותים במזרקי יין זרבוביות והוא קנישקנין והכלי שאין לו אלא נקב אחד
אין המים נכנסין בכולו מפני הרוח וכשיש בו קנה פתוח מן הצד נכנסין בו :

יג כָּלִי שֶׁהוּא צָר מְכָאן וּמְכָאן וְרָחֵב בְּאַמְצַע אֵינוֹ טְהוֹר עַד
שְׂיֻטְנוֹ עַל צְדוֹ :

יד צְלוּחִית שֶׁפִּיהָ שׁוֹקֵעַ אֵינָה טְהוֹרָה עַד שְׂיֻטְנָה עַל צְדָה :

טו קְלִמְרִין אֵינָה טְהוֹרָה עַד שֶׁיִּקְבְּנָה מְצַדָּה כְּדִי שְׂיִכְנְסוּ
הַמִּים לְעַקְמוּמִיּוֹת שְׂבָה :

כסף משנה (יא-טו) כל ידות הכלים וכו' עד לעקמומית שבה. ריש פרק
עשירי דמקואות: כתב הראב"ד היה בו מקום שאין המים נכנסים בו וכו'
א"א זה עשה תחת מה שראה במשנה וכו'. קנישקנין פירש"י כלי שיש לו שתי
פיות וכן פירש הערוך שהוא כלי שיש לו שני נקבים בצדו ולפי דברי הראב"ד
מתנ"י ה"פ כלי שהטבילו כדרכו כלומר שוליו למטה ואין בו נקב זולת פיו
והיינו בלא זרבובית לא עלתה לו טבילה עד שיטנו על צדו שע"י כך יכנסו

המים בכולו שאילו היה נקב בצדו דהיינו זרבונית לא היה צריך להטותו על צדו שאפילו יטבילנו דרך שוליו ע"י הנקב בצדו יכנסו המים בכולו :

טז בְּהֵמָה שֶׁהָיָה הַשִּׁיר שֶׁעָלְיָה רְפוּי וְנִטְמָא מִטְּבִילִין אוֹתוֹ בְּמִקְוָמוֹ :

כסף משנה בהמה שהיה וכו'. משנה וגמרא בריש פרק במה בהמה (שבת דף נ"א ע"ב) :

יז לֹא יִטְבִּיל אָדָם אֶת הַקְּמָקוֹם בְּפִחְמִין שָׁבוּ אֶלָּא אִם כֵּן שֶׁפִּשֵׁף :

כסף משנה לא יטביל אדם את הקומקומוס בפחמין שבו וכו'. משנה פ"ט דמקואות :

יח כָּלִי שֶׁהוּא מְלֵא מִשְׁקִין וְהִטְבִּילוּ כְּאֵלוֹ לֹא טָבַל. הָיָה מְלֵא מַיִם וְהִטְבִּילוּ הָרִי הַמַּיִם וְהַכָּלִי טְהוֹרִין כְּאַחַת מִפְּנֵי שֶׁהַמַּיִם יֵשׁ לָהֶן טְהוֹרָה בְּמִקְוָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּטִמְאַת אֶכְלִין וּמִשְׁקִין. הָיָה הַכָּלִי מְלֵא מִי רְגָלִים רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאֵלוֹ הוּא מַיִם. הָיָה בּוֹ מִי חֲטָאֵת אִם הָיָה רֵב הַכָּלִי פָּנוּי כְּדִי שִׁירְבוּ מִי מִקְוָה עַל מִי חֲטָאֵת שֶׁבְּתוֹכוֹ הָרִי זֶה טְהוֹר. וְאִם לָאוּ עֲדִין הוּא בְּטִמְאַתוֹ וְכֵאלוֹ הוּ שָׁאֵר מִשְׁקִין שֶׁחֹזְצִין בֵּין גּוּף הַכָּלִי וּבֵין מִי הַמִּקְוָה :

כסף משנה כלי שהוא מלא משקין וכו' עד הרי זה טהור. בסוף מקואות וכתנא קמא :

יט כָּלִי שֶׁתּוֹכוֹ טְהוֹר וְגַבּוֹ טָמֵא וְהָיָה מְלֵא יַיִן לֶבֶן אוֹ חֶלֶב וְהִטְבִּילוֹ. הוֹלְכִין אַחַר הָרֵב אִם הָיָה רֵב הַכָּלִי פָּנוּי כְּדִי שִׁירְבוּ הַמַּיִם בְּתוֹכוֹ טְהוֹר מִפְּנֵי שֶׁטִּמְאַתוֹ מִדְּבַרֵּיהֶן. אֲבָל אִם הָיָה בּוֹ יַיִן אָדָם אוֹ שָׁאֵר מִשְׁקִין לֹא עֲלָתָה לוֹ טְבִילָה :

ההראב"ד **כלי שתוכו טהור**. א"י נשתבש בשמעתא דזבחים פרק כל הזבחים דלא איתמרא הא מילתא אלא לרבי יהודה אבל רבנן אפילו טמא ממש סגי ליה לדבריהם ביין לבן וחלב וביין אדום בעינן שידהו מראיו לדברי הכל:

כסף משנה **כלי שתוכו טהור וכו'**. פרק התערובות עלה ע"ח (ע"ב) אמרינן נותן טעם ברוב אי הוי דאורייתא תנאי היא דתניא דלי שיש בו יין לבן וחלב והטבילו הולכין אחר הרוב ר' יהודה אומר רואין אותו כאילו הוא יין אדום אם דיהא מראהו כשר ואם לאו פסול ורמינהו כלי שהוא מלא רוקין והטבילו וכו' אמר אביי ל"ק הא דידיה הא דרביה וכו' רבא אמר בדלי שתוכו טהור וגבו טמא עסקינן דמדינא סגי להו בכל דהו ורבנן הוא דגזרו בהו דילמא חייס עלייהו ולא מבטיל ליה וכיון דאיכא רובא לא צריך ופירש"י דלי טמא שיש בו יין לבן או חלב שאין מראהו ניכר בתוך המים והטבילו. תנאי היא דרבנן פליגי [עליה דרבי יהודה] וכוותיה קיימינן. בדלי שהוא טהור וגבו טמא כגון שנטמא גבו בטומאת משקין דרבנן דקי"ל תוכו אוגנו אזנו וידיו טהורים. דמדינא סגי ליה בכניסת מים לתוכו כל דהו שתעלה טבילה לשפתו דהא תוכו אין צריך טבילה ורבנן הוא דגזור שיטבילנו יפה דאי אמרת דסגי ליה בטבילת גבו דילמא חייס עלייהו [על מי החטאת] שלא יתערבו מי המקוה לתוכו [ויפסלו] ולא מטביל ליה לשפת הכלי לפיכך גזרו עליו להטבילו [ולפוסלו] וכיון דאיכא ריבויא תו לא צריך דהא טבילת תוכו חומרא בעלמא הוא עכ"ל: **כתב** הראב"ד אמר אברהם נשתבש בשמעתא דזבחים וכו'. נראה שטעמו מפני שהוא מפרש הא דרבא כדפרשינן דקאי אר' יהודה דשני אביי אליביה התם הא דידיה הא דרביה ואתא רבא למימר לעולם חד תנא הוא ורבביה ס"ל והכי קאמר ברובא סגי בדלי שהוא טהור וגבו טמא וכו' ופשטא דשמעתא הכי מוכח ורבינו נראה שמפרש דרבא לא קאי אדאביי אלא מילתא באנפי נפשה היא דאתא לפרושי ברייתא דדלי שיש בו יין לבן ואפשר שהביאו לפרש כן שלא היה גורס רבא אמר אלא אמר רבא ומילתא באנפי נפשה היא וכדאמרן ועדיין ק"ל שכתב רבינו סתם אבל אם היה בו יין אדום לא עלתה לו טבילה דמשמע דבשום פנים לא עלתה לו טבילה והא ליתא אלא דאם דיהא מראהו כשר ולזה נתכוון הראב"ד שכתב וביין אדום בעינן שידהו מראיו לדברי הכל ואפשר לדחוק ולומר דמשמע דמילתא דפשיטא היא שאם דיהו מראיו הרי הוא מים: **ומ"ש רבינו או משאר משקין**. צ"ל דמשקים אדומים קאמר:

ב לְגִין שְׁהוּא מְלֵא מִים טְמֵאִין וְהָיָה עַל פִּי טֵיט טוֹפֵחַ * וְהָיָה הַטֵּיט שׁוֹקֵעַ בְּמִים וְהַטְּבִילוֹ טָהוֹר. וְאִם הָיָה טֵיט הַיָּוֵן וְכִיּוֹצֵא

בו כָּאֱלוֹ לֹא טָבֵל. וְכֵן טִבַּעַת שְׁנִיתָנָה בְּלִבָּנָה שֶׁל טֵיט טוֹפֵחַ
וְהַטְּבִילָה טְהוֹרָה. וְאִם הָיָה טֵיט יָוֹן כָּאֱלוֹ לֹא טָבֵלָה:

ההראב"ד והיה הטיט שוקע. אי"א לישנא דתוספתא אם היו מים שוקעין
בטיט והטבילו טהור כלומר שהטיט אינו עב:

כסף משנה לגין שהוא מלא וכו' עד כאילו לא טבלה. תוספתא פ"ז: כתב
הראב"ד לישנא דתוספתא וכו'. בפ"י דמקואות אלו שאין צריכין שיבאו בהם
המים קשרי העני והנימין וחבט של סנדל ותפילה של ראש בזמן שהוא חוצה
ושל זרוע בזמן שאינה עולה ויורדת ואזני החמת ואזני התרמיל ופירש שם
רבינו קשרי העני הקשר שיקשור בגדיו אם יקרעו אשר אין כוונתו להתירם
וכן קשרי הנימין והם הקשרים אשר יקשרו קצוות פתילים היוצאים מן הבגד
וכו' וחבט של סנדל לולאות האזנים עכ"ל:

כא אלו שאין צריכין שיבואו המים בהן. סתם קשרי בגדי
עניים, ואם הקפיד עליהן חוצצין. וקשרי בגדי בעלי בתים
סתמן חוצצין, ואם אינו מקפיד עליהן אינן חוצצין. וקשרי
נימי הבגדים שנקשרו מאליהן. וחבט הסנדל. ותפלה של ראש
בזמן שהקציצה דבוקה עם הרצועה שבה וחתקה. ותפלה של
זרוע בזמן שאינה עולה ויורדת. ואזני החמת והתורמיל. וכך
פיוצא באלו מקשרים ותפרים שאינם עתיד להתירם:

כסף משנה ומ"ש ואם הקפיד עליהם חוצצין וכו'. נראה שלמד כן רבינו
מדנקט קשרי העני משמע הא של בע"ה צריכים שיבואו בהם המים וטעמא
משום דסתם בע"ה מקפיד וסתם עני אינו מקפיד אבל אם הקפיד העני הוי
חציצה ואם לא הקפיד בע"ה לא הוי חציצה דכלל גדול שנינו בספ"ט זה הכלל
כל המקפיד עליו חוצץ שאינו מקפיד עליו אינו חוצץ ובתוספתא פ"ח שנוי
בפירוש כדברי רבינו:

כב ואלו שצריכין שיבואו בהן המים. הקשרים שבפתחי
החלוק שהן עשוין לולאות. וכן קשרי לולאות שבפתח. ושפה
של סדין צריך למתח. ותפלה של ראש בזמן שאינה קבועה
ברצועה. ושל זרוע בזמן שהיא עולה ויורדת. ושנצצים של

סַנְדָּל. וְקִשְׁרֵי נִימֵי הַבְּגָדִים שֶׁקִּשְׁרוּ. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּאֵלוֹ
הַמְּקוּמוֹת שֶׁהוּא עֲתִיד לְגַלוֹתָן וּלְמַתְחָן. הַסֵּלִין שֶׁל גַּת וְשֶׁל בֶּד
אִם הָיוּ חֲזָקִים צָרִיךְ לְחַטֵּט וְאִם הָיוּ רַפִּים צָרִיךְ לְנַעַר. הַכֹּר
וְהַכֶּסֶת שֶׁל עוֹר צָרִיכִים שְׂיָבֹאוּ בְּהֵן הַמַּיִם :

כג כֶּסֶת עֲגָלָה. וְהַפְּדוֹר. וְהָאֲמוּם. וְהַקֶּמַע. וְהַתְּפִלָּה. אֵינֶן
צָרִיכִין שְׂיָבֹאוּ הַמַּיִם לְחַלְלוֹ. זֶה הַכֶּלֶל כָּל שֶׁאֵין דָּרְכוֹ לְהוֹצִיא
וְלִהְיוֹת טוֹבֵל סְתוּם :

כד הַמְּטָבִיל בְּגָדִים הַמְּכַבְּסִין צָרִיכִין שְׂיִכְנְסוּ בְּהֵן הַמַּיִם עַד
שְׂיִבְעָבוּעוֹ. הַטָּבִילֵן נְגוּבִין עַד שְׂיִבְעָבוּעוֹ וַיִּנּוּחוּ מִבְּעָבוּעוֹ :

כסף משנה (כב-כד) ואלו שצריכים שיבואו בהם וכו'. פרק י' דמקואות אלו
שהם צריכין שיבאו בהם המים הקשר שבפרקסין שבכתף ושפה של סדין
צריך למתח ותפלה של ראש בזמן שאינה חוצה ושל זרוע בזמן שהיא עולה
ויורדת ושנצין של סנדל ונראה שרבינו מפרש דה"ק הקשר שבפרקסין
ושבכתף ופרקסין ר"ל חלוקים וה"פ הקשר שבפתחי החלוקים שהם עשויות
לולאות וכן הקשר שבלולאות שבכתף: **ומ"ש רבינו לחלק בין נימי הבגדים
שנקשרו מאליהן לקשרי נימי הבגדים שקשרן תוספתא פ"א: ומ"ש שפה
של סדין צריך למתח.** פירושו הקמטים שיש בשפת הסדין צריך למתחן כדי
שיבאו בהם המים: **הסלים של גת ושל בד וכו'.** ג"ז תוספתא פ"ח: **הכר
והכסת וכו' עד וינוחו מבעבועו.** פ"י דמקואות:

כה כָּל יְדוֹת הַפְּלִים שֶׁהֵן אֲרָפִים יוֹתֵר מִכְּדֵי צָרְפוֹ וְעֲתִיד
לְקַצֵּץ מִטָּבִילֵן עַד מְקוֹם הַמָּדָה. כִּיצַד. שֶׁלְשֵׁלֶת דָּלִי גָדוֹל
אֲרַבְעָה טַפָּחִים וְקָטָן עֶשְׂרֵה. מִטָּבִיל מִן הַשְּׁלֵשֶׁלֶת עַד מָדָה זו
בְּלֶבֶד וְהַשְּׂאָר טָהוֹר :

כסף משנה כל ידות הכלים וכו'. שם וכת"ק:

כו כָּלִי טָמֵא שֶׁנִּתֵּן בְּתוֹכוֹ פְּלִים אַחֲרַיִם וְהַטָּבִיל הַכֹּל עֲלֵתָה
לְהוֹן טָבִילָה אֵף עַל פִּי שְׂפֵי הַכֶּלִי צַר בְּיוֹתֵר שֶׁהָרִי הַמַּיִם נִכְנָסִין

לו ומתוך שְׁעֲלֹתָהּ טְבִילָה לְכָלִי הַגָּדוֹל עָלְתָה טְבִילָה לְכָלִים שְׁבַתוֹכוֹ. וְאִם הִטְהִירוֹ עַל צְדוֹ וְהִטְבִּיל לֹא עָלְתָה לָהּ טְבִילָה עַד שְׂיִהְיֶה פִּיּוֹ רָחֵב כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד. וְכֵן אִם הָיָה הַכָּלִי טְהוֹר וְנִתְּן לְתוֹכוֹ כָּלִים טְמֵאִים וְהִטְבִּילָן לֹא עָלְתָה לָהּ טְבִילָה עַד שְׂיִהְיֶה פִּיּוֹ רָחֵב כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים לְתַרוּמָה. אָבֵל לְקַדֵּשׁ אֵין מִטְבִּילִין כָּלִים לְתוֹךְ כָּלִים טְהוֹרִין כָּלֵל וְאֶפְלוּ הָיוּ בְּסֵל אוֹ בְּקֶפֶה כְּמוֹ שְׁבִיאָרְנוּ לְמַעֲלָה בְּמִקוֹמוֹ :

כסף משנה כלי טמא שנתן בתוכו כלים אחרים וכו'. בפ"ו דמקואות דלי שהוא מלא כלים והטבילו הרי אלו טהורים ואם לא טבל אין המים מעורבים עד שיהיו מעורבין כשפופרת הנאד ובפי' חומר בקודש (דף כ"ב) מאי קאמר ואם לא טבל ה"ק ואם אינו צריך להטבילו ופירש"י ואם אינו צריך להטבילו ואתה בא לטהר כדים שבתוכו ע"י מים המעורבים למקוה עד שיהו מעורבים דרך פה רחב כשפופרת הנאד אבל כשהכלי טמא אפי' פיו צר כל שהו כלים שבתוכו טהורים דמגו דסלקא טבילה לגופו של כלי ליטהר ע"י מים הנכנסין דרך פיו דכטומאתו כן טהרתו סלקא נמי טבילה לכלים שבתוכו : ומ"ש ואם הטהו על צדו וכו'. תוספתא פ"ה : ומ"ש בד"א לתרומה אבל לקדש וכו'. משנה וגמ' ר"פ חומר בקדש : ומ"ש כמו שביארנו למעלה במקומו. פי"ב משאר אה"ט :

הלכות מקואות - פרק רביעי

א דין תורה שְׁכָּל מַיִם מְכַנְּסִין טוֹבְלִין בָּהֶן שְׁנֵאמַר (ויקרא יא-לו) 'מִקְוֵה מַיִם מְכָל מְקוֹם. וְהוּא שְׂיִהְיֶה בָּהֶן כְּדִי לְהַעֲלוֹת בָּהֶן כְּדִי טְבִילָה לְכָל גּוֹף הָאָדָם בְּבַת אַחַת. שְׁעָרוּ חֲכָמִים אָמָה עַל אָמָה בְּרוּם שְׁלֹשׁ אַמּוֹת. וְשְׁעוֹר זֶה הוּא מְחִזֵּיק אַרְבָּעִים סָאָה מַיִם בֵּין שְׁאוּבֵין בֵּין שְׁאוּבֵין :

ב מדברי סופרים שהמים השאובין פסולין לטבילה. ולא עוד אלא מקוה מים שאינן שאובין שנפל לתוכן שלשה לוגין מים שאובין פסלו הכל. אף על פי שפסול מים שאובין מדברי סופרים למדוהו בהקש שהרי הוא אומר [\(ויקרא יא-לו\)](#) 'אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור', המעין אין בו תפיסת יד אדם כלל והבור פלו בידי אדם שהרי פלו מים שאובין, אמרו חכמים המקוה לא יהיה פלו שאוב פבור ואין צריך להיות פלו בידי שמים כמעין אלא אם יש בו תפיסת יד אדם כשר:

כסף משנה (א-ב) דין תורה שכל מים מכוונסים וכו' שיערו חכמים אמה על אמה וכו'. פשוט במסכת מקואות ובכמה מקומות בגמרא מהם בסוף מסכת ע"ז (דף ע"ה ע"ב) ובספ"ק דחגיגה (דף י"א) ובעירובין פ"ק (דף ד' ע"ב) ופ"י דפסחים (דף ק"ט ע"ב) ופ"ג דיומא (דף ל"א) ומשמע בפרק עושין פסין דהני אמה על אמה ברום שלש אמות במרובע הוא ולא בעיגול: ומ"ש רבינו בין שאובים בין שאינם שאובים ומד"ס שהמים השאובים פסולים לטבילה. דעת רבינו כדעת ר"י שכתבו התוס' בספ"ק דפסחים בשם ר"י והביאו ראיות לדבר וכתב הר"ן בפרק המוכר את הבית ובפ"ב דשבועות שכן נראה מדברי הר"י מיגש ושכן דעת הגאונים וכתב הרמב"ן שכן דעת הר"י ויש חולקים בדין זה ככתוב על ספר ב"י: ולא עוד אלא מקוה מים וכו'. רפ"ג דמקואות ופ"ק דעדיות ופ"ק דשבת ופרק ב' דחגיגה (דף ט"ו): אע"פ שפיסול מים שאובים מדברי סופרים למדוהו בהיקש וכו'. בת"כ:

ג כיצד. המניח קנקנים בראש הגג לנגבם וירדו להם גשמים ונתמלאו אף על פי שהיא עונת הגשמים הרי זה ישבר את הקנקנים או יכפם והמים הנקוים מהם פשרים לטבל ואף על פי שכל המים האלו היו בפלים שהרי לא מלאן בידו. לפיכך אם הגביה את הקנקנים והערם הרי כל המים שבהם שאובין:

כסף משנה ומ"ש רבינו כיצד המניח קנקנים בראש הגג וכו' עד הרי זה ישבור את הקנקנים עד והמים הנקוים מהם מקוה כשר. משנה בפ"ב דמקואות המניח קנקנים בראש הגג לנגבם ונתמלאו מים ר"א אומר אם עונת גשמים היא או אם יש מעט מים בבור ישבר ואם לאו לא ישבר ר"א בין כך ובין כך ישבר או יכפה אבל לא יערה פירוש רבי אליעזר סבר הא דמכשרין

במניח קנקנים אע"פ שיש בו קצת תפיסת ידי אדם היינו דוקא ע"י תערובת מים אחרים דוקא שישבר הקנקנים ולא ישים ידיו בהם אף לכפותם דאז חשיב תפיסת ידי אדם לפסול ור"י סבר דמכשרין אפילו עשה כל המקוה מהם ואפילו שלח יד בהם לכפותם ובלבד שלא יגביהם לערותן :

ד המניח כלים תחת הצנור תמיד בכל עת ובכל זמן אחד כלים קטנים ואחד כלים גדולים אפלו כלי אבנים וכיוצא בהן מכלים שאינן מקבלין טמאה ונתמלאו מי גשמים הרי אלו פסולין. ואם כפאן על פיהן או שברן המים הנקוין מהן כשאובין לכל דבר שהרי לדעתו נתמלאו שחזקת הצנור לקלח מים. ואפלו שכח הכלים תחת הצנור פסולין גזרו על השוכח מפני המניח. וכן המניח את הכלים בחצר בעת קשור העבים ונתמלאו המים שבהן פסולין שהרי לדעתו נתמלאו. וכן גזרו על השוכח בחצר בשעת קשור עבים משום מניח. הניחן בחצר בעת פיזור עבים ובאו עבים ונתמלאו הרי אלו כשרין כמו שפניחן בראש הגג לנגבן. וכן אם הניחן בעת קשור העבים ונתפזרו וחרזו ונתקשרו ונתמלאו הרי אלו כשרין. ואם שברן או כפאן המים הנקוין מהן כשרין :

כסף משנה ומ"ש עוד רבינו המניח כלים תחת הצנור. משנה פ"ד דמקואות המניח כלים תחת הצנור וכו' פוסלים את המקוה אחד המניח ואחד השוכח כדברי ב"ש וב"ה מטהרים בשוכח אר"מ נמנו ורבו ב"ש על ב"ה ומודים בשוכח בחצר שהוא טהור א"ר יוסי עדיין מחלוקת במקומה עומדת ומייתי לה בפרק קמא דשבת (דף י"ו ע"ב) ואיתמר עלה אמר רב משרשיא דבי רב אמרי הכל מודים בשהניחם בשעת קישור עבים טמאים בשעת פיזור עבים ד"ה טהורים לא נחלקו אלא שהניחם בשעת קישור עבים ונתפזרו וחרזו ונתקשרו מ"ס בטלה מחשבתו ומ"ס לא בטלה מחשבתו ופירש"י תחת הצנור שקבעו ולבסוף חקקו להמשיך מים למקוה דשוב אינו נפסל אבל הכלים פוסלים משום שאינם מטהרים. בשכח ולא חשיב שאיבה הואיל ולא לכך נתכוונו. בחצר שלא תחת הצנור ונתמלא מן הנוטפים ונפלו למקוה שהוא טהור. במניח תחת הצנור ובהניחן בשעת קישור עבים ואח"כ נתפזרו ושכתן כדמוקי לה לקמן הוא דפליגי ביה דגלי דעתיה שרצה שיפלו לתוכו ומשום פיזור עבים לא בטלה מחשבתו ראשונה אבל במניח בחצר ואפי' בשעת

קישור עבים ונתפזרו לא מוכחא מחשבה קמייתא שפיר מעיקרא הילכך בטלה. במקומה עומדת במניח תחת הצינור בקישור עבים לא נמנו ורבו עליהם לבטל דברי ב"ה דלא חזרו בהם. הניחן תחת הצינור בשעת קישור עבים ואיחרו גשמים לבא ויצא למלאכתו ושכחן דברי הכל הואיל ומתחילה לכך נתכוון לא בטלה מחשבתו. בשכחן דברי הכל טהורים דליכא גלוי דעתא. בטלה מחשבתו דכי נתפזרו אסח דעתיה דסבר לא ירדו גשמים עוד עכ"ל: **ובפ"ב** דמקוואות תנן הסייד ששכח עציץ בבור ונתמלא מים אם היה המים צפין על גביו כל שהן ישבר אם לאו לא ישבר דברי ר"א ר"י אומר בין כך ובין כך ישבר המסדר קנקנים בתוך הבור ונתמלאו מים אע"פ שבלע הבור את מימיו הרי זה ישבר ותניא בתוספתא פרק שלישי ר"י אומר בין כך ובין כך ישבר [רבי יוסי אומר משום ר"י אף יטה ובלבד שלא יטול] כלומר שלא יטול בידיו ויערן פי' הסייד שסד את הבור בסיד והביא הסיד בעציץ ושכח העציץ בבור ונתמלא מים אם המים צפים ע"ג העציץ לא חשיבי המים שבתוכו שאובים כיון שמחוברים למקוה וישבר העציץ אבל אם הגביה ועירה המים למקוה נעשו שאובים ואם לא היו צפים נעשו שאובים ור"י סבר אפילו אין המים צפים על גביו לא חשיבי המים שבתוכו שאובים כיון שמחוברים למקוה וישבר אבל לא יכפה דחשיב תפיסת ידי אדם יותר ממניח קנקנים לנגבן דהתם לא חישב עליהם לקבלה מעולם דלא העלם אלא לנגבם. המסדר קנקנים בתוך הבור שהוא מלא מים כדי שיבלעו המים בתוך דפני הקנקנים ולא יבלעו היין שינתן לתוכן ונתמלאו מים שנבלעו המים בדפנותיהם וגם עברו לתוכן עד שנתמלאו מים אע"פ שבלע הבור מימיו ישבר הקנקנים שהמים שבתוכן לא חשיבי שאובים שלא כיון שיכנסו המים לתוכן. ודברי רבינו תמוהים מכמה פנים חדא דמשמע שפסק כב"ש דפסלי במניח תחת הצינור אף בשוכח ואמאי שבק ב"ה ופסק כב"ש ואע"ג דרבי מאיר אמר נמנו ורבו ב"ש על ב"ה הא ר"י אמר עדיין מחלוקת במקומה עומדת וק"ל ר"מ ורבי יוסי הלכה כר"י. ועוד שכתב דמניח כלים תחת הצינור בכל עת ובכל זמן פסולים כלומר בין שהניחן בשעת קישור העבים פסולים וזה היפך ממאי דאוקימנא בפ"ק דשבת דהכל מודים בשהניחן בשעת פיזור עבים שהם טהורים. ועוד שכתב שגזרו על השוכח בחצר והא בהדיא תנן דמודים ב"ש בשוכח בחצר שהוא טהור. ועוד שהוא מניח חילוק דבשעת קישור העבים ושעת פיזור העבים בחצר ולא בצינור ולפי"ז משמע דכי אמרינן לא נחלקו אלא שהניחן בשעת קישור העבים ונתפזרו וחזרו ונתקשרו מ"ס בטלה מחשבתו ומ"ס לא בטלה מחשבתו דהיינו לומר דב"ה סברי בטלה מחשבתו וב"ש סברי לא בטלה וכיון שהוא ז"ל פוסק כב"ש כמו שקדם ה"ל לפסוק גם בזה דפסולים כב"ש דאמרי לא בטלה מחשבתו ועוד דלפי מה שהוא ז"ל מניח חילוק דקישור עבים ופיזורם בחצר מיירי בשכח וכן אם הניחם בשעת קישור עבים ונתפזרו וחזרו ונתקשרו למה לא כתב דין

השוכח : ונראה לומר שרבינו ז"ל מפרש דכי אמר ר"י עדיין מחלוקת במקומה עומדת פליג בין אמאי דאמר ר"מ נמנו ורבו ב"ש על ב"ה בין למאי דאמר מודים בשוכח בחצר שהוא טהור דסבר ר"י דבין במניח בין בשוכח בין תחת הצינור בין בחצר סברי ב"ש דפסול וב"ה מטהרים בשוכח תחת הצינור וכ"ש בשוכח בחצר ומשום דאיכא למיתמה אסברת ר"י דנהי דתחת הצינור גזרו ב"ש שוכח אטו מניח משום דדרך להניח כלים תחת הצינור לקבל מים הילכך שייך למיגזר ביה אבל בחצר דאינו מצוי כ"כ להניח בו כלים לקבל מים נהי דאסרו במניח לא היה להם לגזור בשוכח ולהכי אוקי רב משרשיא דבין לר"מ בין לרבי יוסי אליבא דב"ש בקישור עבים ופיזור עבים תליא מילתא דכשהניחן בשעת קישור עבים אע"פ שהוא חצר ד"ה טמאים כלומר בין לר"מ בין לרבי יוסי כיון שהוא שעת קישור עבים כך עשוי לירד מים בחצר כמו שעשוי לקלח הצינור ולב"ש דגזרי בצינור שוכח אטו מניח ה"נ גזרו בהניח בחצר בשעת קישור עבים שוכח אטו מניח וב"ה דלא גזרי בצינור ה"נ לא גזרי ובהניחן בשעת פיזור עבים ד"ה טהורים כלומר דבין לר"מ בין לרבי יוסי מודו ב"ש דטהור ואפילו במניח וכ"ש בשוכח לא נחלקו אלא בשהניחן בשעת קישור עבים ונתפזרו וכו' מ"ס בטלה מחשבתו וכו' כלומר לא נחלקו ר"מ ורבי יוסי אליבא דב"ש אלא בשהניחן בשעת קישור עבים ונתפזרו וכו' מ"ס בטלה מחשבתו כלומר דר"מ סבר דמודו ב"ש דבטלה מחשבתו ואפי' במניח טהורים דכיון דנתפזרו העבים אסח דעתיה והילכך אע"פ שלא שכח טהורים והא דקאמר ר"מ דמודים בשוכח לאו משום דליבעי שישכח ממש אלא לנתפזרו העבים קרי שוכח דכשם שהשוכח הוא מסית דעתו מהדבר כך כשנתפזרו העבים הסיח דעתו מהמים ומ"ס לא בטלה מחשבתו כלומר רבי יוסי דאמר עדיין מחלוקת במקומה עומדת סבר דלב"ש כיון שהניח בשעת קישור עבים אע"פ שנתפזרו לא בטלה מחשבתו הילכך הם פסולים וסובר עוד רבינו דהלכה כר"מ משום דבגמרא אמרינן דר"ט ס"ל כוותיה : והשתא ניחא כל דבריו שמ"ש בתחת הצינור דבכל עת ובכל זמן פסולין היינו משום דסבר דמאי דאוקי רב משרשיא דבשעת פיזור עבים ד"ה טהורים וכו' לא קאי אלא למניח בחצר דוקא אבל במניח תחת הצינור פסולין משום דהיינו כב"ש דהלכתא כוותייהו לדעתו ז"ל כר"מ דאמר נמנו ורבו ב"ש על ב"ה : ומ"ש וכן המניח הכלים בחצר בשעת קישור עבים פסולים וכן גזרו בשוכח וכו'. מבואר ע"פ דעתו ז"ל דמפרש דמאי דאמר רב משרשיא הכל מודים בשהניחם בשעת קישור עבים טמאים וכו' אמניח או שוכח בחצר קאי דשעת קישור עבים לחצר כצינור דכל זמן דמי וכי היכי דבצינור גזרי ב"ש דהלכתא כוותיה ה"נ גזרי בחצר בשעת קישור עבים : ומ"ש הניחם בחצר בשעת פיזור עבים כשרים. מבואר על פי זה דהיינו דאמר רב משרשיא בשעת פיזור עבים ד"ה טהורים דאפי' לא שכח נמי טהורין דכיון דחצר הוא ובשעת פיזור עבים הוי

כמו שהניחם בראש הגג לנגבן דבכל גוונא טהורים : ומ"ש וכן אם הניחן בשעת קישור עבים ונתפזרו וחזרו ונתקשרו כשרים. גם זה שם מבואר ע"פ דעתו ז"ל דרב משרשיא אמניח בחצר קאי ור"מ סבר דנתפזרו העבים מודו ב"ש דבטלה מחשבתו והוי כהניחם בשעת פיזור העבים דטהורים בכל גוונא ובכך עלו דברי רבינו כהוגן וכבר העלה רבינו דעתו זה בפ"י המשנה אכן דבריו סתומים וחתומים בביאור שיטת ההלכה ולכן הארכתי להוציא לאור משפטים לדעתו ז"ל : אח"כ מצאתי להר"א בנו של רבינו שכתב וז"ל מן הלשון עצמו אתה למד שלא נחלקו ת"ק ור' יוסי אלא בשוכח בחצר שכך אמר ת"ק המניח כלים תחת הצינור וכו' אמר ר"מ נמנו ורבו ב"ש על ב"ה ולא פליג רבי מאיר על רבי יוסי בזה וחזר ת"ק ואמר ומודים בשוכח בחצר שהוא טהור כלומר לא פליגי ב"ש על ב"ה בשוכח בחצר ולא פליג ר"מ על ת"ק בזה אבל פליג רבי יוסי על תנא קמא בזו דאמר עדיין מחלוקת במקומה עומדת וכשם שנחלקו ב"ש וב"ה בשוכח תחת הצינור כך נחלקו בשוכח בחצר ואילו היה הדבר כמו שעלה על לבך שרבי יוסי חולק על ר"מ בנמנו ורבו בתחילה ה"ל לחלוק וכך היה צ"ל אמר רבי מאיר נמנו ורבו בית שמאי על בית הלל ורבי יוסי אומר עדיין מחלוקת במקומה עומדת ואמאי שתיק התנא על מחלוקת רבי יוסי ולא שנאה אלא על פסקן ומודים שהוא ענין אחר ושקשה על זה הפירוש מדאקשינן בגמרא הניחא לרבי מאיר אלא לרבי יוסי חסרו להו קושיא יפה היא אבל איכא לתרוצה ולא דחינן לשון המשנה ומשנינן צורת הענין בזו הקושיא דאיכא למימר הואיל ומילתא דכלים פסיקא בצינור ובחצר חדא מדרבו וחדא מדאודו דרבי מאיר לא פליג על ת"ק דמודים בית שמאי בשוכח בחצר ומדלא פליג עליה כוותיה ס"ל ולפיכך חשב אליבא דר"מ האי מתניתין ממניינא אלא לרבי יוסי דאמר דמילתא דכלים לא פסיקא דהא בחצר איכא מחלוקת לדבריו לא יכול למימני מניח כלים דלא פסיקא מילתייהו בצינור וחצר אליבא דידיה ולפיכך נפקא מילתא דכלים ממניינא לטעמיה וחסרו להו, ראייה לזה הפירוש הנכון הא דאקשינן בתר הכי הא ניחא לרבי יוסי אלא לר"מ טפיא ליה כלומר לרב יוסי דמפיק מילתא דכלים ממניינא הואיל ויש בה מחלוקת וליכא למימנא ניחא ליה אי חשיב תינוק עכו"ם מכלל המנין לא טפיין ליה אלא לר"מ דפסיקא מילתא דכלים ולפיכך א"א לאפוקה ממנין אי חשיב תינוק עכו"ם כדאמרת דהוה ממניינא הא טפיין להו ופרקינן ר"מ אוכלים וכלים חדא חשיב להו ואי כדסליק אדעתייכו דפליגין צינור מחצר כנראה מקושייתך על פירוש הרב ז"ל דאמרת בכללא אמאי לא קמה לה השוכח תחת הצינור ממניינא וכו' אילו הדבר כן שהצינור והחצר מוחלקים עד שיוכל החולק באחד מהם למנות השני היו שנים במנין ולעולם קשיא לר"מ וטפיין להו ואע"ג דחשיב אוכלים וכלים שנטמאו במשקים בחדא הילכך ליכא לפרושי אלא כדפרשינן. ושקשה לך מדגרסיתו ב"ה סברי בטלה מחשבתו ובית

שמאי סברי לא אמרינן בטלה מחשבתו התשובה שאין לשון הגמרא כד בהרבה ספרים חקרנו וכתוב בהם מר סבר בטלה מחשבתו ומר סבר לא בטלה מחשבתו ולעולם אימא לך מר דהוא ת"ק ומר דהוא רבי יוסי כדפריש אבא מארי בפירוש המשנה ולא ק"ל מידי עכ"ל:

ה הַסִּיד שֶׁשָׁכַח עֲצִיץ בַּמְקוֹה וְנִתְמַלְאוּ מִמֶּיִם אָף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִשְׁאַר בַּמְקוֹה אֶלָּא מְעַט וְהָרִי הָעֲצִיץ יֵשׁ בּוֹ רֵב הַמְקוֹה הָרִי זֶה יִשְׁבֵּר אֶת הָעֲצִיץ בְּמִקוּמוֹ וְנִמְצָא הַמְקוֹה כְּלוֹ כָּשֶׁר. וְכֵן הַמְסוּדָר אֶת הַקְּנֻקְנִים בְּתוֹךְ הַמְקוֹה כְּדִי לְחַסְמֵן וְנִתְמַלְאוּ מִמֶּיִם אָף עַל פִּי שֶׁבָּלַע הַמְקוֹה אֶת מִימּוֹ וְלֹא נִשְׁאַר שָׁם מִמֶּיִם כְּלָל אֶלָּא מִמֶּיִם שֶׁבְּתוֹךְ הַקְּנֻקְנִים הָרִי זֶה יִשְׁבֵּר אֶת הַקְּנֻקְנִים וְהַמִּים הַנִּקְוִין מֵהוּ מְקוֹה כָּשֶׁר:

ו כִּיצַד פּוֹסְלִין הַמִּים הַשְּׂאוּבִין אֶת הַמְקוֹה בְּשִׁלְשָׁה לֹוּגִין. שָׂאֵם הָיָה בַּמְקוֹה פְּחוֹת מֵאַרְבָּעִים סָאָה ^[וְנִפְּלָ לְתוֹכָן שְׁלֹשָׁה לֹוּגִין וְהַשְּׁלִימוֹם לְאַרְבָּעִים סָאָה] הַכֹּל פְּסוּל. אֲבָל מְקוֹה שֵׁישׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה מִמֶּיִם שֵׁאִינָן שְׂאוּבִין וְשָׂאֵב בְּכַד וְשִׁפָּךְ לְתוֹכּוֹ כָּל הַיּוֹם כְּלוֹ כָּשֶׁר. וְלֹא עוֹד אֶלָּא מְקוֹה עֲלִיוֹן שֵׁישׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה מִמֶּיִם כְּשֵׁרִין וְהָיָה מִמֶּלֶא בְּכָלִי וְנוֹתֵן לְתוֹכּוֹ עַד שֶׁיִּרְבּוּ הַמִּים וְיִרְדּוּ לַמְקוֹה הַתַּחְתּוֹן אַרְבָּעִים סָאָה הָרִי הַתַּחְתּוֹן כָּשֶׁר:

כסף משנה כיצד פוסלין וכו' שאם היה במקוה פחות מארבעים סאה כו' הכל פסול. בפרק שני דמקואות. ומה שכתב אבל מקוה שיש בו ארבעים סאה וכו' ^[ולא עוד אלא וכו']. בפרק ששי ופרק שביעי דמקואות:

ז מְקוֹה שֵׁישׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה מְכֻוֹנוֹת וְנִתֵּן לְתוֹכּוֹ סָאָה מִמֶּיִם שְׂאוּבִין וְנִטְלָ אַחַר כֶּךָּ מִמֶּנּוּ סָאָה הָרִי זֶה כָּשֶׁר. וְכֵן נוֹתֵן סָאָה וְנוֹטֵל סָאָה וְהוּא כָּשֶׁר עַד רַבּוֹ:

כסף משנה מקוה שיש בו ארבעים סאה וכו'. בפ"ז דמקואות תנן היו בו ארבעים סאה נתן סאה ונטל סאה כשר ובס"פ הערל (דף פ"ב ע"ב) אמרינן היו ארבעים סאה מכוונות נתן סאה ונטל סאה כשר ואמר ר"י וכו'. עד רובו וכתבו

המפרשים דהיינו דוקא במי פירות אבל מים שאובין אפילו אלף סאין אינן פוסלין את המקוה השלם שיש בו ארבעים סאה וממ"ש רבינו כאן נראה שהוא סובר דהא דאמרין בפרק הערל עד רובו במים שאובים דוקא היא אבל במי פירות לא מכשרינן אלא בנתן סאה אחת ונטל סאה כדקתני מתניתין דמקואות ואמי פירות דקתני ברישא קאי ולפי"ז ההיא דמייתי בפרק הערל אינה מתניתין דמקואות דההיא דמקואות במי פירות ודהערל במים שאובים ודין מי פירות כתבו רבינו בפ"ז והרא"ש כתב בסוף נדה (הל' מקואות ס"י א') שדברי רבינו תמוהים שמתחילה כתב כיון שיש בו ארבעים סאה ממלא בכתף ושופך כל היום אע"פ שרבין עליו מים שאובים כשר ולמה יפסל בנתן סאה ונטל סאה ביותר מרובן ואין לומר דהא דמכשר ברישא משום דיש במקוה ארבעים סאה מים כשרים הילכך אינו נפסל ברביית מים פסולים אבל בנתן סאה ונטל סאה שלא נשאר במקוה ארבעים סאה מים כשרים א"א שלא יטול גם מן הכשרים הילכך אינו כשר אלא עד רובו דהא איהו גופיה כתב מקוה העליון שיש בו ארבעים סאה מים כשרים והיה ממלא בכלי ונותן לתוכו עד שירדו המים וירדו לתחתון ארבעים סאה הרי התחתון כשר וגם העליון הוא כשר אע"פ שכל אחד מהם רוב מים שאובים ואין בשניהם ארבעים סאה מים כשרים אלא ודאי ההיא דנתן סאה ונטל סאה במי פירות כמו שפירש ר"ת והחמירו חכמים במי פירות דלא חזו לטבילה כלל דמקוה מים כתיב הילכך פסלי ברובא עכ"ל: ונראה שאפשר לומר שטעם רבינו דמדינא שרי בכל גווני אלא דהיכא דנתן סאה ונטל סאה כי הוי רובו מיחזי להו לאינשי שניטלו הכשרים ונכנסו תחתם שאובים ויבאו להכשיר בכולם שאובים לגמרי ולפיכך גזרו בו מפני מראית העין אבל בהך דמקוה העליון ומקוה התחתון כיון דלא ניטלו ביד ליכא למיחש למראית העין וכבר הזכיר חילוק זה הרמב"ן בפרק המוכר את הבית:

ח אין המים השאובין פוסלין את המקוה בשלשה לוגין עד שיפלו לתוך המקוה מן הכלי. אבל אם נגררו המים השאובין חוץ למקוה ונמשכו וירדו למקוה אינן פוסלין את המקוה עד שיהיו מִחֲצָה לְמִחֲצָה אֲבָל אִם הָיָה רֹב מִן הַכְּשָׁרִים הָרִי הַמְּקוּהָ כָּשֵׁר. פִּי צָד. מְקוּהָ שֵׁישׁ בּוֹ עֶשְׂרִים סָאָה וּמִשְׁהוּ מִים כְּשָׁרִין וְהָיָה מְמַלֵּא וְשׂוֹאֵב חוּץ לְמְקוּהָ וְהַמִּים נִמְשָׁכִין וְיֹרְדִין לְמְקוּהָ בֵּין שְׁהִיוּ נִמְשָׁכִין עַל הַקְּרָקַע אוֹ בְּתוֹךְ הַסִּילוֹן וְכִיּוֹצֵא בּוֹ מְדַבְּרִים שְׂאִינָן פּוֹסְלִין אֶת הַמְּקוּהָ הָרִי הוּא כָּשֵׁר וְאֶפְלוּ הַשְּׂלִימוֹ לְאֶלְף סָאָה. שֶׁהַשְּׂאִיבָה שֶׁהִמְשִׁיכָהּ כְּשָׂרָה אִם הָיָה

שם רב אַרְבָּעִים סָאָה מִן הַכֶּשֶׁר. וְכֵן גַּג שֶׁהָיָה בְּרֵאשׁוֹ עֶשְׂרִים סָאָה וּמִשֶּׁהוּ מִי גִשְׁמִים וּמִלֵּא בְּכִתְפוֹ וְנָתַן לְתוֹכוֹ פְּחוֹת מֵעֶשְׂרִים שְׁנַמְצָא הַכֹּל פָּסוּל וּפְתַח הַצֵּנוֹר וְנִמְשְׁכוּ הַכֹּל לְמָקוֹם אֶחָד הָרִי זֶה מְקוֹה כֶּשֶׁר. שֶׁהַשְּׂאוּבִים שֶׁהִמְשִׁיכוֹהָ כְּלָה כְּשֶׁרָה הוֹאִיל וְהָיָה שֵׁם רַב מִן הַכֶּשֶׁר :

כסוף משנה אין המים השאובים פוסלים את המקוה וכו'. בסוף פ"ק דתמורה (דף י"ב) ראב"י אומר מקוה שיש בו כ"א סאה מי גשמים ממלא בכתף י"ט סאה ופותקן למקוה והם טהורים שהשאובה מטהרת ברבייה ובהמשכה וגרסינן תו התם א"ר יוחנן שאובה שהמשיכוה כולה טהורה ופירש"י ופותקן למקוה שלא יערה מן הדלי לתוך המקוה דאפילו בשלשה לוגין מיפסיל מקוה בכה"ג אבל יעשה חריץ וגומא למרחוק ויערה מן הדלי לתוך הגומא ויקלחו המים דרך החריץ לתוך המקוה והיינו המשכה. והן טהורים כלומר כשר לטבול בו. מטהרת ברבייה ובהמשכה כשהרוב ממי הגשמים שנפלו מעצמם לתוכו והמשיך מיעוט של שאובה לתוכו דרך חריץ מטהרת השאובה: **ומ"ש** וכן גג שהיה בראשו עשרים סאה ומשהו וכו'. תוספתא פרק ד' דמקואות:

ט הורו מקצת חכמי מערב ואמרו הוֹאִיל וְאָמְרוּ חֲכָמִים שְׂאוּבָה שֶׁהִמְשִׁיכוֹהָ כְּלָה טְהוֹרָה אֵין אָנוּ צְרִיכִין שְׂיֵהִיו שֵׁם רַב מִים כְּשֶׁרִין. וְזֶה שֶׁהֶצְרִיךְ רַב וְהִמְשִׁיכָה דְבָרֵי יַחִיד הֵן וְכָבֵד נִדְחוּ שֶׁהָרִי אָמְרוּ בְּסוֹף שְׂאוּבָה שֶׁהִמְשִׁיכוֹהָ כְּלָה טְהוֹרָה. לְפִי דְבָרֵי זֶה אִם הָיָה מִמֵּלֵא בְּכָלִי וְשׁוֹפֵד וְהַמִּים נִזְחָלִין וְהוֹלְכִין לְמָקוֹם אֶחָד הָרִי זֶה מְקוֹה כֶּשֶׁר. וְכֵן כָּל אֲמִבְטֵי שֶׁבְּמַרְחֲצוֹת שְׁלָנוּ מְקוֹאוֹת כְּשֶׁרִין. שֶׁהָרִי כָּל הַמִּים שֶׁבָּהֶן שְׂאוּב וְשֶׁנִּמְשָׁד הוּא. וּמַעֲוֹלָם לֹא רָאִינוּ מִי שֶׁעָשָׂה מַעֲשֵׂה בְּעֵינָיו זֶה :

י מי גשמים ומים שאובין שהיו מתערבין בהצצר ונמשכין ויורדין לעקה שבחצר או שמתערבין על מעלות המערה ויורדין למערה. אם רב מן הכשר כשר ואם רב מן הפסול פסול. מחצה למחצה פסול. אימתי בזמן שמתערבין עד שלא יגיעו למקוה ונמשכין ויורדין אבל אם היו הכשרים והפסולים

מְקַלְחִין לְתוֹךְ הַמְקוֹה אִם יָדוּעַ שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹכוֹ אַרְבָּעִים סָאָה
מִמֵּי כְּשֶׁרִין עַד שֶׁלֹּא יָרְדוּ לְתוֹכוֹ שְׁלֹשָׁה לֹגִין מִמֵּי שְׁאוּבִין כְּשֶׁר
וְאִם לֹא פְּסוּל:

כסף משנה ומ"ש מי גשמים ומים שאובים שהיו מתערבים בחצר וכו'.
משנה פרק ד' דמקואות: ויש לתמוה על דברי רבינו דממשנה זו משמע דלא
מכשרין בשאובה שהמשיכה אלא דוקא כשנתערבו קודם שירדו למקוה אבל
לא נתערבו לא כדיליף הרא"ש מדקתני סיפא היו מקלחים לתוך המים וכו'
ואילו הוא ז"ל כתב לעיל מקוה שיש בו עשרים סאה ומשהו מים כשרים והיה
ממלא ושואב חוץ למקוה [והמים נמשכין ויורדין למקוה הרי הוא כשר הרי שאפילו שלא
נתערבו קודם שירדו למקוה מכשיר] וצ"ל שרבינו ז"ל מפרש דהא דקתני היו מקלחין
ממקום שאיבתן לתוך [המים היינו לומר שלא היו נמשכין אלא המים השאובין היו מקלחין
ממקום שאיבתן לתוך המקוה] בלי המשכה כלל ומש"ה קתני שאם לא היו ארבעים
סאה מים כשרים במקוה נפסל בשלשה לוגין מים שאובים שנפלו בו אבל אם
היו השאובים נמשכים אע"פ שלא היו במקוה ארבעים סאה מים כשרים היו
השאובים משלימים שיעורו כדלעיל וכפירוש הזה נראה מדבריו בפירוש
המשנה אבל אכתי קשה מדקתני רישא אימתי בזמן שמתערבין עד שלא יגיעו
למקוה דמשמע שמפני שנתערבו מקודם הוא דמכשרין הא לאו הכי לא צ"ל
דהא דקתני שמתערבים היינו לאפוקי היכא דלא נפלו רוב כשרים ברישא
דהיכא דהיה במקוה פחות מעשרים סאה ומשהו מים כשרים הוא נפסל
בשלשה לוגין מים שאובים אף ע"פ שנפלו בו בהמשכה אבל כשהם מתערבים
קודם שירדו והם נמשכים ויורדים אע"פ שאין רוב הכשרים ניכר ועומד
לעצמו כיון שגם השאובים אינם יורדים למקוה בפני עצמם אלא מעורבים
עם הכשרים ובדרך המשכה כשרים והכי משמע מדבריו ז"ל שכתב אין המים
שאובין פוסלין את המקוה בשלשה לוגין עד שיפלו לתוך המקוה מן הכלי אבל
אם נגררו המים השאובים וכו' אינם פוסלים את המקוה עד שיהיו מחצה
למחצה אבל אם היה רוב מן הכשרים הרי המקוה כשר כיצד מקוה שיש בו
עשרים סאה ומשהו מים כשרים והיה ממלא ושואב וכו' שהשאובה
שהמשיכה כשירה אם היה שם רוב ארבעים סאה מן הכשר כלומר דדוקא
במקוה רוב ארבעים סאה מן הכשר הוא דמכשרין כשנפלו בו מים שאובים
ע"י המשכה הא לאו הכי לא ואח"כ כתב וכן גג שהיה בראשו כ' סאה ומשהו
מי גשמים וכו' מבואר דהיינו לומר שאפילו שאב ונתן לתוך המקוה בלא
המשכה כלל שכבר נפסל המקוה בשלשה לוגין מים שאובים שנפלו לתוכו אם
היו רוב כשרים במקוה כשר ע"י המשכה שימשיכה כולה למקום אחר ואח"כ
כתב מי גשמים ומים שאובים שהיו מתערבים בחצר ונמשכים ויורדים וכו'
לומר דאפי' לא היו רוב מים כשרים ניכר ועומד לעצמו כשנתערבו בו המים

השאובים כיון שגם השאובים אינם יורדים למקוה בפני עצמה אלא מעורבים עם הכשרים ובדרך המשכה כשרים והיינו דכתב אימתי בזמן שמתערבין עד שלא יגיעו למקוה כלומר שאם לא היו מתערבין קודם שיגיעו למקוה אע"פ שהיו השאובים נמשכים ויורדים אם לא היו במקוה רוב מ' סאה מן הכשרים קודם שיתערבו עמהם השאובים פסול ואח"כ כתב אבל אם היו הכשרים והפסולים מקלחים לתוך המקוה וכו' כלומר וכל זה הוא דוקא כשהיו השאובים נמשכים ויורדים אבל אם היו מקלחים כלומר שהיו השאובים יורדים למקוה בלא המשכה אפי' היו הכשרים בתוך המקוה ארבעים סאה חסר קורטוב נפסלו כולם מעת שנפלו בהם שלשה לוגין מים שאובים ואין להם תקנה אלא ע"י שימשיכם כדלעיל. ומה שהפסיק רבינו בהוראת מקצת חכמי המערב באמצע דבריו הוא מפני שחכמי המערב ורבינו חולקים בפירוש מה שאמרו בגמרא שאובה שהמשיכה כולה כשירה לפיכך סמך ענין לו ועוד מפני שמשנה זו הויתובתא לחכמי המערב כמ"ש רבינו בפירוש המשנה לפיכך אחר הוראתם כתב דברי המשנה דמינה נשמע דליתא לה היא הוראה: **וטעם** הוראת חכמי המערב נראה שהיתה מדגרסינן בפרק קמא דתמורה אמתני' דאין מים שאובין פוסלין את המקוה אלא לפי חשבון מאן תנא א"ר חייא בר אבא אר"י ראב"י היא דתניא ראב"י אומר מקוה שיש בו כ"א סאה מי גשמים ממלא בכתף י"ט סאה ופותקן למקוה והם טהורים שהשאובה מטהרת ברבייה והמשכה מכלל דרבנן סברי דרבייה ובהמשכה לא אלא דכי אתא רבין אר"י שאובה שהמשיכה כולה כשירה מני לא רבנן ולא ר"א אלא אמר רבה לפי חשבון כלים ויוסי בן חוני היא וכו' ומשמע לחכמי המערב דראב"י בעי רבייה דכשרים והמשכה דשאובים ורבנן לא באו רבייה דכשרים אלא כל ארבעים סאה שאובים שהומשכו כשר ואפילו אין בהם תערובת כשרים כלל וכן פירש"י וסוברים דקי"ל כרבנן דרבים נינהו ורבינו כתב בפירוש המשנה שהם טעו בהוראה זו לסיבת מיעוט שמירת המשנה והחקירה למה שבה כלומר שנעלמה מהם מתניתין דמים שאובים ומי גשמים שנתערבו בחצר ובעוקא וכו' שכתבתי לעיל דמשמע מינה בהדיא דבלא רוב מים כשרים לא מתכשרי מים שאובים ע"י המשכה ואני אומר שאין [מאותה הוראה] הוכחה שנעלמה אותה משנה מהם דאפשר דהווי ידעי לה ולא פסקו כמותה משום דהווי מפרשי לה כפירוש רבינו שמשון דאתיא דלא כרבי אליעזר ב"י ודלא כרבנן דפליגי עליה כדמשמע בסוף פ"ק דתמורה ואפילו אי הווי סברי דראב"י היא איכא למימר דלא פסקו כמותה משום דס"ל דלא קי"ל כוותיה ואע"ג דסתם תנא כוותיה לא קי"ל כההוא סתמא מדחזינן דכי אתא רבין אמר ר"י שאובה שהמשיכה כולה [כשירה] וכיון דסתמא אמר הכי משמע דהכי הלכתא ולא כסתם מתניתין: **ועדיין** יש לדקדק בדברי רבינו שכתב מקוה שיש בו כ' סאה ומשהו מים כשרים והיה ממלא ושואב חוץ למקוה והמים נמשכים

ויורדים וכו' הרי הוא כשר ואפילו השלימו לאלף סאה שהשאובה שהמשיכוה כשירה אם היה רוב ארבעים סאה מן הכשר ומשמע דהא כראב"י אתיא דאמר מקוה שיש בו כ"א סאה וכו' פותקן למקוה ואח"כ כתב וכן גג שהיה בראשו כ' סאה ומשהו מי גשמים וכו' שהשאובה שהמשיכוה כולה כשירה ומשמע דהיינו כרבנן וכדאמר רבין שהמשיכוה כולה כשירה והיאך רבינו מזכי שטרא לבי תרי דמעיקרא פסק כראב"י והדר פסק כרבנן. ונ"ל שרבינו סובר דה"פ דשמעתא התם מדקאמרה מאן תנא דסבר אין מים שאובים פוסלים את המקוה אלא לפי חשבון ראב"י היא משמע דאיכא רבנן דפליגי עליה דראב"י ואמרו דמים שאובים פוסלים את המקוה שלא לפי חשבון כלומר דאפילו קדמו רוב כשרים והמשיך לתוכן י"ט סאין שאובין פסלי א"כ הא דקאמר רבין שאובה שהמשיכוה כולה כשירה כלומר שאם היו כ"א סאה מי גשמים ועירה י"ט סאין שאובין בלא המשכה שנפסלו כולם ואח"כ המשיכם כולם למקום אחר כשרים כמאן דלא כרבנן דהא לא מכשרי שאובה ע"י המשכה כלל ודלא כראב"י דאם איתא דהוה מכשר בה אם איתא דרבנן פליגי עליה לא הוה שתיק מינה כי היכי דלא נימא דעד כאן לא אכשר אלא כשהמשיך הי"ט שאובים לתוך הכ"א כשרים שלעולם היו הכשרים בכשרותם אבל היכא שעירה השאובים לתוך הכשרים בלא המשכה שנפסלו הכשרים מודה לרבנן דפסלי [אפילו המשיכם אח"כ] הילכך ע"כ לומר דליכא מאן דפליג על ראב"י ואע"ג דמשמע דיחידאה איתמר איכא דכוותה בפרק ארבע מיתות דהשתא רבין אגמרון דאע"ג דמדברי ראב"י לא משמע דשרי אלא בשהמשיך י"ט שאובים לתוך כ"א כשרים הוא הדין דשרי בעירה הי"ט שאובים בלא המשכה ואחר כך המשיך את כולם דהא איכא למימר שאע"פ שבעת שעירה הי"ט שאובים בלא המשכה נפסל הכל מ"מ כיון שהמשיך הכל כשרים ופסולין יחד עדיף טפי מהיכא דלא המשיך אלא הי"ט שאובים בלבד הילכך שני דינים הללו שקולים ונקט חד מינייהו ולא חש למינקט אידך משום דכיון דליכא מאן דפליג עליה שפיר ילפינן חד דינא מחבריה. אי נמי ה"פ הא ודאי דרבנן פליגי אראב"י מדנקיט לה בלישנא דיחידאה ואי כדקאמרת מאן תנא דאמר אין מים שאובים פוסלים את המקוה אלא לפי חשבון ראב"י משמע דרבנן דפליגי אראב"י לחומרא פליגי וכמ"ש לעיל וא"כ דרבין דלא כמאן דלא כראב"י דהא ע"כ לא שרי ראב"י אלא בשעירה הי"ט שאובים לתוך הכ"א כשרים בדרך המשכה ולא בשעירה אותם שלא כדרך המשכה שכבר נפסלו ושוב לא תועיל בהם המשכה הילכך ע"כ לומר דרבנן דפליגי אראב"י לקולא פליגי ושרו אפילו בשעירה הי"ט שאובים בלי המשכה אע"פ שנפסלו כולם כיון שחזר והמשיכן הוכשרו מאחר דאיכא רבייה והמשכה ופוסק רבינו כרבנן דרבים נינהו וגם דרבין אמר ר"י אתי כוותייהו ולפיכך כתב תחילה דהיכא דהמשיך הי"ט שאובים דכשר דכ"ע מכשרי בה ואח"כ כתב שאפילו עירה

הי"ע שאובים בלא המשכה שנפסל הכל אם חזר והמשיך הכל הוכשר כרבנן
דפליגי אראב"י וכדרבין וזה נראה עיקר:

הלכות מקואות - פרק חמישי

א מקוה שנפלו אליו שלשה לוגין מים שאובין מכלי אחד או משנים ושלשה פלים מצטרפין והוא שיתחיל השני עד שלא פסק הראשון. מארבעה פלים אין מצטרפין. במה דברים אמורים בזמן שלא נתכונן לרבות. אבל אם נתכונן לרבות את מי המקוה אפלו נפל משקל דינר בכל שנה מצטרף לשלשה לוגין בין שקדמו השאובים את הפשרים בין שקדמו הפשרים את השאובים או שנפלו שתייהן כאחת. כיון שנפלו שלשה לוגין שאובין לתוך ארבעים סאה [קדם שנפלו בו ארבעים סאה או לפחות מארבעים] נפסל הכל ונעשה שאוב:

כסף משנה מקוה שנפלו אליו שלשה לוגין מים שאובים וכו' עד מצטרף לשלשה לוגין. בפ"ג דמקואות מכלי אחד משנים משלשה מצטרפין מדי אין מצטרפין בד"א בזמן שהתחיל השני עד שלא פסק הראשון ובד"א בזמן שלא נתכוון לרבות אבל אם נתכוון לרבות אפילו קורטוב בכל השנה מצטרפין לשלשה לוגין ומשמע לי דנתכוון לרבות היינו שכשהוא מטיל אותם מים שאובים למקוה הם על דעת לרבות מי המקוה שיהיו בו מים בשפע ולא יחסר על ידי טבילות שיטבלו בו אז מצטרפין אפילו קורטוב בכל שנה אבל אם לא הטיל על דעת זו בזה אמרו מדי אין מצטרפין והטור ורבינו ירוחם פירשו בע"א: ומ"ש בין שקדמו השאובים וכו'. בפ"ב דמקואות וכחכמים דאמרי בין בתחילה בין בסוף שיעורה ג' לוגין: ומ"ש כיון שנפלו ג' לוגין מים שאובים לתוך מ' סאה נפסל הכל ונעשה שאוב. נראה כסותר למ"ש בפ"ד מקוה שיש בו ארבעים סאה מים שאינם שאובים ושאינו בשפך לתוכו כל היום כולו כשר וכ"כ עוד בספ"ו ומשמע מדבריו שם דאפילו בשאב ושפך על דעת לרבות מי המקוה קא מכשר ושמא י"ל דלתוך ארבעים סאה דנקט הכא

כשהם ארבעים סאה עם השלשה שאובים שנפלו איירי אבל אם היו מ' סאה שלמים מים כשרים כולם לא נפסלו במים שאובים שנפלו לתוכן וכיוצא בזה פירש רבינו שמשון התוספתא דקתני שתי בריכות של מ' מ' סאה זו ע"ג זו ונפלו שלשה לוגין מים לעליונה ונפתקו ובאו לתחתונה כשרים שאני אומר שלמו מ' סאה עד שלא ירדו שלשה לוגין וכיוצא בזה כתב רבינו בפ"ב דערלה שפירש הירושלמי מתניתין הערלה מעלה את הכלאים כיצד סאה ערלה שנפלה למאתים :

ב שְׁנַיִם שֶׁהֵטִילוּ זֶה לֹג וּמִחֻצָּה וְזֶה לֹג וּמִחֻצָּה. וְהִסּוּחַט כְּסוּתוֹ וְהִגְבִּיהָ וְהַמִּים שֶׁבָּהּ נוֹפְלִין מִמְּקוֹמוֹת הַרְבֵּה. וְכֵן הַמַּעְרָה מִן הַצָּרְצוֹר שֶׁמֵטִיל מִמְּקוֹמוֹת הַרְבֵּה הָרִי אֵלּוּ פּוֹסְלִין :

כסף משנה שנים שהטילו זה לוג ומחצה וכו'. משנה פ"ג דמקואות וכחכמים : ומ"ש גבי סוחט כסותו והגביהה. הוא מדתנן בפ"ז דמקואות גבי מקוה שיש בו מ' סאה מכוונות וכו' הטביל בו את הסגוס והעלהו ומקצתו נוגע במים טהור פירוש סגוס בגד עב של צמר והרבה מים נבלעים בו וכל זמן שמקצתו במים אין המים שבתוכו נחשבים שאובים כל זמן שלא העלהו לגמרי מן המים וטהור המקוה אבל אם העלהו כולו מים שבתוכו שאובים והמקוה נחסר והמים שמתמצים מתוכו למקוה פוסלין אותו הרי שכל זמן שמקצתו נוגע במים אין המים שבתוכו נחשבים כשאובים :

ג הַמְטַבֵּיל כֶּר או כֶּסֶת שֶׁל עוֹר בְּמִקְוֵה שֵׁישׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה מְכֻנּוֹת כֵּיוֵן שֶׁהִגְבִּיהָ שִׁפְתוֹתֶיהָ מִן הַמִּים נִמְצְאוּ הַמִּים שֶׁבְּתוֹכָן שְׁאוּבִין. כִּיצַד יַעֲשֶׂה. מְטַבֵּיל וּמַעְלֵן דֶּרֶךְ שׁוּלְיָהוּ. אֲבָל הַקֶּפֶה וְהַשֶּׁק מְטַבֵּיל וּמַעְלֵן כְּדֶרֶךְ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ :

כסף משנה המטביל כר וכו'. פרק ז' דמקואות. ומה שכתב אבל הקופה והשק וכו'. שם בפרק ו' :

ד מִקְוֵה שֵׁישׁ בּוֹ שְׁלֹשׁ גוּמוֹת מִמִּים שְׁאוּבִין לֹג בְּכָל גוּמָא וְנִפְלוּ לְתוֹכוֹ מִים כְּשֵׁרִים אִם יָדוּעַ שֶׁנִּפְל לְתוֹכוֹ אַרְבָּעִים סָאָה מִים כְּשֵׁרִים עַד שֶׁלֹּא יִגִּיעוּ לְגוּמָא הַשְּׁלִישִׁית כְּשֵׁר וְאִם לֹא פָּסוּל :

כסף משנה מקוה שיש בו ג' גומות וכו'. בפ"ג דמקואות וכת"ק וכתב הר"ש משמע דדוקא שידוע אבל ספק פסול:

ה שני מקואות אין בכל אחד מהן ארבעים סאה ונפל לזה לוג ומחצה ולזה לוג ומחצה ונתערבו שני המקואות הרי אלו כשרין מפני שלא נקרא על אחד מהן שם פסול. אבל מקוה שאין בו ארבעים סאה שנפל לתוכו שלשה לוגין מים שאובין ואחר כך נחלק לשנים ורבה מים כשרים על כל אחד מהן הרי אלו פסולין שכל המקוה כלו שנפסל כמים שאובין הוא חשוב וכאלו כל מימיו נשאבו בכלי:

כסף משנה שני מקואות אין בכל אחד מהן מ' סאה וכו' אבל מקוה שאין בו ארבעים סאה וכו'. שם רפ"ג ודלא כרבי יהושע אלא כרבי יוסי וכחכמים:

ו בור שהוא מלא מים שאובים והאמה נכנסת לו ויוצאת ממנו לעולם הוא בפסולו עד שתחשב שלא נשארו מן השאובין שהיו בבור שלשה לוגין. מקוה שנפל לתוכו מים שאובין ונפסל ואחר כך רבה עליו מים כשרים עד שנמצאו הכשרים ארבעים סאה הרי הוא בפסולו עד שיצאו כל המים שהיו בתוכו ויפחתו השאובין משלשה לוגין. כיצד. מקוה שיש בו עשרים סאה מי גשמים ונפל לתוכו סאה מים שאובים ואחר כך הרבה עליו מים כשרים. הרי זה בפסולו עד שידע שיצאו ממנו עשרים סאה שהיו בו וחמשה קבין ויותר מרביע הקב ולא נשאר מן הכל שנפסל חוץ מפחות משלשה לוגין. וכן אם עשה מקוה שיש בו ארבעים סאה מים כשרים וערבו עם המקוה הזה הפסול טהרו אלו את אלו:

כסף משנה בור שהוא מלא מים שאובים וכו'. שם: ומ"ש מקוה שיש בו עשרים סאה מי גשמים וכו' וכן אם עשה מקוה וכו'. שם גבי מקוה שאין בו ארבעים סאה ונפלו לו שלשה לוגין מים שאובים וחכ"א לעולם הוא בפיסולו עד שיצא ממנו מילואו ועוד כיצד הבור שבחצר ונפלו לו שלשה לוגין לעולם

הוא בפיסולו עד שיצאו מלואו ועוד או עד שיעמיד בחצר מ' סאה ויטהרו העליונים מן התחתונים ר"א בן עזריה פוסל א"כ פסק ופירש רבינו שמשון שיעמיד בחצר ארבעים סאה מקוה כשר למטה מהפסול ופותקו לכשר כדי שיתחברו ויטהרו העליון הפסול מן התחתון הכשר כר"מ בספ"ב דחגיגה דאית ליה גוד אסיק וכ"ש אם הכשר למעלה ור"א פוסל דלית ליה גוד אסיק ואפשר דאפילו גוד אחית נמי לית ליה כרבנן דאמרי בתוספתא אין מטבילין לא בתחתונה ולא בעליונה א"כ פסק שפסקו מימיו ויצאו ממנו מילואו ועוד עכ"ל. ורבינו נראה שפוסק כרבנן דלית להו אפילו גוד אחית לענין מקואות ולפיכך סתם וכתב וכן אם עשה מקוה שיש בו ארבעים סאה מים כשרים ועירבו עם המקוה הזה הפסול טהרו אלו את אלו ולא כתב שאפילו הוא עליון או תחתון כשר ואע"פ שיש לדחות שסתם דבריו לומר דבכל ענין כשר בפ"ח גבי ג' גומות שבנחל יתבאר דלית ליה גוד אחית ואהא דתנן והאמה נכנסת לו ויוצאה ממנו פירש רש"י דהיינו חרדלית של גשמים כלומר דאילו היתה אמת המים נובעין אפילו אינה אלא כל שהוא היתה מטהרת את המים השאובים שבבור :

ז המסלק את הטיט לצדדים ונמשכו ממנו שלשה לוגים למקוה הרי זה כשר. הנה תולש הטיט ומגביהו בידו והבדילו מן המקוה לצדה ונמשכו ממנו שלשה לוגין הרי אלו פוסלין :

כסף משנה המסלק את הטיט לצדדין וכו'. בפ"ב דמקואות וכת"ק :

ח גיס העובר ממקום למקום וכן בהמה העוברת ממקום למקום וזלפו בידיהן וברגליהם שלשה לוגין למקוה הרי זה כשר. ולא עוד אלא אפלו עשו מקוה בתחלה הרי זה כשר :

כסף משנה גייס העובר ממקום למקום וכו'. תוספתא דמקואות פ"ג ר' יוסי אומר זילף בידיו וברגליו שלשה לוגין למקוה פסול הולוכו עם הקרקע כשר לגיון העובר ממקום למקום וכן x שיירא העוברת ממקום למקום וזלפו בידיהם וברגליהם שלשה לוגין למקוה כשר ולא עוד אלא אפילו עשו מקוה בתחילה כשר ופירש הרא"ש לגיון הוא חיל רוכבי סוסים וכן שיירא ואם עשו מקוה ברגלי בהמות כשר אבל אדם שזילף בידיו או ברגליו שלשה לוגין למקוה חסר פסלו עכ"ל אבל מדברי רבינו שמשון נראה שאינו מחלק בין אדם לבהמה שכתב וזילפו בידיהם וברגליהם שלשה לוגין למקוה כשר אבל עם הקרקע קאמר ובמה ששנינו הולוכו עם הקרקע פירש דהיינו המשכה שמערה

חוץ למקוה והם נמשכים למקוה ע"כ ולפי זה הא דתניא ולא עוד אלא אפילו עשו מקוה בתחילה כשר כמאן דאמר שאובה שהמשיכוה כולה כשירה אתיא אבל למאן דלא מכשר אלא כשהמשיך רובא ליתא להאי תוספת' ורבינו משמע לו שהוא מפרש התוספתא שהעבירו על גבי קרקע או שניתנו ע"י דריסת רגלי אדם או בהמה כשר שאין חילוק בין אדם לבהמה לענין זה וצ"ל דהא דאמר רבי יוסי זילף בידי וברגליו שלשה לוגין למקוה פסול מפרש רבינו דלא ע"י נתיזה היה אלא שנטל בידי וברגליו שלשה לוגין והטילן למקוה ולפי שהיה מפרש כן לא הוצרך לכתוב דברי ר"י דמדן המסלק את הטיט הוא נלמד :

ט מקוה שאין בו ארבעים סאה ונפל לתוכו פחות משלשה לוגין מים טמאין שאובין הרי זה כשר לחלה ולתרומה ולטל מהן לידים. * ופסולין להקוות עליהן. ירדו עליהן גשמים ורבו עליהן הרי אלו כשרים להקוות עליהם. נפל לתוכו שלשה לוגין מים שאובין טמאים הרי זה פסול לחלה ולתרומה ולטל ממנו לידים. ופסולין להקוות עליו. ירדו גשמים ורבו עליהן הרי הן כשרין לחלה ולתרומה ולטל מהן לידים ופסולין להקוות עליהן עד שיצאו כל המים הראשונים שנעשו בלן כשאובין ולא ישאר מהן אלא פחות משלשה לוגין. וכן מקוה שיש בו ארבעים סאה חסר דינר ונפלו לתוכו שלשה לוגין מים שאובין טמאין הרי זה פסול לחלה ולתרומה ולטל ממנו לידים ופסולין להקוות עליהן. נפל לתוכו פחות משלשה לוגין מים אפלו בלן טמאין ואחר כך נפלו לתוכו משקל דינר מי גשמים שהשלימו כשר. כשם שטהור לטבילה כך טהור לכל דבר :

ההראב"ד ופסולין להקוות עליהן. א"א זה שיבוש אלא כשרים להקוות עליהן ולענין חלה ותרומה יש מחלוקת בנוסחא ומסתברא כאותה שיש בה ה"ז פסול לחלה לתרומה ולידים עד שירבו או עד שישטופו ולעולם כשרים להקוות עליהם :

כסף משנה מקוה שאין בו ארבעים סאה וכו' : כתב הראב"ד ופסולים להקוות עליהם א"א זה שיבוש אלא כשרים להקוות עליהן וכו'. ובאמת שכדברי הראב"ד כתב ר"ש בתוספתא דמקואות פ"ק כי שם הוא מקום דינים אלו דקתני גבא שאין בו ארבעים סאה ונפל לתוכן פחות משלשה לוגין מים

טמאים פסולים לחלה ולתרומה וליטול מהם לידיים וכשרים להקוות עליהם, ירדו גשמים רבו ושטפו כדברי בית שמאי ובית הלל אומרים רבו אע"פ שלא שטפו וכדברי ר"ש שטפו אע"פ שלא רבו כשרים לחלה ולתרומה וליטול מהם לידיים וכשרים להקוות עליהם וכיצד רבו אע"פ שלא שטפו כדברי בית הלל מקוה שהוא מחזיק ארבעים סאה ובתוכו י"ט סאה ונפל לתוכו פחות משלשה לוגין מים שאובים טמאים כיון שנפל לתוכו של מי גשמים טהורים מפני שרבו וכיצד שטפו אע"פ שלא רבו כדברי ר"ש מקוה שהוא מחזיק כ' סאה ובתוכו י"ט סאה ונפלו לתוכו פחות משלשה לוגין מים שאובים טמאים כיון שנפל לתוכו סאה אחת של מימי גשמים טהורים מפני ששטפו וכמה שטפו כל שהן, נפלו לתוכו שלשה לוגין מים שאובים טמאים פסולים לחלה ולתרומה וליטול מהם לידיים ופסולין להקוות עליהן וירדו גשמים ושטפו כדברי בית שמאי וכדברי בית הלל רבו אע"פ שלא שטפו וכדברי ר"ש שטפו אע"פ שלא רבו כשרים לחלה ולתרומה וליטול מהם לידיים ופסולים להקוות עליהם עד שיצא ממנו מילואו ועוד אי זהו מילואו ועוד מקוה שהוא מחזיק עשרים סאה ובתוכו י"ט סאה ונפלו לתוכו שלשה לוגין מים שאובים טמאים, רבו מי גשמים ונתמלאו לעולם הוא בפיסולו עד שיצא ממנו מילואו ועוד דבר מועט למעט שלשה לוגין. מקוה שיש בו ארבעים סאה חסר קורטוב ונפלו לתוכו שלשה לוגין מים שאובים טמאים פסולים לחלה ולתרומה וליטול מהם לידיים ופסולין להקוות עליהם, פחות משלשה לוגין אפילו כולם טמאים כיון שנפל לתוכו קורטוב אחד של מימי גשמים טהורים וכשם שטהורים לטבילה כך טהורים לכל דבר ע"כ לשון התוספתא. ורבינו נראה שהיה גורס בבא דרישא נמי פסולים להקוות עליהם ואע"פ שפחות משלשה לוגין מים שאובים אינם פוסלים את המקוה וא"כ כשרים להקוות עליהם שאני הכא דהני פחות משלשה לוגין מים שאובים הוו טמאים ולפיכך הם פסולים להקוות עליהן ומיהו ה"מ כשלא רבו הכשרים הנקוים עליהם כגון שהיו במקוה כ' סאה או יותר מים כשרים כשנפלו הפחות משלשה לוגין מים שאובים טמאים דכיון דכי מקוה עליהו להשלימם לשיעור מקוה אין מים האחרונים רבים על הראשונים נפסלו ואפילו מרבה מים יותר ממה שצריך לשיעור מקוה דלא חשיבא רבייה אלא במאי דצריך לשיעור מקוה אבל אם מים כשרים שהיו במקוה בעת שנפלו הפחות משלשה לוגין הללו היו פחותים מכ' סאה דהשתא כי מקוה עליהו להשלימם לשיעור מקוה הוו מים בתראי רבים על מים דהוו ברישא כשר. וה"פ דרבינו מקוה שאין בו מ' סאה וכו' כלומר יש בו מים כשרים שיעור חצי מקוה או יותר ונפל לתוכו פחות משלשה לוגין מים טמאים שאובים פסולים להקוות עליהם, ירדו עליהם גשמים ורבו עליהם כלומר אבל אם שיעור המים הראשונים היה מועט עד שכשירדו גשמים וישלימו למ' סאה נמצא שמים אחרונים רבים על הראשונים כשרים. כנ"ל לפרש למימרא

דבדוקא נקטה תוספתא מקוה שהוא מחזיק ארבעים סאה אלא דאי הוה ס"ל לרבינו הכי לא היה סותם דבריו לפיכך נראה דבכל ענין שרבו מים אחרונים על מים ראשונים הוכשרו. ובין כך ובין כך לישנא דנקט רבינו גבי ירדו עליהם גשמים וכו' כשרים להקוות עליהם אינו נוח לי ומאי להקוות עליהם דקאמר הכי הל"ל כשרים לטבול בהם. ואפשר דמשום דלא פסיקא ליה מילתא שיהא בהם מ' סאה דהא אפשר דמים קמאי הוו מועטים שאפילו עם מים אחרונים שרבו עליהם אין שם מ' סאה לפיכך כתב כשרים להקוות עליהם לומר דמים טמאים שנפלו בו נתבטלו וממילא משמע שאם יש שם ארבעים סאה כשר לטבול בו: ומ"מ קשה דקתני סיפא מקוה שיש בו ארבעים סאה חסר קורטוב ונפלו לתוכו פחות משלשה לוגין אפי' כולם טמאים כיון שנפל לתוכו קורטוב של מי גשמים טהורים לטבילה ולכל דבר והא קתני רישא דכל שלא רבו מים אחרונים על הראשונים פסולים וצ"ל שרבינו מפרש דשאני לן בין מקוה שאין בו מ' סאה כלומר שאין בו אלא ל"ט או פחות למקוה שיש בו ארבעים סאה חסר קורטוב דכיון שיש עליו שם מ' סאה לא פסלוהו כלל פחות משלשה לוגין מים

הלכות מקואות - פרק ששי

א כָּל הַכֵּלִים הַמְקַבְּלִין שֶׁהִלְכוּ הַמַּיִם עֲלֵיהֶן אוֹ שֶׁנִּפְּלוּ מִתּוֹכָן הָרִי אֵלֵינוּ שְׂאוּבִין וּפּוֹסְלִין אֶת הַמְּקוֹה. וְהוּא שְׂיַעֲשׂוּ לְקַבְּלָהּ. אֲפֹלוּ הָיוּ כֵּלִים שֶׁאֵין מְקַבְּלִין טְמֵאָה כְּגוֹן כְּלֵי אֲבָנִים וְכֵלֵי אֲדָמָה הָרִי אֵלֵינוּ פּוֹסְלִין:

כסף משנה כל הכלים המקבלים וכו'. ריש פרק רביעי דמקואות:

ב כָּל כְּלֵי שֶׁלֹּא נַעֲשְׂה לְקַבְּלָהּ אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא מְקַבֵּל אֵינּוּ פּוֹסֵל אֶת הַמְּקוֹה. כְּגוֹן הַסִּילוֹנוֹת שֶׁהַמַּיִם נִמְשָׁכִין מֵהֶן אֶף עַל פִּי שֶׁהֵן רְחִבִים בְּאֲמָצֵעַ וּמְקַבְּלִין אֵין פּוֹסְלִין אֶת הַמְּקוֹה בִּין שֶׁהָיוּ שָׁל מִתְּכַת אוֹ שֶׁל חָרָס:

כסף משנה כל כלי שלא נעשה לקבלה וכו'. שם סילון שהוא נראה מכאן ומכאן ורחב באמצע אינו פוסל מפני שלא נעשה לקבלה :

ג השקת שְבַסְלַע אינו פוסל את המקוה לפי שאינה כלי. אָבֵל כְּלֵי שְׁחִבְרוּ בַסְלַע פּוֹסֵל אֶת הַמְקוֹה אִף עַל פִּי שְׁחִבְרוּ בְּסִיד. נִקְבָּה מְלֻמָּטָה אוּ מִן הַצַּד כְּשִׁפּוּפְרָת הַנּוֹד כְּשֶׁרָה וְאִינָה פּוֹסֵלֶת אֶת הַמְקוֹה :

כסף משנה השוקת שבסלע וכו'. משנה שם השוקת שבסלע וכו' אינה פוסלת את המקוה היתה כלי וחיברה בסיד וכו' פוסלת את המקוה ניקבה מלמטה או מן הצד ואינה יכולה לקבל מים כל שהו כשירה וכמה יהא בנקב כשפופרת הנאד אמר רבי יהודה בן בתירא מעשה בשוקת יהוא שהיתה בירושלים והיתה נקובה כשפופרת הנאד והיו כל טהרות שבירושלים נעשות על גבה ושלחו ב"ש ופחתו שב"ש אומרים עד שיפחת רובה ופירש הרא"ש השוקת שבסלע שחקקה בסלע ואינה חשובה כלי הואיל ומתחלתה נחקקה בסלע וה"ה אם קבע האבן וחיברו בקרקע ואח"כ חקקו כדאיתא בפרק המוכר את הבית אבל אם היתה כלי ואח"כ חיברה חשובה כלי ופוסלת את המקוה. כמה יהא בנקב פשטא דמתניתין קאי אמאי דסליק מינה כמה יהא בנקב לבטלו מתורת כלי שלא יפסול את המקוה מחמת שאיבה ומייתי עובדא דשוקת יהוא שהיתה נקובה כשפופרת הנאד כדי שלא יפסלו המים המקלחים בתוכם אבל בפ"ק דיבמות (דף ט"ו) מייתי הך דשוקת יהוא על ענין עירוב מקואות כשפופרת הנאד ומשמע שלא היו ארבעים סאה בשוקת והיה מחובר למקוה שלם בנקב כשפופרת הנאד ומילתא באפי נפשה היא ולא קאי ארישא אבל ניקבה דרישא לא בעי כשפופרת הנאד כיון שהנקב הוא למטה בשוקת ואינה יכולה לקבל מים כ"ש נתבטלה מתורת כלי ובתוספתא פליגי תנאי בהא דתניא קסטלין המקלח מים בכרכים אם היה נקוב כשפופרת אינו פוסל את המקוה ואם לאו פוסל את המקוה הלכה זו עלו בני אסיא שלשה רגלים ולרגל השלישי הכשירו להם אפילו נקב כמחט אמר ר"א ברבי יוסי הלכה זו הוריתי ברומי לטהרה וכשבאתי אצל חבירי אמרו לי יפה הורית בד"א מן הצד אבל מלמטה אינו פוסל את המקוה ואם היה מקבל כל שהו מן הנקב ולמטה פוסל את המקוה פירוש כל זה מדברי חבירי שאמרו לו יפה הורית דבד"א דבעינן כשפופרת הנאד מן הצד אבל אם ניקב בשוליו אינו פוסל אם ניקב כמלא מחט ואם היה מקבל כל שהוא פי' שנקוב מן הצד כשפופרת הנאד וגבוה מעט מהשוליים ומקבל מן הנקב ולמטה מים כל שהו פוסל את המקוה וסוגיא דיבמות במקומה ההיא דשוקת יהוא בעירוב מקואות ס"ל כתנא דסבר

מלמטה מהני נקב כל שהוא הילכך צריך לשנות פשטא דמתניתין ולומר דמילתא באפי נפשה היא ולא קאי ארישא וכתב ר"מ נראה דהלכה כר"א ברבי יוסי דמעשה רב וחביריו נמי הודו לו דיפה הורה וסתמא דגמרא מיייתי לה היא דשוקת יהוא לענין עירוב מקואות אלמא לא קיימא אניקבה מלמטה לענין כלי המקוה דהתם לא בעינן כשפופרת אלא כמלא מחט וכו"א ברבי יוסי וכן בפסקי רבינו שמחה בניקבה למטה בשוליה שאין יכול לקבל מים לא בעינן כשפופרת הנאד וכן הביא רבינו שמשון ראיה מן התוספתא דלמטה בשוליה סגי בנקב כל שהוא ולמדנו מזה שמותר לעשות גיגית גדולה של עץ או שוקת אבן ויעשה למטה בשוליים נקב כל שהו ויושיבנה על הארץ וימשוך לתוכה מים ויטבול בה עכ"ל: **ומ"ש** יושיבנה על הארץ. כך מפורש בתוספתא דקתני עלה ההיא דר"א ברבי יוסי פקקו בסיד ובבנין אינו פוסל את המקוה בסיד ובגפסיס פוסל את המקוה על גבי הארץ ועל גבי סיד וגפסיס או שמירחו בטיט מן הצדדין אינו פוסל את המקוה ופירש רבינו שמשון והרא"ש בסיד ובבנין שהביא סיד וצורות ופקק בו הנקב לא חשיבא סתימה אבל בסיד וגפסיס יחד חשיבא סתימה מעלייתא וחשיב כלי הושיבו על גבי הארץ כלומר לא סתם הנקב אלא הושיבו על הארץ כדי שלא יצאו המים או על גבי סיד וגפסיס או שמירח הנקב מן הצדדים אכתי לא הוי כלי ואינו פוסל את המקוה: **ומתוך** דברי רבינו שכתב כאן משמע לי שהוא מפרש מתניתין כפשטא דכמה יהא בנקב קאי למאי דסליק מיניה דהיינו לענין לבטלו מתורת כלי שלא יפסול המקוה מחמת שאיבה קאמר כמה יהא בנקב כשפופרת הנאד ולפי"ז צ"ל בההיא דפ"ק דיבמות דתרי שוקת יהוא היו בירושלים חדא שהיו מטבילים בתוכה ולא היה בה מ' סאה אלא על ידי עירובה עם מקוה שבצדה על ידי נקב שביניהם ועוד שוקת יהוא אחרת היתה שהיו המים נמשכים בה ויורדים למקוה ועשו בה נקב לבטלה מתורת כלי והיינו הך דתנן במסכת מקואות ושיעורא דנקב דעירוב מקואות ושיעורא דלבטלו מתורת כלי שוים הם דבתרווייהו הוי כשפופרת הנאד ואע"ג דבתרווייהו קתני כל טהרות שהיו בירושלים נעשות על גבה אין למדין מן הכללות וקצת הטהרות היו נעשות בשוקת זו ובזמן אחר היו כל הטהרות נעשות בשוקת זו ואף אם נאמר דדא ודא אחת היא ובין הכא ובין התם לא לענין עירוב מקואות מיתניא אלא לענין נקב המבטלה מתורת כלי וכפשטא דמתניתין דמסכת מקואות והא דקאמר עלה התם ותנן עירוב מקואות כשפופרת הנאד בעביה ובחללה כשתי אצבעות חוזרת למקומן לא מיייתי לה אלא ללמוד ממנה שיעורא דשפופרת הנאד כמה הוי ולא לומר דההיא דשוקת מיתניא לענין עירוב מקואות כלל:

ד הלוקח כלי גדול כגון חבית גדולה או ערבה גדולה ונקבו נקב המטהרו וקבעו בארץ * ועשאהו מקוה הרי זה כשר. וכן אם פקק את הנקב בסיד ובבנן אינו פוסל והמים הנקוין בתוכו מקוה כשר. סתמו בסיד או בגפסיס עדין הוא פוסל את המקוה עד שיקבענו בארץ או יבנה. ואם הולכנו על גב הארץ ועל גב הסיד ומרח בטיט מן הצדדין הרי זה כשר :

ההראב"ד ועשאהו מקוה ה"ז כשר. א"א דבר זה אינו מחוור להטביל בתוכו אלא שאין המים היוצאים ממנו פוסלים את המקוה אבל להטביל בתוכו עד שיהו המים שבתוכו מעורבים עם המקוה בנקב שהוא כשפורת הנוד ר"י אומר בכלי גדול ד' טפחים ובקטן ברובו הרי ר"י שהוא מחמיר בהטבלה בתוך כלי ורבנן מיהא כשפורת הנוד בעו ואע"פ שהשידה והתיבה בכלי שניקב בכדי טהרתו הוא ועוד איך אפשר שלא יהא בקרקעיתו ודפנו חרס הראוי לקבל טומאה על ידי יחודו להשתמש בו ונמצאת טבילה זו בכלים :

כסף משנה ומ"ש רבינו הלוקח כלי גדול כגון חבית גדולה וכו'. נראה שטעמו מההיא דתניא בתוספתא קסטלין המחלק מים בכרכים והוא ז"ל מפרש דקסטלין היינו שדרך כרכים להניח במקום מוצא המים חבית גדולה או עריבה גדולה של חרס ושם מתכנסין כל המים הבאים לכרך ומשם יפרדו לקלח המים לכל מעיינות הכרך וסובר ז"ל דהלכה כר"א ברבי יוסי כיון שהודו לו חביריו וסובר עוד דמאי דאמר ר"א ברבי יוסי הלכה זו הורית ברומי לטהרה פירושו הוריתי דשיעור נקב דקסטלין להכשירו למקוה יהא כשיעורו לטהרה דהיינו כמוציא זית שזהו שיעור המטהר לכלי חרס מידי טומאה לגמרי כמבואר בדבריו פרק י"ט מהלכות כלים. ומה ששנינו בתוספתא בד"א מן הצד וכו' סיומא דמילתא דת"ק הוא ואינו ענין לדברי ר"א ברבי יוסי ומשמע ליה ז"ל דלענין לטבול בתוכו איתניא תוספתא ולהכי נקט קסטלין שהוא כלי דסתמו שהוא מחזיק מים מרובים שיש בהם כדי לטבול בתוכו ולפיכך כתב ה"ז כשר ללמדנו דלהטביל ולטבול בתוכו נמי כשר וגבי סתמו בסיד או בגפסיס כתב עדין הוא פוסל את המקוה כלישנא דתוספתא לאשמועינן דלא מיבעיא דאין טובלים בתוכו אלא מיפסל נמי פסיל את המקוה דכיון דאכתי כלי הוא הוה ליה מים שאובים ופוסלים את המקוה וכל היכא דאין מימיו פוסלים את המקוה משום דלא חשיב כלי כשר לטבול בו וכן מ"ש בסמוך אבל כלי שחיברו בסלע פוסל את המקוה ניקבה מלמטה או מן הצד כשפורת הנאד כשירה ואינה פוסלת את המקוה היינו לומר דכיון דניקב כשפורת הנאד לא חשיב כלי וכשר לטבול בו ואצ"ל שאינו פוסל את

המקוה. ואם תאמר הרי שם כתב כלי סתם ואף כלי חרס במשמע והצריך בו שיהא בנקב כשפופרת הנאד והיכי מכשר ביה הכא בנקב המטהרו דהיינו במוציא זית וי"ל דהתם שאני שחיבר הכלי בסלע בעודו שלם כדמשמע מדבריו שמאחר שהיה שלם בשעה שחיברו בסלע לא נתבטל שלימותו עד שינקוב נקב כשפופרת הנאד אבל הכא שניקבו ואח"כ קבעו וכדקתני ונקבו וקבעו בארץ כיון שניקב נקב המטהרו מידי טומאה ובטל שם כלי מיניה קודם שקבעו שפיר דמי א"נ דכלי שקבעו בסלע דקאמר בכלי אבנים דומיא דשוקת דנקט ברישא ומשום דכלי אבנים אינם מקבלים טומאה לא שייך לשעורי בהו בכדי טהרה הלכך משערין בהו כשפופרת הנאד אי נמי אפי' אם ת"ל דכלי שחיברו בסלע כל כלי במשמע ואפי' כלי חרס איכא למימר דגזרו ביה משום דשוקת שבסלע כשירה בלא שום נקב ואיכא למיחש דאתו למיטעי ולאכשורי בכלי שחיברו בסלע בלא שום נקב ולפיכך הצריכו בכלי שחיברו בסלע לעשות נקב גדול כשפופרת הנאד כי היכי דליהוי היכרא במילתא ומי"ש אח"כ השידה והתיבה שבים אין מטבילין בהם אא"כ היו נקובים כשפופרת והיא משנה בפ"ז דמקואות הטעם שלא הצריכו בהם נקב המטהרם כמו שאמרו בכלי חרס נראה דהיינו משום דכלי חרס שאני דשיעור המטהרם הוי בציר משפופרת הנאד הילכך כיון דבטל שם כלי מינייהו בנקב במוציא זית בהכי סגי אבל בשידה ותיבה שהם כלי עץ ששיעור המטהרן גדול מאד שהוא במוציא רמון ראו חכמים דלבטלו מתורת כלי לענין מקוה דלא סגי ליה בכשפופרת הנאד שהוא שיעור המספיק לענין עירוב מקואות דאע"ג דלבטלו מכלי לענין טומאה צריך שהיה נקב יותר גדול דלשיעורא דלטומאה וטהרה לחוד ושיעורא דלענין מקואות לחוד: **ומ"ש וכן אם פקק את הנקב בסיד ובבנין אינו פוסל וכו'.** מבואר שכל זה מהתוספתא שהבאתי לעיל אלא שרבינו ז"ל מפרש דתוספתא אשמעין דלאכשורי מים שבחבית או עריבה של חרס הללו תרתי בעינן חדא דנוקב נקב המטהרו דהיינו במוציא זית ועוד צריך שיקבענו בארץ דומיא דקסטלין או שיהיה בו הוכחה שהוא דבר של בנין ולא דבר של כלי או שיורי כלי ומש"ה קתני שאם פקקו בסיד ובבנין כלומר בצרורות וכיוצא בהן כעין בנין לא חשיב כלי כלל ולפיכך אינו פוסל את המקוה וה"ה דכשר לטבול בו אלא איידי דבעי למינקט סיפא פוסל נקט רישא אינו פוסל אבל כשסתמו בסיד או בגפסיס לבד כיון דאין דרך בנין באלו לבדם בלא אבנים או צרורות נמצא שחיסר אחד מהתנאים הצריכים לבנין הלכך עדיין שם כלי או שיורי כלי עליו ופוסל את המקוה כמו שהיה פוסל קודם שסתמו ובתר הכי קתני שאע"פ שלא קבעו בארץ דהיינו קבורה בארץ כדרך הקסטלין וגם לא בנאו בצרורות אלא שהושיבו על הארץ ומירח מן הצדדין בטיט להדביק הכלי לארץ כשר ולא מיבעיא אם הושיבו על הארץ אלא אפי' הושיבו על גבי סיד וגפסיס ומירח בטיט מן הצדדין להדביקו לסיד וגפסיס

כשר שמאחר שהסיד והגפסיס על הארץ הם עומדות כארעא סמיכתא נינהו וכל שמירח מן הצדדין בטיט חשיב כקבוע וכשר ואע"פ שכתוב בתוספתא או שמירחו מפרש לה רבינו כאילו כתוב ומירחו ואפשר שכך היתה גירסתו בתוספתא. ומ"מ איכא למידק אמאי כתב והוליכו על גבי הארץ וכו' ולא כתב והניחו על גבי הארץ ולפיכך נראה שאפשר לפרש דה"ק אם גרר על גבי הארץ או על גבי הסיד ונסתם הנקב מחמת שנדבק בו באותה גרירה ואח"כ מירח בטיט מן הצדדין כלומר סביבות הנקב כדי להעמיד מה שנדבק בו בשעת גרירה כשר והשתא הוי שפיר כבנין שמה שנדבק בו ע"י הגרירה הוי כצורות ומירוח הטיט הוי במקום סיד שטחין בבנין ומש"ה כשר כנ"ל לפרש לדעת רבינו: **וכתב** הראב"ד ועשאהו מקוה הרי זה כשר א"א דבר זה אינו מחוור להטביל וכו'. ואני אומר שמ"ש רבי יהודה אומר בכלי גדול ארבעה טפחים וכו' הוא במשנה השידה והתיבה שבים שכתבתיה ואתא לאפלוגי את"ק דאמר כשפופרת הנאד: **ומ"ש** שהשידה והתיבה בכלי מנוקב בכדי טהרתו הוא, איני יודע לו טעם דהא סתם שידה ותיבה דעץ נינהו וכלי עץ שיעור טהרתן בכמוציא רמון והוי טפי טובא מכשפופרת הנאד דמכשר ביה ת"ק: **ומ"ש** איך אפשר שלא יהא בקרקעיתו ודפנו חרס הראוי לקבל טומאה וכו' ונמצאת טבילה זו בכלים. יש לתמוה עליו אם טענה זו תספיק לשוויינהו כלים לענין דטבילה בתוכו הויא טבילה בכלים למה לא תועיל לפסול המקוה במים היוצאים ממנו דחשיבי מים היוצאים וכיון דחזינן דלפסול את המקוה לא חשיבי כלים ה"ה דלטבול בתוכו לא חשיבי כלים דמהי תיתי לן לפלוגי בינייהו מיהו בהא איכא למימר דלטעמיה אזיל שסובר שהמים העוברים בכלים ויוצאים חוצה לו אע"פ שפסולים לטבול בהם אם נפלו למקוה לא פסלוהו אבל קשה שלא היה לו להקשות מסברתו לרבינו ועוד דלפי דבריו כי ניקב כשפופרת הנאד נמי לא הוה לן למישרי למיטבל בגויה מההוא טעמא גופיה דאיך אפשר שלא יהא בקרקעיתו ודפנו חרס הראוי לקבל טומאה על ידי יחודו אלא ודאי אע"פ שאילו יחדו להשתמש בו היה בקרקעיתו חרס הראוי לקבל טומאה כיון שלא יחדו להשתמש בו אין עליו תורת כלי:

ה המניח טבלא תחת הצנור והרי המים נמשכין על הטבלא ויורדין למקוה אם היה לטבלא דפן הרי זו פוסלת את המקוה ואם לאו אינה פוסלת. זקפה תחת הצנור כדי להדיחה אף על פי שיש לה דפן אינה פוסלת שהרי לא עשאה לקבל:

ו החוטט בצנור מקום לקבל בו הצרורות המתגלגלין במים כדי שלא ירדו עם המים אם הנה הצנור של עץ וחרפר בו כל שהוא פוסל שהרי כל המים שיורדין באין מתוך כלי שנעשה לקבלה. ואפלו שקבעו אחר שחקק בו הואיל והנה עליו תורת כלי כשהנה תלוש. אבל אם קבעו בקרקע ואחר כך חקק בו בית קבול אינו פוסל. ואם הנה צנור של חרס אינו פוסל עד שהנה בחקק כדי לקבל רביעית. אף על פי שנתמלא המקום החקוק שבצנור צרורות המתחלחלין בתוכו הרי הוא בפסולו ואינו כסתום. ירד לתוך המקום שחקק עפר או צרורות וסתמו ונכבש הרי זה כשר:

כסף משנה (ה-ו) המניח טבלא תחת הצנור וכו'. משנה פי"ד דמקואות ופירש ר"ש אם יש לזבו מד' רוחותיה דאי משלש אין זה בית קיבול: החוטט בצנור וכו' עד ה"ז כשר. שם וכת"ק: ומ"ש ואפי' קבעו אחר שחקק בו וכו'. בפרק המוכר את הבית (דף ס"ה ע"ב) ובפרק מרובה (דף ס"ז):

ז הספוג והדלי שהיו בהן שלשת לוגין מים ונפלו למקוה לא פסלוהו שלא אמרו אלא שלשת לוגין שנפלו לא כלי שנפלו בו מים שאובין:

כסף משנה הספוג והדלי וכו' עד כמו שביארנו. פרק ו' דמקואות. ופירש ר"ש הספוג והדלי כשאין בהם שלשה לוגין בעין אפי"כ תצרף עמהם המים הדבוקים בהם וכיון שאין השלשה לוגין בעין לא מיקרי נפלו ולא גזור רבנן וכשר להקוות עליו והרא"ש פירש הספוג שבלועים בו שלשה לוגין מים וכשנפלו למקוה נתערבו המים הבלועין בו עם מי המקוה וכן הדלי שפיו צר ובו שלשה לוגין מים שאובים ונפל למקוה ולא יצאו כל המים שבתוכו אלא נתערבו עם מי המקוה לא פסלוהו שלא אמרו אלא שלשה לוגין שנפלו ונתערבו כולם עם מי המקוה עכ"ל:

ח השדה והתבה שבים אין מטבילין בהן אלא אם כן היו נקובים כשפופרת הנוד. ואם היו שק או קפה מטבילין בהן.

וְכֹן הַמִּנִּיחַ שֶׁק אֹךְ קֶפֶה תַּחַת הַצְּנוּר אֵין הַמַּיִם הַנִּמְשָׁכִין מֵהוּ
פּוֹסְלִין אֶת הַמְּקוֹה :

כסף משנה הַשִּׂידָה וְהַתִּיבָה שְׁבִים וְכו' עַד פּוֹסְלִין אֶת הַמְּקוֹה. מִשְׁנָה בַּפִּיז'
דַּמְקוּאוֹת וְכַתֵּב ר"ש שֶׁק אֹךְ קוֹפָה לֹא בַעוּ נִקִּיבָה כַּשְׁפוּרַת הַנֶּאֱד וְכו' וְכֹן בַּסֵּל
וּגְרוּתָנִי לֹא בַעִינָן שִׁיתַעֲרְבוּ הַמַּיִם דֶּרֶךְ פִּיֹּ אֲלֵא אַפִּי אֵין מִתַּעֲרְבִין אֲלֵא דֶּרֶךְ
הַנִּקְבִים שְׁבַתוֹכוּ בַטְלִים מַיִם שְׁבַתוֹכוּ אַגַּב מִי מְקוֹה כִּיּוֹן דַּמְלֵא נִקְבִים וְאֵין
מַחֲזִיק מַיִם כֻּלָּל וְכֹן מוֹכַח בַּתֵּר הַכִּי עַכ"ל :

ט גִּסְטָרָא טְמֵאָה שְׁהִיא בְּתוֹךְ הַמְּקוֹה וְשִׁפְתָּהּ לְמַעְלָה מִן
הַמַּיִם וְהַטְּבִיל בָּהּ הַכְּלִים טְהָרוּ מִטְּמֵאָתָן. אֲבָל כְּשִׁיגְבִיָּהֶם מִן
הַמַּיִם עַד שֶׁהוּן בְּאֹוִיר הַגִּסְטָרָא מִתְּטַמָּא הַמַּיִם שְׁעַל גִּבּוֹן מְאֹוִיר
הַגִּסְטָרָא וְחוֹזֵר וּמְטַמָּא אוֹתָן. וְכֹן מַעֲיָן הַיּוֹצֵא מִתַּחַת הַתְּנּוּר
הַטְּמֵא וְיָרֵד וְטָבֵל בְּתוֹכוֹ הוּא טְהוֹר וְיָדָיו טְמֵאוֹת מְאֹוִיר
הַתְּנּוּר אֲלֵא אִם כֵּן הָיוּ הַמַּיִם לְמַעְלָה מִן הַתְּנּוּר כְּרוּם יָדָיו
שְׁנִמְצָא כְּשִׁטְבֵּל יָדָיו לְמַעְלָה מִן הַתְּנּוּר שְׁאֵין כְּלִי חָרָס
מִתְּטַהֲרִין בְּמְקוֹה כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ :

כסף משנה גִּיסְטָרָא טְמֵאָה וְכו' מַעֲיָן הַיּוֹצֵא מִן הַתְּנּוּר טְמֵא וְכו'. גַּם זֶה
מִשְׁנָה שֵׁם וְכַתֵּב ר"ש וְשִׁפְתָּהּ לְמַעְלָה מִן הַמַּיִם וְאַפִּיָּה כִּיּוֹן דַּשְׁבֵּר כְּלִי הוּא
בַטְלִי מִימִיָּה אַגַּב מְקוֹה וְכַשְׂרִים לְהַטְּבִיל בָּהּ כְּלִים וְהַרְאִישׁ כַּתֵּב גִּיסְטָרָא שְׁבֵר
כְּלִי וְהִיא טְמֵאָה וְשִׁפְתָּהּ חוּץ לַמַּיִם אֲלֵא שִׁישׁ בָּהּ פְּגִימוֹת בְּשִׁפְתָּהּ כְּמוֹ כְּלִי חָרָס
שֶׁנִּשְׁבֵּר שְׁאֵין מְקוֹם הַשְׁבֵּר שׁוֹה וְנִכְנָסִים הַמַּיִם לְגִיסְטָרָא דֶּרֶךְ אוֹתָם פְּגִימוֹת
וְהַכְּלִי שֶׁהַטְּבִיל טְהָרוּ מִטְּמוּמָתָן כִּי מִי הַמְּקוֹה מַחֻבְרִים לַמַּיִם שְׁבַתוֹכָה עַכ"ל :

ז חֲבִית מְלֵאָה מַיִם שְׁנִפְּלָה לַיִם אֲפָלוּ לַיִם הַגָּדוֹל הַטּוֹבֵל שָׁם
לֹא עֲלָתָהּ לוֹ טְבִילָה. אֵי אֲפָשֵׁר לְשַׁלְּשָׁה לוֹגִין שְׁלֵא יִהְיוּ בְּמְקוֹם
אֶחָד. וְכַכֵּר שֶׁל תְּרוּמָה שְׁנִפְּלָ לְשֵׁם נְטֵמָא בְּמַיִם הַשְּׂאוּבִין שְׁהָרִי
הַמַּיִם עוֹמְדִין שָׁם. אֲבָל הַנְּקָרוֹת וְכִיּוֹצֵא בָּהוּן הוֹאִיל וְהֵם
נִמְשָׁכִין הָרִי זֶה טּוֹבֵל שָׁם :

כסף משנה **חבית מלאה מים וכו'.** פרק קמא דמכות (דף ד') אמר רב יהודה אמר רב חבית מליאה מים שנפלה לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו טבילה חיישינן לשלשה לוגין שלא יהו במקום אחד ודוקא לים הגדול דקאי וקיימא אבל נהרא בעלמא לא ופירש"י הטובל שם באותו מקום לא עלתה לו טבילה שמא כל מים שהיו בחבית עומדים יחד ושמא בא זה ראשו ורובו במים שאובים וזה אחד מהפוסלים את התרומה אבל מדברי רבינו משמע דלענין עלייה מטומאה ע"י טבילה זו קאמר וקשה שהרי כתב בפ"ד מקוה שיש בו ארבעים סאה אפילו שאב ושפך לתוכו כל היום כולו כשר וסתם מקואות קוו וקיימי דומיא דים ואפ"ה מכשיר ואפשר לדחוק ולומר דמשום בא ראשו ורובו במים שאובים קאמר דלא עלתה לו טבילה ולענין פיסול תרומה וכדפרישית ויותר נכון לומר דלענין עלייה מטומאה ע"י טבילה זו קאמר ושאני ההיא דפ"ד שמתוך שבאו השאובים בדרך שפיכה הם מתערבים בכל מי המקוה ואין שם שלשה לוגין שאובים במקום אחד משא"כ בחבית שנפלה דלאו דרך שפיכה אתא :

יא **מים שאובין שהיו בצד המקוה אף על פי שהמים נוגעין במי המקוה לא פסלוהו מפני שהן כמקוה סמוך למקוה.** היו השאובין באמצע פוסלין את המקוה :

כסף משנה **מים שאובים שהיו בצד המקוה וכו'.** נראה שכתב כן מדתנן בפ"ו דמקואות האביק שבמרחץ בזמן שהוא באמצע פוסל מן הצד אינו פוסל מפני שהוא כמקוה סמוך למקוה ואע"ג דמסיים במתניתין וחכ"א אם מקבלת האמבטי רביעית עד שלא יגיעו לאביק כשר ואם לאו פסול ר"א ברבי צדוק אומר אם מקבל האביק כל שהוא פסול לא חש רבינו לדבריהם משום דס"ל כתנא קמא :

יב **שתי ברכות זו למעלה מזו וכתל ביניהן והעליונה מלאה מים כשרים והתחתונה מלאה מים שאובין ונקב בפתל שבין העליונה לתחתונה.** אם יש כנגד הנקב שלשה לוגין מים שאובין נפסלה העליונה מפני שהנקב פאלו הוא באמצע העליונה לא בצדה :

כסף משנה **שתי ברכות זו למעלה מזו וכו'.** שם המטהרת שבמרחץ התחתונה מליאה שאובים והעליונה כשרים אם יש כנגד הנקב שלשה לוגין פסול כמה

יהא בנקב ויהיה בו שלשה לוגין אחד משלש מאות ועשרים לבריכה דברי רבי יוסי ר"א אומר אפילו התחתונה מלאה כשרים והעליונה מלאה שאובים ויש כנגד הנקב שלשה לוגין כשר שלא אמרו אלא שלשה לוגין שנפלו ופסק כרבי יוסי דנימוקו עמו ודבר פשוט הוא דלרבותא נקט רבי יוסי התחתונה מלאה שאובים לומר דאפי' הכי פוסלת וכל שכן היכא דעליונה שאובים והתחתונה כשרים וכבר נתבאר שאין המים השאובים פוסלים אלא בשאין בכשרים ארבעים סאה:

יג כִּמָּה יִהְיֶה בְּנֶקֶב וַיְהִי בּוֹ שְׁלֹשָׁה לֹגִין הַכֹּל לְפִי הַבְּרֵכָה. אִם הִיְתָה הַבְּרֵכָה הַתַּחְתּוֹנָה אַרְבָּעִים סָאָה צְרִיךְ שְׂיִהְיֶה הַנֶּקֶב אֶחָד מִשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים לְבְרֵכָה. הִיְתָה עֶשְׂרִים סָאָה צְרִיךְ לְהִיּוֹת הַנֶּקֶב אֶחָד מִמָּאָה וְשָׁשִׁים לְבְרֵכָה. וְצֵא וַחֲשֹׁב לְפִי חֲשֹׁבוֹן זֶה. שְׂהִסָּאָה שְׁשָׁה קָבִין וְהִקֵּב אַרְבַּעַת לֹגִין וְהִלּוּג שֵׁשׁ בְּיָצִים:

יד שְׁלֹשָׁה מְקוּאוֹת זֶה בְּצַד זֶה בְּכָל אֶחָד מֵהֶן עֶשְׂרִים סָאָה מְכֻנּוֹת וְאֶחָד מֵהֶן שְׁאוּב מִן הַצַּד וַיֵּרְדוּ שְׁלֹשָׁה וְטָבְלוּ שְׁלֹשְׁתָּן וְנִעְרְמוּ הַמַּיִם מִכָּלֹן וְנִתְעַרְבוּ מִלְּמַעְלָה. הַמְּקוּאוֹת כְּשֶׁרִים וְהַטּוֹבְלִים טְהוּרִים שְׁהָרִי נַעֲשֶׂה הַכֹּל שְׁשִׁים סָאָה מֵהֶן אַרְבָּעִים כְּשֶׁרִים זֶה בְּצַד זֶה וְאִין הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים פּוֹסְלִין מִקּוֹה שְׁיֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ. הִיְהִי הַשְּׁאוּב בְּאֶמְצַע וַיֵּרְדוּ וְטָבְלוּ בָּהֶן וְנִעְרְמוּ הַמַּיִם וְנִתְעַרְבוּ הַמְּקוּאוֹת. הָרִי הַמְּקוּאוֹת כְּשֶׁהָיוּ וְהַטּוֹבְלִין טְמֵאִין כְּשֶׁהָיוּ שְׁהָרִי לֹא נִתְעַרְבוּ אַרְבָּעִים סָאָה הַכְּשֶׁרִין לְפִי שְׁאִינֵן זֶה בְּצַד זֶה שְׂהִשְׁאוּב מִבְּדִיל בִּינֵיהֶן:

כסף משנה שלשה מקואות זה בצד זה. ג"ז שם ומדקדוק דברי רבינו נראה שהוא סובר דהא דקתני המקואות טהורים היינו לומר שלא נפסלו בתערובת השאוב אבל השאוב בפיסולו עומד אבל בפירוש המשנה כתב שגם המקוה השאוב כשר מפני שהושק למי סאה כשירים וכן דעת המפרשים וכן צריך לפרש דבריו פה:

הלכות מקואות - פרק שביעי

א אין המקוה נפסל לא בשנוי הטעם ולא בשנוי הריח אלא בשנוי מראה בלבד. וכל דבר שאין עושין בו מקוה לכתחלה פוסל את המקוה בשנוי מראה. כיצד. היין או החלב והדם וכיוצא בהן ממי כל הפרות אינן פוסלין את המקוה בשלשה לוגין שלא אמרו אלא מים שאובין. ופוסלין בשנוי מראה אפלו מקוה שיש בו מאה סאה ונפל לו לוג יין או מי פרות ושנה את מראיו פסול. וכן מקוה שיש בו עשרים סאה מים כשרים או פחות מזה ונפל לתוכו סאה יין או מי פרות ולא שנו את מראיו הרי אלו כשרים כשהיו. ואין הסאה שנפלה עולה למדת המקוה. ואם נוסף על העשרים עשרים אחרים מים כשרים הרי זה מקוה כשר:

כסף משנה אין המקוה נפסל לא בשנוי הטעם ולא בשנוי הריח. פרק כל הבשר (דף ק"ו) מים שנפסלו מלשתות בהמה אין נוטלין אבל מטבילין ובפ"ק דשבת (דף י"ד) אמרינן שהיו טובלין במי מערות סרוחים: ומ"ש אלא בשנוי מראה לבד. פ"ו דמקואות: ומ"ש וכל דבר שאין עושין בו מקוה לכתחילה וכו'. בר"פ חבית (דף קמ"ד ע"ב): ומ"ש כיצד היין וכו' אינם פוסלין את המקוה בשלשה לוגין וכו'. נלמד מדין שלשה לוגין חסר דינר מים שאובים שנפל לתוכן דינר חלב וכו' שכתב רבינו בס"פ זה ובספ"ק דחולין (דף כ"ה ע"ב) ובפ"ז דמקואות תנן התמד משהחמיץ אינו פוסל את המקוה כלומר בשלשה לוגין: ומ"ש ופוסלים בשנוי מראה אפילו מקוה שיש בו ארבעים סאה וכו'. בפרק ז' דמקואות: וכן מקוה שיש בו עשרים סאה וכו'. פשוט הוא שהרי אין כאן לא פיסול שנוי מראה ולא פיסול מים שאובים: ומ"ש ואין הסאה שנפלה עולה וכו'. טעמו משום דבפרק שביעי דמקואות לא משכח שיעלו מי פירות את המקוה אלא כשהיו בו ארבעים סאה ונתן סאה ונטל סאה:

ב יש מעלין את המקוה ולא פוסלין פוסלין ולא מעלין לא מעלין ולא פוסלין:

ג וְאֵלוּ מַעֲלִין וְלֹא פּוֹסְלִין. הַשֶּׁלֶג. וְהַבֶּרֶד. וְהַכֶּפּוֹר. וְהַגְּלִיד. וְהַמֶּלַח. וְטִיט הַנְּרוֹק. כִּיצַד. מִקּוֹה שְׁיֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה חֶסֶר אַחַת וְנֹפֵל לְתוֹכּוֹ סָאָה מֵאֶחָד מֵאֵלוּ הָרִי זֶה עוֹלָה לְמִדָּתוֹ וְהָרִי הַמִּקּוֹה כָּשֶׁר וְשָׁלֵם. נִמְצְאוּ מַעֲלִין וְלֹא פּוֹסְלִין. אֲפֹלוּ הֵבִיא אַרְבָּעִים סָאָה שֶׁלֶג בְּתַחֲלָה וְהִנִּיחוֹ בַּעֲקָה וְרִסְקוֹ שָׁם הָרִי זֶה מִקּוֹה שָׁלֵם וְכָשֶׁר:

ד וְאֵלוּ פּוֹסְלִין וְלֹא מַעֲלִין. מִים שְׂאוּבִין בֵּין טְהוֹרִין בֵּין טְמֵאִים. וְיָמֵי כְּבָשִׁים. וְיָמֵי שְׁלֵקוֹת. וְהִתְמַד עַד שֶׁלֹּא הֶחֱמִיץ. וְהַשֶּׁכֶר. כִּיצַד. מִקּוֹה שְׁיֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה חֶסֶר מִשְׁקַל דִּינָר וְנֹפֵל מֵאֶחָד מֵאֵלוּ מִשְׁקַל דִּינָר לְתוֹכּוֹ אֵינוֹ עוֹלָה לְמִדָּת הַמִּקּוֹה וְלֹא הַשְּׁלִימוֹ. וְאִם נָפֵל מֵאֶחָד מֵהֶן שְׁלֹשָׁה לֹוּגִין מֵהֶן פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקּוֹה:

כסף משנה ומ"ש (בהלי די') **והשכר x:**

ה וְאֵלוּ לֹא פּוֹסְלִין וְלֹא מַעֲלִין. שְׂאֵר הַמִּשְׁקִין. וְיָמֵי פְרוֹת. וְהַצִּיר. וְהַמְרִיס. וְהִתְמַד מִשְׁהַחְמִיץ. כִּיצַד. מִקּוֹה שְׁיֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה חֶסֶר אֶחָד וְנֹפֵל מֵאֶחָד מֵאֵלוּ סָאָה לְתוֹכּוֹ לֹא הֶעֱלָהוּ וְהָרִי הַמַּיִם כְּשֶׁרִים כְּשֶׁהִיוּ שְׂאִין אֵלוּ פּוֹסְלִין אֲלֹא בְּשָׁנוּי מְרָאָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ:

ו וּפְעָמִים שְׂאֵלוּ מַעֲלִין אֶת הַמִּקּוֹה. כִּיצַד. מִקּוֹה שְׁיֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה וְנֹפֵל לְתוֹכּוֹ סָאָה מֵאֶחָד מֵאֵלוּ וְחָזַר וְלָקַח סָאָה מִמֶּנָּה הָרִי הָאֲרָבָעִים שֶׁנִּשְׂאָרוֹ מִקּוֹה כָּשֶׁר:

כסף משנה (ב-ו) **יש מעלים את המקוה וכו' עד הרי המ' שנשארו מקוה כשר.** בפ"ז דמקואות אלו מעלים ולא פוסלים השלג והברד והכפור והגלד והמלח וטיט הנרוק אר"ע היה רבי ישמעאל דן כנגדי לומר השלג אינו מעלה את המקוה והעידו אנשי מידבא משמו שאמר להם צאו והביאו שלג ועשו מקוה בתחילה וסובר רבינו דבשלג דחזינן שהתיר רבי ישמעאל לעשות מקוה

בתחילה הוא דמכשרינן ולא גמרינן מינה לאינך דאם איתא לא הוו שתקי מינה במשנה ובתוספתא ומדברי רש"י משמע דאף שלג אם עשה ממנו מקוה שהוא פסול דהא דתנן מעלים את המקוה מעלין היינו משלימין אשלומי אין אבל בפני עצמו לא וא"כ ת"ק דמני שלג בהדי הנך דמעלין סבר דבפני עצמו לא ופליג אר' ישמעאל וקי"ל כת"ק ורבינו סובר דכרבי ישמעאל נקטינן משום דעבד מעשה ומעשה רב אי נמי דתנא קמא נמי כרבי ישמעאל סבר בשלג ומשום אינך נקט לישנא דמעלין: **וכתב** הראב"ד דשלג צריך למעכן ביד שיהא כעין הכפור והברד אבל התפוח וחלול כמות שהוא לא ונראה שלזה נתכוון רבינו שכתב וריסקו:

ז **מקוה שהדיח בו סלי זיתים וענבים ושנו את מראיו כשר:**

כסף משנה מקוה שהדיח בו וכו'. פ"ז דמקואות:

ח **מי הצבע פוסליו את המקוה בשלשה לוגין. ואין פוסליו אותו בשנוי מראיו:**

כסף משנה ומה שכתב מי הצבע וכו'. שם בשם רבי יוסי ומשמע דליכא מאן דפליג עליה במקוה:

ט **מקוה שנפל יין או מהל או שאר מי פרות ושנו את מראיו ונפסל כיצד תקנתו. ימתין עד שיירדו גשמים ויחזרו מראיו למראה מים. ואם היה במקוה ארבעים סאה מים כשרים ממלא ושואב לתוכן עד שיחזרו מראיו למראה מים. נפל לתוכו יין או מהל וכיוצא בה ונשתנה מראה מקצתו. אם אין בה מראה מים שלא נשתנה כדי ארבעים סאה הרי זה לא יטבל בו. והטובל במקום שנשתנה לא עלתה לו טבילה. אפלו חבית של יין שנשברה בים הגדול ומראה אותו מקום כמראה של יין הטובל באותו מקום* לא עלתה לו טבילה:**

הראב"ד לא עלתה לו טבילה. א"א בתוספתא הטובל בין במקום היין בין במקום המים כאילו לא טבל ובשאינו בו מראה מים מי סאה קאמר אבל אם יש בו מי סאה מראה מים טובל במקום המים:

כסף משנה מקוה שנפל לתוכו יין וכו' עד הרי זה לא יטבול בו. שם: ומה שכתב והטובל במקום שנשתנה לא עלתה לו טבילה. נלמד ממה שיבא בסמוך: ומ"ש אפילו חבית של יין וכו'. תוספתא פ"ה דמקואות: כתב הראב"ד לא עלתה לו טבילה א"א בתוספתא הטובל בין במקום היין. ופשוט הוא במשנה פ"ז דמקואות ומבואר בדברי רבינו:

י שְׁלֹשָׁה לֹוּגִין מִיִּם שְׁאוּבִין שֶׁנִּפְּל לְתוֹכָן אֶפְלוּ מִשְׁקַל דִּינָר יִין וְשִׁנָּה מְרֵאִיהֶן וְהָרִי מְרֵאִה הַכֹּל מְרֵאִה יִין וְנִפְּלוּ לַמְּקוֹה לֹא פְּסָלוּהוּ אֶלָּא אִם שָׁנוּ אֶת מְרֵאִיו:

יא שְׁלֹשָׁה לֹוּגִין חֲסֵר דִּינָר מִיִּם שְׁאוּבִין שֶׁנִּפְּל לְתוֹכָן דִּינָר חָלָב אוּ מִי פְּרוֹת וְהָרִי מְרֵאִה הַכֹּל מִיִּם וְנִפְּלוּ לַמְּקוֹה לֹא פְּסָלוּהוּ עַד שֶׁיִּפְּלוּ שְׁלֹשָׁה לֹוּגִין מִיִּם שְׁאוּבִין שְׁאִין בָּהֶן תַּעֲרֹבֶת מִשְׁקָה אַחֵר וְלֹא מִי פְּרוֹת:

כסף משנה (י-יא) שלשה לוגין מים שאובים וכו' עד ולא מי פירות. שם וכת"ק ומייתי לה בפ"ק דחולין (דף כ"ז):

יב מְקוֹה שֶׁנִּשְׁתַּנָּה מְרֵאִה מִימּוֹ מַחְמַת עֲצָמוֹ וְלֹא נִפְּל לוֹ דָּבָר הָרִי זֶה כָּשֶׁר. לֹא אָמְרוּ אֶלָּא שֶׁנִּשְׁתַּנָּה * מַחְמַת מִשְׁקָה אַחֵר:

ההראב"ד מחמת משקה אחר. א"א מצאתי בתוספתא מקוה שאין בו מים מ' סאה ונפל לתוכו יין ונשתנו מראיו אינו נפסל בשלשה לוגין ולא עוד אלא אפילו חזרו מראיו לכמות שהיו כשר פי' כיון שחזר למראה יין הרי הוא כאילו כולו יין ושוב אינו נפסל בשלשה לוגין מים נפקא מינה שאם חזרו למראה מים כשר ולא עוד אלא שהיין עולה לו למי סאה מתוך שהמים שחזרו יין מטהר אף היין שנפל בהם מיטהר עמהם שזה מושך את זה וזה מושך את זה כך נ"ל ולפי שהיתה לי בחידוש כתבתיה ופירשתיה:

כסף משנה מקוה שנשתנה וכו'. נלמד הוא מדין הדיח בו סלי זיתים וענבים: וכתב הראב"ד מצאתי בתוספתא פ"ה מקוה שאין בו מים מ' סאה וכו'. ורבינו שמשון פי' ולא עוד אלא אפי' חזר אחר כך למראיו כשר להקוות עליו עכ"ל נראה מדבריו כשהקוה עליו להשלימו למי סאה הוא דכשר אבל היין מעלה אותו כדברי הראב"ד ורבינו נראה שלא היה מפרש כפירוש הראב"ד דא"כ לא

הלכות מקואות - פרק שמיני

א כָּל הַמְעַרְבֵי לַמְקוֹה הָרִי הוּא כְּמְקוֹה וּמְטַבֵּילִין בּוֹ. גּוּמוֹת הַסְּמוּכוֹת לְפִי הַמְקוֹה וּמְקוֹם רַגְלֵי פְּרָסוֹת בְּהֵמָה שֶׁהֵיוּ בְּהוֹן מֵיָם מְעַרְבִין עִם מֵי הַמְקוֹה כְּשֶׁפּוֹפְרֵת הַנּוֹד מְטַבֵּילִין בְּהוֹן :

כסף משנה כל המעורב למקוה וכו'. ריש פרק ו' דמקואות: ומה שכתב גומות הסמוכות לפי המקוה ומקום רגלי פרסות בהמה וכו'. שם בפרק חמישי מטבילין בחריצין ובנעיצין ובפרסת החמור המעורבת בבקעה:

ב חוֹרֵי הַמְעַרְה וְסֻדְקֵי הַמְעַרְה מְטַבֵּילִין בְּהוֹן אִף עַל פִּי שְׂאִין הַמַּיִם שֶׁבְּהוֹן מְעַרְבִין עִם מֵי הַמְקוֹה אֲלָא בְּכָל שֶׁהוּא :

כסף משנה חורי המערה וכו'. רפ"ו דמקואות:

ג מַחֲט שֶׁהִיָּתָה נְתוּנָה עַל מַעְלוֹת הַמְקוֹה וְהָיָה מוֹלִיד וּמְבִיא בַּמַּיִם כִּיּוֹן שֶׁעָבַר עָלֶיהָ הִגַּל טְהוֹרָה :

כסף משנה מחט שהיתה נתונה וכו'. בסוף פרק ז' דמקואות:

ד עוֹקָה שֶׁבְּתוֹךְ מְקוֹה אִם הִיָּתָה הַקָּרְקַע הַמְבַדֵּלֵת בֵּין הָעוֹקָה וְהַמְקוֹה בְּרִיאָה וְיִכּוֹלָה לְהַעֲמִיד אֶת עֲצָמָה אִין מְטַבֵּילִין בַּמַּיִם שֶׁבְּעוֹקָה עַד שֶׁהֵיוּ מְעַרְבִין עִם הַמְקוֹה כְּשֶׁפּוֹפְרֵת הַנּוֹד. וְאִם אִינָה יִכּוֹלָה לְהַעֲמִיד אֶת עֲצָמָה אֲפֹלוּ אִין מְעַרְבִין אֲלָא בְּכָל שֶׁהוּא מְטַבֵּילִין בְּהוֹן :

ה כְּתַל שְׁבִין שְׁנֵי מְקוֹאוֹת שֶׁנִּסְדַּק לְשָׁנִים מְצֻטְרָפִין וְאִם הָיָה בְּשִׁנְיָהּ אַרְבָּעִים סָאָה מִטְבִּילִין בְּכֹל אֶחָד מֵהֶן. וְאִם נִסְדַּק לְעֶרֶב אֵין מְצֻטְרָפִין עַד שֶׁיְהִיָּה בְּמְקוֹם אֶחָד כְּשִׁפּוּפְרַת הַנּוֹד. נִפְרָץ הַכְּתַל מִלְמַעְלָה אִם נִתְעָרְבוּ הַמַּיִם לְמַעְלָה מִן הַכְּתַל כְּקִלְפַת הַשּׁוּם עַל רֹחַב שִׁפּוּפְרַת הַנּוֹד מְצֻטְרָפִין :

כסף משנה **כותל שבין שני מקואות וכו'.** ריש פרק ו' דמקואות וכת"ק ופירש רבינו שתי הוא הארוך וכמוהו בכותל מלמעלה למטה וערב הרחב וכמוהו בכותל מימין לשמאל וכן פירש הראב"ד בספר בעלי הנפש ורבינו שמשון והרא"ש פירשו בהיפך :

ו כִּמָּה הוּא שְׁעוֹר הַנֶּקֶב שֶׁהוּא כְּשִׁפּוּפְרַת הַנּוֹד. בְּרֹחַב שְׁתֵּי אֲצַבְעוֹת בֵּינוֹנִיּוֹת שֶׁל כָּל אָדָם וְחוֹזְרוֹת בּוֹ. וְאֵינֶן בְּגוּדֵל אֶלָּא שְׁתֵּי אֲצַבְעוֹת רֵאשׁוֹנוֹת מִן הָאֲרָבַע שֶׁבִּפְס הַיָּד. כָּל שִׁיעֲמוֹד כְּשִׁפּוּפְרַת הַנּוֹד מִמַּעַט וְאֶפְלוּ בְּדַבָּרִים שֶׁהֵן מְבָרְיָתוֹ שֶׁל מַיִם. סִפְק יֵשׁ בְּנֶקֶב כְּשִׁפּוּפְרַת הַנּוֹד סִפְק אֵין בּוֹ אֵין מְצֻטְרָפִין מִפְּנֵי שְׁעָקָר הַטְּבִילָה מִן הַתּוֹרָה וְכָל שְׁעָקָרוֹ מִן הַתּוֹרָה אֵף עַל פִּי שְׁשַׁעוֹרוֹ הֶלְכָה סִפְק שְׁעוֹרוֹ לְהַחְמִיר :

כסף משנה **כמה הוא שיעור הנקב וכו'.** שם עירוב מקואות כשפופרת הנאד כעביה וכחללה בשתי אצבעות חוזרות למקומן ואיתא בפ"ק דיבמות (דף ט"ו) ובחגיגה פ"ג ופי' חוזרות למקומן שהן מתהפכות בריוח בחלל הנקב: **ומ"ש ואינם בגודל אלא שתי אצבעות ראשונות וכו'.** בתוספתא שתי אצבעות שאמרו בבינוניות של כל אדם ולא מארבע בטפח: **כל שיעמוד כשפופרת הנאד וכו'.** בפרק ששי דמקואות ודלא כרבן שמעון בן גמליאל: **ספק שיש בנקב וכו'.** שם :

ז מִטְהַרִּין אֶת הַמְּקוֹאוֹת הָעֲלִיּוֹן מִן הַתַּחְתּוֹן וְהַרְחוֹק מִן הַקְּרוֹב. כִּיצַד. מְבִיאִין סִילוֹן שֶׁל חֶרֶס אוֹ שֶׁל אֶבֶר וְכִיּוֹצֵא בָהֶן שְׂאִין הַסִּילוֹנוֹת **א** פּוֹסְלִין אֶת הַמְּקוֹה וּמְנִיחַ אֶת יָדָיו תַּחְתּוֹתָיו עַד

שְׂתַמְלֵא מִים וּמוֹשְׁכוֹ וּמִשִּׁיקוֹ עַד שְׂתַעְרַב הַמַּיִם שְׁבִסִּילוֹן עִם
מִי הַמְּקוֹה כְּאֶחָד אֶפְלוּ כְּשַׁעְרָה יָדָיו וְהָרִי שְׁנֵי הַמְּקוֹאוֹת
שְׂהַסִּילוֹן בִּינֵיהֶן כְּמְקוֹה אֶחָד :

ההראב"ד פוסלין את המקוה. א"א בתוספתא ואם היה הסילון כפוף כל
שהוא פוסל וקשיא לי שהרי אמרו במשנה הכלים הטהורים שבכלי חרס
הסילונות אע"פ שהם כפופים ואע"פ שמקבלים ואולי אע"פ שהן טהורין
לעצמן מ"מ כיון שבני קבלה הם ומקבלין פסולין למקוה מידי דהוה אכלי
גללים וכיוצא בהן מפני שיש עליהן תורת כלי קיבול :

כסף משנה מטהרין את המקואות וכו'. ג"ז שם ופי' רבינו שמשון העליון כגון
שני מקואות בשיפועו של הר העליון אין בו מ' סאה והתחתון יש בו מ' סאה
או יותר מביא סילון ונותן ראשו אחד בעליון וראשו אחד בתחתון וצריך
להעמיק ראשו העליון בתוך המקוה החסר עד שירדו למטה שיהו מושקים
למטה למקוה השלם כחוט השערה ליחשב כמקוה אחד וטובל אפי' בעליון
ופעמים שלמעלה מגיעים המים עד שפת הסילון ובראשו של מטה מועטים
כחוט השערה ולכך נקט מניח ידיו תחתיו שלא יצאו מים לחוץ כשמתמלא עד
שעה שהשיק ולכך נקט הרחוק מן הקרוב ולא חיישינן שמא בא אדם והפסיק
השקתו דלא עלתה לו טבילה וקשיא היאך מתחברים ע"י כחוט השערה וגבי
כותל קתני כשפופרת הנאד או כקליפת השום ונראה לפרש דלא איירי הכא
בחסר אלא בשלם אלא שהוא שאוב ומשיקו לכשר להכשירו וסגי בחוט
השערה דהיה לו בשאובה דרבנן ושמא מטעם זה לא חיישינן בסילון אפי' יהא
קטפרס עכ"ל: **כתב** הראב"ד שאין הסילונות פוסלים את המקוה א"א
בתוספתא ואם היה הסילון כפוף כל שהוא פוסלו וכו'. ואני אומר דהא דתנן
בפ"ד דמקואות סילון שהוא צר מכאן ומכאן ורחב מן האמצע אינו פוסל מפני
שלא נעשה לקבלה הו"א תיובתיה דהראב"ד אלא ע"כ לומר דהאי תוספתא
מיירי כשעשאו כפוף על דעת קבלה :

ח שֶׁלֶשׁ גָּמוֹת שֶׁבִּנְחַל הַתְּחַתּוֹנָה וְהַעֲלִיּוֹנָה שֶׁל עֶשְׂרִים סָאָה
וְהָאֲמֻצָּעִית שֶׁל אַרְבָּעִים וְשִׁטָּף שֶׁל גְּשָׁמִים עוֹבֵר בְּתוֹךְ הַנְּחַל אֶף
עַל פִּי שֶׁהוּא נִכְנָס לְתוֹךְ וְיוֹצֵא מִתּוֹךְ אֵין זֶה עָרוּב. וְאֵין
מִטְבִּילִין אֶלָּא בְּאֲמֻצָּעִית שֶׁאֵין הַמַּיִם הַנִּזְחָלִין מְעַרְבִין אֶלָּא
אִם כֵּן עָמְדוּ :

כסף משנה **שלש גומות שבנחל וכו'.** תוספתא פרק ג' דמקואות שלש גומות שבנחל העליונה ותחתונה של כ' כ' סאה והאמצעית של מ' סאה וכו' רבי יהודה אומר רבי מאיר היה אומר מטבילין בין בתחתונה בין בעליונה ואני אומר בתחתונה ולא בעליונה וחכ"א בין כך ובין כך אין מטבילין אלא באמצעית שיש בה מ' סאה ופסק כחכמים ונראה מדברי רבינו שאינו מפרש מחלוקתם בגוד אחית וגוד אסיק כדמשמע בפרק אין דורשין אלא באם המים הנזחלים מערבין המקואות וצריך טעם למה שינה ממאי דמשמע בגמרא דמפרש פלוגתייהו וצ"ל דהיא היא דמאיזה טעם אין המים הנזחלין מערבין את המקואות משום דלית ליה לא גוד אסיק ולא גוד אחית. וכתב הריב"ש בתשובה וז"ל והא דמשמע בפרק אין דורשין דבגוד אחית לא פליגי דלכ"ע אמרינן היינו ר"מ ור"י אבל רבנן דפליגי עלייהו בתוספתא ס"ל דאין קטפרס לעולם חיבור אפי' ע"י גוד אחית עכ"ל. ולי נראה שרבינו מפרש שלא אמרו בפרק אין דורשין דפליגי בגוד אסיק אלא ר"מ ורבי יהודה אבל חכמים טעמייהו משום דאין מים הנזחלים מערבים את המקואות:

ט טיט רך שֶהִפְרָה שׁוּחָה וְשׁוּתָה מִמֶּנּוּ הָרִי זֶה נִמְדָּד עִם הַמְקוּוֹה. הָיָה עֵבֶה עַד שֶׁאִין הַפְּרָה שׁוּחָה וְשׁוּתָה אִינוֹ נִמְדָּד עִמּוֹ:

כסף משנה **טיט רך שהפרה שוחה ושיתה ממנו וכו'.** בפ"ב דזבחים (דף כ"ב):

י מְקוּוֹה שְׁיֵשׁ בּוֹ אֲרָבָעִים סָאָה מִים וְטִיט מִטְבִּילִין בְּטִיט וּבַמַּיִם. בְּאֵי זֶה טִיט מִטְבִּילִין בְּטִיט הָרֶךְ שֶׁהַמַּיִם צָפִין עַל גְּבִיו. הָיוּ הַמַּיִם מִצַּד אֶחָד וְהַטִּיט הָרֶךְ מִצַּד אַחֵר מִטְבִּילִין בַּמַּיִם וְלֹא בְּטִיט:

כסף משנה **מקוה שיש בו מ' סאה מים וטיט וכו'.** בסוף פ"ב דמקואות וכתבי יהושע:

יא כָּל שֶׁתַּחֲלַת בְּרִיתוֹ מִן הַמַּיִם כְּגוֹן גְּבוּשִׁין אֲדָמִין מִטְבִּילִין בּוֹ. וּמִטְבִּילִין בְּעֵינוֹ שֶׁל דָּג:

כסף משנה כל שתחילת ברייתו מן המים וכו'. בפרק שני דזבחים ואמרינן בגמרא אפי' בעיניה נמי ופירש"י אפי' אם כל המקוה נעשה מהם: ומ"ש ומטבילין בעינו של דג. ג"ז שם ופירש"י דג גדול שנימוק שומן עינו בחורו:

יב מקוה שיש בו ארבעים סאה מכוונות וירדו שנים וטבלו זה אחר זה אף על פי שרגליו של ראשון נוגעות במים הראשון טהור והשני בטמאתו שהרי חסרו המים מארבעים סאה. הטביל בו תחלה סגוס עבה וכיוצא בו והגביהו אם היתה מקצת הסגוס נוגעת במים הרי הטובל באחרונה טהור שהרי המים כלן מערבין. הטביל בו את המטה וכיוצא בה אף על פי שדחק רגלי המטה בטיט עבה שבקרקע המקוה עד שצפו המים עליה למעלה הרי זו טהורה שהרי לא נטבעו בטיט עד שטבלו במים תחלה. הטביל בו יורה גדולה הרי זו טמאה כשהיתה מפני שהמים נתזין ויוצאין חוץ למקוה ונמצא חסר מארבעים. כיצד יעשה. מורידה דרך פיה והופכה במקוה ומטבילה ומעלה אותה דרך שוליה כדי שלא יהיו המים שבתוכה שאובים ויחזרו למקוה ויפסלוהו:

כסף משנה מקוה שיש בו מ' סאה מכוונות וכו'. בפ"ז דמקואות וכת"ק ובפ"ב דחגיגה (דף י"ט) אמרו שלא נחלקו אלא במעלות דרבנן אבל לעלות מטומאה גמורה לטהרה ד"ה טמא: הטביל בו תחילה סגוס עבה וכו'. שם וא"ת מאחר שפסק רבינו בסמוך כת"ק דשני טמא אע"פ שרגליו של ראשון נוגעות במים היאך פסק בהטביל בו סגוס עבה והגביהו אם היה מקצת הסגוס נוגע במים הטובל באחרונה טהור שהרי כולם מעורבים ומאי שנא מרגליו של ראשון נוגעות במים תירץ הריב"ש בתשובה שהסגוס עבה הוא בולע את המים ואינו כמו האדם שאין המים בלועים בעצם חלקיו אלא בשטח גופו וכיון שטופח על גופו אינו חיבור הרי נחסרו המים אבל הסגוס העבה הוא בלוע הרבה מן המים ולזה כשקצתו הוא במים הרי הוא כאילו כל המים הבלועים בבגד בקצתו של מעלה נוגעים במים שבקצתו שבתוך המים והרי כל המים מעורבים למקוה עכ"ל. וק"ל על תירוץ זה דמה לי שיהיו בלועים בעצם חלקיו ומה לי שיהא טופח על גופו ומה טעם הוא לומר שבשביל שהסגוס בלוע מים הרבה יהיה חיבור ומה שכתב וכיון שטופח שעל גופו אינו חיבור קשה שזהו מערכה על הדרוש לכן נ"ל שהטעם משום דכשהגביה קצת הסגוס אינו כ"כ קטפרס כמו

שהוא האדם ועי"ל שהטעם מפני שאין על האדם אלא טופח ואפשר שבקצת מקומות נקוב ונמצא שאינו חיבור: **הטביל בו את המטה וכו'.** בספ"ז דמקואות: **הטביל בו יורה וכו'.** תוספתא פ"ו דמקואות:

יג מקוה שמימיו מרדדין כובש אפלו חבילי קש וחבילי קנים בתוך המים ומן הצדדין עד שיערמו המים למעלה ויורד וטובל לתוכן:

כסף משנה מקוה שמימיו מרודדין וכו'. משנה ספ"ג דמקואות:

הלכות מקואות - פרק תשיעי

א שש מעלות במקואות זו למעלה מזו. הראשון מי גבאים. ומי בורות שיחין ומערות. וכיוצא בהן ממים המכנסין בקרקע אף על פי שהן שאובין ואף על פי שאין בהן ארבעים סאה * הואיל ואינן מתטמאין אלא לרצון כמו שבארנו הרי הן בחזקת טהורין וכשרין לעשות מהן עסה הטבולה לחלה ולטל מהן לידים * והוא שיטל מהן בכלי כמו שבארנו:

הראב"ד הואיל ואינן מתטמאין. א"א כבר כתבתי עליהן בהלכות טומאת אוכלין פרק ט"ו מה שנראה לי בדברים הללו: והוא שיטול מהם בכלי. א"א ואם אינן שאובין אף על פי שאין בהם ארבעים סאה מטבילין בהם במחובר ואיתא להא מילתא בחולין:

כסף משנה שש מעלות במקואות וכו'. בריש מקואות מי גבאים מי בורות שיחין ומערות ומי תמציות שפסקו ומקואות שאין בהם ארבעים סאה ומסיים בה כשרים לחלה וליטול מהם לידים: ומה שכתב שהם שאובים. כתב הראב"ד הואיל ואינם מתטמאין אלא לרצון א"א כבר כתבתי עליהן וכו'. וגם אני כתבתי שם טעם לדברי רבינו: ומה שכתב והוא שיטול מהם בכלי

כמו שביארנו. כתב הראב"ד והוא שיטול מהם בכלי א"א ואם אינם שאובים וכו'. כבר כתבתי בטור א"ח סימן קנ"ט שדעת רש"י כדעת רבינו שאין טבילת ידים מועילה אפילו לחולין אלא במים שראוי להטביל בהם כל גופו והילכך מים מכונסים בקרקע אע"פ שאינם שאובים אם אין בהם ארבעים סאה אין מטבילין בהם הידים ואף על פי שהרב רבינו יונה והרשב"א סוברים כדעת הראב"ד כבר כתבתי שם שלשון התוספתא מסייע לרבינו :

ב לַמַּעֲלָה מֵהֶן מִי תִמְצִית שְׁלֹא פָּסְקוּ אֶלָּא עֲדִין הַגְּשָׁמִים יוֹרְדִין וְהֶהָרִים בּוֹצְצִין וְהֶן נִמְשָׁכִין וְנִקְוִין וְאִיֵּן שְׁאוּבִין אֲבָל אִין בָּהֶן אַרְבָּעִים סָאָה הָרִי הֶן כְּשָׂרִין לְתֵרוּמָה וְלִטַּל מֵהֶן לְיָדַיִם וּמִטְבִּיל בָּהֶן אֶת הַמַּיִם שְׁנִטְמָאוּ. פָּסְקוּ הַגְּשָׁמִים וְלֹא פָּסְקוּ הֶהָרִים מִלְּהִזְחִיל עֲדִין הֶן מִי תִמְצִית. פָּסְקוּ הֶהָרִים וְאִיֵּן בּוֹצְצִין הָרִי אֵלוֹ כְּמִי גְבָאִין :

כסף משנה למעלה מהם מי תמצית שלא פסקו וכו'. שם בריש מקואות למעלה מהם מי תמציות שלא פסקו ומסיים בה כשרים לתרומה וליטול מהם לידים: ומ"ש אבל אין בהם מ' סאה. הכי משמע מדקתני בתר הכי למעלה מהם מקוה שיש בו מ' סאה אלמא דעד השתא מיירי כשאין בו ארבעים סאה: ומ"ש ומטביל בהם את המים שנטמאו וכן מ"ש פסקו הגשמים וכו'. תוספתא בפרק [א] דמקואות:

ג החופר בצד הים ובצד הנהר ובמקום הבצין הרי הן כמי תמצית שלא פסקו:

ד החופר בצד המעין כל זמן שהיו באין מחמת המעין אף על פי שפוסקין וחוזרין ומושכין הרי הן כמי מעין. פסקו מלהיות מושכין הרי הן כמי גבאין:

כסף משנה (ג-ד) החופר בצד הים וכו' עד הרי הן כמי גבאין. תוספתא בפ"ק וא"ת למה לא חילק בחופר בצד הנהר בין כל זמן שהיו באים מחמת הנהר כמו שחילק בחופר בצד המעין ואפשר לדחוק ולומר דאה"נ דתני במעין והוא הדין לנהר ועי"ל דנהר אינו חשוב כמעין לענין זה משום דבנהר הרבה פעמים רבים נוטפים על הזוחלים אבל קשה מחופר בצד הים לכן נ"ל דים

הגדול ונהרות כיון שאין דינם כמעין לענין מי חטאת כמי שרבינו בפ"י מהלכות פרה הוא הדין שהם מוחלקים ממנו לענין זה :

ה לְמַעַלְה מֵהוּן מְקוֹה שְׁיֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה מִיִּם שְׁאִינָם שְׁאוּבִין שְׁבוּ טוֹבֵל כָּל אָדָם טָמֵא חוּץ מִן הַזָּב הַזָּכָר וּבֹ מְטַבֵּילִין אֶת כָּל הַכֵּלִים הַטָּמְאִים וְאֶת הַיְדִים שְׁמַטְבִּילִין לְקֹדֶשׁ כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ :

ו לְמַעַלְה מִזֶּה הַמַּעַן שְׁמִימִיו מוֹעֲטִין וְהִרְבּוּ עָלָיו מִיִּם שְׁאוּבִין שׁוֹה לְמַקְוֵה שְׁאִין מְטַהֲרִין בְּמִים הַנִּמְשָׁכִין מִמֶּנּוּ אֶלָּא בְּמִים הַנִּקְוִין וְעוֹמְדִין בְּאֶשְׁבוֹרֵן וְשׁוֹה לְמַעַן שְׁהוּא מְטַהֵר בְּכָל שְׁהוּא שֶׁהַמַּעַן אִין לְמִימִיו שְׁעוֹר אֶפְלוּ כָּל שְׁהוּן מְטַהֲרִין :

ז לְמַעַלְה מִזֶּה הַמַּעַן שְׁלֵא נִתְעַרְבּ בּוֹ מִיִּם שְׁאוּבִין אֲבָל מִימִיו מְכִים כְּגוֹן שְׁהִיו מִימִיו מְרִים אִו מְלוּחִים שְׁהִרִי הוּא מְטַהֵר בְּזוֹחֲלִים וְהוּן הַמִּים הַנִּגְרָרִים וְנִמְשָׁכִין מִן הַמַּעַן :

ח לְמַעַלְה מִזֶּה הַמַּעַן שְׁמִימִיו מִיִּם חִיִּים שְׁבָהוּן בְּלֶבֶד טוֹבֵלִים בּוֹ הַזָּבִים הַזָּכָרִים וְלוֹקָחִין מֵהוּן לְטַהֲרֵת הַמְצָרַע וְלְקַדֵּשׁ מִי חֲטָאת. מֵה בֵּין מַעַן לְמַקְוֵה הַמַּקְוֵה אִינוּ מְטַהֵר אֶלָּא בְּאַרְבָּעִים סָאָה וְהַמַּעַן מְטַהֵר בְּכָל שְׁהוּא. הַמַּקְוֵה אִינוּ מְטַהֵר אֶלָּא בְּאֶשְׁבוֹרֵן וְהַמִּים הַנִּזְחָלִים מִמֶּנּוּ אִינָן מְטַהֲרִין וְהַמַּעַן מְטַהֵר בְּזוֹחֲלִים. הַמַּקְוֵה לֹא תַעֲלֶה בּוֹ טְבִילָה לְזָבִים וְהַמַּעַן אִם הָיוּ מִימִיו מִיִּם חִיִּים הַזָּב טוֹבֵל בָּהוּן :

כסף משנה (ה-ח) למעלה מהם מקוה שיש בו מ' סאה וכו' עד ולקדש מהם מי חטאת. משנה בפ"ק דמקואות: **מה בין מעיין למקוה וכו' והמעין מטהר בכל שהוא.** בת"כ ולא דוקא בכל שהוא אלא כ"מ שגופו עולה בבת אחת ור"י סובר דהא דמעין מטהר בכל שהוא דוקא לכלים אבל לא לאדם ורבינו אע"פ שלא כתב בפירוש שמטהר בכל שהוא לאדם מ"מ מדכתב קודם לכן דמקוה שיש בו מ' סאה שבו טובל כל אדם טמא חוץ מן הזב ובו מטבילין כלים

כשכתב אח"כ למעלה מזה המעיין שמימיו מועטין וכו' שהמעין אין למימיו שיעור וכו' גם לטבילת אדם שכתב לעיל בסמוך קאי: ומ"ש המקוה אינו מטהר אלא באשבורן וכו' המקוה לא תעלה בו טבילה לזבים וכו'. מבואר פ"ק דמקואות ובכלל מ"ש רבינו טבילה לזבים ה"ה למצורעים ולקדש מהם מי חטאת וסמך על מ"ש לעיל בסמוך:

ט מעין שמימיו יוצאין ונמשכין לתוך השקת ואחר כך יוצאין מן השקת ונזחלין הרי כל המים שבשקת ושחוץ לו פסולין. היו מקצתו נמשכין על שפת השקת אפלו כל שהוא הרי המים שחוץ לשקת כשרים שהמעין מטהר בכל שהוא. היו מימיו נמשכין לתוך ברכה שהיא מים ונקוין שם הרי אותה הברכה כמקנה. הנה יוצא חוץ לברכה הרי זה פסול לזבים ולמצרעים ולקדש מי חטאת עד שידע שיצאו כל מי המקנה שהיו בתוך הברכה:

כסף משנה מעין שמימיו יוצאים וכו'. רפ"ה דמקואות: היו מימיו נמשכים לתוך בריכה וכו'. שם העבירו על גבי בריכה והפסיקו הרי הוא כמקוה חזר והמשיכו פסול לזבים ולמצורעים ולקדש מהם מי חטאת עד שידע שיצאו הראשונים ונראה שמפרש רבינו דמתני' בבריכה מליאה מי מקוה עסקינן והא דקתני מתניתין והפסיקו היינו לומר שמי המעיין היו יורדין לבריכה ולא היו יוצאים חוצה לה ולפיכך הרי הוא כמקוה דכיון דאין מי המעיין נמשכים ויוצאים מהבריכה אע"פ שעדיין קילוח מי המעיין יורדין לתוכה אינם מעלים את המים שבתוך הבריכה מדין מקוה ואם אח"כ המשיכו כלומר שעשה שימשך ויצא מהצד האחר פסול לזבים וכו' עד שידע שיצאו המים הראשונים שירדו מהמעין לבריכה דכיון שנקוו בבריכה פסק מינייהו שם מים חיים ולפיכך פסולים לזבים וכו' ומ"מ דינם כמעין לענין טבילה שמאחר שמי המעיין נכנסים לה ויוצאים ממנה מעלים הם את המים שבבריכה להיות כמעין:

ז מעין שמימיו נמשכין על גבי כלים שאין להן בית קבול כגון שלחן וספסל וכיוצא בהן הרי זה כמקוה ובלבד שלא יטביל על גבי הכלים:

כסף משנה מעיין שמימיו נמשכים וכו'. שם ופסק כר"י :

יא * מעין שהיו אמות קטנות נמשכות ממנו ורבה עליו מים שאובין לתוך המעין עד שגברו המים שבאמות ושטפו * הרי הן כמעין לכל דבר. היו מימי המעין עומדים ואין נמשכין ורבה עליו מים עד שמשכו ממנו אמות המים הרי המים שמשוכין שוין למקוה לטהר באשבורן בלבד ושוין למעין לטהר בכל שהוא :

ההראב"ד מעיין שהיו אמות קטנות. א"א זהו שמושך כנדל : הרי הן כמעין לכל דבר. א"א תוספתא ואינו מטהר בזוחלין אלא עד מקום שהיה יכול להלך בתחילתו :

כסף משנה מעיין שהיו אמות קטנות נמשכות ממנו וכו'. שם מעיין שהוא מושך כנדל ריבה עליו והמשיכו הרי הוא כמו שהיה היה עומד וריבה עליו והמשיכו שוה למקוה לטהר באשבורן ולמעין להטביל בו בכל שהוא ופירוש משנה זו מבואר בדברי רבינו וכך פי' הרא"ש אבל הראב"ד כתב הרי הן כמעין לכל דבר א"א תוספתא ואינו מטהר בזוחלין אלא עד מקום שהיה יכול להלך בתחלתו עכ"ל. ורבינו והרא"ש שלא חילקו בין מקום שהיה זוחל בו מתחלתו למקום שנתרחב נ"ל שהם מפרשים דהיא תוספתא פליגא אמתניתין דלא מפלגא בינייהו ומדברי הר"ן משמע שרבינו סובר דהלכה כהיא תוספתא דמפלגא בינייהו ואיני יודע מנין לומר כן דאם איתא הו"ל לפלוגי בינייהו בהדיא ולא למיסתמא סתומי : ומלשון רבינו שכתב וריבה עליו מים שאובים לתוך המעין משמע דהא דתנן ריבה עליו והמשיכו הרי הוא כמו שהיה במרבה בגומת המעין דוקא היא ששם הוא חשיבות מימיו ומבטלים כל המים הבאים עליהם אבל ריבה במקוה משך המעין למטה אם רבו נוטפין עליו נפסל מלטהר בזוחלין ואם רבו שאובים עליו נפסל מלטהר אפילו באשבורן דכיון דרובו שאובין הו"ל כאילו כולו שאובין שהרי מדכתב וריבה עליו מים שאובים לתוך המעין משמע דבריבה לתוך גומת המעין דוקא מיירי וכן נראה מדבריו בפירוש המשנה שכתב על מתני' דמעין שהוא מושך כנדל וריבה עליו ששפך מים שאובים בעיקר המעין וכ"כ הר"ן בפשיטות שזהו דעת רבינו אבל ק"ל שמאחר שמי המעין מטהרים בכ"ש אפילו בזוחלין לא גרעו ממקוה שיש בו ארבעים סאה וכיון דבמקוה שיש בו ארבעים סאה אפילו נפלו עליו כל מים שאובים שבעולם לא פסלוהו ה"ה למים הנזחלין מן המעין לכך נ"ל דלתוך המעין שכתב כאן ובעיקר המעין בפיר' המשנה לא

אגומת המעיין דוקא קאי דבמים הנמשכים וניגרים מן המעיין נמי שייד למימר בהו הני לישני בתוך המעיין ועיקר המעיין ואפשר שכתב הני למעוטי היכא דריבה המים שאובים מחוץ למים הניגרים מהמעין ונתפשטו השאובים ונגעו במים הנגרים מהמעין דכל כה"ג אפי' נוגעים בגומת המעיין עצמו לא נתבטלו במי המעיין :

יב כָּל הַיָּמִים מְטַהְרִין בְּזוּחָלִין וּפְסוּלִין לְזָבִים וְלְמִצְרָעִים וְלִקְדָּשׁ בְּהֶן מִי חֲטָאת :

כסף משנה כל הימים מטהרין בזוחלין וכו'. שם פ"ח דפ"ה ובפ"ה דמקואות כל הימים כמקוה שנאמר ולמקוה המים קרא ימים דברי ר"מ ר"י אומר הים הגדול כמקוה לא נאמר ימים אלא שיש בו מיני ימים הרבה ר"י אומר כל הימים מטהרים בזוחלין ופסולים לזבים ולמצורעים ולקדש מהם מי חטאת ומשמע דהלכה כר"י וכן פסקו רבינו והרא"ש ופירש"י בפרק שמנה שרצים ר"י אומר כל הימים וים הגדול תורת מעיין עליהם לענין שהם מטהרין בזוחלין וכן פי' רבינו שמשון אבל רבינו פירש אמר ר"י ששאר הימים זולת הים הגדול נחשבים כמעין לענין שיטהרו בזוחלין ושהמימות הניגרים הנזחלים מכולם יטהרו בכ"ש כמעין ונחשבים כמקוה לענין שהם פסולים למי חטאת ולטהרת מצורע ולטבילת הזב עכ"ל ונראה מתוך דבריו ז"ל שהוא מפרש דמודה רבי יוסי בים הגדול שהוא כמקוה ואינו מטהר בזוחלין וכך הם דבריו בפ"ו מהלכות פרה לחלק בין ים הגדול לשאר ימים כמו שאכתוב לשונו בסמוך אבל בכאן פסק סתם כל הימים מטהרים בזוחלין וכו' ולא חילק בין ים הגדול לשאר ימים ובפ"ו מהלכות פרה כתב הים הגדול כמקוה ואינו כמעין לפיכך אין ממלאין ממנו לקידוש וכל הנהרות פסולים לקדש מהם מי חטאת ושאר הימים כמעין והמים הנגררים משאר הימים והם הנקראים זוחלים פסולים והזוחלים מן המעיין הרי הם כמעין וכשרים עכ"ל. והרי כאן שתי סתירות אחת בענין ים הגדול כמ"ש והשנית ששם כתב שאר ימים כמעין ומשמע דכשרים למלאות מהם לקידוש כדין מעיין כגוונא דרישא דקתני גבי ים הגדול שהוא כמקוה וכאן כתב שכל הימים פסולים לקדש מהם מי חטאת ומתוך כך נ"ל שרבינו סובר דלכולהו תנאי לענין טבילת שאר טמאים כל המים דינם כמעין ליטהר בין באשבורן בין בזוחלין ולא איפליגו אלא לטבילת זבים ומצורעים וקידוש מי חטאת דכתיב בהו מים חיים דר"מ סבר כולהו ימים כמקוה ופסולים להני תלת מילי דבעי מים חיים ורבי יהודה סבר דים הגדול הוא דמיפסיל להני תלת מילי אבל שאר ימים כשרים אף להנך תלת מילי בין בזוחלין בין באשבורן כדין מעיין ואתא רבי יוסי למימר לרבי יהודה שפיר קא אמר לפלוגי בין ים הגדול לשאר ימים ומיהו לאו

לאכשורי שאר ימים להנך תלת מיילי בין בזוחלין בין באשבורן אלא דוקא באשבורן כשרים אף להנך תלת מיילי אבל כשהן זוחלין אע"פ שהם מטהרים לכל הטמאים אף בזוחלין מ"מ פסולים להנך תלת מיילי דבעו מים חיים ואפשר דטעמיה משום דכשהם זוחלין דמו לנהרות וכיון דכל הנהרות פסולי למידי דבעי מים חיים גזרינן בזוחלין דשאר ימים אטו נהרות אבל בזוחלין מן המעיין לא גזרו לפי שעל הרוב הם מים מועטים ולא אתו לאיחלופי בנהרות ואפשר שמפני כך הפסיק רבינו בין ים הגדול לשאר ימים כדין כל הנהרות שרצה להקדים דין פיסול הנהרות לדין פיסול שאר ימים בזוחלין להודיענו דמשום גזירה אטו שאר נהרות נפסלו ופסק כרבי יוסי וא"ת היאך מכשיר שאר ימים באשבורן להנך תלת מיילי הא תנן בפ"ח דפרה דמים המוכים דהיינו שהם מרים או מלוחים פסולים ואין לומר דבמים מתוקים מיירי מדמפליג בינייהו לים הגדול אלמא דבמלוחים דומיא דים הגדול מיירי ואפשר דמים מלוחים דפסילי היינו שמחמת הארץ שעוברין עליה נעשו מלוחים אבל היכא שמתחלת ברייתן הם מלוחים כגון מי הים כשרים כנ"ל לפרש לדעת רבינו ובכך למדנו לדברי הכל דבין ים הגדול בין שאר הימים כשרים לטבילת טמאים בין בזוחלין בין באשבורן חוץ מן הזב הזכר ולמצורעים ולקדש מהם מי חטאת שאינם כשרים בזוחלין אבל באשבורן אף להנך תלת מיילי כשרים וה"מ בשאר ימים אבל ים הגדול פסול להנך תלת מיילי בין בזוחלין בין באשבורן והשתא א"ש דפסק כרבי יוסי ובהלכות פרה שהוא מקומו כתב הדינים באורך שים הגדול הוא כמקוה גמור ולכן הוא פסול למלאות לקידוש בין שהוא באשבורן בין שהוא בזוחלים וממילא משמע שהוא פסול לטבילת זבין ומצורעין אבל שאר ימים אע"פ שהם פסולים להנך תלת מיילי דוקא כשהן זוחלים אבל כשהם באשבורן הרי הם כמעין וכשרים אף להנך תלת מיילי וזהו שהאריך בלשונו גבי ים הגדול וכתב הים הגדול כמקוה ואינו כמעין כלומר אין לו דין מעיין בשום ענין כלל וגבי שאר ימים כתב שהם כמעין כלומר יש להם דין מעיין בקצת ולא כים הגדול שאין לו דין מעיין כלל בשום פנים שאלו יש להם דין מעיין גם להנך תלת מיילי והיינו דוקא כשהם אשבורן אבל כשהם זוחלים פסולים להנך תלת מיילי ובהלכות אלו סתם וכתב שכל הימים פסולים להנך תלת מיילי ולא חשש לפרש דהיינו דוקא כשהם זוחלין אבל שאר ימים זולת ים הגדול אם הם אשבורן כשרים אף להנך תלת מיילי מפני שסמך על מ"ש במקומו בהלכות פרה ששאר ימים הם כמעין וע"פ דרך זה נמצאו דברי רבינו מכוונים ומיושרים :

יג הַמַּיִם הַזּוֹחְלִין מִן הַמַּעַן הֵרִי הֵם כְּמַעַן לְכֹל דְּבָר. וְהַמְּנַטְפִין מִן הַמַּעַן אֵף עַל פִּי שְׁהוּ טוֹרְדִין הֵרִי הֵם כְּמַקְוֶה

וְאִין מְטַהְרִין אֶלְא בְּאַרְבַּעַיִם סָאָה עוֹמְדִין. וּפְסוּלִין לְזָבִים
וּלְמַצְרְעִים וּלְקִדְשׁ בְּהֵן מִי חֲטָאת. הָיוּ הַזּוֹחְלִין מִן הַמַּעֲוֶן
מִתְעַרְבִין עִם הַנוֹטְפִין [מִמְנוּ אִם רַבּוּ הַזּוֹחְלִין עַל הַנוֹטְפִין] הָרִי הַכֹּל כְּמַעֲוֶן
לְכָל דָּבָר. וְאִם רַבּוּ הַנוֹטְפִים עַל הַזּוֹחְלִין וְכֵן אִם רַבּוּ מִי גִשְׁמִים
עַל מִי הַנְּהָר אֵינָן מְטַהְרִין בְּזוֹחְלִין אֶלְא בְּאֶשְׁבוּרָן. לְפִיכָךְ צְרִיךְ
לְהַקִּיף מִפָּאָ וְכִיּוֹצֵא בּוֹ בְּאוֹתוֹ הַנְּהָר הַמְּעַרְבַּ עַד שְׂיָקוּוּ הַמַּיִם
וְיִטְבַּל בְּהֵן :

כסף משנה **המים הזוחלים מן המעיין וכו'.** בפרק ה' דמקואות הזוחלים
כמעין והנוטפין כמקוה ופירש רבינו הזוחלין היינו הנהרות והיאורות
המושכים מן המעינות יש להם דין מעיין לכל דבר הנוטפים פ"י מעיין שעל
ההר ומימיו נופלים טפה טפה למטה בשיפולי ההר אע"פ שאותם טפות
יורדות במרוצה תיכף זו אחר זו כיון שאינו זוחל אלא יורדים בהפסק יש להם
דין מקוה ובעו ארבעים סאה ואינם מטהרים בזחילה ופסולים לזבים
ולמצורעים ולקדש מי חטאת עכ"ל: **היו הזוחלין מן המעיין וכו' ואם רבו
הנוטפין על הזוחלין וכו'.** הכי משמע מדאמרין בס"פ במה אשה (דף ס"ה)
דאבוה דשמואל עביד מקואות לבנתיה ביומי ניסן משום דמיטרא במערבא
סהדא רבא פרת סבר שלא ירבו הנוטפים על הזוחלין כלומר ואז אינם
מטהרים בזוחלים אלא באשבורן משמע דוקא בשרבו הא אי הוו כהדדי
מטהרי בזוחלין וקשיא לי מדתנן בפ"ה דמקואות העיד רבי צדוק על זוחלין
שרבו על הנוטפין שהם כשרים ומשמע דוקא כשרבו הא אי כהדדי נינהו אינם
כשרים לטהר בזוחלין. אחר כך מצאתי להראב"ד בספר בעלי הנפש שהרגיש
בקושיא זו ותירץ דהא דרבי צדוק משום דא"א לצמצם היא ומספיקא בעינן
רובא א"נ איכא למימר דהא דרבי צדוק לאו לענין אשבורן הוא אלא להכשירן
לטבילת זבים ומצורעים וכו' דבעו מים חיים אבל לענין אשבורן אפילו מחצה
לא בעינן וכן עיקר דתנן בפ"ק דמקואות למעלה מהם מעיין שמימיו מועטים
שרבו עליו מים שאובים שוה למקוה לטהר באשבורן ולמעין להטביל בו בכל
שהוא ש"מ עכ"ל. וכן פירש רבינו בפירוש המשנה הא דרבי צדוק להכשירן
לזבין ולמצורעים וכו': **ומ"ש רבינו לפיכך צריך להקיף מפץ וכו'.** גבי בנתיה
דאבוה דשמואל דבסמוך אמרין דעביד להו מקואות ביומי ניסן ומפצי ביומי
תשרי ונראה שרבינו מפרש דאף ביומי תשרי איכא למיחש שירבו נוטפין על
הזוחלין וביומי ניסן שהנהרות גדלים הרבה היה ממשך למקואות מים
מהנהר וביומי תשרי שנתמעטו מי הנהר ואינם נמשכים למקואות היה מקיף
מקום מהנהר במחיצת מפצים כדי שיהיו המים נקוים ולא יהיו זוחלים ורבינו

כתב תיקון היקף המפצים ללמדנו שאפי' כשא"א לעשות מקואות חוץ לנהר
אפשר לעשותם בתוכו :

יד נוטפין שעשאון זוחלין כגון שסמך למקוה המנטף טבלא
של חרס חלקה ונהרי המים נזחלין ויורדיו עליה הרי הן כשרין.
וכל דבר שמקבל טמאה ואפלו מדברי סופרים אין מזחילין
בו :

כסף משנה נוטפין שעשאון זוחלין וכו'. בפ"ה דמקואות נוטפין שעשאון זוחלין
סומך אפילו מקל אפילו קנה וכו' דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר כל דבר
שהוא מקבל טומאה אין מזחילין בו ומקל הוא פשוטי כלי עץ שאינם מקבלים
טומאה אלא מדרבנן ואיפליגו בהו והלכה כרבי יוסי :

טו זוחלין שקלחון בעלי אגוז כשרים כשהיו שאין עלי האגוז
הלח שהוא צובע חשוב ככלים :

כסף משנה זוחלין שקלחון בעלי אגוז וכו'. פ"ז דעדיות :

טז מי גשמים הבאין מן המדרון והנם נזחלין ויורדיו אף על
פי שהיו מתחלתן ועד סופן ארבעים סאה אין מטבילין בהן
כשהן נזחלין עד שיקוו וינוחו באשבורן ארבעים סאה. הרי
שהקוף כלים ועשה מהן מחצות עד שנתקבץ ביניהן ארבעים
סאה ממים הנזחלין מן הגשמים הרי זה טובל בהן. וכלים
שעשה מהן הגדר לא עלתה להן טבילה :

כסף משנה מי גשמים הבאים מן המדרון וכו'. בסוף פ"ה דמקואות בש"א
מטבילין בחרדלית וב"ה אומרים אין מטבילין ומודים שהוא גודר כלים
וטובל בהם וכלים שגדר בהם לא הוטבלו : ומ"ש רבינו שחרדלית הם מי
גשמים הבאים מן המדרון וכן מ"ש שאע"פ שיש מתחילתן ועד סופן
ארבעים סאה. מפורש בתוספתא פ"ד :

יז גַּל שְׁנַתְלַשׁ מִן הַיָּם וְנִפְּל עַל הָאָדָם אוֹ עַל הַכְּלִים אִם יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה הָרִי אֵלָיו טְהוֹרִין לְחַלִּין שְׂאִין הַטּוֹבֵל לְחַלִּין צָרִיף כְּוָנָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּהִלְכוֹת שְׂאָר אֲבוֹת הַטְּמְאוֹת. וְאִם נִתְכַּוֵּן וְהָיָה יוֹשֵׁב וּמְצַפֶּה עַד שֶׁיִּפֹּל עָלָיו הַגָּל עֲלֵתָה לוֹ טְבִילָה לְדַבֵּר שְׁנַתְכּוֹן לוֹ :

כסף משנה גל שנתלש וכו' ארבעים סאה וכו'. משנה סוף פ"ה דמקואות: ומ"ש ואם נתכוון והיה יושב ומצפה וכו' לדבר שנתכוון לו. כלומר אם לתרומה אם לקדש והוא נלמד ממאי דאיתמר עלה בפרק ב' דחולין (דף ל"א) ובסוף פרק ב' דחגיגה (דף י"ט):

יח אֵין מְטַבִּילִין בְּגַל כְּשֶׁהוּא בְּאֹוִיר קִדָּם שֶׁיִּפֹּל עַל הָאָרֶץ וְאִף עַל פִּי שְׂיֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה. לְפִי שְׂאִין מְטַבִּילִין בְּזוּחְלִים קַל וְחִמֵּר בְּאֹוִיר. הָיָה שְׁנֵי רָאשֵׁי הַגָּל נוֹגְעִין בְּאָרֶץ מְטַבִּילִין בּוֹ וְאֵין מְטַבִּילִין בְּכַפָּה שְׁלוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא אֹוִיר :

כסף משנה ומה שכתב אין מטבילין בגל וכו'. בפרק ב' דחולין שם (ע"ב) מטבילין בראשון ואין מטבילין בכיפין ופירש רש"י מטבילין כלים בראש הגל הנתלש מן הים והלך למרחוק ובא לארץ נכנס אדם תחת ראשו ומקבלו דהוי טבילה זו במחובר לקרקע ואין מטבילין בכיפין שלא יזרוק כלים בכיפי הגל דהיינו באמצעות שהוא עשוי ככיפה וטעמא כדמפרש שהיא טבילת אויר ואין מטבילין באויר עכ"ל ולא נתברר מתוך דבריו שם למה אין מטבילין באויר אבל בפרק ב' דחגיגה כתב שהטעם מפני שלא אמרה תורה מקוה של אויר לטבילה ומשמע לי דנפקא ליה מדכתוב אך מעין ובור מקוה מים דהנך אין דרכן להיות באויר ודברי רבינו תמוהים מכמה אנפי חדא דממה שכתב לפי שאין מטבילין בזוחלין משמע דים אינו מטהר בזוחלין ורבינו כתב בפרק זה כל הימים מטהרים בזוחלין ואין לומר דהתם בשאר ימים שמטהרים בזוחלין וכרבי יוסי והכא בים הגדול וכדמשמע מפשט דברי רבינו בפירוש המשנה דלא אמר רבי יוסי דמטהר בזוחלין אלא שאר ימים אבל ים הגדול לא דאם כן לא הוה ליה למיסתם ולמיכתב כל הימים מטהרים בזוחלין אלא הו"ל לאפוקי ים הגדול מכללם ואפילו את"ל שסמך על מה שכתב בדין גל שנתלש מן הים דמשמע הים הידוע שהוא הים הגדול וקאמר ביה דאינו מטהר בזוחלין דאם כן הו"ל למסמכיה לדין כל הימים מטהרין שכתב ועוד הו"ל לאקדומי דאין ים הגדול מטהר בזוחלין ובתר הכי לימא שהטעם שאין מטבילין באויר היינו

משום דאתי בקל וחומר מזוחלין או לימא לפי שאינו מטהר בזוחלין או לפי שאין מטבילין בו בזוחלין דלישתמע בגריעותיה דאין מטבילין בזוחלין משום דים הגדול הוא דלפי מ"ש משמע דאזוחלין דעלמא קאי ועוד דמדכתב היו שני ראשי הגל נוגעים בארץ מטבילין בו וכן ממה שכתב גל שנתלש מן הים ונפל על האדם ועל הכלים הרי אלו טהורים משמע בהדיא שגל זה מטהר בזוחלין דאין לומר שמה שכתב היו שני ראשי הגל נוגעים בארץ כשהם במקום אשבורן הוא דאם כן הוה ליה לפרושי ועוד דרישא דקתני גל שנתלש מן הים ונפל על האדם ועל הכלים על כרחך דרך זחילה נפל עליהם ואפילו הכי הם טהורין לכך נראה דלעולם לדעת רבינו ים הגדול מטהר בזוחלין: **ומה שכתב לפי שאין מטבילין בזוחלין**, לא בים הגדול קאמר אלא ה"פ אויר יותר גרוע מזוחלין ומאן דחזי דמטביל באויר בגל הנתלש מן הים אתי להטביל בזוחלין דנוטפין דאמרי מסתייא לגרועי נוטפין ממעיין חד דרגא לומר דאין מטבילין באויר דנוטפין אבל בזוחלין דנוטפין שפיר דמי ולפיכך גזרו שלא יטביל באויר דגל שנתלש מן הים כדי שיהא היכר בדבר דהשתא ליכא למיחש לטעותא כלל דכולי עלמא ידעי דנוטפין גריעי ממעיין וכי גרעי ליה חד דרגא ממילא משמע להו דאין מטבילין בזוחלין ואע"פ שאין זה מבואר יפה בדברי רבינו מ"מ כיון שאם באנו לומר שהוא ז"ל מחלק בין ים הגדול לשאר ימים לענין טבילת טמאים אינו מבואר בדבריו וגם יש בו כמה דוחקים וקושיות כמו שכתבתי אפילו אם היינו יכולים ליישבם בדוחק נראה לי דמוטב לאחוז בדרך זו להשוות דעתו עם דעת הפוסקים מלאחוז בדרך האחרת דמשוינן ליה חולק עליהו ועוד דכיון דאיהו ז"ל סבר דכולו שאוב כשר מן התורה למה יגזרו חכמים על הים הגדול שלא יטהר בזוחלין דהא לא שייך למיגזר ביה אטו חרדלית של גשמים כדכתב ר"מ דמהאי טעמא אמרו לטבול בנהרות בר מיומי תשרי ועוד דבים הגדול לא משכחת לעולם שירבו נוטפין על המעיין ואע"ג דרחמנא קרייה מקוה היינו לענין דברים שהצריכה תורה מי מעיין קאמר דים זה לאותם דברים דינו כמקוה אבל חכמים מה להם בכך כיון שלפי האמת הוא מעיין אלא שהתורה גזרה לפוסלו לאותם דברים לפיכך דעתי מסכמת דלדעת רבינו בין ים הגדול בין שאר ימים מטהרין בזוחלין וכמו שכתבתי לעיל:

הלכות מקואות - פרק עשירי

א סֶפֶק מִים שְׁאוּבִין שְׁטְהָרוּ חֲכָמִים כִּיצַד. מְקוֹה שְׁנִסְתַּפֵּק לוֹ אִם נָפְלוּ לְתוֹכוֹ מִים שְׁאוּבִים אוֹ לֹא. וְאִפְלוּ יָדַע בּוֹדָאי שְׁנָפְלוּ סֶפֶק יֵשׁ בְּהוֹן שְׁלֵשֶׁת לוֹגִין סֶפֶק אֵין בְּהוֹן. וְאִפְלוּ יָדַע בּוֹדָאי שְׁיֵשׁ בְּהוֹן שְׁלֵשֶׁת לוֹגִין סֶפֶק שְׁהִיָּה בַּמְקוֹה שְׁנָפְלוּ בוֹ אַרְבָּעִים סָאָה סֶפֶק לֹא הִיָּה הָרִי זֶה כְּשֵׁר :

ב שְׁנֵי מְקוֹאוֹת אֶחָד יֵשׁ בוֹ אַרְבָּעִים סָאָה וְאֶחָד אֵין בוֹ. נָפְלוּ שְׁלֵשֶׁת לוֹגִין מִים שְׁאוּבִין לְאֶחָד מֵהוֹן וְאֵין יָדוּעַ לְאִיָּה מֵהוֹן נָפְלוּ סֶפֶקוֹ טְהוֹר מִפְּנֵי שְׁיֵשׁ לוֹ בְּמָה יִתְלָה. הָיוּ שְׁנֵי הוֹנוֹן פְּחוּתִין מֵאַרְבָּעִים סָאָה וְנָפְלוּ לְאֶחָד מֵהוֹן וְאֵין יָדוּעַ לְאִיָּה מֵהוֹן כָּל אֶחָד מִשְׁנֵי הוֹנוֹן פְּסוּל שְׁאֵין לוֹ בְּמָה יִתְלָה אִם לָזֶה נָפְלוּ נִפְסָל וְאִם לָזֶה נָפְלוּ נִפְסָל :

כסף משנה (א-ב) ספק מים שאובים שטהרו חכמים וכו' עד ואם לזה נפלו נפסל. פ"ב דמקואות :

ג מְקוֹה שְׁהֵנִיחוּ רִיקוֹן וּבָא וּמָצְאוּ מָלָא כְּשֵׁר מִפְּנֵי שְׁזָה סֶפֶק מִים שְׁאוּבִין לְמְקוֹה זֶה :

ד צְנוּר שְׁמִקְלַח לְמְקוֹה וְהִמְכַתְּשֶׁת נְתוּנָה בְּצַדוֹ סֶפֶק מִן הַצְּנוּר לְמְקוֹה סֶפֶק מִן הִמְכַתְּשֶׁת לְמְקוֹה הָרִי זֶה פְּסוּל מִפְּנֵי שְׁהִפְסוּל מוּכָח. וְאִם יֵשׁ בַּמְקוֹה רַבּוֹ מִים כְּשָׂרִים הָרִי זֶה כְּשֵׁר שְׁזָה סֶפֶק מִים שְׁאוּבִים הוּא שְׁהָרִי יֵשׁ שָׁם מְקוֹה כְּשֵׁר קְבוּעַ :

כסף משנה (ג-ד) מקוה שהניחו ריקן וכו' עד שהרי יש שם מקוה כשר קבוע. תוספתא דמקואות פרק ב' וקשה אמאי פסל במכתשת בצדו הא ספק מים שאובים הוא ויש לומר דמדנתן ספק מים שאובים למקוה משמע דלא הכשירו מים שאובים מספק אלא כשהיתה שם מקוה מים ונסתפק אם נפלו בו מים שאובים אבל אם היה ריקן ונמצא מלא אינו בכלל זה ובשלא היתה מכתשת בצדו כשר אע"פ שהיה ריקן מקודם מטעמא דמסיים בתוספתא שחזקת המקואות כשירות כלומר שחזקת הממלא מקוה מחדש אינו ממלאו

אלא ממים כשרים ועי"ל דבמכתשת בצדו אף על גב דספק הוא לא הכשירו
בו מפני שהפיסול הוא בעין וכדקתני מפני שהפיסול מוכיח וכשרובו כשר
אע"פ שהפיסול בעין כשר מפני שיש שם רוב מקוה כשר קבוע:

ה כָּל הַמְּקוֹאוֹת הַנִּמְצָאִים בְּאֶרֶץ הָעַמִּים פְּסוּלִין שְׁחִזְקוֹתוֹן
שְׂאוּבִין. וְכָל הַמְּקוֹאוֹת הַנִּמְצָאִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּמַדִּינֹת
לְפָנִים מִן הַמִּפְתָּח בְּחִזְקַת פְּסוּלִין שְׂאֻנְשֵׁי הַמְּדִינָה מְכַבְּסִים
בָּהֶן וּמְטִילִין לְתוֹכָן מִים שְׂאוּבִים תָּמִיד. וְכָל הַמְּקוֹאוֹת
הַנִּמְצָאִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חוּץ לַמִּפְתָּח בְּחִזְקַת טְהָרָה שְׁחִזְקוֹתוֹן
מִן הַגְּשָׁמִים:

כסף משנה כל המקואות הנמצאים וכו' עד שחזקתן מן הגשמים. משנה
רפ"ח דמקואות ותוספתא פ"ו ופירוש מפתח שער העיר ומיהו משמע שאין זה
אלא בזמן שהיו ישראל שרויים על אדמתם אבל האידנא דין אי"י שוה לארץ
העכו"ם בזה וכן משמע בתוספתא:

ו הַטָּמֵא שֶׁיֵּרֵד לְטַבֵּל סֶפֶק טָבֵל סֶפֶק לֹא טָבֵל וְאִפְלוּ טָבֵל סֶפֶק
יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה סֶפֶק אֵין בּוֹ. שְׁנֵי מְקוֹאוֹת אֶחָד יֵשׁ בּוֹ
אַרְבָּעִים סָאָה וְאֶחָד אֵין בּוֹ וְטָבֵל בְּאֶחָד מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ בְּאִיזָה
מֵהֶן טָבֵל סֶפֶקוֹ טָמֵא לְפִי שֶׁהַטָּמֵא בְּחִזְקוֹתוֹ עַד שֶׁיִּוָּדַע שֶׁטָבֵל
כָּרְאוּי. וְכֵן מְקוֹה שֶׁנִּמְדָּד וְנִמְצָא חֶסֶר בֵּין שְׁהִיָּה הַמְּקוֹה
בְּרִשׁוֹת הַרְבֵּים בֵּין שְׁהִיָּה בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד כָּל הַטְּהָרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל
גְּבִיּוֹ לְמַפְרַע טְמֵאוֹת עַד שֶׁיִּוָּדַע זְמַן שֶׁנִּמְדָּד בּוֹ וְהִיָּה שָׁלֵם. בְּמָה
דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁהִיָּתָה הַטְּבִילָה מִטְּמֵאָה חֲמוּרָה. אֲבָל אִם
טָבֵל מִטְּמֵאָה קְלָה כְּגוֹן שֶׁאֲכַל אֶכְלִין טְמֵאִין אוֹ שֶׁתָּה מִשְׁקִין
טְמֵאִין אוֹ בָּא רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ בְּמִים שְׂאוּבִין אוֹ שֶׁנִּפְּלוּ עַל רֵאשׁוֹ
וְעַל רַבּוֹ שְׁלֶשֶׁת לֹוּגִין מִים שְׂאוּבִין. הוֹאִיל וְעַקֵּר דְּבָרִים אֵלוֹ
מִדְּבָרֵיהֶן הֵרִי סֶפֶקוֹ טְהוֹר כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. וְאִף עַל פִּי שֶׁנִּסְתַּפֵּק
לוֹ אִם טָבֵל אוֹ לֹא טָבֵל אוֹ שֶׁנִּמְצָא הַמְּקוֹה חֶסֶר לְאַחַר זְמַן
וְכִיּוֹצֵא בְּסִפְקוֹת אֵלוֹ * הֵרִי זֶה טְהוֹר:

ההראב"ד הרי זה טהור. א"א ואם היה אב הטומאה מדברי סופרים ספיקו
טמא:

כסף משנה הטמא שירד לטבול וכו' עד הרי זה טהור. שם פ"ב: כתב הראב"ד
ה"ז טהור א"א ואם היה אב הטומאה מד"ס ספיקו טמא עכ"ל. ואני אומר
דבר זה מבואר במשנה פרק רביעי דטהרות אלו ספיקות שטיהרו חכמים ספק
ד"ס אכל אוכלים טמאים וכו' אכל דבר שהוא אב הטומאה והוא מד"ס
ספיקו טמא ומאחר שרבינו לא כתב כאן להקל אלא באכל אוכלים טמאים
וכו' ממילא משמע דדוקא בהני הוא דמטהר ולא בדבר שהוא אב הטומאה
אע"פ שהוא מד"ס:

שני מקוואות אחד כשר ואחד פסול וטבל באחד מהן
מטמאה חמוצה ועשה טהרות הרי אלו תלויות. טבל בשני
ועשה טהרות הראשונות תלויות כשהיו והשניות טהורות.
ואם נגעו אלו באלו * ראשונות תלויות ושניות ישרפו. וכן אם
נטמא באמצע טמאה קלה שבארנו וטבל בשני ועשה טהרות.
אבל אם טבל באחד מהן מטמאה קלה ועשה טהרות ונטמא
טמאה חמוצה וטבל בשני ועשה טהרות הראשונות טהורות
והשניות תלויות. ואם נגעו אלו באלו ראשונות ישרפו
והשניות תלויות כשהיו. הנה באחד מהן ארבעים סאה ואחד
כלו שאוב וטבלו בהן שנים אחד מטמאה חמוצה ואחד
מטמאה קלה ועשו טהרות הטובל מטמאה חמוצה טהרותיו
תלויות והטובל מטמאה קלה טהרותיו טהורות. הנה אחד
טמא וירד לטבל והשני ירד להקר זה שירד לטבל באחד מהן
טהרותיו תלויות כמו שבארנו. וזה שירד להקר טהור כשהיה.
שזה ספק מים שאובין הוא שפא בשאוב טבל כשהקר ונטמא:

ההראב"ד הראשונות תלויות והשניות ישרפו. א"א לא ידעתי טעם לזה
ואולי מפני שנגעו זה בזה ונראה כמו שהם אחד למי שרואה אותם יחד והרי
שיש בהם שתי טומאות אחת קלה ואחת חמורה אלא שקשה לי כל שכן
שהראשונות היה להן לשרוף מזה הטעם אבל עוד יש לומר הראשונות כבר
נודע ספיקן והם תלויות ועומדות בספק טומאתן אבל השניות שטהרו אותם

ואח"כ נגעו באלו שטמאות הרי הם כטהורות שנגעו בראשון שהוא נשרף שלא לחלוק במגע שני בראשון וכן בבא שנייה:

כסף משנה שני מקואות אחד כשר וכו'. תוספתא דמקואות פ"ב: **וכתב** הראב"ד הראשונות תלויות והשניות ישרפו אי"א לא ידעתי טעם לזה ואולי מפני שנגעו זה בזה וכו'. ורבינו שמשון בפ"ב דמקואות הביא תוספתא זו יותר באורך ופירשה ולענין מאי דקתני ראשונות תלויות והשניות ישרפו כתב ראשונות תלויות דשניות פסולות הן בעלמא ואינן מטמאות הראשונות ואכתי ראשונות בספיקן הן עומדות אבל שניות ישרפו ממה נפשך דנטמאו בנגיעת הראשונות לכל הפחות ובסיפא דראשונות טומאה קלה ושניות טומאה חמורה ונגעו אלו באלו הוי איפכא מטעמא דפרישית דשניות תלויות וראשונות ישרפו עכ"ל:

ח שְׁנֵי מְקוֹאוֹת שֶׁל עֶשְׂרִים עֶשְׂרִים סָאָה אֶחָד שְׂאוֹב וְאֶחָד כָּשֶׁר. הֵקֵר בְּאֶחָד מֵהֶן וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת הֵרִי אֵלוֹ טְהוֹרוֹת. הֵקֵר בְּשֵׁנֵי וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת הֵרִי אֵלוֹ יִשְׂרְפוּ. שְׁהֵרִי וְדַאי בָּא רֵאשׁוֹ וְרַבּוּ בְּמִים שְׂאוֹבִין כְּמוֹ שְׂבִאֲרָנוּ:

הלכות מקואות - פרק אחד עשר

א כָּבֵר בְּאֲרָנוּ שֶׁנִּטְיֵלַת יָדִים וְטְבִילְתָּן מִדְּבָרֵי סוּפְרִים. וְיָדִים שֶׁצָּרִיכוֹת טְבִילָה אֵין מִטְבִּילִין אוֹתָן אֶלָּא בְּמִקְוֵה כָּשֶׁר שֵׁישׁ בּוֹ אַרְבַּעִים סָאָה. שֶׁבְּמִקְוֹם שֶׁהָאָדָם טוֹבֵל בּוֹ כְּלִים יָדִים טוֹבְלִין. אֲבָל יָדִים שֶׁאֵין צָרִיכוֹת אֶלָּא נְטִילָה בְּלֶבֶד אִם הִטְבִּילָן בְּמִי מִקְוֵה טְהוֹרִין. וְאִם הִטְבִּילָן בְּמִים שְׂאוֹבִין בֵּין בְּכִלִּים בֵּין בְּקַרְקָעוֹת לֹא טְהוֹרוֹ יָדָיו עַד שֶׁיִּפְּלוּ הַמִּים הַשְּׂאוֹבִים מִן הַכְּלִי עַל יָדָיו. שֶׁאֵין נוֹטְלִין לְיָדִים אֶלָּא מִן הַכְּלִים וּמִכַּח נוֹתֵן כְּמוֹ שְׂבִאֲרָנוּ בְּהִלְכוֹת בְּרָכוֹת:

כסף משנה **כבר ביארנו: ומ"ש וידיים שצריכות טבילה.** הוא על פי מה שנתבאר בפרק ששי דברכות: ומ"ש שבמקום שהאדם טובל בו כלים ידיים טובלים. תוספתא פרק א' דמקואות: ומ"ש אבל ידיים שאין צריכות וכו'. בפרק כל הבשר (דף ק"ו) אמרינן גבי חמי טבריה כל גופו טובל בהם ידיו לא כ"ש: ומ"ש ואם הטבילן במים שאובים וכו' לא טהרו ידיו. טעמו מדאמרינן בפרק כל הבשר (דף ק"ו) האי אריתא דדלאי אין מטבילין בו את הידיים דהו"ל מים שאובים: ומ"ש שאין נוטלין אלא מן הכלים ומכח נותן כמו שביארנו בהלכות ברכות. פ"ו:

ב כָּל הַחוּצָה בְּטָבִילָה חוּצָה בְּיָדַיִם בֵּין בְּטָבִילָתָן בֵּין בְּנִטְלָתָן. וְכָל הָעוֹלָה לְמִדַּת הַמְּקוֹה כְּטִיט הַנְּרוֹק עוֹלָה לְשַׁעוֹר הַרְבִּיעִית שְׁנוּטְלִין בָּהֶן הַיָּדַיִם. וְכָל הַנוֹטֵל יָדָיו צָרִיךְ לְשַׁפְּשֵׁף:

כסף משנה **כל החוצץ בטבילה חוצץ בידיים.** ברייתא בפרק כל הבשר (דף ק"ו ע"ב): וכל העולה למדת מקוה וכו'. פ"ב דזבחים (דף כ"ב): וכל הנוטל ידיו צריך לשפשף. תוספתא פ"ק דידיים:

ג הַנוֹטֵל שְׁתֵּי יָדָיו לְתִרּוּמָה צָרִיךְ לְחֹזֵר וְלִטֹּל פַּעַם שְׁנֵייהָ בְּמֵים שְׁנֵיִים כְּדִי לְהִסִּיר הַמַּיִם שֶׁעַל גַּב יָדָיו שֶׁהָרִי הַמַּיִם שֶׁנִּטֵּל בָּהֶן תְּחִלָּה וְהוּן הַנִּקְרָאִין מֵים רֵאשׁוֹנִים נִטְמָאוּ בְּיָדָיו. לְפִיכָךְ אִם נָפַל כֶּכֶר שֶׁל תִּרּוּמָה לְתוֹךְ הַמַּיִם שֶׁנִּטֵּל בָּהֶן יָדָיו תְּחִלָּה נִטְמָא וְאִם נָפַל לְתוֹךְ הַמַּיִם הַשְּׁנֵיִים לֹא נִטְמָא. וְאִם נִטֵּל רֵאשׁוֹנִים וְשְׁנֵיִים לְמָקוֹם אֶחָד וְנָפַל שָׁם כֶּכֶר שֶׁל תִּרּוּמָה נִטְמָא. נִטֵּל אֶת הָרֵאשׁוֹנִים וְנִמְצָא עַל יָדָיו דָּבָר חוּצָה וְהִסִּירוּ וְנִטֵּל אֶת הַשְּׁנֵיִים הָרִי יָדָיו טְמֵאוֹת כְּשֶׁהָיוּ שְׁאִין הַמַּיִם הַשְּׁנֵיִים מְטַהְרִין אֲלֵא הַנְּשֹׂאֵר מִן הַמַּיִם הָרֵאשׁוֹנִים עַל גְּבִי יָדָיו:

ההראב"ד **הנוטל שתי ידיו לתרומה.** א"א ואף לחולין צריך להפסיק מאותו הטעם ירושלמי מה הוא צריך להפסיק נוטל וחוזר ונוטל מאותו רביעית עצמו:

ד הַיָּדַיִם מִתְּטַמְּאוֹת וּמִתְּהַרּוֹת עַד הַפָּרֶק. כִּי־צַד. נֹטֵל אֶת הָרְאשׁוֹנִים עַד הַפָּרֶק וְנֹטֵל הַמַּיִם הַשְּׁנַיִים חוּץ לַפָּרֶק וְחִזְרוּ מִחוּץ לַפָּרֶק לְיָדָיו הָרִי יָדָיו טְהוֹרוֹת שֶׁהַמַּיִם הַשְּׁנַיִים טְהוֹרִין הֵן. נֹטֵל אֶת הָרְאשׁוֹנִים וְהַשְּׁנַיִים חוּץ לַפָּרֶק וְחִזְרוּ לְיָדוֹ נְטִמַּאת יָדוֹ שֶׁהַמַּיִם הָרְאשׁוֹנִים שְׁחוּץ לַפָּרֶק נְטִמְאוּ מִחֻמַּת יָדָיו וְאִין הַמַּיִם הַשְּׁנַיִים מִטְהָרִים בַּמַּיִם שְׁחוּץ לַפָּרֶק. וּלְפִי שְׁחִזְרוּ הַמַּיִם שְׁחוּץ לַפָּרֶק לְיָדוֹ טְמֵאוֹהָ :

ה נֹטֵל אֶת הָרְאשׁוֹנִים לְיָדוֹ אַחַת וְנִמְלֵךְ וְנֹטֵל אֶת הַשְּׁנַיִים לְשֵׁתֵי יָדָיו טְמֵאוֹת שֶׁהַשְּׁנַיִים מִתְּטַמְּאִין מִחֻמַּת הַיָּד שֶׁלֹּא נֹטְלָה בַּמַּיִם רְאשׁוֹנִים וְחִזְרוּ וּמִטְמְאִין אֶת הַיָּד הַשְּׁנִיָּה. נֹטֵל אֶת הָרְאשׁוֹנִים לְשֵׁתֵי יָדָיו וְנֹטֵל אֶת הַשְּׁנַיִים לְיָדוֹ אַחַת הָאֶחַת טְהוֹרָה. נֹטֵל יָדוֹ אַחַת וְשִׁפְשֵׁפָהּ בְּחִבְרָתָהּ נְטִמְאוּ הַמַּיִם שֶׁעָלְיָהּ מִחֻמַּת חִבְרָתָהּ שֶׁלֹּא נֹטְלָה וְחִזְרוּ וּמִטְמְאִין אֶת הַיָּד שֶׁנֹּטְלָה. שִׁפְשֵׁפָהּ בְּרֵאשׁוֹ אוֹ בַּכֶּתֶל הָרִי זֶה טְהוֹרָה :

כסף משנה (ג-ה) הנוטל שתי ידיו לתרומה וכו'. כן משמע פרק שני דידיים: ומ"ש לפיכך אם נפל ככר של תרומה כו' ואם נטל ראשונים ושניים למקום אחד וכו' עד בראש או בכותל ה"ז טהורה. פ"ב דידיים: כתב הראב"ד הנוטל שתי ידיו לתרומה א"א ואף לחולין וכו'. ואני אומר שרבינו סובר דלא בעינן מים שניים אלא לתרומה אבל לא לחולין וכן נראה מדבריו בפירוש המשנה בהקדמתו למסכת ידים ולפיכך בפרק ששי מהלכות ברכות בענין נטילת ידים לחולין לא הזכיר מים שניים כלל ולפיכך כתב כאן הנוטל שתי ידיו לתרומה צריך לחזור וליטול פעם שנייה דוקא לתרומה דאילו לחולין לא בעינן פעם שנייה ונראה שטעמו מדתנן בפרק ב' דידיים נפל ככר של תרומה על הראשונים טמא ואם איתא דלחולין נמי צריך מים שניים אמאי נקט נפל ככר של תרומה אפילו של חולין נמי והירושלמי שכתב הראב"ד הוא במסכת ברכות פרק אלו דברים [ובירושלמי דמסכת] חלה פ"ב תני מים שלפני המזון רשות ושלאחר המזון חובה אלא שבראשונים נוטל ומפסיק ובשניים נוטל ואינו מפסיק מהו נוטל ומפסיק רבי יעקב בר אחא אמר נוטל ושונה ע"כ. ופירשו רבינו שמשון בריש מסכת ידים:

1 נָטַל שְׁתֵּי יָדָיו מִשְׁטִיפָה אַחַת הָרִי אֵלוֹ טְהוֹרִין וְאִין אוֹמְרִין הָרִי זֶה כְּנוֹטֵל יָדוֹ אַחַת בְּמַיִם שְׁיִרְדּוּ מֵעַל יָדוֹ הַשְּׂנִיָּה. אֶפְלוֹ אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה זֶה בְּצַד זֶה אוֹ זֶה עַל גַּב זֶה. וּבְלִבְדֹּ שְׁיִרְפוּ שְׂיבֹאוּ בְּהֵן הַמַּיִם :

כסף משנה **נטל שתי ידיו משטיפה אחת וכו'.** רפ"ב דידיים נטל לידו אחת משטיפה אחת ידו טהורה לשתי ידיו משטיפה אחת רבי מאיר מטמא עד שיטול מרביעית ופ"י שם רבינו כאשר נטמאו ידיו שתיהן ורחץ אותם בשפיכה אחת אמר ר"מ כי לא יצא ברחיצה הזאת וכו' והלכה כתנא קמא אשר יאמר כי אפילו היו שתי ידיו משטיפה אחת יצא: **ומ"ש אפילו ירדו ה' זה בצד זה וכו'.** שם נוטלים ארבעה וחמשה זה בצד זה או זה על גב זה ובלבד שירפו שיבאו בהם המים :

2 נָטַל מְקַצֵּת יָדוֹ וְחִזַּר וְהוֹסִיף וְנָטַל הַנֶּשֶׁאֶר מִן יָדוֹ הָרִי יָדוֹ טְמֵאָה כְּשֶׁהִיָּתָה. וְאִם עָדִין יֵשׁ * עַל מְקַצֵּת שְׁנֵטַל בְּתַחֲלָה טוֹפֵחַ עַל מְנַת לְהַטְפִּיחַ הָרִי זֶה טְהוֹרָה. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים בְּמַיִם רֵאשׁוֹנִים. * אָבֵל בְּשִׁנְיִים נוֹטֵל מְקַצֵּת יָדָיו וְחִזַּר וּמוֹסִיף עַל מְקַצֵּתוֹ :

ההראב"ד **על מקצת שנטל בתחילה טופח.** א"א טעה בזה שהלכה כרבי יוסי שחולק עם ר"מ שאין מוסיפין על הראשונים אבל צריך שיהא שם רביעית ואין טופח להטפוח מועיל בזה לפי שאין שם שיעור נטילה ואולי קבע הלכה כרבי [מאיר] דתוספתא מפני ששנאו סתם במשנה ולדעת ר' מאיר אין צורך שיהא רביעית לאחרון שבהם : **אבל במים שניים נוטל מקצת ידיו.** א"א טעה אף בזה והמשנה הטעהו לפי שראה במשנה מוסיפין על השניים ואין מוסיפין על הראשונים ומפרש בתוספתא כיצד נטל את הראשונים ושפשף ונטל את השניים ולא הגיעו עד הפרק הרי זה מוסיף עליהם הוא סבר אע"פ שנגבו באמצע וטעה שאין נטילת היד לחצאין כלל ואפילו לרבי מאיר דאמר שאין צריך לרביעית בסוף מ"מ צריך שלא תהא שם הפסקת נגוב באמצע :

כסף משנה **נטל מקצת ידו וכו'.** בפ"ב דגיטין (דף ט"ו ט"ז) ואע"ג דדחי ואמר דהא דתניא טופח על מנת להטפוח חיבור דילמא לענין מקואות ור"י היא כלומר אבל לענין נטילת ידים לא פסק רבינו להקל משום דדרך דחייה קאמר לה ועוד דהו"ל ספיקא בדרבנן ולקולא : **ומ"ש בד"א במים ראשונים וכו'.** זו

היא ששנינו בריש ידים מוסיפים על השניים ואין מוסיפים על הראשונים וכן פירשה רבינו שם בפ"י המשנה והביא ראייה מהתוספתא. והראב"ד כתב ואם עדיין יש על מקצת שנטל בתחילה טופח על מנת להטפח הרי זו טהורה א"א טעה בזה וכו'. נראה שטעמו מדתניא בתוספתא ריש ידים מי רביעית נותנים לאחד אף לשנים וכו' מוסיפים על השניים דברי ר"מ רבי יוסי אומר מי רביעית נוטלין לאחד אבל לא לשנים מוסיפים על השניים ואין מוסיפים על הראשונים ע"כ. וסובר הראב"ד שדברי רבינו כאן כר"מ דאמר מוסיפין על הראשונים ומשיג עליו שאין הלכה כמותו אלא כרבי יוסי דאמר אין מוסיפין על הראשונים. גם סבר הראב"ד שדברי רבינו הם כשנטל מקצת ידו בפחות מרביעית ולכן משיג עליו עוד שלמה פסק כן שזהו כר"מ דאילו לרבי יוסי כל פחות מרביעית אין שם נטילה עליו כך נ"ל לפרש דבריו אע"פ שאין תיבת אבל שכתב נוחה לפירוש זה: **ומ"ש** עוד ואין טופח להטפח מועיל בזה וכו'. כלומר דהיא דפרק ב' דגיטין דמהני טופח על מנת להטפח שאני התם שמעיקרא נטל מקצת ידו מרביעית אי נמי שעל נטילת מקצת יד אחרונה הוא שסובר הראב"ד שרבינו אינו מצריך רביעית מאחר שלא הזכירן ועל זה משיג כדפרישית וזה מוכיח יותר בסוף לשונו: **ומ"ש** עוד ואולי קבע הלכה כר"מ דתוספתא מפני ששנאו סתם במשנה כלומר בא ליתן טעם לדברי רבינו למה פסק כר"מ לגבי רבי יוסי משום דסתם לן תנא כוותיה וזה טעם נכון לפי מה שסבר הוא בדברי רבינו שפוסק על הראשונים מי רביעית נותנין לאחד אף לשנים אבל רבינו כתב בסמוך שלא נאמר כן אלא על השניים אבל לראשונים לעולם רביעית בעי' גם מבואר בדבריו שהוא פוסק שאין מוסיפין על הראשונים וכסתם מתניתין דקתני מוסיפים על השניים ואין מוסיפין על הראשונים והיינו שאין שם טופח על מנת להטפח דאילו היה כן מהני אף בראשונים כדאמרין פרק ב' דגיטין דכל שיש שם טופח על מנת להטפח לא קרינן ביה מוסיפין שהכל חשוב כנטילה אחת: **כתב** עוד הראב"ד אבל במים שניים נוטל מקצת ידיו וכו' א"א טעה אף בזה וכו'. וכבר ביארתי טעם רבינו שכל שיש שם טופח על מנת להטפח לא קרינן ביה מוסיפים שהכל חשוב כנטילה אחת:

ח שְׁעוֹר הַמַּיִם שְׁנוּטְלִין בְּהֶן תְּחַלֵּה רְבִיעִית לְכָל אָדָם וְאָדָם לְשִׁתֵּי הַיָּדִים אֵין פְּחוֹת מִשְׁעוֹר זֶה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ בְּנִטְלֵת יָדִים לְפֶת. * אֲבָל מַיִם שְׁנַיִם יֵשׁ לְשִׁנַּיִם לְטַל יְדֵיהֶן מִרְבִּיעִית. וּמִחֲצֵי לֹוג נֹתְנִין לְשִׁלְשָׁה וּלְאַרְבָּעָה. וּמְלוֹג נֹתְנִין אֶפְלוּ לְמֵאָה שְׁאֵין הַמַּיִם הַשְּׁנַיִם לְטַהֵר אֶלָּא לְהַעֲבִיר הַמַּיִם הָרְאשׁוֹנִים:

ההראב"ד אבל מים שניים יש לשנים ליטול. א"א כל זה כתב בשיבוש כי מחצי לוג אפילו בראשונים נוטלין לשלשה ולארבעה בלא תוספת אבל מלוג ולמעלה נוטלין אפילו מאה בתוספת וכן הוא סדר המשנה:

כסף משנה שיעור המים שנוטלים בהם תחילה וכו'. בריש ידים מי רביעית נותנים לאחד אף לשנים וכו'. כתב הראב"ד אבל מים שניים וכו' א"א כל זה כתב בשיבוש וכו'. וטעמו מדתנן בריש ידים מי רביעית נותנים לידים לאחד אף לשנים מחצי לוג לשלשה ולארבעה מלוג לחמשה ולעשרה ולמאה ומפרש לה הראב"ד במים ראשונים ומשמע ליה דכי קתני דמרביעית נוטלין אף לשנים הוי בלא תוספת הוא הדין דמלוג לשלשה ולארבעה הוי בלא תוספת דחושבניה דדין כחושבניה דדין אבל מלוג לחמשה ולעשרה ולמאה על כרחיך אי אפשר בלא תוספת מים שיוסיפו ורבינו סובר שאין דברי משנה זו אלא במים שניים אבל מים ראשונים אין פחות מרביעית לכל אחד ואחד וטעמו מדאמרינן בפרק כל הבשר (דף ק"ז) אשיעורא לא קפדינן דתנן מרביעית נוטלין לאחד ואף לשנים ולא היא שאני התם משום דאתו משירי טהרה ומפרש רבינו דהיינו לומר דמתני' במים שניים דוקא משום דכבר נעשית הטהרה במים הראשונים ומפני כך אין צריך שיעור אלא כדי שימשח היד אבל במים הראשונים אינו בפחות מרביעית לכל אחד ואחד ופי' זה כתב רבינו עצמו בפירוש המשנה והראב"ד יפרש שירי טהרה ששנים באו ליטול כאחד ומכ"מ נתבאר שאין שיבוש בדברי רבינו דפירושים מחולקים הם מר מפרש הכי ומר מפרש הכי ולישנא דאתו משירי טהרה יותר נוח לפירוש רבינו ופירש שם רבינו הנטילה הזאת התירו בפחות מרביעית וכו' :

ט כְּלֵי שֶׁהָיָה בּוֹ רְבִיעִית מֵיִם כְּשֶׁרִים לְנִטְיַלַּת יְדֵיִם וְנָתַן לְתוֹכוֹ מְעַט מֵיִם פְּסוּלִין לְנִטְיַלַּת יְדֵיִם הָרִי אֵלּוּ כְּשֶׁרִין. נָטַל מִן הַכְּלֵי כְּשֶׁעוֹר שֶׁנָּתַן וְנִשְׁאַרָה רְבִיעִית בְּלֶבֶד כְּשֶׁהִיְתָה הָרִי זֶה פְּסוּלָה מִפְּנֵי שֶׁהַמֵּיִם הַפְּסוּלִין הַשְּׁלִימוֹ שְׁעוֹר הַרְבִּיעִית :

כסף משנה כלי שהיה בו רביעית מים כשרים וכו'. בפ"ב דזבחים עלה כ"ב אמר ריש לקיש כל המשלים למי מקוה משלים למי כיוור לרביעית אינו משלים למעוטי מאי וכו' אמר רב פפא למעוטי נתן סאה ונטל סאה דתנן מקוה שיש בו ארבעים סאה מכוונות נתן סאה ונטל סאה כשר וכו' אמר ר"י עד רובו ומפרש רבינו דהיינו לומר דבנתן מים הפסולים לנטילה וחזר ונטל כשיעור שנתן הוא וממעט להו שאינם משלימים ברביעית אף על פי שמשלימים

במקוה אבל כשנתן לרביעית מעט מים פסולים ולא חזר ונטל כשרים מפני שלא נתמעט שיעור רביעית של מים כשרים:

י כָּל הַמַּיִם הַפְּסוּלִין לְנִטְיָלָה בְּמַיִם רְאוּשׁוֹנִים כֶּדֶּה הֵן פְּסוּלִין בְּמַיִם שְׁנִיִּים. וְכָל כְּלֵי שְׂאִין נוֹטְלִין מִמֶּנּוּ בְּמַיִם רְאוּשׁוֹנִים כֶּדֶּה אֵין נוֹטְלִין מִמֶּנּוּ מִיַּם שְׁנִיִּים. וְכַשֵּׁם שֶׁצָּרִיד לְהִיּוֹת הַמַּיִם הָרְאוּשׁוֹנִים מִכַּח אָדָם כֶּדֶּה הַמַּיִם הַשְּׁנִיִּים:

כסף משנה כל המים הפסולים לנטילה במים ראשונים וכו':

יא כָּבֵר בְּאַרְנוּ בְּפֶרֶק שְׁשֵׁי מֵהַלְכוֹת בְּרִכּוֹת כָּל מֵינֵי הַמַּיִם הַפְּסוּלִין לְנִטְיָלָת יָדַיִם וְהַכְּשָׁרוֹ. וְכָל הַכְּלִים שְׁנוֹטְלִין בָּהֶן לְיָדַיִם וְשְׂאִין נוֹטְלִין. וְאֵי זֶה נְתִינָה הִיא מִכַּח נוֹתֵן וְכַשְׂרָה וְאֵי זֶה נְתִינָה אֵינָה מִכַּח נוֹתֵן וּפְסוּלָה. וְכָל אוֹתָן הַדְּבָרִים שֶׁבְּאַרְנוּ שָׁם בְּנִטְיָלָת יָדַיִם לְפַת חֲלִין כֶּדֶּה הֵן לְתַרוּמָה. וְכַשֵּׁם שֶׁכָּל סֶפֶק יָדַיִם טְהוֹרוֹת לְחֲלִין כִּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ שָׁם. כֶּדֶּה הֵן לְתַרוּמָה כָּל סֶפֶק יָדַיִם טְהוֹר:

כסף משנה וכל אותם הדברים שביארנו שם בנטילת ידים לפת חולין וכו'. יש לתמוה דאיפכא הוה ליה למימר דכל הדברים שצריכים לתרומה צריכים בחולין דהא תרומה עדיפא ואפשר דמשום דבהלכות ברכות שהן קדמו להלכות אלו כתב דיני חולין שייך למימר הכי: **נשלמו הלכות מקואות**

יב דָּבָר בְּרוּר וְגִלּוּי שֶׁהִטְמְאוֹת וְהַטְּהָרוֹת גְּזֵרוֹת הַפְּתוּב הֵן. וְאֵינֶן מְדַבְּרִים שְׂדַעְתּוֹ שֶׁל אָדָם מִכְרַעְתּוֹ. וְהָרִי הֵן מְכַלְל הַחֻקִּים. וְכֵן הִטְבִּילָה מִן הַטְּמְאוֹת מְכַלְל הַחֻקִּים הוּא שְׂאִין הִטְמְאָה טֵיט אוֹ צוּאָה שֶׁתַּעֲבֹר בְּמַיִם אֶלָּא גְזֵרַת הַפְּתוּב הִיא וְהַדְּבָר תְּלוּי בְּכֹנֶנֶת הַלֵּב. וְלִפְיֶכָּד אָמְרוּ חֻכְמִים טָבֵל וְלֹא הִחֲזִק כְּאֵלוֹ לֹא טָבֵל. וְאֵף עַל פִּי כֵן רָמַז יֵשׁ בְּדַבָּר כְּשֵׁם שֶׁהִמְכוּן לְבוֹ לְטַהַר כִּיּוֹן שֶׁטָבֵל טְהוֹר וְאֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְחַדַּשׁ בְּגוּפוֹ דָּבָר כֶּדֶּה הִמְכוּן לְבוֹ לְטַהַר נִפְשׁוֹ מִטְּמְאוֹת הַנִּפְשׁוֹת שֶׁהֵן מִחֻשְׁבוֹת הָאָוֶן

וְדַעוֹת הַרְעוֹת. כִּי־נֶחֱמָה בְּלִבּוֹ לִפְרֹשׁ מֵאוֹתָן הָעֲצוֹת וְהִבִּיא
נַפְשׁוֹ בְּמִי הַדַּעַת טָהוֹר. הָרִי הוּא אֹמֵר [\(יחזקאל לו-כה\)](#) 'וְזָרְקוּתִי
עֲלֵיכֶם מִיִּם טָהוֹרִים וְטָהַרְתֶּם מִכָּל טִמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם
אֲטַהַר אֶתְכֶם'. הַשֵּׁם בְּרַחֲמָיו הַרְבִּים מִכָּל חַטָּא עֹן וְאַשְׁמָה
יְטַהַרְנוּ אָמֵן :

סְלִיקוּ לְהוֹ הַלְכוֹת מִקְּוֹאוֹת בְּס"ד

נִגְמָר סֵפֶר עֲשִׂירֵי וְהוּא סֵפֶר טְהוֹרָה. הַלְכוֹתָיו שְׁמוֹנָה. וּפְרָקָיו
מֵאָה וְאַרְבָּעִים וְאַרְבָּעָה :

הַלְכוֹת טְמֵאת מֵת כ"ה פְּרָקִים : הַלְכוֹת פָּרָה אֲדָמָה ט"ו
פְּרָקִים : הַלְכוֹת טְמֵאת צָרַעַת ט"ז פְּרָקִים : הַלְכוֹת מְטֵמְאֵי
מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב י"ג פְּרָקִים : הַלְכוֹת אֲבוֹת הַטְּמֵאוֹת כ' פְּרָקִים :
הַלְכוֹת טְמֵאת אֶכְלִין ט"ז פְּרָקִים : הַלְכוֹת פְּלִים כ"ח פְּרָקִים :
הַלְכוֹת מִקְּוֹאוֹת י"א פְּרָקִים :